

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

RASİM ÖZDENÖREN'İN ANLATILARINDA SÖZ VARLIĞI

-FİİL-

DOKTORA TEZİ

YAHYA YÜCE

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. İ. Gülsel SEV

BOLU, KASIM - 2024

KABUL VE ONAY SAYFASI

Yahya YÜCE tarafından hazırlanan “**RASİM ÖZDENÖREN’İN ANLATILARINDA SÖZ VARLIĞI -FİİL-**” adlı tez çalışması jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı’nda Doktora Tezi olarak oy birliği ile kabul edilmiştir. 15/11/2024

Jüri Üyeleri

İmza

Danışman
Prof. Dr. İ. Gülsel SEV
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

.....

Üye
Doç. Dr. Metin AKYÜZ
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

.....

Üye
Doç. Dr. Başak Ümit BOZKURT
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

.....

Üye
Doç. Dr. Emine ATMACA
Akdeniz Üniversitesi

.....

Üye
Doç. Dr. Efekan KARAGÖL
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

.....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. İbrahim KÜRTÜL
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir,

aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Teze ilişkin Turnitin adlı programında enstitü müdürlüğünce belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan benzerlik raporuna göre, tezin benzerlik oranı %30'u geçmemektedir.

.....

YAHYA YÜCE

ÖZET

**RASİM ÖZDENÖREN'İN ANLATILARINDA SÖZ VARLIĞI -FİİL-
DOKTORA TEZİ**

YAHYA YÜCE

**BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI**

(TEZ DANIŞMANI: PROF. DR. İ. GÜLSEL SEV)

BOLU, KASIM - 2024

XII + 1148 SAYFA

Fiiller, bir dilin söz dağarcığını ortaya koyan iki temel unsurdan biridir. Dil bilimi sahasında fiillerle ilgili inceleme ve tasnif çalışmalarının daha çok yapısal anlamda yapıldığı görülür. 20. yüzyılın ortalarından itibaren dil bilimciler, fiillerin yapısal tasnifinin yanı sıra semantik/tematik tasnifi yönünde de çalışmalar yapmaya başlamışlardır. Türkiye’de de özellikle 2000’li yılların başından itibaren semantik/tematik tasnif üzerine yapılan çalışmalar hız kazanmıştır. Çalışmamızda, edebiyatımızın deneme ve öykü ustalarından Rasim Özdenören’in 13 öykü kitabında ve tek romanındaki fiiller tematik olarak incelenerek bir yazarın eserleri merkezinde hem kendisinin hem de dilimizin fiil varlığının ortaya konmasına katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Özdenören’in toplam 14 eserinde geçen bütün fiillerin taraması yapılmıştır. Tespit edilen fiillerin bağlamdaki anlamı ve tanık cümlesi verilmiş; fiiller, alfabetik sıralamaya tabi tutulmuştur. Fiillerin anlamı için kaynak olarak TDK Güncel Türkçe Sözlük’ten yararlanılmış, sözlükte bulunmayanlara da bağlamdan yola çıkılarak anlam verilmiştir. Fiilden sonra eserin kodu yazılarak fiilin geçtiği tanık cümlelerin sayfa ve satır numarası kaydedilmiştir. Genel olarak fiilin geçtiği ilk cümle, tanık cümle olarak sunulmuştur. Fiil, aynı anlamıyla bir kez daha kullanıldığında yine yer aldığı eserin kodu, sayfa ve satır numarası belirtilmiştir. Bu çalışmanın ardından fiiller tematik olarak 10 ana başlık hâlinde tasnif edilmiştir: 1. Hareket Fiilleri, 2. Fiziki Durum Fiilleri, 3. Konuşma/İletişim Fiilleri, 4. Zihinsel ve Ruhsal Fiiller, 5. Varoluş Fiilleri, 6. Değişim/Dönüşüm Fiilleri, 7. Doğaya/Doğa Olaylarına İlişkin Fiiller, 8. İnsan Dışındaki Canlılara İlişkin Fiiller, 9. Ses Fiilleri, 10. Zamana İlişkin Fiiller

Taranan eserlerde 3891 farklı fiil tespit edilmiş, toplam olarak da 44822 kez fiil kullanıldığı görülmüştür.

Çalışma, dört bölüm hâlinde düzenlenmiştir. İlk bölümü Rasim Özdenören Hayatı-Sanat Anlayışı-Eserleri; ikinci bölümü söz varlığı içinde fiiller ve fiillerin tematik tasnifi üzerine çalışmalar; üçüncü bölümü fiillerin tematik tasnifinin yapıldığı inceleme kısmı, dördüncü bölümü de dizinler (tematik tasnif dizini, genel dizin, sıklık dizini) oluşturmaktadır.

ANAHTAR KELİMELEER: Rasim Özdenören, Fiil, Tematik Tasnif, Dizin

ABSTRACT

THE VOCABULARY IN RASİM ÖZDENÖREN’S NARRATIVES

-VERBS-

PHD DISSERTATION

YAHYA YÜCE

BOLU ABANT İZZET BAYSAL UNIVERSITY

INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES

DEPARTMENT OF TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE

TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE

(SUPERVISOR: PROF. DR. İ. GÜLSEL SEV)

BOLU, NOVEMBER - 2024

XII + 1148 PAGES

Verbs are one of the two fundamental elements that constitute the vocabulary of a language. In linguistics, the study and classification of verbs have traditionally been approached from a structural perspective. However, since the mid-20th century, linguists have also begun focusing on the semantic and thematic classification of verbs alongside structural analysis. In Türkiye, particularly since the early 2000s, there has been a growing emphasis on semantic and thematic classifications. This study aims to contribute to the understanding of both an author’s use of verbs and the broader verbal lexicon of our language. By thematically analyzing the verbs found in 13 short story collections and one novel by Rasim Özdenören, one of the masters of essays and short stories in our literature, we seek to highlight the verb usage within his works.

All the verbs found in Özdenören’s 14 works were thoroughly analyzed. For each identified verb, its contextual meaning and an example sentence were provided, with the verbs listed in alphabetical order. The meanings of the verbs were sourced from the TDK Contemporary Turkish Dictionary; for those not found in the dictionary, meanings were derived from context. After each verb, the code of the work is indicated, along with the page and line number of the example sentence in which the verb appears. Generally, the first sentence in which the verb occurs is presented as the example sentence. If the verb is used again with the same meaning, the work’s code, page, and line number are noted once more. Following this process, the verbs were thematically classified under 10 main headings: 1. Action Verbs, 2. Physical State Verbs, 3. Verbs of Speech/Communication, 4. Mental and Spiritual Verbs, 5. Verbs of Existence, 6. Verbs of Change/Transformation, 7. Verbs Related to Nature/Natural Phenomena, 8. Verbs Relating to Non-Human Creatures, 9. Voice Verbs, 10. Verbs Related to Time

In the scanned works 3891 different verbs were identified, and it is seen that a total of 44822 times verbs were used.

This study is composed of four chapters. The first chapter covers Rasim Özdenören’s Life, Artistic Vision, and Works; the second chapter focuses on studies of verbs and the thematic classification of verbs in vocabulary; the third chapter presents the analysis, where the thematic classification of verbs is conducted; and the fourth chapter includes the indexes (thematic classification index, general index, frequency index).

KEYWORDS: Rasim Özdenören, Verb, Thematic Classification, Index

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	iii
ETİK BEYAN	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
ŞEKİL LİSTESİ.....	ix
TABLO LİSTESİ.....	x
KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ.....	xi
TEŞEKKÜR.....	xii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	5
1. RASİM ÖZDENÖREN-HAYATI, SANAT ANLAYIŞI, ESERLERİ	5
1.1 Hayatı.....	5
1.2 Sanat Anlayışı, Edebî Kişiliği	9
1.3 Eserleri	19
İKİNCİ BÖLÜM.....	21
2. FİİLLER.....	21
2.1 Söz Varlığı İçinde Fiiller.....	21
2.2 Fiillerin Tematik Tasnifi Üzerine Çalışmalar	22
2.2.1 Türk Dilinde Tasnif Çalışmaları	22
2.2.1.1 Türkiye’deki Çalışmalar	23
2.2.1.2 Rus ve Türkistan Dil Bilimi Sahasında Yapılan Çalışmalar	30
2.2.2 Batı Dil Bilimi Sahasındaki Çalışmalar	31
2.3 Çalışmadaki Fiillerin Tematik Tasnifi	35
2.3.1 Tasnifle İlgili Açıklamalar.....	35
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	39
3. İNCELEME	39
3.1 Özdenören Anlatılarındaki Fiillerin Tematik Tasnifi	39
3.1.1 Hareket Fiilleri	39
3.1.2 Fiziki Durum Fiilleri	297
3.1.3 Konuşma/İletişim Fiilleri.....	502
3.1.4 Zihinsel ve Ruhsal Fiiller.....	566
3.1.4.1 Duyu Fiilleri	566
3.1.4.1.1 Görme	566
3.1.4.1.2 İşitme	580
3.1.4.1.3 Koklama.....	583
3.1.4.1.4 Dokunma.....	584
3.1.4.1.5 Tatma	585
3.1.4.2 İdrak (Biliş, Kavrayış) Fiilleri.....	586
3.1.4.3 Duygu, Hissediş (Psikolojik Durum) Fiilleri	649

3.1.5 Varoluş Fiilleri	713
3.1.6 Değişim/Dönüşüm Fiilleri	717
3.1.7 Doğaya/Doğa Olaylarına İlişkin Fiiller	742
3.1.8 İnsan Dışındaki Canlılara İlişkin Fiiller	745
3.1.9 Ses Fiilleri	748
3.1.9.1 İnsan Seslerini Bildiren Fiiller	748
3.1.9.2 Hayvan Seslerini Bildiren Fiiller	755
3.1.9.3 Cansız Varlık Seslerini Bildiren Fiiller	756
3.1.10 Zamana İlişkin Fiiller	760
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	766
4. DİZİNLER	766
4.1 Tematik Tasnif Dizini	766
4.1.1 Hareket Fiilleri	766
4.1.2 Fiziki Durum Fiilleri	828
4.1.3 Konuşma/İletişim Fiilleri	877
4.1.4 Zihinsel ve Ruhsal Fiiller	889
4.1.4.1 Duyu Fiilleri	889
4.1.4.1.1 Görme	889
4.1.4.1.2 İşitme	891
4.1.4.1.3 Koklama	891
4.1.4.1.4 Dokunma	891
4.1.4.1.5 Tatma	892
4.1.4.2 İdrak (Biliş, Kavrayış) Fiilleri	892
4.1.4.3 Duygu, Hissediş (Psikolojik Durum) Fiilleri	905
4.1.5 Varoluş Fiilleri	921
4.1.6 Değişim/Dönüşüm Fiilleri	922
4.1.7 Doğaya/Doğa Olaylarına İlişkin Fiiller	928
4.1.8 İnsan Dışındaki Canlılara İlişkin Fiiller	929
4.1.9 Ses Fiilleri	930
4.1.9.1 İnsan Seslerini Bildiren Fiiller	930
4.1.9.2 Hayvan Seslerini Bildiren Fiiller	932
4.1.9.3 Cansız Varlık Seslerini Bildiren Fiiller	932
4.1.10 Zamana İlişkin Fiiller	933
4.2 Genel Dizin	936
4.3 Sıklık Dizini	1010
SONUÇ	1129
KAYNAKLAR	1141

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1. Tematik Tasnifi Yapılan Fiillerin Sayılarına Göre Dağılımı. 1130

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Özdenören Anlatılarındaki Fiillerin Tematik Tasnife Göre Dağılımı.	1130
Tablo 2. Özdenören Anlatılarında En Sık Kullanılan İlk 10 Fiil.	1131

KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ

AYÇ	: Ansızın Yola Çıkmak
ÇA	: Çarpılmışlar
ÇÖ	: Çözölme
ÇSBÖ	: Çok Sesli Bir Ölüm
DAK	: Denize Açılan Kapı
GTS	: Güncel Türkçe Sözlük
GYA	: Gül Yetiştiren Adam
H	: Hışırıtı
HI	: Hastalar ve Işıklar
İLKÖ	: İlk Öyküler
İÖ	: İmkânsız Öyküler
K	: Kuyu
KP	: Kör Pencereleler
T	: Toz
TDK	: Türk Dil Kurumu
U	: Uyumsuzlar

TEŞEKKÜR

Bu uzun ve zorlu yolda bana kılavuzluk eden; desteğini hiçbir zaman esirgemeyen; değerli vakitlerinden ayırarak çalışmanın her aşamasını büyük bir dikkat, özen ve heyecanla takip eden; fikirleri, tavsiyeleri, değerlendirmeleriyle çalışmanın daha nitelikli olması için gayret gösteren; bu süreçte beni her zaman yüreklendiren saygıdeğer danışman hocam sayın Prof. Dr. İ. Gülsel SEV'e şükranlarımı sunuyorum.

Değerli yorumları, tavsiyeleri, çalışmaya olan katkıları için kıymetli hocalarım Doç. Dr. Başak Ümit BOZKURT, Doç. Dr. Metin AKYÜZ, Doç. Dr. Emine ATMACA ve Doç. Dr. Efekan KARAGÖL'e; tez aşamalarını heyecanla takip ederek fikirler veren Doç. Dr. Selami ALAN ve Doç. Dr. Nurettin KARTALLIOĞLU'na; bu akademik yolculukta sürekli olarak görüş alışverişinde bulunduğum değerli dostum Mehmet ÇIRAKLI'ya; çalışmam boyunca ilgi ve desteklerini üzerimden hiç eksik etmeyen sevgili aileme çok teşekkür ediyorum.

GİRİŞ

Bir dilin söz varlığı, sadece başta isim ve fiiller olmak üzere tek tek sözcükleri değil bütüncül bir yaklaşımla deyiminden atasözüne, ikilemesinden kalıp sözüne kadar büyük bir dil hazinesini ihtiva eder. Aksan (2004: 7), “söz varlığı” terimini Almanca “wortbestand” teriminden çevirerek ilk defa kendisinin kullandığını belirtir; bir dilin söz varlığı dendiğinde “yalnızca o dilin sözcüklerinin değil deyimlerinin, kalıp sözlerinin, kalıplaşmış sözlerinin, atasözlerinin, terimlerinin ve çeşitli anlatım kalıplarının oluşturduğu bütün”ü anladığımızı dile getirir.

Güncel Türkçe Sözlük’te (<https://sozluk.gov.tr/Erişim tarihi: 08/06/2024>) söz varlığı, “Bir dildeki sözlerin bütünü; söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, kelime hazinesi, kelime kadrosu, vokabüler.” şeklinde tanımlanarak bu terime, tür ve yapısı ne olursa olsun dilde var olan her tür sözü kapsayan geniş bir karşılık verilir.

Korkmaz (1992: 100), *Gramer Terimleri Sözlüğü*’nün “söz varlığı” maddesinde eş anlamlı olarak gördüğü “kelime hazinesi” terimine yönlendirerek onu da “bir dilin bütün kelimeleri, bir kişinin veya bir topluluğun söz dağarcığında yer alan kelimeler toplamı” olarak tanımlar. Hengirmen (1999: 342), söz varlığı için “bir dilde bulunan yerli ve yabancı bütün sözcüklerin oluşturduğu bütünlük” tanımını yapar.

Geleneksel anlamda düşünüldüğünde Türkiye’de metinlerin söz varlığı aşamasında model olarak kullanılabilecek çalışmaların sayısı oldukça azdır (Yüceol Özezen, 2011: 16). Dolayısıyla bu konuda yapılan çalışmalarda söz varlığının kapsamı ve hangi ölçütlere göre tasnif edileceği noktasında ortak noktalar fazla olsa da tam bir netlik yoktur, her araştırmacıya göre farklılıklar görülebilmektedir.

Şirin (2020), *Eski Türk Yazıtları Söz Varlığı İncelemesi*’nde “Özel Ad Bilgisi” ve “Dil Bilgisi Öğeleri”nin ardından söz varlığının temel öğeleri olarak “Adlar ve Fiiller”i ele alır ve konusal tasnif yapar. Yüceol Özezen (2011: 19), söz varlığının kapsamını “isim, fiil, sıfat, zamir gibi sınıflarıyla bütün basit ve türemiş sözcükler ve deyim, atasözü, kalıp söz, birleşik fiil gibi birleşik veya ayrı yazılan bütün birleşik yapılar” olarak açıklar.

Çotuksöken (2002: 34), bir dilin söz varlığının gerçekte iki bölümde incelenebileceğinden söz ederek “tarihsel söz varlığı” ve “kullanımdaki (güncel) söz varlığı olarak ayırır.

Hacıeminoğlu (1991: 12-13), Türk dilindeki kelimelerin daha başlangıçta tek heceli kökler hâlindeyken tabii olarak “isimler” ve “fiiller” olmak üzere iki kısma ayrıldığından söz ederek Türkçenin ne denli zengin olduğunun göstergelerinden biri olan fiillerin derinlemesine incelenmesinin hem çok mühim hem de oldukça geniş bir çalışmayı gerektirdiğine vurgu yapar.

Fiiller, şüphesiz ki bir dilin isimlerle birlikte asli unsurudur, söz dağarcığı içinde son derece önemli bir yere sahiptir. Öznenin gerek fizyolojik gerekse psikolojik anlamdaki her türlü kılışını, duruşunu, hareketliliğini; tabiattaki oluşları, nesneler üzerindeki durum değişikliklerini ifade etmeye yarayan kelimelerdir.

Ergin (1993: 266), hareket ve nesne olmak üzere kâinatta iki temel unsurun varlığından bahseder. Nesnelerin zaman içindeki yer değiştirmeleri; oluşları, oluşları, kılışları, duruşları; hülâsa her türlü faaliyetleri olarak nitelendirdiği hareketleri karşılama işlevi de fiillere aittir. Geleneksel dil bilgisi kaynaklarında “iş, oluş, hareket” bildirimiyle açıklanan fiiller, çağdaş dil biliminde daha geniş boyutuyla “fiziksel eylemler, sözeylemler, ruhbilimsel durum ve eylemler ve çeşitli algılayımlar”ı belirten kelimeler olarak görülmüştür (Özünlü, 1997: 174). Dolayısıyla fiil, bir dilin iki yapı taşından biridir.

Türkçede fiiller çoğunlukla yapı, çatı ve çekim bakımlarından sınıflandırılmıştır. Son yıllarda tematik/semantik tasnif üzerine yapılan çalışmalarda artış görülmektedir.¹ Bu çalışmada da fiiller, tematik olarak tasnif edilmiştir.

Çalışmamızın konusunu, son dönem edebiyatımızın deneme ve öykü yazarlarından Rasim Özdenören’in öyküleri ve tek romanının söz varlığı -fiil- incelemesi oluşturmaktadır.

Özdenören’in öykü yazmaya başladığı 1967 yılı ile 2017 arasında yayımlanan bütün öykülerini içeren *Elli Yılın Öyküsü* hariç tutulduğunda 13 öykü kitabı mevcuttur. Tek romanı ile birlikte çalışmamızda 14 eserin fiil incelemesi yapılmıştır.

¹ Bu çalışmalar, İkinci Bölüm’de 2.2. Fiillerin Tematik Tasnifi Üzerine Çalışmalar başlığı altında işlenmiştir.

Özdenören'in İncelemeye Esas Eserleri:

Öykü:

Hastalar ve Işıklar, Çözülme, Çok Sesli Bir Ölüm, Çarpılmışlar, Denize Açılan Kapı, Kuyu, Hıştırtı, Ansızın Yola Çıkmak, Toz, İmkânsız Öyküler, Uyumsuzlar, İlk Öyküler, Kör Pencere

Roman:

Gül Yetiştiren Adam

Çalışmamızda, Rasim Özdenören'in anlatılarındaki fiillerin tematik olarak incelemesi yapıp ardından genel dizin ve sıklık dizini oluşturularak bir yazarın eserleri merkezinde hem kendisinin hem de Türk dilinin fiil varlığının ortaya konmasına katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Özdenören'in yukarıda isimleri zikredilen toplam 14 eserinde geçen bütün fiillerin taraması yapılmıştır. Sadece çekimli fiiller ele alınıp fiilimsiler incelemeye tabi tutulmamıştır. Tespit edilen fiillerin bağlamdaki anlamı ve tanık cümlesi verilmiş; fiiller, alfabetik sıralamaya tabi tutulmuştur. Anlam verilirken TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten yararlanılmış, sözlükte bulunamayanlara da bağlamdan yola çıkılarak anlam verilmiştir. Fiilden sonra eserin kodu yazılarak fiilin geçtiği tanık cümlelerin sayfa ve satır numarası kaydedilmiştir. Genel olarak fiilin geçtiği ilk cümle, tanık cümle olarak sunulmuş ve tanık cümleler yazılırken eserdeki yazıma sadık kalınmıştır. Fiillerin GTS'de kaç numaralı anlamıyla yer aldığı belirtilmiştir. Fiile numara verilmemesi, tek bir anlamı olduğunun, sözlükte de tek bir anlamla verildiğinin göstergesidir. Fiilin tanık cümlelerde geçen anlamı GTS'de verilmemişse yani fiil sözlükte geçiyor ancak bağlamdaki anlamı bulunmuyorsa bu tür fiiller tek yıldızla (*), fiil GTS'de hiç geçmiyorsa bunlar da çift yıldızla (**) gösterilmiştir. GTS'de I-II numaralarıyla geçen eş sesli fiiller (ÖRNEK: boğ-I boğ- II), aynı şekilde verilmiştir. Bazı kelimelerin bazı anlamları GTS'de yer aldığı şekilde *ağızlardan, argo, kaba konuşmada, mecaz, teklifsiz konuşmada, yardımcı fiil* açıklamalarıyla kaydedilmiş, derleme ve tarama sözlüğünde yer alanlar da belirtilmiştir. Fiil, aynı anlamıyla bir kez daha geçtiğinde yine geçtiği eserin kodu, sayfa ve satır numarası belirtilmiştir.

Yukarıda anlatılanlar doğrultusunda çalışmadaki şu fiiller örneklendirilebilir:

bağla-*: Kuşanmak, takmak.

Tülbendini alınının üstünden bembeyaz bağlamış, küçük, tıkanık hıçkırıklarla ağlıyordu. (HI 74/15)

cangama et-:** Ağız dalaşı yapmak, boş boş konuşarak gürültü etmek.

Hadi oturun oturduğunuz yerde cangama etmeyin dedi anam (ÇA 130/25)

çemre-: *ağızlardan* Kolunu veya paçalarını sıvamak, eteğini toplamak.

Döner, tenekenin musluğunun hafifçe çevirir, entarisinin kollarını çemrer, abdest alır. (ÇÖ 40/20)

(AYÇ 19/9), (AYÇ 72/14), (GYA 9/12)

direksiyon salla-: *argo* Motorlu taşıt kullanmak.

Görünmeyen yollara direksiyon sallıyordu. (U 49/11)

inile-: *tarama sözlüğü* İnlemek, sızlanmak.

“Dolap niçin inilersin!” diye bağırdı. (HI 88/22)

kişele-*: Kovmak, kışkırtmak.

Neden sonra, kadın, yüzünde bir böceğin dolaşmakta olduğunu hissetti ya da ona öyle geldi, eliyle yüzünde dolaştığını sandığı nesneyi kişeledi. (ÇSBÖ 40/9)

sat-: 4. *mecaz* Bir çıkar karşılığında bir şeyi gözden çıkarmak, feda etmek.

Cibiliyetsiz diye fısıldadı beni mi satacaksın (ÇA 25/14)

sepetle-: 2. *teklifsiz konuşmada* Başından savmak.

“Şu önündekini zıkkımlansın, şimdi sepetlerim onu” diyor. (GYA 53/17)

yap-: 18. *yardımcı fiil* Bir kimseye bir meslek kazandırmak, yetiştirmek.

“Yeğenimi doktor yapacam.” diye bir laf attı dayısı ortaya, kardeşine yaranmak isteyerek. (ÇÖ 18/17)

(ÇÖ 94/7), (K 109/6), (İÖ 15/20)

zıkkımlan-: *kaba konuşmada* Bir şeyler yemek.

– Haydin, iki lokma zıkkımlanalım bari şundan, dedi. (ÇSBÖ 75/17)

(GYA 53/16)

Çalışmamızda fiillerin tematik tasnifi hareket fiilleri, fiziki durum fiilleri, konuşma/iletişim fiilleri, zihinsel ve ruhsal fiiller, varoluş fiilleri, değişim/dönüşüm fiilleri, doğaya/doğa olaylarına ilişkin fiiller, insan dışındaki canlılara ilişkin fiiller, ses fiilleri, zamana ilişkin fiiller olmak üzere 10 ana başlık altında yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. RASİM ÖZDENÖREN

HAYATI - SANAT ANLAYIŞI - ESERLERİ

1.1 Hayatı

Rasim Özdenören, ikizi Alâeddin Özdenören ile birlikte, resmî kayıtlara göre 20 Mayıs 1940'ta Maraş'ta dünyaya gelir. Babası, İstanbul Eyüp'te Kahvecioğulları olarak bilinen bir sülaleden gelen, inşaat mühendisi olan ve o yıllarda bayındırlık fen memuru olarak görev yapan Hakkı Bey; annesi ise Maraşlı bir ailenin kızı, Necip Fazıl Kısakürek'in de akrabası olan Ayşe Nezahat Hanım'dır.

Özdenören'in çocukluk yılları, hem 1939 Erzincan Depremi sonrası hem de İkinci Dünya Savaşı'nın devam ettiği bir süreç olduğu için ülkenin kıtlık içinde olduğu, zor zamanlardır. Aile maddi anlamda sıkıntı çekmemiş olsa da evleri, böylesi bir sıkıntıya düşen akraba ve komşularının uğrak yeri olmuştur (Eryarsoy, 2019, s. 32). Kendisi küçük yaşlardayken üzerinde dedesi Hacı Nuri Bey ve anneannesi Hatice Hanım'ın büyük tesiri vardır. Hem çocukluk anılarının birikmesinde hem de ilk terbiyeyi almasında bu iki insanın payı büyüktür. Özdenören'in kişiliğinin oluşmasında, hayal dünyasının genişlemesinde, edebiyat zevki kazanmasında belki de ilk ana etken, ninesinin anlattığı masallar olmuştur (Eryarsoy, 2019, s. 36). İlk defa ikizi Alâeddin'le birlikte bir savaş filmi izleyerek sinemayla tanışan yazar, babasının doğup büyüdüğü yer olan Eyüp'ü de ilk kez 6 yaşında bir cenazeleri dolayısıyla görmüştür.

İlkokula, ikizi Alâeddin'le beraber 1947'de, Maraş'taki Sakarya İlkokulunda başlayan Rasim Özdenören, babasının tayini sebebiyle Malatya'ya taşınmak zorunda kaldıkları için 3. sınıftan itibaren tahsiline Malatya'daki Cumhuriyet İlkokulunda devam etmiştir. İlkokul yıllarında ikizi Alâeddin Özdenören'le karakter yönüyle oldukça farklı olsalar ve zaman zaman birbirleriyle kavga etseler de kitap kiralayarak birlikte kitap okuma etkinlikleri yapmışlar, her ikisi de özellikle aritmetik derslerinde çok başarılı olmuşlardır. Özdenören, Malatya Ortaokulunda başladığı orta tahsilini babasının tayini sebebiyle gittikleri Tunceli'de tamamlamıştır. Sadece bir yılını geçirdiği

Tunceli’de gazetelerin sıkı takipçisi olmuş, Ömer Seyfettin kitaplarının tamamını okumuş, folklor öğrenmiş ve ilk yazı denemesini de burada yapmıştır.

1955, Rasim Özdenören’in tekrar Maraş’a döndüğü, Maraş Lisesine başladığı yıldır. Okula kayıt sırasında müdür yardımcısının mutlak olduğu üzere kendisine de *Hamle* dergisini satması ve derginin kapağındaki portrenin hemen altında “Sait Faik’e Saygı” ibaresi, Özdenören’in Sait Faik ve öykülerini tanımasına vesile olacaktır. Maraş Lisesinde çok zeki ve algı gücü yüksek bir öğrenci olan yazar, ilk öykülerini bu süreçte yazmış, Necip Fazıl izinde ve Nuri Pakdil’in ağabeyliğinde şekillenen “Yedi Güzel Adam”dan bir olmuştur.

Liseden sonra İstanbul Hukuk Fakültesini kazanan Rasim Özdenören’in edebiyata olan ilgi ve iştiağı İstanbul’da artarak devam edecektir. Peyami Safa, Mümtaz Turhan, Dostoyevski başta olmak üzere birçok yazarın eserini okur; edebiyat sohbetlerinin yapıldığı, kitap yazmaya da müsait olarak gördüğü kıraathane ve kahvelere gider. Bazı yaz tatilleri, kendisinin de içinde bulunduğu Yedi Güzel Adam, Maraş’ta hasret giderip kitap ve kalem eksenli verimli saatler geçirirler. Özdenören, 1962’de vatani görevi için Bitlis’te bulunan Nuri Pakdil’in teşvikiyle, “tanıdığım ilk dâhi insan, ilk bilge insan ve ilk düşünür” olarak vasıflandırdığı Sezai Karakoç’la tanışmıştır (Eliuz, 2018, s. 53). Aynı yıl, Karakoç’un vesilesiyle anne tarafından akrabası da olan Necip Fazıl’la ilk defa görüşüp tanışma fırsatı bulur. Necip Fazıl’la tanışma, onu Büyük Doğu’nun da vazifelisi yapacaktır. Hukuk Fakültesi devam ederken Gazetecilik Enstitüsünü de kazanan Özdenören, iki okulu birlikte okur. 1964, hem enstitüden mezun olduğu hem de İngilizcesini iyice ilerletmiş biri olarak George Orwell’dan Türkçeye çevirdiği *Hayvan Çiftliği*’nin yayımlandığı yıldır.

Özdenören, 1966-1967 arası *Diriliş* dergisinde yazı ve tercüme çalışmalarını devam ettirir. İlk öykü kitabı olan *Hastalar ve Işıklar*’ın içindeki bazı öyküler ilk olarak *Diriliş*’te yayımlanır. 1967’de Hukuk Fakültesinden mezun olduktan sonra niyetinde mesleği sürdürmek olmasa da sırf belgesi olsun diye başladığı avukatlık stajını yarıda bırakarak Sezai Karakoç’un teşvikiyle Ankara’ya gider. Başta TÜBİTAK olmak üzere birçok kuruma iş başvurusunda bulunur. Alındığı ve kazandığı imtihanın ardından o yıllarda Turgut Özal’ın müsteşarlığını yaptığı Devlet Planlama Teşkilatında uzman yardımcısı olarak göreve başlar (Eryarsoy, 2019, s. 85). Nuri Pakdil, Erdem Bayazıt ve o dönem Türk Ocağının merkez müdürlüğünü yapan M. Akif İnan da Ankara’da olduğu için sürekli bir

aradadırlar, sıcak edebiyat sohbetlerini ve yazı faaliyetlerini sürdürürler. 1969'un Şubat ayından itibaren Özdenören'in teklifiyle adı *Edebiyat* olan yeni bir dergiye hayat verirler.

Devlet Planlama Teşkilatındaki görevi devam ederken izin alarak yüksek lisans eğitimi için Amerika Birleşik Devletleri'ne giden Rasim Özdenören, üniversiteden gelen kabulde yüksek lisans yapacağı alanda yanlışlık yapılırca bir yandan Ekonomi Enstitüsünün seminerlerine katılırken bir yandan da yüksek matematiğini ilerletir. Amerika'yı iyice tanımak için birçok şehri gezerken kitapçılar da uğrak yerlerinden olur. Yoğunlaştığı kişilerin başında Amerikalı yazar Faulkner gelir. Özdenören, Amerika'yı Nuri Pakdil'e yazdığı bir mektubunda "Amerika; servet, israf ve fuhuş kelimelerinin çevresinde özetlenebilir." cümlesiyle ifade eder (Eryarsoy, 2019, s. 98). 1971 muhtırasından sonra yurt dışında bulunan bütün memur ve öğrencilerin Türkiye'ye çağırılması, Özdenören'in başarısından çok memnun olan ders danışmanı Miss Fasler'ın ölümü yazarın Türkiye'ye dönüşünü hızlandırmıştır. Özdenören, 1971 Eylül'ünde yurda döner.

Döner dönmez DPT'deki işine devam eden Rasim Özdenören, kısa bir süre sonra Ayşe Hanım'la evlenir. Bu evlilikten Ömer Ümran adlı bir oğlu ve Merve adlı bir kızı olur. 1974'te vatani görevini tamamlar. Askerdeyken ikinci öykü kitabı *Çözülme*, Nuri Pakdil'in öncülüğüyle Edebiyat dergisi yayını olarak kitaplaştırılmış; asker dönüşü de *Çok Sesli Bir Ölüm*, yine Edebiyat Dergisi Yayınları tarafından yayımlanmıştır.

Özdenören, 1975 Mayıs'ında DPT'deki görevinden istifa eder ve Kültür Bakanlığı müşavirliğine getirilir. Bir yıl sonra Cahit Zarifoğlu, Hasan Seyithanoğlu, Bahri Zengin, Nazif Gürdoğan gibi isimlerle birlikte *Mavera* dergisini çıkarmaya başlayacaklardır. 1976'dan 1990 yılına kadar 164 sayı yayımlanan *Mavera*, genç şair ve yazarların yetişmesinde büyük rol oynayacaktır. Derginin yayın yönetmenliğini yürüten isim, Rasim Özdenören olmuştur. Derginin yükünü omuzlarken 1977 Nisan'ından itibaren Yeni Devir gazetesinde köşe yazarlığı da yapmaya başlar. *Çok Sesli Bir Ölüm* adlı öyküsünden uyarlanan, TRT adına çekilen, Yücel Çakmaklı ile Tuncay Öztürk'ün yönettiği filmin Uluslararası Prag TV Filmleri Yarışması'nda jüri özel ödülü alması yazar için ayrı bir gurur kaynağı olacaktır. Bir ödül de 1978'de yayımladığı ve ilk deneme kitabı

olan *İki Dünya* için 1979'da Türkiye Millî Kültür Vakfı tarafından gelecektir. Bu eser de jüri özel ödülüne layık görülür.

1980'de DPT genel sekreterliğini yürüten Hasan Celal Güzel'in teklifiyle bu teşkilatta tekrar çalışmaya başlayan Rasim Özdenören, bir yandan da A. Gaffar Taşkın müstear ismiyle gazete ve dergi yazılarına devam eder. 25 Mayıs 1982'de babasının vefatı, tam bir yıl sonra da üstadı olarak gördüğü Necip Fazıl Kısakürek'in hayata veda edişi onu derinden sarsar. Aynı yıl *Denize Açılan Kapı* öykü kitabını yayımlayan yazar, 1984'te bu eseriyle Türkiye Yazarlar Birliği tarafından Yılın Hikâyecisi ödülüne layık görülecektir.

Rasim Özdenören, 1987 Haziran'ında ta lise yıllarından kadim dostu, yol arkadaşı Cahit Zarifoğlu'nu kaybeder. Babası ve üstadı Necip Fazıl'dan sonra bu ölüm, onu çok etkileyecektir. Bu yıldan itibaren hem denemeleri hem de öyküleriyle okurlardan büyük bir ilgi gören yazarın kitaplarını yayımlamak için yayınevlerinin teklifleri olur. 1990'da İz Yayıncılık'tan da bütün kitaplarının yayımlanması yönünde bir teklif gelir. Özdenören'in kabulüyle 1990 yılı itibarıyla bütün eserleri bu yayıncılık tarafından yayımlanmaya başlar.

1995'te Yeni Şafak gazetesinde yazmaya başlayan Özdenören, 1996-2002 yılları arasında *Yeni Dünya Düzeninin Sefaleti*, *Kuyu*, *Acemi Yolcu*, *Kent İlişkileri*, *Köpekçe Düşünceler*, *Ansızın Yola Çıkmak*, *Hışırta*, *Toz* gibi birçok öykü ve deneme kitabı yayımlar.

2000-2003 yılları arası büyük acılar yaşadığı bir zaman dilimidir. Önce kadim dostlarından Mehmet Akif İnan'ı, sonra biricik annesini ve ardından ikizi Alâeddin Özdenören'i kaybeder.

2004'te en hacimli eseri olan *Düşünsel Duruş*'u okurlarla buluşturan yazar, aynı yıl “özafagus divertikülü” teşhisi konduğu hastalığı sebebiyle ameliyat olur ve başarılı geçen ameliyat sonrası sağlığına kavuşur.

2005'te yıllarını verdiği DPT'den emekli olan Rasim Özdenören için 2006 yılında da 50. sanat yılı münasebetiyle ilki 25 Mart, ikincisi 11 Kasım'da olmak üzere Tarık Zafer Tunaya Kültür Merkezinde iki kutlama programı düzenlenir. Emekliliğini “özgürlüğünü eline almak” olarak değerlendiren Özdenören'e 2008 yılında TDK, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve RTÜK'ün ortaklaşa düzenlediği Karaman Türk Dili Ödülü kapsamında “Türkçeyi güzel ve doğru kullanan edebiyatçı ödülü” verilir (Eliuz, 2018, s. 107-108). Aynı yıl, kaybettiği dostlar halkasına Erdem Bayazıt da eklenir.

Özdenören, 2009-2019 yılları arası birçok ödül ve ünvanın sahibi olacaktır:

2009-TBMM Üstün Hizmet Ödülü

2010-TYB İstanbul Şubesi tarafından düzenlenen Edebiyat Mevsimi'nde “Öykü Ödülü”

2011-Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesinden fahri doktora ünvanı

2014-*Hece* ve *Hece Öykü* dergilerinin genel yayın yönetmenliği

2015-Sakarya Üniversitesi tarafından fahri doktora ünvanı

2015-T.C. Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü

2016-Star gazetesi tarafından verilen Necip Fazıl Kısakürek Saygı Ödülü

2018-Bayburt Üniversitesi tarafından düzenlenen 2. Dede Korkut Ödülleri kapsamında “Bilge Adam Ödülü”

2018-T.C. Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Politikaları Kurulu Üyeliği

2019- T.C. Cumhurbaşkanlığı Yerel Yönetimler Politikaları Kurulu Üyeliği

Edebiyatımızın usta ve üretken kalemleri arasında yerini alan Rasim Özdenören, tedavi gördüğü Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesinde 23 Temmuz 2022’de, 82 yaşındayken hayata gözlerini yummuştur.

1.2 Sanat Anlayışı, Edebî Kişiliği

“Ben, bilincimin toplamıyım.” (Özdenören, 2011, s. 12) diyen deneme ve öykü ustası Rasim Özdenören, edebiyatı “bir kültür ve uygarlık olayı” olarak ifade ederek çeşitli işlevlerinden birinin de ait olduğu uygarlığın inceliklerini, nüanslarını yakalamaya yol açması olduğunu dile getirir (Özdenören, 2018 d, s. 28). Varlık âlemine o uygarlığın gözüyle bakabilmenin edebiyatla mümkün olduğuna vurgu yapar. Edebiyat, daha önce idrak edilememiş nice ufuklara yelken açmaya imkân tanır. Dolayısıyla kişiyi, kendi mantığını da aşan geniş bir perspektifle düşünebilme gücüne eriştirir.

Özdenören’e göre edebiyat, “aşkın bir hedef aramak ve bunu gerçekleştirmeye çalışmak”tır (Eryarsoy, 2019, s. 178). Aşkın bir hedef arayışından söz edışı, “Anladım işi sanat Allah’ı aramakmış/Marifet bu, gerisi yalnız çelik çomakmış” mısralarıyla sanatı “mutlak hakikati arama işi” olarak gören Necip Fazıl’ı hatırlatmaktadır. Edebiyatçı şahsiyetinin oluşumu da daima bu hedef arayışında olmaya ve bu doğrultuda yol yürümeye bağlı olmuştur.

Özdenören, “Edebiyat bizim kavrayış ufkumuzu genişleten araçlardan biridir. Bir insan, Allah hidayet nasip etmemişse ne edebiyattan ne fıkirden hareket ederek mü'min olmaz. Meğerki bunlar o insanın imanı için vesile kılınmış olsun.” (Özdenören, 1986 b, s. 76) diyerek edebiyatın araç oluşuna vurgu yapar. Edebiyat, bir araç olarak muhatabının zihnini açan, algısını geliştiren, ufkunu olabildiğince genişleten bir yapıya sahiptir.

Özdenören'in yaklaşımıyla yazarlık, her yazı yazana yüklenebilecek bir sıfat değildir. “Yazar” denilebilecek kişi, “yazıyla ifade etmediği zaman kendini görevini ifa etmede ihmale düşmüş biri olarak gören kimse”dir (Özdenören, 2018g, s. 16). Yazar, Sait Faik'in “Haritada Bir Nokta” öyküsünün sonundaki “Yazmasam deli olacaktım.” (Abasıyanık, 1956, s. 51) cümlesinde ifade edildiği gibi yazmadan duramayan kişidir; yazmadığında kendini ciddi anlamda sorumlu hisseden, vazifeyi yapamamış olmanın ızdırabını çeken insandır. Yazı da bir yönüyle fotoğrafa benzer (Özdenören, 2018g, s. 19). O hareketli, o yoğun hayat içerisindeki bir “an”ın satırlara dökülüştür; “an”ın resmediliştir. “An”ı okura anlatabilmenin önemine çok defa vurgu yapan Özdenören, “an”a ve “anın öyküye yansımaları”na ilişkin şunları söylemiştir: “Biz, bir insanın yaşadığı bir ânı ifade etmeye çalışırken şu durumla karşılaştık: insanın yaşadığı o bir anlık yaşantı parçası, tarih sel olarak onun geçmişinden kopuk olarak tezahür etmiyor; bilakis, o ân, kendi geçmişini kendi tarihini kendi bağrında taşıyor. Diyelim ki, insanın yüzünde belirmiş olan bir anlık tebessümü resmetmek istiyoruz, o tebessüm, fotoğrafta olduğu gibi, geçmişinden yalıtılmış olarak orada durmuyor. O tebessüm, o kişinin o âna değin yaşadığı bütün bir geçmişini kapsıyor. Biz, geriye dönüşlerle, ileriye geçişlerle -ki buna bir bakıma kişinin bilinçaltı diye de bakabiliriz- kişinin o anda yüzünde belirmiş olan tebessümün anlamına ulaşmaya çalışırız. Bundan koskocaman bir öykü çıkartılabilir.” (Özkan, 2005). Özdenören (1985, s. 108), “An İçinde Yaşamak” yazısında da İslam'ın zamana bakışının anahtar kavramı olan “an”ın haz ve lezzet aracı olarak kullanılmayacağından, kul olma bilincinin yüklenildiği bir fırsat olarak değerlendirileceğinden söz eder.

Özdenören için yazı, asla alelade bir uğraş değildir. Hem derin bir düşünce ve duygu atmosferinde bulunmayı hem de yoğun bir çabayı gerektirir. Yazı, duygu ve düşüncenin bir enstantanede dondurulması eylemidir âdeta (Özdenören, 2018 g, s. 19). Tabii bu dondurulma, sıradan değil estetik bir kalıpta olacak;

okuyanı derinden sarsacak, onu da dert sahibi yapacak, düşündürecek, duygulandıracak bir etkiye sahip olacaktır.

Yazının temel işlevlerinden biri ve belki en önemlisi hayatın içinde barındırdığı anlamın keşfedilmesi ve bu anlamın güzel, etkili bir üslupla dile getirilmesidir (Özdenören, 2018 g, s. 83). Özdenören'e göre hayat, kul olma şuuruyla anlam kazanır. Ayrıca insan eşref-i mahlukat olduğunu da hiçbir zaman unutmamalıdır. Öz olarak insandan yola çıkıp kâinata, bütün varlığa, varoluş hakikatine erişmelidir. Ölümün bir son değil varlık sahibine kavuşma olduğunu iyi idrak etmelidir. İşte bir yazının bu şuurla, böyle bir anlamın aktarımı için kaleme alınması, bir büyük işlevin ifası anlamını taşır; yazıyı nitelikli kılar.

Rasim Özdenören'in sahip olduğu kültürel birikimi elde edişinde, Müslüman ve mütefekkir şahsiyetinin oluşmasında kültür pınarından kana kana içtiği iki önemli mekânın ciddi etkisi ve katkısı olduğunu söylemek gerekir. Kendisi bunu şöyle ifade eder: “Şimdi bizim kültürümüzde, birey olarak kendi kültürümde hem Maraş'ın etkileri olmuştur hem babamız münasebetiyle İstanbul'un...” (Haksal, 2008, s. 130) Özdenören, özellikle öykülerinde her iki kültürün bir özetini de sunar okurlarına. Ayrıca kendisiyle aynı doğrultuda Nuri Pakdil, Erdem Bayazıt, Cahit Zarifoğlu, M. Akif İnan gibi okuma heveslisi, kitap kurdu olan bir çevrenin de sanatçı şahsiyetinin temayüzünde ciddi rolü olmuştur.

Fikir ve edebiyat dünyasındaki yol arkadaşları Nuri Pakdil, Cahit Zarifoğlu, Mehmet Akif İnan, Erdem Bayazıt, Alâeddin Özdenören şiirin kendine has ikliminde yol alırken Rasim Özdenören, öncelikle “an”ın aktarılabilmesine imkân veren anlatılardan biri olan öyküye yoğunlaşacaktır. Daha Maraş Lisesinde, “Yedi Güzel Adam”ın oluşmaya başladığı yıllarda öykü yazmaya başlamasında en büyük rol sahibi Ali Kutlay olmuştur. Öyle ki Ali Kutlay'ın bir öykü yazdığını öğrendiğinde okutması için çok ısrar etmiş, Kutlay da kendisinin de bir öykü yazıp ona da okutması şartını öne sürerek öyküsünü paylaşmayı kabul etmiştir. Bir dostla karşılıklı olarak yazılan onlarca öykü, Özdenören'in bu türün usta kalemlerinden biri hâline gelişinin temrinleri olacaktır. Haddizatında öyküye farklı bir sebeple değil yalnızca öykü yazmak için başlamıştır (Özdenören, 2018 g, s. 193). Ancak öykü yazmaya devam ettikçe öykünün kendisi için en doğru tür, en müsait zemin olduğuna kanaat getirmiştir. An'ı, insanı, insanın hâllerini, aileyi “aktarma” işi için en uygun ve etkili vasıta, öyküdür (Özdenören, 2018, s. 193). “Öykü yazmayı seviyorum, çünkü kendimi ve acılarımı biraz da öykü yazarak

anlıyorum sanıyorum” (Özdenören, 2018, s. 194) cümlesi onun neden öyküye yöneldiğinin, öyküyü neden bu kadar çok sevdiğinin net bir izahıdır. Kutlay öyküye devam etmese de Özdenören hayatı boyunca öykü yazmayı hiç bırakmayacaktır.

Özdenören, öykünün zihin dünyasındaki oluşum sürecini, gelişimini ve satırlara dökülüşünü Şaban Sağlık’ın kendisiyle yaptığı mülakatta şöyle ifade eder: *“Hikâye ilk önce kafamda bir nebülöz olarak doğuyor. Bunu tanımlayamıyorsun. Yani o nebülözün şekli, şemali nedir? Bir atmosfer gibi mi desem bir ışık gibi mi desem; elden kaçan, tutulamayan ama ne olduğu kesin olan bir şey hâlinde, bir fikir olarak kafamda doğuyor. Belki birkaç kelime, birkaç cümle... Bunları tam olarak tanımlayamıyorsun. O, zamanla geliyor fakat günün birinde kendini dışlaşmaya zorluyor. Daha doğrusu o şey neyse beni zorluyor ve beni ifade et demeye başlıyor. O safhada ben ona bir form, bir biçim vermeye çalışıyorum. Nasıl bir biçim verebilirim? Bu fikri nasıl ifade edebilirim? Onu düşünüyorum. Formunu yakaladığım anda zaten o hikâye kafamda tamamlanmış oluyor. Geriye bir tek yazma zahmeti kalıyor. Ben hikâyeyi yazmaya başladığım anda o hikâye kafamda bitmiş, şekillenmiş ve tamamlanmış olarak mevcut oluyor.”* (Sağlık, 1992, s. 427-428). Denilebilir ki Rasim Özdenören, zihninde beliren o toz bulutu, o atmosfer ya da o ışık zihninde tam anlamıyla gelişip tamamlanmadan yani zihinsel süreç nihayete ermeden yazmaya girişmeyen bir yazardır.

Öykü, yazmaya başlama sebebi olan Özdenören, ilk öykülerini daha ilkokul yıllarındayken okuduğu Ömer Seyfettin külliyatının da etkisiyle serim, düğüm, çözüm bölümleri bulunan “klasik hikâye” tarzına uygun yazar. Kutlay’a atıfta bulunarak yazdığı onlarca hikâyeden sonra kendine *“Bir anın içinde sıkışıp kalmış bir yaşantı parçasını anlatmayı dene. Örneğin bir çehreden bir anda gelip geçen bir gülümseyişi anlat ya da göz pınarına birikmiş bir damlanın yanaktan süzüldüğü ân’ı hedefle ve o ân’ı yakalamaya çalış.”* (Özdenören, 2000, s. 106) komutunu verir ve kendisini sınırlayacağını, başarısızlığa sürükleyeceğini düşündüğü klasik hikâye kalıplarını kırarak “an’ı anlatma” peşinde durum hikâyesine yakın duran özgün tarzını yakalar.

Özetlenemez oluş, onun öykülerinin en temel niteliklerindendir. Onun kaleminden çıkan öyküler; durağanlığın içindeki devinimi, olaysız olayı anlatan

iyi yazılmış bütün öykülerde olduğu gibi tek sözcüğü değiştirilmeden, ancak “kendisi olarak” var olabilir (Kahraman, 2007, s. 34).

Özdenören, 1970’li yıllarda öyküyü ciddi bir uğraş olarak ele alan, yazar olarak bütün yoğunluğunu bu türe veren ilk yazarlarımızdandır (Haksal, 2008, s. 7). Yazarlıkta önce “öykücü” kimliğiyle temayüz etmiştir. Öykücünün işi “anlatmak”tır. Güçlü gözlemiyle neyi görüyorsa onu anlatır. Giz de bu anlattıklarının içinde durur. Ayrıca öykücü, yaşadığı kültürün ürünü olduğu için baktıklarını bu kültürel çerçeveden gören kişidir (Özdenören, 2018 g, s. 195-196).

Rasim Özdenören’in bütün öykü kitapları incelendiğinde tematik bir bütünlük gözetildiğinin farkına varılır (Tosun, 2015, s. 77). Özdenören’in öykülerinde yabancılaşma ve yalnızlık, kaçış, çatışma, modern hayat karşısında değerlerinden kopan/koparılan insanın kimlik bunalımı, hastalık, değişen aile hayatı, köyden kente göç, kent ilişkileri, manevi değerlerin kaybı ve ahlaki çöküntü, zaman, aşk, din ve tasavvuf, hasret, rüya, ölüm başlıca temalardır. Yabancılaşma ve öz değerlerden kopma, ailedeki çözülüş, gelenek ve modernizm çatışması Özdenören öykülerinin ana temaları olarak değerlendirilebilir. Özdenören’deki yabancılaşma teması, bireyin toplumun değer yargılarından, dinî ve ahlaki değerlerden, kendi benliğinden uzaklaşmasıyla ortaya çıkan ruhsal bir problem olarak yansıtılır (Tunç, 2020, s. 337). Hem öz benliğinden hem de yaşadığı toplumun öz değerlerinden kopan insan gitgide yalnızlaşır, insanlarla iletişimini iyice koparır ve bunalım hâline girer. Ailedeki çözülüş, Özdenören öykülerinin ağırlıklı olarak işlenen temalarındandır. Bu çözülüşün temelinde de modernitenin getirdiği değişimin olumsuz etkileri vardır. Batı kültürü ve hayat tarzına duyulan özenti, aileleri çöküşün, çözülmenin eşiğine getirir. Bazı öykülerde görülen geçimsizlikler, maddi sıkıntılar, aldatmalar, köyden kente göçün doğurduğu olumsuzluklar da bu çözülmeyi hızlandırır niteliktedir. Birçok öykünün ana temalarından biri de çatışmadır, özellikle gelenek-modernizm çatışmasıdır. Özdenören, geleneğe aidiyetini vurgulayan, yerli düşünciyi benimseyen bir yazar ve mütefekkidir. Batıcılığa asla taraftar olmayan, yerli düşünceye bağlılığı bir ülkü olarak ortaya koyan Edebiyat dergisi ekibindendir (Güneş, 2014, s. 43). Özdenören, Müslüman Türk toplumunun geleneklerinden ve dinî hayatından uzaklaşarak kimliksiz hâle gelişini Batılılaşma sürecine bağlar. Ona göre Batılı olmayan bir toplumun Batılılığa özenmesi ve onun yaşam koşullarını kendi şartlarına uydurmaya çalışması büyük bir hata olmuştur (Güneş,

2014, s. 49). Gittikçe kimliksizleşen birey ve toplumun maneviyatındaki çöküntünün; dinî hayattan uzaklaşmanın; yardımseverlik, arkadaşlık, kardeşlik, dostluk gibi bizi biz yapan değerlerin yerle bir oluşunun; aşkın süfli bir boyutta telakki edilmesinin yalnızlığı ve sonrasında bunalımı beraberinde getirişi yazarın birçok öyküsünde etkili bir dil ve üslupla anlatılmıştır.

1950 kuşağı yazarlarında görülen, çevreyle bağlarını koparmış, çıkışı bulamayan bireylerin bunalımlarını ele alan ve varoluşçuluktan beslenen öykü anlayışı Rasim Özdenören'i de etkiler (Tosun, 2015, s. 109). Özellikle ilk öykü kitabı olan *Hastalar ve Işıklar*, varoluşçu anlayışla kaleme alınan öykülerle benzerlik taşır. *Hastalar ve Işıklar*'da bireyi merkeze alan yazar, aile ve topluma doğru geniş bir perspektifle öyküler vermeye devam etmiştir. Özdenören'in öykü kişilerine bakıldığında karamsar bir tablo göze çarpar. Genel olarak huzursuz, problemlili, bunalımlı, tedirgin, arayış içinde olan, uyumsuz ve bazen hastalıklı insanlardır. Yazar, bu seçiminin sebebi sorulduğunda "huzurun öyküsü olmayacağını, huzura ve mutluluğa dayandığı anda öykünün biteceğini" ifade eder (Eryarsoy, 2019, s. 193).

Yüzyıllar boyunca edebî eserlerimize kaynaklık eden tasavvuf, Özdenören'in özellikle *Denize Açılan Kapı*'sında ağırlıklı olarak işlenir. Bahsedilen o huzursuz, bunalımlı, tedirgin, kendisi ve çevresiyle çatışmalar yaşayan bireyler arayış içine girdikten sonra ruhlarındaki ızdırabı dindirebilmek, gönül dünyalarındaki açlığı giderip manevi doygunluğa erebilmek için "rabıta"yı, "bağlanma" yolunu tercih ederler. Şunu da ifade etmek gerekir ki tasavvufi öz ve unsurlarla şekillendirilen bu öykülerde tasavvuf yolunun tam içindeki değil henüz işin başındaki, eşikteki, kapıdaki insan anlatılır (Eryarsoy, 2019, s. 143). Tasavvuf, Özdenören kalemiyle dışarıdan bir bakışla, çarpıtmalarla değil asla ön yargı olmadan, düşünüldüğü veya değerlendirildiği gibi değil "olduğu gibi" gözler önüne serilmiştir.

Özdenören, öykü yazdığı ve öyküde usta olduğu gibi öykü ve öykü tekniği üzerine kafa yoran, bu türe kuramsal olarak da ciddi anlamda eğilen bir yazardır. Tercih ettiği öykü yazma tarzlarını açıklarken üç madde sıralar. Birincisi durum hikâyesi tarzıdır. Diğerleri belirli bir sosyal olayı bir enstantanede durdurup o anı enstantane içinde yansıtmaya çalışmak, üçüncüsü de bazı hikâyelerde kendine mahsus bazı bildirimleri vermek isteysidir (Sağlık, 2011, s. 144). Dolayısıyla Özdenören öykülerinin her biri için genelleyici bir yaklaşımla durum hikâyesidir

deyip geçmek doğru olmaz. Yazarın en önemli özelliklerinden biri de öykücülükte kendini sürekli yenileme isteği, önceki tarzın ötesine geçip yeni tarzlar deneme azmidir. Özdenören, “nasıl”lılığı “ne”liğin önüne alan, nasıl anlatacağını daha çok önemseyen bir yazardır.

Rasim Özdenören’in öykülerinde “insan”ı merkeze alışı, insanın asla sıradan bir varlık olmadığı ve insanlar içinde de sıradan bir insanın var olmadığı inanç ve tutumu, onu klasik öykü kalıplarından ayıran bir durumdur (Kahraman, 2007, s. 58). Onun öyküleri, insan olma bilinciyle insan ve insanla ilgili olanı en iyi yansıtabilmenin peşinde, sıradan gibi görünse de oldukça derinlikli, okuru yüreğinden sarsan, düşünmeye sevk eden yoğun anlatılardır. Onun anlatılarında olay ve olguların merkezinde olan insan tipi, Hz. Âdem’in beşeri bir portresidir. Yani insanın macerasını, bir tecrübeler bütünü olmaktan çok, cennetten dünyaya henüz gelmiş bir dirilik, bir beşerilik, bir ilkelik ve saf bir aydınlık içerisinde ele alır. Edebiyat, düşüncenin (fıkrin) duyguya dönüşmüş hâli ise eğer, Özdenören bunu öykülerinde başarılı bir üslup ve mizansen içinde gerçekleştirir (Aydoğan, 2015, s. 129-130).

Rasim Özdenören, şair kimliği bulunmayan, şiir sanatıyla ilgili olarak İbni Haldun’un “en şerefli ve nefis bir ifade şekli” olarak açıklamasını (Özdenören, 2018 g, s. 217) özellikle vurgulasa da şiire yönelmeyen bir yazardır. Ancak öykülerine biçim açısından bakıldığında belki ilk ve en dikkat çekici özellik, şiirsellik olur. Öykülerdeki imgeli dil, şiir tadında cümleler estetik değeri arttıran unsurlardır. Esasen bizim acılarımızın, anılarımızın tarihini sunar; Anadolu insanının ızdırabını gözler önüne serer, modern toplumun trajedisini betimler. Şeyleri, sokakları, evleri, çehreleri, beldeleri anlatırken gerçekte ruhun öyküsünü anlatır (Yalsızuçanlar, 2004, s. 130). İç dünyaya doğru derin bir yolculuğa çıkarak onun ruhi bunalımlarını, kaygı hâlini, çıkmazlarını tüm ayrıntılarıyla ortaya koymak elbette günlük dille mümkün değildir; bu derinliğe uygun “estetik, şiirsel, yoğun ve özel bir dil” kullanımını gerektirir.

Özdenören öyküsünde biçim açısından bakıldığında şiirsel dilden sonra belki en dikkat çekici özellik, *Çarpılmışlar* öykü kitabında görülen “noktalamasız yazım”dır. Yazarın dördüncü öykü kitabı olan ve gelenekle modernizm arasında bocalayan, her biri “çarpılmış” olan kasaba insanını ele aldığı bu eserde hiç noktalama işareti kullanılmamıştır. Kendisi, bunun sebebini şu şekilde izah eder: “*Noktalama işaretlerinin olmamasının şöyle bir fonksiyonu var: Hikâyelerin bir*

solukta okunmasına yol açıyor. Yani okurken duraklama olayı olmuyor. Başladıktan sonra bir yerlerde duraklarsanız ipin ucunu kaçırabiliyorsunuz. Başlayıp okumanız ve bir solukta bitirmeniz icap ediyor. O zaman hikâyenin tümünü birden daha rahatlıkla kavrayabiliyorsunuz. Keza noktalama işaretleri kaldırılınca cümleler yer yer birden fazla anlamı içerebiliyor, çok anlamlı olma ihtimali artıyor” (Sağlık, 1992, s. 444). “Çarpılmış” kasaba insanının öyküleri, okurunun bir çırpıda, zihni dağılmadan okuyabilmesi, eserdeki beş öyküye de bütün olarak odaklanabilmesi, farklı anlam dünyalarına da kapı aralayabilmesi adına noktalama işareti kullanılmadan yazılmıştır.

Özdenören’in öykülerindeki diğer biçim özelliklerini de şöyle sıralayabiliriz:

1. Ağırlıklı olarak kahraman anlatıcı bakış açısına sahip ben anlatıcı ve hâkim bakış açısına sahip üçüncü tekil kişi anlatıcıyı tercih etmesi. *Toz, Profil, Gölge, Dolambaçta* gibi öykülerinde çoklu bakış açısını da kullanması.

Hâkim bakış açısına sahip anlatıcıdaki sınırsız anlamda her şeyi bilme özelliği Özdenören anlatılarında, modern anlatıların bir gereği olarak daha sınırlı bir bilgiye sahip konuma indirgenmiş (Bulut, 2013, s. 584) durumdadır.

2. Hem öyküleme ve betimleme gibi geleneksel teknikleri hem de iç monolog ve bilinç akışından metinlerarasılığa kadar birçok modern anlatım tekniğini kullanması

3. “Mazi-hâl-ati”yi bilinçle bir arada yaşayan öykü kişileri oluşturması

4. *Ansızın Yola Çıkmak, İmkânsız Öyküler* gibi bazı öykülerinde düşsel öğelere yer verışı

Özdenören öyküleriyle ilgili olarak içerik bakımından birçoğunun roman havası taşıdığından söz edebiliriz. O, adeta modern çağdaki Türk insanının kaybettiği ruhu arayışının romanını kaleme almıştır (Sağlık, 2011, s. 159).

Gül Yetiştiren Adam, Rasim Özdenören’in roman formunda yazdığı tek eseridir. Gayesini “insanî olanı vermek” olarak ifade ettiği, bu gayeyi yerine getirmek için de ilk şartın “millî olmak, millî bir özü taşımak” olduğunu vurguladığı (Özdenören, 2018 d, s. 87) bu kitap, roman tarzının başarılı bir numunesidir.

Gül Yetiştiren Adam romanı, 1970’li yılların sosyal olayları ortamı kasıp kavurduğu, üniversiteli gençlerin ideolojileri uğruna birbirlerini öldürdükleri ağır

bir zaman diliminde yazılmıştır (Haksal, 2008, s. 60). Okurunu, 1980 ihtilali öncesine götüren, sorgulayan ve sorgulatan bir eserdir.

Romanda iki farklı kurgunun, iki farklı mekânın (Kahramanmaraş ve New York), kültür ve hayat tarzının birbiriyle ilişkilendirilmeden iç içe sunulduğunu görürüz. Eserde bir arada ama birbirinden bağımsız olarak verilen bu iki hayat arasında bağ kurma işi, Kutlu'nun yorumuyla belki de okura bırakılmıştır (Bulut, 2013, s. 661). Hayatlar ve onların kurguları arasında net bir bağlantı olmasa da “modernleşme ve değişimin etkisi” yönünde bir bağdan söz edilebilir. Bu etki, Sitare isimli roman kişisiyle ismi verilmeyen gül yetiştiren adamda tamamen farklı boyuttadır. Sitare, modernleşme ve değişimin güçlü etkisiyle New York çevresinde Batı kültürüne tamamıyla bağlanarak öz kimliğini kaybeder; maneviyattan uzak “eğlence ve para” eksenli hayatı, âşık olduğu adamı da elde edemeyişi onu intihara sürükler. Gül yetiştiren adam ise vatan ve halifelik adına savaşmış, küfrün müesseselerine karşı mücadele etmiş bir insan (Sağlık, 1992, s. 426) olarak modernleşme çabaları, değişim ve devrimlere bir protesto niteliğinde (Sağlık, 1992, s. 426) 50 yıl boyunca dış dünya ile bağlantısını keser; bu kadar yıl sonra torununun ısrarıyla ilk defa bir camiye sabah namazı için çıktığında tavırlarından giyim kuşamlarına kadar yozlaşmış gördüğü insanları doğru istikamete sevk üzere yaptığı çağrı sonrasında tutuklanır.

Özdenören'in ilk ve tek romanı Gül Yetiştiren Adam, dünyanın iki farklı ucundaki Kahramanmaraş ve New York'un yüzleştirildiği, asıl çürümenin Batı'da olduğunun hissettirildiği bir eserdir; sosyal değişimin anlatısı mahiyetindedir (Haksal, 2008, s. 62-64). Bir Anadolu şehri olan Kahramanmaraş özelinde Doğu, ABD-New York özelinde Batı kültürünün değerler ve ahlak ekseninde karşılaştırıldığı; bireyde ve toplumdaki değişimin, yabancılaşmanın ortaya konduğu; Türkiye'nin son elli yılının hem sosyal hem kültürel anlamda ne yönde değiştiğinin, dönüştüğünün gözler önüne serildiği bir romandır. Doğu-Batı ve gelenek-modern çatışmasının, ayrıca bireyin iç çatışmalarının da başarıyla işlendiği bir eserdir.

Türk edebiyatında öykücü kimliğiyle ün kazanan, tek romanıyla da Türkiye'deki son yarım asırlık değişime ayna tutan Rasim Özdenören'in en fazla kalem oynattığı tür, deneme olmuştur. Şüphesiz ki onun öykücü kimliği olduğu gibi mütefekkir, düşünce insanı kimliği de vardır. Deneme türüne “keyfi düşüncelerin ortamı” olarak bakmanın yanlış olduğunu belirten Özdenören,

deneme yazma sebebiyle ilgili olarak belki başka hiçbir türde dile getirilemeyecek ve ciltlerle ifade edilebilecek bir fikrin rahat ve inandırıcı bir şekilde ifade edilebilmesinin bazen denemeyle mümkün olabildiğini dile getirir (Eryarsoy, 2019, s. 227-228). Kitap okumaktan büyük haz duyan, ta lise yıllarından itibaren kültürel, edebî, entelektüel faaliyetlerin aktörü olan, düşünsel yönü hep ağır basan yazarın deneme türüne yönelmemesi düşünülemezdi.

Hayatı boyunca kısır tartışmaların içinde yer almayan, “özden ören”, özünden, öz kimliğinden taviz vermeden sözünü söyleyen bir mütefekkir ve yazar olarak Rasim Özdenören, denemelerinde sanatçı ruhunu da ortaya koymuş, yazılarına edebî bir lezzet katmıştır. O, Müslümanca düşünen, yazılarını hep Müslümanca düşünce çerçevesinde oluşturan, okuru da düşünmeye ve sorgulamaya çağıran bir yazardır (Karataş, 2011, s. 301). Özdenören, kendinden yola çıkarak hayatı, toplumu, değişimi, insan ilişkilerindeki karmaşayı yorumlamaya çalışmış; özellikle denemelerinde adeta kendini yeniden keşfetmiştir (Onaran, 2011, s. 326).

Rasim Özdenören’in öykü ve denemelerinden, romanından genel olarak yazarlığından bahsedildiğinde kendisinin dil ve üsluba dair yaklaşımına da özellikle değinmek gerekir. Özdenören, Türkiye’de siyasi veya kültürel amaçlı dil tartışmalarının hep uzağında olmuştur. Ona göre önemli olan hangi dili kullanmak değil, o dille neyin söylendiğidir (Özdenören, 2018 d, s. 300). Eserlerinde hem Osmanlıca hem öz Türkçe hem de Batı’dan giren sözcükleri kullanmış, sözcük seçiminde son derece titiz davranarak en doğru ve en güzel ifadeyi yakalamaya çalışmıştır. Bir yazar olarak Özdenören’in dünyasında üslubun da çok mühim bir yeri vardır. İnsanların hayata farklı pencerelerden bakmaları, farklı duygu ve düşüncelerle ele almaları da gelip üsluba dayanan bir durumdur. Nasıl ki aynı manzarayı resmeden iki ressamın resimleri birbirinin farklı olacak ve farklı etkiler uyandıracaksa aynı konuyu, aynı olayı ele alan iki anlatının okur üzerindeki etkisi de aynı olmayacaktır. Üslup, kişinin ruhunu yansıtır ve kimsenin üslubu bir diğerkine benzemez. Bir bakıma parmak izi gibidir. Ayrıca üslup, bir “yaradılış ve titizlik meselesi”dir (Özdenören, 2018 d, s. 335-336). Üslup, kişinin his ve tefekkür dünyasının özünü, algısındaki izleri, hayata bakışındaki farklılığı, özgünlüğünü ortaya koyan temel bir özelliktir.

Özdenören, her fırsatta edebiyatın medeniyetle ilişkisinden söz eden, edebiyatı hayatın derin anlamıyla ilişkili gören bir yazar (Harmancı, 2009, s. 321)

olarak ömrünün sonuna kadar insandan topluma uzanan düzlemde “meselesi olan” bir insan şuuruyla kendi üzerinde de sürekli keşifler yaparak yazmaktan, anlatmaktan geri durmamıştır.

1.3 Eserleri

Rasim Özdenören’in 14’ü öykü, 1’i roman, 24’ü deneme, 2’si söyleşi, 1’i inceleme, 1’i mektup olmak üzere toplam 43 eseri, 3 de çevirisi vardır. Yazarın şimdiye kadar yayımlanmış eserleri şunlardır:

ÖYKÜ

Hastalar ve Işıklar (1967)

Çözülme (1973)

Çok Sesli Bir Ölüm (1974)

Çarpılmışlar (1977)

Denize Açılan Kapı (1983)

Kuyu (1999)

Hışırta (2000)

Ansızın Yola Çıkmak (2000)

Toz (2002)

İmkânsız Öyküler (2010)

Uyumsuzlar (2015)

Elli Yılın Öyküsü (2017)

İlk Öyküler (2022)

Kör Pencereleler (2022)

ROMAN

Gül Yetiştiren Adam (1979)

DENEME

İki Dünya (1977)

Müslümanca Düşünme Üzerine Denemeler (1985)

Yaşadığımız Günler (1985)

Ruhun Malzemeleri (1986)

Yeniden İnanmak (1987)

Çapraz İlişkiler (1987)

Kafa Karıştıran Kelimeler (1987)

Yumurtayı Hangi Ucundan Kırmalı (1987)

Müslümanca Yaşamak (1988)

Red Yazıları (1988)
Yeni Dünya Düzeninin Sefaleti (1996)
Ben ve Hayat ve Ölüm (1997)
İpin Ucu (1997)
Acemi Yolcu (1997)
Kent İlişkileri (1998)
Yüzler (1999)
Köpekçe Düşünceler (1999)
Eşikte Duran İnsan (2000)
Yazı İmge ve Gerçeklik (2002)
Aşkın Diyalektiği (2002)
Düşünsel Duruş (2004)
Siyasal İstiareler (2009)
Edebiyat ve Hayat (2012)
Ariyet Fikirle Düşünmek (2022)

SÖYLEŞİ

Portre Söyleşileri (2023)
Dergiciliğin Maver'a'sı (2024)

İNCELEME

Hadislerin Işığında Hz. Muhammed (2018)

MEKTUP

Açık Mektuplar (2014)

ÇEVİRİ

Hayvan Çiftliği - George Orwell (1964)
İslâm'da Devlet Nizamı - Ebü'l-A'lâ Mevdûdi (1967)
İslâm Devleti'nde Malî Yapı - S. A. Sıddıkî (1972)

İKİNCİ BÖLÜM

2. FİİLLER

2.1 Söz Varlığı İçinde Fiiller

Sözcük türlerinin tasnif çalışmaları, Eski Yunan'a kadar dayanmaktadır. “Dil, evrenin söze dönüştürülmesidir.” diyen Aristoteles, evreni “varlık” ve “hareket”ten oluşan bir ikilik olarak tasarlamıştır. Bu ikilikte varlıklar “isim/ad”, hareketler de “eylem/fiil” olarak karşılık bulmuştur (Yener, 2007, s. 615). Dolayısıyla sözcükler dünyasında iki ana tür vardır ki bunlardan biri de fiildir.

Fiili, “eylem bildiren sözcük” olarak ifade eden Dizdaroğlu (1963, s. 5), her bir fiilde eylem, zaman ve şahıs bildiren üç kavramın bulunduğu vurgu yapar.

Hacıeminoğlu (1991, s. 12-13), “hareket, oluş ve tavır bildiren sözler” olarak tanımladığı fiilleri yapılarına, muhtevalarına, durumlarına, kullanışlarına, fâil ile ilgilerine, nesne ile ilgilerine ve mahiyetlerine göre olmak üzere toplam 7 kategoriye ayırır.

Ergin (1993, s. 266), fiilleri “hareketleri karşılayan kelimeler” olarak tarif eder ve hareket kelimesinin nasıl bir anlam içerdiğini de şu şekilde açıklar: “Hareket kelimesini burada tabîî, geniş mânâsı ile alıyor ve nesnelerin zaman ve mekân içindeki her türlü yapma, olma ve durmaları için kullanıyoruz.” Dolayısıyla dilimizde kullandığımız her bir fiil, gerek fizikî gerekse zihnî ya da psikolojik olmak üzere esasen bir hareket bildirir.

Banguoğlu (2004, s. 408), “Bir kılış, bir durum veya oluşu, toplu bir deyimle olup biteni (procés) anlatan kelimeye fiil adını verimiz.” cümlesiyle tanımladığı fiilleri, anlamlarına göre geçişli ve geçişsiz olarak kullanışlarına göre de bitmiş fiil ve bitmemiş fiil adlarıyla sınıflandırır.

Gencan (2007, s. 317), fiilleri Eylemler (Fiiller) başlığı altında “Eylem, varlıkların yaptıkları işleri, devinimleri, kılışları ya da onlarla ilgili oluşları, yargıları zamana ve kişiye bağlayarak anlatan sözcüklerdir.” diye tanımlar. Kip, yapı ve çatı yönlerinden sınıflandırır; tematik/semantik tasnife girmez.

Eylem başlığı altında eylemin (fiil; verbe, verb, Verb), Aristo'nun saptadığı bir sözcük türü olduğunu dile getiren Aksan (2015, s. 98), “bir devinme, bir oluş, bir kılınış ya da bir durum gösteren sözcükler” tanımını yaparak her dilin

söz varlığında büyük bir toplam tuttuğuna vurgu yapar ve Türkçedeki fiillerden örnekler verir.

“Fiiller, karşıladıkları hareketler ile zaman ve mekân kapsamı içinde, somut ve soyut nesne ve kavramlarla ilgili her türlü oluş, kılış, kılınış ve durumları bildirirler” açıklamasından sonra örnekler de veren Korkmaz (2009, s. 527) fiilleri yapıları, içerikleri, anlamları, kılınış biçimleri ve çatıları bakımlarından 5 kategoride değerlendirir.

Frawley (2009, s. 140-141), fiilin “geleneksel olarak bir cümledeki eylemi gösteren dilbilimsel kategori olarak” tanımlandığından söz ettikten sonra bütünüyle yapısal fenomenler olan fiillerin durumlar ya da varoluş şartları (örneğin *üzülmek*), süreçler ya da gelişmeler (örneğin *üzgün olmak*) ve eylemler ya da yürütülen süreçler (örneğin *üzmek*) için bir kapak terim olan olayları kodladığını belirtir.

2.2 Fiillerin Tematik Tasnifi Üzerine Çalışmalar

2.2.1 Türk Dilinde Tasnif Çalışmaları

Türk dilinde kelimelerin tematik tasnifi yönünde ilk çalışmalar, XI-XII. yüzyıllarda başlar (Semedli, 2021, s. 1641). Yapılan bu ilk tasnifler, isim temellidir. Hârezm dönemi âlimlerinden Zemahşerî, Harezmi hükümdarı Atsız b. Muhammed b. Ânuş Tigin’e ithafen yazdığı meşhur lügati Mukaddimetü'l-Edeb adlı eserinde isimleri tematik olarak sınıflandırmıştır (Yüce, 2006, s. 120-211). Memluk Kıpçakçası dönemi tarihî metinlerinde de isim temelli tematik tasnif çalışmaları yapılmıştır (Yıldız, 2017, s. 346). Fiillerle ilgili tasnif çalışmalarına bakıldığında fiillerin genellikle şekil bilgisi yönüyle özellikle de yapısal olarak incelendiği görülür. Tematik/semantik/konularına göre fiil tasnifi ile ilgili çalışmalar, 20. yüzyılın ikinci yarısında başlamış ve yaygınlaşmıştır.

Özellikle Uygur Türkçesi ve Uygur metinleri üzerine araştırmalarıyla tanınan P. Zieme (1996, s. 197-230), Eski Uygur metinlerinden Altun Yaruk’un söz varlığını tematik olarak tasnif etmiş, tasnifin son ana başlığında fiillere yer vermiştir. Dankoff ve Kelly (1985, s. 246-274), Dîvânu Lugâtit-Türk’ü inceleyip İngilizce çevirisini yaptıkları eserlerinde, fiilleri tematik olarak 10 başlık hâlinde tasnif etmişlerdir: *I. Nature, II. Animals and Plants, III. Daily Life, IV. Society, V. Spiritual Life, VI. Human Characteristis, VII. Activities, VIII. The Senses, IX. Abstractions, X. Particle*. Her bir fiil sınıfını da alt başlıklar hâlinde ele alıp örnekler sunmuşlardır.

2.2.1.1 Türkiye’deki Çalışmalar

26 Mart 1994-17 Nisan 1998 tarihleri arasında yapılan dokuz ayrı toplantıda sunulan bildiri ve konuşma metinlerinin kitaplaştırıldığı *Türk Gramerinin Sorunları II* (1999), fiillerin tasnifi konusunda da önem arz eder. 1990’lı yıllara kadar yapılan, çoğunlukla yapı ve çatı temelli tasniflerden farklı bir şekilde Sema Barutçu Özönder (1999, s. 56), sunduğu bildiride tematik açıdan fiillere değinerek öncelikle Banguoğlu’nun “ifade ettikleri olup bitenin niteliğine göre” fiil tasnifini, Hacıeminoğlu’nun “muhtevalarına göre” ele aldığı 4 farklı fiil grubunu dile getirmiş, ardından da Tatar Türkçesi gramerinde yer alan ve tematik olarak 11 ana başlık hâlinde gruplandırılan fiilleri sıralamıştır:

1. Hareket Fiilleri
 - a) Hareketin yönünü bildiren fiiller,
 - b) Hareketin şeklini bildiren fiiller.
2. İş fiilleri
 - a) Konkret, duyulan işleri bildiren fiiller,
 - b) Mücerret işleri bildiren fiiller.
3. Proses fiilleri
 - a) Konkret prosesleri bildiren fiiller,
 - b) Abstrak prosesleri bildiren fiiller,
 - c) Tabiat olaylarını bildiren fiiller.
4. Durum fiilleri
 - a) Fiziki durum bildiren fiiller,
 - b) Psişik durum bildiren fiiller.
5. Davranış, tavır fiilleri
6. Hareket tarzını bildiren fiiller
7. Ses fiilleri
 - a) Cansız varlıkların seslerini bildiren fiiller,
 - b) (İnsan dışında) canlı varlıkların seslerini bildiren fiiller,
 - c) İnsan seslerini bildiren fiiller.
8. Konuşma fiilleri
9. Düşünme fiilleri
10. Hissi kavrayış/idrâk fiilleri
11. Taklidî fiiller

Bu tasnifin sunulması, Türk dilinde fiillerin gelenekselleşmiş olarak şekil bilgisi temelli tasnif çalışmalarına “tematik/semantik” bakımdan yeni bir boyut kazandırmıştır.

Korkmaz (2009, s. 528-533), fiilleri özellikleri dolayısıyla yapıları, içerikleri, anlamları, kılışları ve çatıları bakımından ayrı birer sınıflandırmadan geçirmenin gerekli olduğundan söz ederek 2. maddede içerikleri bakımından fiilleri A) Oluş Bildiren Fiiller (Örnekler: *ak-*, *art-*, *ballan-*, *benze-...*), B) Bir Kılış ve Kılımış Bildiren Fiiller (Örnekler: *adımla-*, *besle-*, *giy-*, *kaşı-...*), C) Durum ve Tasvir Bildiren Fiiller (Örnekler: *alış-*, *bat-*, *inle-*, *özle-...*) olmak üzere üç gruba ayırır.

Banguoğlu (2004, s. 408), klasikleşmiş bir fiil tasnifi yaparak ifade ettikleri olup bitenin niteliğine göre fiilleri kılış fiilleri (almak, taşımak, kızmak), durum fiilleri (yatmak, susmak, beklemek) ve oluş fiilleri (doymak, uzamak, kararmak) olmak üzere üç kategoride inceler.

Hacıeminoğlu (2004, s. 13), 7 ana başlık hâlinde ele aldığı fiilleri “muhtevalarına göre” dörde ayırır: 1. Hareket bildiren fiiller (*yürü-*, *vur- gibi*), 2. İş bildiren fiiller (*öğret-*, *pişir- gibi*), 3. Oluş bildiren fiiller (*büyü-*, *sarar- gibi*), 4. Tavrı bildiren fiiller (*beğen-*, *sev- gibi*)

Eski Türk yazıtlarının söz varlığını incelediği eseriyle hem isim hem fiilleri konularına göre inceleme bakımından hatırı sayılır bir çalışmaya imza atan Şirin (2020, s. 445-551), konularına göre fiilleri şu 23 ana başlık altında ele almıştır:

1. Temel Kılış, Oluş, Durum
2. Fiziksel Gereksinim (Acıkma, Yeme, İçme, Doyma, Uyuma, Uyanma)
3. İnsan ve Bedeni (Doğum, Yaşayış, Ölüm, Hastalık, Yaralanma, Sakatlanma)
4. Duygu, Zihin
5. Devlet
6. Politika, Diplomasi
7. Askerlik, Savaş, Kahramanlık
8. Yerleşim, Yurt Tutma
9. Etkileşim, İletişim
10. Avcılık
11. Evlilik

12. Cenaze
13. İş, Hizmet
14. Kalkınma
15. Ad, Unvan
16. Kıtlık
17. Yasa, Ceza
18. Sanat
19. Kozmogoni, Din, İnanç
20. Doğa, Meteoroloji, Hava
21. Hayvanlar
22. Yardımcı Fiiller
23. Konusal Alanı Belirlenemeyenler

Bu fiilleri genel olarak oluş ve kılış fiilleri başlığı altında ikiye ayırarak incelemiştir.

Türkçede fiilleri ve sınıflandırma sorunlarını ele aldığı çalışmasında Erdem (2016, s. 191-196), dil bilimsel eserlerdeki yaklaşımlardan hareketle fiilleri üç ölçüte göre sınıflandırmanın mümkün olduğuna işaret eder ki bunlardan biri de anlam bilimsel sınıflandırmalardır. Bu başlık altında fiilleri temel anlamına göre fiiller ve kılınış (aktionsart) açısından fiiller olmak üzere ikiye ayırarak inceler ve dil bilimi sahasından örnekler verir.

Semedova (2004, s. 32-34), “Türkiye Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesi Yazı Dilindeki Basit Fiillerin Anlam Özellikleri” başlıklı çalışmasında basit fiilleri anlam yönünden inceleyerek 10 ana başlık hâlinde gruplandırır: 1. İş Fiilleri, 2. Hareket Fiilleri, 3. Oluş Fiilleri, 4. Durum Fiilleri, 5. Doğa Olaylarını Anlatan Fiiller, 6. Psikolojik Olayları Anlatan Fiiller, 7. İstek Fiilleri, 8. Duygusal Durumları Anlatan Fiiller, 9. Duygusal İlişkileri Anlatan Fiiller, 10. Ses Yansımalı Fiiller.

Ercilasun’un editörlüğünde yayımlanan *Türk Lehçeleri Grameri*’nin (2012) “Azerbaycan Türkçesi” bölümünde Kartallıoğlu ve Yıldırım (2012, s. 202-203), fiilleri semantik olarak şu 5 kategoriye ayırmışlardır: 1. Hareket Fiilleri, 2. İş Fiilleri, 3. Nutuk-Konuşma Fiilleri, 4. Düşünme (tefekür) Fiilleri 5. Hal-Durum Fiilleri.

Hacı Bektâş-ı Velî’nin eserlerindeki söz varlığını incelediği çalışmasında Koç (2019, s. 539-653), fiilleri konularına göre 63 başlık altında inceleyerek

Şirin'in çalışmasındakine benzer şekilde her birini oluş ve kılış fiilleri olarak ayırır. Çalışmada, konularına göre fiiller şu başlıklarla tasnif edilmiştir: 1. Temel Kılış, Oluş, Durum Bildiren Fiiller, 2. Bir İş Gerçekleştirme Bildiren Fiiller, 3. Uygulama, Gerçekleşme, Belirleme Bildiren Fiiller, 4. Alıp Verme Bildiren Fiiller, 5. Hareket-Mücadele-Çaba-İş Bildiren Fiiller, 6. Fiziksel Hareket Bildiren Fiiller, 7. Ulaşma, Erişme Bildiren Fiiller, 8. Psikolojik Durum Bildiren Fiiller, 9. Söyleme, İletişim, Etkileşim Bildiren Fiiller, 10. Dönüşüm Bildiren Fiiller, 11. Değişim Bildiren Fiiller, 12. Meydana Gelme, Oryaya Çıkma Bildiren Fiiller, 13. İnsan Bedeni ve İnsani Duygular (Doğum, Yaşayış, Ölüm, Hastalık, Yaralanma, Sakatlanma) Bildiren Fiiller, 14. Fiziksel Gereksinim Bildiren Fiiller, 15. Mesafe Bildiren Fiiller, 16. Yakınlık-Uzaklık Bildiren Fiiller, 17. Yönelme-Eğilim-Sevk Bildiren Fiiller, 18. Toplanma, Bir Araya Gelme, Birikme Bildiren Fiiller, 19. Yayılma, Büyüme Bildiren Fiiller, 20. Koruma, Sahiplenme, Hakimiyet Bildiren Fiiller, 21. Ses, Sesleniş Bildiren Fiiller, 22. Vazgeçme, Bırakma, Geri Dönme Bildiren Fiiller, 23. Temas-Dokunma Bildiren Fiiller, 24. Aşama Bildiren Fiiller, 25. Miktar Bildiren Fiiller, 26. Hız Bildiren Fiiller, 27. Dinî Konuları Bildiren Fiiller, 28. Cenaze-Ölüm Bildiren Fiiller, 29. İstek, Emir, İzin Bildiren Fiiller, 30. Tepki Bildiren Fiiller, 31. Muhalefet Olma-Red Bildiren Fiiller, 32. Aldatma-Dalga Geçme Bildiren Fiiller, 33. Karşılıklı Durumlar Bildiren Fiiller, 34. Kabul Bildiren Fiiller, 35. Tasvip Bildiren Fiiller, 36. Yemin-Sözleşme, 37. Beğeni-Hayranlık Bildiren Fiiller, 38. Kıymet-Değer Bildiren Fiiller, 39. Soru-Sorgulama Bildiren Fiiller, 40. Başlangıç Bildiren Fiiller, 41. Netice-Bitiş Bildiren Fiiller, 42. Varlık-Yokluk Bildiren Fiiller, 43. Yok Olma, Yokluk Bildiren Fiiller, 44. Yerleşme Bildiren Fiiller, 45. Engel Aşma-Engelleme Bildiren Fiiller, 46. Affetme-Olumlu İlişki-Özür Dileme Bildiren Fiiller, 47. Olumsuzluk Bildiren Fiiller, 48. Devam Etme-Takip Bildiren Fiiller, 49. Zaman Bildiren Fiiller, 50. Üstünlük-Yenilgi Bildiren Fiiller, 51. Eğitim Bildiren Fiiller, 52. Hijyen Bildiren Fiiller, 53. Rahatlık-Refah Bildiren Fiiller, 54. Yarar-Fayda Bildiren Fiiller, 55. İlaç-Deva Bildiren Fiiller, 56. Niyet Bildiren Fiiller, 57. Yardım Bildiren Fiiller, 58. Giz-Sır Bildiren Fiiller, 59. Bölme-Bölüm Bildiren Fiiller, 60. Pay-Hisse Bildiren Fiiller, 61. Çağrışım Bildiren Fiiller, 62. Gerekçe, Sebep Bildiren Fiiller, 63. Uyarı Bildiren Fiiller (Tezde, iki yerde farklı başlıklara yanlışlıkla aynı numaralar verildiği için 61 madde gözükmektedir.)

Karışık dilli eserleri kapsayan söz varlığı çalışmasında Beyitoğlu (2021, s. 523-608) da konularına göre fiilleri 37 başlık hâlinde gruplandırmış, her birini “kılış” ve “oluş-durum” olarak ikiye ayırarak ele almıştır: 1. Temel fiiller, 2. Fiziksel İhtiyaçlar, 3. Yaşam Evreleri ve Beden Sağlığı, 4. Fiziksel Hareket, 5. Duygu, Duygusal Davranış, Ruhsal Durum, 6. Akıl, Zihin, 7. Duyu, Algı, 8. İletişim, Etkileşim, 9. Gündelik Yaşantı, 10. Giyim Kuşam, 11. Tezyinat, Tefrişat, 12. Miktar, Ölçü, Ölçüm, Nicelik, 13. İş, Hizmet, Uygulama, Yerine Getirme, 14. Müzik, Eğlence, Ziyafet, 15. Evlilik, 16. Cenaze, 17. Yolculuk, Göç, Yerleşim, 18. Karşılama, Ağarlama, 19. Kavga, Mücadele, Savaş, 20. Koruma, Sahiplenme, Aidiyet, 21. Başarı, Beğenme, Takdir, 22. Toplama/Toplanma, Bir Araya Getirme, 23. Ayırma/Ayrılma, Bölme, 24. Erişme, Ulaşma, 25. Kaybolma, Yitme, 26. Emanet, İnam, Hibe, 27. Saklama/Saklanma, Gizleme, 28. Kurtulma, Rahatlama, Yararlanma, 29. Benzerlik, Eşitlik, 30. Engel, Yasak, 31. Taşkınlık, İsyan, 32. Hukuk, Yasa, Töre, 33. Din, İnanç, Kutsallık, 34. Ticaret, Ekonomi, 35. Tarım, 36. Hayvan Bakımı, Hayvan Himaye Etme, Hayvanlara Özgü Durumlar, 37. Doğa, Meteoroloji, Hava.

Düzgün (2018, s. 13-257) de Ali Şir Nevâyî'nin ilk ve son divanlarındaki fiilleri karşılaştırmalı olarak ele aldığı çalışmasında, Hatice Şirin'in (2020) *Eski Türk Yazıtları Söz Varlığı İncelemesi* eserini kaynak alarak fiilleri aynı şekilde 23 ana başlık altında sınıflandırmıştır.

Türkçede fiillerin semantik/tematik sınıflandırılması problemi ile ilgili çalışma yapan Yıldız (2017, s. 361), fiillerin sınıflandırılması hususunda ana başlık belirlemede Biber vd.nin (2003) tasnifi gibi sade olmasından yana tavır koymuş ve nihai olmamak kaydıyla şöyle bir semantik/tematik tasnif önermiştir:

1. Oluş Fiilleri

1.1. Varoluş Fiilleri: *doğ-(mak)*, *yaşa-(mak)*, *öl-(mek)*, *diril-(mek)*...

1.2. Olma Fiilleri: *acık-(mak)*, *ısın-(mak)*, *soğu-(mak)*, *üşü-(mek)*, *piş-(mek)*...

1.3. Değişim Fiilleri: *değiş-(mek)*, *sarar-(mak)*, *yaşlan-(mak)*, *küçül-(mek)*, *büyü-(mek)*...

2. Durum Fiilleri: *bekle-(mek)*, *dur-(mak)*, *otur-(mak)*, *yat-(mak)*, *uyu-(mak)*...

3. Hareket Fiilleri: *aç-(mak)*, *al-(mak)*, *çiz-(mek)*, *kaz-(mak)*, *sil-(mek)*, *taşı-(mak)*, *temizle-(mek)*, *yaz-(mak)*...

4. Bağlantı Fiilleri: *etkile-(mek)*, *sebepl-(mek)*, *neden ol-(mek)*, *yol aç-(mek)*...

5. Mental Fiiller

5.1. Biliş Fiilleri: *düşün-(mek)*, *bil-(mek)*, *anla-(mek)*...

5.2. Psikolojik Durum Fiilleri: *sev-(mek)*, *üzül-(mek)*, *tiksin-(mek)*...

5.3. Algı Fiilleri: *gör-(mek)*, *işit-(mek)*, *kokla-(mek)*...

6. İletişim Fiilleri: *konuş-(mak)*, *söyle-(mek)*, *sohbet et-(mek)*, *nutuk at-(mak)*, *hitap et-(mek)*...

7. Doğa Fiilleri: *es-(mek)*, *dalgalan-(mak)*, *yağ-(mak)*...

Türkçe fiillerin anlam bilimsel sınıflarına ilişkin çalışmasında Doğan (2017, s. 227-251), fiilin anlam bilimsel açıdan “süreç” (process), “anlamsal roller” (semantic participants) ve sürecin gerçekleştiği “şartlar” olmak üzere üç temel bileşenden oluştuğundan söz eder. Türkçede fiillerin en fazla dört üyenin katıldığı süreçleri (Eden, Konu, Hedef, Kaynak) ifade ettiğine dikkat çeker. 500’ü aşkın fiilin anlam bilimsel yapısını betimleyerek 72 anlam bilimsel yapı sınıfı tespit eder.

Fiillerin tematik/semantik sınıflarıyla ilgili olarak bugüne kadarki akademik çalışmalara bakıldığında en fazla çalışmanın “mental fiiller” üzerine yapıldığı görülür. Daha çok ruh bilimi alanında kullanılan “mental” kavramı zihinsel ve psikolojik süreçleri, faaliyetleri ifade eder. Dil bilimi çevrelerinde de mental fiillere dair “zihinsel fiiller; zihinsel süreçle ilgili fiiller; düşünce ve algıyla ilgili fiiller; psikolojik fiiller; psikolojik temelli hareketleri ifade eden fiiller; durağan ve etkin hareketleri ifade eden fiiller; duyu, duygu, hafıza, algılama, idrak ve açıklama ifade eden fiiller” gibi tanımlamalar yapılmıştır (Hirik ve Çolak, 2017, s. 263; Hirik, 2018, s. 22; Lycan ve Prinz, 2008, s. 37; Biber, Conrad ve Leech, 2003, s. 103-109; Biray, 2007, s. 310).

Türk dil bilimi sahasında mental fiillerle ilgili ilk çalışma, Türkmen Türkçesinde mental fiillerin isteme göre anlam değişmelerini ele aldığı bildirisiyle M. Erdem’e (2004, s. 940) aittir. Erdem, çalışmasında mental süreçteki üç fiil grubunu “algılama”, “etki” ve “idrak” olarak belirtir.

Yaylagül (2005, s. 24), Türk runik harfli metinlerdeki mental fiillere ilişkin çalışmasında bu tür fiilleri dört grupta inceler: 1. Duyu Fiilleri, 2. Duygu Fiilleri, 3. Anı ve Uslamlama Fiilleri, 4. Açıklama Fiilleri.

“Türkmen Türkçesinde Mental Fiiller” adlı doktora teziyle Türkiye’de ilk defa “mental fiil” kavramının kullanıldığı bir teze imza atan Şahin (2012), bu fiillerle ilgili çalışmaların temelini çocuklardaki zihin fiilleri kullanımının deneysel çalışmalarına dayandığına vurgu yapar. Mental fiilleri idrak fiilleri (kognitif fiiller), duygu fiilleri ve algılama fiilleri olmak üzere üç ana başlık altında ele alır, her birini de kendi içinde alt başlıklara ayırarak inceler.

Yıldız (2016, s. 71), Eski Uygurcada mental fiilleri incelediği çalışmasında mental fiil sınıflandırmasındaki terminoloji farklılıklarına da dikkat çekerek kendi sınıflandırmasını şu üç başlık hâlinde yapar: 1. Biliş fiilleri, 2. Psikolojik durum fiilleri, 3. Algı fiilleri.

Mental fiillerle ilgili Türkiye’de kitaplaşan ilk eser Hirik’e (2018) aittir. “Türkiye Türkçesinde Mental Fiiller” adlı bu kitapta mental fiillerle ilgili dil bilimi sahalarında yapılan birçok tanımlamaya, açıklamaya, inceleme ve tasnif çalışmalarına yer verilmiştir. Girdi, işlem ve çıktı mental süreç basamaklarını detaylı olarak açıklayarak mental sürecin işleyiş şekline göre mental fiilleri “Girdi Basamağı ve Fiiller”, “İşlem Basamağı ve Fiiller”, “Çıktı Basamağı ve Fiiller” olmak üzere üç ana başlık altında incelemiştir. Sonrasında da iki başlık hâlinde mental fiillerin hem kültür hem bireysellikle ilişkisini ve bu tür fiillerin yapısını ele almıştır. Hirik’ten sonra mental fiillerle ilgili kitaplar yayımlanmaya devam etmiştir (Seçkin, 2020; Keskin, 2023; Sandalyeci, 2024). Bu tür fiillerle ilgili çok sayıda akademik çalışma da yapılmıştır.

Tematik fiil sınıfları içerisinde en çok incelemesi yapılan mental fiillerden sonra alt grupları olan duyu fiilleri, algı fiilleri, duygu fiilleri, idrak fiilleri, hissediş ve idrak fiilleri, biliş fiilleri gibi başlıklar altında da çok sayıda çalışma mevcuttur. Tematik kategori olarak iletişim fiilleri de üzerinde durulan fiil gruplarından. Türkçede tematik/semantik fiil sınıfları ile ilgili makaleler arasında şunlar da önemli çalışmalardır: Yaylagül (2010), Aydın Özkan (2017), Sarı (2019), Yıldız (2020), Kuyma (2023).

Mangır (2023), Türkiye Türkçesindeki iletişim fiillerine ilişkin çalışmasını kitaplaştırmıştır. 2000 yılı ve sonrasında tematik fiil sınıflarıyla ilgili olarak yukarıda zikredilen isimler dışında Kamchybekova (2010), Fakirullah (2016), İlter (2019), Seçkin (2019), Özkan Kurt (2020), Bilgin Aksoy (2021), Çelik (2021), Sandalyeci (2023), Öztürk Kalkan (2024) doktora; Türkdil (2013), Taşkesenligil (2013), Kılıçoğlu (2021), Güngör (2021), Gökmenoğlu (2022), Karahasanoğlu

(2022), Boz (2022), Okay (2022), Karadağ (2023), Murçak (2023) yüksek lisans çalışmaları yapmışlardır. Yapılan bu akademik çalışmalarda ele alınan tematik fiil sınıfları mental fiiller, duyu fiilleri, duygu fiilleri, söyleme fiilleri, algı fiilleri ve hareket fiilleri olmuştur.

2.2.1.2 Rus ve Türkistan Dil Bilimi Sahasında Yapılan Çalışmalar

Fiillerin karşıladıkları anlama göre veya tematik olarak tasnifi yönünde Türkistan coğrafyasındaki Türkologlar tarafından da bir hayli çalışma yapılmış ve örnek tasnifler öne sürülmüştür.

Caferov (1982, s. 86-113), çağdaş Azerbaycan dili ile ilgili çalışmasında fiilleri tematik olarak 9 ana başlıkta toplar: 1. Biyolojik ve sosyolojik hareket bildiren fiiller, 2. Tabii ihtiyaç bildiren fiiller, 3. Yaş ve boy değişikliği ile ilgili olan fiiller, 4. Ağlamak ve gülmekle ilgili olan fiiller, 5. Görme, işitme ve nitk fiilleri, 6. Psişik faaliyetle ilgili olan fiiller, 7. Hareket fiilleri, 8. Mübadele ve oyun bildiren fiiller, 9. Isı değişikliği bildiren fiiller.

Arnazarov (2004, s. 193-194), Türkmen ve Türkiye Türkçesindeki fiilleri mukayeseli olarak incelediği çalışmasında fiilleri şu yedi başlık altında tematik olarak kategorize etmiştir: 1. Hareket fiilleri, 2. İş fiilleri, 3. Görüş fiilleri, 4. Nutuk fiilleri, 5. Duyuş ve düşünme fiilleri, 6. Durum veya değişme fiilleri, 7. Sesleniş fiilleri.

Fiillerin zengin mana hususiyetlerine malik olduğunu vurgulayan Kazımov (2010, s. 159-161), “lügevi manaları” itibarıyla şu şekilde bir tasnif yapar: 1. İş fiilleri, 2. Hareket fiilleri, 3. Nutuk fiilleri, 4. Tefekkür fiilleri, 5. Görme fiilleri, 6. İşitme fiilleri, 7. Hal-vaziyet fiilleri.

Recebli'nin (Yıldız, 2017, s. 352) tasnifi de çok benzer şekildedir ve yine 7 başlık hâlinedir: 1. Hareket fiilleri, 2. İş fiilleri, 3. Hal-vaziyet fiilleri, 4. Tefekkür fiilleri, 5. Nitk fiilleri, 6. Görme fiilleri, 7. İşitme fiilleri.

Sarıyev ve Güder (1998, s. 45-48), Türkmencenin gramerini ele aldıkları eserlerinde 10 başlık hâlinde tematik fiil tasnifi yapmışlardır:

1. Hareket anlatan fiiller,
2. İş, çalışma, emek anlatan fiiller,
3. Nutuk anlatan fiiller,
4. Durum anlatan fiiller,
5. Gözlem anlatan fiiller,
6. Ses anlatan fiiller,

7. Düşünce, fikir anlatan fiiller,
8. İşitme ve his anlatan fiiller,
9. Nezâket anlatan fiiller,
10. Eksiklik anlatan fiiller.

Budagova (Yıldız, s. 352), fiilleri tematik anlamda hareket fiilleri; iş fiilleri; konuşma fiilleri; tefekkür, görme ve işitme süreci ile bağlı olan fiiller ve hal-vaziyet fiilleri olmak üzere 5 gruba ayırmıştır.

Kuliyev (Yıldız, s. 353), 6 gruba ayırdığı fiillerin 4'ünü yine kendi içinde alt başlıklara ayırmıştır: 1. İş fiilleri, 2. Hareket fiilleri, 3. Hal fiilleri, 4. Tabiat hadiselerini bildiren fiiller, 5. Psikik faaliyet fiilleri, 6. Seslenme fiilleri.

Zekiyev (Hirik, 2018, s. 13), Tatar Türkçesi grameriyle ilgili eserinde fiilleri 3 ana başlık altında tasnif eder: 1. İş Bildiren Fiiller, 2. Hal-Durum Fiilleri, 3. Münasebet Fiilleri.

Yapılan tasniflere bakıldığında birbirinin aynı olan veya benzer olarak isimlendirilen fiil sınıfları olduğu gibi çok farklı olan isimlendirmeler de görülmektedir. Ortak nokta olarak denebilir ki 60'ları aşan ana başlık sayıları düşünüldüğünde Türkistan coğrafyasındaki Türkologlar, daha çok Rusçadan hareketle yaptıkları bu çalışmalarda kapsamı çok fazla genişletmeden hareket etmişler ve olabildiğince sade tasnifler ortaya koymuşlardır.

Rusya ve Türkistan coğrafyası dil bilimi sahasında fiil tasnifi ile ilgili çok sayıda çalışma vardır. Bunlardan bazıları şunlardır: Азизов (1949), Харитонов (1954), Будагова (1960), Тенишев (1961), Вещилова (1962), Дмитриев (1962 a), Дмитриев (1962 b), Veshhilova (1962), Городецкий (1969), Кулиев (1969), Васильев (1971), Кулиев (1975), Содикова (1975), Гайсина (1980), Васильев (1981), Гайсина (1981), Ganiev (1984), Тумашева (1984), Расулов (1989), Псянчин (1990), Топоров (1996), Чугунекова (1998), Усекова (2002), Усманова (2002), Ganiev (2003), Абдувалиев (2003), Мусурманова (2005), Барыс-Хоо (2006).

2.2.2 Batı Dil Bilimi Sahasındaki Çalışmalar

Batı dil bilimi sahasında fiilleri ilk defa tasnif eden ve bu yöndeki çalışmaların öncüsü olan isim Vendler (1967, s. 106) olmuştur. Hem zaman yönüyle hem de anlam çerçevesinde değerlendirerek fiilleri 4 gruba ayırmıştır:

1. Durumlar (*States*)
2. Etkinlikler/hareketler/işler (*Activities*)

3. Tamamlamalar/üstesinden gelmeler (*Accomplishments*)

4. Başarmalar (*Achievements*)

Vendler'in tasnifinde anlam yönüyle statik veya dinamik, süreklilik veya anlık ve bitimli veya bitimsiz olma durumu olmak üzere 3 temel ölçüt söz konusudur (Erdem, 2016, s. 195-196).

Vendler'in bu tasnifinin ardından sonraki yıllarda Smith tarafından beşinci bir kategori olarak bir defada gerçekleşen, herhangi bir değişime neden olmayan, "tek kerelikler" adı verilebilecek "semelfactives" adlı fiiller eklenmiştir (Bozner, 2022, s. 21).

İngilizce fiillerin (verbs) tematik tasnifi üzerine iki çalışma vardır ki oldukça kapsamlıdır. Biri Levin'e (1993) ait olan ve 49 ana başlıktan oluşan, alt başlıkları da düşünüldüğünde çok detaylı bir tasniftir. Diğeri de Korhonen ve Briscoe'nin (2004, s. 5) yaptığı, 57 başlık hâlinde gruplandırılan ama hiç alt kollara ayrılmayan tasniftir.

Levin'in (1993, s. 111-276) kendisinden sonra yapılan çalışmalarda da göz önünde bulundurulmuş tasnifindeki 49 ana başlık şunlardır:

1. Yerleştirme Fiilleri (*Verbs of Putting*)
2. Silme Fiilleri (*Verbs of Removing*)
3. Gönderme ve Taşıma Fiilleri (*Verbs of Sending and Carrying*)
4. Kuvvet Uygulama Fiilleri (*Verbs of Exerting Force*)
5. İyelik Değiştirme Fiilleri (*Verbs of Change of Possession*)
6. Öğrenme Fiilleri (*Learn Verbs*)
7. Tutma ve Saklama Fiilleri (*Hold and Keep Verbs*)
8. Gizleme Fiilleri (*Verbs of Concealment*)
9. Atma Fiilleri (*Verbs of Throwing*)
10. Darbe ile Temas Fiilleri (*Verbs of Contact by Impact*)
11. Dürtükleme Fiilleri (*Poke Verbs*)
12. Temas Fiilleri: Dokunma Fiilleri (*Verbs of Contact: Touch Verbs*)
13. Kesme Fiilleri (*Verbs of Cutting*)
14. Birleştirme ve Ekleme Fiilleri (*Verbs of Combining and Attaching*)
15. Bölme ve Sökme Fiilleri (*Verbs of Separating and Disassembling*)
16. Boyama Fiilleri (*Verbs of Coloring*)
17. Resim Yaratma Fiilleri (*Image Creation Verbs*)

18. Yaratma/Oluşum ve Dönüştürme Fiilleri (*Verbs of Creation and Transformation*)
19. Meydana Çıkarma Fiilleri (*Engender Verbs*)
20. Yavrulama Fiilleri (*Calve Verbs*)
21. Yüklem Tamamlayıcı Fiiller (*Verbs with Predicative Complements*)
22. Algılama Fiilleri (*Verbs of Perception*)
23. Psikoloji Fiilleri (*Psych-Verbs*)
24. İsteme-Arzulama Fiilleri (*Verbs of Desire*)
25. Yargılama Fiilleri (*Judgement Verbs*)
26. Değerlendirme Fiilleri (*Verbs of Assesment*)
27. Arama Fiilleri (*Verbs of Searching*)
28. Sosyal Etkileşim Fiilleri (*Verbs of Social Interaction*)
29. İletişim Fiilleri (*Verbs of Communication*)
30. Hayvanlara Ait Seslerin Fiilleri (*Verbs of Sounds Made by Animals*)
31. Yeme Fiilleri (*Verbs of Ingesting*)
32. Vücudu Anlatan Fiiller (*Verbs Involving the Body*)
33. Vücut Bakımı Fiilleri (*Verbs of Grooming and Bodily Care*)
34. Öldürme Fiilleri (*Verbs of Killing*)
35. Dışa Verme/Emisyon Fiilleri (*Verbs of Emission*)
36. Yıkma Fiilleri (*Destroy Verbs*)
37. Durum Değişimi Fiilleri (*Verbs of Change of State*)
38. İkamet Etme Fiilleri (*Lodge Verbs*)
39. Varoluş Fiilleri (*Verbs of Existance*)
40. Ortaya Çıkma, Yok Olma ve Meydana Gelme Fiilleri (*Verbs of Appearance, Disappearance and Occurrence*)
41. Vücut İçi Hareket Fiilleri (*Verbs of Body Internal Motion*)
42. Durum Varsayan Fiiller (*Verbs of Assuming a Position*)
43. Hareket Fiilleri (*Verbs of Motion*)
44. Sakınma Fiilleri (*Avoid Verbs*)
45. Oyalanma ve Acele Etme Fiilleri (*Verbs of Lingering and Rushing*)
46. Ölçü Fiilleri (*Measure Verbs*)
47. Görünüşsel Fiiller (*Aspectual Verbs*)
48. Tatil Anlatan Fiiller (*Weekend Verbs*)
49. Hava Durumu Fiilleri (*Weather Verbs*)

Chafe (1970), fiilleri gayet öz vaziyette iki ana başlık altında ele alır: Durum fiilleri (*state verbs*) ve durum-dışı fiilleri (*non-state verbs*). Durum fiillerini herhangi bir alt kola ayırmazken durum-dışı fiilleri süreç (*process*), hareket (*action*), hareket-süreç (*action-process*) olmak üzere üç sınıfta inceler.

Cook (1979), fiilleri önce “dört temel fiil tipi”, “deneyimlemeye dayalı dört fiil tipi”, “yararlanmaya dayalı dört fiil tipi” ve “bulunmaya dayalı dört fiil tipi” olmak üzere 4 tip hâlinde sınıflandırmış, onların da her birini 4 alt kola ayırmıştır. Dört temel fiil tipi grubunda “durum”, “süreç”, “hareket” ve “hareket-süreç” fiilleri bulunur.

Dixon (2005) da fiilleri anlam bakımından önce Birincil A Tipi Fiiller (*Primary-A Verb Types*), Birincil B Tipi Fiiller (*Primary-B Verb Types*) ve İkincil Tipteki Fiiller (*Secondary Verb Types*) olmak üzere tiplere ayırır. Bu tiplerdeki alt sınıflarda hareket (*motion*), yarışma (*competition*), sosyal anlaşma (*social contract*), itaat etme (*obeying*), düşünme (*think*), dikkat etme (*attention*) gibi fiil türleri vardır.

Tematik fiil tasnifinde ana grupları belirlemede Yıldız’ın (2017, s. 36) sadeliği noktasında örnek olarak gösterdiği Biber vd.nin (2003, s. 103-109) anlam yönüyle fiil tasnifinde 7 ana grup vardır:

1. Hareket Fiilleri (*Activity Verbs*)
2. İletişim Fiilleri (*Communication Verbs*)
3. Mental Fiiller (*Mental Verbs*)
4. Ettirgen/Nedensel Fiiller (*Causative Verbs*)
5. Gerçekleşme Fiilleri (*Verbs of Occurrence*)
6. İlişki veya Ortaya Çıkma Fiilleri (*Verbs of Existence or Relationship*)
7. Görünüş Fiilleri (*Verbs of Aspect*)

Dil bilimi sahasının bir diğer önemli ismi Van Valin (2005, s. 31-49), Vendler’e dayandırdığı çalışmasında fiilleri durum (*state*), iş (*activity*), başarı (*achievement*), tek-kerelikler (*semelfactive*), tamamlama (*accomplishment*) ve aktif tamamlama (*active accomplishment*) olmak üzere 6 gruba ayırır. Ettirgen biçimlerini de eklemesiyle bu sayı 12’yi bulur.

Batı dil bilimi çevrelerinde Longacre (1979), Dowty (1979), Viberg (1984), Sweetser (1990), Croft (1993), Wilson (1995), José, Albertuz (2005), Bussmann (2006), Jaeckel, Erciyeş (2006), Croft (2012), Velupillai (2012) gibi

birçok dil bilimcinin de fiilleri anlamsal özellikleri bakımından veya tematik olarak sınıflandırma çalışmaları vardır.

2.3 Çalışmadaki Fiillerin Tematik Tasnifi

Tematik/semantik tasniflere ilişkin Türkiye’de, Rus dil bilimi çevrelerinde, Batı dil bilimi sahasında yapılan çalışmalardan da yararlanılarak çalışmamızdaki fiillerin tematik tasnifi oluşturulmuş ve şu başlıklar altında işlenmiştir:

1. *Hareket Fiilleri*
2. *Fiziki Durum Fiilleri*
3. *Konuşma/İletişim Fiilleri*
4. *Zihinsel ve Ruhsal Fiiller*
 - 4.1. *Duyu Fiilleri*
 - 4.1.1. *Görme*
 - 4.1.2. *İşitme*
 - 4.1.3. *Koklama*
 - 4.1.4. *Dokunma*
 - 4.1.5. *Tatma*
 - 4.2. *İdrak (Biliş, Kavrayış) Fiilleri*
 - 4.3. *Duygu, Hissediş (Psikolojik Durum) Fiilleri*
5. *Varoluş Fiilleri*
6. *Değişim/Dönüşüm Fiilleri*
7. *Doğaya/Doğa Olaylarına İlişkin Fiiller*
8. *İnsan Dışındaki Canlılara İlişkin Fiiller*
9. *Ses Fiilleri*
 - 9.1. *İnsan Seslerini Bildiren Fiiller*
 - 9.2. *Hayvan Seslerini Bildiren Fiiller*
 - 9.3. *Cansız Varlık Seslerini Bildiren Fiiller*
10. *Zamana İlişkin Fiiller*

2.3.1 Tasnifle İlgili Açıklamalar

Hareket Fiilleri: Tematik/semantik fiil tasnifi yapan hemen her kaynakta (Hacıeminoğlu 2004, Barutçu Özönder 1999, Kartallıoğlu ve Yıldırım 2012, Semedova 2004, Yıldız 2017, Arnazarov 2004, Caferov 1982, Kazımov 2010, Sarıyev ve Güder 1998, Vendler 1967, Biber vd. 2003, Levin 1993, Chafe 1970, Cook 1979, Dixon 2005...) bu kategoriye yer verilmektedir. Çalışmamızda bu

başlık altında öznenin fiziki, bedenî anlamda dinamik olduğu; kımıldanışını, hareketliliğini veya yaptığı işi ifade eden fiiller alınmıştır.

Fiziki Durum Fiilleri: Fiiller üzerine tasnif çalışması yapan kaynakların tamamına yakınında “durum fiilleri” ana başlığı vardır. Barutçu Özönder’in (1999), Tatar Türkçesi gramerinden aktardığı tasnifte “Fiziki durum bildiren fiiller” yer alır. Çalışmamızda da böyle bir ana başlık yer almıştır. Bu başlık altında fiziki, bedenî anlamda durağan yapıda bulunan (Örnek: *benze-*, *kapla-*, *sığ-*); öznenin hareketsiz kaldığı, bir olay karşısında aldığı vaziyeti (Örnek: *bekle-*, *dur-*, *kendinden geç-*) veya bir ortamın, mekânın fiziki durumuna, yapısına ilişkin fiiller (Örnek: *buz tut-*, *çerçevele-*, *ısı-*) toplanmıştır. Edilgen fiillerin birçoğu da bu kategoriye dâhil edilmiştir. Mesela “*kır-*” hareket fiilleri içindeyken “*kırıl-*” fiziki durum fiillerinde, “*yaz-*” hareket fiillerine dâhilken “*yazıl-*” fiziki durum fiilleri içinde yer almıştır.

Fiziki durum fiilleri, hareket fiillerinden sonra en fazla fiilin yer aldığı kategoridir.

Konuşma/İletişim Fiilleri: Barutçu Özönder’in (1999) tasnifinde “konuşma fiilleri”, Kartallıoğlu ve Yıldırım’da (2012) “Nutuk ve Konuşma Fiilleri”, Koç’ta (2019) “Söyleme, İletişim, Etkileşim Bildiren Fiiller”, Beyitoğlu’da (2021) “İletişim, Etkileşim”, Yıldız’da (2017) “İletişim Fiilleri”, Kazımov’da (2010) “Nutuk Fiilleri”, Sarıyev ve Güder’de (1998) “Nutuk anlatan fiiller”, “Levin’de (1993) “İletişim fiilleri” kategorisi yer alır. Diğer tematik/semantik fiil tasniflerinde de benzer ana başlıklar vardır.

Çalışmamızda da kişinin kendi kendine konuşmasına, en az iki kişinin karşılıklı konuşmalarına, iletişime dair fiiller bu kategoride toplanmıştır.

Zihinsel ve Ruhsal Fiiller: “Mental fiil” ifadesi kullanılarak bu tür fiillerle ilgili hatırı sayılır oranda tez çalışması, bildiri ve makale mevcuttur. Türkiye’de bu ismin kullanıldığı ilk tez çalışması Şahin’e (2012), mental fiillerle ilgili ilk kitap da Hirik’e (2018) aittir.

Çalışmamızda, TDK Güncel Türkçe Sözlük’te de geçmeyen “mental” kavramı kullanılmayıp bunun yerine “zihinsel ve ruhsal” başlığı tercih edilmiştir. Bu ana başlık altında bu tür fiiller “Duyu fiilleri”, “İdrak (bilgi, kavrayış) fiilleri” ve “Duygu, hissediş (psikolojik durum) fiilleri” alt başlıklarıyla üçe ayrılmıştır. Duyu fiilleri de kendi içinde “görme”, “işitme”, “koklama”, tatma” ve “dokunma” olmak üzere beş grup hâlinde ele alınmıştır.

Varoluş Fiilleri: Bazı tasniflerde yer alan “varoluş fiilleri”, Türkçede fiillerin semantik sınıflandırılması problemi üzerine çalışma yapan Yıldız’ın (2017) da tavsiye ettiği tasnifte var olan bir kategoridir. Bu kategoride doğmaya, var olmaya, ölmeye, yaşamaya, hayatta olmaya dair fiillere yer verilmiştir.

Değişim/Dönüşüm Fiilleri: Yıldız’da (2017) “Değişim Fiilleri”, Koç’ta (2019) hem “Değişim bildiren fiiller” hem de “Dönüşüm bildiren fiiller”, Arnazarov’da (2004) “Durum veya değişme fiilleri”, Levin’de (1993) “Durum değişimi fiilleri” kategorileri vardır.

Çalışmamızda “Değişim/Dönüşüm Fiilleri” ana başlığı altında verilen bu kategoride bir hâl değişikliğini, bir hâlden başka bir hâle geçişi, dönüşümü anlatan fiiller toplanmıştır. Özellikle “aklaş-”, “baygınlaş-”, “gerginleş-”, “saydamlaş-” gibi “IA-” isimden fiil ve ardından “-ş-” fiilden fiil yapma ekleriyle türetilen fiiller bu grupta ele alınmıştır.

Doğa/Doğa Olaylarına İlişkin Fiiller: Barutçu Özönder’in (1999) öne sürdüğü tasnifin 3. maddesi olan “Proses fiilleri”nin 3. alt başlığı “Tabiat olaylarını bildiren fiiller”dir. Şirin (2020) ve Beyitoğlu’da (2021) “Doğa, Meteoroloji, Hava”, Semedova’da (2004) “Doğa olaylarını anlatan fiiller”, Levin’de (1993) “Hava durumu fiilleri” başlıkları vardır. Yıldız’ın (2017) tavsiye ettiği tasnifin 7. ve son maddesi de “Doğa Fiilleri”dir.

Çalışmamızda yağmur, kar veya dolu için “yağ-”, şimşek için “çak-”, gök gürültüsünü ifade eden “gürle-” gibi meteorolojik hadiselerle dair ya da gök cisimlerindeki, doğanın diğer unsurlarındaki hâllere, hareketliliklere ilişkin bütün fiillere bu başlık altında yer verilmiştir.

İnsan Dışındaki Canlılara İlişkin Fiiller: Şirin’in (2020) tasnifinde “Hayvanlar”, Beyitoğlu’da (2021) “Hayvan Bakımı, Hayvan Himaye Etme, Hayvanlara Özgü Durumlar” başlıkları bulunmaktadır.

Bu başlık altında nadiren bitkilere has fiiller de yer alsa da büyük oranda hayvanlara ilişkin fiiller bir araya getirilmiştir.

Ses Fiilleri: Barutçu Özönder’in (1999) sunduğu tasnifin 7. ana başlığı “Ses Fiilleri”dir. Sarıyev ve Güder’de (1998) “Ses anlatan fiiller”, Kuliye’de (Yıldız, 2017) “Seslenme fiilleri”, Koç’ta (2019) “Ses, Sesleniş Bildiren Fiiller” başlıkları yer alır.

Bu ana başlık, kendi içinde “İnsan Seslerini Bildiren Fiiller”, “Hayvan Seslerini Bildiren Fiiller” ve “Cansız Varlık Seslerini Bildiren Fiiller” olmak

üzere üç alt başlığa ayrılarak çıkan/çıkarılan seslere ilişkin fiiller bu grupta incelenmiştir.

Zamana İlişkin Fiiller: Dîvânu Lugâtî-t-Türk'ün İngilizce neşrini yapan Dankoff ve Kelly'nin (1985) 10 başlık hâlinde verdikleri tematik fiil tasnifinin ilk başlığı olan "Nature" (*tabiat*) bölümünün 3. alt başlığında "Time" (*zaman*) vardır. Bu grupta *qal-*, *ew-*, *kēč-* gibi fiil örnekleri sunulmuştur. Koç'un (2019) çalışmasında da "Zaman Bildiren Fiiller" başlığı yer alır.

Çalışmamızın bu son kategorisinde "geç kal-", "gelip çat-", "sürüp git-", "zaman al-" gibi direkt olarak zamanın, zaman diliminin söz konusu olduğu fiiller işlenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. İNCELEME

3.1 Özdenören Anlatılarındaki Fiillerin Tematik Tasnifi

3.1.1 Hareket Fiilleri

aban-: 2. Bir yere veya bir kimseye yaslanmak, dayanmak.

Ama çöküntüsünün karşısında, onca hafifliğine rağmen, vücudu bir külçe gibi bacaklarına abandı. (HI 31/24)

(HI 67/12), (HI 118/24), (H 135/4), (İÖ 110/25), (İLKÖ 141/10), (İLKÖ 142/12), (İLKÖ 142/15), (İLKÖ 143/6), (İLKÖ 144/23)

abart-: 2. Bir iş, bir davranış vb.nde gereğinden fazlasına kaçmak, aşırıya kaçmak.

Sitare, burada ya bizim Türklüğümüzü kullanarak böyle şeylere aşırı önem vereceğimizi sanıp işi abartıyor ya da gerçekten çok saf. (GYA 54/8)

abdest al-: 1. Müslümanlar namaz kılmak, Kur'an okumak, Kâbe'yi tavaf etmek gibi ibadetleri yerine getirebilmek için niyet ederek el, ağız, burun, yüz, kol ve ayakları yıkamak; baş, kulaklar ve boynun iki yanını meshetmek yoluyla arınmak.

Sonra maşrapadan su dökmeğe başladım, ağır ağır aldı abdestini. (HI 21/4)

(ÇÖ 40/20), (ÇÖ 40/29), (ÇA 115/8), (DAK 44/24), (DAK 45/1), (AYÇ 11/29), (AYÇ 18/8), (AYÇ 57/32), (AYÇ 72/15), (İÖ 73/11), (GYA 125/8), (GYA 125/9), (GYA 125/10), (GYA 125/19), (KP 66/8)

acele et-: 1. Çabuk davranmak, ivmek.

Şadi, “Tez ulan, haydin!” diye acele ediyor, fakat kendisi de şaşırmış, yerinden kımıldayamıyordu. (ÇÖ 51/30)

(ÇÖ 65/29), (ÇÖ 67/24), (ÇÖ 69/21), (ÇSBÖ 105/31), (ÇA 20/13), (ÇA 70/20), (ÇA 156/27), (H 46/11), (H 46/12), (H 47/20), (H 66/16), (H 143/3), (AYÇ 36/28), (AYÇ 36/28), (AYÇ 36/29), (İÖ 77/26), (İÖ 89/6), (U 142/25), (GYA 11/11), (GYA 23/19), (GYA 78/26), (GYA 141/25), (GYA 141/29), (KP 93/13)

aç bırak-: Yiyecek vermeyerek karnını doyurmasına engel olmak.

Gerçi hiçbirimiz de onu aç bırakmazdık ya. (ÇÖ 73/9)

aç-: 1. Bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirmek.

Gözlerini açmamıştı henüz. (HI 7/9)

(HI 7/13), (HI 8/1), (HI 8/18), (HI 10/31), (HI 21/29), (HI 24/10), (HI 45/6), (HI 99/24), (HI 105/8), (HI 115/22), (HI 118/28), (HI 118/30), (ÇÖ 16/14), (ÇÖ 18/14), (ÇÖ 25/25), (ÇÖ 54/13), (ÇÖ 61/16), (ÇÖ 76/12), (ÇÖ 82/4), (ÇÖ 86/28), (ÇÖ 88/9), (ÇSBÖ 26/30), (ÇSBÖ 31/10), (ÇSBÖ 33/4), (ÇSBÖ 74/27), (ÇSBÖ 89/7), (ÇSBÖ 103/29), (ÇSBÖ 104/19), (ÇSBÖ 113/3), (ÇSBÖ 116/32), (ÇSBÖ 127/10), (ÇA 11/26), (ÇA 15/12), (ÇA 27/5), (ÇA 33/9), (ÇA 49/2), (ÇA 51/20), (ÇA 52/23), (ÇA 57/10), (ÇA 57/14), (ÇA 57/15), (ÇA 57/22), (ÇA 62/24), (ÇA 89/4), (ÇA 92/11), (ÇA 103/29), (ÇA 112/24), (ÇA 120/6), (ÇA 133/20), (ÇA 138/19), (ÇA 139/5), (ÇA 147/18), (ÇA 154/29), (ÇA 154/31), (ÇA 155/5), (ÇA 155/7), (ÇA 156/1), (DAK 20/6), (DAK 33/12), (DAK 51/25), (DAK 56/25), (DAK 65/16), (DAK 70/9), (DAK 75/7), (DAK 87/18), (DAK 96/25), (K 14/9), (K 14/25), (K 15/2), (K 18/3), (K 39/16), (K 91/2), (H 22/1), (H 28/31), (H 28/32), (H 34/21), (H 36/6), (H 44/22), (H 49/4), (H 49/7), (H 49/8), (H 64/12), (H 64/17), (H 64/21), (H 65/20), (H 77/11), (H 82/10), (H 108/7), (H 108/8), (H 126/4), (H 136/14), (AYÇ 17/13), (AYÇ 32/19), (AYÇ 32/22), (AYÇ 37/20), (AYÇ 42/12), (AYÇ 79/5), (AYÇ 80/6), (AYÇ 81/18), (T 19/14), (T 47/23), (T 63/1), (T 63/28), (T 91/4), (T 112/30), (İÖ 20/8), (İÖ 20/10), (İÖ 39/7), (İÖ 39/7), (İÖ 39/8), (İÖ 122/29), (İÖ 123/17), (U 57/27), (U 58/2), (U 67/17), (U 67/18), (U 119/2), (GYA 19/21), (GYA 27/16), (GYA 34/25), (GYA 34/27), (GYA 35/11), (GYA 40/23), (GYA 40/27), (GYA 85/4), (GYA 87/12), (GYA 111/17), (GYA 125/4), (GYA 141/26), (İLKÖ 68/23), (İLKÖ 75/14), (İLKÖ 118/28), (İLKÖ 123/28), (İLKÖ 129/1), (İLKÖ 135/26), (İLKÖ 173/17), (İLKÖ 199/26), (KP 15/9), (KP 65/13), (KP 79/16), (KP 97/12), (KP 97/16)

aç-: 10. Bir kuruluşu, bir iş yerini işler duruma getirmek.

Bir manav dükkânı açacağım kente. (ÇÖ 19/27)

(GYA 42/21), (GYA 68/19)

aç-: 7. Birbirinden uzaklaştırmak.

Yeni bir güçle adımlarını açtı. (ÇSBÖ 17/19)

(ÇSBÖ 45/9), (ÇSBÖ 130/14)

aç-: 4. Bir şeyi, bir yeri oyarak veya kazarak çukur, delik oluşturmak.

En iyisi bir başkasını açmalı. (ÇSBÖ 60/3)

(ÇSBÖ 60/18), (ÇSBÖ 60/19)

açıl-: 12. Kapı, yol vb. geçit vermek.

Cümle kapısının hiç açılmayan öteki kanadı açıldı kara bir boşlukta yuvarlanan pas gıcirtısıyla. (HI 47/19)

(HI 67/25), (HI 74/24), (ÇSBÖ 72/26), (ÇSBÖ 133/26), (ÇA 11/29), (ÇA 103/21), (ÇA 103/22), (ÇA 104/4), (ÇA 104/4), (ÇA 105/20), (DAK 38/25), (H 77/7), (H 85/30), (H 99/1), (İÖ 122/23), (İÖ 234/29), (U 29/24), (GYA 83/19), (GYA 87/10), (İLKÖ 143/7), (İLKÖ 165/8), (KP 34/18), (KP 48/24), (KP 68/5), (KP 99/23), (KP 99/24), (KP 99/25), (KP 100/10)

açtır-: Açma işini yaptırmak.

Çeltikçiler bu zamanda tarlalarının kenarına hendekler açtırlar. (İLKÖ 99/10)

adam et-: 1. Eğitmek, yetiştirmek, topluma yararlı duruma getirmek.

Onu ben adam ettim biliyor musun, iflastan ben kurtardım, ben olmasam çoktan top atardı Cehennem Ateşi Zift Döküm Fabrikası. (GYA 13/4)

(GYA 17/18), (GYA 17/20), (GYA 46/15)

adım (veya adımını) at-: 1. Yürümek için ayağını öne doğru uzatıp basmak.

O zaman, mağaza sahibine doğru beceriksiz bir adım attı. (HI 31/14)

(HI 77/30), (HI 115/23), (ÇSBÖ 51/15), (ÇSBÖ 116/30), (ÇA 12/20), (ÇA 14/28), (ÇA 36/14), (ÇA 52/2), (DAK 20/30), (DAK 46/28), (DAK 71/19), (DAK 90/8), (K 43/5), (H 18/10), (H 27/3), (H 84/17), (H 130/10), (H 134/17), (AYÇ 71/4), (AYÇ 80/24), (T 85/5), (İÖ 113/22), (U 17/1), (U 18/26), (İLKÖ 207/12)

adım (veya adımını) at-: mecaz Bir işe ilk kez girişmek.

Adımlarını hesaplı atmalı. (HI 68/26)

(K 40/7), (H 62/17), (H 146/12), (İÖ 132/9)

adımla-: 2. Bir yerde ileri geri gezinmek.

Ragıp, odanın ortasında küçük küçük adımlıyor, tasasız bir görünüş içinde konuşuyordu. (ÇÖ 73/3)

(U 10/5), (U 139/9), (GYA 134/15), (KP 11/5)

ağ-: Yükselmek, yukarı doğru çıkmak.

Dalların arasında, yeşilliklerden ağın kurşuni bulutlara bakıyordu göz ucuyla -kısa bir an baktı: ağın, sanki bulutlar değildi de, dümdüz, kırışksız bir gölde, uzanmış oturduğu salda kendisi ağıyordu-. (DAK 38/10)

(H 18/22), (H 106/25), (AYÇ 23/33), (İÖ 210/24), (İLKÖ 84/4)

ağırla-: Konuğa saygı göstererek onun her türlü rahatını, gereksinimini sağlamak, ikram etmek, izaz etmek:

O, gecenin ortasında böyle oturup kalmışken bir sürü şeyler alınıp satılmıştı, iyi aile kızları evlerine dönmüştü, sokaklar boşalmıştı, caddeler dolmuştu, işyerlerinde in cin top atıyordu, içki evleri şımarık sarhoşları ağırlıyordu, gecenin bir karanlığından ötekine mahyalar asılmış ve oralara okuyamadığı yazılar perçinlemişti, eski saraylar yeni oyun yerleri, eğlencelik olarak yeniden ortaya çıkartılmıştı, bütün bunlarda kimse şaşacak bir şey görmüyordu... (T 23/3)

ağırlaştır-: Bir şeyin ağırlaşmasına, ağır hâle gelmesine yol açmak.

Güneye doğru tek tük beliren bulutlar havayı iyice ağırlaştırıyordu. (H 87/14)

(T 112/29)

ağla-: 1. Üzüntü, acı, sevinç, pişmanlık vb.nin etkisiyle gözyaşı dökmek.

Annesi ağlamıştı. (HI 52/11)

(HI 63/24), (HI 72/24), (HI 74/16), (HI 85/19), (HI 87/3), (HI 96/24), (HI 114/22), (HI 118/19), (HI 121/30), (HI 122/22), (ÇÖ 20/31), (ÇÖ 21/2), (ÇÖ 23/25), (ÇÖ 26/18), (ÇÖ 57/4), (ÇÖ 77/2), (ÇÖ 87/25), (ÇÖ 94/15), (ÇSBÖ 31/5), (ÇSBÖ 63/11), (ÇA 77/19), (ÇA 86/10), (ÇA 90/10), (ÇA 105/22), (ÇA 108/23), (ÇA 112/4), (ÇA 128/2), (ÇA 128/23), (ÇA 128/29), (ÇA 129/22), (ÇA 130/4), (ÇA 133/18), (ÇA 137/26), (ÇA 156/20), (DAK 68/13), (DAK 69/13), (DAK 69/17), (DAK 69/18), (DAK 69/23), (DAK 70/29), (K 48/1), (K 48/10), (K 48/10), (K 48/16), (K 67/7), (H 74/5), (H 74/6), (H 74/7), (H 79/11), (H 127/15), (AYÇ 18/15), (AYÇ 50/12), (T 27/21), (T 47/16), (T 47/18), (T 53/9), (T 60/12), (T 104/28), (T 118/7), (İÖ 116/10), (İÖ 116/26), (İÖ 116/28), (U 56/14), (U 79/5), (U 85/16), (U 85/18), (U 110/4), (U 110/5), (U 117/23), (U 118/1), (U 119/15), (GYA 19/10), (GYA 99/25), (İLKÖ 106/11), (İLKÖ 106/11), (İLKÖ 106/11), (İLKÖ 106/14), (İLKÖ 106/15), (İLKÖ 112/13), (İLKÖ 125/14), (İLKÖ 130/16), (İLKÖ 160/27), (İLKÖ 160/28), (İLKÖ 167/14), (İLKÖ 167/14), (İLKÖ 194/21), (İLKÖ 199/22), (İLKÖ 201/25), (KP 52/7), (KP 64/14)

(bir şeyi) ağzına at-: Yemek için ağzına koymak.

Ragıp, pencereye doğru gitti, bir zeytin tanesi alıp ağzına attı. (ÇÖ 72/17)

(ÇA 64/28)

(birinin, birilerinin) ağzına düşür-:** Diline düşürmek, hakkında fena şeyler söyletmek.

– Ciğeri beş para etmez adamların ağzına düşürdün beni, dedi. (ÇSBÖ 112/18)

ağzından girip burnundan çık-: 1. Türlü yollara başvurarak birini bir şeye razı etmek, kandırmak.

Ama kaşarlanmış kadın oğlanın ağzından girer burnundan çıkar. (İÖ 42/29)

ağlat-: Ağlamasına yol açmak.

Ağlatmayın benim çocuğumu diye bağırdı onlara (ÇA 129/3)

(ÇA 146/25), (T 25/18), (T 97/4), (T 104/9)

ak-*: Hızlıca gitmek, koşmak.

Ulaşılması zor bir şeyi bekler gibi, bilmeden -veya elinde olmadan- oraya doğru kayıyor, kayarken asma köprüler kuruluyordu altına, derin uçurumları, bitimsiz vâdileri, yüksek kayalıkları aşıyor, parmağının uzandığı yere doğru - çünkü hep bir yere doğru uzuyordu parmakları- büyük bir hızla akıyordu. (HI 8/7)

(K 13/11), (H 52/1), (AYÇ 23/25), (AYÇ 23/25), (AYÇ 23/26), (T 8/22), (GYA 95/2)

ak-: 1. Sıvı maddeler veya çok ince taneli katı maddeler bir yerden başka bir yere doğru gitmek.

Göreceğim şeyin içimde bırakacağı eziklik daha o anda beni sürükleyip götürüyor, bir lâv nehri gibi üstümden akıyor. (HI 46/31)

(HI 102/23), (HI 102/24), (HI 102/24), (HI 111/3), (ÇÖ 32/9), (ÇÖ 33/8), (ÇÖ 40/3), (ÇÖ 50/18), (ÇSBÖ 7/12), (ÇSBÖ 10/13), (ÇSBÖ 16/30), (ÇSBÖ 30/26), (ÇSBÖ 30/29), (ÇSBÖ 32/6), (ÇSBÖ 57/11), (ÇSBÖ 80/3), (ÇA 21/12), (ÇA 44/29), (ÇA 145/3), (ÇA 150/13), (K 19/8), (K 42/23), (K 89/5), (AYÇ 62/12), (İÖ 129/15), (İÖ 131/1), (U 74/17), (U 113/31), (U 125/7), (U 131/11), (GYA 90/17), (GYA 90/20), (GYA 90/20), (GYA 101/9), (GYA 102/14), (İLKÖ 34/14), (İLKÖ 39/11), (İLKÖ 51/9), (İLKÖ 63/2), (İLKÖ 99/12), (İLKÖ 112/30), (İLKÖ 117/19), (İLKÖ 119/2), (İLKÖ 123/23), (İLKÖ 129/4), (İLKÖ 134/18), (İLKÖ 147/8), (İLKÖ 147/9), (İLKÖ 150/1), (İLKÖ 151/14), (İLKÖ 157/10), (KP 85/13)

akın et-: 2. Toplu olarak gitmek, üşüşmek.

Olanca sinek oraya akın etti. (İLKÖ 39/13)

akıp dur-:** Akmaya devam etmek, sürekli akmak.

Oralarda değildi sanki: akıp duruyordu, bir akıntıların içinde, o kız önde, o da arkasında ne konuşacağını bilmeden, sürekli bir taş evin önlerinden geçerek.. (DAK 48/19)

(DAK 83/20), (T 111/32)

akıp git-: Çabuk geçmek.

Öteye ait o rüzgârın uğultusuna kendimi kaptırmış, doymak bilmez karanlığın aç ağzına doğru, tenime iğne gibi batan şeytansı seslerle, binbir türlü bir siyah şöleni, karanlık heyamolalarıyla akıp gidiyor, akıp gidiyorum. (HI 111/1)

(ÇSBÖ 84/6), (ÇSBÖ 85/15), (ÇSBÖ 107/13), (ÇSBÖ 115/30), (DAK 84/30), (DAK 87/24), (K 13/2), (K 25/3), (K 85/11), (K 107/1), (H 52/2), (AYÇ 12/7), (AYÇ 68/19), (İÖ 99/8), (U 97/4), (U 97/5), (U 122/28), (U 131/11), (İLKÖ 89/26), (İLKÖ 89/30)

akış-: 1. Karşılıklı akmak.

Her şey hızla geçiyor, büyüyor, kırılıyor, soluk soluğa akıyor, akışıyor, maskeler uçuşuyor, trampetlerden yapılmış makineli tüfekler takırdıyor, gümbürdeyen sesler, lazer gösterileri, uzayan parmaklar, sarkan dişler, çürüyen diş etleri, kıvrılan, kıvranan gövdeler, ordan oraya kendini atan, savuran insanlar, uçuşan etekler, sürekli kargaşa, kargaşanın süreklilik kazanmış hali, hepsi orda.. (T 52/24)

akıt-: Akmasını sağlamak, akmasına yol açmak, dökmek.

– Evet, kanım, dedi Zeynel, herkesin terini akıttığı yere ben kanımı akıttım. (ÇSBÖ 67/18)

(ÇA 40/2), (K 14/10), (T 10/13), (T 10/18)

aksileş-: mecaz İnatçılık etmek, aksilenmek.

Ana, son zamanlarda gitgide daha huysuzlanmaya başlamış, aksileşmişti. (ÇÖ 53/15)

aktar-: 1. Bir şeyi bir yerden, bir kaptan başka bir yere veya kaba geçirmek.

– Ağzından aktarabildiğim kadar aktarıyorum. (ÇÖ 48/13)

(KP 74/13)

aktar-: 6. Bir kitabı, bir parçayı başından sonuna kadar okumak.

“Babam bir hoca kadar çok okurdu” diyordu Sadık’a “en çok kış geceleri.. bizim dinleyip dinlemediğimize bakmadan okuduğu kitaplardan ilginç bulduğu parçaları bize de aktarırdı. (ÇSBÖ 125/14)

(K 69/11), (GYA 102/30), (İLKÖ 122/16)

aktar-: 8. Çatı kiremitlerinin kırık ve bozuk olanlarının yerlerine sağlamlarını koymak.

Konuşma sırasında: “Damı Halil aktardı” diyor “bıldır da o geldi.” (DAK 32/16)

aktarma yap-: 1. Bir taşıttan ötekine geçmek.

— Anne nerde aktarma yapacaktık?.. (İÖ 151/16)

al-: 2. Satın almak.

Ve sokakta koşar, gazeteciden çabucak bir gazete alır, en hızlı giden bir aracı yakalar, biner, iner, denizi aşır karşıya geçer, oradan da başka karşılara... (HI 10/8)

(HI 39/19), (ÇÖ 8/27), (ÇÖ 19/30), (ÇÖ 19/30), (ÇÖ 67/14), (ÇÖ 68/3), (ÇÖ 68/20), (ÇÖ 74/11), (ÇSBÖ 38/28), (ÇSBÖ 60/25), (ÇSBÖ 124/7), (ÇSBÖ 130/21), (ÇSBÖ 131/11), (ÇA 50/6), (ÇA 128/11), (ÇA 128/13), (ÇA 132/25), (ÇA 132/28), (ÇA 143/21), (DAK 51/21), (DAK 52/9), (H 59/17), (H 63/27), (H 64/1), (İÖ 80/24), (U 86/15), (U 99/26), (GYA 12/19), (GYA 12/20), (GYA 12/23), (GYA 12/24), (GYA 22/14), (GYA 22/16), (GYA 88/25), (GYA 101/1), (İLKÖ 65/23), (İLKÖ 97/5), (İLKÖ 150/8), (KP 66/3)

al-: 21. Bir şey çalmak.

Bulamıyorum, dedi, yok, almışlar. (HI 22/3)

(ÇÖ 47/9), (DAK 44/4), (DAK 44/4), (İLKÖ 122/5)

al-: 1. Bir şeyi elle veya başka bir araçla tutarak bulunduğu yerden ayırmak, kaldırmak:

O, istekle yüzüme bakarak “al!” dedi. (HI 22/17)

(HI 22/18), (HI 94/30), (ÇÖ 17/3), (ÇÖ 18/10), (ÇÖ 24/10), (ÇÖ 24/14), (ÇÖ 24/14), (ÇÖ 24/20), (ÇÖ 41/18), (ÇÖ 50/11), (ÇÖ 54/22), (ÇÖ 63/14), (ÇSBÖ 14/2), (ÇSBÖ 26/29), (ÇSBÖ 38/19), (ÇSBÖ 61/2), (ÇSBÖ 70/21), (ÇSBÖ 71/10), (ÇSBÖ 72/12), (ÇSBÖ 73/17), (ÇSBÖ 93/24), (ÇSBÖ 117/9), (ÇSBÖ 134/12), (ÇSBÖ 135/21), (ÇA 13/2), (ÇA 13/29), (ÇA 19/27), (ÇA 29/7), (ÇA 45/23), (ÇA 50/10), (ÇA 50/13), (ÇA 51/28), (ÇA 52/11), (ÇA 52/20), (ÇA 55/20), (ÇA 55/21), (ÇA 59/17), (ÇA 62/2), (ÇA 62/3), (ÇA 64/16),

(ÇA 64/19), (ÇA 70/9), (ÇA 70/13), (ÇA 70/15), (ÇA 76/7), (ÇA 79/21), (ÇA 105/9), (ÇA 111/7), (ÇA 111/20), (ÇA 112/8), (ÇA 114/2), (ÇA 116/10), (ÇA 128/25), (ÇA 139/8), (ÇA 142/30), (ÇA 143/30), (ÇA 144/6), (ÇA 145/20), (ÇA 146/12), (ÇA 148/15), (ÇA 155/8), (ÇA 155/10), (ÇA 155/16), (ÇA 155/21), (ÇA 156/31), (DAK 12/14), (DAK 18/31), (DAK 19/16), (DAK 23/8), (DAK 32/30), (DAK 33/8), (DAK 83/12), (DAK 86/13), (K 24/11), (K 109/25), (H 29/13), (H 31/4), (H 31/23), (H 49/32), (H 67/21), (H 72/13), (H 73/28), (H 75/16), (H 76/2), (H 82/6), (H 85/24), (H 86/5), (H 86/10), (H 89/4), (H 128/8), (H 136/15), (H 138/5), (AYÇ 11/28), (AYÇ 34/20), (AYÇ 51/22), (AYÇ 77/24), (AYÇ 79/1), (T 82/22), (T 83/11), (T 101/12), (İÖ 22/22), (İÖ 122/15), (İÖ 227/14), (U 90/10), (GYA 35/28), (GYA 38/16), (GYA 40/9), (GYA 40/10), (GYA 60/15), (GYA 90/3), (GYA 125/26), (İLKÖ 39/23), (İLKÖ 53/24), (İLKÖ 75/12), (İLKÖ 104/14), (İLKÖ 106/14), (İLKÖ 149/4), (İLKÖ 182/1), (İLKÖ 198/1), (İLKÖ 198/23)

al-: 12. Bir şeyi kazanmak, elde etmek.

Anama sevinçle “epey bahşış aldım bugün” dedi. (HI 95/22)

(ÇÖ 17/19), (ÇÖ 22/32), (ÇSBÖ 8/12), (ÇSBÖ 8/25), (ÇSBÖ 55/24), (AYÇ 74/26)

al-: 2. *argo* Dövmek.

O ara başkaları da geldi, İlyas’ı aralarına aldılar. (HI 107/14)

(DAK 43/4), (İÖ 153/21), (İÖ 238/2)

al-: 24. Göreve, işe başlatmak.

Evliliklerinin yedinci ya da sekizinci ayında askere almışlardı. (ÇÖ 21/9)

(İLKÖ 97/14)

al-: 4. Bir şeyi veya kimseyi bulunduğu yerden ayırmak.

Gerçi kâğıdı aldım da geldin, ama almasan da gelecektin. (ÇÖ 64/24), (ÇÖ 64/24)

(ÇÖ 91/18), (ÇA 27/24), (ÇA 119/12), (DAK 69/19), (DAK 69/31), (H 113/23), (H 136/9), (H 136/15), (GYA 79/2)

al-: 5. Birlikte götürmek.

Bu çocukları da yanına almıştı. (ÇÖ 77/5)

(ÇSBÖ 31/20), (ÇA 70/19), (ÇA 70/20), (H 58/26), (H 99/7), (İÖ 225/8), (GYA 52/23), (GYA 56/5)

al-: 18. İçeriye girmesini sağlamak.

Şehmuz'u içeri aldılar. (ÇSBÖ 11/7)

(ÇSBÖ 20/10), (ÇSBÖ 21/24), (K 100/11), (H 35/2), (AYÇ 26/31), (T 99/32), (İÖ 73/8), (İÖ 98/7), (GYA 21/17), (GYA 22/28)

al-: 27. İçecek veya yiyeceklerden bir parça içmek veya yemek.

“Birer çay daha alalım mı?” diye sordu. (ÇSBÖ 86/17)

(ÇSBÖ 86/17), (ÇA 60/25), (H 64/32), (AYÇ 17/25), (T 126/31), (İÖ 27/17), (U 68/26), (GYA 22/25), (GYA 35/18), (GYA 35/25), (GYA 35/26), (GYA 98/2)

al-*: Kadını erkekle evlendirmek.

Sabi seni bana alacaklar dedim ama arkası gelmedi sözümün hiçbir şey söylememişim gibi doğruca mutfağa girdim arkamda duruyordu o da (ÇA 21/10)

(ÇA 28/25)

al-: 7. Kabul etmek, ahzetmek.

Alsana kız hangi efendi sana böyle ikram etmiştir (ÇA 64/24)

(ÇA 64/25), (ÇA 68/18), (ÇA 68/19), (K 62/20)

al-*: Birinin bir yerde, bir tarafta bulunmasını sağlamak.

Böyle işte, aldım bu adamı karşıma. (İLKÖ 128/5)

al-*: Bir işlem için hazırlamak, üzerinde bir işlemi, çalışmayı başlatmak.

Sitare beni aranıyor, Çarli'yi normal tedaviye alacaklarmış, aldılar. (GYA 23/1), (GYA 23/2)

alabora ol-: 1. Gemi, tekne, sandal vb. deniz araçları devrilip ters dönmek.

Deniz motorun durduk yerde bir köprünün ayaklarına saplanmış, motor alabora olmuş, motorun esrarkeş yolcuları oraya buraya saçılmış, sen onların arasından her nasılsa bir tahta parçasına tutunarak savrulmuş, lodos seni karaya atmış, lodosun seni attığı yerde ben duruyordum... (U 10/14)

aldat-: 1. Beklenmedik bir davranışla yanıltmak.

... hayır, onu zihninde bile aldatmamıştı o... (T 32/7)

(GYA 32/8), (GYA 33/6), (GYA 89/5), (GYA 89/6), (GYA 118/5)

aldat-: 7. Karı ve kocadan biri eşine sadakatsizlik etmek, ihanet etmek.

Deli kız, diye kikirdiyor Zelda –kocasını doktor onun, büyük iş yapıyor, Sitare'nin Cehennem Ateşi Zift Döküm Fabrikasında da hekim, Sitare'ye bakarsan bir İtalyan armatörle kocasını aldatıyor Zelda.– (GYA 15/10)

(GYA 45/22), (GYA 45/23), (GYA 55/16)

aldat-: 7. Karı ve kocadan biri eşine sadakatsizlik etmek, ihanet etmek.

Deli kız, diye kikirdiyor Zelda –kocasını doktor onun, büyük iş yapıyor, Sitare'nin Cehennem Ateşi Zift Döküm Fabrikasında da hekim, Sitare'ye bakarsan bir İtalyan armatörle kocasını aldatıyor Zelda.– (GYA 15/10)

(GYA 45/22), (GYA 45/23), (GYA 55/16)

aldır-: 1. Alma işini yaptırmak.

“Öyleyse beni niçin bu sirke aldırmıyorsun?” diye sordu ve ekledi: “Beni bu sirkin kemancısı yap.” (İÖ 15/19)

(İÖ 15/21)

alet et-: Bir kimseyi hoş olmayan bir işte aracı olarak kullanmak.

Ama aldattın onları, beni de âlet ettin. (GYA 89/5)

alıkoy-: 2. Birini, yapmakta olduğu veya yapmak istediği işten geri tutmak.

Paydos olunca nerdeyse koşarak indi merdivenleri, yanından geçtiği arkadaşlarına iyi akşamlar diledi çabucak, kendisini alıkoymasınlar diye ve takılmalarına aldırış etmedi ve karşılık vermedi. (ÇSBÖ 105/29)

(K 32/29), (T 22/28), (GYA 47/11), (İLKÖ 149/18)

alıp başını git-: Başını alıp gitmek.

Alıp başını gidiyor: üç gün önce ölenler, üç yıl önce ölenler, üçyüz yıl, binüçyüz yıl, bindörtüyüz yıl önce ölenler, şu dakikada, şu saniyede, şu anda ölenler.. hepsi, birden, aynı anda, tuhaf, bilinmedik bir dengede eşitleniyor. (K 55/1)

(U 48/20)

alıştır-: 1. Alışmasına yol açmak.

Hiç bir şey olmadan, birden, her şey yıkılmış gibi şimdi, sokaktayım gibi, kendimi sokağa alıştırıyorum gibi, beni sokağa itiyorlar gibi. (ÇSBÖ 139/21)

(ÇA 113/22)

alışveriş yap-: Alım satım işini gerçekleştirmek.

Müşterileri çoğunlukla köylülerdi ve hep de bir düğün için alış veriş yaparlardı ve aldıklarının sağlam ve dayanıklı olmasına özellikle özen gösterirlerdi ve alış veriş sırasında tanış çıkarlar ve yarenlik ederlerdi ve müşteriler oğullarını sorarlardı kendisine ve kendisi hep aynı biçimde yanıtlardı onları ve Allah belâlarını versin derdi (ÇA 117/7)

(H 60/29), (AYÇ 28/32), (KP 68/7)

alışverişe çık-: İhtiyaçları temin etmek için çarşıya gitmek.

Annesiyle zaman zaman alışverişe çıkıyorlardı. (H 97/7)

allak bullak et-: 2. Bir yeri veya bir şeyi dağıtmak.

Kıvrımlı dağlar birbirine sokuşmuş, ortalığı allak bullak etmiştir. (İLKÖ 195/6)

alt et-: Üstünlük sağlamak, yenmek.

Kendini nasıl alt etti bilemedi. (HI 59/20)

altını ıslat-: Altına etmek.

Ben sana demedim mi bir daha altını ıslatmayacaksın diye demedim mi curun gelince söyleyeceksin diye (ÇA 146/17)

(H 75/19)

altını üstüne getir-: 2. Söz veya tutumuyla çevreyi birbirine düşürmek, karmakarışık etmek.

Tramvaylar dan dan dan sesleriyle kentin ulu göğünün altını üstüne getiriyor. (İÖ 191/7)

altüst et-: 2. Çok karışık duruma getirmek, düzenini bozmak.

Daha köprünün ordan başlayan karışık ağaçlarla kaplı koru, şosenin gidiş yönünü şaşırtacak biçimde bütün o çevreyi altüst etmiş. (HI 34/10)

(HI 116/27), (İÖ 83/10), (İÖ 196/17), (U 42/1)

aman verme-: Rahat bırakmamak, göz açtırmamak.

Şirke aman vermez. (İÖ 197/11)

amuda kalk-: İki eli üstüne dayanarak bacakları ve bedeni havada dikey tutmak.

O noktada sık sık öfkeli bir sesle amuda kalkıyordu. (İLKÖ 121/6)

aptallık yap-:** Aptalca davranmak veya aptalca iş görmek.

Kıyıda köşede bu insanlardan konuşulduğunu işitenlerse onlara neye, niçin direnmek istediklerini bir türlü kavrayamıyorlardı, bir çeşit aptallık yapmışlardı onlar. (GYA 70/18)

(İLKÖ 106/1)

araya al-: 2. *argo* Dövmek.

... sefil dilenciyi aralarına almışlardı, sefil dilenci: “Allah rızası için..” diye haykırdıkça, onu itip kakıyorlar, ısıyorlar, çimdikliyorlar, coplarını sırtına indiriyorlar ve: “Ne Allahı lan, sen kimsin de Allah diyorsun!” diye çıkışıyorlardı. (T 95/12)

araya gir-: 1. İki kişinin arsındaki bir işe karışmak.

Reis araya giriyor:

— Hayır, durun, aramızda biri ölürse üç kişi kalırız. (İÖ 40/3)

ara-: 1. Birini veya bir şeyi bulmaya çalışmak.

Orda olduğumu bilmiyormuş gibi beni arardı. (HI 83/28)

(HI 100/11), (HI 122/30), (ÇÖ 56/2), (ÇÖ 61/5), (ÇÖ 61/8), (ÇÖ 80/19), (ÇÖ 80/20), (ÇÖ 80/24), (ÇÖ 80/24), (ÇÖ 80/29), (ÇSBÖ 18/14), (ÇSBÖ 19/13), (ÇSBÖ 20/1), (ÇSBÖ 37/13), (ÇSBÖ 44/26), (ÇSBÖ 47/14), (ÇSBÖ 50/20), (ÇSBÖ 108/26), (ÇA 109/9), (DAK 26/16), (DAK 59/2), (DAK 60/26), (K 9/32), (K 18/19), (K 28/2), (K 51/4), (K 65/11), (K 90/13), (K 90/14), (K 92/26), (K 96/23), (H 43/2), (H 72/30), (H 75/4), (H 112/8), (AYÇ 26/14), (AYÇ 34/7), (AYÇ 67/14), (AYÇ 84/32), (AYÇ 85/5), (AYÇ 85/14), (AYÇ 85/16), (T 62/28), (T 62/29), (T 123/1), (T 123/2), (T 123/3), (İÖ 90/32), (İÖ 91/1), (İÖ 126/1), (İÖ 126/18), (İÖ 173/12), (İÖ 212/28), (İÖ 214/15), (İÖ 224/13), (İÖ 227/8), (İÖ 229/4), (İÖ 242/13), (U 9/11), (U 10/22), (U 10/24), (U 10/24), (U 10/24), (U 14/4), (U 31/10), (U 31/10), (U 55/26), (U 112/10), (U 128/24), (U 140/9), (GYA 7/11), (GYA 28/29), (GYA 28/30), (GYA 29/8), (GYA 62/28), (GYA 87/8), (GYA 120/1), (GYA 121/30), (GYA 143/15), (İLKÖ 65/5), (İLKÖ 74/10), (İLKÖ 113/11), (İLKÖ 121/18), (İLKÖ 123/7), (İLKÖ 124/10), (İLKÖ 173/26), (KP 11/10), (KP 12/7), (KP 25/8), (KP 33/8), (KP 48/28), (KP 53/13), (KP 56/8), (KP 61/3), (KP 65/18), (KP 68/28), (KP 90/22), (KP 93/1), (KP 100/25), (KP 100/27)

ara-: 3. Ziyarete, hatır sormaya gitmek.

Aylarca görmeseler birbirlerini aramazlardı. (ÇÖ 10/5)

arala-: 1. İki şey arasında açıklık oluşturmak, az açmak.

Babam hafifçe döndü, gözlerini araladı, “ben bittim Rükü, dedi, bittim artık ben.”(HI 63/8)

(HI 65/17), (HI 67/25), (HI 89/27), (ÇSBÖ 103/25), (ÇA 43/15), (ÇA 47/19), (ÇA 49/12), (İÖ 38/18), (GYA 41/5), (İLKÖ 112/5), (İLKÖ 115/4), (İLKÖ 123/20), (İLKÖ 131/13)

aran-: 4. Kendi kendine bir şeyler aramak.

Kahvaltı yapacak bir şey arandım. (HI 102/20)

(HI 110/12), (ÇSBÖ 16/25), (ÇSBÖ 143/6), (ÇA 107/10), (DAK 26/14), (DAK 64/22), (DAK 87/6), (K 81/9), (H 49/2), (H 62/3), (T 66/25), (T 111/21), (U 90/23), (GYA 23/1), (KP 27/9)

aranıp dur-:** Aranma işini sürdürmek.

Molla dağlarda aranır durur... (İLKÖ 194/8)

araştır-: 1. Birini veya bir şeyi bulmak için bir yeri gözden geçirmek.

Fatık, uykuya kaçmış gözlerinin ardından Zeynel'i araştırdı, gözlerini kırpıştırdı. (ÇSBÖ 76/26)

(ÇSBÖ 119/27), (ÇSBÖ 132/1), (ÇA 9/11), (ÇA 33/20), (ÇA 41/32), (ÇA 149/7), (GYA 14/12), (GYA 21/2)

araştırıp dur-:** Sürekli olarak araştırmak.

Tuhaf bir saplantı hâlinde, asıl, bulup da şimdi birdenbire kaybettiği kimseyi merak ediyordu, tuhaf bir saplantı halinde gözleriyle hep onu araştırıp duruyordu. (DAK 65/6)

arayıp dur-:** Aramayı sürdürmek, ikide bir aramak.

Günlerden beri beni izlediğini biliyorum, az önce pastaneden çıkınca da sokak sokak beni arayıp durdun, benim dantelli yatağımı, ipek geceliğimi düşleyerek buralara geldin. (DAK 89/29)

(İÖ 136/2), (İÖ 243/11), (KP 100/17)

araziye uy-: 1. Ortama, çevreye uymak.

Araziye uyuyoruz. (GYA 63/26)

(birinin veya bir şeyin) ardına (veya arkasına) düş-: Arkasından gitmek, peşini bırakmamak.

Meçhul bir şeyin (birinin) ardına düşmüştü. (H 13/8)

arındır-: Arınmasını sağlamak.

Yağmurlarda sen bende kendini görüyorsun... yağmur yüreğimizi arındırıyor. (KP 90/18)

arıt-: 1. Temiz duruma getirmek.

Kız, demliğin içindekini çöp tenekesine boşalttı, sonra demliği lavaboda iyice yıkayıp arıttı, içine su doldurdu. (ÇSBÖ 94/12)

(K 43/32)

(bir şeyi) arkada bırak-: 1. Bir şeyden epey uzaklaşmış bulunmak.

Bitmeyen bir eğimden sonsuzca yürüyordu ve yüzbinlerce kilometreyi arkasında bırakıyordu ve ufuklar düşüyordu önüne, açılan gökyüzleri, makas değiştirirken tekbir getiren trenlerin sesleri.. ama makaslar hep yanlış değiştiriliyor ve bu yüzden menziller hep erişilmeden kalıyor.. derken bir mezar

taşı daha, üstünde acemi bir yazı, sade, okunması zor: Bayburtlu musa..... o idi zamanın gavısı..... gibi bir yazı. (K 54/20)

(H 60/26), (H 60/27), (İÖ 88/14), (İÖ 202/13)

arkasını getir-:** Başlanan işi devam ettirmek.

Çok hoşsun, dedi, Sitare, biliyor musun bazen beşe kadar sayamaz gibi duruyorsun ama başladın mı arkasını getiriyorsun, sende anlamadığım bir şey bu. (GYA 58/9)

(T 74/24), (GYA 97/4), (İLKÖ 117/1)

armağan et-: Bir şeyi birini sevindirmek, mutlu etmek, onurlandırmak, kutlamak için vermek, hediye etmek.

“Bunu sana armağan ediyorum” dedi. (HI 22/13)

arşınla-: 2. mecaz Amaçsız, geniş adımlarla dolaşmak.

Seyrek aralıklarla solgun elektrik ışıklarının aydınlattığı bazı yerlerde iyice karanlığa gömülü birkaç dar ince sokak arasından zihni daha kesin bir karara ayarlanmamış fakat içgüdüğü ya da bilinçaltı ancak ne yapacağına gizli bir itki ile karar vererek ve onu yöneterek ve gideceği yere yönelterek karanlık yerlerden bile geçtiğini bilmeden çünkü yüzlerce defa arşınlamıştı bu sokakları hovarda bir yalpalamayla yürüdü (ÇA 53/24)

(H 25/29), (İÖ 51/15), (İÖ 218/14)

arşınlayıp dur-:** Arşınlama işini sürdürmek.

Salonu bir baştan öbürüne arşınlayıp duruyor. (İÖ 216/12)

artır-: 1. Artmasını sağlamak, çoğaltmak.

Kenan ustanın evimizden çıktığını söylemiştim o zaman sana usta boyuna yerdeki saçları süpürtüyor bana üstüne sabun köpüğü silinmiş kıllı kâğıtları topluyorum müşterilerin ceketlerini fırçalıyorum çırak diyor bana ama evimize geldi mi başka kafamı tutup okşuyor babama göstererek çok çabuk öğreniyor diyor babama bu gidişle beş altı aya kalmaz usturayı alır eline makas mı ona daha çok var usturaya geçince haftalığını da arttırırım göreyim seni (ÇA 102/14)

(H 79/20)

as-: 1. Bir şeyi aşağıya sarkacak bir biçimde bir yere iliştip sarkıtmak, talik etmek.

Lâmbayı ocağın yanına astı, babamın yanına gitti. (HI 63/1)

(ÇSBÖ 131/20), (DAK 12/3), (DAK 30/20), (DAK 77/18), (H 62/8), (H 85/1), (AYÇ 9/14), (İÖ 15/16), (İLKÖ 39/9), (İLKÖ 40/10), (İLKÖ 52/17), (İLKÖ 54/9), (İLKÖ 111/26)

asıl-: 3. Tutup çekmek.

Öylesine çarpık bir yüzle asılıyordu yulara. (ÇSBÖ 32/26)

(ÇA 74/27)

asıl-: 8. *argo* Karşı cinsin ilgisini çekmek için rahatsız edici davranışlarda bulunmak, sulanmak.

Gülbahara asılıyor diye duymuştum (ÇA 82/11)

askerlik (veya askerliğini) yap-: Kanunlara göre yurttaşların yükümlü oldukları ordu hizmetinde bulunmak.

Askerliğini yapmamıştı henüz. (ÇÖ 20/22)

askıntı ol-: 2. Karşı cinsi rahatsız etmek.

“Madem öyle, niye askıntı oluyorsun?” demişti. (K 76/22)

aş-: 1. Yüksek, uzak veya geçilmesi güç bir yerin öte yanına geçmek.

Ulaşılmaması zor bir şeyi bekler gibi, bilmeden -veya elinde olmadan- oraya doğru kayıyor, kayarken asma köprüler kuruluyordu altına, derin uçurumları, bitimsiz vâdileri, yüksek kayalıkları aşıyor, parmağının uzandığı yere doğru - çünkü hep bir yere doğru uzuyordu parmakları- büyük bir hızla akıyordu. (HI 8/5)

(HI 8/9), (ÇSBÖ 22/17), (ÇSBÖ 27/30), (H 145/18)

aş-: 3. Geçmek.

Umarsızlığın sınırlarını çoktan aşmıştı bu kadın, sığınacak yeri yoktu, bir fırtınada eline nasılsa bir örümcek ağının ipliği geçmişti ve şimdi ona tutunmak istiyordu. (K 31/27)

(K 67/2), (K 80/4), (T 79/19), (T 79/20), (İÖ 25/15), (İÖ 88/14), (U 41/14), (İLKÖ 131/13)

aşağıdan al-: Alttan almak.

... her defasında aşağıdan aldım, suçlamalarına katlandım... (U 89/21)

aşır-: 1. Yüksek veya geçilmesi güç bir yerin üstünden diğer yanına geçirmek, aşkırtmak.

Sıtma tutmuş hâlimle yorganı başımdan aşırdım, gömüldüm. (HI 109/17)

(GYA 83/12)

at-: 2. Bir şeyi yere doğru bırakmak.

...ve gün boyunca bitip tükenmek bilmeyen bu yolculuğun sonu ancak gece yarısı gelir ve ancak o zaman baygın bir halde kendisini yatağa atar, ışıklar görününceye dek de soluk soluğa uyurdu. (HI 10/12)

(HI 53/2), (HI 64/1), (HI 116/6), (ÇSBÖ 11/8), (ÇSBÖ 23/27), (ÇSBÖ 45/22), (ÇA 9/29), (ÇA 19/21), (ÇA 21/32), (ÇA 25/27), (ÇA 92/12), (ÇA 112/21), (ÇA 118/31), (ÇA 146/9), (DAK 61/14), (K 28/14), (K 43/21), (K 108/12), (K 110/8), (H 18/12), (H 92/9), (H 116/4), (AYÇ 28/13), (AYÇ 56/3), (T 54/17), (T 58/30), (İÖ 19/11), (İÖ 32/9), (U 30/12), (U 89/4), (GYA 28/7), (GYA 124/30), (İLKÖ 43/10)

at-: 1. Bir cismi bir yöne doğru fırlatmak.

Başka zaman olsa öfkelenirdi ona, fırlatıp atardı bir köşeye. (HI 52/23)

(HI 56/30), (ÇÖ 45/12), (ÇÖ 51/34), (ÇÖ 78/24), (ÇSBÖ 9/33), (ÇSBÖ 17/6), (ÇSBÖ 73/18), (ÇSBÖ 89/26), (ÇA 49/26), (ÇA 50/1), (ÇA 139/7), (ÇA 146/15), (ÇA 155/14), (DAK 44/1), (DAK 71/14), (DAK 73/9), (K 41/19), (K 78/15), (H 26/32), (H 76/19), (H 80/24), (H 107/1), (H 136/7), (AYÇ 39/18), (AYÇ 68/1), (İÖ 49/20), (U 10/16), (U 105/14), (GYA 17/9), (GYA 83/14)

at-*: Bir şeyi bir yöne doğru götürmek, uzatmak.

Ana birdenbire elini çöpe doğru attı. (ÇÖ 92/25)

(ÇSBÖ 16/11), (ÇSBÖ 26/10), (ÇSBÖ 32/15), (ÇSBÖ 50/2), (ÇA 58/6), (ÇA 61/22), (H 151/27), (AYÇ 57/31), (AYÇ 68/31), (AYÇ 69/7), (İÖ 163/5), (İÖ 232/11), (U 23/6), (U 83/15), (U 83/17), (İLKÖ 67/12)

at-: 14. Kovmak, dışarıya çıkarmak, ilgisini kesip uzaklaştırmak.

– Dinle, dedi Zeynel, hâlâ bilinçsizce oğlunun dirseğinden tutuyordu, bizi atacaklarmış buralardan. (ÇSBÖ 66/7)

(ÇA 84/6), (K 28/1), (AYÇ 87/7), (T 80/28), (U 113/8)

at-*: Örtmek.

Odayı ikiye ayıran kendirin üstüne bir çul attılar, böylece oda iki ayrı bölme haline geldi. (ÇSBÖ 71/15)

at-: 4. İçine koymak.

Bir bardak aldı, lavaboda yıkadı, tel dolaptan çıkardığı küçük bir tencere içindeki sütü bardağa koydu, bardağa birkaç topak şeker attı, bulaşıkların arasından bir çay kaşığı buldu, yıkadı, sütü karıştırdı, tattı. (ÇSBÖ 117/11)

(İÖ 212/5), (GYA 20/11), (İLKÖ 100/23)

at-*: Götürmek.

Taksiyle atarım seni merak etme arkadaşının son gecesi bu (ÇA 55/5)

atak yap-: 2. Atılım yapmak.

Kızın yüzü durgundu şimdi, ilk atağını yapmış, rahatlamıştı, atağının hedefine ulaşmasını gözlüyordu. (ÇSBÖ 106/32)

ateş aç-: Ateşli silahla mermi atmak.

Ben duvara tırmanırken yeniden ateş açtılar, işte o sıra, önden koşan arkadaşlarını vurmuşlar. (ÇSBÖ 39/9)

(DAK 68/4), (DAK 68/13)

ateş et-: Ateşli silahlarla mermi atmak.

Biraz bekleyip gene çıktım, gene ateş ettiler. (DAK 68/8)

(DAK 68/19), (DAK 69/7), (DAK 69/21), (T 98/21), (İLKÖ 205/10), (İLKÖ 205/12)

ateşe ver-: 2. Bir yeri kasten yakmak, kundak sokmak.

Ateşe veririm tüm evlerini... (İLKÖ 193/20)

(İLKÖ 193/26)

ateşle-: 1. Bir şeyi tutuşturup yakmak.

Ocağın yanına asılı bir bezle lambanın şişesini temizledi, fitilini yekindirdi, ocakta tutuşturduğu bir çöple fitili ateşledi. (ÇSBÖ 72/14)

(İÖ 170/8), (İLKÖ 84/21)

atıl-: 2. Saldırmak, hücum etmek.

Öbür çocuklar kıskanırdı, üstüme atılırlardı. (HI 76/32)

(ÇÖ 93/8), (ÇA 100/26), (ÇA 145/17), (K 32/23), (U 109/2), (GYA 15/30)

atıl-: 3. Bir şeye doğru birden gitmek, birden bir davranışta bulunmak:

Yangına doğru atıldım. (HI 123/8)

(ÇSBÖ 50/10), (ÇSBÖ 50/19), (ÇSBÖ 120/5), (ÇSBÖ 142/27), (K 51/16), (H 145/3), (T 8/21), (T 94/3), (İÖ 131/10), (İÖ 178/11), (U 58/30), (İLKÖ 195/3)

atıp dur-:** Atma işini sürdürmek, ikide bir atmak.

Demin gördüğüm kadın, camın ardında, gene aynı makinenin başında, boyuna para atıp duruyor, sanırım kazanıyor. (GYA 28/9)

atıştır-: 1. Acele olarak yemek veya içmek.

“İlkin şurda bir şeyler mi atıştırırız?” diye sordu. (H 135/16)

ativer-: Ansızın, çabucak atmak.

Boğazına da gelişigüzel bir fular atıvermiş. (İLKÖ 87/13)

atla-*: Belirli bir noktadan sıçrayarak bir yere çıkmak, ileriye basmak.

Ay ışığı karyolanın nikelajından komodinin üstüne atlamıştı. (HI 58/30)

(K 43/1), (AYÇ 79/13), (U 78/6)

atla-: 2. Yüksek bir yerden alçak bir yere, ayaküstü gelecek bir biçimde kendini bırakmak.

Sofaya çıkınca çocuk kucağımdan atladı. (HI 87/7)

(ÇÖ 51/25), (ÇÖ 51/28), (ÇSBÖ 47/1), (GYA 52/10), (KP 97/16)

atla-: 3. Binmek.

Görür görmez de hemen elini çabuklaştırdı ve arabasını hızla çekerek üstüne atladı ve yolun, yürüdüğümüz yönüne doğru atını kamçılamağa başladı. (ÇÖ 50/29)

(ÇSBÖ 39/14), (ÇA 54/18), (ÇA 84/17), (İLKÖ 180/16)

atla-: 5. Okuma, yazı yazma, sayı sayma vb. işlerde bazı bölümleri üstünkörü geçmek.

Benden taraf sual edecek olursanız... (Atlar) amcama, halama, hısım akrabalarım... (DAK 19/6)

(K 37/6), (İÖ 153/9), (İÖ 153/10), (İÖ 153/10), (GYA 139/16)

atlat-: 3. *mecaz* Kötü bir durumu geçiştirmek, savmak.

Benim bir tanıdığım var dedi dayım iyi Kuran okur şimdi başkasını çağırsak dünyanın parasını isterler o okur para da istemez hem çağıralım da baş ucunda dursun bu gece esasen bu geceyi atlatırsa kurtulur belki de belli olmaz (ÇA 127/12)

atlat-: 6. *mecaz* Birini aldatmak.

O da atlatır seni. (GYA 44/10)

ava çık-: Avlanmak için gitmek.

Çünkü babası çok uzun bir süredir bu saatte evde bulunmamıştı, çok uzun bir süredir dokunmamıştı bu tüfeğe temizlemek için ve annesinin ölümünden sonra arkadaşlarının biriki ısrarı dışında hiç ava çıkmamıştı. (ÇSBÖ 111/19)

avuçla-: Avuçla kavramak, avuçla almak, apazlamak, hapazlamak.

Bir anda, öyle sınırsız, anlamsız bir sevince kapıldı ki, gidip bacısının elinden yarenlik olsun diye çöpünü kaptı, havaya atıp tuttu, çöpünün ebediyen elinden gittiğini sanıp korkan, böylece gözleri fal taşı gibi büyüyen bacısının yapık saçlarını sevgiyle avuçladı. (ÇÖ 55/2)

(ÇSBÖ 59/24), (ÇSBÖ 138/23), (ÇA 50/4), (ÇA 52/19), (ÇA 86/6), (ÇA 107/18), (H 32/22), (H 50/24), (H 60/22), (AYÇ 19/5), (AYÇ 48/14), (T 84/1), (U 32/29)

avut-: 2. Bir şeyler yaparak oyalamak, eğlemek.

Sultan tepsiyi kucağına almış dudaklarında bir ezgi mırıldanarak bulgur ayıklıyordu anası içeri girmiş çocukları avutuyordu (ÇA 145/22)

(KP 30/4)

avut-: 1. Bir kimsenin acısını veya sıkıntısını yatıştırmak, teselli etmek.

yolculuklar, başbaşa kalmalar onu avutmuyordu (H 56/1)

(AYÇ 19/26), (T 120/10), (GYA 54/9)

ayağa fırla-: Hızla ayağa kalkmak.

Ejder ayağa fırladı birden kadının üstüne doğru yürüdü kadın gözleri büyümüş dimdik bakıyordu ellerini ileriye doğru uzatmıştı (ÇA 16/19)

(ÇA 23/6)

ayağa kalk-: 1. Ayakları üzerinde durmak, dikilmek.

Dedem sonunda ayağa kalktı, yanıma geldi, bir şey demeden gözlerimin ta içlerine baktı, sonra kapıyı geçip dışarı çıktı. (HI 21/10)

(HI 23/32), (HI 68/8), (HI 96/26), (ÇÖ 19/13), (ÇÖ 59/15), (ÇÖ 67/18), (ÇÖ 71/26), (ÇÖ 74/30), (ÇÖ 93/13), (ÇSBÖ 52/6), (ÇSBÖ 62/17), (ÇSBÖ 72/9), (ÇSBÖ 94/1), (ÇSBÖ 95/16), (ÇA 14/29), (ÇA 25/1), (ÇA 45/16), (ÇA 88/26), (ÇA 98/26), (ÇA 100/22), (ÇA 134/28), (ÇA 143/4), (ÇA 144/16), (ÇA 149/10), (ÇA 149/23), (DAK 57/16), (DAK 65/7), (K 23/33), (K 28/11), (K 96/4), (H 39/31), (H 43/29), (H 44/8), (H 58/15), (H 73/20), (H 96/15), (H 99/2), (H 117/12), (AYÇ 17/15), (T 43/3), (İÖ 34/22), (İÖ 233/18), (GYA 17/8), (GYA 34/26), (GYA 40/6), (GYA 41/16), (GYA 82/3), (GYA 88/3), (GYA 121/32), (GYA 124/28), (İLKÖ 119/8), (İLKÖ 136/2), (İLKÖ 148/4), (İLKÖ 151/26), (İLKÖ 165/18), (KP 66/26)

ayağına geçir-: Bir şeyi aceleyle giymek.

Kamber, kurumuş postallarını güçlkle geçirdi ayağına, birkaç kez yerleri tepti postalların ayağına iyice oturup oturmadığını sınamak için. (ÇSBÖ 16/3)

(ÇSBÖ 17/9)

ayağına (veya ayaklarına) yat-:** Bir hâlde görünmeye çalışmak, öyleymiş gibi yapmak.

Herif dürüst olma ayaklarına yatmıştı, onu çay içmeye çağırdığında, ille de ona çay içirmek için direktmişti, daha da kötü ve cansıkıcı olanı, çayı nasıl demlediğini anlatmaya kalkışmıştı. (K 75/11)

ayaklan-: 3. Ayağa kalkıp gitmeye davranmak.

Kayınbabası, kaynanası telaşla ayaklandılar. (ÇÖ 18/33)

(ÇSBÖ 115/32), (U 104/10)

ayarla-: 1. Bir ölçünün doğruluğunu belli bir örneğe göre düzeltmek, doğrulamak.

“Ben koyarım” dedi Sadık “göz kararıyla ayarlarım.” (ÇSBÖ 94/32)

(ÇA 148/14), (GYA 55/25)

ayarla-*: mecaz Birine iş buluvermek, biri için aracı olarak iş sağlamak.

Bana bir mağazada temizlikçilik ayarlamış. (T 77/15)

ayart-: 1. Baştan çıkarmak, doğru yoldan saptırmak:

Onun o çay içme önerisini aslında kabul etmemesi gerektiğini düşünüyor, ama bunu düşünür düşünmez kendini suçlamaya başlıyor, çünkü herifi başta kendisi ayartmış ve ne edip edip onu kendisini davet etmek zorunda bırakmıştı: işte sonuç: hödüğün tekiydi o! (H 103/13)

aydınlata-: 1. Karanlığı giderip görünür duruma getirmek; ışıklandırmak, ısıtmak, nurlandırmak.

Odamı bir mumla aydınlattım. (HI 45/3)

(HI 49/26), (HI 78/4), (HI 87/13), (ÇÖ 41/22), (ÇÖ 50/17), (ÇÖ 62/3), (ÇA 18/29), (ÇA 41/19), (ÇA 153/30), (DAK 54/10), (H 92/2), (AYÇ 78/25), (T 90/7), (U 115/15), (U 115/16), (GYA 71/22), (İLKÖ 163/17), (İLKÖ 204/21)

ayıkla-: 1. Bir şeyin içinden, işe yaramayan, gereksiz veya istenmeyen taneleri ayırıp çıkarmak, temizlemek.

Damla damla alnımın teriyle suladım orayı, bir bir taşlarını ayıkkladım. (ÇSBÖ 43/24)

(ÇA 144/15), (ÇA 145/6), (ÇA 145/21), (H 85/1), (H 85/18)

ayıp et-: Yakışıksız bir biçimde davranmak.

Ayıp ettin yeğenim (ÇA 67/23)

ayır-: 3. Bir yeri bir engelle bölmek.

Bahçenin sonunda küçük bir dere vardı, bahçeyle bostanı birbirinden ayırırdı. (HI 23/8)

(ÇSBÖ 11/23), (ÇA 10/25)

ayır-: 4. Birbirinden uzaklaştırmak, fasletmek.

Hâlâ da o kitapları başucundan ayırmamaktadır. (ÇÖ 30/31)

(ÇSBÖ 67/22), (ÇSBÖ 84/13), (ÇA 52/10), (DAK 50/12), (DAK 62/2), (H 15/30), (İÖ 239/6), (İÖ 240/20), (İÖ 241/5)

ayır-: 2. Bir bütünden bir parçayı herhangi bir amaçla bir tarafa koymak:

Ana, bu ara, ayrı bir sahana soğuması için çorba ayırdı, kocasına içirecekti. (ÇÖ 48/22)

(GYA 68/9)

ayır-: 1. Bir bütünü kendi içinde parçalara bölmek.

Kadın keseri yere bıraktı odunu yarılan yerinden tutup ikiye ayırdı sonra tavadaki köfteleri karıştırmaya başladı (ÇA 14/25)

(ÇA 89/7)

aynı kaba pisle- (veya işe- veya becer-):** Kötü işlerde aynı şekilde hareket etmek, aynı yönde düşünmek.

Ulan topunuzun Allah belasını versin be dedi adam sizin hepiniz aynı kaba becermişiniz bağırmaıymış keşke biriniz vaktiyle bağırardı da (ÇA 32/21)

ayrıl-: 2. Bir yerden, bir kimseden, bir şeyden uzaklaşmak.

Rüzgârda üşüyünce ayrıldım. (HI 103/23)

(ÇÖ 10/16), (ÇÖ 22/8), (ÇÖ 52/2), (ÇÖ 76/6), (ÇÖ 83/26), (ÇSBÖ 26/18), (ÇSBÖ 45/26), (ÇSBÖ 47/19), (ÇSBÖ 62/9), (ÇSBÖ 62/27), (ÇSBÖ 67/28), (ÇSBÖ 99/17), (ÇA 9/27), (ÇA 10/4), (ÇA 53/27), (ÇA 88/21), (ÇA 103/1), (ÇA 120/18), (ÇA 145/1), (DAK 52/10), (K 42/13), (K 42/13), (K 49/8), (H 16/15), (H 44/29), (H 47/26), (H 56/22), (H 85/5), (H 89/29), (H 95/15), (H 96/20), (H 98/4), (H 104/7), (H 113/16), (H 136/28), (H 147/30), (AYÇ 32/20), (AYÇ 34/6), (AYÇ 54/25), (AYÇ 74/24), (İÖ 133/3), (İÖ 133/7), (U 9/11), (U 9/15), (U 61/3), (GYA 16/19), (GYA 23/2), (GYA 27/27), (GYA 55/29), (GYA 94/19), (GYA 120/19), (GYA 135/8), (KP 48/21), (KP 73/2)

ayrıl-: 3. Boşanmak.

Onunla, o şıfıntıyla karşılaşacağımı nasıl bilemedim, lanet olsun, olabileceklerin en kötüsü buydu, aptal kafam, o anda bile istihzayla bakıyordu bana, o anda bile gülümseyebiliyordu, doğru, biz ayrılmıştık ve onlar birlikteydi, ama o şıfıntı onu, benim kadar nasıl sevebilirdi, onu benim kadar sevebilecek bir Allah'ın kulu bulunabilir miydi? (T 62/19)

(T 65/8), (U 110/9)

az-: 1. Taşkınlıkta ileri gitmek.

– Sen, kendi kızlık onurunu bile düşünemeyecek kadar azmışsın, dedi.
(ÇSBÖ 97/11)

azalt-: 2. Eskisinden az bir duruma getirmek, azlaştırmak.

Dumandan, soluklardan, sestem bir çizgiler ağır ağır azaltıyor, azaltıyor, azalıyorum. (HI 67/4)

azap et-:** Eziyet etmek, acı çektirmek.

siz iman ve şükrederseniz Allah size niçin azap etsin (ÇA 119/21)

azıt-: 3. mecaz Çığırından çıkmak veya çıkarmak, ölçüyü kaçırmak.

İstanbul'dayken baktım bizimkine asılmaya çalışıyor kadın ondan kaçıkça herif azıtıyordu (ÇA 82/19)

bağdaş kur-: Sağ ayağı sol uyluğun, sol ayağı sağ uyluğun altına alarak oturtmak.

Kalktı, çivide asılı ceketini omzuna alarak yatağa bağdaş kurdu. (HI 73/5)

(ÇÖ 43/11), (ÇÖ 44/24), (ÇÖ 78/26), (ÇSBÖ 37/27),
(ÇSBÖ 55/7), (ÇA 50/29)

bağirt-: Bağırmasına yol açmak.

“Yahu, niye bağirtir, eziyet edersiniz kadıncağıza, diye çıkıştı hepimize, her yerde falan otlardan dururken öldüreceksiniz kadını.” (ÇÖ 58/29)

bağirtip dur-:** Bağirtmeye devam etmek.

Kulağına kurşun mu aktı kız ne bağirtip duruyorsun insanı (ÇA 145/3)

bağışla-: 2. Bir kimse, kuruluş veya ülke aynı veya nakdi varlıklarını kendi iradesi ile bir başka kişi, kurum veya tüzel kişiliklere karşılıksız olarak devretmek; bağış yapmak, hibe etmek, bahşetmek, teberru etmek.

Babası, kent dışındaki bağlarından küçük bir bölümü bile bağışlamıştı ona.
(ÇÖ 20/27)

(ÇA 61/28)

bağla-* Kuşanmak, takmak.

Tülbendini alnının üstünden bembeyaz bağlamış, küçük, tikanık hıçkırıklarla ağlıyordu. (HI 74/15)

bağla-: 1. İp, bağ veya başka bir araçla bir şeyi bir yere veya birkaç şeyi birbirine tutturmak, birleştirmek:

– Söylerler bacım, dedi, elin ağzı torba değil ki, bağlayasın. (ÇÖ 81/8)

(ÇSBÖ 25/23), (ÇSBÖ 29/19), (ÇSBÖ 32/18), (ÇA 47/20), (ÇA 130/28), (ÇA 151/12), (ÇA 154/19), (K 83/14), (H 71/9), (H 96/1), (İLKÖ 112/3)

bağrına bas-: 1. Kucaklamak.

Sen nasılsın ana dedi neneme nenem boynumu kolunun altına kıştırıp bağrına bastı burnunu çekiştirirdi ağladı mı ne (ÇA 133/18)

(T 59/19), (U 29/6), (U 41/12), (U 48/5), (U 52/18), (U 110/26)

bahane ara-: Bir işi yapmamak için sebep aramak.

Kapışmak için bahane aradılar. (T 62/27)

bak-: 9. Kontrol etmek.

Kalkıp musluğa gittim, su akıyor mu, akmıyor mu diye baktım. (HI 102/24)

(HI 102/31), (HI 118/2), (ÇÖ 46/11), (ÇÖ 56/3), (ÇÖ 91/11), (ÇSBÖ 14/6), (ÇSBÖ 64/25), (ÇSBÖ 123/24), (ÇA 43/13), (ÇA 90/1), (ÇA 102/26), (ÇA 126/24), (DAK 52/1), (DAK 59/12), (H 49/24), (H 63/28), (H 64/12), (H 79/2), (GYA 22/6), (GYA 35/18), (GYA 90/2), (GYA 139/16), (GYA 139/23), (İLKÖ 53/19), (İLKÖ 53/25), (İLKÖ 54/21)

bak-: 14. Bir şeyi gözetmek, korumak.

– Kendine iyi bak çocuk, diye bağırdı. (ÇÖ 75/6)

(ÇA 84/14), (ÇA 149/24), (H 98/1), (H 98/3), (H 103/6), (İLKÖ 150/9), (KP 89/11)

bak-: 4. Geçindirmek.

Rahat edersin orda dedi Ejder aynı sakinlikle bakarlar sana bir anda zengin olursun (ÇA 24/24)

(T 63/11)

bak-: 10. Bir işi yapmak, bir işi yapmakla görevli olmak.

Evin işine sen mi bakıyorsun (ÇA 58/19)

(ÇA 58/20), (K 79/9), (T 15/14), (GYA 53/31), (GYA 89/7), (İLKÖ 52/27)

bak-*: Aramak.

Öyle oyun moyun bilmez ama sizi eğlendirir efendi ben şu davula bakayım (ÇA 63/27)

(DAK 72/1), (H 135/26), (KP 49/1)

bak-: 12. Başka bir şeyle ilgilenmeyip elindeki veya önündeki işle uğraşır olmak:

orada başıboşlar için bir yerler bulunuyor ve sen de kendi sığınağını orada bulmaya bak ama önce ara onu heyy önce ara (K 90/13)

(K 104/20), (H 47/10), (H 85/13), (H 98/12), (H 120/20), (H 120/21), (H 146/23), (AYÇ 49/8), (AYÇ 50/17), (T 40/9), (T 69/27), (İÖ 29/15), (İÖ 108/11), (İÖ 173/4), (GYA 19/2), (GYA 51/10), (İLKÖ 113/5), (KP 21/7), (KP 31/29), (KP 52/8)

bak-: 6. Hastayı muayene etmek.

Baktı, anlayamadı ilkin. (İLKÖ 60/17)

banyo yap-: Yıkanmak.

“Banyo da yapsan sallanıp kalma” diye uyardı ana, belli bir azarlamayla ve gücenik bir tonda. (H 85/2)

(H 89/1)

barındır-: Barınmasını sağlamak.

İçinde, düşündüğü gibi bir sevi ateşi var idiyse ve o ateş elan yanıp duruyorsa, öyle engelleri aşabilecek gücü de barındırıyor olmalıydı benliğinde. (H 142/14)

bas-: 1. Vücudun ağırlığını verecek bir biçimde ayak tabanını bir yere veya bir şeyin üzerine koymak.

Gece, Keremin üstüne basmışım, şakağımı kapının demir tokmağına vurmuş, yere yığılmışım. (HI 117/17)

(ÇA 74/26), (ÇA 98/23), (K 43/5), (H 49/3), (AYÇ 84/20), (U 21/14), (GYA 50/14)

bas-: 3. Bir şeyi, üzerine kuvvet vererek itmek.

böyle tutacaksın sonra da şuraya basacaksın anladın mı (ÇA 113/2)

(K 26/14), (H 127/8), (H 128/9), (H 128/17), (H 134/11), (T 105/30), (İÖ 15/27), (GYA 87/4)

basıp geç-: 2. Önem vermeyerek uğramamak.

Ortalıkta ve çirkefin içinde yatan ayyaş kimse görmüyordu: basıp geçiyorlardı. (H 70/21)

basıp git-: Birdenbire gitmek, aklına koyduğu şeyi yapmak üzere bulunduğu yerden uzaklaşmak, çekip gitmek.

Basıp gidin ulan siz yetmez mi daha (ÇA 75/18)

(K 109/27), (K 110/11), (GYA 77/26)

baskın yap-: 1. Suç işlendiği veya suçluların bulunduğu sanılan bir yere ansızın girmek.

Eve baskın yaparlarsa küreklerimizle kazmalarımızla karşı koyacağız.
(DAK 68/9)

(DAK 68/19)

bastır-: 2. Basma işini yapmak.

Tavan, selâm vermeğe hazırlanır biçimde üstümüze eğilmiş, bastırıyor, yerse ona inat, ortasından yukarıya doğru bir hörgüç çıkarmış.. (HI 61/4)

(HI 66/20), (ÇÖ 13/2), (ÇÖ 13/20), (ÇÖ 49/28), (ÇÖ 93/3), (ÇSBÖ 49/4), (ÇSBÖ 102/18), (ÇSBÖ 138/9), (ÇA 94/27), (ÇA 123/5), (ÇA 123/23), (ÇA 128/3), (ÇA 138/28), (ÇA 157/4), (H 102/17), (H 127/8), (H 127/14), (AYÇ 32/27), (T 58/16), (T 72/9), (T 78/27), (İÖ 153/21), (U 139/5), (GYA 118/4), (GYA 144/18), (İLKÖ 182/4)

baş göz et-: Evlendirmek.

Sitare baş göz etmiş onları, böyle söylüyor. (GYA 53/32)

başına dert aç-: Kötü ve zor bir duruma düşürmek.

– ... başıma ne dert açtı yar... (İLKÖ 60/19)

başına yık-: Harap etmek, zor durumda bırakmak.

Enişten olacak herif evimi başına yıktı. (ÇÖ 79/7)

başından sav- (veya at-): Bir istekte bulunanı sözde bir sebeple uzaklaştırmak.

Bir an önce başından savmalıydı onu, gerekirse ilişkilerini bile kesmeliydiler. (ÇÖ 18/6)

(H 146/32)

başını alıp git- (veya alıp başını git-): İzin almadan ve gideceği yeri bildirmeden gitmek, savuşmak.

Evet başını alıp gitmeliydi buralardan, yiğitlik olmasa da.. çünkü asıl yiğitlik bu konuma meydan okuyabilmekteydi. (DAK 79/3)

(H 143/22), (H 143/23)

başının çaresine bak-: Kimseden yardım görmeden kendi işini kendi yapmak.

“Ama başınızın çaresine bakın artık.” (HI 96/23)

(ÇÖ 80/2)

başar-: Bir işi istenilen bir biçimde bitirmek, muvaffak olmak.

Kudurgan bir hırsla koşuyor, kara parlak kısa tüyleri hızın rüzgarıyla handiyse uzamışlar, bir yele gibi süzülüyorlar ve sonsuzun elinde tutarak bir şimşek gibi savurduğu ve savrulurken ısıklar çalan kırbaç böğrüne yapıştıkça o hiç kesmediği hırlamasıyla ve bozmadığı düzenli hızıyla başını çevirip kırbacı şaklayan böğrünün üzerinden dişleriyle tutup uzaklaştırıyor ve kırbaç, kırbacın aman vermez şiddeti saydam, cisimsiz bir şeye çarpmış gibi, boşluğa savrulmuş gibi etkisini yitiriyor, it anlaşılmaz bir beceriyle bu işi başarıyor. (DAK 74/14)

(H 22/3), (H 32/13), (H 32/16), (H 97/14), (T 97/20), (T 126/18), (İÖ 45/18), (İÖ 60/17), (İÖ 155/9), (İÖ 178/11), (GYA 58/5), (GYA 141/7)

başkaldır-: 1. Herhangi bir amaçla kurulu düzene veya devlet güçlerine karşı gelmek; isyan etmek, kalkışmak, asileşmek.

Gece ampulünün donuk ışığında kara bir çukur gibi aralanmış dudakları titredi, yorgun, ama tiksinen bir anlatımla bakan gözlerini kıza çevirdi: evet ya da hayır dememiz için sorulduğunda başımızı sallamak bile bize kızlık onurumuzu inciten bir davranış gibi gelirken bunlar sıkılmadan tartışıyorlar, dahası karşı koyuyorlar, başkaldırıyorlar.. bir kıza onsekiz yaşına gelinceye değin ayıp ve utanma ve günah düşüncesini vermediysen artık bunları vermeye çalışmanın bir yararı yoktur, onu geriye döndürmek, yeni baştan yaşatmak olanaksızdır ama onun bu arsızlığına katlanmak da dayanılmaz bir aşağılanıştır, küçültücü bir kabullenıştır: Tanrı bizi bağışlamayacaktır, öğretmediğimiz için bizi, öğrenmedikleri ve bilmedikleri için onları da. (ÇSBÖ 97/17)

başla-: 1. Bir işe girişmek, harekete geçmek.

Sessizce masanın içinden geçirdi parmaklarını, duvarı buldu, sonra onun da ötesine geçerek gökyüzü gibi bir yere uzanmağa başladı. (HI 7/16)

(HI 11/9), (HI 20/6), (HI 21/3), (HI 21/14), (HI 21/32), (HI 22/2), (HI 24/6), (HI 24/18), (HI 25/10), (HI 28/6), (HI 36/25), (HI 37/16), (HI 38/4), (HI 38/11), (HI 40/6), (HI 40/14), (HI 40/27), (HI 42/7), (HI 42/16), (HI 42/19), (HI 42/21), (HI 42/24), (HI 42/30), (HI 43/6), (HI 54/19), (HI 61/16), (HI 61/16), (HI 64/1), (HI 64/9), (HI 64/14), (HI 66/5), (HI 66/12), (HI 68/9), (HI 68/17), (HI 68/31), (HI 69/17), (HI 74/7), (HI 75/1), (HI 76/6), (HI 77/21), (HI 78/8), (HI 78/32), (HI 84/22), (HI 86/27), (HI 87/8), (HI 88/2), (HI 90/16), (HI 96/16), (HI 97/29), (HI 99/2), (HI 99/28), (HI 104/29), (HI 106/28), (HI 108/2), (HI 108/14), (HI 109/2), (HI 118/15), (HI 120/14), (HI 120/28), (HI 121/1), (HI 121/7), (HI

123/10), (ÇÖ 9/27), (ÇÖ 9/33), (ÇÖ 10/19), (ÇÖ 11/7), (ÇÖ 13/4), (ÇÖ 15/18), (ÇÖ 17/27), (ÇÖ 18/9), (ÇÖ 18/15), (ÇÖ 18/16), (ÇÖ 18/32), (ÇÖ 21/31), (ÇÖ 23/33), (ÇÖ 25/2), (ÇÖ 25/23), (ÇÖ 25/28), (ÇÖ 34/32), (ÇÖ 41/14), (ÇÖ 41/19), (ÇÖ 44/30), (ÇÖ 45/24), (ÇÖ 47/20), (ÇÖ 47/25), (ÇÖ 47/28), (ÇÖ 48/21), (ÇÖ 48/25), (ÇÖ 48/27), (ÇÖ 48/29), (ÇÖ 50/30), (ÇÖ 52/1), (ÇÖ 53/14), (ÇÖ 54/11), (ÇÖ 55/5), (ÇÖ 55/6), (ÇÖ 61/14), (ÇÖ 67/22), (ÇÖ 74/14), (ÇÖ 74/16), (ÇÖ 74/19), (ÇÖ 74/22), (ÇÖ 75/4), (ÇÖ 75/15), (ÇÖ 76/24), (ÇÖ 76/27), (ÇÖ 78/4), (ÇÖ 78/8), (ÇÖ 79/8), (ÇÖ 80/5), (ÇÖ 80/13), (ÇÖ 81/32), (ÇÖ 83/2), (ÇÖ 90/7), (ÇÖ 90/29), (ÇÖ 91/8), (ÇÖ 93/22), (ÇÖ 94/7), (ÇSBÖ 14/3), (ÇSBÖ 15/5), (ÇSBÖ 15/18), (ÇSBÖ 24/23), (ÇSBÖ 24/27), (ÇSBÖ 28/4), (ÇSBÖ 30/14), (ÇSBÖ 30/16), (ÇSBÖ 30/24), (ÇSBÖ 31/3), (ÇSBÖ 32/3), (ÇSBÖ 34/3), (ÇSBÖ 38/23), (ÇSBÖ 39/2), (ÇSBÖ 43/23), (ÇSBÖ 44/5), (ÇSBÖ 45/14), (ÇSBÖ 47/22), (ÇSBÖ 50/26), (ÇSBÖ 51/19), (ÇSBÖ 59/8), (ÇSBÖ 59/17), (ÇSBÖ 62/6), (ÇSBÖ 63/1), (ÇSBÖ 63/15), (ÇSBÖ 65/28), (ÇSBÖ 67/27), (ÇSBÖ 72/6), (ÇSBÖ 73/12), (ÇSBÖ 73/22), (ÇSBÖ 73/29), (ÇSBÖ 75/5), (ÇSBÖ 77/7), (ÇSBÖ 83/9), (ÇSBÖ 83/24), (ÇSBÖ 83/25), (ÇSBÖ 84/28), (ÇSBÖ 87/11), (ÇSBÖ 91/16), (ÇSBÖ 91/21), (ÇSBÖ 94/29), (ÇSBÖ 95/32), (ÇSBÖ 96/10), (ÇSBÖ 96/11), (ÇSBÖ 98/20), (ÇSBÖ 101/16), (ÇSBÖ 102/19), (ÇSBÖ 103/3), (ÇSBÖ 103/26), (ÇSBÖ 104/14), (ÇSBÖ 110/9), (ÇSBÖ 122/21), (ÇSBÖ 128/26), (ÇSBÖ 132/5), (ÇSBÖ 132/29), (ÇSBÖ 133/2), (ÇSBÖ 133/17), (ÇSBÖ 136/2), (ÇSBÖ 136/19), (ÇSBÖ 138/1), (ÇSBÖ 143/5), (ÇSBÖ 143/9), (ÇA 9/13), (ÇA 9/15), (ÇA 9/23), (ÇA 9/30), (ÇA 10/19), (ÇA 14/26), (ÇA 16/29), (ÇA 17/10), (ÇA 17/28), (ÇA 19/19), (ÇA 25/3), (ÇA 30/16), (ÇA 30/21), (ÇA 31/5), (ÇA 32/23), (ÇA 40/12), (ÇA 41/15), (ÇA 43/7), (ÇA 44/13), (ÇA 47/29), (ÇA 48/27), (ÇA 50/25), (ÇA 56/26), (ÇA 57/7), (ÇA 57/24), (ÇA 58/23), (ÇA 60/1), (ÇA 60/20), (ÇA 64/1), (ÇA 64/4), (ÇA 64/10), (ÇA 69/1), (ÇA 70/15), (ÇA 70/3), (ÇA 72/31), (ÇA 73/5), (ÇA 79/3), (ÇA 83/8), (ÇA 85/3), (ÇA 87/2), (ÇA 88/14), (ÇA 88/27), (ÇA 93/16), (ÇA 100/29), (ÇA 103/4), (ÇA 106/22), (ÇA 107/20), (ÇA 108/19), (ÇA 108/24), (ÇA 109/16), (ÇA 114/12), (ÇA 116/12), (ÇA 116/27), (ÇA 117/28), (ÇA 119/17), (ÇA 120/32), (ÇA 121/10), (ÇA 123/14), (ÇA 128/4), (ÇA 135/23), (ÇA 136/1), (ÇA 136/15), (ÇA 136/18), (ÇA 136/20), (ÇA 136/28), (ÇA 138/27), (ÇA 139/25), (ÇA 142/25), (ÇA 146/21), (ÇA 147/6), (ÇA 147/14), (ÇA 152/12), (ÇA 155/18), (ÇA 155/29), (ÇA 157/2), (DAK 9/27), (DAK 13/27), (DAK 20/17), (DAK 20/27), (DAK 28/7),

(DAK 43/13), (DAK 45/22), (DAK 46/13), (DAK 47/19), (DAK 47/27), (DAK 56/14), (DAK 57/19), (DAK 61/21), (DAK 64/10), (DAK 64/12), (DAK 66/1), (DAK 68/2), (DAK 69/28), (DAK 70/13), (DAK 77/10), (DAK 81/1), (DAK 81/2), (DAK 82/14), (DAK 82/16), (DAK 83/14), (DAK 84/9), (DAK 87/4), (DAK 89/15), (DAK 90/7), (DAK 90/9), (DAK 90/15), (DAK 93/30), (DAK 95/22), (DAK 96/31), (K 5/3), (K 7/29), (K 8/19), (K 10/7), (K 14/3), (K 14/5), (K 14/7), (K 14/18), (K 14/19), (K 14/25), (K 15/18), (K 16/27), (K 19/18), (K 22/31), (K 24/4), (K 24/14), (K 26/15), (K 28/14), (K 30/18), (K 39/10), (K 39/18), (K 39/22), (K 40/16), (K 40/25), (K 43/2), (K 45/8), (K 45/16), (K 47/3), (K 47/8), (K 47/12), (K 67/15), (K 67/20), (K 70/31), (K 73/3), (K 79/3), (K 105/22), (K 107/19), (K 108/16), (K 109/1), (K 109/32), (H 13/8), (H 18/1), (H 18/18), (H 21/4), (H 28/20), (H 28/22), (H 34/13), (H 45/3), (H 47/8), (H 50/13), (H 55/8), (H 55/25), (H 56/17), (H 57/15), (H 59/16), (H 66/14), (H 66/29), (H 68/21), (H 72/14), (H 73/7), (H 75/18), (H 76/14), (H 80/12), (H 82/25), (H 83/6), (H 83/11), (H 84/18), (H 85/12), (H 85/15), (H 86/13), (H 97/28), (H 98/23), (H 99/28), (H 103/12), (H 104/13), (H 114/21), (H 116/2), (H 121/9), (H 125/4), (H 126/17), (H 127/9), (H 127/27), (H 131/11), (H 131/21), (H 133/1), (H 133/4), (H 134/16), (H 134/26), (H 136/26), (H 147/17), (H 151/22), (AYÇ 11/3), (AYÇ 17/16), (AYÇ 19/22), (AYÇ 29/3), (AYÇ 34/4), (AYÇ 47/8), (AYÇ 53/14), (AYÇ 56/5), (AYÇ 59/1), (AYÇ 68/3), (AYÇ 68/28), (AYÇ 68/30), (AYÇ 76/22), (AYÇ 77/30), (AYÇ 78/23), (AYÇ 79/14), (AYÇ 79/17), (AYÇ 79/26), (AYÇ 79/28), (T 10/3), (T 26/8), (T 33/24), (T 60/9), (T 62/4), (T 68/13), (T 72/10), (T 74/24), (T 74/27), (T 76/26), (T 78/20), (T 87/4), (T 95/2), (T 99/4), (T 100/14), (T 104/5), (T 109/16), (T 111/5), (İÖ 10/22), (İÖ 11/12), (İÖ 12/24), (İÖ 18/10), (İÖ 20/1), (İÖ 24/7), (İÖ 28/33), (İÖ 31/10), (İÖ 33/26), (İÖ 34/12), (İÖ 34/15), (İÖ 36/8), (İÖ 36/21), (İÖ 37/5), (İÖ 42/12), (İÖ 44/9), (İÖ 45/15), (İÖ 47/6), (İÖ 69/10), (İÖ 69/11), (İÖ 72/7), (İÖ 73/12), (İÖ 73/13), (İÖ 73/15), (İÖ 74/8), (İÖ 77/22), (İÖ 83/15), (İÖ 88/33), (İÖ 90/17), (İÖ 102/10), (İÖ 102/23), (İÖ 107/28), (İÖ 112/8), (İÖ 125/15), (İÖ 138/4), (İÖ 143/17), (İÖ 143/28), (İÖ 143/30), (İÖ 146/13), (İÖ 150/4), (İÖ 163/25), (İÖ 167/28), (İÖ 173/10), (İÖ 182/10), (İÖ 182/22), (İÖ 187/7), (İÖ 201/22), (İÖ 211/8), (İÖ 212/11), (İÖ 212/17), (İÖ 212/19), (İÖ 218/3), (İÖ 218/5), (İÖ 219/19), (İÖ 225/3), (İÖ 226/5), (İÖ 230/3), (İÖ 230/20), (İÖ 233/22), (İÖ 243/9), (U 18/19), (U 30/13), (U 31/16), (U 35/2), (U 44/12), (U 44/26), (U 63/21), (U 75/8), (U 75/23), (U 83/17), (U

85/27), (U 86/4), (U 87/7), (U 89/16), (U 90/2), (U 91/9), (U 91/18), (U 95/22), (U 95/24), (U 97/15), (U 98/7), (U 103/8), (U 110/12), (U 113/14), (U 116/19), (U 119/17), (U 120/20), (U 127/19), (U 133/17), (GYA 17/27), (GYA 17/32), (GYA 20/27), (GYA 22/1), (GYA 28/12), (GYA 34/12), (GYA 34/19), (GYA 35/31), (GYA 36/6), (GYA 36/9), (GYA 38/19), (GYA 38/27), (GYA 41/14), (GYA 41/29), (GYA 42/9), (GYA 42/10), (GYA 43/10), (GYA 43/26), (GYA 44/3), (GYA 47/1), (GYA 48/6), (GYA 51/28), (GYA 53/25), (GYA 55/20), (GYA 58/9), (GYA 68/3), (GYA 69/8), (GYA 69/13), (GYA 72/7), (GYA 72/26), (GYA 73/2), (GYA 73/3), (GYA 77/6), (GYA 82/13), (GYA 84/17), (GYA 84/27), (GYA 87/22), (GYA 88/15), (GYA 89/18), (GYA 92/28), (GYA 93/6), (GYA 94/5), (GYA 94/18), (GYA 94/23), (GYA 94/28), (GYA 100/17), (GYA 100/25), (GYA 101/3), (GYA 101/5), (GYA 101/23), (GYA 104/22), (GYA 105/12), (GYA 111/21), (GYA 114/22), (GYA 117/28), (GYA 117/29), (GYA 123/11), (GYA 123/14), (GYA 127/28), (GYA 133/10), (GYA 133/27), (GYA 137/25), (GYA 138/24), (GYA 141/2), (GYA 142/24), (İLKÖ 33/15), (İLKÖ 34/17), (İLKÖ 39/22), (İLKÖ 51/18), (İLKÖ 69/23), (İLKÖ 72/2), (İLKÖ 72/16), (İLKÖ 72/21), (İLKÖ 73/13), (İLKÖ 78/6), (İLKÖ 83/21), (İLKÖ 95/15), (İLKÖ 96/19), (İLKÖ 98/10), (İLKÖ 99/17), (İLKÖ 100/5), (İLKÖ 101/10), (İLKÖ 104/25), (İLKÖ 104/30), (İLKÖ 106/7), (İLKÖ 106/18), (İLKÖ 111/2), (İLKÖ 111/20), (İLKÖ 111/24), (İLKÖ 113/7), (İLKÖ 118/18), (İLKÖ 121/1), (İLKÖ 121/7), (İLKÖ 123/24), (İLKÖ 124/5), (İLKÖ 125/23), (İLKÖ 125/23), (İLKÖ 127/1), (İLKÖ 127/4), (İLKÖ 128/6), (İLKÖ 129/6), (İLKÖ 130/23), (İLKÖ 130/24), (İLKÖ 133/1), (İLKÖ 135/26), (İLKÖ 138/19), (İLKÖ 141/5), (İLKÖ 142/1), (İLKÖ 142/26), (İLKÖ 142/28), (İLKÖ 142/30), (İLKÖ 143/11), (İLKÖ 149/1), (İLKÖ 151/4), (İLKÖ 153/4), (İLKÖ 159/24), (İLKÖ 160/15), (İLKÖ 160/24), (İLKÖ 161/7), (İLKÖ 164/6), (İLKÖ 179/12), (İLKÖ 180/12), (İLKÖ 180/26), (İLKÖ 181/3), (İLKÖ 182/6), (İLKÖ 182/11), (İLKÖ 182/29), (KP 10/6), (KP 10/7), (KP 26/2), (KP 27/14), (KP 40/17), (KP 52/6), (KP 57/9), (KP 63/18), (KP 65/6), (KP 65/26), (KP 66/20), (KP 68/3), (KP 68/14), (KP 71/10), (KP 75/3), (KP 75/14), (KP 77/12), (KP 77/13), (KP 80/3), (KP 96/6)

başlat:- 1. Başlamasına yol açmak.

Kendisi gibi.. o da almış gidiyordu, tuhaf bir esrikliğe gömülmüştü: tuhaftı, çünkü mutlulukla mutsuzluk, umutla umutsuzluk birbirini besleyerek fişkırıyorlardı, avuntu ve düşkırıklığı da birbirini besleyen iki rakip güç haline

gelmişti, dövüşüyorlar ve uzlaşıyorlardı; uzlaştıkları anda ve yerde yeni bir dövüşü başlatıyorlardı. (H 143/28)

(İLKÖ 170/9)

başvur-: 2. Bir şeye yararlanmak amacıyla el atmak.

Ansızın telefon etmeler, gecenin bir vaktinde hesapta olmayan bir yerlere gitmeler, hesapta olmayan yerlere takılmalar.. pat diye bir arkadaş evine uğruyor, orada çay falan.. çene çalıyoruz.. kendimizi nasıl eğlendireceğimizi biliyoruz ya da bilmediğimiz için bu saçmalıklara başvuruyoruz.. böyle vakitlerimiz de olmuştu.. sanıyordum ki –elbet o zamana ait sanılar– bu böyle sürecek ve bizi bekleyen mutlu sona böyle böyle ulaşılacak.. işte şimdi eskilerden kalma bir gün, eskilerden kalmış bir yaşantı parçası.. beni yeniden kendine ısındırmak istiyor.. benimse onu unutmadığımı düşünmüyor bile.. (H 116/25)

(GYA 44/14)

bat-: 9. Çökmek

Bütün vücudu, özellikle başı, bütün ağırlığıyla gayyanın diplerine doğru batıyor, dalıyordu. (ÇÖ 14/22)

(ÇSBÖ 51/22), (ÇA 85/4), (İLKÖ 150/5)

batır-: 1. Bir şeyin sıvı veya yumuşak bir maddenin içine gömülmesine yol açmak, batmasını sağlamak.

Bu gerginliğin kokusunu aldı Şermin, o da, kapının aralığında durdu bir an, halasının kımıldanmasını bekledi, ama kımıldamadı kadın, gözlerini çivi gibi batırmıştı kızın yüzüne, öyle duruyordu. (ÇSBÖ 95/31)

bayrak çek- (veya as-): Bayrağı bir direğe veya ipe takmak.

Şimdi burada soğukluk, o mermer çölünün ortasında som, dimdik, bayrak çekmiş, dalgalanıyor. (İÖ 100/18)

becer-: 1. Güç görünen bir iş veya duruma çözüm bulmak, üstesinden gelmek.

Şeytanî bakışını, sarı, hileci yüzünü aklımda tutmayı becerirdim. (ÇÖ 56/24)

(H 85/26), (H 98/9), (T 112/4), (U 131/2)

beceriksizlik et-:** Bir işi becerememek, yüzüne gözüne bulaştırmak.

“İnşallah gene beceriksizlik etmezsin, dedi, senin iyi bir koca bulmanı istiyorum.” (H 87/7)

bekle-: 3. Bir şeyi, bir kimseyi gözetmek, korumak, muhafaza etmek.

Yüzleri bembeyaz kesilmiş, eşyalaşmış bir hareketsizlikle durmuş, yangın yerini seyrediyorlar, hiç olmazsa kurtarabildikleri öteberilerini bekliyorlardı. (HI 124/31)

(DAK 52/4)

beklet-: 1. Bekleme işini birine yaptırmak.

– Beygirler dönerse bekletin, dedi çavuşa Kamber. (ÇSBÖ 16/5)

(ÇSBÖ 33/6), (DAK 22/29), (AYÇ 17/10), (KP 52/1)

bela (veya belasını) ara-: Kavga çıkarmak için fırsat kollamak.

Bana baksana sen dedi belâ mı arıyorsun haydi yallah (ÇA 13/24)

(ÇA 75/6), (ÇA 76/24)

bele-: 3. Bulamak.

Şurda burda, herhangi bir zenginin hayrat olarak yaptırdığı bir çeşmenin suyu havuzundan taşmış, sokağın o bölümünü çamura belemiştir. (ÇÖ 89/13)

bele-: 1. Çocuğu kundaklamak.

– Analar kundağa belemiş miydi Halil'im gibisini, dedi. (ÇSBÖ 52/7)

berbat et- (veya eyle-): 1. Kötü duruma getirmek.

“Geçen yılımızı berbat ettin” dedi ana. (H 87/5)

(GYA 55/30), (GYA 56/26)

beslen-: 1. Kendini beslemek.

Bütün bu cadılar ve iblisler tıka basa besleniyordu. (H 107/20)

(AYÇ 41/8), (İÖ 158/16), (İLKÖ 38/6)

betonla-:** Beton yapmak, betonla kaplamak.

Betonlamışlar. (HI 86/6)

bıçak vur-: 2. Bıçaklamak.

– Bıçağı ben vurmadım diyorsun, öyle mi? (ÇÖ 86/26)

(ÇÖ 86/27)

bırak-: 17. Koyup gitmek.

Bu ne kocaman devleri, bu ne küçücük cüceleri ardında bıraktı! (HI 8/8)

(HI 56/24), (HI 125/14), (ÇÖ 60/27), (ÇSBÖ 41/3), (ÇSBÖ 94/20), (ÇSBÖ 128/28), (K 24/27), (K 24/29), (K 31/26), (K 49/16), (K 95/8), (H 88/9), (U 131/17), (İLKÖ 37/3)

bırak-: 1. Elde bulunan bir şeyi tutmaktan vazgeçip tutmaz olmak.

Yuları bir türlü bırakmıyorum. (HI 14/9)

(HI 14/9), (HI 20/24), (HI 21/1), (HI 22/2), (HI 86/20), (ÇÖ 93/18), (ÇSBÖ 31/7), (ÇSBÖ 112/10), (ÇA 22/15), (ÇA 22/17), (ÇA 22/24), (ÇA 23/2), (ÇA 23/4), (ÇA 39/8), (ÇA 116/30), (DAK 57/9), (H 9/8), (AYÇ 68/17), (U 89/15), (GYA 16/17)

bırak-*: Salmak, bir yere doğru koyuvermek.

Sonra sırtını kendine döndürerek trenin üstüne bıraktı. (HI 54/1)

(HI 97/20), (HI 123/23), (ÇÖ 72/30), (ÇSBÖ 23/3), (ÇSBÖ 38/21), (ÇSBÖ 101/7), (ÇSBÖ 113/4), (ÇSBÖ 118/17), (ÇSBÖ 129/17), (ÇA 45/18), (ÇA 79/31), (ÇA 114/14), (ÇA 146/29), (DAK 64/10), (DAK 84/10), (DAK 84/16), (H 27/4), (H 50/27), (H 79/21), (H 81/17), (H 86/28), (T 59/28), (T 95/17), (T 95/20), (U 14/30), (GYA 17/13), (İLKÖ 61/26), (İLKÖ 82/11), (İLKÖ 203/19), (KP 19/18), (KP 20/14)

bırak-: 25. Koymak.

Tepsiyi yanı başıma bıraktı. (HI 65/19)

(HI 68/11), (HI 71/18), (HI 75/27), (HI 78/5), (HI 78/7), (HI 95/23), (HI 97/17), (ÇÖ 15/13), (ÇÖ 22/29), (ÇÖ 24/12), (ÇÖ 26/3), (ÇÖ 38/25), (ÇÖ 59/15), (ÇÖ 63/14), (ÇÖ 86/29), (ÇSBÖ 34/14), (ÇSBÖ 37/1), (ÇSBÖ 39/22), (ÇSBÖ 40/15), (ÇSBÖ 72/7), (ÇSBÖ 73/21), (ÇSBÖ 73/24), (ÇSBÖ 74/3), (ÇSBÖ 75/2), (ÇSBÖ 75/3), (ÇSBÖ 93/26), (ÇSBÖ 94/14), (ÇSBÖ 94/27), (ÇSBÖ 98/28), (ÇSBÖ 104/17), (ÇSBÖ 117/13), (ÇSBÖ 117/22), (ÇSBÖ 127/9), (ÇSBÖ 129/15), (ÇSBÖ 131/19), (ÇSBÖ 131/25), (ÇSBÖ 133/1), (ÇSBÖ 133/29), (ÇSBÖ 133/31), (ÇA 13/6), (ÇA 13/20), (ÇA 14/24), (ÇA 20/8), (ÇA 42/21), (ÇA 49/25), (ÇA 50/7), (ÇA 50/12), (ÇA 58/24), (ÇA 58/28), (ÇA 63/1), (ÇA 64/18), (ÇA 68/1), (ÇA 83/2), (ÇA 84/21), (ÇA 106/29), (ÇA 111/21), (ÇA 119/12), (ÇA 133/22), (ÇA 136/7), (ÇA 148/11), (ÇA 152/6), (ÇA 155/11), (ÇA 155/30), (ÇA 157/3), (DAK 14/18), (DAK 20/8), (DAK 29/31), (DAK 46/24), (DAK 64/14), (DAK 79/18), (DAK 86/20), (DAK 86/24), (DAK 86/28), (DAK 88/8), (K 22/16), (K 24/20), (K 26/2), (K 26/27), (K 101/6), (H 31/4), (H 40/31), (H 49/11), (H 51/10), (H 62/7), (H 74/10), (H 75/24), (H 80/5), (H 85/7), (H 86/7), (H 98/22), (H 105/28), (H 113/23), (H 125/1), (H 126/10), (H 135/20), (H 136/6), (H 136/9), (H 136/18), (H 144/9), (H 144/17), (AYÇ 49/25), (AYÇ 51/8), (AYÇ 72/10), (AYÇ 72/12), (AYÇ 79/1), (T 82/4), (T 83/28), (T 114/27), (İÖ 22/13), (İÖ 150/1), (İÖ 226/3), (İÖ 239/9), (İÖ 239/14), (U 39/13), (U 68/24), (U 69/5), (GYA 30/26), (GYA 34/33), (GYA 38/15), (GYA 38/17), (GYA 39/28),

(GYA 41/25), (GYA 41/27), (GYA 60/31), (GYA 78/1), (GYA 90/6), (GYA 96/26), (GYA 124/29), (GYA 127/31), (GYA 139/18), (GYA 144/17), (İLKÖ 43/10), (İLKÖ 44/16), (İLKÖ 104/26), (İLKÖ 198/25), (İLKÖ 202/17), (KP 29/10), (KP 76/24)

bırak-: 8. Birinin bir şey yapmasına engel olmamak.

“Hayır!” Sokağa bırakmazlardı. (HI 83/12)

(HI 123/11), (HI 123/25), (ÇSBÖ 113/22), (ÇA 74/21), (ÇA 75/2), (ÇA 75/4), (ÇA 76/11), (ÇA 86/5), (ÇA 99/29), (ÇA 101/4), (ÇA 101/8), (ÇA 101/16), (ÇA 103/22), (ÇA 108/24), (ÇA 111/12), (ÇA 130/26), (DAK 67/12), (DAK 67/17), (DAK 73/15), (DAK 83/4), (K 28/13), (H 43/22), (AYÇ 48/24), (AYÇ 48/28), (AYÇ 48/30), (AYÇ 49/1), (İÖ 56/19), (U 11/26), (GYA 21/13), (GYA 23/6), (GYA 82/9), (GYA 110/25), (KP 98/10), (İLKÖ 48/6)

bırak-: 16. Kötü bir durumda terk etmek.

“Ben istemedim, ben istemedim.. iki ateş arasında bıraktın beni...” diyor, küçücük yumruklarıyla çarşafı sıkıyordu. (ÇÖ 26/21)

(ÇSBÖ 99/23), (ÇA 52/24), (ÇA 75/21), (K 37/9), (H 49/8), (H 49/13), (H 49/32), (H 102/15), (H 121/21), (AYÇ 25/19), (AYÇ 57/29), (T 18/18), (T 30/6), (T 42/16), (T 42/18), (T 104/27), (T 117/10), (İÖ 28/29), (İÖ 240/6), (U 55/29), (U 71/18), (U 125/1), (GYA 89/9), (İLKÖ 103/9), (İLKÖ 154/5), (İLKÖ 157/17), (İLKÖ 180/18)

bırak-: 12. Uğraşmaz olmak, artık uğraşmamak.

Ancak kızlarını verdikten sonra bu işi bırakmıştır. (ÇÖ 35/5)

(ÇSBÖ 43/27), (ÇSBÖ 98/21), (ÇSBÖ 98/24), (ÇA 81/26), (ÇA 107/27), (H 96/26), (H 137/3), (AYÇ 77/17), (İÖ 37/6), (İÖ 97/1), (U 9/28), (GYA 46/28), (GYA 68/29), (GYA 143/25) (İLKÖ 53/2), (İLKÖ 98/2), (İLKÖ 104/12)

bırak-: 22. Sahiplik hakkını başkasına vermek.

– Gene başlarını sokacak bir dam bıraktı geriye kalanlara... (ÇÖ 90/19)

bırak-: 24. Bulunduğu veya dokunduğu yerde bir şey oluşturmak, meydana getirmek.

Altı, otomobil lastiğinden yapılmış yemenileri izler bırakıyordu o yürürken ve çürük tahtalar gıcırdıyordu. (ÇSBÖ 34/18)

(İÖ 63/17), (İLKÖ 41/8)

bırak-: 28. Götürmek.

Boş ver dedi gene erken bırakırım seni hayatında görmediğin bir cümbüş olacak bu gece bir daha fırsat bulamazsın böylesine (ÇA 55/1)

(ÇA 75/14), (T 89/14), (GYA 126/7)

biç-: 1. Belli bir biçim vererek kesmek.

Mahrukat deposunun yüksek taş duvarının önünden geçiyor deponun yüksek demir kapısı yarı aralık üstü açık güneşin ölgün ışıkları kara odunların kömür yığınlarının üstünde parlıyor yerler odun kamgalarıyla dolu ve gene ölü bir hızla ölü bir sesle önüne uzatılan koca koca kütükleri dişleyip ikiye biçiyor kapının aralığından deponun arka duvarı görünüyor (ÇA 99/6)

(DAK 85/28), (K 42/2), (T 20/2), (İÖ 139/8)

biçimlendir-: Bir şeye belirli bir biçim vermek; biçimlemek, şekillendirmek.

O nesnenin tuzsuz tadı camların ardında görülen terzi kızların gülerek, birbirleriyle şakalaşarak karşıdaki iş hanlarında çalışan delikanlılara işaretler yaparak eğlenen, parıldayan cam ardında bir görünüp bir yiten yüzlerini biçimlendiriyor belleğinin karanlık çukurlarında. (ÇSBÖ 81/15)

(ÇA 97/15), (T 54/25)

bilet kes-: 1. Bileti koparıp alıcıya vermek, bilet satmak.

Arka köşedeyseniz sekreter kızlar telefonları yanıtlıyor, danışmanlık yapıyor, bilet kesiyor, bilgi veriyorlardı ve ne kadar da becerikliydiler. (H 95/5)

bileyle-: Bilemek.

Akşamın iş dönüşü kalabalığı yürümeyi zorlaştırır, kimi zaman yürümeyi büsbütün önler, birilerine çarpmadan, özür dilemek zorunda kalmadan ulaşamazsınız kendi tenha sokağınıza ve düzenli yürüyüşünüze, eve dönerken yapmayı kurduğunuz işleriniz, alacağınız öteberiniz varsa bunun yarısını bile başaramadan eve döndüğünüz zamanlar olur çoğu kez, çünkü akşam kalabalığı en çok unutmayı bileyler, düşünceyi önler, kararı sürüncemede bırakır. (ÇSBÖ 106/13)

(GYA 14/22)

bin-: 2. Bir yere gitmek için tren, vapur, uçak, otomobil vb. bir taşıtta yer almak; atlamak.

Ve sokakta koşar, gazeteciden çabucak bir gazete alır, en hızlı giden bir aracı yakalar, biner, iner, denizi aşır karşıya geçer, oradan da başka karşılara... (HI 10/8)

(ÇÖ 9/19), (ÇÖ 10/21), (ÇÖ 19/14), (ÇÖ 19/17), (ÇÖ 23/16), (AYÇ 25/22), (İÖ 51/27), (İÖ 90/6), (GYA 90/11), (GYA 141/30), (GYA 144/21), (İLKÖ 144/11)

bin-: 3. Bisiklet, motosiklet, binek hayvanı kullanmak.

Merdivenin parmaklığına asılı atıma bindim (ÇA 130/17)

bin-: 1. Yüksek bir şeyin veya bir hayvanın üstüne, bir kimsenin sırtına ya da omzuna çıkıp ayaklarının sallandırarak oturmak.

Çocuk, Kerim'in de yardımıyla onun sırtına bindi. (ÇÖ 78/1)

bindir-: 1. Bir kimseyi bir şeyin üzerine çıkartmak, oturtmak veya içine yerleştirmek, binmesini sağlamak.

Kendisini, güçlükle beygire bindirdiler, düşmesin diye, bir iple, sımsıkı semere bağladılar. (ÇSBÖ 25/22)

(ÇSBÖ 29/18), (ÇA 131/8), (ÇA 131/8), (ÇA 131/9)

bir araya gel-: Bir yerde toplanmak, buluşmak.

Orta hallilere özgü bir düzen ve temizlik gösteren ama gene de tuhaf bir keder, bir kemirilmişlik, eskimişlik taşıyan odada her biri kendi başına oturuyor, bekliyorlardı, ışık, renksiz, donuk, tozlu bir görüntü veriyordu yüzlerine, çoğunlukla konuşmuyorlardı da, bir oyun oynamak için bir araya gelmişlerdi, oyunun başlamasını bekliyorlardı, beklenen oyun bir türlü başlamıyordu, başlamaması onlara sabırsızlık vermiyordu. (ÇSBÖ 125/32)

(DAK 19/31), (DAK 64/24), (İÖ 71/19), (U 117/27), (KP 60/7), (KP 69/23)

bir araya getir-: Toplamak.

Anlaşılmaz bir düzen, bir tezgâh adeta, aynı cins adamları bir araya getiriyor. (ÇÖ 47/19)

(İÖ 83/21), (İÖ 162/3)

bir yolunu bul-: Çare bulmak, çözüm üretmek.

Bir yolunu bulmalıyım. (KP 53/2)

birbirini (birbirlerini) ye-: İki veya daha çok kimse birbiriyle uğraşmak, birbirine kötülük etmek.

anamlı babam karşı karşıya birbirlerini yiyecekmiş gibi düşmanca bakışları birbirlerini süzerek aklım bir yandan da hep kuşlarda havada deli bir ok gibi uçup mavilikler içinde kaybolan kuşlara bakıyorum sonra onun süzülerek geri dönüşüne gelip sahibinin koluna konuşuna ya da omzuna (ÇA 113/12)

birik-: 2. Toplanmak.

Kim derdi ki oralardan buralara geleceksin yeğen bir gün yatmış düşünüyordum pavyonun üstünde pansiyon gibi bir yerde kalıyordum bizim çocukların çoğu orda yatıp kalkardı öyle kendi kendime düşünüp dururken birden bir gürültü duydum alt katta insanın hayatı bir kıl üstünde durur derler ya doğrudur nedir diye kalktım yerimden bizimkinin sesi geliyordu aşağıdan küfrederek birine bağıırıyordu hemen dışarı fırladım baktım o anda herkes dışarıya dökülmüş koşarak aşağı indim baktım bizimkinin kapısında birikmiş kalabalık (ÇA 84/4)

(DAK 37/5)

biriktir-: 2. Bir şeyi ölçülü kullanarak artırmak.

El kiri bu be ana dedi sen gene biriktirirsin üzölme cirmi kadar yer yakar bu meret fazla değil (ÇA 46/8)

birleş-: 2. Bir araya gelmek.

Güneş ışığında, kloroformun keskin dolambaçlarında o bildik ak gölge yeniden beliriyor göğsü hizasına bir araba iterek, arabayı göğsünün hizasında durduruyor, göğsünün üstüne doğru bir tahta sürülüyor, o esmer tanıdık yüz tanınmayan ak gölgeyle birleşiyor, sonra esmer yüzden bir konuşma duyuluyor. (ÇSBÖ 80/14)

birleştir-: Bir araya getirmek.

Kafama bir anda binlerce şey, taş parmak pantolon ağızlık mantar mandal sarılık birbiriyle ilişkisi olmayan binlerce şey birden üşüşüyor, anlaşılmaz bir güç hepsini bir kıymık üstünde tutuyor, birleştiriyordu. (İLKÖ 174/11)

bit-(II): 3. *mecaz* Beklenmedik zamanda, aniden ortaya çıkmak.

Birazdan burada olacağı kesindi artık sevgilisinin: şimdiye değin hep böyle yapmıştı: ilkin ona adıyla

sesleniyor, sonra da kendisi çıkıp geliyordu, aslında bu işe peydahlanıyordu demek belki de daha uygun olacaktı, çünkü orada bitiyor, hâsıl oluyordu. (T 10/9)

(T 101/1)

bitir-: 1. Bitmesini sağlamak, tamamlamak.

Bütün işimi hemen bitirmeliydim. (HI 42/5)

(HI 96/31), (HI 114/18), (HI 123/10), (HI 124/33), (ÇÖ 31/33), (ÇÖ 49/26), (ÇÖ 53/6), (ÇSBÖ 14/9), (ÇSBÖ 71/13), (ÇSBÖ 73/5), (ÇSBÖ 76/8),

(ÇSBÖ 95/11), (ÇA 10/15), (ÇA 131/30), (ÇA 134/1), (ÇA 156/28), (DAK 30/15), (K 21/14), (K 24/15), (K 73/3), (H 38/31), (H 58/9), (H 111/25), (H 124/23), (H 148/30), (H 149/23), (T 18/10), (İÖ 88/18), (İÖ 121/14), (İÖ 153/4), (İÖ 162/9), (İÖ 190/17), (U 11/12), (U 60/28), (U 105/8), (GYA 16/7), (GYA 42/11), (GYA 103/30), (GYA 121/21), (GYA 130/16), (GYA 134/30), (İLKÖ 39/8), (İLKÖ 123/21)

boca et-: 2. mecaz Birden çevirip boşaltmak, dökmek.

İçinde birikip kabarmış ağırlıklı yükü gözleriyle çizdiği genişçe bir kavisin üzerinden kaydırarak o kıvrımın üstüne boca ediyor, sonra zihninde çizdiği o karışık çarklarla manivelâlarla çalışan makineyi geriye doğru sürüyor, bir balya yük daha alarak gene o kıvrımın üstüne.. (HI 56/19)

(ÇA 149/14), (H 32/16)

bocala-: 2. mecaz Bir işte tutulması gereken yolu kestirememek, ne yapacağını bilememek, kararsız olmak.

Ayağını sıyırtan ikinci kurşunla adam şaşkınlık içinde bocaladı, kendini vurulmuş sandı, olduğu yerde dönendi. (ÇSBÖ 49/26)

(DAK 94/2), (H 56/26), (AYÇ 41/1), (İÖ 169/21), (GYA 53/23)

bocalat-: Bocalamasına yol açmak.

(Birden bocalatıyor bu soru beni. Belki de...) (GYA 92/6)

boğ-(II): 1. Bir canlıyı, soluk almasına engel olarak öldürmek.

Bu deniz fenerleri, yedi kuleler; deniz dibinden sarsılıyor -su canavarları, hep çevremde fişkırtarak ağızlarından su köpüklerini ve boğuyorlar sarsıntının altında beni. (HI 27/3)

(ÇA 116/10)

boğ-: 7. mecaz Peş peşe yapmak, bir kimseyi bir şeyin fazlasına eriştirmek veya uğratmak.

Hey şef diye bağırdı Ejder o masaya da dikkat et eksikleri kalmasın selam söylüyor dersin benim için efendi sizi paraya boğacak bu gece dersin (ÇA 88/25)

(U 60/4), (U 60/5)

boğuş-: 2. Mücadele etmek.

sularla boğuşuyor (K 51/17)

(H 30/11)

boğuşup dur-:** Boğuşmayı, mücadele etmeyi sürdürmek.

Farkına varmadan adımlamaya başladı odayı bir duvardan ötekine gidip geliyordu düşüncesi yeniden bilinmez bir boşluğa yuvarlandı meçhul bir engelle boğuşup durdu bir süre sonra (ÇA 47/31)

bombala-: 1. Belli bir hedefe bomba atmak.

— Bombalamışlar, dedi. (İÖ 175/16)

borçlan-: 1. Karşılığını sonra vermek şartıyla birinden para veya bir şey almak, istikraz etmek.

Bir ölçüde borçlanmıştı da. (ÇÖ 20/29)

(ÇÖ 74/10)

boş durma-: 1. Her zaman bir işle uğraşmak.

Talihse boş durmuyor, yıkmayı aklından geçirenlerin tutumunu durmadan kayda geçiriyordu. (U 132/12)

boşa çıkar- (veya çıkart-): Olumlu bir sonuç alınmasını engellemek.

Yolun terkedilmiş hali, yakınlarda bir mola yeri bulma umudunu boşa çıkartıyor, bu da, sabırsızlığı, tedirginliği, sinir bozukluğunu çoğaltıyordu. (H 87/17)

(U 110/12)

boşa-: Eşlerden biri diğeriyle nikâhı bozup aile ilişkisini kesmek; bırakmak.

Gazete okumam ben, dedi, nazır boşamış mı onu? (K 26/30)

(H 74/16), (İLKÖ 67/16)

boşalt-: 2. İçindekileri bir yere dökmek; çıkarmak.

Adam, güğümünden yarım litre sütü kaba boşalttı. (ÇÖ 15/3)

(ÇÖ 44/11), (ÇSBÖ 9/5), (ÇSBÖ 28/19), (ÇSBÖ 29/12), (ÇSBÖ 29/16), (ÇSBÖ 34/12), (ÇSBÖ 73/11), (ÇSBÖ 94/11), (ÇA 13/7), (ÇA 144/10), (DAK 85/14), (H 102/16), (H 145/16), (İÖ 92/14), (İLKÖ 88/9)

boşalt-: 1. Boş duruma getirmek.

Gözlerini ayırmadan sütü karıştırdı, bu kez şekerin eriyip erimediğine bakmadan bir dikişte yarıya kadar boşalttı bardağı, yeniden tezgâhın üstüne bıraktı. (ÇSBÖ 117/21)

(ÇA 39/10), (ÇA 50/14), (ÇA 88/18), (İÖ 127/14), (GYA 96/5)

boşan-: 1. Karı ve koca mahkeme kararı ile evlilik birliğini bitirmek; ayrılmak:

Boşanalım dedi o zaman dövdüm onu ağzını burnunu kanattım ben dışarıdayken babasının evine kaçmış ilk defaydı bu almaya gittiğimde anası hain gözlerle bana bakıyordu (ÇA 21/23)

(T 34/21), (T 121/24), (U 130/27), (U 132/1), (GYA 99/22)

boya-: 1. Boya sürerek veya boyaya batırarak renk vermek.

Bir kadın sanal bir merdivenin basamaklarında sızıp kalmıştır: üstü başı kan içinde, belki de doğuracak bir yer bulamadığı için kentin kuytularında bir yerde kendi kendine doğurmaya çabalamıştır.. ama bebeği nerde, kana bulanmış bacaklarından akan kan basamakları boyamış, kendi de elleri karnının üstünde oraya upuzun yığılıp kalmıştır. (U 88/11)

(GYA 61/11), (İLKÖ 44/6), (İLKÖ 44/8), (İLKÖ 44/14), (İLKÖ 44/15), (İLKÖ 88/3)

boyat-: Boyama işini yaptırmak, boya sürdürmek.

Niçin boyatmadım ayakkabıları? (İLKÖ 44/9)

boz-*: Bitirmek, dağıtmak, sona erdirmek.

Sessizliği gene kadın bozdu. (ÇSBÖ 71/3)

(İÖ 22/8), (İLKÖ 141/16)

böl-: 1. Bir bütünü iki veya daha çok parçaya ayırmak, taksim etmek.

Ekmeği eliyle böldü, kara zeytinle, helvayla acele acele büyük lokmalarla yuttu. (DAK 82/22)

(İÖ 86/19), (İLKÖ 85/5)

bölüş-: Paylaşmak.

Yirmibeşer dolar bölüşüyoruz. (GYA 60/17)

buğulandır-: Buğulanmasına yol açmak.

Havanın soğuğu soluğumu buğulandırıyor, her yanımdan beni sarıyordu. (HI 23/5)

bul-: 1. Bir şeyle, bir kimseyle arayarak veya aramadan karşılaşmak.

Sessizce masanın içinden geçirdi parmaklarını, duvarı buldu, sonra onun da ötesine geçerek gökyüzü gibi bir yere uzanmağa başladı. (HI 7/15)

(HI 21/24), (HI 22/3), (HI 22/7), (HI 29/7), (HI 52/29), (HI 68/1), (HI 77/30), (HI 81/19), (HI 87/26), (HI 118/29), (HI 122/7), (ÇÖ 18/6), (ÇÖ 62/9), (ÇÖ 63/16), (ÇÖ 80/25), (ÇSBÖ 12/21), (ÇSBÖ 14/10), (ÇSBÖ 14/18), (ÇSBÖ 18/14), (ÇSBÖ 18/15), (ÇSBÖ 56/25), (ÇSBÖ 80/17), (ÇSBÖ 93/7), (ÇA 34/26),

(ÇA 35/18), (ÇA 77/12), (DAK 9/27), (H 91/8), (H 91/30), (T 90/29), (İÖ 18/27), (İÖ 43/3), (İÖ 117/2), (İÖ 212/12), (U 130/9), (İLKÖ 135/22), (KP 91/1)

bul-: 2. Bir şeyi elde etmek.

“Artık yetti, dedi, serseriliğin sırası değil. Bir iş bul çalış.” (HI 96/18)

(ÇÖ 58/17), (ÇÖ 69/18), (ÇÖ 69/30), (ÇÖ 71/25), (ÇÖ 81/10), (ÇSBÖ 116/22), (ÇSBÖ 117/12), (ÇSBÖ 132/8), (ÇA 70/23), (ÇA 70/24), (ÇA 77/24), (ÇA 78/7), (ÇA 78/7), (ÇA 78/8), (ÇA 78/9), (ÇA 101/19), (ÇA 131/12), (ÇA 154/17), (DAK 57/22), (DAK 57/24), (K 46/5), (K 53/11), (K 81/11), (K 110/28), (H 10/3), (H 24/6), (H 25/13), (H 34/25), (H 34/27), (H 34/31), (H 49/4), (H 64/11), (H 76/10), (H 76/12), (H 76/17), (H 82/19), (H 92/5), (H 147/7), (AYÇ 16/27), (AYÇ 32/29), (AYÇ 34/5), (AYÇ 34/32), (AYÇ 45/28), (AYÇ 55/27), (T 41/22), (İÖ 61/8), (İÖ 127/10), (İÖ 159/27), (İÖ 233/4), (U 10/23), (U 17/1), (U 18/9), (U 28/18), (U 28/21), (U 55/29), (U 55/30), (U 56/10), (U 56/12), (U 59/24), (U 68/3), (U 90/27), (GYA 59/17), (GYA 120/13), (İLKÖ 142/7), (İLKÖ 149/17), (İLKÖ 149/18), (İLKÖ 203/11), (İLKÖ 204/19), (İLKÖ 206/12), (İLKÖ 206/20), (İLKÖ 207/17), (KP 15/11), (KP 45/7), (KP 61/5), (KP 61/9)

bul-: 7. Bir yere, bir noktaya erişmek, ulaşmak.

Acele ederek, terleyerek bütün ara sokakları, kaçak sokakları vurup evi buldum. (ÇÖ 52/7)

(ÇÖ 52/11), (ÇSBÖ 65/5), (ÇSBÖ 75/7), (DAK 84/1), (K 92/3), (K 94/8), (K 102/1), (İÖ 43/2), (U 35/8), (KP 58/14)

bulanıklaştır-: Bulanık duruma getirmek.

Solgun mavi bir geceydi, nerdeyse bir ikindi vaktinin puslu yalnızlığı yayılıyordu uzak gökdelenlerin parıltılı paratonerlerinde, elektrik huzmeleri ordan oraya yüzüyor, her şeyi matlaştırıyor, sınırları bulanıklaştırıyordu. (T 107/15)

bulaştır-: Bulaşmasına yol açmak; bulatmak, sıvaştırmak.

Temiz mi lan döşeğin bit bulaştırmayasın üstümüze (ÇA 58/7)

(GYA 74/2)

buldur-: Bulma işini yaptırmak.

Yaradılıştaki rahatsızlık, ona her gün yeni bir dert kaynağı buldurmaktadır. (ÇÖ 35/11)

(K 92/28)

bulundur-: Bir şeyin hazır durmasını, elde var olmasını sağlamak:

Üçüncü bir ahır da, avlunun yan tarafına düşüyordu, orada da, yılın her mevsiminde birkaç oğlak bulundurulur, zamanı gelince de satarlardı. (ÇÖ 53/12)
(ÇÖ 58/16), (T 103/11), (GYA 55/24)

buluş-: 3. Bir araya gelmek.

Ama pazartesi akşamı buluştular. (ÇSBÖ 85/3)

(ÇSBÖ 85/6), (ÇSBÖ 88/9), (ÇSBÖ 90/27), (ÇSBÖ 126/31), (H 57/1), (H 62/7), (H 97/30), (T 24/8), (T 120/20), (İÖ 103/23), (U 44/31), (U 76/22), (U 119/10), (GYA 120/3), (KP 84/2), (KP 99/7)

burun buruna gel-: 1. Beklenmedik bir anda karşılaşmak, birbirlerine çok yaklaşmak.

Sonunda kuyuya da düşmüştü işte: daha doğrusu içine düştüğü anaforu kuyu diye biliyordu, belki de lağımdı orası: çünkü mercan gözlü sıçanlarla burun buruna geldiğini görüyordu, onlarla burun buruna geliyor, koklaşıyor, sıçanların dik ve sert bıyıklarının yanakları üstünde oynadığını duyumsuyor, sıçanların bıyıklarını çekip kopartmak için yanıp tutuşuyor, ama onları eline geçiremiyor ve onlara karşı ne yapacağını bilemiyordu. (K 85/4)

burnundan (fitil fitil) getir-:** Elde ettiği güzel şeyleri kendisine zehretmek.

Burnunuzdan fitil fitil getirmezsem yuf olsun bana (ÇA 40/9)

(ÇA 82/1)

buyur-: 4. İkrâm edilen bir şeyi almak.

Akşam yemeğinde herkes, ayrı ayrı, yemesi için birbirine ısrar etti ve herkes de, birbirine “Canım istemiyor, sen buyur.” cevabını verdi. (ÇÖ 90/6)

(ÇA 133/23), (ÇA 133/24), (İLKÖ 89/6), (İLKÖ 89/8)

bük-: 3. Eğik duruma getirmek.

Sonra babam, sedirin alt ucunda, bir dizini bükmüş, onu gördüm. (HI 87/19)

bük-: 1. Sertçe çevirmek.

Daha havadayken yakaladı kızın bileğini büktü kız acıyla kıvrandı bağırmak isterken öbür eliyle ağzını tuttu kızın dizini kızın beline destek yaptı yumruğunu bütün gücüyle ensesine indirdi kız debelenmeye bile fırsat bulamadan delikanlının elleri arasından yere yığıldı (ÇA 25/21)

(K 76/2), (T 37/12)

bütünle-: 1. Eksiksiz duruma getirmek; tamamlamak, tümlemek, ikmal etmek.

Uzakta, deniz puslu, ince bir çizgi halinde çatıları bütünlüyordu. (HI 102/11)

(T 110/17)

büyü yap-: Büyü yolu ile etki altına almaya çalışmak.

Bana büyü yapıyorlar. (T 64/6)

(T 64/17)

büyüt-: 1. Büyük duruma getirmek, genişletmek.

Lekeyi de büyütmüş sanki. (HI 85/26)

(AYÇ 31/16), (İÖ 181/27), (U 141/4), (KP 81/4)

büzül-: 2. Korku, şaşkınlık, soğuk vb. etkenlerle bir kenara sinmek, bir kenara çekilmek.

Şimdi büzülüyordu, ufalıyordu, tortop olmak istiyordu yatağında. (HI 52/10)

(HI 79/1), (HI 99/13), (ÇA 123/15), (DAK 59/17), (DAK 70/25), (DAK 78/9), (T 54/30)

canına kastet-: 2. Birini öldürmeye hazırlanmak.

İt oğlu it seni kızımı illetli ettin şimdi de benim canıma mı kastedeceksin (ÇA 15/4)

canını acıt-: Birine acı vermek.

Konsolun üstündeki ceviz çerçeveli büyük aynada yüzüne baktı, boğazına doğru inen sakallarını çekiştirdi, sakalları orada geriye döner, canını acıtırırlardı, bulabildiği birkaç kılı cımbızla çekip çıkardı, sonra tıraş takımını hazırladı, tıraş oldu. (ÇSBÖ 127/6)

canını al-: 1. Öldürmek.

Nedir bana ettiğin dedi kadın daha ne istiyorsun benden canımı mı alacaksın ölsem de kurtulsam keşke (ÇA 44/27)

(ÇA 45/6)

canını dar atmak-: Bir tehlikeden güçlükle kurtularak bir yere sığınmak.

İkindiden sonra damı kürelemeye amcam çıkmıştı, hemen bir kurşun yağmuruna tuttular, canını dar attı içeriye, o zaman anladık, işlerin şekli değişmişti. (DAK 67/14)

canını dişine al- (veya tak-): 2. Bütün gücünü harcayarak yapmak.

Aç gözlülükle, müthiş bir oburlukla vitrinlere saldıran insanlar, hırslı atılışlarla trenleri, koca koca otobüsleri dolduranlar, bu itişip kakışan kalabalık, bu kargaşa onun dışındaydı: ne ki, o da kuyruklara girer, o da itişip kakışarak bir otobüste yer bulabilmek için çırpınır, bir yerlere yetişebilmek, geç kalmamak için canını dişine takardı. (DAK 60/5)

canını sık-: Sözlerle veya davranışlarla kişinin neşesini kaçırmak, huzurunu bozmak.

Bulduğum her yere tatsızlık getiriyorum ben, diyor Sitare, hepinizin canını sıktım. (GYA 117/27)

canını ver-: 1. Kendisini feda etmek.

Ben böyle efendiye oyun değil canımı veririm hadi Güllü (ÇA 65/1)

cenaze (cenazeyi) kaldır-: 2. Ölüyü gömmek.

Cenaze bu komşuların yardımıyla kaldırıldı. (ÇÖ 89/23)

cızırdat-: 1. Cızırdamasına yol açmak, cızıldatmak.

O gün bıçak bileycisi yerinde değildi, ama kör kemancı her zamanki yerinde kemanını cızırdatıyordu. (İÖ 14/17)

çoştur-: Coşmasını sağlamak, coşmasına yol açmak.

Bulduğu yalan birden öyle çoşturdu ki kendisini nerdeyse sevinçli bir sesle Silahımı unutmuşum dedi günlerdir gelip alayım diyordum da bir türlü işi bırakamadım (ÇA 27/22)

çaba göster-: Bir işi başarmak için çalışmak, uğraşmak, gayret göstermek.

Onun rehberi sevgidir, onun rehberi sizin muhabbetinizdir..... sohbet insanı öyle yoğurur ki, bir an gelir, sohbet ehlinde ham olan bir şey kalmaz, pişer, o da pişer.... pişerek safileşir, safiye makamına ulaşır..... insanlar için en yüksek makamın orası olduğu söylenir..... orada insanın kendinde olan ne varsa attığı ve saf insan haliyle kaldığı söylenir..... ama elbette çabasız olmaz, sen çaba göstereceksin, o zaman mesafeler kalmaz, dağlar ve tepeler aşılır..... (K 96/32)

çabala-: 1. Güç bir durumdan kurtulmaya uğraşmak.

Saçlarını kurtarmaya çabalamadı, vurmasını bekledi ama vurmadı adam ve avucundaki saçları da bıraktı. (ÇSBÖ 112/9)

(ÇA 23/17), (H 77/13), (AYÇ 24/9), (İLKÖ 112/20)

çabala-: 2. Bir işi başarmak için uğraşmak, gayret etmek.

Ejder elleriyle yüzünü kapatmış tortop olmuş kıpırdamadan öylece kendi derin içine doğru büzülüp düğümlemiş karısını sarsmaya ondan bir cevap koparmaya çabalıyordu (ÇA 37/24)

(ÇA 74/6), (DAK 94/11), (K 86/21), (AYÇ 24/29), (AYÇ 53/9), (T 18/14), (T 47/31), (İÖ 29/19), (İÖ 127/5), (İÖ 149/27), (İÖ 162/11), (U 8/14), (U 58/31), (U 88/9), (U 99/29), (U 108/1), (U 123/1), (U 138/10), (KP 12/16)

çabuk ol-: Çabuk davranmak, oyalanmamak.

Şu bulguru ayıkla çabuk ol baban gelir şimdi (ÇA 145/6)

(U 59/25), (İLKÖ 163/15)

çabuklaştır-: Bir işin yapılmasını hızlandırmak, aceleleştirmek, tesri etmek.

Görür görmez de hemen elini çabuklaştırdı ve arabasını hızla çekerek üstüne atladı ve yolun, yürüdüğümüz yönüne doğru atını kamçılamağa başladı. (ÇÖ 50/28)

çaktır-: 3. *teklifsiz konuşmada* Birinin bir şeyi sezmesini sağlamak.

Daha durmanın sırası mı lan öyleyse dedi Ejder hadi fırla marş kapıyı yavaş aç bak tükürüyorum buraya bir de unutma Fahriye gidip geldiğini babama çaktırırsan ölmüş bil kendini gözünün yaşına bakmaz gebertirim seni (ÇA 49/3)

çal-: 5. Bir şeyi bir yere çarpmak, vurmak.

Kimse bir tokat gibi çalmadı senin yüzüne bunu. (ÇÖ 56/30)

(İLKÖ 39/28)

çal-: 2. Vurarak veya sürterek ses çıkartmak.

Muhtarın kapısını çaldı. (ÇSBÖ 19/19)

(ÇA 65/3), (ÇA 132/12), (H 21/7), (H 21/13)

çal-: 1. Başkasının malını gizlice almak; hırsızlamak, kaldırmak, tüydürmek, uğrulamak:

Kapıyı açtı ama hâlâ ne yapacağını kestirebilmiş değildi partial kunduralarının avlunun malta taşları üzerinde takır takır ettiğini işitti yadırgayarak az önce gördüğü gölge belki de babası değildi öyleyse niçin gördü onu niçin niçin canı cehenneme ben ne yapacağım şimdi sahi eve niye geldim bir şey vardı mutlaka bir şey vardı vardı bir şey var mıydı gidip Fahriyi göreyim tarlaya o gitsin yoksa çalarlar namussuzlar orda olmadığımı bir anlarlarsa (ÇA 27/12)

(GYA 36/14)

çal-: 3. Çalgı aleti ile bir müzik parçasını seslendirmek.

Ona lüzum yok efendi benim oğlan da çalar zurna (ÇA 68/22)

(ÇA 69/14), (ÇA 69/15), (ÇA 149/11), (H 87/21), (H 88/13), (İÖ 11/15), (İÖ 15/23), (GYA 104/32), (GYA 113/4), (İLKÖ 44/20)

çalış-: 5. Bir şeyi yapmak için gereken çarelere başvurmak, o şeyi gerçekleştirmek için kendini zorlamak, çaba harcamak.

Odanın karanlığında, gözleri boyuna bir doğrultuyu kovalayarak oturuyor, elinden geldiğince bir yerlere kımıldanmamaya çalışıyor. (HI 20/9)

(HI 24/6), (HI 42/11), (HI 43/2), (HI 43/12), (HI 49/15), (HI 66/11), (HI 68/11), (HI 69/20), (HI 100/7), (HI 107/6), (HI 108/4), (HI 121/20), (HI 121/32), (ÇÖ 21/1), (ÇÖ 23/15), (ÇÖ 56/28), (ÇÖ 59/23), (ÇÖ 78/5), (ÇÖ 79/11), (ÇÖ 94/9), (ÇSBÖ 9/7), (ÇSBÖ 10/16), (ÇSBÖ 12/31), (ÇSBÖ 13/3), (ÇSBÖ 30/22), (ÇSBÖ 32/22), (ÇSBÖ 37/28), (ÇSBÖ 46/16), (ÇSBÖ 49/12), (ÇSBÖ 50/7), (ÇSBÖ 61/14), (ÇSBÖ 61/15), (ÇSBÖ 90/18), (ÇSBÖ 97/1), (ÇSBÖ 133/25), (ÇSBÖ 139/3), (ÇA 26/6), (ÇA 51/7), (ÇA 80/6), (ÇA 82/18), (ÇA 84/5), (ÇA 100/22), (ÇA 102/28), (ÇA 105/21), (ÇA 126/12), (ÇA 131/23), (ÇA 149/20), (DAK 24/25), (DAK 31/7), (DAK 45/7), (DAK 64/26), (DAK 66/27), (DAK 69/13), (DAK 88/27), (K 68/22), (K 96/10), (K 104/17), (K 104/19), (H 29/29), (H 33/11), (H 33/21), (H 34/29), (H 35/18), (H 39/23), (H 44/26), (H 57/10), (H 60/14), (H 63/24), (H 66/17), (H 66/21), (H 77/15), (H 82/1), (H 92/10), (H 93/16), (H 96/13), (H 97/21), (H 99/15), (H 99/17), (H 105/7), (H 114/16), (H 115/16), (H 119/26), (H 122/23), (H 129/6), (AYÇ 12/19), (AYÇ 27/9), (AYÇ 40/12), (AYÇ 40/12), (AYÇ 56/14), (AYÇ 56/24), (AYÇ 57/20), (AYÇ 59/11), (AYÇ 72/17), (AYÇ 72/30), (AYÇ 78/20), (T 8/12), (T 25/15), (T 37/9), (T 39/26), (T 63/12), (T 71/10), (T 77/16), (T 84/25), (T 98/30), (T 99/16), (T 100/31), (T 101/6), (T 101/15), (T 101/20), (T 104/24), (T 112/32), (T 113/2), (T 113/4), (T 123/16), (T 127/9), (T 127/10), (T 127/24), (T 127/30), (İÖ 19/19), (İÖ 24/2), (İÖ 24/8), (İÖ 51/9), (İÖ 95/8), (İÖ 97/25), (İÖ 102/1), (İÖ 102/3), (İÖ 102/30), (İÖ 104/18), (İÖ 104/21), (İÖ 105/5), (İÖ 107/21), (İÖ 112/18), (İÖ 119/23), (İÖ 122/24), (İÖ 132/15), (İÖ 136/5), (İÖ 144/8), (İÖ 145/16), (İÖ 147/15), (İÖ 151/12), (İÖ 152/11), (İÖ 153/15), (İÖ 155/8), (İÖ 155/21), (İÖ 159/14), (İÖ 162/21), (İÖ 163/19), (İÖ 175/7), (İÖ 177/20), (İÖ 194/11), (İÖ 210/2), (İÖ 211/11), (İÖ 212/22), (İÖ 214/17), (İÖ 220/28), (İÖ 223/16), (İÖ 230/13), (İÖ 232/20), (U 14/21), (U 20/5), (U 41/30), (U 51/30), (U 57/2), (U 60/19), (U 76/2), (U 78/5), (U 85/5), (U 85/7), (U 86/8), (U 86/28), (U

88/17), (U 88/18), (U 99/28), (U 100/30), (U 108/16), (U 110/14), (U 113/4), (U 139/10), (U 142/4), (GYA 16/12), (GYA 18/22), (GYA 33/13), (GYA 38/13), (GYA 40/24), (GYA 40/25), (GYA 51/12), (GYA 66/7), (GYA 83/20), (GYA 87/24), (GYA 90/16), (GYA 121/4), (GYA 125/29), (GYA 126/5), (GYA 133/31), (İLKÖ 98/20), (İLKÖ 99/1), (İLKÖ 99/25), (İLKÖ 104/3), (İLKÖ 105/18), (İLKÖ 119/15), (İLKÖ 123/28), (İLKÖ 128/1), (İLKÖ 129/9), (İLKÖ 129/23), (İLKÖ 136/11), (İLKÖ 165/13), (İLKÖ 166/7), (İLKÖ 169/12), (İLKÖ 172/1), (İLKÖ 182/6), (İLKÖ 203/4), (İLKÖ 204/12), (KP 9/19), (KP 12/22), (KP 15/2), (KP 28/2), (KP 30/5), (KP 48/12), (KP 59/16), (KP 64/9), (KP 64/13), (KP 67/4), (KP 68/11), (KP 68/13), (KP 68/17), (KP 68/26), (KP 69/3), (KP 81/11), (KP 87/8), (KP 87/9), (KP 94/2)

çalış-: 2. Herhangi bir iş üzerinde olmak.

Bütün bir gece kurtçuklar durup dinlenmeden çalışıyor. (HI 45/10)

(HI 52/15), (HI 96/18), (HI 111/25), (HI 112/2), (ÇÖ 17/21), (ÇÖ 22/9), (ÇSBÖ 9/11), (ÇSBÖ 57/2), (ÇSBÖ 74/17), (ÇSBÖ 98/18), (ÇA 18/2), (ÇA 99/11), (DAK 10/1), (DAK 75/15), (AYÇ 41/31), (GYA 53/32), (İLKÖ 60/14), (İLKÖ 60/16), (İLKÖ 60/16), (İLKÖ 96/23), (İLKÖ 97/11), (İLKÖ 97/13), (İLKÖ 121/12), (İLKÖ 195/14), (KP 74/12)

çalış-: 4. İşler duruma gelmek.

Kafan çalışıyor ama bu iş yaştır hısım (ÇA 70/26)

(H 133/5), (T 84/16), (U 18/22), (İLKÖ 52/4), (İLKÖ 55/25)

çalış-: 6. Bir şeyi öğrenmek veya yapmak için emek vermek.

Peki peki, dedi, git dersine çalış sen. (GYA 109/10)

(GYA 109/11)

çalışıp dur-:** Çalışma işini sürdürmek.

Kendince bütün gün çalışıp durdu. (HI 94/1)

çalıştır-: 1. Çalışmasını sağlamak.

Babası pamukların üstüne gönderdi Ejderi ona güvendiğinden değil hayır fakat bir fırsat vermek istiyordu ona belki son bir kez daha denemek istiyordu onu çünkü artık adamı da suçlamaya başlamışlardı niçin yanında çalıştırmıyor çocuğu diye (ÇA 17/29)

(H 42/11), (GYA 83/2), (KP 11/17)

çalkala-: 3. Bir şeyi içinden su çarparak geçirmek yolu ile temizlemek.

Ayağa kalktığında birkaç metre ilerisindeki bidonu gördü içindeki suyun kirli olup olmadığını düşünmeden ağzını çalkaladı sonra da yüzünü yıkadı (ÇA 9/20)

(ÇA 76/4), (K 22/15), (H 73/29), (İÖ 73/16)

çapala-: Çapa ile toprağı kabartmak.

Gözyaşının ıslattığı kuru toprağı çapalarlar. (İÖ 116/15)

çarçur et-:** Gereksiz yerlere harcaııp tüketmek.

Sen bunca serveti sat savur, çarçur et. (ÇÖ 56/12)

(bir şeyin) çaresine bak-: Gerekeni yapmak, çözüm yolu aramak.

– Bilsem çaresine bakardım. (ÇSBÖ 61/21)

(KP 15/14), (KP 15/15)

çarp-: 1. Hızla değmek, vurmak.

Biri çarpmıştı galiba. (HI 30/17)

(HI 99/29), (HI 105/25), (HI 110/23), (ÇÖ 40/7), (ÇÖ 41/21), (ÇÖ 51/5), (ÇÖ 57/28), (ÇÖ 66/22), (ÇSBÖ 68/14), (ÇSBÖ 102/11), (ÇSBÖ 140/15), (ÇA 123/5), (ÇA 125/3), (ÇA 138/24), (DAK 75/10), (H 22/29), (H 38/25), (H 72/20), (H 79/22), (H 134/8), (AYÇ 48/22), (AYÇ 48/30), (T 54/12), (İÖ 113/26), (U 90/6), (GYA 118/22), (GYA 126/22), (İLKÖ 84/3), (İLKÖ 129/29), (İLKÖ 133/9), (İLKÖ 196/10), (KP 64/12)

çarp-*: Atmak, savurmak.

Birini dayıma veriyordu, birini teyzeme, üçüncüsünü pencereden dışarı, yere çarpiyordu. (HI 73/32)

(HI 76/18)

çarpıp dur-:** Çarpmayı sürdürmek.

O iri, karasinek, kafasını cama çarpıp duruyordu, odanın ölü sessizliğini bozarak ve Kerim ısrarla izliyordu sineğin ne yaptığını. (ÇÖ 59/26)

çarpış-: 1. Birbirine çarpmak, tokuşmak.

Şileple bir yolcu vapuru karşı karşıya şimdi, çarpışacaklar gibi. (GYA 138/17)

çat-: 8. Rastlamak, karşılaşmak.

Kadın, bir deliye çattığını hemen ayımsadı ama çatmıştı bir kez:

“Nasıl yani?” diye sordu. (AYÇ 29/15)

çatlat-: 2. Çatlamasına yol açmak.

Güneş taşları çatlatacaktı neredeyse. (İLKÖ 191/7)

çek-: 1. Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek.

Boynuna ilmiklenmiş bir halatla görünmez, gücüne karşı konulamaz bir el, bir uçurumun kenarından onu, bir ineğin memesinden süt sağarcasına aşağılara doğru çek, o anda artık çevresinde yardımını umabileceği kimsenin kalmadığını da yeisle görürdü. (HI 10/16)

(HI 45/4), (HI 86/28), (HI 105/1), (HI 118/1), (ÇÖ 46/5), (ÇÖ 51/32), (ÇÖ 63/2), (ÇÖ 63/5), (ÇÖ 68/13), (ÇÖ 73/23), (ÇÖ 92/27), (ÇÖ 93/11), (ÇÖ 93/27), (ÇSBÖ 10/26), (ÇSBÖ 27/13), (ÇSBÖ 32/3), (ÇSBÖ 32/16), (ÇSBÖ 69/3), (ÇSBÖ 84/29), (ÇSBÖ 109/25), (ÇSBÖ 110/25), (ÇSBÖ 131/23), (ÇSBÖ 140/10), (ÇA 14/4), (ÇA 25/9), (ÇA 25/17), (ÇA 36/29), (ÇA 41/6), (ÇA 49/30), (ÇA 54/28), (ÇA 86/8), (ÇA 92/6), (ÇA 100/3), (ÇA 116/21), (ÇA 116/28), (ÇA 129/2), (ÇA 135/30), (ÇA 136/27), (DAK 56/17), (DAK 56/27), (DAK 70/23), (K 24/20), (K 32/4), (K 40/18), (K 40/28), (H 28/25), (H 31/30), (H 39/24), (H 44/14), (H 49/31), (H 78/1), (H 78/23), (H 107/3), (H 114/21), (H 127/13), (H 135/20), (H 137/12), (H 149/27), (AYÇ 53/13), (AYÇ 67/25), (AYÇ 68/14), (AYÇ 72/9), (AYÇ 72/28), (T 10/17), (T 14/22), (T 60/13), (T 60/21), (T 65/11), (İÖ 15/33), (İÖ 199/4), (İÖ 230/1), (U 44/28), (U 56/13), (U 138/26), (GYA 9/27), (GYA 34/27), (GYA 50/28), (GYA 82/12), (GYA 116/28), (GYA 119/17), (İLKÖ 39/10), (İLKÖ 39/10), (İLKÖ 62/4), (İLKÖ 65/19), (İLKÖ 69/11), (İLKÖ 82/7), (İLKÖ 85/1), (İLKÖ 109/13), (KP 30/25), (KP 69/19)

çek-: 32. Örtmek, giymek.

Ak çarşafını yüzüne doğru çekti, bunu yaparken, “oraya, oraya” diye mırıldanarak parmağıyla karanlıkta bir yeri işaret etti. (HI 40/17)

(HI 54/17), (HI 59/13), (HI 91/19), (ÇSBÖ 76/20), (ÇSBÖ 77/5), (ÇA 112/16), (ÇA 115/9), (ÇA 118/3), (KP 79/16)

çek-: 12. Döşemek.

Ben yokken elektrik çekmişler eve. (HI 88/16)

çek-: 19. Bir yerden bir şeyi yukarı doğru almak.

Anam yorganı çekti üstümden. (HI 96/8)

(ÇÖ 56/7), (ÇÖ 57/22), (ÇA 155/3), (AYÇ 88/9)

çek-*: Sürüklemek, bir yere doğru gitmesine yol açmak.

Kocasının sorusunda, yitecek, bir daha gelmeyecek bir şeyin var olduğunu sandı, onu aradı, kocasının demek istediğini anlatmak istememişti kendisi ama sözleri onu oraya çekmişti. (ÇSBÖ 44/27)

(DAK 54/20), (K 41/5)

çek-: 28. Yürütmek, sürmek.

Selmanın evine çek öyleyse (ÇA 57/1)

(ÇA 79/5)

çek-*: Bulunduğu yerden ayırmak.

Birden ellerini çekti adamın yakasından yukardan duyulan tanıdık bir kadın sesini ayırt edince oraya doğru koşmaya çabaladı kıpırdayamayan ayaklarının üstünde dengesini yitirerek yere düşerken (ÇA 74/4)

(H 134/28), (AYÇ 35/22), (T 9/26), (U 137/22), (GYA 126/20), (İLKÖ 112/10), (İLKÖ 166/2), (KP 13/15)

çek-: 5. Bir yerden başka bir yere taşımak.

Bacım mangala ateş çekiyor sobadan, çaydanlığı küle sürüyor, çevresine köz parçacıklarını yığıyor. (DAK 32/8)

(İÖ 167/20), (GYA 60/27)

çek-: 4. İçine almak, emmek.

Şimendiferin alev gibi, ama bunaltmayan sıcaklığında meçhul hedefine doğru yol alırken içine derin bir soluk çekti. (İÖ 90/8)

(U 138/15)

çek-: 37. Boya, badana vb. sürmek.

Çünkü gelen her değişiklik, eski olanın üstüne bir cila, bir vernik çekiyordu. (GYA 70/12)

(birine veya bir şeye) çekidüzen ver-: 1. Düzgün duruma getirmek, düzeltmek.

Bak, kendine çekidüzen ver ve toparlan. (H 48/19)

(T 8/11)

çekil-: 2. Kendini geriye veya bir yana çekmek.

Mutfağın kapısıyla taşlığın duvarının gizlediği köşeye çekildim. (HI 47/2)

(HI 53/26), (HI 64/8), (HI 66/4), (HI 69/8), (HI 72/23), (HI 99/8), (HI 108/5), (HI 108/13), (HI 121/28), (ÇÖ 9/20), (ÇÖ 94/1), (ÇSBÖ 47/28), (ÇSBÖ 49/14), (ÇSBÖ 71/17), (ÇSBÖ 75/21), (ÇSBÖ 101/21), (ÇSBÖ 117/2), (ÇA 14/3), (ÇA 31/16), (ÇA 41/25), (ÇA 42/18), (ÇA 58/29), (ÇA 59/17), (ÇA 74/17), (ÇA 80/12), (ÇA 96/5), (ÇA 100/8), (ÇA 106/6), (ÇA 116/32), (ÇA 133/31), (ÇA 156/29), (DAK 21/5), (DAK 42/14), (DAK 45/17), (DAK 71/13), (DAK 92/20), (K 54/5), (H 35/24), (H 74/11), (AYÇ 37/11), (AYÇ 45/16), (AYÇ

78/8), (AYÇ 79/7), (T 21/19), (T 64/4), (İÖ 45/1), (İLKÖ 73/3), (İLKÖ 151/19), (İLKÖ 182/21), (KP 34/6), (KP 57/15)

çekil-*: Bir yeri kendine mekân edinmek.

Döndüğümde, o, tek kişilik odaya çekilmişti. (H 113/22)

(H 113/24), (AYÇ 86/16), (T 66/27), (U 48/13), (U 118/22), (GYA 102/21)

çekil-: 6. Bir yerden uzaklaşmak, bir yere uğramamak.

Evet evet.. kuşlar ortalıktan çekilmiş. (İÖ 94/22)

çekil-: 8. Katılmamak, vazgeçmek.

“Ben çekiliyorum, dedi, siz oynayın.” (U 105/23)

çekip al-: Uzaklaştırmak, uğraşısına son vermek, koparmak.

Çığlık çığlığa kopartıldığı annesinden ayrılmak istemezken hoyratça çekip almışlardı onu. (T 51/17)

çekip git-: Bırakıp gitmek, ayrılmak, savuşmak.

Bize, hadi yallah, dediler diye uyuz bir köpek gibi ardımıza bakmadan çekip gidelim mi? (ÇSBÖ 66/28)

(ÇA 32/26), (ÇA 44/30), (ÇA 76/10), (ÇA 86/12), (ÇA 93/3), (DAK 34/7), (AYÇ 28/12), (T 81/25), (İLKÖ 73/7), (İLKÖ 99/20), (İLKÖ 110/9), (İLKÖ 110/25), (KP 34/10)

çekiştir-: 1. Uçlarından tutarak ayrı yönlerde doğru çekmek.

Öfkeyle kulaklarını çekiştirdi. (HI 53/32)

(ÇÖ 78/21), (ÇSBÖ 127/5), (ÇA 125/20), (ÇA 133/18), (DAK 31/6), (DAK 32/5), (H 73/16), (H 123/4), (AYÇ 39/5), (T 47/29), (T 48/1)

çekiştirip dur-*: Çekiştirme işini sürdürmek, ikide bir çekiştirmek.

Elindeki üzüm çubuğunu çekiştirip duruyor bedeniyle bir şeyler aranır gibi (ÇA 107/9)

(T 98/18)

çekiver-: Çabucak veya ansızın çekmek.

İş, beklediğim gibi çıkmazsa, çekiver kuyruğundan. (ÇÖ 64/21)

(ÇA 105/26)

çektir-: 1. Çekme işini yaptırmak.

Fahriye işaret ederek sandalyesini yanına çektirdi (ÇA 80/26)

çelmele-: 1. Çelme takmak.

Düşün, her şey dümdüz, kendi yolunda giderken biri ayağını çelmeliyor.
(U 135/10)

çember içine al- (veya çembere al-): Kuşatmak.

İşte bütün o günlerin ve gecelerin toplam acısı bir âna sıkışmış, onu gitgide
daralan bir çember içine almıştı. (ÇÖ 13/33)

çemre-: *ağızlardan* Kolunu veya paçalarını sıvamak, eteğini toplamak.

Döner, tenekenin musluğunun hafifçe çevirir, entarisinin kollarını çemrer,
abdest alır. (ÇÖ 40/20)

(AYÇ 19/9), (AYÇ 72/14), (GYA 9/12)

çentik at-: Çentiklemek.

Babası ona bağırıp çağırdıkça ya da kimi zaman dövdükçe, büyüyünce
öcünü almak için kapının kenarlarına çentik atardı. (DAK 44/18)

(İÖ 50/10), (İLKÖ 122/13)

çevir-: 6. Yolundan alıkoymak, yoldan döndürmek.

Babamın kütükte duruşu önümü çevirdi. (HI 46/19)

(ÇA 108/23), (H 10/5)

çevir-: 3. Döndürerek hareket ettirmek.

Elektrik düğmesini çevirdi. (HI 59/13)

(HI 88/16), (HI 93/10), (ÇÖ 15/21), (ÇÖ 37/8), (ÇÖ 40/19), (ÇÖ
45/8), (ÇA 27/2), (DAK 23/15), (H 126/3), (AYÇ 49/11), (AYÇ 71/17), (AYÇ
79/4), (AYÇ 79/4), (T 80/31), (İÖ 97/11), (U 89/14), (GYA 79/17)

çevir-: 1. Bir şeyin yönünü değiştirmek.

Sonra ötelerden gelen bakışını bana çevirdi. (HI 89/28)

(HI 98/1), (ÇÖ 18/12), (ÇÖ 44/31), (ÇÖ 55/29), (ÇSBÖ 27/31),
(ÇSBÖ 42/1), (ÇSBÖ 42/22), (ÇSBÖ 57/22), (ÇSBÖ 62/8), (ÇSBÖ 66/14),
(ÇSBÖ 72/23), (ÇSBÖ 73/16), (ÇSBÖ 90/1), (ÇSBÖ 90/3), (ÇSBÖ 97/14),
(ÇSBÖ 100/26), (ÇSBÖ 114/10), (ÇSBÖ 114/16), (ÇSBÖ 141/24), (ÇA 49/15),
(ÇA 65/24), (ÇA 81/12), (ÇA 88/21), (ÇA 100/11), (ÇA 116/24), (ÇA 129/26),
(DAK 14/18), (DAK 16/12), (K 47/15), (K 62/25), (K 78/12), (K 110/29), (H
19/26), (T 78/24), (İÖ 15/12), (İÖ 83/27), (İÖ 196/8), (İÖ 196/10), (İÖ 197/5), (U
10/25), (U 14/19), (U 36/2), (U 49/25), (GYA 17/2), (GYA 25/19), (GYA 96/25),
(GYA 115/3), (GYA 139/22), (İLKÖ 65/19), (İLKÖ 66/4), (İLKÖ 68/25), (İLKÖ
205/12)

çevir-: 11. Kuşatmak.

Ev beyaz boyalıydı ve pencerelerinin kenarını geniş yapraklı sarmaşıklar çevirmişti. (İLKÖ 98/26)

çık-: 1. İçeriden dışarıya varmak, gitmek.

Gözlerinde anlaşılmaz bir ışıkla yüzüme bir kere daha bakarak kapıya yürüdü, dışarı koridora çıktı, merdivenden hızlı hızlı çıkan ayak seslerini işittim. (HI 22/28)

(HI 23/2), (HI 24/10), (HI 31/7), (HI 34/4), (HI 62/25), (HI 67/8), (HI 69/20), (HI 71/8), (HI 78/18), (HI 78/23), (HI 83/26), (HI 95/14), (HI 96/11), (HI 96/12), (HI 97/1), (HI 97/2), (HI 100/28), (HI 101/1), (HI 101/9), (HI 102/4), (HI 103/2), (HI 103/13), (HI 104/6), (HI 105/24), (HI 106/7), (HI 106/17), (HI 106/19), (HI 113/19), (HI 114/19), (HI 119/3), (ÇÖ 8/23), (ÇÖ 10/21), (ÇÖ 15/14), (ÇÖ 23/5), (ÇÖ 24/22), (ÇÖ 24/29), (ÇÖ 43/15), (ÇÖ 48/17), (ÇÖ 49/27), (ÇÖ 50/13), (ÇÖ 52/27), (ÇÖ 59/20), (ÇÖ 76/3), (ÇSBÖ 12/28), (ÇSBÖ 14/25), (ÇSBÖ 18/13), (ÇSBÖ 20/16), (ÇSBÖ 20/25), (ÇSBÖ 35/12), (ÇSBÖ 47/15), (ÇSBÖ 65/16), (ÇSBÖ 77/7), (ÇSBÖ 83/24), (ÇSBÖ 84/1), (ÇSBÖ 85/8), (ÇSBÖ 123/23), (ÇSBÖ 123/28), (ÇSBÖ 128/23), (ÇSBÖ 128/25), (ÇSBÖ 129/28), (ÇSBÖ 130/11), (ÇA 24/1), (ÇA 29/12), (ÇA 29/29), (ÇA 45/21), (ÇA 48/29), (ÇA 48/30), (ÇA 102/30), (ÇA 103/5), (ÇA 103/11), (ÇA 106/16), (ÇA 110/1), (ÇA 112/12), (ÇA 118/5), (ÇA 119/23), (ÇA 126/24), (ÇA 131/26), (ÇA 132/8), (ÇA 132/9), (ÇA 138/21), (ÇA 143/10), (ÇA 143/13), (ÇA 144/7), (ÇA 156/23), (ÇA 157/6), (DAK 26/26), (DAK 33/29), (DAK 40/14), (DAK 41/1), (DAK 41/3), (DAK 41/4), (DAK 57/27), (DAK 68/22), (DAK 68/29), (DAK 70/10), (DAK 72/4), (DAK 87/21), (K 16/22), (K 23/6), (K 50/10), (K 52/6), (K 111/17), (K 111/19), (H 14/30), (H 17/21), (H 29/8), (H 31/5), (H 37/27), (H 40/6), (H 45/14), (H 72/19), (H 75/17), (H 75/28), (H 76/4), (H 82/11), (H 86/10), (H 91/22), (H 94/3), (H 99/14), (H 103/5), (H 112/21), (H 117/14), (H 119/16), (H 129/26), (H 133/19), (H 135/28), (H 151/23), (H 152/12), (AYÇ 17/22), (AYÇ 17/28), (AYÇ 19/13), (AYÇ 36/15), (AYÇ 39/7), (AYÇ 39/19), (AYÇ 53/3), (AYÇ 76/25), (AYÇ 79/20), (T 28/21), (T 29/8), (T 29/17), (T 73/14), (T 84/7), (İÖ 32/2), (İÖ 48/13), (İÖ 63/20), (İÖ 71/10), (İÖ 90/12), (İÖ 107/33), (İÖ 225/10), (İÖ 233/30), (İÖ 233/32), (U 13/20), (U 13/20), (U 14/1), (U 14/1), (U 14/1), (U 20/13), (U 28/10), (U 86/16), (GYA 13/23), (GYA 21/29), (GYA 22/29), (GYA 28/7), (GYA 31/5), (GYA 36/10), (GYA 37/16), (GYA 42/7), (GYA 47/26), (GYA 49/10), (GYA 49/11), (GYA 56/11), (GYA 72/15), (GYA

79/2), (GYA 89/29), (GYA 90/4), (GYA 92/26), (GYA 100/12), (GYA 100/13), (GYA 103/24), (GYA 126/3), (GYA 141/23), (İLKÖ 71/10), (İLKÖ 73/9), (İLKÖ 77/8), (İLKÖ 123/29), (İLKÖ 129/10), (İLKÖ 179/19), (İLKÖ 179/20), (KP 20/21), (KP 20/23), (KP 20/23), (KP 20/23), (KP 20/23), (KP 56/13), (KP 72/21), (KP 73/3)

çık-*: Daha yüksek bir yere varmak, yukarıda bulunan bir yere gelmek.

Karanlık bastırdıktan sonra doğruca yukarı, odama çıktım. (HI 45/1)

(HI 45/16), (HI 46/4), (HI 46/16), (HI 53/1), (HI 100/25), (HI 122/21), (ÇÖ 8/24), (ÇÖ 31/17), (ÇÖ 51/6), (ÇÖ 77/12), (ÇSBÖ 32/9), (ÇSBÖ 32/13), (ÇSBÖ 68/20), (ÇSBÖ 89/25), (ÇA 12/26), (ÇA 44/23), (ÇA 44/23), (ÇA 78/22), (ÇA 108/6), (ÇA 132/32), (ÇA 133/1), (DAK 96/15), (K 11/19), (K 18/3), (H 113/15), (AYÇ 15/31), (T 7/3), (T 66/28), (T 104/22), (İÖ 103/3), (İÖ 119/12), (U 68/10), (GYA 34/32), (GYA 38/17), (GYA 90/19), (GYA 105/1), (İLKÖ 82/16), (İLKÖ 113/17), (İLKÖ 118/20), (İLKÖ 118/28), (İLKÖ 150/4), (İLKÖ 151/19), (İLKÖ 160/1), (İLKÖ 192/7), (İLKÖ 194/28)

çık-: 33. Yerinden oynamak.

Arkasından vagonları ayrılmış treni, raydan çıkması, devrilmmişti. (HI 52/13)
(İLKÖ 68/22), (İLKÖ 159/25)

çık-*: Büründüğü, gizlendiği yerden görünür duruma gelmek.

– Yok canım n’olacak ki, diye atıldı, doncak yorganın altından çıktı ve ellerini yere dayayarak at olma durumuna girdi. (ÇÖ 77/29)

(ÇÖ 88/6), (ÇSBÖ 17/18), (ÇSBÖ 110/4), (ÇA 113/22), (ÇA 115/14), (ÇA 133/2), (DAK 32/20), (DAK 71/12), (H 40/26), (İÖ 204/13), (İLKÖ 118/17), (İLKÖ 171/27), (İLKÖ 172/4)

çık-: 29. Bir sebeple bulunulan yerden ayrılmak.

– Uzun süre dinlenmesi gerekecek, dedi Bakaç, artık çifte çubuğa çıkmasa iyi olur. (ÇSBÖ 24/14)

(ÇSBÖ 45/1), (ÇSBÖ 93/2), (ÇSBÖ 110/10), (ÇSBÖ 126/30), (ÇSBÖ 126/30), (ÇSBÖ 132/16), (ÇA 79/19), (ÇA 79/20), (ÇA 79/20), (ÇA 103/18), (ÇA 108/4), (ÇA 110/29), (ÇA 120/8), (ÇA 120/10), (ÇA 143/18), (ÇA 143/20), (DAK 24/2), (DAK 55/27), (DAK 67/13), (DAK 68/8), (H 111/24), (H 119/15), (T 34/31), (T 65/24), (T 125/10), (İÖ 24/4), (İÖ 80/23), (İÖ 171/12), (U 28/17), (GYA 23/7), (GYA 79/19), (GYA 143/17), (İLKÖ 82/12), (İLKÖ 122/18), (İLKÖ 128/10)

çık-: 20. Bir yere ulaşmak, varmak.

sonra toprak bir yola çıktı (ÇA 157/16)

(K 51/1), (K 93/14), (K 93/16), (K 93/18), (K 93/20), (K 93/21), (K 93/22), (K 93/24), (K 93/25), (K 94/1), (K 94/2), (K 94/3), (K 94/12), (K 94/14), (U 18/12), (U 29/21), (U 71/4), (KP 19/12)

çıkagel-: Beklenmedik bir zamanda gelmek.

Derken kentin öteki ucundan koşarak bir adam çıkageldi: “Bırakın onu!” diye bağırdı. (T 95/17)

(İLKÖ 127/13)

çık*-: Yükseltmek.

Tavan, selâm vermeğe hazırlanır biçimde üstümüze eğilmiş, bastırıyor, yerse ona inat, ortasından yukarıya doğru bir hörgüç çıkarmış. (HI 61/5)

(ÇÖ 20/12), (KP 17/5), (KP 17/6)

çık*-: 1. Birinin veya bir şeyin çıkmasını sağlamak, çıkmasına sebep olmak.

Önündeki defterden birer ikişer kelimeler çıkartıyor, yüzlerine bakarak, kolunun işaretleriyle herkese dağıtıyordu bunları. (HI 73/29)

(HI 76/30), (HI 77/24), (HI 78/6), (HI 83/32), (HI 88/24), (HI 106/27), (ÇÖ 10/29), (ÇÖ 12/22), (ÇÖ 15/20), (ÇÖ 24/9), (ÇÖ 39/23), (ÇÖ 45/4), (ÇÖ 48/26), (ÇÖ 54/28), (ÇÖ 86/28), (ÇSBÖ 8/13), (ÇSBÖ 17/2), (ÇSBÖ 21/8), (ÇSBÖ 23/30), (ÇSBÖ 29/26), (ÇSBÖ 32/10), (ÇSBÖ 34/11), (ÇSBÖ 86/15), (ÇSBÖ 89/7), (ÇSBÖ 93/24), (ÇSBÖ 116/23), (ÇSBÖ 118/20), (ÇSBÖ 127/7), (ÇSBÖ 127/13), (ÇSBÖ 131/25), (ÇSBÖ 134/28), (ÇA 14/9), (ÇA 19/26), (ÇA 20/8), (ÇA 29/5), (ÇA 29/13), (ÇA 47/8), (ÇA 49/26), (ÇA 52/9), (ÇA 54/1), (ÇA 58/11), (ÇA 58/24), (ÇA 63/24), (ÇA 68/15), (ÇA 70/8), (ÇA 70/12), (ÇA 94/7), (ÇA 132/30), (ÇA 139/5), (ÇA 148/27), (ÇA 152/11), (ÇA 155/12), (DAK 13/24), (DAK 18/28), (DAK 47/8), (DAK 70/30), (DAK 96/10), (K 9/18), (H 40/32), (H 49/14), (H 64/10), (H 85/6), (AYÇ 19/9), (AYÇ 69/21), (T 53/12), (T 103/1), (T 114/6), (İÖ 20/8), (İÖ 166/10), (U 55/23), (U 56/17), (GYA 11/25), (GYA 38/19), (GYA 48/24), (GYA 59/18), (GYA 65/19), (GYA 73/6), (GYA 84/18), (GYA 86/13), (GYA 106/14), (GYA 109/21), (GYA 109/22), (GYA 124/16), (GYA 128/8), (GYA 134/11), (İLKÖ 39/10), (İLKÖ 40/9), (İLKÖ 52/17), (İLKÖ 57/12), (İLKÖ 65/16), (İLKÖ 69/5), (İLKÖ 82/26), (İLKÖ 83/4), (İLKÖ 83/8), (İLKÖ 85/3), (İLKÖ 85/5), (İLKÖ 104/14), (İLKÖ 106/8), (İLKÖ 106/14)

çıkâr-*: Meydana getirmek, sebep olmak.

Birden kanım dondu: yangını ben çıkardım! (HI 122/12)

(HI 122/13), (HI 123/17), (DAK 47/10), (İÖ 177/17)

çıkâr-: 11. Giysi, ayakkabı vb.ni vücuttan ayırmak, soymak.

Paltosunu çıkardı. (ÇÖ 25/26)

(ÇSBÖ 132/13), (ÇA 31/18), (K 28/3), (İÖ 58/29), (GYA 125/23)

çıkâr-: 15. İkram etmek.

Yemeğini bir gün olsun önüne eksik çıkarmadım. (ÇÖ 79/26)

çıkâr-: 14. Ortaya koymak.

Hiç birşey yapmıyormuşçasına kumaşları birbirine ulaya ulaya ne güzel elbiseler çıkartırdı. (ÇSBÖ 86/21)

(DAK 22/3)

çıkart-: Çıkarma işini yapmak.

Babası, bildiği o eski sesiyle, “Düşündüklerini aklından çıkart.” dedi. (ÇÖ 12/21)

(ÇÖ 12/27), (ÇSBÖ 34/23), (ÇSBÖ 37/5), (ÇSBÖ 74/7), (ÇA 20/5), (DAK 29/29), (DAK 33/21), (K 26/27), (K 93/10), (K 108/22), (H 49/9), (H 64/20), (H 72/12), (H 72/13), (H 72/28), (H 75/22), (H 76/19), (H 80/22), (H 89/3), (H 126/12), (H 136/14), (H 136/17), (AYÇ 34/30), (AYÇ 57/30), (AYÇ 60/14), (AYÇ 69/25), (AYÇ 71/5), (AYÇ 72/15), (T 42/12), (T 89/30), (T 90/12), (T 91/4), (T 128/17), (İÖ 22/3), (İÖ 33/16), (İÖ 49/18), (İÖ 97/4), (İÖ 122/6), (İÖ 122/23), (İÖ 243/30), (U 63/19), (İLKÖ 39/1), (KP 61/7)

çıkıver-: Çabucak veya ansızın çıkmak.

Bu sözler ağzından öylesine doğal, öylesine saygılı çıkıvermişti ki, babasının, gece gündüz aklının bahçe çitlerinin üstünde olduğunu sanabileceğini düşündü. (DAK 48/27)

(İLKÖ 61/4), (İLKÖ 170/26), (KP 7/5)

çıldirt-: Çıldırmasına sebep olmak.

– Ah dostum, çıldirtacaksın beni, diyerek ayağa kalktı Ragıp. (ÇÖ 71/26)

(İÖ 11/12), (İÖ 118/19), (İLKÖ 61/6), (KP 56/13)

çırp-: 2. İki şeyi birbirine çarpmak.

Ellerini çırpyordu. (AYÇ 65/13)

çırpın-: 5. *mecaz* Çok istenilen bir şeyi gerçekleştirebilmek için aşırı derecede çaba harcamak.

Umutsuz bir boşluk içinde, boşuna çırpınıyorlar gibiydi. (ÇSBÖ 26/23)
(ÇSBÖ 114/8), (ÇA 36/16), (DAK 60/4), (K 30/32), (AYÇ 24/4),
(AYÇ 72/23), (GYA 21/18), (GYA 52/14), (İLKÖ 194/4)

çırpın-: 3. Ses çıkararak hafifçe dalgalanmak.

Deniz, bu dünyadan olmayan bir sesle ayaklarının altında hışırdıyor,
çırpınıyordu. (H 19/25)

çiftçilik et- (yap-): Tarımla uğraşmak, rençperlik yapmak.

Daha ilçeye gelmeden önce, o yörede çiftçilik yapardı adam. (ÇSBÖ 55/21)

çiğne-: 1. Ağza alınan bir şeyi dişler arasında ezmek, öğütmek.

Bezgin, can sıkıntısıyla çiğniyorlardı samanları. (HI 106/21)
(GYA 91/12)

çiğne-: 2. Ayağı veya tekerleği altına alarak ezmek.

İsterse beni çiğnesindi. (U 98/2)

çiğne-: 4. *mecaz* Egemenliği altına almak.

Çiğniyorlar. (GYA 90/28)

çiğneyip geç-:** Hiç düşünmeden çiğnemek, hiç itibar etmemek.

O da bu hazla, onların umarsızlığını çiğneyip geçerd. (H 38/5)

çileden çık-: 1. Olup bitenler karşısında sabrı ve dayanıklılığı kalmayıp taşkınlık göstermek.

Düşüncesi bu kerteye gelince hırçınlaştı birden, çileden çıktı. (ÇSBÖ 103/13)

(H 87/2)

çimdikle-: 1. Bir kimsenin etini başparmakla işaret parmağı arasında kıştırarak sıkıp acıtmak.

Salyalı öpücüklerini omuzlarında göğsünde gezindiriyor çimdikliyor kısık tıkanık haykırıışlarla bağırıyordu. (K 31/13)

(H 51/20), (T 95/14)

çiz-: 1. Çizgi çekmek.

Sabahleyin sırtını tentürdiyotla baklava biçiminde çizdik, öksürük geçer gibi olmuştu, ama gene başladı. (HI 62/18)

(HI 93/8), (ÇÖ 57/28), (ÇA 130/15), (GYA 28/20), (İLKÖ 124/13)

çiz-: 2. Bir şeyin resmini yapmak.

Bu da Nurcan'la onun konuşması, iltihaplı, salyalı, akıntılı bir konuşma: kızım sen deliriyorsun.. öyle olsun: ben uyuduğumda beni uyandırın, ben uyanırken beni bir daha uyandırın, hep böyle tembihlerde bulunuyor, kulağına zil sesleri geliyor, telefon sinyalleri geliyor, birileri sus diyor, parmağını dudağına götürüp sus işareti yapıyor, gözünü dikip bu olan bitene bakıyor, dalıp gidiyor, sinirleniyor, kendi kendine hasta olmadığını söylüyor, gidip bir lokantada eşşek gibi yemek yiyeceğini söylüyor, masanın üstündeki kâğıtlara erkek portreleri çiziyor, sonra da bu portrelere bıyıklar kondurup yaptığını bozmaya çalışıyor, çünkü her şeyin yarım kalması gerekiyor ve derken belki de yarım bırakılmış bir telefon ziline aklı takılıyor. (H 105/6)

(İLKÖ 91/18)

çiz-: 4. Çizgi biçiminde yaralamak.

Sonra hayvanın karnını boydan boya bir bıçakla çiziyor. (İLKÖ 38/19)

çizgi çek-: 1. Bir noktayı hat biçiminde çeşitli yönde uzatmak.

Atımın kuyruğuyla yere bir çizgi çektim (ÇA 130/22)

(T 33/19)

çizik atıp dur-:** Çizme, çizik atma işini sürdürmek.

O, elindeki kırmızı kalemle masasının üstüne çizikler atıp duruyordu. (İLKÖ 166/12)

çiziktir-: 2. *mecaz* Baştan savma yazmak, gelişigüzel karalamak; çiziktirmek, çiziktirmek.

Gözleri kızarıncaya kadar loş alacakaranlıkta oturup kalır, düşünür, masanın üstünde bir şeyler çiziktirir, çiziktirdiklerini karton bir dosyanın içine istiflerdi. (AYÇ 32/2)

çobanlık et-: 1. Çoban olarak çalışmak, hayvan gütmek.

On-onbir yaşlarında bir çocuk çobanlık ediyor sürüye. (İLKÖ 41/5)

çocuklaş-: 1. Çocuk gibi davranışlarda bulunmak.

(Adeta çocuklaşır) (DAK 18/8)

çocukluk et- (yap-): 1. Çocukça davranışlarda bulunmak.

Burada ne kadar zaman kalmıştım, bilmiyordum, aslında buraya gelmekle de saçmalamıştım, evde işim vardı, bulgur kaynatılacaktı, şimdi belki ateşi yakmışlardır, belki su kaynamaya bile başlamıştır, ben olmasam kadınlar bu işin üstesinden gelemeyizler, o koca kazan dolusu bulguru kim karıştırarak, kim dama

çekecek, tuhaf bir çocukluk yapmışım işte.. ama artık daha fazla gecikmemeliyim, kendimi kimseye güldürmemeliyim. (DAK 56/17)

çoğalt-: 1. Miktarını, sayısını, ölçüsünü artırmak, fazlalaştırmak, ziyadeleştirmek.

Gecenin, yabanıl, dingin hışırtısı gitgide büyüyerek aralarındaki uzaklığı çoğaltıyordu. (ÇSBÖ 37/26)

(H 29/15), (H 87/18), (AYÇ 31/16), (İÖ 111/2), (İÖ 129/30), (İÖ 151/7), (İÖ 155/4), (İÖ 170/4), (İÖ 173/8), (GYA 50/26), (KP 81/4)

çomak sok- (veya koy-): Bir işi aksatan, engelleyen davranışta bulunmak.

Ne kadar zaman uyudu bilemedi sabah mıydı neydi uyandığında tıpkı uykuya vardığı zamandaki gibi ıslak güneş ışınları dökülüyordu camdan hiç mi uyumadı yoksa yüz gündür uyuyor muydu bilemedi elbisesi temizlenmiş silinmiş sandalyenin arkalığına asılmıştı kapının ardından fısıltılar duydu daha kendinde olmadığına hükmederek başını kaldırmadı yastıktan bütün vücudu sızlayan bir mahmurluğun ezgin bir yorgunluğun ağırlığıyla ovalanıyordu halasının sesiydi duyduğu kocasıyla konuşuyordu eniştem diye düşündü *senin gibi eniştenin çarkına çomak sokarım ben* (ÇA 32/7)

çök-: 3. Çömelmek.

Gittikçe ağırlık veren torbalarımızı yanımıza bırakıp yol kenarına çöktük. (HI 78/25)

(HI 79/13), (HI 93/12), (ÇA 121/11), (H 130/12)

çök-: 2. Üzerinde bulunduğu yere yıkılmak.

Ev, alevler içinde, olduğu gibi çökmüştü. (HI 121/26)

(DAK 68/15), (GYA 122/4)

çök-: 4. Oturmak, birdenbire oturmak.

Caddeye bakan bir kanepeye çöktü. (ÇÖ 76/8)

(ÇSBÖ 21/25), (ÇSBÖ 23/12), (ÇA 42/1), (ÇA 74/26), (H 9/23), (İÖ 214/11), (U 91/22), (U 108/19), (GYA 109/3), (GYA 109/8), (İLKÖ 57/4)

çök-: 5. Birinin, bir şeyin üzerine çullanmak.

Birden nasıl oldu anlayamadım, iki eliyle omzuma çöktü, yüzünü koluma bastırdı. (GYA 118/4)

çömel-: Dizlerini bükerek topukları üzerine oturmak; çömmek, çökmek.

Avuçlarını ateşe doğru açarak ocağın kenarına çömeldi Ömer. (HI 68/2)

(HI 95/21), (HI 106/22), (HI 122/29), (ÇÖ 46/24), (ÇÖ 53/27), (ÇÖ 55/26), (ÇSBÖ 9/30), (ÇSBÖ 59/13), (ÇA 9/15), (ÇA 14/14), (ÇA 44/12), (ÇA 126/15), (ÇA 142/23), (ÇA 146/16), (ÇA 155/18), (AYÇ 72/15)

çöreklen-: 3. *mecaz* Bir yerde, orada yaşayanları rahatsız etme pahasına sürekli kalmak, yerleşmek.

Yıkıntı, artık büsbütün dayanılmaz halde bütün sığınaklarıma çörekleniyor. (HI 50/2)

(ÇSBÖ 115/25), (DAK 34/8), (İLKÖ 49/3)

çöydür-: *derleme sözlüğü* Fıskırtarak, kavis çizerek işlemek.

Ulan eteğini kaldıramıyor musun dedi Melek eteğini kaldır da çöydür şu duvarın dibine destur de (ÇA 147/16)

çöz-: 1. Düğümlü, bağlı veya sarılı bir şeyi açmak.

Çıkınlarını çözdüler. (ÇSBÖ 29/8)

(K 28/29)

çözdür-: Çözme işini yaptırmak.

Bilmece çözdürme adama. (GYA 76/16)

çürüt-: 1. Çürümesine sebep olmak.

Kirişleri kurtlar yemiş, çürütmüştür. (ÇÖ 28/30)

(ÇÖ 30/4), (ÇSBÖ 60/1)

dağıl-: 1. Toplu durumdayken ayrılıp birbirinden uzaklaşmak.

Orada dağılacaktık. (ÇÖ 50/23)

(ÇÖ 89/26), (ÇSBÖ 82/22), (ÇSBÖ 128/8), (ÇA 86/2), (DAK 42/11), (K 47/5), (H 9/22), (AYÇ 18/5), (İÖ 29/7), (İÖ 90/25), (İÖ 91/1), (GYA 73/18), (GYA 93/25), (GYA 104/5), (GYA 116/26), (GYA 130/22)

dağıt-: 3. Herhangi bir şeyi ayrı ayrı kimselere vermek.

Önündeki defterden birer ikişer kelimeler çıkarıyor, yüzlerine bakarak, kolunun işaretleriyle herkese dağıtıyordu bunları. (HI 73/30)

(ÇÖ 90/1), (T 14/5), (T 18/9), (T 18/11), (T 47/5)

dağıt-: 1. Toplu durumda bulunanları birbirinden uzaklaştırmak veya ayırmak.

Mısır tanesi gibi bütün aileyi dağıt, bizi sersefil et, sonra gel kasıl, beni suçlamaya kalkış. (ÇÖ 56/18)

(İLKÖ 151/8)

dağla-: 2. Akan kanı dindirmek veya hasta bölümleri ortadan kaldırmak için vücudun bir yerini kızdırılmış bir metal araçla yakmak.

Yusuf yaralarının üzerinde sürünerek geçiyor oradan çünkü oraya gelinceye bu tanıdık erkek yüzünü görünceye değin çok yaralar almış vücudu şerha şerha parçalanmış ruhu delik deşik olmuştur.. bir köpeği ikiye bölecek denli keskin olan kırbaç onun onulmaz ruh yarasına şifa getirecek, bu yaraları dağlayacak ve iyi edecek: böyle düşünüyor ama yaralarının iyileşmesine vakit var daha (K 42/11)

(U 118/24), (U 120/19)

(bir şeye) dâhil ol-: Katılmak, girmek veya içinde olmak.

Sonra, arabacı da oyunumuza dâhil oldu. (ÇÖ 50/9)

dal-: 2. Bir yerin içine girmek.

Sonra sol baştaki bir koridora daldım. (HI 42/28)

(HI 120/30), (ÇÖ 14/22), (ÇÖ 52/3), (ÇSBÖ 131/1), (ÇA 79/1), (T 115/25), (İÖ 30/14), (İÖ 104/26), (İÖ 158/24), (İÖ 242/14), (U 98/21), (U 108/2), (İLKÖ 73/17), (İLKÖ 205/11), (KP 76/21)

dal-: 1. Suyun içine bütün vücuduyla ve hızla girmek.

Üstlerindeki birkaç parça çamaşırı ıslak kumların üstüne bırakarak, birbirlerinden hiçbir yerlerini saklamayı gereksinmeden suya daldılar. (İLKÖ 148/11)

daldır-: 1. Dalma işini yaptırmak, dalmasına sebep olmak.

Kadın, elini suya daldırıyor, kocasının yüzünü ovuyor, onu ayıltmaya çalışıyordu. (ÇSBÖ 12/30)

(ÇSBÖ 72/21), (ÇSBÖ 74/26), (İLKÖ 34/12), (İLKÖ 34/16)

dalgalan-: 3. Hareketli olmak.

Yağmur, camı durmadan tokatlıyor, dışarıda ak bir çamaşır, karanlık boşlukta dalgalanıyordu. (HI 93/3)

(ÇSBÖ 49/6), (ÇA 30/24), (ÇA 90/18), (H 17/32), (H 71/10), (AYÇ 23/6), (T 61/15), (İÖ 100/18), (İÖ 188/8)

dalgalandır-: Dalgalı duruma getirmek, dalgalanmasını sağlamak; çalkandırmak.

İkinci sonu rüzgârı masaların kırmızı damalı örtülerini dalgalandırdı, semaver buğuları yüzleri yalıyordu, semaverlerin parlak yüzeylerinden, yamaçlarından ince damarlar süzülüyor, gölgeleniyordu. (ÇSBÖ 123/12)

(T 8/7)

damla-: 3. *mecaz* Bir yere çağrılmadan, çekinmeden gitmek, çıkagelmek.

Ragıp keşfetmiş, hemen o gün gelip bize haber vermiş, akşamına da, biz oraya damlamıştık. (ÇÖ 50/7)

damla-: 1. Damla durumunda tane tane düşmek.

Musluğun damlalarını saymaya başladı, sayılacak kadar düzenli, biçimli aralıklarla damlıyordu. (K 14/4)

(K 22/9), (K 42/20), (AYÇ 62/12)

dans et-: 1. Müzik temposuna uyarak estetik değer taşıyan vücut hareketleri yapmak.

Ölmüş denizin dalgaları dans etmiyordu. (U 87/16)

(GYA 113/6)

davetiye çıkar-: Olumsuz bir şeyin meydana gelmesi için gerekli şartları hazırlamak:

– Hadi, gel, yakala beni...

Diyen ses tramvayın çelik tekerleklerinin tarrakası ile yağmurlu göğün derinliklerine ağıyor ve ona davetiye çıkarıyordu. (U 141/24)

davran-: 2. Bir şeye el atmak, girişmek.

“Hadi kahvaltıya çıkalım, dedi adam, burada belki şu oklardan fırlatabiliriz birbirimize.. bakalım kim önce davranacak?” (H 152/14)

(AYÇ 74/18), (T 54/8), (GYA 60/9)

daya-: 3. Korkutmak için hızla, öfkeyle yaklaştırmak, uzatmak.

Arabacının sırtına dayadı. (ÇÖ 51/15)

(ÇSBÖ 27/4), (T 60/19)

daya-: 1. Yaslamak.

Güllü, işini bitirdikten sonra süpürgesini kapıya dayadı, gelip ananın yanına çömeldi. (ÇÖ 53/26)

(ÇÖ 64/2), (ÇSBÖ 40/14), (ÇSBÖ 89/11), (ÇSBÖ 95/24), (ÇA 41/28), (ÇA 44/13), (ÇA 126/18), (DAK 43/3), (K 95/17), (H 14/1), (H 107/3), (AYÇ 78/9), (AYÇ 80/6), (İÖ 15/27), (U 75/6), (GYA 111/12), (GYA 128/30), (İLKÖ 63/19), (İLKÖ 65/3), (İLKÖ 125/12), (İLKÖ 129/25), (İLKÖ 163/9)

daya-: 5. *mecaz* Kalitesiz, kötü veya çürük bir malı, gizlice iyi olanların arasına katıp müşteriye satmak.

Namussuz bayat çayı dayamış diye söylendi (ÇA 9/21)

dayan-: 4. mecaz Varmak, ulaşmak.

Ağır soluklar, ürkek adımlarla kaymadan, yolundan şaşmadan, özenle yürüyor -yürümüş, yaşantısının her parçasını bir köşelere tikiştirmiş, bir yerlerde unutmuş, dağılıp dağılıp toplanarak kim bilir belki istemeden, belki isteklerle, belki doğrudan doğruya düşünmeden, ama hiç olmazsa alt düşüncesinde hep bunları yaşayarak bir çizgiye yaklaşmış, varıp dayanmış. (HI 68/25)

(H 20/18), (H 141/32), (KP 47/2)

dayan-: 1. Bir yere yaslanmak, kendini dayamak.

Öyle ki, şimdi, adamın karnı semere dayanmış, başı, ayakları iki yandan sarkıyordu. (ÇSBÖ 32/16)

(K 24/23), (H 83/14), (İÖ 170/16), (U 51/16), (U 133/5), (GYA 19/19)

debelen-: 1. Bir acının etkisiyle veya bir baskıdan kurtulmak için çırpınmak.

“İşte böyle, dedi, şimdi debelen ayaklarımın altında..” (HI 99/11)

(ÇÖ 39/31), (ÇA 17/20), (ÇA 112/2), (K 39/5), (K 70/11), (H 107/21), (AYÇ 62/23), (T 59/30), (İÖ 34/19)

debelenip dur-:** Debelenme işini sürdürmek.

Üzerine çamur sıçratarak yanından geçen at arabalarına aldırış etmiyor o arabalara bağlı atların asla kişnemediğini düşünüyor sonradan o atların kışına torba bağladılar bunu kendisinin de oy verdiği bir belediye başkanı akletti kentleri böylece at fişkısından kurtuldu ama gene de pislik ve kirlilik her yanı sarmış gibiydi ve kendisi bu pisliğin içinde debelenip duruyordu her yanda cam kırıkları vardı her yanda bir yerlere hareket etmeyi bekleyen trenler vardı kör istasyonlar vardı ve bu istasyonlarda kör makasçılar hizmet ediyordu. (K 83/17)

dedirt-: Demek zorunda bıraktırmak.

Dedirtirim ben bunu, inan olsun. (AYÇ 42/1)

(İÖ 96/20), (İÖ 96/21), (İÖ 97/3), (İLKÖ 48/12)

defol-: Savuşmak, çekilip gitmek.

Def olmayacak mısın sen diye haykırdı (ÇA 16/19)

(ÇA 76/13), (K 28/21), (H 60/4), (T 106/20), (T 106/23), (T 106/28)

defolup git-:** Hemen bulunulan yerden ayrılmak, çekip gitmek.

Defolup gidin ulan işinize (ÇA 75/22)

değdir-: Değmesini sağlamak, değmesine yol açmak.

Kadın, serçe parmağını suya değdirdi, su ıgneleniyordu. (ÇSBÖ 73/27)

(DAK 40/10), (DAK 40/10), (DAK 74/4), (AYÇ 19/10), (T 33/11), (U 76/10), (U 83/13), (U 110/5), (GYA 21/8)

değiş tokuş et-: Birbiriyle değiştirmek.

Sonradan bazı şeyler satıldı, bazı şeyleri birbiriyle değiş tokuş ettiler. (HI 75/15)

değiş-: 3. Karşılıklı alıp vermek, mübadele etmek.

Hele sevdiğim bir filmi arkamda bırakıp sinema salonundan caddenin arka sokaklarından birine çıkıp ahmakıslatanın altında caddeye uzanmanın, cadde boyunca ıslanarak yürümenin bedelini dünyanın hiçbir servetiyle değişmem. (İÖ 158/30)

değiş-: 4. Değiştirmek.

Elbiseleri de değişiriz... (İLKÖ 55/16)

değiştir-: 2. Bir şeyi veya bir kimseyi bulunduğu yerden başka bir yere götürmek.

Ocağa döndü, odunların yerlerini değiştirdi, birden harlandı ocak. (HI 65/26)

(ÇA 30/19)

değiştir-: 1. Başka bir biçime sokmak, değişikliğe uğratmak.

Adam bakışını değiştirmedi. (HI 98/6)

(ÇSBÖ 27/22), (ÇSBÖ 31/17), (ÇSBÖ 57/23), (ÇSBÖ 57/28), (ÇSBÖ 61/2), (ÇSBÖ 64/25), (DAK 39/2), (K 45/15), (U 74/7), (GYA 58/19), (GYA 70/24), (GYA 79/26), (İLKÖ 48/16)

değiştir-: 4. Birini bırakıp başkasını kullanmak.

Elbisesini değiştirdi kravatını da taktı (ÇA 50/9)

(ÇA 68/7), (ÇA 85/22), (DAK 33/28), (K 68/6), (K 68/7), (K 68/7), (H 117/8), (H 136/18), (H 149/25), (AYÇ 27/29), (AYÇ 51/16), (AYÇ 55/22), (T 76/17), (T 76/22), (U 50/12), (GYA 39/24), (GYA 89/8), (GYA 113/18), (İLKÖ 44/16), (KP 11/9)

del-: 1. Delik açmak, delik duruma getirmek.

Büyük halamın gözleri, isteksiz, anlamamış, aralandı, alacakaranlıkta yavaşça havayı deldi, gözlerimi buldu. (HI 87/26)

(ÇÖ 14/25), (ÇA 78/6), (H 36/14), (İÖ 139/11), (U 93/11), (İLKÖ 38/12), (İLKÖ 202/12)

deli et-: 1. Çılgına çevirmek.

Anamı deli ettin, anlıyor musun? (ÇÖ 60/13)

delip geç-:** Ansızın delmek.

Ok, her zaman olduğu gibi, bir yüreği delip geçiyordu. (H 149/19)

(AYÇ 59/14), (T 64/11), (U 93/11)

delirt-: Deli etmek, çıldırtmak.

Delirteceksin beni (H 103/9)

(H 104/26)

demetle-: Demet yapmak, demet durumunda ayırıp bağlamak.

Bu kadar yeter, dedi adam, makası yerine bırak, gülleri de al yukarı getir, demetleyelim. (GYA 38/16)

demle-: 1. Çayı kaynar suyun içine attıktan sonra renk ve koku vermesi için bir süre bekletmek, demlendirmek.

Sabırsızlanma Çarli, diyor Sitare mutfak kapısından başını uzatarak, çay demliyoruz işte, görüyorsun. (GYA 9/24)

dene-: 2. Bir işe, başarmak amacıyla başlamak, girişimde bulunmak, teşebbüs etmek.

Bacakları bir çuval gibi, bir yabancı madde gibi sarmışlardı onu, silkinip kurtulabilir mi –bunu çok denemişti, her seferinde de büsbütün yorulduğunu, büsbütün yıkıldığını, yenildiğini görmüştü. (HI 30/6)

(HI 57/6), (HI 78/29), (ÇSBÖ 48/27), (K 15/12), (K 25/18), (K 70/21), (K 86/8), (K 111/8), (H 22/5), (H 38/13), (H 45/19), (H 112/14), (H 147/12), (AYÇ 29/23), (AYÇ 37/16), (AYÇ 38/7), (AYÇ 48/7), (AYÇ 67/22), (T 18/17), (T 82/12), (T 84/21), (T 91/6), (İÖ 19/21), (İÖ 20/11), (İÖ 90/13), (İÖ 97/12), (İÖ 104/17), (İÖ 114/10), (İÖ 120/4), (İÖ 155/6), (İÖ 157/12), (İÖ 238/24), (İÖ 238/25), (U 14/7), (U 18/20), (U 44/17), (U 54/27), (U 55/13), (U 83/18), (GYA 16/1), (GYA 54/27), (GYA 60/4), (GYA 60/30), (GYA 84/24), (İLKÖ 142/23), (İLKÖ 159/14), (İLKÖ 173/17), (İLKÖ 179/4), (KP 75/18)

denetle-: Bir işin doğru ve usulüne uygun olarak yapılıp yapılmadığını incelemek, murakabe etmek, teftiş etmek, kontrol etmek.

Tanrı, insanları her yönden deneyip denetliyor. (ÇSBÖ 40/19)

(ÇSBÖ 126/6), (K 104/18), (H 31/17), (H 50/3)

denk et-:** Denk bir duruma getirmek.

“Yok, hepsini denk ettik.” dedi Yakup. (ÇÖ 19/10)

densizlik et-: Yakışıksız ve saygısızca davranmak.

– Gel otur buraya, dedi Şaziye çocuğa, çok densizlik etme öyle. (ÇÖ 78/15)

(ÇA 130/21)

derdine düş-: 1. Yapılması gereken bir şeyi gerçekleştirmenin yollarını aramak.

Yalnızca, bu daha yeni yetmekte olan genç adamın çatal sesinden dünyaya fişkırttığı mutluluktan pay alabilmenin derdine düşer. (İÖ 81/4)

dereyi (suyu) görmeden paçaları sıva-: Gerektiğinden çok önce veya henüz ortada hiçbir şey yokken hazırlanmaya kalkışmak.

Ulan suyu görmeden paçaları sıvadın amma da hevesliymişsin ha (ÇA 153/13)

derinleştir-: 1. Derin duruma getirmek.

Ama işsizliklerle geçen, haylazlıklarla yüklü ömrünün ağırlığı yüzüne çizdiği oluklardan o daha dünkü günlerdeki çeviklik ve ustalıkla kaymıyor, bütün bütün o oluklara yığılıyor, yataklarını derinleştiriyor, yüzüyle birlikte evin her yanına dağılıyor, herkese, her köşeye sınıyor. (HI 72/11)

deriş-: 1. Bir nokta dolayında toplanmak, temerküz etmek.

... engelleri aşmaya cesaret edemedikten sonra beni niye arıyordun o zaman ben senin aradığın sevgili olabilir miydim bunun üzerinde derişmeye çalış bunun üzerinde ben de derişeceğim... (İÖ 214/17)

derle-: 2. Düzgün bir biçimde toplamak.

“Az bekle, dedi, şunları derleyim hele.” (HI 100/18)

derleyip topla- (veya toparla-): Dağınık olan şeyleri bir araya getirip düzenlemek, düzene sokmak.

Oturacak vaktim yok oğlum benim enişten gitti şimdi evi bir derleyip toplasam diyordum (ÇA 34/3)

(T 126/2)

destek ol-: Güç sağlamak, yardımcı olmak.

Ona destek oluyormuşum. (HI 106/13)

destekle-*: Takviye etmek.

Ama zurnasını avurtlarını çatlatırcasına üflüyor, çolak berberin marifetli ellerinin ahengini destekliyordu. (İÖ 12/8)

deş-: 1. Bir yeri oymak, delmek, kazmak.

Yoksullar mahallesinde, kentin bağırsağını deşmiştim. (HI 125/1)

devam et-: 3. Sürdürmek.

Sonra devam ettim: (HI 98/13)

(ÇÖ 23/17), (ÇÖ 24/33), (ÇÖ 67/5), (ÇÖ 83/4), (ÇSBÖ 19/17), (ÇSBÖ 21/5), (ÇSBÖ 36/18), (ÇSBÖ 140/28), (ÇA 28/23), (ÇA 73/14), (ÇA 76/21), (ÇA 104/3), (ÇA 104/25), (ÇA 105/13), (ÇA 135/1), (DAK 62/17), (DAK 64/18), (DAK 69/30), (DAK 78/24), (K 18/24), (H 39/27), (H 61/3), (H 64/4), (H 150/20), (H 151/7), (AYÇ 17/4), (AYÇ 44/23), (AYÇ 45/18), (AYÇ 76/9), (T 13/18), (T 29/1), (T 40/4), (İÖ 17/17), (İÖ 33/1), (İÖ 40/9), (İÖ 62/2), (İÖ 130/14), (İÖ 135/29), (İÖ 136/3), (İÖ 153/26), (İÖ 159/29), (İÖ 182/13), (İÖ 184/4), (İÖ 243/32), (U 9/25), (U 79/8), (U 84/28), (U 94/14), (U 142/19), (GYA 30/29), (GYA 43/28), (GYA 44/26), (GYA 62/21), (GYA 87/30), (GYA 122/9), (GYA 132/20), (İLKÖ 117/19), (İLKÖ 128/15), (İLKÖ 134/17), (İLKÖ 199/2), (İLKÖ 201/9), (KP 71/19), (KP 90/10)

devin-: 2. Bir cismin, bir noktaya göre, yeri veya durumu değişmek, hareket etmek.

O zaman turnalar uçar dünyanın üzerinden, geyik sürüleri.. ormanlar devinir.. ve çam ağaçlarından, kızıl çamlardan meşaleler tutuşur.. dünya kıpırdanır, canlanır. (AYÇ 21/13)

devin-: 1. Vücudu oynatmak veya kıpırdatmak, kımıldanmak, hareket etmek.

Karşı gövde uyarılıyor, kösnül kımıldanışlarla deviniyor, inliyor, üzerinde gezinene ayaklara sarılıyor, o ayakların parmaklarına yüzünü sürüyor, öpüyor, kokluyor. (AYÇ 23/18)

devinime geç-:** Hareket etmeye, çalışmaya başlamak.

Piyanosunun tuşları da sanki kendiliğinden devinime geçti, birbiri arkasından devinen tuşlar, o bildiği, zihninde defalarca yinelediği melodiyi yeniden oluşturmaya başladı. (H 21/2)

devir-: 1. Ayakta veya dik duran bir şeyi düşürmek, yatay duruma getirmek.

Sabahleyin salep güğümünü devirdim. (HI 114/8)

(ÇÖ 32/12), (K 111/10), (H 122/23), (İLKÖ 143/2)

devret-: 3. Bir şeyi aktarmak.

Yetmişbin kanatlı, her kanadı yetmişbin renge boyanmış melekler bir gezegenden ötekine, yeryüzünden devşirdikleri kut'u birbirinin kanadı üzerinden devrediyor... (İÖ 187/18)

devşir-: 1. Bir araya getirmek, derlemek, toplamak.

– Nerdesin kızım, dedi, ikidir çağırıyorum.. hadi avludan bikaç baş soğan devşir de.. (ÇSBÖ 73/4)

(T 118/22), (U 129/26)

dışarı at-: 1. Kovmak

O zaman, bir bağdan kopmuş gibi kendimi dışarı attım. (HI 74/26)

dışarı çık-: 1. Kapalı bir yerden dışarı gitmek.

Dedem sonunda ayağa kalktı, yanıma geldi, bir şey demeden gözlerimin ta içlerine baktı, sonra kapıyı geçip dışarı çıktı. (HI 21/12)

(HI 48/22), (HI 63/12), (HI 63/17), (HI 68/8), (HI 75/24), (HI 77/28), (HI 93/19), (HI 100/14), (HI 111/11), (HI 113/15), (HI 114/27), (HI 119/2), (ÇÖ 19/12), (ÇÖ 24/7), (ÇÖ 24/13), (ÇÖ 25/6), (ÇÖ 26/3), (ÇÖ 40/16), (ÇÖ 54/22), (ÇÖ 61/3), (ÇÖ 62/13), (ÇÖ 63/16), (ÇÖ 84/1), (ÇSBÖ 14/6), (ÇSBÖ 14/8), (ÇSBÖ 15/23), (ÇSBÖ 73/10), (ÇSBÖ 73/26), (ÇSBÖ 85/1), (ÇSBÖ 90/14), (ÇSBÖ 98/19), (ÇSBÖ 101/5), (ÇSBÖ 127/18), (ÇA 10/11), (ÇA 15/10), (ÇA 44/19), (ÇA 46/16), (ÇA 57/23), (ÇA 118/13), (ÇA 131/16), (ÇA 134/3), (ÇA 134/5), (ÇA 144/9), (ÇA 146/14), (ÇA 157/5), (DAK 43/18), (K 21/5), (K 39/16), (H 27/5), (H 137/26), (H 152/18), (AYÇ 87/25), (İÖ 39/19), (GYA 50/31), (GYA 72/20), (GYA 130/20)

dibe vurdur-:** En kötü duruma düşürmek.

– Beni dibe vurdurdun. (U 87/3)

didin-: Çok güçlük çekerek sürekli çalışmak.

Bu yüzden dışardan el işleri almış, günler ve geceler boyu onlar üstünde didinmiştir. (ÇÖ 35/4)

(İLKÖ 112/20)

didinip dur-:** Didinmeyi sürdürmek, bir şeyler için sürekli uğraşmak.

Yarım saatten beri inatla, öfkeyle, hırçın homurtularıyla camın önünde didinip duruyordu. (İLKÖ 121/4)

dik-(I): 2. Yetiştirmek için bir bitkiyi toprağa yerleştirmek.

Demek hep bu yenilgiyi işlemiş, oymuş, eklemiş, düzeltmiş, dikmiş. (HI 57/9)

dik-(I): 1. Bir cismi dik olarak durdurmak.

Kerim, başını dikmiş, dinliyordu. (ÇÖ 79/30)

(ÇA 50/27), (DAK 16/5), (İÖ 168/1), (İLKÖ 165/4)

dik-(II): Biçilmiş veya yırtılmış kumaş, deri, yara vb.ni iğneye geçirilmiş iplikle tutturmak.

Elbise dolabını açtı, pencereden dışarıya baktı, güneşin yatay, soğuk ışıkları vuruyordu doğanın pürüzlü, soğuk yüzüne ve bir üşüme duygusu veriyordu, koyu renkli bir elbise çıkardı dolaptan -iki yıl önce kendisi dikmişti bu elbiseyi ve tam bedenine oturtmuştu.- (ÇSBÖ 127/14)

(H 16/29), (T 23/31)

dikil-(I): Karşı koymak.

Aralarında, anlamsız bir perdeyle doğrulmuşlar, zamanın içinde yiten, eriyip giden bir şeylere karşı dikilmişlerdi. (HI 54/14)

dikleş-: 2. *mecaz* Birine karşı ters tutum içine girmek, karşı durmak.

Şermin yeniden dikleşti. (ÇSBÖ 97/4)

dinelt-:** Dik durmasını sağlamak.

Torbasını önüne dineltmiş, sinirli fiskeler indiriyordu. (HI 79/7)

(T 98/9)

dinle-: 2. Birinin sözünü, öğüdünü kabul edip gereğince davranmak.

Gevezelik etme dedi Ejder tam zamanı şimdi dinle bak babam namaza durur şimdi o namazını bitirmeden Fahrigile gidip geleceksin (ÇA 48/9)

(ÇA 100/12), (DAK 70/4), (H 65/28), (H 66/1), (T 59/18), (İLKÖ 193/13)

dinlendir-: 1. Dinlenmesini sağlamak, gölgelendirmek.

– Arada bir hayvanı da dinlendir, diye son bir öğüt daha verdi. (ÇSBÖ 29/30)

(KP 90/23)

diple-: 2. *ağızlardan* İçilecek bir şeyi dibine kadar içmek.

Sigarasını diple, izmariti suya fırlattı Güllü. (İLKÖ 69/15)

direksiyon salla-: *argo* Motorlu taşıt kullanmak.

Görünmeyen yollara direksiyon sallıyordu. (U 49/11)

diren-: Kendisine zor kullanılarak kabul ettirilmek istenen durumu, düşünceyi reddetmek, bu duruma karşı koymak; bekinmek, inat etmek, mukavemet etmek, taannüt etmek.

İlyas direniyordu. (HI 107/11)

(ÇSBÖ 110/11), (ÇA 91/16), (DAK 74/20), (H 77/13), (İLKÖ 109/14)

diret-: Herhangi bir düşüncede, bir istekte veya bir durumda ayak diremek.

Açık açık diretmese de, ama kocası iyi bilirdi onu. (ÇÖ 17/33)

(ÇA 21/29), (ÇA 91/20), (DAK 74/26), (K 23/31), (K 75/13), (K 79/19), (H 28/30), (T 54/14)

dirilt-: Dirilmesini sağlamak.

İlkin onu, kalbimi diriltmeliyim. (KP 56/9)

(KP 66/12)

dirsek çevir-: Daha önce iş birliği yaptığı kişiyi uzaklaştıracak davranışlarda bulunmak.

Belki de bu kent istemiyordu kendisini, şimdiden dirsek çevirmişti. (K 8/31)

dişle-: Bir şeyin bir parçasını ısırarak veya koparmak.

Yusuf diliyle kâğıdı ıslattı sonra kâğıdın ıslak yerini ince ince dişledi gözünün altından karısına baktı (ÇA 152/27)

diz çök-: 1. Dizlerini yere koyarak oturmak.

Koca alev denizinin önünde diz çöküyorum. (HI 123/20)

(ÇÖ 41/18), (ÇSBÖ 14/1), (ÇA 119/15), (DAK 54/14), (DAK 66/9), (DAK 96/11), (AYÇ 51/22), (AYÇ 76/5), (U 139/2)

dize getir-: Kendisine karşı geleni yenerek buyruğuna uyacak duruma getirmek.

Çocuksun be yeğenim sonrası olur mu bu işin dize getirdi işte beni şimdi bir çocuk diye fısıldaması kaldı aklımda çarpıldım sandım ondan sonra da bir daha töbe toparlayamadım kendimi koca İstanbul dar gelmeye başladı bana aylarca nere rastladıysa orda buldum kendimi (ÇA 86/29)

diz-: 2. Yan yana veya üst üste sıralamak.

Belinden çıkardığı peşkiri yere serdi, yiyecekleri de peşkirin üstüne dizdi. (ÇSBÖ 62/5)

(ÇA 109/7), (İLKÖ 85/6)

doğra-: Keserek parçalamak veya elle küçük parçalara ayırmak.

Gelin, az sonra, bir demet soğanla girdi içeri, soğanları yere bıraktı, köklerini kesip temizlemeye başladı, sonra bir başka kap içine ince ince doğradı. (ÇSBÖ 73/23)

(H 80/23), (İÖ 191/10)

doğrul-: 2. Oturan veya yatan bir kimse toparlanmak, dik bir duruma gelmek; kalkmak.

Doğrulдум. (HI 24/31)

(HI 54/13), (HI 71/19), (HI 76/32), (HI 100/6), (ÇÖ 26/19), (ÇÖ 43/14), (ÇÖ 68/10), (ÇÖ 81/18), (ÇSBÖ 51/13), (ÇSBÖ 72/9), (ÇSBÖ 103/21), (ÇSBÖ 115/17), (ÇA 22/8), (ÇA 23/8), (ÇA 51/20), (ÇA 134/21), (ÇA 154/23), (DAK 8/7), (DAK 45/3), (DAK 92/18), (K 24/1), (K 30/29), (GYA 41/8), (GYA 109/21), (GYA 123/29)

doğrult-: 1. Doğrulmasını sağlamak, doğru duruma getirmek.

Kerim, yatağın içinde, belini doğrultmuş oturuyordu bu kez. (ÇÖ 45/25)

(ÇÖ 65/19)

doğum yap-: Doğurmak.

Askerdeyken doğum yapmıştı karısı. (ÇÖ 21/10)

doğur-: 1. Yavru dünyaya getirmek, doğum yapmak.

Seni doğuracağıma taş doğuraydım. (ÇÖ 45/15)

(ÇA 21/3), (ÇA 76/8), (ÇA 76/9), (DAK 11/30), (U 132/16)

doğur-: 2. *mecaz* Ortaya çıkmasına yol açmak, sebep olmak.

Yandaki masada bir delikanlıyla genç bir kız yanyana oturuyorlardı, kız, başını delikanlının omzuna bırakmıştı, bunu bir anda gördü ve bir daha o yana bakmadı ama bu sahne zihninde, yabancı olduğu olmadığı bir imge doğurdu, “demek böyle yapıyorlar” diye düşündü tasarlayarak ve nefret ederek. (ÇSBÖ 129/19)

(DAK 83/29)

doktora görün-: Muayene olmak.

Doktora göründüm. (İLKÖ 60/17)

dokun-: 4. Alıp kullanmak, el sürmek.

Tıraş tasını, içindeki kirli suyu dökmeden aynanın önünde bıraktı, tıraş makinesiyle öteki gereçlere de dokunmadı. (ÇSBÖ 127/10)

(ÇA 84/13), (DAK 64/3), (K 37/10), (T 9/25)

dokun-: 9. *mecaz* Tedirgin etmek, rahatsız etmek; batmak.

Rahat bırak kızı dokunma ona (ÇA 16/18)

(İLKÖ 167/17)

dokundur-: 1. Dokunmasını sağlamak.

Tiksintiyle parmağını omzuma dokundurdu. (HI 99/5)

(ÇÖ 26/25), (ÇÖ 88/8), (ÇSBÖ 133/32), (DAK 23/3), (H 32/23), (T 65/29), (İÖ 154/21), (U 12/6), (U 80/5), (İLKÖ 181/14)

dola-: 2. Sarmak, kavuşturmak.

Zeynel'se, sol kolunu genç adamın beline doladı, kuvvetle sıktı. (ÇSBÖ 62/26)

(DAK 30/25), (İLKÖ 39/10)

dolan-: 2. Bir şeyin çevresinde dönmek, gezmek, dolaşmak.

Bir şeye alışamamanın ağır, pürüklü yüzü.. ağaç kabuklarında, odalarda, elbisemizin üstünde dolanıyor, kara kargalar, iğrenç hamamböcekleri gibi tenimizde geziniyor. (HI 49/4)

(HI 51/5), (HI 76/22), (HI 91/16), (HI 110/14), (ÇÖ 19/8), (ÇÖ 81/27), (ÇSBÖ 34/16), (ÇSBÖ 43/5), (ÇSBÖ 120/8), (ÇA 35/3), (ÇA 108/8), (ÇA 154/2), (ÇA 154/6), (H 55/17), (H 114/24), (H 121/2), (H 121/2), (AYÇ 68/5), (AYÇ 84/17), (T 46/28), (T 57/12), (T 59/25), (T 125/3), (İÖ 119/14), (İÖ 140/4), (İÖ 140/6), (İÖ 140/12), (U 122/5), (İLKÖ 192/24), (İLKÖ 194/10)

dolan-: 1. Bir şeyin çevresine sarılmak.

Kadın, öne atıldı, kara çarşaf birden adamın beline dolandı. (ÇSBÖ 50/20)

dolandır-: 1. Dolanma işini yaptırmak.

Kadın, belindeki kuşağa asılmış kocaman bir peşkiri yüzünde dolandırdı. (ÇSBÖ 72/23)

(ÇA 154/19), (AYÇ 53/11), (AYÇ 68/14), (AYÇ 72/29), (T 37/19)

dolanıp dur-:** Sürekli olarak dönmek, aynı yerde gezinmek.

Konuşmalar birbirine karışınca ağızdan ağza bir “merhum” sözü dolanıp duruyordu. (HI 74/13)

(DAK 60/27), (T 60/23)

dolaş-: 1. Gezinmek.

Üstelik vedalaşmak için bütün tanıdıkların, dostların kapısını vurdum, bütün şehri aşağı yukarı baştanbaşa dolaştım. (HI 38/26)

(HI 102/26), (HI 114/27), (ÇÖ 12/34), (ÇÖ 25/11), (ÇÖ 56/16), (ÇÖ 75/31), (ÇSBÖ 47/30), (ÇA 9/13), (ÇA 108/5), (ÇA 113/6), (DAK 52/7), (DAK 59/14), (K 13/6), (H 29/25), (H 117/13), (H 146/26), (AYÇ 28/9), (T 43/19), (İÖ 38/6), (İÖ 93/7), (İÖ 169/29), (GYA 89/31), (GYA 102/12), (İLKÖ 77/9), (İLKÖ 110/21), (İLKÖ 128/5), (İLKÖ 133/3), (İLKÖ 147/6), (İLKÖ 169/17), (KP 61/8), (KP 73/4), (KP 84/10)

dolaşıp dur-:** Sürekli olarak gezmek, gezinmek.

Ev kaçkınlarının son durağı, bir, “saz”lar vardı, ama bir ev kaçkını için o da pahalıya mal olurdu, bu yüzden avare, serseri dolaşıp duruyorlardı sokaklarda. (DAK 39/15)

(DAK 47/15), (GYA 75/18), (İLKÖ 137/10)

dolaştır-: Dolaşma işini yaptırmak, dolandırmak.

Her gün tahta silmekten, bulaşık, çamaşır yıkamaktan pörsümüş ellerini başının üstünde, saçlarında dolaştırdı. (HI 53/23)

(ÇA 49/28), (GYA 52/28), (İLKÖ 119/11), (İLKÖ 136/7)

doldur-: 1. Dolmasını sağlamak, dolu duruma getirmek; kaplamak.

Yatakların altından elde ettiğim bir torbayı, sonradan bir işe yaramadığı anlaşılan bir sürü ıvır zıvırla doldurdum. (HI 85/7)

(ÇÖ 45/23), (ÇÖ 46/32), (ÇÖ 52/12), (ÇSBÖ 34/25), (ÇSBÖ 45/20), (ÇSBÖ 94/12), (ÇSBÖ 127/25), (ÇSBÖ 127/31), (ÇA 15/15), (ÇA 59/11), (ÇA 59/12), (ÇA 62/18), (ÇA 67/21), (ÇA 132/14), (ÇA 132/16), (DAK 44/21), (DAK 45/12), (H 19/15), (H 42/10), (H 42/13), (H 45/7), (H 45/10), (H 73/17), (H 91/15), (H 97/10), (AYÇ 18/8), (AYÇ 55/2), (AYÇ 72/9), (T 10/19), (T 123/13), (İÖ 33/4), (İÖ 90/11), (İÖ 123/32), (İÖ 195/3), (U 13/4), (U 18/5), (U 63/16), (U 116/15), (U 130/12), (GYA 50/32), (GYA 78/27), (GYA 83/22), (GYA 89/30), (GYA 90/18), (GYA 101/11), (GYA 102/19), (İLKÖ 73/1), (İLKÖ 82/15), (İLKÖ 90/5), (İLKÖ 90/18), (İLKÖ 172/22), (İLKÖ 197/25), (KP 53/3)

doluş-: Bir yerde toplanmak, bir araya gelmek.

Bakın şimdi: bekleme salonunun hemen önünde başlayan alana otobüsler sessizce giriyor, çıkıyor.. oraya park eden otobüslere renkli giysileri içinde kaynaşan yığınla insan doluşuyor ya da tam tersi, otobüsten boşalıyorlardı. (H 94/5)

(H 100/8), (İÖ 212/5), (GYA 8/11), (GYA 15/15), (GYA 23/26)

donat-*: En güzel şekilde hazırlamak.

Donat şef sorma bize kuş sütü bile olsun (ÇA 80/1)

donat-: 2. Süslemek.

Sitare'nin evi bir deniz kıyısındadır, bir dağ başındadır, büyük bir kentin orta yerindedir, bir sayfiyenin تنها köşelerindedir, avluyu renkli ampullerle donatmıştır, dalların, yaprakların arasında loş ışıklarını bırakan; masa Amerikan usulü bir kenardadır: selfservis. (GYA 15/2)

dondur-: 2. mecaz Sabitlemek.

Sabaha doğru poyraza çevirecek olan rüzgârın uğultusunu belli bir nota üstünde donduruyor gibi. (GYA 74/4)

doğur-: 1. Açlığını gidermek.

Ama daha önce karnını doğurmaliydi. (ÇÖ 10/20)

(ÇSBÖ 13/24), (H 73/10), (H 73/11), (İÖ 114/17), (İÖ 114/18), (GYA 48/17)

dök-: 1. Sıvı veya tane durumunda olan şeyleri bulundukları kaptan başka bir yere boşaltmak.

Öbür odaya geldiğinde, anası bütün kapkacağı, bir sürü paçavrayı orta yere dökmüş, meyan kökü arıyordu. (ÇÖ 61/5)

(ÇSBÖ 94/9), (ÇSBÖ 94/10), (ÇSBÖ 123/4), (ÇA 132/18), (DAK 44/24), (DAK 44/32), (H 80/25), (H 124/21), (T 11/15)

dök-: 17. mecaz Bol bol vermek, ödemek, sarf etmek.

Eşşoğlu eşekler diye söylendi içki değil kezzap veriyorlar adama sen avuç dolusu para dök istersen (ÇA 94/29)

(H 151/16)

dökül-: 5. Bir yere düşmek.

Evet, rakamlar dökülmüşlerdi, tek şahidim uyanmıştı. (HI 120/25)

(ÇSBÖ 53/11), (ÇSBÖ 132/6), (ÇA 13/30), (ÇA 31/29), (ÇA 85/10), (DAK 39/26), (K 51/9), (AYÇ 78/4), (AYÇ 88/11), (T 17/2), (İÖ 64/7), (İÖ 116/4), (U 32/7), (U 88/17), (İLKÖ 78/7), (İLKÖ 117/20), (İLKÖ 134/18), (İLKÖ 143/15), (İLKÖ 151/10), (İLKÖ 193/10), (KP 76/9)

dökül-: 9. mecaz Kır, sokak vb. yerlerde insanlar çokça birikmek.

Kadınlar, kucaklarında bebeleriyle sokaklara dökülmüşler, bir yandan ağlıyor, bir yandan da, nasıl bir duyguyla, kendilerine bakıp ağlayan çocuklarını avutmaya çalışıyorlardı. (HI 121/30)

(ÇA 84/3)

dön-: 2. Geri gelmek, geri gitmek.

Yıllardan sonra, yorgun geçen bir yolculukla, içli davetlerle beni bekleyen evime dönüyorum. (HI 14/17)

(HI 34/27), (HI 52/11), (HI 52/29), (HI 85/2), (HI 102/28), (HI 103/4), (HI 103/12), (HI 108/1), (HI 109/8), (HI 112/25), (ÇÖ 17/17), (ÇÖ 18/34), (ÇÖ 25/30), (ÇÖ 26/4), (ÇÖ 31/7), (ÇÖ 33/19), (ÇÖ 40/18), (ÇÖ 41/15), (ÇÖ 58/28), (ÇÖ 66/5), (ÇÖ 80/3), (ÇÖ 80/6), (ÇSBÖ 15/10), (ÇSBÖ 15/15), (ÇSBÖ 15/24), (ÇSBÖ 15/27), (ÇSBÖ 16/5), (ÇSBÖ 29/26), (ÇSBÖ 29/27), (ÇSBÖ 30/19), (ÇSBÖ 31/17), (ÇSBÖ 32/5), (ÇSBÖ 35/1), (ÇSBÖ 47/17), (ÇSBÖ 47/19), (ÇSBÖ 51/14), (ÇSBÖ 56/27), (ÇSBÖ 70/11), (ÇSBÖ 81/30), (ÇSBÖ 82/26), (ÇSBÖ 98/15), (ÇSBÖ 101/7), (ÇSBÖ 103/25), (ÇSBÖ 105/2), (ÇSBÖ 127/6), (ÇSBÖ 130/27), (ÇA 18/27), (ÇA 30/8), (ÇA 47/22), (ÇA 72/25), (ÇA 106/29), (ÇA 112/13), (ÇA 113/8), (ÇA 120/20), (ÇA 120/22), (ÇA 132/17), (ÇA 141/18), (ÇA 148/1), (ÇA 152/1), (ÇA 155/9), (ÇA 155/15), (DAK 8/16), (DAK 9/19), (DAK 12/2), (DAK 75/8), (K 5/18), (K 40/13), (K 45/19), (K 74/29), (H 34/28), (H 49/32), (H 57/18), (H 58/7), (H 66/6), (H 80/8), (H 81/10), (H 110/25), (H 112/6), (H 114/11), (H 128/31), (H 135/28), (H 141/28), (H 145/2), (AYÇ 11/30), (AYÇ 48/16), (AYÇ 71/15), (T 23/1), (T 31/5), (T 33/7), (T 76/28), (İÖ 17/2), (İÖ 22/16), (İÖ 84/8), (İÖ 103/24), (İÖ 152/18), (İÖ 212/3), (U 17/13), (U 62/10), (U 86/14), (U 86/14), (U 101/27), (U 104/25), (GYA 18/31), (GYA 23/5), (GYA 23/7), (GYA 26/7), (GYA 35/17), (GYA 49/1), (GYA 86/28), (GYA 101/22), (GYA 102/9), (İLKÖ 54/11), (İLKÖ 98/5), (İLKÖ 101/13), (İLKÖ 150/6), (İLKÖ 180/18), (İLKÖ 199/23), (İLKÖ 203/2), (İLKÖ 203/5), (KP 35/5)

dön-: 3. Yönünü belli bir tara doğru çevirmek.

Bir süre sonra kımıldandı, bana döndü. (HI 20/18)

(HI 65/25), (HI 66/1), (HI 68/3), (HI 96/20), (HI 96/26), (HI 102/18), (HI 118/19), (ÇÖ 15/11), (ÇÖ 19/23), (ÇÖ 75/11), (ÇSBÖ 70/4), (ÇSBÖ 72/10), (ÇSBÖ 77/15), (ÇSBÖ 119/8), (ÇSBÖ 131/14), (ÇSBÖ 134/2), (ÇA 9/17), (ÇA 13/20), (ÇA 14/4), (ÇA 16/28), (ÇA 57/20), (ÇA 57/28), (ÇA 62/1), (ÇA 63/2), (ÇA 63/9), (ÇA 63/19), (ÇA 97/8), (ÇA 100/23), (ÇA 116/19), (ÇA 135/11), (DAK 12/6), (DAK 33/27), (DAK 39/18), (DAK 48/4), (DAK 87/3), (DAK 92/23), (K 16/11), (K 40/24), (H 12/11), (H 78/23), (H 94/14), (H 152/3), (AYÇ 51/22), (AYÇ 55/3), (T 83/3), (İÖ 59/1), (İÖ 108/13), (İÖ 122/18), (İÖ 132/5), (İÖ 217/24), (U 18/19), (U 91/28), (GYA 13/3), (GYA 17/19), (GYA

40/21), (GYA 111/22), (GYA 119/20), (İLKÖ 63/4), (İLKÖ 63/18), (İLKÖ 95/13), (İLKÖ 96/11), (İLKÖ 115/8), (İLKÖ 154/30), (İLKÖ 158/19), (İLKÖ 158/22), (İLKÖ 201/27), (İLKÖ 202/24), (KP 76/3)

dön-: 1. Kendi ekseni üzerinde veya başka bir şeyin dolayında hareket etmek.

Ucu bir yerden kıvrılıp bükülmüş olmasa, sonra da bu büküntüden insanı şaşkınlığa uğratan cam kırıkları gibi sağa sola yalpa vura vura dağılan yorgun solukluğu içinde ay ışığı yerdeki kilim eskisinin üstündeki açılmış iri kocaman beyaz gül dalının üstünde şöyle belirsiz bir duraklama geçirerek konuklamasa oda söz götürmez bir karanlıkla gırtlığına değin batmış boğulmuş kendinden geçmiş - gün sanki bir daha hiç dönmeyecek bu pencereyi. (HI 55/9)

(HI 63/7), (HI 64/30), (HI 90/25), (HI 125/28), (ÇÖ 11/32), (ÇÖ 26/19), (ÇÖ 33/1), (ÇÖ 55/8), (ÇÖ 77/9), (ÇA 12/25), (ÇA 16/29), (ÇA 95/8), (ÇA 95/13), (ÇA 112/1), (DAK 46/26), (DAK 46/28), (H 137/16), (AYÇ 54/30), (AYÇ 64/7), (T 66/10), (T 79/23), (İÖ 103/18), (İÖ 103/18), (İÖ 172/16), (İÖ 186/7), (U 52/19), (U 105/11), (U 113/25), (GYA 24/12), (GYA 24/31), (GYA 122/20), (İLKÖ 53/19), (İLKÖ 54/15), (İLKÖ 54/24), (İLKÖ 55/16), (İLKÖ 87/8), (İLKÖ 89/16), (İLKÖ 152/2), (İLKÖ 154/22), (İLKÖ 158/15)

dön-: 8. Belli bir yerde dolaşmak.

Hep sokakları döndüm. (HI 81/15)

(H 145/1)

dön-: 4. Bir tarafa sapmak.

Köşeyi döndüm. (HI 108/23)

(ÇÖ 24/32), (ÇSBÖ 48/30), (ÇSBÖ 50/4), (K 94/5), (K 94/8), (İÖ 17/10), (İLKÖ 62/12), (İLKÖ 119/21), (İLKÖ 125/21), (İLKÖ 130/22), (İLKÖ 181/9), (İLKÖ 203/16)

dön-: 9. Kendini bir yandan bir yana çevirmek.

Kızlar diye bağırdı hiç biri kıpırdamadı yerinden büyük kız arkasını döndü (ÇA 126/22)

(ÇA 154/26), (DAK 8/6), (DAK 30/21), (K 16/5), (H 128/24), (İÖ 130/8), (GYA 123/26), (İLKÖ 173/18)

döndür-: 1. Dönmesini sağlamak.

Zaman, acıma bilmez çarklarını her gün bir şeyleri silip götürerek durmadan döndürmüştür. (ÇÖ 34/5)

(ÇÖ 41/24), (ÇSBÖ 31/21), (ÇA 43/14), (DAK 40/25), (K 78/12), (H 31/12), (H 130/9), (AYÇ 71/7), (T 82/24), (İÖ 167/19), (İÖ 209/8), (U 9/14), (İLKÖ 47/8), (İLKÖ 68/16), (İLKÖ 84/26), (KP 71/13)

döndür-: 3. Bir şeyi çevirmek, bükmek.

Masanın üstünde kadehler, su bardakları, kırık içki şişeleri, bir yandan birbirine bakan, bir yandan birbiriyle ilgilenmeyen masa ahali –adamın eli yanağında, öteki eli eğreti bir sigara izmariti tutuyor, kadın başını adama ters döndürmüş başka bir masayı seyrediyor ve üçüncü kadın masanın ortasından çıkan dumana bakıyor... (U 100/9)

(İLKÖ 53/16), (İLKÖ 81/16)

dönen-: Olduğu yerde veya bir şeyin çevresinde dönmek.

Bu sesler, onlar dağı aşmıcağa değin tehdit edici bir uğursuzluk halinde çevrelerinde dönendi, sürüp gitti. (ÇSBÖ 36/7)

(ÇSBÖ 49/27), (ÇA 125/13), (K 48/9), (K 63/10), (İÖ 61/9), (GYA 21/23)

dönenip dur-:** Olduğu yerde veya bir şeyin çevresinde dönme işini sürdürmek.

Bir sürü nedenin birleşip belirli bir tek nedeni de ortadan kaldırmasının verdiği anlaşılmaz, çekilmez sıkıntısı içinde, bir mırıltı belirsizliğinde dönenip durmaktadır. (ÇÖ 35/25)

(ÇSBÖ 30/27), (ÇA 30/10), (ÇA 34/8), (DAK 59/19), (DAK 66/28), (H 18/29), (İÖ 43/32), (U 138/24)

dönüp dur-:** Dönmeyi sürdürmek.

Büyük caddeye ulaşmıcağa değin sokaklar kirli kirli dönüp durdu. (HI 85/8)

(HI 118/16), (DAK 84/18), (H 52/2), (T 48/15), (İÖ 143/2), (GYA 92/17)

dönüştür-: 1. Dönüşmesini sağlamak, tahvil etmek.

Düşünü mü gerçek sanmaktadır, yoksa gerçeği mi hayale dönüştürmüştür, anlaşılmaz. (İÖ 129/25)

dört dön-: Telaş içinde çare aramak.

Rüzgâr azgın uğultusuyla avluda dört dönüyordu. (HI 93/1)

dörtnala git-:** Dörtnal koşmak, çok hızlı gitmek.

– Hadi sıçra bakalım, diye bağırdı çocuğa, yalnız dikkat et, bu sefer dörtmala gideceğim. (ÇÖ 77/32)

döşe-: 2. Kumaş, halı vb.ni bir yeri iyice örtecek biçimde sermek.

Ve lamba, yalnızca kentin derin sokaklarında solgun ışığını kaldırım taşlarının üstüne döşer. (İÖ 43/22)

döşe-*: *mecaz* Olumlu veya olumsuz herhangi bir durumu hazırlamak, zemin oluşturmak.

Birileri köprüleri yıkarak onların geriye dönüşünü zorlaştırıyor, bir yandan da ortaya azim bir fitne caddesinin güzergâhını döşüyordu. (U 132/9)

döv-: 1. Tokat, yumruk, tekme vurarak canını acıtmak; benzetmek, girişmek, hırpalamak, pataklamak, silkelemek, sopalamak, ufalamak.

Dedem o zaman, ev dönüşünde, bu koskoca adamı döverdi. (HI 72/22)

(ÇÖ 79/7), (ÇÖ 79/14), (ÇÖ 79/22), (ÇÖ 87/25), (ÇÖ 87/29), (ÇÖ 87/30), (ÇÖ 88/4), (ÇSBÖ 58/16), (ÇSBÖ 118/24), (ÇSBÖ 118/24), (ÇA 21/24), (ÇA 30/9), (ÇA 100/26), (ÇA 103/6), (ÇA 103/7), (ÇA 109/17), (ÇA 110/6), (ÇA 143/16), (ÇA 143/17), (DAK 31/1), (DAK 44/3), (K 91/14), (H 78/11)

döv-: 3. Bir şeyi toz durumuna getirmek için ezmek.

Beygir, huysuzlanarak toprağı dövdü, ön ayaklarını kaldırarak, arka ayakları üstünde hafif bir yaylandı. (ÇSBÖ 30/20)

döv-: 7. Çarpmak, sertçe dokunmak.

Uslu uslu oturmuş, boynunu yana devirmiş, Yusuf'u seyrediyordu, kuyruğu da yaltaklanarak döşemeyi dövüyordu. (K 111/11)

döv-: 8. Davul vb.ni çalmak, vurmak.

“İşte bunun için tefi döverler ve elden ele gezdirirler. Ancak ses kimin, işiten kim, işitilen ne.. daha anlaşılmamıştır ve hepsi bundan ibarettir.” (H 39/28)

dövün-: 1. Aşırı üzüntü, çaresizlik, pişmanlık duyarak çırpınmak, kendi kendini dövmek; vurunmak.

Ana, kızının yakınmalarına karşı belirli bir şey söylemiyor, yalnız dövünüyor, durup durup:

– Anan ölsün kızım, vay benim kara yazgılım, diyordu. (ÇÖ 77/7)

(ÇSBÖ 12/12), (ÇA 74/11)

dövüp dur-:** Dövme işini sürdürmek.

İnsana öyle geliyor ki, o kabrin toprağı hâlâ o “Anne!” iniltisiyle sarsılıyor ve Ebulleys Kevşenci hâlâ o iniltiyle bağrını dövüp duruyor. (İÖ 117/9)

dövüş-*: Mücadele etmek, savaşmak.

Daha karar verme aşamasında değildi ama bu karar bir gün verilecekti, şimdiden hazırlanması gerekiyordu; bir konuşma, bir umut bile demek olmasa: tuhafı, o değil kendisi konuşmuştu, başlangıçtan beri konuşmayı isteyen kendisiymiş gibi, böyle yapmaması gerekiyordu, böyle yapmaması gerektiğini belki o da biliyordu ve gülüyordu kendisine, zamanla –zaman buna izin verecek değin hoşgörölü olursa- anlaşılacaktı herşey, arkadaşlarının ve kendisinin küçük bir deneyinin ortaya koyduğu şuydu ki zaman bazen herşeyi aydınlatma olanağı vermiyordu, aralanan küçük umut kapıları daha ardına değin açılmadan ve hiçbir neden olmadan takır takır kapanıyordu, o ilk küçük deneyinde böyle olmuştu, aldatılmış olmanın başkalarına karşı yüz kızartıcı gibi gelen utancını yaşamıştı, o utanç çöküntüsüne bir daha düşmek istemiyordu: bırakılmış kişi sanıyor ki, bırakılmak başkalarının gözünde yalnız bırakılanın yüz kızartıcı yanıışından ileri gelmektedir, başkaları bunun böyle olmadığını bilseler bile bunu düşünmek korkunç bir şeydi, bu kez soğukkanlı olmalıydı, daha başlangıçta bazı yitikleri olsa bile bunları karşılayabilecek gücü gösterebilirdi: bu kez tek başına dövüşecekti. (ÇSBÖ 89/6)

(ÇA 43/11), (ÇA 102/22), (DAK 26/2), (H 143/27), (GYA 31/10), (İLKÖ 68/6), (İLKÖ 68/8), (İLKÖ 199/11)

dur-*: Başlamak.

Ben, kusarak, öğürerek buralara değin geliyorum, bilincim tümüyle yerinde ve açık.. ama zehirlenmişim.. kanım pıtlılaşmaya durmuş.. o haldeyken.. (İÖ 27/5)

(İÖ 37/9), (İLKÖ 123/19), (İLKÖ 128/30)

durdur-: Durmasını sağlamak; bastırmak, çevirmek, eğlemek, yenmek (I).

Yürüdüm ve ağırlığımı verdi, durdurdu, adımlarım bir iki dur, bir iki dur, korku durdurdu ve hız gittikçe boyun eğdi. (HI 81/13)

(HI 81/14), (HI 105/3), (ÇÖ 59/3), (ÇSBÖ 80/12), (ÇA 35/1), (ÇA 54/15), (ÇA 116/14), (K 109/31), (H 45/9), (AYÇ 48/18), (AYÇ 54/6), (T 91/22), (T 101/31), (T 104/17), (İÖ 97/9), (U 102/4), (GYA 108/9), (İLKÖ 200/18), (KP 27/12)

durdurt-: Durmasını sağlamak, durmasına yol açmak.

Hiç mi hiç düşünceli durdurtmaz... (İLKÖ 71/14)

duş al- (veya yap-)**: Banyo yapmak, yıkanmak.

Ben hemen bir duş alacağım, dedi, garson şimdi gelir. (GYA 41/18)

duyur-: 1. Duymasını sağlamak.

Yağmurun içe dönen, kıvrılan sesini duyuruyor. (HI 33/15)

(HI 56/14), (DAK 32/15), (İLKÖ 122/27)

düğüm at-: Düğümlmek.

Ucu ucuna gelmek, birbirine dokunur gibi olmak, teğet geçmek, ges gelmek: ipin iki ucunu bir araya getiremiyorsun, düğüm atacaksın, fakat uçlar birbirine ancak dokunuyor. (İÖ 162/3)

düğümle-: 1. Düğüm yapmak.

Geceliğinin fiyongunu bu kez boğazından düğümledi. (AYÇ 78/27)

dür-: 2. Bir şeyi üst üste katlamak.

bohçayı dürdü (ÇA 155/24)

(T 59/20), (İÖ 170/21)

dürt-: 1. Ucu sivri bir şeyle veya elle hafifçe itmek.

Arabacı da, boşta kalan eliyle, kamçısının sapını Şadi'nin beline dürtüyordu. (ÇÖ 51/12)

(ÇA 65/8), (GYA 123/23), (İLKÖ 63/11)

dürtükle-: 1. Üst üste birkaç kez dürtmek.

Bu nasıl bir düştü, nasıl bir unutuştı.. sedir ağaçlarının serinliğinde içimin titrediğini duyumsuyordum, derinden, etkileyici, sarsıcı.. birileri beni dürtüklüyordu, kalk kalk diyorlardı, ama aymazlığın böylesine derinlere kök salmış olabileceği aklımdan geçmezdi, öylesine dalgın ve başka bir dünyanın içine gömülmüş olarak yatıp kalmıştım.. (H 120/8)

(GYA 123/27), (GYA 131/28)

düş-: 2. Durduğu, bulunduğu, tutunduğu yerden ayrılarak veya dayanağını, dengesini yitirerek yukarıdan aşağıya inmek.

Kollarım yanlarıma düşmüş, sarkıyordu. (HI 23/32)

(HI 43/1), (HI 59/18), (HI 77/12), (HI 88/2), (HI 116/2), (HI 124/9), (ÇÖ 8/16), (ÇÖ 33/5), (ÇÖ 39/11), (ÇSBÖ 12/9), (ÇSBÖ 25/22), (ÇSBÖ 39/5), (ÇSBÖ 51/23), (ÇSBÖ 119/10), (ÇA 60/9), (ÇA 84/11), (ÇA 99/9), (ÇA 99/10), (ÇA 99/14), (ÇA 100/28), (ÇA 110/4), (ÇA 110/8), (ÇA 112/2), (DAK 69/17), (DAK 70/21), (DAK 75/10), (K 73/19), (K 85/1), (H 18/7), (H 18/7), (H 18/11), (H 20/7), (H 134/9), (H 134/11), (AYÇ 49/4), (AYÇ 49/4), (AYÇ 61/9), (T 107/10), (İÖ 12/26), (İÖ 12/28), (İÖ 73/3), (İÖ 96/11), (İÖ 116/9), (İÖ 142/20),

(İÖ 208/12), (İÖ 239/7), (İÖ 243/19), (U 7/1), (U 95/22), (GYA 12/13), (GYA 86/18), (İLKÖ 59/3), (İLKÖ 159/19), (İLKÖ 160/14), (İLKÖ 171/28)

düş-: 24. Bir yere ansızın gelmek, damlamak, tesadüfen gelmek.

– Burası da senin evin bacım, dedi, iki güne kalmaz düşer buraya. (ÇÖ 79/32)

(ÇA 77/10), (İLKÖ 110/26)

düş-: 1. Yer çekiminin etkisiyle boşlukta, yukarıdan aşağıya inmek.

Top elimden kaçtı arkın çamuruna düştü (ÇA 128/22)

(ÇA 142/26), (DAK 28/19), (DAK 71/15), (K 35/15), (H 107/1), (H 137/14), (AYÇ 59/3), (İÖ 44/15), (İÖ 49/21), (U 28/25), (U 54/17), (KP 100/15)

düşüp kalk-: 2. Biriyle çok yakın arkadaşlık etmek.

Sen ne biçim adamlarla düşüp kalkmışsın? Diye mırıldandı Yusuf. (K 27/25)

(U 55/25), (U 91/19)

düşür-: 1. Düşmesine yol açmak, düşmesine sebep olmak.

Lâcivert bir gök parçasını düşürüyordu içeriye. (HI 36/15)

(HI 57/2), (DAK 68/2), (T 20/2)

düşür-: 7. Değerli bir şeyi ucuz veya kolay elde etmek.

Su kaynıyor galiba.. bu ocak dehşettir, tamirci İlyas'tan düşürmüştüm, şu kadar zamandır kullanırım, hem de bilirsin, hor kullanırım, daha bir kez tamire gitmiş can değildir. (ÇÖ 64/12)

düşürt-: Düşürmesini sağlamak.

Hekim gibi bir şeydi kendisi, bir otlar bulur, onları ezer, ilâç yapar, solucan düşürtürdü. (ÇÖ 58/18)

düşüver-: Ansızın veya kısa sürede düşmek.

Alçak bir duvarın üstündeydi adam, bir bahçe duvarı, ilkin fark etmemişti, ama tam yanından geçerken adam pat diye yere düşüvermişti, sarhoş diye geçirmişti içinden, bu yüzden yardım etmemişti ona, ama şimdi pişmanlık duyuyordu, belki de sarhoş değildi, sarhoşa bile ne çıkardı? (DAK 96/1)

düz-: 2. Düzene sokmak, düzene koymak, sıralamak, elverişli, uygun bir duruma getirmek.

– Sen şo yokarı tarafları görmüyon mu? Döller pislemişler onu da sıra sıra dere kenarına düzmüşler. (İLKÖ 34/10)

düzelt-: 1. Düzgün duruma getirmek.

Demek hep bu yenilgiyi işlemiş, oymuş, eklemiş, düzeltilmiş, dikmiş. (HI 57/8)

(ÇSBÖ 89/9), (ÇA 50/11), (ÇA 50/15), (DAK 82/1), (H 80/3), (H 80/4), (T 120/18), (GYA 129/25), (GYA 129/26), (İLKÖ 138/7), (İLKÖ 192/4)

düzen ver- (veya düzene koy- veya düzene sok-): 1. Düzenlemek, dağınıklıktan kurtarmak.

Nesneleri birbirinin altına ve üstüne koydu: onlara yeni bir düzen verdi. (AYÇ 36/31)

düzenle-: 1. Düzenli, düzgün duruma getirmek, düzen vermek, tanzim etmek.

O hep olgundu ya, kendisi düzenlemiştir olayı diyorum. (İÖ 98/12)
(U 100/15)

düzensizleştir-:** Düzensiz duruma getirmek.

Zaten ya onarılmakta olan ya da yeniden yapılan birtakım yapılar görünümü büsbütün düzensizleştiriyor. (HI 34/12)

eda et-: 2. Dinî buyrukları yerine getirmek.

Şansım varsa, şimdi içinde bulunduğum vaktin ezanını da işitebilir ve kendimi kitapçı tezgâhlarının cazibesine kaptırmadan namazımı da eda edebilirim. (İÖ 33/7)

edin-: Kendini bir şeye sahip kılmak, kendine sağlamak, elde etmek, iktisap etmek.

Ama Tanrının varlığına aldırmayan insanların yaşadığı yerde, eninde sonunda seni de hırs bürüyor, gittikçe daha çok edineyim diyorsun, gittikçe daha çok.. sonunda kendi etini, kendi kanını da yiyip tüketiyorsun.. bunu anlarsan eğer, böyle oluyor. (ÇSBÖ 40/25)

(ÇSBÖ 42/16), (ÇSBÖ 55/23), (GYA 138/1)

eğ-: 1. Düz olan bir şeyi eğik duruma getirmek.

Selâm vermek için başını eğdi. (HI 7/18)

(HI 7/18), (HI 7/19), (HI 15/9), (ÇÖ 84/13), (ÇA 111/7), (DAK 63/14), (DAK 92/21), (AYÇ 76/8), (U 93/8), (U 112/24)

eğil-: 2. İnsan, bir işi yapmak için belini eğmek.

Eğildim, beceriksizce toplamağa çalıştım. (HI 43/2)

(HI 48/27), (HI 49/13), (ÇA 138/24), (H 58/17)

eğil-: 1. Bir yana doğru eğik duruma gelmek.

Tavan, selâm vermeğe hazırlanır biçimde üstümüze eğilmiş, bastırıyor, yerse ona inat, ortasından yukarıya doğru bir hörgüç çıkarmış.. (HI 61/4)

(HI 87/31), (ÇÖ 58/9), (ÇÖ 70/2), (ÇSBÖ 31/25), (ÇSBÖ 44/22), (ÇSBÖ 51/25), (ÇSBÖ 73/20), (ÇSBÖ 77/23), (ÇSBÖ 79/19), (ÇSBÖ 143/4), (ÇA 37/28), (ÇA 43/9), (ÇA 72/6), (ÇA 80/29), (ÇA 83/3), (ÇA 90/28), (ÇA 149/15), (DAK 29/21), (H 99/28), (U 135/17), (U 136/8), (GYA 111/13), (GYA 128/31), (İLKÖ 159/8)

eğilip bükül-: Bir kimsenin karşısında sıkıntı, utanç vb. duygularını açığa vuracak hareketlerde bulunmak.

Sonunda dayanamadı, kalktı, anamın çaputtan yaptığı deveyi gidip getirdi ocağın yanındaki kovuktan, deveyi dört ayağı üstüne dineltmeye çalışıyordu, beceremedi, kuyruğunu kıvırmaya başladı bu kez, deve uysallıkla eğilip bükülüyordu. (HI 66/13)

(ÇA 73/6)

eğir-: Yün, pamuk vb.ni iğ ile büküp iplik durumuna getirmek.

Anası ev işiyle uğraşiyor, daha öğle vakti bile olmadan evin bütün işleri bitirilmiş bulunuyor, o zaman da kirmanını avluya çıkıyor, orada, duvarın gölgesinde iplik eğiriyordu. (ÇÖ 52/28)

(ÇÖ 52/29), (ÇÖ 53/28)

eğlen-: 1. Neşeli, hoşça vakit geçirmek.

– Hiç.. eğleniyorduk. (ÇÖ 85/25)

(ÇÖ 85/26), (DAK 73/17), (DAK 73/20), (U 86/6), (GYA 15/5)

eğlendir-: Eğlenmesini sağlamak, eğlenmesine yol açmak.

Öyle oyun moyun bilmez ama sizi eğlendirir efendi ben şu davula bakayım (ÇA 63/26)

(ÇA 64/2)

eğleş-: 1. Oyalanmak, eğlenmek, kalmak; tevakkuft etmek.

Sinemaların afişlerini seyrediyor, kimizaman o sinemalardan birinin kafesinde oturup çay içiyor, eğleşiyordu. (H 63/30)

(H 67/3), (AYÇ 64/5)

ek-(II): 1. Bir bitkiyi üretmek için toprağa tohum atmak veya gömmek.

Gül ağaçlarının çit olarak ayırdığı bahçenin ön bölümüne çitlik, karagöz, zambak çiçekleri ekmiş, orada bir çiçek kümbeti oluşturmuştu. (T 16/2)

ekle-: 1. Bir şeyi ekle tamamlamak>; beslemek, koymak, ulamak, ilave etmek.

Demek hep bu yenilgiyi işlemiş, oymuş, eklemiş, düzeltmiş, dikmiş. (HI 57/8)

(HI 75/6), (ÇÖ 9/30), (ÇSBÖ 37/20), (ÇSBÖ 41/6), (ÇSBÖ 55/11), (ÇSBÖ 86/2), (ÇSBÖ 86/7), (ÇSBÖ 122/25), (ÇA 20/27), (ÇA 98/28), (H 41/15), (H 47/10), (H 68/12), (H 85/7), (H 139/6), (AYÇ 34/11), (AYÇ 45/28), (T 68/23), (T 77/11), (T 100/7), (İÖ 15/19), (U 75/21), (GYA 28/18), (GYA 46/20), (GYA 59/25), (GYA 64/22), (İLKÖ 206/20)

eksik etme-: Her zaman bulundurmak.

Ha anladım yeğenim enişteleri olarak beni görmek istemişlerdir ikramı eksik etmeyiz biz de (ÇA 87/28)

(İLKÖ 39/1)

el birliği et-: Birlikte davranmak, dayanışmak.

– Bak, oğlun da hükümetle el birliği etmiş, dedi Zeynel, hükümetten bile ivercen. (ÇSBÖ 69/28)

(ÇSBÖ 71/19)

el çırp-: 2. Birini çağırmak için ellerini birbirine vurmak.

Dayısı: “Ah, benim yeğenime de bakın.” diye bağırarak el çırpı, kollarını iki yana açarak bebeğe kucak açtı. (ÇÖ 18/13)

(GYA 17/12)

el ele ver-: 2. *mecaz* Birlikte davranmak, bir konuda birleşmek.

Oysa elele verirsek.. (ÇSBÖ 66/12)

el sıkış-*: Karşılıklı olarak birbirlerinin elini sıkmak.

El sıkışmışlar, birbirlerine iyi yolculuklar dilemişlerdi. (AYÇ 30/12)

elde et-: 1. Bir şeye sahip olmak.

İstedığımı elde ediyorum. (HI 98/21)

(K 107/10), (K 107/11), (H 45/18), (T 16/10), (U 105/15), (İLKÖ 101/14)

elden çıkar-: 1. Bir şeyin sahipliğini başkasına geçirmek, satmak.

“Elimizde bir bu dam kaldı, dedi, onu da ilk müşteride elden çıkaracağım.” (HI 96/28)

(ÇÖ 53/5)

elden geçir-: Eksiklik veya bozukluklarını gidermek veya denetlemek için incelemek.

Çöpçü, oraları süpürürken, ayyaşın ceketindeki kusmukları da elden geçirdi elindeki çalı süpürgeyle. (H 71/17)

ele geçir-: 1. Bir kimseyi yakalamak.

Sonunda kuyuya da düşmüştü işte: daha doğrusu içine düştüğü anaforu kuyu diye biliyordu, belki de lağımdı orası: çünkü mercan gözlü sıçanlarla burun buruna geldiğini görüyordu, onlarla burun buruna geliyor, koklaşıyor, sıçanların dik ve sert bıyıklarının yanakları üstünde oynadığını duyumsuyor, sıçanların bıyıklarını çekip kopartmak için yanıp tutuşuyor, ama onları eline geçiremiyor ve onlara karşı ne yapacağını bilemiyordu. (K 85/8)

(İÖ 174/9), (U 104/20)

eli boş dön- (veya çevril- veya geri gel-): Umdüğünü alamadan dönmek.

Sonra birdenbire kaybetti sesi Fahri hâlâ yerinde yoktu uzun yıllardan beri hep aynı yerde oturuyordu kendisi gürültüye bağırıp çağırmaya arada bir yükselen alkış seslerine kanıksamış bir halle yıllardan beri hep aynı yerde aynı baş dönmesiyle bütün hayatı o bir tek baş dönmesinin içine sıkıştırılmış olarak *velime çok neşeli geçmişti iki davul birden gümbürdüyordu herkes bol bol yiyip içmişti kapıya gelenlerin hiç biri eli boş dönmemişti önüne gelene para serpmiştii velimeden sonra camiye götürmek için arkadaşları tepeden turnağa giyinmesine yardım etmişlerdi arkadaşı arada bir bağıırıyordu babasına enişte bu ayakkabı dar geldi Ejdere ne dersin* (ÇA 89/21)

elinden al-: Bir şeyden mahrum etmek.

– Elimizden aldılar. (ÇSBÖ 77/1)

(H 110/12)

(birinin) elinden (bir şey) düşme-: Bir şeyle sürekli ilgilenmek.

Yaşamak ne, aklına bile getirmekten kaçındığı, keşke hiç olmasaymış dediği, belleğinin en izbe köşesine fırlatmak istediği, orada kendi kuburuna ebediyen terk edilmiş olarak bıraktığı an: telefonun ahizesi belki elinden düşmemiştir, ama keşke sarsılaydı dedirtir; o ağaç pencerenin önünde durmuş beklemektedir ve o yaprak düşmeyi bırakmıştır, fakat keşke ağaç kökünden söküleymiş ve yaprak toprağa bir an önce dokunaymış dedirtir, ahizenin derinlerinden gelen ses, size netameli bir davetiye çıkartmaktadır. (İÖ 96/19)

(İÖ 96/19)

elinden geleni ardına (veya arkasına) koyma-: Yapabileceği bütün kötülükleri yapmak.

Sen şimdi diyorsun ki, madem tövbe edeceksin, öyleyse elinden geleni ardına koyma, elindeki bütün fesaketleri işle. (K 65/21)

(KP 9/15)

elini kana bula- (veya bulaştır-): Öldürmek.

Elini kana buladın. (İÖ 210/7)

elle-: Elle dokunmak.

Başını elledi. (T 30/4)

em-: 3. Soğurmak.

Tahtalar suyu emmiş iyice, emmişler, ıslak bir kabarıklıkla şişip sünger gibi boşluklarla havaya açılmışlar. (HI 28/4)

(DAK 88/23), (H 74/9)

emanet bırak- (et-, ver-): Bir şeyi veya bir kimseyi birine veya bir yere bir süreliğine bırakmak.

“Seni dayına emanet edeceğim” dedi. (T 77/2)

(KP 89/13)

emeği geç-: Bir şeyin ortaya çıkması için çalışmış olmak.

Bir gün, “maksat emeği geçsin” diye açıklamıştı bu inceliği. (DAK 44/25)

emzir-: Kadın veya dişi hayvan, memesindeki sütü yavruya vermek.

Karısı hafif bir mırıltıyla, ağlamaklı bir sesle ninni söyleyerek bebeği emziriyordu. (ÇÖ 25/33)

(DAK 30/21), (U 51/18), (U 114/3)

engel (engeller) çıkart-:** Bir işin yapılmasını zor duruma getirmek, zorlaştırmak.

Yoksa durduk yerde niye kendine engeller çıkartsındı? (H 142/7)

engel ol-: Önlemek, geciktirmek.

Bir çengel gibi kıvrılıp takılmış soru gittikçe sivrilip sertleşerek engel oldu. (HI 53/19)

(HI 64/25), (HI 123/12), (ÇÖ 77/12), (ÇSBÖ 101/28), (ÇA 150/24), (H 33/16), (H 135/10), (İÖ 200/6), (GYA 95/13), (GYA 117/30), (KP 97/2)

engelle-: 1. Bir şeyin gerçekleşmesini veya yapılmasını önlemek.

Karşı evler ışığı engelliyor zaten. (HI 47/15)

(T 59/7), (T 104/17), (GYA 68/7)

ensesine bin-: Birine bir iş yaptırmak için sürekli baskı altında bulundurmak.

Bilirsin, şüpheli kişileri bazı böyle mahsustan serbest bırakırlar, sonra da, en ummadıkları bir anda şıp diye enselerine binerler. (ÇÖ 70/10)

(ÇÖ 71/2)

ensele-: Kaçan veya saklanan birini yakalamak.

– Şadi’yi daha o gece enselemişler. (ÇÖ 68/29)

erit-: 1. Erimesini sağlamak, erimesine yol açmak.

Yanından yelkenli kayıklar geçiyordu, ayaklarını suya uzatıyor, tuzlu tadı damağında duyumsuyordu, sonra kumlarla oynuyor, eteklerine kum doluyor, onları silkeliyor, kızıyla el ele tutuşup kıyı boyunca ıslak kumlar üstünde koşuyordu, kızına kumdan kaleler yapıyor, dalgalar bir dokunuşta kaleleri eritiyordu. (T 35/5)

(İÖ 175/4)

esir al-: 1. Tutsak etmek.

İşletmeci kadınsa ona, denizi özleyeceğini biliyordum, dedi, deniz özlemi kimilerini kısa sürede sarar, nasıl söylesem, sanki esir alır. (H 28/1)

esirge-: 1. Birini korumak, himaye etmek.

Allah’ım sen aklımı esirge! (AYÇ 35/16)

(U 72/3)

eskit-: 1. Çok kullanarak eskimiş duruma getirmek, yıpratmak.

Öteki çocukların eskittiği elbiseleri bir kez de ben eskitirdim üstümde. (ÇSBÖ 58/18)

esne-: 1. Uykulu, sıkıntılı veya yorgunluk duyulan bir anda ağzı genişçe açarak soluk alıp vermek.

Avluya açılan bir kapıdan önlüğünün eteklerini beline dolamış bir kadın çıktı, eşikte, elini kalçalarına dayayıp duvarın bir kesimine vuran ince bir güneş şeridinin gelip giden yansımasını, eşyanın donukluğunu, şaşkın gözlerle izledi ve gözlerini ovarak horoza karşı sesli sesli esnedi. (HI 71/11)

(ÇÖ 38/26), (ÇA 72/2), (DAK 8/8), (İLKÖ 125/18), (İLKÖ 130/20), (İLKÖ 150/27)

estir-: Esmesini sağlamak.

Oraya buraya devinen insanlar, masaların arasında koşuşturan çocuklar, ortalarda uçuşan balonlar, serpantinler.. hoparlörlerden karmakarışık şarkıların gürültücü sesleri.. çarpıntılı bir canlılık estiriyordu ortalıkta. (H 89/20)

eşlik et-: 2. Beraberinde gitmek, arkadaşlık etmek, refakat etmek.

“Size eşlik edebilirim.” (H 58/19)

(İÖ 109/15)

eşlik et-: 1. Bir solist, bir çalgı veya orkestra ile birlikte müzik icra etmek, refakat etmek.

Uzaktan bilmediğim, bilmem gerekmeyen bir müzik sesi bize eşlik ediyordu. (U 107/17)

et-: 1. Bir işi yapmak, eylemek.

Bu babamın yüzünden.. sonra bir baltaya sap olamadım ne ettimse. (ÇÖ 47/13)

(ÇÖ 58/25), (ÇSBÖ 47/32), (ÇSBÖ 60/3), (ÇSBÖ 74/23), (ÇA 70/1), (DAK 22/29), (DAK 33/8), (DAK 65/25), (İLKÖ 125/22), (İLKÖ 130/23), (İLKÖ 197/8)

et-: 7. Kötülükte bulunmak.

İt oğlu it seni kızımı illetli ettin şimdi de benim canıma mı kastedeceksin (ÇA 15/4)

(ÇA 45/5), (ÇA 45/14), (ÇA 154/12), (ÇA 154/12), (T 54/30), (İÖ 190/2), (İLKÖ 68/9), (KP 34/15)

ev-: *derleme sözlüğü* Acele etmek, acele ettirmek.

Daha önceleri, hiç yaşamadığı, duymadığı bir önseziyle eviyor, içinden yekinen bir ses somutlaşmış bir sonu, bir başlangıcı yüreğinin oyuklarına doğru fısıldıyordu. (ÇSBÖ 43/10)

(KP 20/17)

evdir-: *derleme sözlüğü* Acele etmek, acele ettirmek.

Birazdan babası seslenecek, dükkâna gitmesi için evdirecekti. (AYÇ 12/28)

evir-: 1. Döndürmek, çevirmek.

(*Fincanı elinde evirir çevirir, bakar*) (DAK 23/15)

evirip çevir-: İyice, istediği gibi, adamakıllı gözden geçirmek.

Elinde evirip çeviriyor. (DAK 33/22)

(H 63/28), (T 104/18), (İLKÖ 165/5)

evlen-: Erkekle kadın, aile kurmak için yasaya uygun olarak birleşmek, izdivaç etmek.

Annesi öldükten sonra evlenmemişti babası. (ÇÖ 10/31)

(ÇÖ 33/21), (ÇÖ 65/1), (ÇÖ 65/2), (ÇSBÖ 58/12), (ÇA 21/5), (T 14/31), (U 132/2), (GYA 13/11), (GYA 45/4), (GYA 93/14), (GYA 124/5), (GYA 143/20)

evleniver-:** Aniden, çok düşünmeden evlenmek

Ayrılırken ağlıyordı bazen düşünüyorum da deliymişim ben diyorum bir illetim var ki yeğenim ayağım yer tutmuyor anlıyorsun ya çabuk kanıyorum bu yüzden ayağım yere yapışmıyor yol nereye sürüklerse hani derler ya kuru yaprak misali düşünüyorum da niye onunla o zaman nerde olsam bulurdu beni sonra sen kalk aynen bir kelek gibi baban istedi diye küt evleniver (ÇA 77/25)

ez-: 1. Üstüne basarak veya bir şey arasına sıkıştırarak yassılaştırmak, biçimini değiştirmek.

Zaman, kendi yozlaşırken içimin bir yerini de ezmiş. (HI 85/25)

(ÇÖ 58/17), (ÇA 48/15), (İÖ 45/16)

ezberlet-: Ezberlemesini sağlamak.

Şiirler ezberletmişlerdi. (İÖ 50/20)

ezip geç-:** Üstünlük kurmak, manevi anlamda dağıtmak, nefes aldurmamak.

Bir araya gelince ezip geçiyorlar seni. (GYA 90/28)

eziyet et-: Sıkıntı vermek, canını yakmak.

“Yahu, niye bağırtır, eziyet edersiniz kadıncağıza, diye çıkıştı hepimize, her yerde falan otlardan dururken öldüreceksiniz kadını.” (ÇÖ 58/30)

(ÇSBÖ 68/28)

fala bak-: Fal açmak.

– Dur, dedi, önce senin falına bakacağım, gerçi fal bakmasını pek bilmem ama bişeyler uydururum. (ÇSBÖ 135/29)

fala baktır-:** Fal açtırmak.

İnanmam diyorsun, durmadan da fala baktırıyorsun. (DAK 16/23)

fesaket işle-:** Günah işlemek, dinde yasak olan davranışlarda bulunmak.

Ne fesaket işledin gene (ÇA 29/22)

(K 65/22), (K 65/23)

fır dolan-: *derleme sözlüğü* Etrafı gezinmek.

Gidip gelenler, gelip gidenler, masamda oturmak için izin isteyenler, birbirine söz vermiş olanlar, rastlantıyla karşılaşanlar, yanımda fır dolanıyor, başımı döndürüyor, bense orada, o müzik dolabından yükselen bağrıışların içinde, bu binlerce tanımadığım insan arasında, tanımadığım onu bekliyorum, onu arıyorum: bir cam fanusun içine kapatıldım, şu masama oturmuş sosisli sandviçini çiğneyen hatun bir şey öğrenmek ister gibi yüzüme bakıyor, ha, evet saat, bilmiyorum, saati unutalı çok oldu, saatle ilgilenmeyeli asırlar geçti, zamanı kovalamıyorum, zamanla işim yok. (KP 12/4)

fır dön-: Bir kimseye yaranmak veya yardım etmek için üstün çaba harcamak.

Ortalıkta başıboş fır dönüyordum. (İÖ 212/16)

fırçala-: 1. Temizlemek veya parlatmak için fırça ile sürtmek.

Kenan ustanın evimizden çıktığını söylemiştim o zaman sana usta boyuna yerdeki saçları süpürtüyor bana üstüne sabun köpüğü silinmiş kıllı kâğıtları topluyorum müşterilerin ceketlerini fırçalıyorum (ÇA 102/8)

(ÇA 102/10)

fırlla-: 2. Yerinden oynayıp ileriye doğru çıkıntı yapmak.

Çatının sert köşeleri bu kubbelerin bir yerlerinden, oraları parçalayarak dışarı fırlamış, birbirine girmiş geniş kavisli çemberlerle konak toptan sarıp sarmalanmış. (HI 35/18)

(ÇÖ 27/16), (ÇÖ 46/17), (ÇA 152/7), (T 66/28)

fırlla-: 1. Hızla, birdenbire bulunduğu yerden çıkmak, ayrılmak.

Bu ara, Şaziye, babasının yattığı odanın kapısından fırlamış. (ÇÖ 82/20)

(ÇSBÖ 12/20), (ÇSBÖ 48/31), (ÇA 23/10), (ÇA 38/13), (ÇA 48/16), (ÇA 49/2), (ÇA 62/6), (ÇA 84/2), (ÇA 84/13), (ÇA 99/19), (ÇA 112/3), (ÇA 124/1), (ÇA 138/6), (DAK 77/5), (H 34/16), (H 77/10), (H 128/19), (AYÇ 78/15), (AYÇ 81/15), (AYÇ 88/8), (T 70/11), (T 107/1), (İÖ 33/13), (U 20/2), (U 48/22), (U 56/16), (U 93/18), (GYA 25/32), (GYA 84/31), (GYA 125/5), (İLKÖ 44/4), (İLKÖ 48/5), (İLKÖ 57/1), (İLKÖ 175/8), (İLKÖ 181/30)

fırlan-: derleme sözlüğü Dönmek.

Odadan odaya fırlanıyor (T 65/28)

(T 125/5)

fırlanıp dur-:** Hızla dönmeyi, oradan oraya gitmeyi sürdürmek.

Bütün bunlardan kötü oluyorum, hiç bir şeye uğraşmak istemiyorum, kendimi güzelleştirmek istemiyorum, kendimi bu dünyaya aidimmişim gibi görmüyorum, ordan oraya fırlanıp duruyorum, yalnızca onun konuşmasını işitmek istiyorum, birazcık korksam da, içimde kaygılar uyansa da. (T 71/20)

fırlat-: 1. Hızla atmak, bulunduğu yerden dışarı atmak.

Elindeki çöpi kardeşinin üstüne fırlattı. (ÇÖ 45/7)

(ÇÖ 49/21), (ÇA 47/15), (ÇA 49/27), (ÇA 95/26), (ÇA 142/28), (ÇA 155/15), (ÇA 155/17), (DAK 11/8), (DAK 12/15), (DAK 25/11), (K 35/14), (K 110/10), (H 22/29), (H 26/3), (H 49/6), (H 50/1), (H 50/2), (H 52/14), (H 122/18), (AYÇ 56/16), (T 60/17), (T 104/21), (İÖ 12/6), (İÖ 55/11), (İÖ 131/7), (İÖ 163/20), (İÖ 170/23), (U 27/10), (U 95/21), (GYA 52/11), (İLKÖ 39/13), (İLKÖ 47/8), (İLKÖ 65/11), (İLKÖ 69/15), (İLKÖ 125/9), (İLKÖ 181/29)

fırsat bil-: Bir şeyden belli bir amaçla hemen yararlanmak.

Arabanın camına doğru hızla yaklaşan bir serçeye çarpmamak için ayağını hafifçe frene değdirince otomobil yalpalamaya başladı ve kadın bunu fırsat bildi: “Söylemişim sana, dedi kendini haklı çıkartan bir sesle, çek ayağını frenden!” (H 134/26)

fırsat ver-: Bir işi yapmak için uygun, elverişli şartı sağlamak.

Kaçmama fırsat verirlerse başlarına neler gelebileceğini kendilerinin anlamasını söyleyerek köylüleri tehdit etmişler. (ÇSBÖ 38/24)

(ÇSBÖ 90/22), (ÇSBÖ 108/18), (ÇSBÖ 109/8), (AYÇ 27/17)

fırsattan istifade et-: Ele geçirilen imkân veya durumdan en iyi biçimde yararlanmak.

Ben ki canımı sersebil etmişimdir yapılır mı bana bu yeğen gebertmeliydin onu bak kulağına küpe olsun yeğen unutma Ejder demişti diye hatırlarsın bir gün arkadaşın bir kavgaya girdi mi sakın ola ki ayırmak için onu tutmayasın böyle bir şey oldu mu karşıdaki adamı tutacaksın ki fırsattan istifade edemesin ne diyordum ben haa tutmayacaksın (ÇA 81/22)

fıskır-*: Şiddetle çıkmak.

“Günaydın” kelimesi ağzından nerdeyse bir haykırış halinde fıskırdı. (H 115/8)

(AYÇ 59/14), (AYÇ 87/21), (T 7/4), (T 11/8), (T 56/13), (T 69/4), (T 93/11), (İÖ 133/10), (U 29/3), (İLKÖ 192/22)

fıskırt-: Fıskırmasını sağlamak, püskürtmek.

Topuğa yönelen silahtan çıkan kurşun sesi sokağın dar boşluğunda vınladı,
adamın tam topuğunun dibinde küçük, amansız bir volkan gibi topraklar fişkırttı.
(ÇSBÖ 49/10)

(İÖ 15/23)

fingirde-: 1. Dikkati çekecek kadar kırıtkan, oynak davranmak.

kimsenin bacası kendininki gibi değil kimse onun gibi fingirdemiyor (ÇA 154/14)

fink at-: Hiçbir şeye aldırmadan gönlünce gezip eğlenmek.

O da böyle bir köprü üstünde fink atıyordu. (İÖ 166/7)

(U 122/6)

garantile-: Bir işin gerçekleşmesi için gereken önlemleri almak, sağlama
bağlamak.

Elbette diye sözünü kesti Ejder kadının alaylı bir sırıtmayla elbette iyiliğim
için hayatımı elbette garantilemiştir eniştem (ÇA 34/14)

gark et-: 2. *mecaz* Birine bir şeyi bol bol vermek.

Ulan herkesin babası ölünce bile çoluğunu çocuğunu altına gark eder
bizim sülalemiz ölse gene hava (ÇA 85/15)

gayret et-: Emekle çalışmak, çabalamak, uğraşmak.

Ancak ayakkabısı delik olanları unutuyor, ama onlar da ayaklarını
olabildiğince sert, yere vurmaya gayret ediyor. (İÖ 107/17)

gayrete getir-:** Bir işi özenle yapmak veya bitirmek için istek
uyandırmak, çabalamaya sevk etmek.

Her uzak ve üstünden yağmur damlalarının süzüldüğü camların gerisinde
onun silüetinin yansıması adamı gayrete getiriyordu. (U 138/12)

gebert-: *teklifsiz konuşmada* Öldürmek.

Ömrün tükensin dedi kadın ömrümü tükettin gebereceksin bir gün
gebertecekler seni bir şey değil adam kahroluyor baban onu da öldüreceksin
kahrından (ÇA 43/2)

(ÇA 47/26), (ÇA 49/4), (ÇA 74/21), (ÇA 81/18), (ÇA 103/8), (K
91/11), (H 128/16), (H 128/16)

geç-: 1. Bir yerden başka bir yere gitmek.

Ve sokakta koşar, gazeteciden çabucak bir gazete alır, en hızlı giden bir
aracı yakalar, biner, iner, denizi aşır karşıya geçer, ordan da başka karşılara... (HI
10/8)

(HI 23/22), (HI 27/15), (HI 28/9), (HI 28/10), (HI 39/21), (HI 40/8), (HI 42/20), (HI 43/9), (HI 46/8), (HI 54/9), (HI 66/31), (HI 67/1), (HI 76/1), (HI 76/3), (HI 78/27), (HI 79/4), (HI 84/22), (HI 84/30), (HI 95/24), (HI 99/26), (HI 101/14), (HI 104/4), (HI 105/7), (HI 107/21), (HI 107/29), (HI 108/31), (HI 112/3), (HI 114/29), (HI 119/5), (HI 122/15), (HI 122/17), (HI 124/26), (HI 125/3), (ÇÖ 8/17), (ÇÖ 9/15), (ÇÖ 11/30), (ÇÖ 48/20), (ÇÖ 55/22), (ÇÖ 68/9), (ÇÖ 76/17), (ÇSBÖ 49/19), (ÇSBÖ 94/3), (ÇSBÖ 95/3), (ÇSBÖ 128/15), (ÇSBÖ 129/29), (ÇA 15/10), (ÇA 41/2), (ÇA 81/1), (ÇA 105/1), (ÇA 156/13), (DAK 34/7), (DAK 41/21), (DAK 42/13), (DAK 50/23), (DAK 50/29), (DAK 52/28), (DAK 79/23), (DAK 83/21), (DAK 87/10), (K 19/6), (K 99/15), (H 49/7), (H 49/9), (H 49/12), (H 49/30), (H 52/3), (H 67/2), (H 75/19), (H 80/22), (H 80/27), (H 81/29), (H 117/19), (AYÇ 10/22), (AYÇ 11/13), (AYÇ 47/17), (AYÇ 54/12), (AYÇ 54/29), (AYÇ 64/6), (AYÇ 69/5), (AYÇ 84/19), (T 21/6), (T 52/23), (T 62/8), (T 62/10), (T 79/28), (T 87/30), (T 112/26), (İÖ 48/23), (İÖ 210/17), (U 42/18), (GYA 71/27), (GYA 71/32), (GYA 101/10), (GYA 138/18), (GYA 140/12), (GYA 142/29), (GYA 143/30), (İLKÖ 73/10), (KP 31/24), (KP 51/18), (KP 79/13)

geç-: 18. Geride bırakmak, aşmak.

Yolun kenarına dizilmiş yangın kaçağı kulübeleri gececeğiz. (HI 25/15)

(HI 39/16), (HI 84/25), (HI 85/21), (HI 85/21), (HI 86/2), (HI 97/4), (HI 99/24), (HI 101/2), (HI 103/2), (HI 104/30), (HI 118/29), (HI 119/3), (HI 119/10), (ÇÖ 8/23), (ÇÖ 10/3), (ÇÖ 15/18), (ÇÖ 25/1), (ÇSBÖ 16/22), (ÇSBÖ 17/7), (ÇSBÖ 36/1), (ÇSBÖ 48/19), (ÇSBÖ 50/12), (ÇSBÖ 106/15), (ÇSBÖ 128/3), (ÇA 26/10), (ÇA 56/7), (ÇA 78/6), (ÇA 78/23), (ÇA 79/2), (ÇA 145/2), (K 10/5), (K 94/10), (H 95/13), (H 119/13), (H 135/6), (H 143/7), (AYÇ 54/26), (AYÇ 55/1), (T 8/24), (U 126/14), (GYA 67/14), (GYA 100/28), (GYA 127/27), (İLKÖ 84/8), (İLKÖ 181/10), (İLKÖ 194/11)

geç-: 3. Bir kimse; yol, araç, akarsu bir yerin yakınından veya içinden gitmek.

Bir lokantanın önünden geçiyorlardı. (ÇÖ 10/1)

(ÇÖ 11/19), (ÇÖ 11/28), (ÇÖ 12/22), (ÇÖ 16/12), (ÇÖ 32/6), (ÇÖ 39/12), (ÇÖ 65/24), (ÇSBÖ 48/15), (ÇSBÖ 60/9), (ÇSBÖ 60/26), (ÇSBÖ 68/2), (ÇSBÖ 130/15), (ÇA 9/2), (ÇA 9/28), (ÇA 10/6), (ÇA 30/7), (ÇA 36/20), (ÇA 37/14), (ÇA 92/23), (ÇA 99/2), (ÇA 100/30), (ÇA 108/27), (ÇA 131/16), (ÇA

157/13), (DAK 8/27), (DAK 9/13), (DAK 9/13), (DAK 11/10), (DAK 13/10), (DAK 39/11), (DAK 39/16), (DAK 40/6), (DAK 53/26), (DAK 65/15), (DAK 67/20), (DAK 87/6), (DAK 91/15), (DAK 92/28), (K 7/21), (K 13/7), (K 13/7), (K 22/4), (K 41/10), (K 42/6), (K 51/3), (K 81/13), (K 107/14), (H 16/3), (H 60/25), (H 107/5), (H 134/1), (H 137/22), (H 151/30), (AYÇ 18/4), (AYÇ 31/17), (AYÇ 31/19), (AYÇ 48/17), (T 34/32), (T 61/10), (T 66/30), (İÖ 21/13), (İÖ 50/3), (İÖ 85/7), (İÖ 92/7), (İÖ 104/30), (İÖ 129/6), (İÖ 129/8), (İÖ 152/16), (İÖ 152/17), (İÖ 154/10), (İÖ 157/9), (İÖ 166/8), (İÖ 172/21), (U 19/3), (U 37/9), (U 47/10), (U 49/14), (U 50/28), (U 57/25), (U 58/15), (U 58/15), (U 58/28), (U 74/17), (U 87/11), (U 87/14), (U 88/3), (U 88/12), (U 138/15), (GYA 28/22), (GYA 28/22), (GYA 59/13), (GYA 63/17), (GYA 67/1), (GYA 93/26), (GYA 102/22), (GYA 102/24), (GYA 102/29), (GYA 106/17), (GYA 119/27), (GYA 126/18), (GYA 132/2), (GYA 144/14), (İLKÖ 33/2), (İLKÖ 41/4), (İLKÖ 44/5), (İLKÖ 44/14), (İLKÖ 60/25), (İLKÖ 63/7), (İLKÖ 69/18), (İLKÖ 77/3), (İLKÖ 77/4), (İLKÖ 77/5), (İLKÖ 78/19), (İLKÖ 78/20), (İLKÖ 96/14), (İLKÖ 113/6), (İLKÖ 147/16), (İLKÖ 181/1), (İLKÖ 182/11), (İLKÖ 192/6), (KP 19/1), (KP 19/10), (KP 25/16), (KP 80/2), (KP 84/4), (KP 93/2)

geç-: 11. Bulunduğu yeri veya konumu değiştirmek.

Manav çıraklığından gezici yemiş, sebze satıcılığına geçmişti. (ÇÖ 20/8)

(ÇÖ 75/19), (ÇÖ 94/6), (K 84/9), (İLKÖ 90/14), (İLKÖ 109/9)

geç-: 2. Bir yandan girip diğer yandan çıkmak.

değil ay ışığı güneş bile geçmiyor yaprakların arasından (ÇA 106/11)

(İLKÖ 97/18), (İLKÖ 154/2), (İLKÖ 180/28), (İLKÖ 193/7), (İLKÖ

199/9)

geç-*: Bir işe, uğraşıya başlamak.

Nerde bir ayna görsem kendimi incelemeye geçiyorum. (K 62/4)

(İÖ 54/10), (İLKÖ 115/13)

geç-: 16. Görev almak.

Bilinçaltı düzeneği kendiliğinden işbaşına geçmiş, cesedi orada bırakmanın insanlığa yaşaymayacağını buyurmuştu. (U 63/1)

geçin-: 1. Yaşamak için gerekeni sağlamak.

Bütün bir yıl tarhanasız nasıl geçinir insan? (ÇSBÖ 70/30)

(H 57/23)

geçindir-: Geçinmesini sağlamak, bakmak.

İkimizi de geçindirir benim iş. (ÇÖ 17/18)

(İLKÖ 150/11)

geçip dur-:** Geçme işini sürdürmek, ikide bir geçmek.

Köprüyü bir baştan bir başa geçip duruyorum. (İÖ 167/3)

(İÖ 209/12), (U 75/12)

geçip git-:** Duraksamadan yoluna devam etmek.

Demeye fırsat bulamadan o geçip gitmişti bile. (DAK 51/4)

(K 90/5), (H 9/26), (H 53/8), (AYÇ 9/10), (AYÇ 55/9), (AYÇ 67/2), (İÖ 41/4), (U 50/28), (U 71/6), (U 132/9), (GYA 21/24), (İLKÖ 51/7), (İLKÖ 54/25), (İLKÖ 75/4), (İLKÖ 117/13), (İLKÖ 134/10), (KP 11/13)

geçir-: 1. Geçme işini yaptırmak, geçmesini sağlamak.

Sessizce masanın içinden geçirdi parmaklarını, duvarı buldu, sonra onun da ötesine geçerek gökyüzü gibi bir yere uzanmağa başladı. (HI 7/14)

(HI 68/10), (ÇÖ 20/6), (ÇÖ 53/31), (ÇSBÖ 26/12), (ÇA 155/31), (ÇA 157/1), (T 83/17), (İÖ 15/17), (U 90/1), (GYA 47/6), (İLKÖ 96/28), (İLKÖ 193/7)

geçir-*: Batırmak, saplamak.

Sırtlan, çürük etlerine geçirmiş pençesini kentin. (HI 104/18)

(ÇSBÖ 67/29), (T 100/4), (İLKÖ 193/27)

geçir-: 5. Bir şeyi kendisine ayrılmış olan yere yerleştirmek, takmak.

Pazarda torbalarını boyunlarına geçirdik. (HI 106/20)

(ÇA 155/21)

geçir-: 8. Giymek, giyinmek.

Yastığın üst yanından çekti pantolonunu ve hızla geçirdi bacaklarına. (ÇÖ 46/6)

(ÇSBÖ 35/2), (ÇSBÖ 116/23), (ÇA 51/29), (H 34/21), (H 49/10), (AYÇ 17/27), (AYÇ 53/12)

geçir-: 15. Vurmak.

Şu şişenin ucu halleder onu kafasına mı geçireyim boynuna mı saplasam daha iyi (K 91/15)

geçir-: 4. Tespit etmek, yazmak, kaydetmek.

Gene de defterine söylenen adı kaydetmekten geri durmadı ve kızın söylediği adresi de oraya geçirdi. (H 28/11)

gel-: 1. Ulaşmak, varmak.

Neden sonra “geldin mi?” dedi. (HI 20/30)

(HI 23/10), (HI 23/11), (HI 28/18), (HI 30/1), (HI 30/2), (HI 30/19), (HI 53/21), (HI 63/16), (HI 65/28), (HI 65/30), (HI 66/2), (HI 66/16), (HI 67/24), (HI 68/6), (HI 68/13), (HI 73/25), (HI 79/1), (HI 83/15), (HI 83/15), (HI 83/27), (HI 86/24), (HI 87/21), (HI 87/22), (HI 87/24), (HI 89/30), (HI 89/30), (HI 90/1), (HI 94/28), (HI 95/20), (HI 95/26), (HI 97/12), (HI 97/19), (HI 98/11), (HI 98/25), (HI 100/13), (HI 102/19), (HI 102/28), (HI 104/4), (HI 104/29), (HI 107/13), (HI 112/15), (HI 112/26), (HI 113/20), (HI 114/17), (HI 114/23), (HI 114/30), (HI 116/9), (HI 117/5), (HI 117/29), (HI 118/3), (HI 118/30), (HI 119/20), (HI 119/20), (ÇÖ 10/21), (ÇÖ 13/9), (ÇÖ 15/19), (ÇÖ 16/8), (ÇÖ 17/14), (ÇÖ 18/11), (ÇÖ 18/12), (ÇÖ 19/22), (ÇÖ 19/22), (ÇÖ 20/13), (ÇÖ 23/6), (ÇÖ 24/21), (ÇÖ 24/31), (ÇÖ 25/25), (ÇÖ 26/4), (ÇÖ 45/30), (ÇÖ 48/17), (ÇÖ 49/19), (ÇÖ 49/32), (ÇÖ 59/28), (ÇÖ 60/19), (ÇÖ 62/13), (ÇÖ 63/9), (ÇÖ 64/3), (ÇÖ 64/23), (ÇÖ 64/24), (ÇÖ 64/24), (ÇÖ 64/25), (ÇÖ 64/27), (ÇÖ 66/26), (ÇÖ 67/13), (ÇÖ 68/2), (ÇÖ 80/12), (ÇÖ 83/11), (ÇÖ 89/20), (ÇSBÖ 13/6), (ÇSBÖ 13/9), (ÇSBÖ 13/9), (ÇSBÖ 13/15), (ÇSBÖ 16/6), (ÇSBÖ 18/7), (ÇSBÖ 20/15), (ÇSBÖ 22/21), (ÇSBÖ 23/7), (ÇSBÖ 23/7), (ÇSBÖ 39/28), (ÇSBÖ 46/28), (ÇSBÖ 50/12), (ÇSBÖ 51/2), (ÇSBÖ 56/16), (ÇSBÖ 56/28), (ÇSBÖ 58/2), (ÇSBÖ 58/24), (ÇSBÖ 58/25), (ÇSBÖ 62/7), (ÇSBÖ 66/9), (ÇSBÖ 71/5), (ÇSBÖ 81/29), (ÇSBÖ 81/29), (ÇSBÖ 81/29), (ÇSBÖ 85/9), (ÇSBÖ 85/21), (ÇSBÖ 85/21), (ÇSBÖ 94/3), (ÇSBÖ 104/19), (ÇSBÖ 111/29), (ÇSBÖ 119/25), (ÇSBÖ 120/13), (ÇSBÖ 126/16), (ÇSBÖ 126/30), (ÇSBÖ 129/3), (ÇSBÖ 131/10), (ÇSBÖ 132/14), (ÇSBÖ 140/14), (ÇSBÖ 141/16), (ÇA 7/16), (ÇA 14/21), (ÇA 15/6), (ÇA 15/24), (ÇA 19/11), (ÇA 19/16), (ÇA 21/7), (ÇA 24/8), (ÇA 27/10), (ÇA 27/19), (ÇA 27/21), (ÇA 27/28), (ÇA 36/23), (ÇA 42/19), (ÇA 47/16), (ÇA 47/30), (ÇA 48/10), (ÇA 48/18), (ÇA 48/19), (ÇA 48/22), (ÇA 51/23), (ÇA 51/23), (ÇA 51/26), (ÇA 52/8), (ÇA 54/9), (ÇA 54/11), (ÇA 54/26), (ÇA 56/27), (ÇA 59/7), (ÇA 59/8), (ÇA 59/11), (ÇA 59/12), (ÇA 59/16), (ÇA 60/3), (ÇA 60/4), (ÇA 60/8), (ÇA 60/9), (ÇA 61/20), (ÇA 62/2), (ÇA 62/24), (ÇA 65/25), (ÇA 66/1), (ÇA 70/15), (ÇA 74/22), (ÇA 77/1), (ÇA 80/18), (ÇA 83/24), (ÇA 84/1), (ÇA 87/26), (ÇA 92/27), (ÇA 94/1), (ÇA 101/26), (ÇA 102/2), (ÇA 102/3), (ÇA 102/16), (ÇA 102/26), (ÇA 103/4), (ÇA 103/9), (ÇA 103/20), (ÇA 105/21), (ÇA 106/14), (ÇA 106/17), (ÇA 106/30), (ÇA 107/6), (ÇA 109/14), (ÇA 112/22), (ÇA 113/25), (ÇA 113/26), (ÇA 114/2), (ÇA 120/30), (ÇA 126/28), (ÇA 127/21), (ÇA

127/22), (ÇA 127/22), (ÇA 127/22), (ÇA 127/23), (ÇA 128/1), (ÇA 129/2), (ÇA 130/27), (ÇA 132/17), (ÇA 132/23), (ÇA 132/24), (ÇA 132/29), (ÇA 133/30), (ÇA 135/19), (ÇA 138/14), (ÇA 138/14), (ÇA 138/28), (ÇA 142/30), (ÇA 143/10), (ÇA 143/25), (ÇA 143/28), (ÇA 144/15), (ÇA 144/19), (ÇA 144/21), (ÇA 145/5), (ÇA 145/6), (ÇA 146/5), (ÇA 146/5), (ÇA 147/29), (ÇA 155/26), (DAK 8/4), (DAK 11/21), (DAK 11/22), (DAK 19/17), (DAK 19/19), (DAK 19/22), (DAK 20/15), (DAK 20/23), (DAK 21/21), (DAK 22/27), (DAK 22/28), (DAK 22/30), (DAK 22/30), (DAK 24/3), (DAK 24/6), (DAK 25/26), (DAK 26/3), (DAK 26/7), (DAK 26/12), (DAK 26/18), (DAK 30/9), (DAK 30/32), (DAK 31/17), (DAK 32/17), (DAK 36/5), (DAK 43/6), (DAK 44/3), (DAK 51/7), (DAK 51/26), (DAK 51/26), (DAK 51/30), (DAK 52/1), (DAK 52/17), (DAK 54/18), (DAK 62/4), (DAK 67/15), (DAK 70/17), (DAK 71/18), (DAK 71/23), (DAK 89/30), (DAK 92/29), (DAK 94/15), (DAK 94/16), (K 8/28), (K 12/1), (K 21/15), (K 22/10), (K 23/27), (K 24/22), (K 25/17), (K 26/14), (K 27/16), (K 27/33), (K 28/3), (K 28/25), (K 30/19), (K 39/16), (K 39/19), (K 39/23), (K 40/1), (K 42/14), (K 45/9), (K 47/7), (K 49/1), (K 63/4), (K 64/23), (K 76/14), (K 76/15), (K 92/3), (K 92/9), (K 92/26), (K 95/8), (K 96/18), (K 96/19), (K 96/22), (K 108/11), (K 110/16), (H 7/8), (H 16/15), (H 19/12), (H 26/15), (H 26/23), (H 29/12), (H 29/30), (H 30/28), (H 45/14), (H 50/15), (H 61/12), (H 61/12), (H 65/17), (H 71/18), (H 72/18), (H 72/18), (H 74/32), (H 74/32), (H 84/16), (H 85/1), (H 85/2), (H 85/32), (H 86/8), (H 89/28), (H 90/15), (H 97/6), (H 97/14), (H 97/29), (H 97/32), (H 104/31), (H 104/31), (H 106/4), (H 106/6), (H 106/7), (H 107/28), (H 110/21), (H 110/21), (H 110/23), (H 110/24), (H 110/26), (H 117/13), (H 117/24), (H 121/27), (H 124/1), (H 125/18), (H 126/24), (H 133/12), (H 134/6), (H 137/1), (H 140/10), (H 148/29), (AYÇ 10/4), (AYÇ 14/9), (AYÇ 19/17), (AYÇ 21/8), (AYÇ 21/12), (AYÇ 22/28), (AYÇ 22/30), (AYÇ 29/9), (AYÇ 32/23), (AYÇ 34/20), (AYÇ 36/7), (AYÇ 37/4), (AYÇ 37/6), (AYÇ 41/6), (AYÇ 48/4), (AYÇ 49/28), (AYÇ 50/2), (AYÇ 50/2), (AYÇ 62/8), (AYÇ 68/9), (AYÇ 71/16), (AYÇ 79/2), (AYÇ 79/11), (AYÇ 79/25), (T 7/7), (T 11/16), (T 18/9), (T 20/4), (T 24/10), (T 31/16), (T 31/18), (T 32/26), (T 33/10), (T 33/11), (T 33/27), (T 34/8), (T 35/10), (T 43/17), (T 58/8), (T 62/24), (T 75/8), (T 75/12), (T 78/2), (T 78/2), (T 80/25), (T 89/13), (T 90/14), (T 90/2), (T 91/1), (T 97/1), (T 99/27), (T 104/6), (T 106/4), (T 106/6), (T 106/8), (T 110/4), (T 120/15), (T 120/21), (T 123/7), (T 123/8), (İÖ 15/13), (İÖ 15/16), (İÖ 20/17), (İÖ 27/3), (İÖ

28/18), (İÖ 35/17), (İÖ 35/18), (İÖ 40/11), (İÖ 51/26), (İÖ 85/15), (İÖ 93/31), (İÖ 97/6), (İÖ 98/6), (İÖ 112/2), (İÖ 122/3), (İÖ 149/8), (İÖ 207/14), (İÖ 212/9), (İÖ 212/18), (İÖ 214/30), (İÖ 221/3), (İÖ 223/13), (İÖ 230/3), (İÖ 230/3), (İÖ 230/20), (U 8/25), (U 20/8), (U 43/29), (U 66/16), (U 86/14), (U 90/7), (U 91/1), (U 94/2), (U 97/8), (U 101/10), (U 104/23), (U 107/2), (U 110/4), (U 117/2), (U 117/22), (U 141/22), (GYA 7/23), (GYA 7/29), (GYA 8/1), (GYA 9/16), (GYA 10/30), (GYA 14/20), (GYA 18/21), (GYA 19/27), (GYA 21/28), (GYA 23/4), (GYA 28/21), (GYA 28/32), (GYA 30/26), (GYA 32/6), (GYA 34/13), (GYA 35/28), (GYA 41/9), (GYA 41/18), (GYA 41/22), (GYA 43/22), (GYA 48/1), (GYA 48/2), (GYA 48/4), (GYA 48/19), (GYA 48/20), (GYA 48/26), (GYA 52/6), (GYA 55/22), (GYA 55/24), (GYA 56/26), (GYA 57/15), (GYA 57/24), (GYA 57/25), (GYA 57/32), (GYA 59/18), (GYA 59/28), (GYA 72/16), (GYA 75/8), (GYA 76/12), (GYA 81/24), (GYA 82/8), (GYA 85/20), (GYA 89/3), (GYA 115/1), (GYA 115/30), (GYA 120/6), (GYA 120/10), (GYA 127/18), (GYA 127/26), (GYA 127/32), (GYA 139/20), (GYA 139/20), (GYA 140/6), (GYA 140/15), (GYA 143/28), (GYA 144/7), (İLKÖ 38/5), (İLKÖ 38/8), (İLKÖ 38/17), (İLKÖ 38/21), (İLKÖ 38/21), (İLKÖ 38/22), (İLKÖ 43/11), (İLKÖ 44/15), (İLKÖ 49/16), (İLKÖ 49/19), (İLKÖ 55/2), (İLKÖ 58/16), (İLKÖ 58/18), (İLKÖ 66/21), (İLKÖ 81/10), (İLKÖ 84/10), (İLKÖ 84/16), (İLKÖ 89/3), (İLKÖ 97/14), (İLKÖ 112/12), (İLKÖ 116/9), (İLKÖ 116/19), (İLKÖ 118/5), (İLKÖ 124/6), (İLKÖ 124/29), (İLKÖ 129/17), (İLKÖ 129/30), (İLKÖ 130/5), (İLKÖ 132/21), (İLKÖ 135/7), (İLKÖ 139/1), (İLKÖ 148/12), (İLKÖ 148/20), (İLKÖ 149/15), (İLKÖ 149/19), (İLKÖ 151/23), (İLKÖ 152/1), (İLKÖ 152/5), (İLKÖ 152/6), (İLKÖ 155/2), (İLKÖ 158/23), (İLKÖ 159/10), (İLKÖ 169/17), (İLKÖ 171/28), (İLKÖ 171/28), (İLKÖ 172/6), (İLKÖ 191/12), (İLKÖ 194/9), (İLKÖ 194/9), (İLKÖ 194/12), (İLKÖ 194/12), (İLKÖ 198/2), (İLKÖ 204/20), (İLKÖ 205/2), (KP 12/27), (KP 15/6), (KP 20/8), (KP 39/12), (KP 48/27), (KP 51/17), (KP 55/7), (KP 64/1), (KP 74/9), (KP 75/1), (KP 76/6), (KP 76/6), (KP 76/6), (KP 77/11), (KP 77/12), (KP 79/19), (KP 87/10), (KP 96/15), (KP 97/17), (KP 97/27)

gel-: 3. Oturmaya, ziyarete gitmek.

– Gece ben yokken kimse geldi mi bize? diye sordu anasına. (ÇÖ 49/1)

(ÇÖ 86/1), (ÇÖ 86/6), (ÇSBÖ 59/16), (ÇSBÖ 59/16), (ÇSBÖ 85/20), (ÇSBÖ 87/15), (ÇSBÖ 108/31), (ÇSBÖ 113/10), (ÇSBÖ 114/20), (ÇSBÖ 121/5), (ÇSBÖ 122/3), (ÇSBÖ 123/7), (ÇA 57/14), (ÇA 58/3), (ÇA 82/3), (ÇA 152/25),

(ÇA 153/3), (DAK 29/26), (DAK 57/14), (H 35/3), (H 66/9), (AYÇ 86/31), (AYÇ 87/2), (T 48/20), (T 62/30), (T 67/18), (T 106/14), (U 130/19), (GYA 41/13), (GYA 45/9), (GYA 72/17), (GYA 110/31), (GYA 111/1), (GYA 111/2), (KP 99/21)

gel-: 30. Biriyle birlikte gitmek.

– Savcılığa kadar benimle geleceksin, dedi polis, hakkında bir ihbar var. (ÇÖ 82/16)

(ÇÖ 82/19), (ÇSBÖ 34/8), (ÇA 54/11), (ÇA 76/27), (H 62/9)

gel-*: İsteyerek veya istemeyerek belli bir vaziyette bulunmak.

Kapının önünde, bir an, yan yana geldiler. (ÇSBÖ 84/2)

(H 99/1), (İÖ 12/17)

gel gel et-**: Gelmesi için çağırmak, işaret etmek, seslenmek.

Konağın korkutucu heybeti, çeperlerinden yükselen hayalî kentler ona gel gel ediyordu. (U 137/9)

(U 138/28)

gelip geç-: 1. Bir yerden geçmek.

Mum titredikçe kırmızı ışıklar gelip geçiyordu tülünün gözlerinden. (HI 52/17)

(HI 76/20), (K 54/5), (K 54/31), (H 95/18), (AYÇ 72/26), (GYA 103/4), (GYA 144/2), (İLKÖ 78/8)

geliştir-: Gelişmesini sağlamak, gelişmesine yol açmak.

Korkan taraf, kendi içinde tabular geliştirmiştir. (İÖ 82/6)

(İÖ 125/19), (İÖ 157/4), (İÖ 225/4), (KP 39/9)

ger-: 1. Bir şeyin uçlarından veya kenarlarından çekerek gergin duruma getirmek; çekmek, uzatmak.

Örümcekler ağlarını köşelere germişler, iğrenç bacaklarıyla sekerek yürüyorlar. (HI 50/3)

(İLKÖ 133/2)

gerçekleştir-: Gerçek duruma getirmek, yapmak, ortaya koymak.

Hastaneye giriş işlemini bir başına gerçekleştirmiştir. (İÖ 207/1)

gerginleştir-: Gergin duruma getirmek.

Kuşağın sarkan ucunu tuttu, kendine doğru çekerek gerginleştirdi, adam yarı döndü, kadın iki eliyle gerdiği kuşağın kırışmamasına dikkat ederek adamın çevresinde minik birkaç adım attı, adam, bir yarım daha döndü olduğu yerde..

böylece kendilerinden başka –belki kendilerinin bile- anlayamayacağı o kaçınılmaz oyunu başlatmış bulunuyorlardı, her günkü sabahlarının ayrılmaz bir parçasıydı bu. (DAK 46/25)

geri al-: 1. Verdiğini almak.

Öyle olunca verdiği toprağı geri almış hükümet. (ÇSBÖ 58/6)

geri çek-:** Verdiğini, sunduğunu, kazandırdığını geri almak.

Her ne kadar abdest almanın getirdiği bir canlılık varsa da ve her ne kadar duanın en yoğun vakti koyulaşa koyulaşa sürüyor olsa da, bütün bunların getirdiği esriklik o vaktin üzerine kondurduğu damgasını geri çekmemiştir. (İÖ 80/6)

geri dön-: 1. Geldiği yere gitmek.

Çuvallar boşlukta hızla geri döndü, yüzünü kapatarak kaçmaya hazırlandı. (HI 31/21)

(HI 68/6), (HI 107/9), (HI 123/4), (ÇÖ 25/21), (ÇÖ 33/15), (ÇSBÖ 24/5), (ÇSBÖ 28/23), (ÇSBÖ 29/1), (ÇSBÖ 29/27), (ÇSBÖ 31/9), (ÇSBÖ 50/1), (ÇSBÖ 62/4), (ÇSBÖ 116/31), (ÇSBÖ 132/18), (ÇSBÖ 139/31), (ÇA 18/25), (ÇA 124/1), (ÇA 138/15), (K 107/15), (H 82/5), (H 90/26), (AYÇ 45/17), (T 87/30), (T 128/25), (İÖ 137/5), (İÖ 165/16), (U 86/21)

geri ver-: Bir şeyi aldığı yere veya kimseye vermek, iade etmek.

Ödendileri geri veriyor, para dikkatle masanın çekmecesine düşüyor. (GYA 86/17)

gerile-: 1. Geri çekilmek, geriye çekilmek.

Gözlerine bakınca birkaç adım geriledi. (İLKÖ 57/8)

gerin-: Kolları açarak gövdeyi gergin bir duruma sokmak.

Kente baka baka gerindim. (HI 102/17)

(ÇA 125/13), (DAK 8/9), (H 152/3), (GYA 25/31), (GYA 72/27), (İLKÖ 104/28)

getir-: 1. Gelmesini sağlamak.

“Bana suyum getir.” (HI 20/23)

(HI 20/24), (HI 47/25), (HI 62/30), (HI 65/31), (HI 66/10), (HI 69/11), (HI 69/30), (HI 69/32), (HI 70/1), (HI 126/13), (ÇÖ 15/2), (ÇÖ 32/27), (ÇÖ 63/9), (ÇÖ 64/1), (ÇÖ 64/15), (ÇÖ 64/29), (ÇÖ 68/18), (ÇÖ 80/17), (ÇSBÖ 12/16), (ÇSBÖ 12/29), (ÇSBÖ 14/15), (ÇSBÖ 14/18), (ÇSBÖ 15/14), (ÇSBÖ 16/2), (ÇSBÖ 23/19), (ÇSBÖ 23/23), (ÇSBÖ 24/21), (ÇSBÖ 25/16), (ÇSBÖ 28/18), (ÇSBÖ 29/12), (ÇSBÖ 56/10), (ÇSBÖ 63/19), (ÇSBÖ 70/10), (ÇSBÖ

73/25), (ÇSBÖ 75/22), (ÇSBÖ 90/25), (ÇA 18/10), (ÇA 21/7), (ÇA 29/7), (ÇA 54/8), (ÇA 58/3), (ÇA 58/9), (ÇA 58/21), (ÇA 58/28), (ÇA 63/20), (ÇA 83/20), (ÇA 84/8), (ÇA 90/8), (ÇA 102/15), (ÇA 106/24), (ÇA 106/26), (ÇA 128/6), (ÇA 128/7), (ÇA 128/8), (ÇA 128/9), (ÇA 129/15), (ÇA 129/18), (ÇA 131/18), (ÇA 131/31), (ÇA 135/29), (ÇA 138/20), (ÇA 144/21), (ÇA 147/26), (ÇA 148/12), (ÇA 155/13), (DAK 31/12), (DAK 32/25), (DAK 37/22), (DAK 43/5), (DAK 45/18), (DAK 68/5), (K 16/16), (K 77/4), (K 96/16), (K 96/16), (K 96/17), (H 16/30), (H 31/1), (H 65/3), (H 99/7), (H 107/25), (H 116/12), (H 126/11), (H 129/26), (AYÇ 34/20), (T 102/23), (İÖ 22/19), (İÖ 27/8), (İÖ 138/9), (İÖ 243/1), (U 98/29), (GYA 21/3), (GYA 22/2), (GYA 35/2), (GYA 36/27), (GYA 36/29), (GYA 38/16), (GYA 53/22), (GYA 77/15), (GYA 77/17), (GYA 114/6), (GYA 117/26), (İLKÖ 53/7), (İLKÖ 83/22), (İLKÖ 97/5), (İLKÖ 125/5), (İLKÖ 130/12), (İLKÖ 167/16), (İLKÖ 194/19), (İLKÖ 194/20), (İLKÖ 198/20), (İLKÖ 198/22), (KP 34/1)

getir-*: Döndürmek, çevirmek, bir hâle koymak.

Gene de çığ güneş ışığı, soğuk taş, ıslaklık, acayip kokularla hatırlanan kasveti elle tutulur bir hale getirmiştir. (HI 82/22)

(HI 106/15), (ÇÖ 14/29), (ÇÖ 52/30), (ÇÖ 53/17), (AYÇ 66/15), (GYA 28/6)

getir-: 7. Bir şey sağlamak.

Eskiden, daha makine işi çoraplar çıkmadan önce bu iş, iyi denecek para getirirdi. (ÇÖ 52/32)

(ÇÖ 57/1), (ÇA 136/23), (ÇA 136/24), (K 42/10), (K 107/8), (AYÇ 37/4), (GYA 60/6), (GYA 95/10)

gevele-: 1. Bir şeyi çiğnemediği ağız içinde evirip çevirmek.

– Haydiyin, diye yineledi kadın, kendisi de elini bir un sucuğuna uzattı; dişlerim olsaydı.. dişlerim varken.. şimdi şu öndeki biriki dişimle geveleyebiliyorum ancak.. dişiniz varken yiyeceğiniz bol bol.. rahmetli nenem böyle söylerdi hep.. dişiniz varken, derdi. (ÇSBÖ 70/24)

(DAK 31/22), (K 15/21), (GYA 117/13)

gevşet-: 1. Sertlik ve gerginliğini bozmak.

Sonunda oyuncağından bıkmış bir çocuk duygusuyla o karışık makinesinin vidalarını gevşetiyor, daha sonra da her şeyi büsbütün çözüp dağıtarak iç içe

geçmiş çarkları, manivelâları sırası gelince yeniden kullanmak üzere gelişigüzel fırlatıp atıyor. (HI 56/28)

(ÇSBÖ 32/11), (ÇA 49/24), (İLKÖ 110/14)

gez-: 2. Bir yerde dolaşmak, yürümek.

Derimin altında bir el geziyor. (HI 65/13)

gez-: 1. Hava alma, hoş vakit geçirme vb. amaçlarla bir yere gitmek.

– Kimseye hesap vermek zorunda değilim ama, söylüyorum işte, evet yeni birisiyle tanıştım, onunla geziyorum, vakti gelince eve de çağıracağım onu. (ÇSBÖ 97/7)

(ÇA 103/5), (K 22/32), (K 48/27), (H 40/6), (H 63/27), (AYÇ 29/24), (T 88/6), (İLKÖ 74/10), (İLKÖ 77/9)

gezdır-: 4. Sürterek, değdirerek hareket ettirmek.

Bir düş müydü neydi.. uzun, siyah kuyruğunu, koyu yalımların üstünde gezdırıyordu şeytan. (HI 110/1)

(HI 110/5), (ÇÖ 58/2), (ÇSBÖ 17/27), (ÇA 40/10), (ÇA 47/12)

gezdır-: 1. Birinin gezmesini sağlamak, dolaştırmak.

– Hay senin Bakacının da.. diye bir küfür savurdu adam, ulan Bakaç burda ne gezdırsın? (ÇSBÖ 20/4)

(H 39/28), (İÖ 93/10)

gezele-: 2. *ağızlardan* Sıkıntılı bir durumda dolaşmak, gezinmek.

“Ben de, diyor, senin gibi gezelıyorum ve onu arıyorum. (KP 65/18)

gezeleyip dur-:** Gezeleme, gezinme işini sürdürmek.

Günden, zamandan haberli olmadığından ne kadar zaman oralarda gezeleyip durdu, bilemedi. (İÖ 114/3)

gezin-: 2. Belirli bir çevre içinde gezip durmak, gezelemek.

Ayağa kalktığı zamanlar, odadan odaya, bir kapıdan ötekine, çizgili entarisi, ak, uzun sakalı, yumuşak keçe terlikleriyle bir ölü gibi gezinıyor. (HI 19/28)

(HI 49/1), (HI 49/6), (HI 102/27), (ÇÖ 40/14), (ÇSBÖ 128/12), (DAK 47/17), (K 30/15), (H 21/21), (H 21/28), (H 89/28), (H 131/17), (AYÇ 13/13), (AYÇ 23/17), (AYÇ 56/7), (T 74/2), (T 88/6), (İÖ 19/1), (İÖ 38/4), (U 28/27), (U 137/13), (GYA 14/9), (GYA 18/11), (GYA 19/8), (GYA 26/8), (GYA 93/19), (İLKÖ 34/3), (İLKÖ 99/2), (KP 63/10)

gezinip dur-:** Gezinme işini sürdürmek.

Bulutlar günlerdir tepelerinde gezinip duruyordu. (H 84/10)

(U 87/1)

gezindir-:** Gezinmek fiilini yaptırmak.

Meczip kız Keriman, şimdi, duvarın oyuğundan çıkardığı üstü bezlerle sarılı bir çöpü tahtaların üzerinde gezindiriyor, ağzı bilinçsizce açık, “ağğğ, uğğğ” diye sesler boşaltıyordu Kerim’in sessizlik halkasına ve gaz ocağının harlı tısıltısına. (ÇÖ 44/10)

(ÇA 47/3), (K 28/30), (K 31/13), (İÖ 15/8), (İÖ 149/13),

(GYA 18/24)

gezip dur-:** Gezme işini sürdürmek, ikide bir gezmek.

Ordan oraya gezip duruyorlardı. (U 86/24)

gıcırdat-: Gıcırtı çıkarmasına yol açmak.

adımları çürük tahtaları gıcırdatıyor (ÇA 112/17)

(DAK 36/10), (DAK 96/15), (İÖ 78/3)

... gibi yap-: ... imişçesine davranmak.

Onun için şimdiden tedbir alıp uyumuş gibi yaptım. (HI 96/7)

(HI 98/4), (HI 100/23), (HI 104/3), (HI 107/8), (ÇA 50/5),

(DAK 23/4), (H 44/11), (H 133/18), (GYA 26/17), (İLKÖ 54/14), (KP 51/3), (KP 58/16)

gider-: Ortadan kaldırmak, bastırmak.

Birbirlerinin ufak tefek gereksinmelerini giderirlerdi. (ÇSBÖ 8/19)

(GYA 72/28)

gir-: 1. Dışarıdan içeriye geçmek, kaçmak.

Atımın yuları elimde, yarı aralık bahçe kapısından giriyorum. (HI 14/5)

(HI 14/13), (HI 14/27), (HI 15/10), (HI 21/23), (HI 21/25), (HI 25/19), (HI 25/20), (HI 35/21), (HI 63/1), (HI 63/18), (HI 65/30), (HI 67/26), (HI 69/23), (HI 74/25), (HI 76/21), (HI 77/17), (HI 78/2), (HI 79/12), (HI 83/19), (HI 86/19), (HI 87/14), (HI 87/22), (HI 88/9), (HI 88/29), (HI 97/18), (HI 99/31), (HI 102/29), (HI 105/11), (HI 105/21), (ÇÖ 10/20), (ÇÖ 11/3), (ÇÖ 12/23), (ÇÖ 15/2), (ÇÖ 25/3), (ÇÖ 28/13), (ÇÖ 34/8), (ÇÖ 44/15), (ÇÖ 55/16), (ÇÖ 57/32), (ÇÖ 62/17), (ÇÖ 63/16), (ÇÖ 76/7), (ÇÖ 76/18), (ÇÖ 78/24), (ÇÖ 83/28), (ÇSBÖ 13/5), (ÇSBÖ 19/20), (ÇSBÖ 20/20), (ÇSBÖ 22/18), (ÇSBÖ 23/10), (ÇSBÖ 33/11), (ÇSBÖ 34/10), (ÇSBÖ 48/13), (ÇSBÖ 50/14), (ÇSBÖ 72/4), (ÇSBÖ 73/21), (ÇSBÖ 77/4), (ÇSBÖ 77/16), (ÇSBÖ 83/26), (ÇSBÖ 83/27), (ÇSBÖ

89/26), (ÇSBÖ 89/27), (ÇSBÖ 96/1), (ÇSBÖ 101/17), (ÇSBÖ 104/24), (ÇSBÖ 120/17), (ÇSBÖ 124/1), (ÇSBÖ 128/7), (ÇSBÖ 128/16), (ÇSBÖ 129/32), (ÇSBÖ 131/18), (ÇSBÖ 133/28), (ÇA 8/26), (ÇA 10/9), (ÇA 12/27), (ÇA 19/19), (ÇA 19/24), (ÇA 21/12), (ÇA 27/29), (ÇA 31/10), (ÇA 31/24), (ÇA 36/14), (ÇA 41/30), (ÇA 45/22), (ÇA 48/4), (ÇA 48/5), (ÇA 51/27), (ÇA 53/20), (ÇA 53/26), (ÇA 55/11), (ÇA 55/14), (ÇA 58/14), (ÇA 58/27), (ÇA 62/25), (ÇA 63/16), (ÇA 74/14), (ÇA 76/18), (ÇA 86/6), (ÇA 92/13), (ÇA 104/18), (ÇA 105/2), (ÇA 112/16), (ÇA 114/2), (ÇA 119/13), (ÇA 121/3), (ÇA 133/20), (ÇA 134/20), (ÇA 134/27), (ÇA 135/28), (ÇA 137/1), (ÇA 137/18), (ÇA 138/18), (ÇA 138/30), (ÇA 142/8), (ÇA 144/8), (ÇA 145/21), (ÇA 147/22), (ÇA 147/23), (ÇA 147/27), (ÇA 152/3), (ÇA 156/24), (DAK 14/11), (DAK 20/7), (DAK 25/10), (DAK 30/15), (DAK 40/8), (DAK 41/23), (DAK 47/7), (DAK 62/13), (DAK 86/15), (DAK 91/8), (DAK 93/24), (DAK 94/18), (DAK 94/35), (K 11/1), (K 22/7), (K 22/25), (K 22/26), (K 30/13), (K 40/14), (K 51/7), (K 53/12), (K 100/15), (H 30/4), (H 40/29), (H 49/7), (H 49/31), (H 62/1), (H 72/19), (H 75/23), (H 76/1), (H 84/7), (H 85/31), (H 85/32), (H 86/16), (H 88/11), (H 94/3), (H 126/5), (H 129/23), (H 131/16), (H 137/18), (H 138/1), (H 148/32), (H 149/25), (H 152/1), (AYÇ 15/10), (AYÇ 29/3), (AYÇ 45/7), (AYÇ 49/12), (AYÇ 49/15), (AYÇ 54/14), (AYÇ 71/1), (AYÇ 71/12), (AYÇ 72/8), (AYÇ 79/13), (AYÇ 79/29), (AYÇ 79/29), (AYÇ 84/23), (AYÇ 84/24), (T 9/14), (T 14/23), (T 87/31), (T 88/1), (T 89/20), (T 123/19), (İÖ 72/4), (İÖ 78/7), (İÖ 220/24), (İÖ 235/1), (U 68/9), (U 87/26), (U 106/16), (U 129/21), (GYA 8/8), (GYA 8/10), (GYA 9/15), (GYA 15/12), (GYA 28/5), (GYA 28/11), (GYA 41/24), (GYA 49/27), (GYA 56/8), (GYA 56/25), (GYA 59/14), (GYA 69/2), (GYA 84/6), (GYA 84/14), (GYA 87/14), (GYA 89/9), (GYA 90/4), (GYA 90/8), (GYA 94/29), (GYA 124/30), (GYA 127/30), (GYA 137/22), (İLKÖ 39/18), (İLKÖ 73/22), (İLKÖ 100/25), (İLKÖ 112/1), (İLKÖ 112/28), (İLKÖ 141/14), (İLKÖ 142/10), (İLKÖ 165/8), (İLKÖ 194/14), (İLKÖ 194/14), (KP 12/22), (KP 37/12), (KP 59/14), (KP 59/15), (KP 68/4), (KP 68/7), (KP 68/15), (KP 68/17), (KP 68/29), (KP 69/1), (KP 69/11), (KP 97/23)

gir-: 3. Katılmak.

Sıraya girdi, bir sandviç aldı ve hemen uzaklaştı oradan. (ÇÖ 8/27)

(DAK 60/3), (K 32/13), (K 32/30), (H 147/19), (AYÇ 37/5), (AYÇ 40/9), (T 68/9), (T 97/17), (İÖ 25/5), (İÖ 138/18), (GYA 100/29)

gir-: 13. Kavgaya tutuşmak.

Ben ki canımı sersebil etmişimdir yapılır mı bana bu yeğen gebertmeliydin onu bak kulağına küpe olsun yeğen unutma Ejder demişti diye hatırlarsın bir gün arkadaşın bir kavgaya girdi mi sakın ola ki ayırmak için onu tutmayasın böyle bir şey oldu mu karşıdaki adamı tutacaksın ki fırsattan istifade edemesin ne diyordum ben haa tutmayacaksın (ÇA 81/20)

gir-: 6. Girişmek, başlamak.

Otelin lokantasında siparişimizi vermiş, karşı karşıya otururken doğrudan konuya girdi:

– Aşkın engelden doğduğunu söylüyorsun, öyle olsun. (İÖ 230/22)

(İLKÖ 122/15)

girip çık-: 1. Bir yere kısa süre kalmak üzere uğramak.

O âna kadar savcının kapısı boyuna açılıp kapanmış, içeriye birileri girip çıkmıştı. (ÇÖ 84/8)

(H 94/15), (KP 61/8)

girip çık-: 2. Bir yere sık sık gelmek.

Şimdi o sokaklarda dolaşırken, alev dolu coşkunkuluklarını yatıştırabilmek için kapıdan kapıya gidip gelene, ya da kapı önlerinde kendini bekleyen yarı çıplak kadınlara bakıyor, onların laf atmalarına kulak kabartıyor, çağırımlarını bekliyor, bakışlarıyla aralarında sessiz bir iletişim kurmak istiyor, sonra karartılmış odalarda, kim bilir daha önce kaç salyalı adamın yatıp kalktığı bayat kokulu yataklara girip çıkıyordu: bir labirentte yürüyordu, evet.. hayvanca sözler işitiliyordu, zevksiz cümbüş sesleri yükseliyordu kapıların gözetleme deliklerinden (DAK 61/11)

(H 82/15)

giriş-: 2. Bir şeye başlamak.

O ise çirkeflere atıyordu kendini, mezbeleliklerde yuvarlanıyordu sarhoş olduğunu bilerek, köprü korkuluklarında yürümek gibi tehlikeli gösterilere girişiyordu: başdönmesinin korkunç ağrısından çıkartılabilecek bir tat var mıdır, denemek için. (DAK 61/17)

(DAK 61/24)

giriş-: 3. Bir işe kalkışmak.

Nefs, diyorlardı, kendine itibar etmediğini söyler ve kendine itibar etmediğini itiraf ederek bundan pay çıkartmaya girişir: nefse, belki de bu yüzden zalim, diyorlardı. (K 86/30)

(İÖ 198/10)

griver-: Ansızın veya çabucak girmek.

Bir işmara kanarak giriverdim buraya: isteğimin, her şeyimin dışında...

(İLKÖ 111/13)

git-: 1. Bir yere doğru yönelmek; gidedurmak, uzanmak.

Şapkaları gözlerinin üstünde, gözleri Yusuf kuyusu, ürkek, çekingen, yağmurdan kaçır halleriyle yanımdan.. yanımdan ve bakmadan yıkıla yıkıla gidiyorlar. (HI 15/2)

(HI 29/20), (HI 46/3), (HI 63/2), (HI 64/19), (HI 65/5), (HI 67/14), (HI 67/15), (HI 67/15), (HI 68/31), (HI 68/32), (HI 69/31), (HI 75/12), (HI 75/12), (HI 75/32), (HI 88/32), (HI 100/5), (HI 100/13), (HI 101/25), (HI 102/23), (HI 103/23), (HI 104/7), (HI 107/6), (HI 108/26), (HI 112/8), (HI 112/22), (HI 112/28), (HI 116/20), (HI 117/1), (HI 117/19), (HI 124/12), (HI 125/11), (ÇÖ 9/19), (ÇÖ 10/8), (ÇÖ 15/6), (ÇÖ 16/19), (ÇÖ 17/15), (ÇÖ 17/16), (ÇÖ 17/32), (ÇÖ 17/32), (ÇÖ 18/15), (ÇÖ 18/23), (ÇÖ 18/27), (ÇÖ 19/3), (ÇÖ 19/4), (ÇÖ 19/4), (ÇÖ 19/19), (ÇÖ 22/10), (ÇÖ 25/32), (ÇÖ 25/34), (ÇÖ 36/3), (ÇÖ 39/20), (ÇÖ 39/21), (ÇÖ 54/13), (ÇÖ 54/21), (ÇÖ 61/1), (ÇÖ 66/6), (ÇÖ 67/6), (ÇÖ 72/17), (ÇÖ 74/29), (ÇÖ 80/10), (ÇÖ 80/10), (ÇÖ 81/17), (ÇÖ 81/19), (ÇÖ 82/22), (ÇÖ 82/28), (ÇÖ 85/30), (ÇÖ 90/10), (ÇÖ 94/1), (ÇÖ 94/1), (ÇSBÖ 12/21), (ÇSBÖ 15/20), (ÇSBÖ 15/25), (ÇSBÖ 17/27), (ÇSBÖ 20/12), (ÇSBÖ 20/17), (ÇSBÖ 22/2), (ÇSBÖ 22/12), (ÇSBÖ 23/8), (ÇSBÖ 23/11), (ÇSBÖ 25/26), (ÇSBÖ 28/7), (ÇSBÖ 28/29), (ÇSBÖ 33/18), (ÇSBÖ 34/9), (ÇSBÖ 37/23), (ÇSBÖ 40/17), (ÇSBÖ 41/4), (ÇSBÖ 46/4), (ÇSBÖ 46/4), (ÇSBÖ 47/12), (ÇSBÖ 50/22), (ÇSBÖ 50/22), (ÇSBÖ 51/5), (ÇSBÖ 51/5), (ÇSBÖ 54/18), (ÇSBÖ 56/18), (ÇSBÖ 56/24), (ÇSBÖ 67/1), (ÇSBÖ 68/7), (ÇSBÖ 68/23), (ÇSBÖ 71/18), (ÇSBÖ 74/14), (ÇSBÖ 74/22), (ÇSBÖ 78/4), (ÇSBÖ 83/25), (ÇSBÖ 85/12), (ÇSBÖ 85/12), (ÇSBÖ 85/13), (ÇSBÖ 85/22), (ÇSBÖ 91/1), (ÇSBÖ 91/19), (ÇSBÖ 93/27), (ÇSBÖ 95/12), (ÇSBÖ 95/20), (ÇSBÖ 101/6), (ÇSBÖ 101/21), (ÇSBÖ 102/16), (ÇSBÖ 103/7), (ÇSBÖ 104/13), (ÇSBÖ 104/22), (ÇSBÖ 105/16), (ÇSBÖ 105/16), (ÇSBÖ 107/23), (ÇSBÖ 109/16), (ÇSBÖ 122/11), (ÇSBÖ 130/20), (ÇSBÖ 130/27), (ÇSBÖ 133/16), (ÇSBÖ 137/25), (ÇSBÖ 137/25), (ÇSBÖ 137/26), (ÇSBÖ 137/28), (ÇSBÖ 137/28), (ÇSBÖ 138/19), (ÇA 7/5), (ÇA 8/19), (ÇA 10/20), (ÇA 10/21), (ÇA 15/12), (ÇA 16/14), (ÇA 16/14), (ÇA 18/25), (ÇA 21/28), (ÇA 22/17), (ÇA 26/20), (ÇA

26/23), (ÇA 27/20), (ÇA 27/21), (ÇA 29/25), (ÇA 29/26), (ÇA 29/28), (ÇA 34/2), (ÇA 34/9), (ÇA 36/2), (ÇA 48/14), (ÇA 52/6), (ÇA 52/12), (ÇA 52/14), (ÇA 52/15), (ÇA 54/16), (ÇA 56/27), (ÇA 61/15), (ÇA 61/18), (ÇA 69/7), (ÇA 69/12), (ÇA 70/2), (ÇA 70/13), (ÇA 75/2), (ÇA 75/15), (ÇA 76/14), (ÇA 76/20), (ÇA 76/22), (ÇA 76/23), (ÇA 76/24), (ÇA 76/24), (ÇA 77/2), (ÇA 78/13), (ÇA 78/19), (ÇA 84/15), (ÇA 86/4), (ÇA 86/5), (ÇA 86/17), (ÇA 88/4), (ÇA 91/17), (ÇA 92/14), (ÇA 93/21), (ÇA 93/31), (ÇA 94/10), (ÇA 98/3), (ÇA 98/18), (ÇA 99/29), (ÇA 101/4), (ÇA 101/16), (ÇA 103/9), (ÇA 103/18), (ÇA 103/23), (ÇA 105/23), (ÇA 105/28), (ÇA 106/17), (ÇA 106/18), (ÇA 106/24), (ÇA 106/26), (ÇA 107/21), (ÇA 108/4), (ÇA 108/17), (ÇA 108/24), (ÇA 109/20), (ÇA 110/27), (ÇA 111/27), (ÇA 112/8), (ÇA 112/23), (ÇA 113/10), (ÇA 113/24), (ÇA 113/25), (ÇA 113/27), (ÇA 121/17), (ÇA 130/16), (ÇA 132/31), (ÇA 134/3), (ÇA 135/27), (ÇA 137/3), (ÇA 138/14), (ÇA 143/28), (ÇA 144/18), (ÇA 145/17), (ÇA 157/21), (DAK 8/13), (DAK 8/25), (DAK 11/9), (DAK 12/13), (DAK 12/28), (DAK 23/31), (DAK 26/21), (DAK 33/28), (DAK 38/12), (DAK 43/28), (DAK 43/31), (DAK 46/17), (DAK 47/7), (DAK 49/4), (DAK 49/18), (DAK 50/19), (DAK 51/2), (DAK 51/20), (DAK 52/13), (DAK 52/17), (DAK 57/19), (DAK 64/22), (DAK 64/30), (DAK 72/2), (DAK 74/3), (DAK 77/14), (DAK 79/25), (DAK 88/13), (DAK 93/27), (DAK 94/33), (K 6/3), (K 8/27), (K 9/32), (K 13/11), (K 13/23), (K 14/2), (K 25/10), (K 27/9), (K 27/12), (K 31/22), (K 31/24), (K 40/2), (K 46/4), (K 49/3), (K 49/15), (K 51/2), (K 54/27), (K 58/4), (K 63/6), (K 81/24), (K 84/13), (K 84/14), (K 90/10), (K 107/4), (K 110/32), (H 10/1), (H 13/26), (H 16/16), (H 17/24), (H 35/31), (H 36/6), (H 38/26), (H 48/18), (H 57/16), (H 59/10), (H 59/23), (H 62/5), (H 71/16), (H 72/17), (H 72/18), (H 73/21), (H 76/12), (H 79/26), (H 81/6), (H 85/31), (H 96/26), (H 104/6), (H 108/14), (H 112/5), (H 119/29), (H 120/21), (H 122/26), (H 125/17), (H 135/1), (H 147/26), (H 150/20), (AYÇ 15/19), (AYÇ 17/32), (AYÇ 18/6), (AYÇ 19/17), (AYÇ 30/6), (AYÇ 32/30), (AYÇ 33/5), (AYÇ 34/10), (AYÇ 35/28), (AYÇ 36/3), (AYÇ 36/20), (AYÇ 37/12), (AYÇ 39/4), (AYÇ 48/24), (AYÇ 48/28), (AYÇ 48/30), (AYÇ 63/16), (AYÇ 63/17), (AYÇ 69/3), (T 32/23), (T 35/9), (T 42/7), (T 43/16), (T 43/18), (T 48/14), (T 52/16), (T 58/7), (T 71/29), (T 77/11), (T 77/21), (T 99/17), (T 106/20), (T 106/31), (T 115/25), (T 120/26), (İÖ 11/33), (İÖ 16/1), (İÖ 22/21), (İÖ 39/10), (İÖ 44/19), (İÖ 49/24), (İÖ 63/14), (İÖ 63/14), (İÖ 65/4), (İÖ 78/8), (İÖ 93/2), (İÖ 94/8), (İÖ 101/8), (İÖ 108/13), (İÖ 108/13), (İÖ 112/13), (İÖ

113/16), (İÖ 118/10), (İÖ 123/24), (İÖ 126/1), (İÖ 144/2), (İÖ 151/1), (İÖ 154/20), (İÖ 156/20), (İÖ 156/20), (İÖ 162/18), (İÖ 165/15), (İÖ 169/28), (İÖ 178/8), (İÖ 181/32), (İÖ 228/3), (İÖ 228/3), (İÖ 240/22), (U 11/25), (U 11/26), (U 11/26), (U 13/11), (U 15/2), (U 20/8), (U 24/21), (U 44/14), (U 62/4), (U 80/23), (U 86/20), (U 88/27), (U 97/15), (U 98/29), (U 102/11), (U 105/1), (U 105/3), (U 112/14), (U 123/3), (U 126/2), (U 126/3), (U 126/4), (GYA 7/14), (GYA 8/14), (GYA 8/15), (GYA 14/13), (GYA 17/26), (GYA 21/3), (GYA 21/7), (GYA 23/8), (GYA 23/10), (GYA 30/14), (GYA 31/3), (GYA 39/32), (GYA 40/7), (GYA 41/28), (GYA 48/20), (GYA 48/25), (GYA 53/28), (GYA 55/9), (GYA 55/11), (GYA 55/16), (GYA 55/31), (GYA 56/2), (GYA 56/13), (GYA 67/3), (GYA 75/8), (GYA 78/13), (GYA 85/15), (GYA 85/21), (GYA 88/13), (GYA 104/8), (GYA 109/16), (GYA 112/22), (GYA 121/28), (GYA 121/30), (GYA 124/9), (GYA 125/13), (GYA 126/22), (GYA 137/31), (GYA 138/26), (İLKÖ 39/5), (İLKÖ 40/9), (İLKÖ 44/10), (İLKÖ 44/11), (İLKÖ 44/11), (İLKÖ 44/12), (İLKÖ 44/12), (İLKÖ 44/13), (İLKÖ 44/13), (İLKÖ 44/13), (İLKÖ 44/23), (İLKÖ 53/4), (İLKÖ 53/24), (İLKÖ 54/19), (İLKÖ 57/3), (İLKÖ 57/13), (İLKÖ 57/18), (İLKÖ 62/21), (İLKÖ 69/16), (İLKÖ 69/22), (İLKÖ 72/26), (İLKÖ 78/22), (İLKÖ 90/16), (İLKÖ 98/4), (İLKÖ 98/4), (İLKÖ 99/21), (İLKÖ 104/14), (İLKÖ 106/29), (İLKÖ 116/21), (İLKÖ 119/9), (İLKÖ 119/10), (İLKÖ 125/5), (İLKÖ 125/18), (İLKÖ 130/20), (İLKÖ 133/12), (İLKÖ 136/4), (İLKÖ 136/5), (İLKÖ 149/19), (İLKÖ 149/20), (İLKÖ 160/17), (İLKÖ 199/3), (İLKÖ 199/6), (İLKÖ 199/25), (İLKÖ 199/25), (İLKÖ 199/27), (İLKÖ 199/27), (İLKÖ 200/2), (İLKÖ 201/22), (İLKÖ 203/9), (İLKÖ 203/14), (İLKÖ 203/15), (KP 12/26), (KP 13/13), (KP 13/16), (KP 47/16), (KP 61/1), (KP 63/1), (KP 63/15), (KP 72/12), (KP 72/13), (KP 72/14), (KP 85/2)

git-*: Belli bir amaçla bulunduğu yerden ayrılmak.

“Gelinin sancısı tutmuş, ebeyi çağırmaya gidiyorum ben” dedi. (HI 63/19)

(HI 63/21), (ÇÖ 65/25), (ÇSBÖ 12/24), (ÇSBÖ 62/3), (ÇA 21/4), (ÇA 21/6), (ÇA 27/11), (ÇA 33/15), (ÇA 33/18), (ÇA 34/25), (ÇA 35/17), (ÇA 48/19), (ÇA 58/9), (ÇA 59/18), (ÇA 59/19), (ÇA 59/20), (ÇA 61/17), (ÇA 107/22), (ÇA 107/24), (ÇA 109/19), (ÇA 113/18), (ÇA 113/18), (ÇA 129/15), (ÇA 129/18), (ÇA 143/20), (ÇA 143/22), (ÇA 143/23), (ÇA 143/23), (ÇA 143/24), (ÇA 143/24), (ÇA 143/24), (ÇA 155/20), (K 26/13), (K 29/18), (K 45/13), (H 25/13), (H 63/21), (H 67/21), (H 79/22), (H 119/9), (H 138/17), (H

138/30), (H 147/31), (H 149/10), (AYÇ 37/9), (AYÇ 40/11), (AYÇ 40/11), (AYÇ 50/17), (İÖ 126/10), (İÖ 198/3), (GYA 22/16), (GYA 34/22), (GYA 52/8), (GYA 72/21), (GYA 109/10), (İLKÖ 130/12), (KP 26/1)

git-: 2. Bir yerden veya bir işten ayrılmak.

Oturur oturmaz da: “Yakında gidiyoruz buradan.” diye açıkladı. (ÇÖ 22/15)

(ÇÖ 23/2), (ÇÖ 24/6)

git-: 4. Belli bir amaçla bir yere devam etmek veya bir işle uğraşmak.

Günler, alışkanlık halini almadan, ama birbirine benzeyerek geçiyordu, cumartesi akşamları pastaneye gidiyorlardı, buluşmaları alışkanlık haline gelmemişti, ama içlerinde birbirine teslim olmaktan doğan utkunun verdiği erinçli değişiklik başlamıştı, artık yığittiler, ne birbirlerine karşı, ne başkalarına karşı saklayacak bir şeyleri olmadığını düşünüyorlardı. (ÇSBÖ 91/15)

(ÇA 107/23), (ÇA 107/26), (H 39/1), (H 128/3), (GYA 72/16), (KP 61/9)

git-: 10. Yürümek, yol almak.

Otobüs hâlâ gidiyor mu? (İLKÖ 182/8)

giy-: 1. Örtünüp korunmak için bir şeyi vücuduna geçirmek; giyinmek, kuşanmak.

Elbisemi giydim. (HI 118/28)

(ÇÖ 15/14), (ÇÖ 24/7), (ÇSBÖ 104/18), (ÇA 118/4), (DAK 9/6), (DAK 12/6), (DAK 31/27), (H 37/27), (H 46/17), (H 125/25), (AYÇ 11/31), (T 103/18), (T 109/14), (İÖ 58/11), (İÖ 58/16), (İÖ 118/11), (İÖ 153/16), (GYA 26/5), (GYA 61/11)

giydir-: 1. Giyme işini yaptırmak.

Her şeyi göze alıp elinde tuttuğu iskarpinini ayağına giydirdi. (U 85/25)

giyin-: 1. Giymek.

Sonra yataklarımızı derleyip ortalığın can sıkıcı dağınıklığında giyindik. (HI 75/23)

(ÇSBÖ 81/21), (ÇSBÖ 132/13), (DAK 8/26), (AYÇ 10/22), (U 30/1), (GYA 48/13), (GYA 48/14)

gizle-: 1. Saklamak, görünmeyecek, belli olmayacak bir yere veya bir duruma koymak.

Eskiyoruz aslında, ama tıraş olarak gizliyoruz eskimeyi. (DAK 9/24)

(H 31/18), (H 79/6), (AYÇ 65/1), (AYÇ 65/8), (AYÇ 66/21), (T 32/19), (T 81/21), (T 81/22), (T 81/23), (U 117/8), (GYA 70/24)

gizlen-: 1. Kendi kendini gizlemek, saklanmak.

İçinde nasıl bir haklı sebep gizlenmiş, şeytan bilir. (ÇÖ 57/16)

(İÖ 9/2), (İÖ 102/27)

göbek attır-::** Göbek atma işini yaptırmak.

Yahu sahiden ödlekmisin be şu hırbolardan mı korkuyorsun şimdi ben onlara şu meydanın ortasında şakır şakır göbek attırayım da sen neşeye bak sen seyret şimdi birazdan neler olacak alına para yapıştıracağım ikisinin de (ÇA 88/7)

göç-: 1. Yerleşmek amacıyla mahalle, köy, şehir veya ülke değiştirmek.

Yahut da, o evden göçüyorlardı. (ÇÖ 65/32)

(GYA 23/28)

göm-: 5. Bir nesnenin içine yerleştirmek, batırmak.

“Bakma, bakma..” diye avuçlarıyla gözlerini kapadı, yüzünü yastığa gömdü. (HI 118/19)

(H 107/21), (İÖ 77/25), (İLKÖ 149/5), (İLKÖ 172/23)

gömül-: 2. Yerleşmek, oturtulmak, kendini gömmek.

Sıtma tutmuş hâlimle yorganı başımdan aşırdım, gömüldüm. (HI 109/18)

(H 122/12), (T 19/19)

gönder-: 1. Bir yere doğru yola çıkarmak, yollamak, ulaşmasını, gitmesini sağlamak, irsal etmek.

Kendi başımıza.. kimseye yük olmadan.. belki paramız bile olacak.. kendi paramız.. bayramda hediye göndeririz ananlara. (ÇÖ 19/29)

(ÇÖ 19/29), (ÇÖ 24/10), (ÇÖ 54/18), (ÇÖ 89/30), (ÇÖ 89/31), (ÇSBÖ 34/6), (ÇSBÖ 75/9), (ÇA 17/25), (ÇA 21/29), (ÇA 46/12), (ÇA 46/14), (ÇA 90/23), (ÇA 139/3), (ÇA 139/11), (ÇA 153/27), (DAK 18/20), (DAK 18/21), (DAK 57/14), (DAK 69/4), (K 18/18), (K 43/16), (K 74/28), (H 32/12), (H 121/7), (H 136/13), (AYÇ 32/21), (AYÇ 35/3), (AYÇ 36/11), (AYÇ 37/22), (AYÇ 37/23), (AYÇ 37/26), (T 16/14), (İÖ 28/19), (U 35/7), (U 43/2), (U 56/11), (GYA 11/30), (GYA 33/24), (GYA 35/1), (GYA 52/24), (GYA 53/20), (GYA 108/3), (İLKÖ 33/14), (KP 61/16), (KP 75/11)

gönül al-: 2. Kırılan bir kimseyi güzel bir davranışla hoşnut etmek.

Gönlünü almalıyım.. (İLKÖ 61/27)

gönül (veya gönlünü) eğlendir-: Geçici bir ilgi ve sevgi göstererek hoşça vakit geçirmek.

Vakit gelmedi daha dedi Ejder şu kadınlara bak yeğenim gönlünü eyelendir biraz abdal deyip de geçme sonra insan denen insanın hülasasıdır abdal (ÇA 65/22)

(KP 61/10)

gönlünü hoş et-: Birinin dileğini yerine getirerek onu sevindirmek.

Ve işin tuhafı, o hengâmenin ortasında bu sefili koruyup gözeten birileri çıkar ve onun gönlünü hoş eder... (T 94/5)

gör-: 6. Yapmak, etmek.

Aynı zamanda, bir çeşit mutfak ödevini görüyordu. (ÇÖ 62/27)

(K 110/15), (İÖ 87/10)

görmezlikten gel-: Görmemiş gibi davranmak.

Ama ikimiz de görmezlikten geliyorduk. (U 101/14)

(İLKÖ 74/13)

göster-: 1. Birini veya bir şeyi işaretle belirtmek.

Eliyle içeriği gösteriyor. (HI 14/11)

(HI 36/12), (HI 90/12), (HI 107/15), (ÇSBÖ 74/27), (ÇSBÖ 94/8), (ÇA 20/3), (ÇA 87/7), (H 16/32), (H 53/16), (H 68/10), (H 119/17), (H 124/11), (H 129/29), (AYÇ 44/13), (T 9/18), (T 9/20), (T 78/22), (T 78/25), (İÖ 75/15), (İÖ 76/19), (U 49/16), (GYA 52/29), (GYA 110/28), (GYA 127/2), (İLKÖ 62/5), (İLKÖ 62/13), (İLKÖ 84/12), (İLKÖ 91/16), (İLKÖ 97/23), (İLKÖ 106/8), (İLKÖ 137/4), (İLKÖ 138/8)

göster-: 2. Görülmesini sağlamak, görmesine yol açmak; çıkarmak.

Yanaklarında küçük bir gülümseme gösteriyor. (HI 48/28)

(ÇSBÖ 89/5), (ÇSBÖ 114/25), (ÇSBÖ 138/7), (ÇA 33/17), (ÇA 128/19), (ÇA 128/20), (DAK 55/28), (DAK 73/4), (DAK 85/27), (H 22/6), (H 39/20), (H 80/19), (H 96/16), (H 133/13), (AYÇ 63/29), (T 121/24), (İÖ 20/8), (İÖ 20/12), (İÖ 26/2), (İÖ 92/17), (U 100/28), (GYA 57/1), (GYA 133/14), (İLKÖ 67/14)

göster-: 12. mecaz Sert bir biçimde karşılık vermek.

ben şimdi gösteririm sana (ÇA 108/12)

(ÇA 108/12), (ÇA 156/31)

gösteri yap-: 2. Düşüncelerini halka veya yetkililere duyurmak için bir araya gelerek eylemde bulunmak.

O yöredeki kabir sahipleri, o bölgenin istimlâk edilmesini önlemek için gösteri yapıyormuş. (U 106/27)

gösterip dur-:** Gösterme işini sürdürmek, ikide bir göstermek.

Orada, kapının dışında, gözünü ondan ayırmadan dışlarını gösterip duruyordu. (K 108/5)

götür-: 9. Vardırmak.

Yarın, yani hemen bu sabah onu şehre götüreceğiz. (HI 25/11)

(HI 88/12), (HI 89/2), (ÇÖ 36/8), (ÇÖ 39/6), (ÇÖ 39/16), (ÇÖ 39/18), (ÇÖ 91/15), (ÇSBÖ 52/8), (ÇSBÖ 58/20), (ÇSBÖ 68/8), (ÇSBÖ 82/24), (ÇSBÖ 95/16), (ÇSBÖ 110/12), (ÇSBÖ 110/26), (ÇSBÖ 121/23), (ÇSBÖ 138/20), (ÇA 18/26), (ÇA 21/30), (ÇA 24/19), (ÇA 25/7), (ÇA 34/26), (ÇA 35/18), (ÇA 45/24), (ÇA 56/28), (ÇA 61/18), (ÇA 76/17), (ÇA 78/20), (ÇA 86/8), (ÇA 86/13), (ÇA 137/4), (ÇA 146/28), (DAK 11/15), (DAK 51/1), (K 49/1), (K 111/20), (H 82/23), (H 129/27), (H 143/12), (AYÇ 25/17), (AYÇ 40/2), (T 99/15), (İÖ 242/20), (U 87/10), (U 88/24), (U 137/15), (GYA 52/17), (GYA 56/4), (GYA 85/22), (GYA 112/22), (KP 97/5)

götür-: 1. Taşımak, ulaştırmak veya koymak.

Cımbız telleri utlar, kulağımdan çekerek götürüyor keskin gürültüleri, konuşmama meydan vermeden ve büyüdükçe sarsıntı üstümde çekerek götürüyor gürültüleri. (HI 27/5)

(HI 27/7), (HI 46/30), (ÇÖ 22/7), (ÇÖ 25/28), (ÇÖ 81/31), (ÇÖ 82/1), (ÇSBÖ 15/9), (ÇSBÖ 31/16), (ÇSBÖ 45/27), (ÇA 54/28), (ÇA 72/2), (ÇA 83/12), (ÇA 83/13), (ÇA 134/2), (ÇA 139/8), (DAK 44/20), (K 84/11), (H 28/17), (H 99/11), (H 127/9), (AYÇ 49/26), (T 66/18), (T 68/8), (T 106/19), (İÖ 22/18), (İÖ 24/16), (İÖ 40/3), (İÖ 90/5), (U 89/13), (GYA 35/26), (GYA 40/9), (İLKÖ 66/7), (İLKÖ 172/18), (İLKÖ 191/9), (KP 79/12)

götür-: 4. Öldürmek.

Götürür bunlar bunu. (ÇÖ 48/18)

götür-*: Yüklendiği işi, görevi devam ettirmek.

Serüvende rol alanların her biri kendi misyonunu sonuna kadar götürdü. (İÖ 25/23)

göz açtırma-: Başka bir iş yapmasına vakit veya ırsat vermemek.

Biliyor musun jandarma göz açtırmıyormuş bu günlerde, sıkı kontrol varmış. (ÇÖ 63/10)

göz gezdir:- 2. Bir yeri, bir şeyi çabucak incelemek.

Birine göz attığımda, aniden ötekinin daha ayartıcı olduğunu duyumsamaya başlıyordum, gözümü ona çevirdiğim anda bir başkası göz kırpmaya başlıyor, böylece birinden ötekine, ama hiçbirinde uzun uzadıya durma imkânı ve umudu olmadan baş döndürücü bir çeviklikle ondan ona göz gezdiriyorum. (KP 10/9)

göz kırp:- 1. Göz kapağını kapayıp açmak.

Tavanın yarığından Kahveci Güzeli yoksulluğuma göz kırıyor. (HI 64/32)

(HI 98/5), (HI 116/21), (ÇÖ 32/3), (H 70/23), (H 102/23), (T 60/5), (T 100/25), (KP 9/19)

gözden geçir:- 2. Niteliğini anlamak için bir şeyin her yanına bakmak, incelemek, muayene etmek.

Bir önceki hesapları gözden geçiriyordu. (ÇSBÖ 81/32)

(ÇA 29/8), (H 47/23), (AYÇ 81/5)

gözünü (veya gözlerini) oy:- Çok kötülük etmek.

Ben adamın gözünü oyarım diye kadın kocasını çekti oradan ve artık birkaç adımdan sonra uyuyamasa bile kendiliğinden yatağına değin yürüyeceğini bilerek bıraktı onu ve Sus ulan diye bağırdı küçüğe Sus artık (ÇA 116/28)

gözet:- 1. Korumak, bakmak, özen göstermek, himaye etmek.

Sekiz on çadır kurulmuştu tarlanın yanına kırk elli ırgat çalışıyor bu çadırlarda yatıp kalkıyorlardı ortaklarının oğlu Fahriyle aynı çadırdaki kalıyordu kendi de birlikte pamukların toplanmasını balyaların naklini gözetiyorlardı bu arada iki ortak çocuğu anlaşılarak birkaç balya pamuğu açıktan sattılar (ÇA 18/4)

guslet:- Gusül abdesti almak.

Kim bilebilir? -gökyüzünde bir bataklık: evrenin ilençlenmiş bir bölgesi.. yeryüzünden izler taşımaya karşılık yeryüzünde olmayan bir yer.. yerle gök arasında.. belki yerin içlerinde iç derinlerinde diplerinde.. şimdi bu suda (iğrenç şırıltılarını işittiği bu suda) mı gusledecek?- birileri arkasından itiyor kendini, zorluyor.. kaçamıyor bu zorlamadan.. kaçacak olsa hemen başının üstündeki sıçanlar ayrımsayacak ve üstüne atlayacaklar.. boyun eğse iğrenç felaket hemen önünde.. sular üstüne başına sıçramaya başlamış bile.. sırtına eline yüzüne damla

damla sıçrayıp duruyor.. insansız bir yer.. yalnızca iğrenç suların iğrenç hayvanların kaynaştığı.. adımını atsa bir leşe basacak.. (K 42/30)

(K 49/3)

güdüle-: Amaçlanan davranışa yönelirken bireye güç vermek, hedefe yoğunlaştırmak.

Kanıksamış olduğum yollardı bunlar, öyle sanıyorum, çünkü görmeden yürüyebiliyorum, görmeden nereye gittiğimi kestirebiliyorum, burnumun doğrultusuna yürüyorum, rastladığım çamur öbeklerinin üstünden atlayarak ya da yanlarından geçerek adımlıyorum, belli bir yere gidip gitmediğimi bilmiyorum, ama belli bir yere, belli bir hedefe bağlıymışım gibi yürüyorum, o sokağı değil de bu sokağı seçmemin bir anlamı bulunmalı, girmek istemediğim bir sokak çıkınca karşıma yolumu değiştiriyorum, beni neyin güttüğünü bilmiyorum, bir yere doğru güdülüyorum, onu arayacağım, doğru; köpeğin koklayarak iz sürmesi gibi, onun izini sürerek yürüyorum. (KP 11/10)

gül-: 1. İnsan hoşuna veya tuhafına giden olaylar, durumlar karşısında, genellikle sesli bir biçimde duygusunu açığa vurmak.

Çok tuhaf bir biçimde gülüyordu. (HI 53/6)

(HI 63/24), (HI 69/21), (HI 98/30), (HI 101/29), (HI 105/15), (HI 107/12), (HI 110/21), (ÇÖ 65/28), (ÇÖ 74/21), (ÇÖ 74/23), (ÇÖ 74/25), (ÇÖ 78/6), (ÇSBÖ 87/17), (ÇSBÖ 88/22), (ÇSBÖ 138/13), (ÇA 86/10), (ÇA 89/12), (DAK 95/13), (K 66/7), (K 66/8), (K 109/7), (H 101/12), (AYÇ 35/4), (AYÇ 50/9), (AYÇ 85/1), (T 48/2), (T 64/6), (T 90/25), (T 95/20), (T 118/6), (İÖ 15/25), (İÖ 191/6), (U 62/14), (GYA 15/5), (GYA 53/29), (GYA 66/15), (GYA 66/15), (GYA 91/20), (GYA 94/15), (GYA 117/24), (İLKÖ 43/4), (İLKÖ 54/1), (İLKÖ 54/4), (İLKÖ 54/17), (İLKÖ 55/13), (İLKÖ 57/18), (İLKÖ 57/18), (İLKÖ 57/18), (İLKÖ 58/3), (İLKÖ 58/3), (İLKÖ 58/4), (İLKÖ 58/7), (İLKÖ 59/14), (İLKÖ 60/26), (İLKÖ 61/1), (İLKÖ 61/5), (İLKÖ 61/5), (İLKÖ 61/6), (İLKÖ 63/15), (İLKÖ 67/8), (İLKÖ 67/9), (İLKÖ 67/11), (İLKÖ 71/12), (İLKÖ 71/18), (İLKÖ 72/11), (İLKÖ 73/27), (İLKÖ 77/27), (İLKÖ 79/1), (İLKÖ 82/26), (İLKÖ 88/19), (İLKÖ 88/19), (İLKÖ 88/20), (İLKÖ 88/23), (İLKÖ 112/10)

güldür-: Gülmesine sebep olmak.

Burada ne kadar zaman kalmıştım, bilmiyordum, aslında buraya gelmekle de saçmalamıştım, evde işim vardı, bulgur kaynatılacaktı, şimdi belki ateşi yakmışlardır, belki su kaynamaya bile başlamıştır, ben olmasam kadınlar bu işin

üstesinden gelemeler, o koca kazan dolusu bulguru kim karıştırarak, kim dama çekecek, tuhaf bir çocukluk yapmıştım işte.. ama artık daha fazla gecikmemeliyim, kendimi kimseye güldürmemeliyim. (DAK 56/19)

(AYÇ 36/6), (İÖ 212/14), (İÖ 212/14), (U 61/26)

gülümse-: Güler gibi olmak, hafifçe gülmek.

Yüzüne bakarak acı acı gülümsüyorum. (HI 14/12)

(HI 14/21), (HI 40/15), (HI 54/2), (HI 58/31), (HI 67/28), (HI 98/4), (HI 101/24), (HI 113/13), (ÇÖ 9/1), (ÇÖ 14/10), (ÇÖ 21/1), (ÇÖ 23/31), (ÇÖ 33/16), (ÇÖ 44/29), (ÇÖ 76/5), (ÇÖ 86/7), (ÇÖ 91/32), (ÇÖ 92/11), (ÇSBÖ 71/1), (ÇSBÖ 81/21), (ÇSBÖ 81/24), (ÇSBÖ 86/6), (ÇSBÖ 87/17), (ÇSBÖ 134/7), (ÇA 18/22), (ÇA 20/15), (ÇA 22/12), (ÇA 46/2), (ÇA 46/19), (ÇA 80/9), (ÇA 80/20), (ÇA 81/11), (DAK 13/6), (DAK 66/18), (K 26/10), (K 27/7), (K 41/14), (K 41/16), (K 49/4), (K 49/5), (K 101/18), (H 14/14), (H 16/11), (H 34/26), (H 37/6), (H 44/28), (H 53/8), (H 102/22), (H 124/11), (H 124/13), (AYÇ 24/26), (AYÇ 28/17), (AYÇ 53/4), (AYÇ 54/24), (AYÇ 64/9), (AYÇ 69/30), (T 32/22), (T 34/2), (T 34/12), (T 47/23), (T 66/3), (T 71/8), (T 71/15), (T 72/3), (T 113/17), (T 113/28), (T 122/25), (İÖ 25/4), (İÖ 132/10), (U 75/1), (U 89/30), (U 90/1), (U 119/30), (U 123/7), (U 123/7), (GYA 35/24), (GYA 36/15), (GYA 71/3), (GYA 80/8), (GYA 88/11), (GYA 95/17), (GYA 111/23), (GYA 115/21), (İLKÖ 83/20), (İLKÖ 115/15), (İLKÖ 125/10), (İLKÖ 150/22), (İLKÖ 164/23), (KP 13/3), (KP 58/11), (KP 87/3)

gülümset-: Gülümsemesine yol açmak.

Bu basit yakalayış gülümsetti beni. (GYA 94/1)

gülüş-: Karşılıklı veya birlikte gülmek.

Yeniden gülüştüler. (ÇÖ 74/27)

(ÇA 102/24), (ÇA 108/10), (K 18/23), (K 109/28), (GYA 15/28), (İLKÖ 111/3)

gümbürdet-: Gümbürdemesine yol açmak.

Kadının hırsla taşan sesi odayı gümbürdetti birden (ÇA 16/10)

gümlet-: “Güm” diye ses çıkmasına neden olmak.

Borazanlar bunu üflüyordu, tokmaklar gergin derileri bunu duyurmak için gümletiyordu: bir soytarı olmak işten değildi, zaten olmuştu bile, yaşlı kurt oyununu birilerinin sürdürmesi gerekiyorduydu, o da bu oyunu seçmişti: isteyerek değil, istemeden, öğrenerek, kahrederek. (T 125/14)

günlük tut:- Her gün yaşananları, olayları ve anıları bir deftere yazmak.

... böyle bir günlüğü de ancak saplantısı olan akıl hastası tutabilirdi: içinde belki binlerce macera geliyordu, kim bilir? (İÖ 135/15)

günah işle:- Günah sayılan davranışta bulunmak.

Ben ne yaptım Allahım diye söyleniyordu ne yaptım ben sana ne günah işledim (ÇA 44/15)

(DAK 55/30)

günaha gir:- Dinî bakımdan suç sayılan bir iş yapmak.

Hele bir o zaman gelsin.. sonra tövbe yarabbim dedi ben de sanki.. günaha giriyoruz (ÇA 127/6)

(ÇA 149/12), (H 48/14)

güt:- 2. mecaz Bir düşünceyi veya bir ilkeyi gerçekleştirmeye çalışmak.

Niçin kafamızın içinde olanı dışarı çıkartmak için dışarıdan yardım alma çabası güdüyoruz? (İÖ 243/12)

güvendir:- Güvenmesini sağlamak.

Güvendirmişti. (İLKÖ 149/18)

güzelleştir:- Güzellik vermek, güzellik kazandırmak.

Ama konuştukça, baktıkça bir görünmez el bu yüzü boyuyor, güzelleştiriyor. (İLKÖ 88/3)

hallet:- 2. Yoluna koymak, olumlu sonuca bağlamak.

Kaygılanma sen şimdi her şeyi hallederim ben hey şef (ÇA 88/1)

(K 91/15), (T 68/22), (GYA 72/14)

halka ol:- Bir çember biçiminde dizilmek.

Koyunlar, başları birbirine yakın, halka olmuşlar, geniş getirmeden, huşu içinde mezar taşının çevresinde bekliyorlar. (K 57/14)

halt et- (veya işle- veya karıştır):- *teklifsiz konuşmada* Uygunsuz bir söz söylemek, uygunsuz davranmak, uygunsuz bir iş yapmak.

Biz yanında olmasak da böyle bir halt işleyecekmiş. (ÇÖ 71/11)

(ÇSBÖ 74/23), (ÇA 43/20), (ÇA 78/2), (ÇA 108/1), (ÇA 109/12), (ÇA 153/21), (T 99/5), (İÖ 158/19)

hamle et- (veya yap):- 1. Atılmak, saldırmak.

Ne zaman bebeğine doğru hamle yapsa üzerine ateş açıyorlardı. (DAK 68/3)

(İÖ 141/5), (U 84/5), (U 84/8)

haram et-: Bir kimseye bir şeyden umduğu yarar ve rahatı tattırmamak.

“Bu dünyayı, dedi Zeynel Ağa, bu dünyayı haram ederim Molla’ya... Ateşe veririm tüm evlerini... Onlar için tüm köyü cayır cayır yakarım...” (İLKÖ 193/19)

harap et-: Harap duruma getirmek.

“Bu dikişlerin, bu nakışların hepsiyle başa çıkamazsın” diyordu Şermin’e “bir bölüğünü dışarıda yaptırılın. Gözlerini harap edeceksin gece yarılarında değin.” (ÇSBÖ 125/6)

harca-: 3. *mecaz* Birinin değer ve onurunu kırıcı bir durum yaratmak.

Ama sen bizi gaddarca harcadın, bize hiçbir şey vaat etmeden, hiçbir umuda aralık kapı bırakmadan.. gelip ayaklarımıza kapanıp bağışlanma dileyeceğine, bize diklenmeye kalkışıyorsun. (ÇÖ 57/13)

harca-: 1. Bir iş görmek veya bir şey satın almak için parayı elden çıkarmak, sarf etmek.

Hadi gönlünü hoş tut dedi bakma bana al bir beşlik daha harcarsın (ÇA 52/21)

hareket et-: 4. Devinmek.

Hattâ nerdeyse hareket ediyorlardı. (HI 120/7)

(ÇÖ 59/8), (ÇA 73/24), (H 91/1), (GYA 84/13), (İLKÖ 98/11)

hareket et-: 1. Yola gitmek, yola çıkmak.

Kamyon hareket etti. (ÇÖ 19/18)

(ÇA 68/28), (ÇA 76/19), (ÇA 92/21), (GYA 48/28), (GYA 83/5), (KP 27/4)

hareket et-: 3. Davranmak.

Ne yapacağına çok önceden en ince ayrıntısına değin karar vermişçesine hareket ediyordu. (T 103/9)

(İÖ 18/17), (GYA 59/9)

harekete geç-: 2. Bir yerden bir yere gitmeye başlamak.

Bir süre daha baksam, rakamlar kendiliğinden harekete geçecekmiş gibi bir duyguya kapıldım. (HI 120/6)

(ÇSBÖ 84/11), (İÖ 145/20)

harekete geçir- (veya getir-): Bir işin yapılmasına sebep olmak, kımıldatmak, canlandırmak.

Tersine, bir uygunluk var, insan, yüzlerce yıl önce yaşanmış o erdemlerin gerçekliğini anlıyor, o erdemlerin doğal oluşu insan ruhunun kesintisizliğinde bu gün de bizi harekete geçirebiliyor. (ÇSBÖ 135/13)

(İÖ 178/9), (GYA 129/29)

hasıl et-: Ortaya çıkarmak.

“Öyleyse ben onu orda hasıl ederim.” (H 111/20)

(T 126/15)

hasta et-: 1. Hasta olmasına yol açmak.

Hasta ha dedi hasta ha hasta öyle mi seni uğursuzun dölü seni onu sen hasta ettin şimdi de kalkmış (ÇA 14/18)

hata et- (eyle-, işle-): Yanlışlık yapmak, yanlışlığa düşmek.

Hata mı ettik sorduysak (ÇA 153/7)

(H 107/26)

(biri) hava al- (I): 1. Açık havada gezmek.

Kes artık dedi Ejder çık hava al dışarıda unut (ÇA 24/1)

(H 103/5)

havalan-: 2. Yerden ayrılıp göğe yükselmek.

“Gaak” diye bir kuş havalandı tepemden ve o anda bir kar soğuğu yığıldı yüzüme. (HI 65/14)

(ÇA 40/26), (H 36/11), (H 36/12), (T 28/15), (İÖ 80/18)

hayal kırıklığına uğrat-:** Çok istenilen veya umulanı gerçekleştirmeyerek üzüntü duyulmasına yol açmak.

“Seni hayal kırıklığına uğratmadım ya?” (H 115/13)

hazırla-: 1. Bir şeyi kullanılacak, yararlanılacak duruma getirmek; anıklamak.

Aceleyle kalkar, lavaboya, banyoya koşar, büyük bir hızla tıraş takımlarını hazırlar, bir yandan da elektrik ocağına küçük bir tas içine tıraş suyu koyar, kendisini handiyse yakalayacaklarmış gibi, o ne büyük bir hızla kahvaltısını yapar, jileti yanaklarının üstünden yılan ısılığına benzeyen cızırtılarla kaydırırdı. (HI 10/2)

(HI 114/12), (ÇÖ 22/6), (ÇÖ 24/22), (ÇÖ 58/18), (ÇÖ 59/17), (ÇÖ 59/18), (ÇSBÖ 25/20), (ÇSBÖ 33/12), (ÇSBÖ 33/16), (ÇSBÖ 34/9), (ÇSBÖ 78/12), (ÇSBÖ 127/7), (ÇA 63/12), (DAK 43/21), (K 22/20), (K 32/22), (H 27/8), (H 40/28), (H 74/3), (H 81/25), (H 97/11), (H 113/15), (T 18/10), (T 18/11), (İÖ

239/15), (İLKÖ 82/27), (İLKÖ 99/25), (İLKÖ 110/28), (İLKÖ 166/4), (KP 33/15), (KP 79/13)

hazırlan-: 2. Kendini hazırlamak.

Çuvallar boşlukta hızla geri döndü, yüzünü kapatarak kaçmaya hazırlandı. (HI 31/22)

(HI 84/20), (ÇSBÖ 79/6), (ÇSBÖ 83/14), (ÇSBÖ 130/8), (ÇA 13/7), (ÇA 14/15), (ÇA 46/11), (DAK 57/21), (K 23/33), (K 73/2), (K 86/19), (H 17/20), (H 22/12), (AYÇ 32/16), (T 89/29), (T 91/20), (T 106/27), (İÖ 140/7), (U 29/20), (U 39/15), (U 41/8), (GYA 10/8), (GYA 12/4), (GYA 12/9), (GYA 37/15), (GYA 48/13), (GYA 89/26), (GYA 131/8), (KP 35/4)

hazırlık gör- (veya yap-): Hazır olmak için gereken şeyleri toplamak veya durumları sağlamak.

Umutları kesilinceye kadar oynayacaklar, dedi Sitare, aslında bir başkasının kazanması için hazırlık yapıyorlar. (GYA 61/4)

hedef al-: 1. Nişan almak.

Bakışı onu hedef almıştı. (U 39/7)

heder et-: Boşuna harcamak, ziyan etmek.

Aslına bakılırsa metelik etmediği söylenen kızlarla ömrünü heder etmişti. (K 79/6)

helak et-: mecaz Aşırı derecede yormak, bitkin duruma getirmek.

Gece yarılarında değin gözlerini kanatırcasına şu ihtiyar İngilizin aşk öykülerini okuyarak kendini helak ederdi. (T 19/8)

helak et-: 1. (Birini) yok etmek, ortadan kaldırmak.

... sizden öncekileri niçin helâk etti biliyor musunuz? dedi, çünkü onlar kâfirlere benzemeye başlamışlardı. (GYA 133/9)

hesap gör-: Alacakla vereceği karşılaştırıp ödeşmek.

Görülebilecek bir hesabın varsa bunu sen o herifle görmelisin. (T 83/1)

hesaplaş-: 2. mecaz Karşılıklı olarak kozlarını paylaşmak.

“Tamam, dedi çocuk, hesaplaşırız şimdi.” (U 105/10)

hıçkır-: 2. İçini çekerek ağlamak.

– Niçin? Niçin? Diye hıçkırdı âdeta. (HI 86/17)

(HI 90/20), (ÇSBÖ 101/16), (ÇA 25/2), (H 22/28), (KP 27/12)

hırpala-: 3. mecaz İtip kakmak, azarlamak veya yıpratmak.

“Öldüğüne yanmıyorum, nasıl acı çekti, nasıl hırpaladılar onu, bilemezsiniz.” (H 8/17)

(T 47/30), (T 86/27)

hırsızlık et- (veya yap-): Başkalarının parasını veya malını çalmak.

Hırsızlık yapamam ben. (H 73/12)

hışırdat-: Hışırtı çıkartmak.

Odasındaydı şimdi gene yatağına uzandı pantolonunun cebine elini sürerek paraları hışırdattı sinirli bir mutluluk duygusuyla gülümsedi kaç para ki acaba diye düşündü ama bir büyüğü bozacağı korkusuyla saymadı parayı öylece çarpık bir gülümsemeyle tavana bakıp kaldı (ÇA 46/18)

hız yap-:** Süratli gitmek.

Yolun bir kesiminde hız yapıyor ve o anda gerçek bir trenin çıkardığı bütün sesleri çıkartıyor. (İÖ 22/2)

hızını alama-: 1. Hızlı gidişini yavaşlatamamak.

Araba daha hızını alamamıştı. (ÇÖ 50/33)

hızlan-: Hız almak, hızı artmak.

işte o sırada akşama yakın bir vakitte usuldan başlayan yağmur birden hızlandı ve bardaktan boşanırcasına yağmaya başladı (ÇA 121/10)

hızlandır-: Hız verilmek, hızı artırılmak; çurlatmak.

Her vuruşunda yürüyüşümü biraz daha hızlandırıyordum. (HI 42/18)

hile yap-: 1. Aldatmak.

Ama eminim hile yaptılar. (GYA 43/31)

hissettir-: Hissetmesine sebep olmak, duyurmak, sezdirmek.

Diyorum ki babam iyi ki duymadı bu olayı ve duymadan öldü, yoksa bana katiyen inanmayacak ve her seferinde bunu bana hissettirecekti ve ben büsbütün rezil olacaktım kendime karşı ve rezalet nedir bilmeyen insanlara karşı. (ÇÖ 89/2)

hizmet et-: 1. İş görmek, çalışmak.

Erkeklerle damat, kadınlara Şaziye hizmet ediyordu. (ÇÖ 90/11)

(K 83/20), (AYÇ 87/2)

hizmet gör-*: Birinin işini yapmak.

Irgatlardan birinin kızı gündelik hizmetlerini görüyordu yemek pişiriyor kapları yıkıyor yatakları toplayıp seriyor ortalığı temizliyordu bir şey istenir istenmez koşup getirir yerinde duramaz gözleri fıldır fıldır oynardı delikanlılar akşam yemeklerini yiyip bitirinceye kadar çadırda beklerdi çağırırlarsa yanlarında

oturur o da birlikte yedi bir akşam geldiğinde kendisini babasının burada çalışan ırgatlardan birine vereceğini söyledi (ÇA 18/7)

(ÇA 63/5)

hizmeti geç-:** Görevde bulunmak, iş yapmak, yardım veya iyilik etmek.

Bir gün de, benim içeriye girmeme senin hizmetin de geçsin, onun için zili çalışıyorum, demişti. (H 21/13)

hopla-: Sevinçten, korkudan veya oyun için, bulunduğu yerde havaya doğru fırlamak.

Hayır koşmuyordu, koşmadan başka bir şeydi bu, sıçırıyordu, öyle beş altı adım kadar sıçradı, hopladı, sonra düştü. (DAK 70/21)

hoplat-: 1. Hoplamasını sağlamak.

Hastalığında göbeğinin üstüne ata biner gibi oturtur, hoplatırdı beni. (HI 76/30)

horozlan-: Kabadayı tavrı takınmak, çalım satmak.

Beriki horozlanıyor. (İÖ 33/29)

huysuzluğu tut-:** Huysuzca davranışlarda bulunmaya başlamak, huysuzluk etmek.

Gene huysuzluğu tuttu. (ÇÖ 79/13)

hücum et-: Saldırmak.

Yağmur altında yürüme düşüncesi ikimizin aklına aynı anda hücum etmişti. (İÖ 215/24)

ısır-: 1. Dişleri arasına alıp sıkmak.

Gülüp kendimi ele vermemek için dudağımı ısırdım. (HI 83/30)

(T 95/11), (T 95/14)

ısıt-: 1. Sıcak duruma getirmek.

O bağırsıklar sürüyordu kafamın içinde, yani bacımın ve anamın ve kimsenin olmayan bağırsıklar, polise diyordum ki “babam öldü” ona bağıırıyorlar ve susuyordum bir şey demeden ve çünkü çok birdenbire olmuştu, polis niye duymuyordu beni ve sormuyordu niye bu bağırsıklar diye, niye sormuyordu, niye konuşmuyordu, çok sıcak vardı, hükümet binası sevimsizdi güneşin ortasında tek başınlığıyla, sonra binanın loşluğunda anladım sırtımın terlediğini ve terin boynumdan aşağı omurga kemiklerimin oluğundan aşağılara kuyruk sokumuma doğru aktığını, temmuz güneşi tam yukardan geliyor ve tepemi ısıtıyordu. (ÇÖ 87/16)

(ÇA 31/23), (ÇA 31/23), (DAK 28/9), (K 67/1), (H 144/19), (AYÇ 39/17), (AYÇ 49/17), (İÖ 240/12)

ısla-: Islatmak.

– Şu lambanın fitilini az yekindir kızım, dedi, şıramız da bildirdan kalma ama olsun.. tarhanamız da var daha.. onu da şu sahana ıslayıver, ibrik dışarıda, kapının yanında. (ÇSBÖ 70/7)

ıslah et-: 1. İyi bir duruma getirmek, iyileştirmek, düzeltmek.

Allah ıslah etsin diyor (ÇA 51/4)

ıslat-: 1. Islak duruma getirmek, ıslamak.

Getirilen suyla Şehmuz'un bütün vücudunu ıslattı. (ÇSBÖ 23/24)

(ÇSBÖ 25/13), (ÇSBÖ 34/13), (ÇA 106/24), (ÇA 119/30), (ÇA 121/12), (ÇA 152/26), (DAK 40/11), (K 47/18), (H 12/7), (H 54/2), (H 142/19), (İÖ 89/14), (U 106/14), (İLKÖ 48/11), (İLKÖ 48/12), (İLKÖ 98/18)

iade et-: 2. Karşılık olarak yapmak, mukabele etmek.

Böyle düşününce kendini sarakaya aldı, öyle ya, bu bayat dersleri, bu pörsümüş öğütleri eskiden kendisine söyleyenlere aşağılayarak iade ederdi, şimdiyse bunları kendi kendine söyleyecek kerte ilerlemişti. (K 93/5)

iade et-: 1. Geri vermek, geri çevirmek.

“Sizinki de azalmış, dedi, şu bardakla alıyorum, iade ederim.” (H 86/5)

(İÖ 39/10)

icabet et-: 1. Çağrı üzerine gitmek, katılmak.

Kadıncığın hatırı kalmasın diye davete icabet etti. (AYÇ 26/30)

icabına bak-: 1. Gereğini yerine getirmek.

“İcabına bakacağım” dedi, o: “Bak öyleyse” dedi. (H 57/31)

(H 57/31), (İÖ 28/18)

icar et-:** Kiraya vermek.

Mağaralıdaki Hacı'nın kayını mı oluyor ne Şekip efendilerin bağını icar edecekmiş Mırtıklar derler bunlara (ÇA 142/22)

icat et-: 1. O zamana kadar kimsenin bilmediği, henüz yapmadığı bir şey yaratmak; bulmak.

Neyse dedi Ejder fark etmez yeniden çerez mi icat ediyor (ÇA 61/1)

(H 142/1), (GYA 52/33), (GYA 111/29)

içinden çık-: Karışık bir işin güçlüklerini yenebilmek, üstesinden gelmek.

(İçinden çıkamayacak.) (HI 30/2)

(K 70/9), (İÖ 200/15)

içine et- (veya sıç-): *kaba konuşmada* Bozup berbat etmek.

Senin ikramının içine ederim ben (ÇA 91/4)

içine tükür-: Bir şeyi bozup berbat etmek.

Şu odada bir tek şey bile yok ki kendi paramla alınmış olsun sen bile seni bile babam aldı bana isteyerek varmadın öyle bir şey ki içine tükürürüm ben bu işin (ÇA 28/26)

iç-: 1. Bir sıvıyı ağza alıp yutmak.

Anam bir yerlerde “hini hacette” kullanılır diye biraz ıhlamur saklamış, pişirdi, iki bardak babam, birer bardak da Keremle ben ıçtık. (HI 62/22)

(HI 65/22), (HI 75/22), (HI 100/15), (HI 100/16), (HI 100/17), (HI 101/21), (HI 103/10), (HI 109/16), (HI 115/16), (ÇÖ 15/12), (ÇÖ 19/22), (ÇÖ 19/23), (ÇÖ 19/25), (ÇÖ 22/13), (ÇÖ 25/6), (ÇÖ 44/19), (ÇÖ 58/11), (ÇÖ 66/15), (ÇÖ 68/4), (ÇÖ 68/7), (ÇSBÖ 17/24), (ÇSBÖ 20/18), (ÇSBÖ 27/5), (ÇSBÖ 40/14), (ÇSBÖ 87/3), (ÇSBÖ 134/6), (ÇA 31/23), (ÇA 31/25), (ÇA 135/11), (DAK 21/31), (DAK 21/31), (DAK 40/22), (DAK 64/9), (DAK 64/17), (DAK 82/23), (H 63/17), (H 63/30), (H 102/16), (H 103/15), (H 147/13), (AYÇ 33/15), (AYÇ 86/29), (T 64/24), (T 74/20), (İÖ 102/11), (GYA 8/6), (GYA 10/28), (GYA 15/4), (GYA 43/19), (GYA 59/20), (GYA 139/12), (İLKÖ 34/13), (İLKÖ 34/13), (İLKÖ 90/5), (İLKÖ 125/4), (İLKÖ 125/5), (İLKÖ 130/11), (İLKÖ 130/12), (KP 29/2), (KP 96/13)

iç-: 4. İçki kullanmak.

Sen içmiyor musun dedi Ejder (ÇA 59/14)

(ÇA 60/21), (ÇA 64/16), (ÇA 64/18), (ÇA 66/1), (ÇA 67/27), (DAK 47/13), (K 92/19), (İLKÖ 73/6)

içip dur-:** İçmeye devam etmek.

Boyuna sigara içip duruyor. (GYA 53/6)

içir-: İçmesine yol açmak, içmesini sağlamak.

Ana, bu ara, ayrı bir sahana soğuması için çorba ayırdı, kocasına içirecekti. (ÇÖ 48/23)

(ÇSBÖ 24/6), (ÇSBÖ 24/24), (ÇSBÖ 26/31), (T 67/6), (İÖ 28/9)

idare et-: 2. Tutumlu kullanmak.

Al şu parayı da idare et yarına kadar (ÇA 111/20)

(DAK 48/17), (H 81/14)

iğ-(III): *derleme sözlüğü* Eğmek.

Sepeti iğdim. (İLKÖ 81/12)

ihlal et-: 1. Bozmak, zarara uğratmak.

— Sizin aracınızın telefonu, sizin mahremiyet alanınızda bulunmuyor; o telefon, benim mahremiyetimin alanı içine giriyor: sen, benim mahremiyetimin alanı içine girmekle kamusal alana çıkmış oldun ve benim mahremiyetimi ihlâl ettin. (İÖ 25/7)

(İÖ 169/3)

ihlal et-: 2. Kurala aykırı davranmak.

— Peki, arkadaşım bu ilkelerinizi ihlâl mi ediyor? (İÖ 58/1)

ihmal et-: 1. Savsamak, savsaklamak, boşlamak.

Ama yeni gelin, oturmadan önce büyüklerin ellerini öpmeyi ihmal etmedi. (ÇSBÖ 63/17)

(DAK 12/9), (DAK 19/8), (H 21/9), (AYÇ 41/18), (GYA 40/4), (GYA 64/5)

ihraç et-: 1. Yurt dışına mal veya hizmet satmak.

Nasılsa o devirden kalma birtakım adamlar yaşıyor yeryüzünde.. kimbilir belki ayrı bir kolonileri vardır hâlâ bir yerlerde, orada bu çiçekleri yetiştirip dünyanın her yerine ihraç ediyorlar.. şehirlerin dışında, şehirleri hiç görmemiş birtakım adamlardır bunlar.. buna benzer şeyler geçiyor aklımdan. (GYA 94/12)

ihsan et- (veya buyur-): 1. Bağışta bulunmak, bağışlamak.

Allah hayırlı şifalar ihsan etsin dedi Hafız (ÇA 135/8)

ikram et-: 1. Konuğu bir şeyle ağırlamak, konuğa bir şey sunmak.

Alsana kız hangi efendi sana böyle ikram etmiştir (ÇA 64/24)

(ÇA 65/5), (H 68/11)

ilaç yap- (veya hazırla-): Gerekli maddeleri kullanarak reçetede belirtilen dozda ilacı ortaya koymak.

Hekim gibi bir şeydi kendisi, bir otlar bulur, onları ezer, ilâç yapar, solucan düşürttü. (ÇÖ 58/17)

(ÇÖ 58/33)

ileri git-: 1. Söz ve davranışta ölçü dışına çıkmak, gereksiz, aşırı davranışta bulunmak.

Kelimeyi söylemiyordu, onu söyleyebilecek kadar ileriye gidememişti daha ama söylemese bile aklından geçirdiğine, bunun gerçeğe tıpatıp uyduğuna inanıyordu. (ÇSBÖ 126/20)

(GYA 63/28)

ilerle-: 1. Bulunduğu yerden daha ileriye gitmek, yol almak.

Masanın üstüne yayılmış, gözle görülür bir hızla küllüğün üstünden ilerliyordu. (HI 77/11)

(HI 77/12), (HI 112/25), (ÇÖ 76/23), (ÇSBÖ 22/20), (ÇA 157/16), (DAK 14/11), (K 93/6), (K 93/7), (T 63/22), (T 63/24), (T 63/26), (T 84/9), (T 114/1), (İÖ 134/15), (İÖ 159/26), (İÖ 232/21), (U 39/7), (U 104/17)

ilikle-: Bir şeyin düğmesini iliğine geçirmek, düğmelemek.

O anda herhangi bir şeyi sonuna değin sürdürebilecek soğukkanlılıkta değildi elbiselerini çıkarmaya başlamışken caydı düğmelerini yeniden ilikledi nedense elektrik düğmesini çevirmiyordu avluya bakan pencerenin tülleri arasından ayışığı doğal olmayan bir aydınlıkla süzülüyordu içeriye doğru (ÇA 27/1)

(ÇA 106/2)

iliş-: 3. Bir şeyin kenarına kısa bir süre için oturmak, büzüşmek.

Dayım bir tabureye ilişti, torbadan çıkardığı bir çile ipi elinde evirip çevirmeğe başladı. (HI 77/20)

(HI 88/2), (ÇÖ 68/11), (ÇSBÖ 92/32), (ÇSBÖ 134/9), (ÇA 15/20), (ÇA 20/3), (ÇA 34/5), (K 22/29), (H 39/18), (AYÇ 50/2), (T 34/3), (U 30/13), (GYA 15/6), (GYA 128/15), (İLKÖ 123/2)

ilişiver-: Çabucak ilişmek.

Bir yere ilişivermişim. (İLKÖ 180/26)

iliştir-: 2. Bağlamak, tutturmak, eğreti takmak, hafifçe tutturmak.

Kadın, ilkin, buradan iyice görünmeyen mutfağına gidecek, kahrolası bulaşıkları yıkamak için orada en az yarım saatini geçirecek ve kimi zaman kirli çamaşırlarını da yıkayacaktır, donunu daima balkonun sokaktan görünmeyen fakat kendinin görebildiği bir yerine asardı, öteki iç çamaşırlarını ve kolsuz bornozunu da çamaşır mandallarıyla hep aynı yere iliştirirdi, sabahleyin ne kadar erken uyanırsa uyanırsın bunların hepsinin yerlerinden kaldırılmış olduğunu şaşkınlıkla görürdü. (DAK 77/19)

(İLKÖ 135/21)

illet et-: 2. Sinirlendirmek, kızdırmak.

Bu herif onu illet ediyor, aslında ona metelik verdiği yok, onu sevmiyor, evet, onu sevmiyor, hepsi bu kadar, ondan nefret etmiyor, çünkü nefret etmede başka bir şey var: oysa onun yüreği o herife karşı bomboş, öyle.. öyle ama, gene de, işte, durmadan onu düşünüyor, onu sevmediğine kimseleri inandıramıyor, çünkü o uzak bir yerlerden gelmiş, havası hep öyle, o uzak duruşuyla, o, insana temas etmekten çekinen, dokunmaktan tüyleri diken diken olmuşluğuyla ona daima dışarıdan, aydan, merihten gelmiş gibi geldi.. konuşmaları da öyle kesik kesik.. ne dediğini bilmez.. Allah'ın belası.. (H 102/24)

ilmik at-: İlmik yapmak.

Lütfen diyorlar, özür diliyorlar, birbirlerine bu küçücük kelimelerle ilmikler atıyorlar. (GYA 95/5)

imle-: 1. İm koymak, imle göstermek.

Kendiliğinden bir abesi imliyordu. (U 40/8)

imzala-: 1. Bir yazı veya belgeye imzasını yazmak, imza atmak.

“Şurayı imzalayın lütfen” dedi, imzayı aldıktan sonra iyi akşamlar dileyerek ayrıldı. (AYÇ 32/19)

in-: 2. Bir taşıt veya binek hayvanından yere basmak.

Ve sokakta koşar, gazeteciden çabucak bir gazete alır, en hızlı giden bir aracı yakalar, biner, iner, denizi aşip karşıya geçer, ordan da başka karşılara... (HI 10/8)

(HI 113/23), (ÇÖ 9/20), (ÇÖ 19/23), (ÇÖ 19/24), (ÇA 70/28), (ÇA 93/1), (H 98/23), (H 98/23), (H 98/23), (H 98/24), (H 98/26), (H 149/4), (T 62/7), (T 98/19), (T 98/23), (İÖ 22/32), (İLKÖ 182/27)

in-: 1. Yüksekten veya yukarıdan aşağıya doğru gelmek.

Patıkaya indim. (HI 23/5)

(HI 34/23), (HI 46/32), (HI 52/26), (HI 63/26), (HI 101/4), (HI 108/4), (ÇSBÖ 16/8), (ÇSBÖ 17/12), (ÇSBÖ 17/22), (ÇSBÖ 22/25), (ÇSBÖ 45/16), (ÇSBÖ 45/17), (ÇSBÖ 46/8), (ÇSBÖ 82/14), (ÇSBÖ 105/27), (ÇA 84/4), (ÇA 112/14), (ÇA 138/9), (ÇA 156/24), (DAK 50/2), (DAK 87/28), (K 54/11), (K 78/9), (H 10/1), (H 13/17), (H 88/32), (H 89/13), (H 91/21), (H 113/21), (H 114/25), (H 119/10), (H 134/5), (H 135/21), (H 135/21), (H 143/5), (AYÇ 78/17), (T 63/22), (T 63/24), (İÖ 36/10), (İÖ 43/20), (İÖ 48/16), (İÖ 76/5), (İÖ 76/5), (İÖ 103/8), (U 89/7), (U 99/18), (U 115/3), (GYA 26/3), (GYA 27/26), (GYA 35/28),

(GYA 35/30), (GYA 40/10), (GYA 125/11), (GYA 127/27), (İLKÖ 40/1), (İLKÖ 82/13), (İLKÖ 148/9), (İLKÖ 148/24), (İLKÖ 149/21), (İLKÖ 149/25), (İLKÖ 203/25), (KP 76/6)

in-: 5. Konaklamak.

Kente geldikleri gün küçük bir otele inmişlerdi. (ÇÖ 23/24)

in-: 4. Bir yerden başka bir yere gitmek, varmak.

Alışveriş için şehre inmiştir. (ÇÖ 30/14)

(ÇÖ 58/25), (ÇSBÖ 16/13), (GYA 26/21), (İLKÖ 149/9)

inandır-: İnanmasını sağlamak.

Şimdi sâkinim, öyle olmam gerek, biraz daha durulmalıyım, çünkü ben bir şey yapmadım, buna iyice inanmalıyım, bıçak en son benim elimde değildi, arabacı vurulduğunda da kimse beni orada görmedi, daha sâkin, daha sâkin, daha sâkin.. ilkin kendimi inandırmalıyım. (ÇÖ 43/6)

(ÇÖ 44/13), (AYÇ 80/19)

inat et-: Direnmek, diretmek, ayak diremek.

Amca bırak ayağını gidecek şimdi o kalk hısım inat etme (ÇA 75/2)

(DAK 74/20), (U 99/15)

inatlaş-: 1. Karşılıklı inat etmek, dayatışmak.

Çok da inatlaştın. (DAK 17/21)

(DAK 17/24)

incele-: Bir işi veya bir şeyi ele alıp özelliklerini, ayrıntılarını inceden inceye, özenli bir biçimde anlamaya, öğrenmeye çalışmak, tetkik etmek.

Kapının önüne çıkıp bir daha inceledi ipi. (HI 78/14)

(ÇSBÖ 127/28), (ÇA 155/13), (DAK 8/17), (DAK 12/2), (DAK 21/9), (K 63/7), (H 62/9), (H 80/11), (GYA 90/2), (GYA 90/3), (GYA 129/1)

incelt-: 1. İnce duruma getirmek.

Yalnızlık –somut konumuna göre yalnızlık, yoksa yalnız duymazdı kendini– sezgilerini alabildiğine inceltmiş, bileylemişti. (GYA 14/22)

incit-: 1. İncinmesine yol açmak.

Bu seslenişler onu incitmiyordu, küçük bir incinme olsa bunu onun yüzüne vurmaktan çekinmezdi. (T 15/19)

(T 18/24)

indir-: 1. Yüksekten, sarp ve kötü yerden veya yukarıdan aşağıya inmesini sağlamak.

Kahvenin önüne gelince dayım durdu, torbasını indirdi, içeri girdik. (HI 76/21)

(HI 93/9), (ÇÖ 46/7), (ÇÖ 59/9), (ÇÖ 78/11), (ÇSBÖ 27/15), (ÇSBÖ 28/9), (ÇSBÖ 28/13), (ÇSBÖ 73/28), (ÇSBÖ 127/3), (ÇSBÖ 143/15), (ÇA 29/14), (ÇA 94/9), (ÇA 132/32), (ÇA 134/4), (DAK 45/15), (H 49/2), (H 76/3), (H 136/19), (AYÇ 34/8), (AYÇ 35/17), (AYÇ 68/5), (AYÇ 68/7), (T 104/26), (T 123/19), (İÖ 40/6), (İÖ 190/14), (U 40/12), (U 75/5), (U 91/5), (GYA 25/7), (İLKÖ 39/26), (İLKÖ 104/16)

indir-: 4. Hızla vurmak.

Torbasını önüne dineltmiş, sinirli fiskeler indiriyordu. (HI 79/8)

(ÇSBÖ 54/11), (ÇSBÖ 117/25), (ÇA 14/19), (T 95/15), (T 98/11), (T 98/14), (T 98/17), (İÖ 34/25)

indir-: 6. Kırmak, tahrip etmek.

Bu dilsiz bakışın uzamışlığında onlar beni unutmuşken kafesi parçalarcasına indirir, bir odaya doğru koşarken, şaşkın, başka bir odaya girer, bir karyolanın altına gizlenmiş ağlarken, terkedilmiş bir çocuk olarak orada uyur kalırdım. (HI 83/17)

indir-: 2. Bir taşıt veya binek hayvanından aşağıya almak.

Özel otolar kendileri için ayrılmış yerlere birbiri arkasından gelip park ediyordu, dolmuşlar geliyor, yolcuları indiriyor, sonra biraz ilerde kuyruklar yapmış insanlardan kapabildiklerini alıp kaçırıyor, otobüsler de alanın ortalık yerlerine yoksul ya da orta halli yolcularını döküp homurtularla uzaklaşıyorlardı. (T 110/4)

insanlıktan çıkar-:** İnsana özgü niteliklerini kaybetmesine yol açmak.

Arkadaşlar bizi bir yerde gördüler mi delik delik kaçacak yer arar, bir serseriyle geziyor demesinler diye.. bizde insanı karanlıktan, insanı insanlıktan çıkarırlar. (İLKÖ 74/11)

isabet ettir-:** Nişan aldığı yere değdirmek.

“Bakalım isabet ettirebilecek miyiz, diye sordu, bu yaşta.” (H 152/16)

(T 82/26)

ispat et-: 1. Kanıtlamak.

Bulunan bıçağın sana ait olduğunu ispat ederlerse, demek istiyorsun. (ÇÖ 71/19)

(ÇÖ 71/20)

israf edip dur-:** İsraf etmeyi, gereksiz yere harcamayı sürdürmek.

Kendisine bir lütuf olarak bahşedilen bir ömrü bilinçsizce israf edip durmuştu. (GYA 33/28)

istet-*: Başkası aracılığıyla istemek, isteme işini başkasına yaptırmak.

Bir dostunun yardımı ile kızı istetti. (ÇÖ 20/16)

(ÇSBÖ 34/6)

istif et-: Yıkılmayacak bir biçimde, düzgünce yerleştirmek.

Merdivenin ayaklarını söküp parçaladık, avlunun ortasına istif ettik. (DAK 70/32)

istifle: 1. Düzgün bir biçimde üst üste yığmak.

Gözleri kızarıncaya kadar loş alacakaranlıkta oturup kalır, düşünür, masanın üstünde bir şeyler çiziktirir, çiziktirdiklerini karton bir dosyanın içine istiflerdi. (AYÇ 32/3)

(birine) iş et-: Birine beklemediği bir davranışta bulunarak zarar vermek.

Bir söz etse, olmayacak bir iş mi ederim falan diye korkuyor. (HI 94/14)

iş gör-: 1. İş yapmak.

O, şimdi, bildikleriyle iş görürse, ona bilmediklerinin de belletileceğini biliyordu, böyle bir şeyi ona kimse söylememiş bile olsa biliyordu. (K 104/27)

(U 127/2)

iş tut-: 1. Çalışmak.

Bu kaba saba kütükten, oturulabilecek bir sıra yapmayı becerebilmek için bütün bir gün uğraşmıştı, babası öfkeyle alay ediyordu onunla, bu boş işlerle uğraşacağına işe yarar bir iş tutsa ya, gidip bağın otlarını temizlese ya. (DAK 38/5)

işe gir-: Göreve, çalışmaya başlamak.

Okuma parasını çıkartmak için işe girmişti. (AYÇ 74/11)

işi çık-: Başka bir işle meşgul olmak.

Önemli bir işim çıktı. (H 65/28)

(GYA 103/17)

işin içinden çık- (veya sıyrıl-): 3. Bir konudan veya işten uzak durmak, kaçmak.

Kendini bir düşteymiş gibi düşünmesi kolaydı, ben bir düş görüyorum, der ve işin içinden sıyrılabilirdi ama kendini aldatmak istemiyor, bu kuyunun bir düş olmadığını kabul etmesi gerektiğini biliyor ve işin bir başka gülünç yanıyla yüz

yüze bulunduğunu ayırımsıyor ve kendi kendine ben hakikati arayan biriyim diyebiliyordu ve hakikatin icabında yüzünü ona bir kuyunun derinliklerinde, bir lâğımın çirkef sularında bile gösterebileceğini duyumsuyordu, bu yüzden içinde yaşadığı gerçekliği yoksayma havalarına, bilmezlikten gelme durumlarına yüz vermiyordu, diyordu ki, ya üstat olan o zat çıkacak karşıma ya da onun yolunu gösterecek biri.. lâğımda böyle böyle, yani gıdım gıdım yol alıyor, bu da onun nefesini kesmeye yetiyordu, gene de yılgınlık nedir bilmiyordu. (K 87/17)

(K 104/23)

işaret et-: 1. Bir şeyi, bir durumu el, yüz hareketleriyle anlatmak, göstermek.

Nice sonra dedem yatağımı işaret etti. (HI 24/14)

(HI 40/19), (ÇÖ 50/25), (ÇA 81/12), (ÇA 90/14), (H 68/5), (H 83/3), (AYÇ 33/23), (AYÇ 38/6), (İÖ 17/16), (İÖ 20/3), (U 29/27), (GYA 78/29), (GYA 119/3), (İLKÖ 89/6), (KP 58/13)

işaret ver-: Bir araç kullanarak bir şeyi belli etmek.

İşareti vermiştim. (HI 90/9)

(ÇSBÖ 80/9)

işaretle-: 1. Bir şeye işaret koymak, bir şeyi işaretle belirtmek.

sabahlığını sırtına geçirirken mutfığa yönelmesini ve kahvaltı hazırlama âyini.. bütün bunları düşündü: belki de, sıkıştırılmış o bir ânın içinde yaşadı.. sarkaç sanki birdenbire durmuş ve onun karar kılacağı yeri işaretlemişti. (H 51/7)

(U 40/24)

işgal et-: 1. Bir yeri ele geçirmek.

Bakın, bir kompartımanın tek başın işgal etmiş! (K 108/11)

(T 78/15)

işle-: 4. Nakşetmek.

Demek hep bu yenilgiyi işlemiş, oymuş, eklemiş, düzeltmiş, dikmiş. (HI 57/8)

(İLKÖ 110/15)

işle-: 1. Bir şeye emek vererek onu daha elverişli bir duruma getirmek.

O sıralar, gene o küçük topraklarını işliyorlardı. (ÇSBÖ 57/1)

(K 54/32)

işle-: *tarama sözlüğü* 1. Yapmak.

Demek ki, bir kere daha bu yanlışlığı işlemeyeceğim diye kesin karar verdiğinde, o yanlıştan dolayı utanç ve pişmanlık duyduğunda, o yanlış işlememiş sayılıyorum. (K 99/2)

(AYÇ 76/7), (KP 38/8)

işlet-: 1. İşlemesini sağlamak, çalıştırmak.

— Abicim, yarın bir gün sular bollaşırsa değirmeni işletiriz. (İLKÖ 52/26)

it-: 2. Kapı, pencere vb.ni güç uygulayarak açmak veya kapamak.

Kapıyı ittim. (HI 36/5)

(DAK 54/9), (İLKÖ 116/15), (İLKÖ 133/6), (KP 99/22)

it-: 1. Bir şeyi güç uygulayarak ileri götürmek.

Kayınbiraderi ağzını silerken hafifçe itti yemek tepsisini Yakup. (ÇÖ 17/3)

(ÇÖ 46/13), (ÇSBÖ 49/14), (ÇSBÖ 51/4), (ÇA 54/17), (ÇA 57/27), (ÇA 73/19), (ÇA 84/18), (DAK 83/12), (K 42/30), (H 44/16), (H 49/14), (H 126/3), (H 126/4), (T 41/24), (T 43/1), (T 65/9), (T 83/29), (U 12/7), (U 80/6), (İLKÖ 52/6), (İLKÖ 125/4), (İLKÖ 130/10), (KP 79/11)

it-: 4. Birini bir şeye sürüklemek, sevk etmek.

Hiç bir şey olmadan, birden, her şey yıkılmış gibi şimdi, sokaktayım gibi, kendimi sokağa alıştırıyorum gibi, beni sokağa itiyorlar gibi. (ÇSBÖ 139/22)

(ÇA 53/17), (İLKÖ 110/25)

itekleyip dur-:** İkide bir iteklemek.

Benim kaçık kızım kesik kesik gülererek anlatılanlara katılıyor, midesinin boş olduğunu, nefesinin açlıktan kokmuşluğunu umursamadan, ayyaşın anlattıklarına gülmeyi engellemek istercesine “yeter, yeter!..” diye kıkırdıyor, hıçkırıp duruyor, bir eliyle de ayyaşın omzunu naz edasında itekleyip duruyordu. (İÖ 95/6)

itele-: Sürekli itmek, arka arkaya itmek; iteklemek.

Ben galiba tren istasyonuna gidecektim diye düşündü ama istasyona giden yolun buradan geçtiğini hatırlayamadı kirli beyaz önlüklü bir kahveci çırağının çağrısına uyarak çocuğun elindeki terazili tepsiyi üstündeki çay bardaklarını devirmeden bir damla çay dökmeden savurmasına bilinçsiz bir dikkatle bakarak dar kirli toprak zeminli bayatlamış ter ve rutubet kokan dükkândan içeri girdi çoğu köylü olan yolcular küçük alçak boylu masaların çevresinde birbirlerine sokulmuş sessiz sessiz oturuyorlar önlerinde duran çay bardaklarını arada bir

dudaklarına götürerek derin bir solukla höpürdetiyorlardı genç çalak garson fikrini sormaya bile gerek duymadan bir bardak çay da onun önüne iteledi (ÇA 8/31)

itip kak-:** Kaba ve hoyrat bir biçimde itmek, hırpalamak, vurmak.

“Allah rızası için..” diye haykırdıkça, onu itip kakıyorlar, ısıyorlar, çimdikliyorlar, coplarını sırtına indiriyorlar ve: “Ne Allahı lan, sen kimsin de Allah diyorsun!” diye çıkışıyorlardı. (T 95/14)

itiver-: Ansızın itmek.

Adamın, yakasına tutunmak isteyen ellerini yavaşça kavradı ve itiverdi. (AYÇ 49/3)

ittir-*: İtmek; itilmesini, ileriye doğru hareket etmesini sağlamak.

Arabanın kapısını yavaşça ittirdi, otomatikle kilitledi. (T 98/23)

iyi et-: 1. İyileştirmek, hastalıktan kurtarmak.

Yusuf yaralarının üzerinde sürünerek geçiyor oradan çünkü oraya gelinceye bu tanıdık erkek yüzünü görünceye değin çok yaralar almış vücudu şerha şerha parçalanmış ruhu delik deşik olmuştur.. bir köpeği ikiye bölecek denli keskin olan kırbaç onun onulmaz ruh yarasına şifa getirecek, bu yaraları dağılayacak ve iyi edecek: böyle düşünüyor ama yaralarının iyileşmesine vakit var daha. (K 42/11)

iyilik et-: Yararlı işler yapmak, yardımcı olmak.

Kendince iyilik ediyorum sanıyordu bana. (ÇÖ 47/27)

iz sür-: 1. İzlemek, arkasından gitmek, takip etmek.

Şimdi kar temizleme aracının izini sürüyorlardı. (H 135/5)

izle-: 1. Birinin veya bir şeyin arkasından gitmek, takip etmek.

Çalıların dibine pusuyorum, başkaları da başka yerlere saklanmışlar, bir açıklığa çıkıyorlar, onları izliyorum. (HI 67/8)

(HI 71/10), (HI 98/14), (HI 117/2), (ÇÖ 31/31), (ÇÖ 44/3), (ÇSBÖ 45/18), (ÇSBÖ 65/17), (ÇA 13/9), (ÇA 20/9), (ÇA 46/26), (DAK 71/23), (H 84/20), (H 135/1), (U 139/5), (İLKÖ 118/19)

izle-: 5. Belirli bir yönde gitmek.

Her zamanki yolumu izliyordum. (İÖ 17/4)

(U 14/28)

kabart-: 1. Kabarmasını sağlamak, kabarmasına yol açmak.

Bahçeden geçen kedi soğuğu duyumsayarak tüylerini kabarttı, silkindi. (H 36/10)

kabul ettir-:** Kabul etmesini sağlamak.

Yeni bir yaşamının şartları, kendi varlığını kabul ettirmiştir. (ÇÖ 34/7)
(GYA 110/16)

kaç-: 3. Kendini göstermemek, rastlaşmamaya çalışmak.

Binlerce şu kadar günlük ömrü boyunca hep o gıcırtilı tramvaylarda, durmadan adını heceleyen trenlerde, dile gelmez acılarını inleyerek anlatan kamyonlarda boyuna gulyabanilerden kaçmış, yakalanmamak için tükenircesine yorulmuş, kaç otel odasında gözlerini o gammaz ışıklara açmış, hangi yönlere, bilmediği nerelere koşmuş, kaçmıştı. (HI 10/29)

(ÇSBÖ 37/12), (ÇA 7/1), (ÇA 21/22), (AYÇ 80/16), (T 40/22), (İÖ 20/18), (İLKÖ 164/15)

kaç-: 10. Hızlı koşmak.

Binlerce şu kadar günlük ömrü boyunca hep o gıcırtilı tramvaylarda, durmadan adını heceleyen trenlerde, dile gelmez acılarını inleyerek anlatan kamyonlarda boyuna gulyabanilerden kaçmış, yakalanmamak için tükenircesine yorulmuş, kaç otel odasında gözlerini o gammaz ışıklara açmış, hangi yönlere, bilmediği nerelere koşmuş, kaçmıştı. (HI 10/31)

(HI 31/30), (HI 75/29), (HI 124/2), (ÇSBÖ 27/25), (DAK 68/7), (DAK 78/8), (K 103/4), (AYÇ 18/13), (İÖ 146/3), (İLKÖ 60/17), (İLKÖ 129/28)

kaç-*: Bir vasıta, binilemeden hareket etmek.

(Tren kaçıyor!) (HI 40/10)

kaç-: 8. Bir yana doğru kaymak.

Sağ duvar hızla çaprazlamasına ileri, karşı duvar da bana doğru kaçıyor. (HI 64/10)

(HI 64/19), (ÇA 128/21), (AYÇ 24/13), (AYÇ 30/26), (İÖ 163/18), (U 84/24), (İLKÖ 144/17), (İLKÖ 182/16)

kaç-: 2. Kimseye bildirmeden bulunduğu yerden ayrılmak; firar etmek, gazlamak.

Ağır ağır geriye çekiliyorum, kaçıyorum belki. (HI 69/8)

(HI 49/26), (ÇÖ 9/6), (ÇÖ 25/21), (HI 72/21), (HI 83/12), (HI 114/25), (HI 114/25), (ÇÖ 47/4), (ÇÖ 47/23), (ÇÖ 47/26), (ÇÖ 67/1), (ÇSBÖ 43/29), (ÇSBÖ 56/9), (ÇSBÖ 67/23), (ÇSBÖ 129/2), (ÇSBÖ 139/31), (ÇA 7/14), (ÇA 21/25), (ÇA 32/15), (ÇA 36/1), (ÇA 106/3), (ÇA 109/10), (ÇA 109/19), (ÇA 123/19), (DAK 19/22), (AYÇ 40/14), (T 40/5), (U 55/29), (U 56/2), (U 56/3), (U

56/4), (U 113/25), (GYA 29/25), (İLKÖ 60/3), (İLKÖ 163/12), (İLKÖ 167/15), (İLKÖ 182/18), (İLKÖ 182/18), (İLKÖ 194/6)

kaç-: 1. Hızla koşup bir yere saklanmak.

Saçak altına kaçtık. (HI 109/2)

(ÇÖ 9/11), (ÇÖ 19/2), (İLKÖ 182/2)

kaç-*: Bulunduğu yerden hızla uzaklaşmak.

Kayanın altından çıkan iki iri, boz kertenkele kaçtı. (ÇSBÖ 27/14)

(ÇSBÖ 49/1), (ÇA 66/1), (ÇA 103/30), (DAK 82/28), (DAK 83/2), (DAK 83/3), (DAK 83/4), (K 44/11), (K 44/17), (K 63/13), (H 18/31), (T 84/8), (İÖ 104/5), (U 21/14), (U 58/13), (İLKÖ 58/7), (İLKÖ 81/6), (İLKÖ 83/5), (KP 31/12)

kaçacak delik ara-: Korku ile saklanacak yer aramak.

O zaman kırbaç fazla sert vurulmasa da, o, kırbacın yakıcı acısından kurtulmak için kuyruğunu bacaklarının arasına kıştırarak kaçacak, saklanacak delik arardı. (DAK 78/8)

kaçıp dur-:** Sürekli olarak kaçmak.

Ancak kendimde o yeteneği görmediğimden kaçıp durdum. (İÖ 127/4)

(İÖ 136/7)

kaçır-: 14. Birini veya bir şeyi göstermemek.

Başımı içeri kaçırdım. (HI 85/19)

kaçır-: 1. Kaçmasını sağlamak veya kaçmasına imkân yaratmak.

Alıp kaçırıyorlar. (HI 109/20)

(ÇÖ 32/24), (DAK 69/16), (H 83/5), (T 102/31), (T 110/6), (İLKÖ 172/17)

kaçır-: 3. Zor kullanarak yanında götürmek, kaldırmak.

Öyle korkuyorum ki.. dövüp gene seni kaçıracak diye.. (DAK 20/25)

kaçış-: Hep birden kaçıp çeşitli yönlerde dağılmak.

Yıkılan bir sütundan yusufluklar, çulluklar, kızkuşları kaçıştı. (HI 78/32)

(HI 93/4), (HI 104/15), (ÇSBÖ 17/13), (ÇA 99/18), (DAK 52/20), (DAK 84/12), (T 98/26), (İÖ 144/22), (İÖ 174/10), (İÖ 174/18), (İLKÖ 144/17), (İLKÖ 144/19)

kafa tut-: Boyun eğmemek, karşı gelmek, diklenmek.

kafa mı tutuyorsun yani (ÇA 108/16)

kafasına geçir-: Başına geçirmek.

Yoksa avadanlıktaki çekici alıp herifin kafasına mı geçirmeliydim? (T 75/15)

kâğıt oyna-: İskambil kâğıtlarını kullanarak çeşitli oyunlar oynamak.

– Sonra kâğıt oynadık efendim. (ÇÖ 86/17)

kahrından öldür-:** Aşırı derecede üzerek ölümüne sebep olmak.

Ömrün tükensin dedi kadın ömrümü tükettin gebereceksin bir gün gebertecekler seni bir şey değil adam kahroluyor baban onu da öldüreceksin kahrından (ÇA 43/3)

kahvaltı et-: Hafif yiyeceklerle karın doyurmak.

Kahvaltı eder miydi bilemem. (İÖ 47/13)

kal-: 5. Eğleşmek.

Bu vakte kalmazdı pek. (HI 94/18)

(ÇSBÖ 16/6), (ÇA 50/24), (ÇA 51/22), (ÇA 60/26), (ÇA 62/26), (ÇA 68/2), (ÇA 91/25)

kal-: 8. Oyalanmak, vakit geçirmek.

Az bir şey kaldım. (HI 103/30)

(HI 106/9), (ÇSBÖ 73/8), (ÇA 57/29), (DAK 56/11), (GYA 37/10)

kaldır-: 2. Yukarı doğru hareket ettirmek.

Tozlarını üflemeden kaldırdım sandığın kapağını. (HI 21/29)

(HI 22/9), (HI 47/31), (HI 54/11), (HI 95/12), (HI 96/15), (ÇÖ 39/18), (ÇÖ 51/20), (ÇÖ 70/3), (ÇÖ 75/4), (ÇÖ 76/12), (ÇSBÖ 10/5), (ÇSBÖ 24/22), (ÇSBÖ 35/10), (ÇSBÖ 103/14), (ÇSBÖ 128/6), (ÇA 25/19), (ÇA 32/3), (ÇA 37/25), (ÇA 41/29), (ÇA 50/31), (ÇA 74/25), (ÇA 90/14), (ÇA 106/8), (ÇA 113/1), (ÇA 114/5), (ÇA 147/16), (ÇA 148/24), (ÇA 155/3), (DAK 89/10), (DAK 92/17), (K 40/11), (K 109/11), (K 109/29), (H 39/31), (H 50/27), (H 51/8), (H 59/15), (H 71/19), (H 81/7), (H 137/12), (AYÇ 71/20), (AYÇ 79/5), (T 78/23), (İÖ 34/9), (İÖ 122/14), (GYA 100/27), (GYA 118/24), (GYA 127/29), (İLKÖ 54/26), (İLKÖ 61/14), (İLKÖ 100/20), (İLKÖ 132/18), (İLKÖ 172/30)

kaldır-: 1. Bulunduğu yerden almak.

Onları üst üste koydu, kat kat katladı, zamanı ucundan büküp kaldırdı, bir şey bitti. (HI 85/23)

(ÇÖ 13/12), (ÇA 134/1), (DAK 43/20), (H 75/10), (AYÇ 49/19), (İÖ 88/22), (İLKÖ 112/15), (İLKÖ 116/6)

kaldır-: 11. Uyandırmak.

Omzundan sallayıp kaldırdı. (HI 87/24)

(GYA 125/7)

kaldır-: 9. Toplamak.

– Bulaşıkları kaldırmayacak mısın? Diye sordu halası. (ÇSBÖ 104/11)

(ÇSBÖ 104/23)

kalk-: 3. Uyanarak yataktan ayrılmak.

Binlerce günden beri sürüp gelen durumun ilk defadır ki bugün değiştiğini sezer gibi oldu ve kalkmadı yatağından. (HI 9/17)

(HI 10/1), (HI 20/27), (HI 20/31), (HI 65/18), (HI 65/18), (HI 113/15), (HI 113/16), (HI 118/25), (HI 124/8), (ÇÖ 40/15), (ÇÖ 76/30), (ÇSBÖ 77/6), (ÇA 84/1), (DAK 51/24), (K 19/14), (K 21/4), (İÖ 48/12), (GYA 41/7), (GYA 42/6), (GYA 123/24), (GYA 123/28), (GYA 124/10)

kalk-: 2. Doğrulamak.

Sonra ağır ağır kalktı, lavaboya doğru tembelce sürüklenmeğe başladı. (HI 11/9)

(HI 21/4), (HI 40/19), (HI 43/5), (HI 63/12), (HI 68/7), (HI 69/19), (HI 73/4), (HI 95/14), (HI 99/1), (ÇÖ 25/31), (ÇÖ 38/23), (ÇÖ 48/7), (ÇSBÖ 13/8), (ÇSBÖ 62/18), (ÇSBÖ 70/4), (ÇSBÖ 132/13), (ÇSBÖ 136/17), (ÇA 42/23), (ÇA 44/19), (ÇA 47/7), (ÇA 47/19), (ÇA 68/13), (ÇA 75/2), (ÇA 84/19), (ÇA 88/4), (ÇA 88/4), (ÇA 143/1), (ÇA 155/19), (DAK 40/11), (DAK 57/16), (DAK 62/16), (DAK 70/22), (DAK 70/22), (DAK 82/13), (DAK 86/25), (DAK 90/4), (K 24/11), (K 26/1), (K 39/13), (K 40/9), (K 45/8), (K 96/5), (H 44/7), (H 50/24), (H 75/15), (H 81/22), (H 99/3), (H 120/9), (H 120/9), (H 149/27), (AYÇ 11/12), (AYÇ 12/2), (AYÇ 32/14), (AYÇ 37/18), (AYÇ 57/29), (AYÇ 57/30), (AYÇ 58/1), (AYÇ 76/25), (AYÇ 87/24), (T 35/6), (T 79/10), (T 83/7), (T 113/19), (İÖ 28/22), (İÖ 102/6), (GYA 31/2), (GYA 48/6), (GYA 48/7), (GYA 48/16), (GYA 85/4), (GYA 89/28), (GYA 113/9), (GYA 129/23), (GYA 130/17), (İLKÖ 82/12), (İLKÖ 83/10), (İLKÖ 83/12), (İLKÖ 84/19), (İLKÖ 91/1), (İLKÖ 101/11), (İLKÖ 123/29), (İLKÖ 129/10), (İLKÖ 159/8), (İLKÖ 198/21), (KP 13/8), (KP 99/20)

kalk-: 1. Oturmaktayken veya yatmaktayken gitmek üzere yerinden ayrılmak.

Kalktım, dışarıdan çinko leğenle, büyük bir maşrapa su getirdim. (HI 20/23)

(HI 52/26), (HI 53/20), (HI 66/9), (HI 79/9), (HI 99/23), (HI 103/10), (HI 116/30), (ÇÖ 39/19), (ÇÖ 63/7), (ÇÖ 64/15), (ÇÖ 64/29), (ÇÖ 80/19), (ÇSBÖ 45/12), (ÇSBÖ 62/2), (ÇA 29/6), (ÇA 65/20), (ÇA 68/11), (ÇA 106/28), (ÇA 143/20), (ÇA 143/25), (DAK 43/12), (DAK 79/14), (H 32/33), (H 124/23), (T 27/19), (T 103/8), (GYA 9/26), (GYA 31/3), (GYA 53/17), (GYA 55/26), (GYA 55/28), (GYA 55/28), (GYA 60/8), (GYA 66/27), (GYA 66/28), (GYA 66/28), (GYA 100/26), (GYA 112/21), (GYA 113/7), (GYA 116/15), (GYA 117/2), (GYA 118/13), (GYA 119/2), (GYA 121/29), (GYA 121/32), (GYA 140/28), (GYA 140/29)

kalk-*: Uçmak, havalanmak.

Duvarın çıkıntısından vınlayarak bir sinek kalktı, çocuk, onun tavandan sarkan örümcekli sicimin üstüne konduğunu düşündü. (HI 51/11)

(ÇSBÖ 57/5), (GYA 122/20), (İLKÖ 118/4), (İLKÖ 135/6)

kalk-: 5. Taşıtlar yola çıkmak.

Tren usul usul kalktı. (HI 85/16)

(HI 99/22), (HI 112/21), (İLKÖ 182/26)

kalk-: 4. Yukarı doğru yükselmek.

Yürüdükçe adımlarından küçük toz bulutları kalkıyordu. (ÇSBÖ 16/16)

(ÇSBÖ 99/28), (ÇSBÖ 100/23), (AYÇ 31/5), (AYÇ 57/21), (İÖ 80/21)

kalk-: 14. Bir şey yapmaya girişmek.

– Gelişinde bir tekinsizlik seziyorum, dedi, belki buralarda yerleşmek falan gibi bir şey kurmuşsundur, buna bir sözüm yok, ama bizi yerimizden oynatmaya kalkarsan.. çünkü daha geldiğin an, bakar bakmaz bunu okudum gözlerinden. (ÇSBÖ 66/2)

(ÇSBÖ 71/22), (ÇSBÖ 76/6), (ÇA 14/18), (ÇA 51/6), (ÇA 77/25), (ÇA 153/18), (AYÇ 11/10), (GYA 115/18), (İLKÖ 68/14)

kalkış-: 1. Yetenek, imkân ve gücü aşan bir işe girişmek.

Ben bunca yılın haksızlıklarını unutmaya hazırken, o yeniden beni tepelemeye kalkışıyor. (ÇÖ 56/11)

(ÇÖ 56/19), (ÇÖ 57/15), (ÇÖ 65/15), (ÇÖ 69/12), (ÇSBÖ 38/29), (ÇSBÖ 65/13), (ÇA 51/14), (K 75/14), (K 75/18), (K 111/8), (H 30/29), (H 65/24), (H 99/25), (H 135/9), (İÖ 63/12), (U 62/20), (GYA 31/23), (GYA 62/25), (GYA 99/22), (İLKÖ 68/20)

kalleşlik et-: 1. Sözünde durmayarak döneçlik etmek.

Şadi bizi ele vermekle kalleşlik etti, şimdi biz de aynı duruma düşmüyor muyuz? (ÇÖ 72/13)

kamburlaştır-: Kambur duruma getirmek.

belini az daha kamburlaştırdı (ÇA 148/15)

(İÖ 49/16)

kamet getir-: Farz namazına durmak için kamet okumak.

Derken, aralarından biri kamet getirdi. (K 47/6)

(GYA 129/24)

(bir şeyin) kanını em-: İnsafsızca sömürmek.

Zeynel, yorganı dizlerine çekmişti, düşünüyordu: benim kanım, diyordu, toprağım.. kanımı emdiler, beni öldürdüler. (ÇSBÖ 76/21)

kanat çırp-: 2. Kanatlarını hareket ettirmek.

Onun sesini duyan horoz kanatlarını çırpı, silkelendi, boğazını göğre doğru yükselterek muhteşem bir sesle uzun uzun öttü. (GYA 124/23)

(KP 99/18)

kanat-: Kanamasına yol açmak veya kanamasını sağlamak.

Boşanalım dedi o zaman dövdüm onu ağzını burnunu kanattım ben dışarıdayken babasının evine kaçmış ilk defaydı bu almaya gittiğimde anası hain gözlerle bana bakıyordu (ÇA 21/24)

(K 84/21), (T 59/32), (U 40/22), (İLKÖ 40/10), (İLKÖ 90/3)

kanırt-: Büküp zorlayarak yerinden oynatmak.

Bu bekleyişler onun sabrını kanırtıyordu. (İÖ 236/6)

(U 40/22)

kap-: 1. Birdenbire yakalayarak, çekerek almak.

Elimdeki bıçağı gördü. Ve kaptı. (ÇÖ 51/15)

(ÇÖ 54/31), (ÇA 38/30), (ÇA 46/1), (ÇA 54/3), (ÇA 142/27), (DAK 72/18), (H 98/4), (T 60/13), (T 60/18)

kapa-: 1. Bir açıklığı örtmek için bir şeyi, açık yerin üzerine getirmek.

Cepheye bakan pencereyi tahtalarla kapamışlar. (HI 14/16)

(HI 39/24), (HI 47/22), (HI 58/4), (HI 63/15), (HI 63/29), (HI 107/25), (HI 108/5), (HI 118/18), (ÇÖ 9/6), (ÇÖ 11/15), (ÇÖ 14/9), (K 45/20), (H 31/11), (U 136/29), (İLKÖ 87/13), (İLKÖ 109/1), (İLKÖ 111/10), (İLKÖ 125/3), (İLKÖ 130/2), (İLKÖ 199/22), (KP 74/14), (KP 91/3), (KP 91/6)

kapaklan-: 1. Ayağı takılıp yüzüstü düşmek.

Aşağıya doğru yuvarlanır hâlde koşuyor, sürükleniyor, kapaklanıyordu. (U 63/3)

(U 139/6), (U 139/8)

kapat-: 1. Kapama işini yapmak.

Perdelerimi gündüzleri kapatıyorum. (HI 45/5)

(HI 53/2), (ÇÖ 11/32), (ÇÖ 93/22), (ÇSBÖ 60/19), (ÇSBÖ 101/14), (ÇSBÖ 102/18), (ÇSBÖ 104/1), (ÇSBÖ 104/7), (ÇSBÖ 104/8), (ÇSBÖ 104/9), (ÇSBÖ 109/23), (ÇSBÖ 116/17), (ÇSBÖ 119/1), (ÇSBÖ 136/1), (ÇSBÖ 138/18), (ÇA 12/23), (ÇA 23/12), (ÇA 23/24), (ÇA 36/28), (ÇA 37/21), (ÇA 41/30), (ÇA 57/5), (ÇA 138/11), (DAK 16/8), (DAK 16/11), (K 21/15), (K 22/7), (K 24/2), (K 28/14), (K 30/7), (K 77/2), (H 43/19), (H 49/30), (H 50/28), (H 66/12), (H 81/8), (H 99/21), (H 128/17), (H 140/5), (H 150/3), (AYÇ 17/2), (AYÇ 57/28), (AYÇ 79/14), (T 21/11), (T 54/12), (T 54/12), (T 59/31), (T 64/2), (T 65/11), (T 81/12), (T 104/1), (İÖ 78/4), (İÖ 112/13), (İÖ 152/28), (GYA 27/19), (GYA 71/19), (GYA 80/20), (GYA 88/15), (GYA 95/1), (GYA 124/28), (İLKÖ 72/11), (KP 74/11)

kapı dışarı et- (veya at-): Kovmak, dışarı atmak.

Beni dövdü, kapı dışarı etti. (ÇÖ 79/7)

kapı kapı dolaş-(veya gez-): 1. Ev ev gezmek.

Anan mı nasıl olacak anan benden sağlam korkma akşama kadar kapı kapı geziyor (ÇA 153/25)

kapıp koyuver-: 1. Kendini salmak, bırakmak.

Bir akıntıya kapıp koyuvermişti sanki kendisini, bir gülme içinde akıp gidiyordu ne dense onu yapmak için, bir buyruğa hazırlanmış olarak, o anda bir buyruk bekleyerek, paketlerin kendisine uzatılacağını umarak. (ÇSBÖ 84/5)

(ÇA 65/13)

kapris yap-: Değişken, geçici isteklerde bulunarak huysuzca davranmak.

Sanmayın ki kapris yapıyorum, ben istemesem siz istetecektiniz.. (İÖ 216/14)

karaya vur-: 2. Denizdeki bir cisim kendini karaya atmak.

Denizanası şimdi karaya vurmuş, pelteleşmişti. (K 32/3)

karış-: 7. Bir araya gelmek, katılmak.

Şimdi kalabalığa karışmıştı. (HI 31/24)

(HI 120/32), (ÇSBÖ 43/8), (ÇA 10/5), (ÇA 79/25), (ÇA 142/28), (AYÇ 37/3), (T 106/4), (GYA 66/32), (GYA 68/14), (GYA 106/19), (GYA 109/23), (GYA 113/9), (GYA 113/30), (GYA 116/13), (GYA 132/4), (İLKÖ 48/19), (KP 32/3), (KP 66/27), (KP 98/18)

karış-: 5. Müdahale etmek.

“Halamla aramızda bir soğuk savaş var” dedi kız “eskiden böyle değildi, severdi beni, hiç değilse öyle görünürdü, şimdi her şeye karışıyor, her şeye söyleniyor, ne yapsam gözüne batıyor, belki bir gün tanırırsan..” (ÇSBÖ 86/27)

(ÇA 14/8), (ÇA 52/1), (ÇA 70/3), (ÇA 113/17), (ÇA 113/19), (ÇA 128/29), (ÇA 134/24), (ÇA 134/24), (DAK 23/10), (T 15/22), (İLKÖ 62/8), (İLKÖ 199/13)

karıştır-: 6. Üstünkörü okumak.

Kitap karıştırdım. (HI 103/15)

(HI 103/22), (DAK 12/14), (İLKÖ 72/18)

karıştır-: 2. İçinde ne olduğunu anlamak veya aradığını bulmak amacıyla elle yoklamak.

Şadi, çabuk bir hareketle arabacının ceplerini karıştırdı, bulabildiği paraları alıp kendi cebine koydu. (ÇÖ 51/26)

(ÇA 47/8), (İLKÖ 110/8)

karıştır-*: Sokmak, başka bir şeyi dâhil etmek

– Dur şimdi, karıştırma. (ÇÖ 68/23)

(GYA 18/19), (GYA 100/13)

karıştır-: 3. Yemeği dibinin tutmaması için kaşıkla altüst etmek.

Bir bardak aldı, lavaboda yıkadı, tel dolaptan çıkardığı küçük bir tencere içindeki sütü bardağa koydu, bardağa birkaç topak şeker attı, bulaşıkların arasından bir çay kaşığı buldu, yıkadı, sütü karıştırdı, tattı. (ÇSBÖ 117/13)

(ÇSBÖ 117/14), (ÇSBÖ 117/20), (ÇA 28/3), (ÇA 81/14), (ÇA 108/21), (DAK 56/16), (DAK 64/1), (DAK 64/12), (K 28/8), (H 85/19), (AYÇ 11/13), (GYA 38/4), (GYA 43/32), (KP 67/15), (KP 67/16)

karıştırıp dur-:** Karıştırma işini sürdürmek, ikide bir karıştırmak.

Kitapları karıştırıp dururum. (İÖ 177/19)

(İÖ 178/2)

(birine) karşı dur-: Direnmek, dayanmak.

Sessizlikle sakatlanmış karanlığa karşı duruyordu. (HI 51/14)

(birine) karşı gel-: 1. Başkaldırmak.

– Şimdi de karşı mı geliyorsun babana? (ÇSBÖ 100/7)

(DAK 17/18), (DAK 18/7)

karşı karşıya getir-*: Karşılaşmasını sağlamak.

Hah, şimdi beni onunla karşı karşıya getirecek. (U 87/29)

karşı koy-: Boyun eğmemek.

“Ama sağlamdır” diye karşı koydu dayım “şimdi tezgâhtarlık yapmayalım.” (HI 78/10)

(HI 87/1), (HI 89/6), (ÇÖ 17/22), (ÇSBÖ 87/23), (ÇSBÖ 97/17), (ÇSBÖ 134/23), (ÇA 39/2), (DAK 68/10), (DAK 73/15), (DAK 74/16), (AYÇ 48/25), (T 54/8), (T 90/19), (GYA 46/23), (GYA 50/28), (GYA 110/30), (GYA 118/14)

karşıla-: 1. Dışarıdan gelen bir kimseye karşılayıcı olarak çıkmak, istikbal etmek.

İkinci bir dükkânın önünde toparlak yüzlü bir adam karşıladı bizi. (HI 78/1)

(HI 101/31), (ÇSBÖ 13/8), (ÇSBÖ 23/5), (ÇSBÖ 143/11), (ÇA 79/26), (İÖ 57/14), (U 8/2), (U 90/9), (KP 58/16)

karşılaştır-: 2. Kişi ve nesnelerin benzer veya ayrı yanlarını incelemek için kıyaslamak, mukayese etmek.

Benden çok başkalarıyla dolu senin kafan, diyor, meselâ Zelda’yla, meselâ Yavuz’la.. kendini boyuna onlarla karşılaştırıyorsun. (GYA 97/20)

kaşı-: 1. Vücudun herhangi bir yerindeki kaşıntıyı gidermek için tırnakla veya başka bir şeyle deriyi hafifçe ovma.

Esneyip başımı kaşıyorum. (HI 95/13)

(K 62/16)

kaşın-: 3. mecaz Kötü bir karşılık gerektiren davranışlarda bulunmak.

Sen gene kaşınıyorsun, aramayacak seni diyorum artık (H 101/22)

katet-: 1. Bir yeri aşarak geçmek.

... sesini çıkartmadan elinde süpürgesi evi bir baştan öbür başa kat ederdi... (T 87/21)

(İÖ 108/14), (İÖ 108/15), (İÖ 123/15), (U 99/13), (U 122/24)

kat-: 1. Bir şeyin içine, üstüne veya yanına, niteliğini değiştirmek veya niceliğini artırmak için başka bir şey eklemek; vermek, zammek.

Kadın, bebeği sepetten çıkarttı ve: “Atem tutem ben seni/şekere katem ben seni” diye başlayan tuhaf bir ninni ya da ağıt tutturdu. (H 76/19)

(AYÇ 9/17), (T 68/26), (T 112/12)

kat-: 3. Birlikte göndermek.

Sonra yanımıza bir adam kattılar, adam arka koltukta oturdu. (H 113/5)

katıl-(I): 2. Bir topluluğa dâhil olmak; girmek, katışmak, iştirak etmek, iltihak etmek.

Bir dağ kuşunun tepelerinde çemberler yapan kanat sesleri bir an dolandı yukarlarda bir yerde, az sonra o da gecenin hışırtısına katıldı, bir daha duyulmadı. (ÇSBÖ 43/7)

(ÇSBÖ 71/1), (DAK 25/19), (DAK 69/28), (DAK 82/26), (H 147/26), (AYÇ 36/26), (AYÇ 75/30)

katla-: 1. Kâğıt, kumaş vb. nesneleri üst üste kat oluşturacak biçimde bükmek.

Onları üst üste koydu, kat kat katladı, zamanı ucundan büküp kaldırdı, bir şey bitti. (HI 85/22)

katlandır: Katlanmasını sağlamak.

Pis, ağır, yoğun koku suyun üstünde somutlaşmıştı sanki, halkalar halinde, sahilin her iki yakasında sıralanmış yoksul evlerin, o yoksul evlerden daha kirli, daha bakımsız, daha karanlık, daha kara görünen kocaman, çirkin fabrikaların üstünde amansız bir ağırlıkla çökmüştü, yanmış kömür kokusuyla karışan deniz yosunu ve lağım kokusu hafif bir rüzgârla ta sokakların içine değin yayılıyordu, beri yandan, hemen kıyıda yer alan tabakhanenin kokusuyla karşı kıyıdaki mezbahanın koya dökülen artıkları bu yörede doğallaşmış, kendine özgü kokuyu besliyor, katlandırıyor, yörede yaşayan insanlara o yörede yaşamının kaçınılmaz bir payı olarak sunuyor, daha önce orada yaşamamış olmalarının bir kefareti gibi yüklüyordu: bu da, doğanın o yörede yaşayanlara istihzalı bir armağanıydı, kıyının her iki yanına kurulmuş kahvelere, gazinolara hiç karşı koymadan gelirlerdi çünkü, bu kokuya aldırılmazlardı, öyle ki, bu koku, alıştıktan sonra onlar için yörenin vazgeçilmez bir parçası bile olmuştu. (ÇSBÖ 120/30)

katmerle-*:** Katlamak, kat kat hâle getirmek.

Üstelik yalanımı katmerledim. (İLKÖ 123/18)

(İLKÖ 128/29)

kavga et-: Birbiriyle atışmak, dövüşmek.

Üstüne başına noldu dedi güç saklayabildiği bir kaygıyla kavga mı ettin yoksa (ÇA 42/27)

(ÇA 109/22), (GYA 51/32), (GYA 82/18), (GYA 91/26)

kavra-: 1. Elle sıkıca tutmak.

Şadi, arabacının belini kavramıştı, bıçağın açık yüzü arabacının beline dayalıydı. (ÇÖ 51/21)

(ÇSBÖ 31/7), (ÇSBÖ 117/24), (ÇA 41/28), (DAK 53/2), (DAK 64/7), (DAK 65/15), (K 100/2), (H 61/17), (AYÇ 49/3), (T 48/1), (T 83/17), (İÖ 113/8), (U 23/3), (U 40/21), (U 75/5), (U 86/17), (KP 67/26), (KP 99/22)

kavuştır-: Kavuşmasını veya kavuşmalarını sağlamak.

İki elini, tahta masasının üstünde kavuşturmuş, başını da ellerine doğru eğmiş, bütün bedeniyle adeta masaya yumulmuş oturuyordu. (ÇÖ 84/12)

(ÇSBÖ 114/9), (H 45/16), (H 136/4)

kay-(II): 1. Düz, ıslak, donmuş veya kaygan bir yüzey üzerinde sürtünerek kolayca yer değiştirmek.

Ulaşılması zor bir şeyi bekler gibi, bilmeden -veya elinde olmadan- oraya doğru kayıyor, kayarken asma köprüler kuruluyordu altına, derin uçurumları, bitimsiz vâdileri, yüksek kayalıkları aşıyor, parmağının uzandığı yere doğru - çünkü hep bir yere doğru uzuyordu parmakları- büyük bir hızla akıyordu. (HI 8/3)

(HI 72/10), (HI 120/3), (ÇÖ 38/6), (ÇSBÖ 16/12), (ÇSBÖ 80/26), (ÇSBÖ 81/10), (ÇSBÖ 87/4), (ÇSBÖ 116/21), (DAK 42/15), (DAK 63/8), (DAK 63/18), (H 149/26), (H 151/12), (T 57/6), (İÖ 30/18), (İÖ 30/18), (İÖ 53/4), (U 40/17), (U 84/2), (İLKÖ 159/25), (İLKÖ 200/28), (KP 42/16)

kay-(II)*: Kurtulmak, düşmek.

Dosya elimden kaymış, içinden birkaç kâğıt yere düşmüştü. (HI 43/1)

(HI 43/3), (İÖ 12/22), (İÖ 174/5), (KP 42/7)

kaydet-: 2. Herhangi bir şeyi bir yere mal etmek, bir şeyin tarih, numara veya adını bir deftere geçirmek, yazmak (I).

Sonunda söyleyeceklerini tüketince kıza yeniden sordu: adını ne kaydedeyim? (H 28/5)

kaydır-: Kaymasını sağlamak, kaymasına yol açmak.

Aceleyle kalkar, lavaboya, banyoya koşar, büyük bir hızla tıraş takımlarını hazırlar, bir yandan da elektrik ocağına küçük bir tas içine tıraş suyu koyar, kendisini handiyse yakalayacaklarmış gibi, o ne büyük bir hızla kahvaltısını yapar, jileti yanaklarının üstünden yılan ıslığına benzeyen cızırtılarla kaydırırdı. (HI 10/7)

(ÇÖ 60/22), (T 19/20), (U 39/6), (GYA 136/1)

kaydırıp dur:** Kaydırma işini sürdürmek.

Çolak berber, iki direğin arasına gerilmiş cambaz telinin üstüne ustaca yerleştirdiği hasır iskemlesine cesur seyircilerini davet ediyor, onlar da iskemleye korkusuzca oturup yüzlerini uzatıp çolak berberin marifetli ellerine teslim oluyor, çolak berber telin üstünde, iskemlenin bir o yanına gidiyor bir bu yanında duruyor, elindeki tıraş sabununu tıraş fırçasıyla köpürtüyor, usturasını uzamış sakalların üstünde kaydırıp duruyordu. (İÖ 12/2)

kayıplara karış-: Bulunduğu yerden ayrılıp gitmek, gittiği yeri bildirmemek, görünmez olmak.

Yeni Caminin güvercinleri kayıplara karışmıştı. (GYA 144/8)

kayıt düş-:** Not etmek, yazmak.

Savcı, kâğıtlarına “serseri” diye kayıt düştü benim için ve tutukladı. (ÇÖ 88/32)

kayıt yaptır-:** Kaydetme işini yaptırmak, yazdırmak.

Çarli’nin kaydını yaptırdım. (GYA 21/17)

(GYA 85/23)

kayıver-: Ansızın veya kısa sürede kaymak.

Ağzını açmış hırlayarak hırıltısını işitmiyorlar parlak gözleri iki fosfor yuvası halinde yanlarından süzülüp arkaya doğru kayıverdi (ÇA 56/23)

kaykıl-: Arkaya doğru eğilerek, yaslanarak oturmak.

Kadın, yana doğru kaykıldı. (ÇSBÖ 49/15)

(İLKÖ 119/16), (İLKÖ 136/12)

kaynaştır-: Kaynaşmasını sağlamak.

Yok canım, bilakis çok canlı röportajlar.. aktüalitesi geçmiş olanlar bile sıkıyor, zevkle okudum hepsini.. ben anlamam böyle şeylerden ama gerçek olanla hayali iyi kaynaştırıyorsun. (GYA 141/15)

kaynat-: 1. Kaynamasını sağlamak.

– Çiğ içmezsen, hemen şurda kaynatırım, bi dakika bile sürmez. (ÇÖ 68/7)

(ÇSBÖ 23/26), (ÇSBÖ 87/11), (İÖ 102/11)

kaz-: 1. Herhangi bir araçla toprağı açmak, oymak.

Sonra toprakta bir çukur kazardı, nemli, yumuşak toprak, çukurun kenarına yığılmıştır, her şey hazırdır, tabutunu kendi sırtında bir başına, kimseye görünmeden taşımaktadır, her türlü tören bitirilmiştir, iti kazdığı çukura özenle bırakır, üzerini kenara yığılmış toprakla örter.. artık çevredeki binlerce mezardan biridir o da, gün ışığıyla taze toprak kuruyacak, sonra karlar, yağmurlar yağacak, toprak düzleşecek, insanlar onun altında yatan olduğunu bile ayımsamadan çiğneyip geçecek, fosforlaşmış ve bir zaman sonra süngerleşecek kemikler orada, hep orada kalacak.. öylece bırakır giderdi. (DAK 79/15)

(İLKÖ 169/18)

kazandır-: Kazanmasını sağlamak, vermek.

Peki, bir gövdesinin varbulunduğunun bilincine varmak ne kazandırıyordu? (İÖ 73/21)

kazı-: 5. Metal veya ahşap bir yüzey üstüne sert bir araçla şekil çizmek, yazı yazmak.

Öcünü alayım diye kapılara tarihler kazıyordum. (ÇÖ 46/23)

(DAK 28/13), (İÖ 202/15)

kazı-: 1. Bir aleti sürterek bir şeyin yüzündeki tabakayı kaldırmak.

Ben tırnağımla kazıdım o toprakları, Tanrıya güvenerek. (ÇSBÖ 42/6)

(İLKÖ 173/3)

kemir-: 1. Sert bir şeyi dişleriyle azar azar koparmak, yemek (II).

Gözleri -eşyaya değil de, belki onda biteviye uyuklayan ölüme bakan gözleri- hep bir noktaya bakıyor, karanlıkta koku almış bir yırtıcı hayvan duygusuyla, gözünden başlayarak uzanan düşsel bir çizgiyi kemiriyor, hiçbir hınç belirtisi göstermeden, ama açlıkla, kederle o düz doğruyu oyuyordu. (HI 18/8)

(ÇÖ 42/2), (T 86/31), (İÖ 168/18), (İÖ 196/15), (U 89/11)

kemirip dur-:** Azar azar içine işleyerek tahrip etmeye devam etmek.

Ama gel gör ki, içi içine sığmıyor ve kendini kemirip duruyordu. (H 97/15)

kendini alama-: İstemeyerek bir işi yapma durumuna girmek.

Sokak kapısında durdu arkasına bakmaya korktuğunu hissetti ama gene de omuzlarının üstünden geriye bir göz atmaktan kendini alamadı (ÇA 156/5)

(DAK 66/13), (H 25/10), (H 32/29), (H 53/7), (H 95/9),
(H 146/1), (AYÇ 25/6), (AYÇ 44/21), (T 71/22), (T 96/15), (T 98/22), (İÖ 21/11),
(İÖ 190/6), (GYA 34/24), (GYA 68/27), (KP 97/6)

(bir yere) kendini at-: Vakit geçirmeden hemen gitmek.

Bayramgilin avlu duvarına sıçradım, kendimi avluya attım. (ÇSBÖ 39/8)

(ÇA 70/24), (K 102/1), (H 25/28), (İLKÖ 72/18)

kendini bir yerde bul-: Farkında olmadan bir yere ulaşmış olmak.

Sabahleyin kendimi parkta buldum. (HI 39/10)

(HI 125/11), (ÇSBÖ 58/14), (ÇA 26/27), (ÇA 87/3), (ÇA 119/9), (DAK 66/14), (DAK 93/18), (K 17/3), (K 48/5), (K 92/22), (H 22/24), (H 47/30), (H 54/8), (H 128/22), (H 129/22), (H 137/17), (AYÇ 23/9), (AYÇ 47/15), (AYÇ 84/21), (T 21/1), (T 66/7), (İÖ 17/1), (İÖ 21/16), (İÖ 56/1), (İÖ 71/2), (İÖ 165/1), (İÖ 223/1), (İÖ 234/5), (U 49/23), (U 55/18), (U 62/30), (U 66/30), (U 135/1), (İLKÖ 180/23), (KP 97/3)

kendini ele ver-: Yaptığı bir davranış veya söylediği bir sözle kendi suçunu ortaya çıkarmak.

– Öyleyse git, suçsuz olarak kendini ele ver, dedi karısı. (ÇSBÖ 37/23)

(H 22/6)

kendini göster-: 1. Beğenilecek niteliklerini ortaya koymak.

Göster kendini dedi Ejder donuk bir sırıtişla nasıl bir kız olduğunu seni çekip çevirecek bir (ÇA 22/20)

kendini toparla- (veya topla-): 1. Herhangi bir konuda eskiden kötü olan durumunu düzeltmek.

Anası, daha kendini toparlayamamış, olup bitenleri aklına yerleştirememiş, o dolu gözlerle genç kadına bakıyor. (ÇSBÖ 63/6)

kendini ver- (veya vur- veya çal-): Bir şeye bütün varlığıyla bağlanmak, başka her şeyle ilgisini kesip tek şeyle aşırı ölçüde ilgilenmek.

Kimseye belli etmeden kendini işe verdi, hiç birşey düşünmedi, elleri oyalanarak önündeki makineyle ya da getirilen elbise provalarıyla bekledi, zamanı ve düşüncelerini unutarak, yalnızca, gözleri, önünden hızla, tekdüze bir sesle akıp giden dikiş izlerini gözetleyerek. (ÇSBÖ 105/22)

(K 47/13), (H 55/27), (İÖ 123/13),

(İÖ 167/15), (İÖ 191/2), (U 37/6), (İLKÖ 170/2)

kes-: 1. Bıçak, makas vb. bir araçla bir şeyi ikiye ayırmak, parçalamak; katetmek.

Gökyüzünü bir bıçak enlemesine kesti. (HI 78/31)

(ÇSBÖ 32/10), (ÇA 96/6), (T 16/20), (GYA 36/27), (GYA 36/31), (GYA 37/1), (GYA 37/13), (İLKÖ 38/3), (İLKÖ 104/14), (İLKÖ 113/19)

kes-: 7. Son vermek, gidermek.

Bir an önce başından savmalıydı onu, gerekirse ilişkilerini bile kesmeliydiler. (ÇÖ 18/7)

(ÇÖ 23/31), (ÇÖ 81/15), (ÇSBÖ 71/2), (ÇA 69/2), (ÇA 69/3), (ÇA 69/14), (ÇA 109/19), (DAK 69/29), (K 28/19), (H 66/15), (T 38/30), (İÖ 12/12), (GYA 17/25), (GYA 20/11)

kes-: 9. Bir şeyden yoksun bırakmak, vermemek.

Vay babam, vay.. sen şimdiki kadınların bir günlük nafakasını kes bakalım.. alimallah, dünyanın başına yıkılır. (ÇÖ 73/1),

(ÇSBÖ 55/10)

kes-: 14. Azaltmak, güçleştirmek.

Oraya varıncaya değin hızını kesmedi. (ÇSBÖ 17/20)

(H 48/5), (İÖ 216/17)

kes-: 16. Geçiş önlemek.

Caddenin ortasında suyu kesilmiş ve artık bir süs havuzu bile olarak işlevi kalmamış, kırık duvarlı gölet taklidinin içinden hırpani kıyafetli biri yolumu kesti. (İÖ 56/7)

keselen-: 2. Kendini keselemek.

Keselendi, liflendi. (K 51/9)

keşfet-: Var olmasına rağmen kimsenin görmediği, bilmediği bir yeri veya bir şeyi ortaya çıkarmak; bulmak.

El yordamıyla yolumu keşfediyorum. (HI 115/19)

(ÇÖ 50/6), (K 49/10), (H 38/14), (H 45/12), (H 86/4), (H 150/7), (AYÇ 86/8), (İÖ 212/30), (GYA 61/18), (KP 61/15)

keyif çat-: Keyfetmek.

Ne dükkânı be dedi Ejder keyif çatıyordur bir yerlerde düzü (ÇA 61/4)

keyiflendir-: Keyiflenme işini yaptırmak.

Hasır iskemleye sakal tıraşı olmak için oturanlar berberin çolaklığını yüzleri fırçayla sabunlanırken fark ediyordu, ama bu fark ediş onları ürkütmek yerine keyiflendiriyordu. (İÖ 9/16)

keyfine bak-: Dilediğince yaşamak, güzel vakit geçirmek.

Keyfine bak sen yeğenim dünyayı bağışlamıyoruz ya (ÇA 61/28)

kılıç çek-: Saldırmak veya selamlamak amacıyla kılıcı kınından çıkarmak.

Ertesi gün, okulun ardındaki meydanda, öteki çocuklarla kılıç çektik, üttüm. (ÇÖ 47/10)

kımıl-da-: 1. Olduğu yerde kendi kendine hareket etmek; kımıldanmak, kıpırdamak, kıpırdanmak, kıpramak.

Yatağında bir yere kımıldamıyordum. (HI 37/7)

(HI 113/12), (ÇÖ 14/26), (ÇÖ 38/32), (ÇÖ 41/26), (ÇÖ 46/28), (ÇÖ 52/11), (ÇÖ 84/18), (ÇÖ 91/22), (ÇSBÖ 72/17), (ÇSBÖ 80/18), (ÇSBÖ 84/10), (ÇSBÖ 95/30), (ÇSBÖ 101/19), (ÇSBÖ 133/27), (H 45/8), (İÖ 49/21), (İÖ 210/15), (İÖ 219/13), (İÖ 219/16), (U 69/4), (İLKÖ 59/5), (İLKÖ 59/5), (İLKÖ 95/17), (İLKÖ 119/20), (İLKÖ 182/20)

kımıldan-: Kımıldamak.

Yaşlı adam usul bir iç çekişle kımıldandı. (HI 17/12)

(HI 19/25), (HI 20/17), (HI 36/8), (HI 63/5), (HI 67/26), (HI 69/13), (HI 69/22), (HI 124/16), (ÇSBÖ 71/12), (ÇSBÖ 78/7), (K 91/6), (İÖ 136/6), (İÖ 144/20), (GYA 123/29), (İLKÖ 98/29), (İLKÖ 103/19), (İLKÖ 116/18), (İLKÖ 116/27), (İLKÖ 118/29), (İLKÖ 123/9), (İLKÖ 133/8), (İLKÖ 136/3), (İLKÖ 136/15), (İLKÖ 139/5), (İLKÖ 172/3), (İLKÖ 181/7), (İLKÖ 181/8)

kımıldat-: Bir şeyi yerinden hafifçe hareket ettirmek, oynatmak; kıpırdatmak.

Hırıltılı bir sesle: “Ben... dedi, duraladı, çevresine bakındı, parmaklarını kımıldattı. (İLKÖ 106/19)

kıpır-da-: Kımıldamak.

Yüzü kıpırdamadı. (ÇSBÖ 37/24)

(ÇSBÖ 70/1), (ÇSBÖ 70/12), (ÇSBÖ 95/26), (ÇSBÖ 104/2), (ÇSBÖ 108/25), (ÇSBÖ 118/22), (ÇSBÖ 132/21), (ÇSBÖ 139/1), (ÇA 15/22), (ÇA 15/27), (ÇA 16/6), (ÇA 33/17), (ÇA 36/28), (ÇA 57/6), (ÇA 64/9), (ÇA 90/15), (ÇA 96/4), (ÇA 100/17), (ÇA 116/15), (ÇA 123/17), (ÇA 126/22), (ÇA

142/29), (ÇA 147/8), (ÇA 154/24), (DAK 14/15), (DAK 54/15), (DAK 70/21), (DAK 89/7), (DAK 96/20), (K 16/17), (K 30/29), (K 31/7), (K 40/18), (K 91/2), (K 92/5), (K 109/18), (H 31/5), (H 31/8), (H 72/11), (H 104/3), (AYÇ 81/1), (T 65/2), (T 93/17), (İÖ 143/7), (İÖ 143/10), (U 68/29), (U 91/26), (U 98/14), (U 119/27), (GYA 83/17), (GYA 84/13), (GYA 84/19), (GYA 133/7), (İLKÖ 150/21), (KP 12/14), (KP 80/4)

kıpırdan-: Kımıldamak.

Dudakları durmadan kıpırdanıyor. (HI 66/15)

(ÇSBÖ 69/11), (ÇSBÖ 138/10), (ÇA 46/15), (ÇA 88/3), (DAK 8/6), (H 15/16), (H 71/19), (AYÇ 21/15), (AYÇ 39/5), (AYÇ 67/12), (T 123/10), (U 72/4), (GYA 9/4), (GYA 62/24), (İLKÖ 61/24)

kıpırdanıp dur-:** Kıpırdanma işini sürdürmek, ikide bir kıpırdanmak.

Küçük kız duvarın dibinde çömelmişti etekleri yerleri süpürüyordu kara uzun yağlı dolaşık saçları poyrazla ensesinin üstünde dağılmış kıpırdanıp duruyordu (ÇA 126/17)

kıpırdat-: Kımıldatmak.

Arkadaşı hafifçe, görünmeyecek ölçüde belirsiz biçimde başını kıpırdattı. (İÖ 211/3)

(İÖ 216/15), (KP 12/16)

kır-: 1. Sert şeyleri vurarak veya ezerek parçalamak.

Belki de kıracaklar kapıları, evde miyim, değil miyim anlamak için. (ÇSBÖ 35/16)

(ÇA 116/1), (ÇA 118/1), (T 37/12), (T 47/19), (T 47/20), (GYA 22/14), (GYA 117/22), (İLKÖ 33/14)

kır-: 9. *mecaz* Dileğini kabul etmeyerek veya beklenmeyen bir davranış karşısında bırakarak gücendirmek, yaralamak.

Ne tuhaf, ne anlaşılmaz yaradılıştaydı: hep yumuşaklığı yüzündendi: baştan girmemeliydi bu işe: çünkü reddetse sanki kıracaktı onu ve böyle bir şeyi istemiyordu, kabullenmekse kendini sonsuzca sürecektir bir pişmanlığa atmak olacaktı. (K 32/14)

(GYA 16/15)

kırbaçla-: 1. Kırbaçla vurmak.

İşte tam o sırada efendimin ayaklarının dibine fırlatıp atmak istiyorum onu, bırakayım kırbaçlasın.. ama karşı koyuyor, bir canavar haline gelmiştir,

saldırganlaşıyor, vurulan kırbaçlara bana mısın demiyor, nerdeyse eğleniyor kırbaçla. (DAK 73/15)

kırıştır-: Göz kapaklarını çabuk çabuk açıp kapamak, kırıp durmak.

Yaprakların üzerinde iri taneli çiğler o geçerken göz kırıştırdılar. (HI 7/17)

(ÇSBÖ 76/26), (İLKÖ 43/6), (İLKÖ 104/27)

kıs kıs gül-: Sessizce ve alaylı bir biçimde gülmek.

Kızın babası babanın verdiği parayı aldı bir daha da görünmedi orda sır oldu sanki benim yanımda aldı parayı davadan vazgeçeceğini söyleyerek kıs kıs gülüyordu (ÇA 55/22)

kıs-: 2. Gözü biraz kapamak, büzmek.

Arap Baba, gözlerini kısmış, dua ediyordu. (ÇSBÖ 14/3)

(ÇA 13/9), (İÖ 167/7), (İÖ 210/17), (İLKÖ 192/4)

kıs-: 4. Lamba ışığı, ocak alevi vb.ni azaltmak.

Ocağın alevini kıstı. (H 81/7)

kışkışla-: 2. mecaz Uzaklaştırmak.

Onu da her daim kendimden kışkışlamışımdır. (İÖ 127/9)

(İÖ 144/19)

kıvrıl-: 5. Dönmek, sapmak.

Avluda, bir kovanın tıngırtısı yapıyınız, kederli bir bükülüşle uzadı, yukarı doğru kıvrıldı, pınarın tekdüze hışırtılı su sesini tuttu ve yüksek ağaçların tepelerinde, kırılıp düştü. (HI 71/5)

(HI 82/16), (ÇA 78/26), (K 94/6), (İLKÖ 151/18), (İLKÖ 191/6)

kıy-: 3. mecaz Acımayıp öldürmek.

Orada, düğün giysileri içinde bir damat, damadın eline belini bırakmış gelinlik kıyafeti içinde kendisi.. hemen yandaki resimde, bu damadın avukat cübbesiyle çekilmiş büstü.. “nasıl kıydılar ve niçin?” (H 49/27)

kıy-: 1. Çok ince ve küçük parçalar biçiminde doğramak.

Yaprakları yıkadı, kıydı. (H 80/24)

kızart-: 2. Kızgın yağda pişirmek.

Eski balıkçılar orada hâlâ uskumru ızgara yapıyor ya da tavada çingene palamudu kızartıyor. (İÖ 166/21)

(İLKÖ 124/3)

kibrit çak-: Kibriti yakmak için bir yere sürtmek.

Cebinden bir kibrit kutusu çıkardı salladı kız sesin geldiği yöne doğru uzattı elini kutuyu aldı bir kibrit çıkarıp çaktı lambayı yaktı bulaşıklar hemen girişin yanına bırakılırdı (ÇA 19/27)

(ÇA 47/13), (ÇA 148/13)

kilit-: 2. Bir nesne veya bir kimseyi kilitli bir yere kapamak.

Babam, bacımı dövdüm diye beni ahıra kilitledi “sana mı kaldı ulan onun terbiyesini vermek?” diyerek. (ÇÖ 88/4)

(K 11/16), (İÖ 138/4)

kilit-: 1. Anahtarla kilidi kapamak.

– Odanın kapısını kilitleyim mi? (ÇSBÖ 35/13)

(ÇSBÖ 35/15), (K 30/7), (K 102/2), (H 30/31), (AYÇ 79/15), (T 98/24)

kiraya ver-: Kira karşılığında vermek, icara vermek.

Bu ahırları, oda niyetine bir hamalla karısına kiraya vermişlerdi. (ÇÖ 53/10)

(ÇSBÖ 8/24)

kirala-: 2. Kira ile tutmak.

Onun için, sık sık Şehmuz’un beygirlerini kiralamaktaydılar. (ÇSBÖ 8/28)

kişele-*: Kovmak, kışkışlamak.

Neden sonra, kadın, yüzünde bir böceğin dolaşmakta olduğunu hissetti ya da ona öyle geldi, eliyle yüzünde dolaştığını sandığı nesneyi kişeledi. (ÇSBÖ 40/9)

ko- (koy-): *tarama sözlüğü* Bırakmak, terk etmek, vazetmek.

Kapağı yerine kodu, kalktı, avluya çıktı, bir şey için komşuya seslendi. (HI 95/14)

(HI 96/22), (ÇSBÖ 76/5), (DAK 72/15), (DAK 72/16), (T 105/11), (T 105/12)

kodese at-*: Cezaevine sokmak.

Ah, gene de kandırdı beni.. bunu doğurunca buraya geldim.. burda yeniden gebe kaldım.. ama kimse bilmiyor daha.. otelci öğrenirse belki kolumdan tutup atar beni.. adamı belki de kodese atmışlardır: boşu boşuna arıyorumdur.. neyse, canı cehenneme.. çıkar ayakkaplarını.. gel şöyle. (K 28/2)

koklat-: 2. *mecaz* Yararlandırmak.

Sen de inandın ulan koklatır mı Gülbahar buna deli misin ferîştahı olsa bunun gene hiç (ÇA 82/12)

kol gez-: 2. Dolaşmak.

Bu işte vahşet kudurganlığının tırpanı kol geziyor. (İÖ 54/14)

kolaylaştır-: 1. Kolay bir duruma getirmek, güçlükleri ortadan kaldırmak.

Patika, şimdi aşağı doğru iniyor, inişlerini kolaylaştırıyordu. (ÇSBÖ 45/16)

(U 143/5), (GYA 111/7)

kolla-: 3. Korumak, gözetmek.

Ayağa kalktı cebinden para destesini çıkarmaya savaştı başı aniden dönmeye başladı anlaşılmayan bir şeyler söylenerek oturdu yerine göz ucuyla o iki kişiye baktı o sırada garson onlarla ilgileniyordu sırtarak baktı onlardan yana ama artık görmüyordu pis bir sırtış takılıp kalmıştı sanki dudaklarının kenarına başı gitgide daha hızlı dönüyordu biraz sonra garson buruşuk bir kâğıt uzattı dört ucundan katlanmıştı kâğıt yavaş yavaş açtı kâğıdı baktı büyük harflerle ve çarpık bir yazıyla yazılmış iki kelime gördü yan yana KENDİNİ KOLLA kâğıdı avucunun içinde sıktı sonra ikiye yırttı (ÇA 89/6)

(ÇA 122/23), (DAK 17/14), (DAK 93/6), (İÖ 214/32), (GYA 15/5), (İLKÖ 113/4), (İLKÖ 207/7), (KP 34/4)

koltukla-: 2. Koltuğuna girmek.

Öteki de öbür yandan koltuklamıştı (ÇA 93/15)

koltukla-: 1. Koltuğu altına almak.

bohçayı koltukladı yavaşça kapıyı açtı avluya süzüldü ordan da sokağa (ÇA 156/1)

koluna gir-: Kolunu birinin koltuğu altından geçirmek.

Güçlkle ayağa kaldırdılar ayağı yumuşak bir yere basıyormuş gibi çöküyordu döne döne Fahrinin omzuna asıldı şoför de ordaydı şimdi koluna girmiş dışarı doğru sürüklüyorlardı (ÇA 74/27)

(ÇA 93/13), (GYA 91/3)

kon-(İ): 3. Kısa bir süre için bir yere yerleşmek, bir yeri yurt edinmek.

Aramıza bir zaman perdesi gelip kondu. (HI 112/24)

konakla-: Yolculuk sırasında bir yerde durup geçici bir süre yaşamak; inmek, kalmak.

Kendini yollara vurdu, kitap sayfalarında milyarlarca kilometre yol kat etti.. ve sonunda, işte, burada, bu daracık odanın lekeli duvarları arasında konuktu.. konaklıyordu.. (İÖ 123/16)

(İÖ 127/8)

kondur-: 2. Gelişigüzel takmak, iliştiirmek.

Çimenliğin kenarına bir ok işareti yerleştirmişler, altına restoran kelimesini kondurmuşlar. (H 115/2)

(İÖ 24/14)

kontrol et-: 2. Yoklamak, gözden geçirmek.

Telefonunuzu bir daha kontrol etseniz... (KP 98/8)

konuk et-: Birini evinde bir süre ağırlamak.

Belki onun mihrabında sığınacak bir kovuk beni konuk edebilir. (İÖ 159/28)

konuşlan-: Belli bir yere veya bölgeye mevzilenmek.

Onun yerine lenduha bir kent konuslanmıştı... (U 48/13)

(U 121/10)

kop-: 5. *mecaz* Bütün ilişkileri kesilip büsbütün ayrılmak veya uzaklaşmak.

Birden kopuyorum: ömrümün milattan önceki yıllarına gidiyorum. (İÖ 118/9)

(İÖ 198/17)

kopar-: Kopmasını sağlamak, kopmasına yol açmak; kapmak.

Ucundan bir parça kopardı, liflerine ayırarak baktı, sonra dayıma dönerek “Karışık bu.” dedi. (HI 78/9)

(H 74/12), (GYA 25/33)

kopart-: Koparma işini yapmak.

Fiyongu çekip koparttı. (AYÇ 69/8)

(T 52/1), (İÖ 194/7)

korkut-: 2. Kaygıya düşürmek.

Hatırlanmayan bir çocukluk kadar uzaktı bunlar, anmak belki de korkutacaktı onu, ama acaba artık hiçbir ihtimale de yer kalmamış mıydı? (HI 19/15)

(HI 34/19), (ÇSBÖ 105/7), (U 55/8), (İLKÖ 204/14)

korkut-: 1. Korkmasına yol açmak.

Korkutuyorum onu. (HI 98/22)

(ÇÖ 46/20), (ÇSBÖ 134/7), (H 29/16), (U 113/7), (U 139/27)

koru-: 1. Bir kimseyi veya bir şeyi dış etkilere, tehlikeden, zor bir durumdan uzak tutmak, esirgemek, muhafaza etmek, vikaye etmek, sıyanet etmek.

İnadın yüzünden dayak yemekten hep ben korurdum seni. (DAK 17/28)

(DAK 70/7), (AYÇ 57/10), (İÖ 116/17), (U 30/28), (GYA 134/5)

korun-: 1. Kendini korumak, bir yere sığınmak, bir şeyden sakınmak.

Evde saklanarak korunuyoruz ancak. (DAK 68/9)

koş-(I): 1. Adım atışlarını artırarak ileri doğru hızla gitmek, seyirtmek.

Aceleyle kalkar, lavaboya, banyoya koşar, büyük bir hızla tıraş takımlarını hazırlar, bir yandan da elektrik ocağına küçük bir tas içine tıraş suyu koyar, kendisini handiyse yakalayacaklarmış gibi, o ne büyük bir hızla kahvaltısını yapar, jileti yanaklarının üstünden yılan ısığına benzeyen cızırtılarla kaydırırdı. (HI 10/2)

(HI 10/31), (HI 28/30), (HI 43/10), (HI 46/19), (HI 48/15), (HI 48/16), (HI 69/15), (HI 75/8), (HI 85/15), (HI 104/32), (HI 120/31), (HI 121/7), (HI 121/18), (ÇÖ 9/14), (ÇÖ 15/1), (ÇÖ 33/10), (ÇÖ 36/5), (ÇÖ 40/9), (ÇÖ 46/3), (ÇÖ 50/34), (ÇÖ 94/10), (ÇSBÖ 10/8), (ÇSBÖ 39/4), (ÇSBÖ 39/6), (ÇSBÖ 106/28), (ÇSBÖ 110/5), (ÇSBÖ 110/26), (ÇSBÖ 111/4), (ÇSBÖ 142/1), (ÇA 48/3), (ÇA 57/26), (ÇA 63/7), (ÇA 98/29), (ÇA 99/26), (ÇA 108/26), (ÇA 130/10), (ÇA 130/16), (ÇA 132/19), (ÇA 147/6), (DAK 53/20), (DAK 70/19), (DAK 70/19), (DAK 74/5), (DAK 77/8), (K 49/11), (H 18/9), (H 26/4), (H 54/4), (H 54/5), (AYÇ 24/23), (AYÇ 69/1), (AYÇ 78/8), (T 35/4), (T 41/17), (T 43/12), (T 54/27), (T 61/9), (T 61/11), (T 62/7), (T 93/17), (İÖ 36/23), (İÖ 44/6), (İÖ 130/3), (İÖ 130/6), (İÖ 132/32), (İÖ 197/21), (İÖ 197/23), (İÖ 215/30), (U 24/23), (U 63/3), (U 81/2), (U 139/9), (U 141/27), (GYA 25/33), (GYA 35/17), (GYA 48/12), (GYA 63/21), (İLKÖ 54/16), (İLKÖ 57/13), (İLKÖ 124/21), (İLKÖ 152/8), (İLKÖ 172/7), (İLKÖ 182/25), (KP 12/21), (KP 12/22), (KP 12/24), (KP 12/29), (KP 13/19)

koş-(I): 3. Bir işle çok ilgilenmek, koşuşturmak.

Her işine koştum. (ÇÖ 79/25)

(ÇSBÖ 58/17), (H 20/1), (H 20/1), (H 20/19), (GYA 21/18)

koş-(I): 2. Bir yere ivedilikle gitmek.

Musa aleyhisselamın kavmi Kızıldeniz'in karşı kıyısında son ayağını da karaya bastığı anda, sahilin iki yanına doğru kabarmış olan sular tsunami etkisiyle üst üste dalgalar halinde yeniden denize doğru koşuyor.. (İÖ 187/3)

koştur-: 1. Koşma işini yaptırmak, çapmak.

Nereye gideceğimi kestiremeden koşturdum atı, bir an önce oradan uzaklaşmak için. (ÇSBÖ 39/16)

(ÇSBÖ 39/18)

koştur-: 4. *mecaz* Çabalamak, uğraşmak.

Kanı, yüreğine doğru yeni bir yolculuğa çıkmış, bu yeni yolculuğun sonunda yeni bir umut yakalayacakmışça koşturuyordu. (ÇSBÖ 41/30)

(GYA 13/12)

koştur-: 2. Çok hızlı koşmak.

Tren, menziline doğru, dört nala koşturuyor, koşturuyordu! (H 61/22), (H 61/22)

koşturup dur-:** Bir iş için çabalamayı, uğraşmayı sürdürmek.

Yakup'sa koşturup duruyordu. (ÇÖ 23/26)

koşup dur-:** Koşma işini sürdürmek.

Onyediyi yaşında yitirdiği tanrıyı onsekizinde yeniden bulduğunda onun aynı tanrı olup olmadığına ikirciklenmişti.. o ikircikli durumun ardından sürekli koşup durdu. (İÖ 123/13)

koşuş-: 1. Birlikte ve birden koşmak.

Arabaların ardında bir takım insanlar, karların üstünde, karanlık lekeler hâlinde, belli bir yöne doğru koşuşuyordu. (HI 120/16)

(ÇA 99/12), (DAK 30/5), (H 20/4), (T 8/21), (İLKÖ 124/18)

koşuş-: 2. Koşuşturmak.

... kudurmuş köpekler gibi ordan oraya koşuşuyor, oraya buraya saldırıyor, ısıyor, salyalarını saçıyorlardı.. (T 95/11)

(U 77/11)

koşuştur-: Bir işi izlemek veya birçok işi yapmak amacıyla sürekli olarak gidip gelmek, koşuşmak.

Şurda burda alışıkları kalmıştı, onlara koşuşturacaktı. (AYÇ 12/29)

(T 77/20), (İÖ 30/10), (U 89/24)

kotar-: 4. *mecaz* Üstesinden gelmek.

Gökyüzünü boyamaya çıkanlar, şimdi anlıyor ki, değerli bir iş kotarmışlardır. (K 68/2)

(T 87/27)

kov-: 3. İşine son vermek, görevinden atmak, uzaklaştırmak; dehlemek.

Sonra okuldan kaytarmalar.. sonunda kovdular. (ÇÖ 47/11)

(İLKÖ 97/13)

kov-: 2. Bir yerden sürüp çıkarmak, kovalamak.

Sonra, gene bir şey düşünmeden elini oynatıp sineği babasının yüzünden kovdu. (ÇÖ 57/27)

(ÇÖ 79/6), (ÇÖ 80/14), (ÇÖ 94/6), (ÇA 16/23), (ÇA 23/18), (H 39/22), (H 60/4), (H 63/8), (AYÇ 85/4), (İÖ 127/12), (U 67/12), (U 67/18), (İLKÖ 122/9)

kovala-: 2. Kaçanın arkasından koşmak, yakalamaya çalışmak.

– Jandarma kovalıyor beni, dedi Halil, bu sabah köyde çarpışma oldu. (ÇSBÖ 35/6)

(İÖ 137/7), (İÖ 161/2), (İÖ 161/4), (İLKÖ 122/1), (İLKÖ 207/5), (KP 11/12), (KP 12/10)

kovalayıp dur-:** Kovalama, izleme, takip etme işi sürmek.

Bir yığın karışık, düzensiz düşünceler, düşler birbirini kovalayıp durdu. (HI 95/29)

koy-: 1. Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek.

Aceleyle kalkar, lavaboya, banyoya koşar, büyük bir hızla tıraş takımlarını hazırlar, bir yandan da elektrik ocağına küçük bir tas içine tıraş suyu koyar, kendisini handiyse yakalayacaklarmış gibi, o ne büyük bir hızla kahvaltısını yapar, jileti yanaklarının üstünden yılan ıslığına benzeyen cızırtılarla kaydırırdı. (HI 10/4)

(HI 24/4), (HI 29/10), (HI 62/1), (HI 85/22), (HI 112/16), (HI 116/24), (HI 120/1), (ÇÖ 14/8), (ÇÖ 15/7), (ÇÖ 19/6), (ÇÖ 44/23), (ÇÖ 51/27), (ÇÖ 63/21), (ÇÖ 63/32), (ÇÖ 80/23), (ÇÖ 80/25), (ÇÖ 81/18), (ÇÖ 90/14), (ÇSBÖ 24/4), (ÇSBÖ 50/28), (ÇSBÖ 72/8), (ÇSBÖ 77/17), (ÇSBÖ 78/12), (ÇSBÖ 94/16), (ÇSBÖ 94/31), (ÇSBÖ 94/31), (ÇSBÖ 95/2), (ÇSBÖ 111/22), (ÇSBÖ 116/32), (ÇSBÖ 117/11), (ÇA 29/5), (ÇA 38/21), (ÇA 46/7), (ÇA 47/6), (ÇA 58/22), (ÇA 58/29), (ÇA 81/10), (ÇA 111/8), (ÇA 131/28), (ÇA 131/28), (ÇA 134/21), (ÇA 155/9), (ÇA 155/19), (DAK 19/17), (DAK 92/21), (K 15/20),

(K 108/15), (H 39/17), (H 40/29), (H 40/30), (H 49/15), (H 49/18), (H 66/14), (H 73/19), (H 73/24), (H 74/4), (H 80/23), (H 80/25), (H 80/26), (H 81/8), (H 91/15), (H 117/5), (AYÇ 36/31), (AYÇ 49/16), (AYÇ 49/25), (AYÇ 53/13), (AYÇ 55/25), (T 82/6), (T 101/7), (T 102/30), (T 103/14), (T 109/9), (T 127/5), (İÖ 33/18), (İÖ 72/26), (İÖ 231/21), (U 24/13), (U 69/1), (U 69/2), (U 135/19), (GYA 15/33), (GYA 60/17), (GYA 79/19), (GYA 95/27), (GYA 101/20), (GYA 112/20), (GYA 126/31), (İLKÖ 43/1), (İLKÖ 43/3), (İLKÖ 83/23), (İLKÖ 84/16), (İLKÖ 198/24), (İLKÖ 202/25)

koy-: 9. Bırakmak, terk etmek.

Tedirginlik, rahat koymuyor. (HI 118/23)

(ÇA 51/1)

koy- (ko-): 4. Katmak, eklemek.

Birazcık parasıyla yorulma bilmez gücünü koydu ortaklığa. (ÇÖ 20/10)

(ÇÖ 64/16), (ÇA 67/25), (ÇA 152/22), (AYÇ 49/23), (T 10/13), (U 91/24), (GYA 81/22)

koy-: 2. Bir kimseyi işe yerleştirmek, birine iş sağlamak.

Bir yaz, beni fabrikaya koydular. (ÇÖ 65/17)

koyul-: 3. Bir şeye, bir işe girişmek, başlamak, teşebbüs etmek.

Yeniden çuvallarını sürüklemeye koyuldu. (HI 30/18)

(HI 93/14), (ÇÖ 81/28), (ÇSBÖ 30/2), (ÇSBÖ 55/4), (ÇSBÖ 61/3), (ÇA 146/13), (DAK 58/7), (H 67/4), (H 85/17), (AYÇ 40/5), (AYÇ 54/11), (T 127/27), (İÖ 24/18), (İÖ 182/15), (U 105/17), (GYA 40/18), (GYA 135/9), (İLKÖ 40/9), (İLKÖ 106/2), (İLKÖ 129/2), (İLKÖ 166/15), (İLKÖ 198/2), (KP 51/4)

koyuver-: 1. Bir yerden bırakmak; koyvermek, salmak.

Kendini koyverdi sanki akan bir nehrin sularına, karşı konulmaz bir yırtıcılık isteğiyle, bir vahşet duygusuyla akıp gidiyordu annesinin öldüğünü kendisine duyurdukları gündeki gibi, çünkü o gün de böyle olmuştu, çocuk ruhu bütün hıncıyla ayaklanmıştı annesinin ölü yüzünü kendisinden sakladıkları ve artık göremeyeceği bir zamanda bunu kendisine duyurdukları için. (ÇSBÖ 115/28)

(ÇA 42/11), (K 40/15)

köpürt-: 1. Köpürmesini sağlamak.

Çolak berber, iki direğin arasına gerilmiş cambaz telinin üstüne ustaca yerleştirdiği hasır iskemlesine cesur seyircilerini davet ediyor, onlar da iskemleye korkusuzca oturup yüzlerini uzatıp çolak berberin marifetli ellerine teslim oluyor, çolak berber telin üstünde, iskemlenin bir o yanına gidiyor bir bu yanında duruyor, elindeki tıraş sabununu tıraş fırçasıyla köpürtüyor, usturasını uzamış sakalların üstünde kaydırıp duruyordu. (İÖ 12/1)

körükle-: 2. mecaz Kızıştırmak, şiddetlendirmek.

Şair, o dağlardan ve yaylalardan besleniyor, deniz suyuyla bağrının ateşini çoğaltıyor, ciğerinin yangınını körüklüyor. (İÖ 170/5)

köşe kapmaca oyna-: 1. Çok yakında olan birini bir türlü ele geçirememek.

Taşların arasında ordan oraya koşuyor, kendi karartısıyla köşe kapmaca oynuyordu. (İLKÖ 172/7)

kötek at- (veya çek-): Dövmek, dayak atmak.

Bir sopa çekmeli deyyusa, öyle bir kötek atacaksın ki akli başına gelecek. (GYA 11/32)

kötülük et- (veya yap-): Kötü davranmak, zarar vermek.

– Sana kimse kötülük edemeyecek, dedi kadın güvenli bir sesle. (ÇSBÖ 44/18)

(birine) kucak (veya kucağını) aç-: 2. Sığınacak yer vermek.

Sütunların birer yüzüne iyice koyu gölgeler düşmüş de bunlar sanki yerden fışkıran birer korkunç mezar taşları gibi göğün dipsiz boşluğuna kucak açıyordu. (HI 41/12)

(U 137/25)

kucakla-: 2. Kucağına almak, kucağında taşımak.

Saniye kapının yanında topunu kucaklamış bize bakıyor (ÇA 133/11)

(ÇA 157/3), (U 112/2), (İLKÖ 113/15)

kucakla-: 1. Kollarla sarıp göğüs üzerine bastırmak; kuçmak, sarmak:

O zaman halam anamı kucakladı birbirine sarılarak ağlamaya durdular (ÇA 139/9)

(DAK 30/11), (H 135/3)

kucaklaş-: Birbirini kucaklamak, kuçuşmak.

Saatin 24'ü gösterdiği anda müthiş havai fişek patlamalarıyla, insanlar cehennemden boşanmışçasına bağırılmışlar, kendilerini havalara fırlatmışlar, tanıdık tanımadık birbiriyle kucaklaşmış, birbirini kutlamışlardı. (H 52/15)

(AYÇ 23/8), (U 110/5)

kulaç at-: Yüzerken kolları, sırayla üstten ileriye doğru atıp suyu arkaya doğru çekmek.

Herkes kendini usta yüzücü saydığından bir elinde topladığı çamaşırını, elbisesini suyun yüzünde tutmaya çabalarken boşta kalan eliyle de karşı kıyıya ulaşınca değin kulaç atardı. (İÖ 107/3)

kullan-: 1. Bir şeyden belli bir amaçla yararlanmak.

İlyasın kaputunu kullanıyorum. (HI 111/12)

(ÇÖ 61/23), (ÇÖ 64/13), (ÇÖ 64/13), (ÇSBÖ 59/11), (DAK 37/30), (K 76/5), (İÖ 146/30), (İÖ 233/31)

kullan-: 9. Araç veya aleti işletmek, yönetmek.

Kapının önündeki tıkırtıyı duyumsadığını sandığı her seferinde merakla beklerdi: acaba bu kez anahtarını mı kullanacak, yoksa zili mi çalacak, diye düşünürdü. (H 21/6)

(T 83/19), (T 83/27)

kullan-: 8. Amacına ulaşmak için birinden veya bir şeyden yararlanmak, onu amacına alet etmek, sömürmek, istismar etmek.

Belki Sitare de Yavuz'a karşı beni kullanıyor. (GYA 54/14)

(GYA 81/2), (GYA 88/29), (GYA 89/1)

(KP 17/7), (KP 17/8)

kumar oyna-: 1. Ortaya para koyarak talih oyunu oynamak.

Galiba kumar falan oynuyordun. (ÇÖ 57/10)

(H 60/29), (GYA 41/11), (GYA 49/18), (GYA 57/24), (GYA 60/3), (GYA 61/3)

kur-: 2. Hazırlamak.

Alabildiğine bir kargaşalık sürüp gidiyor, bir takım adamlar ordan oraya koşuyor, itfaiyeciler telâşla ve aceleyle merdiven kuruyor, kimileri ellerindeki kazmalarla evleri yıkmaya çalışıyor, kalabalığın yangın yerine daha fazla yaklaşmasını önüyorlardı. (HI 121/19)

(İÖ 11/14), (GYA 11/14)

kur-: 14. Sağlamak, oluşturmak.

Karısı bir bağıntı kuramadı, ama konuşmamaya kararlıymış gibi, sormadı da. (ÇÖ 21/3)

(H 33/15)

kur-: 6. Yapmak, inşa etmek.

Arkasından kendilerinden başka kimsenin ulaşamayacağı yere özenle seçtikleri çöplerden özene bezene yuvalarını kurarlar. (İÖ 240/3)

(GYA 8/18), (GYA 27/30)

kurcala-: 5. *mecaz* Bir konuyu araştırmak, üstünde durmak, eşelemek.

Salih Efendi, alnı kırış kırış, işle ilgili bir hesabını kurcalamaktadır. (ÇÖ 31/34)

(H 115/20), (İLKÖ 67/17), (İLKÖ 72/17), (KP 12/25)

kurşun sık-: Silahı ateşlemek, mermi yakmak.

Seni korumakla görevli olanlar sana kurşun sıkıyor. (ÇSBÖ 40/29)

(DAK 68/26), (DAK 68/27)

(birini veya bir şeyi) kurşun yağmuruna tut-: Çok sayıda ve sürekli kurşun atmak.

İkindiden sonra damı kürelemeye amcam çıkmıştı, hemen bir kurşun yağmuruna tuttular, canını dar attı içeriye, o zaman anladık, işlerin şekli değişmişti. (DAK 67/13)

kurtar-: 2. Kurtulmasını sağlamak.

Kargaşalıktan, “Kurtarın!” diye bir çığlık koptu. (HI 121/24)

(ÇÖ 49/15), (ÇÖ 51/13), (ÇÖ 93/26), (ÇSBÖ 22/8), (ÇA 116/5), (H 68/11), (İÖ 222/13), (U 55/27), (U 58/29), (U 78/7), (U 78/7), (U 109/1), (U 112/28), (GYA 13/5), (GYA 17/20), (GYA 20/20), (GYA 20/21), (GYA 99/26), (İLKÖ 159/9), (İLKÖ 167/10)

kurula-: Bir şeyin üzerindeki ıslaklığı gidermek.

Boynundaki başörtüsünün ucuyla gözlerini kuruladı. (ÇÖ 80/9)

(ÇSBÖ 20/19), (ÇSBÖ 103/15), (DAK 62/18), (H 144/24), (AYÇ 72/19)

kurulan-: 2. Kendini kurulamak.

Kalktı, kurulandı, karanlık köşesindeki pösteğinin üstünde namaza durdu. (HI 21/4)

(DAK 45/5), (H 14/29), (AYÇ 10/21), (AYÇ 10/21), (GYA 125/19)

kurumlan-(I): Kendini büyük ve önemli göstermek.

Az sessiz duruyor, sonra biraz konuşup kurumlanıyordu. (İLKÖ 165/6)

kurut-: 1. Suyunu ve ıslaklığını giderip kuru duruma getirmek.

– Gir şöyle, dedi adam, terini kurut, akşamdan önce de yola çıkayım deme.

(ÇSBÖ 20/20)

kus-*: İçine aldıklarını, içinde birikenleri dışarı atmak, boşaltmak.

Kız biliyordu ki, ertesi gün, güneşle birlikte deniz sakinleşecek, dalgalar yumuşayacak ve deniz içine çektiği bunca şeyi kusacak, yeniden kıyıya gönderecek. (H 32/12)

(AYÇ 68/25), (AYÇ 68/26), (T 68/3)

kusur et-: Yanlışlık yapmak.

– Ne yaptım, bilmiyorum, diye sızlanıyordu Şaziye, hiçbir hizmetinde kusur etmedim. (ÇÖ 79/25)

kuşat-: 1. Çevresini sarmak, çevrelemek, çevirmek, abluka etmek, ablukaya almak, ihata etmek, muhasara etmek.

Hastayım ben sevgilim, hadi öp hastanı, kuşat onu, sar.” (ÇSBÖ 139/32)

(H 8/21), (KP 90/18)

kuyruk salla-: Yaltaklanmak.

Sizi bilirim ben dedi hem kuyruk sallar hem de (ÇA 22/28)

(H 20/16), (H 20/19)

kuyruğu kıstır- (kuyruğunu kıs-)*: Korkup çekilmek, bulunulan yerden uzaklaşmak.

Sahiden mi sınırıyorsun ne hadi kuyruğu kıstır bakalım burdan yallah (ÇA 16/11)

kuyu aç-: Kuyu yapmak.

– Aslında yeni bir kuyu açsak daha iyi, suyu iyice çekiliyor bunun. (ÇSBÖ 57/17)

(ÇSBÖ 61/7), (ÇSBÖ 68/6), (ÇSBÖ 68/20)

kükre-: 6. mecaz Coşmak, taşkınlık göstermek.

Beni göremeyince.. düşünmedim.. göremeyince o yok oluşundan sıyrılıp kükreyecek. (HI 85/13)

kümelen-: Bir yere toplanmak.

İkisi de dördüncü kat.. patronları olmadığı zaman terzi kızlar camın önünde kümelenirlerdi, patronu yazıhanede değilse, o da hemen pencereye

seğirtir, orada, camın ardında, on onbeş terzi kızın oynastıklarını gözetlerdi. (ÇSBÖ 82/3)

kürekle-*: Kürekle atmak.

Sen daha hastasın, belin ağrıyor dediysek de, başa çıkmak ne mümkün, bizimle birlik olup üzüm tepeledi, şırayı kürekledi. (ÇÖ 59/6)

kütürdet-: “Kütür kütür” diye ses çıkartmak.

Çocuk, eriği ağzında kütürdetiyor. (İÖ 194/8)

liflen-: 2. Lifle sabunlanmak.

Keselendi, liflendi. (K 51/10)

lütfet-: 1. Vermek.

— Yalvarıyorum beyefendi, bir saniyenizi lûtfedin... (İÖ 56/13)

(İÖ 57/1), (İÖ 57/9)

mahmuzla-: Hızlanması için hayvanı mahmuzla dürtmek, topuklamak.

Üçü birden atlarını mahmuzluyor, tepelerin arasından kayboluyorlar. (İÖ 40/13)

makasla-: 1. Makasla kesmek.

Elini, olabildiğince gülün taç yaprağına yakın tutarak ve gülün sapını ordan eğerek makasladı. (T 16/19)

mâni ol-: Önüne geçmek, engellemek, önlemek.

Eğilip kaldırmak istedi, ama öteki mani oldu: “O alışıktır bunlara, merak etme, tanıyorum onu, işine bak sen.” dedi. (AYÇ 49/7)

(KP 100/5)

marifet (veya marifetini) göster-: Ustalığını ortaya koymak.

Siz de yaylanın bakalım şimdi göstereceksiniz marifetinizi (ÇA 70/26)

masaj yaptır-**: Sağlık, bakım ve yarışmalara hazırlık amacıyla vücudun çeşitli bölgelerini özel araç ve yöntemlerle ovdurmak.

Ben hiç masaj yaptırmadım, diyor Tansel. (GYA 27/22)

masraf yap-**: Para harcamak.

Yakup da masraf yapmıştı elbet. (ÇÖ 20/29)

matlaştır-: Mat duruma getirmek.

Solgun mavi bir geceydi, nerdeyse bir ikindi vaktinin puslu yalnızlığı yayılıyordu uzak gökdelenlerin parıltılı paratonerlerinde, elektrik huzmeleri ordan oraya yüzüyor, her şeyi matlaştırıyor, sınırları bulanıklaştırıyordu. (T 107/14)

mekân tut-: 1. Bir yere yerleşmek.

Senin odan boşlukta mekân tutar mı? (U 29/23)

mekik doku-: İki nokta veya durum arasında sürekli gidip gelmek.

Bütün ömrünce sanki yalnız kendi dışındakini denemiş, bir bozgundan ötekine mekik dokumuştur. (HI 57/6)

meşgul ol-: Vaktini vermek, uğraşmak, oyalanmak.

“Siz, beyim, size söylenen görevi yerine getirmeden halkaya giremezsiniz.. sizi şöyle alalım, halkanın ortasında oturabilirsiniz efendim.. gözünüz kapalı dinleyin.. rabitanızla meşgul olun.. görevinizi yerine getirince siz de halkada yerinizi alırsınız, ama sevabımız aynıdır, eğer içine bir şüphe girerse benimki de senin olsun. (K 100/13)

(İÖ 24/17)

mevzilen-*: Bir iş veya durum için uygun bir yere yerleşmek, mevziye girmek.

Taksi, görüngüye girdiği anda durdu ve aynı anda taksinin üç kapısı birden açıldı, ön iki kapı ve arkadaki, şoförün arkasındaki kapı.. kapıların açılmasıyla eşzamanlı olarak her kapıdan birer kişi dışarı fırladı ve aynı anda, açılmayan sağ arka kapının önünde mevzilendiler. (H 77/11)

meydan ver-:** Kötü bir durumun gerçekleşmesine imkân tanımak, müsaade etmek.

... kor muydu ki, onu bir erkek arkadaşıyla gördüklerinde mahalleye rezil olmasına meydan versindi.. (T 105/13)

meydan verme-: Kötü bir durumun gerçekleşmesi için imkân veya zaman bırakmamak.

Namazdan sonra o da öteki esnaflar gibi eve dönmeyebilirdi çocuklarının getirdiği iki kaşıklık çorbasını dükkânında içebilirdi ağzında ezilmiş bir şalgamın tadını çıkarırken tam o sırada bir müşteri gelebilir ve damağındaki buğulu sıcak şalgamın tadıyla bir sifтах pazarlığına girişebilirdi böyle bir pazarlığın tadını çıkarmayı ne kadar isterdi öteki esnaflara ne kadar imrenirdi ama oğulları hiç bir zaman bu tadı almasına meydan vermediler (ÇA 122/20)

meydana getir-: Olmasını sağlamak, oluşturmak.

Az yukarda, anıtın orda, yol küçük bir çıkıntı yaparak bir alancık meydana getirmişti. (HI 57/25)

(ÇSBÖ 119/20), (U 32/2), (İLKÖ 205/7)

mızıklan-: Çeşitli sebeplerle oyun bozmak, yenilgiyi kabul etmemek, oyunbozanlık etmek, mızıkçılık etmek.

O da: “Gidelim burdan, gidelim.” diye mızıklanıyordu. (ÇÖ 17/33)

(ÇA 143/2)

mızımızlan-: Mızımızca davranışlarda bulunmak, mızımızlık etmek.

(*Mızımızlanır*) (DAK 21/20)

(T 69/25), (GYA 117/3)

mola ver-: uzun süren yolculuğa, yürüyüşe veya çalışmaya, dinlenmek amacıyla bir süre ara vermek, oturup dinlenmek:

Namaz molası verdik. (KP 96/11)

muamele et-: Davranmak.

Oysa daha önce sanki o yokmuş gibi muamele etmişti ona. (İÖ 73/20)

mukayyet ol-: Korumak, gözetmek.

Kapımızın önünde oynuyormuş ve biri geçerken dönüp bakmış kendisine ve bacım da dönüp ona bakmış, “bacına mukayyet ol” diye bir mahallelim haber verdi. (ÇÖ 87/28)

mumla-: 1. Bal mumu sürmek, bal mumuna batırmak.

Kınnabın bir ucunu dişlerinin arasına sıkıştırmış, çemreli kollarından mavi kara damarları kabarmış, hırsla kınnabı mumluyordu. (DAK 31/31)

musallat ol-: Birini sürekli rahatsız etmek, birine sataşmak, peşini hiç bırakmamak.

Sonra dumanı hep kendine musallat oluyordu kör olasıca eliyle yelpazeleyip yüzünden uzaklaştırmaya çalıştı (ÇA 126/10)

(H 21/20)

müdahale et-: Karışmak, araya girmek, el atmak.

Öteki müdahale etti (K 109/11)

(GYA 69/14)

mühür bas-: Mühürlemek, yasalara, ahlak ve sağlık kurallarına aykırı görülen iş veya eğlence yerlerinin çalışmasını durdurmak, kapatmak.

Askerden önce tanıdıklarım vardı İstanbul’da bir kulüp daha gider gitmez düşmüştüm aralarına hemşeriler yani beni severlerdi polis on kez mühür basmıştı belki kapıya iyi çocuklar onları bulurum unutmamışlardır beni (ÇA 77/11)

mümkün kıl-:** Olabilir, yapılabilir hâle getirmek.

Eğer kendinden kaçabilirse, bunu mümkün kılabilirse, kendine ayna olmayı da başarabilirdi. (AYÇ 27/23)

mütehassis et-: Bir kimseyi duygulandırmak.

Çok.. mütehassis ettiniz beni.. (İLKÖ 77/15)

nabzını tut-: 1. Nabzını saymak için bileğini tutmak.

Böylece gittiğim ikinci hastanedeki doktor nabzımı tuttu ve benim nerden geldiğimi sordu. (İÖ 28/27)

nakış işle-: Kumaş üzerine renkli iplikler, sırma veya sim kullanarak işleme yapmak.

Sağır kız, dışarıdan getirtilen örtüler üstüne nakış işlemektedir. (ÇÖ 31/26)

namaz (veya namazını) kıl-: Namaz ibadetini yerine getirmek.

Uzun uzun, kendinden geçercesine, kendini bırakırcasına, dalgınlıkla, istekle kıldı namazını. (HI 21/7)

(ÇÖ 31/24), (ÇSBÖ 128/21), (DAK 93/25),

(K 47/3), (GYA 40/1), (GYA 40/2), (GYA 40/3), (GYA 40/4), (GYA 133/25)

namaza dur-: Namaza başlamak.

Kalktı, kurulandı, karanlık köşesindeki pösteğinin üstünde namaza durdu. (HI 21/5)

(ÇA 48/9), (AYÇ 12/1), (AYÇ 72/22), (GYA 9/14)

nefes al-: 1. Havayı ciğerlerine çekmek, soluk almak.

Sultan uyumamıştı daha ama herkesin uyuduğundan emin olunca yataкта doğruldu kalkıp pencereden baktı bir ses işitecek miyim diye bekledi bir yaprak bile kıpırdamıyordu ayın soluk ışığı sessiz sessiz nefes alıyordu (ÇA 154/25)

(DAK 21/21), (İLKÖ 165/12)

nefes aldirt-:** Nefes almasını sağlamak.

Zeynel'in ölümüyse kılını bile kıpırdatmayacak, ona sadece bir derin nefes aldirtacaktı. (İLKÖ 201/16)

nefes et-: Boş bir inanişâ göre, rahatsızlığı, illeti geçirmek için okuyup üflemek.

Bir bak bakalım, Babam, bir nefes mi etsen ki? (ÇSBÖ 13/29)

neşesini kaçır-:** Sevincini azaltmak, kederlendirmek.

Neşenizi kaçırdım, özür dilerim, diyor Sitare. (GYA 117/20)

nikâh yap-:** Eş olarak almak, evlenmek.

Birinci karısını boşamamıştı, bana da kendi aramızda nikâh yaptı. (H 74/17)

nikâh tazele-: 1. Boşandığı kişiyle yeniden evlenmek.

Yusuf aleyhisselâm da ona sen bir taş parçasından utanıyorsun da ben yerleri ve yedi kat gökleri yaratan rabbimin görmesinden utanmaz mıyım dedi git karını bul şimdi eve götür tövbe istiğfar et nikâhını tazele (ÇA 35/18)

nispet ver- (yap-): Karşısındakini kızdırmak için ona gösteriş yapmak.

Bana nispet edercesine şişmiş karnını ovuşturuyor, yüzüme baka baka elini karnına götürüyor, karnını avuçlayıp sıvazlıyor, bana nispet yapıyor, ah, bu çirkin sevgilim, onu böyle görmek, onun bana bunu yapmasına müsaade etmen.. nasıl söylesem, zalimce.. (T 66/18)

nişan al-: 1. Bir hedefi vurmak için ateşli silahlara gerekli doğrultuyu vermek, gezlemek (I).

Sokağın başında, biri durup nişan aldı. (ÇSBÖ 50/11)

(T 82/27), (U 39/11), (U 119/1), (U 119/15), (U 120/1), (U 120/19)

noktala-: 3. *mecaz* Sona erdirmek, bitirmek.

Kısa süren üçüncü evliliğimi de noktaladım.. (T 121/26)

nöbet beklet- (tut-): 1. Asker, polis vb. bir yeri, bir kimseyi, bir aracı gözetlemek, korumak gibi amaçlarla bulunduğu yerden belli bir süre ayrılmamak.

Ellerinde yontulmuş ağaçlardan mızraklar taşıyarak buralarda nöbet tutuyorlar. (DAK 50/7)

numara yap-: *argo* Bir hareketi yalandan yapmak veya yapar gibi görünmek.

Numara yapıyorsun, diyorum. (GYA 98/10)

(GYA 98/24)

numarayı çevir-:** Bir yerin telefon numarasını tuşlamak, telefon açmak.

Bir daha bu numarayı çevirirsen, gebertirim seni.. anlıyor musun? (H 128/15)

ok yaydan (veya yayından) çık-: Geri dönülemeyecek bir iş yapmak.

Ok yaydan çıkmıştı. (ÇÖ 93/7)

okşa-: 1. Sevgi, şefkat belirtisi olarak elini bir şeyin üzerinde yavaş yavaş gezdirmek veya ona hafifçe vurmak; sevmek, sıvazlamak.

Ağır ağır atımın burnunu okşadım, -artık benim değil. (HI 15/8)

(HI 107/2), (ÇÖ 91/20), (ÇÖ 91/28), (ÇA 102/11), (K 35/12), (T 99/1), (İÖ 39/19), (İÖ 157/8), (U 75/14), (GYA 26/9), (İLKÖ 53/17), (İLKÖ 53/21), (İLKÖ 90/13)

oku-: 4. Sesli olarak söylemek.

Bazı geceler, bizi başına toplar, Kur'an'dan kalın, düzgün sesiyle parçalar okurdu. (HI 19/10)

(ÇA 127/9), (ÇA 127/11), (ÇA 137/26), (İÖ 77/23), (GYA 107/10), (GYA 108/1), (GYA 108/7), (GYA 129/30), (GYA 130/15)

oku-: 2. Yazılmış bir metnin iletmek istediği şeyleri öğrenmek.

Gazete okudum. (HI 103/10)

(HI 106/17), (HI 120/1), (ÇÖ 30/31), (ÇÖ 54/23), (ÇÖ 54/29), (ÇÖ 83/30), (ÇSBÖ 125/11), (ÇA 79/16), (DAK 18/29), (DAK 19/1), (DAK 39/20), (DAK 78/20), (DAK 91/19), (DAK 93/34), (K 26/30), (H 93/17), (AYÇ 32/22), (AYÇ 36/9), (T 19/3), (T 22/26), (T 61/7), (T 74/20), (İÖ 93/7), (İÖ 217/16), (GYA 28/19), (GYA 65/26), (GYA 141/9), (GYA 141/13)

oku-: 3. Bir konuyu öğrenmek için okulda, bir öğretmenin yanında veya yazılı şeyler üzerinde çalışmak, öğrenim görmek.

Oğul (adı Salih'tir), babasının bütün isteklerine, üstüne titremesine rağmen okumamıştır. (ÇÖ 31/11)

(H 63/13), (H 139/1), (AYÇ 74/13)

oku-: 7. Nazarı önlemek veya gidermek, bir hastanın iyi olmasını, bir işin çözülmesini sağlamak için bazı duaları usulüne göre söylemek.

Hastanın yanında, diz üstü çökmüş, okuyordu. (ÇSBÖ 23/12)

okuyuver-: Çabucak veya kısa sürede okumak.

Ben de: "Madem sinirleniyorsun, sen de onu okumayıver" diyorum. (İÖ 217/18)

ol-: 3. Bir görev, makam, san veya nitelik kazanmak.

Başımı göğsüne bastırıp "dayın n'olacak, dayın n'olacak" diye inlerdi. (HI 72/20)

(HI 72/21), (ÇÖ 18/19), (ÇÖ 77/24), (ÇA 62/11), (ÇA 83/18), (ÇA 103/13), (ÇA 122/3), (ÇA 127/29), (ÇA 132/26), (AYÇ 44/27), (T 100/3), (T 125/15), (GYA 65/31)

oluştur-: Oluşmasını sağlamak, meydana getirmek, teşekkül ettirmek, tekvin etmek.

Öğle vaktinin kalabalığı dağılmıştı, gevşek, üçer beşer kişilik topluluklar vardı avlunun şurasında burasında, çoğunu kadınlar oluşturuyordu, yerler güvercinlere atılan mısır taneleriyle dolmuştu, güvercinler artık mısırları yemiyor, üstünde geziniyorlardı. (ÇSBÖ 128/10)

(K 17/16), (H 22/20), (H 90/4), (H 114/14), (T 7/2), (T 16/3), (T 41/9), (T 57/11), (İÖ 58/7), (İÖ 77/23), (İÖ 116/2), (İÖ 135/3), (U 31/12), (GYA 95/7), (GYA 141/21)

omzuna at-: Ceket vb. şeyleri tam olarak giymeden sırtına koymak.

Sonunda, postallarını da ayağından çıkardı, meşin bağlarını birbirine bağlayarak postallarını omzuna attı. (ÇSBÖ 21/9)

omuzla-: 2. Omzuyla dayayıp itmek.

Kapıyı omuzladı (ÇA 122/24)

onar-: 1. Bozulmuş, eskimiş olan bir şeyi düzeltip işler veya kullanılır duruma sokmak, işe yarar duruma getirmek, tamir etmek.

Kapının önündeki birkaç basamak merdiveni onarılmışlar. (HI 86/6)

(ÇSBÖ 57/14), (ÇSBÖ 60/20), (DAK 31/32), (GYA 124/1)

ortadan kaldır-: 2. Yok etmek.

Şimşek gibi gelip geçen bir aydınlanmanın ortasında belli bir figürü yakalamanın imkânı yoktu: kara bir ışık bakan gözü görmez ediyordu, kara bir ses duymayı ortadan kaldırıyordu. (T 54/30)

(biri veya bir şey) ortadan (veya ortalarından) kaybol-: 1. Saklanmak, bulunmaz olmak.

Yatsı namazından sonra ortadan kaybolmuştu. (DAK 64/21)

(H 99/20)

ortak ol-: Bir şeyi paylaşmak veya bir şeye katılmak.

Sonra bir manava dörtte bir ortak olmuştu. (ÇÖ 20/9)

ortala-: 1. Ortasını bulmak, ortasına varmak.

Daha sokağı ortalamamıştım ki, gerilerden bekçi düdüklerinin sesini işittim. (ÇÖ 52/4)

ortaya çıkar-: Delilleriyle göstermek, ispat etmek.

Arap-Hint karışımı bir türde bestelenmiş melankolik şarkılar havanın dumanlı serinliğine, maddeleşmiş kokusuna -çocukların bilinçsiz sevinç çığlıkları da yedeklenmiş olsa- kaçınılmaz bir umutsuzluğu ekliyordu: her gülüş, her kahkaha balmumuyla tutturulmuş gibi iğreti, yapay kalıyordu, içtenliğin azıcık bir

sıcaklığı bütün o yapay sesleri öldürüyor, maskenin altındaki gerçek çaresiz yüzü ortaya çıkarıyordu. (ÇSBÖ 122/28)

ortaya çıkar- (veya çıkart-)*: İyice gözükür duruma getirmek.

Daha tam dönmemişti bile arkadan birden iki bileğinin çelik bir mengene arasında kısıtıldığını hissetti bir kol çenesini kuvvetle yukarı kaldırarak boğazını ortaya çıkardı (ÇA 95/15)

(T 21/11), (KP 41/14)

ortaya koy-: 2. Yaratmak, yapmak.

Bu binayı yapan mimarlar, durumu öyle düşünmüşler ve öyle ortaya koymuşlar ki, aynı çatının altında yer alan bu iki kurumun birbiriyle irtibatı bulunmasın, fakat bu iki kurum gene de aynı çatıyı paylaşıyor. (AYÇ 44/14)

(U 86/29), (KP 39/18)

oruç boz-: Bir şey yiyerek, içerek orucunu sona erdirmek.

Babasının hoşgörüsüne sığınarak orucunu bozacaktır. (ÇÖ 36/10)

(İÖ 194/5)

oruç tut-: Oruç ibadetini yerine getirmek.

Ama gelecek sefere aldanmayacağını, oruç tutmayacaksa eğer bunu mertçe yerine getireceğini ve daha önemlisi oruca mertçe sığınacağını öğrenmiş ve kabul etmiş bulunuyor. (İÖ 194/24)

otur-: 1. Vücudun belden yukarısı dik duracak biçimde ağırlığı kaba etlere vererek bir yere yerleşmek.

Odanın orta yerinde, yürümeye henüz başlayan başka bir çocuk, bacaklarının uzatarak beşiğin kenarına oturmuş, ciddi ciddi, uyumakta olan küçük kardeşini sallıyordu. (HI 17/4)

(HI 17/13), (HI 18/4), (HI 19/25), (HI 20/8), (HI 23/13), (HI 23/30), (HI 36/12), (HI 57/3), (HI 62/30), (HI 66/17), (HI 66/18), (HI 68/16), (HI 74/6), (HI 79/15), (HI 95/19), (HI 97/31), (HI 98/12), (HI 99/10), (HI 104/2), (HI 114/19), (HI 118/3), (ÇÖ 12/15), (ÇÖ 13/26), (ÇÖ 17/4), (ÇÖ 21/4), (ÇÖ 25/5), (ÇÖ 25/27), (ÇÖ 25/29), (ÇÖ 26/5), (ÇÖ 44/2), (ÇÖ 45/25), (ÇÖ 48/21), (ÇÖ 48/28), (ÇÖ 53/23), (ÇÖ 63/1), (ÇÖ 63/6), (ÇÖ 64/2), (ÇÖ 67/24), (ÇÖ 70/3), (ÇÖ 76/10), (ÇÖ 78/15), (ÇÖ 81/1), (ÇÖ 83/13), (ÇÖ 83/21), (ÇÖ 83/24), (ÇÖ 84/4), (ÇÖ 84/14), (ÇÖ 90/10), (ÇÖ 90/31), (ÇÖ 91/1), (ÇÖ 91/24), (ÇÖ 93/29), (ÇSBÖ 16/30), (ÇSBÖ 21/23), (ÇSBÖ 37/2), (ÇSBÖ 59/13), (ÇSBÖ 61/12), (ÇSBÖ 63/14), (ÇSBÖ 63/16), (ÇSBÖ 70/12), (ÇSBÖ 73/18), (ÇSBÖ 75/25),

(ÇSBÖ 76/15), (ÇSBÖ 77/18), (ÇSBÖ 92/11), (ÇSBÖ 92/31), (ÇSBÖ 93/9), (ÇSBÖ 99/1), (ÇSBÖ 99/2), (ÇSBÖ 100/9), (ÇSBÖ 101/8), (ÇSBÖ 101/20), (ÇSBÖ 109/16), (ÇSBÖ 115/18), (ÇSBÖ 125/30), (ÇSBÖ 129/16), (ÇSBÖ 132/15), (ÇSBÖ 134/14), (ÇSBÖ 135/22), (ÇA 8/28), (ÇA 18/12), (ÇA 20/2), (ÇA 28/2), (ÇA 28/5), (ÇA 34/1), (ÇA 34/4), (ÇA 34/4), (ÇA 42/1), (ÇA 44/24), (ÇA 46/29), (ÇA 47/16), (ÇA 47/23), (ÇA 50/28), (ÇA 58/20), (ÇA 58/22), (ÇA 68/27), (ÇA 79/28), (ÇA 82/23), (ÇA 86/6), (ÇA 88/19), (ÇA 88/28), (ÇA 90/17), (ÇA 106/9), (ÇA 106/15), (ÇA 106/22), (ÇA 106/27), (ÇA 106/30), (ÇA 108/13), (ÇA 108/14), (ÇA 110/30), (ÇA 120/4), (ÇA 123/6), (ÇA 129/8), (ÇA 129/25), (ÇA 130/8), (ÇA 130/25), (ÇA 130/27), (ÇA 130/27), (ÇA 132/18), (ÇA 133/3), (ÇA 133/8), (ÇA 133/30), (ÇA 134/21), (ÇA 135/2), (ÇA 143/7), (ÇA 146/6), (ÇA 146/10), (ÇA 146/11), (ÇA 152/1), (ÇA 152/12), (ÇA 152/13), (DAK 9/20), (DAK 16/4), (DAK 16/6), (DAK 21/23), (DAK 21/24), (DAK 21/28), (DAK 22/30), (DAK 30/25), (DAK 38/7), (DAK 40/9), (DAK 40/21), (DAK 40/32), (DAK 41/24), (DAK 43/4), (DAK 47/7), (DAK 54/12), (DAK 65/1), (DAK 65/18), (DAK 66/9), (DAK 84/28), (DAK 89/4), (DAK 95/1), (K 18/6), (K 22/28), (K 22/30), (K 24/9), (K 24/10), (K 24/14), (K 26/15), (K 28/26), (K 40/14), (K 45/20), (K 51/8), (K 54/31), (K 55/7), (K 61/16), (K 70/18), (K 74/15), (K 95/16), (K 96/6), (K 96/7), (K 111/9), (H 16/31), (H 16/33), (H 27/17), (H 34/28), (H 40/13), (H 50/3), (H 53/26), (H 62/6), (H 72/1), (H 73/6), (H 76/17), (H 79/1), (H 81/11), (H 85/17), (H 89/21), (H 93/3), (H 99/21), (H 107/4), (H 107/11), (H 107/12), (H 111/8), (H 113/6), (H 119/20), (H 136/5), (H 136/22), (H 138/6), (H 144/6), (H 144/17), (AYÇ 18/9), (AYÇ 34/22), (AYÇ 34/24), (AYÇ 35/22), (AYÇ 40/3), (AYÇ 49/26), (AYÇ 76/27), (AYÇ 77/9), (AYÇ 79/26), (T 21/15), (T 28/11), (T 33/14), (T 34/3), (T 83/4), (T 83/12), (T 84/22), (T 90/18), (T 103/1), (T 113/20), (İÖ 13/5), (İÖ 24/3), (İÖ 73/11), (İÖ 94/31), (İÖ 113/6), (İÖ 141/11), (İÖ 144/13), (İÖ 168/2), (İÖ 226/2), (U 9/8), (U 50/1), (U 50/4), (U 56/14), (U 68/11), (U 69/6), (U 85/22), (U 91/5), (U 91/10), (U 94/31), (U 122/18), (U 122/21), (U 129/23), (GYA 15/20), (GYA 21/20), (GYA 28/27), (GYA 38/18), (GYA 41/6), (GYA 42/8), (GYA 52/24), (GYA 53/12), (GYA 74/6), (GYA 74/17), (GYA 75/11), (GYA 75/12), (GYA 81/25), (GYA 85/16), (GYA 87/18), (GYA 87/19), (GYA 94/30), (GYA 100/3), (GYA 102/14), (GYA 103/20), (GYA 108/30), (GYA 109/3), (GYA 109/7), (GYA 111/10), (GYA 116/28), (GYA 116/29), (GYA 122/1), (GYA 128/1), (GYA 128/17), (GYA

128/30), (GYA 138/3), (GYA 138/12), (GYA 139/17), (GYA 140/26), (İLKÖ 54/10), (İLKÖ 54/18), (İLKÖ 58/17), (İLKÖ 58/18), (İLKÖ 58/19), (İLKÖ 78/17), (İLKÖ 78/20), (İLKÖ 88/8), (İLKÖ 100/4), (İLKÖ 109/5), (İLKÖ 119/11), (İLKÖ 123/2), (İLKÖ 128/27), (İLKÖ 130/14), (İLKÖ 132/13), (İLKÖ 136/6), (İLKÖ 138/24), (İLKÖ 164/4), (İLKÖ 164/4), (İLKÖ 171/3), (İLKÖ 192/5), (İLKÖ 198/26), (KP 15/7), (KP 25/2), (KP 27/4), (KP 53/17), (KP 54/3), (KP 63/14), (KP 64/8), (KP 96/13), (KP 98/13), (KP 98/19)

otur-: 4. Bir yerde sürekli olarak kalmak, ikamet etmek.

Yapıların, kullanılabilecek kadar sağlam kalmış oda veya bölmelerini kalaycı, demirci, bakırcı gibi esnaf, iş yeri olarak kullanıyor, genellikle taban katta olan öteki bazı odalarda da, bu esnafların bekâr kalfaları oturuyordu. (ÇÖ 61/24)

(ÇÖ 82/6), (ÇÖ 82/9), (ÇSBÖ 123/2), (ÇA 89/15), (ÇA 98/13), (H 92/23), (T 68/16), (T 76/15), (İÖ 90/24), (İÖ 93/25), (GYA 87/9), (İLKÖ 73/24)

otur-: 5. Hiçbir iş yapmadan boş vakit geçirmek, boş durmak.

– O geldiği zaman ne yapıyordunuz?

– Oturuyorduk. (ÇÖ 86/3)

(ÇÖ 86/4), (ÇÖ 86/5), (ÇÖ 86/10), (ÇÖ 86/12), (H 39/3), (H 39/10), (H 39/14), (İLKÖ 52/27)

otur-: 8. Bir işi yapmakta olmak, bir işe başlamak üzere olmak.

Akşam yemeğine sessizce oturdular. (ÇSBÖ 98/14)

(ÇSBÖ 113/6), (ÇA 133/27), (GYA 49/19)

otur-*: Gidilen bir yerde bir süre kalmak.

İşte şimdi, kafeteryada oturuyordu. (AYÇ 33/14)

(U 91/3)

oturt-: 1. Oturma işini yaptırmak.

Hastalığında, göbeğinin üstüne ata biner gibi oturtur, hoplatırdı beni. (HI 76/30)

(GYA 87/17), (İLKÖ 59/12)

oturt-*: Ölçülerini tam ayarlamak, uygun hâle getirmek.

Elbise dolabını açtı, pencereden dışarıya baktı, güneşin yatay, soğuk ışıkları vuruyordu doğanın pürüzlü, soğuk yüzüne ve bir üşüme duygusu veriyordu, koyu renkli bir elbise çıkardı dolaptan -iki yıl önce kendisi dikmişti bu elbiseyi ve tam bedenine oturtmuştu.- (ÇSBÖ 127/15)

ov-: 1. Bir şeyin üzerine bastırarak el gezdirmek.

Babası, yatağında iki büküm, elini karnına bastırarak kıvrılırken ne yapacağını kestiremez, anlamsız ve yararsız olduğunu bile bile, ıslak avuçlarıyla babasının alnını ovardı. (ÇÖ 14/2)

(ÇÖ 53/22), (ÇÖ 68/6), (ÇSBÖ 12/17), (ÇSBÖ 12/31), (K 61/14), (T 101/12)

ovala-: 1. Ellerini bir şeye veya birbirine sürtmek.

Çocuğun kulağını yakaladı hafifçe ovaladı ama sıkmadı (ÇA 48/25)

ovuştur-: 1. Bir şeyi bastırarak başka bir şey üzerinden geçirmek.

çocuklar toz kaçan gözlerini ovuşturuyor (ÇA 125/7)

(ÇA 156/20), (ÇA 156/23), (K 84/31), (T 66/17), (İÖ 112/3), (U 85/18), (İLKÖ 129/27)

ovuşturup dur-:** Ovuşturma işini sürdürmek, ikide bir ovuşturmak.

ölüm döşegine yatmış Musa'nın avlusunda dört çocuğu çapaklarını ayıklamak için gözlerini ovuşturup duruyor (ÇA 125/15)

oy- (III): 1. Keskin, sivri uçlu bir cisimle bir şeyi yontarak veya delerek çukur oluşturmak.

Gözleri -eşyaya değil de, belki onda biteviye uyuklayan ölüme bakan gözleri- hep bir noktaya bakıyor, karanlıkta koku almış bir yırtıcı hayvan duygusuyla, gözünden başlayarak uzanan düşsel bir çizgiyi kemiriyor, hiçbir hınç belirtisi göstermeden, ama açlıkla, kederle o düz doğruyu oyuyordu. (HI 18/9)

(HI 35/9), (HI 57/8), (ÇÖ 39/11), (K 91/17), (İÖ 25/20), (İÖ 173/11), (İÖ 175/4), (KP 81/4)

oyala- (I): 1. Belirli bir süre birinin dikkat ve ilgisini başka bir şey üzerine çekmek, meşgul etmek; bekletmek, eğlemek.

– Peki niye oyaladın bizi? (İLKÖ 62/19)

oyalan-: 1. Oyalama işine konu olmak, meşgul olmak.

Ocağın kenarına oturmuş, elinde tütün kesesiyle oyalanıyordu. (HI 104/2)

(HI 120/24), (ÇÖ 50/26), (ÇÖ 90/32), (ÇSBÖ 61/4), (ÇSBÖ 114/2), (ÇA 34/25), (ÇA 57/18), (DAK 8/18), (K 9/31), (K 14/10), (AYÇ 27/31), (U 105/5), (GYA 61/9)

oyalan-: 2. Boşuna zaman harcamak.

Galiba kesin olan bir tek şey vardı: eyleme geçmesi gerekirken o, boyuna oyalanıyor, gevezelik ediyordu: kızın, gözünde, aslında sıkıntının biri olmalıydı. (K 81/4)

(H 30/28), (AYÇ 80/31), (T 83/5), (İÖ 33/8), (U 48/15), (U 67/23), (İLKÖ 111/21)

oyna-: 1. Vakit geçirme, eğlenme, oyalanma vb. amaçlarla bir şeyle uğraşmak.

İki çocuk masanın altına girmiş, fısıltıyla konuşarak evcilik oynuyordu. (HI 17/2)

(HI 62/26), (HI 62/26), (HI 62/28), (HI 77/1), (HI 83/7), (ÇÖ 25/4), (ÇÖ 52/23), (ÇÖ 87/26), (ÇÖ 92/3), (ÇSBÖ 100/6), (ÇSBÖ 131/20), (ÇSBÖ 133/19), (ÇSBÖ 140/26), (ÇA 101/23), (ÇA 126/13), (ÇA 126/14), (ÇA 131/17), (ÇA 131/18), (DAK 30/7), (K 84/31), (H 14/7), (H 19/16), (H 21/28), (H 57/2), (H 57/6), (H 95/31), (H 101/17), (AYÇ 50/12), (T 33/21), (T 33/22), (U 86/11), (U 104/31), (U 105/9), (U 105/23), (GYA 22/15), (GYA 48/27), (GYA 75/9), (GYA 79/16), (GYA 107/31), (GYA 124/6), (İLKÖ 34/10), (İLKÖ 71/12), (İLKÖ 124/23)

oyna-: 2. Kımıldamak, hareket etmek.

Yüz çizgileri oynamadı. (ÇÖ 55/25)

(ÇÖ 58/1), (ÇÖ 84/16), (ÇSBÖ 140/5), (ÇA 13/15), (ÇA 18/11), (ÇA 105/11)

oyna-: 10. Müziğin gerektirdiği uyumlu hareketleri yapmak.

Şimdi kadınlar hem çalışıyor hem söylüyor hem oynuyorlardı (ÇA 65/3)

(İÖ 18/25), (İLKÖ 49/20), (İLKÖ 68/15), (İLKÖ 68/17), (İLKÖ 68/18)

oyna-: 17. mecaz Tedirgin etmek, rahatsız edici davranışta bulunmak.

Kim oynuyordu kendisiyle? (K 32/20)

oynaş-: 1. Birbiriyle oynamak.

Donuk gözlerinde bakışları oynaşıyor, bir şey söylemiyordu. (HI 22/11)

(ÇSBÖ 30/8), (ÇSBÖ 41/27), (K 41/4), (K 91/3), (AYÇ 56/8), (AYÇ 64/4), (T 8/18), (T 11/11), (T 35/2), (İÖ 132/11), (GYA 100/20), (İLKÖ 48/16), (İLKÖ 148/26), (KP 20/20)

oynat-: 2. Kımıldamasına yol açmak.

Omuzlarını oynattı. (ÇÖ 45/2)

(ÇSBÖ 38/7), (ÇA 45/12), (ÇA 51/11), (İLKÖ 105/12)

oynat-: 1. Oynamasını sağlamak.

Görünmez bir el, dağın engin yamacında, kara paçavralardan yapılmış iki kuklayı oylatıyor gibiydi. (ÇSBÖ 36/28)

(ÇA 128/20)

oyun oyna-: 1. Birini aldatmak, kandırmak.

– Yani bize de aynı oyunu mu oynuyorlar demek istiyorsun? (ÇÖ 70/11)

(ÇSBÖ 58/8)

oyun yap-: 2. mecaz Hile yapmak.

“Bir oyun yapıyor olmasın kahpe avratlılar” dedi. (DAK 71/8)

oyup dur-:** Oyma işini sürdürmek.

Başını öne eğip gözleriyle, kımıldamadan, tahtaları oyup durdu. (ÇSBÖ 55/9)

öç (öcünü) al- (çıkart-): Yapılan bir kötülüğün acısını kötülük yaparak çıkarmak, intikam almak.

Bu nasıl bir düştü, nasıl bir unutuştı.. sedir ağaçlarının serinliğinde içimin titrediğini duyumsuyordum, derinden, etkileyici, sarsıcı.. birileri beni dürtüklüyordu, kalk kalk diyorlardı, ama aymazlığın böylesine derinlere kök salmış olabileceği aklımdan geçmezdi, öylesine dalgın ve başka bir dünyanın içine gömülmüş olarak yatıp kalmıştım.. kıvrıl, uyu, kendinden geç.. çünkü böyle öç alınacaktır senden.. ve bırakışın karşılığı her zaman öç almaya denk düşer derler.. sevilenin öcüdür bu, o bırakarak öcünü alır.. (H 120/15)

(U 55/30), (KP 38/7)

öde-: 1. Bir alışveriş ilişkisinde, borcu alacaklıya vermek, tediye etmek.

Durun yahu nereye gidiyoruz şu adamların hesabını ödeyelim (ÇA 91/18)

(ÇA 121/31), (K 50/9), (H 74/26), (T 102/3), (GYA 26/25), (GYA 49/3), (GYA 86/7), (GYA 86/8), (İLKÖ 60/24)

öğret-: Bir kimseye bir konuda bilgi kazandırmak.

– Ne güzel eğiriyorsun, dedi, bana da öğretsene bir gün bunu. (ÇÖ 53/28)

(DAK 10/8), (AYÇ 41/16), (AYÇ 50/29), (T 77/27), (İÖ 50/20), (İÖ 205/3), (GYA 42/21)

öğüt-: 1. Tane durumundaki nesneleri bir araçla ezerek un durumuna getirmek.

Güneş doğuyor, ay da güneşle birlikte doğuyor, güneşin ışınlarıyla ortalığın pusu oynuyor, biri ötekiyle eğleşiyor, bir yürek kan ağlıyor, oyulmuş ağızlar yalvarıyor, gövdelerin üstünden ağır, çelik tekerlekler geçiyor, değirmen

taşları da dönüyor, uğulduyor ve öğütüyor, uzaklardan babanın sesi çınlıyor, durup kulak veriliyor o sese, o ses baygınlaşıyor ve gürleşiyor, kimse gülümsemiyor, sızlanmıyor, yukarlara doğru uzanan eller, yalvarışlar, ağlamalar, bir eziklik, belirsiz bir şey, bir şey bir yerinden yırtılıyor, yırtılmanın sesi bir daha duyuluyor, bir adam –gençten biri– Allah diye bağırıyor, döşünü yumrukluyor, yıkılıyor (AYÇ 64/7)

öldür-: 1. Bir canlının hayatına son vermek; gebertmek, götürmek, nallamak, tepelemek.

Bir güneş çünkü birdenbire öldürecek hepsini. (HI 79/6)

(ÇÖ 51/14), (ÇÖ 58/31), (ÇSBÖ 47/21), (ÇSBÖ 76/22), (ÇSBÖ 90/12), (ÇSBÖ 101/13), (ÇA 17/8), (ÇA 21/31), (ÇA 29/4), (ÇA 39/1), (ÇA 45/17), (ÇA 74/8), (ÇA 74/15), (ÇA 115/18), (ÇA 117/16), (DAK 68/30), (DAK 68/30), (DAK 70/6), (DAK 70/6), (H 78/3), (T 41/25), (T 74/17), (T 74/20), (T 114/7), (T 114/12), (İÖ 102/19), (İÖ 130/14), (U 20/12), (U 33/19), (U 33/20), (U 55/8), (U 55/30), (GYA 99/9), (GYA 142/17), (İLKÖ 103/15), (İLKÖ 105/3), (İLKÖ 106/16), (İLKÖ 193/5), (İLKÖ 200/9), (İLKÖ 203/21), (İLKÖ 203/22), (İLKÖ 204/3), (İLKÖ 204/5), (İLKÖ 204/7), (İLKÖ 205/27)

öne sür-: 2. İleri sürmek.

Gövde “ben varım ve buradayım” diye kendini öne sürüyordu. (İÖ 73/19)

önüne çık-: 3. Yolunu kesmek için birdenbire karşı durmak.

– Dur, dedi kadın kesik bir sesle, sen arkadan kaçmayı dene, ben önlerine çıkacağım. (ÇSBÖ 48/27)

önüne çık-: 1. Rastlaşmak, karşılaşmak, karşısına çıkmak.

O ara bir garson çıktı önlerine (ÇA 91/14)

önünü kes-: 1. Yolunu kesmek.

O rüyanın içinde onu bir sokakta yitirdim, arkasından koştum, kalabalık önümü kesti, o bir yere girdi, belki bir süpermarket, belki bir pastane, arkasından koştum, yoktu, yitmişti. (KP 12/21)

önle-: 1. Bir şeyin olmasına veya yapılmasına engel olmak.

Bunu nasıl önleyecekti? (HI 18/19)

(HI 121/21), (ÇÖ 28/32), (ÇÖ 63/11), (ÇSBÖ 106/7), (ÇSBÖ 106/14), (ÇSBÖ 112/8), (ÇSBÖ 116/18), (H 111/31), (AYÇ 65/15), (GYA 52/26), (GYA 93/10), (GYA 116/4), (İLKÖ 116/4), (İLKÖ 132/16)

öp-: Sevgi, saygı, bağlılık, teşekkür belirtmek amacıyla dudaklarını bir şeye veya birine değdirmek.

Varıp, kuru, derisi büzülmüş ellerini öptüm. (HI 87/20)

(HI 87/26), (HI 122/8), (HI 125/23), (ÇÖ 19/15), (ÇSBÖ 62/29), (ÇSBÖ 138/24), (ÇSBÖ 139/32), (ÇA 58/8), (ÇA 90/9), (ÇA 130/6), (ÇA 149/17), (DAK 19/11), (DAK 20/20), (DAK 21/2), (DAK 21/6), (DAK 30/11), (K 28/7), (K 109/15), (H 43/30), (H 61/14), (H 61/20), (AYÇ 23/20), (T 43/2), (T 43/3), (GYA 83/29)

öptür-: Öpme işini yaptırmak veya öpmesine izin vermek.

(Hidayet bir an duraksadıktan sonra elini uzatır, öptürür.) (DAK 21/3)

öpüş-: 1. Birbirini öpmek.

Kızları da kucaklaşıp öpüştü. (ÇÖ 19/15)

ör-: 4. Duvar yapmak veya onarmak.

Mavi duvar aynı ustalıkla kendini örüyor, hasta mıyım? (HI 64/12)

(ÇÖ 44/8), (İLKÖ 97/3)

ör-: 1. İplik, yün, tel, saz vb.ni birbirine dolayarak veya geçirerek işlemek veya tezgâhta dokumak.

“ben ona eşek dili yediririm, tavşan kuyruğundan çorba içiririm, sıçan kuyruğundan urganlar örerim.. (T 67/7)

(İÖ 172/14)

ört-: 1. Korumak, görünmez duruma getirmek veya gizlemek için üstüne bir şey koymak.

Çullarına yeniden gömülmek istedi, kalktım üstünü örttüm. (HI 63/32)

(ÇSBÖ 87/14), (ÇA 23/23), (ÇA 35/13), (ÇA 35/14), (ÇA 125/9), (ÇA 126/29), (DAK 51/24), (DAK 67/9), (DAK 79/19), (K 26/3), (K 26/4), (K 26/33), (K 26/34), (K 27/1), (T 117/13), (İÖ 100/29), (İLKÖ 195/18), (İLKÖ 199/24), (KP 15/8)

ört-: 2. Kapamak.

Kadın kalkmış, kapıyı örtüyordu. (K 26/1)

(H 80/31), (T 119/1), (U 118/12), (GYA 34/32)

örtün-: 2. Kadın, dinî açıdan görünmesi sakıncalı olan yerlerini örtmek.

Allahım, diye düşündü, nasıl açık bırakabilmişim, dedi, biliyordu ki, onların örtülmesi başka birilerinden sakınmak için değildi, onların yalnızca örtülmeleri gerekiyordu, kendi kendine verdiği sözü anımsadı: ben karanlıkta bile

örtüneceğim, demişti, bunun nedenini şimdi iyi bildiğini sanıyordu, şifoniyerin üstündeki tül bendi aldı. (AYÇ 77/22)

öttür-: Ötmesini sağlamak veya ses çıkarttırmak.

Kes lan artık öttür şu zırlıtıyı (ÇA 69/4)

(İÖ 12/30), (İÖ 23/3), (İÖ 131/5)

öykün-: Taklit etmek.

“Kalemi yokmuş!” diyerek özür dileyen sese öykündü. (AYÇ 60/21)

(İLKÖ 124/24)

özen göster-: Bir şeyi özenerek elden geldiğince iyi olmasına gayret ederek yapmak, itina etmek.

Müşterileri çoğunlukla köylülerdi ve hep de bir düğün için alış veriş yaparlardı ve aldıklarının sağlam ve dayanıklı olmasına özellikle özen gösterirlerdi ve alış veriş sırasında tanış çıkarlar ve yarenlik ederlerdi ve müşteriler oğullarını sorarlardı kendisine ve kendisi hep aynı biçimde yanıtlardı onları ve Allah belâlarını versin derdi (ÇA 117/8)

(K 45/14), (H 78/26), (T 68/17), (KP 29/12)

özen-: 2. Bir şeyi yaparken elden geldiğince iyi yapmaya çabalamak, bir şeye büyük dikkat ve ilgi göstermek; itina etmek.

Kambur eski ve kara duran şu taşların bir işe yaramadığı bir gereği olmadığı hâlde süsleri için ne özenmişlerdir! (İLKÖ 171/14)

özendir-: Özenmesini sağlamak, teşvik etmek.

Bizi, varlığını bilmediğimiz, yaşamadığımız ama özlemini çektiğimiz bir dünyayla şartlandırdı, gerçek bir dünyaydı bu, bir gün, bütün insanların yaşayacağı öyle bir dünyada yaşamaya özendirdi. (ÇSBÖ 125/17)

para yap-: Para kazanıp biriktirmek.

Biraz para yapayım da nasılsa okurum diyordu, ama “para yapmanın” sonunu getiremedi. (AYÇ 74/13)

parayı (herhangi bir miktarı) bas- (bastır-): Para vermek, bir miktar parayı vermek.

On lirayı bastırıyorlar, üçkâğıtçının şekerlerin arasına attığı kol saati yazılı şekeri bulmaya çalışıyorlar, fakat her defasında başarısızlığa ve hüsrana uğruyorlardı. (İÖ 19/17)

(İÖ 20/9)

parala-: 1. Parçalamak.

ihtiyatsızlık edip de kıpırdayıverecek olsa odunu kafasında paralayacak (ÇA 116/15)

parçala-: 1. Parçalara ayırmak, bütünlüğünü bozmak, parça parça etmek, paralamak.

Sonra sessizlik, yönsüz öteki çakal ulumalarıyla, gecenin hışırtısını işe yaramaz çürük bir paçavranın yırtılışını andıran bir sesle, ölü ardından uğunanların sesiyle, parçaladı. (ÇSBÖ 36/6)

(DAK 43/1), (DAK 70/31), (DAK 84/6), (T 89/19)

parçalat-: Parçalama işini yaptırmak.

“Seni orda parçalatırım.. bir saniye daha beklersen.. defol.” (T 106/22)

park et-: Taşıtları trafik kuralları bakımından uygun bir yerde belli süre bırakmak.

Otomobilini kafeteryanın önünde uygun bir yere park etti. (H 135/14)

(H 149/3), (T 110/3), (U 44/5)

parlat-: 1. Bir yüzeyi düzgün ve parlak duruma getirmek, parlamasını sağlamak.

– Gel boya, dedim parlat şunları Abdi... (İLKÖ 44/15)

patlat-: 1. Patlama işine yol açmak.

Vur lan vur şimdi memleket bir adam görsün burda bu davulu patlatmazsan senin sülaleni pişman ederim (ÇA 72/10)

(ÇA 74/24), (ÇA 128/10)

payını al-: 1. Kendine ayrılanı almak.

Bir avuç boyayla o da payını almıştı bu işten ve bunca özenle hazırlayıp giydiği elbisesi bir anda berbat olmuştu. (H 53/1)

paylaş-: 1. İki veya daha çok kimse bir şeyi kendi aralarında belirli oranda dağıtmak; bölüşmek, üleşmek.

Parktan çıktığında, orada, hâlâ masalarda öbek öbek oturmuş insanlar vardı, fakat bunlar kendisiyle aynı uzamı paylaşmıyorlardı, bir fanusun içine konulmuş da orada pandomim yapan insanlar gibiydiler. (DAK 41/19)

(AYÇ 27/6), (AYÇ 44/17), (T 53/24)

pekiştir-: 2. Sağlamlaştırmak.

Cümle böyle diyor ve dediğini bir mısra ile pekiştiriyordu: “aşk öyküsü aralıksız sürer, kesilmez!” (H 64/23)

pençe-*: Yırtıcı hayvanın pençesiyle kapması, pençe vurması gibi deşmek, tırnaklarıyla kazıyıp avuçlamak.

İki avucu toprağı pençeledi, toprağı kavradı, avuçlarına yaslanarak yekindi. (İÖ 113/8)

perçinle-: 1. İki veya daha çok parçayı perçinle birbirine tutturmak.

O, gecenin ortasında böyle oturup kalmışken bir sürü şeyler alınıp satılmıştı, iyi aile kızları evlerine dönmüştü, sokaklar boşalmıştı, caddeler dolmuştu, işyerlerinde in cin top atıyordu, içki evleri şımarık sarhoşları ağırlıyordu, gecenin bir karanlığından ötekine mahyalar asılmış ve oralara okuyamadığı yazılar perçinlemişti, eski saraylar yeni oyun yerleri, eğlencelik olarak yeniden ortaya çıkartılmıştı, bütün bunlarda kimse şaşacak bir şey görmüyordu... (T 23/5)

(İÖ 95/11)

perdele-: 1. Bir şeyin önüne perde çekmek, perde ile örtmek.

Göz kapakları, gözleri isteksizce perdelemektedir. (ÇÖ 38/5)

peşkeş çek-: 2. Verilmemesi gereken bir şeyi uygunsuz bir amaçla veya yersiz olarak birine vermek.

Açıkcası kuzenini Yavuz'a peşkeş çekiyor. (GYA 81/26)

peyda et-: Çıkarmak, oluşturmak, ortaya çıkarmak, edinmek.

Bir yılanla ilk kez –ve de son kez- kendiliğinden bunca yakınlık peyda ediyorum. (İÖ 146/1)

peydahla-*: *argo* Kadın, gayrimeşru çocuk doğurmak.

Kendine acınmayacağını, anlamayacaklarını biliyor.. hayır, bu nerden çıktıklarını bilmediği adamların değil, kendi ailesinin.. zaten onlara bir şey anlatması da gerekmiyor: onlar, yakınları.. alayla karnına bakarak nerden peydahladın kız, diye göz kırpmıyorlar. (T 60/5)

peydahlayıver-:** Aniden ortaya çıkarmak.

O da bana öykünüyor, nasıl edip gömleğinin bir yerinden bir iplik peydahlayıveriyor. (İLKÖ 124/25)

pinekle-: 2. *mecaz* Boşa zaman harcamak.

Başında, nasılsa, genç bir oğlan peydahlandı ve: “Burda niçin pinekliyoruz güzelim?” diye sordu, “bildiğim bir bar var, ne dersin?..” (H 32/25)

pisle-: 2. Pisletmek.

– Sen Şo yokarı tarafları görmüyon mu? Döller pislemişler onu da sıra sıra dere kenarına düzmüşler. (İLKÖ 34/9)

pişir-: 1. Bir besin maddesini gerektiği kadar ısıda tutarak yenebilecek veya içilebilecek bir duruma getirmek.

Anam bir yerlerde “hini hacette” kullanılır diye biraz ıhlamur saklamış, pişirdi, iki bardak babam, birer bardak da Keremle ben içtik. (HI 62/21)

(HI 115/12), (ÇÖ 80/16), (ÇSBÖ 127/2), (ÇA 18/8), (AYÇ 72/11), (AYÇ 86/30)

pişman et-: Pişman olmasını sağlamak.

Vur lan vur şimdi memleket bir adam görsün burda bu davulu patlatmazsan senin sülaleni pişman ederim (ÇA 72/10)

poz ver-: Resim yaptırmak veya fotoğraf çektiirmek için durum almak.

Okuyamadığı, okumaya fırsat bulamadığı ya da daha başından okuyamayacağını bildiği kitaplar aldı, masanın üstüne, etajere, şuraya buraya bırakıp unuttu gitti, yenilerini aldı, bir ressamı poz verdi, şimdi evin içi kendi kocaman portreleriyle dolu, adam boyu resimler orda burda duruyor, her gelen konuğuna aynı şeyleri söylüyor, sanki yalnız bir o anlayacak kendisini: ‘ayol bir gören olsa ne kadar kendine meraklı bir kadın bu diyecek’ diyor, bir çeşit özür dilemedir bu ya da karşısındakinin hoşgörüsünü kazanma girişimidir: ‘ressam tanıdığım da, ısrar etti, ben de dayanamadım, nerden bilebilirdim bu kadar çok resim yapacağını?’ (GYA 12/25)

protesto et-: 1. Bir davranış veya fikre itiraz etmek, bir davranış veya fikri reddetmek.

Yoksa protesto ediyorum diye korkumu mu gizlemeye çalıştım ben? (GYA 33/12)

prova yap-: 2. Denemek.

Çıt yoktu evde kopacak bir gürültünün provasını yapar gibi aport bekleyen sessizlik üstüne bir hışım gibi inmişti. (ÇA 26/11)

pus-: 2. Bir şeyi kendine siper edip saklanmak.

Çalıların dibine pusuyorum, başkaları da başka yerlere saklanmışlar, bir açıklığa çıkıyorlar, onları izliyorum. (HI 67/6)

(HI 67/9), (AYÇ 61/12)

püskürt-: 1. Püskürme işini yaptırmak.

Bir de o, çevrelerini bir haksızlık gibi saran korkunç karanlığın içinde, dev ceviz ağaçlarının oralardanmış gibi gelen yaralarının merhametsiz cıyıklamaları.. yüzüne, şaşkınlıkla, ünlü çin işkencesinde olduğu gibi, belli bir korkuyu düzenli aralıklarla püskürtüyordu. (HI 51/10)

(İÖ 86/23), (U 90/16)

rahat bırakma- (verme-): Tedirgin etmek.

Rahat bırakmıyor bizi dedi kızlar (ÇA 130/24)

(ÇA 143/19)

rahatına bak-: Hiçbir şeye aldırış etmeyerek rahatını sağlamaya çalışmak.

Kendi sesini yeniden işitmek istedi ve sırf bunun için: “Tabî, dedi bir daha, rahatınıza bakın.” (AYÇ 40/27)

rahatlat-: Rahatlamasını sağlamak, ferahlatmak.

Bu sorunun açığa çıkacağı duygusu beni rahatlatmıyor, tersine ürpertiyordu. (DAK 54/2)

(GYA 97/10)

rahatsız et-: 1. Rahatını bozmak, rahatını, keyfini kaçırmak.

Hadi yavrum dedi kadın çocuğa amcaları rahatsız etme (ÇA 61/9)

(ÇA 61/15), (ÇA 148/9), (DAK 22/21), (DAK 22/22), (K 22/22), (H 113/19), (GYA 8/8), (İLKÖ 88/3), (KP 49/15)

raks et-: Oynamak, dans etmek.

İnsanlar soluklarını birbirinin içinde koklamışlardı, ortaklık ısınmıştı, tavan belki yeniden yerine gelip oturmuştu, çünkü belki birileri raks ediyordu ya da öyle devinimlerdi ki bunlar, biri raks ediyormuş gibi görünebiliyordu, ikiyüz yıllık isli duvarlarda mum ışıklarının oynadığını bile ileri sürmek olasıydı. (T 22/23)

(İÖ 198/16), (U 81/11), (U 113/25)

raptet-: Bir şeyi bir yere iliştmek, tutturmak.

Sevgisinin tüm kılcal damarları toprakla gövdesi arasında ilmek örüyor, onu, o sevgiden yapılı yüreğin serenine rapt ediyor. (İÖ 172/15)

refakat et-: 1. Beraberinde gitmek, arkadaşlık etmek, eşlik etmek.

Onun mırıltısını işitiyorum, ne dediğini anlamadan: “Sen gelme, ben ona refakat ederim..” (İÖ 98/6)

rehberlik yap-:** Rehberlik etmek, yol göstermek, kılavuzluk etmek.

Sevgilim kent gezisinde bana rehberlik yapıyordu. (U 122/9)

rezalet çıkar-: Rezalet sayılacak bir durumun ortaya çıkmasına yol açmak.

“Boşuna beklemiyor o, göreceksin bir rezalet çıkaracak.” (GYA 112/30)

rezil et-: İsteyerek veya istemeyerek birini çok utanacak güç bir duruma sokmak.

– Beni rezil mi edeceksin? (ÇSBÖ 112/6)

ricat et-: Gerilemek, geri çekilmek.

Ricat ediyorsunuzdur. (İÖ 156/3)

rol yap-: Davranışlarda içtenlik bulunmamak.

“Öyle değil” dedi kız “rol yapma, sahici ol!” (H 44/13)

saat tut-: Saate bakarak bir işin ne kadar sürdüğünü hesaplamak.

– İnanır mısın, saat tuttum, tam da beklediğim anda geldin, ben de seni karşılamak üzere dışarı çıkıyordum, diye bağırıldı. (ÇÖ 62/12)

sabit kıl-:** O hâl üzere devam ettirmek, değiştirmemek.

“Kalplerimizi dinin üzerine sabit kıl!” (İÖ 120/8)

saçını süpürge et- (yap-): Kadın özveri ile çalışıp hizmet etmek.

Saçımı süpürge yaptım bir de bana kilimi esirgiyorsun diyor (ÇA 129/28)

saç-: 1. Bir şeyi ortalığa dağıtmak, dökmek.

Büyük bir saksıyı getirip salonun orta yerinde yere çaldı ve topraklarını etrafa saçtı. (H 26/22)

(T 47/7), (T 65/18), (T 95/12), (İÖ 30/3)

sağ-: 1. Memeyi parmaklar arasında sıkarak sütünü akıtmak.

Bir yandan da bebeğine yardım için kendini sağıyordu. (H 72/15)

sağla- (I): Bir işin olması için gerekli durumu, şartları hazırlamak, temin etmek.

Ya da büyük bir dalganın altına girip dalganın üstlerinden aşmasını sağlıyorlardı. (H 30/8)

(T 105/19), (İÖ 108/1), (İÖ 111/2), (İÖ 158/32), (KP 29/4)

sakla-: 3. Görünmesine engel olmak, ortalıkta bulundurmamak.

Başlarında beyaz örtüleri, bir o yana, bir bu yana sallanan, geniş kavislerle titreyen başları.. geçerken yüzlerini sakladılar. (HI 46/12)

(HI 55/12), (HI 75/10), (ÇÖ 12/18), (ÇA 45/8), (ÇA 128/16), (ÇA 128/17), (ÇA 128/18), (DAK 18/24), (DAK 44/1), (DAK 48/3), (AYÇ 35/5),

(AYÇ 63/28), (AYÇ 67/19), (T 22/30), (T 64/15), (T 90/8), (GYA 37/25), (GYA 45/10), (GYA 54/3), (GYA 115/25), (GYA 119/10), (KP 17/6)

sakla-*: Gelecek bir zaman için elde tutmak, ayırmak, biriktirmek.

Anam bir yerlerde “hini hacette” kullanılır diye biraz ıhlamur saklamış, pişirdi, iki bardak babam, birer bardak da Keremle ben içtik. (HI 62/21)

(ÇA 85/6), (ÇA 94/9), (U 133/21)

sakla-: 7. mecaz Korumak, esirgemek.

Kadın: “Allah saklasın, nerden çıkartıyorsun?” dedi. (H 72/28)

saklan-: 1. Kendini saklamak, gizlenmek.

Çalıların dibine pusuyorum, başkaları da başka yerlere saklanmışlar, bir açıklığa çıkıyorlar, onları izliyorum. (HI 67/7)

(ÇÖ 9/12), (AYÇ 68/10), (İÖ 205/14)

sal-: 2. Yollamak, göndermek.

Çorbasını içtikten sonra anamı yanıma saldı. (HI 96/8)

(HI 101/8), (HI 121/13), (ÇA 121/30), (ÇA 130/20), (T 106/9), (İÖ 141/13), (U 13/5), (U 41/9), (U 72/3), (KP 81/5)

sal-: 9. Sarkıtmak.

Hepsi ayaklarını kuyuya salmış.. ve zikir halkası böylece kurulmuş oluyor. (İÖ 89/20)

saldır-: 1. Bir kimseye veya bir şeye karşı saldırı yöneltmek, zarar verici bir davranışta bulunmak, hücum etmek; salmak.

Şadi, ikinci kez arabacının beline saldırdı. (ÇÖ 51/19)

(T 58/18), (T 95/11), (T 98/25), (T 107/6), (GYA 101/10), (GYA 112/16), (KP 8/10), (KP 76/14)

salın-: 1. Yürürken uyumlu hareketlerle hafifçe bir yandan bir yana eğilmek.

ve o, durmadan bir bu yana bir o yana salınıyordu (H 50/19)

(T 38/29), (U 47/13), (U 137/21), (İLKÖ 147/11)

salın-*: mecaz Su akarken, hareket ederken hafif dalgalanmak, sağa sola çarparak gitmek.

Lâhutî ırmağın suları bir okyanus heybetinde salınıyordu. (U 121/5)

salıver-: 1. Bırakmak, koyuvermek, serbest bırakmak.

Kız, tabutun penceresinden o buz gibi gülümsemesini göğün buzuluna salıverdi. (H 37/1)

salla-: 1. Düzenli bir biçimde ve hep aynı doğrultuda hareket ettirmek; sallayıvermek, ırgamak.

Odanın orta yerinde, yürümeye henüz başlayan başka bir çocuk, bacaklarının uzatarak beşiğin kenarına oturmuş, ciddi ciddi, uyumakta olan küçük kardeşini sallıyordu. (HI 17/5)

(ÇÖ 65/20), (ÇSBÖ 15/1), (ÇSBÖ 28/2), (ÇSBÖ 28/3), (ÇSBÖ 73/7), (ÇA 83/17), (ÇA 116/7), (H 35/21), (AYÇ 67/5), (İÖ 50/7), (İÖ 102/8), (İÖ 212/13), (İÖ 217/4), (U 41/5), (GYA 122/6), (İLKÖ 69/2), (İLKÖ 81/9), (İLKÖ 100/3), (İLKÖ 119/5), (İLKÖ 130/18), (İLKÖ 139/1), (İLKÖ 197/20)

salla-: 2. Sarsmak.

Ara sıra, ama çok belirsiz bir biçimde bütün bedenini sallıyor, o zaman titrer gibi oluyor, daha doğrusu sanki bütün bedeni seğiriyordu. (HI 17/16)

(HI 20/22), (HI 75/26), (HI 77/26), (HI 79/8), (HI 100/23), (HI 107/7), (HI 108/7), (HI 108/32), (ÇÖ 19/17), (ÇÖ 74/1), (ÇÖ 80/8), (ÇSBÖ 57/16), (ÇSBÖ 66/20), (ÇSBÖ 68/24), (ÇSBÖ 89/17), (ÇSBÖ 100/18), (ÇA 17/4), (ÇA 19/26), (ÇA 47/13), (ÇA 47/15), (ÇA 70/5), (ÇA 112/26), (ÇA 113/28), (ÇA 148/26), (DAK 18/26), (DAK 32/11), (H 59/21), (H 85/27), (H 128/2), (AYÇ 28/2), (AYÇ 28/3), (AYÇ 37/21), (AYÇ 86/7), (T 71/16), (T 74/25), (T 79/3), (T 79/5), (T 100/20), (T 111/9), (İÖ 141/19), (İÖ 182/12), (İLKÖ 55/13), (İLKÖ 68/11), (İLKÖ 105/26), (KP 90/6)

salla-: 7. argo Vurmak, atmak.

Biri, bacağına bir tekme savurdu, öylesine, gelişigüzel, sokakta hani birinin ayağını bir yerden bir top gelir bulur, o da ona bir tekme sallar, işte öyle sallanmış bir tekme isabet etti bacağına, bacağı ağrıdı ama yerinden kıpırdamadı, başını belaya sokmak istemiyordu. (K 92/3)

sallan-: 1. Bağlı bulunduğu yerde gevşek duruma gelip yerinden oynamak, kımıldamak.

Toprak altımızda, bir beşik gibi, gidip gelir, sallanır. (HI 28/18)

(HI 28/19), (HI 28/24), (HI 31/18), (HI 34/26), (HI 64/11), (HI 66/14), (HI 66/18), (HI 91/13), (AYÇ 69/8)

sallan-: 2. Bir şey belli noktasından bir yere bağlı kalmak şartıyla o noktanın iki tarafına aynı doğrultuda ve sürekli olarak gidip gelmek; ırgalanmak, ırganmak.

Ötekiler kendi içlerine kapanmış, dinliyor ve sallanıyorlardı. (ÇÖ 92/18)

(ÇSBÖ 31/13), (ÇA 51/3), (ÇA 51/15), (ÇA 72/21), (K 42/19), (H 55/31), (AYÇ 67/12), (İÖ 97/14), (U 10/28), (GYA 6/4), (GYA 14/11), (GYA 16/5), (GYA 74/15), (İLKÖ 57/15), (İLKÖ 57/15)

sallan-: 5. *mecaz* Vaktini boş ve yararsız işlerle uğraşarak geçirmek, oyalanmak, savsaklanmak.

Ne sallanıyorsun ulan yolun ortasında diye bağırıldığını işitti arabanın ceketini sıyırtıp geçmesine aldırmadan yönsüz yürüyüşüne devam etti sessizliğinden cesaret alan şoför başını pencereden dışarıya sarkıtarak (ÇA 9/3)

(U 10/3)

sallandır-: 1. Sallanma işini yaptırmak.

O adam şimdi elinde kocaman bir insan midesi tutmuş, sallandırıyor. (ÇÖ 14/7)

(T 83/12)

sallanıp dur- (veya kal-):** Sallanmaya devam etmek.

Karanlık, büsbütün can yakıcı bir halle sallanıp duruyordu. (HI 99/27)

(ÇÖ 14/23), (ÇSBÖ 123/19), (ÇA 31/22), (H 85/2), (GYA 74/11)

sallayıp dur-:** Sallamaya devam etmek.

Adam aldırmadan gülümsüyor, elinde o kocamanlaşmış mideyi sallayıp duruyordu. (ÇÖ 14/11)

(H 82/28)

sap-: 1. Yön değiştirmek.

Aşağı sahanlıkta durdu, sonra sandık odasına giden dar koridora saptı. (HI 21/16)

(HI 76/3), (HI 107/18), (HI 113/24), (ÇSBÖ 18/25), (ÇA 10/8), (ÇA 55/10), (K 9/17), (İÖ 122/27), (U 90/8), (İLKÖ 77/8)

sapla-: Hızla batırmak.

Şehmuz, “hıh!” diye, olanca gücüyle, kuru, sert toprağa sapladı kazmasını. (ÇSBÖ 9/15)

(K 91/16), (T 59/32)

sar-: 9. Kâğıt veya bir bitki yaprağıyla dürmek.

Bir mendil içinde önüne serdiği tütünden sigara sarıyor. (HI 75/18)

(HI 75/20), (ÇA 33/24), (ÇA 152/2), (DAK 45/19), (İLKÖ 83/12)

sar-: 7. Yumak yapmak.

Ana, masuraların önünde, bir çarkın ucunda sonsuz seferler yapan masuralara iplik sarmaktadır. (ÇÖ 31/28)

(ÇSBÖ 21/5), (ÇA 118/4), (DAK 30/12), (T 103/21), (İÖ 94/10), (İÖ 102/6), (İÖ 103/13)

sar-: 6. Kucaklamak.

Şadi, arabacıyı dirseklerinden kavrayarak bütün bedenini sarmış, sarsıyordu. (ÇÖ 51/10)

(ÇSBÖ 139/32), (K 28/29)

sarıl-: 3. Kollarını dolamak, kucaklamak.

Belki boynuma falan sarılırdı. (HI 83/32)

(HI 122/7), (ÇÖ 18/16), (ÇSBÖ 51/4), (ÇSBÖ 62/26), (ÇSBÖ 120/5), (ÇA 86/16), (DAK 20/12), (DAK 63/5), (K 28/6), (K 28/8), (H 44/10), (H 44/14), (H 114/14), (H 130/13), (H 130/14), (H 132/12), (H 144/25), (AYÇ 23/19), (AYÇ 42/11), (T 46/18), (U 56/17), (U 58/30), (U 78/7), (U 78/10), (U 134/4), (GYA 21/10), (GYA 100/23), (İLKÖ 53/9), (İLKÖ 207/6), (KP 42/6), (KP 52/6)

sarıl-: 4. *mecaz* Bütün gücü ile ele almak.

Kamber, herhangi birşey düşünmeden yulara sarıldı. (ÇSBÖ 32/21)

sarıl-: 5. Hemen yapmaya koyulmak, girişmek.

O'na döndürüleceğimiz gün yakındır, pişmanlığın fayda vermeyeceği dem gelmeden hemen tevbeyle sarılın. (GYA 133/30)

sarın-: Kendi üstüne sarmak.

Yünlülerimize sarınmışık. (H 117/17)

(H 137/3), (İLKÖ 96/12), (İLKÖ 101/14)

sarıp sarmala-: Sıkıca sarmak.

Öylesine yokmuş gibi ortalığı sarıp sarmalamıştır ki, bu ışık şelalesi gözü kör eder. (İÖ 190/1)

sarkıt-: 1. Bir şeyin sarkmasını sağlamak; bırakmak, salmak.

Yanı başımda bir kadın, az önce yitirdiği çocuğunu bulmuş, boynuna sarılıyor, gözyaşlarıyla koklayıp öpüyor, çocuksa ellerini sarkıtmış, anasının karşısında dimdik, kımıldamadan duruyor, anasının elinden kurtulmak istiyordu. (HI 122/8)

(ÇÖ 45/26), (DAK 92/23)

sarmala-: Sıkı sıkı sarmak.

Daha hiçbir lüğatin yer vermediği kelimelerden yapılı şiirini dürüyor, kırk bohça içine sarmalıyor, evrenin uçsuz bucaksız boşluğuna, birilerinin onu görebileceğini düşündüğü bir köşesine fırlatıyor.. yumrukları sıkılmış, orada, aynı evrenin o köşesindeki sevgiliyle göz göze, şiirin düşeceği yaralı beynin sahibini merak ediyor... (İÖ 170/21)

sars-: 1. Birdenbire ve güçle kımıldatmak, oynatmak, sallamak, silkelemek, titretmek.

O çok sevdiğim çocuk sesleri harap edici bir deprem gibi sarsıyordu bedenimi. (HI 37/12)

(HI 63/5), (ÇÖ 51/10), (ÇSBÖ 66/18), (ÇA 15/25), (ÇA 74/2), (T 69/22), (GYA 6/7), (GYA 100/19), (GYA 118/7), (İLKÖ 131/9)

sarsıp dur-:** Sarsma işini sürdürmek.

Ejder artık anlamını bilmeden önceden kararlaştırılmış bir hareketi yerine getirme içgüdüleriyle sarsıp duruyordu onu (ÇA 17/22)

sat-: 1. Bir malı bir bedel karşılığında alıcıya vermek.

Berberlikten kalan zamanında da, yazsa şerbet, kışsa salep satar güğümde. (HI 96/13)

(ÇÖ 52/30), (ÇÖ 53/13), (ÇÖ 56/11), (ÇÖ 67/13), (ÇSBÖ 138/10), (ÇA 18/6), (ÇA 50/8), (ÇA 50/22), (ÇA 120/3), (ÇA 128/12), (ÇA 128/12), (ÇA 134/18), (ÇA 134/18), (ÇA 142/19), (K 23/5), (H 79/7), (H 79/10), (H 80/15), (GYA 88/18), (İLKÖ 105/26), (İLKÖ 105/28), (İLKÖ 105/28)

sat-: 4. mecaz Bir çıkar karşılığında bir şeyi gözden çıkarmak, feda etmek.

Cibiliyetsiz diye fısıldadı beni mi satacaksın (ÇA 25/14)

satın al-: Bir nesneyi belirlenen fiyatını ödeyerek kendine mal etmek; almak, iştirat etmek, mübayaa etmek.

“Yani o satsaydı satın mı alacaktın beni?” (ÇSBÖ 138/11)

(K 52/2), (H 26/1)

sav-: 1. İstenmeyen birini yanından uzaklaştırmak; defetmek, deflemek, tartdetmek.

Bu günlere.. artık kendini genç olarak görmeyi unutalı nerdeyse yıllar oluyordu.. annesinden sonra babasını, onun arkasından ninesini.. hepsini savmıştı.. dedelerini zaten anımsamıyordu, onlar hayatında hiç olmamışlardı, belleğinin devinime geçtiği anlarda onlardan hiç bir iz yoktu. (T 15/8)

(KP 27/5)

savaş-: 4. *mecaz* Bir güçlüğü yenmek için direnmek.

Der demez de doğrulmağa savaştı. (HI 20/30)

(ÇA 88/26), (DAK 33/5), (İÖ 71/4), (U 113/21), (GYA 31/15), (GYA 31/25), (GYA 31/26), (GYA 34/12), (GYA 38/20), (GYA 39/2), (İLKÖ 88/22), (İLKÖ 98/17), (İLKÖ 133/4)

savsat-:** İhmal ettirmek.

Ama kira bedelinin alınmasında bazen güçlükler çıkıyor, jandarmalar, işi savsatıyorlardı. (ÇSBÖ 8/30)

savur-: 8. *mecaz* Boşuna ve çok miktarda harcamak, israf etmek.

Sen bunca serveti sat savur, çarçur et. (ÇÖ 56/12)

savur-: 3. Kaldırıp atmak, fırlatmak.

Üstündeki mitili ayağıyla yana doğru savurdu. (ÇSBÖ 71/28)

(ÇA 89/7), (ÇA 132/24), (U 105/12)

savur-: 4. Şiddetle döndürerek sallamak, kaldırarak vurmak.

Biri, bacağına bir tekme savurdu, öylesine, gelişigüzel, sokakta hani birinin ayağını bir yerden bir top gelir bulur, o da ona bir tekme sallar, işte öyle sallanmış bir tekme isabet etti bacağına, bacağı ağrıdı ama yerinden kıpırdamadı, başını belaya sokmak istemiyordu. (K 92/1)

(H 137/11), (AYÇ 61/2)

savur-: 6. Sallamak, uçurmak, dalgalandırmak.

Sözünü bitirmedi, elini öylesine savurdu havada. (H 149/24)

(H 149/29), (T 8/9), (İÖ 175/21)

savurup dur-:** Savurmayı sürdürmek, oradan oraya savurmak.

Salt aklına gelen kelime öbeklerini savurup duruyordu. (U 138/2)

savuş-: 1. Bulunduğu yerden aceleyle, gizlice veya dikkati çekmeden ayrılmak.

Oğlanın gözleri içindeki nefreti eksiltmeden ve vücudunu hiç kıpırdatmadan ona çevrildi öylece içindeki nefreti gözlerinde dondurarak baktı anasına ve başını yana çevirdi ve artık babasının kendisine vurmayacağını bilerek savuştu oradan ve küçük oğlan o sırada yerden sıçrayarak bağırmaya başladı (ÇA 116/25)

(İÖ 30/12), (GYA 75/27)

savuşup git-: İlgi çekmeden gizlice, aceleyle ayrılmak.

Ortaya koyacak başka bir şeyimiz kalmayınca, arabacı savuşup gitti. (ÇÖ 50/12)

(U 97/18)

say-: 1. Bir şeyin kaç tane olduğunu anlamak için bunları birer birer elden veya gözden geçirmek, sayısını bulmak.

Odasındaydı şimdi gene yatağına uzandı pantolonunun cebine elini sürerek paraları hışırdattı sinirli bir mutluluk duygusuyla gülümsedi kaç para ki acaba diye düşündü ama bir büyüüyü bozacağı korkusuyla saymadı parayı öylece çarpık bir gülümsemeyle tavana bakıp kaldı (ÇA 46/20)

(DAK 91/2)

sebepl-: Bir şeyin olmasına veya ortaya çıkmasına yol açmak, neden olmak.

ama sebepl oldun işte diyor (ÇA 51/12)

(İÖ 10/22), (KP 17/11)

secde et-: 1. Alnı, eli, ayakları, dizleri, ayak parmaklarını yere getirmek.

Baksana şuna mezarın üstüne secde etmiş (K 92/14)

seç-: 1. Benzerleri arasında hoşla gideni seçip almak veya yararlanmak için ayırmak, saylamak.

Yalnız adamlarını iyi seçeceksin. (ÇÖ 17/21)

(K 25/15), (T 84/18), (T 98/7), (T 125/17), (U 106/8), (GYA 52/22), (GYA 90/1), (GYA 93/15), (GYA 110/17)

sefasını sür-: Bir durumun getirdiği, sağladığı olanaklardan yararlanmak.

Sefasını da sürdü ama (ÇA 134/13)

seğir-: Genellikle vücudun bir yerinde deri ile birlikte derinin hemen altındaki kaslar hafifçe oynamak.

Ara sıra, ama çok belirsiz bir biçimde bütün bedenini sallıyor, o zaman titrer gibi oluyor, daha doğrusu sanki bütün bedeni seğiriyordu. (HI 17/17)

(HI 31/19), (H 13/20)

seğirt-: Sıçrayarak yakın bir yere doğru koşmak.

Kerem çoktan dışarı seğirtmiş merdivenlerden aşağı patır kütür iniyordu. (HI 63/25)

(ÇÖ 18/10), (ÇÖ 50/32), (ÇÖ 77/11), (ÇÖ 82/24), (ÇÖ 93/14), (ÇSBÖ 10/9), (ÇSBÖ 82/4), (ÇSBÖ 110/8), (ÇA 53/29), (ÇA 57/22), (ÇA 58/26),

(ÇA 79/24), (ÇA 112/9), (ÇA 116/9), (ÇA 130/3), (ÇA 155/24), (AYÇ 78/5), (T 63/18), (İÖ 49/15), (İLKÖ 175/9), (KP 68/8)

sek-: 2. Tek veya iki ayak üzerinde sıçrayarak ilerlemek.

Dik bir yokuşla başlayan sokağa doğru tırmanmakta olduğunu gördü biraz sonra sokak birkaç yola ayrılınca hangisine yöneleceğinde tereddüt etmedi gideceği yeri bilen bir hayvanın kesin içgüdüleriyle geçmeye başladı artık sokakları sokağın karanlığına rağmen adımları bildik taşların üstünden şaşmadan sekiyordu (ÇA 41/16)

(ÇA 94/3), (ÇA 118/25), (T 107/3)

sekip dur-:** Sekme, sıçrayarak ilerleme fiilini sürdürmek.

Issız, terk edilmiş dağ yamaçlarının beyaz kireçli taşları üzerinde birinden ötekine sekip duruyorlar (AYÇ 13/31)

sektir-: Sekmesine sebep olmak, sekitmek.

Solukları kesilmişçesine durdular gümbürtü göğün çatısına çarparak yankılanıncaya değin Ejder sallandı olduğu yerde şimdi gümbürdeyen o ses içinde kaybolmuştu göğün çatısı yapıştırılmış parlak yıldızlarla doluydu ve ses oralara o donmuş ışık zerrelerinin oraya çarpıp dönüyordu ve bir sel halinde bir girdap halinde dönenen gümbürtünün akıntısında usul usul ırgalanıyordu sonra tek nota üzerinden uzayan çatlak sese kendi insanî sesini ama şimdi bir insandan çıkıyor gibi değildi daha çok bir çakal ulumasını andırıyordu ağlamaklı ve acıklı bir uzayıyla katarak elinde peydahlanan buruşuk bir mendili sallamaya başladı gümbürdeyen sesler bir at sürüsünün ilkin karışık toynak seslerine benzerken gitgide toynakların aynı ahenkle toprağı dövmesinden yükselen seslerin düzenli hızlı vuruşları haline dönüştü ve o aynı ahenkle topuklarını toprağa vurmaya başladı kendinden geçerek ve artık bir başka dünyaya ait olarak eğilip büküldü bedeninin her noktasını aynı tempoyla toprağın üstünde sektirdi tepindi (ÇA 73/7)

sendele-: 1. Dengesi bozularak düşecek gibi olmak, adımlarını şaşırmak.

Adımlarını karanlık boşluklara basa basa sendeledi leğene kadar. (HI 21/1)

(ÇÖ 38/29), (ÇSBÖ 49/18), (ÇA 73/19), (ÇA 79/13), (U 95/22), (İLKÖ 166/5)

sendelet-: Sendeleme işini yaptırmak.

Biraz sendeletiyor beni. (GYA 64/11)

sepetle-: 2. *teklifsiz konuşmada* Başından savmak.

“Şu önündekini zıkkımlansın, şimdi sepetlerim onu” diyor. (GYA 53/17)

ser-: 4. Açarak yaymak veya döşemek.

Kadın, yere hemen bir döşek serdi, bir yastık attı. (ÇSBÖ 11/8)

(ÇSBÖ 60/11), (ÇSBÖ 62/5), (ÇSBÖ 71/14), (ÇSBÖ 75/22), (ÇA 18/9), (ÇA 31/16), (ÇA 31/22), (ÇA 58/14), (ÇA 106/9), (ÇA 109/6), (ÇA 133/21), (ÇA 133/22), (ÇA 145/28), (ÇA 155/4), (DAK 43/20), (DAK 95/27), (DAK 95/30), (AYÇ 12/1), (AYÇ 72/22), (GYA 24/25)

serbest bırak-: 1. Tutuklu veya gözaltında bulunan birini serbest, özgür duruma getirmek, tahliye etmek.

Bilirsin, şüpheli kişileri bazı böyle mahsustan serbest bırakırlar, sonra da, en ummadıkları bir anda şıp diye enselerine binerler. (ÇÖ 70/9)

sergile-: 1. Bazı şeyleri göstermek, tanıtmak veya satmak amacıyla herhangi bir biçimde, herkesin görebileceği bir yere yerleştirmek, teşhir etmek.

Derken o karanlık, izbe sokakları geçti, her sokağın köşesinde sert bir poyrazla karşılaşıyordu alnı ve yüzü keskin bıçaklarla sıyrılıyordu, demiryolunu, tramvay yolunu biçip geçti, yel değirmeninin döndüğü oraya vardı, yel değirmeninin pervanesi hâlâ dönüyordu, oraya floresandan çıplak kadın şeritleri yerleştirilmişti ve onlar revü kızları olarak danslarını sergiliyordu, o ara ve arka sokakları yürüyüp geçti, kusmuk kokularını ciğerlerine doldurdu. (AYÇ 54/32)

seril-: 2. Bir yere uzanıp yatmak.

Âdeti değilken, kaputuyla, atkısıyla ve ayakkabısıyla nerdeyse serildi somyanın üstüne. (AYÇ 57/4)

(GYA 106/7)

serp-: 1. Bir şeyi dağılacak biçimde dökmek.

İlkyazda başlayan günlük sürekli rüzgârlar ağaçsız dağ tepelerinden taşıdığı tozları ekinlerin, susuz zerzevatların üstüne serpti. (ÇSBÖ 7/7)

(ÇSBÖ 23/25), (ÇSBÖ 28/21), (ÇA 89/22), (ÇA 119/26), (K 16/19)

sersebil et-:** Pınarın gür suyundan verircesine bolca vermek, sunmak.

Ben ki canımı sersebil etmişimdir yapılır mı bana bu yeğen gebertmeliydim onu bak kulağına küpe olsun yeğen unutma Ejder (ÇA 81/17)

sersefil et-:** Çok sefil, yoksul duruma düşürmek.

Mısır tanesi gibi bütün aileyi dağıt, bizi sersefil et, sonra gel kasıl, beni suçlamaya kalkış. (ÇÖ 56/19)

sersemlik et-:** Sersem gibi davranmak, düşüncesizce hareket etmek.

Sersemlik etme! (T 18/4)

servis yap-: Sofrada hizmet etmek ve yemeği dağıtmak.

Onun kullanmasını sevdiği küçük tepsiye nevalesini dizip servis yaptım.
(KP 33/17)

set çek-: 2. *mecaz* Bir işi, bir davranışı, bir isteği önlemek, engellemek.

“Ne diyor biliyor musun? ‘Biz, onların boyunlarına çenelerine kadar zencirler taktık, kafaları ve boyunları yukarı kaldırılmış haldedir.... Onların önlerine ve arkalarına bir set çektik..... onları sardık..... artık görmezler.....” (K 78/21)

sev-: 4. Okşamak.

Bir gün yakalanıp rezil olacağından korkardı, oysa kadının henüz kendisini ayırmamış olduğunu sanıyordu, çünkü onunla hiçbir biçimde karşılaşmamıştı daha, ne kapı önlerinde, ne sokaklarda, ne başka bir yerde.. öyle ki günün birinde herhangi bir yerde karşılaşırsalar kendisini tanıyıp tanıyamayacağını bile kestiremiyordu, çünkü kadın onun için henüz bir kişilik bile değildi: sürekli soyunan bir varlıktı, soyunurkenki bütün devinimlerini ezbere bilirdi, kimi zaman yatağında gazete okurdu, gazetenin sayfaları çevrilirken çıkardığı hisırtıları işitirdi, ışığı hemen başının üstünden sarkan puar anahtarını avuçlayarak söndürürdü, tavanın ışığı söner fakat küçük kızıl ışıklı gece lambası yanmaya devam ederdi, son aşama o zaman başlardı, her zaman değil ama zaman zaman kadın avuçlarını bacaklarının arasına sıkıştırarak kendini severdi. (DAK 78/26)

(İÖ 157/8)

sevdirdir-: Sevmesini sağlamak.

Sevilen sevdirmezse, seven sevemez. (T 10/22)

sezdir-: Sezmesine yol açmak, belli etmek; hissettirmek, sezindirmek.

Kimseye sezdirmemeliyim... (İLKÖ 111/5)

sıçra-: 2. Bir uyarı veya heyecan sebebiyle ürkerek birdenbire oldu yerde doğrulur gibi sarsılmak.

İdris yatağından sıçradı ve pijamayla kapıya koştu. (ÇÖ 15/1)

(ÇA 156/21), (AYÇ 57/25), (GYA 140/14)

sıçra-: 1. Ayaklarla, birdenbire ve kuvvetle yeri teperek hızla yukarıya veya ileriye atılmak.

Bir su birikintisinin üstünden sıçradı ve ondan sonra daha hızlı yürümeye başladı. (ÇÖ 15/17)

(ÇÖ 77/31), (ÇSBÖ 39/8), (ÇA 50/3), (DAK 41/28), (DAK 70/20),
(DAK 70/21), (T 47/6), (İÖ 129/31)

sıçra-: 3. Yerinden koparak hızla, parçalar durumunda savrulmak.

Boşanan kan, Kamberin üstüne sıçradı. (ÇSBÖ 32/20)

(KP 66/10)

sıçrat-: Sıçrama işini yaptırmak.

Bu çirkefin içinde doğdunuz siz, şimdi durmadan öteye beriye sıçratıyorsunuz bunu. (ÇSBÖ 113/26)

(ÇA 30/28), (ÇA 98/24), (ÇA 98/27)

sıçratıp dur-:** Sıçratma işini devam ettirmek.

Otomobillerin farı üzerimizden yabancı ışık huzmelerini sıçratıp duruyordu. (U 106/15)

sıçrayıp dur-:** Sıçrama işini sürdürmek.

Kim bilebilir? -gökyüzünde bir bataklık: evrenin ilençlenmiş bir bölgesi.. yeryüzünden izler taşımaya karşılık yeryüzünde olmayan bir yer.. yerle gök arasında.. belki yerin içlerinde iç derinlerinde diplerinde.. şimdi bu suda (iğrenç şırıltılarını işittiği bu suda) mı gusledecek?- birileri arkasından itiyor kendini, zorluyor.. kaçamıyor bu zorlamadan.. kaçacak olsa hemen başının üstündeki sıçanlar ayımsayacak ve üstüne atlayacaklar.. boyun eğse iğrenç felaket hemen önünde.. sular üstüne başına sıçramaya başlamış bile.. sırtına eline yüzüne damla damla sıçrayıp duruyor.. insansız bir yer.. yalnızca iğrenç suların iğrenç hayvanların kaynaştığı.. adımını atsa bir leşe basacak.. (K 43/3)

(H 145/6)

sığdır-: Bir şeyin bir kabın veya bir yerin içine sığmasını sağlamak, aldirmek.

Bir bakıma genç ömrüne bir sürü şey sığdırmıştı. (H 24/27)

sığın-: 1. Tehlikelerden kaçarak güvenilir bir yere çekilmek.

Konuk evine sığındım. (HI 39/23)

(HI 53/16), (HI 101/27), (ÇÖ 40/31), (ÇSBÖ 9/26), (ÇSBÖ 18/29),
(ÇSBÖ 37/10), (ÇA 116/4), (H 75/2), (AYÇ 34/12), (T 51/5), (İÖ 103/15), (İÖ 142/1), (U 129/25), (GYA 32/29)

sık-: 1. Çevresine sarılarak veya bir şey sararak çepeçevre basınç altına almak.

Gülümseyerek başımı sıktı avuçları arasında. (HI 74/32)

(ÇÖ 12/27), (ÇÖ 26/22), (ÇSBÖ 62/27), (ÇSBÖ 136/29), (ÇA 17/4), (ÇA 21/18), (ÇA 48/25), (ÇA 89/6), (ÇA 100/27), (ÇA 101/10), (ÇA 110/7), (K 76/3), (H 50/24), (H 130/14), (T 59/20), (T 86/27), (T 88/16), (T 114/27), (İÖ 34/13), (İÖ 124/3), (U 24/28), (GYA 134/12), (GYA 142/5), (GYA 142/24), (İLKÖ 53/20), (İLKÖ 193/14), (KP 67/13), (KP 80/9)

sıkıp dur-:** Sıkma işini sürdürmek, ikide bir sıkmak.

Hamal eğilerek ötekilerin de yardımıyla kapıdan soktu o kocaman alâmet tahtayı kadınlar o zaman uğultu halinde bağrışıp ağlamaya başladı halam yüzümü kucağına bastırılmış başımı sıkıp duruyordu dayım geldi (ÇA 138/28)

sıkıla-: 1. Sıkı duruma getirmek.

Sonra, yeniden kolanı sıkıladı. (ÇSBÖ 32/13)

(AYÇ 77/17)

sıkıştır-: 7. *mecaz* Üstüne düşüp zorlamak.

– Beni sıkıştırmayın, dedi kız bir an babasının gözlerine bakarak. (ÇSBÖ 100/15)

(T 105/11), (GYA 140/7)

sıkıştır-: 4. Bir şeyin sıkışmasına, kısılmasına, ezilmesine sebep olmak.

Sert şeker topağını bardakla kaşık arasına alıp sıkıştırdı, yavaş bir hareketle yaptı bunu. (ÇSBÖ 117/15)

(DAK 30/21), (DAK 31/30), (K 22/9), (AYÇ 50/11), (GYA 7/26)

sıkıştır-: 3. Gevşek veya seyrek olan şeyleri birbirine yaklaştırarak sıkı duruma getirmek, sıkılamak.

Musluğu iyi sıkıştırmamıştı, bakır bir kabın üstüne düşen binlerce su damlacığı tekdüze, yalnızlık içinde bir gürültü çıkarıyordu. (ÇSBÖ 117/31)

(ÇSBÖ 118/1)

sıkıştırıp dur-:** İkide bir sıkıştırmak, zorlamak.

... sekiz yaşındaki kızını ona sorup durdukça ne diyeceğini bilemiyor ve kız onu sıkıştırıp duruyor: “anne babam niçin gelmedi?”, cevap daima bilmiyorumdur... (T 31/15)

sıklaştır-: Sık duruma getirmek veya sıkça yapmak, sayısını artırmak.

Ana caddeden evlerine kıvrılan sokağa dönünce ışıklar daha bir köreldi, kendini büsbütün yalnız buldu, yüreğinde bir erkekle buluşmanın erincini ve evden gelecek baskının korkusunu bir arada taşıyarak adımlarını sıklaştırdı. (ÇSBÖ 88/9)

(DAK 90/20), (K 47/11), (İÖ 182/22)

sına-: 2. Bilgisini, yeteneğini, yeterliliğini veya niteliğini yoklamak, imtihan etmek.

Hadi bir sına bakalım dedi bir sına bakalım hadi nasıl konuşacakmışsın onunla bir sına bakalım (ÇA 15/1), (ÇA 15/1), (ÇA 15/2)

(ÇA 16/2), (ÇA 16/2), (ÇA 16/11), (İÖ 184/26), (U 138/25)

sırrol-: Bir şey veya kimse akılalmaz bir biçimde ortadan yok olmak.

Kızın babası babanın verdiği parayı aldı bir daha da görünmedi orda sır oldu sanki benim yanımda aldı parayı davadan vazgeçeceğini söyleyerek kıs kıs gülüyordu (ÇA 55/21)

sırta kadem bas-: Ortalıktan yok olmak, kaybolmak, ortalıkta görünmemek.

Adam sırta kadem bastı. (H 75/2)

sırt-: 1. Dişlerini göstererek aptallık, şaşkınlık, kurnazlık veya alay belirtir biçimde gülmek, sırtarmak (I).

Sırttı. (HI 31/1)

(HI 31/2), (ÇÖ 71/23), (ÇSBÖ 31/11), (ÇA 89/8), (ÇA 94/30), (T 76/11), (İÖ 54/28), (U 48/23), (U 49/7), (U 122/8)

sırtıp dur-:** Sırtımayı sürdürmek.

“Kızım...” diye seslenişinde bir sitem çizgisi, “yavrum...” seslenişinde ‘hâlâ karşımda ne sırtıp duruyorsun’ çıkışması bulunsundu. (U 13/15)

sırtla-: 1. Birini veya bir şeyi sırtına alıp yüklenmek; arkalamak.

Dayımla torbaları sırtladık. (HI 75/27)

sıva-: 4. *mecaz* Okşamak, sıvazlamak.

Kızın saçlarını sıvadı, sonra: Nerden çıkarıyorsun bunları? Dedi, hadi gel, babanı uyandıracaksın. (ÇSBÖ 120/12)

sıvan- (II): 1. Bir işe girişmek.

Hiçbir insan soyu onun kadar kendi yasını tutmaya sıvanmamıştı. (İÖ 53/10)

sıvazla-: 2. Okşamak.

Bir an durdu anasına baktı destenin ucuyla çenesini sıvazladı (ÇA 46/5)

(DAK 47/3), (DAK 63/8), (K 108/23), (AYÇ 13/21), (T 66/18), (İÖ 101/22)

sıvış-: 2. *mecaz* Haber vermeden sessizce gidivermek, tüymek.

Ejderin sessizce açtığı kapıdan dışarı sıvıştı (ÇA 49/9)

(ÇA 103/2), (ÇA 103/3), (ÇA 112/15), (ÇA 134/29), (DAK 47/6),
(DAK 56/22), (DAK 83/5)

sıyr-: 5. Kazıyarak, silerek üzerinde veya içinde hiçbir şey bırakmamak.

Parmaklarının arasındaki bulgur tanelerini tepsiye sıyırdı. (ÇSBÖ 74/20)

sıyr-: 3. Bir şeyin üstündeki örtüyü çekerek almak veya açmak.

Sıyırdı fanilayı. (K 39/14)

(İLKÖ 62/3)

sızdır-: 1. Azar azar akıtmak, sızdırmak.

Eliyle boynunu tutarak başından aşağı soğuk suyun dökülmesine yardım etti sonra saçını sıkıp suları sızdırdı (ÇA 75/29)

(İLKÖ 96/2)

sigara iç-: Sigarayı bir ucundan yakıp öbür ucundan dumanını emerek içine çekmek.

Otelin lobisinde, yuvarlak bir masaya tek başına oturmuş sigara içiyordu Tansel. (GYA 74/17)

sil-: 1. Bir şeyin ıslaklığını gidererek kuru duruma getirmek.

Az sonra iki kadın, gözlerini silmişler, çıktılar dışarı. (ÇÖ 19/11)

(ÇSBÖ 11/10), (ÇSBÖ 12/14), (ÇSBÖ 16/31), (ÇSBÖ 40/12), (ÇA 44/19), (ÇA 99/25), (ÇA 126/10), (DAK 17/1), (K 50/8), (H 11/10), (H 85/13), (AYÇ 50/10), (AYÇ 72/18), (U 92/11), (GYA 144/25), (İLKÖ 34/12), (İLKÖ 106/14), (İLKÖ 106/15), (İLKÖ 202/18)

sil-: 2. Üzerine genellikle bir bez sürterek tozlarını, kirlerini almak veya parlatmak.

Duvarımı siliyordun. (U 37/3)

silip süpür-: 3. Ne var ne yok hepsini alıp götürmek veya yok etmek.

Bir gecede tarlayı silip süpüremezler ya ha bu demek yeni dedikleri karı bir yerden gözüm ısıyor gibi sesi de sanki (ÇA 84/26)

(ÇA 127/16), (GYA 48/18)

silk-: 2. Ani bir hareketle sarsmak.

Belli belirsiz omzumu silkтім. (HI 96/30)

(ÇSBÖ 19/15), (H 18/17), (H 26/24), (İÖ 226/11)

silk-: 1. Üstündeki şeyleri düşürmek veya temizlemek için bir şeyi kuvvetle sallamak, sarsmak.

Kuru soğanın kurumuş kabuklarını tezgâhın üstündeki gazeteye silkti. (H 85/10)

(AYÇ 68/17)

silkele-: 1. Üstündeki şeyleri düşürmek, kaydırmak için bir şeyi üst üste, birden silkmek.

Yanından yüklü bir kamyon geçiyordu kendini bir adımda kaldırıma attı sonra düzenli olarak yürümeye başladı istasyona değil de yeniden şehre karısının şimdi orda olduğunu kesin bir bilgiyle sezinlediği kayınbabasının evine doğru yol almakta olduğunu şaşkınlıkla ayırt etti acaba o zaman mücrimlerin safında mı yer alacaktı yoksa tövbe edenlerin hiç günah işlememiş gibi olacağı vaadi gereğince onlardan ayrılacak mıydı çarşının ikindi sonu kalabalığına karıştı baharat satıcılarının hırdavatçıların önünden geçti uzaktan bakırcıların çekiç sesleri duyuluyordu yeni kasaplar çarşısının oraya dönen yola saptı orada daracık isli içi duman dolu bir ciğer kebabçısına girdi bir dürüm yaptırdı elindeki dürümü iki avucuyla kavramış ağzına bastırarak avurtlarını şişire şişire çiğneyerek dışarı çıktı yiyeceğini bitirdikten sonra avuçlarını üstüne sürüp silkeledi o sırada yanı başında çingırağını çalan meyan şerbetçisine (ÇA 10/12)

(ÇA 13/2), (ÇA 84/10), (DAK 92/19), (T 9/29), (T 35/2), (İÖ 155/3), (U 19/16), (GYA 116/32)

silkelen-: 2. Silkinmek.

Onun sesini duyan horoz kanatlarını çırpıtı, silkelendi, boğazını göğsüne doğru yükselterek muhteşem bir sesle uzun uzun öttü. (GYA 124/23)

silkin-: 2. Ani bir hareketle, korkuyla vücudu sarsılmak, silkelenmek.

Şehmuz, belli belirsiz silkindi. (ÇSBÖ 29/17)

(ÇSBÖ 32/3), (ÇSBÖ 40/11), (H 36/10), (AYÇ 68/20), (İÖ 230/19)

sin-: 1. Kendini göstermemek için büzülmek, saklanmak; pısmak, pusmak.

Bir kedi duvarın dibine sinmiş, yaşamasından memnurluk duyarak yalanıyordu. (HI 17/8)

(HI 46/20), (ÇSBÖ 48/20), (ÇA 112/3), (DAK 78/10), (AYÇ 12/12)

sindir-: 1. Sinmesini sağlamak veya sinmesine sebep olmak; pıstırmak, sindirmek.

Alışılmasına izin vermeyen bir niteliği vardı kokunun: ayrılmadan, sürekli yaşıyorsanız o eski taş yapıların, ahşap evlerin içinde ve arasında, zaman zaman

duymadığınız olurdu onu ama çok sürmezdi, bir meltem, ufak bir yel önüne katar götürürdü, taşların ince oyuklarına sindirirdi. (ÇSBÖ 121/24)

(İÖ 151/8)

sinirini boz-:** Sinirlendirmek, kızdırmak, öfkelenmesine sebep olmak.

“Okudun mu o herifi? Sabah sabah gene sinirimi bozdu.” diye dert yanıyor. (İÖ 217/16)

soğut-: 1. Soğumasını sağlamak, soğumasına sebep olmak.

“Çaylarınızı soğutmayın efendim, kurbanınız olayım, dedi, ben biraz soğumuş içirim.” (DAK 64/8)

sok-: 1. İçine veya arasına girmesini sağlamak, tıkmak.

Babana gelince, ayağını çoktan çukura sokmuş o. (ÇÖ 45/18)

(ÇA 76/1), (ÇA 90/3), (ÇA 138/25), (DAK 33/4), (H 126/3), (AYÇ 49/11), (AYÇ 71/3), (AYÇ 79/4), (İLKÖ 38/13), (İLKÖ 73/23), (İLKÖ 125/4), (İLKÖ 130/10), (İLKÖ 172/5)

sokağa at-: 1. Birini düşkün, yoksul kalacak biçimde evden, iş yerinden uzaklaştırmak veya kovmak.

Beni kaç kereler dövmüştü, ama hiç böyle sokağa atmamıştı. (ÇÖ 79/15)

(ÇÖ 79/15)

sokul-: 2. Yanaşmak, yaklaşmak.

yol bataklık denli çamura kesmişti ve taşların üstünden bilinçsiz bir dikkatle sekiyordu evler çok yakındı birbirine bazen iki adamın zorlukla sığabileceği kadar birbirine sokulmuşlardı ve kerpiçlerin aralarından suların sızmakta olduğunu biliyordu dibinden geçmekte olduğu bir damın gürül gürül üstüne yıkılır gibi olduğunu sandı dam loğlanıyordu üstüne yıkılıyor sandı (ÇA 118/27)

(ÇA 125/15), (ÇA 136/15), (ÇA 136/23), (ÇA 138/22), (H 144/17), (İÖ 100/4), (İÖ 151/12), (U 69/6), (GYA 55/30), (İLKÖ 63/17), (İLKÖ 182/1)

sokul-*: Girmek.

Baktık olacak gibi değil, dördümüz birden yorganın altına sokulduk. (DAK 69/4)

solu-: 1. Nefes alıp vermek.

Babam uyuyor mu, uyumuyor mu, düzenli aralıklarla derin derin soluyordu burnundan, anamı duymadı. (HI 63/3)

(ÇSBÖ 11/9), (ÇSBÖ 37/2), (ÇSBÖ 57/12), (ÇSBÖ 60/15), (ÇSBÖ 118/19), (K 28/31), (T 66/1), (İÖ 187/22), (U 76/10), (İLKÖ 125/2)

solu-: 2. Sık ve kesik soluk alıp vermek.

Şadi, “Sökül ulan, öldürürüm.” diye soluyordu. (ÇÖ 51/14)

(ÇA 25/20), (DAK 90/6), (K 27/9), (K 28/12), (T 90/25), (İLKÖ 125/2), (İLKÖ 129/30), (İLKÖ 130/9), (İLKÖ 192/14)

soluk al-: 1. Havayı ciğerlere çekmek, nefes almak.

Ölüm artık evimizde hiç beklenmeyen ve her an beklenen bir tanrı misafiridir: onun ılık, ıslak, bulaşıcı havasında soluk alıyoruz. (HI 19/19)

(HI 88/25), (HI 98/27), (ÇÖ 28/15), (ÇÖ 58/3), (ÇÖ 59/2), (ÇSBÖ 26/12), (ÇSBÖ 28/16), (ÇSBÖ 117/1), (İÖ 157/17), (KP 80/3)

soluğu (bir yerde) al-: Bir yere hemen gitmek veya sığınmak.

Çocuk bir anda soluğu dışarıda aldı (ÇA 62/7)

(ÇA 85/2), (T 121/19), (KP 53/14)

soluklan-: 2. Dinlenmek (I).

– Oturup soluklanalım biraz, dedi. (ÇSBÖ 36/30)

(AYÇ 72/3)

somur-: Dudak, dil ve soluk yardımıyla bir şeyi içine çekmek; emmek, sorumak.

Sesini somurdum. (KP 90/20)

sonunu getir-:** Başladığı bir işi bitirmek.

Yalnız şunların sonunu getirelim, dedi kartları göstererek. (GYA 78/18)

sonuçla-: Sonuçlandırmak.

Şimdi kaldığı evde, daha en az altı veya sekiz ay oturabilirdi, buna hakkı vardı, sözleşmeleri bunu sonuçluyordu. (AYÇ 26/17)

(KP 96/17)

sopa at- (veya çek-): Dövmek.

Bir sopa çekmeli deyyusa, öyle bir kötek atacaksın ki aklı başına gelecek. (GYA 11/32)

soy-: 3. Birinin üstünde, yanında veya bir yerde bulunan şeyleri çalarak alıp götürmek, dızlamak.

Öyle diyorlar öldüğü zaman da üstünden altın dökülmüş biliyorsun trafik kazasında gitti herif o zaman bile yanına kimseyi yaklaştırmamış beni soyarlar diye (ÇA 85/12)

(ÇA 117/14), (K 108/21)

soyup soğana çevir-: 1. Hiçbir şey bırakmamacasına soymak.

Üç beş elde, hepimizi soyup soğana çevirdi. (ÇÖ 50/9)

soyun-: 1. Üstündeki giysilerin bir bölümünü veya tümünü çıkarmak.

Kadın hiç acele etmeden, perdeleri çekmeden usul usul soyunurdu. (DAK 77/26)

(K 26/18)

soyun-: 3. *mecaz* Kendini herhangi bir biçimde göstermeye, bir işi, bir mesleği yapmaya girişmek.

O, bir tür küçük fahişeliğe soyunmuştu. (K 75/2)

sök-: 1. Bir şeyi bulunduğu yerden kuvvet kullanarak veya gevşeterek çıkarmak, çekip ayırmak.

Gelen malların ambalajlarını söküyorlardı, biz de, sekiz on çocuk, bunlardan çıkan çivileri doğrultuyorduk. (ÇÖ 65/18)

(U 14/3), (U 105/16), (KP 67/27)

sökül-: 2. *argo* Parayı istemeyerek vermek, harcamak.

Şadi, “Sökül ulan, öldürürüm.” diye soluyordu. (ÇÖ 51/14)

(ÇÖ 51/16)

söküp atmak-: Gözden çıkarmak, kıymak, feda etmek.

İnatçı,, doymaz suskunluk. Bir yonga gibi takılı beynime neyse.. söküp atamıyorum, ne olduğunu bilmiyorum. (HI 94/11)

(ÇSBÖ 67/29), (İÖ 128/4), (İLKÖ 61/2)

söndür-: 1. Ateş ve ışığın yanmasına, aydınlatmasına son vermek.

Annem lâmbayı söndürdü, yanıma geldi, büzüldü. (HI 79/1)

(HI 91/22), (HI 119/27), (ÇÖ 64/15), (ÇSBÖ 75/25), (ÇA 22/9), (DAK 53/17), (DAK 78/22), (K 26/14), (GYA 82/12), (KP 30/9), (KP 52/13)

söyle-: 4. Türkü, şarkı vb. okumak.

İşte şu ev.. sokağın karşı kıyısında.. penceresi yere yakın.. perdesinin ardında zayıf bir ışık parlıyor, pencereden dışarı uzanan soba borusundan dumanlar çıkıyor, bir bebek ağlıyor, bir ana duyulur duyulmaz bir sesle, ince, içli bir ninni söylüyordu. (HI 122/23)

(ÇA 64/6), (ÇA 65/3), (ÇA 149/11), (İLKÖ 112/13), (İLKÖ 153/5), (İLKÖ 160/13)

suçüstü yakala-: Suç işleyeni suçu işlediği sırada veya hareketinden çok az önce yakalamak.

İste beni, burdan gidelim, kaçıp gidelim, korkuyorum, burda daha çok kalırsak istemediğim bir şeyi yapmaktan korkuyorum, babamdan korkuyorum, halamdan.. biliyor musun babamı öldürmek istedim ben, gece, inanmazsan halama sor, suçüstü yakaladı beni, elimde çekiç.” (ÇSBÖ 137/32)

sula-: 1. Toprak, bitki, hayvan vb.ne su vermek.

Damla damla alnımın teriyle suladım orayı, bir bir taşlarını ayıkladım. (ÇSBÖ 43/24)

(T 16/6), (İÖ 141/11)

sun-: 1. Bir büyüğe veya nezaket gereğince bir kimseye bir şeyi vermek, arz etmek, yollamak, göndermek, takdim etmek.

Pis, ağır, yoğun koku suyun üstünde somutlaşmıştı sanki, halkalar halinde, sahilin her iki yakasında sıralanmış yoksul evlerin, o yoksul evlerden daha kirli, daha bakımsız, daha karanlık, daha kara görünen kocaman, çirkin fabrikaların üstünde amansız bir ağırlıkla çökmüştü, yanmış kömür kokusuyla karışan deniz yosunu ve lağım kokusu hafif bir rüzgârla ta sokakların içine değin yayılıyordu, beri yandan, hemen kıyıda yer alan tabakhanenin kokusuyla karşı kıyıdaki mezbahanın koya dökülen artıkları bu yörede doğallaşmış, kendine özgü kokuyu besliyor, katlandırıyor, yörede yaşayan insanlara o yörede yaşamının kaçınılmaz bir payı olarak sunuyor, daha önce orada yaşamamış olmalarının bir kefareti gibi yüklüyordu: bu da, doğanın o yörede yaşayanlara istihzalı bir armağanıydı, kıyının her iki yanına kurulmuş kahvelere, gazinolara hiç karşı koymadan gelirlerdi çünkü, bu kokuya aldırmazlardı, öyle ki, bu koku, alıştıktan sonra onlar için yörenin vazgeçilmez bir parçası bile olmuştu. (ÇSBÖ 121/1)

(DAK 45/13), (İÖ 43/24), (U 18/6), (KP 42/12)

sümkür-: Soluğu burundan hızla vererek sümüğü dışarı atmak.

Pınarda yüzünü yıkadı, uzun uzun sümkürdü. (HI 75/25)

süpür-: 1. Bir şeyin, bir yerin üstündeki çer çöp, toz toprak vb. şeyleri süpürge, fırça veya başka bir araçla toplamak, temizlemek.

Kolunun yeniyle alnını süpürdü, tezgâha bıraktığı çileleri torbasına tıkarak dışarı çıktı. (HI 77/27)

(HI 85/27), (HI 97/16), (ÇÖ 32/21), (ÇÖ 53/24), (ÇSBÖ 65/19), (ÇSBÖ 94/24), (ÇSBÖ 130/2), (ÇA 125/2), (ÇA 126/16), (K 6/29), (AYÇ 13/22), (GYA 73/3)

süpürt-: Süpürme işini yaptırmak.

Kenan ustanın evimizden çıktığını söylemiştim o zaman sana usta boyuna yerdeki saçları süpürtüyor bana üstüne sabun köpüğü silinmiş kılı kâğıtları topluyorum müşterilerin ceketlerini fırçalıyorum (ÇA 102/8)

sür-: 1. At, araba vb. için yönetip yürütmek, sevk etmek.

İçinde birikip kabarmış ağırlıklı yükü gözleriyle çizdiği genişçe bir kavisin üzerinden kaydırarak o kıvrımın üstüne boca ediyor, sonra zihninde çizdiği o karışık çarklarla manivelâlarla çalışan makineyi geriye doğru sürüyor, bir balya yük daha alarak gene o kıvrımın üstüne.. (HI 56/20)

(DAK 28/25), (GYA 41/26)

sür-: 7. Bir maddeyi bir yüzey üzerine ince bir tabaka olarak yaymak, dökmek, serpmek.

Daha kapıdayken, Kerem “tentürdiyot sürelim mi gene?” diye bağırdı, babam “istemez” anlamında bir el hareketi yaptı, anam “gece süreriz” dedi. (HI 63/13)

(HI 63/15), (ÇSBÖ 23/32)

sür-: 5. Dokundurmak, değdirmek.

Elimi sürüyorum. (HI 117/11)

(ÇSBÖ 32/1), (ÇSBÖ 124/11), (DAK 64/1), (K 35/16), (AYÇ 23/20), (KP 81/10)

sür-: 3. Önüne katıp götürmek.

Anamı öteki kadınları koyun sürer gibi arka odaya sürdü (ÇA 139/2)

sür-: 4. Uzatmak, ileri doğru itmek.

Bacım mangala ateş çekiyor sobadan, çaydanlığı küle sürüyor, çevresine köz parçacıklarını yığıyor. (DAK 32/9)

sür-*: Sunmak.

Gül yerine anason, ut yerine piyano.. bir arada sürüyorlardı. (GYA 105/9)

sürdür-: 2. Devam ettirmek.

O tek anın cılız zarları arasında dövüşünü sürdürmektedir. (ÇÖ 36/15)

(ÇSBÖ 36/20), (ÇSBÖ 41/24), (ÇSBÖ 43/19), (ÇSBÖ 65/29), (ÇSBÖ 68/27), (ÇSBÖ 85/31), (ÇSBÖ 86/8), (ÇSBÖ 95/10), (ÇSBÖ 107/8),

(ÇSBÖ 107/17), (ÇSBÖ 108/18), (ÇSBÖ 114/2), (ÇA 13/5), (ÇA 28/17), (ÇA 35/24), (ÇA 39/4), (ÇA 121/31), (DAK 33/26), (DAK 44/23), (DAK 48/11), (DAK 57/10), (DAK 87/12), (DAK 89/23), (K 14/24), (K 21/12), (K 23/3), (K 23/10), (K 48/32), (K 53/3), (K 53/8), (H 28/2), (H 40/19), (H 44/25), (H 71/21), (H 74/15), (H 76/15), (H 117/22), (H 127/23), (H 128/2), (H 147/4), (H 150/25), (H 152/7), (AYÇ 28/32), (AYÇ 67/5), (AYÇ 86/31), (T 8/25), (T 8/28), (T 10/4), (T 10/21), (T 10/24), (T 11/13), (T 14/30), (T 57/5), (T 82/18), (T 88/25), (T 111/3), (T 121/17), (T 127/29), (İÖ 19/17), (İÖ 86/24), (İÖ 114/1), (İÖ 119/17), (İÖ 120/6), (İÖ 135/22), (İÖ 138/28), (İÖ 138/32), (U 14/15), (U 19/8), (U 50/30), (U 67/27), (U 73/14), (U 85/3), (U 105/19), (U 117/4), (U 137/18), (U 139/11), (GYA 26/1), (GYA 101/22), (GYA 121/25), (GYA 131/13), (KP 32/3), (KP 53/8), (KP 53/18), (KP 61/2), (KP 66/18), (KP 69/24)

sürt- 3. *teklifsiz konuşmada* Başboş dolaşmak, yararsız dolaşmak.

– Nerelerde sürtüyordun? Diye sordu. (ÇSBÖ 89/23)

(İLKÖ 66/24)

sürü- 3. Herhangi bir sebepten dolayı güçlkle yürümek.

Savsak adımlarla ayaklarımı sürüyordu. (HI 30/3)

(ÇSBÖ 21/12)

sürükle- 1. Bir şeyi yerden kaldırmadan iterek veya çekerek götürmek, sürümek.

Bu halat, onu, gözünü kapadığı ülkeden gözünü açacağı ülkeye doğru çeker, sürüklerdi. (HI 10/19)

(HI 23/4), (HI 27/16), (HI 27/17), (HI 123/20), (ÇÖ 9/4), (ÇÖ 35/10), (ÇSBÖ 107/16), (ÇA 39/7), (ÇA 54/12), (ÇA 77/22), (DAK 36/12), (H 31/28), (İÖ 89/13), (İÖ 97/16), (U 53/8), (U 53/10), (U 59/30), (U 94/9), (KP 28/7)

sürükle- 3. *mecaz* İstekli olmayan birini bir yere götürmek, getirmek.

Eve gitmek istiyor, ama ayakları onu başka bir yöne sürüklüyor, yolunu uzatıyordu. (ÇÖ 75/14)

(ÇSBÖ 45/3), (ÇSBÖ 46/14), (ÇSBÖ 52/9), (ÇSBÖ 118/7), (ÇA 21/29), (ÇA 74/28), (H 83/2), (T 66/23), (GYA 111/7), (İLKÖ 131/10)

sürüklen- 2. Kendi kendini sürüklemek.

Aşağıya doğru yuvarlanır hâlde koşuyor, sürükleniyor, kapaklanıyordu. (U 63/3)

(U 84/29), (U 94/17)

sürün-: 1. Karnı üzerinde sürünerek gitmek.

Sanırım yerde sürünüyordu. (İÖ 223/15)

(İLKÖ 158/29), (İLKÖ 167/4)

süsle-: 1. Birtakım katkılarla bir şeyin daha güzel, daha göz alıcı olmasını, daha hoş görünmesini sağlamak, bezemek, bezeklemek, donatmak, tezyin etmek.

Cennet iki çubuğu birbirine tutturmaya çalışıyor çubukların biri gelinin kolları olacak öteki çubuğa da gelinin başını koyacak çaputları sarıp gelini süsleyecek sonra gelinin iki kolundan tutup sokağa çıkacağız (ÇA 131/25)

süzül-: 5. mecaz İnsan sessiz, gizlice ve kayıyormuş gibi gitmek.

Sonra sessizce kımıldadı yerinden ve Keriman'a doğru süzüldü. (ÇÖ 91/23)

(ÇSBÖ 116/28), (ÇA 41/30), (ÇA 52/24), (ÇA 118/8), (ÇA 156/2), (AYÇ 42/6), (T 98/1), (İÖ 212/19), (İLKÖ 192/9), (KP 13/8)

süzül-: 2. Akmak.

Göz pınarlarından iki iri yaş süzüldü. (ÇSBÖ 63/1)

(ÇSBÖ 115/14), (ÇSBÖ 123/15), (H 127/13), (H 150/4), (T 13/15), (İÖ 200/2), (KP 41/17)

süzül-: 4. mecaz Sessizce ve görünür bir hareket yapmadan ilerlemek.

Kadın merdivenin üst sahanlığında bekliyordu elleri iki yanına sarkmıştı önlüğü kirli yağ lekeleriyle doluydu dudağının kenarında külü uzamış yanan bir sigaranın dumanı yüzünden incecik yukarı doğru süzülüyordu kadının bakışları hırstan sinirden çakmak çakmak yanıyordu (ÇA 12/18)

(ÇA 27/4), (DAK 47/11), (DAK 74/7), (DAK 75/26), (H 121/4), (AYÇ 60/16), (T 107/3), (İÖ 30/19), (İÖ 36/4), (İÖ 85/8), (İÖ 116/8), (İÖ 116/8), (U 72/20), (GYA 111/4)

şaka yap-: Şaka niteliğinde bir şey yapmak veya söylemek.

Genç adam, şaka mı yapıyor diye baktı onun yüzüne. (H 44/1)

(H 117/24), (İLKÖ 116/26)

şarkı söyle-: Belirli bir besteye göre güfteyi uyumlu olarak okumak.

Gülüyor oynuyor ıslık çalıyor şarkı söylüyordu. (İLKÖ 71/12)

şartlandır-: Şartlanmasını sağlamak, koşullandırmak.

Bizi, varlığını bilmediğimiz, yaşamadığımız ama özlemini çektiğimiz bir dünyayla şartlandırı, gerçek bir dünyaydı bu, bir gün, bütün insanların yaşayacağı öyle bir dünyada yaşamaya özendirdi. (ÇSBÖ 125/16)

şaşma-:** Yolundan sapmamak, gidişini değiştirmemek veya yanılmamak.

Onu maskesinden bile tanıyacaktı, şaşmazdı. (AYÇ 68/4)

(GYA 64/11)

şaşırt-: 1. Şaşırtmasına sebep olmak.

Ama onunla böyle apansız karşılaşmak, yüz yüze gelmek gene de şaşırtmıştı onu, ağına gitmişti. (HI 18/23)

(HI 125/12), (T 114/31), (GYA 95/12), (GYA 103/3)

şenlendir-: Şenlenmesini sağlamak.

köpekler şenlendirir oraları (ÇA 150/2)

(K 6/13)

şeytan dürt-: Durup dururken uygunsuz, kötü bir davranışta bulunmak.

Şeytan dürttü. (ÇÖ 67/14)

(ÇA 70/27), (ÇA 103/1)

şımar-: Kendisine gösterilen sevgi ve saygıdan veya verilen değerden yüreklenererek yersiz ve aşırı davranışlarda bulunmak.

“Lan deyyus” lafını duyunca nerdeyse şımarırdık. (DAK 31/29)

şımart-: Şımarmasına yol açmak, yüzlemek.

Hep sen şımartıyorsun onu zaten dedi anam (ÇA 129/4)

(H 65/5), (H 65/7)

şiddetlendir-: Şiddetini giderek artırmak.

Kötü bir gece geçirdim dün, hükümete gelirken başım ağrıyordu, uykusuzluğum bastırıyordu ve güneş ağrısı şiddetlendiriyordu, yanına çağırdıkları zaman savcıyı görmüyordum, bir şey sanki parlıyordu ve savcının yüzü hep karanlık kalıyordu ve bir yandan bacım ağlıyordu kelime söylemeden. (ÇÖ 87/21)

şişir-: 1. Üfleyerek veya araç kullanarak şişkin bir duruma getirmek.

Deriyi şişiriyor. (İLKÖ 38/18)

şişle-: 1. Birine veya bir şeye şiş saplamak, şiş batırmak.

“Ne yangını be, herifi şişlemişler, görmüyon mu?” (T 95/6)

tabasbus et-: Yaltaklanmak.

İyi de, kendini böylesine aşağılayan bu pis, bu kör şeytana niçin tabasbus ediyordu! (H 33/23)

taciz et-: Sıkıntı vermek, rahatsız etmek.

Nasıl acıtır, nasıl taciz eder.. ama sineğin gıdasıdır o. (AYÇ 56/10)

tacizlik ver-: 1. Tedirgin etmek.

Susun diye bağırdı tacizlik vermeyin hem burda ne duruyorsunuz böyle içeriye arka odaya girin (ÇA 138/29)

tadını çıkart-:** Bir şeyin, bir durumun verdiği güzellikten veya sağladığı imkânlardan yeteri kadar faydalanmak.

atlılar koşuyor ve onlar —onlar, yani ikisi, kocası ve kendisi uçuyordu: daha evli değillerdi o zaman, yalnızca birbirini tanımış olmanın tadını çıkartıyorlardı. (H 54/7)

tahrif et-: Bozmak, değiştirmek.

O sırra aşına olan birileri çıkar diye, sırrın köşe bucağını tahrif ediyordu... (İÖ 196/14)

tahrir et-: 2. Kışkırtmak.

“Ben başlamıyorum, sen tahrir ediyorsun, o eve adımımı atmadım diyorsun. Görmüşler seni.” (H 134/16)

tak- 1. Bir şeyi başka bir yere uygun bir biçimde tutturmak, iliştiirmek, geçirmek.

Elbisesini değiştirdi kravatını da taktı (ÇA 50/9)

(ÇA 113/9), (DAK 76/7), (H 125/26), (AYÇ 9/20), (AYÇ 65/1), (T 39/7), (İÖ 28/17)

takas et-: 2. Değiştirmek.

Giyecek, yağ, tuz, gaz gibi şeylerle takas ederlerdi. (ÇSBÖ 8/14)

takıl-* Bir durumu yaşatacak şekilde vakit geçirmek, insanı bir duruma götüren sebeplerle oyalanmak.

Ben, bu sohbetlerin zevkini tatmanın yanında bir ölçüde nostalji de takılıyorum. (İÖ 51/17)

takıp takıştır-: Özenerek süslenmek.

Çayın suyu kaynıyordu, bir ağaçtan bir yaprak düşüyordu, bir korna sesi ıssız bir dağ başında sabahın güneşine birden patlayıveren bir kır çiçeği, mazot kokusu, unutulmuş bülbül sesi, kır çiçekleri üzerine serpilmiş sakın, arı çiğ tanecikleri, motorlar ve fabrikalar, zift kokusu, güneşte eriyen bir nesneler, hep

bunlar, her yerde, aynı anda.. bir balıkçı pantolonu aldı kendisine, incik boncuk aldı, takip takıştırdı Sitare, entelektüel kadın olmanın başarısıdır bu. (GYA 12/20)

takip et-: 2. Belli bir yöne gitmek.

Ordan hemşerim şu dereyi takip et geldik sayılır (ÇA 70/15)

takip et-: 1. Yetişmek, yakalamak veya bulmak amacıyla birinin arkasından gitmek, izlemek.

Bizi takip ediyor bunlar hısım Allah belamı versin şu gri ceketli tarlaya gelmişti buydu gelen seni sorduysun (ÇA 87/25)

takip ettir-:** Birinin arkasından gitme, izleme işini yaptırmak.

“Beni takip mi ettiriyorsun?” (H 134/18)

talán et-: Yağmalamak, talanlamak.

Öyle” dedi Şermin “hiç boş bırakmaya gelmez, iki günde talán ederler evi.” (ÇSBÖ 94/23)

tamamla-: 1. Tam ve eksiksiz duruma getirmek; tamlamak.

Gerisini getirmek için: “Onaltı yaşlarında falandım.” diye tamamladı. (ÇÖ 10/11)

(ÇSBÖ 15/29), (ÇA 80/32), (T 128/4), (İÖ 34/30), (İÖ 120/7)

tanımazlıktan gel-: Bir kimseyi tanıdığı hâlde tanıımıyormuş gibi davranmak.

Yoksa tanımazlıktan mı gelmeliydim? (T 75/14)

(İÖ 104/13)

tart-: 2. Bir şeyi avuç içinde sallayarak ağırlığını kestirmeye çalışmak.

Kemerini gevşetti tabancayı çıkarıp çekmecenin üstüne bıraktı sonra somyanın üstünden geçerek tahta dolaptan bir elbise çıkardı somyaya attı çiviye asılı bir gömlek geçti eline onu da elbisenin yanına fırlattı elini dolabın içinde dolaştırdı başka ne gerekebilir diye düşündü düğümü çözülmemiş ince yağlı bir kravat tutup çekti başından geçireceği yeri halka yapıp ışığa tuttu baktı onu da ötekilerin yanına attı dolabın kapağını örtmeden ve örtmediğini de ayırt etmeden somyanın üstünden öbür yana sıçradı sessizce gözleri iyice alışmıştı karanlığa çekmecenin üstündeki tabancayı avuçladı eliyle tartıyormuş gibi yaptı (ÇA 50/5)

(İLKÖ 54/16)

tasla-: 1. mecaz Kendinde olmayan bir özelliği varmış gibi göstermek; geçinmek, satmak.

Horozlanan, yani söven, ötekine üstünlük taslıyor. (İÖ 34/1)

taşı-: 1. Bir şeyi bir yerden alıp başka bir yere götürmek, gezdirmek.

Bir yerde durgun bir suya bırakılan küçük bir taş, ince, cılız dalgacıkları kıyılarına taşıldı. (HI 89/29)

(HI 94/24), (ÇÖ 17/4), (ÇSBÖ 9/3), (ÇSBÖ 9/4), (ÇSBÖ 22/2), (ÇA 120/26), (DAK 72/10), (DAK 79/17), (K 13/13), (K 54/3), (AYÇ 10/6), (AYÇ 63/15), (İÖ 106/10), (İÖ 186/10), (U 54/20), (U 141/1), (GYA 73/9), (GYA 74/23), (GYA 123/6), (İLKÖ 151/7)

taşın-: 2. Başka bir yere gitmek, göçmek.

İşte bu odaya taşındım o zaman. (HI 38/11)

(HI 75/12), (ÇÖ 21/24), (ÇÖ 23/27), (U 28/5)

taşınıp dur-:** İkide bir taşınmak.

Ordan oraya taşınıp duruyorduk. (T 76/15)

taşıyıp dur-:** Taşıma işini sürdürmek.

Baba, oğul yere kurulu sofra tahtasının önünde oturlurlarken, ana sofraya ekmek, bardak, kaşık, şeker taşıyıp durdu. (DAK 45/10)

(İÖ 86/18)

tatlıya bağla-: Kavgalı bir işi gönül hoşluğuyla bitirmek.

Ejder bak bu işi tatlıya bağlayalım yoksa (ÇA 13/25)

tazele-: 1. Yenisiyle veya tazesıyla değiştirmek.

Çayları tazelediler. (ÇÖ 65/12)

(ÇSBÖ 122/32), (AYÇ 76/4), (İLKÖ 199/18)

tedavi et-: 1. İyileştirmek amacıyla sağlık uygulamalarından geçirmek, sağaltmak.

Kocasını, anasından öğrendiği bir usulle kendisi tedavi ediyordu. (ÇÖ 53/21)

tekbir al-:** “Allahuekber” diyerek Allah’ı ululamak, yüceltmek; Allah’ı ululayarak namaza başlamak.

Sonra, Allahuekber, diyerek tekbir aldı. (K 47/12)

tekme at- (veya vur-): 1. Ayakla bir yere sertçe vurmak.

Kamber, ne yaptığını bilmeden, hayvanın kıcına bir tekme attı. (ÇSBÖ 31/23)

tekmele-: 1. Tekme vurmak, tekme atmak, tepiklemek.

Yeri tekmelemiş, isyan etmişti: annesinin kendisini duymasını istedi, belki duyuyordu. (ÇSBÖ 116/3)

(ÇA 103/21), (K 18/31), (K 18/31), (T 72/10), (U 67/12)

tekrarla-: Bir işi bir kez daha yapmak, yinelemek, tazelemek, tekrar etmek.

Durdu, hep yüzüme bakarak “geç olacak” diye tekrarladı. (HI 22/24)

(DAK 12/17), (DAK 65/29), (K 57/5), (K 79/16), (K 104/2), (İÖ 90/16), (İÖ 117/4), (İÖ 151/15), (GYA 81/1), (GYA 111/23), (GYA 113/31), (İLKÖ 99/4), (İLKÖ 105/19)

tekrarlayıp dur-:** Tekrarlamaya devam etmek, sürekli tekrarlamak.

Kadın kıpırdamadı dirsekleriyle yüzünü kapatmıştı dizlerini karnına doğru çekmişti genç adamın kendini sarsmasını yüzüne vurmasını yalvarmasını beklemiyordu hiçbir şey beklemiyordu yalnız kendi karanlığının o adsız derinliğine gömülmüş duruyor o adsız karanlık ülkenin sınır tanımayan girdabında karanlık oyuklara doğru döne döne uzaklaşıyordu sus bile demedi bu yüzden ötekinin katı yalvaran sesini bile duymadı ötekiyse çaresiz bir ısrarla tekrarlayıp duruyordu kadının adını (ÇA 37/6)

(GYA 46/25)

temizle-: 1. Bir şeyi, bir yeri temiz duruma getirmek; paklamak.

Ocağın yanına asılı bir bezle lambanın şişesini temizledi, fitilini yekindirdi, ocakta tutuşturduğu bir çöple fitili ateşledi. (ÇSBÖ 72/13)

(ÇSBÖ 111/23), (ÇA 18/9), (ÇA 43/19), (ÇA 100/21), (ÇA 130/2), (DAK 38/5), (DAK 48/2), (H 75/19), (T 82/11), (GYA 77/3), (İLKÖ 197/7), (İLKÖ 198/18), (İLKÖ 200/25)

temizle-: 4. argo Öldürmek, yok etmek.

– Temizlesek?? (İLKÖ 197/7)

(İLKÖ 197/11), (İLKÖ 200/6)

temizlen-* Kendi kendini temizlemek.

Açıktan akan derede yüzünü yıkadı parçalanmış gibi görünen elbisesine su sıçrattı sular boğazından göğsüne sızdı bir serinlik değil de bulantı geldi içine temizleneyim derken galiba iyice çamura belenmişti üstü başı kan pıhtılarıyla lekelenmiş sandı felaket bir şey be canına yandığının diye söylendi ayakları derenin kenarındaki ince milin içine gömüldü yürümeye çalışırken iyice gömüldü çirkefin içine az ilerde kuru toprağın üstünde pat pat vurdu kunduralarını yere ve gene yürümeye başladı ağaçların arasından (ÇA 30/29)

(İLKÖ 34/1)

tempo tut-: El çırparak veya el ve ayaklarını bir yere vurarak bir müziğe eşlik etmek.

Tam o sırada masaların arasından bir alkış sesi yükseldi bir darbuka alkış seslerine tempo tuttu oturanlardan kimileri ayağa kalkmaya çalışıyordu (ÇA 80/5)
(İÖ 170/11)

temsil et-: 1. Hak ve görev bakımından bir kimse veya topluluğun adına davranmak.

Acaba gerçekten her katılımcı kendi zatını mı temsil ediyordu? (İÖ 18/19)

teneffüs et-: Soluk almak.

Fenaya değil bekaya gidiyorsun ademe değil vücudu daimeye sevk olunuyorsun zulümata değil âlemi nûra giriyorsun kesrette boğulmayacaksın vahdet dairesinde teneffüs edeceksin (ÇA 137/18)

tep-*: Ayağı ile vurmak, ayağı ile vurarak sıkıştırmak.

Kamber, kurumuş postallarını güçlükle geçirdi ayağına, birkaç kez yerleri tepti postalların ayağına iyice oturup oturmadığını sınamak için. (ÇSBÖ 16/3)
(ÇA 95/23)

tep-: 4. Silah ateşlendiğinde arkaya baskı yapmak.

Silah ters tepmiştir. (K 76/25)

tepele-: 1. Ayakları altında ezmek.

Sen daha hastasın, belin ağrıyor dediysek de, başa çıkmak ne mümkün, bizimle birlik olup üzüm tepeledi, sırayı kürekledi. (ÇÖ 59/5)

tepin-: 1. Ayaklarının hızla yere veya bir şeye üst üste vurmak.

Beygir, kişneyerek tepinidi bir kez olduğu yerde. (ÇSBÖ 31/23)

(ÇSBÖ 68/18), (ÇA 73/7), (ÇA 154/9), (İÖ 39/22)

tepin-: 2. Öfke veya sevincini açığa vuracak davranışlarda bulunmak, bulunduğu yerde çok hareketlenmek.

Eve dönme arzusu, içinde birden çılgınca tepinidi. (AYÇ 19/13)

tepinip dur-:** Tepinme işini sürdürmek.

Onların gocuklarına sarındığı, ellerini hohlayarak ısıttığı anda ve yerde, ben bir kenara atılmış, üşümekten ya da aşırı ısınmaktan ne yapacağını bilemez hâlde tepinip duruyordum. (KP 100/23)

tepki göster-: Bir olay veya durum karşısındaki düşüncesini söz veya davranışla belirtmek, tepki koymak.

Babası, hiçbir şeye, hiçbir tepki göstermedi. (ÇÖ 57/29)

(ÇÖ 59/32), (ÇSBÖ 32/2), (ÇSBÖ 72/19)

tepki ver-: Herhangi bir etkiye karşı söz veya davranışla karşılık vermek.

Uzanıp dokunmak isteseniz tepki vermeyecekti, aldırmağlıından çok dokunulduğunu fark etmemesinden... (U 42/24)

terennüm et-*: Yavaş, güzel ve alçak sesle, dokunaklı bir şekilde söylemek, okumak.

Şairin gözü, içine batıp kaldığı mavi yeşil kara lekeli deniz suyunun yüzeyinde, o suyun tuzlu tadında, şimdiye değin bile getirilmemiş olan şiiri terennüm ediyor.. (İÖ 168/13)

(İÖ 169/24)

terk et-: 1. Ayrılmak.

Biliyorum, o da terk etti beni. (HI 114/26)

(ÇSBÖ 40/17), (ÇSBÖ 40/21), (DAK 19/23), (DAK 72/11), (DAK 90/11), (K 87/5), (K 87/6), (K 87/6), (H 25/11), (H 25/12), (H 115/26), (H 115/29), (H 118/2), (AYÇ 74/6), (T 18/18), (T 24/15), (T 64/18), (U 71/18), (U 108/12), (U 108/23), (U 108/26), (KP 38/16)

teselli et- (ver-): Avutmak.

Ben böyle hazdan erimişken beni teselli ediyorlar. (HI 123/21)

teslim et-: 1. Bir şeyi sahibine vermek.

Köye giden birine rastlayınca, atı ona teslim ettim, götürüp Bayramgile bıraksın diye, sonra da saatlerce yayan yürüdüm eve gelinceye değin. (ÇSBÖ 39/21)

(H 127/5)

tespih çek-: 1. Tespihin tanelerini birer birer iki parmak arasından geçirmek.

Büyükana, bir uyurgezerin yüz anlatımıyla tespih çekmektedir. (ÇÖ 31/29)

teşebbüs et-: Girişmek, el atmak.

Yusuf sonunda usanmış bir halde başını pencereden yana çevirmeye teşebbüs etti. (K 108/6)

(U 141/19)

teşhir et-: 1. Göstermek.

Zelda mankindir, üstünde her an yeni bir elbise teşhir ediyor havasındadır ve Sitare'nin ressam dostuyla –ressam değil adi bir boyacıdır diyorlar onun için– aralarında gelişen arkadaşlık kimsenin gözünden kaçmamaktadır. (GYA 16/21)

tetiğe bas- (veya dokun-): Ateş etmek.

Al, tetiğe bas şimdi. (T 82/26)

tetiği çek-: Tetiğe basmak.

“Bu nedir biliyor musun, dedi sorusuna cevap beklemeden ve sürdürdü, buna rulet derler, Rus ruleti.. bu yuvalardan birine bir adet kurşun yerleştirilir, sonra tabancanın toplusu döndürülür ve tetik çekilir, eğer kurşun namlunun ucundaysa hedefe yönelir, yok eğer kurşun orda değilse, bu sefer silahı karşı taraf alır ve tetiği o çeker.” (T 82/23)

tık-: 1. İterek, zorla, aceleyle sokmak.

Garip bir evcenlikle radyoyu aramaya başladı, çekmeceleri boşaltırken çamaşırları gelişigüzel yere döküldü, onları alıp yeniden çekmecelere tıktı, sonra radyoyu konsolun altındaki boşlukta buldu, herhangi bir istasyonu açıp Sadık’a uzattı. (ÇSBÖ 132/7)

(ÇA 96/6)

tıka-: 2. Yol, su, geçit vb. şeyleri bir engelle işlemez, akmaz, geçilmez duruma getirmek.

Onun adını çağırdı ama sesi içinde kaldı, dışarıya hiçbir yankı vurmadı, çünkü aynı anda babasının sesi tıkadı kendisinininkini: – Kaltak! (ÇSBÖ 142/4)

(K 84/17)

tıkırdat-: 1. Tıkırdamasını sağlamak, tıkırdamasına sebep olmak.

Annemin hayaleti kapıda göründü, kapıyı tıkırdattı. (KP 58/16)

tıkıştır-: 1. Boş yer kalmayacak biçimde doldurmak, gelişigüzel koymak, tıka basa sokmak.

Ağır soluklar, ürkek adımlarla kaymadan, yolundan şaşmadan, özenle yürüyor –yürümüş, yaşantısının her parçasını bir köşelere tıkıştırmış, bir yerlerde unutmuş, dağılıp dağılıp toplanarak kim bilir belki istemeden, belki isteklerle, belki doğrudan doğruya düşünmeden, ama hiç olmazsa alt düşüncesinde hep bunları yaşayarak bir çizgiye yaklaşmış, varıp dayanmış. (HI 68/21)

(ÇÖ 59/19), (ÇA 54/7), (ÇA 139/13), (DAK 81/13)

tıklat-: “Tık” sesi çıkararak hafifçe vurmak.

Kanepenin karşısındaki odanın kapısını tıklattı, içeriye girdi. (ÇÖ 83/27)

(DAK 51/19), (K 40/3), (H 28/27), (H 149/6), (KP 99/21)

tımar et-*: Düzeltmek, düzenlemek, iyi ve verimli duruma getirmek.

“Bu yıl bağı tımar etmeli. Rahmetli, her şeyin bıraktığı gibi kaldığını görse deli olurdu.” (HI 76/23)

(İÖ 141/12)

tımar ettir-:** Tımar işini yaptırmak.

Bu yıl bağı tımar ettireceğim. (ÇÖ 23/9)

tıngırdat-: 2. Çalgıyı biraz çalabilmek, tıngıldatmak.

Neyse.. adam, iki yıllık evliliğimiz süresince bir tek gün bir gitar tıngırdatmadı, ama benim de aklıma, ona ‘sen niye gitar çalmıyorsun?’ diye sormak gelmedi. (H 88/12)

tıpışla-*: Hafifçe vurmak.

Adam bu kez atın sağrısını tıpışladı. (HI 107/4)

tıraş ol-: Erkek saçını, sakalını kesmek veya berberde kestirmek.

Konsolun üstündeki ceviz çerçeveli büyük aynada yüzüne baktı, boğazına doğru inen sakallarını çekiştirdi, sakalları orada geriye döner, canını acıtırırlardı, bulabildiği birkaç kılı cımbızla çekip çıkardı, sonra tıraş takımını hazırladı, tıraş oldu. (ÇSBÖ 127/8)

(DAK 9/20)

tırmala-: 1. Tırnaklarıyla çizmek veya hırpalamak, tırnaklamak, tırmıklamak, cırmalamak.

Eli bir yosuna değdi; şimdi parmak uçlarıyla bir kaya parçasını -kaya olduğunu düşündüğü sert bir cismi- tırmalıyordu.. (İÖ 135/11)

tırman-: 4. Bir şeyin eğimini izleyerek yükselmek.

Sonra karanlık, zehirlenmiş bir bedenden yukarı çıkar gibi, tepenin uçlarına doğru tırmanır. (ÇÖ 31/18)

(T 57/3), (İLKÖ 167/14)

tırman-: 2. Yokuş, merdiven vb. çıkmak.

Gerçekten de, aşağıdaki patikadan ayrılmış, iki kişi amacı tırmanıyordu kendilerine doğru. (ÇSBÖ 62/10)

(ÇSBÖ 62/16), (ÇSBÖ 112/30), (ÇA 19/18), (K 42/22), (AYÇ 79/18), (U 37/2), (İLKÖ 181/28), (KP 48/10), (KP 57/19), (KP 68/24)

tırmanıp dur-*: Tırmanma işini sürdürmek.

Dünya tekerleği Babil Kulesinin spiral yokuşunu tırmanıp duruyordu. (AYÇ 57/12)

tırmıkla-: 1. Tırmalamak.

Tülü bakıyor, boyuna karanlığı tırmıklıyordu kırmızı gözleriyle. (HI 52/22)

titizlen-: 1. Çok dikkat ve özenle davranmak veya böyle davranılmasını istemek, titiz olmak, titizlik göstermek.

Derbeder, gelişigüzel giyinmiş görünenler bile öyle görünmek için titizlenmişlerdi. (T 110/19)

titret-: 1. Titremesine yol açmak.

Tıkırtıyla geçen bir arabanın sesi, pencere camlarını titretti, canlı varlığı yakalayan gergin bağlarını gevşetti, çözülmeye hazır duruma getirdi. (ÇÖ 14/28)

tokalaş-: Birbirinin elini sıkmak, el sıkışmak.

Elini uzattı, tokalaştılar, biri bir yana, öbürü öbür yana ayrıldılar. (ÇÖ 10/15)

tokatla-: 1. Tokat atmak.

Yağmur, camı durmadan tokatlıyor, dışarıda ak bir çamaşır, karanlık boşlukta dalgalanıyordu. (HI 93/2)

(ÇSBÖ 86/11), (H 104/1), (T 112/27)

toparla-*: Toplayıp götürmek.

Kadınlar sofrayı toparladı. (ÇSBÖ 71/13)

toparla-: 1. Bir araya getirmek, toplu bir duruma sokmak.

Hafızın sözleri içinde konuşmasının aralıklarında baklava gibi bir korkunun biçimine girerek gelip yüzlerimize oturdu ayaklarımı toparladım iyice sokuldum neneme bana top getirmez ölüm bana at getirmez (ÇA 136/23)

(DAK 48/23)

toparla-: 4. Çekidüzen vermek.

“Ben de ortalığı toparlayım öyleyse.” (AYÇ 11/22)

toparlan-*: Kendi kendini toplamak, vaziyetini düzeltmek.

Ama adamın işaretiyle toparlandı. (ÇÖ 59/14)

(ÇSBÖ 67/19), (ÇSBÖ 112/26), (ÇSBÖ 112/29), (ÇA 33/12), (ÇA 92/4), (DAK 29/13), (K 28/27), (H 48/19), (H 73/2), (İÖ 212/9), (GYA 118/21)

toparlan-: 6. Bir işi, bir hareketi yapmaya hazır duruma gelmek.

Onu alıp bilmediği bir dünyaya doğru yola çıkabilirdi: geldim, hazırım, haydi toparlan, gidiyoruz. (K 40/2)

topla-: 5. Bir araya getirmek, düzene sokmak, düzeltmek.

Parmaklarını topladı. (HI 8/17)

(ÇÖ 15/8), (ÇÖ 39/21), (ÇSBÖ 75/21), (ÇSBÖ 94/17), (ÇSBÖ 94/18), (ÇSBÖ 101/21), (ÇSBÖ 102/9), (ÇA 50/30), (DAK 70/26), (K 45/9), (U 136/7), (İLKÖ 165/27)

topla-: 1. Bir araya getirmek, cemetmek.

Bazı geceler, bizi başına toplar, Kur'an'dan kalın, düzgün sesiyle parçalar okurdu. (HI 19/9)

(ÇÖ 21/32), (ÇSBÖ 38/1), (GYA 37/5), (GYA 45/27)

topla-: 2. Devşirmek.

Oturduğum yerden, sofaya bakan odanın penceresinden dışarıyı görünüyor, orada annem, düşünceli düşünceli, iplere takılı çamaşır mandallarını topluyordu. (HI 17/8)

(HI 96/12), (ÇÖ 58/32), (ÇA 102/9), (U 105/20), (GYA 38/14), (GYA 67/9), (GYA 124/9)

toplan-: 2. Bir araya gelmek; birikmek, toplaşmak.

Öbür konuklardan bir öbek sobanın çevresine toplandı, kimileri de uykusuna daldı. (HI 34/30)

(HI 73/25), (HI 74/26), (HI 107/16), (ÇÖ 25/4), (ÇÖ 33/27), (ÇÖ 85/22), (ÇÖ 85/27), (ÇÖ 85/29), (ÇÖ 89/23), (ÇSBÖ 127/26), (ÇA 99/12), (ÇA 138/10), (H 7/7), (H 8/7), (T 93/4), (İÖ 19/7), (İÖ 187/5), (U 24/11), (U 117/25), (GYA 66/30)

toplaş-: 1. Toplanmak.

Bu koyunlar sabahtan bu yana bu mezarlıkta otluyorlar, onları, ne kadar uğraştımsa da buradan süremedim, ilkin gidiyorlar, ama çok geçmeden gene gelip bu gölgesiz, güneş altındaki mezarın çevresinde toplaşıyorlar. (K 58/5)

(İLKÖ 167/15)

tortop ol-: Top biçimine girmek.

Karısıysa kollarını kucağında toplamış, tortop olmuştu. (ÇSBÖ 38/2)

(ÇA 37/21), (ÇA 123/15), (U 56/14)

tosla-: 1. Tos vurmak.

Hey şef biraz buz mu getirecektin ne bize neyse nerde kalmıştım herif de kalabalığın içinde şaşkın şaşkın bakınıp duruyordu da biri kolundan tutup silkelemiyordu yakasına yapışıp suratı budur diye tosladım tam orta yerine sendeleyip düştü (ÇA 84/11)

(U 42/3)

tosla-: 4. *argo* Para vermek.

Sen bana bir şarap parası toslasana yeğenim. (K 94/15)

(K 109/24)

tosla-: 3. Öndeki cismi görmeyerek hızla ona çarpmak.

Kütük birden bir kayaya tosladı. (İÖ 60/14)

toslaş-: Birbirine tos vurmak.

İşte bir kez daha, ama bu kez farklı bir düzlemde düz mantığın açmazı ile toslaşıyordu. (K 86/4)

tostopak et-*: Bütünüyle toparlak bir hâle getirmek.

Kadın başı yere çakılı duruyordu tülbindini avucunun içinde tostopak etmiş ağzına bastırıyordu (ÇA 123/23)

toz ol-: 2. *argo* Kaybolup gitmek, kaçmak, uzaklaşmak.

Seni zorlamıyorum ben bak arkadaşça ister gel ister kal bu geceden sonra yoğum ben buralarda yani gideceğim toz olacağım (ÇA 77/3)

tozu dumana kat-: 2. Toz kaldırarak hızla gitmek veya kaçmak.

Ara sıra geçen, içi ırgat dolu kamyonlar, tozu dumana katmaktalardı. (İLKÖ 148/1)

tozlat-:** Tozlanmasına sebep olmak, toz etmek.

“Dokunma ona, diyor, üstünü başını tozlatacaksın şimdi.” (T 9/25)

tökezle-: 1. Yürürken ayağı bir yere çarpıp veya ayakları birbirine dolanıp sendelemek.

Çoğu zaman eteklerini kaldırmayı unutur, o zaman da ayakları eteğine dolaşır, merdivende tökezlerdi. (AYÇ 72/1)

(KP 47/3)

tökezlet-: Tökezleme işini yaptırmak.

İçinde, kendisini ona yaklaştırmaktan alıkoyan duygu hızla geliyordu, reddedilme korkusu (bundan niçin korktuğunu açıklayamıyordu ama gitgide umarsız biçimde içine gömüldüğünü duyuyor, bu korkuyu yakaladıkça kendinden tiksiniyordu) her adımda kendisini tökezletiyordu. (ÇSBÖ 82/32)

tur at-: 1. Dolaşmak, dolaşıp gelmek, dönmek.

Çarli ayağa kalkıyor, Sitare, Çarli'nin dayandığı bastonu kapıp atıyor, Çarli ayağını sürükleyerek bir tur atıyor salonun ortasında konukların neşeli –

aslındaysa hüznü dolu, acımalı bakışları altında– koltuğuna dönerken hepsi el çırpıyor Çarlı'nın başarısına. (GYA 17/9)

turşusunu kur-: “Bir şeyin elden çıkarılması gerektiği hâlde buna bir türlü kıyamamak” anlamında kınama yollu söylenen bir söz.

Turşusunu kur dedi Cennet (ÇA 131/10)

(ÇA 131/10), (U 105/6)

tuşla- (I): Telefonun tuşlarına basmak.

... ne yapacağımı önceden kararlaştırmışımcasına telefona yöneldim polisi tuşladım... (T 84/19)

tut-: 1. Elde bulundurmak, ele almak.

Ellerinde okşar gibi tutuyordu onu. (HI 22/10)

(HI 24/21), (HI 48/18), (HI 105/23), (HI 117/5), (ÇÖ 12/19), (ÇÖ 13/2), (ÇÖ 13/20), (ÇÖ 14/7), (ÇÖ 54/9), (ÇSBÖ 10/25), (ÇSBÖ 25/28), (ÇÖ 74/17), (ÇSBÖ 49/13), (ÇSBÖ 66/7), (ÇSBÖ 72/8), (ÇSBÖ 87/6), (ÇSBÖ 91/19), (ÇSBÖ 109/4), (ÇSBÖ 110/24), (ÇSBÖ 112/26), (ÇSBÖ 117/23), (ÇSBÖ 118/22), (ÇSBÖ 124/9), (ÇSBÖ 131/5), (ÇSBÖ 134/13), (ÇA 21/15), (ÇA 22/14), (ÇA 25/23), (ÇA 39/6), (ÇA 68/13), (ÇA 74/13), (ÇA 81/21), (ÇA 81/22), (ÇA 81/23), (ÇA 86/8), (ÇA 102/29), (ÇA 113/2), (ÇA 131/32), (ÇA 131/32), (ÇA 146/16), (ÇA 149/23), (ÇA 155/6), (ÇA 156/7), (DAK 46/25), (DAK 57/18), (DAK 95/16), (K 27/11), (K 27/28), (K 78/11), (H 44/9), (H 44/22), (H 50/26), (H 62/5), (H 74/10), (H 76/5), (H 83/2), (H 97/27), (H 107/12), (H 123/12), (H 152/18), (AYÇ 32/18), (AYÇ 34/21), (AYÇ 54/22), (AYÇ 57/15), (AYÇ 77/15), (AYÇ 77/17), (T 37/17), (T 43/2), (T 58/16), (T 78/27), (T 83/23), (T 107/4), (T 115/19), (T 117/11), (T 126/22), (T 126/24), (İÖ 12/19), (İÖ 15/18), (İÖ 56/17), (İÖ 200/16), (İÖ 215/25), (İÖ 227/19), (İÖ 227/20), (İÖ 229/20), (U 12/2), (U 23/1), (U 24/12), (U 44/26), (U 47/9), (U 50/4), (U 51/17), (U 51/18), (U 61/2), (U 65/9), (U 67/6), (U 75/4), (U 77/14), (U 85/17), (U 89/3), (U 100/8), (U 117/22), (U 136/14), (GYA 37/3), (GYA 37/14), (GYA 100/18), (GYA 100/21), (GYA 101/19), (İLKÖ 34/11), (İLKÖ 65/17), (İLKÖ 69/21), (İLKÖ 97/15), (İLKÖ 104/9), (İLKÖ 136/11), (İLKÖ 142/12), (İLKÖ 143/5), (İLKÖ 167/18), (KP 28/4), (KP 100/15)

tut-: 23. Bir yere yaklaştırmak.

Getirip sandığın ağzına tuttum. (HI 22/5)

(ÇA 40/2), (ÇA 49/30), (ÇA 75/26), (ÇA 134/4), (ÇA 148/14), (H 73/19), (H 99/27), (T 10/19), (U 136/23), (İLKÖ 53/25)

tut-: 17. Ulaşmak, varmak.

Avluda, bir kovanın tıngırtısı yapıyınız, kederli bir bükülüşle uzadı, yukarı doğru kıvrıldı, pınarın tekdüze hışırtılı su sesini tuttu ve yüksek ağaçların tepelerinde, kırılıp düştü. (HI 71/5)

tut-: 2. Ele geçirmek, yakalamak.

Şimdi nasıl tutacak beni. (HI 104/32)

(ÇÖ 8/18), (ÇÖ 54/32), (ÇSBÖ 50/6), (ÇSBÖ 110/13), (K 55/13), (H 76/19), (İLKÖ 119/15)

tut-: 4. Yanında bulundurmak, alıkoymak.

“Seni tuttum.” dedi İdris. (ÇÖ 10/15)

(ÇA 75/4), (GYA 53/19), (KP 90/23)

tut-: 14. Hizmetine almak veya kiralamak.

Kimseye haber vermeden, birkaç sokak ilerde bir ev tuttu. (ÇÖ 21/23)

(ÇA 59/24), (H 56/21), (GYA 42/24)

tut-: 31. Sunmak.

Kerim’e de tuttu. (ÇÖ 66/9)

(ÇSBÖ 93/24)

tut-: 13. Kapatmak, sarmak.

Jandarma istese de bu yolların hepsini tutamaz, diye düşündü Halil, ana yolu tutarlar, başka bir terslik çıkmazsa kendimi kolayca eve atabilirim, ondan sonrası biraz ataklık, biraz kurnazlık ve alınyazısı. (ÇSBÖ 46/11)

(AYÇ 56/14), (İÖ 204/27), (U 72/16)

tut-: 20. Herhangi bir durumda bulundurmak.

Elini başının arkasında tutuyordu yürürken elini ordan çekince avucuna bakmıyordu baksa görecekti avucunun içine yayılan ve orada kurumuş olan kanı (ÇA 39/29)

(ÇA 57/21), (ÇA 77/21), (DAK 70/29), (H 36/13), (H 98/29), (H 128/10), (T 72/8), (T 87/11), (T 100/5), (T 112/23), (İÖ 74/14), (İÖ 102/3), (İÖ 153/2), (İÖ 156/12), (İÖ 217/9), (U 58/11), (U 58/20), (U 141/11), (İLKÖ 174/11)

tut-: 34. Bırakmamak.

Uzunca bir süre soluğunu tuttu ve neden sonra “höff” diye boşalttı ağzından. (H 145/15)

tut-: 3. Avlamak.

Sabahtan akşama kadar balık tutmalısın... (İLKÖ 83/14)

tut-*: Beklenmeyen, uygun düşmeyen bir işi yapmak.

Tuttu bana çağını anlatmaya koyuldu. (İLKÖ 106/1)

tuttur-: 4. Çivi, toplu iğne, çengelli iğne vb. ile iliştmek, bağlamak.

Ellerini, semerin ön tahtasına tutturdular. (ÇSBÖ 29/20)

(ÇA 155/25), (H 94/7), (AYÇ 71/9)

tuttur-: 2. Bir işe başlayıp sürdürmek, bir şeyi yapmakta olmak.

Tam o sırada masaların arasından bir alkış sesi yükseldi bir darbuka alkış seslerine tempo tuttu oturanlardan kimileri ayağa kalkmaya çalışıyordu sahnede iri yarı beş kadın çalgıcıları göstererek dinleyicileri selamlıyor çalgıcılar da ellerindeki kucaklarındaki çalgıların izin verdiği oranda eğilmeye çalışarak gülümsüyorlardı kadınlar şişmanlıklarından umulmayan bir çeviklikle sekerek birbirini arkasından kayboldular sahnede onların arkasından da çalgıcılar çekildi ama onların çekilmesiyle yeniden sahnede görünmeleri bir oldu yerlerini oturur oturmaz bir giriş havası tutturdular ve o hava içinde bir başka kadın görüldü sahnede (ÇA 80/14)

(H 76/20), (İÖ 162/19), (İLKÖ 63/1), (İLKÖ 74/2)

tutukla-: Kanun yoluyla hürriyeti kısıtlayarak bir yere kapatmak, tevkif etmek.

Yakında belki tutuklayacaklar beni. (ÇÖ 60/2)

(ÇÖ 88/32), (İÖ 25/7), (İÖ 25/10)

tutun-: 1. Tutup bırakmamak, dayanmak, sarılmak veya asılmak.

Nermin, kapının çerçevesine tutunmuş, orda, öyle, sessizce kendisine bakıyordu. (H 81/23)

(U 13/10), (U 83/14), (U 115/17), (GYA 89/16)

tutuş-: 1. Birbirini tutmak, birbirine ilişip dokunmak.

Sevinçle el ele tutuşurlar. (DAK 26/23)

(T 35/11), (U 122/21), (U 133/25)

tutuştur-: 2. Ansızın, gizlice ve karşısındakinin isteyip istemediğine bakmadan bir şeyi vermek; sıkıştırmak.

Küçük kızın eline çantasından çıkardığı bir on liralık tutuşturdu. (ÇSBÖ 131/14)

(ÇA 52/22), (ÇA 64/17), (ÇA 79/27)

tutuştur-: Tutuşmalarını veya tutuşmasını sağlamak.

Alttan çirayla tutuşturduk. (DAK 70/32)

(İÖ 103/1)

tuzak (veya tuzağı) kur-: 1. Bir şeyi yakalamak için düzenek hazırlamak.

Sonra bize dönüp: ‘beyfendi, ben diyorum ki, bunlar avcı değil, avcı olan bir avcı, avıyla yüzleşmesini bilmeli.. onun kaçmasına müsaade etmeli, av böyle olur.. oysa bunlar tuzak kuruyor..’ (H 111/16)

tüket-: 1. Kullanarak, harcayarak yok etmek, bitirmek, yoğaltmak.

İlyasın parasını tükettik. (HI 111/26)

(ÇSBÖ 40/27), (ÇSBÖ 132/26), (ÇA 43/1), (ÇA 120/16), (DAK 42/18), (DAK 60/24), (T 90/28), (U 60/28)

tükür-: 1. Tükürüğü ağız içinden dışarıya atmak.

Yere tükürdü. (ÇSBÖ 36/14)

(ÇSBÖ 42/1), (ÇSBÖ 76/3), (ÇA 25/11), (ÇA 48/17), (ÇA 49/2), (İLKÖ 82/8), (İLKÖ 150/13)

tüylendir-*: Para kazandırmak.

Merak etme hemşerim sen de tüyleneceksin bu gece seni bir tüylendirecem ki şoförler padişahı gibi (ÇA 56/5)

uç- (I): 10. Çok hızlı gitmek.

atlılar koşuyor ve onlar —onlar, yani ikisi, kocası ve kendisi uçuyordu: daha evli değillerdi o zaman, yalnızca birbirini tanımış olmanın tadını çıkartıyorlardı. (H 54/6)

(H 120/21), (T 61/11), (T 61/18), (T 70/15), (İÖ 84/10), (İÖ 109/11), (U 95/22)

uç- (I): 6. Yüksek yerden düşmek veya yuvarlanmak.

“O... öldü, motosikletiyle uçtu!” (T 61/8)

uç- (I)*: Yuvadandan uçmak, aile ocağından ayrılmak.

“Evet, dedi, uçuyorum.. ben uçmadan.. yani böylece.. ablamın kısmetinin açılmayacağını düşünüyorlar.” (T 88/18)

uç- (I): 5. Rüzgâr veya başka bir itici güçle yerinden ayrılıp uzağa gitmek.

Perde bir yana uçmuş ve sürekli, rüzgârda sallanıyormuş gibi titreşiyordu. (U 10/28)

(U 136/12)

uçup dur-:** Uçma işini sürdürmek.

Uçmak istemiyordu, buna rağmen uçup duruyordu, kendi kanatlarıyla, elbette, başkasının kanadını istemedi hiç bir zaman, kendi kanadı yeterdi ona.. göz açıp kapayıncaya değin bir yerden bir yere gitmiş olurdu o, her zaman böyle olurdu. (AYÇ 84/13)

uçur-: 1. Uçma işini yaptırmak, uçurtmak.

Çıkan rüzgâr, mintanın eteklerini uçuruyordu. (ÇSBÖ 31/1)

(K 111/5), (H 83/11), (İLKÖ 207/13)

uçur-: 2. Hızlı götürmek, hızlı sürmek.

Tren onu kendi dünyasının bitimsizliğine doğru uçuruyor. (U 120/13)

uçuş-: 2. Havada gidip gelerek dolaşmak.

Karkuşları (var mı böyle kuşlar?) uçuşuyor tepemde -beyaz benekler, kırmızı yuvarlaklar.. derin, kara boşluğa doğru, etimden parçalar koparak gözlerimi tırmıklayıp ayaklarımı gıdıklayarak uğultular, koşuşmalar, iniltilerle tâ boşluğun derinliklerine, sınırlarına doğru sürüklenerek yuvarlanıyor. (HI 65/6)

(DAK 36/11), (T 9/30), (İLKÖ 65/15), (İLKÖ 118/8), (İLKÖ 150/16), (İLKÖ 151/6)

uçuş-*: Rüzgâr vb. etkisiyle havalanmak, dalgalanmak.

Rüzgâr, kendilerini bilinmedik bir vadiye doğru döndüre döndüre savuruyor gibiydi, etekleri uçuşuyordu. (ÇSBÖ 32/24)

(DAK 84/16), (K 55/10), (H 36/12), (H 71/1), (AYÇ 60/13), (T 52/24), (T 54/21), (T 61/15), (T 70/16), (GYA 124/15), (GYA 137/31), (GYA 144/1)

uçuştur-: Uçuşma işini yaptırmak.

Rüzgâr, üçer beşer kişilik kümeler halinde yazıya giden kadınların üstündeki paçavraları uçuşturuyordu. (GYA 122/11)

(GYA 133/6)

uçuşup dur-:** Uçuşmayı sürdürmek.

Kafasında kavak yelleri eserken özlem tatlı bir çılgınlık halinde rüzgârın uçuşturduğu polenler gibi uçuşup duruyordu. (U 31/6)

uçuver-: 1. Çabucak uçmak.

Birden nasıl olduğunu anlamadı, kâğıt parçası avucundaydı, kâğıdı katlaya katlaya, küçük, küçücük parçalar halinde yırtıp parçalıyordu, avucunda sadece gülünç, zavallı bir konfeti yığını toplanıncaya kadar yırttı kâğıdı, sonra yırtılmış parçaları birer ikişer parmakları arasından bırakmaya başladı, daha sonra da

avucunu açarak yırtılmış kâğıtları rüzgârın esintisine bıraktı, kâğıt parçacıkları bir anda uçuverdi, rüzgâra tutulmuş kar yığını gibi önünden kaçıştılar, yaslı ve insana umarsızlık duyguları aşılayan neşesiz kar tanecikleri gibi.. (DAK 84/11)

ufala-: 1. Kırarak, ovarak veya ezerek ufak parçalara ayırmak.

O ince, dayanıksız zar, babasını, ağabeylerini ve daha nice tanıdıklarını, yakınlarını öğütüp ufalamıştır. (ÇÖ 36/17)

(ÇSBÖ 38/20)

uğra-: 1. Yola devam etmek üzere bir yerde kısa bir süre kalmak.

Eve dönmeden önce kahveye uğradım. (HI 103/25)

(HI 103/28), (HI 104/1), (ÇÖ 11/30), (ÇÖ 44/11), (ÇSBÖ 87/10), (DAK 11/23), (T 87/32), (GYA 86/24), (İLKÖ 51/3)

uğra-: 2. Bir yerin yanından, yakınından, içinden geçmek.

Acaba polis eve uğradı mı? (ÇÖ 44/14)

(ÇSBÖ 21/22), (ÇSBÖ 82/21), (ÇA 10/29), (DAK 12/8), (DAK 13/12), (H 63/27), (H 75/1), (H 116/23), (AYÇ 26/2), (U 61/8), (İLKÖ 55/21), (KP 27/2)

uğraş-: 2. Bir işi başarmaya çalışmak, iş edinmek.

Onu kandırmaya uğraşıyordu, birlikte gitsinler diye. (ÇÖ 17/14)

(ÇÖ 23/10), (ÇÖ 43/17), (ÇÖ 52/25), (ÇSBÖ 10/18), (ÇSBÖ 58/28), (ÇSBÖ 79/5), (ÇA 54/25), (DAK 46/22), (K 58/3), (H 50/6), (GYA 18/13), (GYA 34/34), (GYA 36/4), (GYA 124/2), (İLKÖ 121/6), (İLKÖ 164/10), (İLKÖ 173/14), (KP 69/20)

uğraş-: 1. Bir iş üzerinde sürekli çalışmak.

Babadan kalma topraklar üzerinde, küçük çapta tarımla da uğraşmaktadır. (ÇÖ 31/14)

(ÇSBÖ 43/26), (DAK 33/24), (DAK 38/3), (İLKÖ 54/21)

uğraş-: 5. mecaz Birine kötü davranmak.

“Basın gidin, benimle uğraşmayın.” dedi. (K 109/27)

uğraş-: 3. Zamanını bir işe verme durumunda kalmak.

Uzun bir süre Yakup’la uğraştım. (İLKÖ 141/17)

(İLKÖ 142/4)

uğurla-: Gideni esenlik ve sevgi dilekleriyle geçirmek, yolcu etmek, teşyi etmek.

İstasyonda trenleri uğurluyordu. (K 81/8)

ukalalık et- (veya yap- veya sat- veya tasla-): Bilgiçlik etmek, ukalaca davranmak.

Ukalalık etme. (K 66/1)

ulaş-: 1. Belli bir yere varmak, erişmek, gitmek.

Bir yerden arasına bir insan sesi ne dediği anlaşılmadan bize kadar ulaşıyordu. (HI 40/3)

(HI 108/18), (ÇSBÖ 8/5), (ÇSBÖ 35/27), (ÇSBÖ 48/18), (ÇSBÖ 134/26), (DAK 82/8), (K 17/9), (K 94/5), (K 96/29), (H 27/27), (H 85/29), (H 91/23), (H 113/7), (AYÇ 33/3), (AYÇ 45/4), (AYÇ 49/9), (AYÇ 61/9), (AYÇ 79/20), (AYÇ 86/2), (T 13/16), (T 60/6), (T 93/12), (T 96/1), (İÖ 50/7), (İÖ 60/19), (İÖ 130/6), (İÖ 155/30), (İÖ 182/20), (İÖ 188/10), (İÖ 234/22), (U 57/21), (KP 58/19), (KP 76/13)

ulaştır-: Ulaşmasını sağlamak, dağıtmak.

Yolculuğun içinde bulunan kimse, kendisi bir iş yapmamış bile olsa, sırf o yolculuğun içine girmiş olmak, onu bir iş yapıyor izlenimine ulaştırıyor: insan, böyle şeylerle kendisini oyalayabiliyor. (K 68/16)

(T 110/27), (İÖ 61/20), (U 76/18), (GYA 74/5)

uy-: 4. Bir inanca, bir anlayışa, bir duruma veya egemen bir güce uygun davranışta bulunmak, riayet etmek.

Bana gelince, dedemin yanlış bir adımına uydum bir kez, yanlış bir ülkeye girdim, yanlış bir ülkeye girdim. (HI 25/19)

(HI 117/23), (ÇA 35/30), (İLKÖ 105/29)

uyandır-: 6. mecaz Aklını başına toplamasını sağlamak, gözünü açmak.

Bizi kim uyandırır? (HI 89/12)

uyandır-: 1. Uyanmasına yol açmak, kaldırmak.

Hepimizi uyandırdı. (HI 94/28)

(HI 124/7), (ÇSBÖ 21/29), (ÇSBÖ 96/13), (ÇSBÖ 120/13), (ÇA 30/9), (ÇA 63/7), (DAK 52/8), (K 27/8), (K 28/21), (K 28/23), (H 60/6), (H 93/8), (H 93/10), (H 104/29), (H 104/30), (İÖ 148/20), (U 43/29), (GYA 124/8)

uygula-: 1. Kuramsal bir bilgiyi, ilkeyi, düşüncüyü herhangi bir alanda hayata geçirmek, tatbik etmek.

“Evet, dedi, uzun günler düşündüm ve kararımı verdim. Sabahleyin de uyguladım.” (HI 36/18)

(K 101/2), (H 30/13)

uzaklaş-: 1. Bir şeyden, bir yerden veya kimseden ayrılıp uzağa gitmek; iraklaşmak, ıramak, uzaklanmak.

Karanlık bir şimşek gibi sıyrılıp geçti bir boşluğun üstünden ve mum ışığını şöyle bir kırıştırarak uzaklaştı. (HI 54/10)

(HI 99/13), (HI 118/6), (HI 125/5), (ÇÖ 8/27), (ÇSBÖ 47/8), (ÇSBÖ 50/9), (ÇA 14/7), (ÇA 37/4), (ÇA 76/16), (ÇA 95/28), (ÇA 106/19), (ÇA 142/30), (DAK 42/26), (DAK 88/9), (K 53/2), (K 81/14), (K 110/18), (H 19/19), (H 76/9), (H 119/12), (H 128/4), (AYÇ 19/29), (T 61/4), (T 90/22), (T 110/7), (İÖ 20/18), (İÖ 45/1), (İÖ 116/31), (İÖ 145/21), (İÖ 151/4), (İÖ 240/5), (U 24/20), (U 48/15), (U 55/18), (U 59/11), (U 59/12), (U 105/32), (U 121/13), (U 126/17), (GYA 83/10), (GYA 83/18), (GYA 122/5), (İLKÖ 44/8), (İLKÖ 149/13), (İLKÖ 164/25), (İLKÖ 172/6), (İLKÖ 202/3), (KP 13/11), (KP 13/17), (KP 26/10), (KP 49/18), (KP 58/13), (KP 64/17), (KP 68/2), (KP 72/17), (KP 97/21), (KP 98/13)

uzaklaştır-: 1. Uzağa götürmek.

Kudurgan bir hırsla koşuyor, kara parlak kısa tüyleri hızın rüzgarıyla handiyse uzamışlar, bir yele gibi süzülüyorlar ve sonsuzun elinde tutarak bir şimşek gibi savurduğu ve savrulurken ısıklar çalan kırbaç böğrüne yapıştıkça o hiç kesmediği hırlamasıyla ve bozmadığı düzenli hızıyla başını çevirip kırbacı şaklayan böğrünün üzerinden dişleriyle tutup uzaklaştırıyor ve kırbaç, kırbacın aman vermez şiddeti saydam, cisimsiz bir şeye çarpmış gibi, boşluğa savrulmuş gibi etkisini yitiriyor, it anlaşılmaz bir beceriyle bu işi başarıyor. (DAK 74/11)

uzan-: 6. Vücudunu yöneltmek veya vücuduyla birlikte kolunu uzatmak.

Dedem uzandı, döküntüleri karıştırarak aranmağa başladı. (HI 21/31)

(HI 22/8), (HI 39/3), (HI 86/5), (HI 86/21), (ÇSBÖ 117/23), (ÇSBÖ 132/28), (ÇA 92/16), (DAK 21/1), (K 40/3), (K 40/12), (H 135/19), (H 135/21), (H 141/14), (T 117/12), (İÖ 207/22), (U 84/9), (İLKÖ 115/16), (İLKÖ 132/11)

uzan-: 1. Boylu boyunca yatmak.

Sonunda yerden yapma yatağıma sırt üstü uzandım, ellerimi başımın altına kavuşturup beklemeğe başladım. (HI 24/17)

(HI 34/2), (HI 34/28), (HI 59/20), (HI 69/11), (HI 102/21), (HI 102/31), (HI 112/19), (HI 117/25), (ÇÖ 11/4), (ÇÖ 11/5), (ÇÖ 25/34), (ÇÖ 26/2), (ÇÖ 67/11), (ÇÖ 68/2), (ÇÖ 68/5), (ÇSBÖ 77/17), (ÇSBÖ 83/5), (ÇA 42/4), (ÇA 46/17), (ÇA 47/5), (ÇA 50/20), (K 18/6), (K 23/27), (K 40/28), (H 15/2), (H

100/9), (H 102/5), (H 114/6), (H 114/11), (H 136/19), (AYÇ 23/12), (AYÇ 24/26), (T 54/17), (İÖ 114/23), (İÖ 230/2), (U 24/32), (U 39/12), (GYA 15/16), (GYA 82/12), (GYA 109/18), (KP 58/15)

uzat-: 3. Bir şeyi vermek için birine yöneltmek, atmak.

Sonra tabancayı iki avucunun içine yatırarak bana uzattı. (HI 22/12)

(HI 70/2), (HI 78/17), (HI 109/25), (ÇSBÖ 23/28), (ÇSBÖ 40/13), (ÇSBÖ 86/16), (ÇSBÖ 124/5), (ÇSBÖ 132/9), (ÇA 33/23), (ÇA 45/25), (ÇA 52/10), (ÇA 54/3), (ÇA 55/25), (ÇA 60/19), (ÇA 64/20), (ÇA 64/25), (ÇA 64/27), (ÇA 65/5), (ÇA 68/15), (ÇA 70/12), (ÇA 70/14), (ÇA 89/3), (DAK 18/30), (DAK 23/6), (DAK 32/29), (DAK 34/9), (DAK 45/4), (H 67/20), (H 73/27), (H 74/13), (H 85/23), (H 85/24), (H 126/13), (AYÇ 36/10), (T 74/7), (T 82/25), (İÖ 29/26), (İÖ 194/8), (GYA 35/27), (GYA 37/24), (GYA 60/10), (GYA 86/14), (KP 13/5)

uzat-: 1. Uzamasına sebep olmak, uzamasını sağlamak.

Koy'un oralardan, dalgacıklar acımadan camları kırarak seslerini odanın içine kadar uzatıyor, köşede bezginlikten titreyerek yanan mumun çevresinde pervaneler gibi dolanıyordu. (HI 51/4)

(ÇÖ 75/14), (AYÇ 14/2), (AYÇ 14/2), (AYÇ 14/2), (GYA 140/23), (İLKÖ 174/5)

uzat-: 2. Baş, kolları veya bacakları bir yere yöneltmek.

Sıska, iki büklüm, bacaklarını bir külçe gibi öne uzatmış, omzunda bir yünlü, boynu iyice düşmüş, uyukluyordu. (HI 87/17)

(HI 96/23), (HI 107/12), (ÇÖ 10/15), (ÇÖ 12/18), (ÇÖ 41/16), (ÇÖ 41/25), (ÇSBÖ 70/21), (ÇSBÖ 70/23), (ÇA 15/22), (ÇA 16/22), (ÇA 19/27), (ÇA 107/18), (ÇA 130/5), (DAK 21/3), (DAK 21/7), (DAK 23/2), (DAK 30/27), (DAK 48/29), (DAK 89/14), (K 54/4), (K 57/1), (K 64/5), (K 100/1), (K 100/1), (K 108/9), (H 21/12), (H 92/13), (H 98/25), (AYÇ 23/14), (AYÇ 56/4), (AYÇ 68/31), (AYÇ 69/24), (AYÇ 79/30), (T 35/1), (T 83/26), (T 114/24), (İÖ 30/17), (İÖ 49/22), (İÖ 88/28), (İÖ 113/31), (İÖ 130/6), (İÖ 130/7), (İÖ 130/8), (İÖ 145/19), (İÖ 184/13), (İÖ 200/8), (İÖ 214/8), (İÖ 227/20), (İÖ 231/20), (İÖ 240/8), (U 24/12), (U 35/5), (U 47/8), (U 53/14), (U 58/11), (U 75/4), (U 110/16), (U 117/20), (U 117/21), (U 136/21), (U 138/26), (U 138/27), (U 138/29), (U 142/13), (U 142/27), (GYA 21/7), (GYA 114/2), (GYA 123/11), (GYA 124/12), (KP 9/18), (KP 100/14), (KP 100/15)

üfle-: 3. Nefesli çalgıları çalmak.

Birkaç adım sonra da hışımla düdüğünü üflemişti. (HI 122/18)

(ÇÖ 76/6), (AYÇ 80/27), (T 125/13), (İÖ 11/16), (İÖ 12/7), (İÖ 12/20), (İÖ 12/25)

üfle-: 1. Dudakları büzerek soluğu bir şey üzerine hızla vermek, üflemek.

Şairin kaçırılmış denizlerini soluyor.. kaçırılmış denizlerde içinin yangınına denize üflüyor.. deniz, üflenene soluğun ateşiyle tutuşuyor.. (İÖ 187/23)

(U 76/11), (İLKÖ 38/13), (İLKÖ 38/15), (İLKÖ 38/18), (İLKÖ 40/10)

üret-: 3. mecaz Oluşturmak, yaratmak, meydana getirmek.

Belki ilk öykü kitabım bir yerlerde hazırlanıyor.. ikiye bölünmüşüm: kafamın bir yanında imgesel hastalıklar, öbür yanı ülkemi kurtaracak tasarı taslakları üretiyor. (İÖ 94/14)

üstünde dur-: Bir işe önem vermek, bir işle yakından ve sürekli ilgilenmek.

Adam da bunun üstünde durmuyordu zaten. (H 148/13)

(AYÇ 11/7), (T 52/10)

üzerine çek-: Üstüne çekmek.

“Nefs dikkati kendi üzerine çekmemeli.” (AYÇ 11/33)

üstüne çullan-: Saldırarak üzerine abanmak.

Karanlık pencereler bir sel gibi üstüme çullanıyor, o yok artık, ben yokum, kimse yok, kimse gelmedi, kimse gelmeyecek, bunu söyleyince içim ağlamaya başlıyor, içim kendine acımaya başlıyor, bütün gövdem acıyor. (KP 77/10)

üstüne git-: 2. Üstüne doğru gitmek.

Tam tersi, üstüne gideceğim, gitmem gerekiyor. (KP 8/13)

üstüne gül koklatma-:** Sevdiği birinden, eşinden başkasını sevmesine asla müsaade etmemek.

Domuzun doğurduğu seni ben kızımın üstüne gül mü koklatırım adama (ÇA 38/8)

üstüne üstüne git-: Çekinmeden sonucu tehlikeli olabilecek bir şeyle uğraşmak, yılmamak.

O: “Ama anne, diye itiraz etti, olağan bir şey gibi durmuyordu: beni görünce, bozuldu, toparlanmaya çalıştı, ben de üstüne üstüne gittim. (H 96/14)

(birinin) üstüne gel-:** Bir şey yapmasını baskı yaparak istemek.

Beni sevmesi dışlandı, ben biliyorum bunun böyle olduğunu ve o anlıyordu benim bunu anladığımı ve bunun için üstüme geliyordu boyuna. (ÇÖ 88/28)

(ÇSBÖ 53/1), (ÇSBÖ 74/23), (ÇSBÖ 102/15),
(ÇSBÖ 108/28)

(birinin veya bir şeyin) üstüne yüklen-: Saldırmak.

Bir kefaret gibi yükleniyor ılık üstüme. (HI 50/4)

(birinin) üstüne yürü-: Korkutmak, yıldırma amacıyla saldıracağı gibi yapmak.

Hani tam yakalayacakken ve uçurumun boşluğunda.. alevler, kızıl, korkutucu, ben onların arasında ve kasırğa gibi anaförler yapan çılgınlık.. kulaklarım, her bir yanımda.. tâ kulağımın dibinde ötüyor canavar düdükları, belki yangının haz veren sesleri, çatırtıyla düşünüyorum boşluğa, vahşî dilleri alevlerin.. yürüyor üstüme üstüme.. bağıyorum birden, bağıyorum duysunlar beni, kurtarsınlar diye, bağıyorum. (HI 116/3)

(ÇSBÖ 51/24), (ÇSBÖ 141/7), (ÇA 16/20), (ÇA 73/19), (ÇA 73/27), (ÇA 106/4), (ÇA 123/29), (İÖ 149/3), (İÖ 189/8), (U 112/27), (U 113/26), (KP 9/15)

üstesinden gel-: Bir işi beklenildiği gibi yapmak, becermek, başarmak.

İçin için inandığı şeyse şuydu: mantığı boş ver, mantık her zaman içinden çıkılacak yolda rehber olmayabilir, mantıksız değil, mantığa rağmen değil, ama mantığın üstünde kalan bir düşünme biçimini denemeli ve açmazı aşmanın üstesinden gelmelidir! (K 86/9)

(T 87/25), (U 110/8), (KP 23/17), (KP 45/10)

üstlen-: Üstüne almak, yüklenmek, deruhte etmek.

Ölünün helvasını da, hayırlarına, bunlar yapmayı üstlenmişti. (ÇÖ 89/29)

(AYÇ 13/3), (U 99/1), (U 127/4)

üşüş-: Her yandan çokça bir araya gelmek, toplanmak, birikmek, üşmek.

Türbülans çevrinti anafor burgaç, hepsi bir arada, bir anda zihnine üşüşmüştü. (İÖ 111/7)

(İLKÖ 174/10)

üşüştür-*: Her yandan çokça bir araya gelmesine, toplanmasına, birikmesine, üşmesine yol açmak.

Başka bir kentte, başka ülkelerde bıraktığım arkadaşlarımı, dostlarımı kafama sarmışım.. türlü çeşitli öyküleri zihnime üşüştürüyorum. (İÖ 94/11)

üt- (II): *ağızlardan* Oyunda yenerek bir şey kazanmak; utmak (II), yutmak (II).

Ertesi gün, okulun ardındaki meydana, öteki çocuklarla kılıç çektik, üttüm. (ÇÖ 47/11)

(ÇÖ 49/31)

üz-: 1. Üzüntü vermek.

– Ananı üzme, hadi ver... (ÇÖ 93/1)

(GYA 47/12), (GYA 64/23)

vakit geçir-: 1. Oyalanmak.

Böyle, sessiz sessiz vakit geçiriyorlar, yatsıdan sonra gelip hatim indirecek hocaları bekliyordı. (ÇÖ 90/27)

(ÇA 68/12), (H 150/27), (T 32/1), (T 87/32), (İÖ 203/6), (GYA 75/17)

vals et-:** Vals müziği ile dans etmek.

Sanırım vals ediyoruz. (İÖ 119/8)

var kıl-*: Meydana getirmek, mevcut hâle getirmek.

Belki de biz var kılıyoruz. (GYA 59/7)

var-: 1. Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Dalları kurumuş ağaçların arasından varıyorum iç kapıya. (HI 14/8)

(HI 28/13), (HI 28/14), (HI 28/17), (HI 99/28), (HI 100/16), (HI 103/15), (ÇÖ 16/15), (ÇÖ 24/23), (ÇÖ 50/23), (ÇSBÖ 21/5), (ÇSBÖ 45/8), (ÇSBÖ 46/7), (ÇSBÖ 46/30), (ÇSBÖ 48/16), (ÇA, 8/14), (ÇA 84/6), (ÇA 92/10), (ÇA 119/10), (ÇA 155/32), (DAK 94/19), (U 29/21), (U 29/22), (U 116/18), (İLKÖ 44/25)

var-: 6. Kadın, evlenmek.

Şu odada bir tek şey bile yok ki kendi paramla alınmış olsun sen bile seni bile babam aldı bana isteyerek varmadın öyle bir şey ki içine tükürürüm ben bu işin (ÇA 28/26)

velveleye ver-: Gereksiz telaşa ve heyecana düşürmek.

Gitme, diye yalvardı nerdeyse, uyanınca ortalığı velveleye verir ama o kadar da çabuk uyanmaz, mamasını yeni verdim. (K 27/12)

ver-: 1. Üzerinde, elinde veya yakınında olan bir şeyi birisine eriştirmek, iletmek; lütfetmek, lütfeylemek.

Anam kendi payını babama verdi. (HI 62/23)

(HI 73/31), (HI 87/26), (HI 87/27), (HI 87/28), (HI 94/31), (ÇÖ 24/12), (ÇÖ 47/7), (ÇÖ 68/2), (ÇÖ 91/26), (ÇÖ 91/30), (ÇÖ 92/1), (ÇÖ 92/9), (ÇÖ 92/14), (ÇÖ 92/22), (ÇÖ 93/12), (ÇSBÖ 14/7), (ÇSBÖ 20/15), (ÇSBÖ 28/18), (ÇSBÖ 127/30), (ÇSBÖ 138/10), (ÇA 82/30), (ÇA 94/28), (ÇA 115/17), (ÇA 116/1), (ÇA 123/20), (ÇA 128/6), (ÇA 128/8), (ÇA 128/8), (ÇA 128/21), (ÇA 128/26), (ÇA 131/6), (ÇA 131/7), (ÇA 131/7), (ÇA 131/9), (ÇA 131/19), (DAK 11/12), (DAK 11/15), (DAK 33/7), (DAK 33/8), (DAK 33/22), (DAK 93/9), (K 27/14), (H 73/26), (H 105/16), (H 139/2), (AYÇ 32/18), (AYÇ 86/22), (T 22/8), (GYA 37/4), (GYA 40/9), (GYA 61/5), (İLKÖ 43/9), (İLKÖ 44/21), (İLKÖ 58/15), (İLKÖ 69/3), (İLKÖ 83/3), (İLKÖ 88/25), (KP 72/10)

ver-: 2. Bırakmak veya bağışlamak.

Bu güne dek hep kendinden vermiş, artık bunu yapamıyor. (HI 57/17)

(HI 117/28), (ÇÖ 15/6), (ÇÖ 46/16), (ÇÖ 90/24), (ÇSBÖ 42/27), (ÇSBÖ 58/13), (ÇSBÖ 67/2), (ÇSBÖ 82/7), (ÇA 21/28), (ÇA 45/19), (ÇA 45/28), (ÇA 91/21), (ÇA 126/30), (ÇA 126/30), (ÇA 129/16), (ÇA 130/18), (ÇA 132/11), (ÇA 132/12), (ÇA 132/13), (ÇA 132/14), (ÇA 132/20), (ÇA 132/20), (ÇA 132/21), (ÇA 133/11), (ÇA 133/12), (ÇA 133/13), (ÇA 133/14), (ÇA 133/14), (ÇA 154/7), (DAK 74/28), (K 31/25), (K 32/31), (H 57/27), (H 111/5), (AYÇ 51/7), (T 114/7), (T 114/13), (İÖ 56/14), (GYA 8/28), (GYA 19/5), (GYA 46/20), (GYA 49/3), (GYA 109/5)

ver-: 23. Elindeki parayı kaptırmak, uçlanmak.

“Onu da siftah olsun diye veriyorum” diye seslendi arkamızdan. (HI 78/19)

(ÇSBÖ 138/17), (ÇA 79/12), (ÇA 113/19), (H 112/9), (GYA 42/25), (İLKÖ 60/23)

ver-*: Teslim etmek.

“Bana sormadılar bile, ne demeye verdim ki, kendileri yetiştirmişler de, emanetlerini alıyorlarmış gibi...” (ÇÖ 91/17)

ver-: 12. Sahip olmasını sağlamak.

aşağıdaki odayı kendisine verdim (ÇA 89/30)

(K 12/1), (GYA 82/10)

ver-*: Tutmamak, bırakmak.

Derin uykulardaymışçasına kıpırdamadı yattığı yerde, soluğunu bile nerdeyse tutarak alıp veriyordu. (K 16/18)

ver-: 7. Kızı, kadını biriyle evlendirmek.

Vaktiyle bir kıza âşıkmiş, istemiş vermemişler. (GYA 71/12)

verimlendir-:** Verimli hâle getirmek.

Sabrın ve tevekkülün yemişli bahçeleri içini verimlendirmektedir. (ÇÖ 34/17)

volta at-: *argo* Bir aşağı bir yukarı dolaşmak.

Her zaman öyle olurdu: sinema kapılarında ya da nerde buluşacaksak oraya vaktinden erken gelir, oralarda volta atardım, onu düşünmek onunla olmak kadar keyifliydi. (T 120/21)

(İÖ 209/4), (U 107/1)

voltala-:** Volta atmak, bir aşağı bir yukarı dolaşmak.

İçmemesine karşılık içkievlerinin önünde voltaladı. (H 26/6)

(H 67/6), (T 58/29)

vur-: 2. Ses çıkarmak için bir şeyi başka bir şey üzerine hızla çarpmak.

Üstelik vedalaşmak için bütün tanıdıkların, dostların kapısını vurdum, bütün şehri aşağı yukarı baştanbaşa dolaştım. (HI 38/26)

(ÇÖ 58/5), (ÇÖ 93/23), (ÇSBÖ 21/18), (ÇSBÖ 33/2), (ÇSBÖ 33/6), (ÇSBÖ 142/3), (ÇA 11/28), (ÇA 31/4), (ÇA 57/7), (ÇA 104/4), (DAK 29/8), (AYÇ 54/22), (İLKÖ 106/22), (İLKÖ 164/18), (İLKÖ 165/16)

vur-: 14. Ses çıkarmak, ses vermek, çalmak.

Saatin sağır tiktakları boyuna vuruyordu. (HI 43/4)

(HI 43/7), (ÇA 72/9), (ÇA 72/9), (ÇA 73/8), (ÇA 73/8), (ÇA 73/21)

vur-: 7. Hızla değmek, çarpmak.

Hep bir sabah karanlığıyla donuk ve kimi zaman sinek pislikleri vuruyor camdan karşı duvara. (HI 47/16)

(HI 93/6), (HI 117/18) (ÇSBÖ 48/11), (ÇA 43/21), (ÇA 97/8), (ÇA 102/29), (ÇA 116/11), (ÇA 116/12), (ÇA 119/29), (K 15/26), (H 31/27), (H 144/2), (İÖ 34/22), (İÖ 107/14), (U 13/1), (U 29/5), (U 79/10), (GYA 139/20), (İLKÖ 63/15), (İLKÖ 99/23), (İLKÖ 149/10)

vur-: 10. Bağlamak, ilişkilendirmek.

İlyas gelince uyumuşluğa vurdum. (HI 103/16)

vur-: 9. Takmak, koymak, bağlamak.

Genç adam, Kerim, yorganını sırtına vurmuş, yerden yapma yatağının içinde bağdaş kurmuş, avuçları çenesine, dirsekleri dizlerine dayalı, taş bir heykel sessizliğinde düşünüyordu. (ÇÖ 43/11)

vur-: 12. Uygulamak, basmak, koymak.

Arada bir anası odaya girip çıkıyor, odanın kapıya yakın köşesindeki gaz ocağına bir iki pompa vuruyor, üstündeki tarhana çorbasını pişirmeye uğraşıyordu. (ÇÖ 43/16)

vur-*: Dövmek, dayak atmak.

Arabacı, dirseklerini Şadi'nin omuzu hizasına kaldırmış, oradan vuruyordu. (ÇÖ 51/21)

(ÇÖ 87/31), (ÇSBÖ 112/9), (ÇA 103/15), (ÇA 128/28), (ÇA 146/20), (ÇA 154/11), (ÇA 154/21), (ÇA 154/21), (ÇA 154/21), (ÇA 154/21), (K 42/2), (T 95/22), (T 95/23), (T 99/2)

vur-*: Bir tarafa doğru yönelmek, bir yöne doğru gitmek.

Keseden şoseye vurdular. (ÇSBÖ 22/13)

(ÇSBÖ 39/15), (ÇA 55/9), (H 129/14), (İÖ 106/2), (İÖ 133/18), (U 100/17)

vur-: 16. Silahla yaralamak, öldürmek.

Jandarma jandarmayı vurdu. (ÇSBÖ 35/8)

(ÇSBÖ 37/11), (ÇSBÖ 39/10), (ÇSBÖ 50/23), (ÇA 85/18), (H 49/29), (U 118/10), (GYA 25/5), (İLKÖ 194/19), (İLKÖ 194/19), (İLKÖ 194/19), (İLKÖ 194/20)

yağdır-: 2. Bir şeyi aralıksız ve ısrarlı bir biçimde yapmak.

Ve kendisi kürkler ponponlar içinde kapıdan içeriye süzülüyor etrafa buyruklar yağdırıyor yeni yeni yiyecekler içecekler sipariş ederek herkese ziyafetler çekiyordu. (T 98/2)

yağla-: 1. Yağ sürmek.

Kazanç helal olmayınca boş ver gerisini ne demişler bunun babası altınları küpte saklarmış günahı diyenin boynuna senede bir mi ayda bir mi ne de çıkarıp yağlarmış altınları (ÇA 85/7)

(ÇA 85/9)

yak-: 3. Işık vermesini sağlamak.

O, gene bana bakmadan gizli bir sesle “lâmbayı yak yavrum” dedi. (HI 21/23)

(HI 21/24), (HI 112/17), (ÇÖ 25/26), (ÇA 19/25), (ÇA 19/28), (ÇA 42/14), (ÇA 42/20), (ÇA 48/6), (ÇA 57/25), (ÇA 58/1), (DAK 25/16), (DAK 25/20), (K 16/22), (K 26/12), (H 49/12), (H 91/30), (AYÇ 32/22), (AYÇ 49/13), (AYÇ 49/15), (KP 30/10)

yak-: 1. Yanmasını sağlamak veya yanmasına yol açmak, tutuşturmak.

Bekçi gelip sobayı yaktı. (HI 34/29)

(ÇÖ 63/17), (ÇÖ 66/9), (ÇÖ 81/27), (ÇÖ 81/28), (ÇSBÖ 23/26), (ÇSBÖ 24/4), (ÇSBÖ 93/25), (ÇSBÖ 94/13), (ÇSBÖ 94/13), (ÇA 33/25), (ÇA 46/9), (ÇA 47/14), (ÇA 50/20), (DAK 12/15), (DAK 45/25), (DAK 47/9), (DAK 56/14), (DAK 67/15), (DAK 67/16), (DAK 69/11), (H 40/29), (H 49/15), (H 80/25), (H 102/16), (AYÇ 49/24), (GYA 31/28), (GYA 53/8), (GYA 65/19), (GYA 109/22), (GYA 116/17), (GYA 139/18), (GYA 140/22), (İLKÖ 43/13), (İLKÖ 77/11), (İLKÖ 77/18), (İLKÖ 77/18), (İLKÖ 82/17), (İLKÖ 82/18), (İLKÖ 83/8), (İLKÖ 193/21), (İLKÖ 199/19)

(birinin) yakasına (veya yakasından) asıl- (veya yapış-): Hesap sormak veya bir şey istemek için tutup bırakmamak.

Cengizse, aynı anda, az önceki delikanlının yakasına yapıştı: “Sen kimsin?” (H 67/30)

(AYÇ 36/22),

(AYÇ 49/1)

(birinin) yakasına sarıl-: İsteddiği şeyi almak veya dövüşmek için birini bırakmamak, zorlamak.

Kapıda önüme çıkan delikanlının yakasına sarıldım. (KP 13/11)

(birinin) yakasını bırakma-: Bezdirecek kadar üstüne düşmek, rahat vermemek, ısrar etmek.

Bir şeyi düşünürken, birden onun tersini de düşünme illeti bırakmadı yakamı, çabuk baktım. (İLKÖ 180/20)

yakala-*: Yetişmek.

Ve sokakta koşar, gazeteciden çabucak bir gazete alır, en hızlı giden bir aracı yakalar, biner, iner, denizi aşır karşıya geçer, ordan da başka karşıllara... (HI 10/8)

(ÇSBÖ 97/28), (DAK 77/9), (AYÇ 33/14), (İÖ 131/13), (GYA 112/21)

yakala-: 1. Bir kimseyi veya bir şeyi elle tutmak.

İçimde zavallı bir çarpışmayla yeniden yuları yakaladım. (HI 15/12)

(HI 34/23), (HI 34/25), (HI 53/30), (HI 105/28), (ÇÖ 8/15), (ÇÖ 50/34), (ÇÖ 67/21), (ÇÖ 76/12), (ÇÖ 93/11), (ÇSBÖ 30/1), (ÇSBÖ 30/22), (ÇSBÖ 65/22), (ÇSBÖ 109/23), (ÇA 25/21), (ÇA 48/25), (ÇA 64/15), (ÇA 74/12), (ÇA 100/9), (ÇA 105/24), (ÇA 111/28), (ÇA 116/19), (ÇA 156/6), (DAK 30/26), (DAK 56/28), (K 109/31), (H 61/17), (H 76/10), (AYÇ 60/15), (AYÇ 78/24), (T 67/20), (İÖ 36/18), (İÖ 163/19), (U 23/5), (U 24/23), (U 138/30), (U 141/22), (İLKÖ 58/6), (İLKÖ 164/17), (İLKÖ 182/5), (KP 25/4), (KP 42/14), (KP 68/11)

yakala-*: Bulmak, ortaya çıkarmak.

Işıkların donukluğu bütün o karanlık gerçeği en ince çizgilerine değin kaçınılmaz biçimde yakalamış. (HI 33/10)

(ÇÖ 11/19), (ÇA 21/10), (K 79/12), (K 95/13), (İÖ 63/6), (İÖ 78/9), (İÖ 103/25), (İÖ 133/4), (U 141/15), (GYA 84/15)

yakala-: 4. Bir kimseyi hoşla gitmeyecek bir durumda bulmak, bir kimsenin suçu ortaya çıkmak, sobelemek.

Çok yumuşak bir sesle: “yanılmıyorum efendim.. yakaladım işte sizi.. kısıklıvrak.” (HI 98/20)

(ÇSBÖ 89/11)

yakala-: 2. Kaçan kimseyi veya hayvanı ele geçirmek, derdest etmek.

Polisler Şadi'nin ardından koşuyorlardı, yakalamışlardır onu, mutlaka yakalamışlardır. (ÇÖ 46/3-4)

(ÇÖ 60/11), (ÇÖ 69/29), (ÇÖ 70/5), (ÇA 108/23), (ÇA 121/1), (K 92/9)

yakala-: 8. Avlamak, tuzakla ele geçirmek.

Ahır karanlıktı, bir akrep ya çıyan çıkar diye korkuyordum bir yerden, evimizde akrep yakalamıştı bir gün. (ÇÖ 88/7)

(İLKÖ 81/10)

yaklaş-: 1. Arada az bir aralık kalacak biçimde ilerlemek, aradaki uzaklığı azaltmak veya büsbütün ortadan kaldırmak için ileri gitmek.

Zaman öfkeleri, ışıkları, yoksunluğu eze eze yaklaşıyor. (HI 36/1)

(HI 37/30), (HI 49/20), (HI 68/25), (HI 75/3), (HI 87/12), (HI 115/24), (HI 115/24), (HI 119/32), (ÇÖ 39/3), (ÇÖ 78/22), (ÇSBÖ 10/14), (ÇSBÖ

15/11), (ÇSBÖ 26/26), (ÇSBÖ 28/4), (ÇSBÖ 59/2), (ÇSBÖ 59/6), (ÇSBÖ 80/16), (ÇSBÖ 84/1), (ÇSBÖ 90/24), (ÇSBÖ 104/10), (ÇA 19/14), (ÇA 21/30), (ÇA 21/31), (ÇA 25/3), (ÇA 66/4), (ÇA 83/1), (ÇA 102/31), (ÇA 106/2), (ÇA 106/6), (ÇA 145/8), (ÇA 146/8), (ÇA 156/6), (DAK 21/5), (DAK 23/2), (DAK 65/8), (K 9/21), (K 24/5), (K 64/4), (H 27/5), (H 31/25), (H 39/20), (H 67/25), (H 98/30), (H 99/22), (H 107/15), (H 107/23), (H 116/7), (AYÇ 57/15), (AYÇ 81/5), (AYÇ 81/6), (T 32/5), (T 32/5), (T 62/8), (T 81/2), (T 83/8), (T 98/8), (T 106/8), (İÖ 82/4), (İÖ 131/19), (İÖ 172/20), (İÖ 172/31), (İÖ 181/31), (İÖ 188/3), (İÖ 214/11), (İÖ 223/20), (İÖ 224/9), (İÖ 224/19), (U 8/3), (U 25/10), (U 66/18), (U 66/20), (U 98/9), (U 98/11), (U 137/20), (U 138/21), (GYA 60/22), (GYA 60/25), (GYA 131/3), (İLKÖ 53/16), (İLKÖ 88/8), (İLKÖ 151/24), (İLKÖ 151/27), (İLKÖ 152/6), (İLKÖ 164/25), (İLKÖ 182/4), (KP 20/8), (KP 48/20), (KP 57/14), (KP 68/16)

yaklaştır-: 1. Bir şeyi kendine yakın duruma getirmek.

Kayanın oraya gelince, hayvanı yaklaştırdı. (ÇSBÖ 32/9)

(ÇA 80/23), (ÇA 85/12), (T 43/2), (T 97/12), (T 97/14), (GYA 110/20)

yala-: 1. Bir şeyin üzerinden dilini sürüp geçirmek.

Günde sekiz kez yalıyorum kendimi ben. (K 62/11)

(H 124/21), (H 124/27), (H 127/17), (H 127/19), (H 127/20), (H 127/20)

yama-: 1. Yama koyarak onarmak.

Her şey, her yaprak, nehrin –nehir mi, ne nehri, bu kahrolası kent bozuntusunun orta yerinde ne nehri.. – uzaktan bile seçilebilen her küçük köpüğü mevsimsiz bir zamandan ve zamansız mevsimlerden işaret verirken nasıl oluyor da ben bütün bunlardan aykırı bir anlam çıkarıyorum ve durup dururken içimde uyanan hüznü güze yoruyorum, güz ki, zamanı olmayan mevsimlerin en başında gelir, öyleyse sonuç belli: gördüğüm her şeyi kafamdaki görüntüye –o görüntü o kadının resmidir, kim kuşku duyar– yamıyorum. (KP 40/11)

yan yatır-:** Sağa veya sola doğru eğilerek devrilmesine yol açmak.

Lodos öyle güçlüydü ki, koca yelkenliyi yan yatırmıştı, yelkenlinin seren direği limanın taşlarına değiyordu: dalgalar teknenin üstünden aşp sahile vuruyor, caddeye taşıyordu. (U 100/32)

yanaş-: 2. Vapur, kayak vb. kıyıya varmak.

Ben, bir yolunu bulup Karaköy'ün Ada vapurlarının kalktığı iskeleye yanşıyorum. (İÖ 166/19)

yanıştır-: Yanaşmasını sağlamak.

Hayvanı yularından yakalayarak kayaya yanıştırdı. (ÇSBÖ 27/3)

yanlışlık yap-:** Hata etmek.

Söylemişlerdi ona, herkeste mürşidini görmeye çalışacaksın, oysa yanlışlık yapmıştı, hatta tam tersini yapıyordu. (DAK 88/28)

(H 86/22), (GYA 43/21)

yap-: 10. Bir harekete, işe başlamak veya bir hareketle, işle uğraşmak.

Aceleyle kalkar, lavaboya, banyoya koşar, büyük bir hızla tıraş takımlarını hazırlar, bir yandan da elektrik ocağına küçük bir tas içine tıraş suyu koyar, kendisini handiyse yakalayacaklarmış gibi, o ne büyük bir hızla kahvaltısını yapar, jileti yanaklarının üstünden yılan ısığına benzeyen cızırtılarla kaydırır. (HI 10/5)

(HI 30/14), (HI 63/14), (HI 78/11), (HI 106/12), (HI 115/8), (ÇÖ 14/8), (ÇÖ 14/8), (ÇÖ 20/5), (ÇÖ 31/13), (ÇÖ 56/25), (ÇÖ 78/9), (ÇÖ 84/31), (ÇÖ 85/1), (ÇÖ 85/24), (ÇÖ 86/2), (ÇÖ 86/9), (ÇÖ 86/12), (ÇÖ 86/15), (ÇSBÖ 18/9), (ÇSBÖ 50/18), (ÇSBÖ 55/15), (ÇSBÖ 55/25), (ÇSBÖ 58/6), (ÇA 103/3), (ÇA 132/4), (ÇA 142/1), (ÇA 142/1), (ÇA 153/10), (DAK 8/21), (DAK 40/20), (K 26/17), (K 27/18), (K 68/15), (H 19/4), (H 47/14), (H 95/4), (H 113/5), (AYÇ 17/10), (AYÇ 17/17), (AYÇ 62/31), (T 68/29), (T 76/2), (T 98/27), (T 126/4), (İÖ 192/8), (GYA 15/8), (GYA 32/33), (GYA 33/21), (GYA 33/25), (GYA 33/25), (GYA 42/20), (GYA 80/4), (GYA 138/21), (İLKÖ 53/1), (İLKÖ 54/20), (İLKÖ 57/2), (İLKÖ 93/3), (İLKÖ 100/27), (İLKÖ 117/27), (İLKÖ 166/4), (İLKÖ 171/5), (İLKÖ 173/3), (KP 59/4), (KP 65/15), (KP 65/16), (KP 65/17)

yap-: 1. Ortaya koymak, gerçekleştirmek, oluşturmak, meydana getirmek.

“Lâpa yapayım mı, yer misin?” diye seslendi. (HI 63/6)

(HI 63/10), (HI 66/24), (HI 96/29), (HI 101/20), (HI 113/6), (HI 122/10), (HI 122/11), (ÇÖ 15/12), (ÇÖ 20/26), (ÇÖ 55/3), (ÇÖ 58/19), (ÇÖ 59/3), (ÇÖ 78/17), (ÇÖ 78/19), (ÇÖ 81/25), (ÇÖ 82/30), (ÇÖ 94/14), (ÇSBÖ 34/4), (ÇSBÖ 53/6), (ÇSBÖ 70/28), (ÇSBÖ 71/7), (ÇSBÖ 71/8), (ÇSBÖ 71/9), (ÇSBÖ 85/18), (ÇSBÖ 87/9), (ÇSBÖ 93/31), (ÇSBÖ 143/14), (ÇA 62/5), (ÇA 93/11), (ÇA 99/8), (ÇA 135/11), (ÇA 135/15), (ÇA 135/30), (ÇA 147/24), (ÇA 152/14), (ÇA 152/19), (DAK 21/30), (DAK 65/13), (H 72/5), (H 86/26), (H 99/12), (AYÇ

49/30), (AYÇ 86/28), (T 23/25), (T 23/26), (T 35/4), (T 57/4), (T 67/8), (T 87/24), (T 126/30), (İÖ 28/16), (İÖ 166/20), (U 21/4), (U 35/10), (U 58/6), (U 81/1), (U 94/6), (GYA 35/4), (GYA 37/5), (GYA 46/18), (GYA 70/22), (İLKÖ 53/27), (İLKÖ 106/13), (İLKÖ 122/4), (İLKÖ 124/15), (İLKÖ 134/30), (İLKÖ 138/9), (İLKÖ 154/8), (İLKÖ 170/5), (İLKÖ 170/11), (İLKÖ 170/12), (İLKÖ 194/2), (KP 17/17), (KP 53/10)

yap-: 19. Davranmak, hareket etmek.

Ne yapmıştı! Ne yapmıştı! (HI 10/25)

(HI 48/13), (HI 53/10), (HI 59/6), (HI 69/2), (HI 75/11), (HI 94/29), (HI 95/7), (HI 103/4), (ÇÖ 15/9), (ÇÖ 23/7), (ÇÖ 37/21), (ÇÖ 43/2), (ÇÖ 44/28), (ÇÖ 44/28), (ÇÖ 46/30), (ÇÖ 46/31), (ÇÖ 56/14), (ÇÖ 67/28), (ÇÖ 68/16), (ÇÖ 69/20), (ÇÖ 70/22), (ÇÖ 79/24), (ÇSBÖ 14/7), (ÇSBÖ 15/19), (ÇSBÖ 54/17), (ÇSBÖ 86/27), (ÇSBÖ 87/13), (ÇSBÖ 98/27), (ÇSBÖ 104/22), (ÇSBÖ 129/20), (ÇSBÖ 136/17), (ÇA 11/25), (ÇA 27/9), (ÇA 28/29), (ÇA 42/5), (ÇA 44/14), (ÇA 44/14), (ÇA 49/16), (ÇA 51/16), (ÇA 61/23), (ÇA 82/25), (ÇA 126/31), (ÇA 129/11), (ÇA 134/9), (ÇA 134/18), (ÇA 144/1), (ÇA 148/2), (ÇA 154/16), (ÇA 154/16), (ÇA 154/20), (DAK 8/27), (DAK 64/32), (DAK 65/26), (K 64/2), (K 75/11), (K 92/10), (H 20/19), (H 127/22), (AYÇ 15/19), (AYÇ 68/6), (T 51/4), (T 103/21), (İÖ 11/6), (İÖ 11/7), (İÖ 11/7), (İÖ 113/14), (İÖ 114/28), (İÖ 114/29), (İÖ 118/15), (İÖ 130/4), (İÖ 143/18), (İÖ 183/10), (U 14/17), (U 21/13), (U 55/28), (U 67/22), (U 85/6), (U 85/10), (U 85/14), (GYA 21/29), (GYA 42/12), (GYA 43/8), (GYA 55/20), (GYA 65/29), (GYA 66/17), (GYA 75/31), (GYA 97/27), (GYA 108/6), (GYA 119/15), (GYA 119/19), (İLKÖ 58/14), (İLKÖ 68/10), (İLKÖ 68/19), (İLKÖ 68/20), (İLKÖ 91/16), (İLKÖ 97/22), (İLKÖ 98/6), (İLKÖ 100/7), (İLKÖ 100/8), (İLKÖ 112/12), (İLKÖ 128/8), (İLKÖ 142/29), (İLKÖ 159/22), (İLKÖ 165/20), (KP 51/2), (KP 77/3)

yap-: 7. Bir düşünceyi, bir davranışı, bir isteği işe dönüştürmek, gerçekleştirmek.

Yalvarırcasına sus işareti yaptı parmağıyla. (HI 96/9)

(ÇÖ 77/12), (HI 68/4), (ÇÖ 88/3), (ÇSBÖ 15/12), (ÇSBÖ 49/5), (ÇSBÖ 49/20), (ÇSBÖ 49/29), (ÇSBÖ 51/2), (ÇSBÖ 101/29), (ÇSBÖ 117/15), (ÇSBÖ 117/25), (ÇSBÖ 119/4), (ÇSBÖ 119/11), (ÇSBÖ 124/22), (ÇSBÖ 131/22), (ÇSBÖ 135/27), (ÇSBÖ 136/28), (ÇA 25/23), (ÇA 31/18), (ÇA 38/14), (ÇA 44/3), (ÇA 44/4), (ÇA 44/8), (ÇA 45/26), (ÇA 46/13), (ÇA 59/9), (ÇA

59/10), (ÇA 70/29), (ÇA 71/1), (ÇA 89/13), (ÇA 98/15), (ÇA 111/14), (ÇA 143/17), (ÇA 155/17), (DAK 10/15), (DAK 17/1), (DAK 18/14), (DAK 32/32), (DAK 66/12), (DAK 66/12), (DAK 66/13), (DAK 66/18), (DAK 66/19), (DAK 70/24), (DAK 88/28), (DAK 92/14), (DAK 94/2), (DAK 94/4), (DAK 94/12), (DAK 95/17), (K 30/24), (K 31/26), (K 46/4), (K 66/9), (H 49/21), (H 51/20), (H 57/13), (H 57/29), (H 59/8), (H 98/7), (H 105/2), (H 114/19), (H 135/2), (H 151/23), (AYÇ 22/22), (AYÇ 32/30), (AYÇ 61/3), (AYÇ 67/22), (T 14/23), (T 22/25), (T 31/5), (T 66/16), (T 82/31), (T 100/20), (T 102/25), (T 104/20), (T 121/21), (İÖ 17/19), (İÖ 114/17), (İÖ 114/22), (İÖ 123/24), (İÖ 207/28), (İÖ 241/3), (U 24/18), (U 55/31), (U 55/31), (U 57/23), (U 58/12), (U 141/17), (GYA 17/17), (GYA 19/7), (GYA 19/7), (GYA 19/9), (GYA 27/4), (GYA 27/5), (GYA 27/6), (GYA 81/20), (GYA 83/22), (GYA 98/5), (GYA 98/22), (GYA 121/13), (GYA 141/18), (İLKÖ 39/24), (İLKÖ 97/29), (İLKÖ 100/11), (İLKÖ 103/17), (İLKÖ 124/7), (İLKÖ 125/15), (İLKÖ 129/20), (İLKÖ 130/17), (İLKÖ 137/4), (İLKÖ 137/6), (İLKÖ 149/5), (İLKÖ 158/1), (İLKÖ 161/5), (İLKÖ 180/9), (İLKÖ 193/12), (İLKÖ 193/13), (İLKÖ 197/14), (İLKÖ 197/19), (KP 61/19), (KP 72/9), (KP 76/3), (KP 76/25)

yap-: 18. *yardımcı fiil* Bir kimseye bir meslek kazandırmak, yetiştirmek.

“Yeğenimi doktor yapacam.” diye bir laf attı dayısı ortaya, kardeşine yaranmak isteyerek. (ÇÖ 18/17)

(ÇÖ 94/7), (K 109/6), (İÖ 15/20)

yap-: 17. *yardımcı fiil* Edinmek, sahip olmak.

Biraz para yapmıştı o zaman. (ÇÖ 20/9)

yap-*: İnşa etmek.

Jandarmalar, mezraya beş kilometre kadar uzaklıkta yeni bir karakol binası yapmaktaydılar bu günlerde. (ÇSBÖ 8/27)

(GYA 14/23), (İLKÖ 83/13)

yapıştır-: 3. *mecaz* Birine tokat atmak.

Elindeki çöple Kerimin dizine yapıştırdı bir kez, kıkırdadı. (ÇÖ 49/20)

yapıştır-: 2. Yaklaştırmak, birbirine dayamak.

Sırtını döşeğe yapıştırdı: gecenin de bir sesi vardı, yıllar sonra belki ilk kez bu anda duyuyordu bu sesi, dinlemek istiyordu, kendi haklılığını duyuyordu bu seste, bu haklılığa şimdilik yaşama olanağı tanınmasa bile. (ÇSBÖ 115/1)

(ÇA 72/5)

yapıştır-: 1. Yapışmasını sağlamak.

Yahu sahiden ödlekmışin be şu hırbolardan mı korkuyorsun şimdi ben onlara şu meydanın ortasında şakır şakır göbek attırayım da sen neşeye bak sen seyret şimdi birazdan neler olacak alına para yapıştıracağım ikisinin de (ÇA 88/8)

(İÖ 14/19)

yaptır-: 1. Yapmasını sağlamak, yapmasına imkân vermek.

“Bu dikişlerin, bu nakışların hepsiyle başa çıkamazsın” diyordu Şermin’e “bir bölüğünü dışarıda yaptıralım. Gözlerini harap edeceksin gece yarılara değin..” (ÇSBÖ 125/5)

(ÇA 10/9), (K 76/4), (H 90/29), (AYÇ 40/8), (KP 63/19)

yaptırt-: Yapmasını sağlamak, yapmasına sebep olmak.

– Niçin böyle yaptırttın, sen mi istedin vurmasını? (İLKÖ 116/25)

yar-: 6. *mecaz* Ortasından, içinden geçmek.

Büyü durduracak beni.. o korkuyla ayaklarım büsbütün birbirine dolaşarak sokakları yarıyorum. (HI 105/4)

yar-: 4. Yarık açmak.

Beyaz, karşikonulmaz dişleriyle toprağı habire yarıyorlar, bir yere ulaşmaya çalışıyorlardı. (AYÇ 59/11)

yar-: 1. Uzunlamasına bölüp ayırmak, dilmek.

Sonra kasap davarın karnını yardı, işkembe vs.sini çıkardı. (İLKÖ 39/9)

(İLKÖ 40/10)

yarala-: 1. Silah, bıçak vb. bir araçla veya vurarak yara açmak.

Karşılıklı dövüşürken kolumu yaralamışsam, kolum kopartılmışsa.. bütün bunlar kabul.. ama geride kalan hayatım, bir savaşımın bakiyesi olan anlamdan yoksun bırakılmışsa, bunu kabullenmek imkân dışı görünüyor. (İÖ 141/1)

yarat-: 1. Allah, olmayan bir şeyi var etmek.

Başlangıçta yalnızca sevilen vardı, sevilen kendini seviyordu, kendi sevgisinden evreni yarattı. (T 10/30)

(İLKÖ 67/11), (İLKÖ 103/9)

yardım et-: Kendi gücünü, imkânlarını başka birinin iyiliği için kullanmak.

Maşrapayı bıraktım, koltuğundan tutup leğenin kenarına çömelmesine yardım ettim. (HI 21/3)

(HI 101/11), (HI 114/1), (ÇÖ 22/7), (ÇÖ 85/2), (ÇSBÖ 84/2), (ÇSBÖ 88/13), (ÇSBÖ 94/1), (ÇA 68/14), (ÇA 75/28), (ÇA 89/23), (DAK 96/2), (K 23/26), (İÖ 40/21), (İÖ 61/23), (İÖ 222/13), (GYA 29/29), (GYA 43/2), (GYA 59/19), (GYA 81/13), (GYA 118/11), (İLKÖ 53/2)

yardımcı ol-: Yardımda bulunmak.

“Abla yardımcı olalım” diyen tezgâhtarın sesini işitti, ama sesi sanki başka bir dünyadan geliyormuş gibi algıladı. (H 137/23)

(H 141/17), (T 120/12), (KP 39/16), (KP 68/27)

yardımda bulun-: Yardım etmek.

Babası, hiçbir biçimde para yardımında bulunmamış, kendi babası kendisine nasıl davranmışsa o da kendi oğluna öyle davranmayı ilke bellemiş kendine, böylece çocuklarını bir çeşit başıboşluk içinde, yardımsız bırakmış, yaşamaya karşı sertleşsinler diye. (ÇSBÖ 99/19)

yardımına koş-: Güç duruma düşene istekle yardım etmek.

Birden içim kekreleşir gibi olurken, her şeyden tat alabilme gerçeği yardıma koşuyor. (GYA 51/11)

(birini) yarı yolda bırak-: Yapılan yardımı sonuna kadar sürdürmemek.

Bir bardak kola içse yarısını lavaboya boşaltıyor, bir sigara yaksa yarısında kül tablasına bastırıyor, birini sevse yarı yolda bırakıyor ve şimdi burada, bu, bekâr evinde kendisini yarım kalmış bir yalnızlık içinde duyumsuyor ve oturduğu eve bekâr evi denmesi bu yüzden hoşuna gidiyor, çünkü bekâr demek, onca, yarım bırakılmış biri demek oluyor.. kendi kendine gülümsüyor, bekâr kızın anlamıyla bakirenin anlamına göz kırpmıyor. (H 102/17)

yarış-*: Bir amacı gerçekleştirebilmek için çaba göstermek.

Dev daha diriyken, ölüme durmayı reddedebiliyorken, herkes kendisinin önünde sıraya giriyor, onun eteğini öpmeye yarışıyordu. (T 97/18)

yasla-: 1. Bir şeyi bir yere dokunur duruma getirmek ve bu durumda bırakmak veya tutmak; dayamak, yastamak.

Babam belini bir kestane kütüğüne yaslamış. (HI 45/20)

(HI 47/24), (HI 53/27), (ÇA 50/27), (DAK 88/25), (H 9/23), (AYÇ 72/29), (İLKÖ 117/12), (İLKÖ 134/6)

yaslan- (I): 1. Vücudunu, bedenini, sırtını bir yere dayamak, dayanmak.

Elini arkasında kavuşturup duvara yaslandı, beni süzmeye başladı. (HI 87/8)

(DAK 13/19), (K 55/8), (H 45/16), (AYÇ 18/33), (İLKÖ 125/18), (İLKÖ 130/20), (İLKÖ 149/7), (İLKÖ 163/9)

yaşart-: Yaşarmasına sebep olmak.

Dolana dolana odanın köşe bucağına yayılıyor, gözlerimizi yaşartıyor. (HI 61/2)

yaşat-: 4. *mecaz* Sürdürmek, devam ettirmek.

İlk dönemlerde, içinde boyuna baba evine dönme isteğini yaşatmıştır. (ÇÖ 34/29)

(H 8/4), (H 34/9)

yaşat-: 2. *mecaz* Daha iyi ve zengin bir hayat sürmesini sağlamak.

Padişahlar gibi yaşatacak bizi burda. (ÇSBÖ 75/10)

yat-: 2. Uyumak veya dinlenmek için yatağa girmek.

Dedem sakalları titreyerek yatıyordu. (HI 20/15)

(HI 37/8), (HI 38/4), (HI 54/7), (HI 69/7), (HI 116/10), (HI 117/19), (ÇÖ 46/15), (ÇÖ 58/26), (ÇÖ 76/17), (ÇSBÖ 12/1), (ÇSBÖ 23/21), (ÇSBÖ 24/12), (ÇA 61/16), (ÇA 61/19), (ÇA 63/4), (ÇA 63/5), (ÇA 106/9), (ÇA 107/22), (ÇA 107/24), (ÇA 133/1), (ÇA 145/28), (ÇA 152/4), (ÇA 152/5), (DAK 51/22), (H 28/22), (AYÇ 74/4), (GYA 7/23), (GYA 22/17), (GYA 22/17), (İLKÖ 119/15), (KP 89/1)

yat-: 1. Bir yere veya bir şeyin üzerine boylu boyunca uzanmak.

Babam ocağın sol başında çulların içine gömülmüş yatıyor. (HI 62/15)

(HI 68/18), (HI 88/11), (HI 101/11), (HI 115/17), (ÇÖ 48/15), (ÇÖ 48/16), (ÇÖ 68/10), (ÇÖ 77/1), (ÇSBÖ 9/31), (ÇSBÖ 10/11), (ÇSBÖ 13/3), (ÇSBÖ 126/31), (ÇA 31/16), (ÇA 38/22), (ÇA 56/18), (ÇA 83/25), (ÇA 118/9), (DAK 36/3), (DAK 75/3), (K 30/3), (H 36/1), (H 36/3), (H 36/18), (H 37/6), (H 70/12), (H 136/21), (İÖ 140/5), (İÖ 172/4), (GYA 8/27), (İLKÖ 101/13), (İLKÖ 136/12), (İLKÖ 160/14), (İLKÖ 164/4), (KP 33/4)

yat-: 11. Cinsel ilişkide bulunmak.

“Öyleyse söyliyeyim, dedi, her hafta sonu oraya gidiyor, kocasını aldatıyor, sonra da kocasıyla parayla yatıyor. (GYA 55/16)

yatıp kalk-: 1. Gecelerini geçirmek.

Orada yiyip içmekte, yatıp kalkmaktadırlar. (ÇÖ 33/28)

(ÇA 18/2), (ÇA 83/27)

yatır-: 1. Bir kimsenin bir yere yatmasını sağlamak.

– Dur, şöyle yatıralım ilkin, dedi. (ÇSBÖ 10/23)

(ÇSBÖ 10/24), (ÇSBÖ 11/9), (ÇSBÖ 27/6), (ÇSBÖ 28/14), (İÖ 29/3), (İÖ 166/22), (U 59/27)

yatır-: 4. Eğmek, yatık duruma getirmek.

Yüzünü yatırmış yere bakıyordu. (ÇSBÖ 86/19)

yatıştır-: 2. Sakinleştirmek.

Ne olduğunu anlamak içindi sanki dönmesi ne olup bittiğini anlamak içindi çılgın bir kuşkuyla uyanan merakını yatıştıracaklardı sanki itaat ederse (ÇA 95/12)

(DAK 29/14), (T 75/23)

yavaşla-: 1. Yavaş gitmeye başlamak, hızını azaltmak, yavaş olmak; ağırlaşmak, ahesteleşmek, hafifleşmek.

Bir deliyim, yürüyorum ve kundağın gittikçe uzaklaşan uğultusu, kulaklarımda iştihali, anlaşılmaz ezgiler bırakarak dönüyor, yavaşlıyor, söylenmemiş bir cümleye doğru, boğuntulu sokaklarda, doğmayan güneşler ve kurşunî renkler ve umutsuz serseriler ve çınlayan uzak kahkahalar, alevlere batarak yıkılan kütükler, destekler, içime çektikleri boz renkli setler ve kazıdıkları ölümsüz izler, bitmeyen, dinmeyen kaynaşmalarla ve bütün bunlar olurken ben gidiyorsam nereye böyle kaçmaklar, yakalayamamaklar, çınlayan yönsüz sese doğru rüzgârlar gibi, bir delicesine uzanmak bu sokak kim deliysem bir kelime cin çarpmalara doğru evrenin ötelerinde görünmez maddelere uçmak, kaybolmak.. umutsuz bekleyişle her bitişi bitmeyen yarınlara bırakmak ve boyuna, her şeyden sıyrılarak çağırın inatçı sese doğru yol almak. (HI 125/28)

(ÇSBÖ 21/3), (ÇA 56/24), (GYA 116/21), (İLKÖ 173/18)

yavaşlat-: Yavaşlamasını sağlamak, yavaşlamasına yol açmak, hızını kesmek.

Yürümesini yavaşlattı. (GYA 101/27)

(GYA 107/6)

yay-: 6. Dağınık ve düzensiz bir biçimde saçmak, dağıtmak.

Melek hatun içeriye girdi az sonra elinde bir tepsi tepsinin üstünde içi bulgur dolu bir tasla dışarı çıktı bulguru tepsiye boşalttı ayıklamak için yaydı ama akşamın kör karanlığı bastırıyordu (ÇA 144/10)

(İÖ 100/14), (İÖ 224/8), (İLKÖ 84/15)

yayıl-: 8. Rahat bir biçimde, sere serpe oturmak, serpilmek.

O gün ressam, bir kolunun altında Zelda, öteki kolunun altında karısı, o mahcup Amerikalı karısı, keçi getirmiş kâhya gibi yayılmıştı divanın üstüne. (GYA 51/19)

yaylan-: 2. Bacakları dizden esneterek yay üzerindeymiş gibi sallanmak.

Beygir, huysuzlanarak toprağı dövdü, ön ayaklarını kaldırarak, arka ayakları üstünde hafif bir yaylandı. (ÇSBÖ 30/21)

(İÖ 113/12)

yaylan-: 3. *argo* Çekilip gitmek.

Uslu çocuklar derslerine çalışır.. hadi yavrum, yaylan, ben yalnız kalacağım. (GYA 109/11)

yaz-: 2. Yazı ile anlatmak, yazıya dökmek.

Kim bilir nasıl bir bağlantıyla bu işi dervişin (d'yi büyük harfle mi yazmalıyım?) yapabileceği duygusuna kapıldım, ama kimseye söylemedim. (DAK 53/28)

(DAK 83/14), (AYÇ 35/6), (AYÇ 36/9), (AYÇ 60/7), (AYÇ 61/8), (T 103/2), (T 103/3), (T 103/4), (İÖ 36/30), (İÖ 184/26), (GYA 30/32), (GYA 65/31), (GYA 83/20), (GYA 83/31), (GYA 86/11), (GYA 86/15), (GYA 86/17), (İLKÖ 60/20), (KP 49/5)

yaz-: 7. Kaydetmek.

Sen böyle yaz, diyorum, Çarli diye yaz. (GYA 86/2), (GYA 86/2)

yazdır-: 1. Yazma işini yaptırmak.

Yanı başıma geldin ve benim sözlerimi bana yazdırdın... (KP 96/15)

yazı tura at-: Bir oyunda ilk başlayacak olanı tespit etmek amacıyla veya girişilen bir iddiada kazananı belirlemek için metal parayı havada döndürerek atmak ve yere düştüğünde hangi yüzün üste geldiğine bakarak karar vermek.

Yazı tura mı atacaksınız? (GYA 119/15)

yazıp çiz-: Yazmak.

Abicim ortada, dönüyor, oraya buraya koşuyor, çuvalları tartıyor, bir şeyler yazıp çiziyor, bağırıyor, konuşuyor, kızıyor, gülüyordu... (İLKÖ 54/16)

ye- (II): 2. Kemirmek.

Sol baş köşesinde yüzlerini kurtlar yemiş, süngerleşmiş kalın bir mertek, oradan bel veren evin ahşap duvarına destek olsun diye dayatılmış. (HI 14/11)

(ÇÖ 28/30), (İLKÖ 143/16), (İLKÖ 143/18)

ye- (II): 1. Ağızda çiğneyerek yutmak.

“Lâpa yapayım mı, yer misin?” diye seslendi. (HI 63/6)

(HI 63/11), (HI 65/19), (HI 99/9), (HI 102/20), (HI 112/18), (HI 117/25), (HI 118/13), (ÇÖ 8/19), (ÇÖ 17/2), (ÇÖ 54/7), (ÇÖ 55/10), (ÇÖ 77/17), (ÇÖ 80/29), (ÇÖ 81/19), (ÇÖ 90/15), (ÇSBÖ 18/6), (ÇSBÖ 18/7), (ÇSBÖ 29/7), (ÇSBÖ 29/8), (ÇSBÖ 37/5), (ÇSBÖ 65/15), (ÇSBÖ 71/4), (ÇSBÖ 128/11), (ÇA 18/13), (ÇA 42/23), (ÇA 106/24), (ÇA 106/25), (ÇA 106/26), (ÇA 106/30), (ÇA 106/30), (ÇA 107/6), (ÇA 130/10), (ÇA 130/11), (ÇA 130/13), (ÇA 130/31), (ÇA 133/28), (ÇA 133/29), (ÇA 133/31), (ÇA 133/32), (ÇA 137/21), (ÇA 144/5), (ÇA 152/21), (H 31/2), (H 31/3), (H 49/23), (H 63/16), (AYÇ 53/15), (AYÇ 54/14), (T 64/26), (T 64/27), (T 68/29), (T 74/20), (İÖ 27/14), (İÖ 27/16), (İÖ 194/4), (İÖ 194/19), (GYA 15/4), (GYA 22/11), (GYA 31/9), (GYA 35/4), (GYA 35/5), (GYA 35/7), (GYA 35/9), (GYA 35/13), (GYA 35/16), (GYA 35/25), (GYA 35/28), (GYA 35/29), (GYA 35/29), (GYA 40/14), (GYA 90/8), (GYA 100/31), (GYA 103/7), (GYA 144/15), (GYA 144/19), (GYA 144/23), (İLKÖ 58/4), (İLKÖ 83/24), (İLKÖ 83/26), (İLKÖ 83/27), (İLKÖ 97/6), (İLKÖ 125/6), (İLKÖ 130/13), (İLKÖ 170/13), (KP 29/2), (KP 55/17), (KP 66/25)

ye- (II): 7. Harcayıp bitirmek.

Daha ne olsun o kadar malı mülkü ben yemedim ya (ÇA 134/15)

(DAK 53/24), (GYA 43/1), (GYA 77/28)

yedir-: 1. Yemesini sağlamak.

“Ben yedirebilirim.. bir sakıncası yoksa.” (ÇSBÖ 80/15)

(DAK 19/27), (DAK 19/28), (T 64/26), (T 64/27), (T 67/5), (KP 33/14)

yekin-: 1. *ağızlardan* Davranmak, olduğu yerden fırlamak, ayağa kalkmak, kalkmak için hareket etmek, kımıldamak.

Birden gördü kunduraları ve işte o zaman çok iyi tanıdığı korku, içinden bir demirci balyozu gibi yekindi. (HI 52/32)

(HI 53/17), (HI 65/22), (ÇÖ 46/5), (ÇSBÖ 17/9), (ÇSBÖ 69/12), (ÇA 37/16), (K 93/9), (AYÇ 23/27), (İÖ 113/9), (KP 33/7)

yekindir-*: Olduğu yerden fırlamasını, davranmasını sağlamak.

Rahmetli sağ olsa seni şimdi onbeşinde delikanlı gibi yekindirirdi. (ÇÖ 58/23)

yekindir-: *derleme sözlüğü* Yerinden kaldırmak, yukarı kaldırmak.

– Şu lambanın fitilini az yekindir kızım, dedi, şıramız da bildirdan kalma ama olsun.. tarhanamız da var daha.. onu da şu sahana ıslayiver, ibrik dışarıda, kapının yanında. (ÇSBÖ 70/5)

(ÇSBÖ 72/13), (ÇSBÖ 104/5), (T 97/4), (T 104/9)

yekindir-*: Söylemek, duyulmasını sağlamak.

Kör kemancıysa aynı anda kemanına asılmış, Malatyalı Fahri'nin Sarı Kurdelem şarkısını yekindiriyordu. (İÖ 15/32)

yelken aç-: Yola çıkmak için hareket etmek.

Elin oğlu, gözünü kırpmadan bilmediği bir ülkenin bilmediği kıyılarına, üstelik bir ordu tayfasıyla can pahasına, yelken açabiliyor. (İÖ 178/8)

yelten-: Yapamayacağı bir işe girişmek, özenmek, heves etmek, meyletmek.

“Öpeyim hala...” diye yeltendim. (HI 87/27)

(ÇSBÖ 13/26), (ÇSBÖ 20/14), (ÇA 20/12), (ÇA 35/1), (DAK 32/23), (DAK 66/21), (DAK 68/13), (K 27/10), (K 61/7), (AYÇ 48/10), (GYA 16/30)

yemek ye-: Karın doyurmak.

Yemek yemiyordum. (HI 37/12)

(ÇSBÖ 95/15), (ÇSBÖ 98/16), (ÇA 42/30), (ÇA 42/30), (ÇA 46/27), (H 75/6), (H 135/23), (GYA 45/9), (GYA 76/26), (GYA 100/14)

yen- (I): 1. Savaş veya yarışmada üstünlük sağlamak, üstün gelmek; utmak (I).

Ama hepsinde de yendi beni. (GYA 57/19)

(GYA 91/1)

yenile-: 1. Eskiyen bir şeyin yerine yenisini koymak, yenisini almak.

– Bunları da yenileriz gayrı, ha? (İLKÖ 53/6)

(İLKÖ 53/26)

yer değiştir-: Bulunduğu yerden bir başka yere geçmek.

işitilen sesler gide gide hafif tıkırtılardan ağır ağır gümbürtüye doğru yer değiştiriyordu ve gümbürtülerin arasında tanıdığı bir sesin bir adı ünlediği de ayırımsanmaya başlıyordu: tülün, tüzün, tülây? adı neydi? onun da bir adı var mıydı? adını anımsaması gerekmez miydi? (H 34/11)

yer ver-: 2. Bir olaya yol açmak, imkân tanımak.

Ah, dünyalık bir gövdeydi bu; kuşkuya, yalana yer verme artık. (AYÇ 24/11)

(İÖ 107/29)

yere çal-: Yere atmak, yere fırlatmak.

Bir gün durup dururken, sehpanın üstündeki kocaman çiçek saksısını salonun orta yerine getirip yere çaldı. (H 26/13)

(H 26/21)

yerinde durama-: 1. Sürekli kıpırdamak.

Merakla, “acaba”larla sabırsızlanıyor, yerinde duramıyordu. (HI 66/3)

(H 65/15)

yerinden oyna-: Yerinden ayrılmak.

Ama paketler oynamadı yerinden. (ÇSBÖ 84/20)

(ÇA 11/2), (DAK 70/23)

yerinden oynat-: Başka yere kaldırmak, yerini değiştirmek.

Belleğimin en derinlerindeki imgeyi yerinden oynatıyor... (U 60/16)

yerine getir-: 3. İfa etmek.

Ama bu sözünü yerine getirmiyor. (GYA 116/16)

yerle bir et-: Temeline kadar yok etmek, tahrip etmek.

ÜSTÜNDEN ANİ BİR ŞİMŞEK ONU YERLE BİR ETMİŞTİ. (U 112/21)

yerleş-: 4. Bir yerde oturmaya, yaşamaya başlamak.

Yan odaya da bazı bayramlarda olduğu gibi, uzaktan yakından gelen akrabaları yerleşmişlerdi. (HI 52/26)

(ÇÖ 33/34), (ÇSBÖ 116/6), (H 73/25), (T 11/17), (T 41/23), (T 68/16), (U 48/14), (U 121/11), (GYA 14/29)

yerleştir-: 1. Yerleşmesini sağlamak.

Özenle yerleştirdiler. (HI 48/18)

(HI 103/19), (ÇÖ 63/30), (ÇÖ 64/31), (ÇÖ 72/3), (ÇSBÖ 23/20), (ÇSBÖ 34/24), (ÇSBÖ 34/26), (ÇSBÖ 58/3), (ÇSBÖ 94/25), (ÇSBÖ 133/30), (ÇA 47/10), (ÇA 50/13), (ÇA 131/13), (ÇA 148/13), (ÇA 148/14), (DAK 58/3), (DAK 75/20), (K 19/16), (K 24/13), (K 24/21), (K 78/13), (H 71/29), (H 75/27), (H 80/7), (H 115/2), (AYÇ 32/11), (AYÇ 49/24), (AYÇ 71/6), (T 82/14), (T 83/16), (T 109/7), (T 109/9), (T 120/18), (İÖ 29/27), (İÖ 77/21), (İÖ 104/16), (İÖ 182/12), (İÖ 227/14), (İÖ 229/17), (GYA 90/7), (İLKÖ 65/16), (İLKÖ 166/3), (İLKÖ 193/28)

yetiş-: 3. Vaktinde varmak, vaktinde bulunmak.

Dışarda, yetişmiş, kompartımanın altında koşarak bağırıyordu. (HI 85/16)

(ÇÖ 51/1), (ÇÖ 89/23), (ÇSBÖ 10/22), (ÇA 74/8), (H 7/9), (İÖ 97/9), (İÖ 141/6), (GYA 141/29)

yetiştir-: 10. *mecaz* Gelişip büyümesini sağılamak, büyümesine özen göstermek; beslemek, büyütmek.

– Bizi öyle yemeğıe düşkün yetiştirmediler. (ÇÖ 73/5)

(ÇÖ 91/17)

yetiştir-: 4. Geliştirip büyütmek.

Çiçek yetiştiriyor. (GYA 32/33)

(GYA 33/4), (GYA 33/22), (GYA 36/3), (GYA 36/5), (GYA 93/29), (GYA 94/16)

yığ-: 1. Bir tepe oluşturacak biçimde üst üste koymak.

Kadın bir yandan böyle konuşuyor, bir yandan da kırlardan topladığı çalı çırpyı ocağın kenarına yığıyordu. (ÇSBÖ 54/21)

(ÇSBÖ 55/3), (ÇA 125/5), (DAK 32/9), (İLKÖ 84/20), (İLKÖ 173/19)

yığıl-: 3. Düşmek, yıkılmak, kendini tutamayıp çökmek.

Arabacı, birden “Amman, anam, yandım!” diye haykırdı ve arabanın içine yığıldı. (ÇÖ 51/24)

(ÇSBÖ 10/17), (ÇA 25/25), (ÇA 100/17), (AYÇ 36/19), (AYÇ 49/5), (AYÇ 57/2), (İÖ 107/5), (İÖ 207/11), (İLKÖ 90/17)

yık-: 1. Kurulu bir şeyi parçalayarak dağıtmak, bozmak, tahrip etmek.

Sanki hiç geçmişim olmamış, hiç geleceksizim.. tüm dayanaklarımı, sığınaklarımı yıkmışım. (HI 110/27)

(ÇÖ 49/24), (ÇA 73/18), (ÇA 74/29), (ÇA 89/28), (ÇA 90/6), (İÖ 196/16)

yıka-: 1. Su veya başka bir sıvı kullanarak bir şeyi temizlemek; yumak (II).

Amcamı bu taşlıkta yıkamışlar. (HI 47/9)

(HI 75/24), (HI 87/29), (HI 103/18), (HI 107/26), (HI 113/17), (ÇÖ 15/7), (ÇÖ 31/32), (ÇÖ 78/12), (ÇÖ 78/14), (ÇSBÖ 9/27), (ÇSBÖ 17/25), (ÇSBÖ 22/25), (ÇSBÖ 117/9), (ÇSBÖ 117/12), (ÇA 9/20), (ÇA 18/8), (ÇA 20/1), (ÇA 21/27), (ÇA 30/27), (ÇA 31/19), (ÇA 76/4), (ÇA 106/14), (DAK 9/7), (DAK

33/28), (DAK 77/16), (K 21/8), (K 25/13), (H 80/24), (H 80/24), (AYÇ 41/29), (AYÇ 51/9), (T 87/24), (GYA 20/13), (GYA 20/17), (GYA 35/15), (İLKÖ 34/4), (İLKÖ 34/7), (İLKÖ 39/24), (İLKÖ 40/6), (İLKÖ 40/9)

yıkan-: 2. Kendi vücudunu yıkamak, banyo yapmak; çimmek.

Ne diyeceğini bilemiyordu, akıp gidiyordu: böyle olurdu ona: kirli, basma perdeleri sürekli örtülü duran daracık odalarda / meslekten orospularla bile / kendini yalnızlığa çekilmiş / yalnızlığınsa içine çekildiği o anlarda / üç aylık gebelikleriyle yuvarlacık olmuş karınlarına bakarken / ve yapay gevezeliklerini dinlerken onların / samanyolunun uzay boşluklarının ve maviliklerin akıntısına kapılıp giderdi / üzgün buruk kırık / bir baş dönmesinin korkunç uğultusuyla / bir uçurumun kıyılarında.. / ve öyleyken / ‘ben yıkandım şekerim, gel, seni de yıkayayım’ / böylece çıplaklığını önüne serdiği niceleri / mahcup ve arsız olanlar / masum ve kösnül olanlar beni seçtin öyle mi onyedisinde benin yarı yaşımdasın / belki de bir gururdur bu onun için / ve ardından neşeli gülücükler kahkahalar / gel canım başkasına yapmadığımı kimseye yapmadığımı deneyelim seninle / benim küçük muhteşem kocam / karartılmış ışıklar / kimseye ait olmayan yataklar / dar sokaklar / parke taşları / eski basma perdeler / kaba şen kahkahalar gürültüler / (K 25/12)

(K 29/18), (K 36/21)

yırt-: 1. Kâğıt, kumaş gibi bükülüp katlanan şeyleri parçalamak.

Ayağa kalktı cebinden para destesini çıkarmaya savaştı başı aniden dönmeye başladı anlaşılmayan bir şeyler söylenerek oturdu yerine göz ucuyla o iki kişiye baktı o sırada garson onlarla ilgileniyordu sırtarak baktı onlardan yana ama artık görmüyordu pis bir sırtış takılıp kalmıştı sanki dudaklarının kenarına başı gitgide daha hızlı dönüyordu biraz sonra garson buruşuk bir kâğıt uzattı dört ucundan katlanmıştı kâğıt yavaş yavaş açtı kâğıdı baktı büyük harflerle ve çarpık bir yazıyla yazılmış iki kelime gördü yan yana KENDİNİ KOLLA kâğıdı avucunun içinde sıktı sonra ikiye yırttı (ÇA 89/6)

(DAK 84/7), (DAK 85/18), (DAK 86/6), (T 115/24)

yırt-: 2. Vücudu kanatacak kadar derin çizmek.

Kendine savunma payı bırakılarak.. kama boğazını yırtıyor. (İÖ 55/7)

(İÖ 55/10)

yinele-: Tekrarlamak.

– Gel Babam, diye yineledi kadın, buyur, bir bak hele, n’olmuş Şehmuz’a?
(ÇSBÖ 13/15)

(ÇSBÖ 70/22), (ÇSBÖ 72/18), (ÇSBÖ 93/23), (ÇSBÖ 119/11), (H 21/16), (H 26/20), (H 32/10), (H 48/27), (H 51/16), (H 55/28), (H 61/11), (H 117/22), (H 131/31), (T 128/30), (İÖ 91/3), (U 108/23), (U 119/20), (U 120/11), (U 128/12), (KP 13/16)

yineleyip dur-*: Tekrarlamaya devam etmek.

Boyuna o kadının adını yineleyip duruyordu. (U 31/17)

yitirt-: Yitirmesine neden olmak.

Küçük bir hareket birdenbire bu bekleme duygumu da yitirtebilirdi. (HI 37/8)

yiye iç-: Karın doyurmak, beslenmek.

Orada yiye içmekte, yatıp kalkmaktadırlar. (ÇÖ 33/28)

(ÇA 89/21)

yoğur-: 1. Katı veya toz durumundaki bir maddeyi herhangi bir sıvı ile karıştırarak hamur durumuna getirmek.

Kadın, salçayı bulgura katmış yoğuruyordu. (ÇSBÖ 75/14)

yok et-: 1. Ortadan kaldırmak, ifna etmek, izale etmek.

Ama babasının ölmüş bulunması, bu duygularını açığa vurma fırsatını yok etmiştir. (ÇÖ 34/31)

(ÇÖ 60/19), (DAK 71/27)

yokla-: 6. Aramak, araştırmak.

Gözlerini açar gibi olunca rüyasından artakalan bir boşluğu yokladı parmaklarıyla. (HI 7/2)

(HI 58/32), (ÇSBÖ 23/22), (K 32/10), (AYÇ 71/8), (T 65/31), (T 65/31), (İÖ 104/31)

yol al-: Yolda ilerlemek.

Sonsuza dek küçülen bir mesafeye doğru -her parçamı bir dağ başında, sıcaktan insanların eridiği bir mahşer ortasında bırakarak, parçalarımı azar azar her bir yana dağıtarak solgun, ölü, titrek, ama kendini yitirmeden- yol alıyorum. (HI 66/20)

(HI 125/24), (ÇA 78/26), (DAK 25/4), (K 87/29), (K 89/1), (K 110/30), (H 87/11), (AYÇ 32/28), (AYÇ 42/12), (T 39/4), (T 111/11), (T 111/12), (İÖ 23/4), (İÖ 132/16), (İÖ 163/11), (İÖ 190/25), (İÖ 244/2), (İLKÖ 181/6)

yol göster-: 1. Kılavuzluk etmek, yolu bilmeyene anlatmak, tarif etmek.

İyi öyleyse al şunu da yol göster bize şefe benim geldiğimi söyle Ejder dersin (ÇA 79/21)

(AYÇ 78/1), (U 90/10), (U 122/11)

yol ver-: 1. Geçmesine izin vermek.

Geçerken nazikçe yol veriyorum ona. (HI 48/26)

(ÇÖ 16/14), (U 71/4)

yola çık-: 2. Bir yere varmak için bulunduğu yerden ayrılarak yolculuğa başlamak, harekete geçmek.

Ertesi gün yola çıkacaktım. (HI 38/23)

(HI 66/1), (ÇÖ 18/33), (ÇÖ 61/16), (ÇSBÖ 20/21), (ÇSBÖ 22/1), (ÇSBÖ 25/27), (ÇSBÖ 78/11), (K 32/10), (K 40/1), (H 25/20), (H 97/25), (H 140/29), (AYÇ 25/18), (AYÇ 26/23), (AYÇ 30/10), (AYÇ 36/4), (T 61/16), (GYA 112/24), (KP 66/3), (KP 66/5), (KP 87/11), (KP 95/9)

yola çık-: 3. Herhangi bir şeyi esas almak, oradan başlamak.

... şimdi tersini varsaymanın daha yerinde olacağı kabulünden yola çıkıyor ve hayata, daha çok hayata yaklaşıyorum... (T 32/4)

yola (veya yollara) düş-: Yola çıkmak, yol almaya başlamak.

Yollara düşüyor böylece. (AYÇ 15/17)

yola düzül-: Gidilecek yere doğru yola çıkmak.

Ses etmeden yola düzüldük. (HI 75/30)

(ÇÖ 36/8), (DAK 8/30)

yola (veya yoluna) koyul-: Yola düzülmek.

Bahçenin oralarda falan atımla birlikte, bir kuyularda yeniden yola koyuldum. (HI 15/13)

(HI 79/21), (ÇSBÖ 22/26), (DAK 51/30), (AYÇ 27/25), (İÖ 141/7), (KP 95/7)

yolunu değiştir-: Gittiği yoldan ayrılarak başka yola geçmek.

Farkına varmadan, yolunu değiştirdi, bekçinin yürüdüğü yana geçti. (ÇÖ 75/18)

(H 17/11)

yolunu düşür-:** Bir sebep bularak bir yere gitmek, bir yere gitmek için çıkan fırsatı hemen değerlendirmek.

Buraları ona öylesine övmüşlerdi ki, ölmeden yolumu buraya düşürmezsem gözüm açık gider diyordu. (İÖ 122/28)

(U 13/8)

(bir yerin) yolunu tut- (I): O yere doğru gitmeye başlamak.

Hüseyin dükkanına gitmek üzere benden ayrıldı, ben eşekçiyle birlikte evin yolunu tuttum. (DAK 52/11)

(H 84/14), (H 91/23), (İÖ 28/12), (İÖ 84/1)

yol-: 2. *mecaz* Dolandırarak, hile ile birinin parasını almak.

oğullarım bunlar benim haydutlar boğazlanmış bir tavuk gibi yoldular beni daha da yoluyorlar daha da yoluyorlar yoluyorlar yoluyorlar imansızlar Allahtan korkmazlar (ÇA 122/5), (ÇA 122/5), (ÇA 122/5), (ÇA 122/6), (ÇA 122/6)

yolculuk yap-:** Bir yerden başka bir yere gitmek.

Birlikte yolculuk yapıyorduk, ama yollarımızı ayırmıştık. (İÖ 51/30)

(KP 95/15)

yön ver-: Yeni bir biçim, yeni bir düzen vermek.

Ve düşünürsün ki, madem onun yol göstericiliğiyle yol alıyorum, madem yoldaşım odur ve madem beni oraya süren güç O'nun istemiyle yön veriyor, ne gam.. ve böyle bir yolculuk insan için ne devlet! (İÖ 132/18)

yönel-: 1. Belli bir yön tutmak, yüzünü belli bir yöne doğru çevirmek, yönelmek, bükülmek, teveccüh etmek.

Parka yöneldim. (HI 101/6)

(ÇÖ 12/19), (ÇÖ 49/22), (ÇÖ 67/18), (ÇÖ 82/4), (ÇSBÖ 47/10), (ÇSBÖ 49/15), (ÇSBÖ 110/13), (ÇA 37/15), (ÇA 62/4), (DAK 30/24), (K 46/8), (K 68/12), (K 100/10), (H 34/19), (H 45/8), (H 51/10), (H 51/25), (H 84/19), (H 115/3), (H 135/22), (H 135/24), (H 137/4), (H 138/13), (H 149/5), (AYÇ 24/1), (AYÇ 30/19), (AYÇ 30/25), (AYÇ 51/10), (AYÇ 72/14), (AYÇ 79/9), (T 60/16), (T 82/21), (T 83/3), (T 84/19), (T 100/30), (T 107/7), (T 113/22), (İÖ 28/26), (İÖ 36/22), (İÖ 38/11), (İÖ 39/18), (İÖ 71/15), (İÖ 167/16), (İÖ 216/16), (İÖ 233/32), (U 50/19), (U 68/30), (U 112/17), (KP 8/7), (KP 12/29), (KP 13/18), (KP 57/10), (KP 79/11), (KP 97/26)

yönelt-: 1. Bir şeye belli bir yön vermek, yönelmesini sağlamak, çevirmek; tevcih etmek.

Gözünün önünde akıp giden manzara dikkatini dağıtmıyor, bilakis onu, kendi içine yöneltiyordu. (K 107/3)

(H 39/21), (H 136/24), (T 20/1), (T 83/24), (T 114/29), (İLKÖ 159/6), (İLKÖ 167/7)

yönet-: 2. Birinin bir konudaki etkinliğine, çalışmasına yön vermek, birini yönlendirmek.

Bebelerin çılgınlıkları bu kargaşalıkta ayrı bir felâket haberi gibi bütün yangın alanına dağılıyor, bütün bu olup bitenleri, olmaya devam edenleri sanki tek başına onların sesi yönetiyordu. (HI 122/5)

(ÇSBÖ 118/12)

yönlendir-: Bir kimsenin davranış, tutum, yapacağı iş vb. alanlarda izleyeceği yolu göstermek.

Yürüyüşüm, beni cürete, cüretimse onun evine yönlendiriyor. (KP 47/12)

yudumla-: Yudum yudum içmek, acele etmeden yavaş yavaş içmek.

Tozlanmış çayını, bardağın kenarını dudağına sıkıştırarak yudumluyor ve tozun ağzından içeriye girmesine müsaade etmek istemiyor: gene de ağzında bir toz tadını duyumsuyor. (T 8/14)

(T 120/24), (T 122/17), (U 129/23), (İLKÖ 88/9)

yum-: Kısarak kapamak, sıkarak kapalı duruma getirmek.

Kederli, belki ölümlü bir geceye yumduk gözlerimizi. (HI 91/23)

(ÇA 110/4), (DAK 94/28), (DAK 96/12), (K 40/33), (K 100/16), (AYÇ 12/3), (AYÇ 12/4), (AYÇ 32/27), (AYÇ 51/23), (AYÇ 58/1), (T 19/14), (T 64/2), (T 84/4), (T 101/10), (T 111/25), (T 111/28), (T 113/25), (T 114/5), (T 120/19), (İÖ 101/30), (İÖ 102/1), (İÖ 152/28), (U 8/6), (U 23/7), (U 24/8), (U 66/26), (U 116/13), (GYA 17/14), (GYA 25/28), (GYA 74/8), (GYA 111/12)

yumruk at- (veya indir-): Yumrukla vurmak.

Daha havadayken yakaladı kızın bileğini büktü kız acıyla kıvrandı bağırarak isterken öbür eliyle ağzını tuttu kızın dizini kızın beline destek yaptı yumruğunu bütün gücüyle ensesine indirdi kız debelenmeye bile fırsat bulamadan delikanlının elleri arasından yere yığıldı (ÇA 25/23)

(H 77/16), (H 77/18)

yumrukla-: Yumrukla vurmak, sumsuklamak.

Şiddetle kapıyı yumrukluyorum. (HI 105/5)

(ÇÖ 16/12), (ÇSBÖ 33/3), (ÇA 73/13), (ÇA 103/22), (AYÇ 64/14), (T 47/23), (T 47/29), (İÖ 34/14), (İÖ 39/2), (İÖ 84/5), (İÖ 138/7), (U 118/14)

yumuşat-: 1. Sertliğini gidermek, yumuşak duruma getirmek.

– Nefes darlığına bire birdir, göğsü yumuşatır, kalbi de ferahlatır, diye açıkladı, Allah’ın izniyle birazdan kendine gelecek. (ÇSBÖ 24/1)

(İÖ 216/4)

yut- (I): Ağızda bulunan bir şeyi yutağa geçirmek.

Ekmeği eliyle böldü, kara zeytinle, helvayla acele acele büyük lokmalarla yuttu. (DAK 82/23)

(K 32/12), (GYA 91/13)

yut-*: İçine almak, içine çekmek.

Zıddına gidilmiş bir canavarın hırsını alamamış homurtuları gibiydi çıkardığı sesler: başka bütün sesleri yutuyordu dalgalar ve eteklerine dolaşan başka şeyleri: şeyler: karpuz kabukları, ekmek kırıntıları, tekne hurdaları, gemi parçaları, ona dokunmuş olan canlı hayvanlar ve leşler ve cesetler.. her birini içine çekip yutuyor ve geri dönerek “daha var mı?” diye yineliyordu. (H 32/9)

(GYA 28/7)

yutkun-: 1. Tükürüğü yutmak veya bir şey yutuyormuş gibi gırtlak hareket ettirmek.

Kör kemancı bir an yutkundu: “Sirk mi, diye sordu iyice anlamak için, sirk mi dedin?” (İÖ 15/14)

(İÖ 73/7), (KP 64/21)

yuvarla-: 2. Döndürerek tomar yapmak veya yuvarlak duruma getirmek.

Ana şimdi avluda oturmuş, kirmanını yuvarlıyordu. (ÇÖ 53/23)

(ÇÖ 53/32), (ÇSBÖ 87/1), (ÇA 152/23), (İÖ 34/26), (İLKÖ 181/14)

yuvarla-: 5. *teklifsiz konuşmada* İstekle ve çabucak yemek veya içmek.

Gelen çay, rüzgârın etkisiyle hemen soğumuştı, ağzının pasını gidermek için aldığı bir yudum çayı dilinin üstünde yuvarladı. (ÇSBÖ 129/14)

yuvarla-: 1. Bir şeyi bir yerden kaldırmadan ekseni çevresinde döndürerek yürütmek; tekerlemek.

Işığın, güneş ışığının dünyayı aydınlatabilmesi, suyun akması, bir solucanın büzülüp açılarak ilerlemesi onu olağanüstü şaşkınlıklara yuvarlıyordu. (K 15/25)

yuvarlan-: 3. Yere devrilmek.

Doyumsuz iştihalarla uçuşuma yuvarland, dağları aştı. (HI 8/9)

(HI 115/23), (ÇSBÖ 41/18), (ÇA 47/31), (ÇA 154/12), (H 142/27), (İÖ 64/10), (İÖ 114/34), (İÖ 174/5), (İÖ 220/5), (İÖ 220/8), (İÖ 240/15), (U 57/16), (U 112/20), (U 118/15), (U 135/8), (U 135/9), (KP 42/2)

yuvatlan-: 2. Dökülerek düşmek.

Şehmuz, herhangi bir tepki gösteremeden, ılık tarçın suyu boğazından aşağı yuvatlardı. (ÇSBÖ 29/14)

(ÇSBÖ 87/23), (K 51/9)

yuvatlan-: 5. *mecaz* Bir yere doğru istemsiz olarak gitmek.

Karkuşları (var mı böyle kuşlar?) uçuşuyor tepemde -beyaz benekler, kırmızı yuvatlaklar.. derin, kara boşluğa doğru, etimden parçalar koparak gözlerimi tırmıklayıp ayaklarımı gıdıklayarak uğultular, koşuşmalar, iniltilerle tâ boşluğun derinliklerine, sınırlarına doğru sürüklenerek yuvatlanıyor. (HI 65/10)

(ÇÖ 14/18), (ÇÖ 40/24), (ÇSBÖ 80/25), (ÇSBÖ 121/27)

yuvatlan-: 1. Kendi üzerinde dönerek hareket etmek, tekerlenmek.

Kütük az ötemde, çamurlara yuvatlanıyor, iç ezici bir cızırtıyla bir yanık, duman kokusu yayılıyor. (HI 123/14)

(ÇSBÖ 49/21), (ÇA 132/23), (DAK 61/15), (AYÇ 55/17), (U 133/28)

yükle-: 1. Bir yere, taşınması için belli ağırlıkta eşya veya araç gereç koymak.

Yaz günlerinde, sabahın serininde, bizler onun çevresinde buyruğuna hazır beklerken o da neşeyle, koşarak, bağırarak katırını yükledi. (HI 19/9)

(ÇÖ 21/24), (ÇÖ 66/1), (ÇA 139/13), (DAK 52/9)

yükle-: 4. *mecaz* Bir yükümlülük altına sokmak, sorumlu tutmak.

Pis, ağır, yoğun koku suyun üstünde somutlaşmıştı sanki, halkalar halinde, sahilin her iki yakasında sıralanmış yoksul evlerin, o yoksul evlerden daha kirli, daha bakımsız, daha karanlık, daha kara görünen kocaman, çirkin fabrikaların üstünde amansız bir ağırlıkla çökmüştü, yanmış kömür kokusuyla karışan deniz yosunu ve lağım kokusu hafif bir rüzgârla ta sokakların içine değin yayılıyordu, beri yandan, hemen kıyıda yer alan tabakhanenin kokusuyla karşı kıyıdaki mezbananın koya dökülen artıkları bu yörede doğallaşmış, kendine özgü kokuyu besliyor, katlandırıyor, yörede yaşayan insanlara o yörede yaşamının kaçınılmaz bir payı olarak sunuyor, daha önce orada yaşamamış olmalarının bir kefareti gibi yüklüyordu: bu da, doğanın o yörede yaşayanlara istihzalı bir armağanıydı,

kıyının her iki yanına kurulmuş kahvelere, gazinolara hiç karşı koymadan gelirlerdi çünkü, bu kokuya aldırılmazlardı, öyle ki, bu koku, alıştıktan sonra onlar için yörenin vazgeçilmez bir parçası bile olmuştu. (ÇSBÖ 121/3)

(H 92/3), (İÖ 24/13), (İLKÖ 124/20)

yüklen-: 3. Bir yükü taşımak.

“Peki öyleyse, dedi, yüklen bakalım.. senin bir şeyin yok mu?” (H 59/13)

(H 76/4)

yüklen-: 4. mecaz Üstüne düşmek, zorlamak.

Babası da onlara güvenemediği için kendisine yükleniyordu. (AYÇ 13/5)

(AYÇ 51/20)

yüksel-: 1. Yüксеğe çıkmak.

Önümdeki bitimsiz yolun ucunda, uykuyla uyanıklık arasındaki sıcak, korkutucu, belirsiz çizgide konak porselen beyazıyla gitgide yükseliyor. (HI 35/3)

(HI 54/5), (HI 61/14), (HI 110/3), (HI 118/5), (HI 121/10), (HI 121/27), (ÇÖ 43/9), (ÇÖ 45/21), (ÇÖ 54/5), (ÇSBÖ 16/28), (ÇSBÖ 142/18), (ÇA 139/17), (DAK 9/17), (DAK 25/3), (DAK 42/16), (DAK 71/1), (DAK 83/22), (DAK 87/27), (H 30/3), (H 31/27), (H 32/2), (H 83/16), (H 89/13), (H 117/15), (T 23/17), (T 47/14), (İÖ 80/16), (U 19/20), (U 114/1), (GYA 83/9), (GYA 125/18), (İLKÖ 37/2), (İLKÖ 48/18), (İLKÖ 83/9), (İLKÖ 84/2), (İLKÖ 84/21), (İLKÖ 151/2), (KP 33/1)

yükselt-: 1. Yüксеğe çıkarmak, yukarı bir noktaya taşımak; kaldırmak.

Gelin, lambanın fitilini yükseltti. (ÇSBÖ 70/9)

(H 83/13), (H 83/13), (H 83/13), (T 97/4)

yürü-: 1. Adım atarak ilerlemek, gitmek.

Atım, sırtında günlerin yoluyla tökezleyerek, dermanının son kırıntılarını da harcayarak yanımda yürüyor. (HI 14/17)

(HI 21/13), (HI 21/15), (HI 21/17), (HI 22/27), (HI 23/8), (HI 31/31), (HI 39/13), (HI 50/4), (HI 59/18), (HI 63/20), (HI 64/23), (HI 67/16), (HI 67/16), (HI 67/29), (HI 68/20), (HI 68/20), (HI 69/29), (HI 75/32), (HI 77/15), (HI 77/30), (HI 79/10), (HI 81/9), (HI 81/10), (HI 81/13), (HI 87/9), (HI 87/12), (HI 97/12), (HI 97/19), (HI 100/32), (HI 101/14), (HI 104/9), (HI 107/9), (HI 107/17), (HI 108/22), (HI 111/28), (HI 114/7), (HI 115/17), (HI 115/17), (HI 116/30), (HI 119/7), (HI 119/8), (HI 119/18), (HI 124/32), (HI 125/26), (ÇÖ 9/13), (ÇÖ 9/17), (ÇÖ 10/7), (ÇÖ 15/13), (ÇÖ 24/18), (ÇÖ 24/25), (ÇÖ 24/28), (ÇÖ 25/24), (ÇÖ

25/26), (ÇÖ 48/8), (ÇÖ 50/16), (ÇÖ 62/10), (ÇÖ 76/11), (ÇÖ 83/10), (ÇSBÖ 16/10), (ÇSBÖ 18/1), (ÇSBÖ 19/8), (ÇSBÖ 21/4), (ÇSBÖ 21/17), (ÇSBÖ 22/11), (ÇSBÖ 26/4), (ÇSBÖ 27/21), (ÇSBÖ 28/12), (ÇSBÖ 32/8), (ÇSBÖ 39/23), (ÇSBÖ 45/15), (ÇSBÖ 46/20), (ÇSBÖ 62/20), (ÇSBÖ 62/25), (ÇSBÖ 65/21), (ÇSBÖ 77/15), (ÇSBÖ 84/28), (ÇSBÖ 91/3), (ÇSBÖ 92/20), (ÇSBÖ 103/23), (ÇSBÖ 106/23), (ÇSBÖ 108/1), (ÇSBÖ 109/24), (ÇSBÖ 111/26), (ÇSBÖ 117/29), (ÇSBÖ 129/6), (ÇSBÖ 129/31), (ÇSBÖ 132/17), (ÇSBÖ 140/8), (ÇA 7/15), (ÇA 8/15), (ÇA 15/19), (ÇA 19/18), (ÇA 25/28), (ÇA 26/1), (ÇA 30/3), (ÇA 37/11), (ÇA 39/26), (ÇA 40/2), (ÇA 52/4), (ÇA 53/5), (ÇA 64/5), (ÇA 75/9), (ÇA 79/17), (ÇA 91/23), (ÇA 91/26), (ÇA 93/14), (ÇA 93/24), (ÇA 94/11), (ÇA 94/16), (ÇA 100/21), (ÇA 103/9), (ÇA 105/5), (ÇA 112/23), (ÇA 118/7), (ÇA 119/15), (ÇA 154/13), (ÇA 154/30), (DAK 28/23), (DAK 37/26), (DAK 39/2), (DAK 40/2), (DAK 42/21), (DAK 49/12), (DAK 61/12), (DAK 70/9), (DAK 71/25), (DAK 71/30), (DAK 83/20), (DAK 86/25), (DAK 87/1), (DAK 87/5), (DAK 92/22), (DAK 92/24), (DAK 93/20), (DAK 94/31), (K 7/19), (K 7/31), (K 8/10), (K 9/10), (K 9/18), (K 11/3), (K 14/9), (K 19/15), (K 19/15), (K 22/6), (K 22/12), (K 39/13), (K 40/14), (K 46/7), (K 46/10), (K 53/11), (K 53/14), (K 54/8), (K 54/9), (K 54/19), (K 81/7), (K 81/25), (K 81/26), (K 94/9), (H 10/9), (H 10/15), (H 17/19), (H 17/29), (H 18/23), (H 18/28), (H 18/28), (H 19/20), (H 29/11), (H 38/2), (H 46/15), (H 47/22), (H 71/7), (H 73/21), (H 75/16), (H 82/16), (H 82/22), (H 91/19), (H 123/1), (H 123/13), (H 137/5), (H 142/31), (H 143/5), (H 147/12), (H 151/25), (H 151/30), (H 152/4), (AYÇ 17/26), (AYÇ 17/30), (AYÇ 19/26), (AYÇ 19/30), (AYÇ 42/12), (AYÇ 53/20), (AYÇ 54/5), (AYÇ 55/20), (AYÇ 55/21), (AYÇ 67/26), (AYÇ 68/8), (AYÇ 71/10), (AYÇ 80/24), (AYÇ 84/21), (T 37/1), (T 38/29), (T 39/3), (T 93/17), (T 99/17), (T 99/18), (T 109/10), (İÖ 33/10), (İÖ 39/1), (İÖ 49/16), (İÖ 77/25), (İÖ 94/7), (İÖ 99/9), (İÖ 99/14), (İÖ 104/15), (İÖ 104/27), (İÖ 107/13), (İÖ 113/18), (İÖ 116/31), (İÖ 119/22), (İÖ 122/5), (İÖ 134/9), (İÖ 134/15), (İÖ 159/19), (İÖ 233/15), (İÖ 239/2), (İÖ 240/28), (İÖ 241/1), (U 30/3), (U 44/3), (U 44/11), (U 73/18), (U 75/12), (U 90/22), (U 98/19), (U 104/10), (U 104/14), (U 104/24), (U 104/29), (U 106/13), (U 108/6), (U 137/6), (U 138/13), (U 139/9), (GYA 41/17), (GYA 50/14), (GYA 50/30), (GYA 56/4), (GYA 57/1), (GYA 66/29), (GYA 75/1), (GYA 87/5), (GYA 88/5), (GYA 90/7), (GYA 100/30), (GYA 101/2), (GYA 101/18), (GYA 103/8), (GYA 103/10), (GYA 104/7), (GYA 106/13), (GYA 106/16), (GYA 106/19),

(GYA 122/12), (GYA 134/18), (GYA 141/25), (İLKÖ 37/11), (İLKÖ 40/19), (İLKÖ 53/13), (İLKÖ 62/12), (İLKÖ 77/8), (İLKÖ 77/10), (İLKÖ 87/1), (İLKÖ 112/27), (İLKÖ 118/12), (İLKÖ 148/19), (İLKÖ 181/28), (İLKÖ 191/1), (İLKÖ 194/16), (İLKÖ 203/26), (İLKÖ 205/16), (İLKÖ 207/12), (KP 11/3), (KP 11/7), (KP 11/11), (KP 26/16), (KP 47/14), (KP 47/14), (KP 58/14), (KP 68/14), (KP 74/17)

yürü-: 2. Karada veya suda, herhangi bir yöne doğru sürekli olarak yer değiştirmek.

Çünkü derinlerden boğucu bir uğultuyla koru yürüyor, tek tük yağmur taneleriyle yayılan tiksindirici bir ter, ikidebirde köprüden geçen trenlerin hızla geçen ışıklarıyla, aşağıda beni sarsarak, ayağımda partal kunduralar, ter yağmur taneleriyle karışmış, birikip birikip birden boynumdan aşağı kayarak, nereye gideceğim şaşırtılmış durumda, beni korkutuyor.. (HI 34/14)

(HI 37/30), (HI 39/20), (HI 42/17), (HI 50/4), (HI 67/6), (HI 67/9), (HI 96/2), (DAK 45/28), (DAK 86/11), (K 49/25), (K 55/9), (AYÇ 87/29), (T 91/7), (T 123/11), (U 126/1), (U 126/14), (U 132/6), (GYA 25/5), (İLKÖ 119/13), (İLKÖ 135/15), (İLKÖ 136/9)

yürüt-*: Çekip çevirmek, işlerini idare etmek.

... bunca yıl kırıp dökmeden yürüttünüz bu evi... (U 89/29)

yürüyüp dur-**: Yürümeyi sürdürmek.

Yüreği çarpıntılar içindeydi kapalı bir gölün sabah rüzgârlarıyla başlayan sinirli çarpıntıları akıp gidiyordu kararmış bir gecede ya da karartılmış gündüzlerde, ıslak eski karanlık binaların koridorlarında yürüyüp duruyordu.. (AYÇ 12/10)

(İLKÖ 74/19)

yürüyüp geç-**: Hiç düşünmeden yürümek.

Bunu bilir, mağrur ve dimdik bir boyunla yürüyüp geçerdi. (H 38/3)

yüz ver-*: Çok ilgi göstererek şımartmak.

ıslah olacağı yok onun diyor babası bir parmak çocuktan beri sen yüz verdin ona ne zaman ben sıkıştırmaya kalksam elimden almaya çalıştın işte gör şimdi neticesini (ÇA 51/6)

yüzünü buruştur- (veya ekşit-): Yüzüne öfke ve hoşnutsuzlukla bir biçim vermek.

Kerim, yüzünü buruşturdu. (ÇÖ 64/7)

yüz- (I): 3. Bir sıvının yüzeyinde batmadan durmak.

Birkaç metre yüksekliğindeki bahçe duvarı evi çepçevre sarıyordu bahçe kapısıyla evin arasında dar bir alan vardı bahçenin evin yan tarafına düşen bölümüne kiraz ve erik ağaçları dikilmişti ama bakımsızlıktan dalların arasından hevenk hevenk örümcek ağları sarkıyordu incecik gövdeli ağaçların arasına acemice yapılmış bir şadırvan yerleştirilmişti havuzun suyu yosunlanmış üstünde çer çöp yüzüyordu evin ikinci katına duvara bitişik dışarıdan yerleştirilmiş tahta bir merdivenle çıkılıyordu daha ilk bakışta zevksiz geniş demirli pencereler hemen göze batıyordu zemin kat boş bir hangar gibiydi odun kömür zahire ambarı olarak kullanılıyordu o geniş pencerelere rağmen nemin karanlığın uyandırdığı sıkıntılı duygu önlenemiyordu (ÇA 12/8)

(DAK 41/26), (AYÇ 61/6), (İÖ 109/8), (U 117/29), (KP 42/15)

yüz- (I): 5. mecaz Dalgalanmak.

Solgun mavi bir geceydi, nerdeyse bir ikindi vaktinin puslu yalnızlığı yayılıyordu uzak gökdelenlerin parıltılı paratonerlerinde, elektrik huzmeleri ordan oraya yüzüyor, her şeyi matlaştırıyor, sınırları bulanıklaştırıyordu. (T 107/14)

yüz- (II): 1. Derisini çıkarmak, derisini soymak.

Deriyi yavaş yavaş yüzüyor. (İLKÖ 38/20)

(İLKÖ 38/22), (İLKÖ 38/23)

yüzüp dur-:** Herhangi bir durumun en aşırı derecesinde olmaya devam etmek.

Sebepsiz bir telaş içinde yüzüp duruyoruz. (ÇÖ 66/32)

zabıt tut-: Tutanak düzenlemek.

Seni dinlerler ve zabıt tutarlar, o kadar. (GYA 44/12)

zahmet et-: 1. Biri için yorulmak veya masrafa girmek.

Ne zahmet ettin efendi dedi kadın (ÇA 62/8)

(ÇA 64/22), (ÇA 135/13), (İLKÖ 75/18)

zarara sok-: Zarar vermek.

Çünkü işlenmiş olan bir yanlış, bir topluluk içinde işleniyor ve o yanlıştan doğan, doğacak olan sonuçlar herkesi bir ölçüde ilgilendiriyor ve zarara sokuyor, böyle bir durumda insanın bir başınaymış gibi davranması, başka herkesi çığnemiş olmayı tazammun etmiyor mu? (K 99/11)

zehirle-: 1. Öldürmek amacıyla yedirme, içirme vb. yollarla zehir vermek, ağılamak.

– Beni zehirlemiştin. (U 133/23)

zerk et-: Sıvıyı şırınga vb. ile vücuda vermek, iç itmek.

Dalgaların ardından denizin yüce heybetli görüntüsü susamış damaklara tuzlu suyun tadını damla damla zerk ediyor, onu susuz kalmış boğazdan aşağıya yayıyordu. (İÖ 224/7)

zıkkımlan-: *kaba konuşmada* Bir şeyler yemek.

– Haydin, iki lokma zıkkımlanalım bari şundan, dedi. (ÇSBÖ 75/17)
(GYA 53/16)

zınk diye dur-: Birdenbire durmak.

Araba dar bir sokak başında zınk diye durdu birdenbire bir ışık şelalesinin içinde boğulur gibi oldular (ÇA 79/8)

zıpla-: 2. Sevinçten veya oyun yapmak için bulunduğu yerde havaya doğru fırlamak.

“Ah!” diye bir daha zıpladı yerinden. (H 148/28)

zıplayıp dur-:** Zıplama işini sürdürmek.

“İkide bir zıplayıp durma” diyordu ona, bu sözü işittikçe içini çekerek, içlenerek, gözyaşlarını tutmaya çalışarak ağlıyordu.. (T 53/7)
(İÖ 31/8), (U 11/22)

(birini) zincire vur-: Prangaya vurmak.

Babamın “zincire vurmali bu herifi” diyen öfkeli homurtusunu duyuyorum. (HI 117/12)

ziyafet çek- (veya ver-): Konukları yemekli ağırlamak.

Ve kendisi kürkler ponponlar içinde kapıdan içeriye süzülüyor etrafa buyruklar yağdırıyor yeni yeni yiyecekler içecekler sipariş ederek herkese ziyafetler çekiyordu. (T 98/3)

ziyaret et-: 1. Birini görmeye gitmek.

Ben buraya.. diye kekeledi Yusuf, böyle bir şey aklıma gelmemişti.. bunun için gelmedim.. yarın çok önemli ziyaret edeceğim. (K 27/17)
(İÖ 107/27)

zora koş-: Güçlük çıkarmak.

Köçeğin yakışıklılığı, pürüzsüz, tertemiz giyinişi, pürüzün nerde olduğunu kestirmeyi zora koşuyor. (U 20/20)

zorunda bırak-: Yapmaya mecbur etmek.

Onun o çay içme önerisini aslında kabul etmemesi gerektiğini düşünüyor, ama bunu düşünür düşünmez kendini suçlamaya başlıyor, çünkü herifi başta kendisi ayartmış ve ne edip edip onu kendisini davet etmek zorunda bırakmıştı: işte sonuç: hödüğün tekiydi o! (H 103/13)

(T 40/18)

zorbalık yap-:** Zorbaca davranmak.

Biri zorbalık mı yapıyordu ona? (U 83/6)

zorla-: 1. Birine bir şey yaptırmak amacıyla güç kullanmak, boyun eğdirmeye çalışmak; zor kullanmak, mecbur etmek, cebretmek.

Kendimi zorladım birkaç kez, boşuna! (HI 38/1)

(HI 63/11), (ÇÖ 18/2), (ÇSBÖ 46/15), (ÇSBÖ 100/12), (ÇA 77/1), (ÇA 88/17), (ÇA 89/26), (ÇA 104/13), (DAK 95/18), (K 42/31), (H 10/12), (AYÇ 17/6), (T 70/7), (İÖ 58/15), (İÖ 59/12), (İÖ 78/2), (İÖ 162/6), (U 85/14), (U 107/4), (GYA 92/15), (İLKÖ 91/4), (KP 38/7)

zorlaştır-: Zor duruma getirmek.

Akşamın iş dönüşü kalabalığı yürümeyi zorlaştırır, kimi zaman yürümeyi büsbütün önler, birilerine çarpmadan, özür dilemek zorunda kalmadan ulaşamazsınız kendi تنها sokağınıza ve düzenli yürüyüşünüze, eve dönerken yapmayı kurduğunuz işleriniz, alacağınız öteberiniz varsa bunun yarısını bile başaramadan eve döndüğünüz zamanlar olur çoğu kez, çünkü akşam kalabalığı en çok unutmayı bileyleyler, düşünceyi önler, kararı sürüncemede bıraktırır. (ÇSBÖ 106/6)

(U 132/7), (İLKÖ 98/12)

zorlat-: *derleme sözlüğü* Zorlamak.

Etme ana beni zorlatma (ÇA 45/5)

zorluk çıkar- (veya göster-): Bir şeyin yapılmasını engellemek için çeşitli sorunlar yaratmak.

avukatının sonradan anlattığına göre, kocası mahkemede zorluk çıkarmamış, geçinemediklerini, dahası kendinin iyi bir insan ve iyi bir koca olmanın üstesinden gelemediğini söylemiş ve daha ilk duruşmada mahkeme boşanmalarına karar vermiş (H 58/2)

zulmet-: Güçlü bir kimse yasaya veya vicdana aykırı olarak kendine veya başkasına her türlü kötülük, haksızlık, eziyet veya işkence etmek.

Kocası olacak adam çok zulmediyormuş ona. (ÇSBÖ 59/26)

3.1.2 Fiziki Durum Fiilleri

acele edil-:** Acele etme, ivme işi yapılmak.

Acele edilmese, bu keskin, yırtıcı soğuk o yüzü bir anda felç etmeye yeter.
(İÖ 155/24)

aceleye getiril-:** Bir iş üstünkörü, özenmeden yapılmak.

Kadın bu geç vakitte vakit her zaman dardır her şey bilinmez nedenlerle daima aceleye getirilmiştir (ÇA 141/17)

acık-: Yemek yeme gereksinimi duymak.

Herkesler simit alıp yerken okulda, ben onlara bakardım, acıkmamışsam bile acıkarak. (ÇÖ 47/8)

(ÇSBÖ 18/3), (ÇSBÖ 18/3), (ÇSBÖ 63/14), (DAK 82/14), (U 88/21), (U 88/22), (GYA 48/17), (İLKÖ 84/6), (İLKÖ 84/7), (İLKÖ 84/18), (İLKÖ 125/6), (İLKÖ 130/13)

acıkl-: Acıkma işine konu olmak.

Gidiliyordu, sonra geri dönülüyordu, yeniden yürünüyordu, durup bakınılıyordu, yemek yeniyordu, sonra gene acıkılıyordu, uyanılıyor ve uyunuyordu. (DAK 60/23)

aç kal-: 1. Karnını doyuramamak.

Yedirmesen aç kalırdı. (DAK 19/28)

(H 73/9)

açabil-: 1. Açma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Perdeyi açabilsem sokağı göreceğim. (HI 48/31)

(ÇSBÖ 30/25), (DAK 29/9), (H 87/15), (AYÇ 37/16), (İÖ 131/16), (GYA 40/17), (GYA 40/27), (İLKÖ 79/1), (KP 60/9)

(bir durumu) açığa çıkar-: Ortaya çıkarmak, gözler önüne sermek, anlaşılır duruma getirmek.

... o, olup bitenleri bilmiyor değildi, ama kendinin bildiğini başkasının bilmesini istemiyordu, oysa o telefon ve ondan sonrakiler açığa çıkardı ki, böyle durumlarda hep alışıldığı gibi, son öğrenen kendisiydi... (T 33/4)

(bir durumu) açığa vur-: Belli etmek, ortaya çıkarmak.

Her şeyi açığa vuruyor. (HI 111/9)

(ÇSBÖ 63/11), (H 148/12), (T 100/27), (GYA 55/1)

(bir durumu) açığa vurabil-:** Açığa vurma, belli etme ihtimali veya imkânı bulunmak.

– Kelimeyi söylemek.. aa elbet, anlam bazen söylenmeden de kendini açığa vurabilir... (U 129/2)

açıklanabil-: Açıklanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Galiba şöyle açıklanabilir: ben onun, sevgilimin evine yerleştim, o sırada o, anne babasıyla oturuyordu ve anne babası ona özen gösteriyorlardı ve şıfıntının oğullarına askıntı olduğunu düşünüyorlardı, büyücünün sözünü ilk kez bana o zaman açtılar, büyücü bize, bu kadında iş olmadığını, onun eninde sonunda oğullarını bırakacağını söylüyordu. (T 68/15)

(İÖ 64/16)

açıklayabil-: 1. Açıklama ihtimali veya imkânı bulunmak.

Hoşnutsuzluk değildi bu: oğlunun birdenbire ortaya çıkışından belirli bir tedirginlik duyuyordu, ne olduğunu açıklayamıyordu kendisine, ama cansıkıcı bir önsezi yerleşti yüreğine. (ÇSBÖ 65/8)

(ÇSBÖ 82/29), (ÇSBÖ 105/8), (İÖ 110/10), (U 110/16), (GYA 54/17)

açıl-: 7. Geniş bir duruma gelmek.

Uzayıp giden bostanlar, üstüne yağmur yağmış bir çöl sonsuzluğuyla ufka doğru açılıyordu. (HI 23/15)

(HI 28/5), (ÇSBÖ 128/3), (ÇA 79/6), (İÖ 186/15), (GYA 72/27), (İLKÖ 65/26)

açıl-: 1. Açık duruma gelmek veya getirilmek.

Suyun yere boşalması için ortasına bir sıra küçük delikler açılmış. (HI 47/26)

(HI 76/2), (HI 76/25), (HI 95/16), (HI 96/3), (HI 119/10), (ÇÖ 11/16), (ÇÖ 15/16), (ÇÖ 29/5), (ÇÖ 55/17), (ÇSBÖ 101/16), (ÇA 14/2), (ÇA 23/13), (ÇA 72/3), (ÇA 93/5), (ÇA 95/22), (ÇA 95/24), (K 16/15), (K 26/29), (K 108/7), (H 45/4), (H 128/19), (T 21/16), (T 84/17), (T 93/19), (İÖ 44/14), (U 10/27), (U 41/22), (U 77/17), (GYA 25/14), (GYA 68/20), (GYA 69/1), (İLKÖ 105/18), (İLKÖ 200/4), (KP 33/9), (KP 38/11), (KP 52/16), (KP 77/4), (KP 77/4), (KP 79/14), (KP 80/4)

açılabil-: Açılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Köprünün sonsuz uzaklıktaki iki ucu arasında insan sesine geçit açılabilir miydi? (U 128/6)

açlıktan öl-: Dayanılmaz derecede acıkmak, çok acıkmak.

– İyi olurdu, diye cevapladı, ama böyle olursa açlıktan ölürüm ben... (İLKÖ 83/15)

afyonlan-: Afyonlama işi yapılmak.

Korkunç bir durulukla yeryüzünün bir parçasına serilmişler, bir savaşta yenilmişler, o yenilginin ezikliğiyle boynu bükük olarak yatıp kalmışlar, afyonlanmışlardı. (GYA 106/8)

ağlatabil-: 1. Ağlatma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Bir vitrinin pervazından sızan solgun bir neon ışığı bile ağlatabilir insanı. (İÖ 115/3)

ağrı yap-:** Ağrıya sebep olmak, ağrı meydana getirmek.

Çay boş midesinde hastalıklı, bulantılı bir ağrı yapmıştı. (ÇÖ 8/26)

ağrı-: Vücudun bir yeri ağrılı durumda olmak.

Gözlerim dışarı fırlayacak gibi ağrıyor. (HI 111/7)

(ÇÖ 59/4), (ÇÖ 87/21), (ÇA 146/3), (K 92/5), (İÖ 101/26), (İÖ 102/2), (İÖ 113/6), (U 100/21), (İLKÖ 62/7)

ait ol-: 1. Birinin olmak.

... iskelet o kanepeden ayaklarını sarkıtmışken bilinmedik bir cinayete kurban gitmiş ve sonra orada unutulmuş birine ait olabiliirdi, ama şimdi kim düşünecek onu, kim umursayacak? (T 46/16)

ak-: 8. Sürüp gitmek.

İçimde, derinden bir ses akıyor. (HI 102/32)

(ÇÖ 8/8), (ÇÖ 31/22), (ÇSBÖ 116/16), (K 89/9), (K 89/9), (T 52/24), (İLKÖ 153/10), (İLKÖ 166/21), (KP 42/13)

ak-*: Fazlaca olmak, yayılmak.

Öyle bir şey duymuştu: soğuk olsun diyorlardı, üstünden başından mutluluk aksın, ama o bunu bilmesin, onu öylece bulmuşlardı. (T 22/5)

aksilik çık-: Engel ortaya çıkmak.

Fakat adı bu değilse.. sonra bir aksilik çıkarsa sorumluluğu üzerime alamam, diyor sekreter. (GYA 86/3)

aktarabil-: 1. Aktarma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ah, bu deneylerini kendisini anlayabilecek birine aktarabilse ve aynı aldanmayı bir kez de başkaları denemek zorunda kalmasa. (GYA 33/31)

al-: 29. Etkisini azaltmak.

Al şunu da iç birkaç yudum mahmurluğunu alır (ÇA 64/16)

al-: 6. İçine sığmak.

daha Ejderin ayağı gibi iki ayak alır o ayakkabı (ÇA 90/4)

alabil-: 2. Almaya gücü yetmek.

Yenisini nasıl alabilirim? (HI 103/11)

(İÖ 25/9), (İLKÖ 60/21)

alabil-: 1. Alma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Kimseye anlatamazdı bunu, anlatsa bile arkadaşlarına gerekli karşılığı alamayacaktı çünkü eğlenceli bir yanı yoktu bu işin ve iş eğlenceden dışarı çıktı mı gerekli ilgiyi göstermezdi arkadaşları, üstelik acımasız alaylarıyla içinde belirlenmiş kararı da öldürebilirdi, içini açmak bile güçsüzlüğünü arttıracaktı. (ÇSBÖ 105/11)

(ÇSBÖ 121/18), (ÇSBÖ 129/4), (ÇA 68/17), (ÇA 93/23), (ÇA 148/3), (DAK 65/13), (DAK 68/3), (H 26/16), (H 31/24), (H 81/12), (H 86/9), (U 107/9), (GYA 105/2), (İLKÖ 95/17)

aldatabil-: 1. Aldatma ihtimali veya imkânı bulunmak.

– Aldatamazsın beni, dedim, baksana suratına... (İLKÖ 61/20)

alev al-: 1. Tutuşmak, yanmaya başlamak.

Ocaktaki odunlar çıtırdıyor, ama henüz hepsi alev almadı. (HI 62/3)

(HI 62/13)

alın-*: Bir yerden çıkarılmak, zorla götürülmek.

Sonunda kısıtılmış olan biri, evinden alındı. (İÖ 25/17)

alın-: 1. Alma işi yapılmak.

Acaba şuradan bir gül alınsa mıydı? (U 73/20)

alışkanlık hâline getir-: Bir şeyi sürekli yapar olmak.

... Amerikan yurttaşlığına geçmiş olmasının doğurduğu kompleksten kurtulmak için aslında durup dururken herkesi Türkiye'ye gammazlamayı alışkanlık haline getirmişti... (GYA 51/31)

allak bullak ol-: 1. Çok karışık duruma gelmek, altı üstüne gelmek, karmakarışık olmak, düzeni bozulmak.

Kafası, tuhaf, sinirli, gergin bir düşünceyle allak bullak olmuştu. (ÇÖ 59/25)

(H 40/1), (AYÇ 56/13), (T 112/13)

altından kalkama-: 1. Bir işi başaramamak, becerememek, üstesinden gelememek.

Dikiş makinaları ve radyolar ve başka elektronik gereçler vardı dükkânında ve çarşının en gözde yerindeydi dükkânı küçüktü bu yüzden üst üste yığılıydı her şey ve yanında çalışan biri olmasa altından kalkamazdı işinin çünkü hiçbir gerecin nasıl çalıştırılacağını bilmezdi (ÇA 117/4)

altüst ol-: 1. Çok karışık duruma gelmek.

biri devirmediyse onu bir sandal nasıl olup da böylesine akıl almaz biçimde altüst olabilirdi.. (H 122/24)

(AYÇ 17/14), (U 8/4), (U 66/19)

andır-: Benzer yanları bulunmak, çağrıştırmak.

Solukları kesilmişçesine durdular gümbürtü göğün çatısına çarparak yankılanıncaya değin Ejder sallandı olduğu yerde şimdi gümbürdeyen o ses içinde kaybolmuştu göğün çatısı yapıştırılmış parlak yıldızlarla doluydu ve ses oralara o donmuş ışık zerreciklerinin oraya çarpıp dönüyordu ve bir sel halinde bir girdap halinde dönenen gümbürtünün akıntısında usul usul ırgalanıyordu sonra tek nota üzerinden uzayan çatlak sese kendi insanî sesini ama şimdi bir insandan çıkıyor gibi değildi daha çok bir çakal ulumasını andırıyordu ağlamaklı ve acıklı bir uzayıyla katarak elinde peydahlanan buruşuk bir mendili sallamaya başladı gümbürdeyen sesler bir at sürüsünün ilkin karışık toynak seslerine benzerken gitgide toynakların aynı ahenkle toprağı dövmesinden yükselen seslerin düzenli hızlı vuruşları haline dönüştü ve o aynı ahenkle topuklarını toprağı vurmaya başladı kendinden geçerek ve artık bir başka dünyaya ait olarak eğilip büküldü bedeninin her noktasını aynı tempoyla toprağın üstünde sektirdi tepindi (ÇA 72/29)

(U 100/31), (İLKÖ 99/14), (İLKÖ 180/15)

anıl-: Anma işine konu olmak.

Ejderin adı kötü anılmamasın yeğen (ÇA 83/15)

(İÖ 86/11)

anlaşabil-: 1. Anlaşma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Benimle kimse kolay kolay anlaşamaz. (GYA 66/10)

anlatabil-: 1. Anlatma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Kimseye anlatamazdı bunu, anlatsa bile arkadaşlarına gerekli karşılığı alamayacaktı çünkü eğlenceli bir yanı yoktu bu işin ve iş eğlenceden dışarı çıktı mı gerekli ilgiyi göstermezdi arkadaşları, üstelik acımasız alaylarıyla içinde belirlenmiş kararı da öldürebilirlerdi, içini açmak bile güçsüzlüğünü arttıracaktı. (ÇSBÖ 105/9)

(ÇSBÖ 109/9), (ÇSBÖ 114/28), (ÇSBÖ 139/26), (AYÇ 39/16), (AYÇ 43/14), (T 67/30), (İÖ 147/9), (U 10/8), (U 10/8), (GYA 65/13), (İLKÖ 105/28), (İLKÖ 122/9), (İLKÖ 137/13), (KP 15/16), (KP 74/3)

araya gir-: 3. Bir iş yapılırken ona engel olacak başka bir iş çıkmak.

nenesiyle uzun bir sessizlik girdi aralarına (ÇA 148/16)

(K 27/20), (H 74/8)

aralan-: 1. Biraz açılmak, aralık olmak.

Kapı az aralandı. (HI 86/9)

(HI 87/25), (HI 117/30), (ÇÖ 38/31), (ÇÖ 39/4), (ÇSBÖ 142/21), (ÇA 61/6), (ÇA 135/16), (AYÇ 73/12), (U 32/31), (GYA 84/2), (İLKÖ 59/20), (İLKÖ 132/1)

aralan-: 3. Gitmek, uzaklaşmak

Gecenin karanlığı aralanıyor ağır ağır: her şey bir önceki gün gibiydi, bir önceki sabah gibi (AYÇ 9/1)

(İÖ 119/19)

aralayabil-: 2. Aralamaya gücü yetmek.

O zaman biraz daha kendinde olarak gözlerini azıcık daha aralayabildi. (HI 8/15)

aran-: 1. Arama işine konu olmak.

... ondan haber alıyor değildi, ama biliyordu ki bir gün onun tarafından aranacaktır... (T 88/30)

(İÖ 208/9), (U 14/17), (KP 23/5)

arayabil-: 1. Arama ihtimali veya imkânı bulunmak.

Delikanlı: “İsterseniz akşama arayabilirim sizi” dedi, kız bagajdan çantalarını, valizlerini çıkarttı. (H 89/2)

(U 37/7), (KP 10/12), (KP 53/2)

arın-: 1. Temizlenmek.

Kıraç tepeler arınmış. (DAK 27/11)

arkada kal-: 1. Geriden gelmek, geride kalmak.

Ben kendimden geçince her şey arkada kalıyor. (U 119/23)

(GYA 104/9)

(bir şeyin) arkası gel-: Devamlı olmak, süreklilik göstermek.

Sabi seni bana alacaklar dedim ama arkası gelmedi sözümün hiçbir şey söylememişim gibi doğruca mutfağa girdim arkamda duruyordu o da (ÇA 21/10)

(T 100/21)

arkasını getireme-: Başladığı bir işi sürdürüp sona erdirememek.

“Şeyyy” dedi, ama arkasını getiremedi, nasıl soracağını bilemedi, hastabakıcı omuz silkip geçti, bereket versin başka bir görevliyle karşılaştı, ona: “Bir yaralı...” dedi, durdu: “Sanıyorum bir trafik kazası geçirmişti...” (T 62/9)

arşınlayabil-:** Arşınlama imkân veya ihtimali bulunmak.

Göğsünü gere gere sokakları arşınlayabilirsin. (İÖ 210/9)

arttır-: 2. Yükseltmek.

Kimseye anlatamazdı bunu, anlatsa bile arkadaşlarına gerekli karşılığı alamayacaktı çünkü eğlenceli bir yanı yoktu bu işin ve iş eğlenceden dışarı çıktı mı gerekli ilgiyi göstermezdi arkadaşları, üstelik acımasız alaylarıyla içinde belirlenmiş kararı da öldürebilirlerdi, içini açmak bile güçsüzlüğünü arttıracaktı. (ÇSBÖ 105/15)

asıl-: 1. Asma işi yapılmak veya asma işine konu olmak.

Ne kadar zaman uyudu bilemedi sabah mıydı neydi uyandığında tıpkı uykuya vardığı zamandaki gibi ıslak güneş ışınları dökülüyordu camdan hiç mi uyumadı yoksa yüz gündür uyuyor muydu bilemedi elbisesi temizlenmiş silinmiş sandalyenin arkılığına asılmıştı kapının ardından fisiltılar duydu daha kendinde olmadığına hükmederek başını kaldırmadı yastıktan bütün vücudu sızlayan bir mahmurluğun ezgin bir yorgunluğun ağırlığıyla ovalanıyordu halasının sesiydi duyduğu kocasıyla konuşuyordu eniştem diye düşündü *senin gibi eniştenin çarkına çomak sokarım ben* (ÇA 32/1)

(ÇA 115/13), (DAK 15/13), (AYÇ 18/28), (T 23/4), (T 107/18), (İÖ 14/26), (İÖ 15/31)

aslı çık-: Gerçek olduğu anlaşılmak, gerçek olduğu ortaya çıkmak.

Ama birkaç dakika geçmeden söylentinin aslı çıktı: gerçekten de gökyüzünde gri renkli, çifte kanatlı, pervaneli bir uçak, alışmadığımız bir gümbürtüyle kentimizin üstünde süzülüyor, kimizaman minareleri sıyırtacak denli

alçalıyor, sonra fiyakalı bir kavisle yeniden göğün derin boşluğunda gözden kayboluyor, ama çok geçmeden o görkemli sesiyle yeniden üstümüzden süzölmeye başlıyordu. (İÖ 36/1)

aşıl-: Aşma işine konu olmak.

Onun rehberi sevgidir, onun rehberi sizin muhabbetinizdir..... sohbet insanı öyle yoğurur ki, bir an gelir, sohbet ehlinde ham olan bir şey kalmaz, pişer, o da pişer.... pişerek safileşir, safiye makamına ulaşır..... insanlar için en yüksek makamın orası olduğı söylenir..... orada insanın kendinde olan ne varsa attığı ve saf insan haliyle kaldığı söylenir..... ama elbette çabasız olmaz, sen çaba göstereceksin, o zaman mesafeler kalmaz, dağlar ve tepeler aşılır..... (K 97/2)

aşılan-: Aşılama işine konu olmak.

İnsana tuhaf bir aşağılanma duygusu aşılanır, kapının önündesin, içerden sana birinin hoş geldin yapması gerekiyor.. evet, aynen: gerekiyor.. fakat gereken o devinim yerine getirilmiyor. (İÖ 206/16)

atabil-: 1. Atma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Jandarma istese de bu yolların hepsini tutamaz, diye düşündü Halil, ana yolu tutarlar, başka bir terslik çıkmazsa kendimi kolayca eve atabilirim, ondan sonrası biraz ataklık, biraz kurnazlık ve alınyazısı. (ÇSBÖ 46/12)

(K 22/26), (H 50/18), (AYÇ 74/28), (T 79/29), (İÖ 116/32)

ateş açıl-:** Ateşli silahla mermi atılmak.

Birden ateş açıldı. (DAK 68/1)

(DAK 71/21), (GYA 138/29)

ateş al-: 1. Yanmak, tutuşmak.

Kadın, dirseklerinin üstüne çöküp çalıları üflemeye başladı, ıslak çalılar güçlükle ateş aldı. (ÇSBÖ 72/6)

ateş edil-: Ateşli silahlarla mermi atılmak.

Ama ateş edilmiyordu artık. (DAK 69/14)

(DAK 69/15), (DAK 71/2), (DAK 71/13), (DAK 71/15)

ateşe veril-: Ateş içine sokulmak, yakılmak.

... güneş battıktan sonra bir tören havası içinde o kocaman ot yığını, açıkta bir yerde ateşe verilir, alambaçtır bu, çocuklar sevinç çığlıkları içinde dönerler ateşin çevresinde... (GYA 24/11)

ateşi çık- (veya yüksel-): Hasta vücut ısısı olağandan çok artmak.

Ateşim çıkmıştı. (T 67/18)

atfedebil-: Atfetme, yöneltme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Durum böyleyken önünde duran gazetenin sayfalarını vurdumduymaz bir havayla çevirebilir, fotoğraflara seri nazarlar atfedebilir. (İÖ 87/23)

atıl-: 1. Atma işine konu olmak.

Babamın lime lime elbiseleri, anamın ne işe yaradığı belirsiz eski püsküleri, birtakım çaputlar oraya buraya atılmış. (HI 62/8)

(ÇÖ 62/23), (ÇSBÖ 11/22), (ÇSBÖ 11/29), (ÇA 156/27), (K 42/15), (H 78/15), (H 102/6), (H 106/24), (AYÇ 87/27), (T 95/4), (U 94/11), (GYA 24/22), (GYA 24/30), (GYA 138/32), (İLKÖ 104/21), (KP 20/7)

atlatabil-: 1. Atlatma ihtimali veya imkânı bulunmak.

– Şimdiden yarıya indi zahire, diye söylendi, korkarım bu kışı bile atlatamayacağız. (ÇSBÖ 74/2)

atlayabil-: 3. Atlama becerisi bulunmak.

Bahçe duvarından atlayabilir misin (ÇA 104/7)

(ÇA 104/8), (U 137/10)

avlan-: 1. Avlama işine konu olmak.

“Ava giden avlanır” şeklinde bir şeyler geçti aklından. (İLKÖ 205/19)

avuçlayabil-: 1. Avuçlama ihtimali veya imkânı bulunmak.

Yeniden o yeni kazılmış toprağı birlikte avuçlayabilecek miydik? (U 101/31)

avurtları çök- (veya birbirine geç-): Çok zayıfladığı yüzünden belli olmak.

Yüzü, tanınmayacak değin sararmış, avurtları çökmüş, elmacık kemikleri dışarı fırlamıştı. (ÇÖ 46/17)

avutabil-: 1. Avutma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Taşların üstünde patinaj izleri, koparılmış diller, susma lekeleri, parçalanmış kadın çıplaklıkları, büyüyen ve gelen bir şeyler, bir evin önünde olmak, hançerlenmiş bir gövde ve sarılmış yaralar.. kendini nasıl avutabilirdi? (AYÇ 19/26)

(AYÇ 26/12)

ayağına (veya ayaklarına) dolan- (veya dolaş-):** İş yapmakta olan birine engel olmak, yürümesine engel olmak.

İlkin onun aşağılamalarına aynı aşağılamalarla karşılık verdikten sonra, şimdi, niçin onun ayaklarına dolanıyor ve ondan bağışlanmasını istiyordu? (H 33/25)

ayağına gel-: 2. Emek çekilmeden elde edilmek.

Naciye, zaten ömrü boyunca bir balonla uçmayı düşlemişti ve şimdi bu fırsat durup dururken ayağına gelmişti. (H 83/9)

(ayakkabı) ayağını vur-: Ayakkabı ayağını yara etmek.

Uzun süredir giymediği postalları, ayağını vurmuştu, meşin bağlarını gevşeterek postalları ayağından çıkardı. (ÇSBÖ 17/1)

ayaklarına (veya ayağına) kara su (veya sular) in-: Çok yorulmak; güçsüz, dermansız kalmak.

Allah kahretsin, bütün gün, yollarda taban tepmekten ayaklarıma karasular indi. (ÇSBÖ 37/21)

aydınlan-: 1. Aydınlık olmak; ağarmak, ışımak.

Sandık aydınlandı. (HI 22/5)

(HI 28/8), (HI 39/6), (HI 62/14), (ÇÖ 62/18), (ÇSBÖ 117/5), (DAK 20/4), (AYÇ 71/17), (GYA 134/6)

aydınlattır dur-:** Aydınlatma işini sürdürmek.

Ayın gümüşsü ışığı daha uzun bir süre sarı sarı aydınlattır durdu damlaların üstünü sokak aralarını küçük küçük alancıkları kale heybetli bir anıt halinde göğe doğru ağıp duruyordu (ÇA 157/9)

aydınlattırıl-: Aydınlatma işine konu olmak.

Sokaklar, kör ışıklarla aydınlattırılmıştı, kimi yerleri karanlıktı. (ÇÖ 75/12)

(GYA 110/22), (KP 97/14)

ayık-: Ayılmak.

Sonra caminin sırayla dizilmiş, hepsi de açık musluklarından dökülen su sesiyle ayıktı sanki. (DAK 40/7)

ayıpsan-:** Ayıpsama, ayıplama işi yapılmak.

Öyle bir döneme girilmiştir ki, artık babasının zamanında olduğu gibi, ev işlerinde bazı küçük hesap oyunlarına girmek ayıpsanmamaktadır. (ÇÖ 37/1)

ayırabil-: 1. Ayırma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ellerini bir türlü yüzünden ayıramıyordu. (ÇÖ 12/4)

(KP 31/8)

ayırıl-: 1. Ayırma işine konu olmak.

Evlerin arka yanlarındaki bahçeler, ya karaçalılarla ya da artık sınır olduğu belirsizleşmiş üç beş taşla birbirinden ayrılmaktadır. (ÇÖ 28/12)

(ÇÖ 29/18), (ÇSBÖ 31/33), (K 54/8)

ayrılabil-: Ayrılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Bu durumda senden nasıl ayrılabilirdim? (H 131/24)

(İÖ 201/11), (U 28/16)

(bir şey) az gel-: Yetmemek.

Ne dese az gelecekti. (AYÇ 36/25)

(T 31/9), (İÖ 132/28)

azal-: 1. Az denecek bir miktara inmek; daralmak:

Dumandan, soluklardan, sestten bir çizgiler ağır ağır azaltıyor, azaltıyor, azalıyorum. (HI 67/4)

(HI 72/14), (ÇÖ 9/32), (ÇSBÖ 21/14), (H 86/5), (AYÇ 63/22), (İLKÖ 99/13), (İLKÖ 206/2), (KP 63/18), (KP 71/7)

bağırabil-: 2. Bağırma becerisi bulunmak.

Ancak, “Baba, baba!” diye bağırabildi. (ÇÖ 13/7)

(ÇÖ 14/9), (İLKÖ 159/9)

bağlan-: 1. Bağlama işine konu olmak.

Boynu, başının arkası bir takım sivri tellerle duvarlara bağlanıyordu. (ÇÖ 12/29)

(ÇÖ 13/6), (ÇSBÖ 124/26), (H 95/31), (AYÇ 65/12), (AYÇ 77/16), (İÖ 22/9), (U 116/10), (İLKÖ 111/9)

bağlayabil-: 1. Bağlama ihtimali veya imkânı bulunmak.

Yalnızlığınızı kısıkvrak yakalayıp bağlayabilir. (T 27/4)

bak-: 2. Bir şeyin yüzü bir yöne doğru olmak.

Odanın tek penceresi vardı o da küçük avluya bakıyordu kalktı perdeyi çekinerek araladı Allah belasını versin dedi ahır burası ahır hayvan bağlasan durmaz burda (ÇA 47/18)

(U 116/25)

bakabil-: 1. Bakma imkân veya ihtimali bulunmak.

Onların beyaz, vıcıl vıcıl kımıldanışlarına bakamazlardı. (HI 37/20)

(ÇÖ 66/4), (ÇSBÖ 86/14), (ÇSBÖ 103/19), (ÇSBÖ 119/6), (ÇSBÖ 142/15), (ÇA 94/14), (DAK 16/17), (DAK 19/24), (DAK 57/2), (DAK

57/17), (H 145/13), (AYÇ 27/28), (U 27/14), (U 84/15), (U 84/16), (U 84/17), (GYA 96/18), (KP 9/14), (KP 39/7)

baktırabil-: 1. Baktırma ihtimali veya imkânı bulunmak.

“Öyle görünüyor, dedi Zeynep, ben zaten arabaya ancak sabahleyin baktırabileceğim.” (AYÇ 35/31)

bana mısın deme-: Hiçbir şey etkili olmamak, hiçbir şeye aldırış etmemek.

Kimi zaman kapkara tüyleri pırıl pırıl olmuş parlıyor, bakıyorum irileşmiş, kocaman olmuş, ne denli kırbaçlarsan kırbaçla bana mısın demiyor, dişlerini gösteriyor, kara pırıl pırıl tüyleri arasında saldırmaya hazır eksiksiz duru bir beyazlıkla parlayan korkunç dişlerini.. hırlıyor, üzerime sıçramak, atılmak istiyor. (DAK 73/3)

(DAK 73/17)

basıl-: 1. Basma işine konu olmak veya basma işi yapılmak.

Arkasına basılmış, kurumuş, tozlanmışlardı. (DAK 43/27)

(H 11/12)

baskı altında tut-: Özgürlüğünü engellemek, kısıtlamak.

— Efendim çul elbise onları baskı altında tutuyor. (İÖ 58/14)

baskın çık- (veya gel-): Karşılaştırma konusu olan kimseyi geçmek, ona karşı üstünlüğünü göstermek.

Az önce konuştuğu o teşrifatçısının öğütleri şimdi her şeyden daha baskın çıkıyor. (İÖ 233/3)

(GYA 91/30)

bastır-: 10. Birdenbire gerçekleşmek ve pek çok etki göstermek.

Kentin dışında kamyon beni bıraktığında sinsi sinsi bastırıyordu akşam. (HI 81/8)

(ÇÖ 87/21), (ÇSBÖ 7/2), (ÇA 144/11), (T 69/23), (İLKÖ 79/4), (İLKÖ 81/14), (İLKÖ 202/10), (İLKÖ 202/11)

bastır-: 5. Üstünlüğünü göstermek.

Korku, burada engelleyici bir güdü olarak korkanın hayatını etkiliyor, onun hamle gücünü bastırıyor. (İÖ 82/16)

bastırıl-: Bastırma işine konu olmak.

... üzümder salların içinde tepeleme bastırılır, ezilip suyu çıkarılır... (GYA 24/14)

baş aşağı git-: İşleri ters gitmek, sürekli zarar etmek.

Her şey baş aşağı gidiyordu. (U 86/5)

baş başa kal-: Biriyle veya bir şeyle yalnız kalmak.

O yürüyüşü belki bunun için bekliyorlar ve özlüyorlardı: ayrıldıktan sonra sağanak sonrasının duru göğüyle başbaşa kalıyorlardı. (ÇSBÖ 91/12)

(GYA 73/23), (KP 74/2), (KP 90/21)

baş eğ-: 2. Direnmekten vazgeçip buyruk altına girmek, inkıyat etmek.

Yoksul ama geniş, pörsümüştü, heybetli duruşuyla kimler için böyle yapıyaldınız, böyle baş eğmiş? (HI 56/5)

baş et-: 1. Gücü yetmek.

Nasıl baş etmeli bu akşamlarla? (HI 86/3)

baş edilebil-:** Bir kimseyi yola getirmek veya bir şeyi yapmak için güç yetirilebilmek.

Hastane koridorlarında başlayan bir koşuşturmacayla nasıl baş edilebilir? (İÖ 201/6)

(biriyle) başa çıkabil-*: Güçlükler çıkaran biriyle olan işini, kendi istediği yolda sonuçlandırabilmek.

Sonra başa çıkamazsın ama dedi Fahri (ÇA 61/27)

(K 104/16), (U 62/13)

(bir şeyle) başa çıkabil-*: Bir şeye gücü yetmek.

“Bu dikişlerin, bu nakışların hepsiyle başa çıkamazsın” diyordu Şermin’e “bir bölüğünü dışarıda yaptırallım. Gözlerini harap edeceksin gece yarılallına değin..” (ÇSBÖ 125/4)

(H 30/11), (AYÇ 67/31)

(biriyle) başa çıkılabil-:** Başa çıkılma, güç yetirilme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Kendini sürekli aldatılmış diye düşünen bir sevgili, böyle bir kadınla nasıl başa çıkılabilirdi? (U 55/14)

baş gel-: Kötü bir durumla karşı karşıya kalmak.

Üzeyir, “Hepimizin başına gelecek.” diye bir söz etti. (ÇÖ 9/34)

(ÇSBÖ 40/18)

baş derde gir-: Sıkıntılı bir duruma düşmek.

Bir kefillik işi yüzünden baş derde girmiştir. (ÇÖ 35/19)

(GYA 113/1)

başı dön-: 1. İnsana, eşyanın dönmesi, ayağının altından yerin çekilmesi vb. bir duygu gelmek.

Kalkmaya çalıştım ben de, başım dönüyor, Ömer'e baktım, yüzü yumuşamış ama gülmüyor. (HI 69/20)

(HI 111/10), (HI 115/11), (HI 124/13), (ÇA 89/1), (K 15/14), (H 9/22), (H 58/15), (U 12/4), (GYA 28/10), (GYA 94/23), (İLKÖ 101/11), (İLKÖ 107/5)

başı sıkıl- (veya sıkış-): Herhangi bir güçlük karşısında kalmak, bunalmak.

Elbet başım sıkışıyordu bir gün ve o gün eve dönünce, o korkunç dayaklar başlıyordu. (ÇÖ 47/24)

başına bela ol- (veya kesil-): Sıkıntı vermek, tedirgin etmek, musallat olmak.

Beni başına belâ olmuşum gibi görüyorsun. (ÇSBÖ 96/25)
(U 58/1)

başına bir hâl gel-: 1. Kötü bir duruma uğramak.

Çünkü, böyle bir hâl, Şehmuz'un başına birkaç yıl önce gene gelmiş, adam kımıldayamadan haftalarca yatmak zorunda kalmıştı. (ÇSBÖ 10/29)

(birinin) başına gel-: Beklenmedik, şaşırtıcı bir olay veya durumla karşılaşmak.

Niçin yola çıkmıştı ve şimdi neler geliyordu başına? (K 32/11)

(AYÇ 72/23), (T 17/3), (T 101/32), (T 105/22),
(U 118/3), (U 118/4), (U 118/4), (U 118/4), (GYA 44/4)

başına yıkıl-:** Harap edilmek, zor durumda bırakılmak.

– Evim başına yıkıldı kardaş, diye sözüne devam etti Şaziye, beni evden kovdular. (ÇÖ 79/5)

başında kavak yeli (veya yelleri) es-: 1. Genç sorumluluk duygusundan uzak, zevk, eğlence peşinde koşmak.

Gittim ya ne gidiş şimdiki aklım olsa imkânı yok bırakmazdım içeriye girdim ki başını avuçlamış oturuyor yatağında onu öyle görünce elim ayağım kesildi bizimki de çocukluk işte ulan tut kolundan çek götür insan âşık olunca kavak yeli esiyor başında beni görünce yüzüme baktı gülüyor mu desem ağlıyor mu desem acayip bir yüzü vardı şimdi bile aklıma geldikçe dermanın kesiliyor (ÇA 86/9)

başından geç-: Daha önce aynı duruma uğramış olmak.

Çünkü aslında başından hiçbir şey geçmemiştir. (AYÇ 40/6)

başını döndür-*: Başının dönmesine sebep olmak.

Bu korkunç soru başımı döndürüyor. (U 61/11)

(U 140/3), (GYA 76/24), (GYA 127/12), (İLKÖ 89/21),

(KP 12/4)

başarabil-: 1. Başarma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ama başaramadım. (HI 38/1)

(ÇA 22/18), (K 63/2), (K 64/13), (H 30/29), (H 32/33), (H 53/6), (H 92/10), (H 93/2), (H 115/16), (H 130/18), (AYÇ 27/24), (AYÇ 48/24), (AYÇ 57/20), (AYÇ 68/32), (T 25/15), (İÖ 107/22), (İÖ 143/21), (İÖ 178/11), (U 92/9), (U 106/12), (U 133/9), (GYA 52/15), (GYA 91/1), (GYA 96/30), (KP 31/20)

başarıl-: Başarma işine konu olmak.

Ama bu iş nasıl başarılacaktı? (H 30/21)

başarılabil-: Başarılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ama bu nasıl başarılabilirdi: birinin bana yol göstermesi gerekecekti. (T 75/3)

başla-: 4. Görülür duruma gelmek.

Gece yağmur dinmiş, pırıl pırıl bir gökyüzü başlamıştı. (HI 20/11)

(HI 66/26), (ÇA 40/13), (H 151/28), (T 57/2), (T 58/13)

başla-: 2. Çalışır, işler, yürür duruma girmek.

Dışarda dünyasal sesler kesilmiş, dünyasal olmayan sesler başlamıştı. (HI 20/14)

(HI 62/19), (HI 90/9), (ÇÖ 39/24), (ÇSBÖ 126/2), (H 25/26), (AYÇ 13/2), (AYÇ 80/31), (T 95/9), (U 12/3)

başla-: 3. Ortaya çıkmak, başlangıç noktası oluşturmak.

Yokuş, usançlı bir dönemeçle oradan başlıyor, sonra da daha yukarlarda gecenin karanlığıyla bitiyordu. (HI 57/27)

(HI 62/16), (ÇÖ 14/19), (ÇÖ 21/14), (ÇÖ 38/1), (ÇÖ 49/31), (ÇSBÖ 81/24), (ÇSBÖ 124/13), (ÇSBÖ 126/22), (ÇA 33/5), (ÇA 93/6), (ÇA 119/25), (DAK 38/28), (DAK 50/5), (DAK 78/6), (DAK 78/24), (DAK 85/17), (K 73/4), (K 73/20), (K 85/14), (H 29/12), (H 137/11), (AYÇ 33/1), (AYÇ 57/26), (T 39/27), (İÖ 27/6), (İÖ 80/1), (İÖ 83/18), (İÖ 131/4), (U 41/11), (GYA 136/7),

(İLKÖ 37/7), (İLKÖ 101/12), (İLKÖ 202/13), (İLKÖ 205/28), (KP 12/17), (KP 23/4)

başla-: 5. Ay, mevsim, ağır vb. kendini hissettirmek, etkisini göstermek; almak.

Yaz, beklendiğinden erken başladı. (ÇSBÖ 7/1)

(ÇSBÖ 22/22), (ÇSBÖ 139/23), (İLKÖ 96/17), (KP 90/12)

başlan-: 1. Başlama işine konu olmak.

İşte o zaman birden, bir şey mesele haline getirilmeye başlanıyor. (İÖ 88/21)

başlayabil-: 1. Başlama ihtimali veya imkânı bulunmak.

Yıkık duvarların arkasında bu korkunç cangıl böyle birdenbire nasıl başlayabilir? (T 119/29)

(İLKÖ 205/26)

bat-*: Bulanmak, belenmek.

Ucu bir yerden kıvrılıp bükülmüş olmasa, sonra da bu büküntüden insanı şaşkınlığa uğratan cam kırıkları gibi sağa sola yalpa vura vura dağılan yorgun solukluğu içinde ay ışığı yerdeki kilim eskisinin üstündeki açılmış iri kocaman beyaz gül dalının üstünde şöyle belirsiz bir duraklama geçirerek konuklamasa oda söz götürmez bir karanlıkla gırtlığına değin batmış boğulmuş kendinden geçmiş - gün sanki bir daha hiç dönmeyecek bu pencereyi. (HI 55/8)

(HI 109/10), (T 125/21)

bat-: 11. *mecaz* Daha kötü bir duruma uğramak.

Konuştukça batıyorsun. (U 79/24)

(GYA 18/4), (İLKÖ 66/12)

bat-: 5. Bir yere saplanmak.

O daha tomurcuk, bak şu daha iri, onu kes, dikkat et diken batmasın eline, daha alttan tut, şurasından. (GYA 37/3)

(İLKÖ 165/22)

batırıl-: 1. Batırma işine konu olmak.

– Zorbalığının, hırsının patlaması için bir iğne batırılması gerekiyormuş da o iğne şimdi batırılmış gibi. (ÇSBÖ 108/20)

bayıl-: 1. Baygın duruma girmek, uyur gibi olmak, kendinden geçmek, kendini kaybetmek, geçici bir süre bilinç kaybına uğramak.

Şimdi düşüp bayılacağım nerdeyse. (ÇÖ 67/26)

(ÇÖ 68/14), (ÇSBÖ 10/15), (ÇSBÖ 10/28), (ÇSBÖ 13/21), (ÇSBÖ 15/13), (ÇSBÖ 25/3), (ÇSBÖ 28/20), (H 126/9), (T 52/22), (İÖ 28/33), (İÖ 123/27), (U 90/27), (U 91/20)

becerebil-: 2. Becerme gücü bulunmak.

Sonunda dayanamadı, kalktı, anamın çaputtan yaptığı deveyi gidip getirdi ocağın yanındaki kovuktan, deveyi dört ayağı üstüne dineltmeye çalışıyordu, beceremedi, kuyruğunu kıvırmaya başladı bu kez, deve uysallıkla eğilip bükülüyordu. (HI 66/12)

(ÇÖ 61/2), (DAK 19/27), (DAK 24/22), (K 61/12), (H 98/10), (H 99/15), (H 139/32), (AYÇ 73/6), (T 16/21), (T 126/31), (İÖ 41/13), (İÖ 188/2), (U 33/8), (GYA 116/10)

bekle-: 1. Bir iş oluncaya, biri gelinceye değin bir yerde kalmak, durmak.

Sinsice gelmişler, kim bilir hangi saatlerden beri, üzücü bir şaşkırtmaca için oralarda durup beklemişlerdi. (HI 9/5)

(HI 14/11), (HI 14/25), (HI 20/25), (HI 21/7), (HI 21/18), (HI 21/20), (HI 24/12), (HI 25/1), (HI 25/2), (HI 34/20), (HI 36/7), (HI 37/6), (HI 37/9), (HI 37/12), (HI 40/9), (HI 46/4), (HI 50/8), (HI 57/16), (HI 62/29), (HI 64/5), (HI 66/8), (HI 68/13), (HI 82/17), (HI 89/30), (HI 95/24), (HI 96/16), (HI 98/8), (HI 98/10), (HI 100/17), (HI 110/11), (HI 112/16), (HI 118/27), (ÇÖ 13/27), (ÇÖ 18/30), (ÇÖ 19/1), (ÇÖ 19/13), (ÇÖ 23/6), (ÇÖ 32/15), (ÇÖ 32/17), (ÇÖ 33/2), (ÇÖ 35/18), (ÇÖ 52/15), (ÇÖ 54/12), (ÇÖ 64/3), (ÇÖ 64/19), (ÇÖ 64/20), (ÇÖ 70/23), (ÇÖ 70/26), (ÇÖ 84/9), (ÇÖ 90/28), (ÇSBÖ 19/23), (ÇSBÖ 19/27), (ÇSBÖ 23/4), (ÇSBÖ 25/6), (ÇSBÖ 32/12), (ÇSBÖ 33/9), (ÇSBÖ 38/2), (ÇSBÖ 47/7), (ÇSBÖ 47/18), (ÇSBÖ 48/8), (ÇSBÖ 56/14), (ÇSBÖ 59/3), (ÇSBÖ 59/4), (ÇSBÖ 59/5), (ÇSBÖ 68/15), (ÇSBÖ 69/13), (ÇSBÖ 71/25), (ÇSBÖ 77/18), (ÇSBÖ 82/15), (ÇSBÖ 82/18), (ÇSBÖ 82/19), (ÇSBÖ 83/19), (ÇSBÖ 83/30), (ÇSBÖ 84/23), (ÇSBÖ 85/7), (ÇSBÖ 85/7), (ÇSBÖ 85/31), (ÇSBÖ 89/27), (ÇSBÖ 91/6), (ÇSBÖ 91/11), (ÇSBÖ 95/4), (ÇSBÖ 95/24), (ÇSBÖ 95/28), (ÇSBÖ 95/30), (ÇSBÖ 101/20), (ÇSBÖ 104/28), (ÇSBÖ 105/1), (ÇSBÖ 105/24), (ÇSBÖ 106/4), (ÇSBÖ 106/27), (ÇSBÖ 106/27), (ÇSBÖ 112/1), (ÇSBÖ 112/9), (ÇSBÖ 116/32), (ÇSBÖ 125/30), (ÇSBÖ 126/1), (ÇSBÖ 126/16), (ÇSBÖ 137/4), (ÇSBÖ 137/7), (ÇA 11/31), (ÇA 12/15), (ÇA 15/29), (ÇA 18/12), (ÇA 20/14), (ÇA 20/16), (ÇA 23/28), (ÇA 24/6), (ÇA 24/9), (ÇA 24/10), (ÇA 38/20), (ÇA 42/4), (ÇA 42/10), (ÇA 48/12), (ÇA 51/26), (ÇA 53/26), (ÇA 53/30), (ÇA

57/29), (ÇA 58/1), (ÇA 60/23), (ÇA 68/24), (ÇA 85/24), (ÇA 100/10), (ÇA 103/20), (ÇA 105/24), (ÇA 107/22), (ÇA 112/16), (ÇA 121/3), (ÇA 121/8), (ÇA 121/13), (ÇA 121/25), (ÇA 147/11), (ÇA 154/30), (ÇA 155/6), (DAK 9/15), (DAK 26/17), (DAK 29/20), (DAK 29/22), (DAK 34/8), (DAK 37/7), (DAK 40/22), (DAK 44/21), (DAK 52/1), (DAK 57/5), (DAK 60/7), (DAK 60/9), (DAK 62/30), (DAK 64/2), (DAK 64/2), (DAK 64/4), (DAK 64/5), (DAK 64/15), (DAK 65/3), (DAK 71/4), (DAK 71/13), (DAK 71/15), (DAK 71/20), (DAK 75/4), (DAK 84/27), (DAK 85/13), (DAK 86/21), (K 7/14), (K 14/18), (K 21/13), (K 22/18), (K 39/19), (K 40/3), (K 47/5), (K 95/3), (H 29/20), (H 35/22), (H 42/25), (H 75/20), (H 94/6), (H 97/29), (H 98/24), (H 99/4), (H 116/1), (H 117/5), (H 125/17), (H 144/6), (AYÇ 33/15), (AYÇ 35/28), (AYÇ 78/29), (AYÇ 83/17), (T 14/1), (T 14/2), (T 24/8), (T 26/8), (T 54/15), (T 58/31), (T 84/3), (T 84/11), (T 85/13), (T 88/28), (T 89/20), (T 100/22), (T 106/12), (T 106/23), (T 107/21), (T 109/7), (T 111/28), (T 112/7), (T 112/7), (T 114/26), (T 119/20), (İÖ 39/4), (İÖ 39/18), (İÖ 40/8), (İÖ 40/9), (İÖ 40/11), (İÖ 45/14), (İÖ 72/5), (İÖ 74/14), (İÖ 94/17), (İÖ 96/21), (İÖ 118/5), (İÖ 140/8), (İÖ 153/24), (İÖ 163/4), (İÖ 172/4), (İÖ 173/14), (İÖ 175/11), (İÖ 180/18), (İÖ 181/9), (İÖ 181/17), (İÖ 181/19), (İÖ 192/3), (İÖ 194/31), (İÖ 204/19), (İÖ 206/14), (İÖ 210/27), (İÖ 212/6), (İÖ 219/6), (İÖ 220/17), (İÖ 229/18), (İÖ 231/19), (İÖ 234/29), (İÖ 236/2), (İÖ 236/4), (İÖ 236/16), (İÖ 237/12), (İÖ 237/14), (U 9/22), (U 10/1), (U 18/17), (U 32/7), (U 33/9), (U 44/21), (U 55/4), (U 57/5), (U 57/5), (U 73/23), (U 93/13), (U 97/1), (U 104/27), (U 105/4), (U 105/6), (U 113/24), (U 128/1), (U 133/2), (GYA 7/30), (GYA 9/10), (GYA 11/29), (GYA 13/32), (GYA 14/18), (GYA 14/20), (GYA 18/26), (GYA 21/21), (GYA 23/5), (GYA 25/29), (GYA 33/25), (GYA 33/26), (GYA 42/3), (GYA 48/13), (GYA 66/20), (GYA 66/30), (GYA 83/4), (GYA 84/14), (GYA 84/16), (GYA 87/16), (GYA 97/3), (GYA 101/18), (GYA 112/29), (GYA 120/9), (GYA 130/22), (GYA 131/5), (GYA 132/25), (GYA 135/22), (GYA 137/28), (GYA 140/25), (GYA 144/22), (İLKÖ 52/13), (İLKÖ 60/4), (İLKÖ 66/20), (İLKÖ 82/16), (İLKÖ 82/21), (İLKÖ 84/25), (İLKÖ 84/27), (İLKÖ 109/4), (İLKÖ 111/16), (İLKÖ 122/16), (İLKÖ 142/17), (İLKÖ 142/19), (İLKÖ 149/21), (KP 8/7), (KP 12/6), (KP 17/2), (KP 25/3), (KP 25/15), (KP 30/4), (KP 48/4), (KP 48/17), (KP 57/3), (KP 58/4), (KP 63/14), (KP 68/19), (KP 68/21), (KP 69/6), (KP 74/4), (KP 74/10), (KP 77/7), (KP 77/9), (KP 77/9), (KP 77/9), (KP 79/7), (KP 90/14), (KP 99/1), (KP 99/2), (KP 105/5)

beklen-: Bekleme işine konu olmak veya bekleme işi yapılmak, beklenilmek.

Uğursuz bir şey bekleniyor gibiydi. (ÇÖ 44/7)

(K 62/7), (T 23/21), (İÖ 108/18), (İÖ 192/12), (İÖ 206/3), (İÖ 206/6), (İÖ 225/5), (U 17/13), (U 115/14)

beklenebil-: Beklenme ihtimali veya imkânı bulunmak.

... ama bütün bunlar çatırdayan kurumuş çam dallarının alevleri içinde görünüyorsa kimsenin kimseyi anlaması beklenemezdi. (T 46/22)

(İÖ 76/3), (İÖ 76/4), (U 19/12), (U 40/11)

bekleş-: Birlikte veya karşılıklı beklemek.

Koyunlar, başları birbirine yakın, halka olmuşlar, geviş getirmeden, huşu içinde mezar taşının çevresinde bekleşiyorlar. (K 57/16)

(K 95/5), (İLKÖ 164/8)

bekleyebil-: 1. Bekleme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Şimdi hava kararıyor, duvarlar kararıyor ve ahırın kapısını açacak kimseyi bekleyemiyorum bile, çünkü artık yok böyle bir kimse ve hiç kimse. (ÇÖ 89/5)

(ÇSBÖ 39/30), (H 43/4), (H 88/33), (H 129/21), (AYÇ 26/9), (AYÇ 80/12), (T 112/6), (İÖ 54/8), (İÖ 212/20), (U 67/20), (GYA 11/6), (GYA 27/17), (İLKÖ 122/8), (İLKÖ 173/23)

belen-: 2. *ağızlardan* Bulanmak.

Açıktan akan derede yüzünü yıkadı parçalanmış gibi görünen elbisesine su sıçrattı sular boğazından göğsüne sızdı bir serinlik değil de bulantı geldi içine temizleneyim derken galiba iyice çamura belenmişti üstü başı kan pıhtılarıyla lekelenmiş sandı felaket bir şey be canına yandığının diye söylendi ayakları derenin kenarındaki ince milin içine gömüldü yürümeye çalışırken iyice gömüldü çirkefin içine az ilerde kuru toprağın üstünde pat pat vurdu kunduralarını yere ve gene yürümeye başladı ağaçların arasından (ÇA 30/30)

(İÖ 223/3), (İÖ 223/17)

belir-: 3. İyice görünür ve anlaşılır bir durum almak, tebarüz etmek.

Sonra her şey aydınlanacak, belirecek. (HI 28/8)

(HI 85/15), (ÇÖ 13/1), (ÇÖ 82/26), (ÇSBÖ 15/1), (ÇSBÖ 18/27), (ÇSBÖ 48/21), (ÇSBÖ 50/25), (ÇSBÖ 72/27), (ÇSBÖ 80/5), (ÇSBÖ 80/11), (ÇSBÖ 86/23), (ÇSBÖ 86/30), (ÇA 16/7), (ÇA 26/19), (ÇA 57/12), (ÇA 145/24), (DAK 20/6), (DAK 42/7), (DAK 42/20), (DAK 62/24), (K 53/9), (K 91/10), (H

45/21), (H 59/22), (H 134/30), (AYÇ 57/18), (AYÇ 59/9), (T 59/25), (T 106/5), (T 119/12), (İÖ 15/3), (İÖ 113/17), (İÖ 119/20), (İÖ 122/4), (İÖ 162/20), (İÖ 181/28), (İÖ 220/21), (İÖ 233/14), (İÖ 234/8), (U 59/16), (U 65/18), (U 72/12), (U 84/4), (U 115/10), (U 131/20), (GYA 129/15), (GYA 136/6), (İLKÖ 154/28), (İLKÖ 158/20), (İLKÖ 159/26), (İLKÖ 160/1), (İLKÖ 193/4), (KP 8/21), (KP 30/18), (KP 34/17), (KP 42/1), (KP 43/16)

beliriver-: Ansızın belirmek.

Şimdi yine, kentin o civcivli mekânlarının birindeki kafede tabutunun içine kapanmış, kahvesini yudumlarken, gene aynı birdenbirelik içinde o genç adam beliriverdi masasında. (H 40/12)

belirlen-: Belirli duruma getirilmek.

O belirlendiği anda bin şey daha belirleniyor. (HI 94/8)

(K 80/24), (H 27/9), (İÖ 76/1)

belirtebil-: 1. Belirtme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ne var ki, buna inanmak istemeyen bir başkası durumu bir başka öneriyle düzeltebilir ve o dev gölgenin siyah bir kar altında kalmış bir evin çatısı olduğunu belirtebilirdi. (AYÇ 66/4)

belirtil-: Belirtme işine konu olmak.

Herhalde Dünya denilen yere ulaşıldığında rakım da belirtilecek: “Nüfus: 6 milyar - Rakım: 0”. (İÖ 181/13)

belli et-: 2. mecaz Sezdirmek, hissettirmek.

“Bir daha ceketini almayı ihmal etme, denizdir belli etmez: çarpınca nerden geldiğini bilemezsin!” dediğini yarım yamalak anımsıyordu ve ona bakmak üzere başını çevirdiğinde adamın artık orada bulunmadığını şaşkınlıkla görmüştü. (AYÇ 41/18)

(AYÇ 79/32), (U 105/8), (GYA 144/4)

belli ol-: Anlaşılmaq, açıklanmaq.

Ama artık resmin çizgileri görünmüyor, sadece çerçevesi belli oluyordu. (ÇÖ 11/18)

(ÇÖ 55/24), (ÇSBÖ 81/10), (ÇA 59/8), (ÇA 127/13), (ÇA 143/3), (ÇA 144/20), (ÇA 144/22), (DAK 44/15), (DAK 93/8), (H 79/9), (H 143/18), (AYÇ 79/19), (T 41/30), (T 110/9), (İÖ 181/30), (İÖ 233/4), (U 14/22), (U 59/15), (U 92/11), (U 105/30), (GYA 25/8), (GYA 140/11), (İLKÖ 91/5), (İLKÖ 101/5), (İLKÖ 204/8), (KP 41/12), (KP 87/4)

benze-: 1. İki kişi veya nesne arasında birbirini andırarak kadar ortak nitelikler bulunmak.

Oda, içine kapanmış perdeyle, kendisine dalgın eşyayla tıka basa doluydu, korku muydu bu; ama geceleyin aşağı inerken duyduğu şeye benzemi-yordu. (HI 52/8)

(ÇA 128/3), (DAK 21/10), (DAK 24/12), (DAK 33/10), (DAK 36/6), (DAK 50/28), (DAK 53/5), (DAK 62/25), (K 27/28), (K 62/10), (K 71/2), (K 73/11), (K 105/2), (H 94/19), (H 94/20), (AYÇ 65/5), (İÖ 45/9), (İÖ 56/8), (İÖ 185/8), (İÖ 232/9), (İÖ 239/12), (İÖ 240/9), (U 71/8), (U 100/5), (GYA 59/14), (GYA 133/24), (GYA 135/4), (İLKÖ 40/21), (İLKÖ 52/25), (İLKÖ 60/5), (İLKÖ 67/10), (İLKÖ 71/10), (İLKÖ 129/18), (İLKÖ 137/12), (İLKÖ 137/16), (KP 19/11), (KP 64/2)

benze-: 2. Sanısını uyandırmak, gibi görünmek.

Bir yere vurmaya benzemi-yor bu dedi kadın (ÇA 43/22)

(DAK 50/25), (H 30/23), (H 72/29), (H 99/3), (H 141/17), (T 57/19), (T 58/12), (İÖ 25/3), (İÖ 48/26), (İÖ 144/14), (İÖ 149/9), (İÖ 226/9), (U 76/3), (İLKÖ 100/3), (İLKÖ 139/12)

benzetilebil-: Benzetilme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Sevgi, dalında olgunlaşan meyveye benzetilemez, sevgi kendisine zamanla ısınılan alışkanlıklara da benzemez. (K 73/9)

(İLKÖ 138/2)

benzeyebil-: 1. Benzeme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Sevginin alışkanlık olmadığını da biliyor, alışkanlık haline gelen ya da insanın günlük, gündelik davranışları arasında yer tutmaya başlayan bir sevgi.. ve ancak böyle bir sevgi, dalında olgunlaşmış olan meyveye benzeyebilir, olgunlaştığı anda dalından kopup düşer: sevgi için, daha baştan böyle bir akıbet tasarlamaya gelmez, çünkü o başlar ve sürer. (K 73/18)

berbat ol-: 2. Kirlenmek.

Bir avuç boyayla o da payını almıştı bu işten ve bunca özenle hazırlayıp giydiği elbisesi bir anda berbat olmuştu. (H 53/2)

berhava et-: 2. mecaz Bitirmek, yok etmek.

Haykırışı, bir yandan, ortalığı gevrek bir mısır unu ve susam kokusuyla doldururken, bir yandan da varoşlarda yaşanan yoksullukları berhava eder. (İÖ 80/27)

besle-*: Arttırmak, çoğaltmak.

Pis, ağır, yoğun koku suyun üstünde somutlaşmıştı sanki, halkalar halinde, sahilin her iki yakasında sıralanmış yoksul evlerin, o yoksul evlerden daha kirli, daha bakımsız, daha karanlık, daha kara görünen kocaman, çirkin fabrikaların üstünde amansız bir ağırlıkla çökmüştü, yanmış kömür kokusuyla karışan deniz yosunu ve lağım kokusu hafif bir rüzgârla ta sokakların içine değin yayılıyordu, beri yandan, hemen kıyıda yer alan tabakhanenin kokusuyla karşı kıyıdaki mezbahanın koya dökülen artıkları bu yörede doğallaşmış, kendine özgü kokuyu besliyor, katlandırıyor, yörede yaşayan insanlara o yörede yaşamının kaçınılmaz bir payı olarak sunuyor, daha önce orada yaşamamış olmalarının bir kefareti gibi yüklüyordu: bu da, doğanın o yörede yaşayanlara istihzalı bir armağanıydı, kıyının her iki yanına kurulmuş kahvelere, gazinolara hiç karşı koymadan gelirlerdi çünkü, bu kokuya aldırılmazlardı, öyle ki, bu koku, alıştıktan sonra onlar için yörenin vazgeçilmez bir parçası bile olmuştu. (ÇSBÖ 120/30)

(İÖ 103/16), (U 81/6), (GYA 50/19)

besleyebil-*: Yiyecek ve içeceğini sağlayabilme ihtimali veya imkânı bulunmak.

İyi besleyemiyoruz bu keçiye yavrum. (DAK 11/12)

bezen-: Süslenmek.

Gene de buraları daha önce görmüş gibiydi: küçük kentlerin, hatta orta büyüklükteki kentlerin o hep birörnek mimarisinin bir eşi de burada olmalıydı: istasyon eğer kentin hemen kıyısında kurulmamışsa, olsun olsun yürüyüş uzaklığıyla on-onbeş dakikalık bir yerlerdedir: istasyonu kent merkezine bağlayan bir şose vardır, bu şosenin çevresi yörenin ikliminin gerektirdiği bitki tarlalarıyla bezenmiştir, yol boyunca da çınar ya da akasya ağaçları.. ve kentin sırtında bir dağ: küçük ya da büyük, kenti himayesine almışçasına güvenli bir heybetle durup beklemektedir. (K 7/11)

bıçaklan-: Bıçaklama işine konu olmak.

Acil servisin kapısında bir yaralı var bıçaklanmıştır (GYA 7/19)

bırak-: 5. Bulunduğu yeri veya durumu değiştirmemek.

Adımını attığı yerde kendini usul usul erimeğe bıraktı. (HI 11/14)

(ÇÖ 64/17), (AYÇ 23/13)

bırak-*: Bir kimse/bir şey için ayırmak, her yeri kaplamamak, zapt etmemek.

Bir ı gibi yürüdükçe genişliyor ve hiçbir şeye yer bırakmıyor. (HI 97/23)

(T 103/4)

bırak-: 36. Geride ... kalmasını sağlamış olmak:

Ama onda öyle bir anlatım bulunurdu ki, bu anlatım, kimsede ona yaklaşma hususunda cesaret bırakmazdı. (T 40/24)

(U 31/9), (U 131/2), (GYA 34/10), (İLKÖ 194/5), (KP 43/6)

bırakabil-: 1. Bırakma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Bulduğu yalan birden öyle coşturdu ki kendisini nerdeyse sevinçli bir sesle

Silahımı unutmuşum dedi günlerdir gelip alayım diyordum da bir türlü işi bırakamadım (A 27/25)

(A 74/23), (A 76/26), (H 33/3), (H 33/6), (H 119/3), (H 151/6), (AY 48/27), (AY 75/6), (AY 77/19), (T 9/2), (GYA 23/11), (İLKÖ 137/1), (KP 45/4), (KP 45/5), (KP 45/8)

bırakıl-: Bırakma işine konu olmak, terk edilmek.

Bütün arşı, ıssızlığıyla, üzücü bir sabahı beklemek için yapıyınız bırakılmıştı sanki. (HI 76/14)

(Ö 39/32), (Ö 62/30), (SBÖ 9/28), (SBÖ 12/5), (SBÖ 92/18), (A 19/29), (A 98/12), (DAK 64/3), (DAK 86/19), (H 98/25), (H 112/20), (AY 18/7), (AY 21/7), (T 21/10), (İÖ 18/3), (İÖ 28/14), (İÖ 40/30), (U 42/16), (GYA 130/11), (İLKÖ 171/3)

biçil-: Biçme işine konu olmak.

Bitmek bilmeyen karanlık, farların önünde keskince ikiye biçiliyor, oyuluyor, sürekli olarak karanlığın uçları kanatılıyordu. (H 145/8)

(İÖ 139/6)

biçimlendirebil-: 1. Biçimlendirme ihtimali veya imkânı bulunmak, şekillendirebilmek.

Kendisine emredilen yüzü anımsamaya çalıştı şiddetle, fakat ne tuhaf, bir türlü anımsayamıyordu, bir, o soluk mavi şalvarıyla üzerinden uçacakmış gibi duran tiril tiril pardösü geliyordu gözünün önüne.. ama önemli olan yzd, onuysa bir türlü biimlendiremiyordu. (AY 12/23)

bil-: 4. Beceri ve ustalık isteyen bir işten anlıyor ve o iş elinden geliyor olmak:

Bir yüksek okulda öğrenciymiş ve alının teriyle okumak istiyormuş ve bütün bunların arasına daha neler sıkıştırılmıştı: benim bir huyum var, diyordu,

ben kendimi göstermesini bilirim, içimden geliyor bu, şimdi şu bulaşığı yıkıyorum ya, birileri işte şu tabak Leyla'nın elinden çıkmış demeli.. (AYÇ 41/28)

(AYÇ 59/18), (AYÇ 85/24), (T 71/27), (İÖ 129/32)

bildirebil-: Bildirme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Durumu bir türlü kocasına bildiremedi. (H 140/6)

bildiril-: Bildirme işine konu olmak.

İşte o sıralarda Haydar'ın babasının hasta olduğuna ilişkin bir haber geldi ve onu ziyaretlerinin iyi olacağı bildirildi. (H 140/11)

(AYÇ 33/10), (AYÇ 33/13)

bilen-: 1. Bileme işine konu olmak, keskin duruma getirilmek; bileğilenmek, bileylenmek.

Kasaturalar geceler boyu bilenmişti. (İÖ 139/4)

bileylen-: Bilenmek.

Böylece kendine ait sevgi de sınanıyor, bileyleniyor, kavrulup kavileşiyordu. (H 142/12)

bilme-:** Bir türlü gerçekleşmemek.

Toprak, suya doymak bilmiyordu. (ÇSBÖ 9/8)

(K 52/1), (U 80/24)

bilmezlikten gel-: Bilmiyor görünmek.

“Bilmezlikten gelme!” (H 129/5)

(T 33/16), (GYA 10/11)

bin-: 6. Bir şeyin üzerine ilave edilmek.

Burada geçirdiği her saniye, kendini kabul etmiş bu insanlara fazladan bir yük olarak biniyordu. (H 81/4)

bir baltaya sap olama-: Belli bir iş sahibi olamamak.

Bu babamın yüzünden.. sonra bir baltaya sap olamadım ne ettimse. (ÇÖ 47/12)

(AYÇ 73/22)

... bir hâl al- (hâle gir-): Bir duruma gelmek.

O, parçalanmış, kan içindeki dizlerini tuta tuta ayağa kalktı, adamın karşısında saygılı bir hâl aldı. (İLKÖ 165/19)

(...-masıyla ...-mesi) bir ol-: Çabucak olmak.

Ama daha bu koridora girmemle buradan da yanlara açılan sayısız koridorlar olduğunu görmem bir oldu. (HI 42/9)

(HI 95/17), (ÇA 80/13), (AYÇ 62/30),

(AYÇ 78/7)

bit-(I): 2. Sona ermek, tükenmek.

Ama koridor bitmiyordu. (HI 42/19)

(HI 45/2), (HI 49/1), (HI 56/24), (HI 85/23), (HI 107/22), (HI 112/7), (HI 113/20), (HI 116/20), (ÇÖ 21/14), (ÇÖ 23/19), (ÇÖ 33/33), (ÇÖ 65/16), (ÇÖ 66/14), (ÇÖ 67/23), (ÇÖ 79/14), (ÇSBÖ 16/23), (ÇSBÖ 21/23), (ÇSBÖ 35/28), (ÇSBÖ 79/13), (ÇSBÖ 87/29), (ÇSBÖ 101/8), (ÇSBÖ 130/13), (ÇSBÖ 130/14), (ÇSBÖ 136/15), (ÇSBÖ 136/16), (ÇA 77/14), (ÇA 79/1), (ÇA 95/27), (ÇA 100/20), (ÇA 150/31), (ÇA 155/29), (DAK 32/23), (DAK 62/5), (DAK 63/12), (DAK 66/10), (DAK 83/18), (K 36/6), (H 9/27), (H 31/23), (H 112/19), (AYÇ 36/21), (AYÇ 36/21), (AYÇ 45/10), (T 51/11), (T 80/1), (T 81/18), (T 84/11), (T 88/22), (T 89/11), (T 89/12), (T 95/8), (T 115/23), (İÖ 19/22), (İÖ 25/21), (İÖ 51/24), (İÖ 75/1), (İÖ 75/16), (İÖ 83/29), (İÖ 96/12), (İÖ 122/16), (İÖ 156/19), (İÖ 210/6), (İÖ 230/31), (İÖ 231/2), (İÖ 233/29), (U 11/12), (U 12/3), (U 40/30), (U 80/9), (U 109/6), (U 109/7), (GYA 19/3), (GYA 19/4), (GYA 53/24), (GYA 55/27), (İLKÖ 39/12), (İLKÖ 155/3), (İLKÖ 158/24), (KP 12/17), (KP 23/4), (KP 43/10), (KP 64/28), (KP 73/2)

bit-(I): 1. Tükenmek.

– Rahmetli babasından kalan malı mülkü yenmekle bitmezdi. (ÇÖ 90/18)

(ÇSBÖ 12/8), (ÇSBÖ 125/7), (ÇA 45/24), (ÇA 75/8), (DAK 42/19), (İÖ 37/3), (U 60/28)

bit-(II): 2. Bitki, tüy, saç vb. şeyler çıkıp yetişmek.

Taşların arasından çimenler bitmiştir. (ÇÖ 28/29)

(ÇA 40/18)

bitir-: 4. Onulmaz duruma getirmek, mahvetmek.

Ben bir an önce ‘kurtulsa’ diye dua ediyorum bu hastalık bitirdi bizi kardeşim neyimiz var neyimiz yok silip süpürdü (ÇA 127/15)

bitirebil-: 1. Bitirme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Sözünü bitiremedi. (ÇSBÖ 112/23)

(ÇA 122/31), (DAK 14/21), (U 105/25), (GYA 30/28), (GYA 76/24), (İLKÖ 106/2), (İLKÖ 174/22), (KP 52/2)

bitiril-: Bitirme işine konu olmak, tamamlanmak.

Sessiz ve çabuk bitirildi kahvaltı. (ÇÖ 48/24)

(DAK 79/18), (AYÇ 75/24)

bitiş-: Birbirine dokunacak kadar yanaşmak.

Yokuş, usançlı bir dönemeçle oradan başlıyor, sonra da daha yukarlarda gecenin karanlığıyla bitişiyordu. (HI 57/28)

(ÇA 114/8), (U 101/4), (U 134/1)

bitiver-: 1. Çabucak bitmek.

Bir anda olup bitivermişti her şey. (DAK 86/23)

(K 31/7)

boğ-(II): 6. *mecaz* Tamamıyla kaplamak.

Güneş oldukça yükselmiş, odayı iyice ışığa boğmuştu. (ÇÖ 45/21)

(ÇSBÖ 26/3), (GYA 49/13)

boğazına perişan ol-:** Boğazının, yeme içmesinin düzeni bozulmak.

Öteki: “Yemene bak, boğazına perişan olma” diye (İÖ 29/16)

boğazından geçme-: Sevdiği bir kimsenin yokluğu veya yoksulluğu dolayısıyla bir yiyeceği yalnız başına yemekten üzüntü duymak.

Çerezsiz boğazımdan geçmez meret dedi Fahri biliyorsun (ÇA 62/21)

boğul-*: Bir kimse bir şeyin fazlasına eriştirilmek veya uğratılmak.

Para servet ne istersen ne kadar istersen mücevherlerle boğulacaksın şu pırtılardan kurtulacaksın hanımefendi olacaksın (ÇA 24/29)

(ÇA 119/19), (İÖ 12/13), (İÖ 15/28), (İLKÖ 193/6)

boğulup git-:** Birdenbire boğulmak, boğuluvermek.

O kargaşa içinde herkesle birlikte o da boğulup gidecekti. (T 125/22)

boncuklan-: Boncuk biçiminde taneler oluşmak.

Alnında ter boncuklandı. (İLKÖ 129/5)

boşa çık-: Umut, düşünce vb. şeyler sonuç vermemek, gerçekleşmemek.

İçerdeki adam direndiyse de, direnci boşa çıktı. (H 77/14)

(U 29/10), (KP 55/9)

boşa çıkartıl-:** Olumlu bir sonuç alması engellenmek.

Bütün umutlar boşa çıkartılıyor. (İÖ 207/31)

boşa git-: Harcanan emek, para hiçbir işe yaramamak, olumlu bir sonuca ulaşamamak.

bir mezar taşının dibine gidip çöktü heybesinin üstüne yumuldu çünkü ipekleri ıslatırsa bunca emeği yorgunluğu boşa gidecekti dakikalarca bekledi orda öylece o çirkin o utanılası o korkunç durumda (ÇA 121/13)

boşal-: 1. Boş duruma gelmek, içinde bir şey kalmamak.

Odanın içi boşaldı, ama karanlık sürüyor. (HI 62/32)

(ÇA 67/19), (ÇA 67/26), (ÇA 76/2), (H 25/7), (H 25/11), (T 23/2),
(GYA 71/24), (GYA 73/19), (GYA 90/5), (GYA 141/25)

boşal-: 2. Dışarıya akmak, dökülmek.

Sokağa indiğinde seslerin niteliği değişmişti sanki, apartman kapısının önünde duruyordu, seslerini işittiği pavyon, apartmanın bodrum katındaydı, şimdi sesin kaynağına daha yakın olduğu halde işitme bitmiş, kesilmişti, daracık caddeden otobüsler, taksiler tek yöne akıp duruyordu, akıntı yönüne doğru yürüdü, bir fırsatını bulup karşı kaldırıma geçti, apartmanlar yukarılara doğru karanlık karanlık yükseliyorlar, adım başı geçtiği dükkanlardan dışarıya doğru küflü sandviç kokuları, kurumuş ızgara sucuk kokuları boşalıyordu, yukarda, yedinci katta duyumsanandan farklı olarak cadde tıklım tıklım kalabalıkla doluydu, biraz önce yağmur yağmış gibi bir ıslaklık nerdeyse beton duvarlardan hiç durmadan sızıyor, insanda mutlaka şemsiye açması gerekiyormuş gibi bir sanrı doğuruyordu, bu ara sokaklar meyhanelerle, lokantalarla, barlarla, pavyonlarla, buluşma evleriyle doluydu, çevresine dikkat etmeden, kanıksama duygusuyla kestirme sokaklardan geçerek ana caddeyi buldu. (DAK 83/24)

(DAK 88/24), (H 94/6), (T 128/28), (KP 84/11)

boşaltıl-: Boşaltma işine konu olmak.

Havuzun suyu boşaltılmış, şimdi yeniden dolarken duyulan suyun şırıltısı, yaz böceklerinin hışırtısına karışıp tüm geceyi, karanlık göğü dolduruyordu. (U 130/10)

boşan-: 3. Kan, su, ter, gözyaşı, yağmur vb. sıvılar aniden ve şiddetle akmaya, dökülmeye başlamak:

Bırakmıyorum, yanlarından ter boşanmış. (HI 14/10)

(ÇÖ 74/24), (ÇSBÖ 32/19), (H 72/21), (İÖ 102/3), (İÖ 212/23),
(İLKÖ 193/2), (İLKÖ 201/25), (İLKÖ 203/3)

boşan-: 4. Baskı altında gergin duran bir şey birden ve hızla kurtulmak.

İçinde alev alev yanan kıskançlık tohumları gürleşirken, tutuşan eller birbirinden boşanacaktır. (H 9/10)

(İÖ 198/18)

boşandırıl-: Boşanması sağlanmak.

Oysa çiğ elektrik ışığının altında zaman, bir saatin mekanik işleyişine denk tutulmuş ve bir saatin işleyişine mahkûm edilmişti: şimdi o da zincirinden boşandırılmıştır. (İÖ 69/16)

boyan-: 4. *mecaz* Belli bir renge bürünmek.

“Ah, orada uyumuş da güllere boyanmış” diye çekip çıkarırdı beni. (HI 83/31)

(T 60/11)

boyan-: 1. Boyama işi yapılmak.

Kentin duvarları kurşuni bir renge boyanmıştı. (U 99/20)

(GYA 70/21), (İLKÖ 75/2)

boyatıl-: Boyama işi yaptırılmak.

Yaşlı gezgin kadınların saçları bir örnek platin rengiyle boyatılmıştı, bu da onlara olduklarından daha yaşlıymışlar görüntüsü veriyordu. (H 29/23)

bozabil-: 1. Bozma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Bense.. kurulu bir çark.. bozamam. (ÇÖ 17/24)

(İÖ 68/14)

bozul-: 4. Arızalanmak.

Elinde bulaşık bezi, “senin araba bozulmuş, dedi, onarımı akşama kadar sürecekmış.” (HI 113/17)

(AYÇ 34/11), (AYÇ 34/13), (AYÇ 34/15)

bozul-: 7. *mecaz* Sağlığını yitirip zayıflamak.

Evlendikten sonra sağlığı bozuldu. (ÇÖ 79/18)

bozul-: 5. *mecaz* İyi ve değerli niteliğini yitirmek.

Adam hep sineye çekerti bu suçlamaları, daha çok da evin dirliği bozulmasın diye. (ÇSBÖ 55/30)

(ÇA 125/7), (İLKÖ 38/27), (İLKÖ 83/23), (İLKÖ 150/18)

bozul-: 1. Bozma işine konu olmak.

Bu koca sessizlik geceler boyu sürüp gider ve sessizlik arasına karşılıkla havlayan köpekler tarafından bozultur... (İLKÖ 196/28)

bozulabil-: Bozulma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Şimdi kapıyı açmayı denese, tılsım bir anda bozulabilirdi. (H 22/5)

bölüşebil-: Paylaşabilmek.

Neyi bölüşemiyorsunuz dedi dayım (ÇA 129/23)

budan-: Budama işine konu olmak.

Ağaçlar budanmamıştı. (İÖ 92/11)

buğulan-: 1. Üzerinde buğu oluşmak, buğu ile kaplanmak; puslanmak.

Camların kenarları buğulanmış, incecik yollu sular sızdırıyordu. (İLKÖ 96/1)

(İLKÖ 193/3)

bul-: 6. İstenilen şeye kavuşmak.

Dinlenmeye vakit buluyorum. (HI 114/3)

(H 48/25), (AYÇ 85/25), (T 91/2), (İÖ 117/5), (İÖ 166/2), (U 142/23), (KP 43/13), (KP 89/12), (KP 99/16)

bulabil-: 2. Bulmayı becermek.

Annesinin yüzüne baktı, bir şeyi anlamak istiyordu, ama bir türlü bulamıyordu onu. (HI 53/24)

(ÇÖ 55/28), (ÇÖ 56/17), (ÇÖ 61/8), (ÇÖ 61/10), (ÇÖ 75/28), (ÇÖ 84/19), (ÇA 47/9), (DAK 66/26), (K 79/14), (K 87/13), (K 92/27), (İÖ 20/2), (İÖ 20/6), (GYA 29/16)

bulabil-: 1. Bulma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Yerime adam bulamadım, soğukta kimse çalışmak istemiyor. (HI 67/31)

(HI 68/29), (ÇÖ 26/11), (ÇÖ 80/12), (ÇÖ 80/20), (ÇÖ 80/24), (ÇSBÖ 45/26), (ÇSBÖ 45/28), (ÇSBÖ 65/2), (ÇSBÖ 67/1), (ÇSBÖ 74/17), (ÇA 50/15), (ÇA 55/3), (DAK 22/27), (K 23/17), (K 69/5), (K 107/6), (K 110/26), (H 25/23), (H 27/2), (H 27/18), (H 62/19), (H 64/1), (H 72/8), (H 76/16), (H 88/20), (H 98/6), (H 101/18), (H 102/10), (H 103/18), (H 135/26), (H 135/30), (H 144/13), (AYÇ 27/3), (AYÇ 27/32), (AYÇ 29/10), (AYÇ 85/25), (T 47/25), (T 101/27), (İÖ 54/24), (İÖ 57/3), (İÖ 59/8), (İÖ 81/2), (İÖ 94/19), (İÖ 115/1), (İÖ 126/19), (İÖ 179/9), (İÖ 202/10), (İÖ 202/19), (İÖ 243/6), (U 8/22), (U 10/23), (U 13/17), (GYA 11/21), (GYA 22/32), (GYA 112/16), (GYA 115/22), (İLKÖ 65/5), (İLKÖ 98/19), (İLKÖ 113/9), (İLKÖ 165/14), (İLKÖ 204/23), (İLKÖ 205/17), (İLKÖ 206/10), (İLKÖ 206/15), (KP 9/10), (KP 10/12), (KP 10/13), (KP 15/16)

bulan-: 1. Bulama işine konu olmak, her yanı bir şeyle kaplanmak, belenmek.

Ortalık karanlık mı ne derler, berbat bir renge bulanmıştı. (HI 79/23)

(HI 93/7), (ÇSBÖ 10/12), (ÇSBÖ 28/15), (AYÇ 42/9), (U 106/2), (İLKÖ 40/27), (İLKÖ 82/14), (İLKÖ 128/9)

bulan-: 4. Mide bulantısı olmak.

Midesi iyice bulanmıştı. (ÇÖ 8/25)

(K 45/6)

bulaş-: 2. Bir şey diğer bir şeyin üstüne sürülmek; sıvaşmak, sıvışmak:

Koyu bir kan bulaşıyor avuçlarıma. (HI 117/11)

(K 30/1), (GYA 39/23), (U 123/2)

bulaş-: 3. Hastalık geçmek, sirayet etmek, girmek.

Yorulmanın verdiği ağırlık davranışlara bulaşır. (ÇÖ 38/2)

(ÇSBÖ 113/25)

bulaşıp dur-:** Bulaşma işini sürdürmek, bulaşmaya devam etmek.

Salih Efendi, sert bir uysallık içindeki yüz görünümüyle, bitmezliğin çeperlerine bulaşıp durmaktadır. (ÇÖ 35/16)

bulun-: 2. Herhangi bir durumda olmak.

Bu arada ben, elim belime gitmiş, bıçağımı çekmiş bulunuyordum. (ÇÖ 51/7)

(ÇÖ 52/26), (ÇA 86/14), (DAK 46/31), (K 18/14), (K 68/13), (K 74/10), (K 86/11), (K 86/13), (K 105/16), (H 49/18), (H 58/6), (H 61/1), (H 66/19), (H 67/13), (H 140/2), (H 147/3), (H 147/15), (AYÇ 29/29), (AYÇ 33/26), (AYÇ 44/16), (AYÇ 44/23), (AYÇ 45/21), (T 105/20), (İÖ 18/15), (İÖ 18/22), (İÖ 24/12), (İÖ 34/6), (İÖ 58/22), (İÖ 69/20), (İÖ 88/6), (İÖ 101/7), (İÖ 107/15), (İÖ 163/26), (İÖ 183/12), (İÖ 184/10), (İÖ 194/20), (İÖ 194/26), (İÖ 201/13), (U 14/24), (GYA 19/6), (İLKÖ 112/4)

bulun-: 3. Bir yerde olmak.

Sekinin alt yanındaki tek odada büyücek, aşı boyalı bir konsol bulunmaktadır. (ÇÖ 29/20)

(ÇÖ 58/20), (ÇÖ 71/12), (ÇÖ 89/28), (ÇSBÖ 111/16), (DAK 41/5), (DAK 55/3), (K 65/26), (K 73/13), (K 78/2), (K 78/26), (K 86/10), (K 90/11), (K 105/14), (H 16/14), (H 34/4), (H 36/2), (H 43/23), (H 53/4), (H 65/16), (H 131/14), (AYÇ 29/12), (AYÇ 30/14), (AYÇ 65/10), (AYÇ 84/2), (T 40/22), (T 41/14), (T 42/9), (T 81/7), (T 94/8), (T 115/9), (İÖ 25/4), (İÖ 42/1), (İÖ 50/5), (İÖ 92/8), (İÖ 93/22), (İÖ 129/2), (İÖ 137/15), (İÖ 142/6), (İÖ 147/2), (İÖ 166/17), (İÖ 179/3), (İÖ 199/7), (İÖ 204/3), (U 13/15), (U 72/6), (U 72/13), (U 137/20), (U 140/14), (GYA 67/29), (GYA 80/1), (GYA 128/27), (İLKÖ 38/10), (İLKÖ 160/4), (KP 63/9)

bulun-: 1. Bulma işine konu olmak.

Sonunda nasılsa bulunmuştu kundura. (DAK 44/5)

(K 61/7), (K 63/8), (K 77/18), (K 79/17), (K 92/29), (K 96/23), (K 96/25), (H 33/10), (H 75/7), (H 122/25), (H 122/26), (T 53/10), (İÖ 54/30), (İÖ 75/17), (İÖ 178/12), (İÖ 231/6), (U 67/24), (İLKÖ 58/17), (İLKÖ 165/16), (İLKÖ 206/13), (İLKÖ 207/14), (KP 8/20), (KP 8/23), (KP 8/24), (KP 11/8)

bulunabil-: Bulunma ihtimali veya imkânı olmak.

Uygun bir yerde mevsime göre bir odun sobası bulunabilir. (DAK 16/1)

(DAK 36/1), (K 105/21), (AYÇ 27/11), (T 62/21), (İÖ 147/3), (İÖ 212/12), (KP 23/5), (KP 23/14), (KP 71/7)

bulundurabil-: Bulundurma ihtimali veya imkânı bulunmak.

İti kustuğunu, kendinden kopup ayrıldığını düşleyebiliyordu, ne ki o nadir anlarında bile kusmuğunu yeniden yalayıp yutması gerektiğini bilirdi, çünkü kendisinin ne denli azgın olursa olsun itle birlikteyken sevildiğini biliyordu, çünkü beceri itten kopmakta değil fakat onun tasmaşını sürekli elinde bulundurabilmektedir demişlerdi. (DAK 79/11)

bulunul-:** Bulunma işi yapılmak.

Galiba bir cenaze getirmişlerdi oraya ve onun gömme hazırlığı içinde bulunuluyordu. (K 77/5)

buluşturulabil-: Buluşturulma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Dudaklar kelimeleri biçimlendirmekten uzak, dişler kenetli halde birbirine bakan iki kişi hangi çevirmen marifetiyle ortak bir zeminde buluşturulabilir? (İÖ 109/20)

bur-: 5. Mide, bağırsak sancımak.

Az önce içtiği çay midesini burmuştu. (ÇÖ 8/19)

burnunun direği sızla-*: Değişik etkenlerden dolayı çok acı hissetmek.

Burnunun direği sızlıyordu, bunun soğuktan olup olmadığını bilmiyordu daha. (DAK 38/16)

buruş-: 1. Düzgünlüğü bozulmak, üzerinde kırışık ve katlamalar oluşmak.

Kasabanın hastalıklı yüzü buruşur. (ÇÖ 31/19)

(ÇSBÖ 49/23), (ÇSBÖ 98/10), (DAK 30/11), (İÖ 226/29), (KP 64/13)

buz tut-: Sıvının üstünde buz oluşmak, buzla kaplanmak.

Pencerenin kenarları buz tutmuş. (HI 116/6)

(DAK 67/8), (H 110/27)

buzlan-: Buzla kaplanmak, buz tutmak.

Haydar, direksiyona doğru başını uzatıp yumulmuşken, tehlikenin farkında olmayacak denli bu işlerin cahili ve yabancısı olduğunu varsaydığı karısına: “Yollar buzlanıyor” dedi. (H 133/8)

bükül-: Bükme işine konu olmak, bükünmek.

“Düşüyorum, Allahım düşüyorum ben” dedi, dizleri büküldü ve oracıkta yığıldı. (AYÇ 49/5)

(GYA 84/7)

bürü-: 1. Kaplamak.

Kadın, düz, biçimli bacaklarının üstünde yekiniyor, öteki gövde onun ayaklarının dibinde yitiyor: bir başına o kalıyor, tül den olmayan saydam giysisi (giysisinin içinde mi, yoksa arkasında mı, anlaşılmıyor, anlaşılmayacak) bir çadır gibi bürüyor onu, çağrılarını evrene o anda salıyor. (AYÇ 23/31)

bürün-: 1. Bürüme işine konu olmak.

Yorganlarıma bürünüyorum. (HI 28/12)

(HI 28/20), (ÇSBÖ 22/15)

bürün-: 2. *mecaz* Herhangi bir görünüşe, kimliğe girmek.

Başını avuçlarının arasında sıkıştırıp kalmış insan, hiç bu denli trajik bir görüntüye bürünmemişti. (İÖ 53/8)

(U 138/23), (GYA 73/14), (İLKÖ 87/3)

büyü-*: Yetişmek.

Çekici kadın masallarının anlatıldığı ortamda büyümüşü. (H 22/13)

büzül-: 1. Büzme işi yapılmak.

Şermin parmağıyla sus işareti yaptı, dudakları kuş ağzı gibi büzülmüşü. (ÇSBÖ 135/28)

(ÇA 143/14)

can çekiş-: 1. Ölmek üzere bulunmak.

Özlem can çekişti sanki. (HI 85/28)

(İÖ 45/20)

canlan-: 4. *mecaz* Etkinliği artmak, hareketlilik kazanmak; yenilenmek.

Ev sokağın köşesinden, yokuşun orta yerinde görününce tutku birden canlandı. (HI 81/2)

(HI 111/15), (H 89/9), (AYÇ 21/15)

cansız düş-: Hastalık veya yorgunluk yüzünden bitkin bir duruma gelmek.

Pörsümüş bir et parçası gibi duyumsadı kendini ya da yeni vurulmuş genç bir ceylan: kurşun darbesiyle yere cansız düşmüş ama bedeni daha soğumamış, derisi incecik seğirmekte: bir ölünün, daha ölü olduğuna inanılmakta güçlük çekildiği an. (H 13/19)

cevap verebil-:** Cevap verme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Cevap veremiyordum. (İLKÖ 159/3)

(İLKÖ 167/6)

cevap veril-:** Cevap verme işi yapılmak.

Bu fısıltı, başka bir karanlık kapı aralığında duran zenci suratlı adam tarafından işitilir ve cevap verilirdi. (T 94/29)

(GYA 102/27)

cevaplandırabil-:** Cevaplandırma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Dört kişinin şu acayip davranışlarını çözememekten doğan tedirginlikle beynimdeki tahrişin büyüdüğünü duyuyor, arkası arkasına gelen soruları cevaplandıramıyor, hep soruyorum –nedir bunlar.. bir taş yahut ot yahut kuş deve kobra yılanı insan biçiminde görünmesine rağmen bütün bunların dışında bunlardan başka olan ayrı olan– ne? (İLKÖ 175/3)

cinayet işleyebil-:** Adam öldürme ihtimali veya imkânı bulunmak.

... bu ikisini birbirinden ayıramayan kendini aşık diye gösterebilmek için cinayet bile işleyebilir.. (T 80/24)

curusu gel-:** İşeyeceği gelmek.

Ana curum geldi (ÇA 147/3)

çağrıl-: Çağırma işi yapılmak, çağrılmak.

Büyük gelin evde hâlâ Gelin diye çağrılır. (ÇÖ 30/16)

(ÇA 137/7), (DAK 63/27), (KP 99/1)

çakıl-: 1. Çakma işine konu olmak.

Yusufun dükkânı Çarşıbaşının görünmez bir oyuğundadır / ehven fiyata tamir / gizli pençe / nalça çakılır / kabara mihî / bir çekiç bir örs bir muşta / çeşitli boyda kundura çivileri / birkaç parça ıslanmış gön ve saya / çiriş / ekşi ekşi çiriş kokar Yusuf (ÇA 151/25)

(İÖ 43/8), (KP 12/23)

çakılıp kal-: Bir yerde uzun süre hareketsiz kalmak.

Olduğum yerde adeta çakılıp kaldım. (DAK 56/29)

(K 57/8), (H 15/13), (H 148/23), (KP 31/8)

çalışabil-: Çalışma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Kısacası kendi odamda çalışabilirim ancak. (KP 29/7)

çalışıl-: Çalışma işine konu olmak.

Tek kişilik baş dönmesi o küçücük ham taşların üstünde atlatılmaya çalışılırdı. (İÖ 107/8)

(GYA 24/3), (İLKÖ 150/26)

çalışılabil-:** Çalışma işi yapılabilmek, çalışmaya elverişli ortam yakalayabilmek.

Açık havada bile çalışılabilir. (DAK 9/31)

çalkalanıp dur-:** Çalkalanmaya devam etmek, ikide bir çalkalanmak.

Sonra da o ses tümüyle uykuya dalıncaya değin kulaklarından hiç gitmedi: trenin ritmiyle çalkalanıp durdu, çalkalanıp, çalka... (T 52/18)

çamurlan-: 1. Üzerine çamur sıçramak, bulaşmak.

Yerler çamurlanmıştı. (ÇSBÖ 32/5)

çapaklan-: Çapak oluşmak.

Gözler çapaklanır. (İÖ 189/4)

çarpıl-: 2. Çarpık duruma gelmek.

O anda, Kamberin yüzünü bir gören olsa, bu çocuk mutlaka çarpılmış, derdi. (ÇSBÖ 32/25)

(ÇSBÖ 54/15), (ÇA 87/1)

çarpıl-: 1. Çarpma işine konu olmak.

hızlı hızlı iniyor merdivenlerden kapı gürültüyle çarpılıyor (ÇA 112/14)

çatırda-: 2. mecaz Çökmeye, yok olmaya yüz tutmak, tehlikeli duruma düşmek.

İşte dibinden, temelinden çatırdıyor. (HI 27/11)

(HI 27/14)

çatla-: 1. Parçaları ayrılıp dağılmayacak bir biçimde yarılmak.

Hani bir sopayı güneşe bırakırsın da nasıl kurur, çatlar, öyle bir şeydi, sopa gibi. (ÇÖ 72/30)

(H 43/13), (T 66/27), (U 57/4)

çek-: 29. Bir kimse ailesinden birine herhangi bir bakımdan benzemek.

Rahmetli pederim de böyle pratikti, bazı huylarım tıpkı ona çekmiş, kan işte, çekiyor. (ÇÖ 63/22), (ÇÖ 63/22)

(ÇSBÖ 56/6), (ÇA 118/16)

çek-: 11. Tartıda ağırlığı olmak.

Evlendiğimizde kocaman bir şeydi Çarli, yüzyirmi okka çekiyordu. (GYA 20/24)

çekebil-: 1. Çekme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ama artık perdeleri çekemem. (HI 50/5)

çekebil-: 2. Çekmeye gücü yetmek.

– Kimse böyle birşey demez, dön geri, bu hayvan bitmiş zaten, çekemez sizi oraya kadar. (ÇSBÖ 29/2)

çekil-: Çekme işi yapılmak.

Pencereden vuran sokağın ışığı, duvarda hep sallanan, insan biçimlerine giren ve sallanan ağaç gölgeleriyle bir korku hırçın ve huysuz ve ben ne olacağım, bana ne olacak, diye yalvaran o sesle gölgeler titreşir, bir zaman sonra ben daha uyumamışım, annem titreşen bir gölge ve baş ucumda “nasıl da uyumuş yavrucak” yorganım boğazıma doğru çekilir, üstüm örtülür ve gölgeli bir duvara, yarım sevinçlerin can çekiştiği bilinmez karanlığa baka baka “işte uyuyorum, güçsüz bir tırtıl gibi nasıl da uyuyabiliyorum..” diye içlenirken o naftalinler ve kalın baba kaşları arasında büyüyen soğuk bir gözler üstüme yürürken, avuntusuz, bir gün artık buralarda olmayacağımı düşünür, o zaman, kim bilir belki o zaman o korkunç, umutsuz boşluğa dalıp giderdim. (HI 84/12)

(HI 86/8), (ÇSBÖ 123/29), (ÇA 156/11), (DAK 29/20), (DAK 63/7), (AYÇ 66/8), (T 10/20), (T 82/20), (U 65/7), (KP 77/5)

çenesini kapa-:** Susmak, bir şey söylemek istememek.

– Hadi kapa çeneni de, hayvanı hazırla. (ÇSBÖ 33/12)

(ÇSBÖ 34/4), (ÇA 75/20)

çerçevele-: 1. Bir şeyi çerçeve içine almak.

Penceresi, tabiatın, içinde deniz met ve cezirlerinin boğuştuğu bir köşesini çerçevelemişti. (HI 7/11)

çevirebil-: 1. Çevirme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Durum böyleyken önünde duran gazetenin sayfalarını vurdumduymaz bir havayla çevirebilir, fotoğraflara seri nazarlar atfedebilir. (İÖ 87/22)

çevrele-: 2. Kuşatmak.

Bu koku yosun kokusuyla karışarak derenin birden yükselen şırıltısıyla onları çevrelemişti. (ÇSBÖ 46/4)

çevrelen-: Çevreleme işi yapılmak.

Sofraya çevrelendiler. (ÇSBÖ 75/19)

çevril-: 1. Çevirme işine konu olmak.

Gözler ona çevrilmektedir. (ÇÖ 34/25)

(ÇSBÖ 38/16), (ÇA 116/23), (DAK 86/14), (K 14/12), (K 16/14),
(AYÇ 81/2), (GYA 74/23), (İLKÖ 199/10)

çık-: 48. Gerçek hâle gelmek.

Çıktı. Yani tahmin etmiştim demek istiyorum. (HI 45/17)

(HI 96/7), (HI 113/6), (HI 113/11), (ÇSBÖ 46/11)

çık-: 52. Erişmek, görmek.

Sabaha çıkar mı, diyorum. (HI 88/10)

(ÇÖ 28/18), (T 19/22)

çık-: 9. Meydana gelmek.

Besbelli, her şeyin kökü bu, her şey bundan çıkıyor. (HI 94/10)

(HI 114/28), (ÇÖ 64/20), (ÇSBÖ 8/29), (ÇA 102/6), (DAK 41/28),
(H 40/17), (İÖ 58/19), (İÖ 158/17), (İÖ 212/5), (U 126/17), (İLKÖ 51/11), (İLKÖ
59/25)

çık-: 6. Yapılmak, yürümek.

Henüz temeller bile çıkmadı. (HI 112/6)

(AYÇ 41/30), (GYA 126/16)

çık-: 14. Bir inceleme, bir araştırma sonucu ... bulunmak.

İlkin anlayamamıştı doktorlar, röntgende bir şey çıkmamıştı. (ÇÖ 8/11)

(ÇÖ 69/17), (GYA 57/13)

çık-: 25. Koku, ses vb. yayılmak.

Boğazından, susuzluktan çatlamış toprak örneği, kuru, öksürük gibi bir ses
çıkar. (ÇÖ 38/28)

(ÇÖ 91/16), (ÇSBÖ 40/15), (ÇSBÖ 77/27), (ÇSBÖ 93/21), (ÇSBÖ
101/30), (ÇSBÖ 112/13), (ÇSBÖ 142/7), (ÇSBÖ 142/8), (ÇA 23/4), (ÇA 41/29),
(ÇA 72/28), (ÇA 79/26), (ÇA 133/7), (DAK 94/32), (K 45/17), (İÖ 36/10), (U
104/15), (U 135/15), (GYA 61/24), (İLKÖ 123/16), (İLKÖ 124/3), (İLKÖ
128/24), (İLKÖ 129/15), (İLKÖ 134/22), (İLKÖ 159/19), (İLKÖ 192/19), (İLKÖ
194/23), (KP 71/18)

çık-: 16. Talihine veya payına düşmek, isabet etmek, vurmak.

Geçen bir arkadaş sınır taraflarından geliyormuş, getirmiş, bize de bir pay
çıktı. (ÇÖ 63/10)

(İÖ 178/25), (İÖ 178/25), (İÖ 178/27), (İÖ 178/28), (İÖ 178/28), (İÖ 178/29)

çık-: 35. Oluşmak, olmak.

Güneş iyice çekilmişti, hafiften bir poyraz çıkmişti, macunsuz camlar bezgin, öfkeli bir tıkırtıyla sarsılıyor, camların aralarından, tahtaların yarıklarından serin, keskin esintiler giriyor, tavanın orasından burasından toprak serpiliyordu. (ÇSBÖ 72/1)

(ÇSBÖ 127/21), (K 13/12), (K 29/1), (AYÇ 48/2), (AYÇ 69/9), (AYÇ 76/20), (T 90/26), (U 110/19), (GYA 73/1), (İLKÖ 117/24), (İLKÖ 137/17), (İLKÖ 192/27), (İLKÖ 195/12)

çık-*: Görünmek, karşısında belirlemek.

– Parça parça öyle çok şey anlattı ki, birden ilgisiz gibi görünüyor ama hepsini bir arada düşününce, birbirine bağlayınca gerçekten kendine özgü bir dünya çıkıyor karşına. (ÇSBÖ 134/20)

(DAK 93/9), (K 64/24), (H 24/12), (H 40/3), (H 40/15), (H 147/23), (H 149/4), (T 59/29), (İÖ 19/6), (İÖ 25/2), (İÖ 149/32), (İÖ 205/14), (İÖ 237/7), (U 14/18), (U 18/10), (U 72/1), (U 115/14), (U 135/6), (İLKÖ 112/15), (İLKÖ 200/24), (KP 37/13), (KP 48/18), (KP 49/12), (KP 49/12), (KP 49/12)

çık-: 23. Olmak, bulunmak, var olmak.

Tanımiyormuş havalarına girerek ona Haydar'ın annesi mi olduğunu soranlar bile çıkmişti. (H 133/17)

(T 41/6), (T 94/5), (İÖ 77/11), (İÖ 196/13), (U 28/3), (U 57/24), (GYA 43/15), (GYA 43/15), (GYA 43/16)

çık-: 27. Bir şey bulaşmak.

Badanaya hep çivit katarlardı: boyası çıksın ve mavi renk içaçıcı olur: ama bu saatlerde o renk asla ayrımsanmazdı. (AYÇ 9/17)

çıkabil-: 1. Çıkma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Çocuk ellerini üstüne siliyor elleri hâlâ yeni pıhtılaşmış kanlar içinde gibidir koşuyor hızar gürültüsünden uzaklara kale dibinden yukarıya doğru dönüp arkasına bakıyor şimdi oldukça uzaktır evlerinden daha da küçükken bırakmazlardı oralara kadar gitsin hele kaleye hiç çıkamazdı (ÇA 99/30)

(K 40/1), (K 97/9), (H 35/22), (H 48/20), (H 93/7), (H 119/17), (AYÇ 79/16), (T 27/3), (T 76/6), (T 94/18), (GYA 49/29), (GYA 56/19), (İLKÖ 48/6), (İLKÖ 117/26), (İLKÖ 134/29)

çıkabilir:- 1. Çıkarma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Heybesini çıkabilirse kaçmasını önleyen nesneden bir an kurtulacağına inanmışçasına telaşsız bir hareketle, ama jandarmalara dimdik, soğuk soğuk bakarak yapıyordu bu işi. (ÇSBÖ 50/15)

çıkartıl:- Çıkarma işine konu olmak.

Evdeki bütün minderler, döşekler ortaya çıkartılmış. (ÇÖ 90/8)
(GYA 24/1), (GYA 24/15)

çıkartıl:- Çıkartma işi yapılmak.

Yolculuğu buraya gelinceye kadar kuyunun içinde geçmişti de, dün geceden bu yana kuyudan çıkmış ya da çıkartılmış mıydı? (K 111/19)
(K 111/19), (T 28/17), (İÖ 201/19), (İÖ 220/6), (İÖ 224/16)

çıkartılabilir:- Çıkartılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Karanlıkta yüzü görülebilseydi yüz çizgilerinden yan tutmayan bir haber veriyor anlatımı çıkartılabilirdi, gene de kulak verdi halasına, gözbebeklerini diktiği duvarın solgun karanlığından ayırmadan. (ÇSBÖ 113/15)

çıkıl:- Çıkma işi yapılmak.

Birkaç metre yüksekliğindeki bahçe duvarı evi çepçevre sarıyordu bahçe kapısıyla evin arasında dar bir alan vardı bahçenin evin yan tarafına düşen bölümüne kiraz ve erik ağaçları dikilmişti ama bakımsızlıktan dalların arasından hevenk hevenk örümcek ağları sarkıyordu incecik gövdeli ağaçların arasına acemice yapılmış bir şadırvan yerleştirilmişti havuzun suyu yosunlanmış üstünde çer çöp yüzüyordu evin ikinci katına duvara bitişik dışarıdan yerleştirilmiş tahta bir merdivenle çıkılıyordu daha ilk bakışta zevksiz geniş demirli pencereler hemen göze batıyordu zemin kat boş bir hangar gibiydi odun kömür zahire ambarı olarak kullanılıyordu o geniş pencerelere rağmen nemin karanlığın uyandırdığı sıkıntılı duygu önlenemiyordu (ÇA 12/10)

(İÖ 94/29), (U 84/21), (İLKÖ 37/7)

çıldırabil:- 1. Çıldirtma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Bunu düşünmek ve bilmek, onu çıldırabilirdi. (İÖ 72/1)
(U 101/21)

çırpınabil:- 2. Çırpınmaya gücü yetmek.

Boğulur gibiydi, çırpınamıyordu bile. (ÇSBÖ 138/25)

çıt çıkma:- En hafif bir ses bile çıkmamak.

Çıt çıkmıyor. (İÖ 118/4)

çitlen-:** Çitle çevrilmek.

Dağın eteği, düzlüktü, keçi yolu ince bir dereyi izliyordu, derenin bir kenarı göğe kol atmış uzun kavak ağaçlarıyla çitlenmişti. (ÇSBÖ 45/19)

çivilen-: 2. mecaz Bir yerde, bir durumda hareketsiz kalmak.

Göz bebeklerimiz birbirine çivilenmiş. (U 122/22)

çoğal-: Azken çok olmak, çok duruma gelmek, artmak, fazlalaşmak, ziyadeleşmek.

O iki ışık şeridi çoğalmıştı. (HI 11/3)

(HI 69/12), (ÇÖ 30/26), (ÇÖ 36/19), (K 95/5), (H 58/17), (H 63/32), (AYÇ 23/7), (T 53/6), (İÖ 65/2), (İÖ 103/22), (U 13/19), (GYA 49/16), (GYA 102/2), (GYA 104/22), (İLKÖ 99/7), (İLKÖ 181/27), (KP 89/7)

çök-: 8. Basmak, yayılmak.

Evin bütün boş odalarına, tahtalarına ve eşyalarına ağır bir sessizlik çökmüştü. (HI 23/2)

(HI 101/4), (HI 110/13), (HI 118/15), (ÇÖ 32/1), (ÇSBÖ 120/24), (ÇA 39/9), (K 6/22), (H 87/12), (T 34/30), (İLKÖ 39/14), (İLKÖ 40/28), (İLKÖ 49/2), (İLKÖ 96/22), (İLKÖ 98/15), (İLKÖ 192/26)

çök-: 10. Sarsılıp dinçliğini yitirmek.

Duyulmaz hıştırlarla bir şeyler çökmekte, eskimektedir. (ÇÖ 32/25)

çök-: 7. Şakak, avurt vb. içeri doğru girmek; çukurlaşmak.

Değirmencinin yüzü yılların verdiği bir yorgunlukla çökmüş, yıpranmıştı. (İLKÖ 52/7)

çökebil-: 1. Çökme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Biraz daha kar yağsa dam çökebilir. (DAK 67/11)

çökel-*: Çökmek, bir yerin yüzeyini kaplamak.

Gece sessiz, ışıksız, biçimlenmemiş bir pelte gibi, uyuşuk ve uyuz bir varlık halinde dünyanın üstüne çökeldi. (H 15/12)

(H 146/27), (İÖ 42/10), (İÖ 162/18), (İLKÖ 170/27), (İLKÖ 172/21)

çökeltibil-: 1. Çökeltme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Cadde kenarına rüzgârın sürüklediği birkaç kuru yaprak, bir köşedeki çer çöp, bir kaldırımın her nasılsa yamuk döşenmiş bir parkesi, evet, o bile, insanın içine bir hüznün çökeltibilir. (İÖ 115/7)

çökert-*: Bir yere çökmesine, bir yerde birikmesine sebep olmak.

Kavraması güç bir hüznü çökertiyordu bu, insanın yüreğine. (ÇÖ 11/2)

çözül-: 1. Çözme işine konu olmak.

Bebek, karların ortasında kocaman bir leke gibi kundağı çözölmüş, kırırdamadan duruyordu. (DAK 70/15)

(AYÇ 77/16), (İÖ 147/7), (İÖ 215/4), (KP 96/23), (KP 96/24), (KP 96/24)

çözöl-: 3. mecaz Birliğini, beraberliğini yitirmek, dağılmak, parçalanmak.

Doruklardaki bulutlar çözölmüşti. (İLKÖ 48/13)

çürü-: 2. Sağlamlığını, dayanıklılığını yitirmek.

Sallanır ve çürürdü, bir fırtınada bir tahta düşerdi boşluğa, anlardım, korkardım. (HI 28/24)

(HI 104/22), (ÇÖ 27/17), (KP 29/8)

çürüyüp git-:** Öylece çürüyüvermek.

Geri kalanlar burda, karların erimesiyle birlikte çürüyüp gidecekti. (H 143/13)

dağıl-*: Etrafa yayılmak.

Çıkrığın inmeli sesi birden avlunun kerpiç duvarlarına çarparak dağıldı. (HI 71/1)

(HI 72/12), (HI 121/11), (HI 122/3), (ÇÖ 31/21), (DAK 37/20), (DAK 38/30), (K 5/6), (H 8/15), (H 42/13), (T 126/12), (İÖ 173/1), (U 66/25), (U 81/5), (U 81/10), (U 99/25), (GYA 9/7), (GYA 9/8), (GYA 132/3), (GYA 135/20), (İLKÖ 40/11), (İLKÖ 48/15), (İLKÖ 192/8)

dağıl-: 7. mecaz Yavaş yavaş kaybolmak, yok olmak.

O zaman koku bir an için dağıılır, içim sevinçlenirdi -kırılmış ve geç kalmış bir sevinç. (HI 83/29)

(ÇA 10/18), (ÇA 11/12), (T 87/5), (İÖ 80/2), (GYA 94/21), (GYA 104/24), (GYA 106/12), (İLKÖ 148/17), (İLKÖ 150/19)

dağıl-: 4. Karışık duruma gelmek, düzeni bozulmak.

Yatağı hiç bu kadar dağıılmamış, düzensizleşmemişti. (H 78/25)

dağıılabil-: Dağıılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Cuma'dan sonra yeryüzüne dağıılan insanlar cumasız olarak da dağıılabilirmiş! (İÖ 90/28)

dağıılın-:** Dağıılma işi yapılmak.

Demek böyle dağıılınıyormuş. (İÖ 90/26)

dağılıp git-:** Ansızın dağılmak.

Dağılıp gitmiştir. (ÇÖ 37/4)

(ÇSBÖ 41/22), (ÇA 125/17), (H 10/28), (AYÇ 58/9), (U 113/3), (GYA 93/18)

dağıt-: 9. mecaz Etkisini, gücünü azaltmak, gidermek.

Gözünün önünde akıp giden manzara dikkatini dağıtmıyor, bilakis onu, kendi içine yöneltiyordu. (K 107/2)

dağıtıl-: Dağıtma işi yapılmak.

O sessizlik anında çaylar dağıtılmıştı. (DAK 63/31)

dal budak sal-: 1. Karmaşık bir biçimde yayılıp genişlemek.

Şimdiyse şehir dört bir yana dal budak salıyordu. (GYA 32/1)

dal-: 4. Uyumak.

Bir sabah gözlerimi açınca -sabaha karşı nasılsa biraz dalmışım- gözlerimi açınca, artık yalnızsın diye bir ses yürüdü içimden. (HI 37/29)

(HI 100/2), (HI 117/28), (ÇSBÖ 40/7), (İÖ 29/8)

dala-: 2. Zehirli böcek, ısırgan otu, sert kumaş vb. dokunarak teni acıtmak veya kaşındırmak; batmak, yemek (II).

Topraktan, buğday ve pıtrak kümeleri arasından kalkan yoğun bir sıcaklık, Kamberin vücudunu dalıyordu. (ÇSBÖ 16/21)

dalabil-: 1. Dalma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Gülümseyen yüz, o anda, birden hüznün gayyasına dalabilirdi. (U 40/15)

dalayıver-:** Aniden dalamak.

Buza dönüşmüş hava dalayıverdi yüzünü. (H 143/4)

dallanıp budaklan-*: Dal budak salmak, iyice yayılmak.

Karanlık, çevresinde bir inilti gibidir, içine kök salmış, orada büyümüş, dallanıp budaklanmış. (HI 56/26)

damarlan-: Damarlı duruma gelmek.

Sıcak, yakıcı bir ter alnımda damarlanıyor. (HI 109/30)

dar gel-: Sıkıntı ve huzursuzluk vermek.

Ve elbet bununla bitmiyordu her şey, belki de başlangıçtı bu: uzayan kartal tüylü gecelere / hiç görmediği mimozalara manolyalara nilüferlere / kendinden üç kere daha yaşlı olgun kadınlara / dönüşümlere dönüştürmelere // bir yosundan bir gül çıkartmaya / sonra o gülü sahici gülmüş gibi satmalara / ve hepsini seviyor o / ayırımsamadan / kösnül bir duyguyla: ilk kez erkekler gibi içkisini yudumlarken

gördüğü o memur karısını / uzak kasabalardan daha uzaklarda / bir nehir yatağının ortasında / bir vadinin yamaçlarında / kurulmuş o küçük kasabada / biliyor: her şey dar gelirdi ona (K 36/16)

(H 33/28)

daral-: 5. *mecaz* Sıkışmak.

Barsakları, midesi.. nefesi de daralıyordu zati. (ÇÖ 48/18)

daral-: 2. Azalmak.

Yok girmeyim dedi gelen vakit daraldı yarın ekmek yapacaktık da şu sizin sacı isteyecektim (ÇA 147/23)

darmadağın ol-: 1. Dağınık ve karışık duruma gelmek.

Kayalık dağlar, geçit vermez boğazlar, karlar, tipiler, bu güneşli soğuk gün ortasında darmadağın olmuş, savrulmuştu. (U 81/4)

(KP 31/14)

davran-: 1. Bir kimseye veya bir şeye karşı belli tavır takınmak.

Babam fark etmez gibi davranıyor artık. (HI 113/29)

(ÇÖ 33/21), (ÇSBÖ 58/16), (ÇSBÖ 64/20), (ÇSBÖ 90/9), (ÇSBÖ 96/24), (ÇSBÖ 99/20), (ÇSBÖ 114/5), (ÇSBÖ 114/22), (DAK 17/6), (DAK 18/11), (DAK 21/19), (DAK 26/25), (K 28/17), (H 141/9), (H 141/11), (İÖ 28/9), (GYA 45/11), (GYA 117/6), (GYA 120/6), (İLKÖ 67/12), (KP 94/3)

davranabil-: 1. Davranma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Kendi tanımına göre davranamıyordu. (K 70/5)

dayak ye-: Dövülmek.

ne diyorsun lan dayak mı yedin yoksa (ÇA 109/15)

(ÇA 109/25)

dayan-: 2. Temelde bir şeyle ilgili olmak.

Işıkların böyle birden söndüğü anları yaşamamız nadir değildir: öyleyse konuşulanlara dikkat etmek gerekir: gerçek bir müşahedeye mi dayanıyor, yoksa konuşanın söylediği eski bildiklerine dayanan “yeni” çıkarımlardan mı ibaret? (İÖ 70/5)

dayatıl-: Dayatma işine konu olmak.

Sol baş köşesinde yüzlerini kurtlar yemiş, süngerleşmiş kalın bir mertek, oradan bel veren evin ahşap duvarına destek olsun diye dayatılmış. (HI 14/12)

(ÇSBÖ 12/7)

değ-(II): 1. Herhangi bir değerde olmak.

Bunu, bu gün de anladığımıza göre bütün o hayat yeniden yaşanabilir demektir, yeniden yaşamaya değer mi bilmem, ama yaşanması olanağı.. (ÇSBÖ 135/18)

(ÇA 78/9), (ÇA 78/10), (K 92/15), (H 79/25), (H 87/3), (İÖ 68/11), (U 109/12), (GYA 104/2)

değ-(II): 1. Herhangi bir değerde olmak.

Bunu, bu gün de anladığımıza göre bütün o hayat yeniden yaşanabilir demektir, yeniden yaşamaya değer mi bilmem, ama yaşanması olanağı.. (ÇSBÖ 135/18)

(ÇA 78/9), (ÇA 78/10), (K 92/15), (H 79/25), (H 87/3), (İÖ 68/11), (U 109/12), (GYA 104/2)

değerlen-: Değer kazanmak, değeri artmak, değer sağlamak, kıymetlenmek.

Gününü değerlendirmeye bakacaksın.. günün nasıl değerlenir, bak anlatayım: şimdi ömrünü bitmiş say, ömrün bitmiş de sen yalvarmış, yakarmışsın, sana gözyaşların için cabadan bir gün daha vermişler.. işte şu anda da o bir tek son günün içinde bulunuyorsun.. işte o son günde ne yapacaksın, her gün onu yapacaksın. (GYA 19/3)

değiştirebil-: Değiştirme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Çocukların allı yeşilli uçurtmaları bile görünümü değiştiremez. (HI 82/23)
(K 29/13), (GYA 39/26)

değiştiril-: Değiştirme işi yapılmak.

Aradan aylar, yıllar geçmiş, ama hiçbir eşyanın düzeni ve yeri değiştirilmemiştir. (ÇÖ 29/28)

(ÇÖ 29/31), (K 54/23)

delik deşik ol-: 1. Bir canlının vücudunda bir araçla birçok yara, kesik oluşmak.

Yusuf yaralarının üzerinde sürünerek geçiyor oradan çünkü oraya gelinceye bu tanıdık erkek yüzünü görünceye değin çok yaralar almış vücudu şerha şerha parçalanmış ruhu delik deşik olmuştur.. bir köpeği ikiye bölecek denli keskin olan kırbaç onun onulmaz ruh yarasına şifa getirecek, bu yaraları dağılayacak ve iyi edecek: böyle düşünüyor ama yaralarının iyileşmesine vakit var daha. (K 42/8)

(GYA 34/22)

delin-: 2. Bir şeyde delik oluşmak.

Gök delinmişti sanki. (İLKÖ 47/1)

dem vurul-:** Bir şeyden söz edilmek, konu açılmak, bahsedilmek.

O şiirin bir yerinde, onun zekâsından dem vurulur. (İÖ 172/5)

demir at-: 2. *mecaz* Bir kimse bir yerde uzun süre kalmak.

Ve acıya katlanmak üzere olan düşüncelere demir at! (H 64/31)

(KP 101/5)

demirle-*: Bir yerde uzun müddettir durmak, durup kalmak.

O, yüreğinin tam orta yerinde duruyor, oraya demirlemiş, orada kök salmış. (İÖ 172/12)

demirlen-: Demirleme işine konu olmak.

Villaların önünde tekneler demirlenmişti. (H 151/30)

den- : 2. Söylenmek, sözü edilmek.

Bir şey dense hemen koşacak (mutlaka yapacağı bir şey olmalı şimdi.) (HI 68/15)

(ÇA 86/13), (DAK 17/9), (DAK 93/18), (K 69/20), (K 73/9), (K 105/4), (H 14/14), (H 24/4), (H 24/5), (H 26/26), (AYÇ 10/21), (AYÇ 15/26), (AYÇ 33/11), (T 16/32), (İÖ 10/24), (İÖ 90/20), (İÖ 237/6), (U 18/14), (GYA 95/31), (KP 7/13)

denen-: Deneme işine konu olmak.

Belki de sınanıyordu: sabrı deneniyordu, kabul ettiğini söylemişti çünkü bir kez ve öyleyse katlanmalıydı, martıya da, bu adama da, işe de, işsiz kalışına da, evet söylemişti bu cümleyi, söylemişti. (AYÇ 41/11)

(İÖ 206/9), (U 126/20)

denetlenebil-: Denetlenme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Böyle bir şey nasıl denetlenebilirdi, nasıl denenebilirdi? (T 15/2)

denenebil-: Denenme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Böyle bir şey nasıl denetlenebilirdi, nasıl denenebilirdi? (T 15/3)

deneyebil-: Deneme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Niçin günaha dönüşen pişmanlığa kapıyordu kendini ve niçin pişmanlığa dönüşecek bir günahı deneyemiyordu? (H 50/12)

(H 126/2), (İÖ 31/20), (U 141/16), (İLKÖ 182/23)

denk düş-: 2. Rast gelmek.

Bu nasıl bir düştü, nasıl bir unutuştı.. sedir ağaçlarının serinliğinde içimin titrediğini duyumsuyordum, derinden, etkileyici, sarsıcı.. birileri beni dürtüklüyordu, kalk kalk diyorlardı, ama aymazlığın böylesine derinlere kök salmış olabileceği aklımdan geçmezdi, öylesine dalgın ve başka bir dünyanın içine gömülmüş olarak yatıp kalmıştım.. kıvrıl, uyu, kendinden geç.. çünkü böyle öç alınacaktır senden.. ve bırakışın karşılığı her zaman öç almaya denk düşer derler.. (H 120/14)

(T 47/10), (İÖ 32/15), (İÖ 107/9), (İÖ 198/13)

denk gel-: 1. Uygun düşmek, uygun gelmek.

... bir kadın otuzüç yaşındaysa, bu bir erkeğin doksandokuz yaşına denk gelir diyordu... (T 33/31)

(İLKÖ 112/11)

depreş-: Yeniden ortaya çıkmak, tekrar uyanmak; nüks etmek.

Kız dehşet içinde ona baktı kolu olduğu yerde depreşti gene (ÇA 22/22)

derlen-: Derleme işi yapılmak, toplanmak, düzene girmek.

Yataklar derlenmiş, bir köşeye âdeta fırlatılmış, üstüne de gelişi güzel bir örtü serilmişti. (ÇSBÖ 53/8)

dermanı kesil-: Takati kesilmek.

Gittim ya ne gidiş şimdiki aklım olsa imkânı yok bırakmazdım içeriye girdim ki başını avuçlamış oturuyor yatağında onu öyle görünce elim ayağım kesildi bizimki de çocukluk işte ulan tut kolundan çek götür insan âşık olunca kavak yeli esiyor başında beni görünce yüzüme baktı gülüyor mu desem ağlıyor mu desem acayip bir yüzü vardı şimdi bile aklıma geldikçe dermanın kesiliyor (ÇA 86/11)

devam et-*: Kesilmemek, sürüp gitmek.

Bir şey yok daha, dedi anam, sancı devam ediyor. (HI 65/25)

(HI 126/16), (DAK 25/14), (İÖ 25/25), (İÖ 110/9), (İÖ 110/16)

devreye sokul-:** İşin içine dâhil edilmek, karıştırılmak.

Gelecek sefer başka krallar bulunur, başka para babaları devreye sokulur. (İÖ 178/13)

devril-: 1. Devirme işi yapılmak.

Arkasından vagonları ayrılmış treni, raydan çıkmış, devrilmisti. (HI 52/13)

(HI 82/27), (ÇÖ 49/24), (K 29/6), (H 106/27), (AYÇ 60/31),
(GYA 82/22), (İLKÖ 122/19), (İLKÖ 123/20), (İLKÖ 128/10)

devrilip kal-:** Bir yere devrilmiş, sinmiş, çökmüş hâlde öylece durmak.

Garip, derin, başdöndürücü bir terk edilmişlik devrilip kalmıştı ortalık yerde. (H 10/13)

devşirebil-*: Devşirme, toplama işini becermek.

Böylece bir yandan düşünmesini sürdürürken, bir yandan da dikkat etmesi gerekmeden gül devşirebiliyordu. (T 16/23)

(T 16/24)

dımdızlak kal-:** Yapayalnız, tek başına kalmak.

Burada böyle dımdızlak kalmıştı. (H 81/13)

dikel-: 1. Dikleşmek.

Boynuna ip takılmış, sürüklenen adamın karanlık silueti, boş yaşamının insafsız ve yapışkan cezası gibi dikeliyordu gözlerinin önüne. (ÇÖ 9/10)

(U 118/16)

dikil-(I): 1. Dikme işi yapılmak.

Birkaç metre yüksekliğindeki bahçe duvarı evi çepçevre sarıyordu bahçe kapısıyla evin arasında dar bir alan vardı bahçenin evin yan tarafına düşen bölümüne kiraz ve erik ağaçları dikilmişti ama bakımsızlıktan dalların arasından hevenk hevenk örümcek ağları sarkıyordu incecik gövdeli ağaçların arasına acemice yapılmış bir şadırvan yerleştirilmişti havuzun suyu yosunlanmış üstünde çer çöp yüzüyordu evin ikinci katına duvara bitişik dışarıdan yerleştirilmiş tahta bir merdivenle çıkılıyordu daha ilk bakışta zevksiz geniş demirli pencereler hemen göze batıyordu zemin kat boş bir hangar gibiydi odun kömür zahire ambarı olarak kullanılıyordu o geniş pencerelere rağmen nemin karanlığın uyandırdığı sıkıntılı duygu önlenemiyordu (ÇA 12/4)

(ÇA 150/17), (GYA 11/22)

dikil-: 3. Ayakta durmak.

Ejder bir adım geri çekildi kadın ocağa doğru döndü ocağın içinden bir çam odunu çekti şimdi bir elinde odun parçası öteki elinde keser mutfağın ortasına dikilmişti (ÇA 14/6)

(ÇA 32/24), (ÇA 90/21), (H 72/25), (İÖ 57/13), (U 105/30), (İLKÖ 57/6), (İLKÖ 142/21), (İLKÖ 181/30)

dikil-(I): 2. Dik duruma gelmek.

Meryem eve girdiğinde köpek canlanır gibi olur, kulakları dikilir ve Meryem'in onu kucağına almasını beklerdi. (H 14/12)

dikilip kal- (dikilip dur-): Bir yerde kısa bir süre ayakta durmak.

Birlikte odaya girdiler kadın odanın ortasında dikilip kaldı bir süre kendisi de ortalık yerde duruyordu (ÇA 27/29)

(ÇA 102/25), (ÇA 113/11), (DAK 33/10), (K 22/27), (K 28/18), (H 143/17), (İÖ 235/1), (U 68/9), (U 73/16), (U 90/24)

dikkat (dikkati) çek-: 3. mecaz Göze batmak, fark edilmek.

Değişim içten içe işliyordu, fakat büsbütün gizli de değildi, sonuçları hemen görünüyor, dikkati çekiyordu. (GYA 68/18)

dikleş-: 1. Dik duruma gelmek, dikelmek.

Yüz çizgileri dikleşti. (ÇÖ 92/12)

dilimleyebil-: Dilimleme ihtimali veya imkânı bulunmak.

pilavın suyu kaynamaya bırakılmışken iki baş soğanı da aceleden bir sahana doğrayıp üstüne bir domates dilimleyebilirse ne âlâ (ÇA 142/5)

dillendirebil-: Dillendirme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Hiç soyu olmamış gibi düşünüyordu kendini, ne anası, ne babası, ne de başka herhangi bir atası: tek başınaydı ve başlangıçtan beri yalnızdı: geçmiş bilinci körletilince boşlukta kalmış olmanın zorladığı rahatsız edici inanç.. böyle dillendirebiliyordu ancak kendinin ve arkadaşlarının bırakılmışlık, yalnızlık dolu durumlarını. (ÇSBÖ 92/29)

din-: 1. Sona ermek, bitmek, durmak.

Gece yağmur dinmiş, pırıl pırıl bir gökyüzü başlamıştı. (HI 20/11)

(HI 97/3), (ÇÖ 35/13), (ÇSBÖ 90/20), (ÇA 118/22), (H 137/11)

dinel-: 1. *ağızlardan* Ayakta durmak.

Her yana sinmiş bu sessizlik yabansı duruşuyla dünyanın ortasına lök gibi dinelmişti. (HI 52/21)

(HI 96/15), (ÇA 72/7), (ÇA 142/31), (ÇA 155/22), (K 91/5), (H 17/33)

dinlen-(I): 1. Güç kazanmak için çalışmaya ara vermek, yorgunluğunu gidermek, soluklanmak, istirahat etmek.

İnsan ancak, dinleneceğim dedi mi, dinleniyor. (HI 106/8), (HI 106/8)

(HI 118/11), (ÇÖ 36/7), (ÇSBÖ 21/23), (ÇSBÖ 109/16), (K 18/21), (İÖ 116/6), (GYA 117/2), (GYA 136/1)

dinlen-(II): 1. Dinleme işine konu olmak.

Kendisini görmeden yalnız sesi işitilse, dinlense, konuşurken tepiniyor sanılırdı. (ÇSBÖ 68/18)

(U 84/21), (KP 55/1)

dinletebil-: Dinletme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ama dinletemediler. (ÇÖ 18/27)

direnebil-: Direnme ihtimali veya imkânı bulunmak.

– Direnebiliriz, dedi sert bir fısıltıyla. (ÇSBÖ 66/15)

(KP 98/12)

diyebil-: Deme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ne diyebilirim? (HI 94/10)

(ÇÖ 17/13), (ÇÖ 56/23), (ÇÖ 61/1), (ÇSBÖ 13/25), (ÇSBÖ 13/27), (ÇSBÖ 58/19), (ÇSBÖ 59/7), (ÇSBÖ 90/17), (ÇSBÖ 119/13), (ÇSBÖ 135/31), (ÇA 42/16), (ÇA 44/11), (ÇA 64/26), (ÇA 105/23), (ÇA 117/31), (DAK 14/4), (DAK 18/25), (DAK 43/10), (DAK 55/20), (K 21/21), (K 23/2), (K 30/22), (K 87/22), (K 110/6), (H 25/24), (H 34/19), (H 34/25), (H 57/22), (H 113/12), (H 150/19), (H 151/7), (AYÇ 28/26), (AYÇ 47/13), (AYÇ 48/25), (AYÇ 67/31), (T 31/19), (T 31/20), (T 64/27), (T 70/7), (T 70/7), (T 72/2), (T 80/8), (T 88/21), (T 89/11), (T 126/13), (İÖ 74/13), (İÖ 141/9), (İÖ 154/4), (İÖ 178/9), (U 31/21), (U 33/16), (U 41/26), (U 52/2), (U 57/13), (U 58/22), (U 67/9), (U 79/6), (U 106/10), (U 139/14), (GYA 30/19), (GYA 85/11), (GYA 86/23), (GYA 120/15), (İLKÖ 142/11), (İLKÖ 167/12), (KP 30/13), (KP 31/27), (KP 35/8), (KP 43/3), (KP 69/14), (KP 76/30)

dizil-: 3. Yan yana veya üst üste sıralanmak.

Sebzeciler, baharatçılar, basmacılar sıra sıra dizilmişlerdi. (HI 107/20)

(ÇÖ 90/9)

dizil-: 1. Dizi durumuna getirilmek, dizme işi yapılmak.

Pencerenin içinde, birtakım kutular, tabak, çanak rasgele dizilmişlerdi, kirli çay bardakları, kaşıklar öyle bırakılmıştı. (ÇÖ 62/29)

(İÖ 217/3)

doğ-: 4. mecaz Ortaya çıkmak, sonucu olmak.

Arabadan dışarı çıktığında o sesi işitmeye başladı: ses duvarların arkasından geliyordu boğuk, tıkanık, kesik, gecenin içinden doğuyor ve aynı

parçalanmış geceye yayılıyor sınıyor ona her ulaştığında kaygılarını yükseltiyor yekindiriyor ağılatıyordu. (T 104/7)

(U 76/15), (KP 85/9)

doğrula-: 1. Bir şeyin doğru olduğunu ortaya koymak, desteklemek, gerçeklemek, teyit etmek, tasdik etmek.

“Bakalım, elin de söylediklerini doğruluyor mu, onlarda da ölüm soğukluğu var mı?” (AYÇ 48/13)

(AYÇ 48/15), (İÖ 10/28), (İÖ 146/10)

doğrultabil-: 2. Doğrultmaya gücü yetmek.

Kalkıp çıkmak istedi dışarı, belini güçlkle doğrultabildi. (HI 69/28)

doku-: 2. *mecaz* En ince noktalarına kadar özen göstererek, emek vererek ortaya çıkarmak.

Yavaşlığın, durgunluğun sarsılmaz bağları, yüzlerle eşya arasında süngersi, çatlak bir gevşeklik dokumaktadır. (ÇÖ 38/12)

dokun-: 5. Sağlığını bozmak, rahatsızlanmasına sebep olmak, yaramamak.

– Galiba çay dokundu. (ÇÖ 67/32)

(GYA 35/19), (GYA 35/21), (GYA 35/21)

dokunabil-: Dokunma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Dokunabilirdi. (ÇÖ 26/8)

(H 51/19), (T 114/24), (İÖ 234/6), (U 44/19), (KP 45/14)

dokunul-: Dokunma işine konu olmak.

Yorganı, beyaz çarşafı.. akşamdan beri dokunulmamıştı. (HI 59/19)

(KP 79/12)

dol-: 1. Dolu duruma gelmek.

Gökyüzü patlayacak kadar dolmuş muydu, nedir, mıymıntı bir karanlıkla? (HI 51/1)

(HI 72/30), (HI 108/10), (ÇÖ 46/30), (ÇSBÖ 27/18), (ÇSBÖ 30/5), (ÇSBÖ 128/11), (ÇA 24/27), (ÇA 125/10), (H 143/6), (H 143/11), (T 16/4), (T 23/2), (T 35/2), (T 81/5), (İÖ 215/22), (İÖ 233/10), (U 48/29), (U 123/3), (GYA 71/23), (GYA 140/16), (KP 58/7)

dol-: 3. Bir yere iyice yayılmak, kaplamak.

Kapı açılınca, kar serpintisiyle birlikte hızla içeri doluyor soğuk. (HI 116/8)

(ÇSBÖ 17/4), (ÇSBÖ 108/22), (ÇA 153/30), (H 15/7), (H 114/28), (İÖ 22/6), (İÖ 103/5), (U 48/29), (U 112/9), (İLKÖ 115/5), (İLKÖ 123/29), (İLKÖ 124/1), (İLKÖ 129/10), (İLKÖ 129/11), (İLKÖ 131/14), (KP 56/12)

dolan-*: Bir şeylerin içine karışmak.

ayağımyı atsam leşlere dolanacak (K 43/21)

(İÖ 113/26), (İÖ 170/18), (U 17/6)

dolandırıl-: Dolandırma işine konu olmak.

Yüzüme dönmeden “Dolandırıldım.” diye mırıldandı utanç ve kahır karışığı bir sesle. (HI 108/26)

dolaşıl-: Dolaşma işi yapılmak.

Bir yerlerde dolaşılıyor. (H 12/1)

doldur-: 6. Ses, koku yayılıp kaplamak.

Bir yerden, kendisini göremediğim bir saatin ağır aksak tiktakları bütün bir koridoru dolduruyordu. (HI 41/20)

(HI 88/28), (HI 93/11), (HI 112/14), (HI 118/22), (ÇÖ 31/23), (ÇSBÖ 19/1), (ÇSBÖ 34/19), (DAK 30/18), (DAK 43/15), (H 151/17), (T 28/16), (T 69/22), (İÖ 44/8), (İÖ 119/25), (İÖ 122/2), (U 19/18), (U 59/21), (U 92/5), (GYA 123/9), (İLKÖ 44/18), (İLKÖ 121/14)

doldurabil-: Doldurma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Evet, bu kurumuş sel yatağının azgın yağmurlarla sulandığı ya da bahar karlarıyla coşup taşıdığı ânlar olmamış değildi: ama ikisi de boştu, kuruluk da, sel olup taşkınlaşmak da.. ama her şeye rağmen sabretmesini becermişti, sabrederek bu nehir yatağını verimli ve bereketli bir suyla doldurabilmişti, şimdi onun alüvyonlarını yaymasını, ekinlerini bereketlendirmesini bekleyebilirdi. (T 112/5)

doldurul-: 1. Dolu bir duruma getirilmek.

Su doldurmak için ibriği aldı, ama doluydu ibrik: şimdi doldurulmuş, belli. (AYÇ 11/29)

(İÖ 123/1)

dolup taş-: 2. Çok kalabalık olmak.

Gene de dolup taşardı kıyıdaki biriki küçük gazino, cumartesi öğleden sonraları başka yerlerden yemeklerini de alıp gelirlerdi buraya ailecek, semaverlerin üstünde süzülen, yüzlerine yayılan çay buğuları arasında sandviçlerini yiyerek, kabak çekirdekleriyle oyalanarak, çocukları suya düşmekten

sakınarak, daha hovarda olanları o kirli, balçık haline gelmiş suda kayık sefası yapmayı göze alarak akşamı ederlerdi. (ÇSBÖ 122/1)

(U 51/25)

don-: 3. Çok üşümek.

Onu verirsek biz ne yaparız kışın çocuklar donuyor zaten soğuktan (ÇA 126/31)

(İLKÖ 96/27), (İLKÖ 97/21)

don-: 7. mecaz Beklenmedik bir durum karşısında birden hareketsiz kalmak.

Kişilerin hareketleri tıpkı bir resimdeki gibi son aldıkları biçim üzere donar. (DAK 26/10)

(DAK 67/3), (DAK 67/4), (DAK 90/3), (AYÇ 14/4), (AYÇ 61/14), (T 85/4), (T 86/14), (T 86/21), (T 94/16), (İLKÖ 160/29)

donatıl-: Donatma işine konu olmak veya donatma işi yapılmak.

Her şeye rağmen çay bahçesi kalabalık ve cıvıl cıvıldı ve her bir köşe ışıklarla, renkli neonlarla donatılmıştı. (H 89/16)

(U 138/21), (GYA 74/21)

doym-: 1. İsteği kalmayıncaya kadar yemek, yeteri kadar yemiş olmak, açlığı kalmamak; doyunmak.

“Abla doymdu? Abla doymdu?” (DAK 17/15), (DAK 17/16)

(DAK 32/23), (İLKÖ 82/23)

doymabil-: Doyma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ayparçası olarak tanımlanan yüzüne bakmaya doyamıyorum. (AYÇ 24/27)

(İÖ 158/25)

doymurabil-: Doymurma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Karnımızı doymurabilecek miyiz? (İLKÖ 81/17)

doymurul-: Doymurma işine konu olmak.

Öyle de olsa elbette bir kenttir burası: masalar kurulur, karınlar doymurulur, oynamak isteyenlere alancıklar açılır, kuru gülüşlerle göbekler hoplatılır, bazı kapıların önüne birikmiş kalabalığın arasından sefil birileri öne atılır ve: “Efendim, diye haykırır, efendim başın gözün sadakası için..” (T 93/19)

dök-: 6. Üstünde bulunan bir şeyi düşürmek.

Güz, yapraklarını dökmüştü. (HI 84/26)

dökül-: 1. Dökme işi yapılmak veya dökme işine konu olmak.

Yol kenarlarına kavak yaprakları dökülmüş, çürümüştü. (ÇÖ 16/10)

(ÇÖ 40/8), (ÇSBÖ 54/26), (ÇA 141/4), (DAK 32/14) (K 13/14),
(AYÇ 62/12), (T 8/27), (T 13/13), (İÖ 48/27), (İÖ 175/3), (İÖ 223/4), (İÖ
230/15), (GYA 9/6), (GYA 82/23)

dökül-: 6. Çıkmak, ortaya konulmak.

“Yok.. değilim..” sözleri duyulur duyulmaz dökülüyor dudaklarımdan.
(DAK 32/13)

(DAK 77/32), (H 39/26), (U 138/31)

dön-: 13. mecaz Hileyle, gizlice yapılmak.

Olağanüstü, müthiş bir şeyler dönüyordu aralarında. (HI 74/2)

dön-: 5. Bir şeyi andıracak duruma girmek, benzemek.

Kalabalığın ayak altında ya da yangının sığağında eriyen karlarla vıcık
vıcık çamura kesmiş sokak, boydan boya, evlerden taşınan akıl almaz eşyayla bit
pazarına dönmüştü. (HI 121/17)

(ÇÖ 66/8), (İLKÖ 61/20)

döndürül-: Döndürme işine konu olmak.

“Bu nedir biliyor musun, dedi sorusuna cevap beklemeden ve sürdürdü,
buna rulet derler, Rus ruleti.. bu yuvalardan birine bir adet kurşun yerleştirilir,
sonra tabancanın toplusu döndürülür ve tetik çekilir, eğer kurşun namlunun
ucundaysa hedefe yönelir, yok eğer kurşun orda değilse, bu sefer silahı karşı taraf
alır ve tetiği o çeker.” (T 82/20)

dönebil-: Dönme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Eve dönemezdim artık. (HI 101/26)

(ÇA 112/12), (ÇA 122/13), (H 125/18), (GYA 29/27)

dönül-: Dönme işi yapılmak.

... yeniden başa dönülmüştü, yeniden başlangıcın içindeydiler... (T 91/8)

(GYA 6/23), (GYA 25/10), (GYA 25/12), (GYA 25/13)

dönüştürül-: Dönüştürme işine uğramak.

Balıkçı dükkânları gide gide manava dönüştürülüyor, gene de tek tük iş
sürdürenler bulunuyor, onların çevresinde geziniyorum, balık alanlara bakıyorum,
onlardan biri belki bana yakınlık gösterebilir. (KP 63/8)

döşen-: 1. Döşeme işi yapılmak.

Gökyüzü milyarlarca yıldızla döşenmişti. (DAK 95/26)

(K 53/14), (İÖ 186/3), (İÖ 189/10), (GYA 67/18), (GYA 128/11)

dövebil-: Dövme ihtimali veya imkânı bulunmak; pataklayabilmek.

Bir gece beni dövmek için hazırladığın nar çubuğunu elinden alıp seni dövebilirdim, yapmadım, sen bunu anlamadın, sandın ki, ben senin kaba gücüne boyun eğdim, oysa babalık hakkı diye bir şeylere inanmaya çalışıyordum, anlamadın. (ÇÖ 56/25)

dudak (dudağını) бүк-: 1. Bir şeyi beğenmediğini, küçümsediğini belli etmek, umursamamak, pek aldırış etmemek.

Onun önemli saydığı şeyler başkasına söylense, belki de dudak бүкерlerdi. (K 69/3)

dumura uğra-: 2. mecaz Değer, önem veya yeteneğini yitirmek.

İmdi, boş kafa burada işlevini bitiriyor ve dumura uğruyor. (İÖ 88/18)

dur-: 7. Beklemek, dikilmek.

Dayım iç kapının önünde, karşılamak için orada duruyor. (HI 14/6)

(HI 20/26), (HI 21/22), (HI 21/26), (HI 21/28), (HI 24/11), (HI 24/15), (HI 36/5), (HI 39/27), (HI 47/30), (HI 48/11), (HI 49/9), (HI 62/23), (HI 74/1), (HI 77/16), (HI 91/20), (HI 100/20), (HI 101/8), (HI 102/22), (HI 105/27), (HI 109/3), (HI 124/3), (HI 126/11), (ÇÖ 14/3), (ÇÖ 18/1), (ÇÖ 18/1), (ÇÖ 54/14), (ÇÖ 59/23), (ÇÖ 66/2), (ÇÖ 68/2), (ÇÖ 73/33), (ÇÖ 76/13), (ÇÖ 82/5), (ÇSBÖ 13/14), (ÇSBÖ 17/21), (ÇSBÖ 48/26), (ÇSBÖ 48/29), (ÇSBÖ 50/3), (ÇSBÖ 50/3), (ÇSBÖ 52/9), (ÇSBÖ 52/10), (ÇSBÖ 72/27), (ÇSBÖ 83/22), (ÇSBÖ 92/11), (ÇSBÖ 92/13), (ÇSBÖ 95/29), (ÇSBÖ 106/18), (ÇA 11/30), (ÇA 21/12), (ÇA 23/28), (ÇA 27/15), (ÇA 27/17), (ÇA 27/30), (ÇA 42/15), (ÇA 42/18), (ÇA 44/24), (ÇA 51/21), (ÇA 51/30), (ÇA 57/21), (ÇA 61/8), (ÇA 61/14), (ÇA 63/23), (ÇA 64/2), (ÇA 84/23), (ÇA 88/11), (ÇA 92/11), (ÇA 95/28), (ÇA 100/19), (ÇA 100/20), (ÇA 138/30), (DAK 21/29), (DAK 46/21), (DAK 65/8), (DAK 83/16), (DAK 92/25), (K 21/15), (K 22/1), (K 22/14), (K 22/16), (K 35/8), (K 40/5), (K 47/9), (K 53/8), (K 77/2), (K 110/6), (K 111/5), (H 29/9), (H 34/23), (H 105/10), (H 128/24), (H 144/10), (H 149/22), (AYÇ 37/21), (AYÇ 69/6), (AYÇ 81/16), (T 19/27), (T 28/11), (T 54/16), (T 80/30), (T 87/1), (T 89/20), (İÖ 12/1), (İÖ 96/21), (İÖ 113/11), (İÖ 132/6), (İÖ 185/3), (İÖ 190/9), (İÖ 219/13), (İÖ 223/14), (U 7/17), (U 33/12), (U 50/17), (U 60/2), (U 98/2), (U 98/9), (U 107/25), (U 133/4), (U 133/4), (GYA 16/20), (GYA 48/15), (GYA 66/20), (GYA 84/26), (GYA 87/6), (GYA 97/8), (GYA 109/8), (GYA 130/9), (GYA 131/28),

(GYA 138/24), (GYA 141/22), (İLKÖ 53/15), (İLKÖ 55/9), (İLKÖ 67/1), (İLKÖ 67/2), (İLKÖ 73/22), (İLKÖ 81/13), (İLKÖ 88/27), (İLKÖ 164/11), (İLKÖ 181/6), (İLKÖ 182/5), (İLKÖ 182/16), (İLKÖ 194/13), (İLKÖ 205/4), (KP 17/1), (KP 17/16), (KP 77/7), (KP 80/7)

dur-: 9. Bir yerde kalmak.

Heykelimi dikmişler de yıllardır hep bu noktada durmuş, yorgun argın, budalaca bir bekleyişle buradayım, hep aynı biçimde yıllardır burada bekliyorum, durmuşum. (HI 14/25)

(ÇSBÖ 143/2), (ÇA 41/31), (ÇA 47/20), (ÇA 84/29), (H 20/2), (H 58/16), (H 128/20), (H 132/16), (AYÇ 48/6), (AYÇ 61/15), (AYÇ 76/11), (T 91/24), (T 101/23), (İÖ 10/6), (İÖ 47/18), (U 60/8)

dur-: 12. Ara vermek.

Sakallarını çekiştirirlerken arasına “dur yavrum, dur, canımı acıtıyorsun” diye mırıldanıyor. (HI 20/3)

(HI 21/13), (HI 21/16), (HI 21/18), (HI 31/29), (HI 32/6), (HI 57/14), (HI 69/30), (HI 69/30), (HI 81/14), (HI 81/14), (ÇÖ 9/32), (ÇSBÖ 55/11), (ÇSBÖ 84/22), (ÇSBÖ 93/15), (ÇA 43/12), (ÇA 69/15), (ÇA 69/15), (ÇA 69/16), (ÇA 70/15), (ÇA 70/16), (DAK 91/19), (K 48/19), (K 48/19), (K 101/14), (T 95/22), (T 128/26), (İÖ 40/4), (İÖ 49/18), (İÖ 64/13), (U 9/25), (GYA 134/23), (İLKÖ 196/4)

dur-: 10. Bir yerde olmak veya bulunmak.

Dipte, bir sürü demir, bakır hırdavatın, yağlı paçavraların arasında bir tabanca duruyordu. (HI 22/8)

(HI 30/25), (HI 100/4), (HI 100/15), (HI 124/9), (ÇÖ 10/30), (ÇÖ 15/11), (ÇÖ 29/22), (ÇÖ 51/9), (ÇÖ 62/2), (ÇÖ 62/32), (ÇSBÖ 11/30), (ÇSBÖ 12/3), (ÇSBÖ 12/8), (ÇSBÖ 83/13), (ÇSBÖ 87/5), (ÇSBÖ 117/26), (ÇSBÖ 133/11), (ÇA 14/27), (ÇA 39/22), (ÇA 83/29), (ÇA 101/21), (ÇA 139/12), (ÇA 156/15), (DAK 9/15), (DAK 9/15), (DAK 13/9), (DAK 24/30), (DAK 28/11), (DAK 32/2), (K 53/19), (K 57/12), (K 64/17), (H 7/4), (H 14/9), (H 27/22), (H 42/27), (H 47/14), (H 49/13), (H 50/16), (H 63/21), (H 64/18), (H 64/26), (H 66/21), (H 68/14), (H 71/13), (H 71/15), (H 79/8), (H 89/23), (H 94/18), (H 141/24), (AYÇ 15/6), (AYÇ 15/15), (AYÇ 22/6), (AYÇ 30/22), (AYÇ 42/20), (AYÇ 48/20), (AYÇ 57/14), (AYÇ 67/23), (AYÇ 79/3), (AYÇ 79/8), (AYÇ 88/10), (T 11/6), (T 25/4), (T 26/24), (T 30/5), (T 46/11), (T 47/6), (T 52/31), (T

60/9), (T 61/3), (T 82/28), (T 84/5), (T 90/12), (T 93/12), (T 103/27), (T 118/15), (T 118/16), (T 119/2), (T 119/4), (T 119/12), (T 119/13), (İÖ 14/33), (İÖ 47/21), (İÖ 52/9), (İÖ 72/13), (İÖ 97/6), (İÖ 97/17), (İÖ 97/17), (İÖ 97/18), (İÖ 105/5), (İÖ 105/5), (İÖ 105/6), (İÖ 112/17), (İÖ 116/18), (İÖ 125/15), (İÖ 146/5), (İÖ 162/12), (İÖ 162/17), (İÖ 163/15), (İÖ 172/12), (İÖ 184/9), (İÖ 203/5), (İÖ 220/29), (İÖ 220/29), (İÖ 223/22), (İÖ 231/3), (İÖ 238/27), (İÖ 239/5), (İÖ 240/11), (İÖ 240/31), (İÖ 242/3), (İÖ 242/9), (U 10/17), (U 14/29), (U 18/24), (U 24/25), (U 40/7), (U 47/7), (U 49/19), (U 51/4), (U 51/22), (U 61/17), (U 61/19), (U 63/7), (U 74/13), (U 75/16), (U 87/15), (U 103/12), (U 103/13), (U 112/15), (U 125/18), (U 127/10), (U 131/11), (U 133/20), (U 142/18), (GYA 12/26), (GYA 59/30), (GYA 122/19), (GYA 129/27), (GYA 135/21), (İLKÖ 154/22), (İLKÖ 163/7), (KP 38/1), (KP 40/12), (KP 40/14), (KP 45/11), (KP 48/17), (KP 56/20), (KP 71/7), (KP 72/20), (KP 80/6), (KP 93/11), (KP 98/21), (KP 99/23), (KP 100/14)

dur-: 1. Hareketsiz durumda olmak.

Bir ara göz ucuyla baktım, o hep aynı biçimde kımıldamadan duruyordu. (HI 24/20)

(HI 37/17), (HI 104/20), (HI 108/28), (HI 122/9), (HI 124/30), (ÇÖ 26/6), (ÇÖ 56/1), (ÇÖ 57/23), (ÇSBÖ 38/1), (ÇSBÖ 38/10), (ÇSBÖ 62/30), (ÇSBÖ 65/27), (ÇSBÖ 68/17), (ÇSBÖ 77/9), (ÇSBÖ 102/8), (ÇA 23/7), (ÇA 61/11), (ÇA 100/9), (DAK 26/27), (DAK 70/15), (H 93/20), (H 94/9), (H 144/19), (T 78/23), (T 107/26), (İÖ 216/2), (U 19/13), (U 92/6), (GYA 15/31), (GYA 83/14), (GYA 83/16), (GYA 84/11), (İLKÖ 107/1), (İLKÖ 171/22), (İLKÖ 171/24), (İLKÖ 181/10), (İLKÖ 200/19)

dur-: 11. Belli bir durumda, bir görevde bulunmak.

Daha doğrusu o pazara giderken ben de yanında duruyorum. (HI 106/13)

(HI 108/1), (HI 108/24), (HI 110/8), (HI 112/32), (HI 118/4), (HI 118/7), (HI 120/4), (HI 123/29), (ÇÖ 8/9), (ÇÖ 22/18), (ÇÖ 26/5), (ÇÖ 51/27), (ÇÖ 61/21), (ÇÖ 69/4), (ÇÖ 90/3), (ÇÖ 91/12), (ÇÖ 91/13), (ÇSBÖ 19/9), (ÇSBÖ 35/24), (ÇSBÖ 49/22), (ÇSBÖ 66/13), (ÇSBÖ 68/13), (ÇSBÖ 71/2), (ÇSBÖ 71/11), (ÇSBÖ 79/7), (ÇSBÖ 80/7), (ÇSBÖ 90/7), (ÇSBÖ 95/31), (ÇSBÖ 99/3), (ÇSBÖ 106/5), (ÇSBÖ 110/17), (ÇSBÖ 112/16), (ÇSBÖ 112/28), (ÇSBÖ 115/16), (ÇSBÖ 117/6), (ÇSBÖ 124/14), (ÇSBÖ 127/16), (ÇSBÖ 132/1), (ÇSBÖ 136/18), (ÇA 19/16), (ÇA 20/4), (ÇA 21/1), (ÇA 22/5), (ÇA 22/26), (ÇA 23/12),

(ÇA 33/11), (ÇA 34/6), (ÇA 37/2), (ÇA 38/20), (ÇA 44/2), (ÇA 56/10), (ÇA 62/20), (ÇA 76/3), (ÇA 90/11), (ÇA 93/18), (ÇA 110/31), (ÇA 111/16), (ÇA 111/28), (ÇA 119/27), (ÇA 123/22), (ÇA 127/12), (ÇA 139/10), (ÇA 154/28), (ÇA 154/31), (DAK 14/2), (DAK 31/3), (DAK 39/22), (DAK 45/15), (DAK 52/4), (DAK 72/3), (DAK 92/31), (K 7/17), (K 39/1), (K 39/12), (K 70/30), (K 76/5), (H 8/14), (H 10/18), (H 42/5), (H 42/6), (H 42/26), (H 79/30), (H 86/22), (H 93/4), (H 96/12), (H 99/22), (H 102/4), (H 102/14), (H 112/15), (H 130/14), (H 132/13), (H 134/12), (H 134/13), (AYÇ 38/1), (AYÇ 45/24), (AYÇ 45/29), (AYÇ 50/23), (AYÇ 51/11), (AYÇ 61/27), (AYÇ 63/11), (AYÇ 65/3), (AYÇ 78/2), (AYÇ 80/2), (T 10/14), (T 21/3), (T 41/19), (T 71/7), (T 107/19), (T 112/20), (T 127/28), (İÖ 9/3), (İÖ 15/4), (İÖ 52/1), (İÖ 61/5), (İÖ 87/11), (İÖ 93/21), (İÖ 98/14), (İÖ 116/11), (İÖ 119/6), (İÖ 119/8), (İÖ 144/3), (İÖ 175/30), (İÖ 210/19), (İÖ 220/17), (İÖ 230/29), (İÖ 232/6), (İÖ 232/12), (İÖ 240/18), (U 21/6), (U 24/7), (U 36/22), (U 39/3), (U 53/14), (U 61/14), (U 66/8), (U 138/6), (GYA 8/12), (GYA 16/25), (GYA 27/3), (GYA 28/15), (GYA 58/9), (GYA 65/19), (İLKÖ 55/4), (İLKÖ 60/4), (İLKÖ 90/17), (İLKÖ 96/3), (İLKÖ 106/16), (İLKÖ 111/22), (İLKÖ 111/28), (İLKÖ 113/13), (İLKÖ 115/17), (İLKÖ 116/12), (İLKÖ 129/19), (İLKÖ 132/24), (İLKÖ 132/28), (İLKÖ 134/6), (İLKÖ 143/29), (İLKÖ 153/2), (İLKÖ 157/2), (İLKÖ 158/14), (İLKÖ 165/5), (İLKÖ 165/10), (İLKÖ 170/7), (İLKÖ 171/29), (İLKÖ 173/22), (İLKÖ 175/7), (İLKÖ 175/7), (İLKÖ 181/25), (İLKÖ 192/11), (İLKÖ 203/6), (KP 8/9), (KP 23/15), (KP 93/7), (KP 93/8)

dur-*: Hareket hâlindeyken olduğu yerde kalmak.

Bir dükkânın önünde durdu. (ÇÖ 15/19)

(ÇÖ 22/33), (ÇÖ 84/16), (ÇSBÖ 17/4), (ÇSBÖ 35/4), (ÇSBÖ 47/1), (ÇSBÖ 62/21), (ÇSBÖ 65/22), (ÇSBÖ 78/13), (ÇSBÖ 87/16), (ÇSBÖ 89/14), (ÇSBÖ 89/27), (ÇSBÖ 94/5), (ÇSBÖ 100/25), (ÇSBÖ 110/12), (ÇSBÖ 110/17), (ÇSBÖ 111/32), (ÇSBÖ 116/29), (ÇSBÖ 122/31), (ÇSBÖ 127/16), (ÇSBÖ 132/17), (ÇSBÖ 135/29), (ÇA 12/27), (ÇA 13/30), (ÇA 14/16), (ÇA 15/12), (ÇA 24/12), (ÇA 41/22), (ÇA 41/26), (ÇA 46/4), (ÇA 49/14), (ÇA 57/4), (ÇA 63/28), (ÇA 70/22), (ÇA 70/24), (ÇA 72/20), (ÇA 75/16), (ÇA 75/20), (ÇA 91/17), (ÇA 92/28), (ÇA 94/21), (ÇA 100/4), (ÇA 100/6), (ÇA 103/10), (ÇA 155/17), (ÇA 156/3), (DAK 8/21), (DAK 14/12), (DAK 20/31), (DAK 45/24), (DAK 57/5), (DAK 62/13), (DAK 78/10), (DAK 90/16), (DAK 92/5), (DAK 92/7), (DAK

92/9), (DAK 96/17), (K 14/15), (K 14/17), (K 16/13), (K 21/7), (K 22/10), (K 46/6), (K 81/25), (K 107/15), (K 111/2), (H 19/21), (H 51/7), (H 74/13), (H 77/7), (H 143/7), (AYÇ 34/24), (AYÇ 68/32), (AYÇ 69/1), (AYÇ 69/2), (AYÇ 69/6), (AYÇ 78/17), (AYÇ 81/4), (T 34/15), (T 54/23), (T 62/12), (T 69/18), (T 77/11), (T 86/14), (T 86/20), (İÖ 21/12), (İÖ 22/1), (İÖ 236/1), (U 29/9), (U 88/13), (U 98/15), (U 130/22), (U 132/28), (GYA 60/13), (GYA 79/18), (GYA 101/29), (GYA 101/29), (GYA 108/9), (GYA 131/4), (İLKÖ 53/5), (İLKÖ 152/7), (İLKÖ 165/12), (İLKÖ 182/24), (KP 30/18), (KP 67/7)

dur-: 2. İşlemez olmak, çalışmamak.

Düşüncesi durdu, gözü, birden, Keriman'ın elindeki çöpe takıldı. (ÇÖ 91/19)

(ÇSBÖ 137/3), (AYÇ 61/13), (T 85/1), (T 85/4), (T 89/18), (İÖ 135/5), (İLKÖ 87/9)

dur-: 4. Sona ermek, kesilmek.

Hıçkırıkları durdu. (ÇSBÖ 103/13)

(ÇA 108/27), (H 81/22), (T 85/13), (T 87/3), (İLKÖ 196/11)

durabil-: Durma ihtimali veya imkânı bulunmak.

(Duramam, elimden gelmez). (HI 64/21)

(ÇSBÖ 66/5), (ÇA 18/10), (DAK 96/8), (T 96/3), (İÖ 33/23), (U 67/13), (İLKÖ 57/1), (İLKÖ 72/18)

duraksa-: Ne yapmak veya ne demek gerektiğini kestiremeyerek duraklamak, tereddüt etmek.

Dayım duraksadı, “daha çok erken” diye bağırdı arkaya doğru. (HI 76/4)

(ÇA 118/11), (ÇA 122/28), (DAK 18/2), (H 31/1), (H 41/5), (T 10/12), (T 10/23), (T 53/32), (T 102/22), (İÖ 29/25), (İÖ 94/27), (GYA 39/19), (GYA 131/11)

durala-: Duraklamak.

Bir ışık sızıntısının önünde soluk soluğa, çevreme çok acele bir göz atmak için duraladım. (HI 42/27)

(H 144/9), (İLKÖ 106/18)

durdurabil-: 2. Durdurmaya gücü yetmek.

Niçin bir baskın gibi yürüyüşlerini durduramıyorum? (HI 89/25)

(HI 101/12), (ÇÖ 59/3), (K 111/2)

durdurul-: Durdurma işi yapılmak.

Peki bu uzay derinliğindeki boşlukta bu beklenmeyen yönlerden hücum eden şiddetli hava akımı nasıl durdurulacaktı? (İÖ 110/30)

durulabil-:** Durma işinin yapılması ihtimali veya imkânı bulunmak.

Düşün, mevsimsiz bir zamanların ve zamansız mevsimlerin neresinde durulabilir artık? (KP 71/4)

durup dur-:** Sürekli olarak öylece durmak.

Aydınlığın içbayıltıcı yasemin kokularını delerek, kararmış ahşapları sıyırarak orta yere çıkmasına vakit vardı daha: hiçbir horoz ötmemiş, serçelerin cıvıldaşmaları, ilkyazların belirgin özelliği bülbül sesleri işitilmemişti: yalancı bir aydınlık, bu ilkyaz göğünün döşünde grimsi bir renk helezonuyla durup duruyordu: birazdan ya karanlığa yenilip çekip gidecekti ya göğü parçalayarak servilerin bulunduğu tepenin üzerine çöreklenecekti, şimdilik hiçbir şey belli değildi. (DAK 35/6)

(İÖ 243/27), (İLKÖ 52/19), (İLKÖ 133/24)

duyabil-: Duyma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Her şeye rağmen içindeki ezgiyi, ezilmişliği duyabiliyor insan. (HI 89/23)

(HI 114/22), (İLKÖ 77/17)

duymazlıktan gel-: İlgilenmek istemediği için duymamış gibi davranmak.

Kadın, bu uyarmayı duymazlıktan geldi. (ÇSBÖ 96/15)

(ÇA 106/13), (DAK 18/27), (K 23/3), (H 130/28)

duyul-: Duyma işine konu olmak.

Az sonra derenin şırıltısı duyuldu. (HI 23/9)

(HI 63/16), (HI 68/5), (HI 75/21), (HI 100/8), (ÇÖ 26/15), (ÇÖ 27/7), (ÇÖ 39/25), (ÇÖ 40/4), (ÇÖ 40/6), (ÇÖ 55/12), (ÇÖ 60/21), (ÇÖ 66/19), (ÇÖ 76/14), (ÇÖ 89/16), (ÇÖ 93/5), (ÇSBÖ 19/25), (ÇSBÖ 43/7), (ÇSBÖ 48/19), (ÇSBÖ 51/21), (ÇSBÖ 54/4), (ÇSBÖ 60/14), (ÇSBÖ 67/12), (ÇSBÖ 72/25), (ÇSBÖ 76/13), (ÇSBÖ 78/1), (ÇSBÖ 80/15), (ÇSBÖ 81/6), (ÇSBÖ 115/19), (ÇSBÖ 121/15), (ÇSBÖ 124/4), (ÇSBÖ 136/22), (ÇSBÖ 136/23), (ÇSBÖ 142/24), (ÇA 7/8), (ÇA 10/7), (ÇA 16/1), (ÇA 17/7), (ÇA 18/30), (ÇA 27/15), (ÇA 32/25), (ÇA 37/10), (ÇA 40/21), (ÇA 75/5), (ÇA 75/25), (ÇA 79/11), (ÇA 130/7), (ÇA 135/19), (ÇA 138/13), (ÇA 138/17), (ÇA 141/6), (ÇA 147/1), (DAK 8/2), (DAK 14/9), (DAK 27/5), (DAK 32/7), (DAK 37/4), (DAK 37/9), (DAK 45/31), (DAK 63/20), (DAK 69/1), (DAK 88/22), (DAK 95/25), (K 77/9), (K 85/10), (K 102/7), (H 10/6), (H 13/2), (H 15/19), (H 22/27), (H 70/10), (H 72/24),

(H 108/21), (H 120/28), (H 126/8), (H 143/20), (AYÇ 30/28), (AYÇ 33/32), (AYÇ 56/16), (AYÇ 59/6), (AYÇ 60/17), (AYÇ 63/3), (AYÇ 64/12), (AYÇ 74/2), (AYÇ 78/30), (T 41/20), (T 106/24), (T 107/2), (İÖ 48/29), (İÖ 101/22), (İÖ 233/13), (U 25/1), (U 48/4), (U 59/22), (U 89/14), (GYA 21/6), (GYA 21/11), (GYA 74/20), (GYA 82/19), (GYA 125/17), (GYA 132/13), (İLKÖ 37/4), (İLKÖ 37/9), (İLKÖ 89/18), (İLKÖ 89/20), (İLKÖ 101/8), (İLKÖ 111/10), (İLKÖ 112/9), (İLKÖ 159/2), (İLKÖ 163/16), (İLKÖ 164/24), (İLKÖ 203/10), (İLKÖ 205/2), (İLKÖ 205/14), (İLKÖ 206/5), (KP 58/5)

duyulabil-: Duyulma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Uyku değildi, ama uykudan başka bir şey de değildi: titreyen göz kapaklarının önünde garip bir gülün ışığı derin, bulutsu aydınlıklara doğru kayıyor, çiçeklerin taç yapraklarını çatlatırkenki sesleri duyulabilseydi ancak böyle olabilecek bir takım içgeçirmeler duyuluyor, toprağın altından insan iniltileri -acı çeken iniltiler değil fakat hayretten doğan iniltiler- yükseliyor, şimdiye dek tatmadığı bir sevincin, dinginliğin bu odadaki eşyaya, herkese ve kendi dokularına sindiğini algılıyordu. (DAK 63/19)

(H 70/6)

duyurabil-: Duyurma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Kimseye bir şey söylemiyordu biliyordu çünkü kimin yaptığını ve bütün bunlar daha başlangıç zamanlarındaydı ve kimseye duyuramıyordu çünkü bunun bir kepezelik olacağını kendisinin rezil olacağını biliyordu ne ki zaman geçtikçe adamlar da gelmeye başladı dükkâna ve oğlunun borçlarını istediler ve kendisi direktmeden karşıladı istekleri ve böyle sürdü bu ve kimseye bir şey diyemedi (ÇA 117/26)

(H 107/9)

duyurabil-: Duyurma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Kimseye bir şey söylemiyordu biliyordu çünkü kimin yaptığını ve bütün bunlar daha başlangıç zamanlarındaydı ve kimseye duyuramıyordu çünkü bunun bir kepezelik olacağını kendisinin rezil olacağını biliyordu ne ki zaman geçtikçe adamlar da gelmeye başladı dükkâna ve oğlunun borçlarını istediler ve kendisi direktmeden karşıladı istekleri ve böyle sürdü bu ve kimseye bir şey diyemedi (ÇA 117/26)

(H 107/9)

düğümle- 2. mecaz Bir şey sıkışmak.

Bırak diye bağırdı kız ama sesi o kadar yüksek çıkmadı ağzının içinde boğuk yankılarla düğümlendi sanki birden ayağa fırladı ama kolu o canlı mengenenin arasında sıkışmış hareketsiz duruyordu (ÇA 23/5)

(K 49/17), (İÖ 103/12), (İÖ 128/6), (İÖ 14031), (İÖ 153/19), (İLKÖ 160/17), (KP 47/4)

düş-: 7. Vurmak, değmek, rastlamak.

Şimdi dikkatli olmanın zamanıydı, çünkü met ve cezirden “şark!” diye bir ışık şeridi düştü odasına. (HI 8/13)

(HI 8/18), (HI 9/4), (HI 41/11), (HI 50/1), (HI 86/2), (HI 86/3), (HI 119/13), (ÇÖ 61/13), (ÇSBÖ 132/24), (ÇA 7/7), (ÇA 85/21), (DAK 41/6), (K 41/2), (K 54/21), (H 61/2), (H 69/2), (AYÇ 31/1), (T 21/5), (T 118/21), (U 88/4), (İLKÖ 196/25)

düş-: 21. Hızı, gücü, değeri azalmak.

Avluda, bir kovanın tıngırtısı yapıyınız, kederli bir bükülüşle uzadı, yukarı doğru kıvrıldı, pınarın tekdüze hışırtılı su sesini tuttu ve yüksek ağaçların tepelerinde, kırılıp düştü. (HI 71/6)

düş-: 18. Bir bölüşme sonunda payına ayrılmak.

Teyzemin benden biraz kaba oğlu yaklaştı, önemli bir haber veriyormuşçasına, kulağıma “Büyük ev dayıma düştü.” dedi sesli bir fısıltıyla. (HI 75/5)

(HI 75/11), (HI 75/11), (İÖ 221/12)

düş-: 16. Bir yerde bulunmak.

Sekiye yönelince, mutfak sağ yana düşmektedir. (ÇÖ 28/28)

(ÇÖ 37/31), (ÇÖ 53/11), (İÖ 240/23), (KP 47/16)

düş-: 15. Ödevi veya yetkisi içinde bulunmak.

Sen varken bana mı düşer lan hayvan dedi Ejder (ÇA 48/21)

(DAK 68/24), (DAK 70/3), (T 15/21), (T 63/15)

düş-: 19. Kötü bir sebeple istenmeden bir yerde bulunmak.

Mapuslara düşse oh diyeceğim böyle olsa yüreğim soğuyacak hiç olmazsa nerede olduğunu bileceğim şimdiki gibi her gün beni nasıl soyacak diye bekleyeceğime bir kerede kurtulmuş olacağım vallahi öldürseler sevineceğim (ÇA 117/12)

(U 7/6), (U 98/26), (U 119/9)

düşebil-: Düşme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Gökyüzünde parlak, yusuvarlak ayın ışığı korunun ağaçlarını delip yere düşemiyor. (İLKÖ 207/10)

düşürül-: Düşürme işine konu olmak veya düşürme işi yapılmak.

Bir cinayet boş bir kafayla bakıldığında, bu gün, basit bir gazete haberi değerine düşürülüyor. (İÖ 88/10)

(İÖ 141/8)

düzeltebil-: 1. Düzeltme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ne var ki, buna inanmak istemeyen bir başkası durumu bir başka öneriyle düzeltebilir ve o dev gölgenin siyah bir kar altında kalmış bir evin çatısı olduğunu belirtebilirdi. (AYÇ 66/3)

düzeltil-: Düzeltme işine konu olmak veya düzeltme işi yapılmak.

Kapkara bıyıkları özenle düzeltilmiş, saçları yağlanmış. (DAK 28/22)

edeme-: 1. Yapamamak, yapmadan duramamak.

Babasının soracağını bekliyordu ama hiçbir şey sormadı babası nasıl belirmişse orada merdivenin başında gene öylece çekilip gitti bir şey sormadan tek kelime söylemeden ama kendisinin cevap vermeye hazırlanmış ağzı konuşmadan edemedi (ÇA 26/22)

eğlendirebil-: 1. Eğlendirme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Benim sözlerim de eğlendirebilir seni canım.. dinlemek istemiyor musun? (GYA 114/27)

eğleşebil-:** Oyalanma, eğlenme, tevakkuf etme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ama burada daha fazla eğleşemem. (K 93/8)

ekebil-: 1. Ekme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Beklediği kimsenin asla gelmeyeceğine, kendisini orada terk etmiş olduğuna ilişkin umutsuz ve umarsız duyguları ona aşılatabilirim, içinde kıvrandığı yalnızlığın çağırıştırabileceği her türlü kötücül etkileri onun bağrına ekebilirim, gerçekte öyle yapıyor olmalıyım ki, o çocuğa yüklediğim tüm kötücül etkiler dönüp bana yansıyor, olanlar bana oluyor: çünkü yok böyle bir çocuk, yok böyle bir oğul. (KP 42/24)

ekil-: Ekme işi yapılmak.

... zerzevatlar susuzluktan kurumuştur ya da ihtiyar erik ya da kaysı ağacının kesildiği yere de zerzevat ekilecektir... (GYA 25/16)

eklen-: 1. Ekleme işi yapılmak.

Sonra, kocasının ölümüyle, bu acıya onmaz, çaresi bulunmaz bir acı daha eklenmiştir. (ÇÖ 34/13)

(T 26/9)

eksil-: 1. Eskisinden daha az, daha eksik duruma gelmek; düşmek:

Karanlık bastırıldığından beri koy'dan mavnaların boğuk sesleri, uzaktan ve yorgun, hasta babasının hırıltıları gibi hiç eksilmemişti. (HI 51/19)

(HI 62/5), (ÇA 117/23), (AYÇ 31/3), (İLKÖ 89/5)

el ayak çekil-: Ortalıkta hiç kimse kalmamak, ıssızlaşıp sessizleşmek.

Yatsıdan sonra bütün bütün el ayak çekildi ortalıktan (ÇA 150/26)

(ÇA 151/30), (İLKÖ 66/19)

el konul-:** Zorla alma, yetkili merci kararıyla alıkoyma işi yapılmak.

Bundan bir süre önce...

... evinde yapılan araştırmada Arap harfli kitaplar bulunarak el konulmuştur. (GYA 140/2)

elden (elinden) geç-:** Bakılmış, incelenmiş olmak.

O, genç avukatın yaşını sormadı, çünkü kimliği ile ilgili resmî bilgilerin hepsini biliyordu, kimlik kartı defalarca elinden geçmişti. (H 139/14)

ele geç-: 1. Bir kimse yakalanmak.

Elinize geçti işte, ne duruyorsunuz? (ÇSBÖ 52/9)

ele ver-: 3. Ortaya çıkarmak.

Aradaki bunca kalınlıklardan sonra söylenecek bir söz bizi ele verecek. (HI 88/7)

(ÇÖ 44/28), (ÇÖ 87/3)

eli ekmek tut-: Geçimini kendi emeğiyle sağlayacak duruma gelmek.

Ben kötüyüm diye sürdürdü aşağılığın tekiyim daha elim ekmek bile tutmuyor (ÇA 28/18)

(bir iş) elinde ol- (II): İsteyince o işi yapabilmek.

Elinde olsa bütün alacaklarını bağışlayabilirdi. (AYÇ 12/30)

(AYÇ 12/31)

elinde tut-: 1. Kendi tekelinde bulundurmak, başkalarına kaptırmamak.

Evet, evet.. bu yan: henüz burada, henüz ona, sevgiliye, o görülmemiş gövdeye kavuşmanın imkânını elinde tutuyor, imkân âleminde böyle bir umut hâlâ avuçlarında, elinin ayasında, yumuşacık, acıtacak denli yumuşacık ve keskin ve kesici.. orada yatmış, bekliyor. (İÖ 172/1)

elinden bir iş (veya şey) gelme-: Çaresizlikten veya yeteneksizlikten bir iş yapamamak.

Bu sözlere deli oluyor, ama elinden bir şey gelmiyordu. (K 80/11)

(GYA 76/19), (GYA 88/7)

elinden gel-: Yapabilmek.

(Duramam, elimden gelmez). (HI 64/21)

(ÇSBÖ 27/12), (DAK 32/19), (DAK 73/8), (DAK 90/17), (T 10/27), (U 14/2), (GYA 46/27), (GYA 65/25), (GYA 115/24), (İLKÖ 110/30)

eline bak-: 1. Bir kimsenin yardımıyla geçinmek.

Bir gün hepiniz onun eline bakarsınız inşallah dedi halam (ÇA 129/6)

(T 87/27)

eline geç-: 2. Rastlamak, bulmak.

Kemerini gevşetti tabancayı çıkarıp çekmecenin üstüne bıraktı sonra somyanın üstünden geçerek tahta dolaptan bir elbise çıkardı somyaya attı çiviye asılı bir gömlek geçti eline (ÇA 49/27)

(K 31/29)

elini sürme-: 1. Eliyle dokunmamak.

İkinci çayları da gelmiş, ama karısı bardağa elini sürmemişti. (ÇÖ 21/5)

elver-: 2. Uygun gelmek.

Babasının içi nasıl elvermişti de onu annesinden kopartmış, kopartabilmişti? (T 51/18)

emzirebil-: 1. Emzirme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Beni böyle gören de (göz ucuyla iri, geniş döşüne baktı) on çocuğu emzirebilirim sanır. (K 24/19)

engel olabil-:** Engel olmayı, önlemeyi becerebilmek.

Ellerini ustaca çekebilmeyi, korunmayı öğrenememişti daha, öpülmelerine engel olamıyordu, istemediği halde bir türlü engel olamıyordu. (DAK 66/23), (DAK 66/24)

engel olun-:** Önlenmek, geciktirilmek.

Ama bu isteğine engel olundu, sarıldığı eller ustaca geriye çekildiler, omuzlarından sırtına doğru kaydılar ve sırtını sıvazladılar. (DAK 63/6)

engellen-: Engel olunmak.

Ama evin ön cephesine yeni bir yapı kurulmaya başlandığından, bu görünüm kısmen engellenmektedir. (ÇÖ 28/7)

erebil-: Erme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Bu yüzden kimse onu yakından tanıma muradına, belki hatta mutluluğuna erememişti. (T 38/20)

eri-: 6. *mecaz* Yok olmak, bitmek, tükenmek.

Ayaklarımın, okalıptüs köklerinin bataklıkları kuruta kuruta toprağa dalıp sarılması, derinlere ağması gibi, bastığı yerden güç alsa da, sonunda hiçbir yere basmadığı, bir uzama dayanmadığı belli: boşlukta kendi gücünü tükete tükete çabılıyor, eriyor. (AYÇ 24/10)

(AYÇ 63/21), (T 90/22), (İÖ 172/25)

eriş-: 2. Bir yere ulaşmak, varmak.

Biliyor ki, telefonun karşı ucunda zil ya da sinyal sesi bütün komşuların kulağına erişmiştir. (İÖ 207/30)

(GYA 25/8), (KP 60/13), (KP 82/3)

eriyip git-: Yok olmak.

Onlar dinerse, beklenmedik bir anda, kendisi de sızan bir su ipliği gibi eriyip gidecektir. (ÇÖ 35/14)

(ÇÖ 36/23), (ÇSBÖ 93/8), (ÇA 35/23), (H 9/28), (U 95/15), (U 110/31)

ertelen-: Daha sonraki bir zamana bırakılmak; kalmak.

Bir saatin sonunda bir yarım saat daha ertelendi. (AYÇ 33/8)

esip dur-:** Esme işini sürdürmek.

Her şey hızla geçmektedir, yalnız beklemek, bir kuğu durgunluğunda, evin havasında herkes için esip durmaktadır. (ÇÖ 34/23)

(U 113/29)

eşlik et-: 3. Beraberinde bulunmak.

Sanırım onun kahvaltısına tadını benim bilemeyeceğim bazı müskirat eşlik ederdi. (İÖ 47/15)

et-: 6. Herhangi bir değerinde olmak.

Kıraç mı şimdi satacak olsan dünyanın parası eder. (ÇA 134/17)

evlendiril-: Evlenmesi sağlanmak.

Şaziye, beş yıl kadar önce bir fırıncı işçisiyle evlendirilmişti. (ÇÖ 79/16)

evril-: Bir biçimden başka bir biçime doğal olarak dönmek.

Şimdi olay, tam da tersinden geliyordu, yani geriye evriliyordu: bu kadın oysa bile, şimdi o olmaktan çıkacaktı. (KP 31/15)

ezebil-: 2. Ezmeye gücü yetmek.

İstese belki şişeyi tutan bileği kavrayıp kemiklerini ezebilirdi. (K 92/25)

ezil-: Ezme işine konu olmak.

Öyle de ezilecek. (HI 104/21)

(İÖ 25/18), (İÖ 67/10), (İÖ 143/8), (U 54/21), (U 54/21), (U 54/22),

(U 80/18)

fark et-: 3. Değişmek, başkalaşmak.

– Fark eder mi sana? (U 99/4)

(U 99/5), (GYA 59/23)

fayda verme-: Yararlı olmamak.

Yoksa öyle bir durum çıkabilir ki karşısına, orada pişmanlık ve dövünme fayda vermez, orada pişmanlık günaha dönüşür ve tövbe de isyana dönüşür, sense isyan etmek istemiyorsun, öyle görüyorum, öyle değil mi? (H 48/21)

(İLKÖ 148/6)

fırlatabil-: 1. Fırlatma ihtimali veya imkânı bulunmak.

“Hadi kahvaltıya çıkalım, dedi adam, burada belki şu oklardan fırlatabiliriz birbirimize.. bakalım kim önce davranacak?” (H 152/13)

fırlatıl-: Fırlatma işi yapılmak.

Yataklar derlenmiş, bir köşeye âdeta fırlatılmış, üstüne de gelişi güzel bir örtü serilmişti. (ÇSBÖ 53/8)

(AYÇ 60/8), (AYÇ 62/22), (U 94/11), (U 112/1), (İLKÖ 109/12),

(İLKÖ 109/13), (İLKÖ 154/20), (İLKÖ 158/12), (İLKÖ 166/30)

fırsat kolla- (veya gözle-): Yapmak istediği iş için uygun bir zaman veya durum beklemek.

İkisi de ayrılmak için fırsat kolluyordu. (ÇÖ 10/7)

(AYÇ 60/16), (T 101/28), (İÖ 22/29), (İLKÖ

203/3)

fırsatı kaçı-: Elverişli durumdan yararlanamamak.

“Fırsatı kaçırma” diye bakıyordu gözleri. (HI 107/4)

(DAK 96/4)

fışkır-: 3. mecaz Bir şey bir yerde bol bol görülmek.

Kız birden bu çılgın sarsıntıdan çekti kendini Ejderin bilinçsizce olanca gücüyle kavradığı ellerin den kurtuldu tükürür gibi baktı ona ta gözlerinin içine

bakışlarında engel olunmaz gizlenmez saklanmaz tiksinti kubbecikleri
fişkırtıyordu (ÇA 25/13)

(ÇA 33/5), (DAK 37/19), (H 143/25), (AYÇ 66/27), (T 45/3), (İÖ
143/16)

filozoflaştır-:** Filozof durumuna getirmek, filozof özelliği kazandırmak.

Kaldığım evin balkonu varsa, oradan gecenin sesine kulak kabartmak
insanı bir anda filozoflaştırır. (İÖ 47/5)

fire ver-: Eksilmek, azalmak.

Bir yerden fire vereceğim, besbelli. (İLKÖ 111/6)

forsu geç-:** Bir yerde saygınlığı, ağırlığı, söz geçerliliği bulunmak.

Forsumuz geçer yeğenim.. bir işin varsa halledelim. (GYA 72/13)

fotoğraflayabil-:** Fotoğrafla tespit edebilmek, fotoğrafını çekebilmek,
görüntüleme işi yapabilmek.

Hiçbir fotoğrafçı kameranın ardında olanları fotoğraflayamamıştır henüz.
(İÖ 68/2)

gark olun-:** Batmak, gömülmek.

yokoldu yokoldu yokluğa garkolundu (T 70/17)

gebe kal-: 1. İnsan veya hayvanın karnında yavru oluşmak.

Ah, gene de kandırdı beni.. bunu doğurunca buraya geldim.. burda yeniden
gebe kaldım.. ama kimse bilmiyor daha.. otelci öğrenirse belki kolumdan tutup
atar beni.. adamı belki de kodese atmışlardır: boşu boşuna arıyorumdur.. neyse,
canı cehennemem.. çıkar ayakkaplarını.. gel şöyle. (K 27/34)

geç-: 19. Tükenmek, bitmek, sona ermek.

– Geçti, diyorum, yok bir şey. (HI 105/14)

(HI 109/29), (HI 124/14), (ÇÖ 9/31), (ÇÖ 21/13), (ÇÖ 34/22),
(ÇSBÖ 13/31), (ÇSBÖ 23/1), (ÇA 78/5), (ÇA 78/6), (K 28/12), (H 58/21), (H
152/11), (AYÇ 18/9), (İÖ 110/14), (GYA 60/30), (GYA 101/26), (GYA 101/28),
(KP 65/8)

geç-: 8. Olmak, vuku bulmak, cereyan etmek.

Bir şey mi geçti aranızdan (ÇA 82/7)

(ÇA 82/8), (ÇA 84/17)

geç-: 4. Bir duruma uğramak, konu olmak.

Tabii hiçbir muayeneden geçmiyor kesilirken. (İLKÖ 38/11)

geç-: 27. Ateş vb. sönmek.

Sobadaki ateş çoktan geçmişti. (İLKÖ 100/22)

geç-*: Ağrısı, sızısı dinmek.

“Boş ver evlat, diye sesleniyor, sen iyileşmeyecek yaralardan kork, dizin şimdi geçer. (KP 64/16)

(KP 65/2)

geçebil-: 2. Geçmeye gücü yetmek.

Beş adımlık sofayı nasıl geçebilirim, kapı böyle aralıkken, ben engel olunmuşken, bir önsezinin doğru çıkışı beni şaşkınlığa yuvarlamışken? (HI 46/22)

(ÇA 120/15), (T 41/12), (İÖ 181/6), (U 40/14), (U 101/11),

(İLKÖ 49/13)

geçebil-: 1. Geçme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Öyleyse çizgiyi rahatça geçebilirdim. (İLKÖ 182/22)

geçil-: 1. Geçme işi yapılmak.

Tarlalardan geçiliyor ve güneş göğün tavanına doğru yükselmiş bulunuyor. (H 60/30)

(H 102/8), (İÖ 237/9), (İÖ 237/10), (İÖ 237/25), (GYA 12/5),

(GYA 71/9)

geçilebil-: Geçilme ihtimali veya imkânı bulunmak.

İrmağın kıyısında nar kırmızısı rengiyle sarmaş dolaş akışan yılanlar.. uyduruk salla ırmağın bir yakasından ötekine geçilebilirdi, ama kimse sala binmeye tenezzül etmezdi. (İÖ 106/15)

geçilebilin-**: Geçilebilmeye konu olmak.

– Geçilebilinse, dedi büyük bir inançla, geçilebilinse, gökkuşağının altından.. (İLKÖ 49/10), (İLKÖ 49/10)

geçir-: 10. Herhangi bir durumu yaşamış olmak.

Zor günler birisi için değildi, hepsi zor günler geçirdiler: bazen bir günaha battıklarını düşündüler, bazen kızlar birbirlerine kıskançlık zehirleri kustular, bazen birbirlerinin boynuna sarılıp ağladıkları da oldu: bu, daha çok, aralarından birinin her nasılsa bir süreliğine uzaklara gitmesinden sonra buluşmaları esnasında oluyordu ya da biri hafif bir hastalık geçiriyor, ona çiçekler, kolonyalar götürüyorlar, birbirlerine hizmet yarışı içine giriyorlardı. (T 68/7)

geçirebil-: 2. Geçirmeye gücü yetmek.

İpi biraz gevşetmek istedi ama elini ipin altından geçiremedi. (ÇSBÖ 31/31)

geçiril-: Geçirme işi yapılmak.

... yıllar geçiyor, samamcanın ülkesinden uzaklarda, çok uzaklarda, okyanus aşırı yerlerde insanlar öldürülüyor, insanlar işkenceden geçiriliyor, üzerlerine bombalar yağdırılıyor, daha açmamış taç yaprakların arasındaki gül tomurcukları kaynak ateşine tutularak yakılıyor, yüzlere zaçyağı dökülüyor, zaçyağı burunları eritiyor, gözleri oyuyor, kulaklar ziftten yapılmış misket gibi asitin içinde büzüşüp eriyor, yok oluyor.. (İÖ 174/22)

(İÖ 236/12)

geçit ver-: Çay, ırmak, dağ vb.nin geçilecek bir yeri olmak.

Tekkede / yolları geçit vermez / çamurdur (ÇA 151/9)

(İÖ 141/18)

gel-: 25. Düşmek, rast gelmek.

İyice uyandığı zaman gördü: sağ pencereden yattığı divanın üstüne doğru, sol pencereden de kapıya yakın duran sobanın üstüne kamçı gibi birer ışık şeridi düşmüştü. Sinsice gelmişler, kim bilir hangi saatlerden beri, üzücü bir şaşırtmaca için oralarda durup beklemişlerdi. (HI 9/4)

(HI 108/3), (ÇÖ 87/16), (ÇA 70/9), (İÖ 130/8), (İÖ 155/15), (İLKÖ 72/28), (İLKÖ 133/10)

gel-: 6. Ortaya çıkmak, doğmak.

Yüreğinin kaslarına inme gelmişti. (ÇÖ 13/18)

(ÇÖ 25/8), (ÇSBÖ 57/27), (ÇSBÖ 130/13), (DAK 56/1), (DAK 79/3), (K 45/18), (H 148/21), (İÖ 129/32), (GYA 72/4), (GYA 89/21)

gel-: 12. Bir yerden alınıp bir yere ulaştırılmak.

İkinci çayları da gelmiş, ama karısı bardağa elini sürmemişti. (ÇÖ 21/5)

(ÇÖ 55/21), (ÇSBÖ 56/20), (ÇSBÖ 61/8), (ÇSBÖ 61/9), (H 64/32), (H 74/11), (T 68/24), (GYA 31/10), (GYA 61/8)

gel-: 24. Bir şey akmak.

Bir şey söylemek istiyor, fakat gülmesini önleyemiyor, sözü boğazına tıkanıyor, kasıklarını tutuyor, gözlerinden yaş geliyor, gülmesini bir türlü tutamıyordu. (ÇÖ 74/18)

gel-: 22. Uymak.

Sonra birdenbire kaybetti sesi Fahri hâlâ yerinde yoktu uzun yıllardan beri hep aynı yerde oturuyordu kendisi gürültüye bağırıp çağırmaya arada bir yükselen alkış seslerine kanıksamış bir halle yıllardan beri hep aynı yerde aynı baş

dönmesiyle bütün hayatı o bir tek baş dönmesinin içine sıkıştırılmış olarak *velime çok neşeli geçmişti iki davul birden gümbürdüyordu herkes bol bol yiyip içmişti kapıya gelenlerin hiç biri eli boş dönmemişti önüne gelene para serpmişti velimeden sonra camiye götürmek için arkadaşları tepeden turnağa giyinmesine yardım etmişlerdi arkadaşı arada bir bağıırıyordu babasına enişte bu ayakkabı dar geldi Ejdere ne dersin* (ÇA 89/25)

(İÖ 189/9), (U 23/4), (İLKÖ 60/24)

gelebil: 2. Gelmeye gücü yetmek.

Bu köşede böyle durup kalmışken ardıma bir daha bakabilir miyim, bir yumak gibi sokaklarla buraya kadar nasıl gelebildim.. gelebildimse, hayır. (HI 83/10), (HI 83/10)

(H 128/25), (İÖ 93/26)

gelebil-: 1. Gelme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Bekliyordu, kızın aralanmış ağzının oyuğunda bir şey kendisine bakıyordu, korkunç kara bir şey, tehdit edici, donmuş zamanın cenderesinde sıkıştırılmış, hareket edemeden bekliyordu, bakıyordu, yalnızca sıkıştırılmış, korkulu ve herşeye karşın -biri gelebilirdi, bu oda kendisinin değildi, bu kız Şermin değildi, akşamın alacakaranlığı önlenmez biçimde her yandan yığılıyordu, kendisi korkunç acemi, yabandı, el yordamıyla bile araştırmaktan uzaktı, bunları düşündükçe, zihninden kovmaya çalıştıkça daha çok kendi içine doğru büzüldüğünü ayırt ediyordu- istekli. (ÇSBÖ 137/8)

(ÇA 47/24), (ÇA 122/16), (ÇA 144/21), (H 7/15), (H 129/14), (AYÇ 34/11), (T 127/3), (U 50/10), (U 50/11), (GYA 45/31), (GYA 46/1), (KP 79/19)

gelin gel-:** Bir aileye, bir yere gelin olarak girmek.

Aileye, Birinci Büyük Savaş yıllarında gelin gelmiştir. (ÇÖ 30/33)

gelin-: Gelme işi yapılmak.

İşte böyle: bütün evetlerin hayırlaştığı ve bütün hayırların evetleştığı yere böyle gelinir. (K 65/19)

(AYÇ 21/8), (İÖ 83/16), (GYA 5/3), (GYA 29/4)

gelip geç-: 3. Kısa bir süre etkin olmak.

Babasının parlamaları sözün bütün anlamıyla bir saman alevi gibi gelip geçerdi. (DAK 44/9)

(H 145/11), (İÖ 87/18), (İÖ 167/23), (GYA 79/3), (GYA 101/6), (İLKÖ 150/17), (İLKÖ 204/2)

gelişebil-: Gelişme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Her şey kendi doğal yasası içinde gelişebileydi.. kendi elimle kendimi bağlamıştım, en çok buna hayıflanıyordum. (İLKÖ 112/2)

gerçekleş-: Gerçek olmak, gerçek duruma gelmek, meydana gelmek, tahakkuk etmek.

Gece şimdi korku vermeyen bir düzlükte yayılmakta, yürek, beklenen bir sona doğru çarpmakta, sabahın bir bozkırı andıran ışıkları mırıltıları, iç konuşmalarını aydınlatmakta, titreşimli bir öksürük uyuyan çocuğu bir yanından öbür yanına döndürmekte, terk edilmiş bir karınca başını topraktan uzatmakta, toprak o küçücük devinin etkisiyle kımıldamakta, doğuda bir yıldız sabahın göğsüne bir nişan olarak takılmakta, mezarlık tepesinin ardından başını uzatmaya başlayan bu görkemli sabah alacasına karşı, bir pencere kenarına oturmuş iki dost, hızla dağılmaya, çözülmeye başlayan bir şeylerden konuşmakta, uzak bir şeyler gerçekleşmekte, gecenin çukurlarında büyümüş bir kuş bir çatının üstünden süzülmemekte, bir bakış incelmekte, çözülen, dağılan, gevşeyen bir şeyin hangi sözle ayakta tutulacağı bilinmemekte, bir toprak kurdu bir evin temelini kemirmekte, ahşap bir ev bir zaman parçasında eriye eriye yitmemekte, teslim olmaktadır. (ÇÖ 41/31)

(ÇÖ 52/16), (H 10/18), (H 97/21), (T 90/10), (İÖ 152/24), (İÖ 220/19), (İÖ 230/30)

gerçekleştirebil-: 2. Gerçekleştirmeye gücü yetmek.

Bir türlü barışı gerçekleştiremiyordu. (U 85/5)

gerçekleştirilebil-: Gerçekleştirilme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ondan savrulan öyle bir hava vardı ki, bu, ancak eskilerin sükût sohbetiyle gerçekleştirilebilirdi: konuşmadan, konuşmayı deniyor gibiydik. (H 112/13)

(KP 43/2)

gerek-: Bir şeyin yapılabilmesi ve gerçekleşmesi bazı nesne, fiil vb.ne bağlı olmak, gerek olmak, lazım olmak, icap etmek, iktiza etmek.

Bilmediğim fakat hissettiğim bir şeyi anlamam gerekiyor. (HI 23/23)

(HI 37/27), (HI 122/27), (HI 123/9), (ÇÖ 50/5), (ÇÖ 64/6), (ÇSBÖ 22/12), (ÇSBÖ 24/13), (ÇSBÖ 24/18), (ÇSBÖ 26/33), (ÇSBÖ 27/7), (ÇSBÖ 27/28), (ÇSBÖ 29/4), (ÇSBÖ 31/18), (ÇSBÖ 37/8), (ÇSBÖ 59/28),

(ÇSBÖ 67/6), (ÇSBÖ 67/20), (ÇSBÖ 85/22), (ÇSBÖ 86/14), (ÇSBÖ 88/18), (ÇSBÖ 88/21), (ÇSBÖ 100/3), (ÇSBÖ 100/28), (ÇSBÖ 108/20), (ÇSBÖ 109/12), (ÇA 28/20), (ÇA 42/17), (ÇA 49/28), (ÇA 113/1), (ÇA 127/24), (DAK 37/21), (DAK 54/21), (DAK 54/23), (DAK 55/22), (DAK 74/28), (DAK 75/20), (DAK 83/29), (DAK 85/29), (DAK 93/12), (DAK 95/7), (K 15/32), (K 61/11), (K 64/31), (K 65/1), (K 74/6), (K 74/17), (K 75/10), (K 77/13), (K 79/10), (K 79/11), (K 80/8), (K 80/25), (K 80/30), (K 85/18), (K 87/2), (K 87/3), (K 87/9), (K 101/13), (K 105/4), (K 105/21), (K 105/23), (K 105/26), (K 105/29), (H 22/13), (H 28/30), (H 30/20), (H 34/14), (H 40/2), (H 44/24), (H 48/3), (H 50/10), (H 52/20), (H 53/10), (H 57/28), (H 64/18), (H 64/19), (H 65/26), (H 82/7), (H 90/24), (H 105/8), (H 105/18), (H 105/29), (H 141/24), (H 142/4), (H 148/10), (AYÇ 12/28), (AYÇ 17/1), (AYÇ 22/17), (AYÇ 22/22), (AYÇ 41/3), (AYÇ 55/11), (AYÇ 56/27), (AYÇ 58/2), (AYÇ 67/24), (AYÇ 68/24), (AYÇ 72/5), (AYÇ 72/11), (AYÇ 73/8), (AYÇ 76/18), (AYÇ 77/21), (AYÇ 77/32), (AYÇ 80/5), (AYÇ 85/13), (AYÇ 85/21), (AYÇ 87/23), (T 14/19), (T 18/2), (T 22/27), (T 39/29), (T 43/8), (T 54/4), (T 59/9), (T 60/3), (T 63/16), (T 67/27), (T 70/23), (T 74/18), (T 75/3), (T 75/6), (T 76/1), (T 76/7), (T 77/8), (T 82/10), (T 111/30), (T 119/6), (T 120/17), (T 125/16), (T 128/14), (İÖ 28/20), (İÖ 28/23), (İÖ 28/25), (İÖ 42/9), (İÖ 42/14), (İÖ 48/10), (İÖ 57/10), (İÖ 70/2), (İÖ 70/5), (İÖ 74/12), (İÖ 98/4), (İÖ 108/16), (İÖ 111/5), (İÖ 126/24), (İÖ 138/19), (İÖ 156/9), (İÖ 175/26), (İÖ 179/22), (İÖ 184/16), (İÖ 199/19), (İÖ 200/13), (İÖ 204/1), (İÖ 204/18), (İÖ 204/18), (İÖ 214/20), (İÖ 219/13), (İÖ 231/12), (İÖ 237/1), (İÖ 239/16), (İÖ 239/17), (İÖ 240/13), (U 15/4), (U 28/11), (U 31/3), (U 51/32), (U 61/16), (U 61/17), (U 63/6), (U 83/13), (U 87/21), (U 108/15), (U 125/13), (U 128/7), (U 136/24), (GYA 23/24), (GYA 25/1), (GYA 26/11), (GYA 26/14), (GYA 39/9), (GYA 39/27), (GYA 47/9), (GYA 55/20), (GYA 81/16), (GYA 85/24), (GYA 88/26), (GYA 121/13), (İLKÖ 53/11), (İLKÖ 128/8), (İLKÖ 129/25), (İLKÖ 137/18), (İLKÖ 171/30), (KP 8/12), (KP 8/14), (KP 9/3), (KP 23/12), (KP 23/13), (KP 26/3), (KP 29/10), (KP 29/12), (KP 31/27), (KP 33/13), (KP 39/13), (KP 39/15), (KP 45/7), (KP 52/3), (KP 53/9), (KP 55/2), (KP 63/16), (KP 68/18), (KP 76/20), (KP 81/19), (KP 89/9), (KP 99/16), (KP 100/26)

gerekebil-:** Gerekme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Orada uzunca bir süre kalması gerekebilir. (İÖ 207/2)

(U 129/12), (KP 29/16)

gerek ol-: Gerekmek.

“Bunu da gönderdi babam.. ortaklık hakkınızımı.. gerek olur.” diyor. (ÇÖ 24/11)

gerektir-: Gerekli kılmak, icap ettirmek, istilzam etmek, mucip olmak.

Hava, eve dönmeyi kararlaştırmışsanız, yanınızda akşama değin bir pardösü taşımayı göze alacak değin ihtiyatlı davranmayı gerektiriyordu. (ÇSBÖ 122/14)

(H 38/33), (İÖ 13/20), (İÖ 193/11), (İÖ 243/29), (U 20/32), (U 80/13), (U 142/16), (KP 19/6)

geri çevril-:** Kabul edilmemek, reddedilmek.

Bir duvarın yüzeyinden yüz geri çevrildi. (T 37/7)

geri dönebil-:** Geldiği yere gitme ihtimali veya imkânı bulunmak.

O anda yaşadığımız acı bize bir daha geri dönebilecek miydi? (U 101/32)

geri dönül-:** Geri dönme işi yapılmak.

Gidiliyordu, sonra geri dönülüyordu, yeniden yürünüyordu, durup bakınılıyordu, yemek yeniyordu, sonra gene acıkılıyordu, uyanılıyor ve uyunuyordu. (DAK 60/21)

geri dur-: Bir iş yapmaktan kaçınmak.

Gene de şikâyetten geri durmadı. (ÇÖ 79/27)

(K 63/20), (K 80/23), (K 96/2), (H 28/10), (H 57/4), (H 70/19), (H 107/19), (T 126/11)

geri kal-* Yeterince gelişmemek, bir düzeyde olamamak.

Böyle söylüyorum, ama... bizim yaptığımız da, hakçası, bundan geri kalmaz. (İÖ 178/15)

gerisini getirme- (veya getireme-): Tamamlayamamak, yarım bırakmak.

Sözünün gerisini getirmedi. (ÇSBÖ 28/25)

geril-: 1. Germe işi yapılmak, gergin duruma gelmek, belirli bir uzama ile çekilmek.

Zehirli bir otlar mı büyüdü içimde nedir, düzensizliğin eğri büğrü yüzü gerildi. (HI 89/14)

(HI 109/7), (ÇÖ 69/4), (ÇSBÖ 11/21), (ÇSBÖ 37/29), (ÇSBÖ 138/12), (ÇA 11/29), (T 8/19), (İÖ 169/23)

gerneşebil-:** Gerinme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Sanırsın ki, o sırada dünyada yapılabilecek en önemli iş odur: o sinek oradan kovulunca bu dünyada başarılması gereken iş tamamlanmıştır ve gerisi boştur.. sırt üstü yatıp gerneşebilirsin. (İÖ 137/11)

ges gel-:** Ucu ucuna gelmek, birbirine dokunur gibi olmak, teğet geçmek.

Halat, babaya ges geliyor: durum, doluya koysan almaz boşa koysan dolmaz gibi bir şey değil. (İÖ 163/21)

(İÖ 164/6)

getir-: 5. Sebep olmak, ortaya çıkarmak.

Bence de sırrın ortaya dökülmesi uğursuzluk getirir. (AYÇ 63/30)

getirebil-: 1. Getirme ihtimali veya imkânı bulunmak.

gençti parasızdı yeni evliydi ve açtı ve satacak hiçbir şeyi yoktu çünkü satılacak şeylerin hepsini satmıştı ve kuru tahta üstünde eski bir kilim parçasının üstünde oturuyorlardı ve n’olur yakınsın diye beklediği karısı ağzını açmıyordu ve kendisi eve arpadan başka bir şey getiremiyordu (ÇA 120/6)

getiril-: Gelmesi sağlanmak.

Ne zaman getirilmişti bunlar hatırlayamadı (ÇA 80/25)

(DAK 86/21)

gevşe-: 2. Çözölmek.

Soluğum gitgide tıkanıyor, kollarım gevşiyordu. (HI 42/32)

(ÇA 116/20), (H 20/6)

gevşe-: 1. Sertlik ve gerginliği bozulmak.

Kapının mandalı gevşemişti, sıkıştırabilir miydi? (AYÇ 27/30)

gibi ol-: Bir duruma, bir duyguya yaklaşmak.

Boğuşma diner gibi olmuştu, zaten küçük bir çarpışmaydı, diye geçirdi içinden. (HI 8/15)

(HI 9/17), (HI 54/4), (HI 58/27), (HI 62/18), (HI 94/7), (HI 98/26), (HI 100/30), (HI 101/17), (HI 108/21), (ÇÖ 54/26), (ÇÖ 55/27), (ÇÖ 59/22), (ÇÖ 66/8), (ÇÖ 67/11), (ÇÖ 75/18), (ÇSBÖ 51/30), (ÇSBÖ 120/3), (ÇSBÖ 126/13), (ÇSBÖ 130/16), (ÇSBÖ 140/6), (ÇA 9/11), (ÇA 77/29), (ÇA 79/9), (ÇA 92/18), (ÇA 102/21), (ÇA 105/11), (ÇA 119/8), (ÇA 120/30), (ÇA 122/26), (ÇA 156/17), (DAK 46/5), (DAK 49/4), (DAK 56/23), (DAK 82/31), (DAK 85/21), (DAK 86/9), (K 6/1), (K 54/4), (K 77/4), (K 107/13), (H 14/12), (H 21/1), (H 22/1), (H 49/22), (H 68/19), (H 93/11), (H 149/29), (H 150/16), (AYÇ

56/17), (AYÇ 59/3), (AYÇ 73/31), (T 46/14), (T 48/3), (T 48/6), (T 61/19), (T 79/11), (T 88/9), (T 96/11), (T 96/14), (T 105/25), (T 105/31), (İÖ 48/23), (İÖ 94/25), (İÖ 121/12), (İÖ 208/14), (U 93/2), (GYA 27/20), (GYA 50/12), (GYA 72/2), (GYA 76/27), (GYA 79/23), (GYA 82/30), (GYA 132/27), (GYA 133/5), (GYA 136/12), (İLKÖ 55/10), (İLKÖ 78/3), (İLKÖ 85/9), (İLKÖ 111/25), (İLKÖ 125/10), (İLKÖ 150/21), (İLKÖ 166/5), (İLKÖ 167/5), (KP 50/2), (KP 57/10), (KP 66/21), (KP 79/10)

gidebil-: 1. Gitme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Eskiden, Şehmuz da giderdi çapaya, ama birkaç yıl önce gelen o bilinmedik hastalıktan sonra tez yorulur olduğundan artık çapaya falan gidemiyordu, kalbi, hemencecik sıkışıyor, eli ayağı tutmaz oluyordu. (ÇSBÖ 12/26)

(ÇSBÖ 54/5), (ÇSBÖ 110/5), (DAK 93/28), (K 43/23), (K 43/30), (K 64/8), (K 94/10), (K 97/8), (H 44/17), (H 58/21), (H 61/18), (H 82/17), (H 86/1), (AYÇ 44/17), (AYÇ 48/26), (AYÇ 80/26), (T 21/9), (T 63/21), (İÖ 122/19), (İÖ 184/27), (GYA 27/10), (GYA 33/5), (GYA 33/6), (GYA 53/23), (GYA 55/10), (GYA 110/19), (KP 67/6), (KP 74/3)

gidil-: Gitme işi yapılmak.

Gidiliyordu, sonra geri dönülüyordu, yeniden yürünüyordu, durup bakınılıyordu, yemek yeniyordu, sonra gene acıkılıyordu, uyanılıyor ve uyunuyordu. (DAK 60/21)

(DAK 86/4), (T 22/14), (İÖ 90/21), (GYA 12/4), (GYA 12/5)

gidilebil-: Gidilme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Gecenin bu ilk saatlerinde hovardalık yapmak için yola düşmüş delikanlılar birbiriyle şakalaşarak geçiyordu yanından.. nereye gidilebilirdi ki burada? (DAK 39/12)

(H 38/19), (İÖ 93/28), (İÖ 184/28)

gidiş-: Kaşıntı duymak, kaşınmak, gicişmek.

Hasta oluyor, öksürüyor, kulaklarının içi gidişiyor, kaşıya kaşıya kulaklarını kanatıyordu, kulakları kanarken annesi aklına geliyordu: “Benim oğlumun kulakları” diyordu annesi, oğlunun kulaklarını önemsiyordu, bu yüzden kulakları onun için en önemli organ olarak görünüyordu, kendisi de kulaklarının başkalarının kulağından daha biçimli, daha güzel olduğunu düşünme saçmalığına

yakalanırdı arada bir, kulağını ovuşturmak belki de bu yüzden tik haline gelmişti onda. (K 84/20)

gir-: 2. Sığmak.

– Doğru, dedi deminki zayıf adam, tas gibi karına bu uzunluk bağırsak girer mi? (İLKÖ 39/20)

girebil-: 1. Girme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Onun yanında odunluğun kapısı, içeriye bir insan ancak iki büküm girebilir. (HI 47/6)

(DAK 94/20), (DAK 95/28), (K 39/23), (K 100/11), (T 26/4), (T 26/25), (T 64/13), (T 94/17), (T 106/20)

giril-: Girme işi yapılmak.

Öyle bir döneme girilmiştir ki, artık babasının zamanında olduğu gibi, ev işlerinde bazı küçük hesap oyunlarına girmek ayıpsanmamaktadır. (ÇÖ 36/34)

(T 43/13), (İÖ 25/13), (U 29/28), (U 84/20), (GYA 9/19), (İLKÖ 37/8)

girilebil-: Girilme ihtimali veya imkânı bulunmak.

fanusun dışına çıkan yoktu, dışarıdan da içine girilemiyordu.. (H 122/14)

girişebil-: 1. Girişme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Namazdan sonra o da öteki esnaflar gibi eve dönmeyebilirdi çocuklarının getirdiği iki kaşıklık çorbasını dükkânında içebilirdi ağzında ezilmiş bir şalgamın tadını çıkarırken tam o sırada bir müşteri gelebilir ve damağındaki buğulu sıcak şalgamın tadıyla bir siftah pazarlığına girişebilirdi böyle bir pazarlığın tadını çıkarmayı ne kadar isterdi öteki esnaflara ne kadar imrenirdi ama oğulları hiç bir zaman bu tadı almasına meydan vermediler (ÇA 122/18)

(K 87/1)

git-: 14. Yok olmak, elden çıkmak.

Bir şeyler unutulmuştur, kaçıp gitmiştir, yok olmuştur. (ÇÖ 34/5)

(ÇÖ 36/33), (ÇSBÖ 86/20), (K 31/2), (H 11/5), (H 125/2), (H 129/2), (U 44/21), (GYA 61/2)

git-: 11. Dayanmak.

Daha bir yıl gider bu kuyu. (ÇSBÖ 60/20)

git-: 5. Sürmek, devam etmek.

Bir cümbüştür gidiyor. (T 28/14)

(İLKÖ 202/4), (GYA 140/30)

giy-*: mecaz Hüküm giymek, mahkemece cezalandırılmak.

Gün giyeceğim; bilmiyorum, kaç yıl bu Allah'ın belası yerde yatmak için gün verecekler. (ÇÖ 87/18)

giyebil-: 2. Giymeye gücü yetmek.

... o görüntüde daha bir sürü şey gözünü kamaştırıyor, karanlığa ve karalara bürünmüş evler evcikler kocaman bir binanın bütün bir duvarı yüzüne asılmış kocaman bir branda ceket –bu kadar büyük bir ceket kim giyebilir, dünyamızda böylesi dev adamlar var mıdır? (U 24/5)

gizleyebil-: 1. Gizleme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Acemi olanlar uçtuğunu gizleyemezmiş, onun için de kıdemliler onları hor görürmüş, sırrı saklamadılar diye. (AYÇ 63/27)

(KP 41/15)

göç-: 3. Çökmek.

Ham ve harçsız taşlardan örülü bahçe duvarı yarı yarıya göçmüş, bir taş yığını görünümünü almıştır. (ÇÖ 27/3)

gömül-: 3. mecaz Yok olmak, kaybolmak, görünmez olmak.

İlkin minarelerin ucu karardı, karanlığa gömüldü. (HI 101/3)

(ÇÖ 11/10), (ÇÖ 75/9), (ÇA 31/2), (ÇA 31/3), (DAK 42/9), (H 12/6), (H 113/9), (İLKÖ 47/4)

gömül-: 1. Gömme işi yapılmak veya gömme işine konu olmak.

Şimdi biri, işte şu tabutun içinde yatan, buraya gömülecekti. (K 77/11)

(H 9/24), (İLKÖ 149/5)

gönderebil-: 1. Gönderme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Mektubu yırtmıştı, çünkü göndereceği adresi bilmiyordu, bilse bile gönderemezdi, emindi buna. (DAK 86/7)

(T 43/5)

gönderil-: Gönderme işi yapılmak veya gönderme işine konu olmak.

Az sonra üvey babası için de böyle bir haber gönderilmiştir. (ÇÖ 34/1)

(İÖ 93/5), (İLKÖ 33/8)

gör-: 11. Yüzü bir yöne doğru olmak, bakmak.

Ama gene de bu pencere güneş görüyordu. (AYÇ 31/2)

(U 27/3)

görebil-: Görme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Babam gözlerini bana çevirerek “görebilecek miyim acaba?” diye, kendi kendine endişeleniyormuş gibi, hırıltılı bir sesle sordu. (HI 63/27)

(ÇÖ 14/12), (ÇÖ 60/1), (ÇSBÖ 16/25), (ÇSBÖ 30/3), (ÇSBÖ 59/15), (ÇSBÖ 59/25), (ÇSBÖ 85/5), (ÇSBÖ 85/8), (ÇSBÖ 104/15), (ÇSBÖ 106/1), (ÇSBÖ 108/9), (ÇSBÖ 112/23), (ÇSBÖ 113/13), (ÇSBÖ 119/20), (ÇA 36/1), (ÇA 47/3), (ÇA 69/11), (DAK 30/20), (DAK 37/11), (DAK 40/3), (DAK 49/11), (DAK 86/29), (K 6/18), (H 17/5), (H 19/27), (H 53/28), (H 75/26), (H 75/28), (H 76/26), (H 127/16), (AYÇ 75/9), (AYÇ 78/10), (AYÇ 87/31), (T 34/5), (T 46/8), (T 121/11), (T 126/7), (İÖ 41/16), (İÖ 79/8), (İÖ 101/16), (U 69/12), (U 102/1), (U 136/18), (GYA 62/8), (GYA 63/18), (GYA 76/25), (GYA 81/9), (GYA 90/31), (GYA 92/23), (GYA 96/13), (İLKÖ 73/15), (İLKÖ 116/17), (İLKÖ 121/18), (İLKÖ 123/8), (İLKÖ 133/8), (İLKÖ 139/4), (İLKÖ 159/7), (İLKÖ 204/26), (KP 9/12), (KP 34/7), (KP 61/13), (KP 74/6), (KP 80/7)

görül-: 1. Göz yardımıyla bir şey, bir varlık algılanmak, seçilmek.

Manzara böylelikle daha rahat görülüyor. (HI 103/20)

(HI 119/26), (ÇÖ 28/4), (ÇÖ 63/25), (ÇSBÖ 11/24), (ÇSBÖ 27/18), (ÇSBÖ 28/22), (ÇSBÖ 36/26), (ÇSBÖ 121/17), (ÇA 69/8), (ÇA 78/28), (ÇA 110/13), (ÇA 151/8), (ÇA 151/31), (DAK 32/27), (DAK 88/20), (H 111/27), (H 149/12), (AYÇ 10/29), (AYÇ 73/19), (T 57/18), (T 95/28), (T 108/3), (İÖ 75/18), (İÖ 237/5), (İÖ 237/6), (İÖ 237/7), (GYA 46/30), (İLKÖ 51/13), (İLKÖ 51/14)

görül-: 3. Bir şeyin bulunduğu anlaşılmak, karşılaşılmak, rastlanmak.

Ama gene de ortada vazgeçme çabası görülmezdi. (T 40/29)

(GYA 13/20)

görülebil-: Görülme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Bir heyula gibi apartmanlar oralara dikilmeden önce, bulunduğu yerden deniz görülebiliyordu. (H 15/26)

(AYÇ 87/15), (İÖ 69/19), (GYA 102/31)

görün-: 1. Görülür duruma gelmek, görülür olmak, gözükmek.

Oturduğum yerden, sofaya bakan odanın penceresinden dışarıyı görünüyor, orada annem, düşünceli düşünceli, iplere takılı çamaşır mandallarını topluyordu. (HI 17/6)

(HI 36/9), (HI 39/7), (HI 53/25), (HI 64/3), (HI 75/8), (HI 77/18), (HI 103/5), (HI 108/23), (HI 117/9), (HI 117/31), (HI 120/23), (HI 121/3), (ÇÖ

11/17), (ÇÖ 20/23), (ÇÖ 27/15), (ÇÖ 28/8), (ÇÖ 30/21), (ÇÖ 49/29), (ÇÖ 62/20), (ÇÖ 82/13), (ÇÖ 83/8), (ÇÖ 90/33), (ÇSBÖ 14/28), (ÇSBÖ 17/19), (ÇSBÖ 19/28), (ÇSBÖ 20/27), (ÇSBÖ 25/21), (ÇSBÖ 26/22), (ÇSBÖ 27/24), (ÇSBÖ 58/29), (ÇSBÖ 101/4), (ÇSBÖ 104/16), (ÇSBÖ 115/11), (ÇSBÖ 130/7), (ÇSBÖ 136/11), (ÇA 15/14), (ÇA 19/2), (ÇA 41/24), (ÇA 55/21), (ÇA 56/8), (ÇA 68/9), (ÇA 70/11), (ÇA 70/16), (ÇA 76/28), (ÇA 79/4), (ÇA 80/15), (ÇA 93/16), (ÇA 99/7), (ÇA 105/10), (ÇA 106/1), (ÇA 109/25), (ÇA 110/9), (ÇA 110/21), (ÇA 114/9), (ÇA 115/19), (ÇA 116/1), (ÇA 124/2), (ÇA 126/21), (ÇA 133/1), (ÇA 135/14), (ÇA 152/9), (DAK 7/9), (DAK 8/2), (DAK 15/2), (DAK 15/5), (DAK 51/9), (DAK 67/6), (DAK 76/14), (DAK 87/25), (DAK 88/15), (K 8/20), (K 8/21), (K 55/10), (K 84/24), (K 86/17), (K 93/2), (K 109/19), (H 26/31), (H 30/33), (H 59/27), (H 71/6), (H 77/2), (H 81/10), (H 86/18), (H 89/9), (H 98/31), (H 110/14), (H 110/28), (H 117/19), (H 127/21), (H 137/5), (H 138/21), (H 143/9), (H 151/26), (AYÇ 43/4), (AYÇ 49/27), (AYÇ 56/29), (AYÇ 60/11), (AYÇ 60/32), (AYÇ 68/9), (AYÇ 77/2), (AYÇ 77/7), (AYÇ 77/15), (AYÇ 78/9), (AYÇ 81/11), (T 46/22), (T 56/3), (T 58/13), (T 59/4), (T 63/30), (T 71/2), (T 89/27), (T 89/28), (T 90/2), (T 90/6), (T 106/25), (T 117/8), (T 117/16), (T 118/2), (İÖ 14/27), (İÖ 38/10), (İÖ 68/9), (İÖ 70/10), (İÖ 106/11), (İÖ 131/2), (İÖ 135/12), (İÖ 155/17), (İÖ 212/15), (İÖ 233/14), (İÖ 234/16), (İÖ 238/17), (U 23/11), (U 48/21), (U 49/10), (U 61/23), (U 62/17), (U 72/25), (U 74/5), (U 76/25), (U 101/5), (U 106/1), (U 106/11), (U 113/16), (U 116/23), (U 132/4), (GYA 33/15), (GYA 41/24), (GYA 68/17), (GYA 89/22), (GYA 104/3), (GYA 109/19), (GYA 124/19), (GYA 126/30), (GYA 130/23), (GYA 139/4), (İLKÖ 55/20), (İLKÖ 84/19), (İLKÖ 95/10), (İLKÖ 98/14), (İLKÖ 104/4), (İLKÖ 119/7), (İLKÖ 122/25), (İLKÖ 133/20), (İLKÖ 136/1), (İLKÖ 139/20), (İLKÖ 158/18), (İLKÖ 160/6), (İLKÖ 164/13), (İLKÖ 173/2), (İLKÖ 181/11), (İLKÖ 196/19), (İLKÖ 200/23), (İLKÖ 203/17), (İLKÖ 203/25), (İLKÖ 204/22), (İLKÖ 206/9), (İLKÖ 206/23), (İLKÖ 206/24), (İLKÖ 207/4), (KP 12/19), (KP 34/2), (KP 52/10), (KP 52/12), (KP 52/14), (KP 52/17), (KP 58/15), (KP 59/17), (KP 68/17), (KP 71/8), (KP 72/20), (KP 75/16), (KP 75/17), (KP 76/4), (KP 79/17), (KP 97/15)

görün-: 3. Benzemek, görünüşünde olmak.

Dedemse anlamazlıktan gelir gibi görünüyor, ama içinden, karşı konulamaz bir güce boyun eğdiğini biliyor, hattâ bu yüzden kibirlendiğini, bizleri küçümsediğini bile düşünebiliyorum. (HI 19/20)

(HI 20/10), (HI 20/27), (HI 77/32), (HI 83/2), (HI 107/3), (ÇÖ 63/32), (ÇÖ 88/22), (ÇSBÖ 86/26), (ÇSBÖ 134/19), (ÇA 11/8), (ÇA 17/2), (DAK 39/32), (DAK 63/15), (K 48/18), (H 21/23), (H 25/25), (H 38/30), (H 39/10), (H 53/27), (H 54/18), (H 71/24), (H 74/30), (H 74/31), (H 90/7), (H 92/19), (H 111/4), (H 111/22), (H 118/16), (H 138/18), (H 144/2), (H 149/15), (AYÇ 39/13), (AYÇ 67/16), (T 28/23), (T 41/31), (T 68/11), (T 78/17), (T 78/18), (T 120/10), (İÖ 10/31), (İÖ 17/8), (İÖ 34/2), (İÖ 87/8), (İÖ 123/21), (İÖ 136/7), (İÖ 141/4), (İÖ 219/1), (U 10/30), (U 44/28), (GYA 54/18), (GYA 57/14), (GYA 58/11), (GYA 65/20), (GYA 101/25), (GYA 128/2), (GYA 135/19), (GYA 140/18), (İLKÖ 66/18), (İLKÖ 143/20), (İLKÖ 154/27)

görünebil-: Görünme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Çünkü o, kimsenin arkasından koşuyormuş izlenimini vermek istemiyordu, bunu şimdiye dek başarmıştı, bundan böyle de kimsenin arkasından koşuyor gibi görünemezdi. (H 22/4)

(H 115/21), (AYÇ 59/10), (T 22/23), (İÖ 193/15), (GYA 78/26)

görünüm (... görünümü) al-:** Şekil almak, bir şeyin şeklini almak.

Ham ve harçsız taşlardan örülü bahçe duvarı yarı yarıya göçmüş, bir taş yığını görünümünü almıştır. (ÇÖ 27/4)

(ÇSBÖ 72/16)

görüşebil-: Görüşme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Hiç görüşemiyebiliriz.. (GYA 121/17)

göster-: 10. Görünmek, benzetmek.

Hiç göstermiyorsun ama dedi Ejder (ÇA 60/15)

(H 73/5), (İÖ 9/1), (İÖ 180/8)

gösterebil-: 1. Gösterme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Kız istediğini elde etmişti: isyanını ve gücünü gösterebilmişti. (H 45/19)

(T 74/6), (T 121/24), (İÖ 79/6), (İÖ 81/6), (GYA 83/30), (İLKÖ 172/11), (KP 59/10)

gösteril-: Görülmesi sağlanmak.

Yaşamak için niye burayı seçtiklerini kimse bilemezdi, belki şu dağın ardı daha elverişli bir toprak, yani daha elverişli bir hayat vaat ediyorken, niye bu taşlı dağların arasında böylesine verimsiz bir kovuk seçilmişti bilinmezdi, kendilerine daha uygun bir yer gösterilse bile buradan katiyen ayrılmak istemezlerdi. (ÇSBÖ 8/10)

(T 46/5), (İÖ 112/7), (İÖ 198/6)

götürebil-: 1. Götürme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Bugün kıra götürebilir misin onu? (DAK 11/13)

(T 74/9)

götürül-: Götürme işi yapılmak veya götürme işine konu olmak.

İzbe bir yere götürüldü. (İÖ 25/17)

(U 119/16)

götürülebil-:** Götürülme ihtimali veya imkânı bulunmak.

İki ucunu bir araya getirme alışkanlığı çocukluğumun erken dönemlerine kadar geri götürülebilir. (İÖ 145/6)

göz kamaştır- (veya al-): 1. Kuvvetli ışık veya parlaklık, kısa bir zaman için görüşü bulandırmak.

Güneş gözlerimi kamaştırıyordu. (HI 36/27)

gözden kaybol-: Ortadan çekilmek veya görünmez olmak, kaybolmak.

İstasyonun ana yola açılan kapısını sormak istedi, fakat oralarda bir an görünen üniformalı demiryolu görevlisi, trenin hareketiyle birlikte gözden kaybolmuştu. (K 6/6)

(İÖ 36/6)

göze bat-: 1. Aşırı derecede görünür olmak.

Birkaç metre yüksekliğindeki bahçe duvarı evi çepçevre sarıyordu bahçe kapısıyla evin arasında dar bir alan vardı bahçenin evin yan tarafına düşen bölümüne kiraz ve erik ağaçları dikilmişti ama bakımsızlıktan dalların arasından hevenk hevenk örümcek ağları sarkıyordu incecik gövdeli ağaçların arasına acemice yapılmış bir şadırvan yerleştirilmişti havuzun suyu yosunlanmış üstünde çer çöp yüzüyordu evin ikinci katına duvara bitişik dışarıdan yerleştirilmiş tahta bir merdivenle çıkılıyordu daha ilk bakışta zevksiz geniş demirli pencereler hemen göze batıyordu zemin kat boş bir hangar gibiydi odun kömür zahire ambarı olarak kullanılıyordu o geniş pencerelere rağmen nemin karanlığın uyandırdığı sıkıntılı duygu önlenemiyordu (ÇA 12/11)

göze çarp-: Dikkati üzerine çekmek.

Odadaki eşyada, bir bekâr eliyle önceden ve kasıtlı olarak düzeltilmiş olmanın acemiliği, iğretiliği hemen göze çarpıyordu. (ÇSBÖ 92/6)

(DAK 43/22)

gözleri dön-: Aşırı ateşten veya can çekişirken gözlerin renkli bölümü kapakların altında kalarak görünmemek.

Bir an gelir gözleri dönerdi Kamber'in... (İLKÖ 193/15)

gözleri parla- (veya parıl-da-): Gözlerinde sevinç ve istek belirlemek.

Dedemin gözleri sevinçle parladı, aradığını bulmuştu. (HI 22/6)

(İLKÖ 55/5)

gözü ak-: Gözü yaralanıp kör olmak.

Gözü önüne aksın, başka ne deyim? (ÇÖ 79/29)

gözü ısır-: Bir kimseyi tanıyacak gibi olmak.

Bir gecede tarlayı silip süpüremezler ya ha bu demek yeni dedikleri karı bir yerden gözüm ısırıyor gibi sesi de sanki (ÇA 84/27)

gözüne çarp-: Görünür olmak, dikkati çekmek.

Buralardan gece geçmiş olduğu için, şimdi tanıyabildiği hiçbir manzara çarpıyordu gözüne, buna rağmen her şey, sanki yüzlerce defa onlarla karşılaşmışçasına aşınaydı. (K 103/6)

(U 19/6)

gözüne uyku girme-: Uyuyamamak, uykusuz kalmak.

Gözüme uyku girmiyordu. (HI 118/12)

(DAK 69/25), (H 27/15), (AYÇ 78/31)

(bir şey) gözünü al-: 1. Şiddetli ışık sebebiyle gözü iyi göremez duruma getirmek.

Yatağın içindeki ak, parlak çakıl taşları güneş vurdukça yalaplanıyor, gözlerini alıyordu. (ÇSBÖ 17/15)

(İLKÖ 147/12), (İLKÖ 182/9)

gözünü dört aç-: Aldanmamak için çok uyanık bulunmak.

Bir lokma ekmek için saatlerce fırınların önünde bekler, lokantalarda o da bir sandalye kapabilmek için gözünü dört açar, titizlikle seçtiği yemeğin getirilmesini sabırla beklerdi, bütün bunların göze alınması gerektiğini bilirdi, göze alırdı. (DAK 60/8)

gözlen-: Gözleme işi yapılmak veya gözleme işine konu olmak.

Bu belirleme, en azından onun kendisi için doğrudu: o, sanki yüzbinlerce yıldan beri burada oturup_kalmıştı, yüzbinlerce yıldan bu yana ne onun yaşantısında bir değişiklik olmuş, ne de dışarıda bir değişiklik gözlenmişti. (K 95/12)

gücü kesil-: Kuvveti, takati azalmak.

Gücüm kesilmiş. (HI 112/2)

gücü yet-: 2. Üstesinden gelebilir olmak.

“Benim bebeği almaya gücüm yeter ama evi korumaya yetmez, dedi, öldürürlerse beni öldürsünler, siz evi koruyun.” (DAK 70/5), (DAK 70/6)

(K 40/12), (U 45/4), (U 85/2)

güçlük çek-: 2. mecaz Zorlanmak.

Sırtı: bu yorgunluğu taşımakta güçlük çekiyordu. (H 14/2)

(AYÇ 33/31), (İÖ 10/13), (GYA 99/12)

gülün-: 2. mecaz Alay edilmek.

Demek gülüneceğim. (HI 105/19)

gününü gör-: 1. Kötü bir sonla karşılaşmak, cezaya çarptırılmak.

gördü işte gününü diyor babası sen de gördün işte (ÇA 51/18)

(ÇA 51/18), (ÇA 143/15)

günlük tutul-:** Her gün yaşananlar, olaylar ve anılar bir deftere yazılmak.

Böyle bir dehlizde geçirilecek vaktin günlüğü de tutulamaz: böyle bir karanlıkta vakit durmuştur, vakit burada ölü haldedir, ölüdür, adem halindedir. (İÖ 135/4)

haber alın-:** Öğrenilmek, bilgi edinilmek.

Uzun süre bir haber alınamadı kendisinden. (ÇSBÖ 56/18)

haber veril-:** Haber ulaştırma, bildirme işi yapılmak.

Radyolardan uçak haberleri verilirdi. (İÖ 35/5)

hak et-: 1. Bir emek karşılığı hakkı olan şeyi elde etmek, hak kazanmak.

Eski çöl geleneklerindeki gibi olmalıydı: yarışı kim kazanırsa sevgiliyi o hak edecekti, gereksiz gevezelikler önlenmiş oluyordu böylece: dolgun, güçlü arap atlarının sırtında, atlar çöl taşlarında kıvılcımlar sıçratan nal vuruşlarıyla ağıp giderken sıırım gibi bilekli delikanlılar sevgilinin karşısında onun hayranlığını kazanacak yiğitlik ve beceri örnekleri gösterecek, savrulan bilekler belki atları ikiye biçecek, hançeriyle bir dağı yarmak gerekiyorsa o da yapılacak ve bütün

bunlar yapıldıktan sonra mahcup bir hayranlıkla olup bitenleri seyretmiş olan sevgiliyi tek bir devinimle atın terkisine atmak hak edilecek ve bilmem kaç menzil ötedeki obaya doğru oradaki kara kıl çadıra ulaşmak için ufuk yönünde göz açıp kapayıncaya kadar arkasında şaşkın bakışlarla kendini izleyenleri bırakarak kaybolup gidi(le)cek.. aşktı bu, karasevdaydı, seviyordu. (DAK 85/22)

hak et-: Layık olduğu kötü karşılığı almak.

“Sen de hak etmişsin dayağı” demesini istemiyordu. (H 78/28)

hak edil-:** Hak etme, hak kazanma işi yapılmak.

Eski çöl geleneklerindeki gibi olmalıydı: yarışı kim kazanırsa sevgiliyi o hak edecekti, gereksiz gevezelikler önlenmiş oluyordu böylece: dolgun, güçlü arap atlarının sırtında, atlar çöl taşlarında kıvılcımlar sıçratan nal vuruşlarıyla ağır giderken sıırım gibi bilekli delikanlılar sevgilinin karşısında onun hayranlığını kazanacak yiğitlik ve beceri örnekleri gösterecek, savrulan bilekler belki atları ikiye biçecek, hançeriyle bir dağı yarmak gerekiyorsa o da yapılacak ve bütün bunlar yapıldıktan sonra mahcup bir hayranlıkla olup bitenleri seyretmiş olan sevgiliyi tek bir devinimle atın terkisine atmak hak edilecek ve bilmem kaç menzil ötedeki obaya doğru oradaki kara kıl çadıra ulaşmak için ufuk yönünde göz açıp kapayıncaya kadar arkasında şaşkın bakışlarla kendini izleyenleri bırakarak kaybolup gidi(le)cek.. aşktı bu, karasevdaydı, seviyordu. (DAK 85/32)

(bir şeyde) hakkı ol-: 1. Payı, alacağı, hissesi olmak.

Oysa kimsenin hakkı olmalı buna. (DAK 89/19)

haklı çıkart-: Birinin davasının, iddiasının, düşüncesinin veya davranışının doğru olduğunun anlaşılmasını sağlamak.

Bana deli diyenleri nasıl haklı çıkartabilirim? (İÖ 105/2)

halledil-: Halletme işine konu olmak.

Böyle konuşma dedi kadın iyilikle o gerçekten senin iyiliğin için hem o iş halledildi kızın babasıyla uzlaştılar kimse şikayetçi olmayacak senden (ÇA 34/20)
(K 78/6)

halkalan-: Halka biçiminde oluşmak.

Sokakların toprak örtüleri, ara caddelerin parke taşları, asfaltın sökülüş, bozuk yerleri, ağaçların tozlu yaprakları, sokak aralarında rüzgârın çıkardığı uğultu.. rüzgâr, su birikintileri üzerine toz taşıyor, birikintiler hafifçe, görünür görünmez bir ırgalanmayla küçücük kıpırdanışlarla halkalanıyordu. (GYA 123/8)

hapsedil-: 2. Bir yerde tutulmak; kapatılmak, tıklamak.

Oysa kendileri –evet kendileri– şu daracık karanlık odaya hapsedilmişlerdi. (İLKÖ 89/25)

harcan-: Harcama işi yapılmak, harcama işine konu olmak.

Onların en güzel günleri savaşta, savaşlarda harcanmıştır. (U 17/10)

hareket edebil-:** Hareket etme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Uçağım her an hareket edebilirdi. (U 121/12)

hareket ettirebil-:** Hareket ettirtme ihtimali veya imkânı bulunmak.

“Bırak şaşırmaı şimdi, dedi, sıkıldım ben burada... ellerimi öne doğru hareket ettiremiyorum.” (İLKÖ 104/13)

harlan-: *derleme sözlüğü* Birdenbire alevlenmek, tutuşmak.

Ocağa döndü, odunların yerlerini değiştirdi, birden harlandı ocak. (HI 65/26)

hasıl ol-: Ortaya çıkmak, türemek.

Huzur yoktu içinde nerden hasıl oldular diye düşündü (ÇA 118/14)

(AYÇ 60/10), (T 10/9), (İÖ 149/3)

hasta ol- (veya düş-): Hastalanmak.

Ama bir gün hasta düşse, evin derlitopluluğu hemen yitmektedir. (ÇÖ 37/28)

(ÇA 130/10), (K 84/19), (K 84/19), (H 15/4)

hastalan-: Sağlığı bozulmak, esenliği yerinde olmamak, rahatsızlanmak, hasta olmak.

– Babam hastalandı da. (ÇSBÖ 19/13)

(AYÇ 32/22), (AYÇ 80/8), (T 67/16), (T 101/8), (GYA 20/26), (GYA 20/29)

havaya uç-: 1. Patlama dolayısıyla zarar görmek.

Belki biz de köprüyle birlikte havaya uçacaktık. (İÖ 140/10)

haykır-: 3. *mecaz* Bir durum veya nitelik çok belirgin olarak görünmek.

Benim gözlerimden onun gözlerine yansımış olan görüntüsü isyan ederek haykırıyor. (İÖ 215/17)

hazır ol-: Hazır durumda bulunmak.

– Hazır ol, gidecez... (İLKÖ 197/26)

hazırlan-: 1. Hazır duruma getirilmek.

Az sonra köfte hazırlanmıştı. (ÇSBÖ 75/15)

(ÇA 58/8), (H 116/5), (İÖ 94/12), (İÖ 237/9), (U 17/5), (GYA 24/1)

hazırlanıl-:** Hazırlanma işi yapılmak.

Ne kadar çabuk hazırlanılmıştı? (DAK 63/13)

(İÖ 139/1), (GYA 6/24)

heba ol-: Boşa gitmek, ziyan olmak.

– Yani bunca emeklerim, terim, etim, kanım heba mı olsun istiyorsun?
(ÇSBÖ 66/26)

hedef alın-:** Nişan alınmak.

Kurşun çeneden yukarıya doğru mu sıkılmış, yoksa altına mı hedef alınmış? (İÖ 76/13)

heder ol-: Boşa gitmek, boşuna geçmek.

Böyle duygular, insanı, birdenbire bir şey olduğu sanısına kaptırabilir, o zaman da, elde edilmiş olan kazançların tümü, bir anda heder olabilir. (K 105/8)

hesap sorul-:** Bir konuda açıklama ve savunma istenmek, sorumlu tutulmak.

Şeytan gülüyor, benim gölgem, benim tenim, kanım.. günahımın hesabı soruluyor.. başımı kaldırıncı lâhdin soğuk, sert, ıslak taşına çarpıyor alnım. (HI 110/22)

(T 81/29)

hırpalan-: Hırpalama işine konu olmak veya hırpalama işi yapılmak.

Hırpalanıyor ve yaşıyordu. (DAK 60/24)

hırpalanabil-:** Hırpalanma ihtimali bulunmak.

Biraz hızlı yürüse, babası hırpalanabilirdi. (ÇSBÖ 27/21)

hışı çık-*: Çok yorulmak, bitkin düşmek.

Akşama değin, hışım çıkıyordu. (ÇÖ 65/20)

hoplatıl-: Hoplatma işi yapılmak.

Öyle de olsa elbette bir kenttir burası: masalar kurulur, karınlar doyurulur, oynamak isteyenlere alancıklar açılır, kuru gülüşlerle göbekler hoplatılır, bazı kapıların önüne birikmiş kalabalığın arasından sefil birileri öne atılır ve: “Efendim, diye haykırır, efendim başın gözün sadakası için..” (T 94/1)

ılı-: İlinmek.

İçi ılısın diye. (HI 101/24)

ırgalan-: Irgalama işi yapılmak, sallanmak.

Solukları kesilmişçesine durdular gümbürtü göğün çatısına çarparak yankılanıncaya değin Ejder sallandı olduğu yerde şimdi gümbürdeyen o ses içinde

kaybolmuştu göğün çatısı yapıştırılmış parlak yıldızlarla doluydu ve ses oralara o donmuş ışık zerreciklerinin oraya çarpıp dönüyordu ve bir sel halinde bir girdap halinde dönenen gümbürtünün akıntısında usul usul ırgalanıyordu sonra tek nota üzerinden uzayan çatlak sese kendi insanî sesini ama şimdi bir insandan çıkıyor gibi değildi daha çok bir çakal ulumasını andırıyordu ağlamaklı ve acıklı bir uzayıyla katarak elinde peydahlanan buruşuk bir mendili sallamaya başladı gümbürdeyen sesler bir at sürüsünün ilkin karışık toynak seslerine benzerken gitgide toynakların aynı ahenkle toprağı dövmesinden yükselen seslerin düzenli hızlı vuruşları haline dönüştü ve o aynı ahenkle topuklarını toprağa vurmaya başladı kendinden geçerek ve artık bir başka dünyaya ait olarak eğilip büküldü bedeninin her noktasını aynı tempoyla toprağın üstünde sektirdi tepindi (ÇA 72/26)

(ÇA 93/20), (H 71/4), (T 66/24), (İÖ 186/8), (U 88/5), (GYA 133/13), (İLKÖ 112/6)

ısın-: 2. Üşümesini gidermek, üşümez duruma gelmek.

Biraz ısınmıştı. (ÇÖ 25/6)

(DAK 41/13), (H 137/19)

ısın-: 1. Sıcak duruma gelmek.

“Şunu bir kaba koyun, azcık ısın.” dedi. (H 73/24)

(T 22/21), (İLKÖ 100/21)

ıslan-: Islak duruma gelmek.

Parke taşları ıslanmış. (HI 39/17)

(HI 95/18), (HI 100/24), (HI 101/6), (ÇSBÖ 32/7), (ÇSBÖ 73/14), (DAK 47/31), (DAK 95/31), (H 12/8), (H 15/4), (H 18/24), (İÖ 189/4), (İÖ 214/1)

ışı-: 1. Aydınlanmak.

Dışarı çıktığımızda ortalık iyice ışınmış, bütün çarşı açılmıştı. (HI 77/13)

(ÇA 118/7), (İÖ 220/10), (İLKÖ 147/7), (İLKÖ 148/24)

ışık tut-: 1. Bir yeri ışıkla aydınlatmak.

Geceye yalnızca pencereler ışık tutmaktadır. (ÇÖ 32/31)

ışıl-da-: Titrek, parlak bir ışık saçmak, ışılamak.

– O sensin, karşımda ışıldırıyorsun. (U 61/27)

ışıt-: Aydınlatmak.

Güneş bu karanlığı bir yerinden deler, ortalığı ıştırdı... (İLKÖ 202/12)

iade edil-:** İade etme işi yapılmak.

Aynı bakış onun gözlerinden iade edildi. (T 62/26)

ıcat edebil-:** İcat etme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Camların vitrayındaki her bir renkte kendini bir kez daha denemeyi sürdürebilir ve bundan bilinmedik oyunlar ıcat edebilirdi. (İÖ 89/8)

ıcat edil-:** İcat etme işine konu olmak.

Cıvalı ışıklarla aydınlatılmış olan duvar, ikiyüz yıllık isi kapatsın diye değil, ortaya çıkartsın diye ıcat edilmişti. (T 21/12)

ıçı geç-: 1. İstemeden kısa bir süre uyuyuvermek.

Yorgunluktan ıçım geçmişti. (İLKÖ 161/5)

ıçine al-: Kapsamak.

Tentürdiyot renginde bir koku yayılıyor, duman bir helezon biçiminde kıvrılıp tavandan sarkan ipi ıçine alıyor, baş dönmesi. (HI 64/27)

(ÇSBÖ 45/2)

ıçebil-: 2. İçme becerisi bulunmak.

Aç karnına ıçemem mereti. (ÇÖ 67/32)

(ÇA 122/15), (H 31/24)

ıçer-: 1. İçine almak, içinde bulundurmak, ihtiva etmek.

Gökyüzünü boyamak, gerektiğinde, vurduğu boyayı beğenmemeyi de ıçerir: o boyayı başkasıyla değiştirmeyi de.. bütün bunlar iştir. (K 68/3)

(K 70/4), (H 25/15), (GYA 110/33)

ıçerebil-: İçerme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Bu işmar akla gelebilecek bütün anlamları ıçerebilirdi. (İÖ 175/22)

ıçıl-: İçme işi yapılmak.

Büro kapısında “sigara içilmez” yazılı bir levha vardı. (HI 119/30)

(ÇÖ 81/29)

ıdam edil- (veya olun-): Hakkında verilen ölüm cezası hükmü yerine getirilerek öldürülmek.

O iki insan, idam edilme korkusuyla aylarca yaşadı: bu, bir gün öleceğim korkusu değil; onu aşıyor, arkada bırakıyor: bu ıdam edilecek miyim korkusu... (İÖ 88/15)

(İÖ 88/17)

ıdare et-: 3. Yetmek, yetişmek.

Bak, işte o adam olur.. çıkarını biliyor çünkü.. bi etek, bi buluz.. oh.. bir de son çıkan.. aşağısı ıdare etmez.. (İLKÖ 72/5)

iddia edebil-:** İddia etme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ölümü yaşayabildiğimi –ölüm korkusu düşüncesini değil de kendisini, ölümü– yaşayabildiğimi işte şimdi güvenle iddia edebilirim. (İLKÖ 154/20)
(İLKÖ 158/12)

iflah et-: Kötü bir durum veya hastalıktan kurtarmak.

– Can, can, diye inledi, bu dert beni iflah etmez. (U 76/26)
(İLKÖ 61/12)

iflas ettir-:** mecaz Düşünce, iddia, tez, kimse vb. değerinin düşmesine yol açmak.

El ele tutuşmuşken bile sevgili gene de dokunulur olmayı iflas ettiriyordu. (U 110/28)

ifna et-: 1. Yok etmek.

Bu mahmurluğu, gökyüzünün derinliklerinde birdenbire işitilen ve uyumuş ve uyumakta olan her şeyi birdenbire silkeleyen, parçalayan karganın sesi bile kolay kolay ifna edemez. (İÖ 80/10)

iğnelen-: 1. İğneleme işi yapılmak, iğneleme işine konu olmak.

Kadın, serçe parmağını suya değdirdi, su iğneleniyordu. (ÇSBÖ 73/27)

ihlal edil-:** İhlal etme işine konu olmak.

Böylece anayasanın bin küsur maddelik içeriği tümüyle ihlâl edilmekteymiş. (İÖ 58/25)

ihmal edil-*: İhmal etme, savsaklama işine konu olmak.

Yüzündeki gülümseyiş, bu gülümseyişteki arzu, yıllardan bu yana, ilk kez kararlı birinin görüntüsünü dile getiriyordu: teslimiyete ulaştıracak bir deneme niçin ihmal edilsindi! (H 51/24)

ikamet et-: Bir yerde oturmak.

Onlar başka bir şehirde ikamet ediyormuş, beni otele bıraktıktan sonra, bir buçuk saat daha yolculuk yapacaklarmış. (KP 95/13)

ilan edil-:** İlan etme, duyurma işi yapılmak.

Köpek yavrusunun incecik uluması, onun son nefesini vermesiyle kesiliyor ve eniğin ölümü dünyaya böyle ilan ediliyordu. (İÖ 45/32)

(bir şeyden) ileri gel-: 2. Neden olmak.

Daha karar verme aşamasında değildi ama bu karar bir gün verilecekti, şimdiden hazırlanması gerekiyordu; bir konuşma, bir umut bile demek olmasa: tuhafı, o değil kendisi konuşmuştu, başlangıçtan beri konuşmayı isteyen

kendisiymiş gibi, böyle yapmaması gerekiyordu, böyle yapmaması gerektiğini belki o da biliyordu ve gülüyordu kendisine, zamanla –zaman buna izin verecek değin hoşgörölü olursa- anlaşılacaktı herşey, arkadaşlarının ve kendisinin küçük bir deneyinin ortaya koyduğu şuydu ki zaman bazen herşeyi aydınlatma olanağı vermiyordu, aralanan küçük umut kapıları daha ardına değin açılmadan ve hiçbir neden olmadan takır takır kapanıyordu, o ilk küçük deneyinde böyle olmuştu, aldatılmış olmanın başkalarına karşı yüz kızartıcı gibi gelen utancını yaşamıştı, o utanç çöküntüsüne bir daha düşmek istemiyordu: bırakılmış kişi sanıyor ki, bırakılmak başkalarının gözünde yalnız bırakılanın yüz kızartıcı yanlışıdan ileri gelmektedir, başkaları bunun böyle olmadığını bilseler bile bunu düşünmek korkunç bir şeydi, bu kez soğukkanlı olmalıydı, daha başlangıçta bazı yitikleri olsa bile bunları karşılayabilecek gücü gösterebilirdi: bu kez tek başına dövülecekti. (ÇSBÖ 89/2)

(K 74/21), (GYA 80/17), (GYA 98/17), (İLKÖ 206/27)

ileri sürül-:** Bir düşünce veya tasarı önerilmek, serdedilmek.

Bu solgun fotoğraf kadar bile dayanıklı olabileceğin ileri sürülemiyor. (İÖ 63/9)

ilerleyebil-: 1. İlerleme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Sabahtan beri hendekte ancak birkaç metre ilerleyebilmiştik. (İLKÖ 99/3)

iletebil-: 2. İletmeye gücü yetmek.

Gene kendi dışında gibiydi gene bir fanus içine kapatılmıştı da sanki dünya dışında kalmıştı fanusun dışında olup bitenleri görüyordu da onlara söz geçiremiyordu sesini o dışında olup bitenlere dışında olup bitenleri hazırlayanlara iletemiyordu (ÇA 53/10)

iletişim kurabil-:** Bilgi, haber vb. alışverişi yapabilmek.

Belki de bu yüzden iletişim kuramıyordu. (K 84/7)

(AYÇ 51/4), (KP 58/4), (KP 99/8)

(biriyle veya bir şeyle) ilişigi olma-: Bağlantısı olmamak.

– Hiçbir ilişigin olmadı mı kendisiyle? (ÇÖ 85/13)

(ÇÖ 85/14)

imal edil-:** İmal etme, üretme işine konu olmak.

Ben kendi kelimelerimle elbisemi dikerim, iğnem ve ipliğim ve kumaşım, benim kendi kelimelerimden imal edilmiştir, öpücüğüm kendi kelimelerimden

yapılmıştır, benim duru, durgun, dokunulmaz, soğuk sıcaklığım, hep aynı kelimelerden, benim kendi kelimelerimden yapılmıştır: başkalarının kelimesinin bana işlememesi bu yüzdendir. (T 24/1)

imzalan-: İmzalama işi yapılmak.

Birileri hastalanmaya hazırlanıyor: bir pikniğe gidiliyor, işe gidiliyor, bir pasajdan geçiliyor, hızla gelen bir otomobilin önünden kaçılıyor, bir kağıt imzalanıyor, bağ kazınıyor, telefon ediliyor, zil çalıyor: bir paydos zili, bir telefon zili, bir kapı zili, bir bisiklet, teneffüs.. biri hasta olmaya hazırlanıyor. (GYA 12/6)

in cin top at-:** Çok تنها olmak, hiçbir canlı varlık bulunmamak.

Birkaç dakika içinde geldiler hastanenin oraya taksi hastanenin yandaki bahçe duvarının bitişiğinde durdu hastanenin uzakta kalan ışıkları oraya kadar uzanmıyordu in cin top atıyordu ortalıkta (ÇA 92/30)

(T 23/2)

in cin top oyna-: Hiçbir canlı varlık bulunmamak.

Ortalıkta in cin top oynuyordu. (İÖ 121/20)

in-*: Şiddetle gelmek, vurulmak.

Az üstünde düşünse durumunun gülünçlüğü acımasız bir tokat gibi inecek bilincine. (HI 73/9)

(ÇA 26/13), (İLKÖ 60/15)

in-: 15. Sayısı azalmak.

– Şimdiden yarıya indi zahire, diye söylendi, korkarım bu kışı bile atlatamayacağız. (ÇSBÖ 74/1)

(İÖ 162/15)

incin-: 1. Çarpma, sıkışma, burkulma vb. etkenlerle vücudun bir yeri ağrı verir duruma gelmek.

Çimenlerde gezinmekten inciniyordu. (H 9/17)

indirebil-: 2. İndirmeye gücü yetmek.

Bu durumda indirebilse bile, yeniden hayvana bindirebilmesi mümkün olmayacaktı. (ÇSBÖ 27/8)

(İÖ 146/29)

inebil-: 1. İnme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Gerçi o saatte bahçeye inemezdim. (İÖ 48/16)

(İLKÖ 149/20)

inil-: İnme işi yapılmak.

Sekiz on basamak merdivenle iniliyordu buraya. (GYA 109/27)

inşa edil-:** Kurulmak, yapılmak.

Gömüt o kuytu yere inşa edilir. (İÖ 55/13)

(U 49/1), (U 49/2)

ipin ucu kaç-:** Yönetimde veya bir şeyi kullanmada gereken ölçü yitmek.

İpi ucu kaçmıştı bir kez. (HI 23/28)

ipin ucunu kaçır-: *teklifsiz konuşmada* Yönetimde veya bir şeyi kullanmada gereken ölçüyü yitirmek.

Ama bir süre sonra sayıları kaçırdı, baştan saymaya başladı, bir yere gelince gene kaçırdı ipin ucunu. (K 14/6)

ipucu veril-:** Aranılan gerçeğe ulaştırabilecek şeyle ilgili, onu bulmaya yarayan bilgi verilmek.

Mesele kendisiydi: böyle söyleniyordu, ama kendisiyle nasıl başa çıkabileceğine ilişkin hiç bir ipucu verilmemişti, onun ne olduğunu veya olabileceğini kendi kendine keşfetmesi isteniyordu anlaşılan. (H 26/9)

isabet et-: 1. Nişan alınan, hedeflenen yere değmek, rastlamak.

Biri, bacağına bir tekme savurdu, öylesine, gelişigüzel, sokakta hani birinin ayağını bir yerden bir top gelir bulur, o da ona bir tekme sallar, işte öyle sallanmış bir tekme isabet etti bacağına, bacağı ağrıdı ama yerinden kıpırdamadı, başını belaya sokmak istemiyordu. (K 92/4)

ispat edebil-:** Kanıtlama ihtimali veya imkânı bulunmak.

Zor anlatırsın, dedim, ispat edemezsin ki. (GYA 44/7)

(GYA 132/21)

iste-: 5. Gerekli olmak.

Daha kapıdayken, Kerem “tentürdiyot sürelim mi gene?” diye bağırdı, babam “istememez” anlamında bir el hareketi yaptı, anam “gece süreriz” dedi. (HI 63/14)

(HI 112/6), (HI 112/7), (ÇSBÖ 94/17), (ÇA 67/22), (ÇA 68/16), (K 71/1), (K 71/5), (K 71/6)

istifini bozma-: Aldırış etmeyip durum ve davranışını değiştirmemek.

Bu beklenmedik manzara karşısında şaşırılmış olarak bir süre bakındı onlara: oturanların hiçbiri istifini bozmadı, dönüp bakmadılar bile ona. (K 18/9)

(GYA 129/21)

iş işten geç-: Bir işi gerçekleştirme imkânı kalmamış olmak.

Ama iş işten geçmiştir. (İÖ 146/23)

iş (bir şeye) kal-:** İşin bitmesi için bir şeyin yapılması gerekmek.

Nünü, oturmakta olduğu evi, Devin adına kendi kendine vasiyet etti, şimdi iş o vasiyeti Deve imzalatmaya kalmıştı. (T 103/6)

işe yara-: Kendisinden faydalanılmak, bir yerde kullanılmak.

Ve hiç bir işe yaramıyordu bu. (HI 51/14)

(HI 76/16), (ÇSBÖ 90/8), (DAK 59/17), (DAK 60/14), (H 139/16), (İÖ 128/7), (İÖ 140/21), (İÖ 171/13), (İÖ 171/14), (İÖ 182/8)

işi düş-: Birinin yardımına gereksinim duymak.

Bugün işim düştü oraya. (HI 41/5)

(ÇÖ 63/26), (ÇÖ 85/17), (İLKÖ 97/4)

işaret veril-:** Bir araç kullanılarak bir şey, belli edilmek.

İlkin beklenen, sonra beklenmesi bile unutulan uyarma işareti verilmiştir. (ÇÖ 38/20)

işitebil-: İşitme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Garip bir umarsızlık içine düşmüştü sanki: çorak dağları görüyordu: başlangıçsız, sonuçsuz, sonsuz.. kıyamete değin zavallı görkemli yalnızlığına bırakılmış, yakınmasını kendisi bile işitemiyor, kendine bile küskün çünkü. (ÇSBÖ 92/19)

(ÇSBÖ 112/4), (ÇA 94/15), (AYÇ 73/30), (İÖ 33/6), (U 35/13), (GYA 72/13), (GYA 135/17), (KP 57/15)

işitil-: Duyulmak.

İlkin, iyice algılanamayan sesler işitildi. (ÇÖ 14/24)

(ÇÖ 28/32), (ÇSBÖ 12/29), (ÇSBÖ 41/19), (ÇSBÖ 68/18), (ÇSBÖ 103/24), (ÇSBÖ 115/23), (ÇSBÖ 132/27), (ÇA 37/9), (ÇA 88/15), (ÇA 110/12), (ÇA 118/6), (DAK 13/17), (DAK 20/2), (DAK 29/24), (DAK 35/5), (DAK 36/20), (DAK 61/12), (DAK 68/18), (DAK 81/8), (DAK 84/2), (K 14/14), (K 33/6), (K 78/16), (H 15/16), (H 19/9), (H 77/19), (H 92/11), (H 106/8), (H 114/1), (H 126/14), (H 128/18), (H 149/30), (H 150/20), (AYÇ 55/22), (AYÇ 59/17), (AYÇ 60/6), (AYÇ 60/26), (AYÇ 61/7), (AYÇ 73/28), (AYÇ 78/11), (AYÇ 81/14), (T 42/21), (T 69/9), (T 84/10), (T 94/29), (T 105/29), (T 106/11), (T 109/16), (İÖ 20/17), (İÖ 33/9), (İÖ 39/13), (İÖ 79/9), (İÖ 101/13), (İÖ 118/7), (İÖ 150/2), (İÖ 198/7), (İÖ 206/12), (İÖ 208/1), (İÖ 208/1), (U 19/7), (U 36/1), (U

51/29), (U 65/12), (U 92/5), (U 103/14), (U 120/7), (GYA 20/16), (GYA 71/31), (GYA 124/27), (GYA 130/9), (İLKÖ 110/18), (İLKÖ 159/5), (İLKÖ 191/8), (KP 49/8)

ışitilip dur-:** ışıtmeye devam etmek.

Belki de demiryolu hemen bu karanlığın ardındaki bir tepeden dönüyordu, çünkü yürüyen ışıklar kaybolmuş fakat trenin boğuk homurtuları oralardan hâlâ ışitilip duruyordu. (K 5/20)

ışle-: 3. İçine girmek, etkilemek, nüfuz etmek, sızmak.

Efendimin himmetiyle atmaca gibi kapardım ki, keferenin ruhu bile duymazdı, duysa bile kurşunu bu düşüme ışlemezdi. (DAK 72/19)

(AYÇ 80/7), (T 93/15), (GYA 26/6), (GYA 34/20), (GYA 68/16), (GYA 132/30), (İLKÖ 40/1), (İLKÖ 58/24), (İLKÖ 103/6), (İLKÖ 103/6), (İLKÖ 172/16)

ışlen-*: Gidip gelme, girip çıkma işi yapılmak.

Öteki zamanlar hep tek kapıdan ışlenir. (ÇÖ 29/7)

ışlen-*: İnce ve süslü şeyler yapma, nakışlama işi yapılmak.

Pencerenin perdelerine kuş nakışları ışlenmiştir. (ÇÖ 29/9)

(ÇÖ 29/19), (DAK 85/15)

ışlen-*: Yapılmak, edilmek.

Çünkü işlenmiş olan bir yanlış, bir topluluk içinde ışleniyor ve o yanlıştan doğan, doğacak olan sonuçlar herkesi bir ölçüde ilgilendiriyor ve zarara sokuyor, böyle bir durumda insanın bir başınaymış gibi davranması, başka herkesi çığnemiş olmayı tazammun etmiyor mu? (K 99/10)

(İÖ 87/23), (KP 38/1)

ışletebil-: 2. İşletmeye gücü yetmek.

Ellerimiz, kürekleri bataкта ışletemiyordu. (İLKÖ 97/9)

ıştirak edil-:** Dâhil olma, katılma işi yapılmak.

Oyuna on lirayla ıştirak ediliyordu. (İÖ 19/15)

itebil-: 2. İtmeye gücü yetmek.

ellerini açsa duvarları iki yana itebilir ve birazdan horultusunu işiteceği komşunun üzerine bu duvarlardan birini yıkabilirdi.. (İÖ 123/17)

itil-: İtme işi yapılmak.

Ahırkapı'nın feneri çoktan arkalara itilmiştir bile. (İÖ 163/3)

iyi gel-: 1. Yaramak.

Anam nişasta pişirdi, soğuk algınlığına iyi gelirmiş. (HI 115/12)

(ÇÖ 22/3), (ÇÖ 58/11), (ÇÖ 58/19), (T 29/8), (U 129/13)

iyi git-: 1. Bir iş yolunda olmak.

Pederin işleri de iyi gitmiyordu. (ÇÖ 65/17)

(GYA 99/25)

iz bırak-: Etkisini kalıcı duruma getirmek.

Gözlerimi yumunca aklıma gelenler bunlardı, nerde yaşadığımı bilmiyordum, onun şimdiye değin nerelerde yaşadığını da bilmiyorum.. uzaktan uzağa kulağıma gelen kimi haberler oldu, ama hepsi öyle resmîlik yüklüydü ki, insanın üzerinde ancak bir gazete haberinin inandırıcılığı kadar iz bırakıyordu. (T 121/1)

(İÖ 175/15)

izin veril-:** Birine bir iş yapması için müsaade edilmek.

Kımıldasa, kımıldayabilse, kımıldamasına izin verilse büyü bozulacak. (İÖ 219/14)

(İÖ 219/16)

izleyebil-: 1. İzleme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Cumali komut almış gibi durdu olduğu yerde, arkadaşının işaret ettiği yere baktı, belki bakmadı, bakmıyordu, durdu, o kadar, arkadaşına da bakmıyordu, ne ki bakmadan da izleyebiliyordu onun hareketlerini. (DAK 92/10)

(U 92/7)

kaç-: 5. Gaz, sıvı vb. şeyler sızmak.

Gözüne ter kaçıyor, acıtıyordu. (ÇSBÖ 21/7)

kaç-: 7. Girmek.

Kimse yokmuşçasına işini sürdürdü kadın elindeki tavayı yere bıraktı bir köşeden aldığı yağ kutusundan tavaya yağ boşalttı sonra gaz ocağını yakmaya hazırlandı sigaranın dumanı kaçmasını diye bir gözünü iyice kısmıştı (ÇA 13/8)

(ÇA 14/1)

kaçabil-: 1. Kaçma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ah kaçamayacaktı. (ÇÖ 13/5)

(ÇÖ 14/16), (K 42/31), (K 44/17), (AYÇ 27/23), (T 59/30), (T 126/5), (U 113/27), (İLKÖ 182/17), (İLKÖ 182/17), (İLKÖ 182/26), (İLKÖ 182/26)

kaçıl-: 1. Kaçma işi yapılmak.

Köy sanki terkedilmiş, bırakılıp kaçılmıştı. (ÇSBÖ 19/6)

(GYA 12/6)

kaçılabil-:** Kaçılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Nereye kaçılabilir ki? (İÖ 237/20)

kaçır-: 2. Bir işi belirlenen zamanda yapamamak.

Ama bir süre sonra sayıları kaçırdı, baştan saymaya başladı, bir yere gelince gene kaçırıp ipin ucunu. (K 14/5)

(İLKÖ 81/11)

kaçırıl-: Kaçırma işi yapılmak veya kaçırma işine konu olmak.

ve insanların bozulduğu çöllerden kaçmış kaçırılmış (İÖ 104/5)

kafayı bul-: Sarhoş olmak.

Kafayı buldun mu ne iyice şakası yok bunun hısım (ÇA 87/22)

(GYA 107/4)

kal-: 1. Olduğu yeri ve durumu korumak, sürdürmek.

Ellerini başının altına kavuşturmuş dakikalarca kaldı. (HI 11/8)

(HI 20/19), (HI 20/29), (HI 24/3), (HI 24/13), (HI 33/8), (HI 58/2), (HI 70/6), (HI 77/17), (HI 87/30), (HI 88/5), (HI 89/12), (HI 96/32), (HI 97/24), (HI 99/2), (ÇÖ 24/15), (ÇSBÖ 38/3), (ÇSBÖ 43/4), (ÇSBÖ 47/15), (ÇSBÖ 60/12), (ÇSBÖ 142/2), (ÇA 22/11), (ÇA 22/16), (ÇA 39/6), (ÇA 70/28), (ÇA 77/2), (ÇA 94/12), (ÇA 103/8), (ÇA 114/15), (ÇA 133/8), (ÇA 143/30), (ÇA 146/6), (ÇA 148/7), (DAK 26/11), (DAK 32/4), (DAK 33/18), (DAK 34/16), (DAK 37/15), (DAK 43/12), (DAK 56/26), (DAK 56/30), (DAK 59/9), (DAK 68/5), (DAK 69/11), (DAK 70/22), (DAK 79/24), (DAK 88/4), (DAK 89/12), (DAK 89/13), (DAK 92/14), (DAK 96/13), (K 30/29), (K 30/31), (K 40/33), (K 54/24), (K 67/9), (H 8/12), (H 9/12), (H 9/24), (H 9/25), (H 11/2), (H 32/30), (H 34/29), (H 35/26), (H 44/15), (H 45/2), (H 45/11), (H 59/25), (H 86/7), (H 87/19), (H 90/1), (H 92/24), (H 98/17), (H 101/19), (H 104/3), (H 107/2), (H 108/22), (H 109/14), (H 120/12), (H 122/7), (H 132/16), (H 147/2), (AYÇ 9/16), (AYÇ 17/9), (AYÇ 23/28), (AYÇ 32/1), (AYÇ 37/18), (AYÇ 37/32), (AYÇ 39/4), (AYÇ 45/19), (AYÇ 53/14), (AYÇ 55/23), (AYÇ 57/27), (AYÇ 61/12), (AYÇ 64/17), (AYÇ 66/29), (AYÇ 66/32), (AYÇ 78/29), (AYÇ 80/1), (AYÇ 83/16), (AYÇ 84/22), (T 11/17), (T 14/8), (T 14/10), (T 19/27), (T 28/9), (T 41/22), (T 49/13), (T 54/17), (T 54/16), (T 54/16), (T 65/12), (T 65/12), (T 77/13), (T 79/6), (T 83/23), (T 86/25), (T 86/26), (T 94/16), (T 95/27), (T 96/4), (T 102/14), (T

107/16), (T 107/30), (İÖ 13/14), (İÖ 102/21), (İÖ 110/3), (İÖ 128/5), (İÖ 138/3), (İÖ 148/17), (U 14/13), (U 23/19), (U 24/27), (U 24/32), (U 33/14), (U 67/8), (U 68/13), (U 74/10), (U 75/5), (U 81/5), (U 91/23), (U 101/3), (U 108/27), (U 111/1), (U 112/25), (U 113/13), (U 134/2), (GYA 27/18), (GYA 27/18), (GYA 35/13), (GYA 35/29), (GYA 52/15), (GYA 106/8), (GYA 109/17), (GYA 109/25), (GYA 112/17), (GYA 118/14), (GYA 122/17), (İLKÖ 44/22), (İLKÖ 49/4), (İLKÖ 58/19), (İLKÖ 88/25), (İLKÖ 101/23), (İLKÖ 113/10), (İLKÖ 115/1), (İLKÖ 132/5), (İLKÖ 132/6), (İLKÖ 136/13), (İLKÖ 136/15), (İLKÖ 169/15), (KP 17/17), (KP 33/3), (KP 51/7), (KP 55/10), (KP 76/1), (KP 96/3)

kal-: 2. Zaman, uzaklık veya nicelik belirtilen miktarda bulunmak.

Hatırlanmayan bir çocukluk kadar uzaktı bunlar, anmak belki de korkutacaktı onu, ama acaba artık hiçbir ihtimale de yer kalmamış mıydı? (HI 19/16)

(HI 24/20), (HI 120/23), (ÇA 102/12), (İLKÖ 200/27)

kal-: 20. Olmak, herhangi bir durumda bulunmak.

Birdenbire her şeyini yitirmiş, kuru, ıssız bir toprak üstünde çırpıplak kalmıştı sanki. (HI 58/15)

(HI 83/20), (HI 115/23), (HI 124/4), (HI 124/14), (HI 124/16), (HI 125/4), (ÇÖ 14/31), (ÇÖ 27/20), (ÇÖ 38/8), (ÇÖ 43/15), (ÇÖ 55/15), (ÇÖ 66/21), (ÇÖ 72/32), (ÇÖ 72/32), (ÇÖ 76/9), (ÇÖ 78/30), (ÇÖ 87/24), (ÇSBÖ 7/7), (ÇSBÖ 11/25), (ÇSBÖ 19/24), (ÇSBÖ 30/4), (ÇSBÖ 36/2), (ÇSBÖ 40/5), (ÇSBÖ 56/5), (ÇSBÖ 59/10), (ÇSBÖ 69/13), (ÇSBÖ 70/17), (ÇSBÖ 76/11), (ÇSBÖ 76/23), (ÇSBÖ 77/3), (ÇSBÖ 95/22), (ÇSBÖ 95/27), (ÇSBÖ 98/24), (ÇSBÖ 99/19), (ÇSBÖ 101/25), (ÇSBÖ 102/1), (ÇSBÖ 107/15), (ÇSBÖ 122/26), (ÇSBÖ 142/14), (ÇSBÖ 142/29), (ÇA 14/16), (ÇA 22/19), (ÇA 38/15), (ÇA 53/7), (ÇA 92/20), (ÇA 97/3), (ÇA 100/23), (ÇA 131/14), (ÇA 147/4), (ÇA 154/28), (DAK 29/26), (DAK 41/30), (DAK 42/5), (DAK 46/4), (DAK 53/10), (DAK 78/4), (DAK 86/18), (DAK 96/19), (K 15/27), (K 23/27), (K 32/28), (K 49/14), (K 49/15), (H 35/24), (H 37/22), (H 39/32), (H 60/28), (H 86/27), (H 98/3), (H 99/18), (H 118/8), (H 132/12), (AYÇ 21/16), (AYÇ 27/4), (AYÇ 45/9), (AYÇ 55/26), (AYÇ 84/26), (T 26/5), (T 33/6), (T 42/6), (T 95/29), (T 98/28), (T 102/1), (İÖ 12/5), (İÖ 29/7), (İÖ 34/23), (İÖ 76/26), (İÖ 114/30), (İÖ 127/13), (İÖ 135/24), (İÖ 181/33), (İÖ 182/4), (İÖ 184/14), (İÖ 222/9), (İÖ 242/11), (İÖ 242/11), (U 35/5), (U 58/26), (U 67/1), (U 130/13), (GYA 5/20), (GYA 6/16),

(GYA 28/4), (GYA 107/29), (GYA 109/11), (GYA 127/19), (İLKÖ 62/15), (İLKÖ 103/13), (İLKÖ 119/12), (İLKÖ 119/19), (İLKÖ 131/3), (İLKÖ 136/8), (İLKÖ 147/15), (İLKÖ 160/3), (İLKÖ 206/4), (İLKÖ 207/14), (KP 15/9), (KP 31/16), (KP 96/18)

kal-: 14. Miras olarak geçmek.

Nerden kalmışsa, sayfaları ayrılmış, eski bir kitap geçirdi eline, kör ışıktı hecelemeğe çalıştı, sonra tekrar yerine bıraktı. (HI 68/9)

(HI 96/28), (HI 100/22), (ÇSBÖ 58/1), (DAK 38/32)

kal-*: Geride bulunmak, geriye kalmak.

Ortada düpedüz, tek başına, ağır, yoğun bir durgunluk kaldı. (HI 75/16)

(HI 124/23), (ÇÖ 37/5), (ÇÖ 52/33), (ÇÖ 53/8), (ÇÖ 59/1), (ÇÖ 61/20), (ÇÖ 72/9), (ÇÖ 80/18), (ÇSBÖ 17/7), (ÇSBÖ 21/1), (ÇSBÖ 81/18), (ÇSBÖ 87/21), (ÇSBÖ 99/24), (ÇA 32/12), (ÇA 33/6), (ÇA 54/6), (ÇA 59/26), (ÇA 86/30), (ÇA 97/16), (DAK 56/5), (DAK 56/21), (DAK 64/29), (DAK 84/27), (K 33/2), (K 65/25), (K 96/28), (K 97/1), (K 104/13), (H 9/20), (H 19/8), (H 24/16), (H 25/9), (H 53/24), (H 55/22), (H 70/24), (H 108/20), (H 115/27), (H 148/1), (AYÇ 12/29), (AYÇ 27/2), (AYÇ 66/25), (AYÇ 68/30), (T 25/16), (T 75/27), (T 90/27), (İÖ 10/30), (İÖ 40/4), (İÖ 55/9), (İÖ 58/30), (İÖ 69/7), (İÖ 77/4), (İÖ 100/24), (İÖ 116/24), (İÖ 127/15), (İÖ 145/13), (İÖ 146/24), (İÖ 155/8), (İÖ 204/2), (İÖ 215/3), (İÖ 220/25), (İÖ 234/21), (U 18/2), (U 90/7), (U 119/24), (U 128/21), (GYA 6/15), (GYA 87/14), (GYA 107/5), (GYA 110/11), (GYA 141/5), (İLKÖ 38/26), (İLKÖ 59/11), (İLKÖ 89/14), (İLKÖ 89/30), (İLKÖ 160/5), (İLKÖ 160/13), (İLKÖ 195/21), (KP 8/25), (KP 20/7), (KP 55/9), (KP 76/23), (KP 101/2)

kal-*: Bulunmak, mevcut olmak.

Akşama doğru hemen hemen uğramadığımız yer kalmadı. (HI 78/24)

(HI 96/32), (HI 111/14), (ÇÖ 8/33), (ÇÖ 14/21), (ÇÖ 28/27), (ÇÖ 42/4), (ÇÖ 72/22), (ÇSBÖ 64/30), (ÇA 88/24), (ÇA 92/25), (DAK 75/22), (K 16/28), (K 75/17), (K 76/1), (K 92/31), (H 9/5), (H 35/6), (H 55/18), (H 75/11), (İÖ 16/2), (İÖ 162/12), (İÖ 240/16), (U 138/24), (U 142/9), (GYA 45/2), (GYA 71/30), (GYA 72/30), (GYA 101/4), (GYA 108/22), (İLKÖ 61/22), (İLKÖ 66/19), (İLKÖ 106/28), (İLKÖ 202/28)

kal-: 3. Konaklamak.

Bir hafta kadar kalmışlardı orda. (ÇÖ 23/25)

(ÇÖ 69/30), (ÇSBÖ 14/20), (ÇSBÖ 45/27), (ÇA 18/3), (ÇA 83/26), (K 22/3), (K 22/31), (K 23/4), (K 74/28), (H 27/11), (H 90/28), (H 116/6), (H 131/7), (H 135/7), (H 141/27), (AYÇ 84/19), (T 77/1), (GYA 49/5), (İLKÖ 82/21)

kal-: 4. Yaşamak.

Öbür kız evlidir, şimdi bir çocuğuyla konuk olarak babasının yanında kalmaktadır. (ÇÖ 30/13)

(ÇSBÖ 58/5), (ÇSBÖ 68/8), (ÇSBÖ 74/11), (K 31/23), (H 81/1), (H 129/25), (T 33/8), (U 121/13), (GYA 14/5), (GYA 42/2), (GYA 42/24)

kal-*: Durmak, gitmemek.

– Seni kovdum belleme kızım, kara yazgılım, dedi, o kadar acele değil, öğleye de kal, öğleye domatesli bulgur aşı pişireceğim senin için, istersen akşama kadar kal. (ÇÖ 80/15), (ÇÖ 80/16)

(ÇÖ 89/25), (ÇSBÖ 45/23), (ÇSBÖ 45/25), (ÇSBÖ 45/25), (ÇSBÖ 137/29), (ÇA 32/9), (İÖ 224/21), (U 75/21), (U 86/15), (GYA 23/17), (KP 66/4)

kal-*: Düşmek, üzerine vazife olmak.

Babam, bacımı dövdüm diye beni ahıra kilitledi “sana mı kaldı ulan onun terbiyesini vermek?” diyerek. (ÇÖ 88/5)

(ÇA 33/18), (ÇA 34/25), (ÇA 55/24), (ÇA 87/29), (T 15/26)

kal-: 13. Bir işi belli bir noktada bırakmak.

Hey şef biraz buz mu getirecektin ne bize neyse nerde kalmıştım herif de kalabalığın içinde şaşkın şaşkın bakınıp duruyordu da biri kolundan tutup silkelemiyordu yakasına yapışıp suratı budur diye tosladım tam orta yerine sendeleyip düştü (ÇA 84/8)

kal-*: Bir şeye, bir fiile, bir duruma bağlı bulunmak.

Bundan sonrası yumurtaların üstünde sabırla yatmaya kalmıştır. (İÖ 240/4)

kalabil-: Kalma ihtimali bulunmak.

“Biraz daha kalamaz mısın?” diye sordu Sadık “yemeği birlikte yedik dışarıda”. (ÇSBÖ 95/14)

(H 81/1), (H 138/16), (İÖ 137/17), (GYA 23/15), (GYA 42/29), (GYA 51/1), (KP 29/5)

kalakal-: 2. Güç durumda kalmak.

Umutsuzca kalakaldı oracıkta. (HI 30/16)

(HI 57/30), (HI 91/18), (ÇÖ 12/4), (ÇA 53/12), (DAK 72/8)

kalakal-: 1. Bir şey veya durum karşısında şaşırarak.

Bir yerlerden ince bir su şırıltısı duyar gibiydi, ne var ki bu yakınlarda şırıltıyla akan bir dereciğin bulunmadığından emindi, kuyunun suyuysa şırıldamazdı ve kışın bu suyu kullanmazlardı, kuyunun çıkışı en son geçen yaz sonunda kullanıldığı o haliyle bakımsız ve terk edilmiş kalakalmıştı. (DAK 37/32)

(K 31/4), (K 110/4), (AYÇ 32/25), (T 19/29), (T 21/20), (İÖ 20/19), (İÖ 37/14), (İÖ 231/15), (U 42/23), (U 67/4), (İLKÖ 104/24), (İLKÖ 109/2), (İLKÖ 149/7), (İLKÖ 149/12)

kalaylatıl-:** Kalaylatma işi yapılmak.

Aynaların, camların her gün tozu alınır, kaplar yeniden, yeniden kalaylatılır, boruların kurumları temizlenir, kış başlarında tavanın kâğıtları değiştirilir, ama bunlar, bir yabancının gözüne batacak değişiklikler değildir. (ÇÖ 29/29)

kalbi sıkış-: Yüreği sıkışmak; kalp atışları düzensiz olmak, sıkıntı duymak.

Eskiden, Şehmuz da giderdi çapaya, ama birkaç yıl önce gelen o bilinmedik hastalıktan sonra tez yorulur olduğundan artık çapaya falan gidemiyordu, kalbi, hemencecik sıkışıyor, eli ayağı tutmaz oluyordu. (ÇSBÖ 12/26)

kaldırabil-: 1. Kaldırma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ulan eteğini kaldıramıyor musun dedi Melek eteğini kaldır da çöydür şu duvarın dibine destur de (ÇA 147/15)

(İÖ 168/17), (İÖ 207/12), (İÖ 207/13)

kaldırıl-: Kaldırma işi yapılmak.

Üstünden yorganı kaldırılmıştı. (ÇÖ 12/24)

(DAK 27/8), (DAK 75/11)

kalın-: Kalma işi yapılmak.

Nasıl temiz kalınırdı? (U 30/6)

kalp dur-:** Kalmayı, bulunduğu durumu korumayı sürdürmek.

Kafasının dağınıklığı orada kalp durmamıştı: her adımında bu derbederliği duyumsuyordu. (K 61/2)

kalk-*: Genişlemek, kabarmak, şişmek.

Soluk alırken burun delikleri fişiltıyla inip kalkıyor. (HI 75/18)

(GYA 116/31)

kalkabil-: 1. Kalkma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Elimde bulgur var şimdi kalkmam dedi Sultan beklesin biraz (ÇA 147/10)
(GYA 115/13), (İLKÖ 165/21)

kamaştır-: Kamaşmasına neden olmak.

Ön kaportanın nikelajından yansıyan çeliksi bir güneş ışını gözünü kamaştırdı. (H 98/21)

(U 24/2), (U 60/16)

kamburu çık-: 3. Eğilerek yapılan işler için çok çalışmış olmak.

Babam, köşede kamburu çıkmış, duvara güçlkle yaslanarak duruyordu.
(HI 47/29)

kan-: 3. Bir gereksinimini, bir isteğini yeteri kadar karşılamış olmak, doymak.

Birkaç avuç içti, kanmadı, ama daha çok içersem şişerim diye düşünerek kendini tuttu. (ÇSBÖ 17/24)

kana-: 1. Vücudun herhangi bir yerinden kan akmak, kan gelmek.

Çok kanamış mı bak bakalım (ÇA 43/13)

(H 101/16), (H 106/1), (U 119/4), (İLKÖ 118/30), (İLKÖ 119/4),
(İLKÖ 119/6)

kanatıl-: Kanatma işi yapılmak.

Bitmek bilmeyen karanlık, farların önünde keskince ikiye biçiliyor, oyuluyor, sürekli olarak karanlığın uçları kanatılıyordu. (H 145/9)

kanayabil-:** Kanama ihtimali veya imkânı bulunmak.

Kurumaya yüz tutmuş ama gene de kanayabilirdi. (İLKÖ 119/2)

kandırabil-: 1. Kandırma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Artık beni kandırılmaz. (HI 85/16)

(ÇA 105/28), (K 64/26)

kanırtil-:** Bükülüp zorlanarak yerinden oynatılmak.

Kapının anahtar deliğine bir anahtar sokuldu, iki kez çevrildi, kapının tokmağı aşağı doğru kanırtildi ve kapı açıldı, kâtibin, buyrun, diyen sesini tanıdı: adam, kâtibi alıp getirmişti demek. (K 16/15)

kanıtlayabil-: 1. Kanıtlama ihtimali veya imkânı bulunmak.

O suyun gerçek olduğunu bundan daha sıkı bir kanıtla başka ne kanıtlayabilir? (İÖ 232/16)

kapana düşürül- (veya kıstırıl-):** Hile yapılarak yakalanmak.

Gene dışarıdaydı kapana kısıtılmış gibi dönenip duruyordu aynı sokakları umutsuz bir içgüdüyle birkaç kez Fahriye uğramayı geçirdi aklından ama her seferinde de bilemediği çözümleyemediği nedenlerle caydı bundan bütün niyetlerden yoksun yüreğinin değil yalpa vuran ayaklarının sürüklenişine uyarak Arkbaşı'na doğru yürümeye başladı ama gidecek yeri yoktu orda kırların ortasında yıkılıp kalmaktan korktu olumlu bir korku değil bilincine işlemeyen niteliksiz bir korku o zaman yönünü değiştirdi yeni asfaltlanmış bir yoldan şehrin yukarı kesimlerindeki bahçeliklere doğru yürümeye başladı yolun aşağı yanında kalan ve daracık bir vadiye doğru yayılan bahçelerin ağaçları ayışığının solgun parlaklığında yekpare bir örtü gibi dalgalanıyordu ve canlı bir nesnenin çıkardığı sesler halinde garip hışırtılarını gökyüzünün karanlık boşluğuna doğru salıyordu (ÇA 30/10)

kapana-: 1. Kapalı duruma gelmek.

Kapıya doğru sendelemeğe çalıştım. Ama o da kapandı artık, kapandı. (HI 43/13)

(HI 119/11), (ÇÖ 11/9), (ÇÖ 32/6), (ÇÖ 32/10), (ÇÖ 38/30), (ÇÖ 84/7), (ÇSBÖ 88/28), (K 13/15), (K 39/9), (K 39/18), (H 71/22), (H 86/11), (H 106/8), (H 125/10), (İÖ 208/10), (GYA 42/3), (GYA 67/16), (GYA 68/20), (GYA 104/4), (KP 30/26), (KP 77/4), (KP 99/24), (KP 99/24), (KP 99/26)

kapana-: 2. Dışarı ile ilişkisini kesmek.

Kışınsa, burası bütün dünyaya kapalıdır, bütün bütün kendi içine çekilir, hiç bir canlılık belirtisi göstermeden açıklıkla, ölüm korkusuyla boğuşarak, her hangi bir umudu çoğu zaman beklemeyerek, hırçın, acımasız bir soğukun baskısında bahara ererdi. (ÇSBÖ 7/18)

(GYA 39/4), (GYA 39/11)

kapatabil-: 1. Kapatma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Sakalları, avurtlarının çökmüşlüğü kapatabilirdi. (ÇSBÖ 13/13)

(ÇSBÖ 17/23)

kapatıl-: 1. Kapatma işine konu olmak veya kapatma işi yapılmak.

Kırık camlar, gazete kâğıtlarıyla yapıştırılıp kapatılmıştır. (ÇÖ 29/24)

(ÇÖ 62/28), (ÇA 53/6), (K 63/16), (T 119/3), (İÖ 155/26), (U 18/7), (İLKÖ 33/6), (KP 12/7)

kapla-: 2. Çepeçevre sarmak, kuşatmak, örtmek.

Ak sakalları, uzamış, entarisinin üstünden bütün göğsünü kaplamıştı. (HI 17/14)

(HI 123/17), (ÇÖ 15/16), (ÇÖ 36/28), (ÇÖ 50/14), (ÇA 15/16), (ÇA 106/10), (ÇA 125/5), (İÖ 118/2), (İLKÖ 51/19), (İLKÖ 55/19), (İLKÖ 151/5)

kaplan-: Kaplama işi yapılmak.

Alnı ter zerreleriyle kaplanmıştı. (ÇÖ 11/22)

(İLKÖ 95/5), (İLKÖ 122/7)

kaptır-: 1. Bir şeyin ele geçirilmesine, kapılmasına yol açmak.

Öyle beleş kaptırmayacağım, yağma yok, ne onu, ne de kendi canımı. (ÇSBÖ 42/7)

(ÇSBÖ 54/19), (U 105/26)

kaptır-: 2. Vücudun herhangi bir organı, bir kaza sonucunda makine tarafından ezilmek veya koparılmak.

Kollarını ne güzel makinelere kaptırırlarmış. (DAK 11/26)

kaptırabil-:** Ele geçirilme, kapılma ihtimali bulunmak.

Kendimi kurtlara kaptıramam. (ÇSBÖ 54/14)

(K 105/7)

karalan-: 1. Karalama işi yapılmak.

Kâğıdın bir köşesine Yakup'un hikâyesini düşünüp bir biçime sokarken çizdiğim içinden ok geçmiş yürek resimlerinin altları solucana benzeyen çizgilerle karalanmıştı. (İLKÖ 143/15)

karart-: 2. Karanlık duruma getirmek.

Ama karşıdan vuran ışık harfleri kararttı. (HI 93/17)

(DAK 40/12), (AYÇ 66/14), (T 51/15), (T 93/13), (İÖ 121/20), (İÖ 189/18), (U 90/25)

karış-: 1. İki veya ikiden çok şey bir araya gelip birbirinin içinde dağılmak, birbirinin içine girmek.

Karanlık ve upuzun bir koridoru yürüyorum gibi ve her şey birbirine karışmış da bütün o kırıksıklıkların arasında adımımı nereye basacağım diye düşünürken ben yürümüyorum da kapı yaklaşıyor, çıt diye bir sesle donuk bir ampul sofayı aydınlatıyor ve çocuğun önünden geçip içeri giriyorum. (HI 87/10)

(ÇSBÖ 37/4), (ÇSBÖ 78/2), (ÇSBÖ 122/18), (ÇA 88/11), (K 39/3), (K 89/7), (H 18/4), (H 34/3), (AYÇ 22/7), (AYÇ 22/26), (AYÇ 36/30),

(AYÇ 86/21), (AYÇ 87/28), (T 95/1), (T 98/28), (T 105/6), (T 115/20), (İÖ 25/32), (İÖ 85/3), (İÖ 191/9), (İÖ 223/27), (U 11/2), (U 32/14), (U 119/27), (GYA 86/14), (GYA 104/25), (İLKÖ 49/7), (İLKÖ 95/6), (İLKÖ 191/11), (KP 39/4)

karışabil-: Karışma ihtimali ve imkânı bulunmak.

... o zaman işler karışabilir, sorular üst üste yığıldıkça, oranın yerlisi geçinenin de oralı olmadığı açığa çıkar... (T 32/15)

(İÖ 210/10)

karıştırıl-: Karıştırma işi yapılmak.

Mahremiyetin alanıyla aleniyet birbirine iyice mi karıştı, karıştırıldı? (İÖ 25/32)

karşı karşıya gel-: 1. Birden karşılaşmak.

Orada yeniden karşı karşıya geldiler. (AYÇ 79/21)

(T 62/22), (İÖ 119/15), (İÖ 233/20)

karşılaş-: 1. Bir kimseyle veya bir şeyle karşı karşıya gelmek.

Bakışlarımız karanlığın kırıştığı bir yerde karşılaştı. (HI 20/19)

(HI 30/30), (HI 41/7), (HI 52/16), (HI 53/5), (HI 105/3), (ÇÖ 9/3), (ÇÖ 10/23), (ÇÖ 12/5), (ÇÖ 62/6), (ÇÖ 79/32), (ÇÖ 85/19), (ÇSBÖ 39/31), (ÇSBÖ 134/3), (ÇA 97/9), (ÇA 120/19), (ÇA 123/8), (DAK 57/15), (DAK 78/13), (DAK 78/15), (DAK 82/30), (K 9/25), (K 54/11), (K 93/12), (K 101/8), (K 104/6), (H 7/18), (H 17/7), (H 49/5), (H 74/24), (H 88/28), (H 131/15), (H 141/13), (H 146/26), (AYÇ 32/17), (AYÇ 54/27), (T 62/11) (T 73/9), (İÖ 14/4), (İÖ 84/2), (İÖ 104/23), (İÖ 118/8), (İÖ 137/2), (İÖ 143/18), (İÖ 159/3), (İÖ 197/6), (İÖ 202/8), (İÖ 222/16), (U 35/11), (U 71/5), (U 74/12), (U 75/29), (U 105/11), (U 110/3), (GYA 45/11), (GYA 108/6), (İLKÖ 37/12), (KP 7/4), (KP 7/12), (KP 65/10), (KP 71/17)

karşılaşabil-: Karşılaşma ihtimali veya imkânı bulunmak.

birileriyle de karşılaşabiliyordu insan ve diyordu ki ona: arkadaşım başboşlardan mısın sen de öyleyse işte git (K 90/8)

(T 38/14)

karşılaşıl-:** Karşılaşma işine konu olmak.

Eğer orada bir tanıdıkla karşılaşılsa, o soru kaçınılmaz olarak sorulurdu: “Hayrola?” (GYA 102/25)

karşılaşılabil-:** Karşılaşılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Onunla dolambacın herhangi bir yerinde, herhangi bir rastlantıyla karşılaşılabildi. (T 38/22)

(İÖ 193/27)

karşılık bul-:** Cevap verilmek, yapılane karşı bir hareket, tepki ortaya konmak.

... “bırakın şu orospu çocuğunu bana!” diye tehditler savuruyor ve tehditleri başka tehditlerle karşılık buluyordu... (T 23/20)

kasıkları birbirine geç-:** Çok zayıfladığı vücudundan belli olmak.

Zayıflıktan kasıkları birbirine geçmişti. (İÖ 49/17)

kaşarlan-: 1. Bir işte, bir konuda ustalaşmak çok deneyim kazanmak.

Ama kadın bu konularda kaşarlanmıştı: kimin girdiğini, kimin çıktığını günün her saatinde, nasıl bir deneyimle ve nasıl bir yöntemle, bilinmez, denetliyordu. (H 31/15)

katıl-(I): 1. Katma işi yapılmak.

Sarılan ipliklerin düzenliliğine artık bilinç katılmamaktadır. (ÇÖ 38/10)

(İÖ 174/15)

katıl-(II): Aşırı derecede gülme, ağlama, gıdıklanma, korkma vb. tepkiler sırasında, solunum kaslarının kasılmasından dolayı soluk kesilmek.

... o yineleme ânında durdu, dondu, katıldı.. (T 86/14)

katılabil-: Katılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Belki kendisi de bir ara onlara katılabilirdi. (H 30/1)

katlan-: 1. Katlama işi yapılmak.

Ayağa kalktı cebinden para destesini çıkarmaya savaştı başı aniden dönmeye başladı anlaşılmayan bir şeyler söylenerek oturdu yerine göz ucuyla o iki kişiye baktı o sırada garson onlarla ilgileniyordu sırtarak baktı onlardan yana ama artık görmüyordu pis bir sırtış takılıp kalmıştı sanki dudaklarının kenarına başı gitgide daha hızlı dönüyordu biraz sonra garson buruşuk bir kâğıt uzattı dört ucundan katlanmıştı kâğıt (ÇA 89/3)

katlandır: Katlanmasını sağlamak.

Pis, ağır, yoğun koku suyun üstünde somutlaşmıştı sanki, halkalar halinde, sahilin her iki yakasında sıralanmış yoksul evlerin, o yoksul evlerden daha kirli, daha bakımsız, daha karanlık, daha kara görünen kocaman, çirkin fabrikaların üstünde amansız bir ağırlıkla çökmüştü, yanmış kömür kokusuyla karışan deniz yosunu ve lağım kokusu hafif bir rüzgârla ta sokakların içine değin yayılıyordu,

beri yandan, hemen kıyıda yer alan tabakhanenin kokusuyla karşı kıyıdaki mezbahanın koya dökülen artıkları bu yörede doğallaşmış, kendine özgü kokuyu besliyor, katlandırıyor, yörede yaşayan insanlara o yörede yaşamamanın kaçınılmaz bir payı olarak sunuyor, daha önce orada yaşamamış olmalarının bir kefareti gibi yüklüyordu: bu da, doğanın o yörede yaşayanlara istihzalı bir armağanıydı, kıyının her iki yanına kurulmuş kahvelere, gazinolara hiç karşı koymadan gelirlerdi çünkü, bu kokuya aldırılmazlardı, öyle ki, bu koku, alıştıktan sonra onlar için yörenin vazgeçilmez bir parçası bile olmuştu. (ÇSBÖ 120/30)

kavrul-: 1. Kavurma işi yapılmak.

Yamacın eteklerine düzgün olmayan aralıklarla serpilmiş evler sıcaklığın altında kavruluyor, damların saçaklarından sarkan kamışların arasından göz aldatıcı ışıklar yansıyor, oralarda sanki parlak dumanlar yakamozlanıyordu. (ÇSBÖ 9/22)

(T 66/27), (KP 66/20)

kaybet-: 1. Yitirmek.

Bir daha hiç bulamamacasına sevgili oyuncaklarını mı kaybetmişti? (HI 51/17)

(HI 72/15), (HI 114/21), (ÇA 89/14), (GYA 76/2), (GYA 132/5), (KP 27/13)

kaybet-: 2. Bir işte, bir uğraşta başarısızlığa uğramak; yenilmek (II).

İnsanlar kumar oynuyor ve kaybediyor. (H 60/30)

(GYA 43/29), (GYA 75/15), (GYA 78/20), (GYA 81/23)

kaybol-: 2. Görünür olmaktan çıkmak, görünmez olmak.

Tavan kemerlerle yapılmış kubbelerle küçüle küçüle uzuyor, son tarafı da karanlıkta görünmeyen bir noktada kayboluyordu. (HI 41/10)

(HI 84/32), (HI 118/6), (ÇÖ 80/26), (ÇA 12/25), (ÇA 16/3), (ÇA 21/19), (ÇA 38/7), (ÇA 44/30), (ÇA 45/11), (ÇA 58/12), (ÇA 64/3), (ÇA 72/15), (ÇA 72/22), (ÇA 80/11), (ÇA 93/30), (ÇA 114/10), (ÇA 156/12), (DAK 9/18), (DAK 51/6), (DAK 68/4), (DAK 86/30), (DAK 87/26), (K 5/8), (K 5/18), (K 14/11), (K 39/11), (K 110/1), (H 110/12), (H 123/10), (H 123/11), (H 125/3), (H 127/20), (H 131/20), (AYÇ 80/22), (AYÇ 81/8), (AYÇ 81/10), (İÖ 40/14), (İÖ 101/10), (İÖ 147/7), (U 91/2), (GYA 41/20), (GYA 90/18), (GYA 91/22), (GYA 101/16), (GYA 104/23), (GYA 106/18), (GYA 120/19), (GYA 130/30), (İLKÖ 49/2), (İLKÖ 72/25), (İLKÖ 104/29), (İLKÖ 106/30), (İLKÖ 118/10), (İLKÖ

118/20), (İLKÖ 135/13), (İLKÖ 138/25), (İLKÖ 138/26), (İLKÖ 149/21), (İLKÖ 154/21), (İLKÖ 158/13), (İLKÖ 167/1), (İLKÖ 196/14), (İLKÖ 196/16), (KP 23/8), (KP 48/21)

kaybolup git-:** Kısa sürede kaybolmak.

Kalabalık şuraya buraya, ikişer üçer kişilik kümeler halinde, kimi yaya, kimi taksiyle kaybolup gitti. (GYA 73/20)

(İLKÖ 149/14), (İLKÖ 152/10), (İLKÖ 194/15), (İLKÖ 200/21)

kayboluver-: Çabucak kaybolmak.

Ama bir gölge gibi o anda kayboluverdi. (HI 108/21)

kaydedebil-: Kaydetme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Özür dilerim, kaydedemem, diyor. (GYA 86/10)

kaydırabil-: 2. Kaydırmaya gücü yetmek.

Azıcık sağa sola bakmayı denese, elini birazcık sağa doğru kaydırabilse, aranan sevgiliye dokunabilecekti. (U 44/18)

kayıp dur-:** Kayma işini sürdürmek, kaymaya devam etmek.

Yağmur suyunun incecik selleri âşışın boynundan aşağıya incecik derecikler hâlinde kayıp durur. (KP 84/16)

kayna-: 2. Yiyecek, içecek fokurdayacak derecedeki suda pişmek, haşlanmak:

O sırada tarçın kaynamıştı. (ÇSBÖ 24/20)

(ÇSBÖ 94/30), (H 72/22), (İLKÖ 205/6)

kayna-: 9. Çok miktarda bulunmak.

“Gene kaynıyorlar, dedi annesine, bir bizimle olmaz ki, apartmanı tümünden ilaçlamak lazım, yoksa gene gelirler, zaten de gelmişler.” (AYÇ 49/31)

kayna-: 3. Yerden çıkmak.

Her yanından pınarlar kaynar. (İÖ 125/8)

kaynaklan-: 2. Kaynağını bir yerden veya bir şeyden almak, bir yere veya bir şeye dayanmak.

Aslında, onu korkutan şey, öyle savaş korkusu gibi, o, ne zaman bir bombayla havaya uçurulacağım korkusu gibi, dehşet verici durumdan ve böyle bir soyluluktan kaynaklanmıyor. (İÖ 82/14)

kaynaş-: 1. Ayrılmayacak bir biçimde birleşmek.

Bulutların arasından süzülen kirli bir ışının içinde milyonlarca, milyarlarca toz zerresi kaynaşiyor: peki onlar nerden geliyor? (T 7/6)

kaynatıl-: Kaynatma işi yapılmak.

Bulgur kaynatılacaktı. (DAK 54/22)

(DAK 56/13)

kaza geçir-: Can ve mal kaybına veya zararına neden olan kötü bir olayla karşılaşmak.

“Şeyyy” dedi, ama arkasını getiremedi, nasıl soracağını bilemedi, hastabakıcı omuz silkip geçti, bereket versin başka bir görevliyle karşılaştı, ona: “Bir yaralı...” dedi, durdu: “Sanıyorum bir trafik kazası geçirmişti...” (T 62/12)

kazan-: 2. Olumlu, iyi bir sonuç elde etmek.

Kazandın. (ÇÖ 64/5)

(DAK 18/3), (H 147/12)

kazan-: 4. Edinmek, sahip olmak.

Olgu, sözcüğe vurulunca bilinç kazandı. (ÇSBÖ 83/7)

(ÇSBÖ 121/31), (ÇSBÖ 130/15), (H 149/18), (GYA 59/1)

kazan-: 8. Yenmek, galip gelmek.

Vardığı kararı açıklayıp açıklayamayacağını bilemiyordu son ana kadar, ama bekliyordu, birşey yapması gerektiğini biliyordu: ya yenilmiş olarak eve dönecekti, ya kazanacaktı, yenilmiş olarak eve dönmenin utancını bir kez daha yaşamak istemiyordu, çünkü o zaman halasının korktuğu şeyin başına geleceğine, bunu bilerek, isteyerek kendi başına yapacağına içgüdüsel bir kesinlikle inanıyordu ve asıl bu inanç kendisini korkutuyordu. (ÇSBÖ 105/2)

(DAK 85/22), (T 34/10), (T 34/11), (T 34/12), (T 34/13), (T 34/25), (U 105/27), (GYA 28/10), (GYA 92/15)

kazan-: 1. Kazanç sağlamak.

Marya kazanacak ya! (GYA 42/31)

(GYA 60/11), (GYA 60/19), (GYA 61/1), (GYA 61/5), (GYA 75/13)

kazdığı çukura (veya kuyuya) kendisi düş-: Başkası için hazırladığı kötülüğe kendisi uğramak.

O adam da kendi kazdığı kuyuya düşüyor. (ÇÖ 39/15)

kazıl-: Kazma işi yapılmak.

Demek mezar kazılıyordu. (K 77/10)

(AYÇ 63/18)

kazın-: 2. Kazıma işi yapılmak.

Birileri hastalanmaya hazırlanıyor: bir pikniğe gidiliyor, işe gidiliyor, bir pasajdan geçiliyor, hızla gelen bir otomobilin önünden kaçılıyor, bir kağıt imzalanıyor, bağ kazınıyor, telefon ediliyor, zil çalıyor: bir paydos zili, bir telefon zili, bir kapı zili, bir bisiklet, teneffüs.. biri hasta olmaya hazırlanıyor. (GYA 12/7)

(birini veya bir şeyi) kendi hâline bırak-: İlgilenmemek, karışmamak.

Kendi hâline bıraktım. (İLKÖ 143/1)

(biri veya bir şey) kendi hâline bırakıl-:** İlgilenilmemek, karışılmamak.

Her şey kendi hâline bırakılmış, hayatlarından memnun veya şikâyetçi durup durmaktalardı. (İLKÖ 52/18)

kendinden geç-: 3. Uykuya dalmak, uyuyakalmak.

Yorgunlukla kendimden geçtim. (HI 39/4)

(ÇÖ 14/14), (H 35/31), (H 120/12), (AYÇ 88/13), (İÖ 114/34)

kendinden geç-: 1. Bilinci işlemez olmak, kendini kaybetmek, bayılmak.

Ucu bir yerden kıvrılıp bükülmüş olmasa, sonra da bu büküntüden insanı şaşkınlığa uğratan cam kırıkları gibi sağa sola yalpa vura vura dağılan yorgun solukluğu içinde ay ışığı yerdeki kilim eskisinin üstündeki açılmış iri kocaman beyaz gül dalının üstünde şöyle belirsiz bir duraklama geçirerek konuklamasa oda söz götürmez bir karanlıkla gırtlığına değin batmış boğulmuş kendinden geçmiş - gün sanki bir daha hiç dönmeyecek bu pencereyi. (HI 55/8)

(HI 99/6), (ÇÖ 13/19), (ÇSBÖ 40/6), (ÇSBÖ 102/28), (ÇSBÖ 109/22), (DAK 78/5), (DAK 90/23), (AYÇ 51/26), (AYÇ 67/13), (AYÇ 80/21), (T 47/16), (T 47/17), (T 90/17), (T 90/23), (İÖ 45/5), (KP 20/29)

kendine gel-: 1. Ayılmak.

Bir sarsıntıyla kendine geldi. (HI 30/17)

(HI 98/7), (HI 120/8), (HI 124/16), (ÇÖ 9/12), (ÇÖ 10/18), (ÇÖ 25/30), (ÇÖ 68/11), (ÇÖ 93/17), (ÇSBÖ 24/3), (ÇSBÖ 24/7), (ÇSBÖ 24/17), (ÇSBÖ 25/1), (ÇA 73/30), (K 28/12), (K 28/27), (H 34/26), (AYÇ 32/8), (İÖ 110/8), (GYA 118/8), (İLKÖ 104/24)

kendini bırak-: 3. Gevşek, rahat bir biçimde kalmak.

Bıraksa kendini.. (ÇÖ 8/13)

(ÇSBÖ 85/16), (K 31/14)

kendini bul-: 3. Kendine gelmek.

Adam, gözden yitirdiği sevgilinin ardından onu bulma umuduyla hızlı adımlarla yürürken orada birden kendini buldu: hiçbir şeyin farkında olmadan, gözleri caddenin görünmez noktasına çakılı olarak git gide hızlanan adımlarla o kör noktaya ulaşmak isterken... (U 44/7)

kendini göster-: 2. Ortaya çıkmak, belirtmek.

Gene de geride o unutulmaz görüntü kendini gösterecekti: yağmurlu camın arkasında ıslak gözler... (U 51/15)

kenetlen- 1. Kenetleme işine konu olmak.

Yokuşun başındaki küçük açıklığa karşı sokak yukarılara doğru gittikçe daralır ve bir yerde evler birbirine iyice kenetlenmiştir. (HI 82/20)

(K 16/4), (H 102/5), (T 26/7), (İÖ 119/16), (U 115/18), (U 136/15)

kepaze ol-: Gülünç veya utanılacak duruma düşmek.

Kaçamasa kepaze olacaktı. (U 113/27)

kesebil-: 1. Kesme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ne ettikse ağrıyı kesemedik. (ÇÖ 58/26)

(T 16/8), (GYA 36/30), (İLKÖ 39/27)

kesil-: 2. Bitkin duruma gelmek, gücü, takati kalmamak, çok yorulmak.

Yüzüm soğuktan kesilmiş. (HI 39/12)

(HI 46/17), (ÇSBÖ 41/14), (ÇA 86/7), (K 31/1), (H 136/10), (İLKÖ 180/21), (İLKÖ 202/27)

kesil-: 14. Yoksun kalmak.

Güçten, istekten kesildim. (HI 112/11)

kesil-: 5. Sona ermek.

Bir zaman sonra sesler iyice kesildi. (HI 112/29)

(HI 118/31), (HI 118/32), (ÇÖ 18/17), (ÇÖ 44/15), (ÇSBÖ 48/14), (ÇSBÖ 119/25), (ÇSBÖ 138/21), (ÇA 37/12), (ÇA 44/10), (ÇA 137/26), (ÇA 139/5), (DAK 33/30), (DAK 69/1), (DAK 83/18), (H 19/7), (H 45/5), (H 64/24), (H 150/18), (AYÇ 11/11), (AYÇ 22/27), (AYÇ 77/7), (T 34/16), (T 58/25), (T 85/13), (T 87/3), (İÖ 45/4), (İÖ 45/21), (İÖ 45/31), (GYA 88/2), (GYA 106/10), (GYA 116/19), (İLKÖ 96/16), (İLKÖ 112/10), (İLKÖ 119/21), (İLKÖ 151/17), (İLKÖ 159/15), (İLKÖ 167/11)

kesil-: 3. Gibi olmak, benzemek, dönmek.

Yüzleri bembeyaz kesilmiş, eşyalaşmış bir hareketsizlikle durmuş, yangın yerini seyrediyorlar, hiç olmazsa kurtarabildikleri öteberilerini bekliyorlardı. (HI 124/29)

(ÇA 144/3), (GYA 44/17), (İLKÖ 97/15), (İLKÖ 124/29), (İLKÖ 130/6)

kesil-: 1. Kesme işi yapılmak, katolunmak.

Arkandaki ağaç kesilmemişse eğer, kurumuştur. (İÖ 63/7)

(İLKÖ 37/12), (İLKÖ 38/11), (İLKÖ 104/15)

kesil-: 7. Akım gelmez olmak.

Işıklar birden kesilir ve ilk şok: her şey birden kararır, ne yön kalır, ne yön duygusu. (İÖ 69/6)

kesil-: 6. Akmamak.

Çünkü yazın aşırı sıcaklarında bu görünen suların çoğu kesilir. (İLKÖ 99/11)

kesiliver-: Ansızın kesilmek.

Servilerin tepesindeki servilerin cıvıldaşması da nerdeyse birdenbire kesilivermişti. (DAK 91/9)

kesintiye uğra-: Bir süre için durmak.

Deniz, zift gibi yoğun, karanlık, sonsuz uzayıp gidiyor ve hiç bir kesintiye uğramıyordu. (H 92/20)

kesiş-: 1. Birbirini kesmek.

Nereden geliyorlar, nereye gidiyorlardı, yolları nerede kesişmişti, hiçbir şey bilmiyordu. (U 20/9)

kestir-: 5. Kısa bir süre uyumak, şekerleme yapmak.

Ben de biraz daha kestiririm, dedim. (GYA 41/19)

(GYA 82/11)

keşfedil-: Keşfetme işi yapılmak.

Sevgi, hayır, topraktan çıkan ağaç ve o ağacın meyvesi gibi bir şey değildir: onun kökü insanın kendinde bulunur, onun varlığı bir kez keşfedilirse de, o, orada, olgunlaşmış olarak keşfedilir. (K 73/13), (K 73/14), (KP 43/12)

kılını (bile) kıpırdatma- (veya oynatma-): Bir iş, olay veya durum karşısında ilgisiz kalmak, en küçük bir tepki göstermemek.

Onları ölüme sevk eden kişi ise kılını kıpırdatmıyor, vicdan azabı duymuyor. (İÖ 88/19)

(İLKÖ 201/16)

kımıldanabil-:** Kımıldanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Çarşafın altındaki de kımıldamadan (sanki kımıldanabilirmiş...) öylece duruyordu. (İLKÖ 116/12)

(İLKÖ 159/14), (İLKÖ 172/23)

kımıldayabil-: 2. Kımıldamaya gücü yetmek.

Şadi, “Tez ulan, haydin!” diye acele ediyor, fakat kendisi de şaşırılmış, yerinden kımıldayamıyordu. (ÇÖ 51/31)

(İÖ 219/14)

kınan-: Kınama fiiline konu olmak, ayıplanmak.

Çünkü bir erkek için, kadınıyla birlikte yola çıkmış olmak kınanmasa da, erkek bakımından nedense hoş gidecek bir şey de sayılmazdı. (GYA 104/12)

kıpırdatıl-:** Kıpırdatma, yerinden oynatma işi yapılmak.

Komşunun duvarına dayalı dam merdiveni: yıllardı yerinden kıpırdatılmamış. (DAK 28/17)

kıpırdayabil-: 2. Kıpırdamaya gücü yetmek.

Bütün tüylerinin dimdik ayağa kalktığını hissetti, yerinden kıpırdayamadı, korkudan dönüp bakamadı. (ÇSBÖ 119/6)

(ÇA 74/11), (ÇA 95/21), (ÇA 151/12), (H 41/24), (AYÇ 37/16)

kırabil-: 1. Kırma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Sadık, ziyaretlerini gerginliğini yitirmeyen bu hava içinde yapıyordu ve kurallara bağlıymış gibi duran o sıkı ölçülülüğü, o soğumuş dostluk havasını kıramıyordu, özellikle Şermin’in babasıyla olan durumu bu niteliğini hiç yitirmedi, dahası, bu ölçülü durum gitgide daha sıkıntılı kurallara bağlandı, aralarında görev ilişkisi olan birbirine yabancı iki memur gibiydiler, görevleri arasında sanki kendilerine havadan sudan konuşmak da yasaklanmıştı. (ÇSBÖ 124/23)

kırıl-: 1. Kırma işine konu olmak, bir veya birçok parçaya ayrılmak.

Hayatı, değer verdiği bir yerinden kırılmıştı sanki. (HI 112/23)

(ÇÖ 8/16), (ÇA 98/11), (H 110/15), (T 52/23), (İÖ 228/1), (U 73/14)

kırış-: 1. Bir yüzeyin düzgünlüğü bozulmak, kırışık oluşmak.

Kız bir anda ne demek istediğini anlamadı onun yüzü tedirgin bir büzülüşle kırıştı (ÇA 24/22)

kırpış-: 2. Işık yanıp söner gibi olmak.

Mangalda nar kırmızısı korlar kırpışıyor. (HI 72/27)

(HI 101/16)

kırpış-: 1. Göz kapakları çok ışıktan sık sık kırpılmak.

Kapıda beni görünce çakır gözleri şaşkın. Kırpıştı. (HI 86/11)

(HI 86/13), (HI 97/28), (HI 98/2), (ÇA 149/19)

kırpışıp dur-:** Kırpışmaya devam etmek, sürekli kırpışmak.

Ejder elleriyle yüzünü kapatmış tortop olmuş kıpırdamadan öylece kendi derin içine doğru büzülüp düğümlenmiş karısını sarımsıya ondan bir cevap koparmaya çabalıyordu çaresiz umutsuz bir hareketle kadının bileklerini tutup kaldırdı yüzünden yarı karanlıkta parlayan bir çift umutsuz parlak bir şey söyleyemeyen göz kırpışıp durdu (ÇA 37/27)

kıştırıl-: Kıştırma işi yapılmak.

Öyle bir densizlikle kıştırıldım ki, kuytulara yakınlıkların, bu kıskaç karşısında suspus olmasına çıldırıyorum. (İÖ 30/4)

(İÖ 55/6)

kıvrın-: 1. Ağrı, sancı gibi bedensel veya korku, heyecan gibi ruhsal nedenlerle vücut eğilip bükülmek.

Solucanlar gibi kıvrınıyor eşya. (HI 109/12)

(ÇA 25/22)

kıvrıl-: 3. Yuvarlak bir biçim almak.

Dudağı acıyla kıvrıldı. (ÇSBÖ 75/11)

(H 120/12), (H 121/2), (T 57/12)

kıvrılıp git-:** Kıvrılarak yol almak.

İpincecik bir dere salkım söğütler arasından kıvrılıp gider. (İLKÖ 196/3)

kıvrılıp kal-:** Kıvrılma durumunu sürdürmek, kıvrılmış vaziyette öylece durmak.

Elleri bacaklarının arasında bir kedi uysallığıyla kıvrılıp kalmıştı. (H 13/28)

kıyabil-: Kıyma ihtimali veya imkânı bulunmak.

“Uyusun fıkara” dedim kendi kendime, uyandırmaya kıyamadım. (ÇÖ 81/22)

(H 151/18), (U 118/11)

kıyıl-: Kıyma işi yapılmak.

İnsanlar bir yerlere kaçışıyor, iki dev kule, bu, kendini dünyanın hükümdarı sanan ülkenin simgesi yerine geçmiş iki dev kule, beş yaşında bir çocuğun yaş günü pastası gibi, bir sofraya bıçağının yumuşak beyaz peynirin tepesinden geçer gibi geçmesiyle kıyılıyor, şu farkla ki, peynir kesilirken ortalık toz dumana karışıp katılmaz, buradaysa ortalık toz bulutlarıyla, petrol dumanıyla kararmış, insanlar can havliyle ve panikle oraya buraya kaçışıyor.. (İÖ 174/14)

kilitlen-: 3. *mecaz* Fiziksel, ruhsal vb. nedenlerle hareket edemez, kıpırdayamaz duruma gelmek.

Dişleri kilitlenmişti. (AYÇ 17/9)

(U 110/6)

kirlen-: Kirli duruma gelmek, batmak.

Silecekler kirlenmişti ve doğru dürüst çalışmıyordu. (H 133/4)

(T 80/5)

kirletebil-: Kirletme ihtimali veya imkânı bulunmak.

... ben ölmüş olursam kimse beni sorgulayamaz onu da kimse ben temizliğin simgesiyim beni kimse kirletemez... (T 80/2)

kişiliksizleştir-*:** Kendine özgü niteliklerinden mahrum, kişiliksiz hâle getirmek.

Duvara çekilmiş badanaysa, o, rengi belirsizleşmiş, çatlamış, daha baştan gelişigüzel yapılmış haliyle odayı iyice kişiliksizleştiriyor. (DAK 82/5)

komaya gir-: 1. Duyma, anlama ve hareket yeteneklerini yitirerek yarı ölü duruma gelmek, kendinden geçmek.

Uyuklamaya başlıyorum kanepede, bir ara insan sesleriyle uyandım, yeni bir hasta getirdiler, genç bir çocuk, getirenler yakınları olmalı, kardeşi, sınıf arkadaşları, komşuları falan, birden komaya girmiş, daha önce hiçbir hastalığı yokmuş, belirsiz bir baş ağrısından yakınmış, bir genç doktor gelip bakıyor delikanlıya, sorular soruyor, kardeşi olduğunu sandığım delikanlı cevaplıyor onu. (GYA 22/4)

kon-(II): Koyma işi yapılmak.

Başı, bir taşın üstüne kondu ve bir başka taşla bir vuruşta ezildi. (İÖ 25/18)

(İÖ 181/10)

kondurul-:** Gelişigüzel takılmak, iliştilmek.

Sanki bu pencere, buraya, dün gece kondurulmuştu, hem de benim tam da onu gördüğüm anda. (KP 34/22)

konukla-: 1. Konuk olmak.

Ucu bir yerden kıvrılıp bükülmüş olmasa, sonra da bu büküntüden insanı şaşkınlığa uğratan cam kırıkları gibi sağa sola yalpa vura vura dağılan yorgun solukluğu içinde ay ışığı yerdeki kilim eskisinin üstündeki açılmış iri kocaman beyaz gül dalının üstünde şöyle belirsiz bir duraklama geçirerek konuklamasa oda söz götürmez bir karanlıkla gırtlığına değin batmış boğulmuş kendinden geçmiş - gün sanki bir daha hiç dönmeyecek bu pencereyi. (HI 55/6)

(HI 66/31)

konul-: Koyma veya konma işi yapılmak, vazolunmak.

Soldaki duvarın dibine bir somya konulmuştu, Ragıp'ın yatağı. (ÇÖ 62/24)
(ÇSBÖ 133/6), (H 94/16), (H 113/14)

konusabil-: 1. Konuşma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Evde günlerce kimse kimseyle konusamazdı. (HI 72/25)

(ÇSBÖ 101/3), (H 41/24), (H 105/21), (GYA 114/18), (İLKÖ 54/12), (İLKÖ 125/13)

konusul-: 1. Konuşma işine konu olmak.

Zaman zaman, çarşılarda, dükkânlarda bunlardan konusulurdu. (GYA 70/33)

(İLKÖ 111/3)

kop-: 1. Herhangi bir yerinden ikiye ayrılmak.

İp ne zaman kopacaktı, bilmiyordu. (H 146/1)

(İÖ 162/7), (U 17/11)

kop-: 6. Kurtulmak.

Kütüğün yuvarlanan gövdesine sarılı kalmış olan yeniyetme delikanlı ikinci savruluşta koptu, şimdi deli suyun ortasında bir başına duruyordu. (İÖ 61/4)
(U 66/21)

kop-: 4. mecaz Gürültülü veya tehlikeli olaylar, birdenbire başlamak veya ortaya çıkmak.

Bir rüzgâr kopuyordu ara sıra, dağlardan öte... (İLKÖ 47/7)

kop-*: Tamamıyla bitmek, sona ermek.

Artık ilgim kopmuştu. (İLKÖ 159/21)

kopartabil-: 2. Kopartmaya gücü yetmek.

Yılanın çatal dilini bileğine dolandırdı, çekti, ama kopartamadı onu. (AYÇ 68/14)

kopartabil-: 1. Kopartma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Babasının içi nasıl elvermişti de onu annesinden kopartmış, kopartabilmişti? (T 52/1)

kopartıl-: Kopartma işi yapılmak.

Karşılıklı dövüşürken kolumu yaralamışsam, kolum kopartılmışsa.. bütün bunlar kabul.. ama geride kalan hayatım, bir savaşımın bakiyesi olan anlamdan yoksun bırakılmışsa, bunu kabullenmek imkân dışı görünüyor. (İÖ 141/1)

korktuğu başına gel-: Düşünülen kötü durum gerçekleşmek.

Ve orada korktuğu başına geliyor (T 71/30)

koruyabil-: 2. Korumaya gücü yetmek.

– Hayır, bir şey bildiğim yok, daha doğrusu kesin bir şey değil.. ama diyorum ki, bir kız onurunu koruyamıyorsa.. (ÇSBÖ 98/8)

(DAK 19/26), (U 136/22)

koşabil-: 1. Koşma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ama kendisi, birileri bir iki defa havladı diye kimsenin ardından koşamazdı; çünkü ekseni, onun kendisi oluşturuyordu: böylece her şey onun çevresinde dönmek, dönenmek zorundaydı. (H 22/19)

(İÖ 131/14), (İÖ 215/30)

kotarıl-: Kotarma işi yapılmak.

Mutsuzluk muydu bu, küstahlık mıydı, öç müydü, neydi, adımı bulamıyor ve koyamıyordu, çünkü hâlâ ne yaptığını bilmiyordu: ne yapıyordu, seviyor muydu, sevmiyor muydu, bu işler böyle karar verilerek mi kotarılırdı, eskiden insanlar nasıl becerirdi bu işleri, ya da aslında becerebilirler miydi.. meçhuldü, her şey meçhuldü.. o da, bu meçhullerin arasında yitip gitmişti: içinin titremesine bakıyordu şimdi, içi titrerken kendine sorduğu soruyu, evet, seviyorum galiba, diye cevaplandırıyordu, çünkü onu o kızla gördüğü her defasında kan beynine sıçramış, kimseye itiraf edemediği, kendinden bile sakladığı kıskançlık krizlerine yuvarlanmıştı ve işte şimdi içinde o kötü önsezi yuvalanıp kalmıştı, içini burkuyor, oyuyordu. (H 98/8)

(AYÇ 43/10), (İLKÖ 173/4)

kovabil-: Kovma ihtimali veya imkânı bulunmak, defedebilmek.

... istesem onu kovabilirim istesem onu bir sümük gibi burda silkeleyebilirim... (T 80/25)

koyabil-: Koyma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ges gelmede, ne doluya koyabiliyorsun, ne boşa... (İÖ 163/23)

koyulabil-: Koyulma ihtimali veya imkânı bulunmak.

İşe yarayacağını bilse yeniden sokağa çıkabilirdi, işe yarayacağını bilse, çekinmez, arkadaşını uyandırır sabaha kadar dolaşmayı göze alabilirdi, işe yarayacağını bilse, hatta, annesiyle sohbeta koyulabilirdi, onu uyandırır, şimdi, ona dünyaları bağışlamış gibi olurdu, fakat heyhat, hiç birinin işe yaramayacağını.. sıkıntısına merhem olamayacağını biliyordu. (H 93/10)

koyultul-:** mecaz Bir konuşma, bir sohbet tat alınır biçimde uzatılmak.

Birbirinin sırrını bilen iki sevgili karşılaştığında sükût sohbeti koyultulur, lafızlar ortadan kalkar (kelimeler değil, lafızlar), dünyalık konuşma hacmiyle onbin cümlelik bir konuşma, kelimesiz olarak ve bir an içinde teati edilir. (KP 57/6)

koynunda yılan besle-: Bir yakınından ihanet görmek.

... “öyleyse yılan beslemişsin koynunda sen kızım”... (T 32/32)

kök sal-: 1. İyice tutunmak, sağlamlaşmak, yayılmak, köklenmek.

Karanlık, çevresinde bir inilti gibidir, içine kök salmış, orada büyümüş, dallanıp budaklanmış. (HI 56/25)

(AYÇ 19/15), (İÖ 172/12), (KP 82/4)

kökleş-: Güçlü bir biçimde yerleşmek, yer etmek, kök salmak; esaslanmak.

“Birini sevdiğini düşünüyorsun, sonra beklenmedik bir şey oluyor - hastalık gibi bir şey-, sonra bakıyorsun ki, aşk daha da kökleşmiş, derinleşmiş, hem de hayal bile edemeyeceğin ölçüde..” diye düşünüyordu. (İÖ 66/16)

körel-: 3. Ateş veya ışık sönecek duruma gelmek.

Ana caddeden evlerine kıvrılan sokağa dönünce ışıklar daha bir köreldi, kendini büsbütün yalnız buldu, yüreğinde bir erkekle buluşmanın erincini ve evden gelecek baskının korkusunu bir arada taşıyarak adımlarını sıklaştırdı. (ÇSBÖ 88/6)

(İLKÖ 96/2)

körükleyebil-: 1. Körükleme ihtimali veya imkânı bulunmak.

... aşk yangınından bir kıvılcım zerresi de o duyguyu körükleyebiliyor ve o kıvılcım zerresi ulu meltemlerin üflemesiyle ya da imbatın sıcacık öpüşüyle evrenin ulu derinliklerine erişiyor ve oralarda kök salabiliyor. (KP 82/1)

kötü ol-: 1. Olumsuz bir durum almak.

Bütün bunlardan kötü oluyorum, hiç bir şeyle uğraşmak istemiyorum, kendimi güzelleştirmek istemiyorum, kendimi bu dünyaya aidimmişim gibi görmüyorum, ordan oraya fırlanıp duruyorum, yalnızca onun konuşmasını işitmek istiyorum, birazcık korksam da, içimde kaygılar uyansa da. (T 71/17)

kötürüm ol- (veya kal-): 2. mecaz Gücsüz kalmak.

O nasıl söz ulan ağzın büzülür kötürüm olursun da görürsün gününü (ÇA 143/14)

kriz geçir-: 1. Bir organda birdenbire fizyolojik değişiklik olmak.

Gece kriz geçirdi Çarli, Sitare'nin telefonuyla uyanıp hastaneye geldim, oysa sabahleyin hafta sonunu geçirmek için kent dışına çıkacaktık, bilmem, ne yapacağız şimdi? (GYA 21/27)

kucakla-: 3. İçine almak veya çepeçevre sarmak, kuşatmak.

Yüzü sayısız buruşuk tomurcuklarının serpildiği bir tarla halinde yayılmış, bilinmez bir korkunun etkisiyle çarpılmışçasına olanca dünyasını kucaklamıştı. (HI 18/1)

(ÇÖ 77/18), (ÇA 38/17), (AYÇ 14/19), (U 29/5), (U 41/12), (U 110/25), (GYA 8/17), (İLKÖ 196/18)

kucaklan-: Kucaklama işi yapılmak.

Yüreğinde yankısını bulduğu görüntü, o görüntünün bir yerlerden seslenen tımsı, özlem sahibinin ona yöneltmiş kelimeleri, ona verilen cevaplar, söylemin kayda geçirilen bütün kelimeleri duyuluyor, kucaklanıyor, onu bağrına basıyor; gene de dokunulur olmaktan yoksun kalıyordu. (U 48/4)

kucaklaşabil-: Kucaklaşma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Onunla kucaklaşabilecek. (İÖ 240/29)

kulak veril-:** Kulak verme işi yapılmak.

Güneş doğuyor, ay da güneşle birlikte doğuyor, güneşin ışınlarıyla ortalığın pusu oynuyor, biri ötekiyle eğleşiyor, bir yürek kan ağlıyor, oyulmuş ağızlar yalvarıyor, gövdelerin üstünden ağır, çelik tekerlekler geçiyor, değirmen taşları da dönüyor, uğulduyor ve öğütüyor, uzaklardan babanın sesi çınıyor, durup kulak veriliyor o sese, o ses baygınlaşıyor ve gürleşiyor, kimse

gölümsemiyor, sızlanmıyor, yukarlara doğru uzanan eller, yalvarışlar, ağlamalar, bir eziklik, belirsiz bir şey, bir şey bir yerinden yırtılıyor, yırtılmanın sesi bir daha duyuluyor, bir adam –gençten biri– Allah diye bağıyor, döşünü yumrukluyor, yıkılıyor (AYÇ 64/8)

kullanabil-: 1. Kullanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

İlerde bunu çelik çomak oynamak için kullanabilirdim, bunun iyi bir fikir olduğunu düşünüyordum. (U 104/21)

kullanıl-: Kullanma işine konu olmak, yemek (II).

Kapının sol başındaki eski bir çeşme, suyu kurduğundan şimdi ayakkabılık olarak kullanılıyor. (HI 47/5)

(ÇÖ 29/11), (ÇA 12/13), (DAK 74/24), (H 78/17), (AYÇ 32/15), (AYÇ 73/27), (GYA 77/10), (GYA 121/18), (İLKÖ 33/5)

kullanılabil-:** Kullanılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

... ekmekte, çamaşırdaki kullanılabilir hiç olmazsa... (GYA 25/17)

kurabil-: 1. Kurma ihtimali veya imkânı bulunmak.

“Ben.. işte buralarda.. buralıkta.. ilk kez.. yo, yoo, memnunum, benim mesleğim öğretmenlik.. biz kutsal bir meslek diye biliriz.. yalnız yaşıyorum, demek istiyorum ki, bir aile kuramadım henüz...” (T 34/19)

kurban git-: Suçsuz yere ölmek, zarara uğramak.

... iskelet o kanepeden ayaklarını sarkıtmışken bilinmedik bir cinayete kurban gitmiş ve sonra orada unutulmuş birine ait olabilirdi, ama şimdi kim düşünecek onu, kim umursayacak? (T 46/15)

(İÖ 14/6), (U 63/19)

kurban ol-: Bir kimse veya bir şey için kendini feda etmek.

Vah yavrum vah dedi aynı ses halan kurban olsun sana yoluna ölsün kim yaptı bunu sana çıkar şu üstündekileri de yıkasın kızlar (ÇA 31/17)

(ÇA 63/14), (ÇA 64/22), (ÇA 66/9), (ÇA 67/7), (ÇA 75/1), (DAK 64/9)

kursağında kal-: İstenilen bir şey gerçekleşmemek, yarım kalmak.

Demek ki, evin içinde kendisi olmadığı zamanlar, dahası belki kendisi evdeyken bile, birileri tıpır tıpır geziniyor, onun eşyasıyla oynuyor, o ise bunu ayımsamıyordu: bunun böyle olduğunu her şey olup bittikten sonra anlıyordu: bu yüzden de suç üstü yapma arzusu hep kursağında kalıyordu. (H 21/31)

(U 132/11)

kurşun sıkıl-:** Silah ateşlenmek, mermi yakılmak.

Kurşun çeneden yukarıya doğru mu sıkılmış, yoksa altına mı hedef alınmış? (İÖ 76/12)

(biri veya bir şey) kurşun yağmuruna tutul-:** Çok sayıda ve sürekli atılan kurşunlara maruz kalmak.

Dışarıya çıkınca daha kapının önündeyken kurşun yağmuruna tutuldum. (DAK 68/6)

kurşunlan-: Kurşunlama işine konu olmak.

Uğultuyla ordan oraya savruluyor, kurşunlanıyordu. (U 113/30)
(GYA 138/31)

kurtarabil-: 3. Kurtarma gücü bulunmak.

bacısı ne yapsa kurtaramıyor kendini (ÇA 154/20)
(DAK 77/1), (H 46/15), (İÖ 56/15), (İLKÖ 154/6), (İLKÖ 157/18), (İLKÖ 160/21)

kurtul-: 5. Hamile kadın tehlikesiz bir biçimde doğum yapmak.

“Kurtuldu gelin, kurtuldu, topaç gibi bir oğlan.” (HI 69/25), (HI 69/25)

kurtul-: 2. İstenmeyen, sıkıntı veren, hoşlanılmayan bir kimseden, bir yerden, bir şeyden, bir durumdan uzaklaşmak.

Boşluğun sinir bozucu, insanı tüketen kırbacından kurtuldum sayılır. (HI 106/11)

(ÇÖ 44/32), (ÇÖ 51/19), (ÇSBÖ 114/7), (ÇA 17/10), (ÇA 24/29), (ÇA 25/10), (ÇA 44/27), (ÇA 127/12), (ÇA 127/14), (DAK 87/30), (K 83/15), (K 103/11), (İÖ 238/21), (GYA 31/25), (GYA 70/6), (İLKÖ 58/7), (İLKÖ 124/26), (KP 13/14)

kurtulabil-: 3. Kurtulma gücü bulunmak.

Hastalıktan kurtulamadım. (HI 111/17)
(ÇÖ 30/20), (ÇA 121/21), (DAK 11/2), (K 70/17), (K 103/11), (AYÇ 27/16), (AYÇ 56/30), (U 112/27)

kuru-: 4. Bazı nesneler yumuşaklığını yitirmek, sertleşmek.

– Biraz kurumuş ama, aldığım zaman böyle kuru değildi. (ÇÖ 72/19)
(ÇÖ 72/21), (DAK 43/27), (T 17/2), (T 66/26), (İÖ 63/8), (U 57/3),
(GYA 18/32)

kuru-: 3. Irmak, kuyu, pınar vb.nin suyu çekilmek, yok olmak; soğulmak, soruşmak (II).

Evlerinin hemen önündeki pınar kurumuşt. (AYÇ 72/31)

(AYÇ 73/1)

kurul-: 1. Kurma işine konu olmak veya kurma işi yapılmak.

Ulaşılmaması zor bir şeyi bekler gibi, bilmeden -veya elinde olmadan- oraya doğru kayıyor, kayarken asma köprüler kuruluyordu altına, derin uçurumları, bitimsiz vâdileri, yüksek kayalıkları aşıyor, parmağının uzandığı yere doğru - çünkü hep bir yere doğru uzuyordu parmakları- büyük bir hızla akıyordu. (HI 8/4)

(HI 61/18), (ÇÖ 17/23), (ÇÖ 30/5), (ÇSBÖ 8/16), (ÇA 18/1), (K 7/7), (K 78/4), (K 100/8), (AYÇ 45/7), (T 93/18), (İÖ 38/1), (İÖ 38/7), (İÖ 217/2), (İÖ 237/24), (İÖ 238/3), (GYA 7/4), (GYA 27/29)

kurulabil-: Kurulma ihtimali veya imkânı bulunmak.

evlerin balkonları mutfakları banyoları yatak odaları nerdeyse birbirinin içindeydi gene de düzenli komşuluk ilişkileri kurulamamıştı. (AYÇ 16/7)

kurutul-: Kurutma işi yapılmak veya kurutma işine konu olmak.

Yaz sonlarına doğru rüzgâr iyice şiddetleniyor, kasaba toz toprak içinde; ailelerin çoğu bağlara göçmüştür, bağlar yalnızca bir gezi, bir mesire yeri değildir, kışlık zahire hazırlanır orada, pekmez çıkarılır, üzüm sucuğu yapılır, meyveler toplanır, kuruya ayrılacak olanlar kurutulur, kısaca bütün bir yaz çalışılır, bağa gidildiğini ilk kez algılayan çocuklar için durum başkadır elbet: onlar için her şey yenidir, koşulacak bir alan, tırmanacak bir ağaç, yeni icat edilen bir oyun.. her şey, bütün doğa. (GYA 24/3)

(GYA 24/16)

kuşat-: 4. Kaplamak.

Sağdan, soldan, önden, arkadan vücudunu birer kement gibi kuşatmışlardı. (HI 11/4)

(HI 56/13), (İÖ 132/5)

kutlan-: Kutlama işi yapılmak, tebrik edilmek.

Gösterişsiz bir düğünle evlilik törenleri kutlandı. (ÇÖ 20/30)

kuyruğu kapana kıştır-:** Yakalanmak, çok zor durumda kalmak.

Çok gördüm böylesini, diyordu, kaçarlardı, sonunda gene de kuyruğu kapana kıştırırlardı... (İLKÖ 163/12)

küçültül-: Ufaltılmak.

Gösterilen koridordan ona buna çarparak ilerledi, bir merdivenden aşağı indi, orada rastladığı bir hastane görevlisine bir daha sordu ve bir merdiven daha

indi, terkedilmiş, loş ve ıssız koridorda içi ürpererek ilerledi: burada ampuller ya söndürülmüş ya da mumları küçültülmüştü, cereyanlı havada ilerledi, bir tanıdığa rastlamayı umuyordu, ama kimse yoktu ortalarda. (T 63/26)

kül ol-: 1. Bütünüyle yanmak.

Evet, evlerin çoğu, kulübelerin hemen hemen tamamı çoktan yanıp kül olmuş, kulübe sahipleri unmaz bir çaresizlikle donup kalmışlardı. (HI 124/28)

küllen-: 1. Genellikle ateşin üzerinde kül oluşmak.

Ocaaktaki közler küllenmişti bile. (ÇSBÖ 76/13)

(DAK 41/11), (DAK 67/5)

küreleyebil-:** Küreme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Damın karını yeterince küreleyemedik, damın direkleri hıtır hıtır ses veriyordu. (DAK 67/10)

laf anlatabil-:** Sözü dinletebilmek, karşıdakini ikna edinceye kadar konuşabilmek.

... benim bir hödükle ne işim olabilir bir hödüğe kim laf anlatabilir bu mümkün olmuş mudur.. (T 80/9)

lanetlen-: Lanet edilmek, lanete uğramak.

Sokaktan –lanetlenmiş midir, nedir; işte öyle bir sokak– hedefsiz bir kalabalığın gürültüsü iştiliyor. (İLKÖ 110/17)

lazım gel- (veya ol-): Gerekmek.

Annesinin: “Bu da lazım olur” diyerek aldığı şeyin hiç birine itiraz etmedi, dahası bu alışverişte ona elinden geldiğince yardımcı olmaya çalıştı. (H 97/18)

lekelen-: 1. Leke oluşmak.

Açıktan akan dereye yüzünü yıkadı parçalanmış gibi görünen elbisesine su sıçrattı sular boğazından göğsüne sızdı bir serinlik değil de bulantı geldi içine temizleneyim derken galiba iyice çamura belenmişti üstü başı kan pıhtılarıyla lekelenmiş sandı felaket bir şey be canına yandığının diye söylendi ayakları derenin kenarındaki ince milin içine gömüldü yürümeye çalışırken iyice gömüldü çirkefin içine az ilerde kuru toprağın üstünde pat pat vurdu kunduralarını yere ve gene yürümeye başladı ağaçların arasından (ÇA 30/31)

loğlan-:** Üzerinde loğ gezdirilerek toprak bastırılmak, sıkıştırılmak.

yol bataklık denli çamura kesmişti ve taşların üstünden bilinçsiz bir dikkatle sekiyordu evler çok yakındı birbirine bazen iki adamın zorlukla sığabileceği kadar birbirine sokulmuşlardı ve kerpiçlerin aralarından suların

sızmakta olduğunu biliyordu dibinden geçmekte olduğu bir damın gürül gürül üstüne yıkılır gibi olduğunu sandı dam loğlanıyordu üstüne yıkılıyor sandı (ÇA 118/30)

mahkûm edil-:** Mecbur edilmek.

Oysa çığ elektrik ışığının altında zaman, bir saatin mekanik işleyişine denk tutulmuş ve bir saatin işleyişine mahkûm edilmişti: şimdi o da zincirinden boşandırılmıştır. (İÖ 69/15)

mahvedil-:** Yok edilmek.

Onu saatsiz çıkmaya zorlayan nedenler de mahvedilmeliydi. (T 37/14)

mahvol-: 4. Boşa gitmek, heba olmak.

Allah kahretsin, bir anda her şey mahvolabilir. (ÇÖ 45/31)

(ÇSBÖ 125/18), (AYÇ 87/29), (AYÇ 88/5), (AYÇ 88/5), (T 86/32)

mahvolabil-:** Mahvolma ihtimali bulunmak.

Bu fısıltı eğer bir rüyaysa bütün ömrüm bir kez daha mahvolabilirdi. (U 36/5)

mâni olun-:** Engellenmek, önlenmek.

Gündelik işlerimden vazgeçmiş değilim, onlara mâni olunur mu? (KP 93/5)

maraza çık-:** Kavga çıkmak, anlaşmazlığa yol açacak işler yapılmak.

Birden gövdesini şımartmış olduğunu fark etti: onun taleplerine boyun eğdiği sürece maraza çıkmıyordu, ama onun taleplerine karşı koyduğunda çekişme başlıyordu: kim kime baskındı? (İÖ 74/6)

maskarası ol-: Birinin eğlencesi olmak.

İçim yanıyor be yeğenim aklıma geldikçe kendimi tutamıyorum bir kokusu vardı menekşeler halt etmiş şu halime bak bir de rezil olduk itin köpeğin maskarası olduk (ÇA 78/3)

mekik dokun-:** Sürekli gidip gelme işi yapılmak.

Oralarda mekik dokunuyor. (T 43/15)

mektup al-: Yazılan mektup adrese gelip ele geçmek.

Babalarından kısa, duyarsız bir mektup almışlardı, iki satırlık: “Mübarek olsun.” diyordu. (ÇÖ 23/28)

meydana çık-: 1. Ortaya çıkmak, görünmek.

Caddenin belli bir yerinde, eski hamamın bulunduğu yerde bir çarşı meydana çıktı. (GYA 67/21)

(İLKÖ 196/15)

meydana gel-: 1. Olmak, oluşmak.

Bir araya çıkan seslerden bir kadın, bir sevgili meydana geliyor. (U 136/8)

mırıldanabil-: Mırıldanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

— Geçti, diye mırıldanabildi. (İÖ 110/14)

(GYA 87/31)

muaf tutul-:** Bir ödev, bir görev başışlanmak, ayrıcalık tanınmak.

İngilizce öğretmeni olmadığı için yabancı dil dersinden muaf tutulmuştuk. (İÖ 201/17)

mümkün görün-: Olabilmek.

Adını bilmeden onu bulmanız mümkün görünmüyor. (K 66/2)

(K 104/31), (K 106/4), (H 30/15)

mümkün ol-: İmkân bulunmak.

Bu durumda indirebilse bile, yeniden hayvana bindirebilmesi mümkün olmayacaktı. (ÇSBÖ 27/9)

(K 67/11), (AYÇ 27/15), (AYÇ 27/21), (T 80/10), (İÖ 107/6), (İÖ 162/16), (U 41/22), (İLKÖ 96/25)

müsaade edil- (veya olun-):** İzin verilmek.

Sıkıca sarıldı bu ellere, doyumsuz bir istekle öpmek ve ağlamak istedi ve bu kez isteğine müsaade olundu. (DAK 66/8)

(T 26/6)

müstahak ol-: Hak kazanmak, layık olmak.

Kendisiyle eğlenmek, kendini sarakaya almak.. ama her şey dönüp dolaşp onu ağılatıyordu, oysa hiç istemediği de buydu, ağladığında küçülmüş oluyordu, ağladığında aşağılanmaya müstahak oluyordu, oysa o, güçlü görünmek istemişti: GÖRÜNMEK. (T 26/2)

nail ol-: Erişmek, ulaşmak, kavuşmak.

Sonunda çağrısına nail oldum. (KP 99/12)

nakşedil-:** mecaz Kalıcı ve etkili olması sağlanmak, işlenmek.

Bunlar, o kavru lan ciğerlerin üstüne nakşedilmiştir ve insanlık o hattı o ciğerin üstünden sökmeye çalışır, eğer kendi de aynı yangının közüyle kavrulmasını becerebiliyorsa... (İÖ 187/29)

(İÖ 229/9)

narlan-:** Kıpkırmızı olmak, içindeki ateş harlı yanmak.

Sobanın gövdesi yer yer narlanmıştır. (İÖ 155/29)

nasır bağla- (veya tut-): 1. Nasırlanmak.

Parmaklarımın arası nasır tutmuştu. (U 100/22)

(U 100/26)

nasip et- (veya eyle-): 2. Eriştirmek.

Hafız kahvesini içerken Cenabı rabbülalemin son nefesimizde kelime-i şهادet üzere ruhumuzu teslim etmek nasip eylesin dedi (ÇA 136/4)

nasip ol-: 2. Mutluluk veren güzel şeylere erişmek, ulaşmak, kavuşmak.

Kim bilir, kavuşma belki orda nasip olacaktı. (U 137/7)

nasiplen-: Nasibini almak, nemalanmak.

Kör kemancı kemanını cızırdatırken, bıçak bileycisi de kör kemancının müşterisinden nasiplenir. (İÖ 13/4)

nazil ol-: İnmek.

O sıralarda Yuşa aleyhisselama da peygamberlik nazil olmuştur, Musa aleyhisselam uyurken, Yuşa aleyhisselam da orada bir pınardan abdest alır. (KP 66/7)

neden ol-: Sebep olmak.

Belki göl, benim de açılmama neden olurdu. (H 112/10)

nefesi kesil- (veya daral- veya tutul-): 1. Güç soluk alacak duruma gelmek veya soluğu büsbütün durmak.

Nefesi birden kesilmişti. (İÖ 12/15)

nitelen-: Niteliği belirtilmek, nitelik kazanmak, vasıflanmak.

Onun ölmüş olmasını delice istiyor, özlüyor, ama heyhat ki, o hayattadır ve o hayatta olduğu için kendisi terkedilmiş olarak nitelenmektedir ve bunun böyle olmasında hiçbir neden varbulunmamaktadır, yalnızca öyledir işte, yalnızca öyle, başka hiç bir nedenle değil, yalnızca öyle: ve aklına bunun nedensiz olarak böyle olduğu gelince çılgına dönüyor, çılgınlaşıyor: çok şey mi istemişti, hiç de değil, herkesin isteyebileceği şeyler, o kadar: sıcak bir oda.. sıcak! ne saçma, sıcak! ve bir oda.. oda öyle mi? (T 27/24)

okşayabil-: Okşama ihtimali veya imkânı bulunmak.

Oysa istiyordu ki.. ama artık kendini çocuk gibi duyumsayabilmesi için çok geçti, oysa daha birkaç ay öncesine değin kendini çocuk yerine koyabiliyordu,

ellisini devirmiş olmasına rağmen, çünkü babası daha hayattaydı birkaç ay öncesinde ve o da onun kızıydı, babası ona küçük kız muamelesi yaparak saçını okşayabilirdi, o da başını uysallıkla babasının avuçlarına bırakabilirdi. (AYÇ 75/5)

okun-: 1. Okuma işine konu olmak.

Sonunda ezan okundu. (ÇÖ 91/7)

(ÇA 149/21), (ÇA 151/29), (DAK 84/22), (K 46/2), (AYÇ 11/1), (İÖ 214/5), (GYA 68/21), (GYA 112/4), (GYA 123/28), (GYA 125/3), (KP 48/14)

okuyabil-: Okuma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ama gözleri hâlâ görmekte, hâlâ kitap okuyabilmektedir. (ÇÖ 30/29)

(İÖ 57/25), (İÖ 214/23), (KP 60/8)

ol-: 6. Herhangi bir durumda bulunmak, yapmak.

Hiçbir zaman yattığı yerde uyandığı olmamıştı. (HI 10/20)

(HI 17/16), (HI 18/17), (HI 25/14), (HI 38/5), (HI 39/5), (HI 55/1), (HI 78/19), (HI 87/1), (HI 87/21), (HI 96/4), (HI 96/9), (HI 99/23), (HI 105/20), (HI 114/4), (HI 114/20), (HI 114/21), (HI 120/21), (ÇÖ 9/24), (ÇÖ 22/5), (ÇÖ 22/26), (ÇÖ 22/26), (ÇÖ 25/7), (ÇÖ 25/18), (ÇÖ 25/22), (ÇÖ 26/24), (ÇÖ 26/24), (ÇÖ 48/17), (ÇÖ 56/22), (ÇÖ 58/7), (ÇÖ 58/23), (ÇÖ 59/16), (ÇÖ 65/31), (ÇÖ 70/32), (ÇÖ 72/11), (ÇÖ 72/23), (ÇÖ 73/10), (ÇÖ 74/5), (ÇÖ 75/32), (ÇÖ 78/7), (ÇÖ 79/29), (ÇÖ 94/11), (ÇSBÖ 13/16), (ÇSBÖ 14/21), (ÇSBÖ 20/13), (ÇSBÖ 22/9), (ÇSBÖ 24/14), (ÇSBÖ 27/27), (ÇSBÖ 28/23), (ÇSBÖ 41/1), (ÇSBÖ 42/5), (ÇSBÖ 42/5), (ÇSBÖ 44/2), (ÇSBÖ 45/9), (ÇSBÖ 68/22), (ÇSBÖ 70/6), (ÇSBÖ 80/27), (ÇSBÖ 85/22), (ÇSBÖ 85/28), (ÇSBÖ 87/32), (ÇSBÖ 88/4), (ÇSBÖ 88/24), (ÇSBÖ 91/3), (ÇSBÖ 93/2), (ÇSBÖ 111/4), (ÇSBÖ 120/19), (ÇSBÖ 123/6), (ÇSBÖ 125/19), (ÇSBÖ 138/20), (ÇA 13/27), (ÇA 87/23), (ÇA 18/19), (ÇA 21/21), (ÇA 24/23), (ÇA 25/7), (ÇA 28/25), (ÇA 32/10), (ÇA 32/24), (ÇA 34/21), (ÇA 40/9), (ÇA 42/26), (ÇA 75/17), (ÇA 76/23), (ÇA 76/28), (ÇA 78/29), (ÇA 82/25), (ÇA 89/12), (ÇA 94/1), (ÇA 103/24), (ÇA 104/27), (ÇA 106/7), (ÇA 108/29), (ÇA 128/8), (ÇA 132/25), (ÇA 132/27), (ÇA 134/6), (ÇA 134/15), (ÇA 142/19), (ÇA 143/1), (ÇA 153/24), (ÇA 153/27), (DAK 10/19), (DAK 10/26), (DAK 16/30), (DAK 22/1), (DAK 22/2), (DAK 30/32), (DAK 33/1), (DAK 33/7), (DAK 37/1), (DAK 44/12), (DAK 44/14), (DAK 51/13), (DAK 68/25), (DAK 71/8), (DAK 72/14), (DAK 74/27), (DAK 89/16), (DAK 89/20), (K 6/20), (K

8/18), (K 27/9), (K 62/8), (K 62/23), (K 77/17), (K 78/25), (K 92/31), (K 97/7), (K 100/9), (K 105/1), (K 108/14), (H 17/25), (H 44/13), (H 48/24), (H 60/19), (H 63/4), (H 78/24), (H 79/18), (H 79/32), (H 85/25), (H 99/5), (H 101/6), (H 103/27), (H 105/20), (H 110/19), (H 111/29), (H 118/8), (H 119/1), (H 119/30), (H 121/32), (H 124/12), (H 127/6), (H 139/3), (H 141/23), (H 142/26), (H 146/23), (H 150/25), (AYÇ 9/7), (AYÇ 9/18), (AYÇ 9/20), (AYÇ 13/3), (AYÇ 17/7), (AYÇ 17/8), (AYÇ 27/7), (AYÇ 34/19), (AYÇ 44/27), (AYÇ 51/4), (AYÇ 51/19), (AYÇ 54/24), (AYÇ 55/21), (AYÇ 61/16), (AYÇ 63/19), (AYÇ 63/20), (AYÇ 66/9), (AYÇ 68/15), (AYÇ 68/18), (AYÇ 78/17), (AYÇ 84/17), (AYÇ 86/5), (AYÇ 86/17), (AYÇ 88/11), (T 10/9), (T 14/4), (T 14/11), (T 15/10), (T 15/27), (T 16/17), (T 17/2), (T 18/23), (T 22/7), (T 22/8), (T 25/8), (T 29/4), (T 33/15), (T 38/1), (T 39/20), (T 41/4), (T 42/14), (T 54/25), (T 68/4), (T 71/13), (T 71/13), (T 76/9), (T 79/24), (T 81/16), (T 83/20), (T 94/27), (T 95/24), (T 105/15), (T 106/21), (T 107/25), (T 115/14), (T 115/15), (İÖ 117/3), (T 121/20), (İÖ 11/3), (İÖ 17/18), (İÖ 18/5), (İÖ 25/16), (İÖ 25/33), (İÖ 29/18), (İÖ 32/16), (İÖ 35/15), (İÖ 41/19), (İÖ 66/9), (İÖ 70/14), (İÖ 76/17), (İÖ 92/13), (İÖ 94/4), (İÖ 97/28), (İÖ 100/3), (İÖ 100/29), (İÖ 101/2), (İÖ 103/22), (İÖ 115/2), (İÖ 120/5), (İÖ 121/2), (İÖ 125/16), (İÖ 130/1), (İÖ 130/13), (İÖ 133/7), (İÖ 134/2), (İÖ 163/14), (İÖ 178/1), (İÖ 190/10), (İÖ 190/11), (İÖ 199/6), (İÖ 215/1), (İÖ 215/2), (İÖ 215/18), (İÖ 217/27), (İÖ 218/13), (İÖ 224/4), (İÖ 226/16), (İÖ 230/24), (İÖ 234/32), (İÖ 237/16), (U 12/1), (U 30/21), (U 35/6), (U 37/5), (U 43/22), (U 43/27), (U 49/24), (U 51/5), (U 52/13), (U 57/21), (U 63/20), (U 66/20), (U 67/18), (U 68/24), (U 77/7), (U 78/18), (U 78/19), (U 79/14), (U 80/22), (U 88/1), (U 88/27), (U 89/26), (U 89/27), (U 92/1), (U 101/24), (U 110/15), (U 110/15), (U 110/19), (U 113/6), (U 114/5), (U 115/4), (U 119/12), (U 119/22), (U 135/7), (U 138/17), (U 140/14), (GYA 8/19), (GYA 18/15), (GYA 28/18), (GYA 28/19), (GYA 29/22), (GYA 31/16), (GYA 35/7), (GYA 38/27), (GYA 38/30), (GYA 39/16), (GYA 43/5), (GYA 44/24), (GYA 50/22), (GYA 50/23), (GYA 53/15), (GYA 54/25), (GYA 56/22), (GYA 59/9), (GYA 68/14), (GYA 68/19), (GYA 69/12), (GYA 74/18), (GYA 75/15), (GYA 79/29), (GYA 80/30), (GYA 83/10), (GYA 83/12), (GYA 83/26), (GYA 88/16), (GYA 97/30), (GYA 99/27), (GYA 100/14), (GYA 106/24), (GYA 107/30), (GYA 109/5), (GYA 109/6), (GYA 111/13), (GYA 111/27), (GYA 112/32), (GYA 118/23), (GYA 119/4), (GYA 120/27), (GYA 121/12), (GYA 126/12), (GYA 128/6), (GYA 140/7), (GYA

140/21), (GYA 143/24), (İLKÖ 33/11), (İLKÖ 33/11), (İLKÖ 34/11), (İLKÖ 39/28), (İLKÖ 40/3), (İLKÖ 49/12), (İLKÖ 49/18), (İLKÖ 61/21), (İLKÖ 61/25), (İLKÖ 62/2), (İLKÖ 73/18), (İLKÖ 74/1), (İLKÖ 77/12), (İLKÖ 79/1), (İLKÖ 83/15), (İLKÖ 83/15), (İLKÖ 83/25), (İLKÖ 84/9), (İLKÖ 84/10), (İLKÖ 85/8), (İLKÖ 87/15), (İLKÖ 96/29), (İLKÖ 99/29), (İLKÖ 100/16), (İLKÖ 101/2), (İLKÖ 109/15), (İLKÖ 113/16), (İLKÖ 129/18), (İLKÖ 134/10), (İLKÖ 138/23), (İLKÖ 141/18), (İLKÖ 142/30), (İLKÖ 143/20), (İLKÖ 144/12), (İLKÖ 144/14), (İLKÖ 150/3), (İLKÖ 150/23), (İLKÖ 150/24), (İLKÖ 151/1), (İLKÖ 154/13), (İLKÖ 171/28), (İLKÖ 171/28), (KP 7/18), (KP 8/1), (KP 15/10), (KP 19/6), (KP 21/6), (KP 23/1), (KP 34/17), (KP 34/23), (KP 37/15), (KP 42/27), (KP 48/2), (KP 49/4), (KP 54/7), (KP 66/15), (KP 67/1), (KP 67/21), (KP 91/6), (KP 98/4)

ol-*: Mevcut durumda bulunmak, var bulunmak.

Şurada bir musluk olacaktı, yok şimdi, havuzu bir büyük saksıya çevirmişler, çiçekleri kuru. (HI 14/16)

(HI 31/5), (HI 68/16), (HI 85/32), (HI 94/23), (HI 95/11), (ÇÖ 49/5), (ÇÖ 49/11), (ÇÖ 56/33), (ÇÖ 58/7), (ÇÖ 71/11), (ÇÖ 80/17), (ÇSBÖ 14/18), (ÇSBÖ 19/11), (ÇSBÖ 25/10), (ÇSBÖ 32/25), (ÇSBÖ 36/15), (ÇSBÖ 39/29), (ÇSBÖ 43/28), (ÇSBÖ 50/28), (ÇSBÖ 64/30), (ÇSBÖ 70/23), (ÇSBÖ 82/22), (ÇSBÖ 88/13), (ÇSBÖ 89/4), (ÇSBÖ 135/23), (ÇSBÖ 139/29), (ÇA 20/18), (ÇA 21/27), (ÇA 45/8), (ÇA 62/10), (ÇA 63/14), (ÇA 77/24), (ÇA 78/23), (ÇA 80/1), (ÇA 82/13), (ÇA 82/27), (ÇA 84/24), (ÇA 86/5), (ÇA 86/29), (ÇA 103/21), (ÇA 104/19), (ÇA 105/6), (ÇA 108/9), (ÇA 109/4), (ÇA 117/4), (ÇA 127/28), (ÇA 132/10), (ÇA 132/10), (ÇA 148/2), (DAK 8/29), (DAK 10/7), (DAK 11/17), (DAK 11/24), (DAK 55/19), (DAK 56/15), (DAK 68/12), (DAK 79/4), (K 5/1), (K 7/6), (K 27/31), (K 48/12), (K 48/14), (K 48/16), (K 69/4), (K 69/8), (K 69/14), (K 73/3), (K 81/5), (K 81/20), (K 87/4), (K 101/14), (K 102/6), (K 104/30), (K 104/32), (K 105/1), (K 110/14), (H 10/32), (H 14/23), (H 19/4), (H 27/16), (H 32/31), (H 52/7), (H 76/25), (H 86/6), (H 86/10), (H 86/20), (H 87/1), (H 89/9), (H 90/3), (H 97/4), (H 113/4), (H 113/19), (H 117/3), (H 118/8), (H 118/30), (H 147/25), (H 148/14), (H 151/9), (AYÇ 13/19), (AYÇ 14/17), (AYÇ 14/17), (AYÇ 15/25), (AYÇ 29/26), (AYÇ 32/10), (AYÇ 35/18), (AYÇ 45/27), (AYÇ 61/26), (AYÇ 85/2), (AYÇ 86/3), (T 22/17), (T 23/9), (T 25/2), (T 26/17), (T 37/8), (T 40/21), (T 53/16), (T 53/17), (T 58/10), (T 63/13), (T 87/4), (T 96/6), (T 105/9), (T 105/11), (T 120/4), (T 120/31), (T 127/15), (İÖ 16/4), (İÖ 18/26),

(İÖ 32/12), (İÖ 33/19), (İÖ 34/28), (İÖ 34/29), (İÖ 34/31), (İÖ 43/28), (İÖ 51/16), (İÖ 76/7), (İÖ 125/17), (İÖ 125/22), (İÖ 135/7), (İÖ 143/24), (İÖ 159/16), (İÖ 167/1), (İÖ 167/1), (İÖ 175/27), (İÖ 177/3), (İÖ 179/2), (İÖ 181/5), (İÖ 184/7), (İÖ 206/11), (İÖ 206/13), (İÖ 207/22), (İÖ 242/10), (U 11/23), (U 27/11), (U 41/21), (U 57/20), (U 59/23), (U 61/23), (U 66/3), (U 72/13), (U 80/23), (U 90/28), (U 110/2), (U 116/29), (U 132/2), (U 140/12), (GYA 10/28), (GYA 12/28), (GYA 13/5), (GYA 17/6), (GYA 31/14), (GYA 32/15), (GYA 45/15), (GYA 46/15), (GYA 53/14), (GYA 55/31), (GYA 60/24), (GYA 72/12), (GYA 107/19), (GYA 111/1), (GYA 129/16), (İLKÖ 34/15), (İLKÖ 58/12), (İLKÖ 84/11), (İLKÖ 99/8), (İLKÖ 101/21), (İLKÖ 101/22), (İLKÖ 150/9), (İLKÖ 150/14), (İLKÖ 172/24), (İLKÖ 180/13), (İLKÖ 203/12), (KP 15/11), (KP 17/18), (KP 20/8), (KP 23/18), (KP 26/1), (KP 31/25), (KP 39/2), (KP 45/9), (KP 48/6), (KP 53/10), (KP 58/10), (KP 76/26), (KP 93/12), (KP 98/6)

ol-: 1. Meydana gelmek, vuku bulmak.

Uykumun içinde, ceplerimde tütün sarısı bir renklerle bekledim: oysa daha öncelerde de, tâ öncelerde de vardı hep bunlar (ve olacak). (HI 28/24)

(HI 30/27), (HI 36/23), (HI 38/9), (HI 46/7), (HI 51/15), (HI 52/19), (HI 53/17), (HI 65/23), (HI 65/23), (HI 73/12), (HI 110/26), (HI 123/4), (ÇÖ 14/26), (ÇÖ 14/30), (ÇÖ 22/2), (ÇÖ 28/19), (ÇÖ 39/12), (ÇÖ 57/12), (ÇÖ 58/12), (ÇÖ 60/3), (ÇÖ 65/16), (ÇÖ 66/5), (ÇÖ 77/28), (ÇÖ 79/4), (ÇSBÖ 8/20), (ÇSBÖ 22/8), (ÇSBÖ 33/9), (ÇSBÖ 35/7), (ÇSBÖ 37/16), (ÇSBÖ 38/9), (ÇSBÖ 38/14), (ÇSBÖ 56/17), (ÇSBÖ 76/1), (ÇSBÖ 88/2), (ÇSBÖ 88/2), (ÇSBÖ 111/15), (ÇSBÖ 115/16), (ÇSBÖ 115/32), (ÇSBÖ 125/1), (ÇSBÖ 129/21), (ÇSBÖ 131/1), (ÇSBÖ 131/2), (ÇA 14/10), (ÇA 27/21), (ÇA 33/1), (ÇA 51/9), (ÇA 51/9), (ÇA 61/6), (ÇA 69/24), (ÇA 80/16), (ÇA 82/16), (ÇA 82/20), (ÇA 84/12), (ÇA 84/15), (ÇA 85/28), (ÇA 86/26), (ÇA 88/8), (ÇA 105/25), (ÇA 122/27), (ÇA 132/7), (ÇA 150/29), (DAK 9/27), (DAK 9/29), (DAK 16/15), (DAK 43/28), (DAK 55/19), (DAK 68/29), (DAK 68/29), (DAK 69/31), (DAK 69/31), (DAK 70/16), (DAK 76/25), (DAK 96/7), (K 9/12), (K 32/4), (K 32/25), (K 32/27), (K 47/20), (K 58/1), (K 61/4), (K 77/20), (K 78/28), (K 84/11), (K 95/11), (K 101/5), (K 103/16), (K 103/20), (K 108/24), (H 9/19), (H 16/8), (H 59/28), (H 82/19), (H 87/2), (H 105/26), (H 115/20), (H 116/14), (H 121/28), (H 125/15), (AYÇ 31/9), (AYÇ 31/10), (AYÇ 31/20), (AYÇ 32/7), (AYÇ 47/1), (AYÇ 51/16), (AYÇ 63/6), (AYÇ 63/8), (AYÇ 63/23), (AYÇ 67/27), (AYÇ 84/23), (T 67/19), (T

70/9), (T 79/24), (T 99/27), (T 101/9), (T 104/25), (T 112/20), (T 113/18), (T 113/30), (T 114/11), (T 114/21), (T 117/1), (T 117/3), (T 119/23), (T 120/19), (T 128/24), (İÖ 10/19), (İÖ 10/19), (İÖ 35/17), (İÖ 35/18), (İÖ 36/9), (İÖ 36/11), (İÖ 36/11), (İÖ 45/19), (İÖ 58/27), (İÖ 61/26), (İÖ 66/15), (İÖ 67/14), (İÖ 88/26), (İÖ 113/22), (İÖ 152/26), (İÖ 163/10), (İÖ 174/1), (İÖ 177/16), (İÖ 183/5), (İÖ 202/8), (İÖ 218/10), (İÖ 226/1), (U 52/17), (U 85/5), (U 131/7), (U 136/6), (U 136/6), (GYA 14/1), (GYA 19/1), (GYA 23/15), (GYA 33/20), (GYA 38/25), (GYA 47/3), (GYA 47/3), (GYA 56/28), (GYA 76/8), (GYA 79/8), (GYA 85/20), (GYA 129/10), (İLKÖ 49/13), (İLKÖ 73/8), (İLKÖ 73/8), (İLKÖ 106/7), (İLKÖ 106/13), (İLKÖ 106/29), (İLKÖ 109/14), (İLKÖ 109/18), (İLKÖ 110/29), (İLKÖ 111/8), (İLKÖ 112/7), (İLKÖ 112/7), (İLKÖ 112/28), (İLKÖ 112/29), (İLKÖ 117/18), (İLKÖ 118/1), (İLKÖ 134/16), (İLKÖ 135/2), (İLKÖ 138/18), (İLKÖ 144/4), (İLKÖ 144/5), (İLKÖ 154/30), (İLKÖ 158/5), (İLKÖ 158/22), (İLKÖ 167/4), (İLKÖ 172/29), (İLKÖ 197/8), (İLKÖ 197/9), (İLKÖ 201/7), (İLKÖ 204/13), (KP 17/8), (KP 20/18), (KP 30/11), (KP 37/13), (KP 38/9), (KP 65/23), (KP 79/18)

ol-: 2. Gerçekleşmek veya yapılmak.

“İşte sonunda...” “geldi...” “seni gidi seni...” “babalık mı?” “böyle mi olur?” (HI 67/25)

(HI 78/14), (HI 84/8), (HI 84/9), (HI 95/9), (HI 97/21), (HI 108/29), (HI 117/9), (HI 117/15), (ÇÖ 10/12), (ÇÖ 17/12), (ÇÖ 23/10), (ÇÖ 24/15), (ÇÖ 33/18), (ÇÖ 59/30), (ÇÖ 59/30), (ÇÖ 64/19), (ÇÖ 67/6), (ÇÖ 67/7), (ÇÖ 69/24), (ÇÖ 87/9), (ÇSBÖ 11/4), (ÇSBÖ 40/28), (ÇSBÖ 58/7), (ÇSBÖ 78/10), (ÇSBÖ 86/32), (ÇSBÖ 88/29), (ÇSBÖ 131/16), (ÇSBÖ 138/13), (ÇA 22/13), (ÇA 23/11), (ÇA 24/6), (ÇA 42/5), (ÇA 43/23), (ÇA 43/23), (ÇA 44/28), (ÇA 45/10), (ÇA 47/17), (ÇA 50/26), (ÇA 55/29), (ÇA 59/20), (ÇA 59/23), (ÇA 65/17), (ÇA 81/21), (ÇA 101/25), (ÇA 117/13), (ÇA 120/30), (ÇA 131/31), (ÇA 132/19), (ÇA 144/26), (DAK 13/2), (DAK 32/4), (DAK 34/13), (DAK 43/7), (DAK 48/15), (DAK 61/31), (DAK 64/31), (DAK 67/17), (DAK 69/6), (DAK 83/10), (K 15/18), (K 22/24), (K 78/3), (K 78/4), (K 96/1), (K 96/32), (K 99/14), (H 9/4), (H 28/29), (H 50/10), (H 56/2), (H 73/3), (H 78/14), (H 81/16), (H 91/8), (H 111/15), (H 112/24), (H 112/30), (H 138/24), (AYÇ 11/7), (AYÇ 23/16), (AYÇ 40/15), (T 28/5), (T 28/9), (T 42/3), (T 42/7), (T 42/7), (T 51/18), (T 68/7), (T 68/25), (T 69/1), (T 90/10), (T 98/25), (İÖ 20/1), (İÖ 20/22), (İÖ 28/1), (İÖ 32/1), (İÖ

130/9), (İÖ 153/6), (İÖ 153/7), (İÖ 200/7), (U 57/22), (U 138/23), (GYA 32/27), (GYA 43/9), (GYA 44/27), (GYA 45/25), (GYA 56/31), (GYA 61/33), (GYA 71/10), (GYA 86/16), (GYA 121/24), (İLKÖ 99/25), (İLKÖ 110/13), (İLKÖ 110/16), (İLKÖ 112/25), (İLKÖ 142/23), (İLKÖ 180/23), (İLKÖ 180/23), (İLKÖ 200/8), (KP 40/6), (KP 75/12)

ol-: 18. Uymak, tam gelmek.

“Kahretsin ıslanmışlar..” diye söylendim ayakkabılara “olmuyorlar”. (HI 100/25)

(ÇA 89/27), (ÇA 89/29), (ÇA 90/1), (H 54/21)

ol-: 4. Bir şeyi elde etmek, edinmek.

Bilemezsin, diyordu Yakup, her şeyimiz olacak. (ÇÖ 19/28)

(ÇÖ 19/34), (ÇÖ 23/13), (ÇÖ 66/31), (ÇA 25/6), (ÇA 52/11), (K 86/21), (K 86/22), (K 100/16), (T 15/25)

ol-: 16. Ek fiilin geniş zamanı olan –dır (-dir) veya hikâyesi olan “idi” anlamında kullanılan bir söz.

İnsanı yoran, pelteleştiren bu oluyor belki. (ÇSBÖ 41/16)

(ÇSBÖ 45/7), (ÇSBÖ 62/12), (ÇSBÖ 62/23), (ÇSBÖ 88/19), (ÇA 60/12), (ÇA 142/21), (ÇA 157/20), (DAK 12/20), (DAK 28/20), (DAK 28/27), (DAK 40/16), (DAK 84/24), (K 18/26), (K 32/16), (K 40/21), (K 64/25), (K 65/3), (K 65/4), (K 67/16), (K 70/1), (K 73/4), (K 73/5), (K 74/7), (K 78/8), (K 99/5), (H 11/2), (H 37/24), (H 55/4), (H 95/6), (H 102/22), (H 104/24), (H 112/30), (H 112/32), (H 122/17), (H 150/21), (AYÇ 25/5), (AYÇ 84/27), (T 40/16), (T 47/13), (T 51/17), (T 54/19), (T 65/20), (T 65/22), (İÖ 31/15), (İÖ 100/26), (GYA 22/3), (GYA 39/3), (GYA 62/13), (GYA 120/28), (GYA 134/1), (İLKÖ 174/28)

ol-: 24. *yardımcı fiil* Sıfat-fiil eki almış kelimelerden sonra anlamı kuvvetlendirmek için kullanılır.

Otobüsten inince ne kadar geç kaldığını anladı: çünkü otobüsten inen yolculardan başka kimse yoktu sokaklarda, ışıklar, sokaklar kimsesiz oldu mu daha soluk, daha kör parlıyorlardı bu geç vakti bildirmek için gecenin bu saatine kalmış genç bir kıza, ama ne olursa olsun daha babasının eve gelme saati değildi, kardeşi uykuya yeni başlamış olmalıydı ve halası kendisiyle kavga edecek olursa, bu bile bir kazançtı. (ÇSBÖ 88/5)

(ÇSBÖ 91/5), (ÇSBÖ 94/20), (ÇSBÖ 101/2), (ÇSBÖ 101/26), (ÇSBÖ 121/22), (ÇSBÖ 122/24), (ÇSBÖ 123/2), (ÇSBÖ 123/3), (ÇSBÖ 131/26), (ÇA

48/17), (ÇA 91/24), (ÇA 108/23), (ÇA 111/1), (ÇA 112/18), (ÇA 113/11), (ÇA 116/15), (ÇA 117/15), (ÇA 121/6), (ÇA 134/17), (ÇA 142/7), (ÇA 148/12), (DAK 10/10), (DAK 13/9), (DAK 16/22), (DAK 16/25), (DAK 19/6), (DAK 26/19), (DAK 34/19), (DAK 42/8), (DAK 42/9), (DAK 43/9), (DAK 47/28), (DAK 57/13), (DAK 64/16), (DAK 69/15), (DAK 72/3), (DAK 72/15), (DAK 85/23), (DAK 95/23), (K 15/11), (K 30/19), (K 30/23), (K 40/5), (K 42/31), (K 64/14), (K 64/28), (K 68/6), (K 68/14), (K 70/6), (K 74/14), (K 74/22), (K 78/25), (K 92/20), (K 94/7), (K 103/16), (K 103/20), (K 104/10), (K 104/29), (H 22/9), (H 22/25), (H 33/14), (H 41/2), (H 43/11), (H 53/17), (H 54/20), (H 59/5), (H 59/25), (H 64/4), (H 89/29), (H 90/11), (H 90/27), (H 108/16), (H 115/25), (H 118/14), (H 121/16), (H 141/8), (H 141/12), (H 141/19), (H 142/15), (H 144/14), (H 147/18), (H 150/24), (AYÇ 26/32), (AYÇ 29/33), (AYÇ 34/2), (AYÇ 35/9), (AYÇ 61/10), (AYÇ 63/4), (AYÇ 74/21), (AYÇ 75/25), (AYÇ 84/16), (T 7/7), (T 26/1), (T 31/4), (T 32/20), (T 39/15), (T 47/12), (T 58/17), (T 58/18), (T 59/13), (T 59/14), (T 61/3), (T 61/9), (T 63/13), (T 79/24), (T 80/1), (T 100/13), (T 100/32), (İÖ 10/9), (İÖ 18/24), (İÖ 18/27), (İÖ 20/15), (İÖ 25/6), (İÖ 25/21), (İÖ 47/3), (İÖ 51/29), (İÖ 54/19), (İÖ 69/13), (İÖ 74/10), (İÖ 76/27), (İÖ 80/5), (İÖ 83/20), (İÖ 85/18), (İÖ 89/21), (İÖ 99/12), (İÖ 129/3), (İÖ 140/9), (İÖ 140/11), (İÖ 140/20), (İÖ 156/7), (İÖ 179/1), (İÖ 179/4), (İÖ 179/7), (İÖ 181/4), (İÖ 181/8), (İÖ 182/19), (İÖ 184/6), (İÖ 184/11), (İÖ 197/13), (İÖ 197/30), (İÖ 200/12), (İÖ 215/29), (İÖ 219/18), (İÖ 221/9), (İÖ 238/12), (U 13/12), (U 13/13), (U 21/10), (U 29/25), (U 35/9), (U 36/28), (U 36/29), (U 60/22), (U 61/16), (U 67/15), (U 68/21), (U 72/7), (U 73/4), (U 76/15), (U 76/16), (U 77/15), (U 119/23), (U 125/1), (U 127/26), (U 127/29), (U 132/10), (U 142/28), (GYA 24/34), (GYA 43/3), (GYA 59/4), (GYA 71/25), (GYA 82/26), (GYA 89/6), (GYA 98/9), (GYA 98/23), (GYA 103/23), (GYA 104/10), (GYA 104/11), (GYA 110/4), (GYA 121/26), (GYA 136/14), (GYA 140/8), (İLKÖ 40/14), (İLKÖ 51/11), (İLKÖ 61/8), (İLKÖ 72/10), (İLKÖ 82/5), (İLKÖ 85/3), (İLKÖ 89/10), (İLKÖ 110/22), (İLKÖ 111/8), (İLKÖ 112/13), (İLKÖ 119/23), (İLKÖ 121/15), (İLKÖ 124/3), (İLKÖ 128/2), (İLKÖ 129/15), (İLKÖ 130/19), (İLKÖ 143/19), (İLKÖ 144/23), (İLKÖ 159/9), (İLKÖ 166/11), (İLKÖ 167/11), (İLKÖ 173/6), (İLKÖ 173/7), (KP 11/15), (KP 11/19), (KP 12/1), (KP 15/12), (KP 26/4), (KP 26/5), (KP 33/10), (KP 40/17), (KP 42/25), (KP 51/1), (KP 51/2), (KP 68/22), (KP 73/15), (KP 75/6), (KP 76/16), (KP 76/16), (KP 100/3), (KP 100/7)

olabil-: Olma, gerçekleşme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Tek sığnağım gece olabilirdi. (HI 24/7)

(HI 48/29), (ÇÖ 17/12), (ÇÖ 25/16), (ÇÖ 46/2), (ÇÖ 57/6), (ÇÖ 57/6), (ÇÖ 57/6), (ÇÖ 57/30), (ÇSBÖ 119/17), (ÇA 82/20), (DAK 7/2), (DAK 25/8), (K 8/2), (K 85/12), (K 86/6), (K 87/3), (K 87/5), (K 109/21), (K 109/21), (H 7/14), (H 10/19), (H 14/21), (H 19/31), (H 24/5), (H 24/24), (H 27/20), (H 31/31), (H 43/21), (H 55/20), (H 57/13), (H 65/1), (H 65/29), (H 69/11), (H 76/24), (H 90/9), (H 95/1), (H 96/11), (H 108/11), (H 108/20), (H 115/28), (H 119/2), (H 121/23), (H 135/18), (H 135/24), (H 137/19), (H 150/11), (H 150/16), (H 150/28), (AYÇ 27/10), (AYÇ 27/18), (AYÇ 27/22), (AYÇ 29/20), (AYÇ 33/29), (AYÇ 78/12), (AYÇ 78/18), (T 31/4), (T 32/15), (T 37/10), (T 48/21), (T 54/26), (T 68/21), (T 75/4), (T 80/7), (T 80/9), (T 97/10), (T 98/20), (T 98/22), (T 99/12), (T 104/1), (T 105/23), (T 114/10), (T 118/20), (T 120/6), (T 120/12), (T 121/8), (İÖ 17/21), (İÖ 18/7), (İÖ 31/22), (İÖ 37/1), (İÖ 50/15), (İÖ 60/1), (İÖ 60/9), (İÖ 67/15), (İÖ 70/14), (İÖ 76/18), (İÖ 87/14), (İÖ 89/10), (İÖ 94/27), (İÖ 134/16), (İÖ 135/1), (İÖ 135/14), (İÖ 146/28), (İÖ 147/20), (İÖ 175/8), (İÖ 177/5), (İÖ 184/1), (İÖ 184/2), (İÖ 184/8), (İÖ 197/29), (İÖ 207/27), (İÖ 214/16), (U 9/17), (U 21/2), (U 21/7), (U 29/13), (U 39/19), (U 60/12), (U 60/13), (U 61/12), (U 61/15), (U 90/29), (U 99/10), (U 99/11), (U 101/29), (GYA 14/18), (GYA 14/19), (GYA 32/26), (GYA 34/8), (GYA 51/14), (GYA 54/15), (GYA 83/7), (GYA 84/10), (GYA 84/27), (GYA 111/25), (GYA 111/27), (GYA 115/7), (İLKÖ 107/3), (İLKÖ 154/10), (İLKÖ 154/16), (İLKÖ 158/2), (İLKÖ 158/9), (KP 8/17), (KP 23/7), (KP 23/8), (KP 25/14), (KP 31/4), (KP 44/2), (KP 48/7), (KP 61/2), (KP 61/12), (KP 63/3), (KP 64/4), (KP 65/21), (KP 68/15), (KP 75/7), (KP 75/19), (KP 76/5), (KP 76/30)

olanak sağlan- (veya tanın)-:** Bir işin olmasına elverişli ortam hazırlanmak.

Sırtını döşeğe yapıştırdı: gecenin de bir sesi vardı, yıllar sonra belki ilk kez bu anda duyuyordu bu sesi, dinlemek istiyordu, kendi haklılığını duyuyordu bu seste, bu haklılığa şimdilik yaşama olanağı tanınmasa bile. (ÇSBÖ 115/5)

olanaksız kıl-:** Olanaksız, imkânsız hâle getirmek

İçerlek bir yerde cam kenarına oturmuştu, önünden düzensiz bir insan seli savaşta bozguna uğramış da ricat eden askerler gibi karmakarışık diziler halinde akıp gidiyordu, karşılarda eskimiş apartmanların yağ bağlamış kara yüzeyleri.. her

şey birbirine o kadar yakın ve o kadar iç içe ki bu tabloda, demirli pencerelere asılmış paçavralar, duvarların yağlı yüzeylerine yapışmış solucanlar, kayışlar ve erimiş mermer parçaları herhangi bir genişliği ve mesela bir gökyüzü parçasını tasarlamayı bile olanaksız kılıyor, bütün bu kaynaşma uzaya fırlatılmış bir gemide ya da bilinmeyen kör bir adada, nasıl olup da orada bulunduklarını bir türlü kestiremeyen insanların şaşkın ve telaşlı haliyle sürüp gidiyor, ama sizin dışınızda olarak, siz uzak bir yerlerden yansız bir gözlemci olarak katılmadan -çünkü arada sizi onlardan ayıran kesin bir cam var- seyrediyorsunuz. (DAK 85/5)

olunabil-: Olunma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Oğul anaya da nispet edilebilir, sevgiliye de.. bir kuşağa da göndermede bulunmuş olunabilir. (İÖ 223/31)

olup bit-:** Bir şeyler yaşanmak, birtakım durumlar gerçekleşmek.

Sahi orda ne olup bitiyor tarlada (ÇA 55/12)

(H 17/4), (H 53/23), (H 54/9), (H 54/11), (İÖ 110/6), (İÖ 110/7), (U 23/9), (U 43/28), (U 73/19), (U 119/13), (GYA 73/21), (İLKÖ 166/26), (KP 34/24), (KP 37/12), (KP 67/1)

(bir şeyi) olurluna bırak-: 2. Sonucu önemsemeyerek bir işin yapılabildiği, olabildiği kadarıyla yetinmek.

Olurluna bıraktım her şeyi. (GYA 54/27)

oluş-: Belli bir varlık kazanmak, ortaya çıkmak, meydana gelmek, teşekkül etmek.

Bu tuhaf etkisini bilirdi, bu etki emekle oluşmuştu: ne zaman insanlara yaklaşmayı denese içinde kuzey rüzgârları estiğini daha çocukluğunda keşfetmişti. (H 38/12)

(H 60/28), (AYÇ 55/8), (AYÇ 73/13), (AYÇ 73/15), (T 7/4), (T 8/32), (İÖ 146/17), (İÖ 187/27), (İÖ 212/6), (İÖ 240/7), (U 59/10), (U 75/1)

oluşabil-: Oluşma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Belki bir tehlikenin ortak paydası iki yalnızca eşlik ederse, orada, bir kelimesiz dil oluşabilir. (İÖ 109/16)

oluşturul-: Oluşması sağlanmak, teşekkül ettirilmek.

Oysa öbek öbek kırmızı alancıklar oluşturulurdu yamaçlarda: engin bir poyraz sağanağı altında şimdi. (DAK 27/9)

oluver-: Çabucak veya kısa sürede olmak.

Peşimden koşturuyordu, biraz da seviyordum onu galiba, ne bileyim işte, oluverdi.. (GYA 13/13)

(GYA 62/14), (GYA 98/32), (İLKÖ 171/21)

onarıl-: Onarma işine konu olmak, onarma işi yapılmak.

Boğazkesenin sol yanında kalenin görkemli bedeni / burçlar onarılmış / poyrazda savrulan ampuller / kalenin dibinde evler (ÇA 151/6)

(İÖ 103/20)

onarabil-: Onarma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Allah kahretsin bir döşemeleri bile onaramadı bunca yıl (ÇA 126/32)

onaylan-: Onaylama işi yapılmak veya onaylama işine konu olmak; tasdiklenmek, tasdik edilmek.

Kendimizi geçmiş bir olayla karşı karşıya bulunuyormuşuz gibi tasarladığımızda, işin doğrusunu belirlemenin zorluğu onaylanmalıdır. (İÖ 76/22)

onaylayabil-: Onaylama ihtimali veya imkânı bulunmak, tasdikleyebilmek.

O, artık bir tek baştan ibaret kalmış oldukça ne uzar, ne kısılır; ne kendini reddedebilir, ne onaylayabilir. (İÖ 146/28)

ortadan kalk-: Yok olmak.

O zaman özgürlüğün kendisi ortadan kalkmaz mı? (ÇÖ 25/17)

(İÖ 100/22), (İÖ 128/10), (İÖ 219/17), (KP 57/6), (KP 60/8)

ortaya çık-: 1. Yokken var olmak, meydana çıkmak, türemek.

Ama kardeşinin gelişyle gizli niyetleri birden çıkıvermişti ortaya. (ÇÖ 17/32)

(ÇÖ 30/25), (ÇÖ 79/20), (ÇSBÖ 23/21), (ÇSBÖ 63/24), (DAK 54/32), (K 74/31), (K 80/5), (AYÇ 44/26), (AYÇ 88/5), (T 16/30), (T 42/1), (T 42/4), (T 58/20), (T 111/8), (İÖ 71/17), (İÖ 73/14), (İÖ 219/11), (U 59/17), (GYA 54/22), (GYA 62/16), (GYA 136/11), (İLKÖ 116/7), (İLKÖ 117/21), (İLKÖ 118/10), (İLKÖ 132/18), (İLKÖ 134/19), (İLKÖ 135/14), (İLKÖ 159/18), (İLKÖ 172/29), (KP 30/27), (KP 34/25), (KP 43/15), (KP 48/18), (KP 77/6)

ortaya çıkarıl- (veya çıkartıl-):** Bütün özellikleriyle gösterilmek.

O, gecenin ortasında böyle oturup kalmışken bir sürü şeyler alınıp satılmıştı, iyi aile kızları evlerine dönmüştü, sokaklar boşalmıştı, caddeler

dolmuştu, işyerlerinde in cin top atıyordu, içki evleri şımarık sarhoşları ağırlıyordu, gecenin bir karanlığından ötekine mahyalar asılmış ve oralara okuyamadığı yazılar perçinlemişti, eski saraylar yeni oyun yerleri, eğlencelik olarak yeniden ortaya çıkartılmıştı, bütün bunlarda kimse şaşacak bir şey görmüyordu... (T 23/6)

ortaya çıkiver-:** Aniden ortaya çıkmak.

Ya da öteden beri vardı da böyle bir şey içimde, birdenbire ortaya çıkıverdi. GYA 47/2)

oruç (orucu) bozul-:** Bir şey yiyerek, içerek oruç sona erdirilmek.

“Abdest alırken ağzımıza su alıyoruz, orucumuz bozulmuyor” dedi. (İÖ 73/8)

(İÖ 194/4), (İÖ 194/27)

otur-: 9. Yer almak, geçmek.

Kızın gözlerine, yeniden arsız bir yüreklilik oturdu, bir meydan okuyuş havasıyla:

– Daha onunla hiç konuşmadan nasıl.. (ÇSBÖ 112/20)

(ÇA 136/22), (T 22/22), (İÖ 121/4), (İÖ 189/16), (İLKÖ 59/5)

oturabil-: Oturma ihtimali veya imkânı bulunmak.

“Siz, beyim, size söylenen görevi yerine getirmeden halkaya giremezsiniz.. sizi şöyle alalım, halkanın ortasında oturabilirsiniz efendim.. gözünüz kapalı dinleyin.. rabitanızla meşgul olun.. görevinizi yerine getirince siz de halkada yerinizi alırsınız, ama sevabımız aynıdır, eğer içine bir şüphe girerse benimki de senin olsun. (K 100/12)

(H 74/25), (H 137/9), (AYÇ 26/16), (T 34/2), (GYA 55/27), (GYA 75/5), (KP 64/6)

oturup kal-:** Oturakalmak, öylece oturmaya devam etmek.

Bu belirleme, en azından onun kendisi için doğruydı: o, sanki yüzbinlerce yıldan beri burada oturup kalmıştı, yüzbinlerce yıldan bu yana ne onun yaşantısında bir değişiklik olmuş, ne de dışarıda bir değişiklik gözlenmişti. (K 95/10)

(KP 99/11)

ovalan-: 1. Ovalama işine konu olmak.

Ne kadar zaman uyudu bilemedi sabah mıydı neydi uyandığında tıpkı uykuya vardığı zamandaki gibi ıslak güneş ışınları dökülüyordu camdan hiç mi

uyumadı yoksa yüz gündür uyuyor muydu bilemedi elbisesi temizlenmiş silinmiş sandalyenin arkalığına asılmıştı kapının ardından fısıltılar duydu daha kendinde olmadığına hükmederek başını kaldırmadı yastıktan bütün vücudu sızlayan bir mahmurluğun ezgin bir yorgunluğun ağırlığıyla ovalanıyordu halasının sesiydi duyduğu kocasıyla konuşuyordu eniştem diye düşündü *senin gibi eniştenin çarkına çomak sokarım ben* (ÇA 32/5)

oyalanabil-: Oyalanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Artık oyalanamıyorum da, biçiminde sönük bir düşünce geçiyor içinden.
(HI 56/31)

(H 32/18)

oyalayabil-: Oyalama ihtimali veya imkânı bulunmak.

Yolculuğun içinde bulunan kimse, kendisi bir iş yapmamış bile olsa, sırf o yolculuğun içine girmiş olmak, onu bir iş yapıyor izlenimine ulaştırıyor: insan, böyle şeylerle kendisini oyalayabiliyor. (K 68/16)

oynan-: Oynama işine konu olmak.

Yani ava giden avlanır hesabı mı oynanıyordu? (K 104/1)

(İÖ 138/2)

oynanıl-:** Oynanma işi yapılmak.

Gönül kırıcı bir kelimeyle mi oynanılmıştı? (U 42/9)

oynatabil-: Oynatma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ayaklarımı oynatamıyordum. (HI 38/2)

(AYÇ 37/17)

oynayabil-: Oynama ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ne ki, son bir güç kısıntısıyla yerimden oynayabildim. (DAK 56/22)

(U 24/16)

oyul-: 1. Oyma işi yapılmak.

Delikler baklava biçiminde oyulmuş. (HI 47/29)

(DAK 29/9), (H 145/8)

oyuna gel-: Aldatılmak.

Bir toprak işinde amcası oğlunun oyununa gelmiştir. (ÇÖ 36/30)

(ÇÖ 36/31), (ÇÖ 70/14), (K 111/6)

öç alın-:** İntikam alma işi yapılmak.

Bu nasıl bir düştü, nasıl bir unutuştı.. sedir ağaçlarının serinliğinde içimin titrediğini duyumsuyordum, derinden, etkileyici, sarsıcı.. birileri beni

dürtüklüyordu, kalk kalk diyorlardı, ama aymazlığın böylesine derinlere kök salmış olabileceği aklımdan geçmezdi, öylesine dalgın ve başka bir dünyanın içine gömülmüş olarak yatıp kalmıştım.. kıvrıl, uyu, kendinden geç.. çünkü böyle öç alınacaktır senden.. (H 120/12)

öden-: Ödeme işine konu olmak.

Bu bedel onun, yüzüme bakmamasıyla mı ödenecek? (U 67/25)

ödeyebil-: Ödeme ihtimali veya imkânı bulunmak.

“Bak, dedi duraksayarak, başımıza bir şey gelirse.. yani.. bir gün ben ortalarda bir başıma.. sipsivri kalırsam.. kira bile ödeyemem.. bu evin kirasını ben nasıl öderim?” (T 102/2)

ödüllendiril-: Ödüllendirme işi yapılmak.

Şansımı beş kere denedim, her defasında, saat olduğuna emin olduğum şekeri gösterdim, fakat her defasında saat yerine firkete, toka veya balon gibi ıvır zıvır şeylerle ödüllendirildim. (İÖ 20/14)

öğren-: 2. Yetenek, beceri kazanmak.

Zahir babamdan öğrendiydi. (ÇÖ 58/22)

(ÇA 102/26), (H 30/13), (İÖ 114/18), (GYA 15/24), (İLKÖ 77/2)

öğretebil-: Öğretme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ama ömrümde bir tek bunu, bu çılgınlığı, bu pis ve gülünç kimliği öğrenmiş olsam bile ne gam diyorum.. böyle bir şeyi insana başkası öğretemez, insan onu kendi kendine öğrenir ya da öğrenemez!” (T 128/2)

öl-: 4. *mecaz* Değerini, geçerliğini, gücünü yitirmek, kullanılmamak.

Yiğitlik ölmüştür. (İÖ 54/3)

öldür-: 8. *mecaz* Yok olmasına, ortadan kalkmasına, azalmasına yol açmak.

Arap-Hint karışımı bir türde bestelenmiş melankolik şarkılar havanın dumanlı serinliğine, maddeleşmiş kokusuna -çocukların bilinçsiz sevinç çığlıkları da yedeklenmiş olsa- kaçınılmaz bir umutsuzluğu ekliyordu: her gülüş, her kahkaha balmumuyla tutturulmuş gibi iğreti, yapay kalıyordu, içtenliğin azıcık bir sıcaklığı bütün o yapay sesleri öldürüyor, maskenin altındaki gerçek çaresiz yüzü ortaya çıkarıyordu. (ÇSBÖ 122/27)

(K 104/12)

öldürebil-: Öldürme ihtimali veya imkânı bulunmak; gebertebilmek.

Kimseye anlatamazdı bunu, anlatsa bile arkadaşlarına gerekli karşılığı alamayacaktı çünkü eğlenceli bir yanı yoktu bu işin ve iş eğlenceden dışarı çıktı mı gerekli ilgiyi göstermezdi arkadaşları, üstelik acımasız alaylarıyla içinde belirlenmiş kararı da öldürebilirlerdi, içini açmak bile güçsüzlüğünü arttıracaktı. (ÇSBÖ 105/14)

(ÇA 122/23), (K 104/14), (H 78/5), (U 79/13), (İLKÖ 91/7), (İLKÖ 138/17), (İLKÖ 139/11), (İLKÖ 204/6)

öldürül-: Öldürme işine konu olmak, gebertilmek.

... yıllar geçiyor, samamcanın ülkesinden uzaklarda, çok uzaklarda, okyanus aşırı yerlerde insanlar öldürülüyor, insanlar işkenceden geçiriliyor, üzerlerine bombalar yağdırılıyor, daha açmamış taç yaprakların arasındaki gül tomurcukları kaynak ateşine tutularak yakılıyor, yüzlere zaçyağı dökülüyor, zaçyağı burunları eritiyor, gözleri oyuyor, kulaklar ziftten yapılmış misket gibi asitin içinde büzüşüp eriyor, yok oluyor.. (İÖ 174/22)

(İLKÖ 116/9), (İLKÖ 132/22)

öldürülebil-:** Öldürülme işi becerilmek.

... arada bir şurda burda görülen o efsanevi kara yılan hâlâ öldürülememiştir... (GYA 25/3)

ölüp git-:** 2. Yok olmak.

O anda ta kulağının dibinde tiz uzun kendisini sonsuzca izleyecek olan o bir tek sesi işitti yalnız onu duydu parmakları kadının tuttuğu bilekleri üstünde yavaş yavaş çözülüp gevşerken o ses de algısının dışında bilincinin dışında gitgide uzaklaşan yankılarla son güçsüz bir dalgalanmayla ölüp gitti bakışlarının sınırları titreyen gözenekler halinde ufalanıp kayboldu (ÇA 38/6)

öne çık-*: Diğerleri yanında fazlaca dikkat çekmek.

Sonradan başka pürüzler öne çıktı. (U 127/5)

(KP 30/12), (KP 30/17)

öneril-: Önerme işine konu olmak.

Adresler, telefonlar.. koşturmaca.. umutsuz bekleyişler, umutlara acıkmışlıklar.. eve dönmemiz öneriliyor.. biz, babayı, bütün bu sıkıntı verici tablonun dışında tutmak istiyoruz. (İÖ 97/22)

(KP 55/7)

önlenebil-: Önlenme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Birkaç metre yüksekliğindeki bahçe duvarı evi çepçevre sarıyordu bahçe kapısıyla evin arasında dar bir alan vardı bahçenin evin yan tarafına düşen bölümüne kiraz ve erik ağaçları dikilmişti ama bakımsızlıktan dalların arasından hevenk hevenk örümcek ağları sarkıyordu incecik gövdeli ağaçların arasına acemice yapılmış bir şadırvan yerleştirilmişti havuzun suyu yosunlanmış üstünde çer çöp yüzüyordu evin ikinci katına duvara bitişik dışarıdan yerleştirilmiş tahta bir merdivenle çıkılıyordu daha ilk bakışta zevksiz geniş demirli pencereler hemen göze batıyordu zemin kat boş bir hangar gibiydi odun kömür zahire ambarı olarak kullanılıyordu o geniş pencerelere rağmen nemin karanlığın uyandırdığı sıkıntılı duygu önlenebiliyordu (ÇA 12/14)

önlenebilir:- Önleme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ama yirmidört saattir, farkında olmadan zihnini uğraştıran bu sözlerin, açık bir şekilde dudaklarına kadar gelmesini önlenebiliyordu artık. (ÇÖ 11/27)

(ÇÖ 74/16), (T 59/15), (GYA 79/12), (İLKÖ 171/1)

örtül:- Örtme işine konu olmak.

Pencereden vuran sokağın ışığı, duvarda hep sallanan, insan biçimlerine giren ve sallanan ağaç gölgeleriyle bir korku hırçın ve huysuz ve ben ne olacağım, bana ne olacak, diye yalvaran o sesle gölgeler titreşir, bir zaman sonra ben daha uyumamışım, annem titreşen bir gölge ve baş ucumda “nasıl da uyumuş yavrucağım” yorganım boğazıma doğru çekilir, üstüm örtülür ve gölgeli bir duvara, yarım sevinçlerin can çektiği bilinmez karanlığa baka baka “işte uyuyorum, güçsüz bir tırtıl gibi nasıl da uyuyabiliyorum..” diye içlenirken o naftalinler ve kalın baba kaşları arasında büyüyen soğuk bir gözler üstüme yürürken, avuntusuz, bir gün artık buralarda olmayacağımı düşünür, o zaman, kim bilir belki o zaman o korkunç, umutsuz boşluğa dalıp giderdim. (HI 84/12)

(ÇÖ 29/2), (ÇA 10/27), (DAK 38/25), (T 117/9)

örtüş:- 1. Aynı noktalarda ve düzlemlerde kesişmek.

Fakat hiç bir şey sizin algınızın ulaştığı gerçeklikle örtüşmüyordu. (İÖ 49/2)

örül:- Örme işi yapılmak.

Tuğlaları karanlıktan olan bir duvar örülüyor dünyayla aramda. (HI 116/16)

(ÇA 11/2), (K 42/1)

örümceklen-: 3. Ateşli hastalıklarda göz, ağız vb. yerler kurumuş salgılarla perdelenir gibi olmak.

Örtülerin altından ölü, cansız ayaklar görünüyordu, sararmış, topukları mor, yüzler kıpırtısız, gözler örümceklenmiş. (T 64/1)

övebil-: Övme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Herkes kendisini övebilir, saygıda kusur etmeyebilir, ama ne çıkar bundan? (GYA 32/18)

özen gösteril-:** Özen gösterme, itina etme işi yapılmak.

Ama neden, öyleyse neden, ona şu çukuru kazmak için bunca özen gösteriliyordu? (K 77/17)

özenil-: Bir şeye özentî duyulmak.

Kimileri korkunç görüntü versin diye özenilmmişti. (AYÇ 65/9)

pahalıya patla- (veya mal ol- veya otur-): 1. Çok para, özveri, emek gerektirmek.

Ev kaçkınlarının son durağı, bir, “saz”lar vardı, ama bir ev kaçkını için o da pahalıya mal olurdu, bu yüzden avare, serseri dolaşıp duruyorlardı sokaklarda. (DAK 39/14)

paramparça ol-: Pek çok parçaya ayrılmak, kırılmak.

Burada şiirselliğin güzellikleri paramparça olacak.. (İÖ 173/5)

parça parça ol-:** Parçalanmak, parçalara ayrılmak.

... işte o anda oradaki o yıkılmaz gibi duran dağ parça parça oldu, yıkıldı... (T 90/20)

parçalan-: Parçalama işine konu olmak, parçalara ayrılmak, paralanmak (II).

Sonra bir yerde yıldızlar parçalandı ve ateş böcekleri gibi, gözün gördüğü yalnızlığın ve odanın bir köşesine tünemiş ölümün, tükenen ve tükenmeyen bir şeylerin üzerine dökülüp serpilmeye başladı. (HI 40/3)

(ÇSBÖ 123/10), (AYÇ 22/23), (AYÇ 69/27), (T 107/10), (İÖ 198/14), (U 17/10), (U 44/20), (İLKÖ 90/2), (İLKÖ 158/29), (KP 12/28)

parçalayabil-: 1. Parçalama ihtimali veya imkânı bulunmak.

Benim sandığım, yalnız bana ait diye düşündüğüm sevgiliye.. o saydam perdeyi parçalayamıyorum, örümcek ağına takılı zavallı bir böcek gibi çırpınıyorum. (AYÇ 24/3)

parılda-: 1. Güçlü bir ışık çıkarmak, ışık saçmak; parlamak, yalabıkmak, yıldırımak.

Işıklar yalnız orda parıldıyor tek tük (ÇA 150/27)

(GYA 73/30)

parla-: 1. Parıldamak.

Güneş kat kat cam tabakaların ardından vuruyor, dahası ıssız ve olumsuz bir güneş gibi, olmamış bir güneş gibi çakıl taşlarının üstünde, toprakta, eğreti, parlıyordu. (HI 71/14)

(HI 79/11), (HI 84/24), (HI 97/15), (HI 119/12), (HI 122/20), (ÇSBÖ 22/14), (ÇSBÖ 88/1), (ÇSBÖ 103/27), (T 69/6), (GYA 124/17), (İLKÖ 141/7), (İLKÖ 167/8), (İLKÖ 198/12), (İLKÖ 198/14), (İLKÖ 205/9)

parla-: 2. Bir ışık kaynağından gelen ışınları yansıtmak, delemek.

Masanın tahtası, savcının arkasındaki pencereden gelen ışıkla parlıyordu. (ÇÖ 84/20)

(ÇÖ 87/23), (ÇSBÖ 49/24), (ÇSBÖ 117/19), (ÇA 13/22), (ÇA 93/19), (ÇA 99/4), (ÇA 111/3), (DAK 73/2), (K 6/15), (U 127/13), (İLKÖ 99/14), (İLKÖ 154/25), (İLKÖ 158/17), (İLKÖ 159/6), (İLKÖ 159/11), (İLKÖ 167/7), (İLKÖ 171/1)

parla-: 7. mecaz Ortaya çıkmak.

Kara ıssızlığın ortasına düşüldüğü an, söylenmiş olanın anlamı zihninde birden parladı. (U 65/16)

(U 66/24)

patla-: 2. Yırılıp açılmak.

Belki de karnı patlamıştır dedi (ÇA 131/1)

patlak ver-: Gizli kalması istenen veya beklenmedik bir olay, ansızın ortaya çıkmak.

Ve işte o anda, kentin bu en civcivli caddesinde birden bir polis sireni patlak verir ve aynı anda bu görüntünün dışında kalan bir yerlerden de bir ambulans sireni uzaktan polisinkine karışır... (T 94/31)

paylaşabil-: Paylaşma ihtimali veya imkânı bulunmak; bölüşebilmek, üleşebilmek.

Aslında onun gibisini bir daha bulamayacaktı ve eğer evden çıkartılmakla güç durumda kalacaksa, bir süre kendi dairesini onunla paylaşabilirdi. (AYÇ 27/5)

pelteleş-: 2. mecaz Çok yorulmak.

Denizanası şimdi karaya vurmuş, pelteleşmişti. (K 32/3)

pençe atıl-:** Yırtıcı hayvanın ön ayaklarıyla saldırmasına, vurmasına veya saldırıya geçen bir insanın saldırı hamlelerine maruz kalmak.

üzerimize pençeler atılıyor (İÖ 103/9)

perde in-: 1. Gözde katarakt olmak.

Ve yüzü korkunçlaştı, sol gözüne perde indi. (İLKÖ 192/25)

pes de-: Karşısındakinin kendisinden daha üstün olduğunu kabul etmek, boyun eğmek.

“Ya da açık açık pes diyeceğiz.” (GYA 112/18)

peydahlan-*: Oluşmak, birden ortaya çıkmak.

Odada mat, can sıkıcı, kuru bir aydınlık peydahlandı. (ÇÖ 43/10)

(ÇA 14/2), (K 41/20), (K 57/20), (K 108/13), (H 32/24), (H 39/17), (H 68/4), (H 79/19), (AYÇ 54/12), (AYÇ 55/31), (AYÇ 59/19), (T 10/8), (T 16/28), (U 106/9), (GYA 28/23), (GYA 69/26), (İLKÖ 194/9), (KP 27/7)

pırılda-: Işık saçmak, ışıldamak.

... purluk ay ışığında bembeyaz pırıldar, ay döner... (GYA 24/31)

piknik yapıl-:** Kırdan yemek yenilmek, gezinti yapılmak.

Bu mahşer ortamında piknik yapılıyordu. (H 106/27)

piş-: 1. Yiyecek, ateşte, fırında, kaynar suda veya yağda ısı etkisiyle yenilebilir duruma gelmek.

– Alevler geçerse balıklar çabuk pişer, dedim. (İLKÖ 84/8)

(İLKÖ 84/24), (KP 66/21)

pişirebil-: 1. Pişirme ihtimali veya imkânı bulunmak.

“Kolay, dedi, ona yapacağınız etli yemeğin içine azıcık da eşek dili katacaksınız, serçe parmağımın yarısı kadarı yeter, öteki etlerle aynı kapta pişirebilirsiniz.” (T 68/27)

piyango vur- (veya çık-): 2. Beklenmedik bir yerden büyük kazanç sağlamak.

Ama geçti, piyango bize vurdu bir kere. (GYA 60/30)

pörsü-: Gevşeyip sarkmak, porsumak.

Buz pörsüyordu. (H 43/14)

(H 47/12)

pörsüt-*: Pörsümesine sebep olmak.

Havada görünmeyen, minicik törpüler.. eşyayı pörsütüyor, derimizi yalayıp geçiyor, içimizde konukluyor, durmadan sürtündüğü, konukladığı yerleri yenileştirme uğraşısı içinde, bilmeden eskitip geçiyor. (HI 66/31)

(İLKÖ 196/11)

prova edil-:** Bir giysiye son biçimi verilmeden önce giysi, giyecek kişinin üzerinde düzeltilmek.

Kırmızı kumaştan pantolonlarımız prova ediliyor. (İÖ 118/11)

pusuya yat-: Pusuda beklemek.

Pusuya yatmış. (HI 104/15)

pürüz çık-:** Zorluk, engel çıkmak.

Ancak benim halledebileceğim bir iki pürüz çıkmış.. geri dönerim belki, ama sanırım o zaman da siz ayrılmış olursunuz.” (H 90/26)

püskür-*: Hızla çıkmak, yayılmak.

Güneşin yakıcılığı azalmış, ama, gene de topraktan tuhaf, yapışkan bir sıcaklık püskürüyordu. (ÇSBÖ 21/15)

(İLKÖ 103/4)

rahat bırak-: İşine karışmamak.

– Adamı rahat bırak. (ÇÖ 48/6)

(ÇÖ 77/26), (ÇSBÖ 68/30), (ÇA 16/18), (H 92/8), (AYÇ 17/15), (T 27/11)

rahat et-: Sıkıntısız durumda olmak, ferahlanmak, dinlenmek.

– Orada rahat etmezsen, gel şöyle yatağın kenarına otur, dedi, pencere kenarı daha aydınlık.. (ÇSBÖ 132/14)

(ÇA 24/24), (ÇA 63/11), (AYÇ 17/14)

rahatsız ol-: Rahatı bozulmak, keyfi kaçmak, sağlığı bozulmak.

Vücuduma düşen kurtçuklardan rahatsız olurlardı. (HI 37/19)

(DAK 22/22), (AYÇ 31/10)

ramak kal-:** Bir şeyin olmasına çok az kalmak.

Ellerin birbirine dokunacağı sanılıyor; dokunmaya ramak kalıyor, fakat heyhat, o dokunma anı, havada asılı kalıyordu. (U 33/13)

rast git-: Uygun düşmek, istenilen biçimde gelişmek.

“İşiniz rast gitsin” diyerek bizi selâmetledi. (HI 75/29)

rastla-: 1. Bir kimse ile karşı karşıya gelmek, karşılaşmak, rast gelmek, tesadüf etmek.

N'olur bir insana rastlasam. (HI 104/30)

(ÇÖ 63/24), (ÇSBÖ 94/20), (ÇSBÖ 127/20), (ÇA 87/3), (ÇA 145/7), (DAK 50/18), (DAK 52/14), (H 16/3), (H 130/19), (İÖ 11/21), (U 135/8), (GYA 42/15), (GYA 102/4), (İLKÖ 99/7), (İLKÖ 127/5), (İLKÖ 127/10), (İLKÖ 149/17), (KP 69/15)

rastlan-: Karşılaşmak, rast gelmek, tesadüf edilmek.

Ama savcının kayıtları arasında o adda birine rastlanmamıştı. (ÇSBÖ 56/26)

(DAK 22/18), (H 111/30), (İÖ 22/28), (İÖ 75/12), (İÖ 75/14), (İÖ 142/7), (GYA 104/26)

rastlaş-: 1. Birbiriyle karşılaşmak, birbirine rastlamak, tesadüf etmek.

Kendisine yol gösterdiğim kişiyle yolda rastlaşıyorlar, bir biçimde tanışıyorlar –aynı şekerlemeciden alış veriş yapmak gibi sıradan bir olay esnasında– ve birlikte eve geliyorlar, yani bana. (T 75/10)

rastlanabil-: Rastlanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Lâğımın içinde hâlâ umut yakamozlarına rastlanabiliyordu: bu yakamozlar çirkef sularının üstünde şavkısa da, vardı ve görünüyordu ya, yeterdi. (K 93/1)

reddedebil-: 1. Reddetme ihtimali veya imkânı bulunmak.

O, artık bir tek baştan ibaret kalmış oldukça ne uzar, ne kısılır; ne kendini reddedebilir, ne onaylayabilir. (İÖ 146/27)

reddedil-: Reddetme işine konu olmak.

Yemeğe gidecekti ve laf olsun diyeymiş gibi ona da, kendisine refakat edebileceğini söylemişti, öyle görünüyordu ama ciddiye, sırf reddedilirse işin ciddi olmadığına kendisini inandırmak zorunda olduğunu hatırlatmak için öyle görünüyordu. (H 138/19)

reddedilebil-:** Reddetme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Haydudun başlangıçta şövalyece bir tutumla davranmış olduğu reddedilemez. (İÖ 40/25)

rendelen-: Rendeleme işi yapılmak.

Tahtalar rendelenmiş. (HI 47/28)

renge at- (kaç- veya uç-): 2. Korku, heyecan vb. sebeplerle benzi sararmak.

Yüzünün rengi atmıştı. (ÇÖ 60/16)

resim çekil-:** Fotoğraf makinesiyle bir şeyin biçimi kâğıda geçirilmek.

Oysa kameranın ardındaki düz, çıplak duvarın resmi çekilmeliydi:
kameranın önünde olup bitenleri bu düz badanalı satıh anlamlandırıyor,
kameranın önünde duranların bir odanın içinde durduklarını fotoğraflarda
görünmeyen bu duvar gerçeklik olarak yansıtıyor. (İÖ 68/5)

resmedebil-: 1. Resmetme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ama fotoğrafçıya göre, resmini çekmeye degecek bir özellik taşımaz
bunlar: olsa olsa kişiliksizliğin belgelerini resmedebilirler. (İÖ 68/17)

rica olun-:** Dilenmek, istenmek, ümit edilmek.

“Çelenk gönderilmemesi rica olunur.” (DAK 10/17)

rücu et-: Geri dönmek.

... sen o zaman bir köleydin şimdi iki kez köle oldun ben yoksam sen de
yoksun ben yoksam zaten aslına rücu edersin hiç olursun... (İÖ 215/2)

saçıl-: 2. Etrafa dağılmak, yayılmak.

Saksının toprağı ortalığa saçıldı. (H 26/14)

(H 78/16), (T 107/11), (İÖ 84/6), (İÖ 222/1), (U 7/9), (U 10/14), (U
117/27)

sâdır ol-:** Ortaya çıkmak.

Korkma dedi hiç kötü bir şey sadır olur mu benden (ÇA 46/6)

(K 96/12)

sağlayabil-: 1. Sağlama ihtimali veya imkânı bulunmak.

Sanırım, kafamızdaki fikirle onun dile getirilişi arasında olması gereken
uyumu sağlayamıyoruz, ondan olabilir.” (H 90/9)

(İÖ 200/8)

sahip ol-: Mülkiyetinde olmak, elinde bulundurmak.

Vaktiyle, kendi babasından geniş topraklara, bağlara, zeytinliklere sahip
olmuştu. (ÇÖ 53/4)

(İÖ 37/2), (İÖ 97/27), (U 17/16)

sakatlan-: Sakat duruma gelmek.

Atlarından biri yaralanmış, ayağı sakatlanmış. (İÖ 38/13)

saklanabil-: Saklanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Her kötülük bu dağlarda saklanabilir... (İLKÖ 194/7)

sal-*: Yaymak.

Kışın, bacalar bol dumanlar salmaktadır. (ÇÖ 28/17)

(ÇÖ 30/6), (ÇÖ 40/2), (ÇSBÖ 9/13), (ÇA 30/26), (AYÇ 23/31), (İÖ 90/11), (İÖ 131/12), (U 32/28), (U 36/30), (U 75/19)

saldırabil-: Saldırma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Eve saldırabilirler. (GYA 83/3)

salın-: 2. Salma işine konu olmak.

Bütün güvercinler göğre salınmıştı. (U 110/30)

salın-: *tarama sözlüğü* 2. Sallanmak, sarkmak, uzanmak.

Uçurumun dibinde, yeşil yapraklı salkım söğütler salınıyordu. (İLKÖ 191/5)

(İLKÖ 196/2)

sancısı tut-: 2. Hamile doğuma hazırlık sancıları başlamak.

“Gelinin sancısı tutmuş, ebeyi çağırmaya gidiyorum ben” dedi. (HI 63/18)

saplan-: 1. Hızla batmak.

Karanlığın ölümcül okları birer köşeye ansızın saplanır. (ÇÖ 39/27)

(ÇSBÖ 68/10), (ÇSBÖ 142/29), (H 109/15), (H 109/16), (H 122/8), (H 122/8), (AYÇ 55/16), (İÖ 54/31), (İÖ 134/2), (İÖ 168/6), (İÖ 170/17), (U 10/13), (U 84/14), (U 105/13), (U 105/14)

saptır-: Sapma işini yaptırmak.

Denizin iyot ve yosun kokusuyla ızgara dumanı birbirine karışıyor, önündeki karışık kalabalık ve gürültü, düşüncelerinin hedefini saptırıyordu. (H 18/5)

sar-: 2. Kuşatmak.

Işıklar bir fanus gibi sarmışlardı onu ve gittiği yere birlikte sürükleniyorlardı. (HI 11/10)

(HI 23/6), (HI 28/11), (HI 30/5), (HI 112/3), (ÇSBÖ 9/19), (ÇSBÖ 40/4), (ÇA 12/2), (DAK 57/8), (K 78/21), (T 58/24), (İÖ 97/14), (İLKÖ 161/4), (KP 51/13)

sar-: 4. Kaplamak.

İçini, beklenmedik bir umut ve sevinç sardı Kerim'in. (ÇÖ 54/27)

(ÇÖ 58/28), (H 28/1), (H 108/9)

sarart-: Rengini sarıya çevirmek, sararmasına yol açmak.

Güneş, birden bastırdı ve ekinleri daha olgunlaşmadan sararttı. (ÇSBÖ 7/2)

sarhoş ol-: Sarhoş bir duruma gelmek, esrimek.

İçki içme alışkanlığı yoktu, ama içseydi bile ancak bu kadar sarhoş olabilirdi, haftalardan beri deli gibi dolaşıp duruyordu, kimi zaman mahvedici bir umutsuzluğa kapılıyor, kızı gözetlemek için taş evin oralara gidip geziniyordu, kimseyi görmek istemeden ve kimseye görünmek istemeden. (DAK 47/14)

sarıl-: 1. Sarma işi yapılmak.

Bir tülbentle sarılmış alnım. (HI 117/16)

(ÇÖ 13/17), (ÇÖ 63/12), (DAK 66/6), (İÖ 103/20), (U 54/27)

sarıp sarmalan-:** Sıkıca sarma işine konu olmak.

Çatının sert köşeleri bu kubbelerin bir yerlerinden, oraları parçalayarak dışarı fırlamış, birbirine girmiş geniş kavisli çemberlerle konak toptan sarıp sarmalanmış. (HI 35/19)

sark-: 1. Aşağıya doğru uzamak veya uzanmak.

Tek tük görünen ipekten bulutların arasından yıldızlar sarkıyordu. (HI 20/13)

(HI 23/32), (HI 62/11), (HI 75/2), (HI 108/28), (ÇÖ 9/13), (ÇSBÖ 31/12), (ÇSBÖ 32/17), (ÇSBÖ 73/19), (ÇSBÖ 100/25), (ÇA 12/5), (ÇA 12/16), (ÇA 13/14), (ÇA 50/28), (ÇA 133/5), (DAK 30/10), (DAK 67/3), (DAK 67/8), (K 29/19), (K 42/16), (K 74/11), (H 9/6), (H 70/4), (AYÇ 18/27), (AYÇ 69/27), (T 109/13), (İÖ 37/9), (İÖ 113/25), (İÖ 233/12), (U 72/21)

sarsıl-: 1. Sarsma işine konu olmak.

Bu deniz fenerleri, yedi kuleler; deniz dibinden sarsılıyor -su canavarları, hep çevremde fişkırtarak ağızlarından su köpüklerini ve boğuyorlar sarsıntının altında beni. (HI 27/2)

(HI 31/18), (HI 78/30), (HI 99/20), (HI 110/11), (HI 124/6), (ÇSBÖ 26/8), (ÇSBÖ 72/2), (ÇSBÖ 142/9), (H 127/9), (İÖ 96/20), (İÖ 96/20)

sarsıl-: 2. *mecaz* Güçsüz durumda kalmak.

Yatağın örtülerine dokundukça karnımdan yukarı, yüreğime, beynime doğru titreme nöbetine benzer bir şeyle sarsılıyorum. (HI 109/15)

(T 95/27), (İÖ 117/7), (U 12/5)

sası-: *ağızlardan* 1. Küf ve çürük gibi kokmak; tefessüh etmek.

Baban gelir şimdi bir dayak daha yemeden kalk hadi şu salatanın soğanı sasımasın (ÇA 143/26)

satabil-: Satma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ama bu günlerde iplik de satamamışlardı. (ÇÖ 53/20)

(T 125/11), (İLKÖ 105/27)

satıl-: 1. Satma işi yapılmak, gitmek.

Sonradan bazı şeyler satıldı, bazı şeyleri birbiriyle değiş tokuş ettiler. (HI 75/14)

(ÇA 121/30), (T 23/1), (İÖ 145/12), (İLKÖ 37/12)

satın alın-:** Satın alma işine konu olmak.

Masanın üstündeki kâğıtlarda çiziktirdiği bütün figürler, bütün kelimeler, çizgiler.. tamamlanmadan bırakılmış her şey.. şimdi kendisinin tamamlanmamış hali gibi duruyor: o da tamamlanmamış, eksik bir Ayten olarak yatağına sırt üstü uzanmış, elleri başının altında kenetlenmiş, kitapları bir tarafa atılmış ve zaten okunmasın diye satın alınmış ve satın alındıktan sonra şöyle bir bakılıp geçilmiş.. bütün bir dışarıklığın ırasıyla çizilmiş bir oda: bilmeyenler, orada, gene de kentsoylulara özgü .çizgiler bulabilir ya da bu yakıştırmayı kolaycacık yapabilir. (H 102/7)

savaşıl-:** Savaşma, mücadele etme işi yapılmak.

Oysa bunlar için savaşılmamıştı. (GYA 32/3)

savrul-: 2. Dağılmak, saçılmak.

Alevlerim ahşap yapılara savruluyor, onlar savruldukça kalabalık tek bir devinimle geri geri kaçıyor, sonra yeniden ilerlemeden, oldukları yerde duruyor, ordan seyreliyorlar. (HI 124/1)

(ÇSBÖ 72/21), (ÇA 138/11), (ÇA 138/12), (ÇA 141/13), (DAK 28/2), (DAK 41/12), (H 109/11), (H 122/4), (AYÇ 55/18), (AYÇ 57/22), (T 9/31), (T 61/15), (T 94/15), (İÖ 60/15), (İÖ 187/15), (U 81/4), (U 113/30), (GYA 124/20)

savrul-: 1. Savurma işi yapılmak.

Eli görünmeyecek biçimde savruldu havada (ÇA 11/18)

(ÇA 125/12), (K 29/5), (H 17/31), (AYÇ 61/1), (T 66/10), (T 125/3), (İÖ 211/15), (U 10/16), (U 47/12), (U 120/4)

savrulup dur-:** Sürekli olarak savrulmak, savrilmaya devam etmek.

Avlunun ortasında o da, rüzgârın kaldırdığı kurumuş yapraklar gibi, kavak pamukları ya da tozdan hafif pisipisiler gibi ordan oraya savrulup duruyor, döneniyordu. (K 48/9)

(AYÇ 26/3), (İÖ 111/8)

savrulup git-:** Aniden savrulmak.

... babam hangi cehenneme savrulup gitmişti bilen var mı sanki... (T 79/20)

(U 130/1)

savrulup kal-:** Savrulmuş vaziyette öylece durmak.

Darmadağın olmuş, parçalanmış ırmak dalgacıkları arasında savrulup kalmışlardı. (İÖ 61/27)

savunabil-: 1. Savunma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ölü kendini savunamaz. (HI 104/19)

(HI 104/19)

savuşturabil-: Savuşturma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Yoksa, gelecek kışın belâsını kolay kolay savuşturamazlardı. (ÇSBÖ 9/10)

savuşturulabil-:** Savuşturulma, geçirtilme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Dalgayla boğuşmaya kimsenin güç yetirebilmesi mümkün görünmüyordu: yumularak dalganın altında kalmak suretiyle veya dalgayı karşılayarak onunla birlikte yükselmek suretiyle dalganın tehlikesi savuşturulabiliyordu. (H 30/17)

sayabil-: Sayma ihtimali veya imkânı bulunmak.

“Eh, öyle sayabilirsin.” (H 41/27)

(GYA 58/9), (GYA 66/2)

sayıklan-:** Sayıklama işi yapılmak.

Yarı bilinçliyen sayıklanmış, insan ne dediğini bilmezmiş, öyle olsun istedi: ne dediği bilinmesindi. (U 115/4)

sayıl-: Sayma işine konu olmak; addedilmek, addolunmak.

Bir bunun için geç sayılır. (HI 28/27)

(HI 31/5), (HI 106/11), (ÇÖ 10/32), (ÇÖ 28/21), (ÇSBÖ 86/3), (ÇA 70/15), (ÇA 73/30), (DAK 8/20), (DAK 14/20), (K 27/24), (K 69/16), (K 73/2), (K 79/18), (K 99/4), (H 43/22), (H 90/19), (H 91/12), (H 141/22), (H 142/17), (H 146/11), (T 38/24), (T 81/2), (T 94/11), (T 128/12), (İÖ 64/17), (İÖ 88/12), (İÖ 99/10), (İÖ 152/8), (İÖ 175/29), (İÖ 177/14), (İÖ 179/6), (İÖ 238/18), (U 62/12), (U 90/7), (U 126/26), (GYA 62/26), (GYA 67/28), (GYA 84/1), (GYA 102/25), (GYA 104/13), (GYA 121/18), (GYA 136/31), (İLKÖ 196/26), (KP 19/7), (KP 69/14)

sayılabil-: Sayılma ihtimali veya imkânı bulunmak; addedilebilmek, addolunabilmek.

Oysa ondan ayrılması daha ancak dakikalarla sayılabılırdi. (K 33/6)

(İÖ 31/3), (U 21/9), (KP 63/6)

seçil-: Seçme işine konu olmak.

Renkler mat seçilmiştir. (ÇÖ 29/4)

(ÇSBÖ 8/9), (ÇA 155/2), (H 22/25), (H 86/21), (H 98/32), (H 113/27), (T 54/24), (T 57/14), (T 58/9), (İÖ 22/15), (İÖ 230/17), (U 90/18), (U 91/11), (GYA 41/30), (İLKÖ 95/7), (İLKÖ 95/9), (İLKÖ 95/11), (KP 20/12), (KP 40/5)

seçilebil-: Seçilme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Bahçe duvarının taşları yarım yamalak seçilebiliyordu. (HI 24/9)

(ÇSBÖ 62/11), (H 18/3), (AYÇ 22/5), (AYÇ 68/11), (İÖ 107/10), (U 91/6), (KP 30/19), (KP 76/10)

seril-: 1. Serme işi yapılmak, yayılmak.

Onun yerine sadece beyaz bir pike serilmişti. (ÇÖ 12/25)

(ÇÖ 29/26), (ÇSBÖ 12/2), (ÇSBÖ 53/9), (ÇSBÖ 133/3), (DAK 51/23), (U 58/29), (U 112/24), (U 112/31)

serpelen-:** Serpeleme, az az serpme işi yapılmak.

Bu yüzün üstüne genç kızın cesedinin yattığı çöplükten parçalar, pislikler, et kırıntıları serpelenmişti. (U 20/23)

serpil-: 1. Serpme işine konu olmak.

Güneş iyice çekilmişti, hafiften bir poyraz çıkmıştı, macunsuz camlar bezgin, öfkeli bir tıkırtıyla sarsılıyor, camların aralarından, tahtaların yarıklarından serin, keskin esintiler giriyor, tavanın orasından burasından toprak serpiliyordu. (ÇSBÖ 72/5)

serpil-: 3. Yayılmak.

Bir mavi, bir çini mavisi rengi, bir gökyüzü, bir açık deniz mavisi rengi, açılmış, serpilmiş, pamuk renkli bulutların üzerine dağılmıştı. (İLKÖ 48/14)

serpiş-:** Yayılmak, dağılmak.

Yüzüne, inceden inceye sular serpişiyordu. (ÇSBÖ 77/12)

serpiştiril-: Serpiştirme işine konu olmak.

Bir yanlarından gür acı yeşil otlar fışkırmış ve iki metre yüksekliğindeki duvarın, tepesi boyunca, sanki bir başka tarlalardan sökülen yabancı otlar gelişigüzel buralara serpiştirilmiş. (HI 14/5)

(HI 107/24)

sersemle-: Sersem duruma gelmek.

Sersemlemişti. (ÇSBÖ 82/26)

(İÖ 236/9), (KP 97/10)

sersemlet-: Sersemlemesine sebep olmak.

Açık hava sersemletti beni. (GYA 56/16)

ses çıkarma-*: Susmak, ses etmemek.

Karısı geldiğini duymuş, ama ses çıkarmamış, dönüp bakmamıştı. (ÇÖ 26/1)

(ÇSBÖ 56/2), (ÇA 95/1), (DAK 73/8), (H 74/29), (GYA 87/16), (İLKÖ 57/10), (İLKÖ 69/17), (İLKÖ 106/16), (İLKÖ 125/19), (İLKÖ 130/21), (İLKÖ 204/4)

ses çıkarma- (veya etme-): Bir şeyi hoş görerek karşı çıkmamak, itiraz etmemek.

Yakup iyiye, sükûnete işaret saydığı bu ağlamadan, tuhaf, hoş bir duyguya kapılıyor, ona ses çıkarmıyor: “İyi olacak yavrum.. her şey çok iyi olacak.” diyor, parmaklarını, kadının sarsılan omuzlarına dokunduruyordu. (ÇÖ 26/23)

(ÇSBÖ 101/23), (ÇA 113/8), (ÇA 129/23), (ÇA 152/22), (DAK 32/22), (DAK 33/25), (H 96/8), (T 78/13), (GYA 127/4)

sesini çıkarma-: Bir şey üzerindeki düşüncesini söylememek.

Baktı, ama sesini çıkarmadı. (HI 53/18)

(ÇÖ 18/21), (ÇÖ 21/25), (ÇÖ 58/1), (ÇÖ 91/32), (ÇÖ 92/23), (ÇSBÖ 55/7), (H 88/19), (AYÇ 35/25), (T 68/31), (T 101/2), (U 98/19), (U 99/5), (GYA 127/23)

seslenebil-: 1. Seslenme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Oğlunun babası (ne tuhaf, ona bir türlü kocam diye seslenememişti, o hep oğlunun babası olarak kalmıştı, ölümünün üstünden yıllar geçtikten sonra bile) hayatta bulunsaydı, gene de böyle düşünmeyi sürdürür müydü, bilmiyordu. (H 147/1)

seslenil-: Seslenme işi yapılmak.

Olmayacak şeyler özlenir: gel diye seslenilir. (İÖ 204/15)

sevk olun-:** Gönderilmek.

Fenaya değil bekaya gidiyorsun ademe değil vücudu daimeye sevk olunuyorsun zulûmata değil âlemi nûra giriyorsun kesrette boğulmayacaksın vahdet dairesinde teneffüs edeceksin (ÇA 137/17)

seyredebil-: Seyretme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Somyasını bu çarpık odanın öyle bir yerine yerleştirmişti ki, gerekirse yüzü koyun yatarak da seyredebilirdi dışarısını. (DAK 75/21)

(H 17/26), (H 30/30)

seyredil-: Seyretme işine konu olmak.

Her zaman olduğu gibi ayazlığın kafesinden seyredilmiştir bunlar. (DAK 29/18)

sığ-: 2. Uygun düşmek, yakışmak, kabul edilebilir olmak.

– O kadar hassas olma arkadaş, dedi, önce ben senden şunu öğrenmek isterdim: ilgimiz olmayan bir cinayete bizim adımızı karıştırmak hangi dostluğa sığardı? (ÇÖ 73/31)

(İÖ 197/30)

sığ-: 1. Bir kaba, bir yere bütünüyle girebilmek veya içinden geçebilmek, girmek.

Şimdi aşağıda, taşlığa atılmış o taksi kanepesinin altına nasıl sığardım. (DAK 30/8)

(H 33/30), (İÖ 34/3)

sığdırabil-: 1. Sığdırma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Bu işi nasıl yapabildiğini havsalasına sığdıramıyordu. (H 19/2)

(U 109/14)

sık-: 3. Dar gelmek.

Ayakkabı sıkıyor. (İLKÖ 182/6)

sıkıl-: 1. Sıkma işi yapılmak.

Karanlık ışıksızlık mı demek olabilir ama ışıksızlıktan başka şey olması da mümkün şu kadeh sıkılsa sıkılsa parçalansa parçaları avuçlarımı kanatsa “Biraz daha şampanya?” “Yetmez mi?” diye sordu kadın müstağni bir cilveyle. (İLKÖ 90/2), (İLKÖ 90/2)

(İLKÖ 193/26)

sıkış-: 4. Dar bir yere zorla sığmak veya sığdırılmak.

İşte bütün o günlerin ve gecelerin toplam acısı bir âna sıkışmış, onu gitgide daralan bir çember içine almıştı. (ÇÖ 13/32)

(ÇA 68/26), (H 7/7)

sıkış-: 2. İki şey arasında kalmak.

Bırak diye bağırdı kız ama sesi o kadar yüksek çıkmadı ağzının içinde boğuk yankılarla düğümlendi sanki birden ayağa fırladı ama kolu o canlı mengenenin arasında sıkışmış hareketsiz duruyordu (ÇA 23/7)

(DAK 39/29)

sıkışıp kal-:** Sıkışmış vaziyette öylece durmak.

O güzel yüzdeki bakışı gönlüne, yüreğine, ciğerine indirmişse; o nasıl ağlamakla gülümseme arasında sıkışıp kalıyorsa, ikizi olan, yürek ikizi olan kadın da, bir halden ötekine kolayca geçebilirdi. (U 40/13)

sığıştıırabil-: 2. Sıkıştırma işini becerebilmek.

Kapının mandalı gevşemişti, sıkıştırabilir miydi? (AYÇ 27/30)

sıkıştırıl-: Sıkıştırma işi yapılmak.

Bir yüksek okulda öğrenciymiş ve alnının teriyle okumak istiyormuş ve bütün bunların arasına daha neler sıkıştırılmıştı: benim bir huyum var, diyordu, ben kendimi göstermesini bilirim, içimden geliyor bu, şimdi şu bulaşığı yıkıyorum ya, birileri işte şu tabak Leyla'nın elinden çıkmış demeli.. (AYÇ 41/27)

sıklaş-: Sık duruma gelmek veya sıkça ortaya çıkmak, sık görülmek.

Önünden geçen ayaklar, adımlar sıklaşmıştı. (K 77/1)

sınan-: Sınama işine konu olmak.

Belki de sınanıyordu. (K 9/1)

(H 142/12), (AYÇ 41/11), (U 36/9), (U 36/10)

sırası gel-: 1. Bir başkasından sonra sıra birinin veya bir şeyin olmak.

O zaman afallama sırası bana gelmişti. (İÖ 158/14)

sıralan-: 1. Sıra oluşturacak biçimde yer almak.

Duvar boyunca birkaç sıra rafa, gelişigüzel kitaplar sıralanmış. (HI 102/30)

(ÇÖ 29/14), (ÇÖ 83/12), (ÇA 133/4), (DAK 7/14), (K 95/4), (H 149/1), (T 33/25), (GYA 129/24), (İLKÖ 60/3)

sırsıklam ol-: Çok ıslanmak.

Kamberin üstü başı sırsıklam olmuştu. (ÇSBÖ 30/32)

sırtından geçin-: Geçimini bir kimseden sağlamak.

Başkasının sırtından geçiniyormuş gibi görüyordu kendini. (ÇÖ 18/24)

sıvan- (I): Sıvama (I) işi yapılmak.

Seki ile alttaki odayı bitştiren hol, çimentoyla sıvanmıştır. (ÇÖ 29/1)

sıvaşıp dur-:** Sıvaşmaya, yapışıp bulaşmaya devam etmek.

Islak hava, derilerinin üstünde yapışkan bir ikinci deri gibiydi, canlı, yumuşak bir madde gibi sıvaşıp duruyordu. (ÇSBÖ 123/21)

sıvaşıp kal-:** Bulaşmış vaziyette öylece durmak.

Yerlere sıvaşıp kalıyordu. (GYA 144/1)

sıyrıl-: 1. Sıyırma işine konu olmak.

Derken o karanlık, izbe sokakları geçti, her sokağın köşesinde sert bir poyrazla karşılaşıyordu alnı ve yüzü keskin bıçaklarla sıyrılıyordu, demiryolunu, tramvay yolunu biçip geçti, yel değirmeninin döndüğü oraya vardı, yel değirmeninin pervanesi hâlâ dönüyordu, oraya floresandan çıplak kadın şeritleri yerleştirilmişti ve onlar revü kızları olarak danslarını sergiliyordu, o ara ve arka sokakları yürüyüp geçti, kusmuk kokularını ciğerlerine doldurdu. (AYÇ 54/28)

sıyrıl-: 2. *mecaz* Bir yerden veya bir durumdan çıkmak, kurtulmak.

Düşüncelerinden sıyrıldı birden, kafasını kaldırdı:

– Anlamadım. (İLKÖ 61/14)

sıyrılabil-: Sıyrılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Sonra karşılaştığı dönemeçten yıldırımla yarışabilecek hızla ancak sıyrılabilirdi. (H 145/14)

sız-: 1. İnce aralıklardan veya gözeneklerden az miktarda ve belli olmadan yavaş yavaş akmak, çıkmak.

Yan odanın kapı aralıklarından ışık sızıyordu. (HI 52/28)

(HI 123/2), (ÇÖ 31/19), (ÇÖ 32/18), (ÇÖ 50/20), (ÇÖ 50/22), (ÇSBÖ 11/18), (ÇSBÖ 31/32), (ÇSBÖ 53/10), (ÇA 18/27), (ÇA 30/29), (ÇA 92/26), (ÇA 110/19), (DAK 39/6), (DAK 83/28), (K 29/14), (K 30/11), (K 39/19), (K 46/7), (K 47/20), (H 86/30), (H 114/4), (H 114/7), (AYÇ 18/12), (AYÇ 22/23), (AYÇ 73/11), (İÖ 51/23), (İÖ 222/18), (İÖ 234/27), (U 81/10), (U 125/7), (GYA 72/9), (İLKÖ 113/19), (İLKÖ 117/15), (İLKÖ 134/12)

sız-: 5. İçki, yorgunluk vb. sebeplerle kendinden geçerek uyuyakalmak.

Ama it gene de memnundur, az önce gördüğü görkemli memelerin arasına yatarak ve artık fazla bir şey düşlemeden balçık gibi yatağına, bataklıkta bir manda güneş altında nasıl hazla gevşeyip kalırsa, öylece sızar, kendinden geçerdii. (DAK 78/5)

sızıp kal-: Çok içki içip veya çok yorulup uyuyakalmak.

Tuhaf, o duvar dibinde, çamurlar içinde sızıp kalmışım. (HI 124/7)

(DAK 61/20), (H 7/2), (U 88/7), (GYA 85/16), (İLKÖ 90/17),
(KP 33/1)

silebil-: 1. Silme ihtimali veya imkânı bulunmak.

O bozulmuşluk bile silemeyecektir bu umutsuz izlenimi. (HI 83/2)

silin-: 1. Silme işine konu olmak.

Silinmiş. (HI 47/28)

(HI 120/2), (ÇSBÖ 117/7), (KP 49/6)

silin-: 3. *mecaz* Birden yol olmak, gözden kaybolmak.

Tanıdık bütün yüzler siliniyordu. (K 81/16)

(T 49/15), (T 49/16), (İÖ 16/9)

silkelen-: 1. Silkeleme işine konu olmak.

Silkelendi. (HI 85/23)

(ÇA 23/1), (İÖ 110/8)

silkeleyebil-: 1. Silkeleme ihtimali veya imkânı bulunmak.

... istesem onu kovabilirim istesem onu bir sümük gibi burda
silkeleyebilirim... (T 80/26)

silkinebil-: Silkinme ihtimali veya imkânı bulunmak.

O anda silkinemezse ölecek gibiydi. (ÇÖ 13/18)

(ÇÖ 37/6)

sivrıl-: 2. *mecaz* Başkalarını geride bırakıp yükselmek veya ün kazanmak,
temeyyüz etmek.

Birkaç kişi bu alanda sivrildi. (GYA 68/3)

soğur-: 1. Isısını hızla veya yavaş yavaş yitirerek soğuk duruma gelmek,
soğuklaşmak.

– Az soğumuş ama, gene de tadını veriyor, dedi Ragıp, ne de olsa çaydır.
(ÇÖ 66/16)

(ÇÖ 81/30), (ÇSBÖ 73/8), (ÇSBÖ 129/13), (H 13/20), (H 135/4)

soğur-*: İçine çekmek, emmek, absorbe etmek.

Var olmanın sıkıntısından söz açan kadın yazarın dediklerini düşündü:
sıkıntının dehşeti onu içine doğru soğuruyormuş. (İÖ 123/6)

sokabil-: Sokma ihtimali veya imkânı bulunmak.

“Bak, anahtarı sokamıyorum.” (H 126/1)

sokakta kal-: Sığınacak yeri olmamak, bakacak kimsesi bulunmamak.

“Sokakta kalmış gibi mi?” (ÇSBÖ 140/23)

sokul-: 1. Sokma işine konu olmak.

Hep birlikte arka odaya sokulduk ama uğultuları kesilmedi kadınların (ÇA 139/4)

(K 16/14)

soldur-: Solmasına sebep olmak.

Yazın sıcak güneş renkleri soldurmuştur, kışın kar ve yağmur tahtaları çürütmüştür. (ÇÖ 30/3)

soluk soluğa kal-: Nefes alamayacak duruma gelmek, çok yorulmak.

Haydar soluk soluğa kalmıştı. (H 136/5)

soluğu kesil- (veya tutul-): Soluk almaz duruma gelmek.

Bir an bakıştılar, hala havasızlıktan soluğu kesilmiş gibi bakıyordu: (ÇSBÖ 89/21)

soluyabil-: 2. Solumaya gücü yetmek.

– Şermin, diye soluyabildi ancak. (ÇSBÖ 109/6)

(GYA 49/31)

son bul-: Bitmek, tükenmek.

Ne birinin düşmesi son buluyordu, ne ötekinin zurnasını üflemesi: biri zurnasını üfledikçe öteki düşüyor, öteki düştükçe kel satıcı da, anadan doğma bir zurna virtüözümüştü zurnasını öttürüyordu. (İÖ 12/27)

(bir şeyin) sonu gel-*: Sona ermek, son bulmak.

...ve gün boyunca bitip tükenmek bilmeyen bu yolculuğun sonu ancak gece yarısı gelir ve ancak o zaman baygın bir halde kendisini yatağa atar, ışıklar görününceye dek de soluk soluğa uyurdu. (HI 10/11)

(ÇSBÖ 42/18), (K 87/13), (İLKÖ 205/25)

sonunu getireme-: 2. Başladığı bir işi bitirememek.

Biraz para yapayım da nasılsa okurum diyordu, ama “para yapmanın” sonunu getiremedi. (AYÇ 74/14)

(T 31/19), (İLKÖ 113/8)

sonuçlan-: Sonuca ulaştırılmak, sonuca bağlanmak, bitirilmek, neticelenmek, intaç edilmek.

Bu kadar yalındı her şey ve bu yalınlık içinde sonuçlanmıştı. (H 40/27)

sorabil-: Sorma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Bunu hiçbir zaman soramadım. (HI 95/7)

(ÇÖ 44/14), (DAK 64/22), (H 55/1), (GYA 48/19)

sorgulayabil-: 1. Sorgulama ihtimali veya imkânı bulunmak.

... ben ölmüş olursam kimse beni sorgulayamaz onu da kimse ben temizliğin simgesiymi ben kimse kirletemez... (T 80/1)

sorul-: Sorma işine konu olmak.

Bir şey sorulmazsa konuşmuyor, kendiliğinden bir şey istemiyor, hiçbir tercihi yok, her şey başkalarınca onun adına yapılmalı, yoksa yok. (HI 66/22)

(ÇÖ 45/14), (ÇA 142/17), (AYÇ 13/24), (GYA 10/16), (GYA 12/2), (GYA 102/26)

sorun çık-:** Üzüntü verecek veya içinden güç çıkılır bir durum meydana gelmek.

Işıklar söndüğünde hâsıl olan karanlık daha önce bilinen bir yerse sorun çıkmaz. (İÖ 69/4)

sökül-: 1. Sökme işine konu olmak.

Merdivenlerin taşları aşınmış, yerlerinden sökülmüştü. (ÇÖ 62/1)

(İÖ 55/5), (İÖ 97/2)

sökün et-: *derleme sözlüğü* Birdenbire görünüp arkası kesilmeden gelmek.

Birazdan akşamın karanlığı sökün edebilirdi. (T 34/1)

(KP 40/13)

sön-: 1. Yanmaz, aydınlatmaz, parlamaz olmak.

Soba sönmüş. (HI 34/27)

(HI 114/10), (HI 124/14), (HI 124/17), (ÇÖ 66/20), (ÇSBÖ 23/9), (ÇA 94/13), (DAK 42/6), (DAK 42/8), (DAK 42/14), (DAK 78/23), (K 45/10), (İÖ 118/1), (U 11/4), (GYA 109/25), (İLKÖ 124/11), (İLKÖ 153/9), (İLKÖ 154/25), (İLKÖ 157/9), (İLKÖ 158/17), (İLKÖ 167/2), (İLKÖ 199/17), (İLKÖ 202/6), (İLKÖ 206/24), (KP 32/2)

sön-: 7. *mecaz* Ses duyulmaz olmak.

Sesi kesildi, söndü, güç alınmış bir solukla: “Sen biliyor musun?” diye sordu. (ÇSBÖ 138/21)

(KP 49/17)

söndürül-: Söndürme işine konu olmak.

Işıklar söndürülmüştü. (HI 97/14)

(HI 123/3), (ÇÖ 39/26), (K 22/11), (H 15/5), (İÖ 121/18), (GYA 126/29), (GYA 138/20)

sönüp git-:** Birden sönmek, sönüvermek.

Yüreği köpürten bir şey.. bir yelle sönüp gidiverecek. (ÇÖ 26/14)

(ÇA 40/31), (U 79/12)

söylen-: 2. Söyleme işi yapılmak, söylenilmek.

– Bir vukuat duydum kardaş, senin de adın söyleniyor. (ÇÖ 81/6)

(K 69/3), (K 81/21), (K 87/12), (K 96/30), (K 96/32), (K 104/7),
(H 11/7), (H 26/8), (H 79/29), (H 111/28), (AYÇ 33/6), (AYÇ 33/7), (AYÇ
73/21), (AYÇ 75/17), (AYÇ 85/17), (İÖ 16/12), (U 17/8), (GYA 71/11), (KP
38/12)

söylenebil-: Söylenme ihtimali veya imkânı bulunmak.

İtici olandan itilip gidilebilirdi, oysa onun o soğuk (buna kimileri sükûnet
diyor) tutumu ve soğuk konuşması tam itici de değildi, belki biraz korku bile
verdiği söylenebilirdi. (H 38/22)

(H 95/21), (AYÇ 55/4), (T 45/19), (T 45/19), (İÖ 14/13), (İÖ
54/18), (İÖ 77/2)

söylet-: 1. Söylemesine yol açmak.

Hızla yürüdüğünün farkında değildi belki ışıkları dar pencerelerinden sızan
evlerin ve uzaktan bir yerlerden duyulan çalgı seslerinin de farkında değildi
bilincinin dışında yapılması kararlaştırılmış iş itiyordu onu ve kendi dışındaki o
nesne söyletiyordu dilini (ÇA 53/18)

(ÇA 63/11), (H 104/12), (GYA 108/24)

söyleyebil-: 1. Söyleme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Kurgularım yıkıntıya uğramış; bu kadar açıklıkla nasıl söyleyebiliyorum,
(ben o mu) nasıl? (HI 15/5)

(HI 86/23), (ÇÖ 71/21), (DAK 17/22), (DAK 60/25), (K
70/30), (K 73/21), (H 10/30), (H 33/6), (H 147/19), (T 17/7), (T 18/20), (T 46/25),
(T 65/3), (T 67/21), (T 69/17), (T 71/5), (İÖ 13/8), (İÖ 41/20), (İÖ 57/23), (İÖ
93/22), (İÖ 126/5), (İÖ 141/10), (İÖ 148/16), (İÖ 215/6), (İÖ 227/9), (İÖ 237/29),
(GYA 66/12), (GYA 97/6), (İLKÖ 62/14), (İLKÖ 112/19), (İLKÖ 145/2), (İLKÖ
159/19), (İLKÖ 201/25), (İLKÖ 204/14), (KP 30/30)

söz edil-:** Bir şey üzerine konuşulmak.

Gereksiz söz edilmezdi. (DAK 46/2)

(İÖ 54/22)

sözü boğazına tıkan-:** Söyleyememek, söylemeye imkân bulamamak.

Bir şey söylemek istiyor, fakat gülmesini önleyemiyor, sözü boğazına tıkanıyor, kasıklarını tutuyor, gözlerinden yaş geliyor, gülmesini bir türlü tutamıyordu. (ÇÖ 74/17)

sunabil-: Sunma ihtimali veya imkânı bulunmak.

... ondan bir tutam alıp sevgilinin ışığından sevgiliye sunabilmeliydi... (T 90/9)

sunul-: Sunma işine konu olmak veya sunma işi yapılmak; arz edilmek, arz olunmak, takdim edilmek, takdim olunmak.

Böylesi bir emeğin ödülü olarak sunulacaktır o soluğun içinde yatan sıcak selam... (U 76/19)

surat et-: Birine karşı küskün durmak, asık yüzlü olmak.

Surat ediyorsun. (ÇÖ 45/14)

(ÇÖ 45/15)

sus-: 1. Konuşmaktan kaçınmak.

İlyas sustu, gözlerini kapadı. (HI 39/24)

(HI 96/18), (HI 96/31), (HI 113/28), (HI 118/4), (ÇÖ 18/4), (ÇÖ 18/11), (ÇÖ 18/11), (ÇÖ 19/7), (ÇÖ 19/18), (ÇÖ 21/28), (ÇÖ 24/2), (ÇÖ 41/2), (ÇÖ 59/10), (ÇÖ 59/32), (ÇÖ 74/6), (ÇÖ 86/19), (ÇÖ 87/8), (ÇÖ 91/10), (ÇÖ 91/28), (ÇSBÖ 40/1), (ÇSBÖ 42/28), (ÇSBÖ 44/6), (ÇSBÖ 56/2), (ÇSBÖ 57/22), (ÇSBÖ 61/11), (ÇSBÖ 61/24), (ÇSBÖ 65/28), (ÇSBÖ 66/13), (ÇSBÖ 74/16), (ÇSBÖ 77/26), (ÇSBÖ 85/23), (ÇSBÖ 85/31), (ÇSBÖ 95/8), (ÇSBÖ 96/13), (ÇSBÖ 99/25), (ÇSBÖ 101/1), (ÇSBÖ 102/17), (ÇSBÖ 107/6), (ÇSBÖ 107/12), (ÇSBÖ 108/17), (ÇSBÖ 108/24), (ÇSBÖ 109/4), (ÇSBÖ 109/12), (ÇSBÖ 114/1), (ÇSBÖ 114/9), (ÇSBÖ 114/26), (ÇSBÖ 135/20), (ÇSBÖ 137/1), (ÇA 11/25), (ÇA 11/27), (ÇA 43/24), (ÇA 48/4), (ÇA 75/6), (ÇA 75/6), (ÇA 85/24), (ÇA 87/4), (ÇA 98/27), (ÇA 103/28), (ÇA 106/23), (ÇA 106/25), (ÇA 106/27), (ÇA 113/8), (ÇA 115/4), (ÇA 115/4), (ÇA 115/6), (ÇA 115/7), (ÇA 116/31), (ÇA 116/31), (ÇA 126/26), (ÇA 126/27), (ÇA 130/1), (ÇA 130/1), (ÇA 132/4), (ÇA 133/10), (ÇA 133/14), (ÇA 135/24), (ÇA 138/29), (DAK 69/18), (K 23/8), (K 27/20), (K 28/23), (H 73/15), (H 74/6), (H 75/5), (H 86/25), (H 86/26), (H 87/6), (H 87/9), (H 87/11), (H 112/28), (H 116/1), (H 116/18), (H 119/5), (H 125/27), (H 127/22), (H 130/5), (H 130/15), (H 132/5), (H 152/15), (AYÇ 37/7), (AYÇ 38/5), (AYÇ 50/6), (AYÇ 56/12), (T 15/29), (T 39/23), (T 39/23), (T 42/13), (T 42/15), (T 42/26), (T 66/14), (T 68/31), (T 81/28), (T 91/24), (T 98/12), (T 122/4), (T

126/11), (T 128/3), (İÖ 29/25), (İÖ 44/1), (İÖ 44/1), (İÖ 101/20), (İÖ 101/25), (İÖ 101/26), (İÖ 153/24), (İÖ 198/1), (İÖ 218/19), (U 10/25), (U 43/10), (U 54/3), (U 58/24), (U 75/3), (U 79/17), (U 107/20), (U 132/21), (GYA 13/16), (GYA 18/15), (GYA 37/20), (GYA 44/26), (GYA 46/28), (GYA 63/28), (GYA 77/6), (GYA 77/29), (GYA 82/26), (GYA 93/17), (GYA 97/5), (GYA 123/13), (GYA 133/18), (GYA 134/30), (GYA 140/8), (İLKÖ 40/22), (İLKÖ 54/14), (İLKÖ 58/23), (İLKÖ 103/10), (İLKÖ 103/10), (İLKÖ 103/11), (İLKÖ 122/22), (İLKÖ 122/25), (İLKÖ 122/26), (İLKÖ 122/27), (İLKÖ 123/21), (İLKÖ 125/15), (İLKÖ 125/17), (İLKÖ 128/14), (İLKÖ 130/17), (İLKÖ 130/19), (İLKÖ 158/21), (İLKÖ 197/6), (İLKÖ 199/16), (KP 66/13)

sus-: 4. *mecaz* Etkisini göstermemek, tepki göstermemek.

Niye susuyorum? (HI 109/20)

sus-: 3. Ses veya gürültüyü kesmek, ses ve gürültü yapmamak.

Doğa susmuştu. (U 133/25)

(İLKÖ 154/29)

susa-: 1. Su içme gereksinimi duymak.

Susamıştı, yatağa indi, orada yürürken, önünden kertenkeleler, bukalemunlar kaçıyordu. (ÇSBÖ 17/11)

susturabil-: 2. Susturma becerisi bulunmak.

Annesi niçin onu susturamıyordu. (U 95/19)

susul-:** Susma işi yapılmak.

Susuluyordu. (DAK 63/14)

suya düş-: Bir şeyin gerçekleşme olasılığı kalmamak.

Gelecek hakkındaki tasarılar da suya düşüyor. (GYA 50/15)

suyunu çek-: 2. *teklifsiz konuşmada* Tükenmek.

Nerdeyse iki ay oluyor.. bu otelde kalıyorum.. başlangıçta biraz takılarım vardı, onları satıyordum.. şimdi onlar da suyunu çekti.. burdan çıkarsam nereye gideceğimi bilemiyorum.. ve.. (K 23/6)

süpürül-: Süpürme işi yapılmak.

Yerlerdeki mısır taneleri süpürülmüştü, gene de birkaç tanesinin ayağımızın altında ezildiğini hissediyordunuz. (GYA 144/9)

sür-: 12. Olmaya devam etmek.

Odanın içi boşaldı, ama karanlık sürüyor. (HI 62/32)

(HI 69/9), (HI 76/26), (HI 84/1), (HI 111/11), (HI 112/30), (HI 113/18), (HI 113/22), (ÇÖ 38/22), (ÇÖ 47/1), (ÇÖ 87/6), (ÇSBÖ 25/2), (ÇSBÖ 27/20), (ÇSBÖ 32/4), (ÇSBÖ 48/13), (ÇSBÖ 78/9), (ÇSBÖ 80/31), (ÇSBÖ 121/22), (ÇSBÖ 142/24), (ÇA 117/30), (ÇA 119/14), (ÇA 139/18), (DAK 79/16), (K 9/27), (K 18/29), (K 73/20), (K 76/9), (H 28/15), (H 29/13), (H 48/4), (H 64/24), (H 78/20), (H 91/16), (H 110/27), (H 116/27), (T 17/5), (T 28/28), (T 46/18), (T 58/26), (İÖ 28/11), (İÖ 42/25), (İÖ 83/23), (İÖ 102/8), (İÖ 116/14), (İÖ 163/6), (İÖ 215/21), (U 11/14), (U 11/14), (GYA 24/18), (GYA 72/24), (GYA 88/1), (GYA 100/22), (GYA 102/5), (İLKÖ 49/1), (İLKÖ 151/20), (İLKÖ 197/2), (KP 20/22), (KP 30/24), (KP 65/1), (KP 65/2)

sürdürebil-: 1. Sürdürme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Camların vitrayındaki her bir renkte kendini bir kez daha denemeyi sürdürebilir ve bundan bilinmedik oyunlar icat edebilirdi. (İÖ 89/7)

(U 11/18)

sürebil-*: Önüne katıp götürme işini becermek.

Bu koyunlar sabahtan bu yana bu mezarlıkta otluyorlar, onları, ne kadar uğraşımsa da buradan süremedim, ilkin gidiyorlar, ama çok geçmeden gene gelip bu gölgesiz, güneş altındaki mezarın çevresinde toplaşıyorlar. (K 58/3)

sürebil-*: Dokundurma, değdirme işini becermek.

BU YÜZDEN AĞZINA KADAR DÖKÜLEN MEMELERİNE DUDAĞINI SÜREMİYORDU. (U 113/24)

(İLKÖ 159/8), (İLKÖ 167/9)

sürgülen-: Sürgüleme işi yapılmak.

İki küçük kanatlı dış kapının bir kanadı kol demiriyle sürgülenmiştir. (ÇÖ 29/5)

sürgün edil-:** Sürülmek, sürgüne gönderilmek.

Çıplak, ıssız bir hayatın ortasına sürgün edilmişim. (KP 100/18)

sürüklen-: Sürükleme işi yapılmak veya sürükleme işine konu olmak, kapılmak.

Işıklar bir fanus gibi sarmışlardı onu ve gittiği yere birlikte sürükleniyorlardı. (HI 11/11)

(ÇSBÖ 85/16), (ÇSBÖ 109/27), (ÇSBÖ 110/4), (ÇA 91/28), (H 17/24), (H 38/2), (H 40/8), (H 44/20), (İÖ 60/14), (İÖ 241/1), (U 53/8), (U 60/1), (İLKÖ 207/6)

sürükleyebil-: 1. Sürükleme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Bütün bunlar insanı çocukluğunun labirentlerine sürükleyebilir. (İÖ 193/26)

sürül-: 1. Sürme işine konu olmak veya sürme işi yapılmak.

Güneş ışığında, kloroformun keskin dolambaçlarında o bildik ak gölge yeniden beliriyor göğsü hizasına bir araba iterek, arabayı göğsünün hizasında durduruyor, göğsünün üstüne doğru bir tahta sürülüyor, o esmer tanıdık yüz tanınmayan ak gölgeyle birleşiyor, sonra esmer yüzden bir konuşma duyuluyor. (ÇSBÖ 80/13)

sürün-*: mecaz Düzensiz, hoş olmayan vaziyette öylece durmak.

yerlerde kirli çoraplar sürünüyor (ÇA 115/13)

(H 11/11)

sürün-: 3. Bir şeye değerek geçmek, geçerken değmek.

Ellerindeki meşaleler sakallarını okşuyor, yerlerde sakallar sürünüyordu. (U 75/14)

sürüncemede bıraktır-*: Bir iş sonuçlanıncaya kadar boş yere geciktirilmesine sebep olmak, uzattırmak.

Akşamın iş dönüşü kalabalığı yürümeyi zorlaştırır, kimi zaman yürümeyi büsbütün önler, birilerine çarpmadan, özür dilemek zorunda kalmadan ulaşamazsınız kendi تنها sokağınıza ve düzenli yürüyüşünüze, eve dönerken yapmayı kurduğunuz işleriniz, alacağınız öteberiniz varsa bunun yarısını bile başaramadan eve döndüğünüz zamanlar olur çoğu kez, çünkü akşam kalabalığı en çok unutmayı bileyleyler, düşünceyi önler, kararı sürüncemede bıraktırır. (ÇSBÖ 106/14)

sürüp git-: Eskiden olduğu gibi, eskiden nasılsa gene öyle olmak, öyle devam etmek.

Alabildiğine bir kargaşalık sürüp gidiyor, bir takım adamlar ordan oraya koşuyor, itfaiyeciler telâşla ve aceleyle merdiven kuruyor, kimileri ellerindeki kazmalarla evleri yıkmaya çalışıyor, kalabalığın yangın yerine daha fazla yaklaşmasını önüyorlardı. (HI 121/17)

(ÇÖ 39/29), (ÇÖ 55/13), (ÇSBÖ 36/8), (ÇSBÖ 118/2), (ÇSBÖ 124/13), (ÇA 97/17), (ÇA 98/14), (ÇA 125/6), (ÇA 136/29), (DAK 11/4), (DAK 85/8), (DAK 91/5), (K 59/4), (H 92/16), (AYÇ 31/16), (T 96/16), (T 122/5), (İÖ

12/26), (İÖ 116/23), (İÖ 135/12), (GYA 110/15), (İLKÖ 90/18), (İLKÖ 172/18), (İLKÖ 173/26), (İLKÖ 196/27)

süslen-: 1. Süsleme işine konu olmak, bezenmek.

Bildiği, beklediği sadeliğin dışına çıkmıştı her şey.. tüylerle, renklerle süslenmişti. (GYA 129/6)

süzül-*: Bir şerit hâlinde geçmek, yansımak.

Bulutların toparlandığı yerdeki küçücük bir delikten güneşin ışığı süzülüyor ve onların masasına kadar bir ışın şeridi uzanıyordu. (T 11/10)

(GYA 52/21), (GYA 84/32), (İLKÖ 73/18)

şansa bırak-: Oluruna bırakmak.

Ben senin yerinde olsam işimi şansa bırakmazdım! (T 83/21)

şaplak ye-**: Kendisine şaplak vurulmak.

Kerim, yüzü açığa çıkar çıkmaz bir şaplak yedi yeğeninden. (ÇÖ 77/13)

şavkı-: *ağızlardan* Işık saçmak, parlamak.

Lâğımın içinde hâlâ umut yakamozlarına rastlanabiliyordu: bu yakamozlar çirkef sularının üstünde şavkısa da, vardı ve görünüyordu ya, yeterdi. (K 93/2)

şenlen-: 3. *mecaz* Canlılık, hareket kazanmak.

Ana yol, bir süre de ineklerin isteksiz böğürtüleriyle şenlenirdi. (GYA 71/26)

şiddetlen-: Şiddeti giderek artmak, hızlanmak, azışmak.

Sağanak, birden, öyle şiddetlendi ki, ortalıkta göz gözü görmez oldu. (ÇSBÖ 31/2)

(GYA 23/27)

şiş-: 4. Çok yemek yiyerek rahatsız olacak kadar doymak.

Birkaç avuç içti, kanmadı, ama daha çok içersem şişerim diye düşünerek kendini tuttu. (ÇSBÖ 17/24)

şüphe götür-**: Olup olmayacağı belli olmamak, emin olunamamak.

Onun yeniden bir kuyruk oluşturabilmesi için sabır lazımdır, ama o sabır bulunsa bile ömür bir daha bulunabilir mi, şüphe götürür. (İÖ 147/3)

tahsil edil-**: Ödenmek.

Ona.. daha boşanmadı bile, şu çocuğu göre göre.. gene de hoşuna gidiyordu, demek hâlâ (evet, hâlâ) erkeklerin ilgisini çekiyordu.. hepsinin canı cehennem.. hayır, kocasını aldattığını kabul edemezdi, bir gülümsemenin bedeli böyle tahsil edilmemeliydi! (T 34/25)

takabil-: 2. Takmayı becermek.

Kalp pilini biz takamayız dediler. (İÖ 28/17)

takıl-: 2. Bir yere iliştikten veya dokunduktan sonra oradan kurtulamamak.

Dönerken babasının büyük, eski, kara kundurlarına takıldı ayağı. (HI 52/30)

(H 11/8), (AYÇ 11/19), (AYÇ 77/18), (KP 64/11), (KP 69/19)

takıl-: 1. Takma işi yapılmak.

Gece şimdi korku vermeyen bir düzlükte yayılmakta, yürek, beklenen bir sona doğru çarpmakta, sabahın bir bozkırı andıran ışıkları mırıltıları, iç konuşmalarını aydınlatmakta, titreşimli bir öksürük uyuyan çocuğu bir yanından öbür yanına döndürmekte, terk edilmiş bir karınca başını topraktan uzatmakta, toprak o küçücük devinin etkisiyle kımıldamakta, doğuda bir yıldız sabahın göğsüne bir nişan olarak takılmakta, mezarlık tepesinin ardından başını uzatmaya başlayan bu görkemli sabah alacasına karşı, bir pencere kenarına oturmuş iki dost, hızla dağılmaya, çözülmeye başlayan bir şeylerden konuşmakta, uzak bir şeyler gerçekleşmekte, gecenin çukurlarında büyümüş bir kuş bir çatının üstünden süzülmekte, bir bakış incelmekte, çözülen, dağılan, gevşeyen bir şeyin hangi sözle ayakta tutulacağı bilinmemekte, bir toprak kurdu bir evin temelini kemirmekte, ahşap bir ev bir zaman parçasında eriye eriye yitmekte, teslim olmaktadır. (ÇÖ 41/27)

(İÖ 28/30), (İÖ 198/15)

takılıp kal-: Herhangi bir noktadan ayrılamamak.

Ayağa kalktı cebinden para destesini çıkarmaya savaştı başı aniden dönmeye başladı anlaşılmayan bir şeyler söylenerek oturdu yerine göz ucuyla o iki kişiye baktı o sırada garson onlarla ilgileniyordu sırtarak baktı onlardan yana ama artık görmüyordu pis bir sırtış takılıp kalmıştı sanki dudaklarının kenarına başı gitgide daha hızlı dönüyordu (ÇA 89/1)

(K 15/6), (İLKÖ 119/17)

takin-: 2. mecaz Bir nitelik veya durum almak.

Bacak bacak üstüne atarak dünyaya metelik vermeyen pervasız çalımını takındı. (İLKÖ 90/15)

talep edil-:** İstenmek, istekte bulunulmak.

O, sanıyordu ki, buraya gelmekle kendisi bir talepte bulunmuş olacaktı, oysa tam da tersi olmuştu, kendisinden bir şeyler talep edilmişti. (K 103/17)

tamamlan-: 1. Tam ve eksiksiz duruma getirilmek.

Çizgiler, belleğinde kendiliğinden tamamlanıyordu. (ÇÖ 11/18)

(ÇÖ 28/9), (İÖ 137/10), (GYA 137/17)

tamamlayabil-: 1. Tamamlama ihtimali veya imkânı bulunmak.

Sözünü tamamlayamadı Kerim. (ÇÖ 72/5)

tanımlayabil-: 1. Tanımlama ihtimali veya imkanı bulunmak.

Bu durumda nasıl tanımlayabilirdim onu? (KP 69/5)

tanın-: 1. Kim veya ne olduğu bilinmek; tanılmak.

Mücrimler simalarından tanınır da yakalanır perçemleriyle ayaklarından/Şimdi Rabbinizin hangi nimetlerini sayarsınız yalan...” (GYA 130/2)

tanış çık-: Birbirlerini eskiden bildiklerini veya ailece tanıştıklarını anlamak.

Müşterileri çoğunlukla köylülerdi ve hep de bir düğün için alış verişi yaparlardı ve aldıklarının sağlam ve dayanıklı olmasına özellikle özen gösterirlerdi ve alış verişi sırasında tanış çıkarlar ve yarenlik ederlerdi ve müşteriler oğullarını sorarlardı kendisine ve kendisi hep aynı biçimde yanıtlardı onları ve Allah belâlarını versin derdi (ÇA 117/9)

tanışabil-: Tanışma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Tanışamadık henüz. (GYA 82/24)

taran-: 1. Tarama işi yapılmak.

Dünya hazlarından tadılacak hiçbir şeyde insanın gözünün olmadığı bir doymuşluk haliyle uzaklar, ufuklar taranıyor... (İÖ 203/14)

tarihleş-:** Tarih olmak, üzerinden zaman geçmek, geçmişte kalmak.

Aslında her şey uzaklaşıyordu, her şey birden tarihleşiyor, anı haline geliyordu. (K 81/15)

tasarruf edil-:** Bir malın sahibi olunmak, mal istendiği gibi kullanılmak.

İşte burada hovardalığa mahal bırakmamak gerektiğini duyumsuyor, çünkü heder edilmiş olan şey, onun nefsinin kazançları değil, fakat nefsi marifetiyle yaradan indinde edinilmiş kazançlardır, dolayısıyla nefsinin o kazançlara sahip çıkmaya hakkı bulunmadığı gibi, onu heder etmeye de hakkı bulunmuyor, çünkü

bir hak, ancak onun sahibi tarafından tasarruf edilebilir, nefis ise burada bir hakkın sahibi olarak varbulunmuyor, o yalnızca hâsıl edilecek hayrın vesilesi olarak bir varoluş hikmeti taşıyor. (K 105/15)

(İÖ 25/31)

(birine veya bir şeye) taş çıkar- (veya çıkart-): biri ötekinden özellik, yetenek vb. bakımından üstün olmak.

“Sen daha nice gençlere taş çıkartırsın!” Demek istiyorlardı ki, artık pörsüyorsun, için geçiyor! (H 47/11)

taş-: 3. Bir yere veya şeye sığmamak.

Şimdilerde daha çok küçüklerle ilgileniyor, ama onlara bakışında ne derin bir sevgi ne de hınç var, gözlerinden yalnız anlamsız, ama acı bir doluluk taşıyor. (HI 20/2)

(ÇÖ 72/27), (H 36/8), (U 101/2), (İLKÖ 54/12)

taş-: 1. Sıvı maddeler, içinde bulundukları yere, kaba sığmayacak kadar çoğalma ve kabarma yüzünden kenarları aşmak.

Şurda burda, herhangi bir zenginin hayrat olarak yaptırdığı bir çeşmenin suyu havuzundan taşmış, sokağın o bölümünü çamura belemiştir. (ÇÖ 89/12)

taşı-: 6. mecaz Sahip olmak, özellik olarak bulundurmak.

Evin her yanı babasından bir iz taşıyordu. (ÇÖ 10/27)

(K 105/18), (H 40/22), (H 82/13), (AYÇ 73/3), (T 74/13), (İÖ 28/2), (İÖ 35/4), (İÖ 58/18), (İÖ 68/16), (İÖ 82/5), (İÖ 87/16), (İÖ 158/22), (U 128/10), (GYA 32/3), (GYA 69/12), (İLKÖ 154/10), (İLKÖ 158/3), (İLKÖ 181/22)

taşı-: 2. Üstünde bulundurmak.

Başında deve dikeninden örülmüş bir taç taşıyordu. (U 120/16)

taşın-: 1. Taşıma işi yapılmak.

Dışarlara hâlâ bazı evlerden yataklar, masalar, ıvır zıvır bir sürü şeyler taşınıyor. (HI 123/31)

(ÇÖ 29/15), (AYÇ 61/4), (GYA 25/16), (GYA 26/22), (GYA 70/23)

taşıyabil-: 2. Taşımaya gücü yetmek.

“Taşıyabilirim” dedi gene bir şey düşünmeden “izin verirsiniz..” (ÇSBÖ 84/20)

(ÇSBÖ 141/1), (U 54/21), (KP 29/7), (KP 29/14)

tavlan-: 1. Tavlama işi yapılmak.

Ulan karı böyle tavlanır, ilkin şiir okuyacaksın. (GYA 108/1)

tayini çık-: Atanmak.

Bir gün başka bir yere tayinleri çıktı. (ÇÖ 65/31)

tazammun et-: İçermek.

Çünkü işlenmiş olan bir yanlış, bir topluluk içinde işleniyor ve o yanlıştan doğan, doğacak olan sonuçlar herkesi bir ölçüde ilgilendiriyor ve zarara sokuyor, böyle bir durumda insanın bir başınaymış gibi davranması, başka herkesi çığnemiş olmayı tazammun etmiyor mu? (K 99/13)

(İÖ 238/20)

teati edil-:** Karşılıklı olarak alınıp verilmek, mübadele edilmek.

Onca gülümseyişler teati edilmişti. (U 42/4)

(KP 57/8)

tecelli et-: Belirmek, görünmek, ortaya çıkmak, zuhur etmek, meydana çıkmak.

Allah, semanın tek çatısı altından, kentin, bu yüzlerle sayılan her bir çatısının altına bire bir tecelli edecek. (İÖ 71/21)

(U 141/2)

teğet geç-: 1. Yakınından geçmek.

Açıklardan her nasılsa buralara değin düşmüş birkaç martının kanat çırpışına eşlik eden çığlıkları, bu kez ters yönde, Azapkapı Camiinin kubbesine teğet geçiyor. (İÖ 166/15)

tekabül et-: Karşılama.

Ricat etmenin sonu her zaman yenilgiye tekabül etmez. (İÖ 156/4)

tekrarlan-: Tekrar edilmek, yinelenmek.

Bu son cümle kulağında o kadar çok tekrarlandı ki, ona katil olmadığını değil, bilakis kötü bir iş yaptığını ve elini kana bulamış olmanın olabilecek en kısa zamanda yüzüne vurulacağını, dahası sorgulanacağı tehdidini savuruyordu. (İÖ 210/11)

tekrarlanıp dur-:** Tekrarlanma işi devam etmek.

İşin tuhaf yanı bunların hiç birini mesele haline getirmiyordu, aklına gelen şeye omuz silkip geçiyor, yoksa bende bir kişilik bozukluğu mu var, diye düşündüğü bile oluyordu, bu sorular onu bir yere götürmüyordu, binlerce defa sorulmuş olan o soru tekrarlanıp duruyordu: nereye gidiyorum ben? (K 84/12)

tekrarlayabil-: 1. Tekrarlama ihtimali veya imkânı bulunmak.

Biliyorum hepsini biliyorum ama şimdi tekrarlayamam orda anlatırım hepsini (ÇA 104/15)

telefon edil-:** Telefon etme işi yapılmak.

Birileri hastalanmaya hazırlanıyor: bir pikniğe gidiliyor, işe gidiliyor, bir pasajdan geçiliyor, hızla gelen bir otomobilin önünden kaçılıyor, bir kağıt imzalanıyor, bağ kazınıyor, telefon ediliyor, zil çalıyor: bir paydos zili, bir telefon zili, bir kapı zili, bir bisiklet, teneffüs.. biri hasta olmaya hazırlanıyor. (GYA 12/7)

temin edil-:** Temin etme, sağlama işine konu olmak.

Su açıkta aktığından her türlü pislik bu derecede temizlendiği gibi içecek, yemeğe konacak su da burdan temin edilir. (İLKÖ 33/4)

temizlen-: 1. Temizleme işi yapılmak, arınmak, paklanmak.

Aynaların, camların her gün tozu alınır, kaplar yeniden, yeniden kalaylatılır, boruların kurumları temizlenir, kış başlarında tavanın kâğıtları değiştirilir, ama bunlar, bir yabancının gözüne batacak değişiklikler değildir. (ÇÖ 29/30)

(H 137/2), (İÖ 28/10)

tepetakla git- (veya yuvarlan-): Hızlı bir biçimde toplumsal ve ekonomik durumu bozulmak.

Baş döndürücü bir derinlikle tepetakla gidiyordu ulu derinlik... (U 57/16)

terennüm edil-:** Yavaş, güzel ve alçak sesle söylenmek, okunmak, mırıldanmak.

O şiir, o gülümsemeyi taşıyan gövdeye, o gövdenin omuzları üstündeki başa ve o başın güzel yüzüne adanarak terennüm edildi. (U 48/32)

terk edebil-:** Terk etme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Sevgiliyi, her neredeyse, bulunduğu o yerde yalnızlığa terk edemezdim. (KP 45/6)

terk edil-:** Bırakılmak.

Açık, somut bir ölüme terk edilmişti. (ÇÖ 46/28)

(ÇÖ 61/18), (ÇSBÖ 19/6), (H 143/11), (KP 57/16)

terle-: 1. Ter çıkarmak, ter dökmek.

Şimdi yakalanacağım diye kompartımanın penceresindeyken nasılsa saçağın altında annem, koşmuş ve terlemiş, beliriverdi. (HI 85/15)

(ÇÖ 67/29), (ÇÖ 86/24), (ÇSBÖ 9/11), (ÇSBÖ 17/31), (ÇSBÖ 26/27), (ÇA 135/26), (DAK 65/31), (K 39/4), (K 51/8), (H 89/14), (H 123/14),

(İÖ 102/11), (GYA 116/29), (İLKÖ 105/9), (İLKÖ 118/25), (İLKÖ 123/4), (İLKÖ 125/2), (İLKÖ 128/16), (İLKÖ 129/27), (İLKÖ 130/1)

(birine veya biriyle) ters düş-: Aykırı durumda olmak, karşıt olmak.

Arabalarla doluydu alan, Eylül sonlarının tozlu havası ve soğuk güneşi camlarda yansiyordu: alanın devingen kalabalığı ile tozlu soğuk güneş ışınları birbirine ters düşüyordu: böyle ortamda insan daha çok ıssızlıklar ve kıpırtısızlık beklerdi. (T 110/1)

ters yüz edil-:** mecaz İşleri bozulmak.

Her seferinde ters yüz edilmişti. (İÖ 236/8)

teslim ol-: 2. Kendini teslim etmek.

Ama teslim olmayacaktı, hayata teslim olmayacaktı. (HI 10/31-11/1)

(ÇÖ 42/3), (ÇSBÖ 50/23), (ÇSBÖ 51/3), (ÇSBÖ 51/7), (ÇSBÖ 51/7), (K 64/2), (İÖ 11/32)

teşebbüs edil-:** Girişme, el atma işi yapılmak.

Üzerinden çalınanlar, maktulün ailesine para karşılığı satılmaya teşebbüs edilir. (İÖ 54/12)

teşvik edil-:** İsteklendirilmek, özendirilmek.

Böyleyken onu denemeye çalışmak gene de tebcil edilmeli.. teşvik edilmeli.. belki kutsanmalıdır.. (İÖ 193/17)

tevarüs et-: 1. Mal vb. miras olarak birinden diğerine kalmak.

Yeryüzü bir tek ona kalmış ve o, nişanlısı olan delikanlıdan yalnızca bir kopuk bacak tevarüs ediyor. (U 18/3)

tezahür et-: Ortaya çıkmak.

Kesin olan o ki, bütün bunlar âşığın gerçeklik alanında tezahür eder. (İÖ 129/26)

tıkan-: 3. Soluk alamamak, soluğu kesilmek.

Soluğum gitgide tıkanıyor, kollarım gevşiyordu. (HI 42/32)

(ÇSBÖ 116/19)

tıkan-: 1. Tıkama işine konu olmak, bekinmek.

Ama bu, bir an içindi, sesin halasına ait olduğunu anlar anlamaz bir başka korkuyla birden arkasına döndü, halasını gördü, iç çekmesi halindeki bir çığlık boğazında tıkandı. (ÇSBÖ 119/10)

(GYA 58/12)

tıkanıp kal-:** Tıkanma işi sürmek, bir işin yapılmasına engel olunmak.

Kara, belirsiz, bilinmez bir yığın tıkanıp kalıyordu orda. (HI 123/6)

(ÇA 23/29)

tıkırdatıl-:** Tıkırdatma işi yapılmak.

Kapı ilkin yavaşça tıkırdatılıyor. (İÖ 206/1)

tıklatıl-:** Tıklatma işi yapılmak.

kapı yeniden tıklatıldı.. (H 121/5)

(AYÇ 78/20)

tırmala-: 2. *mecaz* Rahatsız etmek.

Korkunç bir uğultuyla altüst ediyor yeryüzünü, kulaklarımı tırmalıyor. (HI 116/28)

(T 59/31)

titre-: 1. Küçük ve hızlı salınım hareketleri yapmak, tirildemek.

Korkar ve titrerdi. (HI 9/15)

(HI 21/32), (HI 24/4), (ÇÖ 51/33), (ÇÖ 59/24), (ÇÖ 88/1), (ÇSBÖ 13/4), (ÇSBÖ 97/13), (ÇSBÖ 101/24), (ÇSBÖ 102/4), (ÇSBÖ 102/8), (ÇSBÖ 103/15), (ÇSBÖ 109/28), (ÇSBÖ 116/19), (ÇSBÖ 142/8), (ÇA 105/22), (ÇA 106/6), (ÇA 156/10), (ÇA 156/18), (DAK 65/31), (DAK 74/31), (DAK 90/18), (K 30/16), (K 31/1), (K 40/15), (K 46/1), (H 99/23), (H 125/21), (H 137/33), (AYÇ 51/26), (AYÇ 54/12), (T 89/11), (T 90/22), (İÖ 137/24), (İÖ 186/1), (İÖ 210/31), (İÖ 211/5), (U 10/29), (U 79/10), (U 126/28), (GYA 113/5), (İLKÖ 65/15), (İLKÖ 68/26), (İLKÖ 90/5), (İLKÖ 193/24), (İLKÖ 197/10), (İLKÖ 197/15), (İLKÖ 198/3), (İLKÖ 198/18), (İLKÖ 199/10), (İLKÖ 202/27)

titre-: 3. Ses kısık ve kesik çıkmak.

Acıklı bir halde titriyordu sesi. (HI 22/4)

(ÇSBÖ 97/26), (ÇSBÖ 108/27), (U 45/3)

titreş-: 2. Titreşim hâlinde olmak, ihtizaz etmek.

Pencereden vuran sokağın ışığı, duvarda hep sallanan, insan biçimlerine giren ve sallanan ağaç gölgeleriyle bir korku hırçın ve huysuz ve ben ne olacağım, bana ne olacak, diye yalvaran o sesle gölgeler titreşir, bir zaman sonra ben daha uyumamışım, annem titreşen bir gölge ve baş ucumda “nasıl da uyumuş yavrucağ” yorganım boğazıma doğru çekilir, üstüm örtülür ve gölgeli bir duvara, yarım sevinçlerin can çekiştiği bilinmez karanlığa baka baka “işte uyuyorum, güçsüz bir tırtıl gibi nasıl da uyuyabiliyorum..” diye içlenirken o naftalinler ve kalın baba kaşları arasında büyüyen soğuk bir gözler üstüme yürürken, avuntusuz,

bir gün artık buralarda olmayacağımı düşünür, o zaman, kim bilir belki o zaman o korkunç, umutsuz boşluğa dalıp giderdim. (HI 84/9)

(ÇÖ 34/19), (ÇA 119/2), (K 96/4), (H 28/26), (H 144/21), (T 78/18), (İÖ 186/18), (U 10/28), (U 48/26)

titreş-: 1. Her yanı titremek.

Gözümüze uyku girmiyordu, konuşmadan, ayaklarımızı ısıtmaya çalışarak yorganın altında titreşiyorduk. (DAK 69/27)

(İLKÖ 164/12)

tokaçlan-: Çamaşır tokaçla dövülmek.

Artık, çocuk bezi de derede yıkanıyor, kilimler derede tokaçlanıyor, çocuklar derede temizleniyordu, içilecek, yemekte kullanılacak su yine dereden... (İLKÖ 33/16)

tokuş-: 1. İki şey birbirine çarpmak, çarpışmak.

Kapılar çarpıyor, demirler tokuşuyor, gök gürültüsüne benzer sesler bir yerlerden boşanıyor, bir yerlerde hamam kubbesi büyüklüğünde tencereler kaynıyor, işkembecinin ordan bir garsonun: “Bir başım var, ustaaa!” diyen haykırışı duyuluyordu. (H 72/20)

tomurcuklan-: 1. Tomurcuk oluşmak.

Yağmayan yağmurun rutubeti boynumda, sırtımda tomurcuklanmış. (İÖ 165/18)

top (veya topu) at-: 1. *argo* Batkınlığa uğramak, iflas etmek.

Onu ben adam ettim biliyor musun, iflastan ben kurtardım, ben olmasam çoktan top atardı Cehennem Ateşi Zift Döküm Fabrikası. (GYA 13/5)

toparlan-: 4. Sağlığı düzelmek.

Toparlanmıştı artık adımlarını daha canlı daha çevik atmaya başladı içini derinden derine bir kararlılık duygusunun kapladığını hissetti (ÇA 9/22)

toparlayabil-: 1. Toparlama ihtimali veya imkânı bulunmak.

Çocuksun be yeğenim sonrası olur mu bu işin dize getirdi işte beni şimdi bir çocuk diye fısıldaması kaldı aklımda çarpıldım sandım ondan sonra da bir daha töbe toparlayamadım kendimi koca İstanbul dar gelmeye başladı bana aylarca nere rastladyısa orda buldum kendimi (ÇA 87/1)

toplana-: 1. Toplama işine konu olmak.

Yaz sonlarına doğru rüzgâr iyice şiddetleniyor, kasaba toz toprak içinde; ailelerin çoğu bağlara göçmüştür, bağlar yalnızca bir gezi, bir mesire yeri değildir,

kışlık zahire hazırlanır orada, pekmez çıkarılır, üzüm sucuğu yapılır, meyveler toplanır, kuruya ayrılacak olanlar kurutulur, kısaca bütün bir yaz çalışılır, bağa gidildiğini ilk kez algılayan çocuklar için durum başkadır elbet: onlar için her şey yenidir, koşulacak bir alan, tırmanacak bir ağaç, yeni icat edilen bir oyun.. her şey, bütün doğa. (GYA 24/2)

(GYA 24/8), (GYA 24/14)

toplanıl-: Toplanma işi yapılmak.

Komşularda toplanılmaktadır. (ÇÖ 28/19)

toplayabil-: 1. Toplama ihtimali veya imkânı bulunmak.

Toplayabilir miyim şunları? (İLKÖ 75/16)

toz alın-*: toz alma, tozunu temizleme işi yapılmak.

Aynaların, camların her gün tozu alınır, kaplar yeniden, yeniden kalaylatılır, boruların kurumları temizlenir, kış başlarında tavanın kâğıtları değiştirilir, ama bunlar, bir yabancının gözüne batacak değişiklikler değildir. (ÇÖ 29/29)

toz-: Toz havalanarak çevreye yayılmak, tozlamak.

Bastığı yerler tozuyor. (K 93/11)

tozlan-: Tozlu olmak, üstüne toz konmak.

Arkasına basılmış, kurumuş, tozlanmışlardı. (DAK 43/27)

(İÖ 85/2), (İLKÖ 104/16)

tökezlen-: Tökezeleme işi yapılmak.

Ama kapının orda tökezlendi. (HI 69/32)

(HI 99/30), (HI 105/29)

treni kaçır-: Bir şeyi elde etme, bir işi gerçekleştirme fırsatını ve imkânını yitirmek.

Demek istiyorlardı ki, bu yürüyüşler, salınışlar, bu boyanmalar, bu giyiniş, ne yapıyorsan ve nasıl duruyorsan, bunlar, hepsi, yani bütün olarak sen.. treni kaçırdın ya da kaçırmak üzeresin. (H 47/15)

(H 50/22)

tut-: 27. İş görebilmek.

Ayakları şiş. Tutmuyor. (HI 88/12)

(ÇA 146/3)

tut-: 18. Para toplamı ...-e varmak, değeri olmak.

Çok para tutar mı ki (ÇA 127/2)

tut-: 40. Bir yerde kalmasını sağlamak.

Sen bilmen mi ki akan su pislik dutmaz. (İLKÖ 34/15)

tutabil-: 1. Tutma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Gülmesini tutamıyor. (HI 105/17)

(ÇÖ 9/28), (ÇÖ 74/18), (ÇSBÖ 46/10), (ÇSBÖ 103/8), (DAK 89/14), (H 50/18), (H 130/12), (İÖ 162/6), (U 66/5), (U 66/6), (U 117/20), (U 142/13), (GYA 90/32), (İLKÖ 89/2), (İLKÖ 105/4)

tutturul-:** Tutturma işi yapılmak, ilâştirilmek, dikilmek, bağlanmak.

Perdenin uçları pencerenin kenarına tutturulmuştur, iki kanadın arasından pencerenin camı üçgen biçiminde görünür. (DAK 7/8)

(T 81/13), (GYA 137/33)

tutuklan-: Tutuklama işine konu olmak.

Gösteriye katılanlardan kimileri yakalanıp tutuklanmış. (U 106/28)

(GYA 139/10), (GYA 139/24), (İLKÖ 112/7)

tutul-: 5. Kapatılmak, sarılmak.

Sonradan anladığım kadarıyla kentin ana meydanına çıkan yollar tutulmuştu. (İÖ 17/13)

(İÖ 108/2)

tutul-: 8. Yakalanmak.

Yüzleri bir de yanlış anlaşılmanın aynasına tutulmuşsa? (İÖ 110/1)

tutul-: 1. Tutma işi yapılmak veya tutma işine konu olmak.

Çocukluğun ilk aşkı ordadır, dilek tutulur, parmak uçları birbirine dokunur sonra bilgiçlikler delirmiş kan kanda topaklanan bilginin bilgisi seslenirsin imdat der gibi bir sabah vakti bilgin! bilgin! (İÖ 160/16)

(İLKÖ 124/1), (İLKÖ 129/12)

tutunabil-: Tutunma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ellerimi uzatsam yıldızlara tutunabilirim. (İÖ 30/17)

(U 83/11), (U 83/12), (U 91/22)

tutuş-: 3. Yanmaya başlamak, ateş almak.

Mezarlık tutuşmuştu. (HI 110/3)

(AYÇ 21/15), (İÖ 187/24)

tutuşabil-: Tutuşma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Bir türlü el ele tutuşamıyorlar. (İÖ 164/10)

tuz (veya tuzla) buz ol-: Cam türünden şeyler onarılamayacak biçimde kırılmak, dağılmak, paramparça olmak.

Birden her şey tuzla buz oldu. (U 42/2)

tüken-: 2. Bitmek (I).

Ama soluğu tükendi sanki, söyleyeceği şey ağzının içinde eriyip gitti. (ÇSBÖ 93/7)

(ÇA 43/1), (ÇA 75/8), (ÇA 86/21), (DAK 10/6), (DAK 10/6), (K 9/16), (K 77/14), (H 19/11), (H 38/27), (İÖ 136/6), (U 18/18), (U 67/2), (KP 76/22), (KP 76/22), (KP 76/22)

tükeniver-:** Aniden bitmek, tükenmek.

Bu sokakta kalabalık birden tükenivermişti, burası sanki apayrı bir kentin sokaklarıydı: her şey sakin, duru ve karanlıktı, zengin ve gösterişli otellerin kapılarında karanlığa gömülmüş otomobillerin yuvarlaklarından mat ışıklar yansıyor, otel hizmetkârları otomobillerin kapılarını açıyorlar, dışarıya, kendilerinden başka kimseleri görmeyen kadınlı erkekli otel müşterileri ağır, alışık, küstah, ukala tavırlarıyla süklüm püklüm otomobillerinden dışarıya çıkıyorlar ve oyalanarak otel kapılarından içeriye doğru süzülüp yitiyorlardı. (DAK 87/13)

tükürebil-: 1. Tükürme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Belleğinde seni rahatsız ettiğini hissedip durduğun bir çapak vardır hani.. oraya yapışıp kalmıştır.. bir türlü söküp atamazsın.. çıkartıp tüküremezsın.. (İÖ 128/4)

türe-: 2. Çoğalmak, üremek.

Türemiyessin emi dedi anam (ÇA 131/21)

(GYA 67/30)

tüt-: 1. Duman veya buhar çıkarmak.

Bacaları tütüyordu. (HI 39/16)

(ÇÖ 28/17), (ÇÖ 39/12), (AYÇ 33/16), (İLKÖ 84/21), (İLKÖ 85/6)

tüt-*: Bir yerde belli olmak, iyice hissedilir durumda bulunmak.

Sıcağın uyandırdığı o tuhaf hareketsizlik, bezginlik tütüyordu topraktan. (ÇSBÖ 57/4)

(DAK 28/1), (U 90/15)

(birinin) tüyleri diken diken ol-: Üşümekten veya korkmaktan vücuttaki kılların dipleri kabarıp kıllar dikilmek.

Parmak uçlarım demir bir şeye değdi mi tüylerim diken diken oluyor. (HI 111/13)

(DAK 89/9), (H 66/29), (AYÇ 10/15),
(AYÇ 87/26), (T 42/21), (T 58/15), (İÖ 83/11), (GYA 128/7)

tüylen-: 5. *teklifsiz konuşmada* Para sahibi olmak.

Merak etme hemşerim sen de tüyleneceksin bu gece seni bir tüylendirecem
ki şoförler padişahı gibi (ÇA 56/4)

uç- (I): 12. *mecaz* Yok olmak, ortadan kaybolmak.

... her şey silindi, uçtu.. (İÖ 16/10)

uçabil-: 2. Uçma becerisi bulunmak.

Uçmak istese uçabilirdi. (K 48/19)

uçup git-: Kaybolmak, yok olmak.

Kurguları, tasarıları uçup gitmişti, dağılıp gidiyordu. (H 10/28)

(H 83/17), (H 88/15), (H 120/21), (İÖ 85/9), (İÖ 100/19), (İÖ 155/11), (U 11/4)

uçurabil-: 1. Uçurma ihtimali veya imkânı bulunmak.

İçinde, birden bir güç duyumsadı, şimdi şu trene “Dur!” desem onu durdurabilirim diye düşündü, ona emretsem beni uçurabilir, diye düşündü ve o anda içinden başka bir ses onu sarakaya alarak: “Hadi, ne duruyorsun, emret de seni uçursun.” dedi. (K 111/3)

uçurul-: Uçurma işi yapılmak.

Bir yarasanın kanatları altında, yarasanın beni örümcek ağı gibi sarmış çadırının içinde uçuyorum, uçuruluyorum. (KP 19/17)

ufalabil-:** Ufalma ihtimali veya imkânı bulunmak.

İnsan, demek bu kadar değişebilir, bu kadar ufalabilirmiş. (ÇÖ 46/21)

uğra-: 4. Kötü duruma konu olmak.

Kurgularım yıkıntıya uğramış; bu kadar açıklıkla nasıl söyleyebiliyorum, (ben o mu) nasıl? (HI 15/5)

(HI 99/14), (ÇSBÖ 36/19), (T 20/3), (T 21/2), (T 96/15), (İÖ 19/20), (İÖ 54/11), (İÖ 147/14), (İÖ 169/7), (İÖ 187/21)

uğraşabil-: Uğraşma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ah, senle uğraşamam şimdi, yorgunum, çekil git başımdan, diye yalvardı fısıltıya. (AYÇ 37/11)

uğur getir-: İyilik, şans, talih, bereket getirmek.

Kedi köpek tepelemek uğur getirmez derler (ÇA 56/20)

(ÇA 120/13)

ulaş-: 2. Hedeflenen bir şeyi elde etmek, kavuşmak, erişmek.

Birden işin daha da tehlikeli bir boyut kazanacağı fikrine ulaşıyordu zihnim: bunu ilan ettiğimde, ilanım bir bumerang etkisiyle bana dönmez miydi? (U 62/9)

(U 63/18), (KP 23/16)

ulaşabil-: Ulaşma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Yollar bitmeyecek, kente hiç ulaşamayacaklarmış gibi geliyordu. (ÇÖ 23/20)

(ÇSBÖ 106/8), (ÇSBÖ 134/26), (H 46/12), (H 151/23), (AYÇ 22/19), (T 61/14), (İÖ 108/19), (İÖ 125/6), (İÖ 132/3), (İÖ 164/3)

ulaşıl-: Ulaşma işi yapılmak.

Bir kıyıya ulaşılıyor. (H 12/1)

(H 116/28), (AYÇ 21/2), (AYÇ 23/21), (İÖ 51/13), (U 18/8)

ulaştırabil-: 1. Ulaştırma ihtimali veya imkânı bulunmak.

– Geri dönseniz iyi olur, dedi, kente ulaştıramazsın bunu.. bu zaten şimdiden.. (ÇSBÖ 28/23)

(ÇSBÖ 64/24)

un ufak edilebil-:** Un ufak edilme, çok ufak kırıntılar hâline getirilme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Teker teker üst üste konulan tuğlalar hoyrat bir darbeyle baştan sona unufak edilebilir. (U 131/7)

un ufak ol-: Çok ufak kırıntılar durumuna gelmek, parçalanmak.

Kırık olan dil miydi, tekne mi kırılmıştı, ufuk mu unufak olmuştu belli değildi: denizin derin kara yosunlarına doğru çekilip gitmişim. (İÖ 228/2)

uy-: 6. Uygun düşmek, münasip olmak.

Geliş gidiş saatleri birbirine uymuyordu, bazen koridorda birbirlerinin yürüdüğünü işitirler ama merak edip bakmazlardı bile. (ÇSBÖ 92/2)

(DAK 31/13), (T 80/10), (T 81/15), (U 50/13), (U 50/14), (U 122/26)

uyan-: 1. Uyku durumundan çıkmak.

Yorganını gözlerine çekerken anne uyandı. (HI 53/4)

(HI 77/8), (HI 101/19), (HI 102/17), (HI 103/17), (HI 105/26), (HI 105/29), (HI 111/6), (HI 117/15), (HI 118/1), (HI 118/2), (HI 120/25), (ÇÖ

40/14), (ÇÖ 40/20), (ÇÖ 76/30), (ÇÖ 83/23), (ÇSBÖ 116/27), (ÇSBÖ 117/4), (ÇA 7/10), (ÇA 33/13), (ÇA 116/8), (ÇA 156/19), (DAK 8/3), (DAK 8/5), (DAK 34/17), (DAK 36/4), (DAK 51/20), (DAK 76/28), (DAK 77/20), (DAK 77/20), (K 27/13), (H 34/1), (H 71/20), (H 71/23), (H 72/2), (H 149/7), (H 152/5), (AYÇ 10/12), (AYÇ 11/2), (AYÇ 11/5), (AYÇ 11/6), (T 29/26), (T 60/11), (İÖ 29/2), (İÖ 29/9), (İÖ 55/4), (İÖ 55/4), (İÖ 55/4), (İÖ 109/10), (İÖ 128/10), (İÖ 198/4), (U 115/2), (GYA 22/2), (GYA 22/18), (GYA 40/22), (GYA 123/15), (İLKÖ 63/13), (İLKÖ 147/5), (İLKÖ 151/26), (İLKÖ 194/25), (İLKÖ 194/26)

uyan-: 3. Ortaya çıkmak.

İşkenceye benzer bir zevk uyandı içimde. (HI 114/10)

(T 71/22), (GYA 64/1)

uyanabil-: 1. Uyanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ocağı yaksa tüpün harıltısına anası uyanabilirdi. (AYÇ 10/8)

uyandırıl-: Uyanması sağlanmak, uyarılmak.

Çocukluğunda böyle şeylere karşı içinde bir isteksizlik, bir tepki uyandırılmıştı: kendini “bu işin” derinliklerine bırakanların akıllarını oynattığı söylenirdi. (AYÇ 75/16)

uyanıl-: Uyanma işine yapılmak.

Gidiliyordu, sonra geri dönülüyordu, yeniden yürünüyordu, durup bakınılıyordu, yemek yeniyordu, sonra gene acıkılıyordu, uyanılıyor ve uyunuyordu. (DAK 60/23)

(İÖ 108/3), (GYA 25/18)

uyarıl-: 1. Uyarma işine konu olmak.

Ama bu duyguları yaşamamanın tehlikeleri karşısında uyarılmıştı. (K 105/6)

(AYÇ 23/18)

uygulanabil-: Uygulanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Bir mezarla ilişki kurulabilirse oradan gelen sükutun yankısındaki şifreyi çözmek kolaylaşır diye düşünüyorum, mezarla kurulan ilişki araştırmaları giderek öteki insanlara da uygulanabilir, mezarla veya mezardakiyle selamlaşmak, bir bakıma, kendi sükûtuna makes bulmak olduğu gibi, ötekinin sükûtunun yankısını kendi içinde bulmak da demek olur, elbette her şeyin edebi var, mezardakiyle ilişki kurmanın da. (KP 56/1)

uygun düş-: Yakışmak, yaraşmak, elverişli olmak.

Gülçin: “Babasının şantiyesinden gelecekmiş, öyle uygun düşüyormuş!” dedi. (H 97/32)

uygun ol-: 1. İsabetli, yerinde olmak.

Hangi vakit neye, kime uygun olacak? (KP 48/5)

uyku gözünden (veya gözlerinden) akıp dur-: Çok uykusu gelmek.

Sabahleyin yapacağı işleri düşündükçe uykusuzluğun onu nasıl zorlayacağını biliyordu, oysa şimdi uyumalıydı, çünkü uyku zamanıydı, yarın gündüzse hiç uyuması gerekliydi, fakat o zaman da gözlerinden uyku akıp duracaktı. (K 16/1)

uyku tutma-: Uyuyamamak.

– Ha öyle, dedi, bazı uyku tutmaz beni, kalkıp dolaşırım. (ÇÖ 75/31)

(ÇÖ 76/3), (H 115/9)

uykusu kaç-: 1. Uyumak amacıyla yatmışken herhangi bir sebeple uyuyamamak.

Kadının uykusu kaçmıştı. (ÇSBÖ 77/6)

(ÇSBÖ 132/3), (K 40/20), (H 114/2), (İÖ 25/15), (U 68/25), (GYA 43/19), (GYA 94/25)

uykusuz kalın-:** Uyuyamamak.

Kaç geceler uykusuz kalınmıştı. (İÖ 139/2)

uykuya dal-: Uykuya başlamak.

Dalsam bir geniş uykuya, göğsümdedir fırtına, yağmurun daralan çelik telleri. (HI 28/28)

(HI 34/30), (HI 101/32), (ÇÖ 76/19), (ÇSBÖ 21/26), (H 151/14), (T 52/22)

uykuya var-: 1. Uyumak.

Evcil olanlar çoktan uykularına varmışlardı. (GYA 106/10)

uykuya varıl-:** Uyumaya başlanmak, uyunmak.

... ay ışığında, milyarlarca yıldızla döşenmiş muhteşem göğün altında uykuya varılır... (GYA 24/27)

uyu-: 1. Uyku durumunda olmak, dalmak, zıbarmak.

...ve gün boyunca bitip tükenmek bilmeyen bu yolculuğun sonu ancak gece yarısı gelir ve ancak o zaman baygın bir halde kendisini yatağa atar, ışıklar görününceye dek de soluk soluğa uyurdu. (HI 10/13)

(HI 10/19), (HI 20/16), (HI 24/11), (HI 37/32), (HI 52/27), (HI 53/23), (HI 53/25), (HI 54/16), (HI 63/2), (HI 63/2), (HI 69/7), (HI 72/4), (HI 83/31), (HI 84/10), (HI 84/11), (HI 84/14), (HI 96/6), (HI 103/12), (HI 118/2), (ÇÖ 16/20), (ÇÖ 39/8), (ÇÖ 57/7), (ÇÖ 81/20), (ÇSBÖ 21/27), (ÇSBÖ 23/11), (ÇSBÖ 77/3), (ÇSBÖ 77/16), (ÇSBÖ 77/21), (ÇSBÖ 95/23), (ÇSBÖ 95/24), (ÇSBÖ 117/1), (ÇA 15/28), (ÇA 26/28), (ÇA 31/27), (ÇA 31/29), (ÇA 31/30), (ÇA 58/18), (ÇA 133/4), (ÇA 133/4), (ÇA 136/29), (ÇA 137/25), (ÇA 137/28), (ÇA 153/29), (ÇA 154/22), (DAK 8/1), (DAK 8/13), (DAK 8/14), (DAK 32/25), (DAK 33/16), (DAK 36/14), (DAK 52/5), (DAK 70/25), (DAK 75/3), (DAK 79/26), (K 13/8), (K 14/28), (K 16/1), (K 16/10), (K 24/22), (K 26/9), (K 30/12), (K 39/5), (K 40/23), (K 40/26), (H 13/29), (H 34/1), (H 36/18), (H 60/10), (H 72/2), (H 93/22), (H 114/5), (H 120/12), (H 121/7), (H 151/17), (AYÇ 11/23), (AYÇ 37/15), (AYÇ 72/24), (AYÇ 73/1), (T 19/9), (T 19/11), (T 60/11), (İÖ 28/33), (İÖ 101/30), (İÖ 114/23), (İÖ 123/27), (İÖ 138/11), (GYA 7/24), (GYA 7/30), (GYA 8/1), (GYA 23/22), (GYA 48/11), (GYA 72/31), (GYA 82/8), (GYA 83/11), (GYA 84/15), (GYA 102/1), (GYA 102/10), (GYA 123/16), (GYA 124/31), (GYA 125/6), (İLKÖ 52/15), (İLKÖ 66/24), (İLKÖ 198/19), (İLKÖ 198/27), (İLKÖ 199/24), (KP 57/11), (KP 79/3), (KP 79/11), (KP 79/18)

uyukla-: 1. Oturduğu yerde hafif uykuya dalmak.

Sıksa, iki büklüm, bacaklarını bir külçe gibi öne uzatmış, omzunda bir yünlü, boynu iyice düşmüş, uyukluyordu. (HI 87/18)

(HI 97/17), (ÇÖ 24/20), (DAK 51/13), (U 91/27), (GYA 42/4), (İLKÖ 198/19), (KP 51/18), (KP 52/13)

uyul-: Uyuma işi yapılmak.

Bir köpeğin sözüne uyulur mu? (K 65/2)

uyun-: Uyuma işi yapılmak.

Gidiliyordu, sonra geri dönülüyordu, yeniden yürünüyordu, durup bakınılıyordu, yemek yeniyordu, sonra gene acıkılıyordu, uyanılıyor ve uyunuyordu. (DAK 60/23)

uyuş- (I): Soğuk, basınç vb. yüzünden vücudun bir yerinde, duygu ve hareket geçici olarak azalmak.

Zihni tek bir nokta üstünde durmaktan usanmış, uyuşmuştu. (ÇÖ 52/23)

(K 30/28), (T 69/26), (T 96/3), (GYA 24/24)

uyuşabil-: Uyuşma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Aslında çocuklarla pek uyuşmam. (U 140/13)

uyuştur- (I): Uyuşmasını sağlamak, hissedemez duruma getirmek.

Göz kapaklarının üstünden ışık çizgileri geçiyor, pencerenin camını minik yağmur damlacıkları tokatlıyor, tekerlerin raylar üzerinde çıkardığı monoton tempo onu ağırlaştırıyor, uyuşturuyor.. (T 112/29)

uyut-*: Uyumasını engelleyecek herhangi bir durum olmamak

“Ah, kahve çarpıntı yapıyor, geceleyin uyutmuyor, ben vişne suyu alacağım” türünde nazlanmalardan nefret ederdi. (T 126/30)

uyuyabil-: 1. Uyuma ihtimali veya imkânı bulunmak.

O gece uyuyamadım. (HI 38/23)

(HI 84/15), (ÇÖ 74/32), (ÇSBÖ 141/3), (ÇSBÖ 141/3), (ÇA 116/29), (K 15/4), (K 40/16), (K 40/22), (H 114/3), (AYÇ 50/22), (GYA 43/20), (GYA 48/23), (İLKÖ 95/14)

uyuyakal-: Otururken veya bir yere yaslanıp dururken istemeden uyuyuvermek.

Orada uyuyakalırsam o kazuletin beni kemireceğini düşünerek acı çekiyordum. (İÖ 138/10)

uyuyup kal-:** Ansızın uyumak, uyuyakalmak

Yarım kalan öyküye devam ederken uyuyup kaldı. (HI 95/26)

uzak dur-: Yaklaşmamak, karışmamak.

Düşünün hizasında duran tabanca –orada bir tabanca durduğunu söylemiştim– yüzündeki umarsızlığa, aldırmaçlığa öylesine yabancıydı ki, dahası o tabanca, tabanca olmaya o kadar uzak duruyordu ki, sanki ona –özlenildiği söylenen o kadına– ait olmadığı duygusunu uyandırıyor. (U 40/5)

(U 140/1), (U 141/21)

uzak düş-: Uzak olmak, uzak bulunmak.

Kendisiye titreyen dizleriyle bu amelleri yerine getirebilmekten uzak düşmüştür. (GYA 34/5)

uzak kal-: Uzakta bulunmak.

Bu yüzden o da, hep uzak kalmıştı “bu işe”. (AYÇ 75/18)

uzaklaşabil-: 1. Uzaklaşma ihtimali veya imkânı bulunmak.

“Artık bir yere gidemezsin, benden uzaklaşamazsın.. sen yeşil sineksin ve sen yeşil sineksen, beni bir kez daha ve son kez olarak öp dudağımdan.. ben artık seninim.” (H 61/18)

uzaklaşıl-: Uzaklaşma işi yapılmak.

Çünkü açık havayı tanımaktan uzaklaşılmıştır. (GYA 49/28)

uzaklaştırabil-: 2. Uzaklaştırma gücü bulunmak.

Bu yüzden telaffuz etmek istemediği kelimeyi –o kelimeyi– kendinden fersahlarca uzaklaştırabilirdi ya da öyle sanırdı. (T 39/11)

uzan-: 3. Bir alana yayılmak.

Akşamın şeritleri tepenin diplerinden, yerden bitme korkunç sütunlar halinde karanlığın devrilmez, aman vermez destekleri gibi geceye uzanıyor. (HI 33/15)

(HI 41/15), (HI 102/9), (HI 107/22), (ÇÖ 14/32), (ÇÖ 27/14), (ÇSBÖ 16/15), (ÇSBÖ 69/9), (ÇÖ 48/31), (ÇSBÖ 41/27), (ÇA 40/12), (ÇA 49/13), (ÇA 92/29), (H 89/25), (T 11/11), (İÖ 99/8), (İÖ 166/12), (U 24/31), (U 53/16), (GYA 9/8), (GYA 33/17), (GYA 106/12), (İLKÖ 37/5), (İLKÖ 95/4), (İLKÖ 147/16), (İLKÖ 172/15), (İLKÖ 191/3), (İLKÖ 195/25)

uzan-: 4. Bir şey boyunca sıralanmak.

Açık kapının hemen iç bölümünden başlayan tozlu, uzun bir merdiven yukarıya doğru dimdik uzanıyordu, merdivenin yukardaki bitiş yerinde bir kapı daha vardı. (K 18/1)

uzan-: 5. Bir yere yetişmek, ulaşmak.

Gözü, çocuktan karşı kıyılara uzandı, orada ahşap evler sıralanıyordu, bu kasabada doğmuştu o, şimdi, uzun yıllardan sonra gene buraya gelmişti... (T 33/25)

(İLKÖ 198/15)

uzanabil-: 1. Uzanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Acaba bir kez daha o güne, o yaşlı, uzak, elden kaçırılmış güne uzanabilir miydi? (U 14/8)

uzanıp git-:** Alabildiğine uzanmak, geniş bir alana yayılmak.

Kır geniş boşluğu içinde ay ışığının solgun aydınlığı altında uzanıp gidiyordu. (ÇA 93/28)

(H 142/21), (H 151/29), (AYÇ 66/18), (T 19/25), (T 66/26), (T 119/25), (İÖ 189/12), (U 87/18), (GYA 106/5)

uzatıl-: Uzatma işi yapılmak.

Tezgâhın üzerine, kadının önüne bir şekerleme kutusu bırakıldı, kadın kutuya dokunmadan çantasından para çıkarıp tezgâha bıraktı, kutunun yeniden

ambalajlanmasını bekledi, beklediği yerine getirildi, kutu yeniden ona uzatıldı.. ve şimdi dışarıdaydı. (DAK 86/22)

(İÖ 122/17)

uzayıp git- (veya dur-):** Uzakıkça uzamak, uzama işi sürmek.

Sonsuz bir ân uzayıp gidiyordu sanki. (ÇÖ 26/9)

(ÇÖ 55/9), (H 92/20), (AYÇ 22/11), (İÖ 219/8), (U 59/27), (İLKÖ 200/16)

ünlen-: 2. Çağrılmak, yüksek sesle bildirilmek.

Birinin adı ünleniyor. (H 12/4)

üretebil-: 2. Üretmeyi becermek.

Bu işten anlayanların fikrine bakılırsa, onu bir İtalyan rejisör ve meselâ De Sica veya bir İsveçli rejisör ve meselâ Bergman görmüş olsaymış, yalnızca bu yüze bakarak sekiz film üretebilirmiş. (İÖ 10/10)

üstünde durul-:** Bir işe önem verilmek, bir işle yakından ve sürekli ilgilenilmek.

Fakat uzun uzadıya durulmazdı bunların üstünde. (GYA 71/8)

üstüne kal-: Güçlükler birinin omuzlarına yüklenmek.

Şimdi bir cinayet duruşması izleyeceğim: kocasını öldüren bir kadın, üç çocuğu kendi üstüne kalmış, cinayet bir kıskançlık yüzünden ya da ne bileyim, herfin sürüp giden ahlaksızlığı yüzünden işlenmiştir. (KP 37/18)

üstesinden gelebil-*: Başarabilmek, becerebilmek.

Burada ne kadar zaman kalmıştım, bilmiyordum, aslında buraya gelmekle de saçmalamıştım, evde işim vardı, bulgur kaynatılacaktı, şimdi belki ateşi yakmışlardır, belki su kaynamaya bile başlamıştır, ben olmasam kadınlar bu işin üstesinden gelemezler, o koca kazan dolusu bulguru kim karıştırarak, kim dama çekecek, tuhaf bir çocukluk yapmıştım işte.. ama artık daha fazla gecikmemeliyim, kendimi kimseye güldürmemeliyim. (DAK 56/15)

(İÖ 146/26)

üstesinden gelin-*: Başarılmak, becerilmek.

Beyinsel bir olay.. baş ve kuyruk.. başlangıç ve son.. ya da en iyisi karşıtlık diyelim: beyinsel bir olay: her şey orada geçiyor: çelişki orada oluşuyor.. çelişkinin üstesinden orada geliniyor.. düğümün atılması için başın ve kuyruğun bulunması şart... (İÖ 146/17)

üstesinden gelinebil-:** Başarılabilir, becerilebilir.

Böyle bir şeyin üstesinden gelinebilir mi? (K 87/10)

üstlenebil-:** Üstlenme, deruhte etme ihtimali veya imkânı bulunmak.

“Mehmet gibi birini bulsan, bu delikanlı sana göre şirketin eşgüdümünü üstlenebilir mi?”(H 24/7)

üşüt-: 2. Üşüyüp hasta olmak, soğuk almak.

Yağmurda üşütmüşüm. (HI 109/9)

(ÇSBÖ 104/1), (ÇSBÖ 104/6), (AYÇ 79/27), (AYÇ 80/3)

vaki ol-: Vuku bulmak, gerçekleşmek.

Hayır, böyle bir şey, onun hayatında asla vaki olmayacaktı. (H 22/7)

(İÖ 54/9)

var bulun-:** Mevcut olmak.

Çünkü onun, başkasına iletebileceği zihinsel bir birikimi varbulunmamaktadır. (K 67/18)

(H 22/11), (H 33/8), (T 7/8), (T 27/25), (İÖ 42/5), (İÖ 72/12), (İÖ 86/13), (İÖ 129/7), (U 127/28), (U 128/9)

ver-*: Herhangi bir duruma yol açmak.

Yemek öğürtü veriyor. (HI 111/10)

(ÇSBÖ 126/3), (ÇSBÖ 127/13), (ÇA 21/4), (K 76/16), (İÖ 51/20), (GYA 65/6), (GYA 84/21)

ver-: 14. Katmak.

Kocasının o zamanki o tuhaf, anlatılmaz sıkıntısı, durup durup terlemesi, gelini güldürmekte, ona hınzırca gurur duyduğu bir zevk vermektedir. (ÇÖ 33/33)

(ÇSBÖ 11/28), (ÇSBÖ 97/19), (ÇSBÖ 125/9), (ÇSBÖ 125/31), (ÇSBÖ 135/16), (DAK 19/2), (H 26/4), (H 29/24), (AYÇ 65/17), (T 91/5), (T 110/26), (GYA 17/5), (GYA 60/1), (GYA 72/6), (GYA 110/32), (İLKÖ 170/30), (KP 81/10)

ver-*: Yansıtmak, bir durumda göstermek.

Gerçekten kitap okur muydu, yoksa kitap okuyan bir görüntü mü verirdi, yoksa da hiçbir şey düşünmeden kitabı bir aksesuar olarak mı cebinde gezdirirdi, bilemiyorum. (İÖ 93/8)

(GYA 74/2), (GYA 94/32)

verebil-: 1. Verme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ana dedi Ejder çok bir şey değil istediğim ne verebilirsen (ÇA 45/2)

(H 110/20), (T 31/3), (T 106/18), (T 106/19)

veril-: Verme işine konu olmak.

Emanet –emanet oydu, sevgili – ona özgürlük, köleliğin bedeli karşılığında verilmişti, öyle kabul ediyordu. (U 118/21)

verniklen-: Vernikleme işi yapılmak, vernik sürülmek.

Şehir boydan boya vernikleniyordu. (GYA 70/21)

vuku bul: Olmak, meydana gelmek.

Rasgele uğranılan bir binanın içinde de açıklanamaz türden olaylar vuku buluyor, garip işler kotarıyor, içine nerden düştüğünü bilmediği bir binadır bu, evet, doğru düşünüyor ve ona düşmek diyor ve nerden düştüğünü bilemiyor oraya: keşke nasıl bir mimarisi olduğunu bilse de anlatabilse! (AYÇ 43/10)

(İÖ 220/11)

vur-: 5. Üzerinde görünmek, üzerine düşmek, yansımak, aksetmek.

Kenarından çığ bir ışık vuruyor. (HI 48/32)

(HI 71/12), (HI 75/31), (HI 76/9), (HI 88/25), (HI 100/3), (HI 113/15), (HI 119/7), (ÇÖ 62/5), (ÇSBÖ 17/14), (ÇSBÖ 53/13), (ÇSBÖ 102/4), (ÇSBÖ 115/21), (ÇSBÖ 118/3), (ÇSBÖ 127/11), (ÇA 154/1), (K 14/16), (AYÇ 18/5), (T 121/10), (İÖ 180/4), (U 101/2), (GYA 19/17), (GYA 82/14), (İLKÖ 150/1), (İLKÖ 180/12)

vur-: 19. Kalp atmak, çarpmak.

Halası bir şey demedi ya da kendisi duymadı bir şey söylediye de yüreği kötü kötü vuruyordu o kötülük tohumu yeniden boy attı içinde yeniden acıma duygusunu yitirdi bir sevinçle birlikte oluyordu bu her zaman açıklanamaz tanımsız bir güven duygusuyla birlikte güven duygusu sanki kötülüğünün bir desteği bir dayanağı gibi yüreğinin boşluğundaki bir kökten yükselip fışkırıyordu unutma başlardı o zaman geçmiş yok olurdu pişmanlık yok olurdu bir ân kalırdı yalnızca içinde yaşayıp yaşamadığını kestiremediği ebediyen ilençlenmiş tek başına som bir ân (ÇA 32/28)

(K 15/9)

vurabil-: 2. Vurmaya gücü yetmek.

İstese o da ona vurabilirmiş, ama ona yalnızca bakmayı ve onu bakışıyla cezalandırmayı yeğlemiş ve soluğu mahkemede almış, boşanması hiç de zor olmamış. (T 121/18)

(GYA 100/22)

vurgun ye-: Vurgun sonucu felçli duruma gelmek veya ölmek.

Babaysa orada, vurgun yemiş, fasulye sırtığı gibi duruyor, hazan vaktinin rüzgârı püf dese uçacakmış gibi... (İÖ 98/13)

vurul-: 1. Vurma işine konu olmak.

Birden beklenmedik biçimde dış kapı vuruldu. (ÇÖ 54/8)

(ÇÖ 54/12), (ÇA 147/17), (DAK 14/7), (DAK 78/6), (İÖ 31/9), (İÖ 206/7), (GYA 34/26), (GYA 84/29)

yağ-: 3. *mecaz* Üst üste ve çok gelmek.

Fakat biz, uçağı görmek üzere Arkbaşı'na yönelmeye fırsat bulamadan, uçaktan, kentimizin üstüne bir konfeti şelalesi yağdı. (İÖ 36/16)

yağdırıl-: Yağdırma işi yapılmak.

... yıllar geçiyor, samamcanın ülkesinden uzaklarda, çok uzaklarda, okyanus aşırı yerlerde insanlar öldürülüyor, insanlar işkenceden geçiriliyor, üzerlerine bombalar yağdırılıyor, daha açmamış taç yaprakların arasındaki gül tomurcukları kaynak ateşine tutularak yakılıyor, yüzlere zaçyağı dökülüyor, zaçyağı burunları eritiyor, gözleri oyuyor, kulaklar ziftten yapılmış misket gibi asitin içinde büzüşüp eriyor, yok oluyor.. (İÖ 175/1)

yağlan-: 1. Yağlama işi yapılmak, yağ sürülmek, yağ konulmak.

Kapkara bıyıkları özenle düzeltilmiş, saçları yağlanmış. (DAK 28/23)

yak-: 8. Çok sıcak olmak.

İlkin tam tepede, dik, kamaştırıcı bir yuvarlaktı ve yakıyordu. (İLKÖ 170/25)

yak-: 6. Yanıyormuş gibi bir etki yapmak, alazlamak.

Ağır bir buhar genizleri yakar... (İLKÖ 196/4)

yakabil-: 1. Yakma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Akşamdan sonra ocağı yakamamıştık. (DAK 68/16)

(İLKÖ 77/14), (İLKÖ 77/18), (İLKÖ 77/21), (İLKÖ 77/21), (İLKÖ 78/25), (İLKÖ 78/25)

yakalan-: 4. Karşılaşmak istenilmeyen birine veya kötü bir duruma tutulmak.

İşte sonunda yakalandınız. (HI 98/15)

(ÇSBÖ 41/13), (K 84/27), (GYA 91/18), (GYA 92/21), (GYA 100/17)

yakalan-: 1. Yakalama işi yapılmak, ele geçirilmek; tutulmak.

Eşyanın pelteleşen, susan dokusunda, bilinç ve işitme ve görme, körlüğün uzak karanlıklarına yakalanmaktadır. (ÇÖ 38/14)

(ÇÖ 52/8), (ÇSBÖ 41/9), (ÇSBÖ 41/11), (ÇSBÖ 51/10), (K 44/15), (AYÇ 84/8), (İÖ 24/17), (GYA 130/3), (İLKÖ 160/21), (İLKÖ 164/16)

yakalayabil-: 2. Yakalama gücü bulunmak.

Ana çöpü yakalayamamıştı. (ÇÖ 92/27)

(ÇSBÖ 20/16), (ÇSBÖ 20/17), (ÇSBÖ 39/17), (ÇSBÖ 93/17), (H 30/2), (H 150/7), (AYÇ 14/30), (İÖ 60/12), (İÖ 178/1), (İLKÖ 82/4), (İLKÖ 83/4), (İLKÖ 83/18), (KP 26/9)

yakamozlan-*: Yakamozlar meydana gelmek.

Yamacın eteklerine düzgün olmayan aralıklarla serpilmiş evler sıcaklığın altında kavruluyor, damların saçaklarından sarkan kamışların arasından göz aldatıcı ışıklar yansıyor, oralarda sanki parlak dumanlar yakamozlanıyordu. (ÇSBÖ 9/24)

(U 62/26)

yakıl-: Yakma işi yapılmak.

Bir duvar dibinde, bir gaz lambası duruyordu, bu lamba geceleri bile, çok gerekli olmadıkça yakılmazdı. (ÇSBÖ 11/31)

(İÖ 175/3), (İÖ 212/7), (İÖ 223/5)

yakınlaş-: 1. Yakın bir duruma gelmek; yaklaşmak, yakınlamak.

Değirmen kaynaşiyor, sesler büyüyor, küçülüyor, uzaklaşıp yakınlaşıyordu. (İLKÖ 54/23)

(İLKÖ 202/3)

yakıp dur-:** Çok sıcak hâle getirmeye devam etmek.

Güneş yakıp duruyordu ortalığı. (İLKÖ 62/16)

yakış-: 2. Uygun olmak, iyi karşılanmak, münasip olmak.

“Bence yakışır da!” (K 109/3)

(İÖ 197/30), (GYA 96/3)

yakışık alma-: Yerinde olmamak, uygun düşmemek.

Yalnızca dokuz adetçik bahar görmüş, dokuz adetçik yaz geçirmiş bu küçük gövdeye, o kocaman tabut hiç de yakışık almamış. (İÖ 98/11)

yaklaşabil-: 2. Yaklaşmaya gücü yetmek.

Bu yüzden ona yaklaşamazlardı. (H 38/8)

(H 39/8), (H 120/22), (AYÇ 48/8), (İÖ 131/19), (U 66/6), (U 140/12)

yalâ-: 3. mecaz Sıyrarak, dokunarak geçmek.

Az bir serinlik yalıyor yüzümü içerden gelen. (HI 14/19)

(HI 34/1), (HI 39/11), (HI 59/14), (ÇSBÖ 123/13), (H 138/1), (AYÇ 56/32), (AYÇ 57/1), (T 63/28), (T 65/10), (T 103/29), (İÖ 77/28), (İÖ 186/2), (İÖ 186/7), (U 106/21), (U 129/7)

yalaplan-:** Parıldamak.

Yatağın içindeki ak, parlak çakıl taşları güneş vurdukça yalaplanıyor, gözlerini alıyordu. (ÇSBÖ 17/15)

yalıtıl-: Yalıtma işi yapılmak.

Yarım kalmışlıklar, yarım bırakılmışlıklar.. bütün bunlar, o saydam saltık boşluğun derinliklerinde yitiyor, anlamından yalıtılıyor.. (İÖ 28/5)

(KP 8/6)

yalpa vur-: 1. Rüzgâr, deniz ve yolun durumu dolayısıyla deniz taşıtları iki yana sallanmak.

Dalgaların üstünde bir gemi.. belki o gemi ben'imdir.. dönüşün ahengiyle yalpa vuruyor.. (İÖ 186/9)

yalpala-: 1. Dengesi bozularak bir sağa, bir sola eğilmek.

Arka sokaklardan yürüyerek istasyona doğru gidiyordu kalenin gölgesi heyula gibi evlerin çinko çatılarına düşmüştü tahta kapıların ardından fısıltılar bağrıışmalar duyuluyordu günlerdir her nerdeyse sanki bu günler hayatında hiç yoktu bir korkulu düşten bir karabasandan uyanmış da daha onun sersemletici dış dünyayı yadırgatıcı etkisinden kurtulamamışçasına sürüp giden bir mahmurluk içinde yalpalıyordu (ÇA 7/12)

(İÖ 94/15)

yan-: 3. Isı, ışık veren bir konuma geçmek.

Büronun ana ışığını söndürmüşlerdi, masanın üstünde bir gece lambası yanıyordu sade. (HI 119/28)

(ÇÖ 61/29), (ÇSBÖ 22/30), (ÇSBÖ 69/5), (ÇSBÖ 95/25), (ÇA 73/11), (ÇA 92/24), (DAK 53/15), (DAK 77/23), (DAK 77/25), (DAK 95/1), (T 84/16), (T 93/9), (T 103/30), (T 105/28), (İÖ 110/18), (GYA 101/7), (GYA 122/28), (GYA 143/27), (İLKÖ 69/13), (İLKÖ 75/1), (İLKÖ 124/11), (İLKÖ 148/25), (İLKÖ 166/20), (İLKÖ 167/2), (İLKÖ 196/22), (KP 68/10), (KP 68/11)

yan-: 1. Birleşiminde karbon bulunan maddeler, ısı ve ışık yayarak kül durumuna geçip yok olmak.

Yoksullar mahallesi yanıyordu. (HI 121/13)

(HI 123/9), (HI 123/1), (DAK 50/8), (T 52/8), (T 54/30), (T 111/7), (İÖ 30/16), (GYA 31/27), (İLKÖ 83/10), (İLKÖ 85/8), (KP 64/27)

yan-: 6. Vücut veya nesnelerin ısısı artmak.

Bakaç, Şehmuz'un sıcaklığını yokladı, ateş gibi yanıyordu. (ÇSBÖ 23/22)

(K 31/2), (İLKÖ 57/4), (İLKÖ 151/3), (İLKÖ 151/17), (İLKÖ 196/10)

yanaşıl-: Yanaşma işi yapılmak.

Bir odanın fotoğrafını çekmeye yanaşılmaz bu yüzden. (İÖ 68/18)

yanıp dur-*: Öylece yanmak, yanmaya devam etmek.

İçinde, düşündüğü gibi bir sevi ateşi var idiyse ve o ateş elan yanıp duruyorsa, öyle engelleri aşabilecek gücü de barındırıyor olmalıydı benliğinde. (H 142/13)

yansı-: 1. Işık dalgaları yansıtıcı bir yüzeye çarparak yön değiştirmek, aksetmek.

İşte tam o sırada garip, anlaşılmaz bir olay oldu: yüzü iç içe geçmiş aynaların her birinde ayrı bir biçimde yansıyor. (HI 30/29)

(ÇSBÖ 123/11), (DAK 41/14), (DAK 87/17), (H 20/5), (T 58/1), (T 109/18), (İÖ 215/10), (İÖ 229/11), (U 7/14), (U 112/4), (GYA 72/29), (İLKÖ 150/2), (İLKÖ 181/11)

yansı-: 3. mecaz Anlaşılmak, belli olmak.

Gözünün ıslaklığında bir dokunaklılık yansıdı. (HI 86/18)

(H 117/9), (KP 90/8)

yansı-*: mecaz Ulaşmak, geçmek, yayılmak.

İçinin şiddeti, fısıltısına yansımadı. (ÇÖ 92/7)

(K 101/19), (T 39/2), (U 127/11), (KP 42/26)

yansılan-: Yansılama işi yapılmak.

Kızıl bir tunç yontu gibi yükselen gövdesinde güneş ışınları kapkara yansılanıyordu. (AYÇ 22/3)

yansıt-: 2. (parlak cisim, yüzey vb.) Üzerine düşen ışığı, sesi vb.ni geri çevirmek; aksettirmek.

Yağmur çiselemiş kaldırımlar, yer yer pırıltılı ışıklar yansıtıyordu. (ÇÖ 24/30)

(ÇÖ 29/13), (DAK 75/28), (T 51/15), (İÖ 68/9), (U 106/4), (KP 71/18)

yansıt-: 3. *mecaz* Dış görünüş, davranış vb. hakkında duygu ve düşünceleri belli etmek.

Devasa betonarme binaların yüzü mağmum, yaşlı ve terk edilmiş bir kentin hüznünü yansıtıyordu. (U 48/19)

(U 49/4), (U 122/1)

yansıyabil-: Yansıma ihtimali veya imkânı bulunmak, aksedebilmek.

Tırmanılabilir denli yüzüne yakın duran tel, birden dikenli tel haline dönüşebilir, kanayan yüreğinden dışa yansıyabilirdi. (U 40/19)

yapabil-: 1. Yapma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Bu güne dek hep kendinden vermiş, artık bunu yapamıyor. (HI 57/18)

(ÇÖ 13/30), (ÇÖ 18/2), (ÇÖ 22/20), (ÇSBÖ 10/16), (ÇSBÖ 54/13), (DAK 38/22), (DAK 90/10), (K 23/21), (K 28/16), (K 30/24), (H 22/18), (H 48/17), (H 64/6), (H 73/1), (H 80/11), (H 81/5), (H 102/11), (H 121/28), (AYÇ 17/33), (AYÇ 80/17), (T 10/27), (T 45/20), (T 75/13), (T 82/8), (T 90/10), (T 121/30), (İÖ 177/17), (U 21/4), (U 21/4), (U 21/5), (U 101/19), (U 101/20), (U 108/17), (GYA 11/30), (GYA 32/24), (GYA 45/20), (GYA 67/23), (GYA 88/12), (GYA 94/3), (GYA 101/30), (GYA 112/25), (GYA 117/31), (İLKÖ 91/6), (İLKÖ 103/17), (İLKÖ 110/29), (İLKÖ 138/15), (İLKÖ 197/13), (KP 34/13), (KP 98/11)

yapabil-: 2. Yapmaya gücü yetmek.

Babasının elinden kurtulmak istedi. Fakat yapamadı. (ÇÖ 13/17)

(ÇÖ 79/11), (ÇA 24/9), (DAK 19/30), (DAK 94/25), (K 74/18), (H 75/8), (H 121/18), (H 121/18), (AYÇ 73/6), (T 26/3), (T 67/9), (İÖ 123/23), (U 67/7), (U 85/19), (GYA 32/14), (GYA 33/8), (GYA 39/9), (GYA 44/28), (GYA 78/15), (GYA 84/24), (İLKÖ 77/6), (İLKÖ 139/11), (İLKÖ 171/9), (İLKÖ 203/4)

yapıl-: 1. Yapma işine konu olmak.

Çok daha aşağılarda, kentin ovaya karıştığı yerlerde göçmen evleri vardı, bu evler temelsiz, duvarsız, yalnız bir tek toprak damdan yapılmış da, bu damlar da kim bilir hangi mucizeyle bir başlarına asılıp kalmışlardı. (HI 57/32)

(ÇÖ 29/8), (ÇÖ 29/12), (ÇÖ 29/23), (ÇÖ 61/6), (ÇÖ 61/31), (ÇÖ 89/8), (ÇÖ 89/8), (ÇA 46/3), (ÇA 142/18), (ÇA 150/14), (H 36/17), (H 100/1), (H

115/4), (T 24/2), (T 24/4), (İÖ 53/14), (İÖ 88/1), (İÖ 225/1), (GYA 17/31), (GYA 24/2), (GYA 24/16), (GYA 24/17), (GYA 67/6), (GYA 67/21), (GYA 103/29), (GYA 126/12), (İLKÖ 33/7)

yapıl-: 2. *mecaz* Gerçekleştirilmek, ortaya çıkarılmak; çıkmak.

Yapılır mıydı bu bana yeğenim (ÇA 81/9)

(ÇA 81/17), (DAK 85/29)

yapılabil-: Yapılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Böyle bir şey yapılabilir miydi? (K 63/2)

(U 20/29)

yapış-: 2. İyice yaklaşmak, sokulup değmek.

Gökyüzü mavi bir yama gibi yapışmıştır evin üstüne. (HI 82/24)

(ÇSBÖ 11/11), (ÇSBÖ 16/19), (ÇSBÖ 21/7), (ÇSBÖ 26/6), (ÇSBÖ 31/13), (ÇSBÖ 62/28), (ÇA 77/22), (ÇA 82/26), (ÇA 135/26), (ÇA 154/27), (DAK 72/5), (K 39/14), (İÖ 60/13), (U 108/8), (GYA 16/16), (İLKÖ 97/24), (İLKÖ 180/29)

yapış-*: *mecaz* Vücudun herhangi bir yerine yerleşmek.

Anamın beline bir ağrı yapıştı. (ÇÖ 58/24)

yapışıp kal-**: Yapışmış vaziyette öylece durmak.

Belleğinde seni rahatsız ettiğini hissedip durduğun bir çapak vardır hani.. oraya yapışıp kalmıştır.. bir türlü söküp atamazsın.. çıkartıp tüküremezsın.. (İÖ 128/3)

(U 87/19)

yapıştırıl-: Yapıştırma işi yapılmak.

Ağaçlar da garip bir tutkalla gök yüzüne yapıştırılmışlardı. (HI 57/29)

(ÇA 22/26)

yaptırabil-: 1. Yaptırma ihtimali veya imkânı bulunmak.

... istesem ona bir kaza yaptırabilirim... (T 79/28)

yaptırabil-: 1. Yaptırma ihtimali veya imkânı bulunmak.

... istesem ona bir kaza yaptırabilirim... (T 79/28)

yara-: 2. Bir iş için uygun olmak, kullanılır olmak.

Yaramaz bize bu. (HI 78/18)

(HI 88/5), (ÇÖ 56/21), (ÇA 53/19), (DAK 40/18), (H 97/9), (AYÇ 13/7), (T 62/2), (İÖ 242/8), (U 39/17), (U 127/2), (GYA 67/26), (İLKÖ 160/9)

yaralan-: Yaralama işi yapılmak.

Sessizlik, hayır, yaralanmamıştı. (HI 91/20)

(İÖ 38/13), (İÖ 140/5), (GYA 138/30)

yararlan-: Kendine yarar sağlamak, faydalanmak, istifade etmek, uçlanmak.

Niçin herkes yararlanmasın? (DAK 65/11)

yararlanabil-: 1. Yararlanma ihtimali bulunmak, faydalanabilmek.

Keçimiz var ama kırlardan yararlanamıyoruz. (DAK 11/14)

(K 78/5), (GYA 67/24)

yaraş-: 1. Yakışmak, uymak.

“Sana ölü bir kadın yaraşmaz!” (H 117/11)

(İÖ 36/14), (İÖ 60/5), (U 40/25)

yarat-: 3. *mecaz* Olmasına, ortaya çıkmasına yol açmak, sebep olmak.

Bende bir eşya hastalığı yaratmıştı. (HI 36/26)

(ÇÖ 21/28), (GYA 62/1)

yaratıl-: Yaratma işine konu olmak.

“Senin dilin yalnızca konuşmak için mi yaratılmış?” (K 80/10)

(İÖ 233/28)

yardım edebil-:** Yardım etme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Yardım edebilir miyim? (GYA 74/29)

yardım gör-: Destek elde etmek, bağış almak.

Kimseden yardım görmemişti. (ÇSBÖ 61/15)

yârenlik edil-:** Ahbapça, dostça konuşulmak, sohbet edilmek.

Anlaşılmaz gürültüler, bir sevinç çılgılığı, biriyle yarenlik ediliyor. (HI 67/23)

yarıl-: 2. Üzerinde yarık açılmak, patlamak.

Yer birden yarıldı. (U 44/14)

yarıl-: 1. Yarma işi yapılmak.

Tül, sanki ortasından ikiye yarılıyor, bir suyun ikiye yarılması gibi.. (KP 20/24)

yarışabil-: 3. Yarışma becerisi bulunmak.

... ağabeyi ona ne kadar puan kazandığını söyleyecekti bir başına yarışabilirdi ve küçük kız öyle yaptı, sonra hayalî çizgilerin nerede başlayıp nerede bittiğini unuttu... (U 24/18)

yasaklan-: Yasak edilmek, yapılmaması buyrulmak veya istenmek, yapılması engellenmek, önlenmek, alıkonulmak, menedilmek, menolunmak.

Sadık, ziyaretlerini gerginliğini yitirmeyen bu hava içinde yapıyordu ve kurallara bağılmış gibi duran o sıkı ölçülülüğü, o soğumuş dostluk havasını kıramıyordu, özellikle Şermin'in babasıyla olan durumu bu niteliğini hiç yitirmedi, dahası, bu ölçülü durum gitgide daha sıkıntılı kurallara bağlandı, aralarında görev ilişkisi olan birbirine yabancı iki memur gibiydiler, görevleri arasında sanki kendilerine havadan sudan konuşmak da yasaklanmıştı. (ÇSBÖ 124/28)

(İÖ 214/12)

yaşan-: Yaşama işi yapılmak.

Sonunda bir eğlence yaşanıyordu ve hakaretlerin de eğlenceye alınması gerekiyordu. (H 53/9)

(H 146/29), (T 28/5), (T 28/6), (T 43/15), (İÖ 43/27), (İÖ 47/12), (İÖ 72/2), (İÖ 72/18), (İÖ 72/24), (İÖ 103/11), (İÖ 188/4), (U 40/26), (KP 82/4)

yaşanabil-: Yaşanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Bunu, bu gün de anladığımıza göre bütün o hayat yeniden yaşanabilir demektir, yeniden yaşamaya değer mi bilmem, ama yaşanması olanağı.. (ÇSBÖ 135/17)

yaşar-: Islanmak, nemlenmek.

Dairenin anahtarını teslim etmek üzere aynı apartmanın bir üst katında oturan ev sahibesine çıktığında, kadın, onun bunca erken ayrılabilceğine inanamamış, bakışları minnet ve şükranla nerdeyse yaşarmıştı. (AYÇ 26/27)

yaşatabil-: 1. Yaşatma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Temmuz güneşinde değil mangala yaklaşmak, mangalı aklıma getirmek bile bana kâbuslar yaşatabilirdi. (İÖ 212/9)

(İLKÖ 106/26)

yaşayabil-: 1. Yaşama ihtimali veya imkânı bulunmak.

İnsan orada, ancak zeki bir farenin durumunu yaşayabilir (K 63/17)

(T 64/9), (T 100/6), (T 114/22), (İÖ 66/11), (U 61/10)

yat-: 4. Geceyi geçirmek üzere bir yerde kalmak.

Az ötesinde annesi yatıyordu. (HI 52/24)

(HI 95/25), (ÇÖ 46/12), (ÇÖ 57/5), (ÇSBÖ 75/24), (ÇSBÖ 90/24), (DAK 75/17), (DAK 95/24), (H 41/12)

yat-: 5. Boş yere beklemek.

Bütün tasarıları, taslakları orada yatıyor. (İÖ 171/2)

yatabil-: 1. Yatma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Bütün kış sırtüstü yatabilirsin istersen. (ÇÖ 17/20)

(İÖ 47/1)

yatıştırabil-: 1. Yatıştırma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Hiç değilse çıldırmayı yatıştırabilirdi bu. (İLKÖ 174/13)

yatıştırıl-:** Kaygılı bir durum giderilmek; ölçülü, ılımlı, sakin davranması sağlanmak, sakinleştirilmek.

Yatıştırılmalıydı. (İÖ 110/13)

yay-: 7. (kaynak) Işık, ses vb.ni kendinden dışarıya doğru çeşitli yönlerle göndermek; vermek.

Güneş pencerenin kirli, tozlu camlarından, sabahın ilk ışıklarını yayıyordu boş odaya. (ÇÖ 43/8)

yay-: 2. Çevreye dağılmasına sebep olmak, vermek.

Ocaktaki su kaynıyor tencerenin aralık kapağından savrulan buğu mahalleye niteliksiz bir koku yayıyor arada bir çocuklar birbirlerini dürtükleyip çekiştiriyor (ÇA 125/19)

(H 36/4), (H 36/7), (İÖ 82/17), (İÖ 168/20)

yayıl-: 5. Genişlemek, büyümek.

Yüzü sayısız buruşuk tomurcuklarının serpildiği bir tarla halinde yayılmış, bilinmez bir korkunun etkisiyle çarpılmışçasına olanca dünyasını kucaklamıştı. (HI 17/18)

(HI 23/11), (HI 28/7), (HI 61/1), (HI 101/4), (ÇÖ 41/20), (ÇSBÖ 132/25), (T 58/4), (T 95/4), (T 107/12)

yayıl-: 1. Yayma işine konu olmak veya yayma işi yapılmak.

Tentürdiyot renginde bir koku yayılıyor, duman bir helezon biçiminde kıvrılıp tavandan sarkan ipi içine alıyor, baş dönmesi. (HI 64/26)

(HI 66/29), (HI 69/27), (HI 81/3), (HI 84/2), (HI 95/13), (HI 123/15), (HI 124/15), (ÇÖ 39/2), (ÇÖ 92/11), (ÇSBÖ 19/1), (ÇSBÖ 87/3), (ÇSBÖ 120/27), (ÇSBÖ 121/13), (ÇA 141/13), (DAK 29/2), (DAK 29/5), (DAK 38/30), (K 30/27), (K 41/15), (H 55/8), (H 115/18), (H 151/2), (AYÇ 73/29), (T 97/3), (T 104/8), (T 107/8), (İÖ 15/30), (İÖ 190/5), (U 20/4), (U 36/24), (GYA

24/33), (GYA 144/12), (İLKÖ 39/12), (İLKÖ 51/12), (İLKÖ 82/11), (İLKÖ 84/27)

yayılp dur-:** Yayılmayı sürdürmek.

Bir saçağın ucundan, kalenin bir burcundan, bir pencere pervazından, bir dalın altından, bir sokak aralığından yayılp duruyor. (GYA 73/28)

yayılp kal-:** Yayılmış, dağılmış vaziyette öylece durmak.

Ayaklarının altından küçük küçük taşlar sekiyordu otlar dikenler kurumuştur ayaklarının altında çıtırtılarından belliydi sol başta uzakta zeytinliğin gölgesi sıvı korkunç bir katran gibi yayılp kalmıştı (ÇA 94/6)

(U 126/18)

yayıp dur-:** Yaymaya devam etmek.

İtici, olumsuz titreşimlerini ve buzuldan havasını yayıp duruyordu. (H 39/15)

yazabil-: 2. Yazma becerisi bulunmak.

Birinci sınıftaydım, ama okuyup yazabiliyordum. (İÖ 36/28)

(GYA 141/2), (GYA 141/6), (İLKÖ 144/24)

(birine veya bir şeye) yazık ol-: Boş yere zarar verilmek.

– Niçin yazık olacaktı? (İLKÖ 78/14)

yazıl-: 1. Yazma işi yapılmak.

Aşk sözcüğü ancak bu harflerle yazılır. (İÖ 185/6)

yem ol-: 1. Herhangi bir hayvan tarafından yenilmek.

Değilse, kuşun soyunu sürdüreceği o paha biçilmez değerdeki yumurta başkasına kolayca yem olur. (İÖ 239/19)

(U 89/8)

yemek yen-:** Karın doyurma işi yapılmak.

Yemek yenmiştir. (ÇÖ 31/24)

(DAK 60/22)

yemlen-: 1. Yemleme işi yapılmak.

Avluda, Bayramın atı başıboş yemleniyordu. (ÇSBÖ 39/13)

yen- (II): 1. Yeme işine konu olmak.

Yatsı ezanı okunmuş akşam yemeği çoktan yenmiştir (ÇA 151/29)

yenebil-: Yenme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Böyle bastırır, fakat güneşi asla yenemezdi... (İLKÖ 202/11)

yenik düş-: Yenilmek, mağlup olmak.

Bu kez de böyle olmuş ve iyi yürekliliğine yenik düşmüştü. (K 32/26)

(AYÇ 56/24)

yenil- (I): 1. Savaş veya yarışmada karşısındakinden aşağı durumda kalmak, kaybetmek, mağlup olmak, alt olmak, sırtı yere gelmek.

– Ama yağma yok, dedi, bu insanlara kolay kolay yenilmeyeceğim. (ÇSBÖ 42/4)

(ÇA 11/28), (GYA 106/7), (İLKÖ 202/14)

yer al-: 2. Ayrılan yerde durmak, bulunmak.

Hemen iki üç bahçe arasında, bazen daha uzun aralıklarla ancak bir ev yer alabiliyordu. (ÇÖ 50/21)

(ÇSBÖ 128/4), (ÇA 10/2), (K 17/14), (H 22/15), (H 70/25), (H 135/6), (T 57/16), (T 58/7), (T 113/23), (İÖ 88/4), (İÖ 159/17), (İÖ 181/11), (İÖ 199/9), (İÖ 243/28), (U 17/15), (KP 43/7)

yer veril-:** Kullanılmak.

Buna rağmen ilgi çekici ve inandırıcı olan bir husus vardı: telgrafta “ağır” sıfatına yer verilmemişti, çünkü genelde, kara haber bildirimlerinde “ağır hasta” deyimini yeğlenirdi, oysa kendisinin aldığı telgraf yalnızca bir hastalığı işaret etmişti. (AYÇ 33/21)

yere yığıl-: Yere düşmek.

Gece, Keremin üstüne basmışım, şakağımı kapının demir tokmağına vurmuş, yere yığılmışım. (HI 117/18)

yere yıkıl-: Yere düşmek.

O anda da, yüreğinde duyduğu çeliksi bir gerilimin ağrısıyla yere yıkıldı. (ÇSBÖ 9/16)

(ÇSBÖ 112/25)

yerinden oynatıl-:** Başka yere kaldırılmak, yeri değiştirilmek.

Duyulmaz bir vuruşla yerimden oynatılmışım. (HI 23/19)

yerine geç-: 2. Bulunmayan bir nesnenin veya kavramın yerine kullanılabilmek.

zorunlu karşılaşmalarda sözsüz bir gülümseme selamlaşma yerine geçmişti. (AYÇ 16/10)

yerine getirebil-:** İstenileni, gerekeni yapma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Kendinden beklenen yardımı ancak olayın içine yerleşerek yerine getirebilirdi. (U 80/20)

yerine getiril-:** İstenilen, gereken yapılmak.

İnsana tuhaf bir aşağılanma duygusu aşılanır, kapının önündesin, içerden sana birinin hoş geldin yapması gerekiyor.. evet, aynen: gerekiyor.. fakat gereken o devinim yerine getirilmiyor. (İÖ 206/16)

(İÖ 204/19), (KP 19/7)

yerini bul-: 1. Uygun, ihtiyaç olan yerde olmak.

Kimi renkler henüz iyice yerini bulamamıştır. (ÇÖ 35/33)

yerini al-*: Ayrılan yerde durmak, bulunmak.

Kendisi de eski yerini aldı. (ÇÖ 64/31)

(K 47/8), (K 100/14), (İÖ 14/30), (İÖ 186/4), (İÖ 242/7), (U 80/15), (KP 64/1)

yerini al-: Yerine geçmek.

Palaskalının yüzündeki gülümseme giderek kayboldu, daha sonra da gülümsemenin yerini acı aldı. (K 110/2)

(İLKÖ 81/2)

yerini tut-: 1. Bulunmayan bir kimsenin, nesnenin yerini almak, onu aratmamak.

– Giden oğullarımızın yerini tutsun diye mi? (ÇSBÖ 42/14)

(ÇA 59/25), (ÇA 77/28)

yerleri süpür-: Saç, etek, paça çok uzun olmak.

Keşişlerin sakalı yerleri süpürüyordu. (U 75/13)

yerleş-: 1. Yerine iyice oturmak, yerinde sabit olmak.

Şehrin her yana dağılan uzantılarından biri gelip orda biçimlenmiş, bir boşluk gelip bu uzantıya yerleşmiş, içini oymuş, önce yatay bir çizgiyle, sonra çizginin bu uzantıda yürümesi, keskin bir kalıp halinde yukarıya doğru bir basınçla gıcirtısız, ağır ve hantal dikilmesiyle işte bu konak. (HI 35/9)

(ÇÖ 39/2), (ÇÖ 64/17), (ÇSBÖ 38/17), (ÇSBÖ 65/9), (ÇSBÖ 70/15), (ÇSBÖ 101/10), (ÇSBÖ 108/11), (DAK 29/28), (H 39/27), (H 106/10), (AYÇ 29/5), (İÖ 13/11), (İÖ 30/15)

yerleştirebil-: 1. Yerleştirme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Anası, daha kendini toparlayamamış, olup bitenleri aklına yerleştirememiş, o dolu gözlerle genç kadına bakıyor. (ÇSBÖ 63/7)

yerleştiril-: Yerleştirme işine konu olmak, vazedilmek.

Aynalar duvarın içine, çıkmayacak bir biçimde yerleştirilmişlerdi. (HI 31/20)

(HI 41/16), (ÇSBÖ 133/9), (ÇSBÖ 133/12), (ÇA 12/7), (K 6/18), (K 8/7), (AYÇ 54/31), (T 28/20), (T 82/19), (T 103/13), (GYA 136/22)

yet-: 2. Yeterli sebep olmak.

Bu küçücük şeyler onu mutlu yapmaya yeterdi. (HI 19/13)

(K 40/5), (K 62/9), (K 87/30), (T 54/7), (İÖ 95/4), (İÖ 95/4), (İÖ 131/3), (İÖ 155/25)

yet-: 1. Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nitelikte olmak.

Yağmurla rüzgârın uğultusu ikimize de yetti sanki. (HI 94/2)

(ÇÖ 80/11), (ÇSBÖ 35/15), (ÇSBÖ 60/20), (ÇSBÖ 74/28), (ÇSBÖ 75/2), (ÇSBÖ 75/26), (ÇSBÖ 78/12), (ÇSBÖ 92/10), (ÇSBÖ 120/4), (ÇSBÖ 142/26), (ÇA 18/19), (ÇA 127/26), (ÇA 132/32), (ÇA 152/18), (ÇA 152/19), (DAK 75/2), (K 24/17), (K 52/2), (K 64/7), (K 93/3), (H 40/3), (H 73/7), (H 73/8), (H 86/9), (H 112/3), (H 113/10), (H 115/23), (AYÇ 14/10), (AYÇ 14/11), (AYÇ 14/11), (AYÇ 61/13), (AYÇ 84/15), (T 54/5), (T 68/27), (T 79/30), (T 100/16), (T 100/19), (T 100/19), (İÖ 179/11), (İÖ 204/25), (İÖ 231/8), (İÖ 231/11), (U 37/4), (U 67/22), (U 109/9), (U 109/15), (GYA 34/17), (GYA 38/15), (İLKÖ 59/24), (İLKÖ 82/1), (İLKÖ 90/3), (İLKÖ 99/17), (İLKÖ 150/14), (İLKÖ 150/15), (İLKÖ 179/5), (KP 38/15)

yet-: 3. Kötü bir davranış, durum, tutum, yeterli olmak, kâfi gelmek.

“Artık yetti, dedi, serseriliğin sırası değil. Bir iş bul çalış.” (HI 96/17)

(ÇA 75/18), (ÇA 133/16), (H 124/23), (KP 34/5), (KP 34/15)

yetirebil-: 2. Yetirme becerisi bulunmak.

Baykuş ötüşüne benzeyen çığırışlar o sabaha özgü şefkat ve merhamet havasına rağmen insanın ciğerinden gelen o şefkat ve merhamet havasını dağıtmaya, güç yetiremiyordu. (İÖ 72/15)

(U 92/8), (U 110/6), (U 141/8)

yetiş-: 7. Yetmek, yeter olmak, kâfi gelmek.

Babasına içirecekti ama boyu yetişmedi. (ÇSBÖ 26/31)

yetiş-: 9. Gelişip büyümek.

— Çok nar mı yetişirmiş orda anne? (İÖ 152/2)

yetişebil-: 1. Yetişme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Kapının tokmağına yetişemezdim. (HI 72/3)

(ÇA 62/27), (AYÇ 11/10), (AYÇ 36/1), (AYÇ 74/17), (AYÇ 74/19)

yetiştiril-: 1. Yetiştirme işi yapılmak.

Bahçede, teneke saksılar içinde güller yetiştirilmektedir. (ÇÖ 27/10)

(ÇÖ 33/23)

yığıl-: 1. Yığma işine konu olmak veya yığma işi yapılmak.

Bahçe duvarının orta bölümündeki taşlar da yıkılıp yığılmışlar oracığa. (HI 14/2)

(HI 76/11), (HI 78/3), (DAK 79/16), (GYA 124/3)

yığıl-: 2. Çok sayıda birikmek, toplanmak.

“Gaak” diye bir kuş havalandı tepemden ve o anda bir kar soğuğu yığıldı yüzüme. (HI 65/14)

(HI 72/10), (ÇSBÖ 137/10), (ÇA 119/11), (GYA 123/22), (İLKÖ 132/6)

yığılıp kal-: Düşmek, yıkılmak.

Ellerim önde, kapının önüne yığılıp kalmışım. (HI 117/6)

(U 88/11), (U 88/14), (İLKÖ 205/6)

yıkabil-: 2. Yıkmaya gücü yetmek.

seni top bile yıkamaz enişte evvel Allah (ÇA 90/7)

(İÖ 123/19)

yıkan-: 1. Yıkama işi yapılmak veya yıkama işine konu olmak, yunmak.

Elektrik düğmesini çevirince mutfak aydınlandı, akşamdan kalan bulaşıklar yıkanmamış duruyordu lavaboda, tezgâh silinmemmiş, ordaburda yemek kırıntıları, baharat, zerzevat artıkları, bir takım bulaşık bezleriyle karmakarışıklı ortalık. (ÇSBÖ 117/6)

(DAK 79/14), (GYA 11/22), (İLKÖ 33/16)

yıkayabil-: 2. Yıkama becerisi bulunmak.

Hey Çarli, diye sesleniyor, sen bir bardak bile yıkayamıyorsun. (GYA 20/14)

(GYA 20/19), (GYA 22/28)

yıkıl-: 1. Yıkma işi yapılmak ve yıkma işine konu olmak.

Mavi duvar, duyurmadan ustalıkla yıkıldı. (HI 62/31)

(HI 65/3), (HI 65/4), (ÇÖ 61/20), (ÇA 50/29), (ÇA 116/9), (ÇA 118/30), (ÇA 141/4), (ÇA 149/29), (ÇA 150/13), (H 78/10), (AYÇ 60/30), (U 73/12), (İLKÖ 124/17), (İLKÖ 170/20)

yıkıl-: 3. Devrilmek, yığılmak.

– Bilmiyorum ağam, tarlada yıkıldı, içeriye aldık. (ÇSBÖ 20/10)

(ÇA 16/27), (ÇA 82/10), (AYÇ 64/14), (T 90/21), (T 96/3), (İÖ 97/14), (İÖ 211/5), (İLKÖ 66/24)

yıkılıp kal-:** Yığılmak, düşmek.

Bizim sokakta yıkılıp kalmışım. (HI 126/12)

yıpran-: 4. *mecaz* Çeşitli etkenlerle eski gücü kalmamak.

Değirmencinin yüzü yılların verdiği bir yorgunlukla çökmüş, yıpranmıştı. (İLKÖ 52/8)

yıprat-: 2. *mecaz* Türlü etkenler eski gücünü yok etmek.

Soğuk beni yıpratıyor. (İÖ 102/19)

yırtıl-: 1. Yırtma işi yapılmak veya yırtma işine konu olmak.

Kefenin en beyaz yerinden bir yırtılma sesi duyuldu: yırtılmıştı. (AYÇ 59/6)

(AYÇ 64/12)

yinelen-: Tekrarlanmak.

Bir , iki değil, defalarca aynı konuşmalar yinelenmişti aralarında, annesi her defasında onu anlayışla karşılıyor görünüyordu, ama biliyordu ki, öyle bir an gelecek ve ona: “Oğlum, gene mi sen haklısın?” serzenişinde bulunacaktı. (AYÇ 39/11)

(T 31/17), (İÖ 72/9), (İÖ 72/10), (İÖ 137/16), (İLKÖ 159/2), (İLKÖ 167/5)

yinelenip dur-:** Tekrarlanmaya devam etmek.

Devinim birbirinin aynı olarak yinelenip durur. (İÖ 220/6)

yit-: 1. Yok olmak, ortadan kalkmak, kaybolmak.

Yüklenemeyeceğim bir ağırlığın altında gücüm yitmiş. (HI 35/29)

(ÇÖ 32/7), (ÇÖ 35/34), (ÇÖ 37/29), (ÇÖ 40/9), (ÇÖ 42/3), (ÇSBÖ 17/6), (ÇSBÖ 26/2), (ÇSBÖ 35/26), (ÇSBÖ 116/7), (ÇSBÖ 137/17), (ÇSBÖ 140/16), (ÇA 86/22), (DAK 87/22), (K 39/21), (K 91/19), (H 12/6), (H 13/9), (H 19/11), (H 108/17), (H 122/26), (AYÇ 23/28), (AYÇ 24/16), (AYÇ 66/24), (AYÇ 83/11), (T 21/18), (T 47/16), (T 95/30), (T 117/15), (İÖ 28/4), (İÖ 64/7), (İÖ

131/3), (İÖ 131/9), (İÖ 219/10), (U 7/7), (U 59/3), (U 59/7), (U 60/21), (U 66/17), (U 90/23), (GYA 50/16), (GYA 110/5), (KP 12/22), (KP 21/14), (KP 23/12), (KP 43/12), (KP 43/15), (KP 43/15)

yitip git-: Görünmez olmak, ortadan kalkmak.

Durup çevresine bakındı her taraf sessiz düz tabak gibi apaçık görünüyordu bu görkemli derinlik içinde işçilerin arada bir duyulan sesleri bu garip uğultulu gece böceklerinin hışırtılarıyla zedelenmiş sessizliğin bir işareti gibi geniş ovanın enginliklerinde hemen o anda kırılıyor yitip gidiyordu (ÇA 19/6)

(K 8/26), (K 49/11), (H 13/12), (H 39/32), (H 98/11), (T 23/17), (İÖ 15/9), (İÖ 16/3), (İÖ 100/22), (GYA 89/13), (KP 49/18), (KP 72/4)

yitir-: 2. Bazı nitelik ve özelliklerin yok olması durumuna uğramak, kaybetmek.

Ama işte demir çarığı çürümüş, esasına dayanacak gücünü de yitirmiş. (HI 104/23)

(ÇÖ 26/11), (ÇÖ 38/4), (ÇÖ 47/30), (ÇSBÖ 11/2), (ÇSBÖ 100/11), (ÇSBÖ 122/17), (ÇSBÖ 124/25), (ÇSBÖ 128/28), (ÇA 33/1), (DAK 74/14), (K 32/7), (K 80/7), (H 9/18), (H 52/9), (T 88/28), (T 88/29), (İÖ 77/3), (İÖ 117/1), (İÖ 135/26), (İÖ 200/11), (U 18/21), (GYA 32/19), (GYA 104/18), (İLKÖ 48/9), (İLKÖ 201/4)

yitir-: 3. Yakın birini ölüm sonucu kaybetmek.

Babasını daha üç dört yaşlarındayken yitirmiştir. (ÇÖ 33/20)

(H 141/27)

yitir-: 1. Ne olduğunu, nerede bulunduğunu bilememek, kaybetmek.

– Ahır, her bir yanı aradım, meyan kökünü bulamıyorum, kirmanımı da yitirdim, diye söyleniyordu anası. (ÇÖ 61/9)

(ÇÖ 80/24), (ÇSBÖ 55/27), (ÇSBÖ 85/27), (AYÇ 45/25), (T 48/18), (T 111/19), (İÖ 104/28), (İÖ 122/26), (İÖ 133/6), (İÖ 178/31), (İÖ 183/10), (İÖ 236/4), (U 28/24), (U 53/12), (U 73/15), (KP 12/21)

yitiril-: Yitirme işi yapılmak.

İçimden şöyle geçiriyordum: o, gerçekten buralarda yitirilmişse, buralardadır. (İÖ 243/5)

(U 44/20)

yiyebil-: 2. Yemeyi becermek.

“Bilmem ki yiyebilir miyim?” (HI 63/11)

(ÇÖ 48/12), (ÇÖ 72/22), (GYA 35/5)

yiyebil-: 1. Yeme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Makarnayı soğuk da yiyebilirdi. (AYÇ 49/19)

(GYA 35/2), (GYA 35/19)

yoğur-: 2. *mecaz* Bir kişiye istenilen nitelikleri kazandırmak, yeteneklerini geliştirmek.

Onun rehberi sevgidir, onun rehberi sizin muhabbetinizdir..... sohbet insanı öyle yoğurur ki, bir an gelir, sohbet ehlinde ham olan bir şey kalmaz, pişer, o da pişer.... pişerek safileşir, safiye makamına ulaşır..... insanlar için en yüksek makamın orası olduğu söylenir..... orada insanın kendinde olan ne varsa attığı ve saf insan haliyle kaldığı söylenir..... ama elbette çabasız olmaz, sen çaba göstereceksin, o zaman mesafeler kalmaz, dağlar ve tepeler aşılır..... (K 96/27)

yok edil-:** Yok etme, ortadan kaldırma işi yapılmak.

Menteşelerin gıcirtısı sonra sürgünün demir tarrakası bu sessizlik tarafından yutuldu yok edildi buna rağmen babasının merdiven başında dikilen gölgesi şaşılacak bir şeydi *melun hâlâ beni gözetliyor* (ÇA 26/15)

yok ol-: 1. Ortadan kalkmak, kaybolmak.

Bir şey yok oluyordu. (HI 85/2)

(HI 116/20), (HI 123/10), (ÇÖ 34/6), (ÇA 33/5), (ÇA 33/6), (DAK 62/31), (K 32/29), (H 151/13), (AYÇ 61/20), (AYÇ 81/12), (T 70/17), (T 70/17), (İÖ 147/8), (İÖ 175/6), (U 56/22), (U 59/3)

yoksun kal-: Sahip olunan bir şeyi kaybetmek, kullanamamak.

Yüreğinde yankısını bulduğu görüntü, o görüntünün bir yerlerden seslenen tınısı, özlem sahibinin ona yöneltmiş kelimeleri, ona verilen cevaplar, söylemin kayda geçirilen bütün kelimeleri duyuluyor, kucaklanıyor, onu bağrına basıyor; gene de dokunulur olmaktan yoksun kalıyordu. (U 48/6)

yol aç-: 4. *mecaz* Bir olayın sebebi olmak.

Bu geliş kötü önsezilere yol açmıştı anasında. (ÇÖ 22/11)

(ÇSBÖ 126/24), (H 20/8), (İÖ 86/25), (GYA 83/28), (GYA 92/10), (KP 45/16)

yol (yolu) kesil-:** Geçmesine engel olunmak, durdurulmak.

Ama yolum kesildi: trafik işaretleriyle ve bir de yolun ortasına yanlamasına park edilmiş bir polis arabasıyla.. (İÖ 17/8)

yola çıkıl-:** Yolculuğa başlanmak, harekete geçilmek.

– Yahu, bu hayvanla yola çıkılır mı? (ÇSBÖ 28/28)

yola gel- (veya yat-): İstenilen biçimde davranışı kabullenmek, düzelmek, uslanmak.

Böyle böyle yola gelecekti. (AYÇ 57/24)

yolu düş-: Bir yerden geçmesi gerekme.

Yolu bir şoseye düştü. (K 53/1)

(K 94/6), (U 121/1)

yolunda git- (veya yürü-): Olumlu gelişme göstermek.

Arabacı gelinceye değin her şey yolunda gidiyordu. (ÇÖ 50/8)

yor- (I): 1. Yorgun duruma getirmek.

Az önce oturduktan sonra taşların üstünde yürümek Kamberi yoruyordu. (ÇSBÖ 17/17)

(ÇSBÖ 59/32), (H 128/30), (U 90/25), (GYA 59/10), (GYA 88/6)

yorul- (I): Yorgun duruma gelmek.

Binlerce şu kadar günlük ömrü boyunca hep o gıcırtilı tramvaylarda, durmadan adını heceleyen trenlerde, dile gelmez acılarını inleyerek anlatan kamyonlarda boyuna gulyabanilerden kaçmış, yakalanmamak için tükenircesine yorulmuş, kaç otel odasında gözlerini o gammaz ışıklara açmış, hangi yönlere, bilmediği nerelere koşmuş, kaçmıştı. (HI 10/30)

(HI 37/6), (HI 38/27), (HI 77/1), (HI 79/2), (HI 103/4), (ÇÖ 17/18), (ÇÖ 33/2), (ÇÖ 78/10), (ÇA 107/19), (DAK 74/30), (DAK 74/30), (H 114/2), (T 52/11), (U 18/13), (GYA 22/14), (GYA 83/17), (GYA 136/1)

yosun bağla- (veya tut-): Üzerini yosun kaplamak.

Çatının oluklu kiremitleri yosun tutmuştur. (ÇÖ 27/4)

(AYÇ 18/11)

yönelin-: Yönelme işi yapılmak.

Aslında, kendine eski erkeklerin giydiği entarilerden yaptırmak istiyordu, daha da rahat olur ve nefis, o zaman kendi üstüne yüklenmez.. kendinden kurtulmadıkça O'na yönelinmez, demişlerdi: bunu da unutmayacak! (AYÇ 51/21)

yönetil-: Yönetme işi yapılmak, idare edilmek.

Sanki kendi iradesinin üstüne abanmış bir başka irade tarafından yönetiliyordu. (T 104/4)

yumruklan-: Yumrukla vurulmak.

Bir daha yumruklandı. (HI 39/9)

yumul-: 3. *ağızlardan* İki büküm olmak.

Başımı avuçlarımın içinde sıkıp yumuldum kanepeye. (HI 97/20)

(ÇA 121/12), (ÇA 132/17), (ÇA 157/18), (H 107/4)

yumul-: 1. Kapanmak, örtülmek.

Ağzınız yumulsun dedi anam (ÇA 131/5)

(DAK 56/31), (DAK 56/32)

yumulup kal-:** İki büküm vaziyette öylece durmak.

İki avucuyla şakaklarını kavramış, kımıldamadan, oraya yumulup kalmıştı.

(AYÇ 33/17)

yut-: 7. *mecaz* Işık, ses gücünü, parlaklığını azaltmak.

Zıddına gidilmiş bir canavarın hırsını alamamış homurtuları gibiydi çıkardığı sesler: başka bütün sesleri yutuyordu dalgalar ve eteklerine dolaşan başka şeyleri: şeyler: karpuz kabukları, ekmek kırıntıları, tekne hurdaları, gemi parçaları, ona dokunmuş olan canlı hayvanlar ve leşler ve cesetler.. her birini içine çekip yutuyor ve geri dönerek “daha var mı?” diye yineliyordu. (H 32/5)

yutul-: Yutma işi yapılmak.

Menteşelerin gıcirtısı sonra sürgünün demir tarrakası bu sessizlik tarafından yutuldu yok edildi buna rağmen babasının merdiven başında dikilen gölgesi şaşılacak bir şeydi *melun hâlâ beni gözetliyor* (ÇA 26/15)

yuvalan-: 3. *mecaz* Bir yerde birikmek, toplanmak.

Ağzında Allah’ı ululayan ve birleyen sözcükler yuvalanıyordu. (İÖ 71/5)

yüklen-: 1. Yükleme işi yapılmak veya yükleme işine konu olmak, yıkılmak.

Yalvarış dolu bir sesle yüklendi içi. (HI 52/19)

(HI 63/23), (AYÇ 45/10), (İÖ 168/15), (GYA 128/14)

yükleyebil-: 1. Yükleme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Belli olan bir şey varsa, o da bu yabancı manzaranın orta yerinde bir başına duran bu çocuğun yalnızlığıdır: ona kaygılar yükleyebilirim. (KP 42/20)

yüksel-: 3. Çoğalmak.

Yanan binadan çıkarılan ölü sayısı 43’e yükseldi. (GYA 139/8)

yükselip dur-:** Güçlenmeye, artmaya, şiddetlenmeye devam etmek.

Bebeğin çığlığı, kentin karanlık göğüne doğru boyuna yükselip duruyordu.

(H 76/22)

yükselt-: Güçlendirmek, şiddetlendirmek.

Arabadan dışarı çıktığında o sesi işitmeye başladı: ses duvarların arkasından geliyordu boğuk, tıkanık, kesik, gecenin içinden doğuyor ve aynı parçalanmış geceye yayılıyor sınıyor ona her ulaştığında kaygılarını yükseltiyor yekindiriyor ağlatıyordu. (T 104/8)

(GYA 18/6)

yükselttil-: Yükseltme işine konu olmak veya yükseltme işi yapılmak.

... ben ölmüş olursam kimse beni sorgulayamaz onu da kimse ben temizliğin simgesiyim beni kimse kirletemez ben ancak göğe doğru yükseltilirim... (T 80/3)

yürü-: 5. Bir yere gelmek, bir yere ulaşmak, kaplamak.

Bir takunya sesi yürüdü kapıya doğru. (HI 86/7)

(HI 114/11), (ÇA 78/24), (İLKÖ 194/14)

yürün-: Yürüme işi yapılmak.

Burada daha bir zorlukla yürünüyor ama alışkanlığın verdiği başışıklıkla, nereye basacaklarını kolayca kestirerek yollarında ilerlediler. (ÇSBÖ 22/18)

(DAK 60/22)

yürüyebil-: 2. Yürümeyi becermek.

Yürüyemem, korkuyorum. (HI 64/23)

(H 48/5), (İÖ 28/20), (İLKÖ 117/25), (İLKÖ 134/28), (KP 11/2), (KP 74/16)

yüz tut- (II): 1. Bir şey, olmak üzere bulunmak.

Yaradılıştaki neşeli durumu, dayanıksız bir çam közü gibi, sönmeye yüz tutmuştur. (ÇÖ 34/15)

(AYÇ 87/7)

yüz yüze gel-: 1. Birden karşılaşmak.

Beygirle yüzyüze geldiler. (ÇSBÖ 31/9)

(H 63/10), (İÖ 66/18)

yüz- (I): 4. Herhangi bir durumun en aşırı derecesinde olmak.

– Bir küfür, bir ilenç içinde yaşıyoruz, dedi, çirkef içinde yüzüyoruz sanki, yıllar var ki, bunu hissediyorum ama bize bulaşmaz diye umuyordum. (ÇSBÖ 113/24)

(ÇA 36/15), (U 60/6), (İLKÖ 118/5), (İLKÖ 135/7)

yüzebil-: 1. Yüzme ihtimali veya imkânı bulunmak.

– Bu delikten üflemezsek hayvanın karnı şişmez efendi, diyor kasap, derisini yüzemek sonra hayvanın. (İLKÖ 38/16)

(İLKÖ 38/17)

zedele-: 2. mecaz Zarar vermek, zarara uğratmak.

Arabamın boyasını zedelemedi mi? (AYÇ 48/22)

zehirlen-: 2. Zehre maruz kalmak.

Ben, kusarak, öğürerek buralara değin geliyorum, bilincim tümüyle yerinde ve açık.. ama zehirlenmişim.. kanım pıtlılaşmaya durmuş.. o haldeyken.. (İÖ 27/4)

(GYA 7/22)

zengin ol-: Çok mal ve para edinmek.

Rahat edersin orda dedi Ejder aynı sakinlikle bakarlar sana bir anda zengin olursun (ÇA 24/25)

zıbar-: 2. kaba konuşmada Uyumak.

Ne zıbardın be erkenden defi getirmediniz mi ulan sizin gibi karının (ÇA 63/20)

ziyaret edil-:** Ziyaret etme işine konu olmak.

Kim bilir belki onun tarafından buralar da ziyaret edilmiştir. (İÖ 116/21)

zom ol-: Çok sarhoş olmak.

“Herif zom olmuş.” diyerek biri geçti yanımdan. (HI 101/14)

(AYÇ 49/6)

zonkla-: Vücudun bir yeri nabız atışı gibi, kesik kesik ağrımak veya sancımak.

Başım zonkluyor. (HI 109/12)

(H 55/24)

zorunda kal- (veya ol-): Kesinlikle yapması gerekmek, yapmaya mecbur olmak.

Sıcaklar birden bastırıp da, ekinler kuruyunca, Şehmuz da, öteki köylüler gibi bu yıl, birkaç evlek fazla zerzevat ekmek zorunda kaldı. (ÇSBÖ 8/33)

(ÇSBÖ 11/1), (ÇSBÖ 41/12), (ÇSBÖ 93/3),

(ÇSBÖ 103/5), (ÇA 120/18), (DAK 91/17), (K 108/8), (H 25/22), (H 28/31), (H 81/31), (T 101/26), (İÖ 18/8), (İÖ 66/22), (İÖ 92/6), (İÖ 103/4), (İÖ 227/4), (İÖ

233/24), (U 83/5), (GYA 33/32), (İLKÖ 128/16), (İLKÖ 165/24), (KP 29/1), (KP 67/5)

zorlan- (II): *derleme sözlüğü* 2. Zorluk çekmek.

Anahtarı yuvasına sokarken zorlandı. (H 125/21)

(AYÇ 25/8), (İÖ 153/14), (İÖ 207/13), (U 47/18), (U 47/18),
(U 110/18), (U 110/18)

zuhur et-: Ortaya çıkmak, görünmek, belirtmek.

“Evet, işte birazdan, mağripten bir top ateş zuhur edecek..” (T 54/24)

(İÖ 238/23)

3.1.3 Konuşma/İletişim Fiilleri

aç-: 17. Bir konu ile ilgili konuşmak.

ama neyi, kimden kurtarmaya çalıştığı sorusuyla karşılaşınca aptallaşıyordu: çünkü böyle bir soru var değildi, bu yüzden de durumunu kocasına açmıyordu, çünkü o soruyla karşılaştığında ne diyeceğini henüz bilmiyordu, niçin bıkmış olduğunu, niçin pişmanlık duyduğunu açıklaması olanaksız görünüyordu.. ama gerçektir (H 55/13)

(T 17/30), (T 68/19)

açıkla-: 4. Açıkça söylemek.

Bir gece kesin kararını açıkladı karısına. (ÇÖ 21/34)

(ÇÖ 22/16), (K 103/17), (İLKÖ 128/4)

açıkla-: 2. Bir sorunla ilgili aydınlatıcı bilgi vermek, tavzih etmek.

Karısı, mahzun yüzünde beliren endişesini açıkladı Yakup’a: “Gene öleceğinden korkuyorum bebeğin.” dedi. (ÇÖ 22/1)

(ÇÖ 73/32), (ÇSBÖ 24/2), (ÇSBÖ 29/24), (DAK 44/25), (H 41/14), (H 110/9), (AYÇ 35/19), (AYÇ 60/18)

açıklama yap-: Herhangi bir konuyu aydınlığa kavuşturmak amacıyla konuşmak veya yazmak.

Başka açıklama yapmadı. (ÇÖ 22/34)

ad koy- (ko- veya ver-): Adlandırmak, isim vermek.

Adını ne kodular acaba? (DAK 32/6)

(DAK 33/3), (H 98/6), (H 140/4), (GYA 29/18),
(GYA 120/26)

ad koydurt-:** Ad vermesine, adlandırmasına müsaade etmek.

İyi ama biz Türkler adımızı köpeklere koymayız da, koydurtmayız da.
(GYA 29/19)

ad veril-:** Adlandırma işi yapılmak.

Köpeğin ölüsüne bile başka bir ad veriliyor. (K 77/19)

adı karış-: Kötü bir işle birinin ilgisi bulunduğu söylenilmek.

Arabacının vurulmasına senin adın da karışmış. (ÇÖ 49/7)

adını ağzına alma-: Dargınlık, kırgınlık, kızgınlık vb. sebeple bir kimseden söz etmemek.

O kadının adını ağzına alma. (K 65/31)

(T 33/13)

adını ver-: 1. Birinin adını söylemek.

Sorgu falan.. o gece nezarete kalmış.. biraz sıkıştırınca bizim adlarımızı da vermiş polise. (ÇÖ 69/31)

(ÇÖ 70/4)

adres bırak- (veya ver-): Arandığında bulunabileceği, oturduğu yeri bildirmek.

Bir buyruktu bu, gitmeye hazırlandım, ama akşama onun evini nasıl bulacaktım, adres vermemişti. (DAK 57/22)

(AYÇ 36/6), (GYA 143/20)

ağız değiştir-: Önce söylediğini başka türlü anlatmak.

Dönüş yolunda ağız değiştirdi Süheyla, bu kez ihbardan değil, fakat doğrudan kendi görgüsünden söz açtı. (H 141/5)

(U 122/25)

ağzına tık-: Susturmak, konuşmasına engel olmak.

Aman sen de insanın sözünü ağzına tıkıyorsun dedi Melek (ÇA 153/5)

ağzından bal damla- (veya ak-): Çok tatlı konuşmak.

Ağzından bal akardı sanki bazen birilerini ona benzetmek istiyorum olmuyor kimse onun yerini tutmuyor çıkıp geldiğinde anamdan doğmuş gibi olurdum o zaman dedim ya yeğenim deliymişim ben diye (ÇA 77/27)

ağzından dökül-: Açıkça söylemekten çekindiği şey, konuşmasından belli olmak.

“Seni seviyorum” sözleri döküldü ağzından. (U 31/20)

ağzından düşme- (veya düşürme-): Her zaman sözünü etmek, söylemek.

Bir sözü vardı, ağzından hiç düşmezdi, dolu mide akla zarar derdi, nur içinde yatsın. (ÇÖ 72/25)

(İÖ 216/13)

ağızdan (ağzından) kaç-:** Söz, istenmediği hâlde boş bulunularak söylenivermek.

Ağızımdan kaçtı. (T 18/4)

ağzından kaçır-: İstemediği hâlde boş bulunup söyleyivermek.

Ağzından kaçırırsan karışmam dedi (ÇA 52/1)

ağzını ara- (veya yokla-): Konuşturarak düşüncesini öğrenmeye çalışmak.

Neyse ne halt edersen et yol parası için de ağızlarını bir yokla bakalım Anam nasıl (ÇA 153/22)

ahbap ol-: Arkadaş olmak, dostluk kurmak, yakınlık kurmak.

Moteli işleten kadınla ahbap olmuşlardı. (H 27/12)

(H 119/25)

al-: 8. Bir şey kendine ulaştırılmak, iletilmek.

Yıllar var ki, telgraf almamıştı, ne de birine bir telgraf göndermişti. (AYÇ 32/21)

(AYÇ 35/7), (AYÇ 44/9), (AYÇ 78/22), (T 72/4), (T 88/29), (U 66/14), (U 140/10), (GYA 46/17), (GYA 52/4)

alay et-: Ses tonu, söz veya mimiklerle bir kimsenin, bir şeyin, bir durumun, gülünç, kusurlu, eksik vb. yönlerini küçümseyerek eğlence konusu yapmak, onu aşağılamak veya gülünç duruma düşürmek:

Vay vay vay dedi alay eder gibi sonra sesi ciddileşti emretti (ÇA 16/16)

(DAK 38/4), (U 100/23), (GYA 65/23), (GYA 68/33), (İLKÖ 90/7)

anlaş-: Sözleşme imzalamak, kavletmek.

“Heeey, noluyorsun? Artık ağlamak yok diye anlaşmamış mıydık?” (H 79/15)

(H 97/29), (T 101/9), (T 101/10), (İÖ 191/3), (GYA 66/9)

anlat-: Nakletmek.

Kimi zaman, bizlere hisseli öyküler anlatırdı. (HI 19/11)

(HI 94/21), (ÇÖ 21/18), (ÇÖ 73/14), (ÇSBÖ 69/23), (ÇA 104/14), (ÇA 104/16), (ÇA 104/17), (ÇA 121/28), (DAK 11/31), (DAK 65/17), (AYÇ

29/6), (T 122/17), (T 122/18), (T 122/19), (İÖ 11/24), (GYA 24/20), (GYA 81/21), (GYA 102/16), (İLKÖ 73/16), (İLKÖ 73/24), (KP 65/24), (KP 67/10)

anlat-: Bir konu üzerinde açıklama yapmak, açıklamada bulunmak.

Oysa doktorun söylediklerini anlatmamıştım ona. (HI 95/4)

(ÇÖ 31/2), (ÇÖ 66/28), (ÇÖ 67/24), (ÇÖ 68/19), (ÇÖ 86/20), (ÇÖ 86/22), (ÇSBÖ 21/19), (ÇSBÖ 25/25), (ÇSBÖ 44/13), (ÇSBÖ 57/29), (ÇSBÖ 60/1), (ÇSBÖ 64/21), (ÇSBÖ 84/17), (ÇSBÖ 86/3), (ÇSBÖ 92/4), (ÇSBÖ 95/7), (ÇSBÖ 99/12), (ÇSBÖ 99/16), (ÇSBÖ 99/16), (ÇSBÖ 105/9), (ÇSBÖ 107/21), (ÇSBÖ 108/1), (ÇSBÖ 108/23), (ÇSBÖ 109/1), (ÇSBÖ 109/14), (ÇSBÖ 115/9), (ÇSBÖ 125/8), (ÇSBÖ 125/25), (ÇSBÖ 134/18), (ÇSBÖ 137/23), (ÇSBÖ 137/24), (ÇA 28/22), (ÇA 34/28), (ÇA 81/26), (ÇA 82/25), (ÇA 86/3), (ÇA 86/19), (ÇA 97/4), (ÇA 101/12), (ÇA 101/25), (ÇA 102/6), (ÇA 103/17), (ÇA 103/26), (ÇA 108/11), (ÇA 108/13), (ÇA 108/14), (ÇA 110/29), (DAK 12/19), (DAK 54/25), (DAK 60/15), (K 17/11), (K 27/27), (K 70/3), (K 74/26), (K 79/14), (K 94/4), (H 87/22), (H 110/1), (H 110/1), (H 132/8), (AYÇ 41/25), (AYÇ 42/4), (AYÇ 85/31), (T 40/20), (T 65/4), (T 65/7), (T 75/23), (T 75/25), (İÖ 94/32), (İÖ 126/16), (İÖ 128/13), (İÖ 138/1), (İÖ 216/20), (U 10/8), (U 49/25), (U 49/26), (U 79/27), (U 86/2), (U 116/29), (U 122/13), (U 130/24), (GYA 18/25), (GYA 19/3), (GYA 44/4), (GYA 44/5), (GYA 44/7), (GYA 44/8), (GYA 45/5), (GYA 45/6), (GYA 51/22), (GYA 52/31), (GYA 58/2), (GYA 76/6), (GYA 79/27), (GYA 79/29), (GYA 80/15), (GYA 83/26), (GYA 91/8), (GYA 101/14), (İLKÖ 60/22), (İLKÖ 122/21), (İLKÖ 128/13), (İLKÖ 164/15), (İLKÖ 165/28), (İLKÖ 166/8), (İLKÖ 166/14), (İLKÖ 166/14), (İLKÖ 173/5)

anlatıp dur-:** Sürekli olarak anlatmak.

Nöbetçileri, bekçileri nasıl atlatarak oraya ulaştıklarını birbirlerine ve kasaba ballandıra ballandıra anlatıp duruyorlardı. (İÖ 29/13)

ara ver-: 2. Yeniden başlamak üzere konuşmayı durdurmak.

Uzun bir konuşmanın ortasında durmuşlar da, çay içmek için konuşmalarına ara vermişler gibi bekliyorlardı. (ÇSBÖ 84/23)

ara-: 6. Bir kişiyle görüşmek üzere telefon etmek.

– Polis aramadı, ama gelip haber verdiler. (ÇÖ 49/6)

(H 26/29), (H 26/29), (H 57/20), (H 90/25), (H 98/1), (H 101/22), (H 103/3), (H 105/11), (T 88/27), (İÖ 208/7), (U 31/19), (U 85/30), (KP 97/20)

arz et-: 3. Saygı ile bildirmek.

Musa aleyhisselam bir defasında içinde bir boşluk duyar ve halini arz eder, O’ndan şu cevap gelir: “Ya Musa, yanına pişmiş balık al, Yuşa ile deryaya doğru yola çık, balık deniz kenarında nerede dirilirse orada kalırsın.” (KP 66/2)

aşıla-: 5. *mecaz* Birtakım düşünce veya duyguları başkasına benimsetmek, telkin etmek, etkilemek.

Pastırma yazı bitmiş olsa da, temmuz güneşinin yekınmesini daha aylarca beklemek gerekse de, dahası önünüzde yaman bir kışın yolunuzu gözlediğini bilseniz de, Kasım yüreğinize asla umutsuzluk aşılamaz. (İÖ 156/11)

(KP 42/23)

atıl-*: Aniden ve sert bir şekilde söze karışmak, müdahale etmek.

Kerem atıldı, “bebek olmadı daha” dedi. (HI 67/27)

(ÇÖ 77/28), (ÇSBÖ 100/6), (H 132/7), (GYA 39/20)

atıp (veya at-) tut-: 1. Bir kimse veya bir şey için kötü konuşmak.

Bırakılsaydım, ben de herkes gibi, orada slogan atar; atıp tutardım. (İÖ 18/4)

ayağına (veya ayaklarına) kapan-: 1. Alçalırcasına yalvarmak.

Sesi gitgide bir gürültü halinde yükselirken dedikleri anlaşılmaz oluyor, ben büzülüyorum, sesi, gürültüsü uzaklaşıyor, yüzünün biçimi değişimden değişime uğruyor.. kafamın çatısında yalnız uzak, yalın, iğrenç kakhahalar çınlayıp duruyor, vücudu bir tek yüz, bir cehennem kaçkınının yüzü oluyor, sonra o yüz ürperti veren somut bir ses.. çağırıyor.. kendimde olmadan ayaklarına kapanıyor, korkuyor, susmasını yalvarıyordum. (HI 99/18)

(DAK 83/6), (İLKÖ 194/18), (İLKÖ

194/21)

ayıpla-: Bir durumun, bir davranışın veya sözün toplumun ahlak kurallarına aykırı, utanılacak bir davranış veya söz olduğunu belirtir biçimde muhatabına söylemek.

Bir ara ablasının kendisini kıskanmış olabileceği bile aklına geldi ama hemen aklından kovdu bu düşüncüyü ve böyle düşündüğü için kendini ayıpladı. (H 63/9)

ayırt-: Ayırma işini yaptırmak.

Bir tanıdığının aracılığıyla büyük kente giden bir kamyonunda, kendi eşyası için de bir yer ayırtabilmişti. (ÇÖ 18/29)

(ÇA 127/7), (DAK 93/1), (H 28/4), (H 135/29), (İÖ 122/7), (İÖ 122/8)

azarla-: Kırıcı ve sert söz söylemek; donatmak, görünmek, paylamak, darılmak, kakımak, terslemek, zılgıt vermek, takdir etmek, takaza etmek.

(*Sesini biraz yükselterek azarlar gibi ve ciddi*) Bir daha yaramazlık yapmanı istemiyorum. (DAK 18/12)

(AYÇ 37/7), (T 101/5), (İÖ 101/25)

bahset-: Bir konu üzerinde söz söylemek, konuşmak.

– Ben sana hayallerden bahsediyordum, o mesele başka, bu mesele başka. (ÇÖ 70/30)

(ÇA 87/18), (K 80/12), (K 104/22), (H 63/1), (H 103/24), (H 126/22), (H 148/16), (AYÇ 63/31), (T 79/21), (İÖ 41/10), (İÖ 45/24), (İÖ 86/3), (İÖ 226/15), (İÖ 227/5), (U 30/12), (U 56/19), (U 68/2), (U 88/29), (U 118/14), (U 129/14), (U 130/20), (GYA 98/20), (KP 90/16)

barış-: 1. İki taraf aralarındaki dargınlığı kaldırmak.

Küser, ölünceye kadar barışmaz. (İLKÖ 61/7)

belirt-: Belirli duruma getirmek, açıklığa kavuşturmak; tebarüz ettirmek.

Yani daha o zaman tehlikeli bir adam olduğumu belirtmiş miydi? (HI 122/31)

(T 68/30), (İÖ 88/2)

biat et-: Bir hükümdarın veya ileri gelen birinin egemenliğini tanımak, kabul etmek.

Biliyorum böyle zamanlarda ses çıkartmayacaksın, elinden gelirse önüne bir kemik atacaksın, ama ona verecek kemiklerim yok benim, olmaması gerek, buna karşın önüne çömelip beklemek de onur kırıcı bir davranış, kimse kendine köpeğe biat etti dedirtmek istemez, tuhaf bir açmazda olduğumuzu duyumsuyorsunuz. (DAK 73/12)

bildir-: 1. Herhangi bir şeyi haber vermek.

Çoktandır beni bekliyormuş da gelmemişim ya da gelmişim de bunu bildirmemişim gibi, sesinin sağır donukluğuyla, dümdüz: – Sen mi geldin? Diye sordu. (HI 89/31)

(ÇSBÖ 13/6), (ÇSBÖ 21/31), (ÇSBÖ 23/17), (K 42/5), (K 74/4), (K 74/30), (K 99/20), (H 129/10), (H 140/4), (H 140/13), (AYÇ 33/3), (İÖ 114/21), (İÖ 128/14), (KP 25/18), (KP 53/5), (KP 69/15)

boşal-: 7. *mecaz* Derdini, sıkıntısını birine anlatarak ferahlamak, deşarj olmak.

oraya gitmem ben diye boşaldım birden (ÇA 109/20)

buyruk ver-:** Emir vermek, buyurmak.

Kesin, buyruk veriyor. (HI 116/14)

(ÇSBÖ 111/1), (ÇA 31/21), (İLKÖ 163/14)

buyur-: 1. Emretmek.

Ricat, ricat diye buyuruyordum kendime. (HI 36/27)

(ÇSBÖ 50/22), (ÇSBÖ 72/29), (ÇA 65/26), (ÇA 66/20), (ÇA 67/5), (ÇA 67/18), (ÇA 76/6), (H 27/5), (AYÇ 59/8), (T 86/14), (T 89/18), (T 115/9), (T 127/8), (İÖ 62/3), (İÖ 130/3), (İÖ 208/5), (İÖ 237/17), (U 63/2), (İLKÖ 197/23)

buyur-: 3. “Buyurun” diyerek konuğu saygı ile içeri almak veya dışarı çıkarmak:

Buyrun buyrun diyordu bir yandan da (ÇA 57/16), (ÇA 57/16)

(ÇA 58/3), (ÇA 58/20), (ÇA 59/13), (ÇA 68/20), (ÇA 147/22), (K 11/18), (K 16/15), (K 21/21), (K 96/6), (H 30/32), (GYA 8/7), (GYA 8/7), (GYA 8/10), (GYA 87/13), (İLKÖ 38/2), (İLKÖ 89/4), (İLKÖ 89/4)

buyur-: 2. Söylemek.

Peygamberimiz güzel kokuyu severlerdi, dedi, bana üç şey sevdirdi diye buyurmuşlardı bir gün. (GYA 36/17)

büyüt-: 3. *mecaz* Olduğundan fazla görmek veya göstermek:

Büyütme, masum bir iş.. görüyorsun, sırf kumar oynamaya gelmedim buraya.. buradaki masrafları da çıkarmam lâzım. (GYA 89/2)

cangama et-:** Ağız dalaşı yapmak, boş boş konuşarak gürültü etmek.

Hadi oturun oturduğunuz yerde cangama etmeyin dedi anam (ÇA 130/25)

cevap ver-: 1. Karşılık olarak bildirmek veya söylemek.

Başımı salladım ve kısık bir hırıltıyla cevap verdim. (HI 20/22)

(HI 78/14), (HI 117/20), (HI 119/17), (HI 126/15), (ÇÖ 10/12), (ÇÖ 22/3), (ÇÖ 22/18), (ÇÖ 22/27), (ÇÖ 23/10), (ÇÖ 24/4), (ÇÖ 25/17), (ÇÖ 45/20), (ÇÖ 53/30), (ÇÖ 73/13), (ÇÖ 73/18), (ÇÖ 75/3), (ÇÖ 75/26), (ÇÖ 81/5), (ÇÖ 81/13), (ÇÖ 82/9), (ÇÖ 82/31), (ÇÖ 85/19), (ÇÖ 86/13), (ÇÖ 90/6), (ÇÖ 91/2), (ÇÖ 93/30), (ÇÖ 94/12), (ÇSBÖ 19/12), (ÇSBÖ 36/22), (ÇSBÖ 55/10), (ÇSBÖ 56/12), (ÇSBÖ 57/19), (ÇSBÖ 59/18), (ÇSBÖ 61/7), (ÇSBÖ 62/1), (ÇA

13/2), (ÇA 29/12), (ÇA 95/4), (ÇA 115/4), (ÇA 123/11), (ÇA 123/24), (DAK 12/25), (DAK 89/7), (DAK 94/9), (K 11/8), (K 27/3), (H 11/6), (H 16/23), (H 16/33), (H 17/10), (H 28/2), (H 28/28), (H 72/29), (H 74/14), (H 75/14), (H 83/16), (H 133/9), (H 144/8), (H 144/12), (H 144/15), (H 147/11), (H 147/30), (H 149/22), (AYÇ 12/14), (AYÇ 45/14), (AYÇ 68/21), (T 11/21), (T 41/26), (T 42/12), (T 98/18), (İÖ 192/5), (İÖ 194/2), (İÖ 208/3), (İÖ 230/11), (U 41/26), (U 94/13), (U 128/15), (GYA 43/17), (GYA 44/30), (GYA 124/25), (İLKÖ 58/3), (İLKÖ 65/2), (İLKÖ 69/11), (İLKÖ 78/15), (İLKÖ 130/15), (İLKÖ 144/13), (İLKÖ 148/21), (İLKÖ 200/12), (İLKÖ 203/22), (İLKÖ 206/22), (KP 74/11)

cevapla-: Bir soruya, bir isteğe, bir söz veya yazıya karşılık vermek, yanıtlamak.

“Yâ, yâ” diye cevapladı başkası “alışmak.. zor.” (HI 74/30)

(ÇSBÖ 15/9), (AYÇ 36/30), (AYÇ 37/9), (T 91/24), (T 115/23), (GYA 22/8), (İLKÖ 39/25), (İLKÖ 83/15), (İLKÖ 148/13), (İLKÖ 192/5), (KP 51/14)

cevaplandır-: Bir şeyin cevabını, karşılığını vermek, yanıtlandırmak.

Mutsuzluk muydu bu, küstahlık mıydı, öç müydü, neydi, adını bulamıyor ve koyamıyordu, çünkü hâlâ ne yaptığını bilmiyordu: ne yapıyordu, seviyor muydu, sevmiyor muydu, bu işler böyle karar verilerek mi kotarılrıldı, eskiden insanlar nasıl becerirdi bu işleri, ya da aslında becerebilirler miydi.. meçhuldü, her şey meçhuldü.. o da, bu meçhullerin arasında yitip gitmişti: içinin titremesine bakıyordu şimdi, içi titrerken kendine sorduğu soruyu, evet, seviyorum galiba, diye cevaplandırıyordu, çünkü onu o kızla gördüğü her defasında kan beynine sıçramış, kimseye itiraf edemediği, kendinden bile sakladığı kıskançlık krizlerine yuvarlanmıştı ve işte şimdi içinde o kötü önsezi yuvalanıp kalmıştı, içini burkuyor, oyuyordu. (H 98/13)

(İLKÖ 165/19)

çağır-: 1. Birinin gelmesini kendisine yüksek sesle söylemek, seslenmek.

Bazen mutfağa giderken, merdivenleri çıkarken ya da masasını düzeltirken, birden duruyor, karşısındaki köşeli boşluğa bakarak uzun uzun bir adı çağırıyor. (HI 57/15)

(HI 67/28), (HI 99/18), (HI 112/9), (HI 114/13), (HI 115/17), (HI 116/22), (HI 116/26), (HI 116/28), (HI 117/1), (HI 125/18), (HI 125/26), (ÇÖ 82/9), (ÇÖ 84/3), (ÇÖ 84/10), (ÇSBÖ 25/6), (ÇSBÖ 73/3), (ÇSBÖ 86/13),

(ÇSBÖ 142/2), (ÇA 18/12), (ÇA 21/28), (ÇA 52/7), (ÇA 99/24), (ÇA 113/23), (ÇA 128/2), (ÇA 135/20), (ÇA 146/5), (DAK 22/25), (DAK 83/6), (AYÇ 79/11), (İÖ 157/10), (İÖ 212/26), (İLKÖ 163/13), (İLKÖ 165/17), (KP 34/27), (KP 42/10), (KP 73/5)

çağır-: 2. Herhangi birinin bir yere gelmesini istemek; davet etmek, seslenmek.

O anda Salih Efendi'nin artık beklenmesi bile kalmamış, kaynağı belirsizleşmiş sesi, iyice yerleşik durgunluğu toparlanmaya çağırır. (ÇÖ 38/19)

(ÇÖ 66/12), (ÇÖ 66/27), (ÇSBÖ 97/7), (ÇA 35/12), (ÇA 59/21), (ÇA 83/7), (ÇA 106/12), (ÇA 127/10), (ÇA 127/11), (ÇA 127/17), (K 74/24), (H 24/20), (H 90/25), (H 97/1), (AYÇ 14/16), (AYÇ 35/14), (AYÇ 35/15), (T 41/3), (T 106/8), (İÖ 132/6), (İÖ 149/21), (U 11/13), (GYA 28/4), (GYA 44/23), (GYA 130/12), (GYA 143/20), (İLKÖ 60/4), (KP 42/1), (KP 56/16), (KP 58/9), (KP 59/2), (KP 73/17), (KP 85/5), (KP 95/3), (KP 98/3), (KP 99/3)

çağırt-: Çağıрма işini yaptırmak, çağdırtmak

Biliyorum, az sonra beni çağırtacak. (HI 96/5)

çektir-*: Söyletmek, kötü konuşturmak, küfrettirmek.

Çektirme şimdi bana koş uyandır efendiler hizmet bekliyor (ÇA 63/7)

(ÇA 70/7), (ÇA 115/6)

çene çal-: Gevezelik etmek.

Genç ressamı kızla çene çalıyordu. (H 16/18)

(H 116/23)

çene yor-: Boşuna söyleyip durmak.

Boşuna çenenı yorma dedi kadın onu bu evden çıkaramazsın artık bu bizde bir kere olur (ÇA 14/9)

çığır-: *ağızlardan* Çağırmak.

Attığı her adımda bu sözcükleri yineleme gereğini düşünüyor, bu düşünce hatırına gelmeden -veya hemen hemen gelmeden- ululama ve birleme sözcüklerini asal dilinde çığırıyordu. (İÖ 71/9)

(U 57/9), (U 57/11)

çık-*: Zili çalan telefonu açıp cevap vermek.

Kız, telefonlarına çıkmiyordu. (K 79/6)

çık-: 47. Aktarılmış olmak.

Kızgın Güneş'teki cinayetini işleyen Alain Delon'u cadde üstündeki lağım ızgaralarından birinin altında gizleme fikri de benden çıkmişti. (İÖ 159/8)

(İLKÖ 192/2)

çıkış-: 1. Bir kimseye hoşla gitmeyen bir davranışından dolayı sert sözler söylemek, azarlamak.

“Yahu, niye bağırtır, eziyet edersiniz kadıncağıza, diye çıkıştı hepimize, her yerde falan otlardan dururken öldüreceksiniz kadını.” (ÇÖ 58/30)

(ÇÖ 68/18), (ÇÖ 80/31), (ÇSBÖ 13/27), (ÇA 64/23), (ÇA 92/4), (ÇA 103/6), (DAK 22/13), (DAK 31/1), (T 95/16), (İÖ 22/21), (U 101/18)

dalga geç-: 2. Eğlenmek, alay etmek.

Yoksa birileri onunla dalga mı geçiyordu? (K 81/2)

(KP 72/16)

danış-: Bir iş için bilgi veya yol sormak, görüş almak, istişare etmek, müracaat etmek, meşveret etmek.

Hem adamı bıçaklarken bana mı danıştı, yoksa sana mı? (ÇÖ 71/9)

darıl-: 3. Azarlamak.

Bacısı, bıkmadan elindeki çöple oynuyor, ona söyleniyor, darılıyor, kendisi de, dalgın, isteksiz onu seyrediyordu. (ÇÖ 52/24)

davet et-: 1. Çağırarak.

Nerdeyse ondan özür diliyor ve bir acı kahvesini içmesi için onu içtenlikle davet ediyordu. (AYÇ 26/29)

(İÖ 11/30), (U 118/19)

de-(I): 1. Söylemek, söz söylemek; eyitmek.

– Yüzlerin toz içinde, pabuçların ne eski, diyor, gir içeri. (HI 14/13)

(HI 14/27), (HI 20/30), (HI 21/23), (HI 21/29), (HI 22/3), (HI 22/13), (HI 22/17), (HI 22/18), (HI 22/21), (HI 24/5), (HI 24/29), (HI 25/2), (HI 25/6), (HI 25/9), (HI 32/6), (HI 36/16), (HI 36/19), (HI 46/9), (HI 47/32), (HI 48/12), (HI 48/14), (HI 48/28), (HI 49/1), (HI 53/23), (HI 54/16), (HI 62/17), (HI 62/27), (HI 62/28), (HI 63/8), (HI 63/9), (HI 63/9), (HI 63/11), (HI 63/15), (HI 63/19), (HI 63/29), (HI 63/30), (HI 63/31), (HI 65/18), (HI 65/23), (HI 65/24), (HI 65/30), (HI 66/1), (HI 67/27), (HI 67/29), (HI 67/30), (HI 67/32), (HI 68/1), (HI 68/6), (HI 69/24), (HI 70/5), (HI 72/15), (HI 72/26), (HI 73/11), (HI 73/26), (HI 74/29), (HI 75/5), (HI 75/7), (HI 75/11), (HI 76/23), (HI 77/1), (HI 78/6), (HI 78/10), (HI 78/16), (HI 78/21), (HI 79/2), (HI 79/20), (HI 86/25), (HI 87/3), (HI

87/21), (HI 88/3), (HI 88/10), (HI 88/13), (HI 88/17), (HI 90/17), (HI 94/25), (HI 94/30), (HI 95/2), (HI 95/22), (HI 96/17), (HI 96/20), (HI 96/21), (HI 96/22), (HI 96/28), (HI 98/7), (HI 98/9), (HI 98/9), (HI 98/9), (HI 98/11), (HI 98/19), (HI 98/31), (HI 99/8), (HI 99/11), (HI 100/17), (HI 100/17), (HI 100/25), (HI 104/24), (HI 105/14), (HI 105/16), (HI 105/17), (HI 106/25), (HI 109/4), (HI 109/6), (HI 109/20), (HI 112/22), (HI 113/3), (HI 113/18), (HI 113/21), (HI 114/22), (HI 115/2), (HI 115/2), (HI 115/6), (HI 115/10), (ÇÖ 9/3), (ÇÖ 9/24), (ÇÖ 9/32), (ÇÖ 10/9), (ÇÖ 11/9), (ÇÖ 12/21), (ÇÖ 12/27), (ÇÖ 13/31), (ÇÖ 15/4), (ÇÖ 15/6), (ÇÖ 17/16), (ÇÖ 17/29), (ÇÖ 18/3), (ÇÖ 18/26), (ÇÖ 19/6), (ÇÖ 19/9), (ÇÖ 19/11), (ÇÖ 19/14), (ÇÖ 19/16), (ÇÖ 19/22), (ÇÖ 19/23), (ÇÖ 19/25), (ÇÖ 19/34), (ÇÖ 20/1), (ÇÖ 22/6), (ÇÖ 22/20), (ÇÖ 22/21), (ÇÖ 22/26), (ÇÖ 22/30), (ÇÖ 22/32), (ÇÖ 22/33), (ÇÖ 22/34), (ÇÖ 23/3), (ÇÖ 23/4), (ÇÖ 23/6), (ÇÖ 23/10), (ÇÖ 23/29), (ÇÖ 24/1), (ÇÖ 24/6), (ÇÖ 24/11), (ÇÖ 24/21), (ÇÖ 25/18), (ÇÖ 26/21), (ÇÖ 26/25), (ÇÖ 39/6), (ÇÖ 39/9), (ÇÖ 39/14), (ÇÖ 40/29), (ÇÖ 41/3), (ÇÖ 41/8), (ÇÖ 44/25), (ÇÖ 46/9), (ÇÖ 46/11), (ÇÖ 49/4), (ÇÖ 49/5), (ÇÖ 49/8), (ÇÖ 49/10), (ÇÖ 52/2), (ÇÖ 53/28), (ÇÖ 54/4), (ÇÖ 54/18), (ÇÖ 55/17), (ÇÖ 56/3), (ÇÖ 56/13), (ÇÖ 57/18), (ÇÖ 58/6), (ÇÖ 58/14), (ÇÖ 59/4), (ÇÖ 59/16), (ÇÖ 59/16), (ÇÖ 59/28), (ÇÖ 60/18), (ÇÖ 62/16), (ÇÖ 63/1), (ÇÖ 63/3), (ÇÖ 63/6), (ÇÖ 63/12), (ÇÖ 63/25), (ÇÖ 64/5), (ÇÖ 64/9), (ÇÖ 64/18), (ÇÖ 64/21), (ÇÖ 64/27), (ÇÖ 65/7), (ÇÖ 65/9), (ÇÖ 66/16), (ÇÖ 66/29), (ÇÖ 66/29), (ÇÖ 67/1), (ÇÖ 68/9), (ÇÖ 68/16), (ÇÖ 68/19), (ÇÖ 68/20), (ÇÖ 68/27), (ÇÖ 69/5), (ÇÖ 69/7), (ÇÖ 69/16), (ÇÖ 69/27), (ÇÖ 70/7), (ÇÖ 70/18), (ÇÖ 70/26), (ÇÖ 71/1), (ÇÖ 71/15), (ÇÖ 72/12), (ÇÖ 72/16), (ÇÖ 72/26), (ÇÖ 73/10), (ÇÖ 73/13), (ÇÖ 73/16), (ÇÖ 73/19), (ÇÖ 73/24), (ÇÖ 73/26), (ÇÖ 73/29), (ÇÖ 74/1), (ÇÖ 74/5), (ÇÖ 74/10), (ÇÖ 74/14), (ÇÖ 74/21), (ÇÖ 74/25), (ÇÖ 74/27), (ÇÖ 74/29), (ÇÖ 75/2), (ÇÖ 75/22), (ÇÖ 75/29), (ÇÖ 75/31), (ÇÖ 76/2), (ÇÖ 76/4), (ÇÖ 77/8), (ÇÖ 77/21), (ÇÖ 77/22), (ÇÖ 77/24), (ÇÖ 78/10), (ÇÖ 78/13), (ÇÖ 78/14), (ÇÖ 78/15), (ÇÖ 78/19), (ÇÖ 79/29), (ÇÖ 79/31), (ÇÖ 80/2), (ÇÖ 80/10), (ÇÖ 80/14), (ÇÖ 80/21), (ÇÖ 80/28), (ÇÖ 81/12), (ÇÖ 81/16), (ÇÖ 81/21), (ÇÖ 81/24), (ÇÖ 82/2), (ÇÖ 82/16), (ÇÖ 82/19), (ÇÖ 82/28), (ÇÖ 84/3), (ÇÖ 85/19), (ÇÖ 87/1), (ÇÖ 87/7), (ÇÖ 88/30), (ÇÖ 88/32), (ÇÖ 89/20), (ÇÖ 92/9), (ÇÖ 93/5), (ÇÖ 94/14), (ÇSBÖ 10/8), (ÇSBÖ 10/23), (ÇSBÖ 12/21), (ÇSBÖ 13/1), (ÇSBÖ 13/9), (ÇSBÖ 13/21), (ÇSBÖ 13/31), (ÇSBÖ 14/6), (ÇSBÖ 14/10), (ÇSBÖ 14/16), (ÇSBÖ 14/19), (ÇSBÖ 14/20), (ÇSBÖ 14/22), (ÇSBÖ 14/24),

(ÇSBÖ 15/13), (ÇSBÖ 15/15), (ÇSBÖ 15/17), (ÇSBÖ 15/20), (ÇSBÖ 15/24), (ÇSBÖ 15/28), (ÇSBÖ 16/5), (ÇSBÖ 16/6), (ÇSBÖ 16/7), (ÇSBÖ 17/30), (ÇSBÖ 18/1), (ÇSBÖ 18/6), (ÇSBÖ 18/19), (ÇSBÖ 18/20), (ÇSBÖ 18/21), (ÇSBÖ 19/11), (ÇSBÖ 19/16), (ÇSBÖ 20/1), (ÇSBÖ 20/5), (ÇSBÖ 20/5), (ÇSBÖ 20/8), (ÇSBÖ 20/13), (ÇSBÖ 20/15), (ÇSBÖ 20/20), (ÇSBÖ 20/21), (ÇSBÖ 20/22), (ÇSBÖ 20/24), (ÇSBÖ 21/23), (ÇSBÖ 23/15), (ÇSBÖ 23/26), (ÇSBÖ 24/6), (ÇSBÖ 24/13), (ÇSBÖ 24/15), (ÇSBÖ 24/17), (ÇSBÖ 28/9), (ÇSBÖ 28/23), (ÇSBÖ 28/27), (ÇSBÖ 28/29), (ÇSBÖ 29/1), (ÇSBÖ 29/4), (ÇSBÖ 29/7), (ÇSBÖ 32/25), (ÇSBÖ 33/9), (ÇSBÖ 33/15), (ÇSBÖ 34/1), (ÇSBÖ 34/4), (ÇSBÖ 34/7), (ÇSBÖ 35/3), (ÇSBÖ 35/6), (ÇSBÖ 35/11), (ÇSBÖ 36/15), (ÇSBÖ 36/30), (ÇSBÖ 37/8), (ÇSBÖ 37/19), (ÇSBÖ 37/23), (ÇSBÖ 38/13), (ÇSBÖ 38/14), (ÇSBÖ 38/18), (ÇSBÖ 39/27), (ÇSBÖ 40/10), (ÇSBÖ 40/13), (ÇSBÖ 40/18), (ÇSBÖ 40/25), (ÇSBÖ 41/1), (ÇSBÖ 41/5), (ÇSBÖ 41/9), (ÇSBÖ 42/3), (ÇSBÖ 42/16), (ÇSBÖ 42/18), (ÇSBÖ 42/23), (ÇSBÖ 42/25), (ÇSBÖ 44/13), (ÇSBÖ 44/14), (ÇSBÖ 44/18), (ÇSBÖ 44/20), (ÇSBÖ 44/28), (ÇSBÖ 45/8), (ÇSBÖ 45/23), (ÇSBÖ 45/25), (ÇSBÖ 46/25), (ÇSBÖ 47/21), (ÇSBÖ 48/26), (ÇSBÖ 49/3), (ÇSBÖ 49/11), (ÇSBÖ 50/6), (ÇSBÖ 50/9), (ÇSBÖ 50/23), (ÇSBÖ 50/28), (ÇSBÖ 51/7), (ÇSBÖ 52/2), (ÇSBÖ 52/8), (ÇSBÖ 54/8), (ÇSBÖ 54/12), (ÇSBÖ 55/18), (ÇSBÖ 57/14), (ÇSBÖ 57/21), (ÇSBÖ 57/21), (ÇSBÖ 57/24), (ÇSBÖ 57/25), (ÇSBÖ 57/26), (ÇSBÖ 59/11), (ÇSBÖ 59/13), (ÇSBÖ 59/14), (ÇSBÖ 59/19), (ÇSBÖ 59/20), (ÇSBÖ 60/6), (ÇSBÖ 60/7), (ÇSBÖ 60/24), (ÇSBÖ 61/5), (ÇSBÖ 61/9), (ÇSBÖ 61/19), (ÇSBÖ 61/22), (ÇSBÖ 62/12), (ÇSBÖ 63/5), (ÇSBÖ 63/14), (ÇSBÖ 64/24), (ÇSBÖ 64/29), (ÇSBÖ 65/2), (ÇSBÖ 65/24), (ÇSBÖ 65/26), (ÇSBÖ 65/30), (ÇSBÖ 66/4), (ÇSBÖ 66/6), (ÇSBÖ 66/15), (ÇSBÖ 66/19), (ÇSBÖ 66/24), (ÇSBÖ 66/24), (ÇSBÖ 66/27), (ÇSBÖ 66/29), (ÇSBÖ 67/2), (ÇSBÖ 67/4), (ÇSBÖ 67/6), (ÇSBÖ 67/17), (ÇSBÖ 67/20), (ÇSBÖ 67/25), (ÇSBÖ 67/28), (ÇSBÖ 68/20), (ÇSBÖ 68/28), (ÇSBÖ 69/4), (ÇSBÖ 69/20), (ÇSBÖ 69/26), (ÇSBÖ 69/28), (ÇSBÖ 70/2), (ÇSBÖ 70/5), (ÇSBÖ 70/26), (ÇSBÖ 71/4), (ÇSBÖ 71/18), (ÇSBÖ 71/23), (ÇSBÖ 71/24), (ÇSBÖ 72/29), (ÇSBÖ 73/3), (ÇSBÖ 73/6), (ÇSBÖ 73/8), (ÇSBÖ 73/25), (ÇSBÖ 74/6), (ÇSBÖ 74/10), (ÇSBÖ 74/11), (ÇSBÖ 74/13), (ÇSBÖ 74/18), (ÇSBÖ 74/22), (ÇSBÖ 74/23), (ÇSBÖ 74/25), (ÇSBÖ 75/2), (ÇSBÖ 75/8), (ÇSBÖ 75/13), (ÇSBÖ 75/18), (ÇSBÖ 75/24), (ÇSBÖ 75/28), (ÇSBÖ 75/29), (ÇSBÖ 75/29), (ÇSBÖ 76/1), (ÇSBÖ 76/4), (ÇSBÖ 76/10), (ÇSBÖ 76/21), (ÇSBÖ 76/27),

(ÇSBÖ 76/27), (ÇSBÖ 76/28), (ÇSBÖ 77/22), (ÇSBÖ 77/25), (ÇSBÖ 78/8), (ÇSBÖ 78/10), (ÇSBÖ 78/11), (ÇSBÖ 84/24), (ÇSBÖ 85/18), (ÇSBÖ 85/20), (ÇSBÖ 85/21), (ÇSBÖ 85/24), (ÇSBÖ 85/26), (ÇSBÖ 86/4), (ÇSBÖ 86/11), (ÇSBÖ 86/17), (ÇSBÖ 86/18), (ÇSBÖ 86/22), (ÇSBÖ 86/25), (ÇSBÖ 86/28), (ÇSBÖ 87/2), (ÇSBÖ 87/9), (ÇSBÖ 87/12), (ÇSBÖ 87/18), (ÇSBÖ 87/19), (ÇSBÖ 87/20), (ÇSBÖ 89/16), (ÇSBÖ 89/18), (ÇSBÖ 89/24), (ÇSBÖ 89/28), (ÇSBÖ 90/1), (ÇSBÖ 90/4), (ÇSBÖ 90/6), (ÇSBÖ 90/9), (ÇSBÖ 90/10), (ÇSBÖ 91/19), (ÇSBÖ 92/7), (ÇSBÖ 93/2), (ÇSBÖ 93/2), (ÇSBÖ 93/5), (ÇSBÖ 93/11), (ÇSBÖ 93/12), (ÇSBÖ 93/20), (ÇSBÖ 93/27), (ÇSBÖ 93/31), (ÇSBÖ 94/1), (ÇSBÖ 94/6), (ÇSBÖ 94/8), (ÇSBÖ 94/9), (ÇSBÖ 94/10), (ÇSBÖ 94/13), (ÇSBÖ 94/15), (ÇSBÖ 94/17), (ÇSBÖ 94/18), (ÇSBÖ 94/21), (ÇSBÖ 94/22), (ÇSBÖ 94/25), (ÇSBÖ 94/28), (ÇSBÖ 94/30), (ÇSBÖ 94/32), (ÇSBÖ 95/1), (ÇSBÖ 95/3), (ÇSBÖ 95/13), (ÇSBÖ 95/15), (ÇSBÖ 95/17), (ÇSBÖ 95/21), (ÇSBÖ 95/22), (ÇSBÖ 96/5), (ÇSBÖ 96/8), (ÇSBÖ 96/13), (ÇSBÖ 96/16), (ÇSBÖ 96/18), (ÇSBÖ 96/24), (ÇSBÖ 96/26), (ÇSBÖ 97/1), (ÇSBÖ 97/2), (ÇSBÖ 97/11), (ÇSBÖ 97/26), (ÇSBÖ 97/29), (ÇSBÖ 98/1), (ÇSBÖ 98/8), (ÇSBÖ 98/11), (ÇSBÖ 98/12), (ÇSBÖ 98/18), (ÇSBÖ 98/21), (ÇSBÖ 98/27), (ÇSBÖ 98/27), (ÇSBÖ 99/1), (ÇSBÖ 99/9), (ÇSBÖ 99/29), (ÇSBÖ 100/5), (ÇSBÖ 100/13), (ÇSBÖ 100/15), (ÇSBÖ 100/17), (ÇSBÖ 100/19), (ÇSBÖ 100/27), (ÇSBÖ 101/3), (ÇSBÖ 101/4), (ÇSBÖ 101/21), (ÇSBÖ 101/25), (ÇSBÖ 101/29), (ÇSBÖ 102/1), (ÇSBÖ 102/9), (ÇSBÖ 102/12), (ÇSBÖ 104/1), (ÇSBÖ 104/6), (ÇSBÖ 104/8), (ÇSBÖ 104/20), (ÇSBÖ 104/22), (ÇSBÖ 104/26), (ÇSBÖ 107/5), (ÇSBÖ 107/18), (ÇSBÖ 107/23), (ÇSBÖ 107/27), (ÇSBÖ 109/12), (ÇSBÖ 109/16), (ÇSBÖ 110/1), (ÇSBÖ 110/1), (ÇSBÖ 110/15), (ÇSBÖ 110/19), (ÇSBÖ 110/21), (ÇSBÖ 110/21), (ÇSBÖ 110/26), (ÇSBÖ 111/5), (ÇSBÖ 111/6), (ÇSBÖ 112/11), (ÇSBÖ 112/12), (ÇSBÖ 112/19), (ÇSBÖ 113/10), (ÇSBÖ 113/23), (ÇSBÖ 114/3), (ÇSBÖ 114/11), (ÇSBÖ 114/14), (ÇSBÖ 114/20), (ÇSBÖ 114/24), (ÇSBÖ 119/4), (ÇSBÖ 119/31), (ÇSBÖ 120/11), (ÇSBÖ 120/13), (ÇSBÖ 123/6), (ÇSBÖ 123/26), (ÇSBÖ 124/7), (ÇSBÖ 125/4), (ÇSBÖ 125/7), (ÇSBÖ 125/11), (ÇSBÖ 128/27), (ÇSBÖ 129/9), (ÇSBÖ 130/14), (ÇSBÖ 130/23), (ÇSBÖ 130/25), (ÇSBÖ 131/3), (ÇSBÖ 131/6), (ÇSBÖ 131/7), (ÇSBÖ 131/8), (ÇSBÖ 131/26), (ÇSBÖ 132/4), (ÇSBÖ 132/11), (ÇSBÖ 132/15), (ÇSBÖ 132/20), (ÇSBÖ 134/1), (ÇSBÖ 134/4), (ÇSBÖ 134/6), (ÇSBÖ 134/25), (ÇSBÖ 135/5), (ÇSBÖ 135/23), (ÇSBÖ 135/25), (ÇSBÖ 135/26), (ÇSBÖ 135/29),

(ÇSBÖ 136/3), (ÇSBÖ 136/5), (ÇSBÖ 136/6), (ÇSBÖ 136/7), (ÇSBÖ 136/8),
(ÇSBÖ 136/12), (ÇSBÖ 136/13), (ÇSBÖ 136/15), (ÇSBÖ 137/1), (ÇSBÖ
137/24), (ÇSBÖ 138/5), (ÇSBÖ 138/10), (ÇSBÖ 138/13), (ÇSBÖ 138/14),
(ÇSBÖ 139/13), (ÇSBÖ 140/4), (ÇSBÖ 140/7), (ÇSBÖ 140/18), (ÇSBÖ 141/8),
(ÇSBÖ 141/9), (ÇA 10/18), (ÇA 12/21), (ÇA 12/24), (ÇA 13/16), (ÇA 13/24),
(ÇA 14/7), (ÇA 14/9), (ÇA 14/12), (ÇA 14/12), (ÇA 14/13), (ÇA 14/17), (ÇA
14/23), (ÇA 14/27), (ÇA 14/28), (ÇA 15/6), (ÇA 15/7), (ÇA 15/24), (ÇA 16/4),
(ÇA 16/9), (ÇA 16/14), (ÇA 16/16), (ÇA 16/23), (ÇA 17/5), (ÇA 17/11), (ÇA
18/17), (ÇA 18/20), (ÇA 19/23), (ÇA 19/25), (ÇA 20/1), (ÇA 20/2), (ÇA 20/5),
(ÇA 20/13), (ÇA 20/14), (ÇA 20/16), (ÇA 20/21), (ÇA 20/27), (ÇA 21/4), (ÇA
21/10), (ÇA 21/13), (ÇA 21/14), (ÇA 21/15), (ÇA 21/21), (ÇA 21/21), (ÇA
21/23), (ÇA 21/24), (ÇA 21/27), (ÇA 22/4), (ÇA 22/6), (ÇA 22/9), (ÇA 22/16),
(ÇA 22/17), (ÇA 22/20), (ÇA 22/28), (ÇA 23/3), (ÇA 23/9), (ÇA 24/1), (ÇA
24/3), (ÇA 24/5), (ÇA 24/8), (ÇA 24/9), (ÇA 24/11), (ÇA 24/13), (ÇA 24/15),
(ÇA 24/19), (ÇA 24/24), (ÇA 25/4), (ÇA 25/16), (ÇA 27/20), (ÇA 27/24), (ÇA
27/25), (ÇA 27/27), (ÇA 28/4), (ÇA 28/14), (ÇA 28/29), (ÇA 28/30), (ÇA 29/1),
(ÇA 29/5), (ÇA 29/11), (ÇA 29/25), (ÇA 31/16), (ÇA 31/17), (ÇA 32/9), (ÇA
32/14), (ÇA 32/17), (ÇA 32/20), (ÇA 32/27), (ÇA 33/13), (ÇA 33/15), (ÇA
33/27), (ÇA 34/3), (ÇA 34/10), (ÇA 34/16), (ÇA 34/17), (ÇA 34/19), (ÇA 34/22),
(ÇA 34/25), (ÇA 34/27), (ÇA 35/2), (ÇA 35/5), (ÇA 35/7), (ÇA 35/7), (ÇA 35/9),
(ÇA 35/9), (ÇA 35/14), (ÇA 35/17), (ÇA 35/19), (ÇA 35/27), (ÇA 35/29), (ÇA
36/24), (ÇA 37/4), (ÇA 42/23), (ÇA 42/26), (ÇA 42/28), (ÇA 43/1), (ÇA 43/4),
(ÇA 43/6), (ÇA 43/7), (ÇA 43/8), (ÇA 43/16), (ÇA 43/21), (ÇA 43/22), (ÇA
43/26), (ÇA 44/7), (ÇA 44/17), (ÇA 44/18), (ÇA 44/18), (ÇA 44/18), (ÇA 44/26),
(ÇA 44/28), (ÇA 45/1), (ÇA 45/2), (ÇA 45/4), (ÇA 45/6), (ÇA 45/7), (ÇA 45/10),
(ÇA 45/14), (ÇA 45/17), (ÇA 45/19), (ÇA 45/23), (ÇA 45/26), (ÇA 45/27), (ÇA
46/3), (ÇA 46/6), (ÇA 46/8), (ÇA 46/10), (ÇA 46/13), (ÇA 47/20), (ÇA 48/4),
(ÇA 48/6), (ÇA 48/8), (ÇA 48/12), (ÇA 48/12), (ÇA 48/14), (ÇA 48/15), (ÇA
48/19), (ÇA 48/21), (ÇA 48/22), (ÇA 48/24), (ÇA 48/30), (ÇA 49/1), (ÇA 49/8),
(ÇA 50/24), (ÇA 51/2), (ÇA 51/4), (ÇA 51/5), (ÇA 51/10), (ÇA 51/12), (ÇA
51/13), (ÇA 51/14), (ÇA 51/16), (ÇA 51/18), (ÇA 51/23), (ÇA 52/1), (ÇA 52/3),
(ÇA 52/5), (ÇA 52/5), (ÇA 52/5), (ÇA 52/8), (ÇA 52/13), (ÇA 52/15), (ÇA
52/15), (ÇA 52/16), (ÇA 52/20), (ÇA 53/31), (ÇA 54/5), (ÇA 54/9), (ÇA 54/20),
(ÇA 54/26), (ÇA 55/1), (ÇA 55/9), (ÇA 56/20), (ÇA 57/14), (ÇA 57/16), (ÇA

57/25), (ÇA 57/29), (ÇA 58/15), (ÇA 58/16), (ÇA 58/18), (ÇA 59/2), (ÇA 59/4), (ÇA 59/5), (ÇA 59/6), (ÇA 59/13), (ÇA 59/14), (ÇA 59/18), (ÇA 59/19), (ÇA 59/22), (ÇA 59/24), (ÇA 59/27), (ÇA 60/2), (ÇA 60/4), (ÇA 60/5), (ÇA 60/8), (ÇA 60/9), (ÇA 60/10), (ÇA 60/15), (ÇA 60/19), (ÇA 60/24), (ÇA 60/27), (ÇA 61/1), (ÇA 61/3), (ÇA 61/4), (ÇA 61/9), (ÇA 61/12), (ÇA 61/13), (ÇA 61/14), (ÇA 61/15), (ÇA 61/17), (ÇA 61/18), (ÇA 61/20), (ÇA 61/23), (ÇA 61/25), (ÇA 61/27), (ÇA 62/5), (ÇA 62/8), (ÇA 62/9), (ÇA 62/11), (ÇA 62/12), (ÇA 62/13), (ÇA 62/14), (ÇA 62/15), (ÇA 62/17), (ÇA 62/19), (ÇA 62/21), (ÇA 62/23), (ÇA 62/24), (ÇA 63/4), (ÇA 63/6), (ÇA 63/10), (ÇA 63/12), (ÇA 63/13), (ÇA 63/17), (ÇA 63/22), (ÇA 64/1), (ÇA 64/6), (ÇA 64/11), (ÇA 64/22), (ÇA 64/25), (ÇA 65/10), (ÇA 65/20), (ÇA 65/21), (ÇA 65/25), (ÇA 66/2), (ÇA 66/10), (ÇA 66/11), (ÇA 66/12), (ÇA 67/2), (ÇA 67/3), (ÇA 67/16), (ÇA 67/22), (ÇA 67/25), (ÇA 67/26), (ÇA 68/6), (ÇA 68/7), (ÇA 68/12), (ÇA 68/16), (ÇA 68/18), (ÇA 68/20), (ÇA 69/14), (ÇA 69/15), (ÇA 69/18), (ÇA 69/28), (ÇA 70/1), (ÇA 70/16), (ÇA 70/19), (ÇA 70/21), (ÇA 76/13), (ÇA 77/5), (ÇA 77/7), (ÇA 77/17), (ÇA 77/20), (ÇA 77/23), (ÇA 77/30), (ÇA 78/12), (ÇA 78/18), (ÇA 79/22), (ÇA 79/31), (ÇA 80/21), (ÇA 80/27), (ÇA 80/27), (ÇA 80/28), (ÇA 80/28), (ÇA 81/11), (ÇA 81/19), (ÇA 81/30), (ÇA 82/6), (ÇA 82/16), (ÇA 82/23), (ÇA 82/27), (ÇA 83/19), (ÇA 83/24), (ÇA 83/29), (ÇA 84/14), (ÇA 85/1), (ÇA 85/5), (ÇA 85/10), (ÇA 85/18), (ÇA 85/28), (ÇA 86/10), (ÇA 86/10), (ÇA 86/13), (ÇA 86/14), (ÇA 86/16), (ÇA 86/17), (ÇA 86/28), (ÇA 88/24), (ÇA 88/25), (ÇA 89/25), (ÇA 90/10), (ÇA 91/15), (ÇA 91/19), (ÇA 93/10), (ÇA 93/14), (ÇA 93/21), (ÇA 95/3), (ÇA 95/8), (ÇA 96/6), (ÇA 99/13), (ÇA 100/4), (ÇA 100/16), (ÇA 101/1), (ÇA 101/2), (ÇA 101/14), (ÇA 102/10), (ÇA 102/12), (ÇA 102/19), (ÇA 102/20), (ÇA 102/26), (ÇA 102/30), (ÇA 103/1), (ÇA 103/8), (ÇA 103/9), (ÇA 103/10), (ÇA 103/10), (ÇA 103/11), (ÇA 103/12), (ÇA 103/13), (ÇA 103/17), (ÇA 103/27), (ÇA 103/29), (ÇA 105/21), (ÇA 105/22), (ÇA 105/23), (ÇA 105/27), (ÇA 106/18), (ÇA 106/18), (ÇA 106/19), (ÇA 106/21), (ÇA 106/23), (ÇA 106/24), (ÇA 106/25), (ÇA 106/25), (ÇA 106/26), (ÇA 106/27), (ÇA 106/30), (ÇA 106/30), (ÇA 106/31), (ÇA 107/7), (ÇA 107/11), (ÇA 107/12), (ÇA 107/14), (ÇA 108/8), (ÇA 108/9), (ÇA 108/11), (ÇA 108/11), (ÇA 108/12), (ÇA 108/12), (ÇA 108/13), (ÇA 108/18), (ÇA 108/24), (ÇA 109/9), (ÇA 109/15), (ÇA 109/25), (ÇA 110/2), (ÇA 112/10), (ÇA 113/3), (ÇA 113/5), (ÇA 113/24), (ÇA 113/25), (ÇA 115/1), (ÇA 115/19), (ÇA 116/2), (ÇA 116/21), (ÇA 117/12), (ÇA 117/12), (ÇA

119/6), (ÇA 119/7), (ÇA 120/11), (ÇA 126/9), (ÇA 126/13), (ÇA 126/13), (ÇA 126/15), (ÇA 126/19), (ÇA 126/20), (ÇA 126/23), (ÇA 126/23), (ÇA 126/25), (ÇA 126/26), (ÇA 126/30), (ÇA 127/1), (ÇA 127/1), (ÇA 127/2), (ÇA 127/3), (ÇA 127/4), (ÇA 127/5), (ÇA 127/6), (ÇA 127/8), (ÇA 127/9), (ÇA 127/14), (ÇA 127/17), (ÇA 127/17), (ÇA 127/19), (ÇA 127/21), (ÇA 127/22), (ÇA 127/23), (ÇA 127/25), (ÇA 127/27), (ÇA 128/3), (ÇA 128/4), (ÇA 128/5), (ÇA 128/14), (ÇA 128/15), (ÇA 128/16), (ÇA 128/17), (ÇA 128/18), (ÇA 128/19), (ÇA 128/20), (ÇA 128/24), (ÇA 128/26), (ÇA 128/27), (ÇA 128/29), (ÇA 128/29), (ÇA 129/1), (ÇA 129/4), (ÇA 129/5), (ÇA 129/6), (ÇA 129/9), (ÇA 129/10), (ÇA 129/13), (ÇA 129/14), (ÇA 129/17), (ÇA 129/18), (ÇA 129/20), (ÇA 129/23), (ÇA 129/28), (ÇA 129/29), (ÇA 130/1), (ÇA 130/4), (ÇA 130/5), (ÇA 130/10), (ÇA 130/11), (ÇA 130/12), (ÇA 130/12), (ÇA 130/13), (ÇA 130/14), (ÇA 130/14), (ÇA 130/15), (ÇA 130/16), (ÇA 130/18), (ÇA 130/21), (ÇA 130/21), (ÇA 130/22), (ÇA 130/23), (ÇA 130/23), (ÇA 130/24), (ÇA 130/25), (ÇA 130/26), (ÇA 130/27), (ÇA 130/27), (ÇA 130/28), (ÇA 130/29), (ÇA 130/29), (ÇA 130/30), (ÇA 130/30), (ÇA 130/31), (ÇA 130/31), (ÇA 131/1), (ÇA 131/2), (ÇA 131/2), (ÇA 131/3), (ÇA 131/3), (ÇA 131/3), (ÇA 131/4), (ÇA 131/4), (ÇA 131/5), (ÇA 131/6), (ÇA 131/6), (ÇA 131/7), (ÇA 131/7), (ÇA 131/8), (ÇA 131/9), (ÇA 131/9), (ÇA 131/10), (ÇA 131/10), (ÇA 131/11), (ÇA 131/13), (ÇA 131/18), (ÇA 131/18), (ÇA 131/19), (ÇA 131/20), (ÇA 131/20), (ÇA 131/21), (ÇA 131/21), (ÇA 131/22), (ÇA 131/22), (ÇA 131/32), (ÇA 132/2), (ÇA 132/3), (ÇA 132/4), (ÇA 132/4), (ÇA 132/5), (ÇA 132/6), (ÇA 132/7), (ÇA 132/7), (ÇA 132/8), (ÇA 132/8), (ÇA 132/20), (ÇA 132/21), (ÇA 132/21), (ÇA 132/22), (ÇA 132/23), (ÇA 132/24), (ÇA 132/25), (ÇA 132/26), (ÇA 133/11), (ÇA 133/12), (ÇA 133/13), (ÇA 133/13), (ÇA 133/13), (ÇA 133/14), (ÇA 133/14), (ÇA 133/15), (ÇA 133/15), (ÇA 133/15), (ÇA 133/16), (ÇA 133/17), (ÇA 133/21), (ÇA 133/24), (ÇA 133/24), (ÇA 133/25), (ÇA 133/26), (ÇA 133/27), (ÇA 133/28), (ÇA 133/29), (ÇA 133/30), (ÇA 133/31), (ÇA 134/6), (ÇA 134/6), (ÇA 134/7), (ÇA 134/8), (ÇA 134/8), (ÇA 134/9), (ÇA 134/11), (ÇA 134/12), (ÇA 134/14), (ÇA 134/16), (ÇA 134/19), (ÇA 134/22), (ÇA 134/23), (ÇA 134/23), (ÇA 134/23), (ÇA 134/24), (ÇA 134/28), (ÇA 135/3), (ÇA 135/3), (ÇA 135/4), (ÇA 135/5), (ÇA 135/6), (ÇA 135/8), (ÇA 135/9), (ÇA 135/12), (ÇA 135/13), (ÇA 135/15), (ÇA 135/20), (ÇA 135/21), (ÇA 135/24), (ÇA 135/25), (ÇA 135/26), (ÇA 136/1), (ÇA 136/4), (ÇA 136/5), (ÇA 136/8), (ÇA 136/9), (ÇA

136/11), (ÇA 136/12), (ÇA 136/13), (ÇA 136/26), (ÇA 137/22), (ÇA 137/22),
(ÇA 138/4), (ÇA 138/7), (ÇA 138/8), (ÇA 138/14), (ÇA 138/24), (ÇA 139/8),
(ÇA 139/21), (ÇA 139/23), (ÇA 143/1), (ÇA 143/2), (ÇA 143/13), (ÇA 143/16),
(ÇA 143/22), (ÇA 143/29), (ÇA 144/1), (ÇA 144/3), (ÇA 144/5), (ÇA 144/18),
(ÇA 144/19), (ÇA 144/22), (ÇA 144/22), (ÇA 144/24), (ÇA 144/27), (ÇA 145/5),
(ÇA 145/9), (ÇA 145/10), (ÇA 145/11), (ÇA 145/12), (ÇA 145/12), (ÇA 145/13),
(ÇA 145/14), (ÇA 145/14), (ÇA 145/15), (ÇA 145/16), (ÇA 145/27), (ÇA 146/3),
(ÇA 146/10), (ÇA 146/17), (ÇA 146/18), (ÇA 146/25), (ÇA 146/26), (ÇA 147/4),
(ÇA 147/10), (ÇA 147/15), (ÇA 147/16), (ÇA 147/20), (ÇA 147/22), (ÇA
147/23), (ÇA 147/25), (ÇA 147/27), (ÇA 147/28), (ÇA 148/6), (ÇA 148/12), (ÇA
148/19), (ÇA 148/21), (ÇA 148/23), (ÇA 148/27), (ÇA 148/29), (ÇA 149/4), (ÇA
149/8), (ÇA 149/11), (ÇA 149/12), (ÇA 149/18), (ÇA 149/24), (ÇA 152/4), (ÇA
152/5), (ÇA 152/14), (ÇA 152/16), (ÇA 152/17), (ÇA 152/19), (ÇA 152/20), (ÇA
152/24), (ÇA 152/28), (ÇA 153/1), (ÇA 153/4), (ÇA 153/5), (ÇA 153/15), (ÇA
153/17), (ÇA 153/28), (ÇA 155/29), (ÇA 156/16), (ÇA 156/17), (ÇA 157/18),
(DAK 10/12), (DAK 16/16), (DAK 16/23), (DAK 17/19), (DAK 17/20), (DAK
23/29), (DAK 24/3), (DAK 24/4), (DAK 29/23), (DAK 29/25), (DAK 30/2),
(DAK 30/9), (DAK 30/9), (DAK 30/15), (DAK 31/27), (DAK 32/17), (DAK
32/21), (DAK 33/6), (DAK 33/7), (DAK 33/8), (DAK 33/11), (DAK 33/16),
(DAK 33/24), (DAK 33/27), (DAK 41/29), (DAK 42/23), (DAK 45/20), (DAK
47/4), (DAK 48/7), (DAK 48/11), (DAK 48/17), (DAK 51/27), (DAK 52/1),
(DAK 52/17), (DAK 54/26), (DAK 55/12), (DAK 55/15), (DAK 55/20), (DAK
55/20), (DAK 57/12), (DAK 57/19), (DAK 57/24), (DAK 57/25), (DAK 64/9),
(DAK 65/10), (DAK 66/3), (DAK 66/25), (DAK 68/5), (DAK 68/22), (DAK
68/24), (DAK 68/25), (DAK 68/28), (DAK 68/29), (DAK 69/4), (DAK 69/19),
(DAK 69/32), (DAK 70/3), (DAK 71/5), (DAK 71/8), (DAK 71/9), (DAK 72/1),
(DAK 72/17), (DAK 79/12), (DAK 82/24), (DAK 82/29), (DAK 89/16), (DAK
92/6), (DAK 92/33), (DAK 93/1), (DAK 93/13), (DAK 94/2), (DAK 94/4), (DAK
94/5), (DAK 94/12), (DAK 94/21), (DAK 95/21), (K 9/29), (K 11/18), (K 21/16),
(K 22/3), (K 22/20), (K 22/24), (K 22/28), (K 23/26), (K 24/9), (K 24/17), (K
24/24), (K 24/31), (K 24/31), (K 24/32), (K 26/7), (K 26/9), (K 26/11), (K 26/18),
(K 26/21), (K 26/22), (K 26/26), (K 26/30), (K 26/31), (K 27/1), (K 27/18), (K
27/21), (K 27/23), (K 27/27), (K 28/23), (K 30/26), (K 31/11), (K 31/22), (K
31/24), (K 31/25), (K 31/30), (K 32/6), (K 32/31), (K 39/23), (K 40/21), (K

48/17), (K 48/19), (K 48/27), (K 49/1), (K 61/18), (K 62/26), (K 65/21), (K 65/25), (K 70/22), (K 70/32), (K 76/16), (K 76/22), (K 78/18), (K 78/24), (K 79/10), (K 80/9), (K 80/17), (K 81/6), (K 84/22), (K 85/19), (K 86/28), (K 86/31), (K 87/6), (K 87/27), (K 90/8), (K 91/14), (K 92/13), (K 96/14), (K 100/9), (K 101/15), (K 104/1), (K 104/3), (K 105/2), (K 108/31), (K 109/2), (K 109/27), (K 110/11), (K 110/13), (K 110/14), (K 111/5), (K 111/6), (K 111/13), (K 111/24), (H 10/29), (H 11/1), (H 16/11), (H 17/2), (H 21/10), (H 21/14), (H 25/7), (H 25/12), (H 25/15), (H 26/19), (H 26/28), (H 27/29), (H 27/30), (H 28/5), (H 28/30), (H 28/30), (H 29/3), (H 29/6), (H 29/6), (H 29/7), (H 31/1), (H 31/5), (H 31/10), (H 31/24), (H 32/26), (H 33/11), (H 33/12), (H 34/27), (H 35/2), (H 35/6), (H 35/22), (H 35/23), (H 36/1), (H 37/7), (H 38/31), (H 39/25), (H 39/32), (H 40/28), (H 41/1), (H 41/2), (H 41/4), (H 41/15), (H 41/29), (H 43/7), (H 43/10), (H 43/30), (H 44/4), (H 44/13), (H 44/17), (H 44/27), (H 47/6), (H 48/8), (H 48/18), (H 51/20), (H 51/21), (H 52/18), (H 53/13), (H 54/25), (H 56/3), (H 56/11), (H 57/22), (H 57/23), (H 57/25), (H 57/26), (H 57/27), (H 57/29), (H 57/31), (H 57/31), (H 57/32), (H 58/22), (H 59/1), (H 59/4), (H 59/7), (H 59/13), (H 59/15), (H 60/8), (H 60/9), (H 60/10), (H 60/18), (H 60/20), (H 61/9), (H 62/17), (H 64/22), (H 66/8), (H 68/5), (H 68/5), (H 68/7), (H 68/9), (H 68/9), (H 68/10), (H 69/10), (H 70/17), (H 73/1), (H 73/1), (H 73/3), (H 73/8), (H 73/10), (H 73/14), (H 73/16), (H 73/21), (H 73/24), (H 73/26), (H 74/5), (H 74/6), (H 74/7), (H 74/14), (H 75/7), (H 75/8), (H 76/8), (H 79/17), (H 79/21), (H 81/25), (H 81/28), (H 83/11), (H 83/16), (H 84/7), (H 85/1), (H 85/2), (H 85/23), (H 85/26), (H 85/29), (H 85/31), (H 86/3), (H 86/5), (H 86/6), (H 86/8), (H 86/9), (H 86/10), (H 86/15), (H 86/22), (H 86/24), (H 86/25), (H 87/3), (H 87/6), (H 87/8), (H 87/21), (H 88/16), (H 88/29), (H 88/30), (H 88/33), (H 89/1), (H 89/2), (H 89/6), (H 89/29), (H 89/30), (H 90/2), (H 90/4), (H 90/15), (H 90/17), (H 90/23), (H 90/30), (H 91/10), (H 91/11), (H 92/4), (H 92/8), (H 92/14), (H 95/29), (H 95/30), (H 96/7), (H 96/10), (H 96/11), (H 96/17), (H 96/18), (H 96/19), (H 96/21), (H 96/22), (H 96/24), (H 96/26), (H 97/2), (H 97/3), (H 97/5), (H 97/23), (H 97/33), (H 97/33), (H 98/2), (H 99/4), (H 99/5), (H 99/27), (H 101/22), (H 103/3), (H 103/4), (H 104/6), (H 104/10), (H 105/1), (H 105/1), (H 105/26), (H 107/18), (H 110/1), (H 110/2), (H 110/7), (H 111/4), (H 111/5), (H 111/12), (H 111/13), (H 112/15), (H 112/17), (H 112/19), (H 112/25), (H 112/25), (H 112/25), (H 112/29), (H 113/24), (H 115/9), (H 115/27), (H 116/13), (H 116/19), (H

116/20), (H 117/6), (H 119/15), (H 120/4), (H 120/9), (H 120/14), (H 121/7), (H 124/14), (H 124/25), (H 125/15), (H 126/9), (H 127/15), (H 127/19), (H 128/27), (H 130/7), (H 130/16), (H 130/18), (H 130/30), (H 131/1), (H 131/9), (H 131/23), (H 132/5), (H 133/8), (H 133/19), (H 133/21), (H 134/10), (H 134/11), (H 134/12), (H 134/13), (H 134/13), (H 134/14), (H 134/15), (H 134/17), (H 134/27), (H 135/1), (H 135/2), (H 135/11), (H 135/18), (H 135/23), (H 135/24), (H 135/27), (H 135/29), (H 136/8), (H 136/10), (H 136/12), (H 136/16), (H 136/23), (H 138/17), (H 139/4), (H 139/4), (H 140/16), (H 140/16), (H 140/17), (H 140/18), (H 140/19), (H 140/20), (H 140/20), (H 141/7), (H 141/18), (H 142/28), (H 144/11), (H 144/18), (H 145/18), (H 146/24), (H 147/11), (H 147/22), (H 148/14), (H 148/17), (H 148/29), (H 148/30), (H 149/20), (H 149/24), (H 150/21), (H 150/31), (H 151/5), (H 151/10), (H 152/8), (H 152/8), (H 152/12), (H 152/15), (AYÇ 11/16), (AYÇ 11/21), (AYÇ 11/23), (AYÇ 12/24), (AYÇ 17/3), (AYÇ 17/19), (AYÇ 17/20), (AYÇ 25/9), (AYÇ 27/13), (AYÇ 28/18), (AYÇ 28/22), (AYÇ 28/32), (AYÇ 28/33), (AYÇ 29/13), (AYÇ 29/27), (AYÇ 30/18), (AYÇ 32/19), (AYÇ 34/3), (AYÇ 34/10), (AYÇ 34/24), (AYÇ 34/26), (AYÇ 34/30), (AYÇ 35/5), (AYÇ 35/10), (AYÇ 35/11), (AYÇ 35/27), (AYÇ 35/30), (AYÇ 36/8), (AYÇ 36/11), (AYÇ 36/28), (AYÇ 37/7), (AYÇ 37/10), (AYÇ 37/25), (AYÇ 37/29), (AYÇ 38/3), (AYÇ 38/5), (AYÇ 38/7), (AYÇ 39/17), (AYÇ 39/19), (AYÇ 40/19), (AYÇ 40/26), (AYÇ 41/3), (AYÇ 41/4), (AYÇ 41/4), (AYÇ 41/10), (AYÇ 41/28), (AYÇ 41/30), (AYÇ 42/1), (AYÇ 42/3), (AYÇ 42/5), (AYÇ 42/14), (AYÇ 45/13), (AYÇ 47/2), (AYÇ 47/3), (AYÇ 48/4), (AYÇ 48/15), (AYÇ 49/4), (AYÇ 49/6), (AYÇ 49/8), (AYÇ 49/31), (AYÇ 50/3), (AYÇ 50/6), (AYÇ 50/7), (AYÇ 50/8), (AYÇ 50/8), (AYÇ 50/12), (AYÇ 51/7), (AYÇ 51/21), (AYÇ 54/8), (AYÇ 54/9), (AYÇ 54/15), (AYÇ 54/17), (AYÇ 54/19), (AYÇ 54/23), (AYÇ 54/24), (AYÇ 55/30), (AYÇ 56/18), (AYÇ 57/30), (AYÇ 61/20), (AYÇ 61/31), (AYÇ 67/22), (AYÇ 68/17), (AYÇ 69/10), (AYÇ 69/12), (AYÇ 69/13), (AYÇ 69/15), (AYÇ 69/17), (AYÇ 69/23), (AYÇ 74/13), (AYÇ 75/22), (AYÇ 75/26), (AYÇ 77/19), (AYÇ 77/23), (AYÇ 79/22), (AYÇ 80/3), (AYÇ 80/7), (AYÇ 85/31), (AYÇ 86/9), (AYÇ 86/12), (AYÇ 86/13), (AYÇ 86/27), (T 9/19), (T 9/21), (T 9/22), (T 9/23), (T 9/25), (T 10/1), (T 10/25), (T 10/26), (T 11/1), (T 11/7), (T 14/30), (T 17/9), (T 22/5), (T 22/6), (T 23/30), (T 28/10), (T 29/17), (T 31/20), (T 32/6), (T 32/23), (T 33/15), (T 33/21), (T 33/31), (T 34/7), (T 34/11), (T 34/12), (T 35/10), (T 39/23), (T 40/19), (T 41/7), (T

41/12), (T 42/13), (T 42/19), (T 43/5), (T 51/6), (T 53/8), (T 54/20), (T 54/26), (T 56/3), (T 59/28), (T 60/10), (T 60/11), (T 60/14), (T 62/9), (T 62/12), (T 62/13), (T 66/6), (T 66/13), (T 67/22), (T 67/23), (T 67/24), (T 67/25), (T 67/26), (T 68/21), (T 68/25), (T 68/25), (T 72/12), (T 74/6), (T 74/9), (T 74/19), (T 74/22), (T 74/23), (T 76/5), (T 76/6), (T 76/7), (T 76/8), (T 76/9), (T 76/10), (T 77/1), (T 77/3), (T 77/7), (T 77/10), (T 77/11), (T 79/8), (T 79/9), (T 79/10), (T 81/15), (T 81/26), (T 81/31), (T 82/1), (T 82/1), (T 82/7), (T 82/9), (T 82/10), (T 82/12), (T 82/17), (T 82/30), (T 83/9), (T 83/15), (T 83/19), (T 83/27), (T 84/21), (T 87/22), (T 88/24), (T 88/26), (T 90/4), (T 90/25), (T 91/3), (T 91/20), (T 95/6), (T 95/16), (T 95/22), (T 96/8), (T 98/32), (T 99/2), (T 99/2), (T 99/3), (T 99/5), (T 99/6), (T 99/7), (T 99/9), (T 99/10), (T 99/11), (T 99/13), (T 99/14), (T 99/16), (T 99/17), (T 99/18), (T 100/2), (T 100/6), (T 100/11), (T 100/11), (T 100/16), (T 100/19), (T 101/8), (T 101/13), (T 101/17), (T 101/20), (T 101/21), (T 101/23), (T 101/32), (T 102/4), (T 102/6), (T 102/12), (T 102/23), (T 106/29), (T 108/7), (T 108/9), (T 112/24), (T 113/26), (T 113/30), (T 114/8), (T 114/9), (T 115/1), (T 115/5), (T 115/16), (T 115/22), (T 118/17), (T 120/12), (T 121/13), (T 121/21), (T 122/1), (T 122/24), (T 122/29), (T 123/19), (T 126/12), (T 126/16), (T 127/6), (T 128/1), (T 128/4), (T 128/7), (T 128/27), (İÖ 10/3), (İÖ 10/15), (İÖ 11/7), (İÖ 11/20), (İÖ 15/15), (İÖ 15/15), (İÖ 15/22), (İÖ 25/2), (İÖ 25/3), (İÖ 25/6), (İÖ 25/10), (İÖ 27/13), (İÖ 28/16), (İÖ 28/17), (İÖ 28/18), (İÖ 28/19), (İÖ 28/29), (İÖ 29/14), (İÖ 29/15), (İÖ 29/23), (İÖ 29/27), (İÖ 39/11), (İÖ 39/15), (İÖ 39/24), (İÖ 39/26), (İÖ 39/28), (İÖ 40/1), (İÖ 40/5), (İÖ 40/8), (İÖ 40/12), (İÖ 40/20), (İÖ 42/9), (İÖ 42/32), (İÖ 44/2), (İÖ 49/13), (İÖ 58/26), (İÖ 58/27), (İÖ 58/28), (İÖ 59/2), (İÖ 59/6), (İÖ 63/5), (İÖ 66/12), (İÖ 72/29), (İÖ 73/9), (İÖ 73/11), (İÖ 73/13), (İÖ 77/24), (İÖ 83/29), (İÖ 90/5), (İÖ 91/2), (İÖ 97/7), (İÖ 98/4), (İÖ 98/12), (İÖ 99/2), (İÖ 100/26), (İÖ 100/28), (İÖ 101/26), (İÖ 101/27), (İÖ 101/28), (İÖ 104/22), (İÖ 109/11), (İÖ 117/3), (İÖ 122/3), (İÖ 122/11), (İÖ 122/29), (İÖ 123/20), (İÖ 123/26), (İÖ 137/15), (İÖ 147/4), (İÖ 160/19), (İÖ 164/7), (İÖ 166/31), (İÖ 174/18), (İÖ 175/13), (İÖ 175/16), (İÖ 175/17), (İÖ 175/23), (İÖ 177/1), (İÖ 183/9), (İÖ 185/7), (İÖ 186/15), (İÖ 187/25), (İÖ 193/28), (İÖ 199/19), (İÖ 207/13), (İÖ 212/14), (İÖ 212/30), (İÖ 214/2), (İÖ 214/3), (İÖ 214/4), (İÖ 214/24), (İÖ 215/6), (İÖ 215/8), (İÖ 215/25), (İÖ 217/18), (İÖ 217/18), (İÖ 217/26), (İÖ 224/1), (İÖ 226/12), (İÖ 226/13), (İÖ 226/21), (İÖ 226/29), (İÖ 227/4), (İÖ 227/6), (İÖ 227/18), (İÖ 227/19), (İÖ 227/28), (İÖ

231/7), (İÖ 231/9), (İÖ 235/1), (İÖ 236/11), (İÖ 239/3), (U 10/18), (U 11/5), (U 11/6), (U 11/26), (U 12/1), (U 29/7), (U 30/15), (U 30/16), (U 30/18), (U 31/27), (U 33/19), (U 36/30), (U 47/2), (U 49/20), (U 49/25), (U 50/7), (U 50/9), (U 50/11), (U 50/13), (U 50/29), (U 52/20), (U 54/9), (U 54/15), (U 55/6), (U 55/22), (U 56/22), (U 56/25), (U 58/23), (U 59/1), (U 62/1), (U 66/16), (U 67/26), (U 69/9), (U 71/17), (U 74/20), (U 74/29), (U 78/19), (U 78/25), (U 79/7), (U 79/13), (U 79/17), (U 85/30), (U 86/12), (U 88/21), (U 88/22), (U 89/28), (U 90/4), (U 90/5), (U 91/13), (U 91/20), (U 91/25), (U 98/25), (U 98/26), (U 98/28), (U 99/3), (U 99/18), (U 100/27), (U 101/26), (U 104/23), (U 104/25), (U 104/27), (U 105/9), (U 105/10), (U 105/23), (U 105/25), (U 105/29), (U 106/17), (U 108/12), (U 110/11), (U 110/20), (U 113/5), (U 116/19), (U 119/11), (U 122/13), (U 122/14), (U 122/16), (U 122/23), (U 122/24), (U 122/26), (U 123/6), (U 129/4), (U 129/10), (U 130/16), (U 130/19), (U 131/17), (U 131/26), (U 132/3), (U 133/1), (U 133/10), (U 136/6), (U 136/6), (U 136/9), (U 136/10), (U 136/11), (GYA 7/28), (GYA 8/5), (GYA 8/6), (GYA 8/6), (GYA 8/7), (GYA 8/8), (GYA 9/17), (GYA 9/23), (GYA 9/28), (GYA 9/29), (GYA 12/10), (GYA 12/12), (GYA 12/29), (GYA 12/29), (GYA 13/17), (GYA 16/17), (GYA 16/18), (GYA 16/23), (GYA 16/27), (GYA 16/29), (GYA 17/3), (GYA 17/5), (GYA 17/15), (GYA 17/18), (GYA 17/19), (GYA 18/3), (GYA 18/3), (GYA 18/4), (GYA 18/15), (GYA 20/8), (GYA 20/17), (GYA 20/19), (GYA 20/22), (GYA 20/25), (GYA 20/26), (GYA 20/30), (GYA 21/1), (GYA 21/3), (GYA 21/5), (GYA 21/7), (GYA 21/9), (GYA 21/15), (GYA 22/17), (GYA 23/5), (GYA 23/11), (GYA 23/15), (GYA 23/17), (GYA 23/24), (GYA 25/24), (GYA 26/10), (GYA 26/13), (GYA 26/16), (GYA 26/18), (GYA 26/28), (GYA 27/2), (GYA 27/4), (GYA 27/7), (GYA 27/8), (GYA 27/8), (GYA 27/9), (GYA 27/10), (GYA 27/11), (GYA 27/12), (GYA 27/13), (GYA 27/14), (GYA 27/17), (GYA 27/20), (GYA 27/22), (GYA 27/23), (GYA 27/24), (GYA 28/16), (GYA 28/28), (GYA 28/29), (GYA 28/32), (GYA 29/2), (GYA 29/3), (GYA 29/5), (GYA 29/6), (GYA 29/13), (GYA 29/20), (GYA 29/22), (GYA 29/23), (GYA 29/24), (GYA 30/5), (GYA 30/7), (GYA 30/9), (GYA 30/15), (GYA 30/16), (GYA 30/18), (GYA 30/23), (GYA 30/25), (GYA 30/29), (GYA 30/32), (GYA 34/29), (GYA 35/1), (GYA 35/2), (GYA 35/4), (GYA 35/5), (GYA 35/7), (GYA 35/9), (GYA 35/16), (GYA 35/19), (GYA 35/22), (GYA 35/29), (GYA 36/4), (GYA 36/6), (GYA 36/11), (GYA 36/13), (GYA 36/16), (GYA 36/21), (GYA 36/23), (GYA 36/25), (GYA 36/27),

(GYA 36/31), (GYA 37/11), (GYA 37/16), (GYA 37/18), (GYA 37/20), (GYA 37/22), (GYA 37/26), (GYA 38/1), (GYA 38/3), (GYA 38/5), (GYA 38/9), (GYA 38/12), (GYA 38/13), (GYA 38/15), (GYA 38/20), (GYA 39/6), (GYA 39/31), (GYA 40/1), (GYA 40/2), (GYA 40/4), (GYA 40/7), (GYA 41/7), (GYA 41/11), (GYA 41/18), (GYA 41/19), (GYA 41/25), (GYA 41/26), (GYA 42/9), (GYA 42/15), (GYA 42/21), (GYA 42/23), (GYA 42/24), (GYA 42/25), (GYA 42/29), (GYA 43/4), (GYA 43/5), (GYA 43/16), (GYA 44/7), (GYA 44/16), (GYA 44/18), (GYA 44/19), (GYA 44/23), (GYA 44/25), (GYA 45/3), (GYA 45/16), (GYA 45/21), (GYA 45/22), (GYA 46/1), (GYA 46/4), (GYA 46/6), (GYA 46/8), (GYA 46/9), (GYA 46/13), (GYA 46/22), (GYA 46/25), (GYA 47/12), (GYA 47/13), (GYA 47/21), (GYA 48/1), (GYA 48/2), (GYA 48/26), (GYA 48/27), (GYA 49/2), (GYA 49/4), (GYA 49/6), (GYA 49/8), (GYA 49/9), (GYA 49/10), (GYA 53/10), (GYA 53/17), (GYA 53/18), (GYA 53/20), (GYA 53/30), (GYA 54/32), (GYA 55/2), (GYA 55/2), (GYA 55/4), (GYA 55/8), (GYA 55/8), (GYA 55/10), (GYA 55/11), (GYA 55/13), (GYA 55/15), (GYA 55/15), (GYA 55/16), (GYA 55/19), (GYA 55/26), (GYA 55/27), (GYA 55/29), (GYA 55/31), (GYA 56/9), (GYA 56/11), (GYA 56/12), (GYA 56/14), (GYA 56/15), (GYA 56/19), (GYA 56/20), (GYA 56/21), (GYA 56/26), (GYA 56/28), (GYA 56/31), (GYA 57/1), (GYA 57/2), (GYA 57/8), (GYA 57/9), (GYA 57/15), (GYA 57/21), (GYA 58/1), (GYA 58/8), (GYA 58/21), (GYA 58/27), (GYA 58/28), (GYA 58/30), (GYA 59/10), (GYA 59/20), (GYA 59/21), (GYA 59/26), (GYA 59/27), (GYA 59/28), (GYA 59/29), (GYA 60/1), (GYA 60/4), (GYA 60/5), (GYA 60/6), (GYA 60/7), (GYA 60/13), (GYA 60/15), (GYA 60/16), (GYA 60/18), (GYA 61/1), (GYA 61/3), (GYA 61/7), (GYA 61/27), (GYA 62/1), (GYA 62/18), (GYA 62/19), (GYA 62/19), (GYA 62/25), (GYA 62/29), (GYA 63/4), (GYA 63/5), (GYA 63/6), (GYA 63/12), (GYA 63/13), (GYA 63/20), (GYA 63/21), (GYA 63/24), (GYA 64/20), (GYA 64/23), (GYA 64/24), (GYA 65/5), (GYA 65/10), (GYA 65/11), (GYA 65/21), (GYA 65/23), (GYA 65/24), (GYA 65/28), (GYA 65/30), (GYA 65/32), (GYA 66/1), (GYA 66/4), (GYA 66/6), (GYA 66/8), (GYA 66/11), (GYA 66/13), (GYA 66/14), (GYA 66/16), (GYA 66/21), (GYA 66/23), (GYA 66/24), (GYA 66/27), (GYA 68/28), (GYA 68/31), (GYA 71/5), (GYA 71/7), (GYA 74/15), (GYA 75/22), (GYA 75/26), (GYA 75/28), (GYA 75/31), (GYA 76/3), (GYA 76/8), (GYA 76/9), (GYA 76/12), (GYA 76/14), (GYA 77/11), (GYA 77/12), (GYA 77/13), (GYA 77/17), (GYA 77/21), (GYA 77/23),

(GYA 77/30), (GYA 77/32), (GYA 78/4), (GYA 78/5), (GYA 78/10), (GYA 78/11), (GYA 78/13), (GYA 78/17), (GYA 78/18), (GYA 78/20), (GYA 78/23), (GYA 78/25), (GYA 78/26), (GYA 79/3), (GYA 79/5), (GYA 79/24), (GYA 79/26), (GYA 79/28), (GYA 80/7), (GYA 80/9), (GYA 80/10), (GYA 80/21), (GYA 80/26), (GYA 81/4), (GYA 81/10), (GYA 81/12), (GYA 81/15), (GYA 81/17), (GYA 81/18), (GYA 81/20), (GYA 81/28), (GYA 81/30), (GYA 81/31), (GYA 82/2), (GYA 82/5), (GYA 82/6), (GYA 85/20), (GYA 85/26), (GYA 85/27), (GYA 86/4), (GYA 86/10), (GYA 86/11), (GYA 86/12), (GYA 86/15), (GYA 86/20), (GYA 86/22), (GYA 86/23), (GYA 87/3), (GYA 87/9), (GYA 87/13), (GYA 87/16), (GYA 87/26), (GYA 88/6), (GYA 88/8), (GYA 88/12), (GYA 88/17), (GYA 88/20), (GYA 88/21), (GYA 88/29), (GYA 88/30), (GYA 88/31), (GYA 91/19), (GYA 91/23), (GYA 91/24), (GYA 91/31), (GYA 92/10), (GYA 92/12), (GYA 92/14), (GYA 92/15), (GYA 92/15), (GYA 92/21), (GYA 92/25), (GYA 93/1), (GYA 93/1), (GYA 93/6), (GYA 93/8), (GYA 93/9), (GYA 93/11), (GYA 93/16), (GYA 93/18), (GYA 93/29), (GYA 94/4), (GYA 94/7), (GYA 94/16), (GYA 95/4), (GYA 95/16), (GYA 95/18), (GYA 95/22), (GYA 95/23), (GYA 95/24), (GYA 95/25), (GYA 95/27), (GYA 95/28), (GYA 95/29), (GYA 95/30), (GYA 96/16), (GYA 96/20), (GYA 96/21), (GYA 96/22), (GYA 97/7), (GYA 97/8), (GYA 97/9), (GYA 97/10), (GYA 97/11), (GYA 97/13), (GYA 97/18), (GYA 97/25), (GYA 97/26), (GYA 97/28), (GYA 97/30), (GYA 98/1), (GYA 98/10), (GYA 98/20), (GYA 98/21), (GYA 98/24), (GYA 99/17), (GYA 99/18), (GYA 99/32), (GYA 99/33), (GYA 100/1), (GYA 100/3), (GYA 100/5), (GYA 100/9), (GYA 100/13), (GYA 100/16), (GYA 100/26), (GYA 101/23), (GYA 101/28), (GYA 101/30), (GYA 104/1), (GYA 104/2), (GYA 106/25), (GYA 106/30), (GYA 107/1), (GYA 107/2), (GYA 107/4), (GYA 107/7), (GYA 107/13), (GYA 107/15), (GYA 107/16), (GYA 107/26), (GYA 108/5), (GYA 108/5), (GYA 108/6), (GYA 108/11), (GYA 108/23), (GYA 108/30), (GYA 108/31), (GYA 109/6), (GYA 109/10), (GYA 109/13), (GYA 109/15), (GYA 110/26), (GYA 110/29), (GYA 110/31), (GYA 111/15), (GYA 111/16), (GYA 111/18), (GYA 111/24), (GYA 111/26), (GYA 111/28), (GYA 112/17), (GYA 112/22), (GYA 112/22), (GYA 112/23), (GYA 112/25), (GYA 112/26), (GYA 112/27), (GYA 112/29), (GYA 112/30), (GYA 112/33), (GYA 112/33), (GYA 113/2), (GYA 113/2), (GYA 113/8), (GYA 114/3), (GYA 114/4), (GYA 114/10), (GYA 114/11), (GYA 114/12), (GYA 114/13), (GYA 114/14),

(GYA 114/17), (GYA 114/18), (GYA 114/21), (GYA 114/22), (GYA 114/23),
(GYA 114/25), (GYA 115/1), (GYA 115/4), (GYA 115/6), (GYA 115/7), (GYA
115/9), (GYA 115/13), (GYA 115/17), (GYA 115/20), (GYA 115/22), (GYA
116/1), (GYA 116/1), (GYA 116/4), (GYA 116/8), (GYA 116/11), (GYA
116/12), (GYA 116/15), (GYA 117/4), (GYA 117/5), (GYA 117/8), (GYA
117/9), (GYA 117/15), (GYA 117/16), (GYA 117/17), (GYA 117/20), (GYA
117/22), (GYA 117/26), (GYA 117/28), (GYA 117/30), (GYA 118/11), (GYA
118/12), (GYA 118/21), (GYA 118/26), (GYA 118/29), (GYA 119/1), (GYA
119/2), (GYA 119/4), (GYA 119/7), (GYA 119/9), (GYA 119/10), (GYA
119/12), (GYA 119/14), (GYA 119/18), (GYA 119/22), (GYA 119/23), (GYA
119/24), (GYA 119/25), (GYA 120/1), (GYA 120/2), (GYA 120/5), (GYA
120/8), (GYA 120/11), (GYA 120/16), (GYA 120/21), (GYA 120/22), (GYA
120/24), (GYA 120/26), (GYA 120/27), (GYA 120/30), (GYA 121/10), (GYA
121/16), (GYA 121/20), (GYA 121/21), (GYA 121/29), (GYA 122/1), (GYA
122/3), (GYA 123/31), (GYA 123/32), (GYA 124/8), (GYA 125/3), (GYA
125/7), (GYA 125/8), (GYA 125/14), (GYA 125/23), (GYA 126/8), (GYA
126/10), (GYA 126/16), (GYA 126/17), (GYA 126/22), (GYA 127/1), (GYA
127/3), (GYA 127/15), (GYA 127/16), (GYA 127/16), (GYA 127/21), (GYA
127/22), (GYA 131/1), (GYA 131/5), (GYA 131/24), (GYA 132/19), (GYA
133/3), (GYA 133/10), (GYA 133/24), (GYA 134/21), (GYA 134/26), (GYA
134/28), (GYA 134/31), (GYA 135/3), (GYA 135/4), (GYA 135/6), (GYA
135/7), (GYA 138/26), (GYA 139/15), (GYA 139/26), (GYA 140/28), (GYA
140/29), (GYA 141/7), (GYA 141/10), (GYA 141/28), (GYA 142/7), (GYA
142/12), (GYA 142/16), (GYA 142/18), (GYA 142/20), (GYA 142/26), (GYA
142/31), (GYA 143/2), (GYA 143/3), (GYA 143/5), (GYA 143/7), (GYA 143/9),
(GYA 143/11), (GYA 143/17), (GYA 143/19), (GYA 143/20), (GYA 143/22),
(GYA 143/25), (GYA 144/15), (GYA 144/23), (İLKÖ 34/7), (İLKÖ 34/14),
(İLKÖ 37/14), (İLKÖ 38/1), (İLKÖ 38/16), (İLKÖ 38/17), (İLKÖ 38/21), (İLKÖ
38/25), (İLKÖ 39/3), (İLKÖ 39/4), (İLKÖ 39/15), (İLKÖ 39/17), (İLKÖ 39/19),
(İLKÖ 39/24), (İLKÖ 40/6), (İLKÖ 40/11), (İLKÖ 40/13), (İLKÖ 40/15), (İLKÖ
40/22), (İLKÖ 40/25), (İLKÖ 43/3), (İLKÖ 43/5), (İLKÖ 43/8), (İLKÖ 43/12),
(İLKÖ 43/13), (İLKÖ 44/6), (İLKÖ 44/10), (İLKÖ 44/11), (İLKÖ 44/11), (İLKÖ
44/12), (İLKÖ 44/13), (İLKÖ 44/15), (İLKÖ 44/19), (İLKÖ 44/22), (İLKÖ
44/23), (İLKÖ 49/10), (İLKÖ 49/12), (İLKÖ 49/18), (İLKÖ 49/19), (İLKÖ 52/9),

(İLKÖ 52/13), (İLKÖ 53/3), (İLKÖ 53/9), (İLKÖ 53/23), (İLKÖ 53/26), (İLKÖ 54/8), (İLKÖ 54/8), (İLKÖ 54/27), (İLKÖ 55/6), (İLKÖ 55/14), (İLKÖ 55/14), (İLKÖ 55/15), (İLKÖ 57/9), (İLKÖ 57/13), (İLKÖ 57/17), (İLKÖ 57/17), (İLKÖ 58/5), (İLKÖ 58/14), (İLKÖ 58/15), (İLKÖ 58/16), (İLKÖ 58/21), (İLKÖ 58/26), (İLKÖ 58/27), (İLKÖ 59/9), (İLKÖ 59/9), (İLKÖ 59/15), (İLKÖ 60/16), (İLKÖ 60/17), (İLKÖ 61/3), (İLKÖ 61/13), (İLKÖ 61/16), (İLKÖ 61/17), (İLKÖ 61/20), (İLKÖ 62/6), (İLKÖ 62/11), (İLKÖ 62/17), (İLKÖ 63/6), (İLKÖ 63/12), (İLKÖ 63/14), (İLKÖ 65/1), (İLKÖ 65/6), (İLKÖ 65/18), (İLKÖ 65/20), (İLKÖ 65/21), (İLKÖ 66/1), (İLKÖ 66/5), (İLKÖ 66/8), (İLKÖ 66/11), (İLKÖ 66/22), (İLKÖ 67/3), (İLKÖ 67/5), (İLKÖ 67/10), (İLKÖ 67/13), (İLKÖ 67/17), (İLKÖ 68/4), (İLKÖ 68/5), (İLKÖ 68/12), (İLKÖ 68/17), (İLKÖ 68/18), (İLKÖ 68/21), (İLKÖ 69/1), (İLKÖ 69/4), (İLKÖ 69/6), (İLKÖ 69/9), (İLKÖ 69/13), (İLKÖ 69/16), (İLKÖ 69/22), (İLKÖ 71/3), (İLKÖ 71/15), (İLKÖ 71/17), (İLKÖ 72/26), (İLKÖ 73/3), (İLKÖ 73/4), (İLKÖ 73/6), (İLKÖ 73/8), (İLKÖ 73/20), (İLKÖ 73/25), (İLKÖ 74/3), (İLKÖ 74/5), (İLKÖ 74/10), (İLKÖ 74/13), (İLKÖ 74/14), (İLKÖ 77/7), (İLKÖ 77/26), (İLKÖ 78/9), (İLKÖ 78/16), (İLKÖ 78/18), (İLKÖ 78/22), (İLKÖ 81/8), (İLKÖ 82/1), (İLKÖ 82/10), (İLKÖ 82/17), (İLKÖ 82/18), (İLKÖ 82/20), (İLKÖ 82/21), (İLKÖ 82/23), (İLKÖ 82/24), (İLKÖ 83/3), (İLKÖ 83/4), (İLKÖ 83/7), (İLKÖ 83/10), (İLKÖ 83/14), (İLKÖ 83/21), (İLKÖ 83/25), (İLKÖ 83/26), (İLKÖ 83/27), (İLKÖ 84/8), (İLKÖ 84/10), (İLKÖ 84/11), (İLKÖ 84/14), (İLKÖ 84/17), (İLKÖ 84/18), (İLKÖ 84/24), (İLKÖ 84/25), (İLKÖ 85/3), (İLKÖ 85/4), (İLKÖ 87/8), (İLKÖ 87/11), (İLKÖ 88/17), (İLKÖ 88/25), (İLKÖ 89/4), (İLKÖ 89/10), (İLKÖ 90/5), (İLKÖ 91/6), (İLKÖ 91/16), (İLKÖ 93/2), (İLKÖ 96/5), (İLKÖ 96/7), (İLKÖ 96/9), (İLKÖ 96/10), (İLKÖ 97/18), (İLKÖ 97/21), (İLKÖ 97/24), (İLKÖ 97/26), (İLKÖ 97/27), (İLKÖ 99/11), (İLKÖ 99/15), (İLKÖ 99/24), (İLKÖ 99/27), (İLKÖ 99/29), (İLKÖ 100/2), (İLKÖ 100/4), (İLKÖ 100/7), (İLKÖ 100/8), (İLKÖ 100/21), (İLKÖ 100/24), (İLKÖ 100/27), (İLKÖ 101/5), (İLKÖ 101/18), (İLKÖ 101/20), (İLKÖ 101/21), (İLKÖ 101/22), (İLKÖ 103/10), (İLKÖ 103/10), (İLKÖ 103/14), (İLKÖ 103/17), (İLKÖ 103/18), (İLKÖ 104/12), (İLKÖ 105/1), (İLKÖ 105/3), (İLKÖ 105/5), (İLKÖ 105/13), (İLKÖ 105/14), (İLKÖ 105/24), (İLKÖ 105/26), (İLKÖ 105/27), (İLKÖ 105/27), (İLKÖ 105/27), (İLKÖ 105/28), (İLKÖ 106/1), (İLKÖ 106/3), (İLKÖ 106/4), (İLKÖ 106/5), (İLKÖ 106/6), (İLKÖ 106/7), (İLKÖ 106/9), (İLKÖ 106/10), (İLKÖ 106/11), (İLKÖ 106/12), (İLKÖ 106/14), (İLKÖ 106/15), (İLKÖ 106/15),

(İLKÖ 106/17), (İLKÖ 106/18), (İLKÖ 106/22), (İLKÖ 106/24), (İLKÖ 106/26),
(İLKÖ 109/13), (İLKÖ 109/14), (İLKÖ 111/11), (İLKÖ 112/20), (İLKÖ 112/22),
(İLKÖ 112/25), (İLKÖ 115/11), (İLKÖ 115/14), (İLKÖ 116/23), (İLKÖ 116/24),
(İLKÖ 116/26), (İLKÖ 117/1), (İLKÖ 117/2), (İLKÖ 117/4), (İLKÖ 117/5),
(İLKÖ 118/30), (İLKÖ 119/4), (İLKÖ 119/6), (İLKÖ 119/9), (İLKÖ 119/10),
(İLKÖ 119/12), (İLKÖ 122/3), (İLKÖ 122/3), (İLKÖ 122/4), (İLKÖ 122/5),
(İLKÖ 122/17), (İLKÖ 122/18), (İLKÖ 122/19), (İLKÖ 122/20), (İLKÖ 122/21),
(İLKÖ 122/26), (İLKÖ 123/5), (İLKÖ 123/6), (İLKÖ 123/6), (İLKÖ 123/7),
(İLKÖ 123/9), (İLKÖ 123/18), (İLKÖ 123/20), (İLKÖ 123/22), (İLKÖ 123/24),
(İLKÖ 123/29), (İLKÖ 123/30), (İLKÖ 123/30), (İLKÖ 124/30), (İLKÖ 125/2),
(İLKÖ 125/3), (İLKÖ 125/5), (İLKÖ 125/5), (İLKÖ 125/6), (İLKÖ 125/6),
(İLKÖ 125/7), (İLKÖ 125/11), (İLKÖ 125/14), (İLKÖ 125/14), (İLKÖ 125/15),
(İLKÖ 125/16), (İLKÖ 125/16), (İLKÖ 125/17), (İLKÖ 125/17), (İLKÖ 125/19),
(İLKÖ 125/19), (İLKÖ 127/4), (İLKÖ 128/9), (İLKÖ 128/9), (İLKÖ 128/10),
(İLKÖ 128/12), (İLKÖ 128/14), (İLKÖ 128/14), (İLKÖ 128/17), (İLKÖ 128/17),
(İLKÖ 128/17), (İLKÖ 128/18), (İLKÖ 128/29), (İLKÖ 129/1), (İLKÖ 129/3),
(İLKÖ 129/4), (İLKÖ 129/11), (İLKÖ 129/11), (İLKÖ 129/11), (İLKÖ 129/24),
(İLKÖ 129/27), (İLKÖ 129/28), (İLKÖ 130/1), (İLKÖ 130/6), (İLKÖ 130/6),
(İLKÖ 130/7), (İLKÖ 130/11), (İLKÖ 130/12), (İLKÖ 130/13), (İLKÖ 130/13),
(İLKÖ 130/14), (İLKÖ 130/15), (İLKÖ 130/16), (İLKÖ 130/16), (İLKÖ 130/17),
(İLKÖ 130/17), (İLKÖ 130/18), (İLKÖ 130/19), (İLKÖ 130/19), (İLKÖ 130/21),
(İLKÖ 133/14), (İLKÖ 133/16), (İLKÖ 133/17), (İLKÖ 133/18), (İLKÖ 136/4),
(İLKÖ 136/5), (İLKÖ 136/8), (İLKÖ 137/5), (İLKÖ 137/14), (İLKÖ 138/8),
(İLKÖ 138/16), (İLKÖ 139/1), (İLKÖ 139/4), (İLKÖ 139/7), (İLKÖ 139/8),
(İLKÖ 139/8), (İLKÖ 139/10), (İLKÖ 139/17), (İLKÖ 141/18), (İLKÖ 144/12),
(İLKÖ 144/15), (İLKÖ 145/5), (İLKÖ 148/19), (İLKÖ 149/17), (İLKÖ 149/19),
(İLKÖ 149/20), (İLKÖ 149/21), (İLKÖ 149/25), (İLKÖ 149/27), (İLKÖ 150/8),
(İLKÖ 150/10), (İLKÖ 150/14), (İLKÖ 150/23), (İLKÖ 150/26), (İLKÖ 151/1),
(İLKÖ 154/16), (İLKÖ 159/28), (İLKÖ 159/29), (İLKÖ 159/30), (İLKÖ 163/9),
(İLKÖ 163/10), (İLKÖ 163/12), (İLKÖ 164/16), (İLKÖ 164/19), (İLKÖ 164/29),
(İLKÖ 165/14), (İLKÖ 166/4), (İLKÖ 166/8), (İLKÖ 166/14), (İLKÖ 167/12),
(İLKÖ 167/15), (İLKÖ 167/17), (İLKÖ 172/2), (İLKÖ 172/21), (İLKÖ 193/13),
(İLKÖ 193/19), (İLKÖ 193/25), (İLKÖ 194/9), (İLKÖ 194/12), (İLKÖ 194/14),
(İLKÖ 194/19), (İLKÖ 194/20), (İLKÖ 194/21), (İLKÖ 194/29), (İLKÖ 197/11),

(İLKÖ 198/10), (İLKÖ 198/20), (İLKÖ 199/15), (İLKÖ 199/18), (İLKÖ 199/25), (İLKÖ 199/27), (İLKÖ 200/6), (İLKÖ 201/6), (İLKÖ 201/7), (İLKÖ 201/22), (İLKÖ 201/28), (İLKÖ 202/20), (İLKÖ 202/23), (İLKÖ 203/1), (İLKÖ 203/5), (İLKÖ 203/7), (İLKÖ 203/11), (İLKÖ 203/13), (İLKÖ 203/21), (İLKÖ 204/3), (İLKÖ 204/5), (İLKÖ 204/23), (İLKÖ 206/15), (İLKÖ 206/18), (KP 12/27), (KP 13/7), (KP 15/6), (KP 15/13), (KP 15/14), (KP 21/3), (KP 21/9), (KP 21/10), (KP 21/11), (KP 21/11), (KP 26/12), (KP 28/3), (KP 28/5), (KP 29/15), (KP 31/6), (KP 31/29), (KP 33/19), (KP 35/6), (KP 37/14), (KP 38/5), (KP 43/5), (KP 48/19), (KP 48/23), (KP 49/6), (KP 49/7), (KP 49/15), (KP 51/11), (KP 51/12), (KP 51/12), (KP 53/17), (KP 54/8), (KP 61/15), (KP 61/16), (KP 61/17), (KP 64/5), (KP 64/7), (KP 64/20), (KP 64/25), (KP 64/26), (KP 65/8), (KP 65/9), (KP 65/16), (KP 65/17), (KP 65/18), (KP 65/20), (KP 65/21), (KP 65/23), (KP 65/24), (KP 66/23), (KP 66/24), (KP 66/26), (KP 67/11), (KP 67/19), (KP 68/28), (KP 69/1), (KP 69/16), (KP 72/8), (KP 74/10), (KP 85/9), (KP 87/10), (KP 90/7), (KP 90/26), (KP 90/26), (KP 90/27), (KP 95/5), (KP 95/6), (KP 95/9), (KP 96/1)

de-(I): 2. Ad vermek.

Ortalık karanlık mı ne derler, berbat bir renge bulanmıştı. (HI 79/22)

(ÇÖ 30/16), (ÇÖ 30/17), (ÇA 56/16), (ÇA 73/17), (ÇA 128/11), (ÇA 142/22), (DAK 53/8), (K 75/7), (K 75/19), (K 77/19), (H 10/20), (H 38/20), (H 41/14), (H 57/25), (H 90/17), (H 104/15), (H 149/24), (AYÇ 43/12), (T 14/26), (T 79/3), (T 81/19), (T 82/18), (T 98/13), (T 99/5), (T 119/21), (İÖ 61/7), (İÖ 114/16), (İÖ 119/9), (İÖ 146/15), (U 110/27), (U 120/2), (U 141/5), (GYA 30/17), (İLKÖ 61/2), (İLKÖ 61/2), (İLKÖ 89/30), (İLKÖ 99/9), (İLKÖ 160/20), (KP 21/5), (KP 65/5)

değın-: Bir konuyu ele alarak ondan kısaca söz etmek, dokunmak(I), temas etmek.

İnsan yüzlerine değınmıyorum daha. (İÖ 115/7)

değıştir-: 6. Anlatıma yeni bir içerik vermek.

... sonra adam konuyu değıştiriyor, Amerika'da komünistliğe özenen Türk öğrencileri nasıl gammazladığını anlatmaya başlıyordu şışinerek... (GYA 51/26)

... **demeye getir-:** Doğrudan söylemeyip dolayısıyla anlatmak.

Belki de demeye getiriyordu ki, kendisi onunla aşık atacak biri değildi: böyle bir şeyi doğrudan söylemiyordu, ama söylenenlerden anlaşılısın istiyordu:

eğer durum böyleydiyse, kendisi ne kadar kaba, ne kadar yontulmamış, odun gibi biri olarak cisimleniyordu acaba onun gözünde? (K 80/17)

ders ver-: 1. Öğretmek, yetiştirmek.

“Ders veriyor” dedi kısaca. (DAK 65/9)

(DAK 65/11), (DAK 65/17)

dert yan-: 2. Bir şeyden şikâyet etmek, yakınmak.

“Okudun mu o herifi? Sabah sabah gene sinirimi bozdu.” diye dert yanıyor. (İÖ 217/17)

dertleş-: Rahatlamak ve çözüm bulmak amacıyla dertlerini karşılıklı anlatmak.

– Epey dertleştiniz herhal, dedi Fatik hoşnut görünmek isteyen, ama gene de tedirgin bir sesle. (ÇSBÖ 69/20)

deyip dur-:** İkide bir söylemek.

Söyleyecek başka söz bulamadığı için olacak: “Abdülkadir, Abdülkadir” deyip duruyor küçük parmağını bebeğin dudağına değdirerek. (DAK 33/1)

(T 80/11), (U 89/6), (U 101/24), (GYA 85/15), (GYA 126/1)

deyiver-: Çabucak veya ansızın demek.

Çaylarını içerlerken “Çay fena değilmiş” deyiverdi birden. (ÇSBÖ 85/18)
(H 67/29), (H 104/18), (H 138/24), (AYÇ 40/23), (T 33/12),
(İLKÖ 90/6), (KP 69/9)

dikkat çek-: 2. mecaz İlgi toplamak.

Şam’a hâlâ İbn Arabî’nin tasarruf ettiğine, Bağdat’ın hâlâ İmam-ı Azam’ın tasarrufunda bulunduğuna dikkat çektiler. (İÖ 86/7)

(İÖ 99/20)

dil (veya diller) dök-: Kandırmak, inandırmak veya yararlanmak için tatlı sözler söylemek.

Diller dökülmüştü. (U 42/4)

dile gel-*: Söylenmek, ifade edilmek.

Selâm ilk kez böylece, sözcük halinde dile gelmişti. (H 16/13)

dile getir-: 2. Belirtmek, anlatmak, açıklamak, ifade etmek.

Çünkü artık böyle dilenen dilenciler kuşağı gerilerde, eskilerde kalmıştı: şimdiki dilenciler istedikleri miktarı kesin rakamlar söyleyerek dile getiriyorlardı, bir ekmek parası, otobüs parası, hastane parası.. şu kadar lira. (DAK 88/6)

(K 63/14), (H 51/23)

dilinin altındakini çıkar-:** Sakladığı, daha önce söylemediği şeyi artık söylemek.

Bir maksadın var senin dedi kadın çıkardilinin altındakini (ÇA 29/1)

dile-: 3. Biri için bir dilekte bulunmak.

Paydos olunca nerdeyse koşarak indi merdivenleri, yanından geçtiği arkadaşlarına iyi akşamlar diledi çabucak, kendisini alkoymasınlar diye ve takılmalarına aldırış etmedi ve karşılık vermedi. (ÇSBÖ 105/28)

(K 74/13), (H 149/9), (AYÇ 30/13), (AYÇ 36/18), (İÖ 118/18), (U 139/6), (GYA 101/15), (KP 21/12)

direktif ver-: Talimat vermek, emretmek, buyurmak.

Şimdi yaşlı sekretere direktifler veriyor. (GYA 52/32)

diyecek ol-:** Demeye çalışmak, tam diyememek.

“Bir dahaki sefere..” diyecek oldum. (HI 109/5)

döktür-: 2. *teklifsiz konuşmada* Kolaylıkla ve güzel söylemek, yazmak veya oynamak.

Öyle şeyler döktürdü ki, “Bir tek kelimesini anladıysam Allah belamı versin!” dedi. (K 76/15)

dua et-: Allah’a yalvarmak.

Arap Baba, gözlerini kısmış, dua ediyordu. (ÇSBÖ 14/4)

(ÇSBÖ 24/8), (ÇA 127/15), (K 53/8), (T 74/12), (KP 72/10)

duy-: 1. Bilgi almak, öğrenmek, haber almak.

Diyorum ki babam iyi ki duymadı bu olayı ve duymadan öldü, yoksa bana katiyen inanmayacak ve her seferinde bunu bana hissettirecekti ve ben büsbütün rezil olacaktım kendime karşı ve rezalet nedir bilmeyen insanlara karşı. (ÇÖ 88/33)

(ÇSBÖ 60/23), (ÇSBÖ 60/27), (ÇSBÖ 61/18), (ÇSBÖ 114/23), (ÇA 32/14), (ÇA 32/15), (ÇA 32/15), (ÇA 45/17), (ÇA 45/17), (ÇA 85/13), (DAK 20/17), (H 64/14), (H 112/20), (T 16/9), (T 17/22), (T 22/4), (T 74/26), (U 129/19), (GYA 64/29), (GYA 98/18), (GYA 108/23), (İLKÖ 68/4)

eğlen-: 2. Bir kimsenin herhangi bir kusuru veya zayıf noktası ile alay etmek.

eğleniyorlar benimle seni söylüyorlar (ÇA 107/28)

(ÇA 154/7)

emret-: Bir şeyin yapılmasını veya yapılmamasını kesin olarak söylemek; buyurmak, emreylemek.

Vay vay vay dedi alay eder gibi sonra sesi ciddileşti emretti (ÇA 16/17)

(ÇA 57/13), (ÇA 57/14), (ÇA 63/15), (ÇA 91/23), (ÇA 91/26), (K 16/10), (K 111/3), (K 111/5)

emir ver-: Belirli bir davranışta bulunmaya zorlayıcı söz söylemek.

Yorgun vücuduna emir veremiyor. (ÇÖ 8/13)

(İLKÖ 54/20), (KP 58/6)

evetle-: Evet demek, onaylamak.

Semaveri kaldırıp kaldıramayacağını soran garsonu dalgın bir başeğişle evetledi. (DAK 41/16)

ferman et-:** Emir vermek.

O vakti uzatmak isteyen o yanık kullardan biri şöyle ferman eder:

Söyleyin güneşe bugün doğmasın! (İÖ 188/6)

fısılda-: Başkalarının duyamayacağı kadar alçak sesle konuşmak, fısılamak.

– Dolabı biliyor musun sen? Diye fısıldadı. (HI 90/5)

(ÇÖ 51/28), (ÇÖ 76/21), (ÇÖ 91/26), (ÇSBÖ 43/11), (ÇSBÖ 51/9), (ÇSBÖ 59/3), (ÇSBÖ 62/13), (ÇSBÖ 68/25), (ÇSBÖ 71/20), (ÇSBÖ 77/24), (ÇSBÖ 90/25), (ÇSBÖ 136/27), (ÇSBÖ 138/19), (ÇA 7/1), (ÇA 21/18), (ÇA 22/15), (ÇA 25/14), (ÇA 54/21), (ÇA 66/5), (ÇA 77/31), (ÇA 88/4), (ÇA 91/7), (ÇA 92/17), (ÇA 98/1), (ÇA 100/22), (ÇA 103/16), (ÇA 138/20), (ÇA 148/17), (ÇA 149/3), (ÇA 149/6), (ÇA 149/16), (DAK 21/25), (DAK 65/9), (DAK 83/8), (DAK 89/31), (K 14/21), (K 24/7), (K 26/17), (K 28/9), (K 28/32), (K 31/9), (K 78/17), (H 43/25), (H 44/10), (H 83/10), (H 128/14), (H 144/19), (H 144/24), (AYÇ 36/28), (AYÇ 37/6), (AYÇ 44/5), (AYÇ 51/26), (T 56/8), (T 64/5), (T 101/10), (T 106/4), (T 106/6), (İÖ 101/20), (İÖ 130/13), (U 36/25), (U 53/17), (U 69/8), (U 89/12), (U 107/7), (U 118/23), (U 137/1), (GYA 12/11), (GYA 13/18), (GYA 20/28), (GYA 21/14), (GYA 54/29), (GYA 87/15), (GYA 97/1), (İLKÖ 138/30), (KP 30/28), (KP 53/4), (KP 58/9), (KP 58/11), (KP 99/13)

fısıldaş-: Birbirine fısıldamak.

Gecenin saat ikisinde otelin lobisinde, lobinin kuytulduğunda fısıldaşıyorduk. (U 107/15)

(GYA 22/30)

fikir ver-: 1. Düşüncesini bildirmek.

– Sıcak da olurmuş o yöreler.

Diye fikir verdi Durmuşali. (İLKÖ 150/25)

(birinin) fikrini çel-: Kandırmak, düşüncesini değiştirmek, ikna etmek.

Ama nasılsa fikrimi çelmişlerdi, annem, adamın emlak komisyoncusu olduğunu söylüyordu. (H 88/3)

fiyat ver-: İsteyeceği veya ödeyeceği fiyatı bildirmek.

Dayımın işaretlerine bakılırsa umduğundan çok aşağı bir fiyat veriyordu adam. (HI 77/19)

geç-: 21. Söylemeden veya bitirmeden atlamak.

Geçelim ve gençliğimize gelelim. (K 69/13)

(İÖ 21/6), (İLKÖ 67/21), (İLKÖ 69/9)

geçin-: 2. Uzlaşmak, anlaşmak.

Marti'yle iyi geçinin canım, dedi. (GYA 122/3)

gel-*: Yöneltilmek, aktarılmak, iletilmek.

Yeni bir uyarı da gelmemişti. (İÖ 110/20)

(U 101/16), (U 101/16), (U 101/17), (KP 66/2), (KP 69/8)

getir-: 6. İletmek, bildirmek.

İlkin aceleyle kalkmak istedi, çünkü düşen bu ışık şeritleri, annelere haber taşıyan, aslında belki sevimli ama göze görünmez kuvvetleriyle korkutucu ve gammaz kuşlar gibi, her sabah, değişen bir gökyüzünün, eskimiş mağaraların, o mağaralarda yaşayan gulyabanilerin bitmez tükenmez haberlerini getirirler, bir süre yatağın üstünde, camların sathında bekleyerek her zaman için bayat, ama hep de yeniymiş gibi, bu nerdeyse uğursuz diyeceği sabah haberlerini iyice algılatmak isterlerdi ona. (HI 9/11)

(U 137/29)

gevele: 2. mecaz Bir sözü tam olarak ve açıkça söylememek.

Ayakkabılarımı giyerken: “Biliyorsun baban..” diye geveledi. (HI 100/21)

(HI 107/8)

geveleyip dur-:** Bir sözü tam olarak ve açıkça söylememeye devam etmek.

– Niye lafı geveleyip duruyorsun, abla? Dedi. (ÇSBÖ 98/11)

gevezelen-: Gevezelik etmek, zevzeklenmek.

fazla gevezelenme evlat evimi başıma yıktın zaten (ÇA 90/6)

gevezelik et-: 1. Saçma sapan konuşmak, zevzeklik etmek.

Asıl konuşacak şeyi konuşmuyor, gevezelik ediyorsun. (ÇÖ 70/24)

(ÇA 48/8), (ÇA 58/9), (ÇA 68/18), (K 81/4), (AYÇ 30/2)

gık deme- (gık çıkma-): Sesini çıkarmamak, karşı çıkmamak, yakınmamak.

Zavallı aç kalır, susuz kalır da gık bile demezdi. (ÇÖ 72/32)

gör-: 3. Yanına gidip konuşmak.

Babamı görmeliyim. (ÇÖ 45/30)

(ÇÖ 45/31), (ÇÖ 46/1), (ÇA 27/11), (ÇA 51/25), (ÇA 51/26)

görüŖ-: 1. Buluşup konuşmak, konuşup sohbet etmek.

– Hafta içinde bir daha görüŖmeyeceğiz. (ÇSBÖ 110/15)

(ÇA 47/17), (K 31/30), (K 110/13), (H 96/15), (H 112/21), (H 125/5), (H 129/15), (AYÇ 50/3), (AYÇ 50/3), (AYÇ 50/30), (AYÇ 54/19), (İÖ 199/17), (U 8/21), (U 9/13), (U 9/16), (U 9/19), (U 9/19), (GYA 108/5)

göster-: 3. Belirtmek, anlatmak.

Neyi gösteriyordu? (HI 122/26)

(ÇÖ 13/13), (ÇÖ 13/15), (ÇSBÖ 93/28), (ÇA 114/5), (K 76/20), (İÖ 114/22), (İÖ 180/16), (İÖ 181/12), (GYA 29/20), (KP 26/14)

günaydınlaş-:** Birbirine “Günaydın!” deyip selamlamak.

Rastlaştıkları motel sakinleriyle günaydınlaştılar. (H 151/24)

haber al-: Kendisine bildirilmek, öğrenmek, bilgi edinmek.

O sıralarda, anasının ölüm haberini almıştır. (ÇÖ 33/34)

(ÇÖ 52/18), (ÇSBÖ 45/28), (ÇSBÖ 76/2)

haber sal- (veya yolla-): Haber göndermek.

Araba nereye götürürse.. sen orda kalırsın, kardeşimgilde.. birini bulabilirsem haber de salarım. (ÇSBÖ 45/28)

(ÇSBÖ 75/9), (ÇA 21/5), (ÇA 68/21)

haber ver-: 1. Bildirmek, haber ulaştırmak.

Bacalardan çıkan, kente, göğ-e yayılan duman, otobüslerin homurtusu, kalabalığın uğultusu, şurda burada beyaz benekler halinde taraçalara asılmış çamaşırlar, satıcıların sesi, içime anlamadığım, şimdiye dek tatmadığım bir garip mutluluğu haber veriyordu. (HI 102/15)

(ÇÖ 49/6), (ÇÖ 50/6), (ÇÖ 83/21), (ÇÖ 87/28), (ÇÖ 89/27), (ÇSBÖ 34/1), (ÇSBÖ 38/22), (ÇSBÖ 38/30), (ÇSBÖ 51/5), (ÇSBÖ 113/14), (ÇA

126/25), (ÇA 132/23), (DAK 18/21), (K 61/1), (K 76/11), (H 9/15), (H 74/29), (T 121/28), (İÖ 98/3), (GYA 23/16), (GYA 40/7), (GYA 107/14)

haberleş-: Bir durumu karşılıklı olarak iletmek, karşılıklı olarak haber alıp vermek; iletişmek, muhabere etmek.

“Yola çıkınca haberleşelim.” dedi. (KP 95/5)

hatırını sor-: Hâl hatır sormak.

Başımda dört çocukla ben ne yaparım sonra bir gün gelip hatırımı sorar mısın o zaman (ÇA 129/12)

(U 140/10)

hesap sor-: 1. Bir konuda açıklama ve savunma istemek, sorumlu tutmak.

Sen bunca serveti sat savur, çarçur et.. kimse senden hesap sormasın, kimse sana gözünün üstünde kaşın var demesin, iki ayağın çukura girmişken bile gel böyle kasıntı yap. (ÇÖ 56/12)

(ÇÖ 56/17), (U 43/6), (U 119/6)

hırlaş-: 2. Ağız kavgasına girmek.

– Daha önce Naciye’yle hırlaşmışlardı, var mıydı haberin? (İLKÖ 68/13)

hutbe ver-:** Hatip, Cuma veya bayram namazlarında minbere çıkıp konuşmak, dinî bilgi vermek, nasihat etmek.

Camide imam bir hutbe vermişti. (GYA 34/14)

ısrar et-: 3. Çok ıstelemek.

Akşam yemeğinde herkes, ayrı ayrı, yemesi için birbirine ısrar etti ve herkes de, birbirine “Canım istemiyor, sen buyur.” cevabını verdi. (ÇÖ 90/5)

(ÇÖ 91/29), (ÇSBÖ 95/16), (K 79/14), (H 58/26), (GYA 12/31), (GYA 117/9), (İLKÖ 69/11)

iddia et-: Sözünde direnmek, bir iddia ileri sürmek.

“İma etmiyorum, dedi, iddia ediyorum.” (U 30/18)

(GYA 140/4)

ifade et-: Anlatmak.

Daha zengin ayrıntılara varmak gerekiyor: şimdi, adamın başının arkasında görünen o bozuk yağlıboya resim ne ifade ediyor? (T 119/8)

ifade ver-: Bir olayla ilgili olarak gördüğünü, bildiğini yetkili veya ilgili kimseye söylemek.

– Üç kişiydik diye ifade vermiş polise. (ÇÖ 69/14)

iftira et-: Bir suçı birinin üzerine atmak, kara çalmak, kara sürmek, bühthan etmek.

“Evet, dedim, Zelda’ya iftira ediyorsun.” (GYA 54/33)

ihbar et-: 2. Bir suçı veya suçluyu yetkili makama gizlice bildirmek.

Kendimi mi ihbar ediyordum? (U 61/18)

ikaz et-: Uyarmak, dikkat çekmek.

– Dur oğlum, diye ikaz etti çocuğu, dayını rahat bırak. (ÇÖ 77/26)

(ÇÖ 83/26)

ilan et-: 2. Bir durumu yaymak.

Şimdi, pencerenin dışında, yanlarından akan çimen yapraklarını, telgraf direklerini kendine kardeş ilan etmişti. (K 104/26)

ilanaşk et-: 1. Bir erkek bir kadına veya bir kadın bir erkeğe kendisini sevdiğini söylemek.

Bakın çocuklar, diyor Sitare, bana ilân-ı aşk ediyor. (GYA 119/9)

ilençlen-:** İlence, bedduaaya uğramak; birine beddua etmek.

Halamın yüzünü anımsıyorum o anda beni böyle boşlukta bırakan, sokağa kışkırtan: ya evde olacaktım, ya sokakta, ilençlenmişim çünkü ben bir kez, böyle söyledi. (ÇSBÖ 139/29)

(K 36/21), (K 40/10)

ileri sür-: 2. Bir düşünceyi veya tasarıyı önermek, serdetmek.

Kimileri sonradan böyle bir çığlığın hiç bir zaman işitilmemiş olduğunu ileri sürecekti. (H 69/7)

(AYÇ 66/1), (T 96/10), (İÖ 13/7), (İÖ 16/5), (İLKÖ 170/11), (KP 65/13)

ilet-: 1. Götürmek, ulaştırmak, nakletmek, geçirmek.

Ona kimse böyle bir buyrultu iletmemiştir. (U 139/3)

ima et-: Dolaylı anlatmak, anıştırmak, ihsas etmek.

“Bir daha beni görmem gerekmez, beni, burayı, bütün olanları unut. Bense tefi düşünmeyi sürdüreceğim, seni de unutmamaya çalışacağım. Olay sanki aciz olanla kudret sahibi arasındaki ilişkiyi ima ediyor.” dedi. (H 44/27)

(H 129/30), (H 133/14), (T 79/25), (T 80/11), (T 100/24), (U 30/17), (U 30/17)

inkâr et-: Yaptığı bir işi, söylediği sözü veya tanık olduğu bir şeyi yapmadığını, bilmediğini, görmediğini söylemek, yaptığını saklamak, yadsımak.

Belki inkâr ederdi. (HI 95/8)

(H 134/13), (AYÇ 62/7), (AYÇ 84/18), (U 141/29), (GYA 92/7)

iste-: 2. Bir şeyin kendisine verilmesini söylemek.

– Ne istiyorsun fıkardan, ağzı var, dili yok. (ÇÖ 93/31)

(ÇSBÖ 23/18), (ÇSBÖ 23/23), (ÇSBÖ 28/17), (ÇSBÖ 42/16), (ÇSBÖ 83/31), (ÇSBÖ 96/18), (ÇSBÖ 96/19), (ÇSBÖ 120/18), (ÇSBÖ 138/5), (ÇSBÖ 138/9), (ÇA 24/5), (ÇA 24/28), (ÇA 24/28), (ÇA 25/6), (ÇA 25/6), (ÇA 25/7), (ÇA 43/28), (ÇA 44/5), (ÇA 44/7), (ÇA 44/25), (ÇA 44/26), (ÇA 44/29), (ÇA 73/16), (ÇA 111/19), (ÇA 117/29), (ÇA 127/10), (ÇA 127/11), (ÇA 131/27), (ÇA 131/27), (ÇA 132/3), (ÇA 132/9), (ÇA 132/10), (ÇA 147/20), (ÇA 147/24), (ÇA 154/8), (DAK 28/8), (DAK 31/3), (DAK 31/4), (DAK 31/4), (DAK 31/4), (DAK 55/20), (DAK 74/16), (DAK 74/16), (K 11/14), (K 31/25), (K 32/31), (K 32/32), (K 95/20), (H 15/1), (H 27/29), (H 28/13), (H 124/13), (H 138/15), (H 142/25), (AYÇ 40/23), (T 18/8), (T 27/5), (T 101/21), (T 121/13), (İÖ 39/9), (İÖ 90/15), (GYA 59/17), (GYA 109/5), (İLKÖ 69/4), (KP 33/18), (KP 73/9), (KP 73/10)

iste-: 6. Evlenmek dileğinde bulunmak.

İste beni, burdan gidelim, kaçıp gidelim, korkuyorum, burda daha çok kalırsak istemediğim bir şeyi yapmaktan korkuyorum, babamdan korkuyorum, halamdan.. biliyor musun babamı öldürmek istedim ben, gece, inanmazsan halama sor, suçüstü yakaladı beni, elimde çekiç.” (ÇSBÖ 137/27)

(GYA 71/12)

istet-: İstemesini sağlamak, arzulamak.

Sanmayın ki kapris yapıyorum, ben istemesem siz istetecektiniz.. (İÖ 216/14)

işle-: 8. Düşüncelerini herhangi birine etki yaparak benimsetmek.

Gizli gizli bu düşünceyi işliyordu ona. (ÇÖ 21/18)

itiraf et-: 1. Başkaları tarafından bilinmesi kendi için sakıncalı görülen bir gerçeği saklamaktan vazgeçip açıklamak, söylemek, bildirmek.

Mahallelime ve arkadaşlarıma gösteriş için yaptım bunu ve hiçbir zaman itiraf etmedim bunun için yaptığımı. (ÇÖ 88/3)

(DAK 89/30), (K 80/31), (H 131/13), (T 75/13), (İÖ 21/4), (İÖ 88/8), (İÖ 126/17), (U 87/9), (U 113/3), (GYA 63/6), (GYA 115/1), (GYA 141/8)

itiraz et-: Bir düşünce veya kararı benimsemeyerek karşı çıkmak.

Yok yok diye itiraz etti lamba kalsın. (ÇA 22/11)

(DAK 68/23), (H 41/11), (H 70/16), (H 96/12), (H 97/19), (H 131/6), (AYÇ 29/28), (AYÇ 48/27), (AYÇ 50/30), (T 34/13), (İÖ 39/24), (İÖ 43/11), (GYA 51/25)

izin al-: Bir şey yapmak için onay sağlamak.

Ömer babama doğru yürüdü, “izin aldım” dedi. (HI 67/29)

(HI 67/32), (H 147/14)

izin iste-: Bir şeyi gerçekleştirmek amacı ile onay almaya kalkmak.

Kamber, adamla tanış çıkmaktan hoşnutluk duydu, hemen adamın yanına oturmak istediye de, geç kalabileceğini düşünerek adamdan izin istedi. (ÇSBÖ 18/18)

(K 21/18)

izin ver-: 3. Birine bir iş yapması için müsaade etmek.

Ömer babama doğru yürüdü, “izin aldım” dedi. Ceketini çıkarırken: “Az kalsın vermeyeceklerdi. Yerime adam bulamadım, soğukta kimse çalışmak istemiyor.” (HI 67/30)

(HI 95/1), (ÇÖ 16/9), (ÇSBÖ 59/29), (ÇSBÖ 84/21), (ÇA 10/31), (DAK 57/17), (H 53/32), (H 59/9), (H 97/27), (H 110/1), (H 147/5), (İÖ 138/7), (U 20/28), (U 20/28), (GYA 20/17), (İLKÖ 60/16)

(biriyle) kafa bul-: Alay etmek.

Benimle kafa mı buluyon lan? (K 93/19)

(AYÇ 35/11)

kandır-: 1. Kanmasını sağlamak, inandırmak; çalılımlamak, yemek (II), ikna etmek, keklemek.

– Böyle söyleyip sen kendini kandır, dedi Halil, sonra ekledi: yorgunluğumdan başka birşey düşünemiyorum şimdi. (ÇSBÖ 41/5)

(ÇSBÖ 68/7), (K 27/33), (K 32/18), (H 96/22), (H 96/22), (T 29/13), (T 48/21), (GYA 37/23)

kapat-: 5. Bitirmek, unutturmak, söz edilmesini engellemek.

Lütfen, diye söze karışıyorum, kapat bu konuşmayı.. (GYA 116/13)

kargışla-: İlenmek.

Ben bunu kargışlıyorum. (İÖ 140/30)

karşı çık-: 2. Bir düşünceye katılmamak, cephe almak.

Kendi çocukların sana karşı çıkıyor. (ÇSBÖ 40/28)

(KP 59/3)

karşılık ver-: 2. Cevap vermek, yanıt vermek.

– Yok, diye karşılık verdi anasına, hep aklımda, ama sana bir şey sorulmuyor ki. (ÇÖ 45/13)

(ÇÖ 78/17), (ÇSBÖ 24/11), (ÇSBÖ 64/27), (ÇSBÖ 74/8), (ÇSBÖ 77/2), (ÇSBÖ 96/7), (ÇSBÖ 101/19), (ÇSBÖ 104/13), (ÇSBÖ 105/30), (ÇSBÖ 112/13), (ÇSBÖ 140/4), (ÇA 105/3), (ÇA 156/10), (H 20/12), (H 25/19), (H 146/4), (AYÇ 54/5), (AYÇ 86/11), (AYÇ 86/15), (T 101/22), (İÖ 24/10), (GYA 89/12)

kastet-: 2. Demek istemek.

Hayır, ölümü ve onun durduğu çukuru düşünmek istemiyordu şimdi: acaba onun durduğu çukur derken, mezarı mı kastediyor şair? (H 64/28)

(U 91/13)

kaynaş-: 4. *mecaz* Uyuşmak, yakın ilişki kurmak, derinleştirmek, iyi anlaşmak.

Caddenin orta yerlerindeki eski sinema, gösterilen filmin sesini dışarıya veriyordu, çoğu onbeş yaşını aşmayan çocuklar doldurmuştu sinemanın önünü, fıkır fıkır kaynaşıyorlar, cırlak bir gürültü koparıyorlardı. (ÇSBÖ 127/32)

(T 27/20), (İLKÖ 54/22)

kekele-: 2. *mecaz* Ne söyleyeceğini şaşırıp kelimeleri birbirine karıştırmak.

“Ha.. hayır..” diye kekeledim. (HI 98/32)

(ÇSBÖ 110/2), (ÇA 105/27), (DAK 93/11), (K 18/16), (K 27/15), (AYÇ 50/28), (T 54/4), (T 128/25), (İÖ 211/1), (GYA 37/30), (GYA 49/7), (KP 35/1), (KP 48/27), (KP 54/4)

kes-: 17. Susmak.

“Kes be” diye bağırdı babam. (HI 96/24)

(ÇÖ 24/1), (ÇA 24/1), (ÇA 69/4), (ÇA 70/7), (ÇA 76/10), (İLKÖ 203/5)

kestir-*: Hemen sözü bitirmek, konuyu kapatmak.

Biz bir şey bilmiyoruz diye kestirdi kadın (ÇA 34/29)

kına-: Yapılan bir işin kötü olduğunu belirtir bir biçimde söz söylemek, ayıplamak, takbih etmek.

Beni kınadı (ayıp değil miymiş?). (HI 62/28)

(T 31/2), (GYA 32/12), (GYA 141/7)

kısa kes-: Sözü uzatmamak.

– N’olursun kısa kes, kafam karışık. (ÇÖ 67/26)

kışkırt-: 1. Bir kimseyi kötü bir iş yapması için harekete geçirmek, tahrik etmek.

Bir daha yakalarım elbet canım sağ kaldıkça bunun öcünü bırakmam ben Allah bilir ya o zaman bak ne anlatıyordum en samimi arkadaşım sensin benim anlatılacak şey değil bunlar yeğenim ulan düşün ki bir adamın kendi helal karısını sana karşı kışkırtıyorlar olacak şey mi bu ama günü var her şeyin ne demişler alma mazlumun ahını ben o cadının o morukların burnundan fitil fitil getirmezssem (ÇA 81/29)

(T 40/31), (T 71/5), (GYA 60/7)

kıyameti kopar-:** Çok öfkelenerek bağırıp çağırmak.

Bir söylese Molla kıyameti koparırdı. (İLKÖ 204/15)

(İLKÖ 204/17)

kız iste-: Bir kız evlenmek için ana ve babasından veya yakınlarından istemek.

Üvey babasının emir erlerinden zengin sayılır bir delikanlı, kızı üvey babasından istemmiştir. (ÇÖ 33/24)

komut ver-: Herhangi bir davranış, hareket vb. için buyrukta bulunmak.

Sürekli uzayıp duran bir şeylerle karşı karşıyaymış gibi duruyordu çıkış kapısının önünde: kente doğru ilk adımını nasıl atacağını bilemiyormuş gibi, daha önce hiç yürümemiş gibi, bacakları kendisinin değilmiş, onlara komut veremezmiş gibi.. besbelli, yolculuk sersemliği. (K 7/20)

(İÖ 173/6)

konuş-: 3. Bir konuda karşılıklı söz etmek, sohbet etmek.

Usul usul konuşuyorlar. (HI 34/31)

(HI 74/9), (HI 74/27), (HI 76/26), (HI 91/1), (HI 96/4), (HI 101/21), (HI 106/4), (HI 113/21), (HI 116/10), (ÇÖ 8/31), (ÇÖ 41/30), (ÇÖ 83/15), (ÇÖ 86/5), (ÇÖ 90/15), (ÇSBÖ 22/10), (ÇSBÖ 58/23), (ÇSBÖ 64/21), (ÇSBÖ 65/6), (ÇSBÖ 75/20), (ÇSBÖ 95/5), (ÇSBÖ 104/27), (ÇSBÖ 105/20), (ÇSBÖ 107/24), (ÇSBÖ 110/28), (ÇSBÖ 111/1), (ÇSBÖ 125/32), (ÇSBÖ 135/25), (ÇA 16/2), (ÇA 21/20), (ÇA 32/6), (ÇA 69/18), (ÇA 69/18), (ÇA 69/19),

(ÇA 126/28), (ÇA 130/9), (ÇA 133/9), (DAK 45/8), (DAK 55/13), (DAK 55/13), (DAK 64/24), (H 16/30), (H 25/6), (H 26/26), (H 75/9), (H 88/25), (H 91/27), (H 107/16), (H 111/9), (H 112/11), (H 127/17), (H 132/11), (H 136/1), (AYÇ 50/20), (AYÇ 50/21), (T 14/23), (T 67/1), (T 91/8), (İÖ 90/2), (İÖ 100/5), (İÖ 202/1), (U 129/24), (GYA 18/22), (GYA 42/10), (GYA 48/14), (GYA 54/32), (GYA 58/29), (GYA 65/24), (GYA 83/2), (GYA 87/20), (GYA 95/4), (GYA 97/28), (GYA 103/21), (GYA 105/23), (GYA 106/16), (GYA 111/30), (İLKÖ 72/25), (İLKÖ 101/2), (İLKÖ 101/6), (İLKÖ 117/9), (İLKÖ 174/12), (İLKÖ 174/12), (KP 49/9), (KP 51/15), (KP 56/11), (KP 73/6), (KP 98/7)

konus-: 1. Bir dilin kelimeleriyle düşüncesini sözlü olarak anlatmak.

Bir şey sorulmazsa konuşmuyor, kendiliğinden bir şey istemiyor, hiçbir tercihi yok, her şey başkalarınca onun adına yapılmalı, yoksa yok. (HI 66/22)

(HI 73/27), (HI 74/12), (HI 78/17), (HI 94/2), (HI 95/1), (HI 96/19), (HI 106/4), (HI 110/8), (HI 115/2), (HI 115/6), (ÇÖ 9/34), (ÇÖ 12/30), (ÇÖ 16/18), (ÇÖ 19/18), (ÇÖ 20/1), (ÇÖ 22/5), (ÇÖ 22/8), (ÇÖ 23/17), (ÇÖ 23/32), (ÇÖ 23/33), (ÇÖ 24/2), (ÇÖ 30/11), (ÇÖ 41/5), (ÇÖ 58/13), (ÇÖ 60/15), (ÇÖ 70/23), (ÇÖ 70/27), (ÇÖ 72/28), (ÇÖ 73/4), (ÇÖ 87/11), (ÇÖ 94/13), (ÇSBÖ 42/18), (ÇSBÖ 42/20), (ÇSBÖ 44/20), (ÇSBÖ 46/23), (ÇSBÖ 54/20), (ÇSBÖ 55/14), (ÇSBÖ 84/4), (ÇSBÖ 85/29), (ÇSBÖ 88/20), (ÇSBÖ 90/1), (ÇSBÖ 90/22), (ÇSBÖ 96/22), (ÇSBÖ 98/12), (ÇSBÖ 101/12), (ÇSBÖ 104/26), (ÇSBÖ 107/14), (ÇSBÖ 112/11), (ÇSBÖ 113/10), (ÇSBÖ 126/3), (ÇSBÖ 131/6), (ÇSBÖ 136/28), (ÇSBÖ 138/32), (ÇSBÖ 139/9), (ÇA 14/21), (ÇA 21/2), (ÇA 23/27), (ÇA 28/16), (ÇA 28/16), (ÇA 34/19), (ÇA 36/5), (ÇA 48/11), (ÇA 48/24), (ÇA 51/25), (ÇA 65/12), (ÇA 76/11), (ÇA 81/15), (ÇA 82/28), (ÇA 88/2), (ÇA 89/11), (ÇA 91/26), (ÇA 102/18), (ÇA 103/14), (ÇA 105/22), (ÇA 105/30), (ÇA 110/28), (ÇA 128/27), (ÇA 132/22), (ÇA 137/8), (ÇA 137/12), (DAK 30/2), (DAK 64/27), (K 61/16), (K 70/25), (K 95/18), (H 43/26), (H 103/7), (H 105/20), (H 124/25), (AYÇ 17/15), (AYÇ 41/15), (AYÇ 48/12), (AYÇ 63/26), (AYÇ 63/31), (T 17/29), (T 23/24), (T 26/5), (T 28/26), (T 89/21), (T 104/28), (T 118/7), (İÖ 57/16), (İÖ 66/19), (İÖ 67/10), (İÖ 109/14), (U 11/5), (U 36/30), (U 43/25), (U 51/30), (U 51/31), (U 52/1), (U 53/17), (U 54/1), (U 54/22), (U 60/29), (U 73/6), (U 79/17), (U 79/18), (U 79/18), (U 79/24), (U 103/19), (U 119/18), (U 139/25), (GYA 23/23), (GYA 43/12), (GYA 44/15), (GYA 44/16), (GYA 45/18), (GYA 47/9), (GYA 62/29), (GYA 63/8), (GYA 65/27), (GYA 76/21), (GYA 81/12),

(GYA 81/13), (GYA 91/6), (GYA 91/31), (GYA 99/4), (GYA 100/9), (GYA 101/24), (GYA 102/15), (GYA 111/25), (GYA 118/6), (GYA 119/25), (GYA 131/28), (GYA 133/2), (GYA 133/20), (GYA 134/31), (İLKÖ 52/24), (İLKÖ 54/17), (İLKÖ 59/11), (İLKÖ 66/10), (İLKÖ 73/23), (İLKÖ 73/23), (İLKÖ 74/7), (İLKÖ 74/8), (İLKÖ 89/12), (İLKÖ 103/11), (İLKÖ 103/11), (İLKÖ 103/16), (İLKÖ 199/15), (İLKÖ 202/1), (KP 38/14), (KP 51/12), (KP 51/13), (KP 51/14), (KP 65/9), (KP 68/12), (KP 90/25), (KP 90/26), (KP 96/16), (KP 100/8)

konuş-: 7. İlişki kurmak veya ilişkiyi sürdürmek.

– Bu oğlanla konuşmayacaksın, dedi, anladın mı? (ÇSBÖ 99/29)
(ÇSBÖ 99/30)

konuştur-: Konuşmasını sağlamak, konuşmasına yol açmak.

Görüyorsun, kimse konuşturmuyor beni. (DAK 21/17)

konuşup dur-:** Konuşma işini sürdürmek.

Ressam bozuntusu yarı Türkçe, yarı İngilizce karışımı bir dille konuşup duruyordu. (GYA 51/21)

(GYA 52/1)

konuşuver-: Ansızın konuşmak.

Bu son buluşumla hemen konuşuverdim. (GYA 64/18)

kutla-: 1. Mutlu bir olaya sevinildiğini söz, yazı veya armağanla anlatmak, kutlulamak, tebrik etmek.

Bu yangını ben çıkardım, beni kutlayın, diye bağıryorum herkeslere. (HI 123/18)

(DAK 66/19), (H 52/16)

küfret-: Sövmek.

Arada bir küfrediyor, en çok, “Sökül ulan!” diye bağıryordu dil alışkanlığıyla. (ÇÖ 51/16)

(ÇA 157/5), (H 16/2), (İÖ 34/24), (İÖ 217/20), (GYA 82/30), (İLKÖ 77/6)

küfür savur-: Küfretmek.

– Hay senin Bakacının da.. diye bir küfür savurdu adam, ulan Bakaç burda ne gezdirdin? (ÇSBÖ 20/3)

(İÖ 31/7), (GYA 107/27), (İLKÖ 151/13)

küfrü bas-: Küfretmek.

Bastı küfürü:

– Zıkkımı, dedi, içmeseniz olmaz bu kadar... (İLKÖ 73/5)

laf at-: 2. Uzaktan, dolaylı olarak dokunacak söz söyleyip işittirmek.

“Yeğenimi doktor yapacam.” diye bir laf attı dayısı ortaya, kardeşine yaranmak isteyerek. (ÇÖ 18/18)

(ÇA 154/6)

laf et-: Söz etmek.

Babam hiç laf etmedi. (HI 104/6)

(HI 108/31), (ÇÖ 44/6)

laf yetiştir-: 1. Birinin söylediklerine olur olmaz karşılık vermek, çene yarıştırmaya kalkmak.

“Ben sana laf yetiştiremem” diyebildi. (U 79/5)

lafı değiştir-: Başka konuyu dile getirmek, başka bir şeyden söz etmek.

(Söylemekten vazgeçer, lafı değiştirir) (DAK 19/18)

lahavle çek- (veya oku-): "Lahavle" sözünü söylemek.

Sözünü bitirmedi Zeynel, “lâhavle” çekti. (ÇSBÖ 76/8)

(ÇA 115/8), (ÇA 116/3)

lanet et-: İlenmek, kötülüğünü istemek.

Lanet et şeytanına (ÇA 71/1)

(İLKÖ 40/5), (İLKÖ 98/9)

matrak geç-: *argo* Alay etmek, eğlenmek.

Matrak geçme. (GYA 98/29)

meydan oku-: Korkmadığını, çekinmediğini açıkça bildirmek, kavga veya yarışmaya çağırarak.

Işıklara meydan okuyordu acı yakışlarına gülümseyerek göğüs geriyordu. (HI 9/18)

(DAK 79/5), (İÖ 34/9), (İÖ 101/9), (GYA 142/16)

muhabbet et-: Karşılıklı, dostça konuşmak.

– Yani arkadaşlar toplanmış kendi aramızda muhabbet ediyorduk. (ÇÖ 85/27)

(H 107/13), (İÖ 94/31)

muhatap ol-: 1. Kendisine söz söylenmek, hitap edilmek.

Bütün bunlardan sonra elini vakarla uzattı, o da uzattı ve kendine uzatılan eli sıkıca kavradı ve o anda teklife muhatap oldu (K 100/2)

müracaat et-: 1. Başvurmak.

Ben içeriye don gömlek girmeye razı olduktan sonra sana niye müracaat edeydim ki? (İÖ 59/6)

(İÖ 114/20)

müsaade et- (veya buyur-): 1. İzin vermek.

Hısım müsaade etsen de ben (ÇA 84/22)

(DAK 89/21), (DAK 89/21), (H 58/26), (H 63/23), (H 111/15), (GYA 89/7), (GYA 92/12), (GYA 120/25), (GYA 121/27)

nasihat çek-:** Öğütlemek, öğüt vermek.

Ölürken bile bize nasihat çekti, ne dediği aklımda kalmadı ya, epey dokunaklı bir şeyler söyledi. (ÇÖ 63/27)

niyaz et- (veya eyle-): Yalvarmak.

Sizin de iyi olmanızı ulu tanrıdan niyaz ederim. (DAK 19/12)

onayla-: 1. Yapılan bir işi doğru ve yerinde bularak kabul etmek, tasdik etmek, tasdiklemek.

“Öyle” diye onayladı kızı “vakit.. insan ne yapacağını şaşıyor. (ÇSBÖ 85/24)

(H 91/14), (H 95/29), (T 88/21)

öğren-: 3. Haber almak.

Aynı katta, kendisinden başka iki kişinin daha odası vardı, burada yaşadığı sekiz aylık süreden biri ne birinin, ne ötekinin yüzünü görmüştü, yalnız, pansiyoncudan, birinin bir devlet memuru, ötekinin de bir müteahhit olduğunu öğrenmişti. (ÇSBÖ 92/1)

(DAK 72/10), (K 8/16), (K 28/1), (K 104/4), (H 35/9), (H 74/27), (H 88/8), (AYÇ 76/1), (T 10/2), (T 89/23), (T 100/1), (İÖ 20/24), (İÖ 29/4), (İÖ 184/24), (U 107/19)

öğüt ver-: Bir kimseye yapması veya yapmaması gereken şeyler için yol göstermek, nasihat etmek.

“Oğullarım, hepimiz bir aradayız. Bu bize Tanrının bir lûtfudur. O’na şükredin, haliniz rıza üzere olsun.” diye öğüt vermektedir. (ÇÖ 33/18)

(ÇÖ 79/23), (ÇSBÖ 29/30), (ÇSBÖ 113/30)

öğütle-: Birine bir şey yapmasını veya yapmamasını söylemek, nasihat etmek.

Kendisiyle pazara çıkmamı öğütlüyor. (HI 106/6)

(U 14/27), (GYA 18/18)

öner-: 2. Bir sorunu çözmek üzere bir şey öne sürmek; teklif etmek.

“Ben gelecek yıla değin bunun üzerinde düşünmeyi öneriyorum” dedi kız.
(H 91/10)

(T 34/20), (GYA 43/7), (GYA 59/14)

öv-: Birinin veya bir şeyin iyiliklerini, üstünlüklerini söyleyerek değerini yüceltmek, methetmek, sena etmek, yermek karşıtı.

Buraları ona öylesine övmüşler ki, ölmeden yolumu buraya düşürmezsem gözüm açık gider diyordu. (İÖ 122/27)

özür dile-: 2. Yaptığı bir yanlıştan ötürü bağışlanmasını istemek.

Selman yeniden özür diledi (ÇA 63/25)

(DAK 18/8), (DAK 18/14), (DAK 24/24), (H 33/27), (AYÇ 26/28), (İÖ 179/12), (GYA 78/5), (GYA 86/10), (GYA 87/26), (GYA 95/5), (GYA 114/25), (GYA 115/4), (GYA 117/20), (GYA 121/11), (İLKÖ 88/4), (KP 49/16)

pazarlık yap-:** Satın alınacak bir şeyin fiyatı üzerinde karşılıklı çekişmek.

Sonra bir eşekçiyle pazarlık yaptık. (DAK 52/7)

pot kır-: Yersiz ve karşısındakine dokunacak söz söylemek, gaf yapmak.

Pot kırmamalı. (HI 68/26)

rabıtaya (rabıtasına) al-:** Bir şeyle bağ kurmak, bağını, ilişkisini güçlendirmek.

Sevgilinin imgesini rabıtaya aldı. (U 120/18)

reddet-: Verilen veya yapılması istenen bir şeyi kabul etmemek, geri çevirmek; reddeylemek.

O akşam birlikte yemek yeme önerisini reddetti kız eve haber vermediğini söyleyerek, ertesi günkü buluşma isteğini de kabul etmedi üzümlere: “Pazarları dışarı çıkmıyorum.. evin işleri.. bir sürü ütü falan..” (ÇSBÖ 84/31)

(ÇSBÖ 88/10), (K 32/14), (K 76/7), (H 95/30), (H 139/27), (AYÇ 31/9), (T 33/22), (İÖ 10/1), (İÖ 146/21), (İÖ 183/18)

rica et-: Dilemek.

Rica ederim beni konuşturmaya çalışma. (H 35/18)

(H 125/27), (AYÇ 35/18), (AYÇ 69/1), (T 15/29), (T 106/10), (U 58/24), (GYA 66/9), (GYA 137/26)

saçmala-: Anlamsız, gereksiz, tutarsız, saçma sapan sözler söylemek veya bu tür davranışlarda bulunmak, abuklamak.

– Üstüme daha çok varırlarsa.. neyse.. saçmalıyorum ben galiba. (ÇSBÖ 108/28)

(ÇA 107/2), (DAK 56/12), (H 33/17), (H 60/9), (H 119/9), (H 124/21), (AYÇ 36/29), (AYÇ 37/6), (AYÇ 61/22), (T 29/7), (T 82/30), (GYA 23/12), (GYA 64/23), (GYA 97/25), (İLKÖ 73/28)

(birini veya bir şeyi) salık ver-: 1. Tavsiye etmek.

Bakaç, kendisine, babası terlerse tuzlu su içirmesini salık vermişti. (ÇSBÖ 26/28)

(DAK 70/8), (H 65/17)

(birini) sarakaya al-: Alay etmek, alaya almak.

Böyle düşününce kendini sarakaya aldı, öyle ya, bu bayat dersleri, bu pörsümüş öğütleri eskiden kendisine söyleyenlere aşağılayarak iade ederdi, şimdiyse bunları kendi kendine söyleyecek kerte ilerlemişti. (K 93/3)

(K 96/2), (U 62/13), (KP 9/1)

savun-: 2. Hareket veya düşünceyi söz veya yazı ile doğru, haklı göstermeye çalışmak.

Dayım kendini savunuyordu. (HI 77/26)

(H 96/6), (GYA 55/14), (GYA 99/30)

say-: 2. Sayıları arka arkaya söylemek.

Daha uzun say. (İÖ 153/4)

(İÖ 153/7)

sayıkla-: 1. Uykuda veya bir hastalığın verdiği dalgınlık sırasında anlamsız, tutarsız sözler söylemek.

Durmadan sayıklıyormuşum. (HI 126/14)

(ÇÖ 88/2), (ÇSBÖ 25/4), (ÇSBÖ 76/30), (ÇSBÖ 85/29), (ÇSBÖ 110/21), (K 39/6), (AYÇ 61/29), (U 41/29), (U 55/29), (U 87/8), (GYA 93/7), (GYA 100/10), (GYA 111/19), (GYA 121/16), (İLKÖ 100/14), (KP 33/6), (KP 34/29)

selam (veya selamı) al-: 1. Birinin selamlamasına karşılık vermek.

Orada oturan adama selâm verdi, adam selâmını aldı. (ÇSBÖ 17/28)

(U 76/14)

selam et-: Uzakta olan birine esenlik dilemek.

“Şimdilik bir şey yok, akşama bizim eve bekliyorum, selâm ederim. R.”
(ÇÖ 54/25)

(DAK 19/10)

selam söyle-: 1. Selamını birine götürmesini söylemek.

– Yolun açık olsun, dedi, babana benden selâm söyle, Arafacı Ali dersin..

(ÇSBÖ 18/19)

(ÇSBÖ 18/22), (ÇA 88/24), (U 73/7), (U 73/11)

selam ver-: Selamlamak.

Ellerini omzuma koyup selâm veriyor: “Ne haber?” diye yılışarak. (ÇÖ 16/17)

(ÇSBÖ 17/28), (ÇSBÖ 23/13), (K 9/28), (H 147/8), (GYA 130/7)

selamla-: Bir kimseyle karşılaşıldığında, birinin yanına gidildiğinde veya yanından uzaklaşıldığında kendisine sözle veya işaretle bir nezaket gösterisi yapmak, selam vermek, esenlemek.

Tam o sırada masaların arasından bir alkış sesi yükseldi bir darbuka alkış seslerine tempo tuttu oturanlardan kimileri ayağa kalkmaya çalışıyordu sahnede iri yarı beş kadın çalgıcıları göstererek dinleyicileri selamlıyor çalgıcılar da ellerindeki kucaklarındaki çalgıların izin verdiği oranda eğilmeye çalışarak gülümsüyorlardı (ÇA 80/7)

(DAK 76/2), (K 41/11)

selamlaş-: 1. Birbirine selam vermek, esenleşmek.

Merdivende karşılaşınca iki yabancı gibi selâmlaşıyoruz. (HI 48/24)

(ÇÖ 62/7), (ÇA 80/19), (ÇA 119/16), (H 16/6)

serzenişte bulun-: Yakınmak (II).

Daha sonra bu olayı aktardığı dostlarından her biri “Ah, aptal! Ah, sersem!” diye serzenişte bulunmuştu ona. (AYÇ 28/6)

(AYÇ 39/14)

ses et-: Seslenmek.

İlkin ses etmedi. (HI 112/21)

(HI 112/27), (ÇÖ 48/20), (GYA 109/14), (İLKÖ 65/10), (İLKÖ 199/1), (İLKÖ 202/1), (İLKÖ 204/26)

ses ver-: 2. Bir çağrıya karşılık vermek.

Bu baygınlık anlarında kendini büsbütün lağım sularına kapılmış, çevresinde cızırtılı sesler çıkartarak üstüne başına atlayan kocaman farelerle iğrenç bir boğuşmaya girişmiş gibi duyumsardı: günlük albanlarıydı bunlar ve “ne zaman” diye sorardı o zaman, havanın durgun sessizliğine boşaltılmış bir soluk gibi, ölümcül günahları hava kabarcıklarına benzeyerek ses verirdi sanki. (DAK 61/28)

(DAK 67/11)

seslen-: 1. Uzaktan bağırarak çağırmak, ünlemek.

– Dur! diye seslendi. (HI 31/29)

(HI 36/8), (HI 36/10), (HI 54/6), (HI 63/7), (HI 74/31), (HI 78/19), (HI 83/27), (HI 87/23), (HI 88/20), (HI 95/15), (HI 101/22), (HI 112/31), (ÇÖ 16/13), (ÇÖ 18/10), (ÇÖ 38/33), (ÇÖ 39/4), (ÇÖ 40/22), (ÇÖ 40/32), (ÇÖ 45/1), (ÇÖ 48/3), (ÇÖ 51/31), (ÇÖ 63/7), (ÇÖ 77/19), (ÇSBÖ 10/4), (ÇSBÖ 15/22), (ÇSBÖ 19/22), (ÇSBÖ 22/30), (ÇSBÖ 25/5), (ÇSBÖ 31/15), (ÇSBÖ 32/1), (ÇSBÖ 34/28), (ÇSBÖ 42/11), (ÇSBÖ 69/16), (ÇSBÖ 77/4), (ÇSBÖ 77/19), (ÇSBÖ 106/24), (ÇSBÖ 106/26), (ÇSBÖ 130/18), (ÇSBÖ 143/13), (ÇA 9/8), (ÇA 15/21), (ÇA 55/7), (ÇA 57/17), (ÇA 64/14), (ÇA 72/8), (ÇA 79/30), (ÇA 87/10), (ÇA 104/19), (ÇA 104/27), (ÇA 105/9), (ÇA 105/30), (ÇA 118/11), (ÇA 132/32), (ÇA 134/25), (ÇA 135/10), (ÇA 137/20), (ÇA 139/3), (ÇA 145/26), (ÇA 147/13), (ÇA 147/18), (DAK 20/22), (DAK 32/24), (DAK 32/29), (DAK 57/3), (DAK 83/7), (DAK 96/22), (K 101/9), (H 30/32), (H 31/20), (H 51/16), (H 81/27), (H 107/9), (H 113/18), (H 119/23), (H 123/5), (H 127/11), (H 141/10), (H 152/6), (AYÇ 12/27), (AYÇ 32/9), (AYÇ 37/1), (AYÇ 58/3), (AYÇ 68/25), (AYÇ 78/21), (T 10/16), (T 15/16), (T 15/18), (T 18/6), (T 35/9), (T 39/21), (T 52/8), (T 91/23), (T 95/5), (T 104/27), (T 112/24), (T 122/6), (T 123/14), (İÖ 33/15), (İÖ 34/5), (İÖ 102/25), (İÖ 114/14), (İÖ 118/17), (İÖ 119/1), (İÖ 120/2), (İÖ 149/33), (İÖ 152/29), (İÖ 160/18), (U 14/2), (U 76/6), (U 117/31), (U 135/16), (U 138/3), (GYA 16/4), (GYA 20/14), (GYA 20/20), (GYA 28/26), (GYA 39/12), (GYA 40/11), (GYA 41/22), (GYA 61/23), (GYA 64/19), (GYA 89/10), (GYA 111/14), (GYA 113/29), (GYA 119/29), (GYA 121/22), (GYA 125/20), (GYA 130/28), (GYA 134/16), (GYA 143/12), (İLKÖ 136/9), (İLKÖ 200/1), (İLKÖ 202/22), (KP 15/4), (KP 20/21), (KP 51/8), (KP 51/10), (KP 89/10), (KP 99/21)

seslen-: 2. Bir şey söylemek için sesini çıkarmak veya cevap vermek.

Bahşış bahşış diye seslendi ulan bahşış vermemişsinizdir (ÇA 91/21)

(ÇA 105/19), (DAK 62/3), (H 85/4), (H 119/18), (AYÇ 16/28), (İÖ 98/8), (İÖ 215/14), (U 29/8), (İLKÖ 119/3), (KP 64/15)

sırala-: 2. Art arda söylemek, sayıp dökmek.

Şimdi, orada niye gece gündüz yatıp bekçilik yapmadığına binlerce hayıf geliştirir, kabul edilemez olduğunu bildiği tövbelerin binlercesini arka arkaya sıralar. (İÖ 125/21)

sızlan-: Kendine yapılan bir haksızlığı, kendisini tedirgin eden bir durumu, çare bulması veya sadece sıkıntısına ortak olması için karşısındakine anlatmak, yakınmak (II), şikâyet etmek, şekva etmek, tazallüm etmek.

– Ne yaptım, bilmiyorum, diye sızlanıyordu Şaziye, hiçbir hizmetinde kusur etmedim. (ÇÖ 79/24)

(ÇSBÖ 59/24), (ÇA 112/1), (ÇA 143/27), (K 24/4), (AYÇ 64/10), (U 78/10)

sipariş et-: Bir şeyin yapılmasını veya bir şeyin gönderilmesini istemek, ısmarlamak.

Haşlama sipariş etmiş, sonra da: “incik tarafından olsun” diye eklemekten geri durmamıştı. (K 96/1)

(İÖ 230/21), (GYA 33/4)

sitem et-: Bir kimseye üzüldüğünü, kırıldığını öfkelenmeden belirtmek.

Babası öldüğü için ona içten sitem etmişti, çünkü babasının kendini hiç bırakmayacağına öylesine inanıyordu ki, bu ölümle babasını nerdeyse ihanet etmiş gibi algıladı. (T 104/29)

slogan at-: Sloganı bağırarak söylemek.

Bırakılsaydım, ben de herkes gibi, orada slogan atar; atıp tutardım. (İÖ 18/3)

sohbet et-: 1. İki veya daha fazla kişi aralarında dostça, arkadaşça konuşmak, yârenlik etmek, hasbihâl etmek.

Yaşlı insanlardan oluşmuş birkaç aile kümesi zaman zaman kibar kibar gülerek sohbet ediyordu. (H 32/21)

(H 114/4), (İÖ 201/20)

sor- (I): 1. Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

– Bunun anlamı nedir? Diye sordum. (HI 24/23)

(HI 25/1), (HI 31/7), (HI 36/19), (HI 63/10), (HI 63/28), (HI 63/30), (HI 65/24), (HI 75/25), (HI 88/13), (HI 88/20), (HI 90/1), (HI 94/26), (HI 95/7), (HI 98/7), (HI 100/16), (HI 103/6), (HI 103/29), (HI 103/31), (HI 105/10), (HI 105/11), (HI 114/20), (HI 117/20), (HI 122/28), (HI 122/30), (HI 126/12), (ÇÖ 14/5), (ÇÖ 15/4), (ÇÖ 19/10), (ÇÖ 19/14), (ÇÖ 21/4), (ÇÖ 22/12), (ÇÖ 22/33), (ÇÖ 23/2), (ÇÖ 23/3), (ÇÖ 23/6), (ÇÖ 23/7), (ÇÖ 23/7), (ÇÖ 40/26), (ÇÖ 44/16), (ÇÖ 45/5), (ÇÖ 45/10), (ÇÖ 49/1), (ÇÖ 49/4), (ÇÖ 49/5), (ÇÖ 54/15), (ÇÖ 60/8), (ÇÖ 66/26), (ÇÖ 67/17), (ÇÖ 67/31), (ÇÖ 68/25), (ÇÖ 69/10), (ÇÖ 69/24), (ÇÖ 70/5), (ÇÖ 71/28), (ÇÖ 74/8), (ÇÖ 74/32), (ÇÖ 79/4), (ÇÖ 79/10), (ÇÖ 80/6), (ÇÖ 81/3), (ÇÖ 81/11), (ÇÖ 82/6), (ÇÖ 82/15), (ÇÖ 82/19), (ÇÖ 84/22), (ÇÖ 85/11), (ÇÖ 86/21), (ÇÖ 87/10), (ÇÖ 87/11), (ÇÖ 91/17), (ÇÖ 93/28), (ÇSBÖ 15/3), (ÇSBÖ 15/12), (ÇSBÖ 15/19), (ÇSBÖ 17/29), (ÇSBÖ 18/12), (ÇSBÖ 19/30), (ÇSBÖ 20/5), (ÇSBÖ 21/16), (ÇSBÖ 22/23), (ÇSBÖ 24/10), (ÇSBÖ 28/26), (ÇSBÖ 29/21), (ÇSBÖ 33/14), (ÇSBÖ 35/5), (ÇSBÖ 35/13), (ÇSBÖ 36/23), (ÇSBÖ 37/6), (ÇSBÖ 37/16), (ÇSBÖ 37/18), (ÇSBÖ 38/9), (ÇSBÖ 38/14), (ÇSBÖ 39/26), (ÇSBÖ 42/15), (ÇSBÖ 44/11), (ÇSBÖ 47/13), (ÇSBÖ 49/16), (ÇSBÖ 52/1), (ÇSBÖ 54/17), (ÇSBÖ 56/11), (ÇSBÖ 57/24), (ÇSBÖ 57/26), (ÇSBÖ 58/30), (ÇSBÖ 60/27), (ÇSBÖ 61/18), (ÇSBÖ 61/25), (ÇSBÖ 64/19), (ÇSBÖ 66/22), (ÇSBÖ 68/30), (ÇSBÖ 74/28), (ÇSBÖ 75/28), (ÇSBÖ 77/21), (ÇSBÖ 78/14), (ÇSBÖ 84/2), (ÇSBÖ 85/8), (ÇSBÖ 85/12), (ÇSBÖ 86/1), (ÇSBÖ 86/17), (ÇSBÖ 89/23), (ÇSBÖ 94/14), (ÇSBÖ 94/31), (ÇSBÖ 95/14), (ÇSBÖ 96/8), (ÇSBÖ 98/2), (ÇSBÖ 98/5), (ÇSBÖ 98/13), (ÇSBÖ 99/6), (ÇSBÖ 100/14), (ÇSBÖ 104/11), (ÇSBÖ 112/11), (ÇSBÖ 130/4), (ÇSBÖ 131/15), (ÇSBÖ 134/15), (ÇSBÖ 137/32), (ÇSBÖ 138/23), (ÇSBÖ 139/14), (ÇSBÖ 140/4), (ÇA 12/29), (ÇA 13/16), (ÇA 13/27), (ÇA 18/16), (ÇA 20/20), (ÇA 21/3), (ÇA 21/12), (ÇA 21/15), (ÇA 24/23), (ÇA 26/18), (ÇA 27/19), (ÇA 29/3), (ÇA 29/11), (ÇA 33/21), (ÇA 35/26), (ÇA 41/21), (ÇA 43/10), (ÇA 46/12), (ÇA 51/22), (ÇA 52/6), (ÇA 52/12), (ÇA 52/14), (ÇA 54/16), (ÇA 55/24), (ÇA 59/1), (ÇA 64/7), (ÇA 65/17), (ÇA 68/21), (ÇA 70/2), (ÇA 79/19), (ÇA 80/1), (ÇA 80/22), (ÇA 85/27), (ÇA 87/26), (ÇA 89/11), (ÇA 90/21), (ÇA 91/25), (ÇA 92/14), (ÇA 93/11), (ÇA 95/7), (ÇA 102/28), (ÇA 105/26), (ÇA 106/1), (ÇA 106/5), (ÇA 106/7), (ÇA 106/32), (ÇA 108/8), (ÇA 109/27), (ÇA 110/2), (ÇA 110/2), (ÇA 117/10), (ÇA 143/10), (ÇA 144/25), (ÇA 148/18), (ÇA 148/19), (ÇA 148/19), (ÇA 153/7), (ÇA 156/9), (DAK 11/30), (DAK 30/9), (DAK 31/17),

(DAK 32/10), (DAK 32/18), (DAK 32/18), (DAK 38/19), (DAK 45/20), (DAK 51/26), (DAK 55/14), (DAK 58/4), (DAK 61/26), (DAK 62/6), (DAK 62/6), (DAK 65/14), (DAK 92/11), (DAK 94/9), (K 11/5), (K 18/18), (K 18/21), (K 23/18), (K 24/16), (K 26/4), (K 26/19), (K 26/34), (K 81/10), (K 81/12), (K 95/15), (K 96/3), (K 96/15), (K 108/31), (K 110/8), (H 16/20), (H 24/9), (H 25/13), (H 26/15), (H 26/17), (H 26/23), (H 28/5), (H 28/24), (H 28/29), (H 29/5), (H 31/22), (H 31/23), (H 32/26), (H 34/27), (H 34/31), (H 41/6), (H 57/27), (H 58/29), (H 60/8), (H 60/16), (H 60/24), (H 61/6), (H 67/11), (H 67/16), (H 72/27), (H 73/2), (H 73/7), (H 73/11), (H 75/12), (H 75/19), (H 76/6), (H 76/11), (H 80/10), (H 87/5), (H 87/21), (H 88/23), (H 89/5), (H 91/5), (H 92/6), (H 93/22), (H 96/4), (H 96/17), (H 97/2), (H 97/31), (H 107/17), (H 107/24), (H 107/29), (H 110/4), (H 111/6), (H 112/4), (H 113/12), (H 116/8), (H 116/16), (H 117/20), (H 121/6), (H 128/25), (H 129/28), (H 130/19), (H 135/16), (H 136/11), (H 136/21), (H 139/2), (H 139/12), (H 144/7), (H 145/17), (H 146/3), (H 146/32), (H 149/22), (H 150/25), (H 152/16), (AYÇ 25/5), (AYÇ 25/17), (AYÇ 27/5), (AYÇ 29/16), (AYÇ 30/31), (AYÇ 34/7), (AYÇ 34/24), (AYÇ 35/13), (AYÇ 35/28), (AYÇ 49/28), (AYÇ 50/3), (AYÇ 50/13), (AYÇ 50/26), (AYÇ 54/3), (AYÇ 55/29), (AYÇ 56/1), (AYÇ 58/4), (AYÇ 68/21), (AYÇ 69/21), (AYÇ 69/26), (AYÇ 76/7), (AYÇ 79/24), (AYÇ 86/6), (AYÇ 86/10), (AYÇ 86/27), (T 9/28), (T 17/30), (T 28/12), (T 28/23), (T 33/15), (T 41/26), (T 42/23), (T 46/27), (T 54/18), (T 54/26), (T 62/14), (T 63/23), (T 66/23), (T 67/10), (T 72/10), (T 77/2), (T 79/2), (T 88/17), (T 90/23), (T 91/3), (T 95/24), (T 98/10), (T 98/16), (T 100/1), (T 100/2), (T 100/3), (T 100/9), (T 100/18), (T 100/28), (T 101/17), (T 103/22), (T 108/8), (T 114/4), (T 114/30), (T 115/1), (T 120/25), (T 121/9), (T 121/22), (İÖ 15/13), (İÖ 15/14), (İÖ 15/19), (İÖ 15/21), (İÖ 27/11), (İÖ 28/20), (İÖ 28/28), (İÖ 32/3), (İÖ 39/14), (İÖ 39/27), (İÖ 40/18), (İÖ 42/31), (İÖ 65/10), (İÖ 68/10), (İÖ 77/20), (İÖ 100/27), (İÖ 123/29), (İÖ 133/11), (İÖ 137/25), (İÖ 137/25), (İÖ 142/13), (İÖ 175/12), (İÖ 177/2), (İÖ 192/4), (İÖ 218/15), (İÖ 226/8), (İÖ 226/18), (İÖ 226/25), (U 8/20), (U 9/12), (U 10/20), (U 14/16), (U 30/8), (U 30/12), (U 30/14), (U 43/4), (U 49/26), (U 50/6), (U 73/26), (U 78/20), (U 86/26), (U 91/8), (U 91/12), (U 94/13), (U 97/11), (U 98/23), (U 105/6), (U 108/9), (U 116/3), (U 116/20), (U 119/6), (U 122/23), (U 126/28), (U 128/1), (U 128/15), (U 128/18), (U 130/27), (GYA 18/31), (GYA 21/19), (GYA 22/7), (GYA 23/9), (GYA 23/20), (GYA 30/15), (GYA 30/28), (GYA 35/12), (GYA 36/3), (GYA

36/7), (GYA 37/7), (GYA 38/7), (GYA 39/4), (GYA 42/12), (GYA 43/12), (GYA 43/30), (GYA 45/15), (GYA 48/8), (GYA 48/25), (GYA 52/3), (GYA 53/29), (GYA 55/6), (GYA 55/18), (GYA 56/8), (GYA 56/25), (GYA 59/19), (GYA 67/3), (GYA 74/28), (GYA 75/7), (GYA 75/20), (GYA 75/25), (GYA 78/31), (GYA 82/1), (GYA 85/25), (GYA 87/2), (GYA 87/7), (GYA 88/16), (GYA 98/29), (GYA 100/4), (GYA 100/6), (GYA 100/31), (GYA 101/13), (GYA 101/26), (GYA 111/14), (GYA 113/6), (GYA 115/12), (GYA 117/6), (GYA 117/21), (GYA 118/16), (GYA 118/23), (GYA 120/12), (GYA 121/8), (GYA 125/6), (GYA 125/9), (GYA 126/14), (GYA 126/32), (GYA 127/19), (GYA 127/20), (GYA 131/18), (GYA 131/23), (GYA 131/25), (GYA 131/30), (GYA 134/20), (GYA 139/21), (GYA 140/25), (GYA 140/30), (GYA 141/10), (GYA 141/17), (GYA 142/30), (GYA 143/15), (GYA 143/24), (GYA 144/15), (İLKÖ 34/6), (İLKÖ 49/19), (İLKÖ 62/1), (İLKÖ 62/13), (İLKÖ 66/21), (İLKÖ 83/24), (İLKÖ 84/6), (İLKÖ 89/9), (İLKÖ 90/4), (İLKÖ 97/22), (İLKÖ 116/29), (İLKÖ 139/8), (İLKÖ 161/5), (İLKÖ 166/6), (İLKÖ 167/15), (İLKÖ 175/3), (İLKÖ 179/13), (KP 8/21), (KP 8/26), (KP 21/8), (KP 21/10), (KP 27/13), (KP 27/15), (KP 27/17), (KP 31/4), (KP 33/18), (KP 48/24), (KP 48/28), (KP 49/2), (KP 51/10), (KP 53/16), (KP 58/8), (KP 58/17), (KP 64/6), (KP 64/24), (KP 64/25), (KP 65/15), (KP 66/14), (KP 66/16), (KP 67/9), (KP 67/23), (KP 68/27), (KP 69/7), (KP 97/24)

sordur-: Sorma işini yaptırmak.

Bir yolunu bulup öteki evinden sordurdum, oraya da uğramamış. (H 75/1)

sorgula-: Suç niteliğinde bulunan bir sorun üzerine ilgili bulunanlara sorular sormak.

Telgrafı getiren adamın yakasına niçin yapışmamış, niçin onu sorgulamamıştı? (AYÇ 36/23)

(İÖ 230/6), (İÖ 230/6)

sorguya çek-: Bir suçla ilgili olarak soru sorup cevap istemek.

Hayır, daha önce babamı, Ragıp'ı sorguya çekmişlerdir bile belki. (ÇÖ 46/2)

(ÇSBÖ 98/12), (U 94/5)

sorup dur-:** İkide bir sormak.

O, boyuna, gideceği bir yeri sorup durmuştu, kendini hep bir yerleri sorarken yakalıyordu. (K 95/13)

(H 103/16), (AYÇ 84/8), (U 20/11)

söv-: Onur kırıcı, çoğu basmakalıp kaba sözler söylemek; donatmak, kalaylamak, kayarlamak, küfretmek, yıkamak.

Sövdü amaçsızca düşüncesi bilmiyordu kime sövdüğünü ama düşüncesinin altında yatan gizli gücün hedefine ulaştırdığını biliyordu sövgüsünü (ÇA 40/6)

(ÇA 47/7), (ÇA 69/22), (ÇA 69/24), (ÇA 69/25), (ÇA 69/26), (ÇA 69/26), (ÇA 103/30), (İÖ 33/27)

sövüp say-: Aralıksız küfürler sıralamak, uzun uzadıya söverek yermek.

Kimi zaman bizi, yani çocuklarını sevesi tuttuğunda bile sövüp sayardı. (DAK 31/10)

söyle-: 1. Düşündüğünü veya bildiğini sözle anlatmak, buyurmak.

Başka da bir şey söylemiyor. (HI 20/4)

(HI 22/11), (HI 25/3), (HI 31/9), (HI 78/13), (HI 95/8), (HI 98/12), (HI 100/11), (HI 102/6), (HI 105/10), (HI 106/14), (HI 107/2), (HI 107/4), (HI 114/25), (HI 115/7), (HI 118/3), (ÇÖ 9/28), (ÇÖ 10/10), (ÇÖ 17/17), (ÇÖ 22/22), (ÇÖ 24/3), (ÇÖ 49/10), (ÇÖ 49/12), (ÇÖ 49/14), (ÇÖ 63/28), (ÇÖ 68/1), (ÇÖ 68/16), (ÇÖ 69/6), (ÇÖ 69/19), (ÇÖ 71/9), (ÇÖ 72/33), (ÇÖ 73/20), (ÇÖ 77/6), (ÇÖ 77/20), (ÇÖ 77/22), (ÇÖ 81/8), (ÇÖ 81/8), (ÇÖ 81/18), (ÇÖ 85/4), (ÇÖ 85/6), (ÇÖ 86/15), (ÇÖ 92/22), (ÇSBÖ 11/5), (ÇSBÖ 13/1), (ÇSBÖ 21/17), (ÇSBÖ 25/3), (ÇSBÖ 25/18), (ÇSBÖ 28/30), (ÇSBÖ 35/9), (ÇSBÖ 37/11), (ÇSBÖ 39/12), (ÇSBÖ 50/23), (ÇSBÖ 51/12), (ÇSBÖ 61/5), (ÇSBÖ 70/25), (ÇSBÖ 74/13), (ÇSBÖ 77/25), (ÇSBÖ 78/8), (ÇSBÖ 84/30), (ÇSBÖ 85/11), (ÇSBÖ 86/2), (ÇSBÖ 89/28), (ÇSBÖ 90/4), (ÇSBÖ 90/5), (ÇSBÖ 97/6), (ÇSBÖ 97/29), (ÇSBÖ 100/19), (ÇSBÖ 100/21), (ÇSBÖ 100/27), (ÇSBÖ 102/16), (ÇSBÖ 104/26), (ÇSBÖ 107/9), (ÇSBÖ 109/7), (ÇSBÖ 111/5), (ÇSBÖ 113/12), (ÇSBÖ 113/28), (ÇSBÖ 118/26), (ÇSBÖ 126/19), (ÇSBÖ 126/20), (ÇSBÖ 136/16), (ÇSBÖ 138/17), (ÇSBÖ 139/3), (ÇSBÖ 139/30), (ÇA 21/11), (ÇA 29/28), (ÇA 32/28), (ÇA 45/28), (ÇA 46/15), (ÇA 66/10), (ÇA 66/11), (ÇA 66/26), (ÇA 66/27), (ÇA 67/8), (ÇA 70/27), (ÇA 82/14), (ÇA 82/24), (ÇA 100/16), (ÇA 101/1), (ÇA 101/5), (ÇA 102/7), (ÇA 103/6), (ÇA 103/14), (ÇA 103/15), (ÇA 107/13), (ÇA 107/25), (ÇA 107/25), (ÇA 107/26), (ÇA 107/28), (ÇA 108/3), (ÇA 108/3), (ÇA 109/27), (ÇA 112/6), (ÇA 112/7), (ÇA 113/4), (ÇA 117/21), (ÇA 117/24), (ÇA 130/19), (ÇA 133/13), (ÇA 148/20), (ÇA 148/21), (ÇA 148/23), (ÇA 149/3), (ÇA 149/9), (DAK 17/17), (DAK 17/24), (DAK

17/30), (DAK 21/16), (DAK 22/4), (DAK 23/30), (DAK 24/26), (DAK 24/27), (DAK 30/2), (DAK 42/30), (DAK 44/2), (DAK 64/27), (DAK 65/28), (DAK 88/27), (DAK 90/2), (DAK 93/3), (DAK 93/14), (DAK 93/33), (DAK 94/22), (K 49/6), (K 54/14), (K 58/6), (K 62/18), (K 64/32), (K 67/13), (K 76/24), (K 80/19), (K 83/2), (K 86/29), (K 99/17), (K 101/10), (K 101/11), (K 101/15), (K 104/17), (K 108/32), (H 14/23), (H 14/25), (H 28/1), (H 28/18), (H 28/32), (H 29/2), (H 29/4), (H 29/6), (H 29/7), (H 29/32), (H 38/18), (H 41/8), (H 41/9), (H 43/11), (H 43/25), (H 44/29), (H 48/14), (H 54/19), (H 57/26), (H 57/26), (H 57/30), (H 57/31), (H 58/4), (H 66/8), (H 67/17), (H 67/19), (H 70/15), (H 79/1), (H 86/24), (H 86/25), (H 87/30), (H 88/4), (H 88/24), (H 88/31), (H 96/16), (H 96/32), (H 99/8), (H 103/25), (H 103/26), (H 104/4), (H 104/8), (H 104/11), (H 105/4), (H 105/5), (H 105/15), (H 105/16), (H 105/24), (H 106/4), (H 110/5), (H 110/6), (H 110/13), (H 110/32), (H 111/3), (H 116/11), (H 118/12), (H 119/6), (H 121/25), (H 122/17), (H 123/17), (H 124/22), (H 127/1), (H 130/7), (H 130/27), (H 131/24), (H 132/6), (H 134/22), (H 134/23), (H 134/27), (H 138/18), (H 138/29), (H 140/3), (H 140/16), (H 142/10), (AYÇ 33/2), (AYÇ 35/2), (AYÇ 40/20), (AYÇ 40/20), (AYÇ 41/12), (AYÇ 41/14), (AYÇ 41/14), (AYÇ 48/9), (AYÇ 48/9), (AYÇ 48/19), (AYÇ 48/20), (AYÇ 50/4), (AYÇ 50/15), (AYÇ 50/23), (AYÇ 62/8), (AYÇ 62/18), (AYÇ 63/22), (AYÇ 69/10), (AYÇ 80/3), (AYÇ 80/30), (AYÇ 85/4), (AYÇ 87/1), (T 10/21), (T 15/2), (T 15/13), (T 17/21), (T 22/1), (T 32/1), (T 37/10), (T 38/12), (T 41/28), (T 47/7), (T 59/15), (T 65/7), (T 66/11), (T 66/15), (T 66/20), (T 68/20), (T 70/22), (T 71/2), (T 77/6), (T 81/16), (T 81/28), (T 82/8), (T 86/29), (T 88/20), (T 88/24), (T 95/20), (T 100/15), (T 100/23), (T 100/29), (T 101/4), (T 101/18), (T 101/19), (T 102/3), (T 102/6), (T 102/22), (T 103/20), (T 106/16), (T 113/29), (T 121/22), (T 122/27), (T 128/9), (İÖ 27/9), (İÖ 28/16), (İÖ 28/21), (İÖ 28/28), (İÖ 29/14), (İÖ 43/2), (İÖ 43/12), (İÖ 45/25), (İÖ 51/32), (İÖ 77/20), (İÖ 87/4), (İÖ 90/15), (İÖ 97/13), (İÖ 100/25), (İÖ 133/11), (İÖ 151/17), (İÖ 178/14), (İÖ 207/4), (İÖ 226/28), (İÖ 230/23), (İÖ 230/24), (İÖ 230/25), (İÖ 231/12), (İÖ 237/3), (U 11/12), (U 14/26), (U 24/17), (U 30/7), (U 40/2), (U 43/4), (U 55/24), (U 56/21), (U 56/24), (U 62/16), (U 63/10), (U 66/14), (U 67/14), (U 67/29), (U 67/30), (U 78/22), (U 78/23), (U 78/24), (U 85/21), (U 89/2), (U 94/14), (U 94/15), (U 97/12), (U 100/16), (U 110/17), (U 113/10), (U 115/5), (U 119/19), (U 130/21), (U 139/23), (U 139/23), (U 140/2), (U 141/7), (U 143/2), (GYA 12/27), (GYA 22/24), (GYA 25/4), (GYA

32/14), (GYA 34/15), (GYA 37/19), (GYA 40/8), (GYA 41/7), (GYA 46/14), (GYA 48/3), (GYA 48/4), (GYA 48/4), (GYA 53/27), (GYA 53/33), (GYA 54/29), (GYA 54/30), (GYA 55/15), (GYA 58/30), (GYA 61/27), (GYA 63/1), (GYA 63/11), (GYA 66/17), (GYA 68/13), (GYA 68/15), (GYA 68/32), (GYA 75/25), (GYA 77/25), (GYA 79/8), (GYA 80/5), (GYA 80/28), (GYA 86/1), (GYA 86/17), (GYA 86/25), (GYA 88/22), (GYA 88/24), (GYA 91/23), (GYA 92/13), (GYA 97/8), (GYA 97/26), (GYA 97/31), (GYA 98/11), (GYA 98/30), (GYA 98/31), (GYA 99/6), (GYA 99/7), (GYA 106/23), (GYA 106/27), (GYA 109/12), (GYA 110/31), (GYA 111/1), (GYA 112/1), (GYA 112/8), (GYA 115/10), (GYA 116/9), (GYA 118/12), (GYA 120/15), (GYA 121/9), (GYA 135/6), (GYA 135/7), (GYA 139/25), (GYA 142/12), (İLKÖ 44/19), (İLKÖ 54/7), (İLKÖ 55/11), (İLKÖ 55/14), (İLKÖ 59/16), (İLKÖ 72/22), (İLKÖ 72/23), (İLKÖ 106/12), (İLKÖ 110/4), (İLKÖ 112/19), (İLKÖ 118/5), (İLKÖ 122/19), (İLKÖ 123/14), (İLKÖ 123/17), (İLKÖ 123/22), (İLKÖ 123/23), (İLKÖ 124/16), (İLKÖ 128/11), (İLKÖ 128/12), (İLKÖ 128/23), (İLKÖ 128/28), (İLKÖ 129/3), (İLKÖ 129/4), (İLKÖ 129/26), (İLKÖ 133/16), (İLKÖ 135/7), (İLKÖ 159/29), (İLKÖ 164/22), (İLKÖ 172/9), (İLKÖ 201/25), (İLKÖ 202/2), (İLKÖ 204/15), (İLKÖ 204/17), (İLKÖ 206/22), (KP 12/13), (KP 73/5), (KP 74/6), (KP 76/19), (KP 77/1), (KP 77/1), (KP 90/1), (KP 96/21)

söyle-: 6. Haber vermek.

“Öleceğini dün babam söyledi bana, dedim, doğru mu bu?” (HI 36/16)

(HI 63/22), (HI 96/10), (HI 112/20), (ÇÖ 18/3), (ÇSBÖ 60/28), (ÇSBÖ 71/9), (ÇSBÖ 90/1), (ÇSBÖ 96/16), (ÇSBÖ 96/16), (ÇSBÖ 108/21), (ÇSBÖ 109/20), (ÇSBÖ 114/12), (ÇSBÖ 131/17), (ÇA 18/15), (ÇA 19/16), (ÇA 24/7), (ÇA 24/8), (ÇA 32/8), (ÇA 32/11), (ÇA 45/19), (ÇA 47/28), (ÇA 48/13), (ÇA 52/14), (ÇA 66/23), (ÇA 68/28), (ÇA 79/22), (ÇA 107/15), (ÇA 107/16), (ÇA 107/17), (ÇA 107/27), (ÇA 110/27), (ÇA 146/18), (ÇA 149/16), (ÇA 149/17), (ÇA 149/26), (DAK 53/29), (DAK 94/27), (K 6/21), (K 30/5), (K 76/12), (K 76/14), (K 79/10), (H 16/26), (H 28/3), (H 57/21), (H 63/14), (H 83/17), (H 125/12), (H 125/14), (H 134/20), (H 138/16), (İÖ 187/28)

söyle-: 9. *mecaz* Herhangi bir şeyi bildirmek, anlatmak, demek istemek, hatırlatmak.

İçim böyle söylüyor. (HI 117/23)

(HI 117/24), (ÇSBÖ 88/12), (DAK 59/15), (DAK 59/16)

söyle-: 8. Sipariş etmek.

Çay söylediler. (ÇSBÖ 86/18)

(DAK 84/27), (H 74/1), (AYÇ 29/5), (GYA 30/27), (GYA 59/24),
(GYA 140/29)

söyle-: 3. Yapılmasını istemek, lütfetmek.

Küçük bir teneke sehpayı odadaki tek, eski koltuğun yanına çekti, Sadık'a orda oturmasını söyledi, sonra tuvalet masasının çekmecesinden birkaç dergi çıkardı, sehpanın üstüne bıraktı. (ÇSBÖ 131/24)

(H 129/3), (H 129/9), (H 130/24), (T 71/17)

söylen-: 1. Kendi kendine konuşmak, kendi kendine bir şeyler söylemek.

Bakma tülü, öyle bakma, diye söylendi. (HI 52/18)

(HI 100/24), (HI 113/27), (ÇÖ 10/17), (ÇÖ 25/7), (ÇÖ 49/23),
(ÇÖ 52/24), (ÇÖ 61/9), (ÇÖ 80/23), (ÇSBÖ 10/28), (ÇSBÖ 13/2), (ÇSBÖ 27/19),
(ÇSBÖ 31/5), (ÇSBÖ 55/6), (ÇSBÖ 56/31), (ÇSBÖ 60/16), (ÇSBÖ 71/26),
(ÇSBÖ 126/18), (ÇA 9/21), (ÇA 11/19), (ÇA 31/1), (ÇA 156/31), (DAK 92/3),
(DAK 95/11), (K 28/9), (K 31/6), (K 91/7), (H 85/8), (H 85/21), (H 87/3), (AYÇ 72/2), (T 54/32), (GYA 125/25), (GYA 126/24), (İLKÖ 150/7), (İLKÖ 152/4),
(İLKÖ 192/3), (İLKÖ 198/9)

söylen-: 4. mecaz Sızlanmak.

– Şimdiden yarıya indi zahire, diye söylendi, korkarım bu kış bile atlatamayacağız. (ÇSBÖ 74/1)

(ÇSBÖ 123/1), (ÇA 44/14), (H 16/2), (GYA 127/14)

söylen-: 3. mecaz Çıkışmak, azarlamak, eleştirmek.

“Halamla aramızda bir soğuk savaş var” dedi kız “eskiden böyle değildi, severdi beni, hiç değilse öyle görünürdü, şimdi her şeye karışıyor, her şeye söyleniyor, ne yapsam gözüne batıyor, belki bir gün tanırırsan..” (ÇSBÖ 86/27)

(ÇA 94/28), (ÇA 106/20), (ÇA 122/1), (ÇA 148/3), (ÇA 148/6),
(K 28/16), (T 59/16), (T 60/24), (U 33/15), (İLKÖ 197/17), (KP 34/4)

söylenip dur-: Söylenmeye devam etmek, durmadan söylenmek.

Sustular bir süre kadın söylenip duruyordu kendi kendine (ÇA 43/24)

(ÇA 112/17), (İLKÖ 72/15)

söyleyip dur-:** Söyleme işini sürdürmek, ikide bir söylemek.

Kafama takılmış bir cümleyi söyleyip duruyorum: kimden bana ne? diye.
(HI 97/5)

(DAK 17/27), (H 74/27), (H 140/23)

söyleyiver-: Çabucak söylemek.

Birdenbire söyleyiverdim bunu. (HI 98/16)

söz aç-: Bir konu üzerine konuşmaya başlamak.

Hep bir beyazlıktan söz açıyordu. (H 131/18)

(H 132/8), (H 138/31), (H 141/6), (AYÇ 26/33), (AYÇ 55/10), (T 41/27), (İÖ 22/4), (İÖ 194/23), (U 129/3), (GYA 64/28)

söz et-: 1. Bir şey üzerine konuşmak.

Anam küskünmüşçesine söz etmiyor. (HI 93/18)

(HI 94/13), (ÇÖ 9/34), (ÇÖ 55/29), (DAK 45/8), (DAK 53/20), (H 121/8), (GYA 95/16), (GYA 134/24), (İLKÖ 203/24)

(birine veya bir şeye) söz geçir-: Sözünü dinletmek, istediğini yaptırmak.

Gene kendi dışında gibiydi gene bir fanus içine kapatılmıştı da sanki dünya dışında kalmıştı fanusun dışında olup bitenleri görüyordu da onlara söz geçiremiyordu sesini o dışında olup bitenlere dışında olup bitenleri hazırlayanlara iletmiyordu (ÇA 53/8)

(ÇA 92/2), (U 80/30)

söz ver-: Bir işi yapacağını kesinlikle bildirmek.

Yarın gene buluşacaklar mıydı, söz vermemişti ama red de etmemişti, belki yol boyunca bir yürüme.. zamanla her şey yetkinleşecekti: deneyleri değil, içgüdüleri söylüyordu bunu. (ÇSBÖ 88/10)

(ÇSBÖ 92/9), (ÇA 24/3), (H 21/15), (T 97/13), (İÖ 183/1), (İÖ 227/11)

söze başla-: Konuşmaya başlamak, bir konuya girmek.

– Duydun mu kardaş başıma gelenleri, diye söze başladı. (ÇÖ 79/1)

(U 56/19), (GYA 43/25)

sözünü bağla-: Konuşmasını bitirmek için son sözlerini söylemek.

– İlk büyük aşkım oydu, diye sözünü bağladı. (ÇÖ 66/10)

sözünü et-: Birinden veya bir konudan söz etmek, onunla ilgili olarak konuşmak.

Bunun sözünü etmemiştim sana değil mi? (ÇSBÖ 109/10)

(ÇSBÖ 113/6), (ÇA 137/19), (H 62/15), (H 97/6), (İÖ 24/11), (İÖ 24/12), (İÖ 115/8), (GYA 66/31), (GYA 76/14), (GYA 76/15)

sözünü geri al-: 2. Söylemiş olduğu bir sözde haksız olduğunu kabul ederek onun söylenmemiş sayılmasını istemek.

– Sözünü geri al, diye sesleniyor. (İÖ 33/15)

(İÖ 34/5)

sözünü kes-: Biri konuşurken söze karışıp onun konuşmasına fırsat vermemek.

Dayım ikide birde “ama yargıç bey, ama yargıç bey...” diye sözünü kesiyordu adamın. (HI 74/4)

(ÇÖ 67/3), (ÇÖ 73/12), (ÇSBÖ 42/10), (ÇSBÖ 93/13), (ÇA 34/13), (DAK 25/15), (H 63/1), (T 100/14), (KP 65/2)

sözleş-: 2. Belli bir yerde, belli bir saatte buluşmayı kararlaştırmak.

Rocco kardeşlerin boksörüne iş aramak için artistler kahvesinde buluşmak üzere sözleşmiştik. (İÖ 159/5)

(GYA 79/5)

suçla-: Bir kimsenin herhangi bir suç işlediğini öne sürmek, itham etmek.

– Kente gideceğim, dedi Kamber kesinlikle, yoksa herkes beni suçlar, babamı öldürdüğümü söylerler.. (ÇSBÖ 28/30)

(ÇA 44/9), (ÇA 51/13), (H 96/1), (İLKÖ 154/7), (İLKÖ 157/19)

sustur-: 1. Susmasını sağlamak, susmasına sebep olmak.

Ulan babanın da daha birinin de diyerek susturdu çocuğu Ejder dinle bakalım abdestle çıktı mı moruk (ÇA 48/28)

(H 86/14), (AYÇ 61/11), (İLKÖ 122/21), (İLKÖ 128/13)

(birine) şantaj yap-: Bir kimseyi, kendisiyle ilgili lekeleyici, gözden düşürücü bir haberi yayma veya açığa çıkarma tehdidiyle korkutmak.

Sitare bu sırrı günün birinde açığa vurarak Zelda’ya şantaj yapacakmış gibi saklıyor. (GYA 54/2)

şahadet et-: Herhangi bir konuda bildiği, gördüğü şeyleri söylemek.

Rûzu mahşerde şahadet eder misiniz? (GYA 10/20)

(GYA 10/21)

şükret-: 1. Tanrı’ya minnet duygusunu sunmak; şükreylemek.

O’na şükredin, hâliniz rıza üzere olsun. (ÇÖ 33/17)

(ÇA 119/21)

talep et- (veya eyle-): İstemek, istekte bulunmak.

Şimdi tuhaf bir olguyla yüzleşiyordu, kim kimden bir şey talep etmiyordu?
(K 103/14)

(H 33/27), (İÖ 64/19)

talimat ver-: Üst düzeyde bulunan biri, yaptıracığı işle ilgili olarak emir vermek.

“Şunu güzelce çalkala” talimatını verdi. (H 73/29)

talkın getir-:** Ölü gömüldükten sonra mezarı başında kelimeitevhit ve iman esaslarını hatırlatıp dua etmek.

Talkın getirdi. (İÖ 77/24)

tanı-: 2. Daha önce görmüş olmak, ilişkisi bulunmak.

Şehrin dışındayken o kadar canlı, o kadar kendine yakın bulduğu kalabalık.. abuk sabuk bir sürü yüzdü şimdi, hiç birini tanımıyordu. (HI 29/10)

(HI 34/5), (HI 35/21), (HI 35/24), (HI 36/2), (HI 48/25), (HI 90/2), (HI 96/3), (HI 98/24), (HI 115/5), (HI 117/3), (ÇÖ 13/23), (ÇÖ 85/8), (ÇÖ 85/9), (ÇÖ 85/11), (ÇÖ 85/12), (ÇÖ 85/22), (ÇÖ 86/30), (ÇÖ 89/15), (ÇSBÖ 28/1), (ÇSBÖ 80/16), (ÇSBÖ 80/16), (ÇSBÖ 86/28), (ÇA 17/2), (ÇA 19/8), (ÇA 84/5), (ÇA 105/27), (ÇA 154/5), (ÇA 154/5), (K 27/22), (K 69/17), (K 83/5), (K 107/20), (K 108/18), (K 108/27), (K 108/30), (K 108/31), (H 14/21), (H 16/5), (H 66/2), (H 66/3), (H 110/7), (H 125/9), (H 147/24), (H 150/26), (AYÇ 16/8), (T 24/14), (T 27/7), (T 32/8), (T 32/30), (T 32/30), (T 95/19), (İÖ 9/8), (İÖ 13/6), (İÖ 22/26), (İÖ 57/8), (U 9/10), (U 72/6), (U 90/22), (U 91/16), (U 107/24), (U 109/4), (U 129/16), (GYA 51/15), (GYA 52/7), (GYA 52/18), (GYA 52/18), (GYA 53/28), (GYA 76/30), (GYA 96/7), (GYA 120/3), (GYA 120/5), (GYA 128/18), (İLKÖ 72/19), (İLKÖ 74/17), (İLKÖ 74/17), (İLKÖ 74/18), (İLKÖ 127/8), (KP 31/6), (KP 67/11), (KP 73/8), (KP 73/8), (KP 73/12), (KP 75/8)

tanımla-: Bir kavramın niteliklerini eksiksiz olarak belirtmek ve açıklamak, tarif etmek.

Bilmediğim birini gene bilmediğim bir başkasına nasıl tanımlayacaktım?
(DAK 55/18)

tanış-: Daha önce birbirini tanımayan kimseler birbirini tanır duruma gelmek.

Artık babamla tanışmıyoruz. (HI 48/23)

(ÇÖ 62/7), (ÇSBÖ 84/25), (ÇSBÖ 97/6), (H 66/1), (T 75/10), (GYA 76/29), (GYA 128/20), (KP 98/1)

tanıştır-: Birbirini tanımayanların tanışmasını sağlamak.

Ablamla tanıştırmış mıydım seni? (H 65/29)

(GYA 87/18), (GYA 99/33)

tanıt-: 2. Bir kişinin kim olduğunu başkasına bildirmek, tanıştırmak, takdim etmek, prezante etmek.

Kadın, kocasına onu “filozof” diye tanıtmıştı. (AYÇ 30/12)

(T 34/9), (KP 58/11)

tarif et-: 3. Bir şeyin bulunduğu yeri, çevre ile ilgisini belirterek açıklamak.

Eşekçiye evin yerini tarif ettim. (DAK 52/16)

(H 149/8), (GYA 101/13)

tarif et-: 2. Bir işin yapılış yöntemini açıklama ve belirtmek.

Efendi de üstelemedi ve ötekilerle birlikte ona da yeniden tövbe verdi ve yeniden dersini tarif etti. (AYÇ 76/13)

tartış-: 1. Bir konu üzerinde, birbirine ters olan görüş ve inançları karşılıklı savunmak.

Orta yerde, kimileri, üçer beşer kişilik kümeler yapmış konuşuyorlar ya da bir konuyu tartışıyorlardı. (ÇÖ 83/15)

(ÇSBÖ 97/17), (ÇSBÖ 127/28), (DAK 82/27), (AYÇ 27/13), (İÖ 42/30), (İÖ 76/12)

tasdik et-: 1. Doğrulamak.

Ötekiler başarıyla, girmeyeceğini tasdik ettiler. (İLKÖ 39/21)

(İLKÖ 40/12), (İLKÖ 123/30)

tavsiye et-: 1. Bir şeyin yapılmasını veya yapılmamasını öğütlemek, salık vermek.

“Kuruntu mu? Göreceksin.. bir şey tavsiye edeyim mi sana, ondan biraz uzak durman iyi olur.” (GYA 112/31)

tebrik et-: Kutlamak.

“Tebrik ederim güzelim.” (T 34/26)

(GYA 129/12)

teğet geç-: 2. mecaz Bir konuya üstünkörü dokunmak.

... başına ne geldiğini kestiremiyor, bilmezlikten geliyor, teğet geçiyor. (T 33/16)

tehdit et-: 1. Bir kimseyi, gelecek herhangi bir tehlike ile korkutmak.

“Demek beni tehdit ediyorsun?” (HI 98/31)

(ÇÖ 88/13), (ÇSBÖ 38/26), (ÇSBÖ 100/19), (ÇSBÖ 108/21),
(ÇSBÖ 142/22), (H 77/20), (AYÇ 62/16), (T 23/19), (T 23/24), (T 79/25), (İÖ
210/14)

teklif yap-:** Teklif etmek, önermek, öneride bulunmak.

— Bu teklifi bana daha önce de yaptılar bayım. (İÖ 59/4)
(U 24/15)

telaffuz et-: Söylemek.

Marti(aslında Martha ama böyle telaffuz ediyor), dinlendinse kalkalım
şekerim. (GYA 117/1)

(KP 95/4)

telefon et- (veya aç-): Birini telefonla aramak ve bir şey söylemek.

Hödük günlerce telefon etti ona, onu bir kez daha görmek istediğini
söylüyordu, gördüğünde ne yapacağını sorduğunda da açık bir cevabı yoktu,
yalnızca “görmek istiyorum seni” diyordu ve hiç yılmadan bunu söylüyordu, kimi
zaman arkadaşına evde olmadığını söyletiyordu.. işin tuhaf yanı şuydu: git gide o
da onu düşünmeye başlamıştı: bu ne işti! (H 104/7)

(GYA 49/8)

telkin et-: Aşılama.

Bu da bir başka tuhaflıktı; birileri bana sanki bu soruları önemsememem
gerektiğini telkin ediyordu. (DAK 55/25)

telkinde bulun-:** Bir düşünceyi benimsetmeye çalışmak, aşılama.

Bir şey yemelisin, diye telkinde bulundu kendine. (ÇÖ 8/20)

temas kur-: İlişkiye geçmek, bağlantı sağlamak.

—Saçmalama: varlığın varbulunmadıkça hakikatle nasıl temas kuracaksın?
(H 33/18)

(H 33/18)

tembih et-: Bir şeyin belli biçimde ve yolla yapılmasını istemek,
söylemek.

Ayrılırken “Ananı hayın bilme” diye tembih etti bana. (ÇSBÖ 59/30)

(ÇA 113/18), (H 35/11), (KP 29/9)

tembihatta (tembihlerde) bulun-: Uyarmak.

Bu da Nurcan’la onun konuşması, iltihaplı, salyalı, akıntılı bir konuşma:
kızım sen deliriyorsun.. öyle olsun: ben uyuduğumda beni uyandırın, ben

uyanırken beni bir daha uyandırın, hep böyle tembihlerde bulunuyor, kulağına zil sesleri geliyor, telefon sinyalleri geliyor, birileri sus diyor, parmağını dudağına götürüp sus işareti yapıyor, gözünü dikip bu olan bitene bakıyor, dalıp gidiyor, sinirleniyor, kendi kendine hasta olmadığını söylüyor, gidip bir lokantada eşşek gibi yemek yiyeceğini söylüyor, masanın üstündeki kâğıtlara erkek portreleri çiziyor, sonra da bu portrelere bıyıklar kondurup yaptığını bozmaya çalışıyor, çünkü her şeyin yarım kalması gerekiyor ve derken belki de yarım bırakılmış bir telefon ziline aklı takılıyor. (H 104/30)

tembihle-: Hatırlatmak, tembih etmek.

Sabahleyin kapının önüne gazete bırakmalarını tembihledim. (İÖ 176/4)

terslen-: 2. Aksilik etmek, terslik göstermek.

“Git başımdan, diye terslendi, belanı benden bulma!” (H 76/12)

teşekkür et-: Hoşnutluğunu anlatmak.

“Teşekkür ederim” diyor. (HI 48/28)

(ÇSBÖ 84/19), (ÇSBÖ 84/29), (ÇSBÖ 124/7), (ÇSBÖ 124/9), (DAK 47/4), (K 62/26), (H 31/2), (H 48/24), (H 58/21), (H 67/22), (H 86/10), (H 90/23), (H 95/10), (AYÇ 40/27), (AYÇ 86/29), (İÖ 40/15), (İÖ 122/21), (GYA 66/8), (GYA 74/30), (GYA 101/14), (GYA 119/26), (GYA 120/17), (GYA 137/27), (GYA 138/26), (KP 49/15), (KP 54/8), (KP 58/18), (KP 69/16), (KP 97/19)

teşvik et-: 1. İsteklendirmek, özendirmek.

Fahri hep dikkatli mesafeli soğuktu Ejder arada bir dirseğiyle onu da dürtüyor uyanması için teşvik ediyordu (ÇA 65/8)

(H 39/24), (AYÇ 74/10), (T 60/22)

tövbe et-: Bir işi bir daha yapmamaya söz vermek.

Sanırdın ki, bir adam tövbe ediyor. (ÇÖ 57/10)

(ÇA 35/19), (K 65/21), (K 65/24), (K 65/25)

tövbe istiğfar et-:** Bir günah veya suçu bir daha yapmamaya söz verip bağışlanma dilemek.

Yusuf aleyhisselâm da ona sen bir taş parçasından utanıyorsun da ben yerleri ve yedi kat gökleri yaratan rabbimin görmesinden utanmaz mıyım dedi git karını bul şimdi eve götür tövbe istiğfar et nikâhını tazele (ÇA 35/18)

(ÇA 35/19)

tövbe ver-:** Tövbe etmesi için rehberlik etmek, telkinde bulunmak.

Efendi de üstelemedi ve ötekilerle birlikte ona da yeniden tövbe verdi ve yeniden dersini tarif etti. (AYÇ 76/12)

tuttur-: 3. Aklına koyup direnmek, ısrar etmek.

– Şahin de burdan gidelim diye tutturmuş, dedi alçak bir sesle, herkes bana karşı elbirliği etmiş sanki. (ÇSBÖ 71/18)

(GYA 8/14), (İLKÖ 72/9)

uyar-: 1. Bir kimseye bir davranışta bulunmasını veya bulunmamasını söylemek; ikaz etmek.

Sıra çocuklara gelince babam üç çocuk diyerek sadece oğlanların adını sayınca kapı komşumuz “Üç değil, altı çocuğun var senin Bekir efendi” diye babamı uyarmış, babam da şaşkın şaşkın: “Haa, kızlar da mı dahil?” diye bir şeyler gevelemişti. (DAK 31/21)

(K 12/2), (K 47/11), (H 85/3), (T 106/27), (T 106/29), (İÖ 31/11), (İÖ 50/12), (İÖ 107/34), (İÖ 110/18), (GYA 25/21), (GYA 115/31), (GYA 129/25), (KP 42/5)

uydur-: 2. Hayal gücünden yararlanarak gerçek dışı bir şey söylemek, yakıştırmak, düzmek.

Belki gerçekten hiç böyle bir şey olmadı da hasta başım böyle gizli kalmış bir avuntulu gece özlüyor, uyduruyor. (HI 95/10)

(ÇSBÖ 135/30), (DAK 23/19), (DAK 23/26), (DAK 23/30), (K 69/9), (K 96/3), (H 55/18), (H 150/22), (AYÇ 27/27), (T 17/11), (İÖ 143/19), (U 85/11), (U 132/18), (GYA 55/5), (GYA 71/4), (GYA 81/23), (KP 31/1), (KP 60/4), (KP 77/2)

uzat-: 5. Konuşmayı, tartışmayı sürdürmek.

Neyse, uzatmayım, iki gün sonra babam döndü kasabadan, anamı o hâliyle gördü. (ÇÖ 58/28)

(ÇA 43/11), (ÇA 57/19), (ÇA 145/14), (GYA 88/27)

uzlaş-: 1. Aralarındaki düşünce veya çıkar ayrılığını, karşılıklı ödümlerle kaldırarak uyusmak, karşılıklı anlaşmak ve mutabık kalmak; uyuşmak.

Böyle konuşma dedi kadın iyilikle o gerçekten senin iyiliğin için hem o iş halledildi kızın babasıyla uzlaştılar kimse şikayetçi olmayacak senden (ÇA 34/20)

(H 143/27)

ünle-: 2. Yüksek sesle bildirmek.

Gözleri bir süre oraya takılı kaldı, sonra uyanıklığımdan emin değilmiş gibi, duyulmayacak kadar hafif bir sesle, nerdeyse hırıltıyla adımı ünledi. (HI 20/21)

(HI 65/17), (HI 67/9), (HI 86/14), (ÇÖ 13/10), (ÇÖ 83/14), (ÇA 106/15), (DAK 12/24), (H 120/30), (İLKÖ 125/1), (İLKÖ 130/9), (İLKÖ 159/26)

üstüne bas-: 1. Yerinde bir düşünce ileri sürmek.

Hah, şimdi üstüne bastın. (GYA 98/2)

üstele-: 1. Bir düşünce veya istek üzerinde tekrar tekrar durmak; tekit etmek.

Babası da bir daha üstelemedi. (ÇÖ 23/11)

(ÇÖ 51/3), (ÇSBÖ 19/12), (ÇSBÖ 20/23), (ÇA 11/25), (ÇA 13/4), (ÇA 123/25), (ÇA 133/32), (DAK 32/12), (H 147/25), (AYÇ 26/20), (AYÇ 36/29), (AYÇ 50/7), (AYÇ 76/12), (T 33/23), (İÖ 175/23), (GYA 44/30), (GYA 106/27), (İLKÖ 65/24)

vasiyet yap-:** Öldükten sonra herhangi bir şeyin yapılmasını istemek.

İlgileneceğinden emin olduğu için vasiyet yapıyordur. (DAK 10/25)

(T 103/6)

vedalaş-: Ayrılırken birbirine esenlik dilemek, esenleşmek.

Motelde, kendi odalarına doğru birbirinden ayrılırken konuşmadılar, yalnızca ellerini hafifçe kımıldatarak ve gülümseyerek vedalaştılar. (H 91/28)

(H 111/23), (AYÇ 27/33), (KP 74/15)

ver-: 4. Düşünce veya bilgi anlatan şeyleri başkalarına bildirmek.

Arka köşedeyseniz sekreter kızlar telefonları yanıtlıyor, danışmanlık yapıyor, bilet kesiyor, bilgi veriyorlardı ve ne kadar da becerikliydiler. (H 95/5)

(KP 95/10), (KP 98/4), (KP 98/6)

yadsı-: 1. Yaptığı bir işi, söylediği sözü veya tanık olduğu bir şeyi yapmadığını, bilmediğini söylemek, yaptığını saklamak, inkâr etmek.

Şahin yadsıyacaktı gibi elini salladı. (ÇSBÖ 68/24)

(İLKÖ 179/15)

yakar-: 2. Tanrı'ya yalvararak dua etmek, niyazda bulunmak.

“Sen aklımı koru” diye yakardı. (AYÇ 57/10)

(GYA 19/4), (KP 71/13)

yakın- (II): Sızlanarak anlatmak, sızlanmak.

Son yıllarda ayaklarında meydana gelen romatizmadan yakınmaktadır.
(ÇÖ 31/8)

(ÇÖ 37/14), (ÇÖ 77/2), (ÇA 120/5), (T 77/19), (İÖ 217/21),
(U 30/20), (U 104/3), (GYA 22/6)

yalanla-: Haber veya sözün gerçek olmadığını bildirmek, yalan olduğunu açıklamak, tekzip etmek.

Öyleyken Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız? (K 47/18)

(U 63/15), (GYA 131/22)

yalvar-: 1. Birinden ısrarlı bir biçimde, kendine acındıracak sözlerle, saygılı bir biçimde bir şey istemek.

Sesi gitgide bir gürültü halinde yükselirken dedikleri anlaşılmaz oluyor, ben büzülüyorum, sesi, gürültüsü uzaklaşıyor, yüzünün biçimi değişimden değişime uğruyor.. kafamın çatısında yalnız uzak, yalın, iğrenç kakhahalar çınlayıp duruyor, vücudu bir tek yüz, bir cehennem kaçkınının yüzü oluyor, sonra o yüz ürperti veren somut bir ses.. çağırıyor.. kendimde olmadan ayaklarına kapanıyor, korkuyor, susmasını yalvarıyordum. (HI 99/19)

(HI 115/25), (ÇÖ 13/27), (ÇÖ 18/27), (ÇÖ 57/7), (ÇÖ 92/31),
(ÇSBÖ 42/26), (ÇSBÖ 51/2), (ÇA 23/2), (ÇA 32/11), (ÇA 105/6), (ÇA 110/26),
(ÇA 115/7), (ÇA 154/13), (K 27/12), (H 126/25), (H 130/8), (AYÇ 35/18), (AYÇ 37/12), (AYÇ 62/18), (AYÇ 64/5), (T 27/13), (T 38/26), (T 39/13), (T 39/18), (T 39/22), (T 39/24), (T 118/5), (İÖ 44/1), (İÖ 44/4), (İÖ 56/10), (İÖ 56/13), (İÖ 114/11), (İÖ 205/2), (U 41/30), (U 58/30), (U 118/10), (U 118/12), (GYA 19/4), (GYA 83/12), (GYA 115/16), (KP 8/8), (KP 31/22), (KP 34/2), (KP 34/16), (KP 49/12)

yanıtla-: Cevaplamak.

Müşterileri çoğunlukla köylülerdi ve hep de bir düğün için alış veriş yaparlardı ve aldıklarının sağlam ve dayanıklı olmasına özellikle özen gösterirlerdi ve alış veriş sırasında tanış çıkarlar ve yarenlik ederlerdi ve müşteriler oğullarını sorarlardı kendisine ve kendisi hep aynı biçimde yanıtlardı onları ve Allah belâlarını versin derdi (ÇA 117/11)

(H 95/4), (T 66/5), (T 89/12), (GYA 28/31), (KP 15/5), (KP 90/20)

yârenlik et-: Ahbapça, dosta konuşmak, sohbet etmek.

Müşterileri çoğunlukla köylülerdi ve hep de bir düğün için alış veriş yaparlardı ve aldıklarının sağlam ve dayanıklı olmasına özellikle özen gösterirlerdi ve alış veriş sırasında tanış çıkarlar ve yarenlik ederlerdi ve müşteriler oğullarını sorarlardı kendisine ve kendisi hep aynı biçimde yanıtlardı onları ve Allah belâlarını versin derdi (ÇA 117/9)

yasakla-: Bir şeyin yapılmamasını buyurmak veya istemek, menetmek.

Gene de bu ikisi arasında oluşmuş olan yoğun karanlık aralarındaki ilişkinin ne menem bir ilişki olduğunu açığa vurmayı yasaklamıştı. (AYÇ 65/19)

(T 87/9), (İÖ 198/2)

yaz- (I): 4. Yazı ile bildirmek, haber vermek.

Anası: “Çocuktan haber yazın bize.” dedi, gözleri sulu. (ÇÖ 19/16)

(ÇÖ 64/28), (ÇÖ 68/24), (DAK 22/8), (AYÇ 32/23), (T 74/7), (T 74/21), (İÖ 187/28)

yemin et-: Ant içmek.

Şimdi, içinde hangi ukdeyle ölüp gideceksin bilmiyorum, ama rahat ölmeyeceğine yemin ederim. (ÇÖ 56/32)

(ÇA 148/22), (H 127/20), (H 129/11), (H 129/17), (AYÇ 28/21), (U 67/28), (U 79/20), (U 79/25), (U 88/28), (U 89/5), (U 89/6), (İLKÖ 44/11), (KP 67/14)

yemin verir- (veya ettir-): Ant içirmek.

Bak yemin verdirtme bana (ÇA 34/30)

(ÇA 148/29)

yıldızı barış-: *derleme sözlüğü* Birbiriyle iyi geçinmek, dost olmak.

“Aa, elbet” dedi “belki bizim yıldızımız barışır onunla, kim bilir..” (ÇSBÖ 86/29)

yırtın-: 1. Parçalanırcasına bağırmak.

“Çalışmazsanız ekmek beklemeyin!” diye yırtınıyordu. (İLKÖ 97/12)

yönelt-: 3. Birine bir şey söylemek, tevcih etmek.

Dilenci hiç de o alışılmış dualarını yöneltmedi ona. (DAK 88/10)

(AYÇ 76/6), (İÖ 86/5), (İÖ 116/27), (U 43/6), (U 119/7), (KP 13/3)

yuvarla-: 4. *mecaz* Sözü belirsizce, anlaşılmayacak biçimde söylemek.

Well, diye yuvarlıyorum, bilmiyorum. (GYA 30/11)

yüzle-: 1. Kusurunu veya suçunu yüzüne karşı söyleyip birini utandırmak.

Belki ayımsamıştı da, yüzlememişlerdi. (AYÇ 10/17)

(AYÇ 27/8)

zikret-*: Allah'ı dil veya kalple anmak.

Öyle söylemişlerdi: bulunduğun yerden bir mesafe kestireceksin, sonra mümkünse gözünü kapayarak oraya kadar yürürken zikredeceksin, ne kadar çabuk yapabilirsen o kadar iyi, ne kadar zikrettiğini saymana gerek yok, belirlediğin yere geldiğinde içindeki gizli ses ne kadar saydığını eksiksiz söyleyecektir sana. (DAK 94/24)

3.1.4 Zihinsel ve Ruhsal Fiiller

3.1.4.1 Duyu Fiilleri

3.1.4.1.1 Görme

bak-: 1. Bakışı bir şey üzerine çevirmek.

İçeriye bakıyorum. (HI 14/15)

(HI 14/18), (HI 14/22), (HI 18/6), (HI 19/25), (HI 19/30), (HI 20/17), (HI 21/11), (HI 21/14), (HI 21/19), (HI 22/19), (HI 24/8), (HI 24/11), (HI 24/16), (HI 24/19), (HI 24/26), (HI 31/8), (HI 36/11), (HI 39/5), (HI 39/8), (HI 40/1), (HI 42/10), (HI 46/5), (HI 48/11), (HI 52/12), (HI 52/18), (HI 52/21), (HI 53/8), (HI 53/17), (HI 53/23), (HI 53/31), (HI 53/31), (HI 54/12), (HI 56/9), (HI 57/2), (HI 57/24), (HI 58/2), (HI 58/28), (HI 59/17), (HI 62/27), (HI 65/12), (HI 66/21), (HI 68/3), (HI 68/12), (HI 69/21), (HI 74/8), (HI 74/18), (HI 75/7), (HI 77/23), (HI 78/9), (HI 79/16), (HI 83/9), (HI 83/15), (HI 83/16), (HI 84/23), (HI 85/5), (HI 87/1), (HI 87/2), (HI 87/3), (HI 87/22), (HI 87/24), (HI 87/32), (HI 88/14), (HI 96/15), (HI 96/19), (HI 96/22), (HI 96/30), (HI 97/25), (HI 97/32), (HI 98/2), (HI 98/18), (HI 102/8), (HI 102/25), (HI 102/27), (HI 103/9), (HI 103/14), (HI 103/21), (HI 104/4), (HI 104/16), (HI 104/25), (HI 105/2), (HI 105/2), (HI 105/6), (HI 106/22), (HI 107/5), (HI 107/15), (HI 109/5), (HI 113/13), (HI 117/8), (HI 117/20), (HI 117/20), (HI 118/17), (HI 118/18), (HI 118/18), (HI 119/24), (HI 120/5), (HI 120/6), (HI 123/14), (ÇÖ 9/21), (ÇÖ 9/23), (ÇÖ 12/16), (ÇÖ 15/9), (ÇÖ 16/19), (ÇÖ 17/5), (ÇÖ 17/15), (ÇÖ 18/11), (ÇÖ 18/13), (ÇÖ 18/20), (ÇÖ 19/33), (ÇÖ 22/31), (ÇÖ 23/1), (ÇÖ 23/18), (ÇÖ 24/17), (ÇÖ 24/19), (ÇÖ 24/20), (ÇÖ 25/30), (ÇÖ 26/1), (ÇÖ 26/7), (ÇÖ 44/34), (ÇÖ 45/8), (ÇÖ 46/19), (ÇÖ 46/29), (ÇÖ 47/2), (ÇÖ 47/8), (ÇÖ 56/1), (ÇÖ 57/25), (ÇÖ 59/32), (ÇÖ 63/31), (ÇÖ 68/32), (ÇÖ 70/15), (ÇÖ 73/33), (ÇÖ 78/13), (ÇÖ 81/20), (ÇÖ 82/1), (ÇÖ 82/23), (ÇÖ 82/31), (ÇÖ 83/29), (ÇÖ 87/27), (ÇÖ 87/28), (ÇÖ 89/18), (ÇÖ

91/21), (ÇÖ 92/23), (ÇÖ 92/29), (ÇSBÖ 8/11), (ÇSBÖ 10/3), (ÇSBÖ 10/4), (ÇSBÖ 10/7), (ÇSBÖ 13/9), (ÇSBÖ 13/15), (ÇSBÖ 13/29), (ÇSBÖ 17/21), (ÇSBÖ 25/8), (ÇSBÖ 26/26), (ÇSBÖ 27/9), (ÇSBÖ 29/23), (ÇSBÖ 30/7), (ÇSBÖ 33/8), (ÇSBÖ 37/14), (ÇSBÖ 38/8), (ÇSBÖ 40/16), (ÇSBÖ 42/13), (ÇSBÖ 42/24), (ÇSBÖ 47/5), (ÇSBÖ 52/4), (ÇSBÖ 52/6), (ÇSBÖ 56/22), (ÇSBÖ 56/29), (ÇSBÖ 59/1), (ÇSBÖ 60/21), (ÇSBÖ 62/11), (ÇSBÖ 63/7), (ÇSBÖ 65/1), (ÇSBÖ 65/25), (ÇSBÖ 66/16), (ÇSBÖ 66/25), (ÇSBÖ 68/5), (ÇSBÖ 68/26), (ÇSBÖ 68/28), (ÇSBÖ 70/27), (ÇSBÖ 70/27), (ÇSBÖ 72/10), (ÇSBÖ 74/5), (ÇSBÖ 74/9), (ÇSBÖ 75/1), (ÇSBÖ 77/2), (ÇSBÖ 77/16), (ÇSBÖ 77/19), (ÇSBÖ 78/13), (ÇSBÖ 81/21), (ÇSBÖ 82/24), (ÇSBÖ 85/4), (ÇSBÖ 85/12), (ÇSBÖ 86/19), (ÇSBÖ 89/12), (ÇSBÖ 89/17), (ÇSBÖ 89/22), (ÇSBÖ 89/30), (ÇSBÖ 90/21), (ÇSBÖ 92/3), (ÇSBÖ 92/10), (ÇSBÖ 92/24), (ÇSBÖ 93/6), (ÇSBÖ 93/17), (ÇSBÖ 93/27), (ÇSBÖ 93/32), (ÇSBÖ 94/9), (ÇSBÖ 94/28), (ÇSBÖ 94/30), (ÇSBÖ 95/5), (ÇSBÖ 95/13), (ÇSBÖ 95/18), (ÇSBÖ 97/25), (ÇSBÖ 97/30), (ÇSBÖ 98/1), (ÇSBÖ 98/23), (ÇSBÖ 98/25), (ÇSBÖ 99/3), (ÇSBÖ 99/7), (ÇSBÖ 99/25), (ÇSBÖ 100/8), (ÇSBÖ 101/1), (ÇSBÖ 102/2), (ÇSBÖ 104/2), (ÇSBÖ 104/15), (ÇSBÖ 104/24), (ÇSBÖ 106/31), (ÇSBÖ 107/1), (ÇSBÖ 107/9), (ÇSBÖ 110/18), (ÇSBÖ 111/19), (ÇSBÖ 112/15), (ÇSBÖ 114/1), (ÇSBÖ 114/10), (ÇSBÖ 114/16), (ÇSBÖ 115/22), (ÇSBÖ 116/20), (ÇSBÖ 116/27), (ÇSBÖ 117/29), (ÇSBÖ 127/4), (ÇSBÖ 127/11), (ÇSBÖ 127/17), (ÇSBÖ 129/18), (ÇSBÖ 129/25), (ÇSBÖ 130/17), (ÇSBÖ 130/19), (ÇSBÖ 131/5), (ÇSBÖ 132/2), (ÇSBÖ 132/18), (ÇSBÖ 133/28), (ÇSBÖ 136/26), (ÇSBÖ 137/5), (ÇSBÖ 137/7), (ÇSBÖ 138/4), (ÇSBÖ 138/19), (ÇSBÖ 139/16), (ÇSBÖ 142/32), (ÇA 11/31), (ÇA 13/11), (ÇA 13/23), (ÇA 13/24), (ÇA 13/25), (ÇA 14/11), (ÇA 15/10), (ÇA 15/18), (ÇA 16/13), (ÇA 16/15), (ÇA 16/21), (ÇA 16/27), (ÇA 16/30), (ÇA 17/3), (ÇA 17/6), (ÇA 17/13), (ÇA 19/22), (ÇA 20/6), (ÇA 20/10), (ÇA 20/26), (ÇA 21/14), (ÇA 21/20), (ÇA 21/26), (ÇA 22/1), (ÇA 22/5), (ÇA 22/22), (ÇA 23/15), (ÇA 24/2), (ÇA 24/13), (ÇA 24/16), (ÇA 24/19), (ÇA 25/11), (ÇA 25/16), (ÇA 25/26), (ÇA 28/1), (ÇA 28/8), (ÇA 28/15), (ÇA 28/20), (ÇA 33/9), (ÇA 33/14), (ÇA 33/29), (ÇA 35/4), (ÇA 35/9), (ÇA 39/30), (ÇA 39/30), (ÇA 41/23), (ÇA 42/22), (ÇA 43/12), (ÇA 43/15), (ÇA 43/27), (ÇA 44/2), (ÇA 44/8), (ÇA 44/21), (ÇA 46/4), (ÇA 46/28), (ÇA 47/2), (ÇA 47/14), (ÇA 48/17), (ÇA 50/1), (ÇA 50/30), (ÇA 51/3), (ÇA 51/8), (ÇA 51/30), (ÇA 52/16), (ÇA 52/20), (ÇA 60/22), (ÇA 61/7), (ÇA 61/14), (ÇA 63/28), (ÇA 65/19), (ÇA 66/6), (ÇA 70/25), (ÇA

71/1), (ÇA 74/15), (ÇA 74/15), (ÇA 74/16), (ÇA 77/8), (ÇA 78/3), (ÇA 80/3), (ÇA 81/7), (ÇA 82/3), (ÇA 82/10), (ÇA 82/17), (ÇA 83/11), (ÇA 84/3), (ÇA 84/4), (ÇA 84/16), (ÇA 84/31), (ÇA 85/22), (ÇA 86/10), (ÇA 86/18), (ÇA 86/25), (ÇA 87/10), (ÇA 87/11), (ÇA 87/12), (ÇA 87/19), (ÇA 87/30), (ÇA 88/29), (ÇA 88/30), (ÇA 89/4), (ÇA 90/16), (ÇA 90/24), (ÇA 92/7), (ÇA 95/1), (ÇA 95/5), (ÇA 99/28), (ÇA 100/13), (ÇA 103/5), (ÇA 106/23), (ÇA 107/8), (ÇA 107/8), (ÇA 112/25), (ÇA 112/28), (ÇA 112/28), (ÇA 116/10), (ÇA 116/16), (ÇA 116/24), (ÇA 117/22), (ÇA 122/30), (ÇA 126/10), (ÇA 126/19), (ÇA 129/25), (ÇA 129/27), (ÇA 133/12), (ÇA 135/16), (ÇA 138/2), (ÇA 142/27), (ÇA 143/12), (ÇA 144/17), (ÇA 146/19), (ÇA 146/24), (ÇA 147/9), (ÇA 147/21), (ÇA 152/27), (ÇA 154/23), (ÇA 155/14), (ÇA 155/16), (DAK 8/14), (DAK 9/29), (DAK 10/13), (DAK 11/9), (DAK 11/16), (DAK 12/3), (DAK 12/18), (DAK 13/26), (DAK 14/8), (DAK 17/12), (DAK 21/7), (DAK 23/7), (DAK 23/15), (DAK 23/20), (DAK 29/22), (DAK 30/4), (DAK 30/22), (DAK 32/6), (DAK 32/11), (DAK 32/22), (DAK 38/9), (DAK 40/28), (DAK 47/4), (DAK 48/8), (DAK 48/24), (DAK 61/7), (DAK 64/4), (DAK 65/9), (DAK 66/6), (DAK 71/5), (DAK 71/19), (DAK 75/7), (DAK 76/5), (DAK 86/11), (DAK 86/27), (DAK 88/26), (DAK 89/9), (DAK 89/12), (DAK 89/19), (DAK 89/25), (DAK 92/8), (DAK 92/8), (DAK 92/8), (DAK 92/9), (DAK 92/32), (DAK 95/19), (DAK 96/12), (DAK 96/17), (DAK 96/19), (DAK 96/28), (K 6/17), (K 11/6), (K 18/10), (K 18/13), (K 19/9), (K 21/11), (K 21/12), (K 22/5), (K 22/11), (K 22/15), (K 22/21), (K 23/9), (K 23/24), (K 23/28), (K 24/18), (K 26/16), (K 26/20), (K 26/29), (K 27/32), (K 28/5), (K 31/26), (K 32/1), (K 33/8), (K 35/2), (K 40/19), (K 40/30), (K 40/30), (K 40/30), (K 40/31), (K 45/2), (K 45/5), (K 45/9), (K 47/11), (K 48/21), (K 48/26), (K 48/31), (K 54/6), (K 62/22), (K 62/24), (K 70/21), (K 70/23), (K 77/6), (K 83/8), (K 92/14), (K 96/9), (K 107/16), (K 108/10), (K 108/15), (K 108/30), (K 110/5), (K 110/19), (K 110/23), (K 111/21), (K 111/22), (H 8/1), (H 11/9), (H 14/4), (H 15/8), (H 15/18), (H 15/22), (H 15/24), (H 18/7), (H 26/24), (H 29/11), (H 32/27), (H 34/23), (H 35/25), (H 39/27), (H 41/21), (H 44/1), (H 45/15), (H 72/2), (H 74/31), (H 75/21), (H 76/7), (H 77/4), (H 79/26), (H 80/27), (H 81/24), (H 81/30), (H 88/33), (H 94/1), (H 94/13), (H 96/19), (H 99/17), (H 99/19), (H 99/19), (H 110/2), (H 110/2), (H 114/10), (H 114/26), (H 117/10), (H 117/21), (H 117/23), (H 118/17), (H 119/7), (H 120/21), (H 124/16), (H 126/1), (H 127/26), (H 136/2), (H 143/17), (H 151/16), (H 151/19), (H 152/1),

(H 152/3), (AYÇ 11/25), (AYÇ 12/26), (AYÇ 16/31), (AYÇ 17/13), (AYÇ 28/2), (AYÇ 34/9), (AYÇ 37/24), (AYÇ 37/25), (AYÇ 37/31), (AYÇ 41/31), (AYÇ 50/27), (AYÇ 56/13), (AYÇ 57/19), (AYÇ 68/16), (AYÇ 69/29), (AYÇ 71/11), (AYÇ 78/9), (AYÇ 78/10), (AYÇ 79/23), (AYÇ 81/6), (AYÇ 87/25), (AYÇ 88/9), (T 8/16), (T 17/5), (T 24/12), (T 30/9), (T 33/20), (T 43/4), (T 58/22), (T 58/22), (T 59/30), (T 60/10), (T 60/10), (T 62/18), (T 67/8), (T 67/26), (T 71/7), (T 75/16), (T 78/19), (T 79/1), (T 88/9), (T 88/25), (T 90/19), (T 90/29), (T 91/25), (T 93/1), (T 93/1), (T 93/1), (T 95/18), (T 96/13), (T 102/14), (T 109/3), (T 110/29), (T 111/1), (T 112/9), (T 115/20), (T 118/24), (T 128/21), (İÖ 12/15), (İÖ 12/16), (İÖ 22/8), (İÖ 31/11), (İÖ 39/17), (İÖ 39/24), (İÖ 48/14), (İÖ 49/3), (İÖ 49/19), (İÖ 49/23), (İÖ 52/9), (İÖ 66/1), (İÖ 83/26), (İÖ 84/9), (İÖ 87/1), (İÖ 100/28), (İÖ 105/6), (İÖ 108/13), (İÖ 112/4), (İÖ 113/29), (İÖ 142/3), (İÖ 152/10), (İÖ 153/12), (İÖ 158/13), (İÖ 171/1), (İÖ 175/18), (İÖ 190/9), (İÖ 190/17), (İÖ 194/7), (İÖ 200/17), (İÖ 210/17), (İÖ 210/25), (İÖ 212/16), (İÖ 214/18), (İÖ 215/5), (İÖ 215/8), (İÖ 215/9), (İÖ 220/5), (İÖ 226/23), (İÖ 227/5), (İÖ 240/25), (U 11/9), (U 13/11), (U 20/5), (U 27/1), (U 27/9), (U 32/2), (U 32/25), (U 32/25), (U 33/10), (U 41/13), (U 42/31), (U 43/8), (U 43/11), (U 47/6), (U 50/5), (U 51/1), (U 51/19), (U 52/23), (U 54/3), (U 54/12), (U 55/4), (U 57/10), (U 57/14), (U 60/7), (U 62/4), (U 65/18), (U 67/13), (U 67/21), (U 68/12), (U 68/23), (U 68/29), (U 69/3), (U 71/16), (U 71/19), (U 72/29), (U 74/3), (U 74/3), (U 78/17), (U 80/26), (U 85/29), (U 87/5), (U 87/10), (U 87/16), (U 90/23), (U 91/15), (U 93/8), (U 93/8), (U 94/21), (U 95/26), (U 100/11), (U 103/9), (U 103/16), (U 105/29), (U 113/28), (U 116/11), (U 117/16), (U 120/9), (U 125/19), (U 128/14), (U 131/15), (U 134/3), (U 135/16), (U 138/27), (GYA 7/26), (GYA 16/8), (GYA 19/1), (GYA 25/21), (GYA 26/15), (GYA 26/29), (GYA 28/14), (GYA 33/14), (GYA 37/2), (GYA 37/13), (GYA 37/31), (GYA 39/28), (GYA 39/29), (GYA 43/28), (GYA 47/32), (GYA 48/16), (GYA 49/20), (GYA 53/16), (GYA 54/30), (GYA 59/31), (GYA 60/11), (GYA 61/25), (GYA 62/13), (GYA 62/15), (GYA 62/20), (GYA 63/17), (GYA 63/18), (GYA 64/25), (GYA 65/22), (GYA 75/10), (GYA 76/18), (GYA 80/19), (GYA 84/8), (GYA 84/19), (GYA 85/2), (GYA 87/27), (GYA 87/28), (GYA 88/9), (GYA 88/11), (GYA 89/27), (GYA 89/31), (GYA 90/1), (GYA 90/9), (GYA 92/24), (GYA 93/24), (GYA 95/11), (GYA 95/20), (GYA 97/32), (GYA 100/18), (GYA 101/24), (GYA 101/29), (GYA 106/28), (GYA 108/29), (GYA 111/17), (GYA 112/2), (GYA

113/10), (GYA 114/8), (GYA 114/16), (GYA 114/29), (GYA 116/6), (GYA 116/32), (GYA 117/19), (GYA 118/30), (GYA 119/5), (GYA 119/9), (GYA 119/13), (GYA 119/30), (GYA 122/2), (GYA 123/30), (GYA 126/19), (GYA 126/26), (GYA 127/13), (GYA 128/13), (GYA 128/16), (GYA 129/8), (GYA 131/2), (GYA 131/7), (GYA 132/15), (GYA 140/9), (GYA 142/7), (GYA 142/9), (GYA 143/6), (İLKÖ 34/8), (İLKÖ 38/24), (İLKÖ 54/4), (İLKÖ 54/19), (İLKÖ 54/26), (İLKÖ 57/6), (İLKÖ 57/7), (İLKÖ 58/10), (İLKÖ 59/17), (İLKÖ 60/12), (İLKÖ 60/12), (İLKÖ 61/8), (İLKÖ 61/20), (İLKÖ 62/18), (İLKÖ 63/6), (İLKÖ 65/8), (İLKÖ 66/4), (İLKÖ 67/1), (İLKÖ 67/6), (İLKÖ 68/16), (İLKÖ 68/26), (İLKÖ 68/26), (İLKÖ 72/3), (İLKÖ 77/9), (İLKÖ 77/28), (İLKÖ 83/11), (İLKÖ 83/18), (İLKÖ 84/9), (İLKÖ 89/1), (İLKÖ 89/12), (İLKÖ 91/11), (İLKÖ 95/2), (İLKÖ 95/13), (İLKÖ 95/17), (İLKÖ 96/21), (İLKÖ 97/25), (İLKÖ 98/3), (İLKÖ 99/1), (İLKÖ 99/15), (İLKÖ 105/1), (İLKÖ 105/2), (İLKÖ 106/8), (İLKÖ 106/9), (İLKÖ 106/10), (İLKÖ 107/2), (İLKÖ 107/2), (İLKÖ 110/3), (İLKÖ 110/10), (İLKÖ 111/23), (İLKÖ 111/27), (İLKÖ 112/14), (İLKÖ 113/20), (İLKÖ 115/8), (İLKÖ 115/10), (İLKÖ 116/22), (İLKÖ 117/3), (İLKÖ 117/9), (İLKÖ 118/25), (İLKÖ 119/11), (İLKÖ 119/26), (İLKÖ 122/2), (İLKÖ 124/27), (İLKÖ 129/1), (İLKÖ 130/1), (İLKÖ 130/3), (İLKÖ 131/19), (İLKÖ 132/2), (İLKÖ 133/19), (İLKÖ 134/2), (İLKÖ 136/7), (İLKÖ 138/9), (İLKÖ 138/16), (İLKÖ 139/10), (İLKÖ 141/15), (İLKÖ 142/29), (İLKÖ 143/12), (İLKÖ 144/7), (İLKÖ 144/13), (İLKÖ 144/15), (İLKÖ 149/8), (İLKÖ 159/3), (İLKÖ 159/27), (İLKÖ 160/18), (İLKÖ 165/9), (İLKÖ 165/15), (İLKÖ 166/10), (İLKÖ 166/13), (İLKÖ 171/17), (İLKÖ 171/21), (İLKÖ 182/27), (İLKÖ 191/2), (İLKÖ 195/26), (İLKÖ 199/7), (İLKÖ 199/12), (İLKÖ 201/27), (İLKÖ 202/19), (İLKÖ 204/24), (İLKÖ 204/25), (KP 7/16), (KP 9/10), (KP 12/9), (KP 13/8), (KP 17/16), (KP 20/15), (KP 20/15), (KP 20/15), (KP 20/16), (KP 20/18), (KP 25/7), (KP 26/7), (KP 26/8), (KP 27/6), (KP 30/18), (KP 30/21), (KP 30/22), (KP 31/10), (KP 33/12), (KP 34/1), (KP 35/7), (KP 52/11), (KP 61/1), (KP 64/21), (KP 65/25), (KP 66/10), (KP 66/10), (KP 66/17), (KP 67/7), (KP 68/8), (KP 72/15), (KP 90/1), (KP 94/1)

bak-*: Seyretmek, gözlemek, gözlemlemek.

Yatağında kimıldanmadan uzun uzun baktı onlara. (HI 11/5)

(HI 112/12), (HI 120/17), (ÇÖ 55/23), (ÇÖ 65/33), (ÇÖ 71/5), (ÇÖ 92/17), (ÇSBÖ 33/13), (ÇSBÖ 61/14), (ÇSBÖ 63/4), (ÇSBÖ 81/28), (ÇSBÖ 82/12), (ÇSBÖ 96/2), (ÇSBÖ 96/4), (ÇSBÖ 103/28), (ÇA 55/7), (ÇA 65/14), (ÇA

65/21), (ÇA 69/10), (ÇA 70/21), (ÇA 73/21), (ÇA 88/7), (ÇA 102/25), (ÇA 113/15), (ÇA 154/15), (DAK 8/9), (DAK 73/2), (K 35/12), (H 19/24), (H 19/24), (H 19/24), (H 27/24), (H 41/24), (H 43/28), (H 60/17), (H 105/3), (H 111/16), (H 113/17), (H 138/8), (H 152/5), (AYÇ 28/10), (T 68/30), (GYA 15/18), (GYA 15/19), (GYA 35/16), (GYA 56/7), (İLKÖ 49/20), (İLKÖ 77/24), (İLKÖ 125/11), (KP 61/11), (KP 63/10)

bakıl-: Bakma işine konu olmak veya bakma işi yapılmak.

Dağın neresinden bakılsa, iki kara, yorgun kımıldının bir batıp bir çıktığı görülüyordu. (ÇSBÖ 36/25)

(ÇSBÖ 62/12), (ÇSBÖ 108/15), (K 73/7), (H 12/8), (H 12/12), (H 55/28), (H 63/4), (T 21/14), (İÖ 10/7), (İÖ 20/22), (GYA 71/13), (GYA 111/28)

bakın-: 1. Çevreye göz gezdirmek, araştırmak.

Ömer huysuz bir sabırsızlıkla ateşe, şuraya buraya bakınıyor, kımıldanıyor. (HI 69/13)

(ÇÖ 39/5), (ÇSBÖ 19/7), (ÇSBÖ 27/1), (ÇSBÖ 76/29), (ÇA 19/1), (ÇA 93/8), (DAK 8/8), (DAK 9/25), (DAK 86/29), (DAK 92/26), (K 18/9), (AYÇ 9/14), (AYÇ 29/2), (İÖ 112/4), (İÖ 231/18), (U 90/13), (GYA 34/25), (GYA 36/1), (GYA 117/11), (İLKÖ 55/1), (İLKÖ 106/19), (İLKÖ 117/7), (İLKÖ 118/2), (İLKÖ 122/4), (İLKÖ 130/14), (İLKÖ 134/1), (İLKÖ 135/3), (İLKÖ 182/19), (İLKÖ 192/4)

bakınıl-:** Bakınma işi yapılmak.

Gidiliyordu, sonra geri dönülüyordu, yeniden yürünüyordu, durup bakınılıyordu, yemek yeniyordu, sonra gene acıkılıyordu, uyanılıyor ve uyunuyordu. (DAK 60/22)

bakınıp dur-:** Bakınma işini sürdürmek.

Birşey yapacak yerde, şaşırmış, bakınıp duruyorlardı yalnızca. (ÇSBÖ 11/13)

(ÇSBÖ 53/15), (ÇA 84/9), (İÖ 234/30), (GYA 118/28), (GYA 121/7)

bakınıp kal-:** Bakınır vaziyette bir süre öylece durmak.

İşaret parmaklarımız dişlerimizin arasında sıkılı dururken birbirimizin yüzüne bakınıp kaldık. (İÖ 59/9)

(U 75/15)

bakıp dur-:** Bakma işini sürdürmek.

Ne varsa, sürekli o kıraç yamaçlara bakıp duruyordu. (ÇÖ 21/6)

(ÇA 74/22), (K 45/12)

bakıp kal-:** Bakakalmak, şaşkın vaziyette öylece bakmak.

Odasındaydı şimdi gene yatağına uzandı pantolonunun cebine elini sürerek paraları hışırdattı sinirli bir mutluluk duygusuyla gülümsedi kaç para ki acaba diye düşündü ama bir büyüğü bozacağı korkusuyla saymadı parayı öylece çarpık bir gülümsemeyle tavana bakıp kaldı (ÇA 46/22)

(ÇA 76/16), (ÇA 110/8), (DAK 34/14), (H 45/22), (T 33/18), (U 8/13), (U 32/4), (GYA 122/7), (GYA 129/12), (KP 52/19)

bakış at-: Kısa bir süre bakıp geçmek.

Elimden olmadan kaçamak bir bakış attım yüzüne. (GYA 43/27)

bakış-: 1. İki veya daha çok kimse karşılıklı birbirine bakmak.

Kaşlarını çattı, bu kez dik dik bakıştılar. (HI 31/3)

(HI 37/18), (HI 78/12), (ÇSBÖ 89/21), (ÇA 12/23), (ÇA 20/19), (ÇA 33/11), (DAK 20/10), (K 21/9), (H 81/24), (AYÇ 79/8), (T 53/30), (İÖ 39/8), (İÖ 39/20), (İÖ 40/15), (U 24/14), (U 24/26), (İLKÖ 125/7), (İLKÖ 149/26)

bakıver-: Çabucak bakmak.

Kapatıyorum işte, bir bakıver. (DAK 16/11)

(DAK 23/17), (H 86/3), (GYA 11/27)

bul-*: Bir hâlde görmek.

Ama ikinci gelişlerinde, ilk su döktükleri yerleri kurumuş buluyorlardı. (ÇSBÖ 9/8)

(ÇSBÖ 88/7), (ÇA 121/5), (ÇA 124/8), (K 40/10), (H 139/24), (H 148/17), (T 22/6), (T 121/28), (U 24/24), (U 122/10), (GYA 94/26)

dik dik bak-: Çok sert bir biçimde, sert sert, öfkeli öfkeli bakmak.

Anası, dik dik baktı Kerim'e. (ÇÖ 80/1)

(ÇÖ 91/5), (ÇSBÖ 55/13), (ÇA 43/5), (ÇA 133/9)

dikil-(I): 4. Göz belli bir noktaya uzun süre bakmak.

Gözleri, dimdik Şahinin gözlerine dikilmişti. (ÇSBÖ 65/27)

(ÇA 142/15)

düş gör-: Rüya görmek.

Kendimi bütün bütün eşyadan soymam düş görmekle olabilirdi, ama insan her zaman düş de göremiyor. (HI 38/9)

(HI 51/15), (HI 123/27), (ÇÖ 33/5), (ÇÖ 39/9), (ÇÖ 41/1), (ÇÖ 41/3), (ÇÖ 41/5), (ÇÖ 41/8), (ÇÖ 76/19), (ÇÖ 88/10), (ÇA 154/4), (K 57/19), (K 87/17), (H 150/17), (T 29/24), (İÖ 128/7), (U 49/27), (U 49/27), (GYA 34/12), (GYA 38/1), (GYA 40/17), (GYA 122/23), (GYA 123/31), (KP 21/6)

gör-: 1. Gözle algılamak seçmek.

İyice uyandığı zaman gördü: ... (HI 9/1)

(HI 30/26), (HI 43/9), (HI 45/9), (HI 46/27), (HI 48/31), (HI 52/31), (HI 63/29), (HI 72/19), (HI 74/19), (HI 76/24), (HI 76/28), (HI 77/25), (HI 79/20), (HI 81/11), (HI 87/2), (HI 87/19), (HI 96/21), (HI 104/26), (HI 107/27), (HI 107/31), (HI 108/18), (HI 109/4), (HI 109/7), (HI 110/2), (HI 115/10), (HI 116/22), (HI 117/4), (HI 119/3), (HI 121/23), (HI 122/23), (HI 123/7), (HI 123/8), (HI 123/13), (ÇÖ 9/7), (ÇÖ 10/5), (ÇÖ 11/16), (ÇÖ 12/14), (ÇÖ 12/32), (ÇÖ 20/13), (ÇÖ 24/17), (ÇÖ 25/3), (ÇÖ 30/28), (ÇÖ 36/20), (ÇÖ 43/5), (ÇÖ 48/14), (ÇÖ 50/1), (ÇÖ 50/24), (ÇÖ 50/27), (ÇÖ 50/28), (ÇÖ 51/15), (ÇÖ 51/32), (ÇÖ 58/29), (ÇÖ 59/21), (ÇÖ 65/4), (ÇÖ 65/4), (ÇÖ 66/2), (ÇÖ 73/8), (ÇÖ 80/32), (ÇÖ 85/21), (ÇÖ 87/4), (ÇÖ 87/22), (ÇÖ 87/23), (ÇÖ 92/13), (ÇÖ 92/28), (ÇSBÖ 10/2), (ÇSBÖ 10/6), (ÇSBÖ 12/14), (ÇSBÖ 14/11), (ÇSBÖ 16/9), (ÇSBÖ 18/12), (ÇSBÖ 23/2), (ÇSBÖ 27/17), (ÇSBÖ 27/33), (ÇSBÖ 28/2), (ÇSBÖ 31/11), (ÇSBÖ 31/29), (ÇSBÖ 31/33), (ÇSBÖ 35/20), (ÇSBÖ 39/6), (ÇSBÖ 39/11), (ÇSBÖ 43/15), (ÇSBÖ 48/23), (ÇSBÖ 49/27), (ÇSBÖ 49/28), (ÇSBÖ 50/15), (ÇSBÖ 51/16), (ÇSBÖ 51/18), (ÇSBÖ 51/27), (ÇSBÖ 59/6), (ÇSBÖ 64/26), (ÇSBÖ 73/13), (ÇSBÖ 81/19), (ÇSBÖ 81/22), (ÇSBÖ 81/24), (ÇSBÖ 83/32), (ÇSBÖ 84/13), (ÇSBÖ 89/11), (ÇSBÖ 90/26), (ÇSBÖ 91/30), (ÇSBÖ 92/16), (ÇSBÖ 93/18), (ÇSBÖ 95/20), (ÇSBÖ 100/17), (ÇSBÖ 103/17), (ÇSBÖ 106/2), (ÇSBÖ 106/3), (ÇSBÖ 111/8), (ÇSBÖ 111/12), (ÇSBÖ 113/1), (ÇSBÖ 113/4), (ÇSBÖ 114/6), (ÇSBÖ 117/27), (ÇSBÖ 118/19), (ÇSBÖ 118/32), (ÇSBÖ 119/9), (ÇSBÖ 126/27), (ÇSBÖ 129/17), (ÇSBÖ 129/27), (ÇSBÖ 136/8), (ÇSBÖ 137/2), (ÇSBÖ 137/23), (ÇSBÖ 138/30), (ÇSBÖ 141/21), (ÇSBÖ 141/26), (ÇA 9/19), (ÇA 11/12), (ÇA 11/23), (ÇA 16/26), (ÇA 21/8), (ÇA 27/8), (ÇA 39/30), (ÇA 40/3), (ÇA 40/29), (ÇA 41/12), (ÇA 42/25), (ÇA 43/23), (ÇA 45/11), (ÇA 46/16), (ÇA 47/25), (ÇA 53/8), (ÇA 53/23), (ÇA 53/29), (ÇA 53/30), (ÇA 55/27), (ÇA 56/14), (ÇA 66/10), (ÇA 69/5), (ÇA 72/9), (ÇA 73/11), (ÇA 82/10), (ÇA 88/30), (ÇA 89/5), (ÇA 90/28), (ÇA 91/11), (ÇA 94/8), (ÇA 95/19), (ÇA 95/20), (ÇA 100/25), (ÇA 103/5), (ÇA 103/8), (ÇA 103/10), (ÇA 103/10), (ÇA 103/11), (ÇA

107/3), (ÇA 107/7), (ÇA 107/13), (ÇA 110/1), (ÇA 110/5), (ÇA 112/25), (ÇA 117/20), (ÇA 129/19), (ÇA 129/20), (ÇA 132/16), (ÇA 134/5), (ÇA 135/6), (ÇA 138/16), (ÇA 153/3), (ÇA 153/8), (ÇA 155/23), (ÇA 156/30), (DAK 12/12), (DAK 21/17), (DAK 22/5), (DAK 22/12), (DAK 22/23), (DAK 25/26), (DAK 26/15), (DAK 28/15), (DAK 30/14), (DAK 30/24), (DAK 32/26), (DAK 33/13), (DAK 39/21), (DAK 41/25), (DAK 41/31), (DAK 42/4), (DAK 43/7), (DAK 43/8), (DAK 43/25), (DAK 44/11), (DAK 46/24), (DAK 49/8), (DAK 49/17), (DAK 51/19), (DAK 53/6), (DAK 53/21), (DAK 54/4), (DAK 55/2), (DAK 56/23), (DAK 63/11), (DAK 63/30), (DAK 65/25), (DAK 67/18), (DAK 70/18), (DAK 71/9), (DAK 75/31), (DAK 76/8), (DAK 77/22), (DAK 82/25), (DAK 84/3), (DAK 84/17), (DAK 88/31), (DAK 89/10), (DAK 91/11), (DAK 93/15), (DAK 93/24), (DAK 95/15), (DAK 96/18), (K 6/10), (K 6/23), (K 8/1), (K 9/21), (K 10/6), (K 19/13), (K 21/9), (K 22/17), (K 31/20), (K 36/32), (K 37/4), (K 41/12), (K 41/17), (K 44/8), (K 45/1), (K 45/3), (K 51/6), (K 53/5), (K 53/10), (K 57/13), (K 57/17), (K 62/4), (K 74/12), (K 78/22), (K 85/4), (K 91/7), (K 96/8), (K 103/9), (K 104/18), (K 108/17), (K 109/13), (K 111/9), (H 12/11), (H 14/24), (H 16/18), (H 24/1), (H 26/25), (H 41/17), (H 41/24), (H 44/10), (H 57/17), (H 58/11), (H 60/4), (H 60/6), (H 60/7), (H 60/9), (H 61/9), (H 62/4), (H 67/7), (H 70/20), (H 76/4), (H 78/14), (H 79/14), (H 82/26), (H 83/15), (H 91/5), (H 96/11), (H 97/14), (H 98/19), (H 98/31), (H 108/4), (H 108/5), (H 110/7), (H 119/20), (H 124/18), (H 124/19), (H 124/26), (H 125/23), (H 130/26), (H 131/23), (H 133/18), (H 133/21), (H 134/2), (H 134/17), (H 135/11), (H 141/7), (H 142/29), (H 144/22), (H 147/21), (H 149/6), (H 149/14), (AYÇ 10/18), (AYÇ 12/11), (AYÇ 13/9), (AYÇ 19/2), (AYÇ 24/21), (AYÇ 24/22), (AYÇ 41/7), (AYÇ 41/22), (AYÇ 45/12), (AYÇ 48/18), (AYÇ 48/19), (AYÇ 48/28), (AYÇ 48/29), (AYÇ 49/14), (AYÇ 49/29), (AYÇ 67/3), (AYÇ 68/29), (AYÇ 77/13), (AYÇ 87/17), (T 13/12), (T 17/2), (T 22/18), (T 53/30), (T 54/5), (T 59/33), (T 60/15), (T 61/6), (T 63/30), (T 64/4), (T 64/19), (T 65/2), (T 65/6), (T 66/7), (T 67/9), (T 70/19), (T 74/4), (T 77/14), (T 84/3), (T 90/2), (T 93/2), (T 95/6), (T 95/32), (T 96/11), (T 100/11), (T 104/13), (T 108/6), (T 111/18), (T 111/18), (T 113/17), (T 118/10), (İÖ 11/5), (İÖ 11/8), (İÖ 11/8), (İÖ 12/18), (İÖ 19/14), (İÖ 22/22), (İÖ 27/21), (İÖ 32/21), (İÖ 38/17), (İÖ 39/7), (İÖ 52/6), (İÖ 72/29), (İÖ 78/6), (İÖ 90/30), (İÖ 95/17), (İÖ 97/14), (İÖ 97/15), (İÖ 99/17), (İÖ 104/18), (İÖ 105/5), (İÖ 105/6), (İÖ 106/4), (İÖ 110/12), (İÖ 113/4), (İÖ 113/5), (İÖ 113/10), (İÖ 113/14),

(İÖ 113/15), (İÖ 114/26), (İÖ 120/12), (İÖ 129/5), (İÖ 131/2), (İÖ 131/17), (İÖ 132/24), (İÖ 138/5), (İÖ 138/30), (İÖ 141/20), (İÖ 142/19), (İÖ 146/7), (İÖ 147/6), (İÖ 149/26), (İÖ 153/22), (İÖ 159/21), (İÖ 181/20), (İÖ 199/2), (İÖ 200/11), (İÖ 210/7), (İÖ 210/30), (İÖ 212/25), (İÖ 214/8), (İÖ 215/15), (İÖ 215/28), (İÖ 223/18), (İÖ 224/15), (İÖ 226/23), (İÖ 234/25), (İÖ 240/24), (İÖ 240/29), (U 10/18), (U 10/18), (U 12/5), (U 14/32), (U 19/10), (U 20/6), (U 25/6), (U 31/15), (U 32/15), (U 36/3), (U 37/1), (U 39/20), (U 44/16), (U 47/5), (U 50/27), (U 57/26), (U 58/20), (U 67/21), (U 68/12), (U 71/1), (U 75/25), (U 76/9), (U 88/18), (U 90/4), (U 90/5), (U 95/21), (U 101/14), (U 103/5), (U 104/28), (U 105/18), (U 108/4), (U 118/23), (U 126/21), (U 126/23), (U 133/7), (GYA 6/3), (GYA 9/24), (GYA 13/30), (GYA 17/3), (GYA 17/6), (GYA 18/32), (GYA 22/26), (GYA 25/31), (GYA 29/11), (GYA 31/6), (GYA 34/21), (GYA 44/2), (GYA 45/3), (GYA 46/10), (GYA 46/11), (GYA 49/24), (GYA 57/19), (GYA 60/26), (GYA 60/29), (GYA 62/8), (GYA 62/9), (GYA 63/17), (GYA 63/21), (GYA 66/31), (GYA 75/2), (GYA 77/15), (GYA 78/25), (GYA 79/21), (GYA 82/4), (GYA 86/19), (GYA 89/2), (GYA 90/21), (GYA 91/10), (GYA 91/11), (GYA 93/22), (GYA 96/27), (GYA 96/27), (GYA 112/23), (GYA 112/29), (GYA 115/9), (GYA 116/17), (GYA 117/14), (GYA 119/15), (GYA 119/28), (GYA 125/23), (GYA 127/17), (GYA 128/14), (GYA 130/15), (GYA 133/23), (GYA 138/28), (GYA 143/2), (GYA 143/14), (İLKÖ 34/9), (İLKÖ 38/17), (İLKÖ 39/3), (İLKÖ 57/11), (İLKÖ 60/27), (İLKÖ 72/3), (İLKÖ 72/7), (İLKÖ 73/21), (İLKÖ 85/8), (İLKÖ 96/8), (İLKÖ 96/9), (İLKÖ 106/9), (İLKÖ 106/10), (İLKÖ 116/20), (İLKÖ 117/22), (İLKÖ 118/13), (İLKÖ 121/5), (İLKÖ 121/10), (İLKÖ 122/30), (İLKÖ 123/1), (İLKÖ 124/9), (İLKÖ 124/14), (İLKÖ 127/16), (İLKÖ 131/11), (İLKÖ 134/4), (İLKÖ 134/21), (İLKÖ 135/17), (İLKÖ 139/7), (İLKÖ 139/8), (İLKÖ 141/6), (İLKÖ 144/3), (İLKÖ 144/22), (İLKÖ 158/28), (İLKÖ 159/23), (İLKÖ 163/11), (İLKÖ 165/16), (İLKÖ 166/2), (İLKÖ 173/19), (İLKÖ 180/27), (İLKÖ 182/25), (İLKÖ 195/2), (İLKÖ 205/18), (KP 7/10), (KP 7/14), (KP 8/5), (KP 10/10), (KP 11/14), (KP 12/13), (KP 12/19), (KP 12/19), (KP 13/16), (KP 20/26), (KP 25/5), (KP 31/1), (KP 32/5), (KP 34/12), (KP 56/20), (KP 58/7), (KP 59/15), (KP 61/16), (KP 75/9), (KP 75/10), (KP 80/4), (KP 81/9), (KP 90/17), (KP 98/16)

gör-: 13. Karşılaşmak, rastlaşmak.

Ben ikramı böyle bol olan birini daha görmedim diyordu Huriye inan olsun görmedim (ÇA 66/2), (ÇA 66/3)

(K 109/4), (GYA 83/6)

görüp dur-:** İkide bir görmek.

Oysa o pencereleri ve ona benzeyen daha nicesini her gün, her saat, her an görüp duruyoruz: bu da daha önce defalarca gördüğüm pencerelerden biriydi. (KP 30/14)

görüver-: Ansızın veya çabucak görmek.

Sonra nasıl oldu.. açıklaması olmayan bir karşılaşma: eski ezgilerin çalındığı sahil kahvesinin kapısında karşısında birden onu görüverdi. (H 16/10)

göz at-: Kısa bir süre, fazla dikkat etmeden bakıvermek.

İstasyon bekçisi arada bir gelip içeriye göz atıyor. (HI 34/3)

(ÇSBÖ 94/5), (ÇA 51/27), (DAK 62/15), (H 26/2), (H 62/2), (T 62/25), (T 109/10), (GYA 46/30), (KP 33/14), (KP 52/9)

göz göze gel-: Her iki tarafın bakışları karşılaşmak.

Ama onu göremiyorum: anası köşede sırtını dönmüş emziriyor: tülbindinin ucunu ağzına sıkıştırmış başını yarım çevirip bakıyor, bir an / kısacık bir an / göz göze geliyoruz. (DAK 30/23)

(K 107/17), (K 108/27), (H 41/22), (AYÇ 53/3), (T 112/30), (İÖ 49/23), (İÖ 122/2), (U 91/10), (U 116/20), (İLKÖ 122/1), (KP 33/5), (KP 48/25)

gözleri takıl-:** Bir süre bir şeyden gözlerini ayıramamak.

Gözleri, ta ilerdeki parlak kayalara takıldı... (İLKÖ 193/22)

gözlerini kaçır-: Biriyle göz göze gelmemek için gözlerini başka tarafa çevirmek.

Dev gözlerini kaçırmadı: “Nerden çıkardın bunu?” diye sordu. (T 101/16)

gözü iliş-: Birdenbire veya istemeden görmek.

Gözü çay bardaklarına ilişti. (ÇSBÖ 95/21)

(ÇSBÖ 117/18)

gözü (veya gözleri) kay- (veya kaç-): 2. İstemeyerek bakıvermek.

Gözü, birden elindeki makasa, eline kaydı, durum böylesine iç karartıcı ve umarsız mı, diye düşündü, makası gülün kalın sapına yöneltti, kararlı ve keskin bir devinimle sapı biçti, gülü sepete düşürdü, içi ani bir mutluluk ve haz saldırısına uğradı. (T 19/30)

gözü (veya gözleri) takıl-: Dikkati çeken bir şeyden bakışlarını ayıramamak.

Düşüncesi durdu, gözü, birden, Keriman'ın elindeki çöpe takıldı. (ÇÖ 91/19)

(DAK 34/4), (İÖ 210/22), (GYA 138/16)

gözünü ayırma-: Bir şeye sürekli olarak bakmaktan kendini alamamak.

Gözlerini uzun süre bıçaktan ayırmadı. (ÇÖ 87/2)

(ÇA 22/26), (H 88/23), (U 128/17), (GYA 114/5), (İLKÖ 65/3), (KP 17/9), (KP 17/14)

gözünü (veya gözlerini) dik-: Dikkatle bakmak, gözünü ayırmadan bir yere veya bir kimseye bakmak.

O, gözlerini pencereye dikmiş, oradan, kımıldamadan puslu sabaha bakıyordu. (HI 24/15)

(HI 96/14), (ÇÖ 16/2), (ÇSBÖ 96/7), (ÇA 116/27), (DAK 93/6), (H 45/21), (H 72/17), (İÖ 20/4), (İÖ 142/4), (İÖ 221/14), (İÖ 239/1), (U 54/12), (U 72/30), (U 93/10), (İLKÖ 72/20), (İLKÖ 82/3), (İLKÖ 83/1), (İLKÖ 84/27), (İLKÖ 181/5), (İLKÖ 191/9), (KP 17/9)

gözetle-: 2. Birinin yaptıklarını belli etmeden izlemek.

İkisi de dördüncü kat.. patronları olmadığı zaman terzi kızlar camın önünde kümelenirlerdi, patronu yazıhanede değilse, o da hemen pencereye seğırtir, orada, camın ardında, on onbeş terzi kızın oynastıklarını gözetlerdi. (ÇSBÖ 82/5)

(ÇSBÖ 83/22), (ÇA 26/17), (ÇA 55/28), (ÇA 56/17), (ÇA 106/14), (DAK 70/11), (DAK 75/19), (K 35/11), (GYA 55/21), (İLKÖ 172/5), (İLKÖ 173/4)

gözle-: 2. Dikkatle bakmak, gözlemlemek, tarassut etmek.

Yılmadan alevleri gözlüyor. (HI 62/24)

(HI 106/24), (HI 123/25), (ÇÖ 34/27), (ÇÖ 65/27), (ÇSBÖ 72/15), (ÇSBÖ 107/1), (ÇA, 8/16), (ÇA 52/18), (ÇA 112/3), (DAK 74/22), (DAK 77/24), (H 95/24), (T 76/20), (İÖ 23/1), (İÖ 211/17), (U 28/26), (U 94/4), (U 103/17), (İLKÖ 121/2), (İLKÖ 121/7), (İLKÖ 177/2)

gözük-: Görünmek.

Yollar hiç bitmeyecek gibi gözüküyordu. (İÖ 151/2)

izle-: 6. Gözlemek, incelemek.

Sağır kız, gözleriyle anasını izler. (ÇÖ 38/25)

(ÇÖ 58/4), (ÇÖ 59/27), (ÇÖ 63/31), (ÇSBÖ 18/23), (ÇSBÖ 19/5), (ÇSBÖ 82/21), (ÇSBÖ 96/1), (ÇSBÖ 132/22), (ÇA 38/28), (ÇA 42/21), (ÇA 142/16), (DAK 90/5), (K 109/17), (H 41/18), (H 41/19), (H 45/18), (H 67/24), (T 109/11), (İÖ 20/5), (İÖ 32/11), (İÖ 118/13), (U 138/16), (GYA 60/9), (GYA 75/4), (GYA 76/11), (İLKÖ 121/13), (KP 37/17), (KP 61/3), (KP 61/6), (KP 68/10)

izleyip dur-:** İzleme işini sürdürmek.

İnsan sürekli ikircikli durumda kendi ayak izini mi izleyip duruyordu? (U 138/18)

nazar at-:** Bakmak.

İki kulaç altında yatmış olan denizin kirli berrak suyuna nazar atıyordu. (U 126/16)

seyre dal-: Bir şeye kendini vererek bakmak.

Kerim, ellerini arkasında kavuşturup, sarı bir düşünceyle, avluyu seyre daldı. (ÇÖ 61/13)

seyret-: 3. Eğlenmek, görmek, öğrenmek vb. için bakmak, izlemek.

Yeniden pencereden çatıları seyrettim. (HI 102/25)

(HI 103/22), (HI 121/9), (HI 123/32), (HI 124/3), (HI 124/30), (ÇÖ 12/15), (ÇÖ 24/32), (ÇÖ 48/9), (ÇÖ 52/24), (ÇÖ 53/25), (ÇÖ 61/7), (ÇÖ 75/7), (ÇSBÖ 9/30), (ÇSBÖ 11/12), (ÇSBÖ 17/5), (ÇSBÖ 34/21), (ÇSBÖ 123/18), (ÇSBÖ 128/14), (ÇA 22/3), (ÇA 33/26), (ÇA 88/7), (ÇA 100/19), (ÇA 113/7), (ÇA 131/29), (ÇA 138/22), (DAK 8/13), (DAK 8/25), (DAK 13/7), (DAK 16/5), (DAK 46/12), (DAK 85/11), (DAK 94/34), (K 22/14), (K 111/10), (H 16/28), (H 26/1), (H 29/17), (H 32/1), (H 60/15), (H 63/17), (H 63/29), (H 72/26), (H 91/31), (H 136/23), (AYÇ 22/13), (AYÇ 23/3), (AYÇ 32/12), (T 30/7), (T 104/2), (T 123/20), (İÖ 23/1), (İÖ 30/11), (İÖ 96/10), (İÖ 176/3), (İÖ 193/31), (İÖ 225/10), (U 78/15), (U 94/29), (U 100/10), (U 133/8), (GYA 15/17), (GYA 18/7), (GYA 26/27), (GYA 74/19), (GYA 78/15), (GYA 89/32), (GYA 121/6), (GYA 124/5), (GYA 124/13), (GYA 125/1), (GYA 125/30), (GYA 131/20), (GYA 131/27), (GYA 132/32), (GYA 134/13), (GYA 141/21), (İLKÖ 65/25), (İLKÖ 84/5), (İLKÖ 101/11), (İLKÖ 127/14), (İLKÖ 128/27), (İLKÖ 180/28), (İLKÖ 199/20), (KP 21/2)

süz-: 4. Göz baygın ve anlamlı bakmak.

Halil, kararsız bakışlarla süzdü karısını bir an. (ÇSBÖ 37/7)

(ÇSBÖ 62/23), (K 22/23), (U 23/18), (GYA 109/9)

süz-: 3. Gözle inceleyerek dikkatle bakmak, taramak.

Şermin, uzun bir tren yolculuğu sırasında küçük bir istasyonda durmuş da o kısacık süre içinde herşeyi tanımak, belleğine yerleştirmek istercesine şaşkın, meraklı, yorgun bir yüzle süzüyordu eşyayı. (ÇSBÖ 92/15)

(ÇA 79/18), (ÇA 85/25), (T 54/3), (GYA 111/31), (İLKÖ 66/9), (İLKÖ 163/10), (İLKÖ 164/23), (KP 52/4)

süzüp dur-:** Anlamlı bir şekilde bakmayı sürdürmek.

Kadına baktı, zaten yukardan aşağı süzüp duruyordu onu. (U 11/9)

takip et-: 4. Bir şeyi izlemek.

Molla'nın hareketlerini takip ediyordu... (İLKÖ 201/12)

tanık ol-: Bir olayı görmek ve duymak, şahit olmak.

Yıllardır bir kez olsun süpürüldüğünü sanmıyordu buraların, hiç değilse, kendisi buradayken süpürüldüğüne tanık olmamıştı. (DAK 76/19)

(AYÇ 48/26), (İÖ 199/8), (U 126/24)

tara-: 8. *mecaz* Dikkatle bakmak, gözden geçirmek; süzmek.

Unutulmuş bir şeyin kalıp kalmadığını anlamak için köşe bucağı bir daha taradım. (HI 39/1)

(H 7/10), (H 43/27), (İLKÖ 195/10)

temaşa et-: Seyretmek, bakmak.

İstiyordum ki, o yüzü, yüz yıl, bin yıl, bir milyon yıl, öylece durup usanmadan bıkmadan yorulmadan temaşa edeyim, onu temaşa ederken orada eriyip kalayım: içimdeki ses, şimdi anladın mı Mecnun, diye seslendi, aşk bu değil mi, aşk beklemek değil mi, aşk kavuşma umudu olmadan, ama hep kavuşma iştiağıyla beklemek değil mi, diye sordu ya da seslendi. (KP 51/6)

tepeden tırnağa süz-: Herhangi bir sebeple birine dikkatlice bakmak.

Savcı çok uzun süren birkaç saniye boyunca Kerim'i tepeden tırnağa süzdü. (ÇÖ 84/18)

yokla: 2. Bakmak, gözden geçirmek, kontrol etmek.

Islaklığını duyumsayınca içten içe titredi bir an ve Azrail yokladı, diye düşündü. (K 30/17)

(K 57/12), (AYÇ 28/11), (U 129/4), (GYA 9/2), (İLKÖ 53/19), (KP 68/24)

3.1.4.1.2 İşitme

dinle-: 1. İşitmek için kulak vermek.

Küçüklü büyüklü çevresinde toplanmış, okuduklarını, anlattıklarını saygıyla dinlerdik. (HI 19/13)

(HI 39/8), (HI 57/17), (HI 59/7), (HI 59/8), (HI 68/14), (HI 73/4), (HI 77/8), (HI 94/21), (HI 116/25), (ÇÖ 19/33), (ÇÖ 39/14), (ÇÖ 40/15), (ÇÖ 40/21), (ÇÖ 40/30), (ÇÖ 48/5), (ÇÖ 54/10), (ÇÖ 60/7), (ÇÖ 66/11), (ÇÖ 71/32), (ÇÖ 73/26), (ÇÖ 79/30), (ÇÖ 86/23), (ÇÖ 91/10), (ÇÖ 92/18), (ÇSBÖ 34/22), (ÇSBÖ 39/24), (ÇSBÖ 41/26), (ÇSBÖ 42/9), (ÇSBÖ 43/18), (ÇSBÖ 44/7), (ÇSBÖ 58/21), (ÇSBÖ 66/6), (ÇSBÖ 69/24), (ÇSBÖ 77/10), (ÇSBÖ 90/20), (ÇSBÖ 98/1), (ÇSBÖ 103/31), (ÇSBÖ 107/5), (ÇSBÖ 115/18), (ÇSBÖ 117/1), (ÇSBÖ 132/3), (ÇSBÖ 135/25), (ÇSBÖ 137/19), (ÇA 35/10), (ÇA 48/8), (ÇA 48/29), (ÇA 55/13), (ÇA 57/24), (ÇA 70/16), (ÇA 77/5), (ÇA 155/22), (ÇA 155/32), (DAK 45/24), (DAK 77/12), (DAK 90/17), (DAK 92/27), (K 23/9), (K 27/5), (K 39/11), (K 100/13), (H 25/31), (H 75/5), (H 87/23), (H 92/12), (H 105/23), (H 106/4), (H 126/8), (AYÇ 53/17), (AYÇ 78/22), (T 54/14), (İÖ 11/25), (İÖ 44/16), (İÖ 44/18), (İÖ 132/5), (İÖ 159/11), (İÖ 208/2), (U 43/23), (GYA 44/12), (GYA 53/11), (GYA 83/14), (GYA 107/9), (GYA 114/3), (İLKÖ 101/10), (İLKÖ 122/23), (İLKÖ 123/21), (İLKÖ 138/27), (İLKÖ 166/13), (KP 45/12), (KP 55/13), (KP 65/24), (KP 90/20), (KP 96/1)

duy-: 2. İşitmek, ses almak.

İçimden, melânkoliye batmış bir sesin, suyu çamurlara bulanmış, geniş ve ağır akan bir nehir gibi aktığını duyuyordum. (HI 23/21)

(HI 23/31), (HI 27/13), (HI 32/5), (HI 38/20), (HI 58/4), (HI 59/6), (HI 63/4), (HI 69/22), (HI 87/23), (HI 88/3), (HI 88/21), (HI 91/15), (HI 100/11), (HI 100/22), (HI 107/1), (HI 107/10), (HI 112/26), (HI 115/21), (HI 116/4), (HI 117/13), (HI 117/30), (HI 123/19), (HI 125/17), (ÇÖ 9/30), (ÇÖ 12/30), (ÇÖ 13/8), (ÇÖ 26/1), (ÇÖ 40/11), (ÇÖ 40/27), (ÇÖ 45/17), (ÇÖ 46/19), (ÇÖ 48/4), (ÇÖ 57/8), (ÇÖ 63/29), (ÇÖ 75/16), (ÇÖ 77/3), (ÇÖ 79/1), (ÇÖ 81/6), (ÇÖ 87/9), (ÇÖ 88/17), (ÇÖ 88/18), (ÇÖ 91/16), (ÇÖ 93/25), (ÇSBÖ 23/4), (ÇSBÖ 24/29), (ÇSBÖ 25/30), (ÇSBÖ 30/13), (ÇSBÖ 31/16), (ÇSBÖ 36/22), (ÇSBÖ 39/14), (ÇSBÖ 44/9), (ÇSBÖ 49/1), (ÇSBÖ 50/3), (ÇSBÖ 58/20), (ÇSBÖ 67/13), (ÇSBÖ 68/14), (ÇSBÖ 72/19), (ÇSBÖ 74/6), (ÇSBÖ 77/12), (ÇSBÖ 103/31), (ÇSBÖ 103/32), (ÇSBÖ 113/17), (ÇSBÖ 115/3), (ÇSBÖ 116/4), (ÇSBÖ 130/5), (ÇSBÖ

133/26), (ÇSBÖ 138/29), (ÇSBÖ 140/6), (ÇSBÖ 140/8), (ÇSBÖ 141/13), (ÇSBÖ 141/13), (ÇSBÖ 142/2), (ÇSBÖ 142/30), (ÇA 15/26), (ÇA 16/8), (ÇA 25/5), (ÇA 26/25), (ÇA 27/13), (ÇA 32/2), (ÇA 32/27), (ÇA 34/10), (ÇA 37/5), (ÇA 38/2), (ÇA 46/23), (ÇA 48/1), (ÇA 48/30), (ÇA 69/20), (ÇA 69/21), (ÇA 69/23), (ÇA 73/22), (ÇA 82/11), (ÇA 83/28), (ÇA 104/26), (ÇA 104/28), (ÇA 104/28), (ÇA 105/1), (ÇA 106/25), (ÇA 111/13), (ÇA 115/5), (ÇA 115/7), (ÇA 119/8), (ÇA 121/23), (ÇA 123/18), (ÇA 131/2), (ÇA 136/10), (ÇA 137/23), (ÇA 144/13), (ÇA 144/16), (ÇA 155/23), (DAK 12/12), (DAK 13/17), (DAK 16/14), (DAK 18/27), (DAK 30/13), (DAK 37/27), (DAK 40/26), (DAK 43/8), (DAK 53/7), (DAK 68/14), (DAK 88/11), (DAK 91/24), (K 15/1), (K 35/3), (K 35/5), (H 18/6), (H 29/10), (H 34/6), (H 58/18), (H 86/12), (AYÇ 22/28), (AYÇ 34/25), (AYÇ 37/13), (AYÇ 49/29), (AYÇ 68/8), (AYÇ 88/2), (T 70/25), (T 70/26), (T 84/8), (T 96/8), (T 108/2), (İÖ 44/13), (İÖ 48/31), (İÖ 79/18), (İÖ 112/5), (İÖ 116/30), (İÖ 142/14), (İÖ 175/12), (İÖ 175/14), (U 25/2), (U 25/3), (U 59/18), (U 75/7), (U 86/19), (U 110/25), (U 138/3), (U 138/4), (GYA 48/20), (GYA 73/10), (GYA 108/11), (GYA 126/15), (GYA 131/6), (GYA 134/26), (İLKÖ 78/23), (İLKÖ 110/12), (İLKÖ 110/13), (İLKÖ 116/24), (İLKÖ 121/9), (İLKÖ 124/18), (İLKÖ 125/2), (İLKÖ 129/21), (İLKÖ 130/9), (İLKÖ 130/16), (İLKÖ 132/4), (İLKÖ 142/29), (İLKÖ 143/16), (İLKÖ 167/6), (İLKÖ 174/12), (İLKÖ 194/17), (İLKÖ 194/24), (İLKÖ 201/23), (İLKÖ 202/21), (KP 45/13), (KP 56/20), (KP 99/2)

işit-: 1. Kulakla algılamak, duymak.

Gözlerinde anlaşılmaz bir ışıkla yüzüme bir kere daha bakarak kapıya yürüdü, dışarı koridora çıktı, merdivenden hızlı hızlı çıkan ayak seslerini işittim. (HI 22/28)

(HI 38/19), (HI 39/8), (HI 42/3), (HI 43/11), (HI 65/27), (HI 99/21), (ÇÖ 52/5), (ÇSBÖ 13/4), (ÇSBÖ 92/3), (ÇSBÖ 102/25), (ÇSBÖ 129/29), (ÇA 9/4), (ÇA 19/21), (ÇA 23/25), (ÇA 27/7), (ÇA 29/15), (ÇA 32/8), (ÇA 35/10), (ÇA 38/2), (ÇA 38/31), (ÇA 44/22), (ÇA 46/25), (ÇA 47/1), (ÇA 47/9), (ÇA 48/7), (ÇA 50/23), (ÇA 51/19), (ÇA 56/21), (ÇA 68/3), (ÇA 89/9), (ÇA 91/3), (ÇA 91/12), (ÇA 104/26), (ÇA 105/4), (ÇA 110/16), (ÇA 110/24), (ÇA 115/2), (ÇA 115/5), (ÇA 115/19), (ÇA 119/6), (ÇA 137/24), (ÇA 137/24), (ÇA 137/24), (ÇA 137/25), (ÇA 154/24), (ÇA 155/28), (ÇA 156/1), (DAK 16/15), (DAK 22/24), (DAK 36/31), (DAK 37/1), (DAK 38/24), (DAK 38/27), (DAK 41/32), (DAK 42/4), (DAK 43/2), (DAK 47/32), (DAK 51/5), (DAK 51/5), (DAK 66/17),

(DAK 67/18), (DAK 69/21), (DAK 71/29), (DAK 78/21), (DAK 91/23), (DAK 95/9), (DAK 96/29), (K 7/25), (K 9/28), (K 16/12), (K 16/21), (K 29/4), (K 30/13), (K 39/11), (K 39/20), (K 40/6), (K 45/4), (K 45/18), (K 81/1), (K 84/17), (K 92/20), (K 104/19), (H 18/12), (H 30/31), (H 34/17), (H 49/16), (H 58/14), (H 69/3), (H 81/19), (H 83/15), (H 89/25), (H 128/11), (H 137/24), (AYÇ 10/24), (AYÇ 10/26), (AYÇ 11/4), (AYÇ 17/29), (AYÇ 33/30), (AYÇ 37/19), (AYÇ 54/23), (AYÇ 57/6), (AYÇ 58/2), (AYÇ 58/8), (AYÇ 68/19), (AYÇ 72/20), (AYÇ 77/25), (AYÇ 81/17), (AYÇ 83/12), (T 11/19), (T 22/12), (T 22/17), (T 30/10), (T 42/29), (T 45/9), (T 52/14), (T 56/10), (T 70/3), (T 105/26), (T 105/32), (T 123/7), (T 128/10), (İÖ 19/4), (İÖ 49/11), (İÖ 59/2), (İÖ 59/10), (İÖ 94/24), (İÖ 98/5), (İÖ 104/19), (İÖ 112/10), (İÖ 112/12), (İÖ 113/29), (İÖ 116/20), (İÖ 190/24), (İÖ 207/23), (İÖ 227/27), (İÖ 235/7), (U 29/15), (U 48/7), (U 48/8), (U 52/2), (U 76/27), (U 88/2), (U 90/30), (U 91/23), (U 107/10), (U 117/1), (U 135/14), (GYA 22/18), (GYA 31/30), (GYA 33/19), (GYA 40/19), (GYA 42/5), (GYA 53/26), (GYA 56/21), (GYA 74/14), (GYA 74/15), (GYA 82/21), (GYA 83/16), (GYA 84/21), (GYA 85/4), (GYA 90/11), (GYA 99/1), (GYA 108/19), (GYA 109/4), (GYA 114/12), (GYA 118/20), (GYA 130/29), (GYA 134/22), (GYA 138/28), (İLKÖ 99/18), (İLKÖ 101/7), (İLKÖ 113/18), (KP 56/20), (KP 56/21), (KP 90/27), (KP 99/3), (KP 99/4), (KP 99/4)

kulak kabart-: Belli etmemeye çalışarak dinlemek.

Şimdi o sokaklarda dolaşırken, alev dolu coşkunkuluklarını yatıştırabilmek için kapıdan kapıya gidip gelene, ya da kapı önlerinde kendini bekleyen yarı çıplak kadınlara bakıyor, onların laf atmalarına kulak kabartıyor, çağırmalarını bekliyor, bakışlarıyla aralarında sessiz bir iletişim kurmak istiyor, sonra karartılmış odalarda, kim bilir daha önce kaç salyalı adamın yatıp kalktığı bayat kokulu yataklara girip çıkıyordu: bir labirentte yürüyordu, evet.. hayvanca sözler işitiliyordu, zevksiz cümbüş sesleri yükseliyordu kapıların gözetleme deliklerinden. (DAK 61/8)

(DAK 75/5), (AYÇ 73/29), (AYÇ 77/28), (U 120/6), (GYA 106/2)

kulak ver-: Merak edip dinlemek, işitmeye çalışmak.

Kadının, dingin, rahat, bir şey bekleyen soluklanmasına kulak verdi. (ÇSBÖ 43/17)

(ÇSBÖ 113/15), (ÇA 49/10), (K 15/7), (K 30/18), (AYÇ 87/16), (T 123/17), (İÖ 90/33)

kulağına çalın-: Başkasına söylenirken kendisi de duymuş olmak.

Ne demek istediğini açıklıkla kavrayamıyordum ama iyi yürekli bir adamın sesi çalınıyordu kulağıma. (ÇÖ 57/9)

(İÖ 48/7), (U 36/21), (U 36/26), (U 59/25)

kulağına gel-: 2. Duymak.

Yolların kapandığını ve yarın sabahtan önce açılmayacağını söyleyen birilerinin konuşması geldi kulağına. (H 137/28)

sesirge-: *derleme sözlüğü* Bir ses duyar gibi olmak.

Sesirgiyorum mu nedir? (KP 51/19)

yayıl-: 4. Herkes tarafından duyulmak.

Müthiş bir söylenti bütün öğrencilerin arasında yayıldı. (İÖ 35/16)

yekin-*: Aniden çıkmak, duyulur olmak.

Anamın ağlayan sesi yekiniyor (ÇA 129/26)

(ÇA 133/19), (K 96/13), (U 139/4), (İLKÖ 182/17), (KP 57/17)

3.1.4.1.3 Koklama

al-: 19. Tat veya koku duymak.

Bu tadı aldım ben. (HI 85/32)

(ÇÖ 17/10), (ÇSBÖ 40/10), (H 14/11), (AYÇ 49/30), (İÖ 140/13), (GYA 108/24), (GYA 110/7)

içine çek-: 1. Soluk almak.

Ağır ağır yürürken, ahşap evlerin gizemine bulanıyor, bir yerlerde kuşların sesinin hâlâ kulağını doldurduğunu düşünüyor, geceye kadar dayanmış olan yün döşeklere sarılıyor, gözünü sabahın mahmurluğuna açıyor, yeniden yürüyor, yol alıyor, denizin taze soğan ve hıyar kokusunu içine çekiyor, denizanalarına merhaba diyor, onların üst üste yığılıp pelteleşmelerine, güneş altında kalıp kurumalarına gönlü dayanmıyor, çaresizliğini nereye savuracağını bilemiyor ve gecenin derinliklerine doğru gitgide eriyerek yitip gittiğini görüyor ama bunun memnuniyetsizlik uyandırabileceğini aklına bile getirmiyordu, çünkü önünde artık iki tane Leyla duruyordu, biri o olan Leyla, biri de öteki Leyla. (AYÇ 42/13)

kok-: 1. Koku çıkarmak.

Oda hâlâ tentürdiyot kokuyor. (HI 62/19)

(HI 85/11), (ÇÖ 50/19), (ÇA 139/6), (ÇA 151/28), (DAK 20/16), (AYÇ 49/12), (T 16/31), (U 37/2), (İLKÖ 95/12)

kokla-: 1. Kokusunu duymak için bir şeyi burnuna yaklaştırmak veya bir yerin havasını içine çekmek.

(Ana doyumsuz bir iştihâ ile sarılır, koklaşır. Ana oğlunun yakalarını koklar.) (DAK 20/13)

(AYÇ 23/20), (T 22/21), (İÖ 49/22), (U 103/15), (GYA 108/14), (GYA 108/15), (GYA 109/12), (GYA 109/13), (İLKÖ 53/25)

koklaş-: 1. Birbirini koklamak.

(Ana doyumsuz bir iştihâ ile sarılır, koklaşır. Ana oğlunun yakalarını koklar.) (DAK 20/13)

(K 85/5)

3.1.4.1.4 Dokunma

değ-(I): 1. Aralık kalmayınca kadar birbirine yaklaşıp dokunmak.

Soğuk, incecik, yüzüme deği-yordu. (HI 76/12)

(ÇSBÖ 16/18), (ÇSBÖ 31/25), (ÇSBÖ 93/9), (ÇA 47/12), (DAK 41/29), (K 5/2), (İÖ 135/9), (İÖ 135/10), (İÖ 196/11), (U 101/1), (U 112/25), (KP 66/12)

dokun-: 1. Nesnelerin sıcaklık, soğukluk, sertlik, yumuşaklık vb. niteliklerini derinin altındaki sinir uçları aracılığıyla duymak, değmek, el sürmek, temas etmek.

Çekinerek omzuna dokundu, babam kımıldanmadı. (HI 63/4)

(HI 124/10), (ÇÖ 9/21), (ÇÖ 26/11), (ÇÖ 39/3), (ÇÖ 56/4), (ÇSBÖ 78/7), (ÇSBÖ 111/17), (ÇA 15/23), (ÇA 16/5), (ÇA 86/24), (ÇA 100/21), (DAK 75/12), (H 19/2), (H 49/31), (H 79/24), (H 127/10), (AYÇ 55/18), (T 29/16), (T 81/4), (İÖ 82/4), (İÖ 96/12), (İÖ 97/3), (İÖ 160/17), (İÖ 162/4), (İÖ 207/22), (İÖ 207/27), (İÖ 207/32), (U 80/7), (U 141/20), (U 141/21), (GYA 39/30), (İLKÖ 77/23), (İLKÖ 116/5), (İLKÖ 132/17), (KP 48/22), (KP 58/1), (KP 99/9)

hisset-: 1. Duymak.

Kızın saçlarını avuçladı Sadık, sonra boynuna tırnakların battığını hissetti. (ÇSBÖ 138/24)

(ÇA 49/17), (ÇA 50/16), (ÇA 94/23), (ÇA 95/14), (ÇA 118/24), (ÇA 119/19), (H 152/9), (İÖ 119/27), (GYA 40/16), (GYA 40/28), (GYA 83/13),

(GYA 109/20), (GYA 144/10), (İLKÖ 63/4), (İLKÖ 84/22), (İLKÖ 103/3), (İLKÖ 119/19)

serinle-: 2. Hafif soğukluk duymak.

Adamla karısı tarlada çalışmışlar, öğle vakti, bir ağaç altında serinliyorlardı. (ÇSBÖ 57/3)

(AYÇ 76/19), (GYA 22/29), (GYA 103/22), (İLKÖ 57/15)

(bir şeye) temas et- (I): Dokunmak.

Tehlike büyüyor, nerdeyse sırtıma temas edecek. (HI 115/27)

(KP 45/13)

üşü-: Isı yokluğundan, azlığından veya ısı kaybından etkilenmek, soğğun etkisini duymak.

Ama üşümüyordum. (HI 23/6)

(HI 34/27), (HI 39/13), (ÇA 156/17), (K 30/10), (H 117/17), (H 144/18), (H 144/18), (AYÇ 80/6), (T 93/15), (İÖ 186/1), (GYA 26/5), (İLKÖ 69/1), (İLKÖ 100/24), (İLKÖ 149/3)

yokla-: 1. Dokunarak incelemek, yordamlamak.

Eliyle alnımı yokladı. (HI 65/20)

(ÇÖ 40/18), (ÇSBÖ 129/26), (ÇA 41/27), (ÇA 43/9), (ÇA 50/20), (ÇA 155/26), (H 80/28), (AYÇ 73/11), (AYÇ 78/26), (AYÇ 79/3), (AYÇ 88/9), (T 59/2), (T 128/29), (İÖ 112/17), (GYA 128/8), (İLKÖ 53/25), (KP 66/13), (KP 98/20)

3.1.4.1.5 Tatma

al-: 19. Tat veya koku duymak.

Bu tadı aldım ben. (HI 85/32)

(ÇÖ 17/10), (ÇSBÖ 40/10), (H 14/11), (AYÇ 49/30), (İÖ 140/13), (GYA 108/24), (GYA 110/7)

tat ver-: 1. Acı, tatlı, ekşi vb. bir tat kazandırmak.

– Az soğumuş ama, gene de tadını veriyor, dedi Ragıp, ne de olsa çaydır. (ÇÖ 66/16)

tat-: 1. Dil yardımıyla bir şeyin tadının nasıl olduğunu anlamak.

Bir bardak aldı, lavaboda yıkadı, tel dolaptan çıkardığı küçük bir tencere içindeki sütü bardağa koydu, bardağa birkaç topak şeker attı, bulaşıkların arasından bir çay kaşığı buldu, yıkadı, sütü karıştırdı, tattı. (ÇSBÖ 117/13)

tatlandır-: 1. Tat vermek, tadını kazanmasını sağlamak.

– Hele dur şimdi, dedi kocasına, ilkin ağzımızı bir tatlandıralım. (ÇSBÖ 70/3)

3.1.4.2 İdrak (Biliş, Kavrayış) Fiilleri

abes kaç-: Söz uygun düşmemek.

Onu bir kişi bile duymuş olsa böyle bir varsayım abes kaçmaz mı? (U 21/10)

(bir durum) açığa çık-: 1. Belli olmak, anlaşılacak.

Sanki, içimde düğüm olmuş bir soru açığa çıkacaktı. (DAK 54/1)

(T 32/17), (İÖ 212/10)

açıklık kazan-: Bir konu aydınlanmak, anlaşılır duruma gelmek.

Her şey Devlin ölümünün kesinleşmesiyle açıklık kazanmıştı. (T 97/15)

ada-: 3. *mecaz* Bir şeyle yoğun olarak ilgilenmek.

Varlığını kocasına, evine, evin öteki üyelerine adamıştır. (ÇÖ 37/15)

adı karış-: Kötü bir işle birinin ilgisi bulunduğu söylenilmek.

Arabacının vurulmasına senin adın da karışmış. (ÇÖ 49/7)

(birini) adam yerine (veya hesabına) koy-: Adamdan saymak, varlığını kabul etmek.

Biriki kez demeye yeltendim de “artık beni adam yerine koymuyor musun?” diye çıkıştıydı bana. (ÇSBÖ 13/26)

(İÖ 77/2)

ağna-: *derleme sözlüğü* Anlamak.

Ağnadın mı Zeynel... (İLKÖ 197/18)

akıl erdireme- (veya erme-): 1. Ne olduğunu anlayamamak, sırrını çözememek.

– Bilmiyorum, dedi, işlerine akıl ermez. (ÇÖ 70/7)

(ÇA 49/21), (H 15/32), (T 19/23), (İÖ 78/10), (İÖ 205/8), (GYA 69/26), (İLKÖ 33/8)

akıl erdirileme-: Ne olduğu anlaşılamamak, sırrı çözülememek.

Hastalığına bağırsak veremi demişlerdi ve nasıl olup da böylesi koşullarda böyle bir hastalığa yakalanmış olabileceğine asla akıl erdirilememişti. (T 14/27)

akıl et-: Herhangi bir önlem veya çareyi zamanında düşünmek.

“Ömer akıl etse de, dedi, şeker getirse gelirken. Şerbet yapacak şeker yok evde.” (HI 65/31)

(ÇSBÖ 12/15), (ÇSBÖ 45/10), (ÇSBÖ 58/26), (ÇA 104/6), (K 83/15), (H 63/6), (U 68/25), (İLKÖ 100/18), (KP 33/2)

akıl edebil- (akledebil-):** Herhangi bir önlem veya çareyi zamanında düşünme becerisi bulunmak.

Kadın, perdeyi örtmeyi ancak işini bitirdikten sonra akledebilmişti. (K 19/19)

(H 81/16), (AYÇ 86/23), (İÖ 113/32), (İÖ 242/4), (GYA 95/20), (İLKÖ 205/21)

akıl edil-: Herhangi bir önlem veya çare zamanında düşünölmek.

Koskoca odaya, ondan başka bir pencere açmak akıl edilmemişti nedense. (ÇSBÖ 11/19)

akıl yürütebil-:** Tahminde bulunabilmek.

Dürüstçe akıl yürütebilse belki kabullenecekti: bu oyunu kendi kendine hazırlamıştı ya da zaten öylesine hazırda ki, önüne çıkan hemen ilk fırsatın üstüne gözü kapalı atılmıştı. (K 32/20)

(bir şey) akılda kal-: Akılda yer etmek, unutulmamak.

Ölürken bile bize nasihat çekti, ne dediğı aklımda kalmadı ya, epey dokunaklı bir şeyler söylediydi. (ÇÖ 63/27)

(DAK 12/16), (DAK 54/6)

akılda tut-: Unutmamak.

Sonmola Oteli, aklımda tut. (KP 90/15)

aklı alma-: 1. Biri bir şeyi anlayamamak, kavrayamamak.

Hâlâ aklım almıyordu. (İLKÖ 112/27)

aklı başına gel-: 1. Davranışlarının yanlışlığını sezerek doğru yolu bulmak.

Bir sopa çekmeli deyyusa, öyle bir kötek atacaksın ki aklı başına gelecek. (GYA 11/33)

aklı er-: 1. Anlayabilmek.

Zaten şeytandan başkasının aklı ermemiştir yaptıklarına. (ÇÖ 57/17)

(AYÇ 40/6), (GYA 63/3)

aklı kes-: 2. Bir şeyin olabileceğine inanmak.

– En erken, yarın ikindiye, bilemedin öğleye dönerler, dedi, daha erken aklım kesmiyor. (ÇSBÖ 15/28)

aklına bir şey gel-: Hatırlamak.

O zaman aklıma, daha önce düşünemediğim bir fikir geldi: bu çentiği belleğime kazıyacaktım! (İÖ 202/14)

(GYA 45/26)

aklına düş-: Hatırlamak.

Yeni mi aklına düştü? (ÇÖ 45/10)

aklına gel-: 1. Anımsamak.

Başımı yastığa korkomaz o adam geldi aklıma. (HI 99/32)

(HI 101/26), (ÇÖ 8/29), (ÇÖ 50/1), (ÇÖ 65/2), (ÇÖ 65/5), (ÇSBÖ 44/2), (ÇSBÖ 60/6), (ÇSBÖ 70/29), (ÇSBÖ 71/7), (ÇSBÖ 93/30), (ÇA 11/14), (ÇA 45/25), (ÇA 108/18), (ÇA 139/22), (DAK 11/29), (DAK 54/27), (DAK 64/26), (DAK 96/6), (K 9/13), (K 26/22), (K 27/15), (K 69/12), (K 69/12), (K 84/22), (K 101/12), (K 110/20), (H 32/30), (H 63/7), (H 74/23), (H 82/18), (H 88/13), (H 145/10), (H 147/27), (H 150/8), (AYÇ 19/3), (AYÇ 27/5), (AYÇ 28/17), (AYÇ 69/4), (AYÇ 81/18), (T 32/18), (T 62/14), (T 76/12), (T 87/23), (T 88/3), (T 105/6), (T 120/13), (İÖ 12/21), (İÖ 24/4), (İÖ 90/25), (İÖ 123/3), (İÖ 204/6), (U 29/23), (U 53/19), (U 54/4), (U 56/28), (U 107/6), (U 137/13), (GYA 39/20), (GYA 53/18), (GYA 65/4), (GYA 80/9), (GYA 95/15), (GYA 106/1), (GYA 107/7), (GYA 141/16), (GYA 142/15), (İLKÖ 110/20), (İLKÖ 112/18), (İLKÖ 125/8), (İLKÖ 129/22), (İLKÖ 142/25), (KP 53/11)

(kendi) aklına getir-: Hatırlamak.

Daha önce böyle birşey sormayı da aklına getirmemişti. (ÇSBÖ 84/4)

(ÇA 11/16), (K 73/6), (H 37/18), (AYÇ 42/19), (T 19/19), (U 137/17), (İLKÖ 138/5)

(birinin) aklına getir-: 1. Hatırlatmak.

İşlediğim günahlar sayıp dökmekle bitecek gibi değildi, hepsini de bilerek isteyerek işlemiştim, bir gün bunlardan utanabileceğimi aklıma bile getirmeden.. ama işte aklıma getiriyorlardı: bunlardan birini bile düşünmektense yerin dibine geçmeyi yeğleyen bir hal gelmişti üstüme, oysa şu ana değin onlara geçip gitmiş eğlenceli anılar olarak, hatta kimi zaman özlemle, bir daha geçiremeyeceğim güzel deneyler diye bakmıştım. (DAK 55/31)

(İÖ 208/10)

aklına koy-: 1. Bir şeyi yapmaya kesin olarak karar vermek.

Aklıma, tam üç günlük bir mühlet koymuştum. (ÇÖ 64/22)

aklına takıl-: Bir düşünce zihnine saplanıp kalmak.

Aklına ilk, ne zaman takılmıştı, bilmiyordu, fakat aklından da çıkmıyordu: ölüm! (H 60/1)

(H 105/9), (İÖ 18/14), (U 7/15), (İLKÖ 60/13)

(bir şeyi) aklında tut-: 2. Unutmamak.

“Ben kazandım, öteki değil, kimin oynadığını aklımda tuttum.” (T 34/14)

(T 40/7), (U 119/18), (GYA 93/16)

aklından çık-: Unutmak.

O kızın beni gözlediği aklımdan çıkmıyordu. (ÇÖ 65/28)

(H 60/1)

aklından çıkarma-: Sürekli hatırlamak, unutmamak.

Baban, benim bildiğimin yarısını sezinlese öldürürdü seni, aklından çıkarma bunu. (ÇSBÖ 90/12)

(ÇA 67/10), (U 62/3)

aklından geç-: Düşünmek.

Tuhaf biçimde, cennetle ilgili kopuk düşünceler geçiyordu aklından. (ÇÖ 25/10)

(ÇÖ 51/8), (ÇÖ 52/20), (H 82/8), (H 120/10), (T 40/3), (İÖ 25/8), (İÖ 194/28), (İÖ 202/31), (U 128/28), (GYA 80/2), (GYA 94/14), (İLKÖ 205/19)

aklından geçir-: Bir şeyi yapmayı düşünmek, tasarlamak.

Öteki de duyuyordu bunu, kızın dudaklarından anlam(lar) çıkarmaya çalışıyordu -çıkardığı anlamı gerçekten kız mı söylüyordu, yoksa salt kendi aklından mı geçiriyordu bilmiyordu, önem de vermiyordu, duyuyordu yalnızca, duyduğuyla yetinmek istiyordu, bir de, boynunda kıpırdanan narin parmaklar hep kıpırdansın kesilmeden, sürekli, kendi ağzı aransın sonsuzca yakın bir deri üstünde sonsuzca bulamayacağı bir yerleri.- (ÇSBÖ 139/4)

(ÇA 30/12), (H 22/11), (H 28/23), (H 31/7), (H 79/32), (H 95/18), (H 135/7), (H 146/31), (AYÇ 78/18), (T 22/9), (T 104/19), (T 114/28), (T 126/27), (İÖ 56/12), (İÖ 124/2), (U 138/21), (GYA 33/27), (GYA 53/26), (GYA 126/2), (İLKÖ 199/21)

aklını (bir şeyle) boz-: Bir şey üzerine çok düşerek hep onunla uğraşıp durmak.

– Kocamla aklını bozma. (U 131/29)

aklının ucundan bile geçirme-: Hiçbir şekilde düşünmemek.

Bana geleceklerini aklının ucundan bile geçirmezdin. (T 67/17)

(İÖ 21/16), (İÖ 35/9), (İÖ 166/23)

aldan-: 1. Görünüşe bakarak yanlış bir yargıya varmak.

Bu oturuşta da kesin bir çekicilik vardı, ama kimse bu çekiciliğe aldanmazdı. (H 39/12)

(T 78/8), (T 78/10), (İLKÖ 111/14), (İLKÖ 113/17)

aldırış etme-: 2. Önem vermemek, aldırmamak, umursamamak.

Paydos olunca nerdeyse koşarak indi merdivenleri, yanından geçtiği arkadaşlarına iyi akşamlar diledi çabucak, kendisini alıkoymasınlar diye ve takılmalarına aldırış etmedi ve karşılık vermedi. (ÇSBÖ 105/30)

(K 83/12), (İÖ 34/17), (İÖ 182/1)

algıla-: Bir olayı veya bir nesnenin varlığını duyu organlarıyla kavramak, idrak etmek.

Büyük ağabeyinin bir çeşit çılgınlık nöbeti diyeceği dönemlerini anladığından beri, bunu daha kesin biçimde algılamaktadır. (ÇÖ 36/23)

(ÇA 39/19), (ÇA 95/6), (ÇA 110/25), (DAK 63/24), (DAK 65/28), (DAK 81/16), (H 25/10), (H 137/25), (AYÇ 16/32), (AYÇ 62/27), (T 104/31), (İÖ 114/11), (İÖ 198/8), (İLKÖ 180/2), (KP 44/4)

algılan-: Algılama işine konu olmak, idrak edilmek.

Yoksa kırın can sıkıcı boşluğunda yağmur zaten oraya ait bir vaka olarak algılanır. (İÖ 42/4)

(İÖ 47/16), (GYA 91/21)

algılanabil-: Algılanma ihtimali bulunmak.

Çünkü bu çekiciliğin olumsuz bir titreşim yaydığı nerdeyse fizik olarak algılanabilirdi. (H 39/13)

algılayabil-: 1. Algılama ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ama gene de ayrıntıları iyice algılayamıyorum. (HI 118/12)

(K 19/5)

an-: 1. Birini veya bir şeyi akla getirerek sözünü etmek veya onu düşünmek, zikretmek.

Gerçi onu artık hiç anmıyor ve annesine karşı —hiç olmazsa ona karşı— her şeyi unutmuş görünmek istiyor ve bunu galiba başarıyordu da. (H 97/12)

(U 29/1), (GYA 18/12), (GYA 102/18), (İLKÖ 59/19), (İLKÖ 66/5), (İLKÖ 66/8)

anımsa-: Bilinip unutulmuş bir şeyi akla getirmek; anımsamak, bulmak, çıkarmak, hatırlamak.

Süt içmek için kalktığını anımsadı ama sütü içip içmediğini anımsayamadı. (ÇSBÖ 118/28)

(ÇSBÖ 128/31), (ÇSBÖ 139/28), (ÇA 116/32), (DAK 31/14), (DAK 32/10), (DAK 44/4), (K 36/20), (K 45/7), (AYÇ 33/27), (AYÇ 41/20), (AYÇ 77/22), (T 15/9), (İÖ 46/1), (İÖ 63/5), (İÖ 107/23), (İÖ 119/2), (İÖ 119/32), (İÖ 137/22), (İÖ 242/13), (U 7/5), (U 10/4), (U 41/1), (U 42/13), (U 48/14), (U 58/15), (U 73/26), (U 113/8), (U 133/1), (U 133/12), (GYA 51/13), (KP 79/4)

anımsat-: 1. Birisinin unuttuğu bir şeyi aklına getirmek, hatırlatmak.

Yeni bir gece başlangıcının gürültüleri her taraftan duyulmaya başlamıştı şimdi, homurtuyla yükseliyordu, sokağın bir ucundan yükselen klarnet sesi ona nedense şimdi nesillerinin tükenmeye yüz tuttuğunu sandığı ve nedense hep Mısır'dan getirildiği ileri sürülen rakkaselerin acınası serüvenlerini anımsatırdı. (DAK 82/20)

(K 15/26), (H 7/13), (U 65/5), (U 94/24), (U 129/28), (U 137/27)

anımsayabil-: Anımsama ihtimali veya imkânı bulunmak, hatırlayabilmek.

Süt içmek için kalktığını anımsadı ama sütü içip içmediğini anımsayamadı. (ÇSBÖ 118/29)

(DAK 42/10), (AYÇ 12/20)

anıp dur-:** Sürekli olarak anmak.

“Allah, Allah!” diye haykırdığını sanıyordu, ama gözlerini açtığında, dilinin damağına yapışmış, dişlerinin birbirine kilitlenmiş olduğunu ayımsadı ve ağzında suskunluk, yalnızca sessiz, kelimesiz bir suskunluk biçimlenmiş olduğunu algıladı: demek ki, hep, kelimesiz olarak bir adı, o adı anıp durmuştu. (AYÇ 62/28)

anla-: Bir şeyin ne demek olduğunu, neye işaret ettiğini kavramak; fahmetmek.

Ve en acıklısı artık kaçacak bir yeri kalmadığını da, bu bir kurtuluşmuş gibi, açıkça ve iyice anladı. (HI 11/13)

(HI 19/24), (HI 19/31), (HI 22/20), (HI 22/21), (HI 22/22), (HI 22/23), (HI 25/6), (HI 28/24), (HI 28/25), (HI 31/15), (HI 38/16), (HI 46/5), (HI 48/1), (HI 63/24), (HI 69/26), (HI 69/27), (HI 74/6), (HI 74/19), (HI 79/2), (HI 90/2), (HI 98/5), (HI 98/9), (HI 99/4), (HI 105/10), (HI 105/26), (HI 106/26), (HI 108/25), (HI 112/4), (HI 113/12), (HI 114/12), (HI 114/15), (HI 117/7), (HI 117/16), (HI 120/20), (HI 123/19), (HI 123/22), (ÇÖ 7/3), (ÇÖ 14/13), (ÇÖ 19/31), (ÇÖ 24/5), (ÇÖ 37/28), (ÇÖ 45/3), (ÇÖ 45/28), (ÇÖ 56/26), (ÇÖ 56/28), (ÇÖ 60/1), (ÇÖ 60/13), (ÇÖ 71/6), (ÇÖ 71/19), (ÇÖ 71/24), (ÇÖ 72/1), (ÇÖ 87/13), (ÇÖ 88/18), (ÇÖ 88/28), (ÇÖ 88/31), (ÇÖ 91/27), (ÇÖ 92/1), (ÇÖ 94/14), (ÇSBÖ 15/4), (ÇSBÖ 36/21), (ÇSBÖ 38/12), (ÇSBÖ 40/27), (ÇSBÖ 43/26), (ÇSBÖ 44/4), (ÇSBÖ 44/4), (ÇSBÖ 54/7), (ÇSBÖ 58/15), (ÇSBÖ 58/31), (ÇSBÖ 66/9), (ÇSBÖ 66/11), (ÇSBÖ 66/19), (ÇSBÖ 66/22), (ÇSBÖ 87/30), (ÇSBÖ 89/13), (ÇSBÖ 93/11), (ÇSBÖ 93/13), (ÇSBÖ 93/19), (ÇSBÖ 99/29), (ÇSBÖ 100/5), (ÇSBÖ 105/8), (ÇSBÖ 106/22), (ÇSBÖ 110/19), (ÇSBÖ 111/11), (ÇSBÖ 114/11), (ÇSBÖ 128/24), (ÇSBÖ 130/12), (ÇSBÖ 131/7), (ÇSBÖ 133/19), (ÇSBÖ 133/27), (ÇSBÖ 135/12), (ÇSBÖ 139/27), (ÇSBÖ 140/21), (ÇA 23/9), (ÇA 24/20), (ÇA 24/21), (ÇA 25/4), (ÇA 26/25), (ÇA 27/12), (ÇA 30/5), (ÇA 35/27), (ÇA 36/12), (ÇA 38/10), (ÇA 39/25), (ÇA 46/25), (ÇA 48/11), (ÇA 56/3), (ÇA 66/21), (ÇA 66/25), (ÇA 67/2), (ÇA 67/3), (ÇA 70/21), (ÇA 77/21), (ÇA 78/10), (ÇA 82/19), (ÇA 82/20), (ÇA 82/22), (ÇA 84/12), (ÇA 86/1), (ÇA 86/18), (ÇA 87/27), (ÇA 90/24), (ÇA 95/9), (ÇA 105/4), (ÇA 113/2), (ÇA 113/3), (ÇA 115/15), (ÇA 144/24), (ÇA 153/12), (ÇA 154/8), (ÇA 156/8), (DAK 10/9), (DAK 13/16), (DAK 21/8), (DAK 21/26), (DAK 25/19), (DAK 31/23), (DAK 32/31), (DAK 41/10), (DAK 46/18), (DAK 47/24), (DAK 57/1), (DAK 67/14), (DAK 69/22), (DAK 71/10), (DAK 74/22), (DAK 75/9), (DAK 76/9), (DAK 84/4), (DAK 86/5), (DAK 87/8), (DAK 89/18), (DAK 89/27), (DAK 90/8), (DAK 94/30), (DAK 95/12), (K 13/9), (K 18/14), (K 18/15), (K 21/3), (K 32/2), (K 68/1), (K 75/9), (K 76/16), (K 76/17), (K 76/17), (K 101/14), (H 9/16), (H 15/28), (H 21/30), (H 24/8), (H 32/28), (H 65/21), (H 66/7), (H 88/18), (H 88/22), (H 95/13), (H 98/30), (H 105/20), (H 105/21), (H 106/1), (H 108/2), (H 108/3), (H 118/19), (H 127/1), (H 127/28), (H 128/7), (H 128/16), (H 129/7), (H 129/8), (AYÇ 11/28), (AYÇ 22/14), (AYÇ 28/24), (AYÇ 44/30), (AYÇ 47/3), (AYÇ 47/4), (AYÇ 55/14), (AYÇ 56/1), (AYÇ 79/33), (AYÇ 86/6), (T 33/12), (T 52/2), (T 52/10), (T 65/16), (T 67/24), (T 67/25), (T 74/10), (T 78/28), (T 79/2), (T

81/18), (T 84/18), (T 87/29), (T 88/27), (T 89/10), (T 101/24), (T 102/28), (T 104/15), (T 109/1), (İÖ 12/20), (İÖ 18/1), (İÖ 25/8), (İÖ 44/5), (İÖ 58/26), (İÖ 58/26), (İÖ 104/13), (İÖ 108/18), (İÖ 146/10), (İÖ 149/6), (İÖ 150/5), (İÖ 175/23), (İÖ 194/10), (İÖ 212/29), (İÖ 230/26), (İÖ 231/9), (İÖ 231/10), (İÖ 231/10), (İÖ 235/5), (U 14/20), (U 30/16), (U 30/22), (U 31/1), (U 33/15), (U 58/12), (U 68/4), (U 80/3), (U 89/22), (U 129/8), (U 140/5), (U 140/6), (U 140/26), (GYA 12/28), (GYA 13/22), (GYA 20/5), (GYA 22/22), (GYA 31/22), (GYA 32/10), (GYA 33/29), (GYA 33/30), (GYA 34/2), (GYA 35/22), (GYA 39/13), (GYA 48/5), (GYA 49/26), (GYA 56/17), (GYA 58/30), (GYA 60/23), (GYA 64/2), (GYA 65/10), (GYA 65/11), (GYA 65/13), (GYA 77/2), (GYA 77/5), (GYA 79/9), (GYA 80/11), (GYA 81/27), (GYA 85/18), (GYA 87/29), (GYA 88/20), (GYA 91/14), (GYA 92/3), (GYA 92/19), (GYA 95/8), (GYA 95/15), (GYA 98/14), (GYA 101/13), (GYA 107/15), (GYA 107/28), (GYA 114/10), (GYA 114/11), (GYA 115/4), (GYA 119/7), (GYA 126/21), (GYA 130/19), (GYA 134/3), (GYA 134/8), (GYA 140/7), (GYA 141/14), (İLKÖ 38/25), (İLKÖ 54/2), (İLKÖ 54/2), (İLKÖ 59/8), (İLKÖ 61/15), (İLKÖ 66/14), (İLKÖ 75/14), (İLKÖ 87/7), (İLKÖ 99/28), (İLKÖ 100/13), (İLKÖ 103/7), (İLKÖ 104/18), (İLKÖ 119/14), (İLKÖ 122/2), (İLKÖ 123/14), (İLKÖ 128/22), (İLKÖ 136/10), (İLKÖ 144/16), (İLKÖ 144/22), (İLKÖ 144/22), (İLKÖ 144/26), (İLKÖ 151/12), (İLKÖ 160/19), (İLKÖ 166/1), (İLKÖ 166/6), (İLKÖ 172/28), (İLKÖ 173/9), (İLKÖ 197/21), (KP 13/2), (KP 13/4), (KP 13/9), (KP 15/16), (KP 25/18), (KP 27/10), (KP 30/1), (KP 51/7), (KP 58/10), (KP 66/14), (KP 66/23), (KP 81/18), (KP 90/4), (KP 94/3), (KP 96/19)

anla-: 6. Bir şey hakkında bilgisi bulunmak.

Topraktan anlamıyormuş. (ÇSBÖ 58/4)

(GYA 68/6)

anlam çıkar-: 2. *mecaz* Yersiz ve gereksiz bir yargıya varmak, yanlış değerlendirmek; bir söze, söyleyenin aklından geçmeyen bir anlam vermek.

Yüzümün duruşundan selâm verdiğim anlamını mı çıkardı nedir, mavi, parlak gözü -sol gözü- kırıştı. (HI 97/27)

(KP 40/7)

anlam ver-: Kendince bir yargıya varmak, yorumlamak.

Bir anlam veremiyordu, yanlış bir yere mi gelmişti, bir yere mi gelmişti, yere mi gelmişti, daha önemlisi bir yere gelmiş miydi? (HI 29/21)

(ÇÖ 83/18), (T 23/10), (T 112/12)

anlamına gel-: Bir anlam bildirmek.

Şahin, başını salladı, ama bu, hiçbir anlama gelmiyordu. (ÇSBÖ 66/20)

(K 105/24), (H 40/9), (H 82/3), (H 146/9), (AYÇ 21/20),
(T 118/16), (İÖ 199/10), (U 20/30), (U 66/29), (U 122/27), (GYA 49/4)

anlamlandır-: Anlam vermek, anlam kazandırmak; anlamlamak.

Oysa kameranın ardındaki düz, çıplak duvarın resmi çekilmeliydi: kameranın önünde olup bitenleri bu düz badanalı satıh anlamlandırıyor, kameranın önünde duranların bir odanın içinde durduklarını fotoğraflarda görünmeyen bu duvar gerçeklik olarak yansıtıyor. (İÖ 68/6)

anlamlandır-: Anlam vermek, anlam kazandırmak; anlamlamak.

Oysa kameranın ardındaki düz, çıplak duvarın resmi çekilmeliydi: kameranın önünde olup bitenleri bu düz badanalı satıh anlamlandırıyor, kameranın önünde duranların bir odanın içinde durduklarını fotoğraflarda görünmeyen bu duvar gerçeklik olarak yansıtıyor. (İÖ 68/6)

anlamlandırılabil-:** Anlamlandırılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Puslu bir camın arkasında peydahlanmış, devinen, sıvı, sıvıışık görüntüler.. ancak ne olduğu bilindiğinde anlamlandırılabilir, değilse ne olduğu asla bilinemeyecek... (T 119/18)

anlaşıl-: 1. Anlama işine konu olmak.

Bazı şeyler geç anlaşıyor. (HI 73/13)

(HI 107/16), (ÇSBÖ 65/3), (ÇSBÖ 88/24), (ÇA 67/6), (DAK 16/19), (DAK 24/29), (K 5/16), (K 16/23), (K 19/3), (K 64/18), (H 15/20), (H 39/29), (H 44/6), (H 73/26), (H 86/17), (H 137/15), (H 149/21), (AYÇ 23/30), (AYÇ 29/25), (AYÇ 65/14), (AYÇ 81/7), (T 94/29), (T 95/3), (T 99/26), (T 100/21), (T 107/32), (T 118/9), (T 118/14), (T 120/10), (İÖ 11/4), (İÖ 16/6), (İÖ 22/11), (İÖ 30/13), (İÖ 38/13), (İÖ 129/25), (İÖ 211/4), (U 10/8), (U 17/17), (U 20/21), (U 104/18), (GYA 61/13), (GYA 82/19), (İLKÖ 33/15), (İLKÖ 89/17), (KP 30/20), (KP 87/7)

anlaşılabil-: Anlaşılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Bir kurşunun, hedefine nerden girdiği ve nereden çıktığı, dıştan bir gözlemlerle bile anlaşılabilir. (İÖ 75/9)

(U 113/5)

anlayabil-: 1. Anlama ihtimali veya imkânı bulunmak.

İlkin anlayamamıştı doktorlar, röntgende bir şey çıkmamıştı. (ÇÖ 8/10)

(ÇÖ 14/5), (ÇÖ 50/31), (ÇÖ 60/17), (ÇA 23/21), (ÇA 39/13), (ÇA 47/4), (ÇA 53/24), (DAK 42/25), (DAK 45/26), (DAK 48/16), (DAK 96/28), (K 42/25), (H 28/8), (H 53/14), (H 54/15), (H 67/24), (H 103/19), (H 110/18), (H 127/28), (H 150/8), (AYÇ 28/8), (T 21/14), (T 80/4), (T 84/1), (İÖ 34/10), (İÖ 58/8), (İÖ 147/19), (İÖ 180/11), (İÖ 199/1), (İÖ 200/17), (U 45/5), (U 104/18), (GYA 26/12), (GYA 31/26), (GYA 55/26), (GYA 58/12), (GYA 85/14), (GYA 92/27), (GYA 118/3), (İLKÖ 60/17), (İLKÖ 110/20), (İLKÖ 135/10), (İLKÖ 138/28), (İLKÖ 171/20), (İLKÖ 181/20), (KP 10/11)

anlayıver-: Çabucak anlamak.

Önem mi, bu şimdi önemli öyleyse her şeyi birden bütün açıklığıyla anlayıverecektim. (İLKÖ 179/18)

ansı-: Anımsamak.

“Armağan”ımı cebime koydum ve dedemi ansıdım. (HI 24/5)

(HI 110/25)

ara-: 7. mecaz Şart koşmak.

Damadında bazı şartlar arıyordu. (ÇÖ 20/18)

ayırt et-: Birkaç şeyi birbirinden ayıran niteliği anlamak, tefrik etmek, temyiz etmek.

Ne de olsa adımlarını sağlamca basamadığını iyiden iyiye ayırt ediyor. (HI 19/23)

(HI 25/5), (HI 37/15), (HI 38/18), (HI 39/14), (HI 73/22), (HI 103/3), (HI 114/24), (HI 119/20), (HI 125/19), (ÇÖ 36/29), (ÇÖ 92/30), (ÇSBÖ 30/7), (ÇSBÖ 111/3), (ÇSBÖ 117/31), (ÇSBÖ 118/7), (ÇSBÖ 129/9), (ÇSBÖ 135/4), (ÇSBÖ 137/14), (ÇSBÖ 138/31), (ÇA 10/2), (ÇA 26/29), (ÇA 42/13), (ÇA 42/16), (ÇA 56/10), (ÇA 79/30), (ÇA 86/20), (ÇA 90/20), (ÇA 95/7), (ÇA 122/26), (ÇA 143/7), (GYA 59/5), (GYA 138/13)

ayırt edebil-:** Ayırt etme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ne ki, bu seslerle bu kokuların yavaş yavaş ortadan çekilmekte olduğunu, çekildiğini, başka kokuların, başka seslerin yerleştiğini en dikkatli olanlar bile başlangıçta ayırt edememişti. (GYA 105/8)

(İLKÖ 142/11)

ayırt edil-:** Ayırt etme işi yapılmak, tefrik edilmek.

Biraz dikkat edilirse, zayıf, güçsüz bir adam olduğu ayrıt edilirdi. (ÇSBÖ 13/12)

(ÇA 142/12)

ayırmsa-: Bir şeyi anlamak, bir şeyi görmek.

İkisi de, kadının bir şeyler yiyip yemediğini adeta ayırımsamadılar bile. (DAK 45/14)

(DAK 54/15), (DAK 54/16), (DAK 55/7), (DAK 96/27), (K 22/13), (K 29/1), (K 39/8), (K 42/32), (K 67/10), (K 84/5), (K 87/21), (H 7/11), (H 11/11), (H 17/28), (H 18/10), (H 19/19), (H 21/29), (H 33/2), (H 34/20), (H 40/33), (H 51/9), (H 57/8), (H 58/10), (H 79/28), (H 83/20), (H 87/20), (H 93/15), (H 96/3), (H 120/16), (H 136/27), (H 137/13), (H 138/3), (H 139/8), (H 146/17), (H 148/19), (H 149/19), (AYÇ 10/16), (AYÇ 10/17), (AYÇ 11/20), (AYÇ 18/4), (AYÇ 28/27), (AYÇ 29/14), (AYÇ 37/14), (AYÇ 44/32), (AYÇ 62/25), (AYÇ 67/3), (AYÇ 86/26), (AYÇ 87/17), (T 32/19), (T 34/28), (T 39/1), (T 40/1), (İÖ 109/7), (İÖ 112/16), (İÖ 194/18), (KP 38/4), (KP 42/9), (KP 64/14), (KP 80/9)

ayırmsan-: Ayırımsama işine konu olmak.

Badanaya hep çivit katarlardı: boyası çıksın ve mavi renk içaçıcı olur: ama bu saatlerde o renk asla ayırmsanmazdı. (AYÇ 9/19)

(İÖ 22/28)

ayırmsanabil-:** Anlaşılmak, fark edilme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ama kentin derinliklerinde işitilen bu sesin siren mi, yoksa bir bebek ağıtı mı olduğu ayırmsanamıyordu. (H 76/23)

(AYÇ 22/9), (İÖ 101/23)

ayırmsayabil-:** Ayırımsama ihtimali veya imkânı bulunmak.

Birden o kadın geldi aklına, o hengâmede onun ne yaptığını, nereye gittiğini ayırmsayamamıştı. (K 110/22)

(H 88/15), (H 112/31), (T 67/16), (KP 11/18), (KP 19/14)

azmet-: 1. Bir işi yapmak için kararlılıkla gayret etmek, bir işte azim göstermek:

Bu iyiliğin bedelini, orucun geri kalan kısmını akşama kadar oruçla aç kalarak ödemeye azmetmiştir. (İÖ 194/13)

bağla-*: İlişkilendirmek, dayandırmak, bir sebebe dayandırmak.

O misafirlerimize olan tutkunluğumu neye bağlamalıyım? (İÖ 50/16)

bak-: 16. Bir şeyin farkına varmak.

– İşe hiç bu yanıyla bakmamıştım, dedi. (ÇÖ 74/1)

(ÇSBÖ 66/30), (ÇSBÖ 68/21), (ÇSBÖ 74/14), (ÇSBÖ 139/15), (ÇA 14/12), (DAK 56/4), (DAK 69/3), (H 96/8), (T 54/1), (T 70/8), (T 77/5), (T 90/16), (İÖ 66/16), (İÖ 143/25), (GYA 14/9), (GYA 39/2), (GYA 56/31), (GYA 68/32), (İLKÖ 123/21), (KP 39/9)

beis görme-: Sakınca, zarar görmemek.

Birkaç haftadan daha fazla beklemek zorunda olmadığını duyumsuyordu Süheyla: bir arkadaş toplantısına onu da çağırmakta beis görmedi: bir bakıma genç avukatı çevresine tanıtmak için düzenlenmiş bir toplantıydı bu. (H 139/21)
(T 15/17), (İÖ 81/8)

belirle-: 1. Belirli duruma getirmek, belirli kılmak; tayin etmek, tespit etmek, vermek.

Kendini, yerini belirledi adeta. (ÇÖ 44/33)

(ÇSBÖ 47/32), (T 13/14), (İÖ 239/21)

belle-: 2. Öğrenmek.

Yalnızlığın ve acının insan yüzünde mağaralar oyduğunu o gecelerde bellemişti. (ÇÖ 13/28)
(ÇSBÖ 82/17), (U 102/3)

belle-: 3. Sanmak.

Duymadım belleme. (ÇÖ 45/17)

(ÇÖ 56/30), (ÇÖ 65/22), (ÇÖ 80/14), (ÇSBÖ 99/21), (ÇA 38/21), (ÇA 66/12), (ÇA 87/23), (GYA 108/2)

bellet-: Bir şeyi öğrenmesini sağlamak.

Sen gittikten sonra ben de bekleyemedim, çünkü beklemeyi bilmiyordum, çünkü beklemeyi belletmemişlerdi bana. (AYÇ 80/13)

belletil-: Belletme işine konu olmak.

Ona, daha okuldayken, boşlukta yükselinemeyeceği, boşlukta bir devinimin başlatılamayacağı, ancak başlatılmış olan devinimin sürdürülebileceği belletilmişti. (K 86/3)

(K 86/28)

benimse-: 1. Bir şeyi kendine mal etmek, sahip çıkmak, kabullenmek, tesahup etmek.

Böylece içindeki iyiyi dışarı vurmayı beceremediğini duyumsuyor, çünkü kendinin sürekli kötü, kösnül, kancık bir dişi olarak algılandığının ayrımındadır,

üstelik bu görüntüyü reddetmek istemiyor, tersine benimsiyor, gülücükler dağıtıyor, skandalların ortasında duruyor, çamurların üstünde sıçırıyor, sıçrayıp etrafa çirkefler saçıyor: böyle söylüyorlar... (T 47/5)

benzet-: 2. Bir şeyde başka şeye benzeyen yönler bulmak.

Tanıdı mı, yoksa birine mi benzetti, anlamadım. (HI 90/2)

(İÖ 49/8), (İÖ 226/21), (GYA 135/3), (GYA 135/5)

benzetebil-: 1. Benzetme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Her sesi her şeyin sesine benzetebilirsin. (İÖ 47/7)

(İLKÖ 137/12)

bırak-: 31. Bir yana itmek, önem vermemek.

Bırak şimdi hısım (ÇA 67/9)

(ÇA 77/31), (GYA 93/11), (İLKÖ 105/3)

bil-: 2. Bir şeyi anlamak, onun farkına varmak, gerçeğine ermek.

Böyle bir sonu biliyordu, bekliyordu. (HI 18/21)

(HI 18/25), (HI 19/6), (HI 19/14), (HI 19/21), (HI 21/21), (HI 21/32), (HI 23/31), (HI 24/30), (HI 25/17), (HI 28/21), (HI 34/2), (HI 42/31), (HI 45/17), (HI 46/15), (HI 48/10), (HI 63/10), (HI 73/10), (HI 79/3), (HI 79/3), (HI 81/12), (HI 85/29), (HI 85/30), (HI 87/6), (HI 88/6), (HI 93/17), (HI 94/12), (HI 95/5), (HI 96/4), (HI 98/4), (HI 98/8), (HI 98/27), (HI 100/20), (HI 100/26), (HI 101/5), (HI 101/27), (HI 102/4), (HI 109/26), (HI 110/12), (HI 111/16), (HI 111/29), (HI 114/25), (HI 115/13), (HI 117/21), (HI 117/22), (HI 118/10), (HI 119/24), (HI 120/22), (ÇÖ 9/7), (ÇÖ 9/29), (ÇÖ 12/31), (ÇÖ 13/25), (ÇÖ 14/16), (ÇÖ 17/23), (ÇÖ 17/34), (ÇÖ 21/30), (ÇÖ 22/20), (ÇÖ 24/26), (ÇÖ 25/2), (ÇÖ 26/10), (ÇÖ 26/13), (ÇÖ 28/33), (ÇÖ 32/26), (ÇÖ 34/20), (ÇÖ 39/9), (ÇÖ 41/3), (ÇÖ 44/26), (ÇÖ 45/17), (ÇÖ 46/31), (ÇÖ 47/4), (ÇÖ 49/13), (ÇÖ 52/4), (ÇÖ 52/9), (ÇÖ 56/31), (ÇÖ 57/2), (ÇÖ 57/4), (ÇÖ 57/16), (ÇÖ 58/10), (ÇÖ 58/19), (ÇÖ 58/22), (ÇÖ 63/4), (ÇÖ 63/10), (ÇÖ 64/3), (ÇÖ 64/10), (ÇÖ 64/13), (ÇÖ 64/18), (ÇÖ 64/25), (ÇÖ 64/32), (ÇÖ 65/8), (ÇÖ 66/30), (ÇÖ 67/1), (ÇÖ 67/6), (ÇÖ 67/8), (ÇÖ 69/5), (ÇÖ 69/7), (ÇÖ 69/8), (ÇÖ 70/7), (ÇÖ 70/8), (ÇÖ 70/13), (ÇÖ 70/13), (ÇÖ 72/16), (ÇÖ 79/13), (ÇÖ 79/23), (ÇÖ 79/24), (ÇÖ 79/33), (ÇÖ 80/31), (ÇÖ 81/16), (ÇÖ 81/25), (ÇÖ 85/15), (ÇÖ 86/10), (ÇÖ 87/18), (ÇÖ 88/18), (ÇÖ 88/21), (ÇÖ 88/23), (ÇÖ 88/27), (ÇSBÖ 14/10), (ÇSBÖ 15/13), (ÇSBÖ 19/16), (ÇSBÖ 20/10), (ÇSBÖ 20/24), (ÇSBÖ 29/21), (ÇSBÖ 33/7), (ÇSBÖ 34/5), (ÇSBÖ 37/8), (ÇSBÖ 38/27), (ÇSBÖ 39/31), (ÇSBÖ 40/22), (ÇSBÖ 43/27),

(ÇSBÖ 44/5), (ÇSBÖ 46/18), (ÇSBÖ 54/26), (ÇSBÖ 58/7), (ÇSBÖ 58/8), (ÇSBÖ 58/24), (ÇSBÖ 58/27), (ÇSBÖ 59/15), (ÇSBÖ 59/20), (ÇSBÖ 61/19), (ÇSBÖ 61/23), (ÇSBÖ 63/9), (ÇSBÖ 65/24), (ÇSBÖ 65/26), (ÇSBÖ 70/27), (ÇSBÖ 77/24), (ÇSBÖ 78/10), (ÇSBÖ 80/30), (ÇSBÖ 80/31), (ÇSBÖ 83/20), (ÇSBÖ 85/19), (ÇSBÖ 86/17), (ÇSBÖ 87/17), (ÇSBÖ 87/18), (ÇSBÖ 88/16), (ÇSBÖ 88/22), (ÇSBÖ 89/3), (ÇSBÖ 92/9), (ÇSBÖ 93/20), (ÇSBÖ 96/20), (ÇSBÖ 98/5), (ÇSBÖ 99/9), (ÇSBÖ 102/27), (ÇSBÖ 104/25), (ÇSBÖ 105/1), (ÇSBÖ 106/5), (ÇSBÖ 107/6), (ÇSBÖ 107/6), (ÇSBÖ 107/26), (ÇSBÖ 118/9), (ÇSBÖ 118/15), (ÇSBÖ 118/26), (ÇSBÖ 118/27), (ÇSBÖ 119/23), (ÇSBÖ 120/11), (ÇSBÖ 121/28), (ÇSBÖ 125/18), (ÇSBÖ 129/12), (ÇSBÖ 135/18), (ÇSBÖ 135/30), (ÇSBÖ 137/30), (ÇSBÖ 138/21), (ÇSBÖ 138/22), (ÇSBÖ 139/4), (ÇSBÖ 139/19), (ÇSBÖ 142/16), (ÇA 10/16), (ÇA 11/26), (ÇA 13/17), (ÇA 21/14), (ÇA 22/28), (ÇA 28/19), (ÇA 34/29), (ÇA 35/20), (ÇA 35/21), (ÇA 36/2), (ÇA 40/6), (ÇA 40/8), (ÇA 41/7), (ÇA 41/8), (ÇA 48/23), (ÇA 55/4), (ÇA 62/21), (ÇA 63/26), (ÇA 65/17), (ÇA 66/5), (ÇA 66/15), (ÇA 66/15), (ÇA 70/3), (ÇA 70/3), (ÇA 70/17), (ÇA 78/6), (ÇA 82/9), (ÇA 84/25), (ÇA 85/11), (ÇA 101/2), (ÇA 101/3), (ÇA 102/17), (ÇA 102/17), (ÇA 103/4), (ÇA 104/15), (ÇA 104/15), (ÇA 105/8), (ÇA 105/31), (ÇA 106/12), (ÇA 112/27), (ÇA 113/17), (ÇA 117/6), (ÇA 117/14), (ÇA 117/24), (ÇA 117/27), (ÇA 118/28), (ÇA 119/20), (ÇA 119/20), (ÇA 120/23), (ÇA 120/23), (ÇA 121/7), (ÇA 122/28), (ÇA 122/29), (ÇA 123/1), (ÇA 123/2), (ÇA 123/12), (ÇA 123/25), (ÇA 123/27), (ÇA 123/29), (ÇA 127/19), (ÇA 127/20), (ÇA 127/23), (ÇA 127/23), (ÇA 127/24), (ÇA 130/14), (ÇA 131/1), (ÇA 132/6), (ÇA 137/22), (ÇA 137/22), (ÇA 142/17), (ÇA 144/27), (ÇA 148/2), (ÇA 153/2), (ÇA 153/20), (ÇA 155/2), (DAK 10/5), (DAK 10/30), (DAK 10/31), (DAK 18/5), (DAK 18/10), (DAK 22/6), (DAK 23/9), (DAK 23/10), (DAK 23/11), (DAK 23/12), (DAK 23/12), (DAK 23/14), (DAK 23/16), (DAK 27/12), (DAK 29/17), (DAK 31/8), (DAK 38/17), (DAK 38/21), (DAK 39/17), (DAK 40/17), (DAK 40/19), (DAK 43/10), (DAK 43/30), (DAK 48/14), (DAK 52/18), (DAK 53/9), (DAK 54/25), (DAK 55/16), (DAK 56/11), (DAK 59/8), (DAK 60/10), (DAK 62/5), (DAK 62/7), (DAK 65/27), (DAK 65/29), (DAK 68/28), (DAK 69/24), (DAK 73/7), (DAK 74/20), (DAK 74/26), (DAK 78/19), (DAK 79/5), (DAK 79/9), (DAK 79/10), (DAK 82/11), (DAK 83/9), (DAK 85/20), (DAK 86/6), (DAK 89/27), (DAK 94/1), (DAK 95/7), (K 8/11), (K 8/15), (K 14/7), (K 15/3), (K 15/33), (K 16/9), (K 26/21), (K 26/22), (K 27/18), (K 27/30),

(K 27/34), (K 31/6), (K 32/26), (K 32/31), (K 35/4), (K 36/24), (K 49/10), (K 51/1), (K 51/2), (K 65/32), (K 67/5), (K 67/6), (K 67/6), (K 67/7), (K 67/8), (K 67/8), (K 67/8), (K 70/9), (K 70/27), (K 71/5), (K 73/1), (K 73/15), (K 73/22), (K 74/26), (K 75/1), (K 76/13), (K 76/19), (K 77/7), (K 78/18), (K 84/18), (K 85/2), (K 87/20), (K 87/30), (K 89/4), (K 104/28), (K 104/29), (K 104/30), (K 105/20), (K 107/9), (K 110/27), (H 7/9), (H 8/21), (H 8/23), (H 9/13), (H 13/27), (H 15/28), (H 17/25), (H 22/15), (H 24/10), (H 26/7), (H 26/7), (H 27/9), (H 27/13), (H 27/30), (H 29/12), (H 30/5), (H 30/24), (H 31/21), (H 32/10), (H 32/28), (H 35/17), (H 35/23), (H 38/3), (H 38/12), (H 40/14), (H 41/8), (H 43/7), (H 43/10), (H 51/15), (H 53/3), (H 55/14), (H 55/24), (H 55/29), (H 56/7), (H 56/9), (H 56/14), (H 56/25), (H 56/27), (H 59/4), (H 60/1), (H 61/13), (H 65/24), (H 65/25), (H 67/8), (H 67/20), (H 75/8), (H 78/29), (H 81/4), (H 82/17), (H 87/30), (H 90/13), (H 90/14), (H 90/22), (H 93/6), (H 93/7), (H 93/9), (H 93/13), (H 96/23), (H 96/24), (H 97/21), (H 98/7), (H 99/25), (H 101/7), (H 101/8), (H 101/9), (H 101/10), (H 101/11), (H 103/2), (H 106/3), (H 106/3), (H 108/1), (H 108/2), (H 110/8), (H 111/14), (H 111/21), (H 112/26), (H 114/23), (H 115/20), (H 116/24), (H 117/3), (H 117/24), (H 117/25), (H 119/6), (H 119/28), (H 120/20), (H 120/26), (H 121/20), (H 121/21), (H 124/2), (H 124/7), (H 124/9), (H 126/21), (H 126/23), (H 127/3), (H 127/4), (H 127/16), (H 127/22), (H 127/27), (H 128/15), (H 129/13), (H 129/17), (H 134/11), (H 137/23), (H 139/4), (H 139/10), (H 139/13), (H 139/17), (H 139/30), (H 141/2), (H 146/2), (H 146/16), (H 146/25), (H 147/4), (H 148/11), (H 148/26), (H 150/6), (H 151/1), (H 151/10), (H 152/10), (AYÇ 12/24), (AYÇ 13/7), (AYÇ 14/18), (AYÇ 19/8), (AYÇ 25/1), (AYÇ 25/15), (AYÇ 26/1), (AYÇ 26/11), (AYÇ 28/18), (AYÇ 28/33), (AYÇ 29/11), (AYÇ 29/17), (AYÇ 29/31), (AYÇ 32/26), (AYÇ 33/19), (AYÇ 34/31), (AYÇ 36/21), (AYÇ 36/24), (AYÇ 36/25), (AYÇ 37/8), (AYÇ 37/8), (AYÇ 37/25), (AYÇ 37/29), (AYÇ 37/30), (AYÇ 39/3), (AYÇ 39/10), (AYÇ 39/13), (AYÇ 40/1), (AYÇ 41/4), (AYÇ 41/4), (AYÇ 41/9), (AYÇ 42/8), (AYÇ 43/13), (AYÇ 43/20), (AYÇ 44/4), (AYÇ 45/20), (AYÇ 47/4), (AYÇ 48/7), (AYÇ 50/6), (AYÇ 50/15), (AYÇ 55/15), (AYÇ 56/9), (AYÇ 58/3), (AYÇ 60/4), (AYÇ 62/18), (AYÇ 63/1), (AYÇ 63/6), (AYÇ 63/19), (AYÇ 63/20), (AYÇ 67/27), (AYÇ 72/10), (AYÇ 75/11), (AYÇ 76/24), (AYÇ 77/9), (AYÇ 77/10), (AYÇ 77/19), (AYÇ 77/26), (AYÇ 79/26), (AYÇ 80/13), (AYÇ 83/17), (AYÇ 84/22), (AYÇ 85/28), (AYÇ 86/5), (AYÇ 87/8), (T 8/29), (T 9/2), (T 9/2), (T 9/8), (T 10/2), (T

18/3), (T 22/6), (T 22/27), (T 23/11), (T 24/14), (T 25/5), (T 27/6), (T 28/25), (T 28/27), (T 29/5), (T 29/5), (T 29/24), (T 31/16), (T 32/22), (T 33/2), (T 33/9), (T 34/6), (T 34/19), (T 34/19), (T 35/9), (T 38/7), (T 38/11), (T 40/2), (T 40/17), (T 40/29), (T 42/2), (T 42/10), (T 42/12), (T 45/14), (T 47/25), (T 47/27), (T 48/10), (T 51/2), (T 54/17), (T 58/14), (T 58/28), (T 59/24), (T 60/1), (T 61/2), (T 62/6), (T 63/11), (T 66/16), (T 67/3), (T 67/15), (T 68/14), (T 70/20), (T 71/12), (T 72/12), (T 73/10), (T 73/19), (T 74/1), (T 74/9), (T 76/17), (T 76/19), (T 78/5), (T 79/4), (T 79/18), (T 80/17), (T 82/7), (T 82/17), (T 86/21), (T 87/28), (T 88/13), (T 88/15), (T 88/23), (T 88/30), (T 89/8), (T 89/11), (T 89/24), (T 89/25), (T 90/3), (T 91/18), (T 98/20), (T 99/1), (T 99/3), (T 100/18), (T 100/19), (T 101/23), (T 102/12), (T 102/32), (T 103/15), (T 103/23), (T 111/26), (T 112/17), (T 112/22), (T 113/22), (T 113/26), (T 114/8), (T 115/7), (T 120/14), (T 120/28), (T 120/29), (T 121/30), (T 122/1), (T 122/3), (T 127/24), (T 127/31), (İÖ 13/16), (İÖ 14/9), (İÖ 22/27), (İÖ 25/11), (İÖ 30/19), (İÖ 31/22), (İÖ 31/22), (İÖ 31/23), (İÖ 32/13), (İÖ 34/30), (İÖ 36/9), (İÖ 36/32), (İÖ 38/8), (İÖ 42/9), (İÖ 50/17), (İÖ 52/2), (İÖ 52/2), (İÖ 52/2), (İÖ 58/28), (İÖ 61/24), (İÖ 61/25), (İÖ 66/10), (İÖ 71/9), (İÖ 76/14), (İÖ 77/12), (İÖ 79/20), (İÖ 80/13), (İÖ 89/3), (İÖ 100/9), (İÖ 102/4), (İÖ 102/20), (İÖ 104/10), (İÖ 110/9), (İÖ 112/6), (İÖ 112/11), (İÖ 113/1), (İÖ 113/27), (İÖ 113/30), (İÖ 113/31), (İÖ 113/33), (İÖ 113/34), (İÖ 114/6), (İÖ 114/6), (İÖ 118/14), (İÖ 122/25), (İÖ 123/27), (İÖ 129/3), (İÖ 129/5), (İÖ 131/20), (İÖ 132/2), (İÖ 132/23), (İÖ 133/1), (İÖ 134/12), (İÖ 136/10), (İÖ 137/1), (İÖ 137/24), (İÖ 138/33), (İÖ 142/4), (İÖ 144/13), (İÖ 152/25), (İÖ 152/26), (İÖ 156/10), (İÖ 158/6), (İÖ 163/7), (İÖ 167/25), (İÖ 169/16), (İÖ 169/30), (İÖ 172/26), (İÖ 179/17), (İÖ 179/21), (İÖ 184/5), (İÖ 184/15), (İÖ 184/18), (İÖ 184/19), (İÖ 190/7), (İÖ 190/7), (İÖ 190/26), (İÖ 192/7), (İÖ 192/9), (İÖ 194/9), (İÖ 197/14), (İÖ 197/20), (İÖ 197/28), (İÖ 202/13), (İÖ 204/17), (İÖ 207/4), (İÖ 207/4), (İÖ 207/28), (İÖ 208/6), (İÖ 209/17), (İÖ 214/4), (İÖ 214/31), (İÖ 220/3), (İÖ 223/29), (İÖ 225/17), (İÖ 227/6), (İÖ 227/13), (İÖ 227/17), (İÖ 229/12), (İÖ 229/12), (İÖ 230/6), (İÖ 230/9), (İÖ 234/22), (İÖ 237/3), (U 9/3), (U 9/12), (U 9/17), (U 9/18), (U 10/7), (U 11/14), (U 13/6), (U 13/7), (U 20/9), (U 21/8), (U 24/29), (U 28/21), (U 29/12), (U 29/14), (U 30/4), (U 36/5), (U 36/6), (U 39/7), (U 40/29), (U 49/29), (U 50/15), (U 50/23), (U 50/27), (U 51/6), (U 51/23), (U 52/3), (U 52/5), (U 53/9), (U 53/11), (U 54/6), (U 54/17), (U 54/23), (U 55/2), (U 55/31), (U 57/11), (U 57/19), (U 57/23), (U 58/7), (U 59/25), (U

60/27), (U 66/31), (U 67/26), (U 68/13), (U 68/16), (U 68/17), (U 68/18), (U 68/20), (U 68/27), (U 68/28), (U 68/28), (U 71/6), (U 73/27), (U 74/16), (U 78/3), (U 78/9), (U 78/11), (U 79/20), (U 80/10), (U 80/10), (U 80/11), (U 85/1), (U 85/10), (U 86/26), (U 87/6), (U 87/21), (U 87/22), (U 87/30), (U 88/25), (U 89/5), (U 89/9), (U 91/13), (U 92/3), (U 94/7), (U 94/15), (U 94/16), (U 95/25), (U 98/4), (U 98/28), (U 99/22), (U 100/2), (U 100/18), (U 100/29), (U 102/2), (U 102/8), (U 102/9), (U 105/29), (U 106/23), (U 108/13), (U 108/22), (U 108/22), (U 110/9), (U 110/10), (U 110/7), (U 112/17), (U 112/26), (U 116/27), (U 119/29), (U 120/4), (U 120/10), (U 120/15), (U 123/3), (U 123/3), (U 127/22), (U 127/23), (U 127/24), (U 128/4), (U 128/20), (U 128/26), (U 130/25), (U 132/25), (U 133/9), (U 136/21), (U 139/22), (U 140/6), (U 140/7), (U 140/26), (U 143/1), (GYA 7/5), (GYA 9/28), (GYA 9/30), (GYA 10/10), (GYA 11/26), (GYA 11/31), (GYA 13/4), (GYA 13/7), (GYA 13/13), (GYA 16/13), (GYA 18/27), (GYA 21/29), (GYA 22/24), (GYA 28/28), (GYA 29/23), (GYA 29/28), (GYA 30/2), (GYA 30/11), (GYA 31/20), (GYA 32/10), (GYA 32/32), (GYA 34/3), (GYA 35/22), (GYA 37/22), (GYA 38/1), (GYA 38/7), (GYA 38/11), (GYA 38/12), (GYA 38/21), (GYA 38/23), (GYA 39/9), (GYA 43/5), (GYA 43/25), (GYA 44/13), (GYA 44/25), (GYA 45/4), (GYA 45/21), (GYA 48/26), (GYA 48/29), (GYA 49/31), (GYA 50/18), (GYA 51/23), (GYA 51/23), (GYA 52/26), (GYA 54/1), (GYA 54/21), (GYA 55/4), (GYA 55/5), (GYA 55/8), (GYA 55/21), (GYA 55/29), (GYA 56/22), (GYA 57/11), (GYA 57/31), (GYA 58/8), (GYA 59/21), (GYA 61/26), (GYA 61/32), (GYA 62/3), (GYA 63/23), (GYA 64/24), (GYA 64/25), (GYA 65/4), (GYA 66/22), (GYA 66/24), (GYA 70/26), (GYA 70/27), (GYA 76/23), (GYA 76/31), (GYA 77/14), (GYA 77/16), (GYA 77/17), (GYA 78/14), (GYA 78/22), (GYA 79/6), (GYA 79/14), (GYA 79/15), (GYA 79/24), (GYA 81/26), (GYA 82/25), (GYA 84/15), (GYA 85/10), (GYA 86/8), (GYA 88/24), (GYA 92/16), (GYA 92/22), (GYA 93/3), (GYA 93/12), (GYA 95/25), (GYA 96/21), (GYA 96/29), (GYA 97/1), (GYA 97/23), (GYA 98/7), (GYA 98/18), (GYA 98/27), (GYA 98/31), (GYA 99/24), (GYA 99/28), (GYA 99/29), (GYA 100/5), (GYA 106/24), (GYA 106/29), (GYA 107/17), (GYA 109/15), (GYA 110/18), (GYA 112/8), (GYA 112/24), (GYA 115/24), (GYA 117/4), (GYA 119/19), (GYA 120/30), (GYA 125/25), (GYA 126/2), (GYA 126/7), (GYA 127/22), (GYA 129/31), (GYA 129/32), (GYA 133/9), (GYA 135/6), (GYA 141/1), (GYA 141/7), (GYA 143/1), (İLKÖ 34/14), (İLKÖ 39/27), (İLKÖ

40/7), (İLKÖ 43/8), (İLKÖ 44/1), (İLKÖ 53/27), (İLKÖ 54/7), (İLKÖ 57/10), (İLKÖ 58/5), (İLKÖ 59/11), (İLKÖ 59/13), (İLKÖ 61/1), (İLKÖ 61/18), (İLKÖ 62/17), (İLKÖ 63/16), (İLKÖ 67/23), (İLKÖ 68/14), (İLKÖ 72/1), (İLKÖ 72/3), (İLKÖ 72/22), (İLKÖ 72/22), (İLKÖ 72/22), (İLKÖ 73/25), (İLKÖ 74/16), (İLKÖ 74/17), (İLKÖ 74/19), (İLKÖ 78/2), (İLKÖ 78/16), (İLKÖ 83/27), (İLKÖ 85/4), (İLKÖ 91/13), (İLKÖ 93/2), (İLKÖ 98/7), (İLKÖ 100/2), (İLKÖ 100/9), (İLKÖ 100/12), (İLKÖ 100/13), (İLKÖ 101/5), (İLKÖ 106/23), (İLKÖ 106/26), (İLKÖ 109/18), (İLKÖ 110/5), (İLKÖ 110/6), (İLKÖ 111/20), (İLKÖ 111/30), (İLKÖ 112/24), (İLKÖ 113/2), (İLKÖ 117/6), (İLKÖ 118/7), (İLKÖ 118/15), (İLKÖ 122/23), (İLKÖ 123/22), (İLKÖ 125/15), (İLKÖ 125/22), (İLKÖ 129/3), (İLKÖ 129/18), (İLKÖ 130/17), (İLKÖ 130/23), (İLKÖ 132/4), (İLKÖ 137/10), (İLKÖ 137/15), (İLKÖ 138/14), (İLKÖ 139/2), (İLKÖ 141/18), (İLKÖ 143/4), (İLKÖ 148/7), (İLKÖ 148/23), (İLKÖ 149/27), (İLKÖ 155/1), (İLKÖ 158/23), (İLKÖ 159/30), (İLKÖ 160/9), (İLKÖ 161/3), (İLKÖ 166/23), (İLKÖ 173/5), (İLKÖ 173/7), (İLKÖ 173/11), (İLKÖ 174/28), (İLKÖ 179/15), (İLKÖ 180/5), (İLKÖ 180/8), (İLKÖ 180/14), (İLKÖ 180/23), (İLKÖ 182/13), (İLKÖ 203/13), (KP 7/14), (KP 8/9), (KP 8/11), (KP 9/3), (KP 11/6), (KP 11/9), (KP 12/9), (KP 17/1), (KP 17/15), (KP 20/16), (KP 21/9), (KP 25/5), (KP 25/11), (KP 25/15), (KP 26/8), (KP 31/20), (KP 34/15), (KP 35/2), (KP 37/16), (KP 47/5), (KP 47/6), (KP 47/15), (KP 52/4), (KP 53/7), (KP 55/14), (KP 56/20), (KP 60/11), (KP 63/6), (KP 64/19), (KP 65/7), (KP 68/20), (KP 74/9), (KP 83/4), (KP 85/1), (KP 90/15), (KP 93/9), (KP 93/13), (KP 95/12), (KP 96/2), (KP 96/6), (KP 96/22), (KP 97/9)

bil-: 5. Birini veya bir şeyi özelliklerinden tanıyıp çıkarmak:

(Bildiler.) (HI 47/12)

(HI 73/23), (HI 90/5), (HI 123/16), (HI 123/33), (ÇÖ 13/23), (ÇÖ 59/7), (ÇÖ 80/23), (ÇÖ 86/8), (ÇSBÖ 39/20), (ÇSBÖ 59/30), (ÇSBÖ 85/21), (ÇSBÖ 85/23), (ÇSBÖ 94/21), (ÇA 130/1), (DAK 31/16), (DAK 62/29), (K 51/5), (K 83/6), (H 25/5), (H 66/3), (H 67/2), (H 125/12), (AYÇ 67/20), (AYÇ 67/20), (İÖ 125/4), (U 115/4), (U 122/14), (GYA 10/18), (GYA 10/19), (GYA 128/25), (İLKÖ 119/18)

bil-: 12. Öyle olduğunu kabul etmek:

Daha durmanın sırası mı lan öyleyse dedi Ejder hadi fırla marş kapıyı yavaş aç bak tükürüyorum buraya bir de unutma Fahriye gidip geldiğini babama çaktırırsan ölmüş bil kendini gözünün yaşına bakmaz gebertirim seni (ÇA 49/4)

bil-: 6. Sanmak.

Ve elbet bununla bitmiyordu her şey, belki de başlangıçtı bu: uzayan kartal tüylü gecelere / hiç görmediği mimozalara manolyalara nilüferlere / kendinden üç kere daha yaşlı olgun kadınlara / dönüşümlere dönüştürmelere // bir yosundan bir gül çıkartmaya / sonra o gülü sahici gülmüş gibi satmalara / ve hepsini seviyor o / ayırımsamadan / kösnül bir duyguyla: ilk kez erkekler gibi içkisini yudumlarken gördüğü o memur karısını / uzak kasabalardan daha uzaklarda / bir nehir yatağının ortasında / bir vadinin yamaçlarında / kurulmuş o küçük kasabada / biliyor: her şey dar gelirdi ona (K 36/16)

bilebil-: 1. Bilme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Bir çizginin üstünde mi, bir merdivenin basamağında mı bilemiyordu. (HI 7/9)

(HI 11/6), (HI 59/21), (HI 99/28), (HI 118/8), (ÇÖ 13/29), (ÇÖ 19/33), (ÇÖ 74/6), (ÇÖ 75/32), (ÇÖ 76/10), (ÇSBÖ 8/6), (ÇSBÖ 26/15), (ÇSBÖ 29/5), (ÇSBÖ 83/12), (ÇSBÖ 87/26), (ÇSBÖ 104/29), (ÇSBÖ 126/26), (ÇSBÖ 141/30), (ÇA 26/25), (ÇA 31/14), (ÇA 31/27), (ÇA 31/30), (ÇA 85/30), (ÇA 100/27), (ÇA 110/7), (ÇA 114/11), (DAK 31/9), (DAK 47/12), (DAK 51/5), (DAK 57/6), (DAK 66/18), (DAK 68/11), (DAK 68/19), (DAK 68/20), (DAK 79/26), (DAK 89/13), (DAK 95/5), (DAK 95/6), (K 7/18), (K 13/19), (K 15/13), (K 23/7), (K 23/14), (K 25/3), (K 32/8), (K 32/28), (K 42/25), (K 47/14), (K 74/25), (K 85/9), (H 8/3), (H 8/17), (H 11/5), (H 13/23), (H 13/27), (H 13/27), (H 13/27), (H 17/5), (H 17/21), (H 25/23), (H 30/25), (H 34/1), (H 37/15), (H 45/10), (H 48/9), (H 48/26), (H 50/29), (H 55/30), (H 87/32), (H 93/4), (H 98/27), (H 114/12), (H 118/4), (H 128/27), (H 137/16), (H 141/4), (H 144/23), (H 147/6), (H 147/22), (H 150/2), (H 151/14), (AYÇ 18/15), (AYÇ 18/19), (AYÇ 19/7), (AYÇ 19/13), (AYÇ 26/13), (AYÇ 32/7), (AYÇ 37/15), (AYÇ 37/32), (AYÇ 39/8), (AYÇ 41/19), (AYÇ 42/17), (AYÇ 43/12), (AYÇ 43/15), (AYÇ 47/6), (AYÇ 53/16), (AYÇ 55/15), (AYÇ 67/15), (AYÇ 67/15), (AYÇ 78/29), (AYÇ 79/22), (AYÇ 80/23), (AYÇ 86/19), (T 19/3), (T 19/22), (T 24/12), (T 31/15), (T 37/10), (T 37/15), (T 39/29), (T 51/3), (T 54/16), (T 61/10), (T 62/10), (T 62/13), (T 62/16), (T 67/30), (T 75/24), (T 78/7), (T 81/28), (T 95/31), (T 104/3), (T 114/23), (İÖ 28/33), (İÖ 45/3), (İÖ 47/13), (İÖ 67/16), (İÖ 93/10), (İÖ 102/12), (İÖ 112/19), (İÖ 114/3), (İÖ 114/24), (İÖ 119/4), (İÖ 128/1), (İÖ 144/22), (İÖ 174/1), (İÖ 179/22), (İÖ 184/17), (İÖ 189/15), (İÖ 190/14), (İÖ 223/6), (İÖ 232/3), (U

8/5), (U 8/18), (U 18/14), (U 19/16), (U 20/10), (U 24/31), (U 28/9), (U 31/16), (U 36/19), (U 39/2), (U 51/7), (U 51/26), (U 51/27), (U 54/16), (U 55/2), (U 57/4), (U 58/6), (U 60/23), (U 66/25), (U 71/4), (U 76/27), (U 90/26), (U 95/16), (U 100/25), (U 109/2), (U 110/12), (U 139/7), (U 139/25), (GYA 12/32), (GYA 37/26), (GYA 49/9), (GYA 55/11), (GYA 65/18), (GYA 77/23), (GYA 79/13), (GYA 89/24), (GYA 92/26), (GYA 100/19), (GYA 130/20), (GYA 136/2), (İLKÖ 103/10), (İLKÖ 117/6), (İLKÖ 154/3), (İLKÖ 157/15), (İLKÖ 172/28), (KP 8/18), (KP 9/2), (KP 10/10), (KP 23/9), (KP 32/6), (KP 40/2), (KP 58/19), (KP 72/17), (KP 90/25), (KP 98/11)

bilin-: Bilme işine konu olmak, anlaşılmak, öğrenilmek.

Bilinmez. (HI 56/5)

(ÇÖ 39/1), (ÇÖ 42/1), (ÇSBÖ 8/9), (ÇSBÖ 56/20), (ÇA 10/32), (H 12/11), (H 31/17), (AYÇ 44/3), (AYÇ 77/8), (AYÇ 85/18), (T 23/12), (T 38/28), (T 89/7), (T 94/24), (T 119/27), (T 119/27), (İÖ 9/18), (İÖ 38/7), (İÖ 206/15), (U 115/5), (U 129/10), (GYA 24/22)

bilincine var-: Anlamak, kavramak.

Döndü ses çıkarmamaya dikkat ederek yenide yatağa oturdu bu kez birdenbire bir şey beklemekte olduğunun bilincine vardı gecikirsem gelebilir diye düşündü (ÇA 47/24)

(DAK 55/11), (İÖ 73/17)

bilinebil-: Bilinme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Puslu bir camın arkasında peydahlanmış, devinen, sıvı, sıvışık görüntüler.. ancak ne olduğu bilindiğinde anlamlandırılacak, değilse ne olduğu asla bilinemeyecek... (T 119/19)

boş ver-: *argo* Ciddiye almamak, önemsememek.

Bir zamanlar içini kemiren bu olaya bile artık boş vermektedir. (ÇÖ 36/31)

(ÇA 43/21), (ÇA 54/23), (ÇA 55/1), (ÇA 78/19), (ÇA 82/4), (ÇA 82/6), (ÇA 85/5), (ÇA 108/10), (İÖ 163/9), (GYA 109/7), (İLKÖ 44/7), (İLKÖ 68/21), (İLKÖ 72/12), (İLKÖ 74/12), (KP 64/15)

bul-: 8. Herhangi bir görüşe, bir yargıya varmak.

Daha işin başlangıcında, şimdi bir türlü tanıyamadığı, garipsediği, tuhaf bir duyguyla kopmak istediği bu seli, bu insan selini o daha bir trende mi, bir yük arabasında mı, buraya gelirken tasarladığı, belki açık açık da gördüğü, hatta bir özlem anaforunun kendisine doğru seli cana yakın bulmuştu. (HI 29/16)

(ÇÖ 17/28), (ÇÖ 18/5), (ÇÖ 34/28), (ÇÖ 71/14), (ÇSBÖ 14/13),
(ÇSBÖ 110/23), (T 40/13), (GYA 18/1), (GYA 64/15)

canlan-: 3. Geçmişte yaşanan bir olay veya durum yeniden hatırlanmak.

Mapusane deyince hep o ahır canlandı gözümde yıllarca ve gene aynı. (ÇÖ 88/14)

(ÇSBÖ 116/12), (K 108/2), (İÖ 230/5), (U 27/19)

canlandır-: 1. Canlanmasını sağlamak, canlanmasına yol açmak.

Narkozun etkisinden kurtulduğunda görmek istediği simaları hayalinde canlandırmıştır. (İÖ 207/16)

canlandırabil-: 2. Canlandırma becerisi bulunmak.

Minik kız, pencereden tekrar görebildiği en uzak noktaya kadar bakıyor, Maraş'a aktarma yapacakları Narlı tren istasyonunun mesafesini kestirmeye çalışıyor, fakat bu uzaklık konusunda hiçbir somut tasarımı kafasında canlandıramıyordu. (İÖ 152/13)

(GYA 126/5)

cay-: Sözünden, kararından dönmek.

Yaşamayı için bir mazeret aramaktan caymıştı, o koşuşlar, korkular, düşüşler, üşüyüşler tüketmişti onu, bıktırmıştı. (HI 10/23)

(HI 68/12), (HI 104/11), (HI 107/17), (ÇSBÖ 116/7), (ÇSBÖ 116/31),
(ÇA 27/1), (ÇA 30/14), (DAK 74/26), (K 14/33), (K 30/2), (H 80/17), (H 80/19),
(H 82/5), (H 114/5), (AYÇ 78/14), (T 59/11), (İLKÖ 143/1)

ciddiye al-: İnanmak, gerçek sanmak, önem vermek.

“Bak, dedi, bu sözümü ciddiye al: insan sevdiğiyle birliktedir, bu demektir ki, sevgili sevenle birlikte, dahası onun içinde hareket eder.. demek istiyorum ki, biri ötekenden ayrı değildir. (H 90/30)

çağrıştır-: 2. Akla getirmek, hatırlatmak, andırmak.

Kel satıcının yüzü insana bir sürü şeyler çağrıştırıyor. (İÖ 10/11)

(İÖ 214/19), (U 125/11)

çek-: 31. Herhangi bir anlama almak.

Hangi anlama çekerlerse... (AYÇ 86/11)

çık-: 11. Herhangi bir durumda olduğu anlaşılmak.

Ha, dehşet akıllısın sen, bildiğimden de fazla çıktın. (ÇÖ 64/22)

(ÇÖ 75/23), (H 50/4), (H 139/24), (GYA 44/20), (GYA 86/5), (GYA 86/5), (İLKÖ 106/25)

çıkar-: 3. Anlamak, ne olduğunu bilmek, sezmek.

Karısının evet ya da hayır dememesinden, bu düşüncüyü benimsediğini çıkarıyordu. (ÇÖ 21/20)

(ÇSBÖ 44/11), (ÇSBÖ 120/12), (DAK 24/14), (K 21/20), (T 101/16), (İÖ 100/27), (U 62/29), (GYA 97/17), (GYA 115/28), (İLKÖ 71/11), (KP 30/29), (KP 81/17)

çıkartabil- (çıkartabil)-*: Hatırlayabilmek.

Çıkaramıyorum. (HI 35/27)

(ÇÖ 79/28), (ÇA 89/10), (DAK 28/20), (DAK 32/18), (DAK 64/28), (DAK 65/2), (K 61/6), (U 112/23), (GYA 52/19)

çıkarsayabil-:** Düşünce yoluyla, bir önermeden başka önermeye geçebilmek.

Buradan sahur vaktinin geldiğini çıkarsayabiliriz... (İÖ 187/11)

çıkartabil-*: Hatırına getirebilmek.

Birden, elindeki sigarayı ayımsadı, kül tablasına kül silkelemekte olduğunu gördü, fakat bu sigarayı ne zaman yakmış olduğunu çıkartamadı. (H 58/12)

(T 78/26), (GYA 79/14), (GYA 79/22)

(bir şeyi birine) çok gör-: Yadırgamak.

Bir kilimi çok görüyorsun dedi halam anama (ÇA 129/9)

(ÇA 129/10), (ÇA 134/7), (ÇA 134/19), (ÇA 134/22), (K 92/17)

çöz-: 4. Bulmaca, sorun vb.nin bilinmeyen, gizli noktasını bulup açıklamak, sonuca bağlamak.

Kızdınız mı yoksa konuşsanıza bakın bir sürü mesele var ortada çözsenize onları gökyüzü niçin karanlık yıldızlar niye yok? (İLKÖ 89/13)

çözebil-: 2. Çözme becerisi bulunmak.

Ben bu işin sırrını çözemesem de.. (KP 97/1)

çözülebil-: Çözülme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Bu gizemli olayın sırrı çözülebilirse, dünyanın öteki tüm sırları çözülmüş olurdu. (KP 100/6)

çözümleyebil-: 2. Çözümleme becerisi bulunmak.

İyice çözümleyemiyordu. (ÇÖ 12/10)

dal-: 5. *mecaz* Başka bir şeyle uğraşamayacak veya başka bir şeyi düşünemeyecek biçimde kendini bir şeye kaptırmak.

– Öyle dalmıştım ki.. birden.. (ÇSBÖ 134/8)

(H 72/17), (İÖ 94/9), (İÖ 169/1), (U 42/16), (GYA 41/10), (GYA 70/1), (GYA 109/20), (İLKÖ 59/22), (İLKÖ 72/1), (İLKÖ 73/4), (İLKÖ 174/22), (KP 21/13), (KP 21/14), (KP 40/15)

dalıp git-: Bir düşünce veya hayal ile bulunduğu ortamdan uzaklaşmak.

Pencereden vuran sokağın ışığı, duvarda hep sallanan, insan biçimlerine giren ve sallanan ağaç gölgeleriyle bir korku hırçın ve huysuz ve ben ne olacağım, bana ne olacak, diye yalvaran o sesle gölgeler titreşir, bir zaman sonra ben daha uyumamışım, annem titreşen bir gölge ve baş ucumda “nasıl da uyumuş yavrucak” yorganım boğazıma doğru çekilir, üstüm örtülür ve gölgeli bir duvara, yarım sevinçlerin can çektiği bilinmez karanlığa baka baka “işte uyuyorum, güçsüz bir tırtıl gibi nasıl da uyuyabiliyorum..” diye içlenirken o naftalinler ve kalın baba kaşları arasında büyüyen soğuk bir gözler üstüme yürürken, avuntusuz, bir gün artık buralarda olmayacağımı düşünür, o zaman, kim bilir belki o zaman o korkunç, umutsuz boşluğa dalıp giderdim. (HI 84/19)

(ÇÖ 8/10), (ÇA 157/8), (DAK 41/2), (DAK 58/7), (DAK 63/15), (DAK 82/21), (H 19/28), (H 105/3), (H 143/31), (T 19/21), (T 43/10), (T 48/18), (İÖ 29/20), (İÖ 43/6), (İÖ 67/19), (İÖ 164/8), (İÖ 241/4), (U 9/9), (U 41/16), (U 51/19), (U 69/11), (U 79/5), (U 118/22), (KP 90/25)

dayat-: 4. Bir şeyi zorla kabul ettirmek, empoze etmek.

Ama düz mantıkla cevabının olmadığı sanılan bu sorunun bir cevabının bulunduğunu o, içinin derinliklerinde duyumsuyordu: aşkın kendisi zaten düz bir ilişki değildi, aşk düz mantığı her zaman aşmıştır, aşk denklik falan gözetmiyor, o, hiç bir şey gözetmiyor; o ortaya çıkıyor ve varlığını dayatıyor, o kadar! (K 80/5)

(KP 40/13)

de-(I): 5. Herhangi bir kaniya, yargıya varmak.

Güzel de derlerdi. (ÇSBÖ 58/10)

(K 36/23), (H 74/23), (AYÇ 40/30), (AYÇ 41/9), (T 18/2), (İÖ 122/23), (İLKÖ 197/19)

de-(I): 9. Saymak, kabul etmek.

Gebersin diye karşı koydu o öfkeli amansız ses daha koca mı diyorsun buna sen azgın karı seni (ÇA 39/3)

değer ver-: Değerli saymak, önem vermek.

– Burdan ayrılmam ben, dedi tok bir sesle, kimse söküp atamaz beni burdan.. ben tırnaklarımı geçirdim bu toprağa.. ne senin başının dertte oluşu, ne de ananın sızıldanmaları.. yol geçecekmiş burdan, toprak kuruymuş.. benim yaptığımı değer vermiyorsunuz siz, asıl iş burda. (ÇSBÖ 68/3)

değerlendir-: 4. Bir şeyin özünü, önemini, nitelik ve niceliğini belirlemek:

Yıllar önce –o yıllarda iki katlı evler seyrek görülürdü– sade bir evde yaşıyordu, bir şey yapmamanın da bir eylem olduğunu çoktan anlamıştı ve protesto için evden dışarı çıkmıyordu, evden dışarı çıkmasının, insanlar arasına karışmasının istemediği düzeni ‘meşrulaştıracığı’ inancındaydı ve bütün kasaba halkı onun bu sessiz protestosuna içten bir saygı duyuyordu ve onun bu devinimsiz eylemini değerlendiriyordu ve saygıdeğer bir yaşlı adam oluncaya değin ver hasatlığına hazırlanırken ve sonradan ölmeye hazırlanırken kendini bu dirençli, bu sessiz protestosu içinde görmüşlerdi: kim umutsuz bir beklemeden ibaret sanır bu bir ömrü dolduran protestoyu? (GYA 13/27)

demek ol-: Anlamına geliyor olmak.

çünkü bir an göz göze gelmeleri her şeyi bir anda bitirebilirdi ve onu suç üstü yakalaması elini kana bulaması demek olurdu biliyordu bunu adını nasıl biliyorsa öylece ve dahası şiddetle (ÇA 123/1)

(İÖ 214/28), (İLKÖ 89/27), (İLKÖ 90/1), (KP 56/4)

denebil-: Denme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Arkadaş bile denemez belki buna, bir tanıdık, o kadar. (ÇÖ 10/6)

(DAK 52/20), (DAK 65/19), (DAK 94/22), (K 22/19), (K 99/15), (AYÇ 76/30), (AYÇ 76/31), (T 16/12), (T 119/16), (İÖ 10/23), (U 47/3), (U 49/21), (GYA 84/3), (İLKÖ 182/21)

denk tutul-:** Eşit sayılmak, eşit davranılmak.

Oysa çığ elektrik ışığının altında zaman, bir saatin mekanik işleyişine denk tutulmuş ve bir saatin işleyişine mahkûm edilmişti: şimdi o da zincirinden boşandırılmıştır. (İÖ 69/14)

derinleş-: 3. mecaz Bir konuda köklü, sağlam bilgi edinmek, bilgisini genişletmek.

Birdenbire derinleşmişti sanki, yetkinleşmişti, aklına takılı binlerce soru daha sorulmadan cevabı alınmış bir hale gelmişti: çağırılmıştı ve şimdi burada huzurdaydı. (DAK 63/25)

(K 54/32)

deyip de geçme-: Önemsemek.

Vakit gelmedi daha dedi Ejder şu kadınlara bak yeğenim gönlünü eyelendir biraz abdal deyip de geçme sonra insan denen insanın hılasasıdır abdal (ÇA 65/22)

dikkat et-: 1. Duygularla düşünceyi bir şey üzerinde toplamak, uyanık davranmak:

– Hadi sıçra bakalım, diye bağırdı çocuğa, yalnız dikkat et, bu sefer dörtnala gideceğim. (ÇÖ 77/31)

(ÇSBÖ 80/27), (ÇSBÖ 80/28), (ÇSBÖ 128/20), (ÇA 40/4), (ÇA 70/9), (ÇA 70/23), (ÇA 88/23), (ÇA 156/30), (K 62/15), (H 30/11), (H 141/22), (T 14/31), (İÖ 226/8), (U 90/3), (GYA 37/2), (GYA 57/25), (GYA 61/12), (GYA 80/16), (GYA 91/9), (GYA 134/32), (İLKÖ 104/15)

dikkat edil-: Dikkat etme işi yapılmak, uyanık davranılmak.

Biraz dikkat edilirse, zayıf, güçsüz bir adam olduğu ayırt edilirdi. (ÇSBÖ 13/11)

dikkatinden kaçma-: Fark etmek, gözüne çarpmak.

Küçük, önemsiz bir hareket yaşlı adamın dikkatinden kaçmadı: önünde dağılmaya başlayan insanlar arasında biri, başından şapkasını çıkarmış, avucunun içinde buruşturarak sıkıyordu. (GYA 134/9)

dikkatini çek-: 2. Fark etmek.

Durum yakınlarındaki bir iki kadının dikkatini çekmiş ama henüz bir anlam vermeden bakıyorlardı. (ÇÖ 92/16)

(H 47/24), (İLKÖ 51/16)

dikkatini topla-: Duygu ve düşünceyi bir konu veya yapılan iş üzerinde yoğunlaştırmak.

Dikkatinin canlılığını yeniden toplamıştı. (ÇÖ 68/26)

dikkatli ol-: Dikkat etmek, dikkat göstermek.

Dikkatli olmalı. (HI 68/26)

(H 148/29)

(bir şeye veya birine) ... diye bak-: Yerine koymak, öyle görmek.

Aslında hizmetçiydi o, ama ona hiç de hizmetçi diye bakmamıştı. (T 16/16)

(T 16/17)

doğ-: 3. Düşünce, hayal vb. zihinde birdenbire oluşmak.

Yağmur beklentisi birden, o hüznün çökeltisiyle birlikte doğar insanın içine. (İÖ 42/12)

dur-*: Bir konuyla çok ilgilenmek, üstüne düşmek.

Bir an, önemle durdum bu nokta üstünde. (HI 119/5)

(AYÇ 29/8)

düş kur-:** Hayal kurmak.

Bu son günler epey düş kurdum. (ÇÖ 66/32)

(ÇÖ 68/21), (H 63/22)

düşle-: Bir şeyi, bir kimseyi, bir durumu istenilen biçimde tasarlamak, zihinde canlandırmak.

Oğullarının mutlaka cennete gireceklerini ve kendisine şefaet edeceklerini düşlemektedir. (ÇÖ 33/7)

(H 83/8), (H 87/26), (AYÇ 74/8), (İÖ 31/26), (İÖ 61/18), (U 94/10)

düşleyebil-: Düşleme ihtimali veya imkânı bulunmak.

hep işitirdi de böylesine dar nemli demir kapılı bir yer olabileceğini düşleyemezdi (ÇA 110/17)

(DAK 79/7), (T 119/5)

düşün-: 1. Aklından geçirmek, göz önüne getirmek; kurmak.

Birdenbire ne yaptığını düşündü. (HI 10/25)

(HI 22/32), (HI 23/16), (HI 36/20), (HI 36/22), (HI 36/24), (HI 58/11), (HI 84/18), (HI 85/12), (ÇÖ 9/16), (ÇÖ 17/21), (ÇÖ 41/2), (ÇSBÖ 21/6), (ÇSBÖ 26/27), (ÇSBÖ 30/9), (ÇSBÖ 43/32), (ÇSBÖ 46/10), (ÇSBÖ 51/8), (ÇSBÖ 58/32), (ÇSBÖ 61/14), (ÇSBÖ 92/25), (ÇSBÖ 105/23), (ÇSBÖ 106/26), (ÇSBÖ 133/24), (ÇSBÖ 134/10), (ÇA 9/25), (ÇA 10/16), (ÇA 11/16), (ÇA 26/4), (ÇA 41/3), (ÇA 41/20), (ÇA 42/5), (ÇA 42/6), (ÇA 42/15), (ÇA 46/20), (ÇA 47/17), (ÇA 47/24), (ÇA 49/28), (ÇA 156/28), (DAK 65/22), (DAK 76/25), (K 32/8), (K 39/22), (K 40/26), (K 48/3), (K 49/25), (K 96/14), (H 15/3), (H 18/15), (H 18/33), (H 49/20), (H 49/20), (H 50/30), (H 51/5), (H 56/29), (H 72/12), (H 102/28), (H 104/14), (H 114/17), (H 137/30), (AYÇ 17/31), (AYÇ 19/4), (AYÇ 32/26), (AYÇ 37/1), (AYÇ 39/1), (AYÇ 72/4), (AYÇ 74/5), (AYÇ 83/18), (T 10/31), (T 33/14), (T 48/9), (T 53/12), (T 54/15), (T 90/11), (T 112/18), (İÖ 89/17), (İÖ 126/12), (İÖ 126/30), (İÖ 135/23), (İÖ 218/8), (U 18/17), (U 73/17), (U 116/24), (U 129/27), (GYA 38/25), (GYA 66/21), (GYA 66/24), (GYA

120/16), (GYA 127/28), (GYA 140/27), (İLKÖ 61/8), (İLKÖ 66/3), (İLKÖ 66/25), (İLKÖ 73/15), (İLKÖ 99/18), (İLKÖ 101/4), (İLKÖ 111/18), (İLKÖ 128/1), (İLKÖ 142/13), (İLKÖ 148/6), (İLKÖ 148/7), (İLKÖ 170/1), (İLKÖ 181/13), (KP 71/3), (KP 71/3), (KP 91/3)

düşün-*: Görüş sahibi olmak.

Yaşlı adam böyle düşünüyordu. (HI 18/18)

(HI 36/26), (HI 51/13), (HI 57/5), (HI 94/32), (ÇÖ 11/4), (ÇÖ 12/7), (ÇÖ 18/22), (ÇÖ 20/32), (ÇÖ 21/17), (ÇÖ 26/17), (ÇSBÖ 17/7), (ÇSBÖ 27/6), (ÇSBÖ 91/18), (ÇSBÖ 93/12), (ÇSBÖ 101/8), (ÇSBÖ 102/6), (ÇSBÖ 102/7), (ÇSBÖ 128/18), (ÇSBÖ 129/20), (ÇSBÖ 129/21), (ÇSBÖ 131/2), (ÇSBÖ 137/21), (ÇA 84/15), (DAK 57/25), (DAK 87/2), (DAK 95/21), (K 15/21), (K 23/26), (K 28/4), (K 30/17), (K 42/11), (K 48/14), (K 74/23), (K 83/13), (K 83/21), (K 84/1), (K 111/2), (K 111/3), (H 14/26), (H 15/9), (H 16/21), (H 17/18), (H 20/15), (H 22/6), (H 37/16), (H 37/29), (H 48/4), (H 50/21), (H 51/12), (H 59/2), (H 62/12), (H 72/7), (H 74/19), (H 79/18), (H 80/20), (H 87/28), (H 88/2), (H 90/3), (H 96/28), (H 103/11), (H 103/22), (H 107/5), (H 107/14), (H 113/1), (H 118/25), (H 126/20), (H 129/24), (H 137/31), (H 141/21), (H 141/25), (H 146/20), (H 148/11), (H 150/29), (H 151/27), (H 152/4), (AYÇ 12/16), (AYÇ 29/32), (AYÇ 42/10), (AYÇ 45/12), (AYÇ 45/29), (AYÇ 51/16), (AYÇ 54/9), (AYÇ 55/26), (AYÇ 67/17), (AYÇ 74/7), (AYÇ 80/29), (T 17/17), (T 17/18), (T 27/21), (T 32/6), (T 33/29), (T 38/8), (T 40/17), (T 41/11), (T 54/10), (T 65/24), (T 68/2), (T 68/18), (T 78/6), (T 78/12), (T 79/26), (T 86/18), (T 88/19), (T 90/30), (T 90/32), (T 102/31), (İÖ 22/23), (İÖ 63/4), (İÖ 67/9), (İÖ 93/14), (İÖ 125/2), (İÖ 137/12), (İÖ 156/13), (İÖ 172/11), (İÖ 182/18), (U 29/19), (U 31/20), (U 31/22), (U 76/14), (U 86/7), (U 117/5), (U 137/12), (GYA 30/9), (GYA 43/20), (GYA 53/5), (GYA 54/20), (GYA 58/21), (GYA 66/3), (GYA 94/9), (GYA 115/30), (GYA 129/17), (İLKÖ 58/12), (İLKÖ 62/3), (İLKÖ 112/23), (İLKÖ 124/28), (İLKÖ 143/23), (İLKÖ 166/12), (İLKÖ 180/9), (KP 37/9), (KP 48/4), (KP 55/18), (KP 90/5)

düşün-: 2. Bir sonuca varmak amacıyla bilgileri incelemek, karşılaştırmak ve aradaki ilgilerden yararlanarak düşünce üretmek, zihinsel yetiler oluşturmak; muhakeme etmek.

“Evet, dedi, uzun günler düşündüm ve kararımı verdim. Sabahleyin de uyguladım.” (HI 36/17)

(HI 73/8), (ÇÖ 43/13), (HI 85/3), (HI 101/25), (HI 104/5), (HI 111/19), (ÇÖ 8/29), (ÇÖ 8/29), (ÇÖ 12/26), (ÇÖ 22/21), (ÇÖ 23/19), (ÇÖ 49/30), (ÇÖ 66/12), (ÇÖ 67/12), (ÇÖ 71/30), (ÇÖ 72/27), (ÇÖ 76/10), (ÇÖ 79/27), (ÇÖ 79/28), (ÇSBÖ 39/20), (ÇSBÖ 44/29), (ÇSBÖ 55/16), (ÇSBÖ 55/18), (ÇSBÖ 60/5), (ÇSBÖ 62/2), (ÇSBÖ 74/10), (ÇSBÖ 76/20), (ÇSBÖ 83/6), (ÇSBÖ 85/14), (ÇSBÖ 86/24), (ÇSBÖ 109/7), (ÇSBÖ 114/28), (ÇSBÖ 129/12), (ÇSBÖ 130/13), (ÇSBÖ 134/29), (ÇSBÖ 135/1), (ÇA 10/21), (ÇA 11/22), (ÇA 32/6), (ÇA 46/30), (ÇA 56/1), (ÇA 77/14), (ÇA 77/19), (ÇA 77/23), (ÇA 78/13), (ÇA 81/28), (ÇA 83/25), (ÇA 118/14), (ÇA 120/29), (ÇA 126/7), (ÇA 152/17), (ÇA 154/30), (ÇA 155/18), (ÇA 155/27), (DAK 38/31), (DAK 42/17), (DAK 42/29), (DAK 48/15), (DAK 48/28), (DAK 61/4), (DAK 61/20), (DAK 64/1), (DAK 69/8), (DAK 69/16), (DAK 79/13), (DAK 86/24), (DAK 88/26), (DAK 90/16), (DAK 95/8), (DAK 95/9), (DAK 95/29), (DAK 95/32), (DAK 96/30), (K 8/13), (K 8/32), (K 9/11), (K 9/29), (K 16/8), (K 44/10), (K 86/24), (K 106/6), (H 17/23), (H 20/1), (H 21/7), (H 22/12), (H 25/4), (H 31/10), (H 32/30), (H 32/33), (H 47/9), (H 48/2), (H 48/7), (H 52/16), (H 56/14), (H 56/19), (H 56/24), (H 57/7), (H 57/11), (H 59/20), (H 78/2), (H 91/11), (H 92/14), (H 97/5), (H 109/9), (H 116/31), (H 120/28), (H 133/14), (H 138/9), (H 139/7), (H 141/1), (AYÇ 18/9), (AYÇ 21/17), (AYÇ 21/17), (AYÇ 26/11), (AYÇ 29/13), (AYÇ 29/20), (AYÇ 30/23), (AYÇ 32/1), (AYÇ 43/2), (AYÇ 43/3), (AYÇ 44/19), (AYÇ 47/1), (AYÇ 57/27), (AYÇ 77/18), (AYÇ 83/15), (AYÇ 85/9), (AYÇ 88/12), (T 11/2), (T 11/19), (T 19/31), (T 25/1), (T 25/9), (T 27/17), (T 27/18), (T 27/18), (T 35/7), (T 35/7), (T 37/5), (T 46/17), (T 54/19), (T 65/23), (T 86/30), (T 87/14), (T 100/8), (T 113/1), (İÖ 61/29), (İÖ 66/18), (İÖ 71/6), (İÖ 92/20), (İÖ 107/28), (İÖ 109/12), (İÖ 117/3), (İÖ 123/5), (İÖ 132/15), (İÖ 145/4), (İÖ 169/27), (İÖ 171/4), (İÖ 179/24), (İÖ 193/9), (İÖ 218/14), (İÖ 244/1), (U 8/8), (U 27/14), (U 66/26), (U 81/7), (U 95/14), (U 127/15), (U 135/9), (GYA 14/18), (GYA 14/25), (GYA 18/11), (GYA 29/17), (GYA 32/22), (GYA 32/23), (GYA 33/7), (GYA 33/11), (GYA 43/6), (GYA 46/4), (GYA 46/5), (GYA 46/7), (GYA 47/19), (GYA 50/18), (GYA 59/6), (GYA 59/7), (GYA 79/30), (GYA 82/13), (GYA 83/15), (GYA 85/30), (GYA 105/32), (GYA 134/3), (GYA 142/20), (İLKÖ 88/10), (İLKÖ 98/19), (İLKÖ 99/24), (İLKÖ 101/16), (İLKÖ 113/3), (İLKÖ 123/25), (İLKÖ 129/6), (İLKÖ 142/14), (İLKÖ 142/14), (İLKÖ 206/21), (KP 53/1), (KP 75/12), (KP 76/14), (KP 96/14)

düşün-: 6. Tasarlamak.

Gene de işlerini artık yetişkin oğluna devretmeyi düşünüyor. (HI 72/17)

(HI 85/20), (HI 112/1), (ÇÖ 47/3), (ÇÖ 53/19), (ÇÖ 66/28), (ÇSBÖ 140/22), (ÇA 8/19), (ÇA 28/7), (ÇA 70/16), (ÇA 70/18), (DAK 38/20), (DAK 56/10), (K 6/8), (K 13/18), (K 39/7), (K 64/22), (H 15/27), (H 98/28), (H 131/5), (AYÇ 17/2), (AYÇ 44/14), (AYÇ 76/4), (AYÇ 84/28), (T 63/20), (İÖ 41/15), (U 117/12), (U 125/14), (GYA 32/4), (GYA 49/5), (GYA 83/11), (İLKÖ 57/2), (İLKÖ 73/16), (İLKÖ 100/15)

düşün-: 4. Bir şeye karşı ilgili ve titiz davranmak.

Hiç dedi Ejder bana teres diyen efendi bu fakirin iyiliğini düşünür de onu demek istiyorum (ÇA 34/18)

(ÇA 34/23), (ÇA 62/17)

düşün-: 5. Akıl etmek, ne olabileceğini önceden kestirmek.

Onun kapısına kadar gitmişken, caydım, uyumuştur diye düşündüm. (H 114/5)

(H 114/22), (H 116/16), (H 121/25), (H 122/2), (H 140/8), (H 146/7), (AYÇ 34/28), (AYÇ 34/31), (AYÇ 43/11), (AYÇ 67/26), (T 16/11), (T 59/8), (T 113/6), (T 113/19), (U 42/14), (U 116/18), (GYA 90/14), (GYA 134/23), (GYA 142/13), (İLKÖ 200/27), (KP 34/10)

düşün-*: Sanmak veya farz etmek.

Gözlerini açtığında düş gördüğünü düşündü: beklemediği kimselerle birlikteydi şimdi: onlardan her zaman nefret ettiğini düşünüyor, onları asla bağışlamayacağını biliyordu. (T 48/7)

(T 67/11), (T 78/20), (T 80/12), (T 91/12), (T 102/21), (T 125/7), (T 127/26), (İÖ 22/25), (İÖ 36/25), (İÖ 42/22), (İÖ 45/8), (İÖ 47/11), (İÖ 56/14), (İÖ 66/3), (İÖ 66/9), (İÖ 66/14), (İÖ 67/11), (İÖ 77/29), (İÖ 83/3), (İÖ 88/30), (İÖ 101/14), (İÖ 105/1), (İÖ 124/1), (İÖ 124/4), (İÖ 125/18), (İÖ 126/4), (İÖ 129/16), (İÖ 132/9), (İÖ 137/18), (İÖ 137/19), (İÖ 138/12), (İÖ 142/9), (İÖ 142/12), (İÖ 144/6), (İÖ 147/14), (İÖ 166/1), (İÖ 183/4), (İÖ 202/17), (İÖ 207/9), (İÖ 209/14), (İÖ 217/6), (İÖ 217/30), (İÖ 242/6), (U 9/26), (U 30/30), (U 48/7), (U 53/16), (U 54/4), (U 59/13), (U 66/2), (U 74/18), (U 79/15), (U 87/25), (U 99/23), (U 102/8), (U 104/22), (U 105/4), (U 105/27), (U 118/3), (GYA 49/16), (GYA 58/22), (GYA 65/7), (GYA 65/16), (İLKÖ 105/25), (İLKÖ 130/4), (İLKÖ

141/9), (İLKÖ 141/9), (İLKÖ 150/3), (İLKÖ 171/26), (KP 8/20), (KP 34/8), (KP 34/13), (KP 69/13)

düşünceye dal-: Derin derin düşünmek.

Kerim, dirençli sessizliğinin anaforunda, derin bir düşünceye dalmıştı. (ÇÖ 70/1)

(ÇÖ 76/9)

düşündürt-: Düşündürmesine sebep olmak.

Genç adamın karşısına birdenbire çıkışı ve aynı birdenbirelik içinde yitip gitmesi ona bunu düşündürtüyordu. (H 40/5)

düşünebil-: Düşünme imkânı veya ihtimali bulunmak.

Dedemse anlamazlıktan gelir gibi görünüyor, ama içinden, karşı konulamaz bir güce boyun eğdiğini biliyor, hattâ bu yüzden kibirlendiğini, bizleri küçümsediğini bile düşünebiliyorum. (HI 19/22)

(ÇÖ 17/6), (ÇÖ 20/2), (ÇÖ 65/27), (ÇÖ 70/32), (ÇSBÖ 26/13), (ÇSBÖ 41/6), (ÇSBÖ 86/31), (DAK 47/21), (DAK 79/25), (DAK 95/4), (K 44/10), (H 125/24), (AYÇ 11/17), (AYÇ 19/28), (AYÇ 39/10), (T 11/1), (T 31/1), (T 119/5), (T 121/25), (İÖ 11/12), (İÖ 73/9), (İÖ 110/16), (İÖ 183/15), (İÖ 223/7), (U 28/30), (U 118/7), (GYA 30/9), (GYA 84/30), (GYA 95/18), (İLKÖ 128/25), (İLKÖ 179/16), (KP 61/14)

düşünül-: Düşünme işine konu olmak.

Küçük denilen bu kentte, başını sokacak bir yer bulamaması önceden düşünülse insana olası gelmezdi ama durum buydu işte. (K 9/2)

(K 105/30), (K 105/32), (H 12/13), (H 12/14), (T 70/14), (U 41/23), (GYA 32/4)

düşünülebil-: Düşünüme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Umutsuz hareketsizlikten daha kötü bir şey düşünülemez insan için, diyordu. (ÇÖ 13/31)

(T 120/8), (U 55/15), (GYA 103/32)

düşünüp kal- (veya dur-):** Bir süre düşünmek, düşünme işini devam ettirmek.

Bu haberi aldığı gün, bir köşede mahzun, içinde, ayaklanma diyeceği bir duyguyla, düşünüp kalmıştı. (ÇÖ 21/13)

(H 133/11), (İÖ 77/16), (U 32/6)

emin ol-: İnanmak, güvenmek.

Ama emin olmuyordum. (HI 39/2)

(ÇA 78/8), (K 107/12), (İÖ 48/17), (İÖ 70/12), (GYA 121/10),
(KP 30/23)

ertele-: Sonraya bırakmak, tehir etmek, tecil etmek, talik etmek.

Gezip tozmayı bu yüzden ertelemişti. (H 63/25)

(KP 61/17)

es geç-: *teklifsiz konuşmada* Üzerinde durmamak, boş vermek, önemsememek.

Bunu soracağım ona, en gereksiz şeyleri anlatır da, benim asıl merak ettiğim şeyleri hep es geçer nedense. (DAK 12/1)

(İÖ 115/11)

ezberine al-:** Aklında tutmak, unutmayacak şekilde hafızasına nakletmiş olmak.

Artık ezberine almıştı. (H 87/23)

ezberle-: 2. Bir şeyi olduğu gibi akılda tutmak, ezber etmek, hıfzetmek.

Bilinci artık böyle şeylere kapalıydı, serüvene, şuna buna, ama artık erkeğin içini cam gibi görebiliyordu, sormadan ne soracağını biliyordu, süklüm püklüm duruşları da ezberlemişti, memur duruşu diyordu öylesine, “Yeni mi geldiniz kasabamıza?”, “Hayır, ben burada doğdum”, “Kendimi tanıtayım...” (T 34/7)

fark edebil-:** Fark etme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Düğüm olamıyorsan sen de yoksun, adem halindesin demektir, hâlâ fark edemiyor musun? (İÖ 147/21)

(U 67/10), (GYA 50/8), (GYA 60/19), (İLKÖ 116/2),
(İLKÖ 132/14), (İLKÖ 171/16)

fark et-: 2. Anlamak, sezmek.

Birden farketti durumu. (HI 11/11)

(HI 66/18), (HI 97/25), (HI 98/29), (ÇÖ 47/29), (ÇÖ 91/23), (ÇA 39/14), (ÇA 64/21), (ÇA 65/27), (DAK 88/2), (DAK 93/16), (DAK 95/34), (DAK 96/21), (H 60/21), (H 67/27), (H 68/16), (İÖ 9/15), (İÖ 46/3), (İÖ 74/5), (İÖ 194/1), (İÖ 197/2), (İÖ 224/19), (U 106/19), (GYA 31/19), (GYA 33/12), (GYA 56/18), (GYA 61/12), (GYA 81/7), (GYA 91/3), (GYA 91/13), (GYA 113/19), (GYA 128/26), (GYA 128/28), (GYA 130/27), (İLKÖ 60/10), (İLKÖ 143/10), (İLKÖ 143/21), (İLKÖ 167/3), (İLKÖ 182/4), (KP 97/25)

fark edil-:** Farkına varılmak; anlama, sezme işi yapılmak.

Ahşap kaplamaların, kapı ve pencere mafsallarının da günden güne daha çok gıcırdamaya başladığı fark edilmez. (ÇÖ 29/34)

(GYA 73/11)

fark edilebil-:** Fark edilme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Dehşete düşmenin, tedhişe uğramanın dibi neymiş fark edilebiliyor mu? (İÖ 147/18)

farkına var-: Fark etmek.

Farkıma bile varmamıştı. (DAK 56/24)

(DAK 56/24), (DAK 65/19), (İLKÖ 121/9), (İLKÖ 158/26), (İLKÖ 160/26), (İLKÖ 206/7), (KP 80/2)

farz et-: Varsaymak.

Dediğin gibi, bizim böyle, işin içinden sıyrıldığımızı farz edelim. (ÇÖ 72/11)

(GYA 107/20), (GYA 107/21), (GYA 107/21), (GYA 115/27), (KP 65/3)

fıttır-: Aklını kaçırmak, delirmek, aklını yitirmek, çıldırmak.

Sen zaten fıttırmışsın arkadaş. (AYÇ 61/29)

fıttırabil-:** Fıttırma, delirme ihtimali bulunmak.

Açıkla bana. Yoksa fıttırabilirim. (AYÇ 61/28)

geçir-*: Düşünmek, bir an aklına gelip gitmek.

Adam olmayacak bu, diye geçirdi. (HI 52/14)

(ÇÖ 75/17), (ÇSBÖ 129/26), (ÇA 9/10), (DAK 95/20), (H 20/9), (H 20/18), (H 50/3), (H 87/22), (H 137/6), (AYÇ 25/2), (AYÇ 49/18), (AYÇ 71/13), (GYA 112/27), (KP 57/12)

gel-: 26. Görünmek, sanılmak.

Ama ossaat her şey apaçık geldi bana. (HI 102/2)

(ÇSBÖ 39/19), (ÇSBÖ 40/8), (ÇA 142/18), (K 9/3), (K 63/9), (H 38/24), (H 54/27), (T 58/12), (İÖ 171/6), (İÖ 193/10), (U 99/8), (GYA 64/6), (GYA 91/7), (İLKÖ 180/9), (KP 25/9)

gerek (... gereğini) duy-:** Bir şeyi gerekli saymak, ihtiyaç duymak.

İkisi de cevap verme gereğini duymadılar kâtibe. (K 12/3)

(T 105/9), (İÖ 38/15), (İÖ 83/28), (U 31/22)

geri dön-: 3. Verdiği karar, söz, yemin vb.nden vazgeçmek, caymak, rücu etmek.

“Geri dönmeyecek misin bundan?” diye sordum. (HI 36/18)

gibi gel-: ... sanısı vermek, ... sanısı yaratmak.

O anda bir saman çuvalı konuşuyormuş gibi geldi bana. (HI 96/19)

(ÇÖ 12/5), (ÇÖ 23/20), (ÇSBÖ 35/28), (ÇSBÖ 93/20), (K 7/22), (H 21/21), (H 103/1), (H 104/20), (H 114/27), (H 144/15), (AYÇ 55/24), (AYÇ 77/28), (T 71/9), (GYA 39/23), (GYA 40/16), (GYA 40/20), (İLKÖ 48/11), (İLKÖ 82/26), (İLKÖ 115/15), (İLKÖ 122/25), (İLKÖ 132/10), (İLKÖ 206/15), (KP 63/5)

gör-: 2. Anlamak, kavramak, sezmek.

Boynuna ilmiçlenmiş bir halatla görünmez, gücüne karşı konulamaz bir el, bir uçurumun kenarından onu, bir ineğin memesinden süt sağarcasına aşağılara doğru çeker, o anda artık çevresinde yardımını umabileceği kimsenin kalmadığını da yeisle görürdü. (HI 10/18)

(HI 30/7), (HI 37/3), (HI 120/19), (ÇÖ 91/3), (ÇSBÖ 81/27), (ÇSBÖ 103/20), (ÇSBÖ 106/20), (ÇSBÖ 111/27), (ÇSBÖ 126/22), (ÇA 67/8), (DAK 23/14), (H 18/14), (H 48/23), (H 137/32), (AYÇ 42/18), (AYÇ 75/23), (T 23/8), (T 40/25), (İÖ 45/9), (İÖ 65/6), (İÖ 65/7), (İÖ 65/9), (GYA 100/15), (GYA 112/13), (GYA 112/31), (GYA 129/19), (İLKÖ 100/12)

gör-: 4. Bir şey hakkında bir yargıya varmak, değerlendirmek.

Başkasının sırtından geçiniyormuş gibi görüyordu kendini. (ÇÖ 18/24)

(ÇSBÖ 96/25), (ÇA 35/9), (K 81/17), (H 143/2), (T 17/15), (T 38/3), (T 71/19), (T 105/16), (İÖ 132/29), (GYA 43/23), (GYA 47/5), (GYA 75/30), (GYA 79/6), (GYA 115/17), (GYA 115/18)

görün-: 2. İzlenim uyandırmak.

– Gene de bir yeni kuyu açmak zorundayız, dedi adam, şu alt yanın toprağı daha uygun görünüyor. (ÇSBÖ 60/8)

(ÇSBÖ 105/21), (K 68/21), (H 27/6), (H 55/16), (H 59/1), (H 79/30), (H 84/6), (H 85/20), (H 88/2), (H 93/6), (H 110/22), (H 138/26), (AYÇ 35/30), (AYÇ 45/22), (T 10/26), (T 53/19), (İÖ 10/14), (İÖ 51/6), (İÖ 100/31), (İÖ 108/12), (İÖ 126/32), (İÖ 140/19), (İÖ 155/14), (İÖ 231/13), (U 42/26), (GYA 128/11), (GYA 142/23), (İLKÖ 78/2), (İLKÖ 81/14), (İLKÖ 98/5), (İLKÖ 201/13)

göz ardı et-: Gereken önemi vermemek.

Haftalardır, aylardır (yılları göz ardı etse bile), sabahları açıp okumaya çalıştığı gazetelerin sinir bozucu haberleri, yorumları aklına geldikçe, içinde eskiden kahvaltılarda okuduğu gazetelerin daha insancıl olduğuna ilişkin bir izlenim uyanmaya başlıyor. (İÖ 217/31)

gözden (veya gözünden) kaç-: Görülmemek, farkına varılmamak.

Ama o, delicesine fırsat kollar gibi hali gözünden kaçmıyor. (HI 20/5)

göze al-: Gelebilecek her türlü zararı ve tehlikeyi önceden kabul etmek.

O gitmeden dışarı çıkmayı göze alamadım. (HI 100/9)

(ÇA 120/15), (ÇA 121/17), (DAK 60/10), (K 13/20), (K 14/1), (K 81/11), (H 72/4), (H 93/8), (H 111/26), (AYÇ 22/20), (AYÇ 74/12), (T 41/8), (İÖ 54/2), (İÖ 138/9), (İÖ 160/5), (İÖ 242/17), (U 98/13), (U 102/6), (İLKÖ 99/22), (İLKÖ 113/3)

gözlerinden oku-: Düşüncelerini bakışlarından sezmek.

– Gelişinde bir tekinsizlik seziyorum, dedi, belki buralarda yerleşmek falan gibi bir şey kurmuşsundur, buna bir sözüm yok, ama bizi yerimizden oynatmaya kalkarsan.. çünkü daha geldiğin an, bakar bakmaz bunu okudum gözlerinden. (ÇSBÖ 66/3)

gözünde büyüt-: Bir kimseyi, olayı veya şeyi olduğundan büyük veya önemli görmek.

Sense her şeyi gözünde büyütüyorsun. (GYA 92/22)

gözünden kaçma-:** Dikkatle izlemek, hemen fark etmek.

Anam şüpheleniyor, gözünden bir şey kaçmıyor, ama beni ele vermez. (ÇÖ 44/27)

(H 147/9), (GYA 16/24)

gözüne kestir-: 3. Uygun bulmak, elverişli görmek.

Çünkü hangi ağacı, hangi direği, hangi duvar yüzeyini çentik atmak için gözüme kestirsem, biliyordum ki, o direği, o işaretli ağacı arkamda bırakacaktım. (İÖ 202/12)

gözünün önünden gitme-: Bir türlü unutamamak.

Kemikten külçeler, kırık oyluk kemikleri, kanırtılmış bilekler gözümün önünden gitmiyor. (T 63/6)

gözünün önüne gel-(I): Hatırlamak.

Kendisine emredilen yüzü anımsamaya çalıştı şiddetle, fakat ne tuhaf, bir türlü anımsayamıyordu, bir, o soluk mavi şalvarıyla üzerinden uçacakmış gibi duran tiril tiril pardösü geliyordu gözünün önüne.. ama önemli olan yüzdü, onuysa bir türlü biçimlendiremiyordu. (AYÇ 12/22)

(U 85/9)

göz önüne getir-: Zihninde canlandırmak, hatırlamak.

Mektubu elinde bir an tuttuğunu, sonra yırtıp çöpe attığını ve: “Bunun dönüşü olmaz!” diye fısıldadığını gözümün önüne getirebiliyordum. (H 112/24)

(T 112/8)

gözet-: 2. Önem vermek, göz önünde bulundurmak, ayrı tutmak; kovmak.

Ama düz mantıkla cevabının olmadığı sanılan bu sorunun bir cevabının bulunduğunu o, içinin derinliklerinde duyumsuyordu: aşkın kendisi zaten düz bir ilişki değildi, aşk düz mantığı her zaman aşmıştır, aşk denklik falan gözetmiyor, o, hiç bir şey gözetmiyor; o ortaya çıkıyor ve varlığını dayatıyor, o kadar! (K 80/4)

(K 80/5)

gülüp geç-: Umursamamak, aldırış etmemek, üzerinde durmamak.

Bana kalırsa doktor hiç de önemsemeyebilir bu işi, gülüp geçer. (GYA 54/5)

haberi ol-: Bilgisi olmak, bilmek.

– Ölü helvası yemiyoruz be, dedi, oğlumuz, gelinimiz gelmiş.. onlar için.. baştan haberim olaydı geleceğinizden.. hiç haberimiz yoktu.. böyle birden.. yoksa harmanda baklavası yapardım, aklıma gelmedi, akşama bile yapsam olurdu, zor bir şey değil. (ÇSBÖ 71/5)

(İÖ 15/13), (GYA 23/22), (İLKÖ 201/5)

hak ver-: Birinin düşüncesini, davasını, iddiasını doğru bulmak.

Başkalarının kötülüklerinin yerine kendimi geçiriyorum, herkesten, her şeyden sanki yalnız ben sorumluyum gibi bir sezgiye kapılıyorum ve büyük bir içtenlikle bu duyguma hak veriyorum. (GYA 47/8)

(GYA 111/23)

Hanya'yı Konya'yı anla- (bil-, gör-): Bir işin gerçek yönünü anlayarak akli başına gelmek, akıllanmak.

Döndü ses çıkarmamaya dikkat ederek yenide yatağa oturdu bu kez birdenbire bir şey beklemekte olduğunun bilincine vardı gecikirsem gelebilir diye düşündü o zaman gör sen rezaleti nerdeyse kardeşinin adını bağıracaktı gebertmeli

bu oğlanı diye mırıldandı dişlerinin arasından o zaman anlar hanyayı konyayı
belki de anam söylemedi daha (ÇA 47/27)

hata edil- (veya işlen-):** Yanlışlık yapılmak, yanlışlığa düşülmek.

Acaba nasıl bir hata işlenmişti? (U 42/8)

hatırla-: Anımsamak.

İlk korkulu gününü hatırladı. (HI 11/6)

(HI 64/15), (HI 89/24), (HI 101/30), (HI 122/15), (HI 124/17),
(HI 126/14), (ÇÖ 10/2), (ÇÖ 11/21), (ÇÖ 41/3), (ÇSBÖ 29/11), (ÇSBÖ 58/2),
(ÇSBÖ 58/12), (ÇA 9/25), (ÇA 11/14), (ÇA 17/11), (ÇA 30/8), (ÇA 31/6), (ÇA
39/21), (ÇA 81/19), (ÇA 87/5), (ÇA 113/29), (DAK 13/5), (DAK 17/16), (DAK
52/12), (DAK 54/6), (DAK 65/30), (DAK 65/32), (DAK 94/19), (DAK 95/32), (K
74/8), (H 35/7), (H 47/29), (H 111/17), (H 131/3), (H 143/15), (AYÇ 41/2), (AYÇ
63/8), (AYÇ 63/9), (AYÇ 80/3), (T 10/21), (T 10/22), (T 10/23), (T 51/4), (T
114/4), (İÖ 78/11), (İÖ 83/6), (İÖ 134/10), (İÖ 143/16), (İÖ 145/1), (İÖ 159/1),
(U 74/1), (U 80/1), (GYA 18/33), (GYA 31/4), (GYA 64/28), (GYA 67/2), (GYA
79/17), (GYA 79/20), (GYA 88/28), (GYA 111/17), (GYA 135/1), (GYA
142/12), (İLKÖ 53/7), (İLKÖ 53/9), (İLKÖ 59/13), (İLKÖ 75/10), (İLKÖ 89/28),
(İLKÖ 98/20), (İLKÖ 118/6), (İLKÖ 127/10), (KP 12/23), (KP 48/2), (KP 67/25),
(KP 98/9)

hatırlan-: Anımsanmak

Belki gemilerin ışıldağı hatırlanır denizin gündüz yakamozları arasında...
(İÖ 204/9)

(İÖ 205/1), (GYA 70/15), (İLKÖ 123/22), (İLKÖ 129/3)

hatırlat-: Anımsatmak.

Bugün hükümete gelirken bacımın duyduğum bağirtisi, onu dövdüğüm
günkü bağirtisini hatırlatıyordu bana, sanki bunca yıl sesi hiç değişmemişçesine.
(ÇÖ 88/16)

(ÇSBÖ 115/10), (DAK 12/30), (H 107/25), (H 143/29), (GYA
58/28), (GYA 142/8), (İLKÖ 105/29), (İLKÖ 115/3), (İLKÖ 182/10)

hatırlatılıp dur-:** Hatırlatma işini sürdürmek, ikide bir hatırlatılmak.

Ve gün boyunca bu cümle hatırlatılıp durmuştu. (AYÇ 51/14)

hatırlayabil-: Anımsayabilmek.

Gerisini bir türlü hatırlayamamaktadır. (ÇÖ 36/11)

(ÇA 8/20), (ÇA 42/30), (ÇA 80/25), (H 103/17), (H 138/4),
(İLKÖ 112/16), (İLKÖ 135/8), (İLKÖ 154/11), (İLKÖ 158/4), (İLKÖ 166/25)

havsalası alma-: Akli kabul edememek.

Ama bir kez açık havaya ulaşınca, o kapalı odalarda, kapalı salonlarda nasıl bir cinnetli hayatını sürdürdüğünü, bu hayata nasıl olup da katlanabildiğini havsalası almıyor. (GYA 50/12)

(GYA 126/28)

hayal et-: Bir şeyi zihinde tasarlayıp canlandırmak, hayallemek.

Görkemli bir silsilenin son kırıntısı kupkuru bir dağ poyraza engel olsun diye önüne çok yüksek bir Çin Seddi örmeyi kaç kişi hayal etmiştir (ÇA 150/25)

(DAK 51/15), (H 120/30), (AYÇ 40/18), (T 19/18), (İÖ 77/6),
(İÖ 108/6), (İÖ 129/18), (İÖ 190/33), (U 18/17), (U 28/13), (KP 58/6)

hayal kur-: Gerçekleşmesi istenen, özlenen şeyi düşünmek.

Ben hep kafamda şehrin hayalini kurardım. (İLKÖ 101/3)

(KP 31/1)

hesap et-: 1. Bir işin kazancıyla giderini karşılaştırarak bir sonuca varmak.

Parasını kuruşuna kadar hesap ediyor. (GYA 53/2)

hesaba kat-: Dikkate almak, göz önünde bulundurmak.

Bunu da hesaba katmalıydım, diye düşündü. (K 8/32)

ısın-: 3. mecaz Yadırgamaz olmak, hoşlanır olmak, alışmak.

Aslında anlatacak bir şey yok, anlatacak bir şey yok, ama yaşanacak şeyler var.. şu anda sana söyleyeceğim ne varsa, biliyorum ki, hepsi yavan.. herkesin herkese yüzbinlerce kez söylediği şeyler.. sözler yalama, ama yaşantı, sözlerle rağmen henüz taptaze duruyor.. sana belki şunu söyleyebilirim: ben, daha seni tanımadan seni tanımaya başladım, dahası ısdındım.. (K 70/31)

(U 140/15), (GYA 89/18)

içinden geç-: Düşünmek, aklından geçmek.

Büyük bir rezalet gibi geçti içinden bu. (HI 11/7)

(HI 56/32), (HI 111/20), (ÇSBÖ 128/20), (DAK 96/20), (T 112/31), (İÖ 44/19), (İLKÖ 88/9), (İLKÖ 139/10)

içinden geçir-: Bir şeyi yapmayı düşünmek.

Boğuşma diner gibi olmuştu, zaten küçük bir çarpışmaydı, diye geçirdi içinden. (HI 8/16)

(ÇÖ 15/8), (ÇÖ 17/34), (ÇÖ 76/15), (ÇA 28/22), (ÇA 119/5), (DAK 96/1), (K 96/12), (H 152/2), (İÖ 96/11), (İÖ 243/4), (U 81/1), (GYA 125/1), (GYA 129/32)

içini oku-: Birinin gizli, saklı düşüncelerini anlamak.

Senin içini okuyorum. (GYA 93/7)

idrak et-: 1. Akıl erdirmek, anlamak, kavramak.

Veya denebilir, ve zaten deniyor ki, hayır, bu adam anasından doğduğunda zaten yaşı üçyüze yakınmış, şimdi üçyüz olan yaşını, şu son birkaç yıl içinde idrak etmiş.. (İÖ 10/26)

ihhtimal verme-: Bir şeyin gerçekleşeceğini, olabileceğini hiç düşünmemek.

İhtimal vermiyorum, ama gene de yüreğim çırpınmaya başlıyor. (KP 71/9)

inan-: 3. Bir şeyin varlığını, doğruluğunu kabul etmek.

İnanmıyorum. (HI 105/7)

inan-: 1. Bir şeyi doğru olarak benimsemek.

İnanıyordum buna. (HI 109/29)

(ÇÖ 43/3), (ÇÖ 43/3), (ÇÖ 44/13), (ÇÖ 62/12), (ÇSBÖ 47/14), (ÇSBÖ 61/7), (ÇSBÖ 68/21), (ÇSBÖ 85/30), (ÇSBÖ 114/18), (ÇSBÖ 114/19), (ÇSBÖ 119/18), (ÇSBÖ 126/22), (ÇSBÖ 126/27), (ÇSBÖ 126/28), (ÇSBÖ 136/12), (ÇA 27/26), (ÇA 82/12), (ÇA 110/2), (DAK 12/6), (DAK 16/21), (DAK 16/23), (DAK 22/4), (DAK 24/7), (K 8/30), (H 90/15), (H 105/25), (H 108/10), (H 124/24), (H 129/20), (AYÇ 47/7), (T 47/20), (T 82/2), (T 121/1), (İÖ 227/16), (U 11/19), (U 60/26), (U 61/17), (U 62/8), (U 68/23), (U 79/21), (U 79/22), (U 85/21), (GYA 30/12), (GYA 30/16), (GYA 38/8), (GYA 38/29), (GYA 39/14), (GYA 46/12), (GYA 66/23), (GYA 77/11), (GYA 97/11), (GYA 97/13), (GYA 99/7), (GYA 99/10), (GYA 99/13), (GYA 99/27), (GYA 116/1), (GYA 126/9), (GYA 129/22), (GYA 142/26), (GYA 143/2), (İLKÖ 73/28), (İLKÖ 74/16), (İLKÖ 122/20), (İLKÖ 128/13), (İLKÖ 129/27), (İLKÖ 137/9), (İLKÖ 170/4), (İLKÖ 172/2)

inan-: 2. Birini doğru sözlü olarak bilmek, güvenmek.

Diyorum ki babam iyi ki duymadı bu olayı ve duymadan öldü, yoksa bana katiyen inanmayacak ve her seferinde bunu bana hissettirecekti ve ben büsbütün rezil olacaktım kendime karşı ve rezalet nedir bilmeyen insanlara karşı. (ÇÖ 89/1)

(DAK 10/26), (GYA 97/11), (GYA 97/20), (GYA 98/9)

inan-*: Kani olmak.

Vardığı kararı açıklayıp açıklayamayacağını bilemiyordu son ana kadar, ama bekliyordu, birşey yapması gerektiğini biliyordu: ya yenilmiş olarak eve dönecekti, ya kazanacaktı, yenilmiş olarak eve dönmenin utancını bir kez daha yaşamak istemiyordu, çünkü o zaman halasının korktuğu şeyin başına geleceğine, bunu bilerek, isteyerek kendi başına yapacağına içgüdüsel bir kesinlikle inanıyordu ve asıl bu inanç kendisini korkutuyordu. (ÇSBÖ 105/6)

(H 83/17), (T 104/30), (GYA 97/15), (KP 17/18)

inanabil-: İnanma ihtimali bulunmak.

Sensin.. inanamıyorum. (DAK 20/14)

(DAK 76/31), (DAK 89/14), (H 14/17), (H 14/18), (H 138/24), (AYÇ 26/26), (U 10/2), (U 44/23), (U 74/11), (U 133/18), (KP 80/6), (KP 81/1)

inancı sarsıl-*: İnancı kalmamak.

Bütün inancı sarsılmış bana karşı. (ÇÖ 45/29)

inandırabil-: 1. İndirgeme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Bir kez inandırabilsem onu. (ÇÖ 45/28)

(H 102/29), (AYÇ 62/9), (AYÇ 62/9), (U 85/13)

inanıl-: İnanma işi yapılmak.

Buna rağmen nasıl olup da uzaklarda görev yapan bir uzman çavuş oğluyla, gene uzak bir köyde öğretmenlik yapan başka bir oğlunun bulunduğu inanılıyor? (İÖ 9/21)

indirgeyebil-: İndirgeme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Gerçekten nasıl da basite indirgeyebiliyor? (GYA 94/2)

isyan et-: 2. Kabullenmemek, razı olmamak.

Yeri tekmelemiş, isyan etmişti: annesinin kendisini duymasını istedi, belki duyuyordu. (ÇSBÖ 116/3)

(U 142/9)

işine gel-: Çıkarına, amacına, düşüncesine uygun olmak.

Ölürken benim adımı mırıldandığını herkes duymuş, o da duymuş, ama bunu itiraf etmek işine gelmiyor, kendini onun karısı sayıyor, ama bu evin gelini benim, onun gerçek sevgilisi, onun gerçek âlemdeki karısı.. (T 70/26)

(İÖ 142/14)

itaat et-: Söz dinlemek, boyun eğmek, verilen buyruğa uymak.

Ne olduğunu anlamak içindi sanki dönmesi ne olup bittiğini anlamak içindi çılgın bir kuşkuyla uyanan merakını yatıştıracaklardı sanki itaat ederse (ÇA 95/12)

(K 111/8)

itham et-: Suçlamak, suçlu görmek.

Yargıcı itham ediyor. (İÖ 233/22)

itham edil-:** Suçlanmak, suçlu görülmek.

İkincisinde vuku bulan fısıltı başkaydı, bu sefer o katil olmakla itham edilmiyordu, fakat insana keşke katil olmakla itham edileydin dedirtecek bir soğukluktaydı: “İşte bu kadar, her şey bitti. Sen de gördün ki, tasalanmaya değer bir şey yokmuş. Elini kana buladın. Ama senden kim kuşkulabilir? Göğsünü gere gere sokakları arşınlayabilirsin. İnsanların arasına karışabilirsin. Sen katil değilsin!” (İÖ 210/4), (İÖ 210/5)

kabul et- (veya eyle-): 1. Bir şeye isteyerek veya istemeyerek razı olmak.

Katlanılması gerekli bir durum diye kabul ediyordu içinde bulunduğu ortamı. (ÇÖ 17/30)

(ÇÖ 20/24), (ÇÖ 71/6), (ÇSBÖ 85/1), (DAK 44/23), (DAK 65/32), (DAK 66/2), (DAK 66/3), (DAK 89/25), (K 70/7), (K 76/13), (K 100/3), (K 100/5), (K 100/6), (K 100/7), (H 16/21), (H 53/20), (H 66/25), (H 67/22), (H 118/24), (H 149/7), (AYÇ 16/2), (AYÇ 39/1), (AYÇ 40/19), (AYÇ 41/3), (AYÇ 42/3), (AYÇ 42/4), (AYÇ 42/5), (AYÇ 80/15), (AYÇ 85/27), (T 34/24), (T 106/14), (İÖ 57/17), (İÖ 92/15), (İÖ 102/15), (İÖ 179/19), (İÖ 197/11), (U 20/26), (U 113/4), (U 118/21), (GYA 32/15), (GYA 32/21), (GYA 42/26), (GYA 47/31), (GYA 62/26), (GYA 127/25), (KP 8/4), (KP 79/3)

kabul edebil-:** Kabul etme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ama yasaya açılan çemberi, iç içe çemberleri tuzak olarak kabul edemeyiz. (İÖ 238/16)

(U 63/12), (GYA 42/27)

kabul edil-:** Kabul etme işine konu olmak.

Ama çıkılan bir yolculukta sarp yollardan geçmek de vardı: bu da bir yazgı olarak kabul edilmeliydi. (H 9/2)

(H 66/28), (İÖ 70/9), (KP 30/1)

kabullen-: 1. Kabul etmek, benimsemek.

Sonra annesinin imgesi bu bırakılmış eve yerleşti, her yana sindi ve yitti ve günün birinde artık onu aramaktan caydı, annesinin bu evde yaşadığını unuttu, belki de yalnız kendi imge dünyasında varolmuştu o, öyle kabullendi. (ÇSBÖ 116/9)

(K 14/32), (K 32/21), (U 47/7), (İLKÖ 117/27), (İLKÖ 134/30)

kabullenebil-: Kabullenme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Öyleyse nasıl olur da, ben yaptığım yanlışın üzerine basıp geçebilirim denebilir ve böyle bir şeyi vicdan nasıl kabullenebilir? (K 99/16)

kafası (veya kafasına) takıl-: Zihni bir şeyle sürekli olarak uğraşmak.

Kafama takılıyor bu kelime. (GYA 86/27)

kafasına dank et-: Bir olay sebebiyle birden ayılmak, doğruyu anlamak.

Onu tanımlamaya çalıştım ama, birden kafama dank etti: onun ne elbisesine dikkat etmiştim ne gözünün rengine ne gamzesine... (KP 69/3)

kafasına koy-: Kararını önceden vermiş olmak, önceden şartlanmak, bir şey yapmaya kesin karar vererek zamanını beklemek.

– Hüs, dedi, hüs! Şimdi... kızarlar, kafalarına koymuşlar bi yol... (İLKÖ 201/28)

kafasını kullan-: Akıllıca davranmak.

Kafanı kullan. (ÇÖ 71/12)

kafasını kurcalayıp dur-:** Zihnini sürekli meşgul etmek, düşündürmeye devam etmek.

Uykusunu kaçırın nedenleri büsbütün bilmiyor değildi, bunca yorgun olmasına rağmen uyuyamıyordu: insan nedir, var olmak nedir sorusu kafasını kurcalayıp duruyordu. (K 15/5)

(bir şeyi) kafaya tak-: Sürekli o şeyi düşünmek.

Dev: “Takma kafana!” dedi. (T 102/5)

(T 102/7), (İLKÖ 78/2)

kafayı oynat-:** Deliye dönmek, çıldırmak.

“Babamın, şimdi, bu gün bile haberi olsa kafayı oynatırdı herhal” diyor. (K 80/16)

kafayı tak-:** Sürekli olarak bir şeyi düşünmek, bir düşünceye saplanıp kalmak.

Deyip diyeceği bir o kelimeydi, kafayı ona takmıştı: hoppalaaa, evet ya, elbette hoppala, bu da nerden çıktı, hoppalaaa.. (AYÇ 48/1)

(İÖ 32/19)

kalıbını bas-: Bir şeyi güvenle doğrulamak.

Ama kalıbımı basarım ki, sen hiç kadın tanımamışsındır.. gel geç düşüp kalktıklarını demiyorum, onlar sayılmaz. (K 27/22)

kan-: 2. Tatlı sözlere aldanmak, tav olmak.

Ayrılrken ağladıydı bazen düşünüyorum da deliymişim ben diyorum bir illetim var ki yeğenim ayağım yer tutmuyor anlıyorsun ya çabuk kanıyorum bu yüzden ayağım yere yapışmıyor yol nereye sürüklerse (ÇA 77/21)

(İLKÖ 122/12), (KP 45/16)

kanık-: Çok tekrarlama sebebiyle etkilenmez olmak, alışmak.

Eğri büğrü yolları geçip de eve ulaşınca kadar görünümü zaten kanıksardık. (HI 82/5)

karar kıl-: Birçok şeyi deneyip birini seçmek.

O koltuktu, onun yitip gittiği: aşk nerede duruyordu öyleyse, nerede karar kılıyordu? (KP 98/21)

karar ver-: Bir sorunu karara bağlamak, kararlaştırmak.

“Evet, dedi, uzun günler düşündüm ve kararımı verdim. Sabahleyin de uyguladım.” (HI 36/17)

(ÇÖ 10/19), (ÇÖ 18/23), (ÇÖ 21/22), (ÇÖ 64/32), (ÇÖ 68/17), (ÇÖ 73/27), (ÇSBÖ 19/19), (ÇSBÖ 88/17), (ÇSBÖ 103/8), (ÇSBÖ 109/2), (ÇSBÖ 110/15), (ÇSBÖ 110/22), (ÇSBÖ 116/32), (ÇA 42/2), (ÇA 124/1), (DAK 9/9), (DAK 9/10), (DAK 13/30), (DAK 13/32), (DAK 14/1), (DAK 14/3), (K 14/31), (K 24/6), (K 92/1), (H 57/19), (H 58/5), (H 64/13), (H 64/16), (H 115/5), (AYÇ 74/24), (T 17/1), (T 103/17), (İÖ 20/9), (U 98/1), (GYA 57/18), (GYA 82/10), (GYA 127/4), (GYA 128/12), (GYA 143/3), (KP 37/11), (KP 48/8), (KP 74/9)

karar verebil-:** Karar verme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Daha kendisine nasıl sesleneceğine karar verememişti, kimizaman “hanım!” diye sesleniyor, kimizaman da “kızım!” demeye beis görmüyordu. (T 15/15)

(U 138/26), (GYA 139/26), (KP 79/1)

karara var-: Bir konuda anlaşılmak, bir şeyi kararlaştırmak.

Günlerce düşündükten sonra, kesin bir karara vardı. (ÇÖ 20/15)

(ÇSBÖ 107/18)

kararlaştır-: 1. Bir konuyla veya işle ilgili yapılacakları belirlemek, karar altına almak; tayin etmek.

Hava, eve dönmeyi kararlaştırmışsanız, yanınızda akşama değin bir pardösü taşımayı göze alacak değin ihtiyatlı davranmayı gerektiriyordu. (ÇSBÖ 122/12)

(İLKÖ 100/15)

karıştır-: 7. Ayırt edememek, tam olarak seçememek.

Beni oda komşumla karıştırıyor olabilir. (HI 48/29)

(ÇÖ 30/27), (ÇSBÖ 135/24), (K 111/7), (AYÇ 24/15), (AYÇ 37/29), (AYÇ 38/4), (GYA 119/24), (İLKÖ 118/9), (İLKÖ 135/12)

karşıla-: 3. Söylenen, yapılan, bildirilen bir şeyi olumlu veya olumsuz bulmak.

Üzüntülü bir şaşkınlıkla karşıladı bunu karısı. (ÇÖ 23/8)

(ÇA 117/30), (DAK 68/22), (H 147/10), (AYÇ 39/13), (GYA 70/1), (İLKÖ 34/4)

karşısına al-*: Çok önemsenen bir şey üzerinde bütün ilgi ve dikkatini yoğunlaştırmak.

Trene bindiğinde, trenin o firaklı, insanın içini titreten ney sesinde, sırrını karşısına alıyordu... (İÖ 196/7)

katıl-(I): 3. Ortak olmak, benimsemek.

Benim kaçık kızım kesik kesik gülererek anlatılanlara katılıyor, midesinin boş olduğunu, nefesinin açlıktan kokmuşluğunu umursamadan, ayyaşın anlattıklarına gülmeyi engellemek istercesine “yeter, yeter!..” diye kıkırdıyor, hıçkırıp duruyor, bir eliyle de ayyaşın omzunu naz edasında itekleyip duruyordu. (İÖ 95/2)

kavra-: 2. Bir nesne veya düşünceyi her yönüyle anlamak.

O anda da birden bu sözün yersiz ve saçma olduğunu kavradı, ama söylemişti bir kez. (ÇÖ 10/10)

(K 15/14), (K 91/10), (K 101/17), (H 119/4), (İÖ 138/14), (İÖ 194/22), (GYA 84/22), (İLKÖ 174/20)

kavrayabil-: 2. Kavrama becerisi bulunmak.

Ne demek istediğini açıklıkla kavrayamıyordum ama iyi yürekli bir adamın sesi çalınıyordu kulağıma. (ÇÖ 57/8)

(K 48/25), (U 31/4), (GYA 70/17)

kay-(II): 6. mecaz Görüş, düşünce veya tutumunu değiştirmek.

Şimdi, düşünceleri bambaşka bir yöne kaymıştı. (ÇÖ 72/6)

(ÇSBÖ 93/16), (K 68/10)

kayda geçir-*: Unutulmayacak şekilde işlemek, saklamak.

Her şeyi aklında tutan belleğim orayı kayda geçirmemiş. (İÖ 119/3)

(U 132/13), (İLKÖ 180/4)

kayıp git-***: Başka bir tarafa, alana hızlıca yönelmek.

Otobüsün geliş saati belli olmasına rağmen sabırsızlanıyordu, bazen akli okuduğu kitaptan kayıp gidiyordu: gözleri kelimeleri okuyarak geçiyor ama okuduğunu anlamıyordu. (H 95/12)

(AYÇ 66/24), (AYÇ 88/13), (T 111/1), (İÖ 163/2), (U 39/10), (U 40/17), (U 47/17), (U 84/26), (U 99/13), (U 110/21), (GYA 89/19), (KP 21/14)

kazın-*: Etkili bir şekilde yerleşmiş, iyice işlenmiş olmak.

Nerelerden geçti ve daha ilginç nereye gideceğini nasıl bilebiliyordu, umurunda bile değildi, koşuyordu ve uçuyordu, çünkü o kelimeler beynine kazınmıştı. (T 61/12)

(İÖ 10/5)

kendini bil-: 1. Akli ve muhakemesi yerinde olmak.

Herkes bir parça kendini biliyor belki. (HI 89/19)

kestir-: 4. Karar vermek.

Öyle söylemişlerdi: bulunduğun yerden bir mesafe kestireceksin, sonra mümkünse gözünü kapayarak oraya kadar yürürken zikredeceksin, ne kadar çabuk yapabilirsen o kadar iyi, ne kadar zikrettiğini saymana gerek yok, belirlediğin yere geldiğinde içindeki gizli ses ne kadar saydığını eksiksiz söyleyecektir sana. (DAK 94/23)

kestir-: 2. Akıl yolu ile gerçeğe yakın bir yargıya varmak, tahmin etmek.

Seni gördüğüm anda bunun böyle olacağını kestirmiştım.. (K 71/4)

(İÖ 153/23), (İÖ 174/7), (GYA 25/30)

kestirebil-*: Tahmin edebilmek, öngöründe bulunabilmek; neyin yapılması gerektiği hususunda net bir şekilde karar verebilmek.

İlk anda nereye gideceğimi kestiremedim. (HI 100/29)

(HI 116/25), (ÇÖ 7/7), (ÇÖ 14/1), (ÇÖ 52/16), (ÇÖ 60/5), (ÇSBÖ 59/9), (ÇSBÖ 59/21), (ÇSBÖ 108/10), (DAK 34/13), (DAK 78/16), (K 31/3), (H 72/6), (H 112/7), (AYÇ 72/6), (T 19/14), (T 33/16), (T 41/29), (T 46/10), (T 87/7), (T 128/15), (İÖ 27/1), (İÖ 122/9), (İÖ 129/22), (İÖ 132/13), (İÖ 159/12), (İÖ 197/26), (U 51/28), (U 69/10), (U 110/14), (GYA 48/11), (KP 11/3), (KP 31/28), (KP 51/2), (KP 76/8)

kestirip at-: Ayrıntılı düşünmeden kesin yargıya varmak.

– Hasta falan değilim, diye kestirip attı Kerim. (ÇÖ 71/31)

kestirilebil-:** Kestirilme, tahmin edilme, farkına varılma imkân ve ihtimali bulunmak.

Öyle bir adamdı işte, akşam üzerleri sokağımızdan geçerken korkuyla kaçırdık -buna tam da korku denebilir mi, kestirilemez, o geçerken sokağımızda çocuk gürültüsü, onu tedirgin edebilecek, kendi içine katlanmışlığından sıyrarak, bakışlarını bizlere yöneltmesine yol açabilecek bir devinimin bulunmamasını sağlamak gibi çocuk ruhlarımızda büyümüş de küçülmüş bir olgunluk duygusu gibi bir şey, buna benzer bir şeyler- haşyet veren, saygı uyandıran bir hali vardı: sağa sola bakmadan dümdüz yürüyüp geçerdi -bizim o çocukça önlemlerimizi belki de ayımsamazdı bile, bu durumda onun önünden kaçışarak ona yol açmaya, daha doğrusu yolu ona bırakmaya çabalayışımız gülünç bir işgüzarlık haline geliyordu-, omzuna kadar yükselen asasını sağ elinin parmaklarıyla göğsünün hizasında kavradı, üzerinde kasarlanmış Amerikan bezinden bir entari.. beyaz ve uzunca, pek de düzgün kesilmemiş sakalı Amerikan bezinin rengine benzerdi. (DAK 52/21)

(İÖ 69/5), (U 118/6)

kılınabil-:** Bir durumda tutulma imkân veya ihtimali bulunmak.

Çünkü bir sevgi daima, inanılmaz bir durum, ama, daima tahammül edilemez bir şeydir, insanca bir şey.. uzaklıklar, unutmalar.. bunlarla diri kılınabilirdi sevgi.. böyle olmasını isteyen sendin.. ben yalnızca sana boyun eğdim.. (H 131/29)

(birinin veya bir şeyin) kıymetini bil-: Önemini, değerini bilmek.

İt köpek işi dedi kadın kıymetini biliyorlar mı insanın (ÇA 62/14)

kilitlen-: 4. mecaz Odaklanmak.

Derinlere, derin şeylere kilitlenmişti gözleri. (H 94/1)

(H 104/16), (T 9/13), (T 56/11)

kokusunu (veya koku) al- (veya duy-): 2. *mecaz* Gizli tutulan bir şeyi sezmek.

Bu gerginliğin kokusunu aldı Şermin, o da, kapının aralığında durdu bir an, halasının kımıldanmasını bekledi, ama kımıldamadı kadın, gözlerini çivi gibi batırmıştı kızın yüzüne, öyle duruyordu. (ÇSBÖ 95/28)

(K 49/2)

komiğine git-: Gülünç bulmak.

Manzara çok komiğine gitmiş olacak ki, bunları seyreden Keriman da hemen elindeki çöpü atıp gülmeye başladı. (ÇÖ 78/6)

kulak as-: Önem vermek, dinlemek.

Mahmut Efendi bile bu yılki ürüne ilk kez “kulak asma” dememiş, “Allaha şükür” demişti. (GYA 104/1)

kulağına küpe ol- (veya et-): Başa gelen bir durumdan alınan dersi unutmamak.

Ben ki canımı sersebil etmişimdir yapılır mı bana bu yeğen gebertmeliydin onu bak kulağına küpe olsun yeğen unutma Ejder (ÇA 81/18)

kur-: 11. Düşünmek.

Hoşa giden, vahşî şeyler kuruyorum. (HI 114/5)

(ÇÖ 12/13), (ÇÖ 64/18), (ÇÖ 71/10), (ÇÖ 72/8), (ÇSBÖ 65/31), (ÇA 103/2), (H 74/20), (H 74/22), (H 88/7), (İÖ 85/10)

kuşkusu kalma-: Bir konuda her şeyi bilmek, şüphe duymamak.

O’ydu, kuşkusu kalmamıştı. (DAK 90/18)

kuşkuya düş-: Kuşkulanmak.

... ne zaman bir telefon çalsa gene onlardan biri mi kuşkusuna düşüyordu... (T 32/29)

kuşkulan-: 1. Bir kimse veya olay hakkında yeterli ve kesin bilgi sahibi olamamakla birlikte bazı belirti ve sezgilere dayanarak olumsuz düşünceler içinde bulunmak; huylanmak, ikirciklenmek, işkillenmek, pirelenmek, küşümlenmek, şüphelenmek:

İlle de babası: onu bu saatte yıkanırken görse olmadık şeylerden kuşkulanırdı. (AYÇ 10/19)

kuşkulanabil-: Kuşkulanma ihtimali veya imkânı bulunmak, şüphelenebilmek.

Ama senden kim kuşkulanabilir? (İÖ 210/8)

kutsa-: 1. Kutsallaştırmak.

Cesur fikir öncülerinin atılımlarını kutsuyorum. (İÖ 217/22)

kutsan-: Kutsama işi yapılmak.

Böyleyken onu denemeye çalışmak gene de tebci edilmeli.. teşvik edilmeli.. belki kutsanmalıdır.. (İÖ 193/17)

kutsayadur-:** Kutsama işini devam ettirmek.

Terk edilmiş çocuklar, terk edilmiş sevgililer, terk edilmiş Dünya, terk edilmiş Ay ve Güneş ve Zühre.. her şey, tapınanı çevreler, onun yalnızlığını kutsamayadurur. (KP 43/10)

küçükse-: Küçümsemek.

Kocasını küçüksüyordu. (U 87/2)

küçümse-: Değer ve önem vermemek, küçük görmek, küçüksemek.

Bu anlatışlarda, kızın yalnızca saflığı değil, yüzeyselliği de ortaya çıkıyordu, ama o, bunları hiç de küçümsemedi; tersine, bu çocuksuluk sempati uyandırıyor. (K 74/32)

layık bul-:** Yakıştırmak, uygun görmek.

Altından lağım sularının aktığı, kenarlarında vahşi otların bittiği, kavak, söğüt, dut ağaçlarının yetiştiği, mahalle çocuklarının kollarının yemlerine sümüklerini silerek deveme, çelik çomak oynadıkları bu yola belediyemiz Paris Caddesi demeyi layık bulmuştur. (DAK 50/17)

mahkûm et-: 1. Hüküm giydirmek.

Camların ardında binlerce parçaya bölünerek, bölündükçe donukluğu büsbütün belirlenip çoğalarak camın bütün yüzünü kaplayan kırmızı ampul ışıkları geleceğin bütün vaatlerini mahkûm etmiş. (HI 33/7)

(ÇSBÖ 116/17), (GYA 13/33)

(bir şeyi) merak et-: 1. Anlamak veya öğrenmek istemek.

Kimdi, merak ediyordum. (HI 104/8)

(ÇSBÖ 58/22), (DAK 65/5), (DAK 92/4), (K 95/19), (K 111/15), (H 67/5), (H 112/16), (H 112/17), (AYÇ 25/14), (AYÇ 45/17), (İÖ 18/12), (İÖ 66/7), (İÖ 170/26), (İÖ 209/5), (İÖ 209/10), (U 52/18), (İLKÖ 111/1), (KP 58/8)

meylet-: 1. Eğilmek, meyillenmek.

Haftalardır sabahları açıp okumaya çalıştığım gazetelerin sinir bozucu haberlerine ve onlardan daha sinir bozucu yorumlarına göz attıkça kafamda eski kahvaltılarda okuduğum gazeteler bana bir sabah keyfi gibi gelirdi diye düşünmeye meylediyorum. (İÖ 217/13)

mimle-*: Çok mühim kabul edip üzerinde durmak, mühimsenen ve unutulmamak istenen bir şeyi özellikle işaretlemek.

Bu manzaraları başka yerlerde, hem de bunların belki de hemen aynı olarak defalarca görmüş, belleğinin bir yerlerinde mimlemişti. (K 103/10)

münasip gör-: Uygun ve yerinde bulmak.

Sen de bizim ikramımızı götür şef neyi münasip görüyorsan dostlara onu götür (ÇA 83/12)

ne gözle bak-: 2. Değerlendirmek.

Sahi, bu kadına kendisi ne gözle bakıyordu? (T 16/15)

nispet edilebil-**: Eşit tutulma, oranlanma imkân veya ihtimali bulunmak.

Oğul anaya da nispet edilebilir, sevgiliye de.. bir kuşağa da göndermede bulunmuş olunabilir. (İÖ 223/30)

niyetlen-: 1. Niyet etmek, tasarlamak.

Belki çorbayı getirmekle o da aynı eylemi gerçekleştirmeye niyetleniyordu, diye düşündü, sonra da “canı cehenneme” dedi. (H 31/9)
(İÖ 148/17)

odaklan-: 2. *mecaz* Belli bir noktada, yerde veya olguda toplanmak; kilitlenmek, odaklaşmak.

Delikanlıysa gözleri kızın yüzünde, onun gözlerine odaklanmış... (U 93/13)

odaklanıl-**: Odaklanma işi yapılmak.

... beri tarafta kocaman bir oval dörtgenin aydınlığı –bu aydınlık oraya arkadan mı düşmüştür, yoksa önden bir projeksiyonla mı oraya odaklanılmıştır, bellisiz–, toprak yolun kilim motiflerine benzeyen ve ay ışığında gizemli çizgiler halinde beliren ve hemen insanın gözünün önünde uçuklaşıp yiten güzergâhı.. (İÖ 243/20)

ol-: 7. Uygun düşmek, yerinde görülmek.

O zaman sen çalışmasan da olur. (ÇÖ 17/21)

(ÇÖ 17/22), (ÇÖ 22/30), (ÇSBÖ 48/24), (ÇSBÖ 48/25), (ÇSBÖ 48/25), (ÇSBÖ 48/25), (ÇSBÖ 71/8), (ÇSBÖ 73/6), (ÇSBÖ 95/15), (ÇSBÖ 107/25), (ÇSBÖ 107/25), (ÇSBÖ 109/19), (ÇSBÖ 109/19), (ÇSBÖ 125/6), (ÇA 67/12), (ÇA 77/28), (DAK 48/25), (DAK 62/4), (K 9/17), (K 62/21), (K 79/4), (K 79/4), (H 56/10), (AYÇ 35/28), (AYÇ 40/13), (AYÇ 50/1), (T 69/14), (T 79/12), (T 114/10), (İÖ 142/15), (İÖ 184/21), (İÖ 184/21), (İÖ 217/18), (U 67/21), (GYA 17/1), (GYA 42/28), (GYA 49/4), (GYA 56/30), (İLKÖ 73/6), (İLKÖ 84/13), (İLKÖ 96/20), (İLKÖ 105/27), (İLKÖ 112/22), (İLKÖ 122/9), (İLKÖ 138/16), (İLKÖ 163/9), (İLKÖ 197/4), (KP 73/11), (KP 74/2), (KP 74/8)

oralı (bile) olma-: Önemsememek, umursamamak, aldırmamak, ilgilenmemek.

Güllü oralı olmadı. (İLKÖ 65/24)

oynat-: 5. Aklını yitirmek.

Ne sevmesi be dedi yaşlı kadın sesi titreyerek oynattın herhal sen (ÇA 149/4)

(DAK 54/25), (AYÇ 75/20), (İLKÖ 125/9)

öğren-: 1. Bilgi edinmek, bellemek (I).

Bir baltaya sap olmadan da karın doyurmanın mümkün olduğunu, bunun gerçekten mümkün olduğunu öğrendim. (ÇÖ 47/15)

(ÇÖ 47/17), (H 37/26), (AYÇ 86/4), (T 80/6), (T 127/32), (T 128/2), (İÖ 194/26), (İÖ 209/2), (U 143/3)

öğrenebil-: Öğrenme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Cahillik, ben öğrenemedim onları nasıl yaptığını, ama anam biliyordu. (ÇÖ 58/21)

(ÇA 146/27), (DAK 66/22), (K 104/20), (H 55/2), (H 140/26), (AYÇ 63/14), (T 17/3), (T 128/2), (İÖ 9/6), (İÖ 57/19), (GYA 52/13), (KP 53/12)

öğrenil-: Öğrenme işi yapılmak.

Kenan usta çok çok benden konuşuyor bize gelince bu çocukta iş var Hurşit efendi diyor eğer zihnini başka şeylere vermezse eli çok işlek el dediysem bizim berberlikte parmaklar yani parmaklar mekik gibi olmalı öteki çocuklar huylanıyor benden kaç kez dövüştüm onlarla bana Kenan ustaya şapur şapur da bize gelince yarabbi şükür mü dedikleri zaman böyle söyleyip birbirlerine göz kırpıp gülüştüler mi deli oluyordum kimi zaman yoldan gelip geçene bakardım

boy beyi gibi dikilip durma orda derdi usta gel de bak biraz baka baka öğrenilir bu iş (ÇA 102/26)

(AYÇ 44/6), (T 80/6)

öğretil-: Öğretme işi yapılmak.

Ona böyle düşünölebileceği öğretilmişti: nefsin oyunlarının şeytanınkinden aşığı kalır yanı olmadığı belletilmişti. (K 86/26)

(K 86/31), (T 39/28)

ölçüp biç-: Bir konuda çok ayrıntılı düşünmek, inceden inceye düşünmek, değerdendirmek.

Onu özlemenin paha biçilmez değerdini kafasında ölçüp biçiyor, bir yere sığdıramıyordu. (U 109/13)

önem ver-: Değer vermek, önemli saymak.

Öteki de duyuyordu bunu, kızın dudaklarından anlam(lar) çıkarmaya çalışıyordu -çıkardığı anlamı gerçekten kız mı söylüyordu, yoksa salt kendi aklından mı geçiriyordu bilmiyordu, önem de vermiyordu, duyuyordu yalnızca, duyduğuyla yetinmek istiyordu, bir de, boynunda kıpırdanan narin parmaklar hep kıpırdansın kesilmeden, sürekli, kendi ağızı aransın sonsuzca yakın bir deri üstünde sonsuzca bulamayacağı bir yerleri.- (ÇSBÖ 139/5)

önemse-: Önemli saymak, önem vermek, mühimsemek, saymak.

Hasta oluyor, öksürüyor, kulaklarının içi gidişiyor, kaşıya kaşıya kulaklarını kanatıyordu, kulakları kanarken annesi aklına geliyordu: “Benim oğlumun kulakları” diyordu annesi, oğlunun kulaklarını önemsiyordu, bu yüzden kulakları onun için en önemli organ olarak görünüyordu, kendisi de kulaklarının başkalarının kulağından daha biçimli, daha güzel olduğunu düşünme saçmalığına yakalanırdı arada bir, kulağına ovuşturmak belki de bu yüzden tik haline gelmişti onda. (K 84/23)

(H 82/8), (U 104/1), (GYA 47/19), (GYA 54/5), (İLKÖ 111/5)

(birine) öyle gel-: Sanmak, zannetmek.

(Göz ucuyla tabancaya baktığını ayırt ettim ya da bana öyle geldi.) (HI 25/5)

(ÇÖ 17/8), (ÇSBÖ 111/6), (ÇA 42/16), (DAK 95/15), (K 57/13), (H 7/17), (H 16/7), (H 18/6), (H 21/25), (H 54/12), (H 79/23), (H 133/15), (H 137/8), (H 141/11), (AYÇ 27/26), (AYÇ 38/2), (AYÇ 38/2), (AYÇ 54/3), (T 17/29), (T 105/28), (İÖ 117/6), (U 24/10), (U 110/1), (GYA 39/19),

(GYA 56/23), (GYA 76/1), (GYA 140/19), (İLKÖ 134/7), (İLKÖ 170/29), (İLKÖ 206/16)

özümse-: Edinilmiş olan bilgileri bireyin öz malı durumuna getirmek; içselleştirmek, özümlemek.

Fısıltının ne dediğini önemsemek istiyordu elbet, ama ondan da çok o fısıltının kulağında yaptığı biçimlenmeyi önemsiyor, o sesin kendisini özümsüyordu. (U 104/1)

pay çıkar-: Bir olay veya durumdan gereken deneyimi kazanmak, tutulacak yolu belirlemek.

Her sokak, her ev, her bostan, mezar taşları, tozlu ağaçlar, bu geceden pay çıkarmaktadır. (ÇÖ 32/23)

(GYA 63/8)

razı ol- (veya gel-): Uygun bulmak, beğenmek, benimsemek, istemek, kabul etmek.

Ortağı hemen razı olmamıştı. (ÇÖ 20/16)

(ÇSBÖ 27/11), (ÇA 24/15), (ÇA 70/10), (DAK 30/27), (U 62/19), (GYA 45/13), (GYA 117/17)

ruhu (bile) duyma-: Haberi olmamak, anlamamak.

Ver sen dedi Ejder ruhu bile duymaz onun sen söylersen başka (ÇA 45/19)

(DAK 72/18), (DAK 72/18), (H 78/5), (H 86/23)

sakla-: 5. Gizli tutmak, duyurmamak.

Bütün hayatın boyunca benim bir rezalet çıkarmamı beklemedin mi? diyor Sitare Zelda'ya, saklama, açık söyle.. (GYA 116/8)

(İLKÖ 61/18)

san-: 3. Bir şey veya kimsenin ... olduğunu düşünmek; bellemek (I), bilmek.

Evet, hasta sanıyor kendini. (HI 20/32)

(HI 25/4), (HI 25/13), (HI 28/7), (HI 58/32), (HI 88/19), (HI 90/11), (HI 94/22), (HI 98/3), (HI 108/11), (HI 118/19), (HI 123/33), (ÇÖ 10/25), (ÇÖ 33/22), (ÇÖ 47/27), (ÇÖ 56/9), (ÇÖ 56/26), (ÇÖ 57/10), (ÇÖ 65/23), (ÇÖ 65/27), (ÇÖ 68/14), (ÇÖ 71/2), (ÇÖ 73/16), (ÇÖ 74/3), (ÇÖ 75/2), (ÇÖ 83/20), (ÇÖ 89/1), (ÇSBÖ 23/8), (ÇSBÖ 26/16), (ÇSBÖ 39/26), (ÇSBÖ 41/9), (ÇSBÖ 44/25), (ÇSBÖ 49/26), (ÇSBÖ 54/28), (ÇSBÖ 59/17), (ÇSBÖ 59/30), (ÇSBÖ 61/19), (ÇSBÖ 63/9), (ÇSBÖ 67/26), (ÇSBÖ 69/2), (ÇSBÖ 88/32), (ÇSBÖ 93/12),

(ÇSBÖ 95/1), (ÇSBÖ 96/12), (ÇSBÖ 99/24), (ÇSBÖ 100/28), (ÇSBÖ 114/4), (ÇSBÖ 126/12), (ÇSBÖ 131/11), (ÇSBÖ 135/3), (ÇA 24/9), (ÇA 30/31), (ÇA 33/19), (ÇA 38/21), (ÇA 85/29), (ÇA 86/15), (ÇA 87/1), (ÇA 87/6), (ÇA 98/13), (ÇA 103/12), (ÇA 103/12), (ÇA 103/13), (ÇA 116/10), (ÇA 118/30), (ÇA 118/31), (ÇA 137/26), (ÇA 153/19), (DAK 9/12), (DAK 10/24), (DAK 11/18), (DAK 11/28), (DAK 24/1), (DAK 40/24), (DAK 70/18), (DAK 73/20), (DAK 76/17), (DAK 78/12), (DAK 86/15), (DAK 94/5), (K 9/14), (K 24/19), (K 27/21), (K 39/15), (K 39/17), (K 57/18), (K 69/10), (K 71/5), (K 86/24), (K 92/23), (K 93/13), (K 103/2), (K 103/15), (H 13/6), (H 13/13), (H 13/15), (H 16/8), (H 22/10), (H 31/1), (H 34/7), (H 43/6), (H 43/8), (H 46/18), (H 48/13), (H 55/10), (H 69/3), (H 74/28), (H 87/22), (H 90/7), (H 90/26), (H 90/28), (H 103/22), (H 110/2), (H 110/18), (H 111/19), (H 115/9), (H 116/5), (H 116/26), (H 118/15), (H 119/11), (H 120/17), (H 124/2), (H 128/1), (H 142/6), (H 146/10), (H 150/31), (H 151/2), (H 151/3), (H 151/9), (H 152/10), (AYÇ 26/14), (AYÇ 28/23), (AYÇ 37/10), (AYÇ 49/29), (AYÇ 62/3), (AYÇ 62/23), (AYÇ 69/30), (AYÇ 77/23), (AYÇ 80/30), (AYÇ 83/2), (T 15/4), (T 39/12), (T 42/27), (T 51/12), (T 62/12), (T 65/19), (T 67/14), (T 75/19), (T 78/8), (T 78/10), (T 79/8), (T 79/17), (T 80/29), (T 81/20), (T 81/26), (T 99/21), (T 99/22), (T 102/10), (T 121/8), (T 121/23), (T 125/1), (T 126/11), (İÖ 21/1), (İÖ 34/16), (İÖ 44/13), (İÖ 45/8), (İÖ 47/13), (İÖ 56/17), (İÖ 58/29), (İÖ 59/10), (İÖ 90/5), (İÖ 93/14), (İÖ 122/8), (İÖ 128/12), (İÖ 129/24), (İÖ 132/2), (İÖ 137/7), (İÖ 152/5), (İÖ 162/21), (İÖ 201/21), (İÖ 214/3), (İÖ 216/13), (İÖ 217/1), (İÖ 217/25), (İÖ 223/11), (İÖ 223/15), (İÖ 226/26), (İÖ 229/7), (U 9/20), (U 9/23), (U 11/15), (U 41/28), (U 89/29), (U 92/3), (U 99/13), (U 101/12), (U 110/17), (GYA 13/31), (GYA 28/9), (GYA 30/3), (GYA 30/7), (GYA 31/12), (GYA 38/21), (GYA 39/5), (GYA 44/9), (GYA 44/21), (GYA 45/12), (GYA 46/6), (GYA 46/8), (GYA 49/13), (GYA 50/1), (GYA 51/15), (GYA 52/2), (GYA 52/22), (GYA 54/3), (GYA 55/13), (GYA 57/26), (GYA 58/24), (GYA 58/25), (GYA 62/22), (GYA 62/31), (GYA 66/1), (GYA 76/7), (GYA 80/27), (GYA 88/19), (GYA 92/13), (GYA 96/6), (GYA 96/8), (GYA 98/12), (GYA 98/15), (GYA 99/19), (GYA 100/7), (GYA 100/7), (GYA 107/17), (GYA 111/18), (GYA 113/18), (GYA 114/26), (GYA 120/15), (GYA 121/5), (GYA 121/27), (GYA 128/3), (GYA 131/7), (GYA 143/18), (İLKÖ 72/28), (İLKÖ 74/12), (İLKÖ 91/12), (İLKÖ 98/1), (İLKÖ 116/26), (İLKÖ 122/3), (İLKÖ 134/14), (İLKÖ 138/11), (İLKÖ 144/16), (İLKÖ

150/20), (İLKÖ 159/28), (İLKÖ 179/5), (İLKÖ 180/22), (İLKÖ 201/21), (KP 7/15), (KP 11/1), (KP 19/3), (KP 26/3), (KP 52/5), (KP 54/6), (KP 55/15), (KP 66/16)

sanabil-: Sanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Evler öyle gelişigüzel yapılmış, öyle düzensiz yapılmıştır ki, buraya yukardan bakan biri, bütün bu evleri tek bir ev veya bir toprak yığını sanabilir. (ÇÖ 89/10)

(ÇA 93/26), (GYA 135/25), (KP 43/1)

sanıl-: Düşünölmek, olabileceğine inanılmak, zannedilmek, zannolunmak.

Bir bakışta sanılıırdı ki, ikisi, orada çok eskiden yontulmuş, oraya yerleştirilmiş iki taş parçasıydılar. (ÇSBÖ 38/4)

(ÇSBÖ 68/19), (DAK 44/7), (T 28/22), (İÖ 155/16), (U 33/13), (GYA 139/29), (İLKÖ 135/29), (KP 50/5), (KP 59/12)

sanılabıl-:** Sanılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Öyle ki, bir bakmaya, gülümsediğı bile sanılabılıırdı. (ÇÖ 91/14)

(İÖ 180/11)

say-: 3. Birini veya bir şeyi herhangi başka bir şey yerine koymak veya ona herhangi bir şey gözüyle bakmak; addetmek.

Daha çocuk yaşında geldiğı bu evi, kendinin, kendi bedeninin, etinin bir parçası saymaktadır. (ÇÖ 37/11)

(DAK 59/5), (K 66/7), (AYÇ 36/15), (AYÇ 73/18), (T 17/14), (T 103/26), (İÖ 61/14), (U 136/25), (GYA 19/3), (GYA 49/31), (GYA 63/5), (GYA 67/12), (GYA 75/16), (GYA 100/10), (GYA 110/29), (GYA 130/4), (İLKÖ 39/26)

say-: 9. mecaz Hesaba katmak.

Koca köprüünün üstünde, bir tek kadını saymazsan, başka bir insan görünmüyordu. (H 71/5)

seçebil-: Seçme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ne yapacağız burda diye sordu Ejder gene anlamak isteyerek karanlıkta yüzlerini seçemiyordu (ÇA 93/12)

(ÇA 114/8), (ÇA 156/21), (DAK 37/12), (T 58/14), (T 91/11), (U 15/3), (GYA 53/4), (İLKÖ 167/8), (KP 67/4)

sez-: 1. Açık bir kanıt olmaksızın, olmuş veya olacak bir şeyi anlamak.

Bir şey düşünmüyordum, ama derinlerimde bir şeyin kıpırdadığını, gelişip büyüdüğünü, bir iğne ucuyla patlamak üzere olgunlaştığını seziyordum. (HI 23/18)

(HI 102/32), (ÇSBÖ 55/2), (ÇSBÖ 65/30), (ÇSBÖ 82/10), (ÇSBÖ 118/10), (ÇSBÖ 119/16), (İLKÖ 117/29), (İLKÖ 135/2), (İLKÖ 181/24)

sezebil-: 1. Sezme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Hâlinde gülmekler olup olmadığını sezemiyordum. (İLKÖ 139/16)

sezil-: Bir şey, bir durum anlaşılmak, hissedilmek.

Gülüşünde, sevincinde bile tuhaf bir karamsarlık seziliyordu. (H 115/17)

(GYA 104/20), (KP 19/15)

sezinle-: Sezer gibi olmak.

Keremin öleceğini sezinledi diye düşünüyordum. (HI 94/31)

(HI 100/19), (HI 108/22), (ÇÖ 17/12), (ÇÖ 19/20), (ÇÖ 22/14), (ÇÖ 22/24), (ÇÖ 92/19), (ÇSBÖ 61/17), (ÇSBÖ 79/14), (ÇSBÖ 90/12), (ÇSBÖ 113/21), (ÇA 28/9), (DAK 42/27), (DAK 47/26), (K 14/13), (K 28/6), (AYÇ 12/25), (AYÇ 78/21), (T 34/29), (T 102/20), (İÖ 28/7), (İÖ 169/10), (U 31/25), (U 125/3), (GYA 53/13), (GYA 70/3), (GYA 129/5), (İLKÖ 113/12), (İLKÖ 182/14)

sezinlen-:** Sezinleme işi yapılmak.

Annesi merakla: “O niyeymiş öyle?” diye sordu, sesinde azıcık kaygı da sezinleniyordu. (H 97/31)

(İÖ 17/6), (İÖ 76/25)

sır tut- (sakla-): Bir sırrı açığa vurmamak, başkasına söylememek.

Duvar kovuğuna, kitap arasına sıkıştırmaya kıyamadığı, kendi kalbine bile itiraf etmeye güç yetiremediği, özene bezene bir sır saklıyordu. (İÖ 196/4)

silinip git-: Bir şey birdenbire yok olmak veya unutulmak.

Bütün ömrü önemsiz ayrıntılardan ibaret bir halde silinip gitti, buraya kendini getiren arkadaşlarını, niçin buraya geldiğini unuttu, ancak bir bakışta tanıdığı o insana yakın olabilmek için içinde tanımsız bir istekle ona doğru sürüklendiğini duyumsadı, bilinçle verilmiş bir kararla olup bitmediğinin farkındaydı: ellerine sarılmıştı, besbelli öpmek istiyordu. (DAK 62/32)

(İÖ 16/8)

söz dinle- (veya tut-): Söylenen bir sözü, verilen bir öğüdü benimsemek, davranışlarını bunlara uydurmak.

– Baştan düşünüydin bunu, dedi, baştan sözümü dinleyeydin. (ÇSBÖ 74/10)

(ÇA 106/28), (T 64/22)

(birinin) sözünü tut- (I): Öğüdüne uymak.

Artık hiç sözümü tutmuyorsun. (DAK 16/18)

(DAK 16/29), (DAK 17/13)

şartlan-: Önceden belirlenmiş şartlara göre uyarlanmak, koşullanmak.

O ise, bir insan sesi işitmeye şartlanmış. (İÖ 207/32)

tadına varıl-:** Bir şeydeki ince güzellik kavranmak.

Onun olağanüstülüğünün tadına varılmaz. (İÖ 42/4)

tahayyül et-: Zihinde ve hayalde canlandırmak.

... sabahleyin uyandığında, kendini, zebanilerle çevrilmiş bir cehennem sofrasında bulacağını tahayyül etti. (T 52/20)

(T 102/9), (U 120/8), (KP 91/1)

tahayyül edebil-:** Tahayyül etme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Hiçbir deli ressam böylesini tahayyül edemez. (İÖ 233/7)

(U 39/11), (U 41/20)

tahayyül edilebil-:** Tahayyül edilme imkân ve ihtimali bulunmak.

Çöle düşmüş kazazedelerin bir süre sonra açlıktan, susuzluktan, ölen arkadaşlarının etini yemek zorunda kalması gibi.. belki daha da kötülerini tahayyül edilebilir. (İÖ 223/10)

tahmin et-: 2. Kestirmek.

Yerleri görmüyordu ama tahmin ediyordu: pişmiş yumurta kabukları, bir takım kuru yemiş, çekirdek kabukları, yırtılmış kese kâğıtları, kedilerin ya da köpeklerin devirdiği çöp tenekesinden dökülmüş zibillik bu taş-beton karışımı zemin üzerine dökülüp saçılmış ve usuldan esen bir yel bütün bunları kımıldatıp oraya buraya süpürmekte.. belki de değildi böyle: tertemiz bir platform üzerindeydi, ama eğer bu zemin taşlardan yapılysa taşların arasından kısır, kuru otların fişkırdığı muhakkaktı. (K 6/23)

(H 35/8), (H 117/1), (GYA 129/28)

tahmin edebil-:** Tahmin etme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Onunla geçmiş olan biri, uzun, uzak yıllar öncesinde mermer bir salonun balkon duvarına iğreti oturmuş sevgililerin derin bir sohbeta daldığı tabloyu karşısına aldığını tahmin edebilirdi. (U 42/29)

(GYA 139/1), (İLKÖ 128/18)

tahmin edilebil-:** Tahmin edilme ihtimali veya imkânı bulunmak.

O kadar ki, onun bir mahalle tiyatrosunda teşrifatçılık yaptığı bile tahmin edilebilir. (İÖ 232/10)

tanı-: 3. Bir kimse veya şeyle ilgili, doğru ve tam bilgisi bulunmak.

(Tanıyorum seni..) (HI 97/29)

(HI 123/16), (ÇSBÖ 139/13), (AYÇ 49/8), (T 126/13), (GYA 62/5), (GYA 62/7), (GYA 127/24)

tanı-: 4. Bilip ayırmak, seçmek, ayırt etmek.

Neden sonra dış kapının açıldığını duydu babasını ayak seslerinden tanıdı (ÇA 46/24)

(ÇA 91/2), (ÇA 100/2), (ÇA 105/30), (ÇA 105/31), (ÇA 110/28), (DAK 42/22), (DAK 62/25), (DAK 75/7), (K 16/16), (K 91/7), (K 108/20), (H 70/17), (H 81/20), (H 121/11), (AYÇ 37/20), (AYÇ 40/24), (AYÇ 67/18), (AYÇ 68/4), (T 24/9), (T 98/29), (T 106/10), (İÖ 44/11), (İÖ 104/12), (İÖ 183/1), (İÖ 208/8), (U 110/1), (GYA 28/24), (GYA 52/4), (GYA 128/16), (İLKÖ 74/6), (KP 11/15), (KP 12/24), (KP 23/15), (KP 25/5), (KP 25/10), (KP 25/14), (KP 37/15), (KP 38/15), (KP 75/12), (KP 76/18), (KP 76/18), (KP 76/19), (KP 89/6), (KP 96/3)

tanıyabil-: 1. Tanıma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Beni tanıyamazlar. Az aydınlatılmış odamda. (HI 45/6)

(HI 48/21), (ÇÖ 11/33), (ÇÖ 30/28), (DAK 68/1), (H 14/21), (GYA 96/9), (GYA 96/16), (GYA 96/20), (KP 29/15)

tasarla-: 1. Bir şeyin nasıl gerçekleşebileceğini zihinde hazırlamak, zihinde kurmak, düşünmek.

Günlerdir bunu mu tasarlıyordu? (HI 22/26)

(ÇSBÖ 141/5), (K 66/6), (H 22/10), (H 37/20), (T 59/11), (İÖ 32/10), (İÖ 221/2), (İÖ 230/8), (İLKÖ 128/25)

tasarlanabil-: Tasarlanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Çeşit çeşit şeyler tasarlanabilirdi. (T 75/1)

(KP 31/7)

tasarlayabil-: Tasarlamayı becermek.

“Tasarlayabiliyor musun sokağı?” (ÇSBÖ 140/17)

(K 61/10), (İÖ 230/8)

tasavvur et-: Zihinde canlandırmak, göz önüne getirmek:

İmkânsız olanın imkân âleminde var olabileceğini tasavvur edebiliyordu, fakat aynı zamanda bu tasavvuru reddediyordu. (İÖ 183/17)

tebcil edil-:** Yüceltilmek, ululanmak.

Böyleyken onu denemeye çalışmak gene de tebcil edilmeli.. teşvik edilmeli.. belki kutsanmalıdır.. (İÖ 193/16)

tecrit et-: 4. Soyutlamak.

Beni eşyadan tecrit ediyor. (HI 116/18)

tenezzül et-: 2. Kendi durumuna, düzeyine aykırı düşen bir şeyi veya işi kabul etmek.

İrmağın kıyısında nar kırmızısı rengiyle sarmaş dolaş akışan yılanlar.. uyduruk salla ırmağın bir yakasından ötekine geçilebilirdi, ama kimse sala binmeye tenezzül etmezdi. (İÖ 106/16)

tep-: 5. mecaz Değerini anlamamak veya kestirememek, geri çevirmek.

Bu sefer ziyaret fırsatını geri tepmedi Süheyla: yolculuk sırasında bir yolunu bulup yapılan ihbarları kocasına bildirecekti. (H 140/12)

(AYÇ 75/10)

tercih et-: Yeğlemek.

Böyle bir şeyle karşılaşsam ne yaparım, ben de onun raksına mı adımlarımı uydururum, kendimi bir gölge haline mi getiririm, gölge haline getirmiş olduğum kendimi bir amip gibi ikiye bölmeyi başarabilir miyim ve ikiye bölündükten sonra hangi parçamda yaşamayı tercih ederim ve sonra yeni bölünmelerden başlayarak ben nerde olurum, hangi parçaya kendim diye bakarım?.. (İÖ 143/23)

(İÖ 227/12), (GYA 103/11)

tuhafına git-: Bir şeyi tuhaf bulmak.

Sessiz bir köpek sürüsü geçti yanından, köpeklerin böyle sessizce oynasmaları olağanüstü bir şey gibi geldi ona: bütün köpekler durmadan havlar gibi bir izlenim vardı kafasında, havlama seslerini şimdiye değin çok işitmişti, ama bir köpeğini ağzını göğse, gökteki ayın ondördüne doğru uzatarak havlamasına hiç tanık olmadığını düşününce tuhafına gitti: yolculuk sersemliği. (K 7/27)

(K 10/1)

umursa-: Aldırış etmek, önem vermek.

Ama o, bunların hiçbirini duymuyor, duymak istemiyor, duyduğunda da umursamıyordu. (T 17/23)

(T 32/8), (T 38/5), (T 46/6), (T 46/17), (İÖ 116/18), (İÖ 155/13),
(U 138/1)

umursan-: Umursama durumuna konu olmak.

Bunlar duyulmasa da, duyulup umursanmasa da.. var. (H 13/2)

(İÖ 28/5)

unut-: 1. Aklında kalmamak, hatırlamamak, aklından çıkmak.

O zaman sırtımın bir şilteye yapışık olduğunu da unutuyordum. (HI 38/6)

(HI 64/15), (ÇÖ 19/9), (ÇÖ 24/8), (ÇÖ 39/13), (ÇÖ 66/33), (ÇÖ 71/3), (ÇÖ 82/24), (ÇSBÖ 34/8), (ÇSBÖ 35/11), (ÇSBÖ 38/3), (ÇSBÖ 44/9), (ÇSBÖ 44/30), (ÇSBÖ 57/7), (ÇSBÖ 71/9), (ÇSBÖ 76/1), (ÇSBÖ 116/8), (ÇSBÖ 132/10), (ÇA 24/1), (ÇA 24/4), (ÇA 27/24), (ÇA 27/28), (ÇA 32/26), (ÇA 49/3), (ÇA 77/12), (ÇA 77/26), (ÇA 81/19), (ÇA 100/24), (ÇA 112/15), (ÇA 114/3), (ÇA 114/4), (ÇA 118/11), (ÇA 152/24), (ÇA 153/26), (DAK 12/8), (DAK 12/27), (DAK 12/30), (DAK 13/3), (DAK 23/6), (DAK 32/19), (DAK 45/16), (DAK 63/2), (K 21/13), (K 29/7), (K 51/4), (K 61/5), (H 26/3), (H 44/25), (H 49/13), (H 58/25), (H 107/22), (H 113/13), (H 130/23), (H 145/9), (AYÇ 28/4), (AYÇ 51/9), (AYÇ 51/21), (AYÇ 71/20), (AYÇ 80/9), (T 29/3), (T 30/1), (T 31/19), (T 43/21), (T 121/25), (İÖ 101/6), (İÖ 107/16), (İÖ 158/10), (İÖ 167/23), (İÖ 174/19), (İÖ 174/19), (İÖ 194/11), (İÖ 233/1), (U 24/19), (U 56/20), (U 57/7), (U 62/5), (U 68/8), (U 80/2), (U 86/7), (U 140/23), (GYA 30/25), (GYA 40/14), (GYA 47/28), (GYA 49/6), (GYA 49/17), (GYA 51/5), (GYA 57/2), (GYA 63/25), (GYA 65/1), (GYA 70/10), (GYA 78/11), (GYA 92/15), (GYA 109/2), (GYA 110/29), (GYA 122/24), (GYA 130/5), (GYA 143/25), (İLKÖ 74/16), (İLKÖ 74/16), (İLKÖ 78/10), (İLKÖ 100/16), (İLKÖ 103/14), (İLKÖ 123/6), (İLKÖ 123/6), (İLKÖ 123/26), (İLKÖ 125/17), (İLKÖ 125/17), (İLKÖ 125/19), (İLKÖ 127/8), (İLKÖ 128/16), (İLKÖ 128/17), (İLKÖ 129/7), (İLKÖ 130/19), (İLKÖ 130/19), (İLKÖ 130/21), (İLKÖ 163/15), (KP 60/6)

unut-: 4. Gereken önemi vermemek, üstünde durmamak.

Babasını falan unutmuştu, ama, yuları avucunun içinde sımsıkı kavramış, bırakmıyordu. (ÇSBÖ 31/6)

(ÇA 77/18), (ÇA 78/18)

unutabil-: 1. Unutma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Bu hakarete uğramış, ezilmiş evleri unutabilir miyim? (HI 122/16)

(DAK 12/31), (DAK 13/1), (H 37/13), (H 37/14), (AYÇ 30/11), (T 121/25), (İÖ 202/28), (U 62/22), (U 62/24), (U 80/3), (İLKÖ 103/16), (İLKÖ 154/23), (İLKÖ 158/16), (KP 56/10)

unutur-: Unutmasına yol açmak veya unutmasını sağlamak.

Onüç yaşındayken bile yüzünün sınırları belirli, çizgileri çekilmiş hatlarıyla erişkin bir genç kadın izlenimi verirdi: sert ve kesin çizgili yüzü gövdesinin ufacıklığını unutturur, mesafeli bir saygı uyandırır. (T 105/4)

(İÖ 174/20), (GYA 80/25)

unutul-: Unutma işine konu olmak.

Bir şeyler unutulmuştur, kaçıp gitmiştir, yok olmuştur. (ÇÖ 34/5)

(ÇSBÖ 63/2), (DAK 39/3), (T 18/13), (İÖ 69/11), (İÖ 118/20), (İLKÖ 74/6)

unutulabil-: Unutulma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Bu boğuk, çatallaşmış sesi seviyorum, trompetin çığlığını seviyorum, onun çığlığınca uzanan günlerimiz unutulabiliyor demek ki, ilkin bir küçük apartman dairesinde yaşarken iyiydik, sonra ben o stüdyoyu istedim... (U 89/18)

unutup git-:** Hemencecik unutmak, unutuvermek.

Hödük —neydi onun adı, unutmuştu, onu böyle çağıra çağıra herifin adını unutup gitmişti, ne tuhaf— işte yaklaşıyordu ve acaba ilkin ona adını mı sorsaydı ve onun adı ne tuhaf çağrışımlar getirirdi, çölleri ve vahaları hatırlatırdı, böyle bir şeydi.. hayır onu buraya çağırmakla hata etmişti, o buraların adamı değildi, hiç olmazsa solucanla beslenen biri değildi. (H 107/23)

(U 31/29), (GYA 12/24)

unutuver-: Çabucak veya kısa sürede unutmak.

Birden her şeyi unutuvermişim, önümde, kaybolup giden bir geceden, kaçan bir yumaktan, düşen yıldızlardan, geç olmuş bir vakitten başka bir şey yoktu. (HI 23/25)

(ÇÖ 78/28)

uy-: 5. Bağlı kalmak, tabi olmak.

Bir bunak kocakarının sözüne uyarsan (ÇA 40/11)

(İÖ 91/3), (GYA 130/6)

uyan-: 4. mecaz Gerçekleri anlar, kavrar duruma gelmek.

Öyleyse bir an önce uyanmalıydı bu yanılmadan. (ÇÖ 11/8)

(ÇÖ 92/29)

uyu-: 4. *mecaz* Çevresindeki olayları fark etmemek, görmemek.

Nasip ki ne nasip bizimkiler demek ki o zaman da uyuyorlarmış gökten kasnak yağsa biri başımıza düşmez bizim şef baksana buraya şunları bir değiştiriver aslanım (ÇA 85/21)

var-: 4. Bir şeyi iyice anlamak veya duymak.

Ama araya giren dostun uyarmalarıyla bir süre “denenebileceği” görüşüne vardı bu şartın. (ÇÖ 20/22)

(İÖ 97/33), (U 87/22), (İLKÖ 160/10)

varsay-: Bir olgunun sonuçlarından yararlanabilmek, bu sonuçlar üzerine düşünce üretebilmek için onu olmuş veya olacak saymak, farz etmek.

Gece geç vakit oteldeki banyoda düşün altına girdiğinde kendine söyleneni uyguladı: vücudundan akan suların, oradan çamurları söküp vücudunu çamur, çirkef pisliğinden arındırdığını varsaydı ve öyle oldu. (K 101/4)

(T 25/7)

varsayabil-:** Varsayma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Onun da o uğursuz karartıları seyrettiğini varsayabilirdim. (U 58/10)

vazgeç-: 3. Niyetten veya karardan dönmek.

Bir şey diyecekti, vaz geçti. (HI 78/21)

(ÇÖ 19/5), (ÇÖ 60/9), (ÇÖ 65/16), (ÇÖ 81/1), (ÇA 35/29), (ÇA 47/5), (DAK 19/18), (DAK 76/4), (K 101/12), (H 25/17), (H 25/18), (H 25/19), (H 25/20), (H 25/21), (H 25/24), (H 120/26), (AYÇ 49/18), (AYÇ 69/4), (T 83/25), (İÖ 15/11), (U 9/10), (U 130/22), (U 142/21), (GYA 60/5), (GYA 60/13), (GYA 60/14), (GYA 78/20), (GYA 78/28), (GYA 99/8), (İLKÖ 115/13)

vazgeçebil-: Vazgeçme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Yıllardır bu huyundan vazgeçememişti. (H 47/30)

ver-*: Cezaya çarptırmak, hapis için belli bir süreyi karara bağlamak.

Gün giyeceğim; bilmiyorum, kaç yıl bu Allah’ın belası yerde yatmak için gün verecekler. (ÇÖ 87/19)

(ÇA 32/20), (ÇA 43/16), (ÇA 46/10), (ÇA 47/20), (ÇA 77/5), (ÇA 87/25), (ÇA 117/12), (ÇA 118/16), (ÇA 118/17), (H 15/17)

(birine bir şey) vız gel-: *teklifsiz konuşmada* Pek önemsiz görünmek.

– Her şey vız geliyor artık bana, dedi, seninle insanca konuşmak için gelmişim buraya, ama o fırsatı da yok ettin. (ÇÖ 60/18)

(ÇA 67/16), (K 14/29), (GYA 38/24), (KP 59/17)

yabancı gel-: Tanımamak.

Bu sesleniş, kendisine de yabancı geldi, ilk kez ona böyle sesleniyorum diye düşündü. (ÇSBÖ 106/25)

yadırga-: Kendine yabancı gelen bir kimseye, duruma veya şeye alışmamamak, ısınmamamak.

Uyandığımda ilk anda çevremi yadırgadım. (HI 102/1)

(K 95/17), (T 72/5), (İÖ 93/13), (İÖ 100/4), (GYA 64/3), (İLKÖ 206/8)

yadırgan-: Yadırgama işi yapılmak.

Geceleyin duyulan sarhoş naraları da yadırganmıyordu. (GYA 69/4)
(GYA 102/24)

yadsıyabil-: Yadsıma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ama onun, o saydam çelik perdenin gerisinde yüreğimi nişan alan yalvarışını, gücenmiş, buruk bakışını nasıl yadsıyabilirim? (U 63/14)

yakala-: 5. Söz, bakış veya işareti fark etmek.

Deli gibi konuşuyordu, belki sayıklıyordu, çünkü daha ilk ağızda böyle konuşmaması gerektiğine inanıyordu, konuşmasını sürdürmedi, sustu, bekledi, başını kaldırdığında resmî bir gülüş yakaladı, o zaman “Sahi nerelisin?” diye sordu kıza birdenbire. (ÇSBÖ 85/32)

(ÇSBÖ 115/27), (K 9/31), (İLKÖ 181/12)

yakıştırabil-: 1. Yakıştırma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Aslında belki Sitare’ye yakıştıramıyoruz da ondandır. (GYA 64/30)

yanıl-: 1. Tanımayarak, niteliğini iyi anlamayarak aldanmak.

“Yanılmayasınız?” (HI 98/18)

(HI 98/20), (HI 98/32), (DAK 92/17), (İÖ 17/11), (İÖ 218/9), (U 59/9), (U 138/27), (GYA 53/6), (GYA 63/29), (GYA 64/10), (GYA 64/31), (GYA 121/14), (İLKÖ 122/28)

yanılabil-: Yanılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Kendi varlığım üzerine yanılabilirim, kendimi hiç var olmamış olarak kabul edebilirim. (U 63/11)

yanılt-: Yanılmasına yol açmak, şaşırtmak.

Önsezim hiç yanıltmamıştır beni. (HI 96/5)

(K 95/20), (AYÇ 45/2)

yargıya var-: Karşılaştırma ve değerlendirme yaparak bir sonuca ulaşmak, anlam vermek.

Geçerken, bir an, babasının oda kapısında durdu, o bir an içinde, babasının da uyumakta olduğu yargısına vardı. (ÇSBÖ 116/30)

yat-: 12. Bir düşünceyi veya bir öneriyi benimsemek, razı olmak.

Kafam fazla inceliklere yatmaz benim, neysem oyum, gördüğün gibi. (GYA 47/22)

yeğle-: Bir şeyi öbürüne göre daha iyi, üstün veya önemli saymak, yeğ tutmak, tercih etmek.

Kırk katır mı, kırk satır mı, hangisini yeğlesin? (K 64/6)

(H 86/19), (T 121/19), (İÖ 89/4), (İLKÖ 89/7), (İLKÖ 91/9)

yeğlen-: Yeğ tutulmak.

Buna rağmen ilgi çekici ve inandırıcı olan bir husus vardı: telgrafta “ağır” sıfatına yer verilmemişti, çünkü genelde, kara haber bildirimlerinde “ağır hasta” deyimini yeğlenirdi, oysa kendisinin aldığı telgraf yalnızca bir hastalığı işaret etmişti (AYÇ 33/22)

yeğleyebil-: Yeğleme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Ben burada susmayı yeğleyebilirim. (İÖ 77/13)

yerine koy-: 1. Gibi görmek, saymak.

İllallah.. bütün mahalleyi falcı yerine koyuyorsun. (DAK 16/27)

(AYÇ 75/2), (U 89/23)

yerli yerine otur-: Uygun düşmek.

Başlangıcı düşünürsen, yerli yerine oturur her şey. (T 10/32)

yersizleş-*: Yersiz, anlamsız hâle gelmek.

Belki de endişeleri artık yersizleşiyordu! (K 97/5)

yetin-: 1. Edindiği bir şeyi kendisi için yeter bularak daha çoğuna gerek görmemek, daha çoğunu istememek; kanıklanmak, kanaat etmek, iktifa etmek.

Hareket ihtiyacım için ayak parmaklarımı oynatmakla yetiniyordum. (HI 37/10)

(HI 88/10), (ÇÖ 46/28), (ÇSBÖ 29/29), (ÇSBÖ 46/27), (ÇA 119/5), (K 30/3), (H 26/17), (H 87/10), (H 120/1), (H 141/16), (AYÇ 43/16), (T 101/26), (GYA 46/3), (GYA 68/14)

yetinebil-: 1. Yetinme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Bir an böyle karşımda durmuş olmanla yetinebilirim ve yüreğimin son vuruşuna değin burada bekleyebilirim. (U 67/19)

yoğunlaştır-: Yoğun duruma getirmek, teksif etmek.

Şöyle bir şey sanki: hafif bir lodos, yerinden oynattığı koca deniz iskelebabalarına bağlanmış ayakbileği kalınlığındaki halatları hantal kımıldanışlarla gıcırdatıyor, bazı martılar cıyaklayarak gemilerin ardından uçuşuyor, aynı lodos, yosunlardan süzülen iyot kokusunu sokak aralarına, evlerin içlerine kadar sürüklüyor, semtin ayyaşı terk edilmiş bir otobüs durağı kulübesindeki tahta kanepede uzanmış uyuyor ve çevredeki gazinoların artıkları birtakım tuhaf, ekşimsi kokularla oraya buraya atılmış olarak terk edilmişlik izlenimini büsbütün yoğunlaştırıyor.. tahta evlerin pencereleri henüz karanlık oyuklar halindedir, pencere kenarlarına dizilmiş saksılardaki çiçekler süzgülü ve buruşuktur ve hiçbir insan sesi işitilmemektedir, sadece netliğini, niteliğini yitirmiş, sebepsiz bir homurtu, boğuk bir sesle, karar kıldığı o tek do notası üstünde birilerine gözdağı verircesine gürleyip durmaktadır. (DAK 36/17)

(H 24/3), (AYÇ 66/14)

yok say-: Yokmuş gibi davranmak, varlığını kabul etmemek.

Bu soruları yok sayamazdım. (KP 45/4)

yolları ayır-:** Görüş ve düşünce bakımından ayrı düşmek.

Birlikte yolculuk yapıyorduk, ama yollarımızı ayırmıştık. (İÖ 51/30)

yor- (II): 2. Bir sebebe bağlamak, bir duruma işaret saymak.

Kimse bunda olağanüstü bir şey görmüyor, durumu, kadının acısına yoruyordu. (ÇÖ 91/4)

(H 111/1), (U 29/18), (KP 40/8), (KP 100/2)

yorumla-: 2. Bir olaya, bir duruma bir anlam vermek, tabir etmek.

Belki de, diye yorumladı kendi kendine: kuyudan, lâğımdan, her nerdeyse, işte ordan, böyle safiliğe dönüşerek yükselecekti! (K 97/3)

(U 128/22), (GYA 68/31), (İLKÖ 98/28)

yüklen-: 5. mecaz Bir şeyi yapmayı kabul etmek, üstüne almak; girmek.

Öyleyse yüklen! (H 33/8)

(H 33/9), (AYÇ 40/11)

yüzleş-: 3. mecaz Farkına varmak, iyice anlamak.

Şimdi tuhaf bir olguyla yüzleşiyordu, kim kimden bir şey talep etmiyordu? (K 103/14)

zahip ol-:** Bir fikre inanmak, bir zan taşımak.

Ama bu adamın gitar çalabileceğine nerden zahip oldum, bilmiyorum. (H 87/29)

3.1.4.3 Duygu, Hissediş (Psikolojik Durum) Fiilleri

acı çek- (veya duy-): 1. Ağrı, sızı duymak.

“Öldüğüne yanmıyorum, nasıl acı çekti, nasıl hırpaladılar onu, bilemezsiniz.” (H 8/17)

(H 72/3), (T 65/1), (İÖ 66/20), (İÖ 138/11)

acı ver-: Birinin üzülmeye sebep olmak, incitmek.

Bu tuhaflik acı veriyor. (İÖ 218/13)

(U 87/20)

acı-: 3. *mecaz* Merhamet etmek.

Nice günler derin aldanışlar, müthiş hayal kırıklıkları içinde kalmış olduğunu düşünerek acıdı kendisine. (HI 10/1)

(ÇÖ 47/33), (ÇÖ 47/33), (ÇSBÖ 140/27), (ÇA 32/13), (H 104/5), (GYA 45/14), (GYA 93/8), (KP 45/16)

acı-: 2. Acılı, ağırlı olmak.

– Acıyor mu? dedim. (İLKÖ 116/23)

(KP 77/13)

acın-: 2. Başkasının hesabına üzülmek.

Kara kıza acındım birden. (İLKÖ 61/10)

(İLKÖ 61/24), (İLKÖ 68/26)

acıt-: 2. Ağrı, sızı duyulmasına sebep olmak.

Gözüne ter kaçıyor, acıtıyordu. (ÇSBÖ 21/7)

(AYÇ 56/9)

acze düş-: Çaresiz kalmak, elinden bir şey gelmemek.

Kimi zaman şimdi olduğu gibi, kendimi geçmişimde mi, yoksa geleceğimin içinde mi gördüğümü ayırımsamakta acze düşünüyorum. (İÖ 102/18)

(KP 31/11)

açmaza gir-:** İçinden çıkılamaz bir duruma gelmek.

Gene açmaza giriyor. (K 87/8)

(İÖ 77/2)

afalla-: Şaşkınlıktan sersemleşmek.

Afallamalı. (İLKÖ 166/12)

affet-: Bağışlamak.

Allah affetsin seni dedi (ÇA 35/5)

(ÇA 35/7), (GYA 100/24)

affa (affina) al-:** Affetmek, bir kusuru görmezden gelmek.

– Affina al densizliğimi... (U 141/6)

ağır gel-: 1. Gücüne gitmek, onuruna dokunmak.

Böyle bir zorunluluğa girmek ona ağır gelmektedir. (ÇÖ 37/2)

ağırına git-: Onuruna dokunmak veya gücüne gitmek.

Ama onunla böyle apansız karşılaşmak, yüz yüze gelmek gene de şaşırtmıştı onu, ağırına gitmişti. (HI 18/23)

(ÇSBÖ 37/19)

ağzı kulaklarına var-: Çok sevinmek.

Çolak berber kendinden geçmiş onu dinliyor, ağzı kulaklarına varıyordu. (İÖ 11/26)

ağlanabil-:** Ağlanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Duygular öylesine nahif hale gelmişti ki, somut bir yalanın üzerine inşa edilmiş vaatlere bile ağlanabilirdi. (U 41/3)

ağlayabil-: 1. Ağlama ihtimali veya imkânı bulunmak.

Madem ağladım, madem ağlıyorum, ağlayabiliyorum, öyleyse bindörtüzyıyl önceki insanlarla benim aramda, o günün insanlarıyla şunlar arasında kesintisiz bir ilgi olmalı, değişmeyen, insanı sarsan, derinden kavrayan ilintiler olmalı diye düşünüyordu. (K 48/10)

ah al-: Birinin ilenmesini üstüne çekmek.

Bir daha yakalarım elbet canım sağ kaldıkça bunun öcünü bırakmam ben Allah bilir ya o zaman bak ne anlatıyordum en samimi arkadaşım sensin benim anlatılacak şey değil bunlar yeğenim ulan düşün ki bir adamın kendi helal karısıni sana karşı kıskırtıyorlar olacak şey mi bu ama günü var her şeyin ne demişler alma mazlumun ahını ben o cadının o morukların burnundan fitil fitil getirmezsem (ÇA 81/30)

aklı başından git-: Çok korku veya kaygı sebebiyle ne yapacağını şaşırmak.

Gide gide eriyip yok olacağını, yoklara karışacağını, kendinden buralarda hiç bir iz, hiç bir işaret kalmayacağını düşündükçe hüznlenir, aklı başından giderdi, aşk öyküleri okurdu, avuntuyu nerde arayacağını bilemezdi, öyle

zamanlar gelirdi ki, pencerenin perdesini çekmek, perdeleri, camları açıp içeriye güneş ışığının dolmasını sağlamak bile istemezdi. (T 19/2)

aklı dur- (git-): Düşünemez bir duruma gelmek, şaşırmak.

Ne düşünmesi aklım gitmiş benim evmiş topunun köküne kibrit suyu gitmeden yalnız Gülbaharı görmek istiyorum bir o var bir parça ötekini andıran (ÇA 78/15)

aklı karış-: Ne yapacağını bilememek, şaşırmak, bocalamak.

“Ah, aklım karıştı benim.” (H 125/16)

alaşağı edil-:** Kötülenmek, değersiz gösterilmek.

Bir şeyler alaşağı ediliyor, oysa güvenmek istediğin bir şeylerdi onlar: yuvarlanıyorlar, ezilmiş aşklar, işitilmemiş haberler, gözyaşları, söz vermeler, tutulmamış sözler, uyku ve baygınlık gibi bir şeyler. (İÖ 64/9)

aldatıl-: Aldatma işine konu olmak, çarpılmak.

“Ben bir kez aldatıldım” diyordu “anlatmış mıydım bunu sana? Amerika’ya mı gidiyordu, aya mı.. hangi cehenneme gidiyor idiyse.. gitti, soysuzun, cibiliyetsizin tekiydi. (ÇSBÖ 137/23)

(GYA 38/22), (GYA 39/2)

aldır-: 6. mecaz Birine veya bir şeye önem vermek, değer vermek.

Bana aldırmıyorlar bile, ben yokum bile. (HI 56/32)

(HI 63/6), (ÇÖ 94/8), (ÇSBÖ 67/13), (ÇSBÖ 68/26), (ÇSBÖ 118/13), (ÇSBÖ 121/6), (ÇSBÖ 130/5), (ÇA 81/10), (DAK 12/12), (DAK 54/16), (DAK 73/20), (DAK 91/6), (K 36/21), (K 36/22), (K 76/8), (H 136/27), (H 140/28), (AYÇ 26/4), (AYÇ 67/4), (AYÇ 77/30), (T 46/6), (GYA 92/17), (GYA 121/3), (İLKÖ 65/12), (İLKÖ 68/21), (İLKÖ 68/22), (İLKÖ 73/25), (İLKÖ 74/3), (İLKÖ 77/7), (İLKÖ 81/17), (İLKÖ 82/10), (İLKÖ 82/23), (İLKÖ 98/3), (İLKÖ 98/5), (İLKÖ 129/29), (İLKÖ 182/20)

alın-: 4. mecaz Bir sözün, bir davranışın kendisine söylendiğini veya yapıldığını sanarak incinmek.

Alındın mı yoksa (ÇA 67/13)

(ÇA 67/14), (H 96/26)

aralarından kara kedi geç-: Birinden soğumak, aralarına soğukluk girmek.

Delikanlı: “Kara kedi geçti galiba” dedi. (H 90/1)

(biriyle) arası hoş (veya iyi) olma-: O kimseyle aralarında gerginlik, geçimsizlik olmak.

Kocasıyla arası hiçbir zaman iyi olmadı. (ÇÖ 79/18)

arat-: 2. *mecaz* Bir şeyin yokluğunu duyarak geri gelmesini istemek.

Tüm hallerin bana seni aratıyor. (U 113/12)

arzula-: İstemek.

Uykum gelince yatakta olmayı arzuladım. (HI 103/25)

âşık ol-: Sevmek, tutulmak.

Oraya gelenler, orada bizi seyredenler bize âşık olacak. (İÖ 11/23)

(GYA 119/18)

atası gel-:** Atma isteği duymak.

İnsanın kendini yere atası gelir. (İÖ 204/28)

avun-: 1. Bir şeyle uğraşarak acısını unutmak, sıkıntılardan uzaklaşmak, teselli bulmak, müteselli olmak.

Aradığı avuntuyu bulmuş muydu, yoksa bulduğunu düşünerek mi avunuyordu, bilemiyordu. (H 48/26)

(H 120/28), (T 15/4)

avunabil-: Avunma ihtimali veya imkânı bulunmak.

O pörsümüştü tekrarları tekrarlayarak avunabilirdi. (İÖ 123/9)

aykırı düş-: Uygun gelmemek.

Konuştugu erdemler çok doğal çünkü, insan ruhuna aykırı düşmüyor hiçbir yönüyle. (ÇSBÖ 135/9)

bağışla-: 4. *mecaz* Hoş görmek.

Bağışlayın, sizi izliyordum. (HI 98/14)

(İLKÖ 106/22)

bağışla-: 1. Herhangi bir kötü davranış için ceza vermekten vazgeçmek; affetmek, affeylemek.

Bunca yıldır ettiğin eziyetleri bağışlıyorum. (ÇSBÖ 68/29)

(ÇSBÖ 97/23), (H 48/8), (GYA 32/31)

bağışlayabil-: 1. Bağışlama ihtimali veya imkânı bulunmak.

Kabalıkları bağışlayamıyordu, ama görmezden, duymazdan gelir gibi yapıyordu. (H 133/17)

(AYÇ 12/31), (GYA 32/30)

bağlan-: 2. Sevmek, içten bağlı olmak.

ama bağlanacağım köpek gibi sadakatle (K 54/17)

bağlanabil-: Bağlanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Bir şeye bağlanamazdım artık. (İLKÖ 159/21)

bağlanıl-: Bağlanma işine konu olmak.

Bağlanılmışım. (İLKÖ 111/9)

bağlılık göster-:** Bağlı kalmak.

Bu konularda babasından aldığı öğütlere kıskanç bir bağlılık göstermektedir. (ÇÖ 37/16)

bakakal-: Şaşkınlığa uğrayıp ne yapacağını bilmez durumda kalmak.

Hayretle, şaşkınlıkla bakakaldı. (DAK 65/20)

(K 7/28), (K 75/16), (H 17/13), (AYÇ 57/5), (İLKÖ 73/7)

bakma-:** İlgilenmemek, aldırmamak.

Bakma sen onlara. (DAK 21/24)

bas-: 14. *mecaz* Bir şeyin etkisinde kalıp eziklik, üzüntü ve ağırlık duymak.

İçini nefret ve öfke ve hırs basıyordu (ÇA 122/22)

(GYA 44/18)

bat-: 13. Dokunmak.

Baktığını kimse görmedi, bakışlarını kimse anlamadı.. o zaman nedense bir haksızlık yapıldığı duygusu içime yenilmez bir biçimde, cızlayan bir bıçak yarası gibi battı. (HI 74/21)

(İLKÖ 159/25)

bayıl-: 2. *mecaz* Çok hoşlanmak, çok sevmek.

Aynalara bayılıyorum, aynalarla aram harika! (K 62/3)

(H 63/20), (AYÇ 57/9), (U 140/16), (GYA 15/22), (İLKÖ 72/5), (İLKÖ 75/14)

bedbaht yap-:** Üzmek, mutsuz duruma getirmek.

Öyle bir şeydi ki bu, insanı hem bedbaht yapabilir, hem mutlu kılabilirdi. (ÇÖ 8/34)

beğen-: 1. İyi veya güzel bulmak, açmak.

Beğendi Yakup. (ÇÖ 20/14)

(ÇA 67/15), (ÇA 153/8), (ÇA 153/9), (K 62/5), (K 68/6), (İÖ 49/22)

bekle-: 4. Herhangi bir şey ummak.

Böyle bir sonu biliyordu, bekliyordu. (HI 18/21)

(HI 27/18), (HI 27/19), (HI 28/21), (HI 28/22), (HI 57/23), (HI 68/28), (HI 94/27), (HI 99/6), (HI 104/15), (HI 104/15), (HI 109/1), (HI 109/28), (HI 116/11), (ÇÖ 22/28), (ÇÖ 34/15), (ÇÖ 34/21), (ÇSBÖ 61/16), (ÇSBÖ 90/16), (ÇSBÖ 97/3), (ÇSBÖ 109/25), (ÇA 24/13), (ÇA 26/18), (ÇA 36/30), (ÇA 37/1), (ÇA 63/8), (ÇA 86/16), (ÇA 154/24), (DAK 23/18), (DAK 45/21), (DAK 47/5), (DAK 61/8), (DAK 86/16), (K 8/23), (K 8/29), (K 75/3), (H 14/13), (H 17/8), (H 17/12), (H 17/16), (H 21/6), (H 87/4), (H 90/15), (H 128/29), (H 129/21), (H 130/16), (H 151/5), (AYÇ 12/13), (AYÇ 34/23), (AYÇ 35/21), (T 16/6), (T 46/19), (T 47/21), (T 67/28), (T 84/23), (T 89/2), (T 89/30), (T 101/24), (T 110/2), (İÖ 10/2), (İÖ 10/3), (İÖ 77/10), (İÖ 106/8), (İÖ 138/33), (İÖ 175/17), (İÖ 182/14), (İÖ 207/16), (İÖ 214/14), (U 66/14), (U 78/14), (U 99/15), (GYA 15/26), (GYA 15/27), (GYA 15/28), (GYA 35/5), (GYA 38/23), (GYA 64/9), (GYA 92/13), (GYA 93/4), (GYA 98/4), (GYA 114/23), (GYA 116/8), (GYA 118/9), (İLKÖ 97/11), (İLKÖ 98/2), (İLKÖ 107/1), (İLKÖ 117/16), (İLKÖ 117/25), (İLKÖ 134/13), (İLKÖ 134/27), (İLKÖ 143/19), (KP 45/12)

bekle-*: Davet etmek, gelmesini istemek.

“Şimdilik bir şey yok, akşama bizim eve bekliyorum, selâm ederim. R.”
(ÇÖ 54/24)

(ÇA 156/25), (İLKÖ 38/4)

benimse-: 2. mecaz Bir şeye, birine bağlanmak, ısınmak.

Girdiği işi öylesine benimsedi ki, okumasını feda etmeyi göze aldı. (AYÇ 74/12)

beslen-*: mecaz Yetişmek, gelişmek, ilham almak.

Şair, o dağlardan ve yaylalardan besleniyor, deniz suyuyla bağrının ateşini çoğaltıyor, ciğerinin yangınına körüklüyor. (İÖ 170/3)

besleyebil-*: Bir duyguyu gönülde yaşatma ihtimali veya imkânı bulunmak.

İyi yürekliliğinden ötürü severim onu, ama güven besleyemem. (ÇÖ 17/9)

bık-: 1. Tekrarlanması, sürüp gitmesi yüzünden bir şeyden doygunluk veya yorgunluk duyarak onu istemez duruma gelmek.

Of, artık sayılardan bıkmıştı. (H 50/7)

(AYÇ 56/28), (İLKÖ 180/21)

bıkıl-: Bıkma işine konu olmak.

Soğuk iğrenç odaları kocaman direkleri kiremitli çatısı: ne denli de alışılmış bıkılmış usanılmış. (HI 56/6)

bıktır-: Bıkmasına yol açmak, bıkkınlık vermek.

Yaşaması için bir mazeret aramaktan caymıştı, o koşuşlar, korkular, düşüşler, üşüyüşler tüketmişti onu, bıktırmıştı. (HI 10/24)

boğazında düğümlen-: Söylemek istediğini heyecan veya üzüntü yüzünden diyememek.

Sesim boğazımda düğümlendi. (İLKÖ 160/27)

(İLKÖ 201/24)

boğul-: 3. mecaz Bunalmak.

Ucu bir yerden kıvrılıp bükülmüş olmasa, sonra da bu büküntüden insanı şaşkınlığa uğratan cam kırıkları gibi sağa sola yalpa vura vura dağılan yorgun solukluğu içinde ay ışığı yerdeki kilim eskisinin üstündeki açılmış iri kocaman beyaz gül dalının üstünde şöyle belirsiz bir duraklama geçirerek konuklamasa oda söz götürmez bir karanlıkla gırtlığına değin batmış boğulmuş kendinden geçmiş - gün sanki bir daha hiç dönmeyecek bu pencereyi. (HI 55/8)

(ÇA 137/18), (İÖ 103/3), (U 63/17), (GYA 66/19), (İLKÖ 123/29), (İLKÖ 129/10), (İLKÖ 151/25)

boşla-: 2. İlgi göstermemek; ihmal etmek.

Yüzlerinde mesleğe özgü gülümsemelerini hiç boşlamıyorlar, gittikleri yere bu gülümsemeleri de sürüklüyorlar. (GYA 111/6)

(İLKÖ 106/2)

boyun eğ-: İsteyerek veya istemeyerek uymak, katlanmak.

Üzümlü bir halle boyun eğerdik. (HI 77/3)

(HI 81/15), (ÇÖ 56/26), (DAK 65/30), (DAK 74/27), (K 43/1), (H 131/30), (H 131/31), (T 103/17)

bozul-: 6. mecaz Bir şeye kızmak, içerlemek.

O: “Ama anne, diye itiraz etti, olağan bir şey gibi durmuyordu: beni görünce, bozuldu, toparlanmaya çalıştı, ben de üstüne üstüne gittim. (H 96/13)

(GYA 55/1)

bunal-: 2. mecaz Çok sıkılmak, çok tedirgin olmak; boğulmak, darlanmak.

“O da bunaldı.. elinde avucunda bir şey kalmadı..” (HI 100/21)

bunalıma gir- (veya düş-): Ruhsal bakımdan gerginlik veya sıkıntı içine girmek.

Ama sebepsiz ağlamanın açıklamasını yapamayacağını bildiğinden kendini tutuyor, olmadık yerlerde öfke bunalımlarına giriyordu. (H 148/25)

burnundan solu-: Çok öfkelenmiş olmak.

Burnundan soluyordu. (ÇSBÖ 76/8)

(U 104/15)

buz kesil-: Şaşılacak, üzülecek bir durum karşısında donakalmak.

Genç adam kızın gösterdiği yere baktı ve bir anda buz kesildi: adamla göz göze gelmişlerdi. (H 41/22)

büyü bozul-: 3. mecaz Var olan etki ortadan kalkmak.

Açıklamasını istememişti, istese bir şey uydurur, büyü bozulurdu. (T 17/11)

(T 87/4), (İÖ 219/14)

büyüsüne kapıl- (veya tutul-): Bir şeyin, bir kimsenin çekiciliğinden kurtulamamak.

Birden öyle bir büyüsüne kapıldım ki, bunun. (ÇÖ 67/9)

can alıp can ver-: Ölüm sıkıntısı ve acısı içinde bunalmak.

Görüyorsun dedi nenem üç gündür can alıp can veriyor (ÇA 135/6)

can at-: Şiddetle arzu etmek, çok istemek.

– Felek, dedi, biz uyku diye can atıyoruz, kimileri de uyku tutmadı diye sokağa çıkıyor. (ÇÖ 76/2)

(ÇÖ 78/31), (GYA 112/12)

can ver-: 4. Bir şeyi çok istemek.

Kadının maviye çalan blüzu, döşündeki yapay taştan kolyesi, avucunu savuruşundaki dalgınlığı yıllar öncesinden hâlâ en kışkırtıcı haliyle bir çağrıya can veriyordu. (U 31/30)

canı çek-: Bir şeyi istemek, istek duymak, arzulamak.

müthiş canım çekiyor dışarıyı ama çıkmıyorum (ÇA 106/15)

(T 82/1), (İÖ 175/9), (GYA 106/24), (İLKÖ 129/24)

canı iste-: Heves duymak.

– Arama ana, dedi, canım istemiyor zati. (ÇÖ 80/21)

(ÇÖ 90/5), (ÇSBÖ 21/3), (ÇA 22/13), (ÇA 133/25), (ÇA 133/25), (H 104/19), (İÖ 194/30)

canı sıkıl-: 1. İçi sıkılmak, yapacak bir işi olmamaktan tedirginlik duymak.

Dayım.. canı sıkılıyor işte. (HI 75/17)

(ÇSBÖ 15/11), (K 67/5), (AYÇ 35/11), (GYA 111/28),
(İLKÖ 61/3)

canı yan-: 1. Çok acı duymak.

Canı yandı. (İÖ 114/8)

(U 79/9), (U 79/9)

canından bez- (veya bı- veya usan-): Ölümü göze alacak kadar sıkıntı içinde olmak.

Usandım be diye bağırdı Melek canımdan bezdim illâllah sizin elinizden
(ÇA 146/22)

cesaret et-: Korkulması gereken bir işe korkmadan girişmek, göze almak.

Girmeye cesaret edemiyorum. (HI 14/20)

(HI 31/27), (HI 34/12), (HI 115/10), (H 7/18), (H 39/5), (H 39/9), (H 92/13), (H 147/19), (H 150/19), (İÖ 13/18), (İÖ 56/17), (U 129/17)

cesaret edebil-:** Cesaret etme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Daha çoğunu beklemeye cesaret edemem zaten. (U 67/16)

(U 102/5), (U 110/11), (GYA 46/29), (GYA 60/28),
(GYA 129/10), (İLKÖ 99/5), (İLKÖ 172/25), (KP 49/22)

cüret et-: 2. Cesaret etmek.

Onun kapsamı yeterince biliniyor olaydı vahşete kalkışanlar gene de teşebbüslerini yürürlüğe koymaya cüret edebilir miydi? (İÖ 54/20)

(U 31/26), (KP 47/8)

çarpıl-: 6. mecaz Çekiciliğine kapılmak, etkilenmek.

Gördüğümdeyse çarpılmıştım. (U 108/21)

çatla-: 4. mecaz Sıkıntı, sevinç, yalnızlık, heyecan, sabırsızlık, kıskançlık vb. ruhsal durumları aşırı derecede duymak.

Çatlamadın ya dedi Sultan geldim işte ne istiyorsun (ÇA 145/5)

çek-: 24. Hoşa gitmek, sarmak.

İnsanların yoğun olduğu, birilerinin sürekli bir yerlere girip çıktığı yerler çekiyordu onu: böylece, bir cam kenarında saatler bile geçirse sıkılmazdı. (H 64/8)

(U 54/13)

çek-: 10. Güç durumlara dayanmak, katlanmak.

– Eskiden beri vardı ayağının o sızısı.. küçüklükten beri çeker fıkara...
(İLKÖ 62/10)

çekin-: 1. Saygı, korku, utanma vb. duygularla bir şeyi yapmak istememek, kaçınmak.

Bu yüzden sırtını döşeğe vermekten çekiniyor. (HI 89/5)

(HI 104/6), (ÇÖ 26/8), (ÇÖ 33/30), (ÇSBÖ 55/29), (ÇSBÖ 70/26), (ÇA 44/1), (DAK 53/8), (K 69/13), (K 80/27), (H 50/9), (H 93/7), (H 112/18), (AYÇ 10/32), (T 14/24), (T 15/20), (T 18/26), (İÖ 82/2), (İÖ 83/1), (U 126/27), (U 136/25), (GYA 96/23), (İLKÖ 138/15), (İLKÖ 174/14)

çıldır-: 1. Delirmek, aklını oynatmak.

Bir toz düşse gürültüsünde çıldırırım. (HI 36/10)

(ÇÖ 32/30), (ÇÖ 88/20), (ÇSBÖ 28/6), (ÇSBÖ 86/32), (AYÇ 30/8), (İÖ 30/5), (U 88/2)

çıldırabil-: Çıldırma ihtimali bulunmak.

İnsan çıldırabilir. (DAK 13/19)

(AYÇ 62/19)

çılgına dön-: 1. Sevinç, öfke, kızgınlık vb. duygular sonucu aşırı ölçüde heyecanlanmak.

Onun ölmüş olmasını delice istiyor, özlüyor, ama heyhat ki, o hayattadır ve o hayatta olduğu için kendisi terkedilmiş olarak nitelenmektedir ve bunun böyle olmasında hiçbir neden varbulunmamaktadır, yalnızca öyledir işte, yalnızca öyle, başka hiç bir nedenle değil, yalnızca öyle: ve aklına bunun nedensiz olarak böyle olduğu gelince çılgına dönüyor, çılgınlıyor: çok şey mi istemişti, hiç de değil, herkesin isteyebileceği şeyler, o kadar: sıcak bir oda.. sıcak! ne saçma, sıcak! ve bir oda.. oda öyle mi? (T 28/2)

(İÖ 84/4)

çizgi çekebil-:** mecaz Bitirebilmek, sona erdirebilmek.

Belki birden açık havaya çıkabilse kumarbaz, bir kez masanın dışındaki, tabiattaki gerçek havayı soluyabilse ve kayıplarını yok saysa, bir çizgi çekebilse.. bilmem belki de geçiverecek o tutku. (GYA 49/31)

çök-: 13. mecaz Yoğun bir biçimde duymak.

İçine anlaşılmaz bir gariplik duygusu, anlayamadığı bir korku çökmüştü.
(ÇSBÖ 26/17)

(İÖ 42/10), (İLKÖ 205/17)

dadanıp kal-:** Tadını aldığı, hoşlandığı bir şeyi sık sık isteme hâlini sürdürmek.

O kötü kitaplara dadanıp kaldık bu günlerde. (HI 106/18)

damarına basıl-:** Biri, duyarlı olduğu bir konuda kızdırılmak.

Babasının eşref saatleriydi o zamanlar: çünkü genellikle susan adamdı babası, bu yüzden ters, huysuz biri olarak görülürdü, oysa kendine özgü bir ölçülülüktü bu, yeter ki damarına basılmasın. (AYÇ 10/31)

darıl-: 2. Gücenmek, kırılmak, alınmak, incinmek.

– Ama bak darılıyorum... (İLKÖ 52/15)

dayan-: 11. *mecaz* Güç bir duruma katlanmak; sabretmek, tahammül etmek.

Teknesi eski, gıcırıyor, “haydi yavrum, haydi bir tanem, az daha dayan.” (HI 67/11)

(HI 76/27), (H 56/20), (AYÇ 42/16), (U 11/15), (GYA 112/17)

dayanabil-: 2. Dayanmaya gücü yetmek.

Dünden beri öksürük de başladı, çok dayanamaz artık. (HI 62/16)

(HI 66/9), (HI 69/18), (ÇÖ 88/26), (ÇÖ 93/19), (ÇSBÖ 54/6), (ÇSBÖ 94/3), (ÇSBÖ 138/14), (DAK 90/1), (K 26/16), (K 27/19), (K 37/8), (H 60/15), (H 104/21), (H 106/2), (AYÇ 68/26), (İÖ 102/9), (U 11/7), (U 11/7), (U 11/8), (U 63/9), (U 126/11), (GYA 12/32), (GYA 27/12), (İLKÖ 60/15), (İLKÖ 99/19), (İLKÖ 99/19), (İLKÖ 122/21), (İLKÖ 128/14), (İLKÖ 129/2), (İLKÖ 130/1), (KP 20/29)

dayanıl-: Dayanma işi yapılmak.

Ve gelip dayanılıyordu geçit vermeyen boğazlara. (H 9/2)

(U 126/12), (U 126/12)

dehşete kapıl- (veya düş-): Çok korkmak.

Daha doğrusu.. birden dehşete kapıldı: o kadın O muydu? (DAK 89/2)

(T 9/15), (İÖ 224/16), (GYA 130/23), (KP 65/19)

deli ol-: 2. Çok sinirlenmek.

Rahmetli, her şeyin bıraktığı gibi kaldığını görse deli olurdu. (HI 76/24)

(HI 76/28), (ÇA 102/24), (DAK 96/24), (K 80/10)

(biri, birine/bir şeye) deli divane ol-: Aşırı derecede ilgi göstermek.

Bir şey yapmak istiyorum, onu yapıncaya yahut elde edinceye kadar deli divane oluyorum, ama yaptıktan sonra yapmış olmakla yapmamış olmak arasında bir fark kalmıyor, dedi. (GYA 44/32)

delir-: Deli olmak, aklını yitirmek, çıldırmak; dellennmek, kaçırmak.

Derinlerinden titreyerek yükseliyordu, titreyerek, titreyerek.. delirmiyordu, yâni henüz delirmemişti. (HI 59/9)

(HI 59/10), (ÇÖ 60/14), (ÇSBÖ 68/21), (ÇA 45/14), (H 26/18), (H 104/25), (H 104/26), (H 104/28), (İLKÖ 181/15)

dellen-: 2. Çok öfkelenmek, öfkeden deliye dönmek.

Buna mı dellendin? (GYA 107/22)

(İLKÖ 59/6)

demek iste-: 2. Bir düşünceyi söylemek istemek.

Yani tahmin etmiştim demek istiyorum. (HI 45/18)

(ÇSBÖ 107/28), (ÇSBÖ 108/14), (ÇA 34/16), (ÇA 34/18), (H 91/1), (H 95/20), (H 96/21), (H 128/3), (H 150/28), (AYÇ 28/27), (AYÇ 47/14), (AYÇ 48/6), (T 17/9), (T 34/18), (T 68/23), (T 111/28), (İÖ 40/1), (İÖ 127/6), (İÖ 153/18), (İÖ 200/12), (U 58/1), (U 67/9), (U 89/30), (U 110/5), (U 133/20), (U 136/6), (U 139/28), (GYA 61/31), (GYA 61/32), (GYA 76/9), (İLKÖ 40/6)

dert et- (veya edin-): Bir sorunu veya durumu üzüntü konusu yapmak.

– Kuyu, kuyu, diye söylendi kadın, şimdi de bunu dert etme. (ÇSBÖ 60/17)

dertlen-: Üzüntüye kapılmak, dertli duruma gelmek.

– Dertleniyon mu? (İLKÖ 67/18)

diken üstünde dur-:** Yerinden emin olmamaktan ötürü rahatsız olmak, tedirginlik duymak.

Üç gündür, böyle, diken üstünde duruyor, evden çıkmadan, Ragıp'ın, Şadi'nin, ya da bir polisin kapılarını çalmasını tedirginlikle bekliyor, ama beklediği şey bir türlü gerçekleşmiyordu. (ÇÖ 52/13)

dikkat et-: 2. Gözüne çarpmak veya ilgisini çekmek.

Zeynel, eğilirken kadının güçlük çektiğine dikkat etti. (ÇSBÖ 73/15)

(DAK 62/11), (GYA 129/17), (KP 69/4)

dili varma-: Bir sözü söylemeye gönlü razı olmamak.

Ama söylemeye dilim varmıyor. (HI 111/30)

(GYA 66/26)

dile-: 2. Bir şeyin gerçekleşmesini veya olmasını istemek, arzu etmek.

Allah dilerse iyi olurdu. (GYA 103/33)

(GYA 134/5)

dişini sık-: Darlığa, sıkıntıya dayanmak, katlanmak.

“Biraz sık dişini” dedi adam. (H 145/17)

dizlerinin bağı çözül-: Korkudan ayakta duramayacak duruma gelmek.

Kadının önüne geldiğinde nerdeyse dizlerinin bağı çözüldü, kendini ayakta tutamadı. (H 130/11)

dokun-: 6. İnsanın içine işlemek, duygulandırmak, etkilemek.

Rengimin solukluğu, hastalığım acıma duygusuna dokunuyor ne de olsa. (HI 114/2)

(K 33/11), (K 47/14)

dolaş-: 11. *mecaz* Kendini hissettirmek.

Özgürlük mü, ne derler, öyle bir düşünce yalpalayarak dolaşıyordu beyninde. (ÇÖ 24/27)

(ÇÖ 60/13), (ÇA 113/9), (İLKÖ 130/11)

dolup dur-:** Dolmaya devam etmek.

Niçin kaygılarla dolup duruyordu içi? (H 141/29)

donup kal-: Donakalmak.

Evet, evlerin çoğu, kulübelerin hemen hemen tamamı çoktan yanıp kül olmuş, kulübe sahipleri unmaz bir çaresizlikle donup kalmışlardı. (HI 124/29)

(HI 125/9), (ÇSBÖ 59/9), (H 132/16), (AYÇ 14/3), (AYÇ 61/13), (T 43/24), (U 67/6)

duy-: 4. *mecaz* Bir şeyi sezmek, fark etmek.

Uzayıp giden, uzayıp gittikçe parmaklarını da uzatıp götüren, zaptedilmez bir yumuşaklıkla içini bir sonsuzluğa sürdüren bir çizginin üzerinde, güneşin tereddütler içinde bir türlü aydınlatamadığı eşyayı yalayıp geçirten, derin, idraki güç bir mistiklik merdivenini kayarcasına aşkırtan gizli bir kuvvetle itildiğini duymuştu. (HI 7/8)

(HI 21/10), (HI 28/26), (HI 29/19), (HI 57/12), (HI 58/13), (HI 61/16), (HI 67/2), (HI 68/29), (HI 83/23), (HI 83/23), (HI 102/7), (HI 104/13), (HI 112/10), (HI 117/10), (HI 119/8), (HI 122/14), (ÇÖ 8/28), (ÇÖ 10/13), (ÇSBÖ 41/8), (ÇSBÖ 41/28), (ÇSBÖ 43/14), (ÇSBÖ 54/30), (ÇSBÖ 65/8), (ÇSBÖ 65/12), (ÇSBÖ 82/30), (ÇSBÖ 87/7), (ÇSBÖ 87/22), (ÇSBÖ 87/28), (ÇSBÖ

102/1), (ÇSBÖ 112/4), (ÇSBÖ 112/25), (ÇSBÖ 115/4), (ÇSBÖ 116/26), (ÇSBÖ 118/6), (ÇSBÖ 121/33), (ÇSBÖ 127/23), (ÇSBÖ 130/13), (ÇSBÖ 137/16), (ÇSBÖ 139/1), (ÇSBÖ 139/5), (ÇSBÖ 139/26), (ÇSBÖ 139/27), (ÇA 105/18), (ÇA 123/4), (DAK 38/16), (H 28/14), (H 76/1), (AYÇ 45/15), (AYÇ 53/18), (T 14/13), (T 88/4), (T 99/24), (İÖ 77/5), (İÖ 226/27), (GYA 14/21), (GYA 32/11), (GYA 44/1), (İLKÖ 116/5), (İLKÖ 117/11), (İLKÖ 121/16), (İLKÖ 132/17), (İLKÖ 154/15), (İLKÖ 158/8), (İLKÖ 160/7), (İLKÖ 166/30), (İLKÖ 175/2), (KP 66/1)

duyumsa-: Duyular aracılığıyla bir şeyi algılamak.

Rengimin attığını duyumsuyorum. (HI 111/8)

(DAK 37/17), (DAK 56/30), (DAK 60/17), (DAK 60/31), (DAK 61/25), (DAK 63/4), (DAK 73/13), (DAK 76/20), (DAK 89/8), (DAK 91/6), (DAK 92/16), (DAK 94/8), (K 8/15), (K 29/15), (K 31/21), (K 32/25), (K 39/15), (K 59/9), (K 61/3), (K 70/12), (K 80/1), (K 81/21), (K 85/6), (K 87/24), (K 91/20), (K 104/24), (K 105/10), (K 105/19), (K 110/25), (K 111/1), (H 13/18), (H 19/14), (H 23/3), (H 24/22), (H 25/3), (H 25/6), (H 26/5), (H 27/7), (H 35/28), (H 38/8), (H 42/14), (H 46/5), (H 47/2), (H 47/27), (H 53/30), (H 54/13), (H 54/24), (H 54/29), (H 59/11), (H 78/4), (H 87/15), (H 93/19), (H 95/25), (H 102/19), (H 117/16), (H 120/7), (H 133/12), (H 138/11), (H 139/19), (H 142/22), (H 143/32), (AYÇ 23/11), (AYÇ 24/5), (AYÇ 24/25), (AYÇ 28/14), (AYÇ 36/19), (AYÇ 39/6), (AYÇ 53/2), (AYÇ 55/12), (AYÇ 74/30), (T 8/16), (T 21/2), (T 22/11), (T 29/10), (T 33/32), (T 35/1), (T 39/9), (T 40/28), (T 47/2), (T 53/28), (T 54/18), (T 58/19), (T 66/22), (T 80/27), (T 84/6), (T 88/8), (T 112/14), (T 117/2), (T 125/20), (T 127/7), (İÖ 25/29), (İÖ 32/6), (İÖ 41/2), (İÖ 53/6), (İÖ 69/2), (İÖ 114/5), (İÖ 114/7), (İÖ 134/3), (İÖ 138/26), (İÖ 143/26), (İÖ 148/5), (İÖ 167/9), (İÖ 194/16), (İÖ 199/5), (İÖ 241/6), (U 47/6), (U 76/12), (U 80/17), (GYA 18/8), (GYA 33/34), (GYA 46/31), (GYA 49/15), (KP 20/19), (KP 45/10), (KP 48/10), (KP 65/14)

duyumsan-:** Duyumsama işi yapılmak.

Su birikintisinden geçerken pantolon paçalarını istemeden yukarı çekme zorunluluğu duyumsanıyor. (İÖ 232/14)

duyumsanabil-:** Duyumsanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Tozların gerçekliği onları parmak uçlarından yalayarak da duyumsanabiliyor. (İÖ 234/9)

duyumsat-: Duyumsamasına sebep olmak.

Daha kapıdan girer girmez ekşi bir rutubet kokusu, bodrumlara özgü koku buranın da başka yerlerden farklı olmadığını, toprağın altındaki her yerde olduğu gibi, aynı havayı taşıdığını, aynı insan kokusunu besleyip yaydığını duyumsatıyor size. (GYA 110/3)

(KP 19/10)

duyumsayabil-:** Duyumsama, algılama ihtimali veya imkânı bulunmak.

Bu sorularla içinde bulunduğum konumun saçmalaşması gerekiyordu ama nasılsa bütün bu sorulara karşın böyle bir saçmalığı duyumsayamıyordum. (DAK 55/23)

(K 69/19), (T 80/15), (T 114/24), (GYA 95/9)

dünya başına yıkıl-: Çok sıkılmak, umutlarını yitirmek.

Vay babam, vay.. sen şimdiki kadınların bir günlük nafakasını kes bakalım.. alimallah, dünyan başına yıkılır. (ÇÖ 73/2)

(İLKÖ 201/14)

düş-: 12. Uğramak, kapılmak.

Kendi geleceği sağlam bir kap içinde saklı gibi şimdilik, ondan endişelenmiyor, ama bir bekleme karambolüne düşmüş o da, belli. (HI 66/7)

(ÇÖ 53/1), (ÇÖ 55/10), (ÇSBÖ 125/27), (H 68/17), (T 90/22), (İÖ 88/25), (İÖ 221/2), (KP 60/5), (KP 72/3)

düş-: 27. Olmak, olumsuz bir duruma girmek.

Yani sen diyorsun ki, Şadi bizi ele vermekle kalleslik etti, şimdi biz de aynı duruma düşmüyor muyuz? (ÇÖ 72/13)

(ÇSBÖ 92/16), (H 58/28), (İÖ 88/27), (U 131/8), (U 131/19), (GYA 55/23), (GYA 71/5), (İLKÖ 112/22), (İLKÖ 112/26)

elini vicdanına koy-: Doğru, yansız, hakça davranmak.

Laf karıştırma şimdi Allah için elini vicdanına koy da öyle konuş ben ki ulan benim gibisi var mı be (ÇA 81/14)

emniyet ver-: Güven vermek.

– Kâğıt, sana sırf emniyet verdi. (ÇÖ 64/28)

endişelen-: Kaygılanmak.

Kendi geleceği sağlam bir kap içinde saklı gibi şimdilik, ondan endişelenmiyor, ama bir bekleme karambolüne düşmüş o da, belli. (HI 66/6)

(DAK 93/21)

esinle-: Birine esin duymasını sağlamak, ilham vermek.

Sonra evrene kendini, yani onu sevmeyi esinledi. (T 10/31)

esirge-: 2. Bir şeyi yapmaktan veya vermekten kaçınmak.

Aman, bu da beni hiç anlamıyor, kendisinden ilk kez bir şey istiyorum da benden esirgiyor, vay hınzır, kendisi o kadar oynadı onunla, şimdi benden, anasından... (ÇÖ 92/3)

(ÇÖ 92/4), (ÇA 129/29), (DAK 33/7)

etki bırak-: Kuvvetli bir biçimde etkilemek.

Bağırışlar, davulların gümbürtüsü, ısıklar, ısığa benzeyen çığlıklar, borazanlar, ciyaklamalar, yardım isteyen birileri, yardıma cevap veremeyenler, atılan oklar, saplanan mızraklar, toynaklar, toynakların kıvılcımları ve bunların arasında kızın, adam tarafından seyredilen kemikli yüzü: iri, çıkık, gene de zarif elmacık kemiklerinin altında bıçak yarası gibi duran dudakları, yüzünün ifadesini kösnülleştiren burnunun bir kenarındaki şark çıbanından kalma iz, kara, parlak saçları ve çekilmiş kılıç gibi duran gözlerinden fışkırmış ışıklarıyla, orda, öylece, soğuk ve uzak duruşu, bakanın üstünde büyüleyici bir etki bırakıyor ve bakanın gözlerini bu garip yüzden ayırmasına izin vermemekte diretiyordu. (T 55/12)

(GYA 132/9)

etki yap-:** Etki etmek, etkilemek.

Adama, en küçük bir etki bile yapmadı bu su. (ÇSBÖ 12/17)

(GYA 22/27)

etkisini göster-: Etkisini ortaya koymak, belli etmek.

Kente bağlantısı olmadığından havaların kötü gitmesi, olumsuz etkilerini en çok bu çeşit yerlerde gösterirdi. (ÇSBÖ 7/16)

etkile-: 1. Etkiye uğratmak, tesir etmek.

Ablasının tutumu zaman zaman onu da etkiliyor ve bu oğlanla arkadaşlığını içine sindiremediği oluyordu. (H 63/3)

(İÖ 82/16), (İLKÖ 160/8), (İLKÖ 160/28)

etkilen-: Etkiye uğramak, müteessir olmak.

Kamber, babasının varlığını o anda algııyormuşçasına etkilendi, dönüp arkasına baktı. (ÇSBÖ 26/25)

(İLKÖ 142/30)

evhamlan-: Yersiz korkuya, kuşkuya düşmek, kuruntuya kapılmak; vehmetmek.

Evhamlanmıyorum. (KP 31/2)

eziyet çek-: Zahmet ve sıkıntıya uğramak.

“Nasıl eziyet çekti, ah, kimse bilemez, inlemeleri kulağımdan gitmiyor”
diye cevap verdi. (H 11/4)

feleği şaş-: *argo* Feleğini şaşırmak.

Feleğim şaşırmıştı. (ÇÖ 66/4)

ferahla-: 2. Sıkıntısı, tasası dağılmak; ferahlanmak.

kardeşi kendisini tanıyınca ve içeri alıncaya dek ancak içerde gaz lambasının ışığını görünce ferahladı ve neden sonra başından geçen serüveni anlattı ve o zaman kardeşinin karısını dört beş yaşlarındaki büyük oğluyla birlikte haber vermek için kendi evlerine saldırlar ve o ipekler daha o sabah satıldı ve borcunu ödedi ve yıllarca bu işi sürdürdü tâ dama girinceye ve adı kaçakçılıkla damgalanıncaya dek (ÇA 121/27)

ferahlat-: Ferah duruma getirmek, rahatlatmak.

– Nefes darlığına bire birdir, göğsü yumuşatır, kalbi de ferahlatır, diye açıkladı, Allah’ın izniyle birazdan kendine gelecek. (ÇSBÖ 24/2)

gel-*: Duyulmak, hissedilmek.

Açıktan akan derede yüzünü yıkadı parçalanmış gibi görünen elbisesine su sıçrattı sular boğazından göğsüne sızdı bir serinlik değil de bulantı geldi içine temizleneyim derken galiba iyice çamura belenmişti üstü başı kan pıhtılarıyla lekelenmiş sandı felaket bir şey be canına yandığının diye söylendi ayakları derenin kenarındaki ince milin içine gömüldü yürümeye çalışırken iyice gömüldü çirkefin içine az ilerde kuru toprağın üstünde pat pat vurdu kunduralarını yere ve gene yürümeye başladı ağaçların arasından (ÇA 30/29)

(AYÇ 33/31), (GYA 57/7), (İLKÖ 54/14)

gel-: 18. Kendine yapılan herhangi bir davranış veya durumu iyi karşılamak.

“Öyle” dedi Şermin “hiç boş bırakmaya gelmez, iki günde talan ederler evi.” (ÇSBÖ 94/22)

(K 73/20)

geril-: 4. *mecaz* Kızmak, öfkelenmek, sinirlenmek.

Ama her defasında evin içinde buzlu rüzgârlar eserd, herkes gerilir, kimse kimseye bir şey söylemezdi. (T 101/3)

(İLKÖ 201/11), (KP 13/1)

gıpta et-: İmrenmek.

Gıpta ediyordu. (GYA 32/13)

göğüs ger-: Bir güçlüğe karşı koymak, dayanmak.

İşıklara meydan okuyordu acı yakışlarına gülümseyerek göğüs geriyordu.
(HI 9/19)

gömül-: 4. *mecaz* Bir şeyin derinliğine inmek.

Gözleri cam gibi, kırışmadan, karanlıkta bekleyen somut bir yalnızlığın içine gömülüyordu. (HI 39/26)

(HI 40/8), (HI 64/9), (HI 67/11), (HI 115/26), (ÇSBÖ 29/9),
(ÇSBÖ 76/12), (ÇA 37/2), (K 5/11), (K 39/9), (K 84/6), (H 13/15), (H 143/23),
(İÖ 53/13), (İÖ 92/11), (İÖ 198/5), (U 42/5), (U 59/11), (U 115/6), (U 120/22),
(İLKÖ 202/8), (KP 32/1)

göz dik-: Bir şeyi ele geçirmek isteğine kapılmak.

– Sana ait olmayana göz dikme. (U 73/28)

göz yum-: 1. Görmezlikten gelmek, hoş görmek, bağışlamak:

Gücenmezsen bir şeyi tekrarlıyacağım, Sitare seni kullanıyor, anladığım kadarıyla sen de buna göz yumuyorsun, öyle mi? (GYA 81/2)
(GYA 127/14), (KP 85/11)

gözden (veya gözünden) düş-: Bir kişi veya şey değerini yitirmek, rağbet görmemek.

... olacakları sonuna kadar beklemek onu daha da aşağılara atacak ve kendi gözünden de düşecek... (T 80/28)

gözü görme-: 2. Belli bir şeyden başka bir şeyle ilgilenmemek.

Canım sıkılıyor.. gözüm kimseyi görmüyor. (İLKÖ 61/3)

gözü (veya gözleri) kamaş-: 2. *mecaz* Güzellik, mükemmellik vb. karşısında çok etkilenmek.

Paketlerimiz, çantalarımız hep birlikte kalacağımız daireye taşınıyor, daireye girer girmez gözlerimiz kamaşıyor, bu ne lüks! (GYA 26/23)

gözüne bat-: Tedirgin etmek, rahatsız etmek.

“Halamla aramızda bir soğuk savaş var” dedi kız “eskiden böyle değildi, severdi beni, hiç değilse öyle görünürdü, şimdi her şeyime karışıyor, her şeye söyleniyor, ne yapsam gözüne batıyor, belki bir gün tanırsan..” (ÇSBÖ 86/28)

(birinin) gözünün yaşına bakma-: Acımamak, merhamet etmemek.

Daha durmanın sırası mı lan öyleyse dedi Ejder hadi fırla marş kapıyı yavaş aç bak tükürüyorum buraya bir de unutma Fahriye gidip geldiğini babama çaktırırsan ölmüş bil kendini gözünün yaşına bakmaz gebertirim seni (ÇA 49/4)

gücen-: Birinin beklenilmeyen bir davranışı veya sözü karşısında kırgınlık duymak; içlerlemek, kırılmak.

“Öyle düşünürsen gücenirim ama..” (H 79/18)

(H 90/10), (GYA 81/1), (GYA 110/30)

gücenebil-:** Gücenme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Sorsa gücenebilirdi. (İÖ 137/25)

(bir şey birinin) gücüne git-: Gönlü kırılmak, onuruna dokunmak.

Gücüme giderdi. (ÇSBÖ 58/18)

(GYA 138/15)

gülesi (güleceği) gel-:** Gülme isteği duymak.

Gülesim geldi. (İLKÖ 181/1)

gülümseyebil-: 1. Gülümseme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Sarılmak istedim, ama ancak gülümseyebildim. (HI 86/19)

(T 62/18)

güven ver-: Güven duygusu uyandırmak, itimat telkin etmek.

Derinlerde bulunan özü büsbütün değiştirmese de gizliyordu ya, bu bile güven veriyordu. (GYA 70/25)

güven-: Güven duymak, güveni olmak; itimat etmek, yaslanmak (I).

Ama aklına her zaman güvenmişti. (ÇÖ 20/7)

(ÇÖ 31/13), (ÇÖ 69/6), (H 21/16), (H 63/11), (H 65/6), (AYÇ 73/22), (AYÇ 75/29), (T 81/24), (U 55/25), (GYA 54/4), (İLKÖ 149/23)

güvenebil-: Güvenme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Sonra kime güvenebilirdi? (HI 30/15)

(ÇÖ 69/2)

hatır (hatırını) say-: Gerekli saygıyı göstermek.

Herkesin hatırını sayar yavrucak. (DAK 19/8)

havalara zıpla-:** Havalara uçmak, çok sevinmek.

Sevincimizden havalara zıplamıştık. (İLKÖ 106/21)

hayatından (yaşamından) çık-:** Herhangi bir ilişkisi, ilgisi kalmamak.

yaşamımdan çıksın istemiyorum. (U 68/15)

(U 68/17)

hayıflan-: Yapılamayan bir şey için üzüntü duymak.

Bir yandan da kendime hayıflanıyordum. (HI 100/27)

(H 81/14), (T 115/15), (İÖ 107/26), (U 101/17), (GYA 61/26),
(İLKÖ 112/3), (İLKÖ 128/26)

hayranlık duy-: Çok beğenmek, tutkuyla bağlanmak.

Ben her gidenin ardından derin bir hayranlık duyar, benim öyle davranmamı engelleyen nedenlere lanet ederdim. (İLKÖ 98/8)

hayranlık uyandır-:** Hayran etmek, tutkuyla bağlılığa yol açmak.

Onların canlı kıvrılışları hayranlık uyandırıyor içimde. (HI 37/21)

hayret et-: Şaşmak, şaşırmak, şaşakalmak.

Geceleri yatağına yattığında kalbinin atışlarına kulak veriyordu: kalbi, güçlü vuruşlarla, uzaklardan duyulan bir davul tokmağı gibi vuruyordu, fakat onun sürekli, bitmeden, durmadan nasıl vurabildiğine hayret ediyor, günün birinde bu vuruşlar duracak olsa ya da en azından şöyle bir durmayı denese bu duruşu nasıl önleyebileceğini bilemiyor, o zaman nasıl da aciz, umarsız bir yaratık olduğunu derinden kavıyor, başı dönüyordu. (K 15/10)

hayrete düşür-:** Şaşırtmak.

Eski mezbeleliklerde birtakım binaların yükseldiğini görmek insanları hayrete düşürüyordu. (GYA 69/31)

haz duy-: Hoşlanmak.

Haz duyuyor bundan: babasının eve dönüşlerinde annesini dövmesini ve kendisini savurarak bir duvara çarpmasını unutamıyor. (H 37/11)

(GYA 51/25)

hazmedebil-: Hazmetme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Her şeyden önce, Zeldanın, yeğenini Yavuz karşısında kendisine rakibe olarak çıkarmasını hazmedemiyor. (GYA 54/12)

hazzet-: Hoşlanmak.

Besbelli, hazzetmiyordu bu misafirden. (H 147/32)

(AYÇ 40/7), (T 14/21)

haz ver-: Hoşlanmasını sağlamak.

Kendini seyredenlerin umarsızlığı ona haz verirdi. (H 38/4)

(GYA 104/33)

heveslen-: İsteklenmek.

Oruç tutmaya hevesleniyor. (İÖ 193/28)

(İÖ 217/7)

heyecan ver-: Heyecan duymasına sebep olmak.

O son selamdan sonra olacaklar ona daha bir heyecan veriyordu. (İÖ 89/5)

heyecana gel-: Heyecanlanmak, heyecan duymak.

Sen karşılaşırırsan öyle yap, dedi ilki, istersen İzmir marşını oku, belki daha heyecana gelir. (GYA 108/7)

heyecana kapıl-: Aşırı derecede heyecan, coşku duymak.

Sinirli bir heyecana kapıldı. (ÇÖ 24/16)

(ÇÖ 68/30)

heyecanlan-: Herhangi bir nedenle güçlü, geçici bir duygulanımdan etkilenmek, heyecana gelmek.

Anam kalktı, bu olay için belki de ilk defa heyecanlanıyordu. (HI 68/7)

(İÖ 151/10), (U 66/13), (İLKÖ 84/17)

heyecanlandır-: Heyecan duymasına sebep olmak.

Küçük, aslanlı parkın dulda bir yerine oturur, garsonun sormadan getireceği semaveri bekler, sonra ağır ağır çayını içer, belki semaverin küllenmiş ateşinde serinlemiş gibi duran havada ısındığını sanırdı, şekeri karıştıran kaşığını bardağın çeperlerine değıdirmemeye çalışarak döndürürdü, kimse duymasın, kendisi bile.. ağacın gölgesinde, ışıkların erişemediğı bu kuytu bölgede elinde kaşık, durup kalmışken karşı evin perdelerine bakar, perdenin en küçük kımıldanışı, bir gölgenin oradan geçmekte olduğı düşüncesi onu heyecanlandırırdı. (DAK 40/30)

(GYA 63/23)

hırs bürü-: Gözünü hırs bürümek.

Ama Tanrının varlığına aldırmayan insanların yaşadığı yerde, eninde sonunda seni de hırs bürüyor, gittikçe daha çok edineyim diyorsun, gittikçe daha çok.. sonunda kendi etini, kendi kanını da yiyip tüketiyorsun.. bunu anlarsan eğer, böyle oluyor. (ÇSBÖ 40/25)

hisset-: 3. Bir şeyi sezmek, farkına varmak, anlamak.

(İçinden “deli bu!” diye geçirdiğini amansız bir biçimde hissetti. (HI 31/13)

(HI 97/28), (HI 99/10), (HI 105/9), (HI 113/9), (HI 115/11), (HI 115/19), (HI 120/9), (HI 121/5), (HI 122/11), (ÇÖ 66/3), (ÇÖ 76/19), (ÇÖ 77/3), (ÇÖ 83/17), (ÇSBÖ 40/8), (ÇSBÖ 84/11), (ÇSBÖ 111/32), (ÇSBÖ 113/24),

(ÇSBÖ 114/3), (ÇSBÖ 119/5), (ÇSBÖ 136/25), (ÇA 9/10), (ÇA 9/24), (ÇA 16/27), (ÇA 28/13), (ÇA 39/12), (ÇA 41/10), (ÇA 42/29), (ÇA 47/7), (ÇA 90/14), (ÇA 90/29), (ÇA 91/10), (ÇA 156/4), (ÇA 156/22), (DAK 13/13), (DAK 57/8), (H 117/27), (H 121/31), (AYÇ 57/11), (AYÇ 63/6), (T 98/24), (İÖ 142/10), (GYA 30/31), (GYA 43/18), (GYA 44/14), (GYA 57/28), (GYA 84/12), (GYA 96/30), (GYA 105/4), (GYA 110/7), (GYA 129/8), (İLKÖ 138/28), (İLKÖ 153/12), (İLKÖ 157/12), (İLKÖ 166/22), (İLKÖ 167/13), (KP 8/4)

hisset-: 2. Bir şeyden etkilenmek, duymak.

Arabasını çalıştırdığında kendini rahat hissediyordu. (T 103/24)

(İÖ 13/21), (İÖ 114/19), (U 58/25), (GYA 45/19), (GYA 48/12), (GYA 79/26), (GYA 85/1)

hissedip dur-:** Hissetmeye devam etmek, bir süre hissetmek.

Ama bütün bu geçen süre içinde nasıl olup da *o şeyin* hâlâ orada durmakta olduğuna nasıl olup da onu bir yerlerde unutmadığına akıl erdiremedi oysa ağırlığını sert dokunuşlarını hissedip durmuştu kalçasının üstünde (ÇA 49/22)

hissedil-: 1. Hissetme işine konu olmak, hiss olunmak.

Akşamın ilk alacakaranlığı bu daracık sokaklarda hissedilir ilkin (ÇA 141/11)

(KP 34/9)

hor gör-: Bir kimseyi, bir hareketi küçük görmek, değersiz bulmak.

Acemi olanlar uçuğunu gizleyemezmiş, onun için de kıdemliler onları hor görürmüş, sırrı saklamadılar diye. (AYÇ 63/28)

hoş gör- (veya karşıla-): Gücenilecek veya karşılık gelinecek bir davranışı hoşgörü ile karşılamak, anlayışla karşılamak, kusur saymamak.

Yaşlı o, diyorum, hasta da, hoş göreceksin. (GYA 9/29)

hoş tut-*: İçindeki huzuru, iç rahatlığını korumak.

Hadi gönlünü hoş tut dedi bakma bana al bir beşlik daha harcarsın (ÇA 52/20)

hoşuna git-: Beğenmek.

Hoşuma gidiyor buranın tenhalığı. (HI 98/13)

(ÇSBÖ 98/1), (ÇSBÖ 98/3), (ÇA 23/9), (ÇA 70/7), (H 21/10), (H 62/11), (H 102/20), (AYÇ 49/20), (AYÇ 76/27), (T 17/13), (T 34/21), (İÖ 113/29), (İÖ 113/30), (İÖ 152/14), (GYA 29/17), (GYA 55/18), (GYA 63/7), (GYA 97/6), (İLKÖ 100/17)

hoşuna gidebil-:** Hoşuna gitme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Onun üstüne çıkarsa karabasanlar bile hoşuna gidebilirdi. (U 7/12)

hoşlan-: Hoşuna gitmek, hoş bulmak, hazzetmek, hoşlaşmak.

Hoşlanıyor musun ondan diye sordu delikanlılar (ÇA 18/16)

(K 61/18), (H 48/16), (H 62/19), (H 148/15), (AYÇ 74/6), (GYA 45/28), (GYA 47/25), (GYA 55/19), (GYA 94/20), (İLKÖ 71/6), (İLKÖ 71/13)

hoşnut ol- (veya kal-): Memnun olmak, yakınmamak, şikâyetçi olmamak.

Kendisinin yemeğe çağrılmasından hoşnut kalmıştı. (T 68/28)

hoşnutluk duy-: Memnun olmak.

Kamber, adamla tanış çıkmaktan hoşnutluk duydu, hemen adamın yanına oturmak istediye de, geç kalabileceğini düşünerek adamdan izin istedi. (ÇSBÖ 18/16)

huylan-: 1. Kuşkulanmak.

Kenan usta çok çok benden konuşuyor bize gelince bu çocukta iş var Hurşit efendi diyor eğer zihnini başka şeylere vermezse eli çok işlek el dediysem bizim berberlikte parmaklar yani parmaklar mekik gibi olmalı öteki çocuklar huylanıyor benden (ÇA 102/21)

huylandır-: Huylanmasına sebep olmak, huylanmasına yol açmak.

Önsezimin gerçekleşeceğinden korkuyorum, kötü birşey huylandırıyor beni. (ÇSBÖ 108/30)

huzur ver-: Gönül rahatlığı, dirlik vermek, dinlendirmek.

Birkaç yıldır geldikleri bu sahil kasabası ona huzur vermiyordu, tersine yoğun bir cansıkıntısının ortasına çöküp oturuyordu: üstü başı da cansıkıntısının ağdalı ziftine bulanıp kalıyordu. (H 92/21)

hüsrana uğrat-:** Çok üzme, acı çektirmek, hayal kırıklığına sebep olmak.

Ne kadar zorlanırsa zorlansın, saydam da olsa her şeye rağmen sisli perdeler arkasında duran o gülümseyiş bütün yakın mesafeleri hüsrana uğratiyordu. (U 47/20)

(U 110/21)

hüzünlen-: Hüzünlü duruma gelmek.

“Belki geç tanıdık.. ama olsun.. bence gene de.. madem ki sen, böylesine hüzünleniyorsun.. göz kamaştırıcı vakitler geçirdik, demek istiyorum ki, o da olabilir.. (H 150/27)

(T 19/2)

ırgala-: 2. *teklifsiz konuşmada* İlgilendirmek.

Kendisinin komşu tabutun içinde bulunduğunu düşünmek onu ırgalamadı.
(H 37/10)

(T 105/23), (İÖ 136/8), (İÖ 203/4)

ızdırıp çek-: 2. Aşırı derecede üzülmek.

İstirap çekmemiş miydi? (K 70/10)

iç çek-: Üzüntüyle derinden soluk almak.

Birlikte iç çekerler ve yeniden uykunun karanlık kemendine nasıl yakalandıklarını ayırt edemeden hırıltılı, düzenli ve küçük darbeler halindeki soluklarını, uzun tempolarla, düşman ya da dost olduğunu hiç düşünmedikleri havaya indirmeye başlarlar. (ÇÖ 41/10)

(ÇSBÖ 76/14), (K 28/10), (U 79/13)

iç çekip dur-:** İç çekmeyi sürdürmek.

Kendini görünce irkildi, ama tanıdığına sakinleşmeye çalıştı, tıkanık hırıltılarla iç çekip duruyordu şimdi. (T 98/31)

iç geçir-: Derin soluk alarak üzüntüsünü belli etmek.

İşi yok da seni mi bekleyecek dedi sonra derin bir iç geçirdi (ÇA 20/16)

(ÇA 20/27), (ÇA 87/4), (H 120/5), (H 143/32), (KP 21/4), (KP 32/1)

içi acı-:** Çok üzülmek, büyük üzüntü duymak.

Kızın adını bağırmak istedi, ama daha adını bile bilmiyordu onun, dehşetle düşündü bunu, içi acıdı. (DAK 48/15)

(KP 15/17)

içi alma-: 2. Sakıncalı gördüğünden veya beğenmediğinden, bir işi yapmak istememek.

Benim de içim almıyor, dedi. (GYA 78/30)

içi burkul-: Bir şeye çok üzülmek.

İçi burkuluyor, dünyaya sığmaz oluyordu. (DAK 47/27)

(AYÇ 73/17)

içi cız et-: Ansızın içi sızlamak.

Marmara'nın sisle örtülü, puslu sularını birkaç kilometre yukardan görünce içim birden cız etti. (İÖ 157/2)

(GYA 121/22), (İLKÖ 40/19)

İçi eri-: Kaygı duymak, çok üzülmek.

İçi, ulaşılmaz bir sızıyla eriyip gitti. (ÇÖ 14/14)

İçi geç-: 3. Yaşlılıktan, güçsüzlükten isteksiz olmak, hiçbir şeye ilgi duymamak.

“Sen daha nice gençlere taş çıkartırsın!” Demek istiyorlardı ki, artık pörsüyorsun, için geçiyor! (H 47/12)

İçi ısın-: Hoşlanmak, sevmek.

Paslanmış bir teneke parçasının üzerine yağlıboya ile ve eğri büğrü çizgilerle yazılmış “Otel Sizin” yazısına birdenbire içi ısındı ve bu otelde kalmak istedi. (K 17/19)

(U 136/11)

İçi içine sığma-: Telaş, sabırsızlık, coşkunluk göstermekten kendini alamamak.

Ama gel gör ki, içi içine sığmıyor ve kendini kemirip duruyordu. (H 97/14)

(T 66/2)

İçi içini ye-: 1. İstedğini yapamama yüzünden üzülmek.

Kuşkular içinde içi içini yiyordu, birileri ona, böyle kuşkulanıp kendi kendini tüketeceğine bırak gitsin onu, dese, bunu söyleyene kızardı, alınırdı, böylece onunla başa çıkamayacağını ima ettiklerini, kendini aşağıladıklarını düşünürdü. (H 96/24)

İçi titre-: 3. Duygulanmak.

İçi titredi. (H 10/16)

İçi yan-: 2. Büyük bir acı, sıkıntı vb. nedenlerle çok üzülmek.

İçim yanıyor be yeğenim aklıma geldikçe kendimi tutamıyorum bir kokusu vardı menekşeler halt etmiş şu halime bak bir de rezil olduk itin köpeğin maskarası olduk (ÇA 78/1)

İçinden gel-: Bir şeyi yapmak için içten bir istek duymak.

İçinden, arkadaşını beklemek ve siparişlerini birlikte vermek gelmedi nedense (nedense!). (H 63/14)

(AYÇ 41/29), (AYÇ 76/3)

İçine çekil- (veya kapan-): 2. Çevresindeki kişilerle ilgi kurmamak, duygularını kimseye açmamak.

Ötekiler kendi içlerine kapanmış, dinliyor ve sallanıyorlardı. (ÇÖ 92/18)

içine çekil- (veya kapan-): 1. Dış dünyaya karşı ilgi ve ilişkisini kesmek.

Kınsa, burası bütün dünyaya kapanır, bütün bütün kendi içine çekilir, hiç bir canlılık belirtisi göstermeden açıklıkla, ölüm korkusuyla boğuşarak, her hangi bir umudu çoğu zaman beklemeyerek, hırçın, acımasız bir soğğun baskısında bahara ererdi. (ÇSBÖ 7/18)

(H 29/27), (H 40/11), (İLKÖ 200/14)

içine doğ-: Bir işin olacağını veya olduğunu hiçbir belirtiye dayanmadan önceden sezinlemek, malum olmak.

– İçine hiçbir şey de doğmadı mı? (HI 25/7)

(ÇÖ 81/22), (ÇSBÖ 76/1), (GYA 78/21)

içine işle-: Duygulanmak, etkilenmek, dokunmak.

Akşamın loş alacakaranlığı ince ince içine işliyordu başına yediği sert vuruşla kendinden geçtiğini o sırada kadınların kendisini kapı dışarı ettiklerini çok daha sonra algıladı (ÇA 39/16)

(AYÇ 13/28)

içine kuşku tohumları ekil-:** İçinde şüphe belirmeye başlamak.

Gene de içine kuşku tohumları ekilmmişti işte. (H 141/3)

içine kurt düş-: Kendisine zararı dokunacak bir durum meydana geleceğinden kuşkulananmak.

İçine bir kımıltısız kurt düştü, ama gene yüzünün biçimini değıştirmede. (ÇSBÖ 61/1)

içini burk-* Üzmek, üzülmesine yol açmak.

Mutsuzluk muydu bu, küstahlık mıydı, öç müydü, neydi, adını bulamıyor ve koyamıyordu, çünkü hâlâ ne yaptığını bilmiyordu: ne yapıyordu, seviyor muydu, sevmiyor muydu, bu işler böyle karar verilerek mi kotarılrđı, eskiden insanlar nasıl becerirdi bu işleri, ya da aslında becerebilirler miydi.. meçhuldü, her şey meçhuldü.. o da, bu meçhullerin arasında yitip gitmişti: içinin titremesine bakıyordu şimdi, içi titrerken kendine sorduğı soruyu, evet, seviyorum galiba, diye cevaplandırıyor, çünkü onu o kızla gördüğü her defasında kan beynine sıçramış, kimseye itiraf edemediğı, kendinden bile sakladığı kıskançlık krizlerine yuvarlanmıştı ve işte şimdi içinde o kötü önsezi yuvalanıp kalmıştı, içini burkuyor, oyuyordu (H 98/17)

içini çek-: İç çekmek.

İçini derince çekti, soluğunu dışarıya verirken, tek ve uzun bir nefes halinde: “Estağfurullaaaahh...” diye fısıldadı. (AYÇ 51/24)

(İLKÖ 67/19)

İçini kemir-: Bir üzüntüden rahatsızlık duymak, tedirgin olmak.

En çok da mahiyetini bilmediğim bir korku. Zehirli bir kurt gibi kemiriyor içimi. (HI 95/32)

İçini oy-:** Çok üzmek.

Mutsuzluk muydu bu, küstahlık mıydı, öç müydü, neydi, adını bulamıyor ve koyamıyordu, çünkü hâlâ ne yaptığını bilmiyordu: ne yapıyordu, seviyor muydu, sevmiyor muydu, bu işler böyle karar verilerek mi kotarılrđı, eskiden insanlar nasıl becerirdi bu işleri, ya da aslında becerebilirler miydi.. meçhuldü, her şey meçhuldü.. o da, bu meçhullerin arasında yitip gitmişti: içinin titremesine bakıyordu şimdi, içi titrerken kendine sorduğı soruyu, evet, seviyorum galiba, diye cevaplandırıyor, çünkü onu o kızla gördüğü her defasında kan beynine sıçramış, kimseye itiraf edemediğı, kendinden bile sakladığı kıskançlık krizlerine yuvarlanmıştı ve işte şimdi içinde o kötü önsezi yuvalanıp kalmıştı, içini burkuyor, oyuyordu. (H 98/18)

İçini sızlat-: Üzülmesine sebep olmak.

Çelik iskeletlerin güçlü bir sarsıntıda paramparça olması imkân dâhilinde olması içinizi sızlatır. (İÖ 149/23)

İçlenebil-:** İçlenme, duygulanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Annesinin cesedine bir kez daha bakarak içlenebilir miydi? (U 14/10)

İdare et-: 5. Göz yummak, hoş görmek.

İdare et dedi Ejder (ÇA 62/23)

İftihar et-: Övünmek.

İçin için herkes şehirlerinin böyle bir otele kavuşmuş olmasından iftihar ediyordu. (GYA 67/10)

İğnele-* İğne batırmış gibi sızlatmak.

Babasının sesi bütün vücudunu iğneliyordu. (ÇÖ 12/30)

İğren-: 3. mecaz Aşağılık, bayağı bulmak, hoşlanmamak, nefret etmek.

İğrendim. (HI 111/27)

(İÖ 82/1)

İkirciklen-: 1. Kuşkulanmak.

Annemin lohusalığında, savaşın o açlık ve kıtlık yıllarında, bir gece ayakyoluna çıkmak üzere aşağı indiğinde mutfakın ışığını yanıyor buluşu, ışığı söndürüp merdivenlerden yukarıya çıkarken ışığın yeniden yanmış olduğunu görüşü.. ikirciklenir ve gidip yeniden söndürür ışığı. (DAK 53/17)

(AYÇ 72/22), (AYÇ 87/21), (İÖ 123/12)

ilgi çek- (veya uyandır-): Çevresinde ilgiyi, dikkati ve merakı üzerine toplamak.

Sinema, tiyatrodan daha çok ilgi çekti. (GYA 68/22)

ilgi duyul-:** Bir işe, bir olaya, bir kimseye önem verilmek, yakınlık duyulmak.

Bir saygıdan çok uğraştıkları işin tuhaflığına ilgi duyulurdu. (GYA 71/1)

ilgi gör-: İlgi çekmek.

“Ben üç yüz yaşıma kadar kimseden ilgi görmedim ve beklemedim, bundan sonra hiç beklemem” diyormuş. (İÖ 10/2)

ilgi göster-: İlgisini esirgememek, belli etmek.

Kimseye anlatamazdı bunu, anlatsa bile arkadaşlarına gerekli karşılığı alamayacaktı çünkü eğlenceli bir yanı yoktu bu işin ve iş eğlenceden dışarı çıktı mı gerekli ilgiyi göstermezdi arkadaşları, üstelik acımasız alaylarıyla içinde belirlenmiş kararı da öldürebilirlerdi, içini açmak bile güçsüzlüğünü arttıracaktı. (ÇSBÖ 105/13)

ilgisini çek-: İlgisini, dikkatini ve merakını üzerinde toplamak, alaka duymak:

Ona.. daha boşanmadı bile, şu çocuğu göre göre.. gene de hoşuna gidiyordu, demek hâlâ (evet, hâlâ) erkeklerin ilgisini çekiyordu.. hepsinin canı cehenneme.. hayır, kocasını aldattığını kabul edemezdi, bir gülümsemenin bedeli böyle tahsil edilmemeliydi! (T 34/22)

(KP 73/17)

ilgilen-: 1. İlgi göstermek, alakalanmak.

Şimdilerde daha çok küçüklerle ilgileneiyor, ama onlara bakışında ne derin bir sevgi ne de hınç var, gözlerinden yalnız anlamsız, ama acı bir doluluk taşıyor. (HI 19/32)

(ÇÖ 22/5), (ÇA 88/29), (ÇA 92/21), (DAK 10/24), (H 32/19), (H 140/16), (İÖ 9/22), (İÖ 10/29), (İÖ 226/12), (U 100/12), (GYA 87/23), (İLKÖ 160/23)

ilgilendir-: İlgisini çekmek, önem vermek; alakalandırmak, ırgalamak.

Ama bunların hiç biri, ne ayağımın altındaki karlar, ne şurdan burdan yansıyan ışıklar, ne ortalığın tehdit edici sükûneti, hiç biri ilgilendirmiyordu beni. (HI 119/16)

(DAK 10/20), (K 99/11), (İÖ 175/24), (U 86/25), (U 138/4), (U 138/5), (GYA 55/12), (GYA 70/28), (GYA 113/3)

imren-: 2. Beğenilen bir kişi veya şeye benzemeyi istemek, gıpta etmek.

Namazdan sonra o da öteki esnaflar gibi eve dönmeyebilirdi çocuklarının getirdiği iki kaşıklık çorbasını dükkânında içebilirdi ağzında ezilmiş bir şalgamın tadını çıkarırken tam o sırada bir müşteri gelebilir ve damağındaki buğulu sıcak şalgamın tadıyla bir siftah pazarlığına girişebilirdi böyle bir pazarlığın tadını çıkarmayı ne kadar isterdi öteki esnaflara ne kadar imrenirdi ama oğulları hiç bir zaman bu tadı almasına meydan vermediler (ÇA 122/19)

(U 89/28), (İLKÖ 112/30)

iple çek-: Sabırsızlıkla beklemek.

Şimdi, akşamı iple çekiyordu. (ÇÖ 54/29)

(İÖ 94/15)

(bir kimseyle, bir yerle veya bir şeyle) ipini kopartma-:** Bağını, ilgisini kesmemek.

Demek ki, hâlâ dünyayla ipini kopartmamıştı. (AYÇ 40/25)

irkil-(I): 2. Şaşırp duraklamak.

Birden irkildim. (HI 33/1)

(DAK 53/31), (DAK 87/30), (AYÇ 39/4), (AYÇ 40/21), (AYÇ 57/16), (T 98/30), (İÖ 112/12), (İÖ 148/12), (İLKÖ 60/13), (KP 72/11)

iste-: 1. İstek duymak, arzulamak.

İlkin aceleyle kalkmak istedi, çünkü düşen bu ışık şeritleri, annelere haber taşıyan, aslında belki sevimli ama göze görünmez kuvvetleriyle korkutucu ve gammaz kuşlar gibi, her sabah, değişen bir gökyüzünün, eskimiş mağaraların, o mağaralarda yaşayan gulyabanilerin bitmez tükenmez haberlerini getirirler, bir süre yatağın üstünde, camların sathında bekleyerek her zaman için bayat, ama hep de yeniymiş gibi, bu nerdeyse uğursuz diyeceği sabah haberlerini iyice algılatmak isterlerdi ona. (HI 9/6-15)

(HI 21/21), (HI 22/5), (HI 22/15), (HI 25/12), (HI 25/17), (HI 30/15), (HI 31/15), (HI 31/16), (HI 37/22), (HI 37/32), (HI 45/3), (HI 47/12), (HI

47/21), (HI 48/12), (HI 48/14), (HI 49/30), (HI 52/9), (HI 52/10), (HI 52/16), (HI 53/24), (HI 57/10), (HI 57/23), (HI 58/28), (HI 59/12), (HI 59/12), (HI 63/9), (HI 63/32), (HI 66/23), (HI 66/25), (HI 67/32), (HI 69/28), (HI 73/7), (HI 75/21), (HI 76/32), (HI 76/32), (HI 79/17), (HI 84/5), (HI 84/28), (HI 86/19), (HI 93/16), (HI 98/23), (HI 98/23), (HI 100/1), (HI 100/10), (HI 102/4), (HI 103/8), (HI 103/30), (HI 104/28), (HI 106/30), (HI 108/28), (HI 109/10), (HI 109/22), (HI 109/31), (HI 111/10), (HI 118/17), (HI 122/10), (HI 123/2), (ÇÖ 8/28), (ÇÖ 11/4), (ÇÖ 12/11), (ÇÖ 13/3), (ÇÖ 13/5), (ÇÖ 13/14), (ÇÖ 13/16), (ÇÖ 17/26), (ÇÖ 18/5), (ÇÖ 19/30), (ÇÖ 20/2), (ÇÖ 20/4), (ÇÖ 20/19), (ÇÖ 21/15), (ÇÖ 22/4), (ÇÖ 22/19), (ÇÖ 22/22), (ÇÖ 23/26), (ÇÖ 24/4), (ÇÖ 26/20), (ÇÖ 26/20), (ÇÖ 39/10), (ÇÖ 46/27), (ÇÖ 47/7), (ÇÖ 49/17), (ÇÖ 51/5), (ÇÖ 54/3), (ÇÖ 54/15), (ÇÖ 55/31), (ÇÖ 59/12), (ÇÖ 60/8), (ÇÖ 61/2), (ÇÖ 63/6), (ÇÖ 63/8), (ÇÖ 64/5), (ÇÖ 65/14), (ÇÖ 68/9), (ÇÖ 68/21), (ÇÖ 68/31), (ÇÖ 69/10), (ÇÖ 70/11), (ÇÖ 71/20), (ÇÖ 72/10), (ÇÖ 73/30), (ÇÖ 74/16), (ÇÖ 75/12), (ÇÖ 75/13), (ÇÖ 75/20), (ÇÖ 75/27), (ÇÖ 82/15), (ÇÖ 92/2), (ÇÖ 93/20), (ÇÖ 93/28), (ÇÖ 94/8), (ÇSBÖ 8/2), (ÇSBÖ 8/11), (ÇSBÖ 10/29), (ÇSBÖ 11/6), (ÇSBÖ 12/19), (ÇSBÖ 13/24), (ÇSBÖ 13/28), (ÇSBÖ 16/1), (ÇSBÖ 16/24), (ÇSBÖ 17/11), (ÇSBÖ 18/8), (ÇSBÖ 18/17), (ÇSBÖ 19/30), (ÇSBÖ 22/5), (ÇSBÖ 22/23), (ÇSBÖ 26/1), (ÇSBÖ 30/10), (ÇSBÖ 31/8), (ÇSBÖ 31/21), (ÇSBÖ 31/26), (ÇSBÖ 31/30), (ÇSBÖ 39/1), (ÇSBÖ 41/2), (ÇSBÖ 42/11), (ÇSBÖ 42/23), (ÇSBÖ 43/21), (ÇSBÖ 43/31), (ÇSBÖ 44/8), (ÇSBÖ 44/16), (ÇSBÖ 44/17), (ÇSBÖ 44/26), (ÇSBÖ 46/9), (ÇSBÖ 46/22), (ÇSBÖ 50/9), (ÇSBÖ 51/17), (ÇSBÖ 59/16), (ÇSBÖ 59/19), (ÇSBÖ 66/8), (ÇSBÖ 66/12), (ÇSBÖ 66/27), (ÇSBÖ 67/2), (ÇSBÖ 67/3), (ÇSBÖ 67/21), (ÇSBÖ 67/24), (ÇSBÖ 68/7), (ÇSBÖ 68/9), (ÇSBÖ 68/23), (ÇSBÖ 74/22), (ÇSBÖ 76/7), (ÇSBÖ 81/1), (ÇSBÖ 81/16), (ÇSBÖ 82/13), (ÇSBÖ 88/31), (ÇSBÖ 89/8), (ÇSBÖ 90/11), (ÇSBÖ 93/14), (ÇSBÖ 95/17), (ÇSBÖ 96/27), (ÇSBÖ 102/9), (ÇSBÖ 102/16), (ÇSBÖ 102/26), (ÇSBÖ 103/1), (ÇSBÖ 103/18), (ÇSBÖ 103/21), (ÇSBÖ 104/7), (ÇSBÖ 104/22), (ÇSBÖ 105/4), (ÇSBÖ 105/17), (ÇSBÖ 107/7), (ÇSBÖ 107/10), (ÇSBÖ 108/30), (ÇSBÖ 109/10), (ÇSBÖ 111/23), (ÇSBÖ 114/13), (ÇSBÖ 115/3), (ÇSBÖ 116/4), (ÇSBÖ 117/4), (ÇSBÖ 118/12), (ÇSBÖ 118/25), (ÇSBÖ 120/9), (ÇSBÖ 120/10), (ÇSBÖ 123/26), (ÇSBÖ 123/27), (ÇSBÖ 125/2), (ÇSBÖ 125/3), (ÇSBÖ 127/18), (ÇSBÖ 130/25), (ÇSBÖ 131/27), (ÇSBÖ 132/19), (ÇSBÖ 134/24), (ÇSBÖ 134/26), (ÇSBÖ 135/1), (ÇSBÖ 135/7), (ÇSBÖ 135/8), (ÇSBÖ 136/3), (ÇSBÖ 136/7),

(ÇSBÖ 136/20), (ÇSBÖ 137/27), (ÇSBÖ 137/31), (ÇSBÖ 138/7), (ÇSBÖ 139/6), (ÇSBÖ 141/4), (ÇSBÖ 141/10), (ÇA 14/7), (ÇA 17/26), (ÇA 17/27), (ÇA 21/20), (ÇA 21/23), (ÇA 21/23), (ÇA 22/18), (ÇA 23/3), (ÇA 24/14), (ÇA 24/19), (ÇA 25/8), (ÇA 25/15), (ÇA 25/16), (ÇA 31/13), (ÇA 51/9), (ÇA 51/9), (ÇA 51/16), (ÇA 56/28), (ÇA 64/7), (ÇA 76/12), (ÇA 76/24), (ÇA 77/25), (ÇA 77/28), (ÇA 78/17), (ÇA 87/28), (ÇA 92/2), (ÇA 94/29), (ÇA 95/21), (ÇA 97/1), (ÇA 100/24), (ÇA 100/27), (ÇA 103/26), (ÇA 104/17), (ÇA 105/10), (ÇA 105/25), (ÇA 105/25), (ÇA 107/5), (ÇA 107/26), (ÇA 110/2), (ÇA 110/7), (ÇA 112/5), (ÇA 119/19), (ÇA 122/19), (ÇA 128/10), (ÇA 133/28), (ÇA 134/8), (ÇA 145/5), (ÇA 146/2), (DAK 10/29), (DAK 16/17), (DAK 17/22), (DAK 18/9), (DAK 18/13), (DAK 22/1), (DAK 26/22), (DAK 42/24), (DAK 48/14), (DAK 56/7), (DAK 56/30), (DAK 57/17), (DAK 59/4), (DAK 61/9), (DAK 63/6), (DAK 64/30), (DAK 65/12), (DAK 65/26), (DAK 66/7), (DAK 70/28), (DAK 73/7), (DAK 73/12), (DAK 73/14), (DAK 74/2), (DAK 74/4), (DAK 75/9), (DAK 75/17), (DAK 76/9), (DAK 76/16), (DAK 79/6), (DAK 82/13), (DAK 83/10), (DAK 83/10), (DAK 93/27), (DAK 93/29), (DAK 94/10), (DAK 94/16), (DAK 94/17), (DAK 96/30), (K 6/4), (K 8/29), (K 8/31), (K 11/11), (K 14/23), (K 17/19), (K 21/6), (K 22/33), (K 23/20), (K 24/7), (K 24/24), (K 24/24), (K 29/20), (K 30/8), (K 30/22), (K 30/32), (K 31/30), (K 32/5), (K 32/15), (K 32/17), (K 45/15), (K 46/3), (K 46/9), (K 48/19), (K 49/10), (K 49/17), (K 61/15), (K 66/4), (K 67/5), (K 67/6), (K 67/7), (K 70/22), (K 70/23), (K 70/24), (K 75/4), (K 75/20), (K 76/12), (K 76/13), (K 80/19), (K 80/28), (K 83/4), (K 83/7), (K 84/19), (K 87/18), (K 92/6), (K 92/24), (K 92/24), (K 94/11), (K 103/1), (K 108/25), (K 109/8), (K 109/12), (K 110/3), (H 14/10), (H 16/23), (H 17/12), (H 18/33), (H 19/6), (H 19/17), (H 22/2), (H 22/13), (H 22/14), (H 22/18), (H 22/11), (H 28/13), (H 29/3), (H 30/25), (H 30/30), (H 31/3), (H 31/13), (H 31/14), (H 31/19), (H 33/1), (H 33/2), (H 33/12), (H 33/26), (H 35/12), (H 35/13), (H 35/23), (H 40/20), (H 42/8), (H 44/4), (H 44/19), (H 45/11), (H 47/11), (H 47/13), (H 48/7), (H 48/22), (H 48/30), (H 50/8), (H 50/28), (H 56/13), (H 57/3), (H 57/17), (H 57/23), (H 64/27), (H 65/13), (H 66/5), (H 66/13), (H 66/22), (H 66/23), (H 66/24), (H 67/4), (H 67/17), (H 67/22), (H 72/3), (H 74/15), (H 74/29), (H 76/2), (H 78/27), (H 78/29), (H 79/14), (H 80/6), (H 80/16), (H 81/9), (H 81/30), (H 82/2), (H 84/3), (H 84/9), (H 85/27), (H 86/1), (H 87/8), (H 88/17), (H 88/18), (H 88/22), (H 88/32), (H 89/1), (H 91/12), (H 92/8), (H 95/28), (H 97/13), (H 97/24), (H 99/5), (H 99/23),

(H 101/20), (H 102/13), (H 102/13), (H 103/18), (H 104/10), (H 105/24), (H 106/2), (H 107/7), (H 107/8), (H 108/6), (H 110/19), (H 110/23), (H 110/24), (H 110/32), (H 111/11), (H 111/19), (H 113/11), (H 113/12), (H 116/30), (H 117/20), (H 117/21), (H 117/21), (H 118/1), (H 118/3), (H 118/6), (H 118/18), (H 118/19), (H 118/19), (H 118/22), (H 118/26), (H 118/27), (H 118/28), (H 119/18), (H 119/27), (H 120/4), (H 120/25), (H 120/29), (H 121/17), (H 121/24), (H 121/27), (H 121/30), (H 123/8), (H 124/3), (H 124/4), (H 124/8), (H 124/9), (H 124/28), (H 125/1), (H 125/2), (H 125/13), (H 125/19), (H 126/19), (H 127/12), (H 127/21), (H 127/21), (H 127/23), (H 127/24), (H 127/29), (H 128/5), (H 128/6), (H 129/1), (H 129/2), (H 130/2), (H 130/17), (H 136/16), (H 137/8), (H 137/9), (H 139/9), (H 139/26), (H 139/28), (H 142/2), (H 142/6), (H 143/2), (H 144/3), (H 144/11), (H 146/4), (H 146/5), (H 146/7), (H 147/20), (H 148/23), (H 148/27), (H 150/2), (H 150/30), (H 152/7), (AYÇ 10/9), (AYÇ 10/10), (AYÇ 13/4), (AYÇ 17/5), (AYÇ 22/21), (AYÇ 25/13), (AYÇ 27/26), (AYÇ 29/24), (AYÇ 32/14), (AYÇ 40/26), (AYÇ 41/2), (AYÇ 41/24), (AYÇ 41/26), (AYÇ 42/7), (AYÇ 48/17), (AYÇ 48/23), (AYÇ 49/7), (AYÇ 49/21), (AYÇ 51/18), (AYÇ 54/1), (AYÇ 54/17), (AYÇ 54/20), (AYÇ 56/20), (AYÇ 56/22), (AYÇ 57/3), (AYÇ 58/6), (AYÇ 58/7), (AYÇ 58/7), (AYÇ 63/25), (AYÇ 65/10), (AYÇ 66/11), (AYÇ 73/15), (AYÇ 74/32), (AYÇ 76/2), (AYÇ 76/6), (AYÇ 77/31), (AYÇ 78/13), (AYÇ 78/28), (AYÇ 79/24), (AYÇ 80/18), (AYÇ 81/3), (AYÇ 84/7), (AYÇ 84/12), (AYÇ 84/14), (AYÇ 85/8), (AYÇ 86/8), (AYÇ 88/6), (AYÇ 88/7), (T 8/15), (T 9/18), (T 9/20), (T 9/21), (T 9/23), (T 10/3), (T 10/4), (T 11/4), (T 14/17), (T 14/18), (T 17/10), (T 17/11), (T 17/23), (T 18/3), (T 19/6), (T 21/13), (T 23/25), (T 26/2), (T 27/22), (T 28/2), (T 29/2), (T 29/15), (T 29/15), (T 32/12), (T 32/23), (T 32/26), (T 33/3), (T 33/28), (T 35/8), (T 42/15), (T 42/24), (T 47/4), (T 47/14), (T 47/22), (T 48/25), (T 48/25), (T 51/4), (T 53/1), (T 54/6), (T 54/9), (T 54/10), (T 54/11), (T 54/18), (T 54/28), (T 59/5), (T 59/23), (T 59/30), (T 60/12), (T 61/18), (T 64/3), (T 64/9), (T 66/13), (T 67/1), (T 68/22), (T 69/21), (T 70/24), (T 71/18), (T 71/18), (T 71/21), (T 73/1), (T 73/11), (T 73/15), (T 74/23), (T 76/10), (T 77/9), (T 77/12), (T 78/4), (T 78/25), (T 79/17), (T 79/19), (T 79/28), (T 79/28), (T 80/13), (T 80/25), (T 80/25), (T 83/20), (T 84/9), (T 86/16), (T 86/25), (T 88/22), (T 89/13), (T 90/3), (T 91/3), (T 91/3), (T 95/25), (T 98/8), (T 98/14), (T 99/1), (T 99/3), (T 99/5), (T 99/8), (T 99/9), (T 101/8), (T 102/5), (T 102/23), (T 104/16), (T 105/14), (T 106/13), (T 106/15), (T 106/17), (T 111/23), (T

112/31), (T 113/15), (T 113/28), (T 113/30), (T 115/2), (T 115/22), (T 120/14), (T 120/24), (T 120/27), (T 121/9), (T 121/17), (T 123/5), (T 123/6), (T 126/1), (T 126/25), (İÖ 19/4), (İÖ 20/21), (İÖ 22/24), (İÖ 22/31), (İÖ 24/3), (İÖ 27/13), (İÖ 29/25), (İÖ 32/4), (İÖ 33/28), (İÖ 36/26), (İÖ 39/28), (İÖ 40/18), (İÖ 41/17), (İÖ 43/10), (İÖ 43/14), (İÖ 43/15), (İÖ 48/15), (İÖ 48/19), (İÖ 50/8), (İÖ 56/16), (İÖ 56/16), (İÖ 57/2), (İÖ 57/5), (İÖ 57/7), (İÖ 57/11), (İÖ 58/3), (İÖ 58/10), (İÖ 58/11), (İÖ 58/12), (İÖ 58/13), (İÖ 58/13), (İÖ 59/3), (İÖ 63/19), (İÖ 66/10), (İÖ 66/11), (İÖ 73/6), (İÖ 74/1), (İÖ 74/4), (İÖ 74/9), (İÖ 74/10), (İÖ 76/6), (İÖ 83/8), (İÖ 92/5), (İÖ 94/32), (İÖ 97/17), (İÖ 97/24), (İÖ 97/26), (İÖ 98/2), (İÖ 100/8), (İÖ 102/2), (İÖ 102/16), (İÖ 102/26), (İÖ 107/31), (İÖ 108/2), (İÖ 114/8), (İÖ 114/12), (İÖ 121/14), (İÖ 121/16), (İÖ 122/9), (İÖ 123/22), (İÖ 123/23), (İÖ 125/5), (İÖ 126/2), (İÖ 126/20), (İÖ 127/2), (İÖ 148/3), (İÖ 151/13), (İÖ 151/18), (İÖ 152/22), (İÖ 152/26), (İÖ 152/27), (İÖ 154/6), (İÖ 156/1), (İÖ 156/18), (İÖ 158/4), (İÖ 163/25), (İÖ 164/3), (İÖ 167/5), (İÖ 174/6), (İÖ 180/1), (İÖ 183/11), (İÖ 183/15), (İÖ 189/4), (İÖ 190/28), (İÖ 191/1), (İÖ 193/2), (İÖ 195/5), (İÖ 197/19), (İÖ 197/27), (İÖ 200/6), (İÖ 200/7), (İÖ 200/14), (İÖ 200/16), (İÖ 201/10), (İÖ 216/14), (İÖ 224/13), (İÖ 227/3), (İÖ 227/20), (İÖ 229/6), (İÖ 229/14), (İÖ 231/7), (İÖ 232/15), (İÖ 234/17), (U 7/11), (U 9/14), (U 9/15), (U 10/5), (U 11/6), (U 11/20), (U 13/8), (U 13/11), (U 13/12), (U 17/12), (U 19/6), (U 20/9), (U 20/10), (U 20/11), (U 21/5), (U 21/9), (U 24/12), (U 24/26), (U 28/7), (U 30/5), (U 30/9), (U 30/14), (U 32/18), (U 32/19), (U 32/21), (U 32/29), (U 36/9), (U 36/12), (U 36/20), (U 41/27), (U 43/12), (U 43/17), (U 49/24), (U 49/30), (U 51/29), (U 51/32), (U 53/1), (U 54/6), (U 54/10), (U 56/2), (U 56/18), (U 57/8), (U 57/22), (U 58/13), (U 58/21), (U 58/23), (U 58/24), (U 58/27), (U 59/18), (U 61/2), (U 61/10), (U 61/23), (U 66/1), (U 67/7), (U 67/12), (U 68/14), (U 68/14), (U 68/15), (U 68/15), (U 68/16), (U 68/16), (U 68/17), (U 68/19), (U 68/20), (U 68/21), (U 68/25), (U 71/17), (U 76/5), (U 76/11), (U 78/19), (U 79/14), (U 79/16), (U 79/18), (U 79/23), (U 79/26), (U 80/6), (U 80/25), (U 83/7), (U 85/19), (U 85/23), (U 86/9), (U 86/13), (U 86/13), (U 86/18), (U 86/27), (U 87/6), (U 87/23), (U 88/1), (U 88/22), (U 89/7), (U 89/20), (U 89/26), (U 90/24), (U 91/14), (U 92/2), (U 94/17), (U 94/20), (U 94/22), (U 95/20), (U 98/16), (U 98/17), (U 98/18), (U 98/27), (U 100/21), (U 101/23), (U 101/23), (U 101/29), (U 101/29), (U 101/30), (U 103/19), (U 105/22), (U 105/24), (U 105/28), (U 106/24), (U 107/3), (U 107/21), (U 109/6), (U 109/9), (U 110/15), (U 112/22), (U 112/29),

(U 113/26), (U 113/27), (U 115/4), (U 116/3), (U 116/6), (U 116/28), (U 117/5), (U 117/8), (U 117/9), (U 120/3), (U 120/6), (U 120/12), (U 122/11), (U 123/6), (U 130/2), (U 130/22), (U 131/1), (U 131/5), (U 131/17), (U 135/19), (U 136/3), (U 136/5), (U 136/5), (U 137/22), (U 139/13), (U 139/18), (U 139/20), (U 140/18), (U 141/7), (U 141/27), (GYA 11/15), (GYA 11/18), (GYA 16/10), (GYA 17/26), (GYA 20/30), (GYA 27/23), (GYA 27/28), (GYA 28/11), (GYA 28/13), (GYA 29/13), (GYA 29/31), (GYA 30/14), (GYA 30/27), (GYA 31/16), (GYA 32/5), (GYA 37/31), (GYA 38/3), (GYA 38/6), (GYA 39/22), (GYA 42/19), (GYA 43/8), (GYA 43/19), (GYA 44/27), (GYA 44/31), (GYA 45/20), (GYA 45/24), (GYA 45/25), (GYA 47/27), (GYA 48/5), (GYA 48/28), (GYA 48/31), (GYA 49/1), (GYA 49/10), (GYA 51/1), (GYA 51/4), (GYA 53/20), (GYA 56/1), (GYA 56/12), (GYA 57/24), (GYA 58/27), (GYA 59/21), (GYA 60/5), (GYA 63/11), (GYA 63/13), (GYA 63/21), (GYA 64/2), (GYA 65/6), (GYA 65/9), (GYA 65/14), (GYA 65/18), (GYA 66/16), (GYA 75/23), (GYA 77/16), (GYA 77/19), (GYA 77/25), (GYA 78/12), (GYA 78/28), (GYA 79/24), (GYA 79/25), (GYA 80/10), (GYA 80/12), (GYA 80/24), (GYA 80/29), (GYA 80/31), (GYA 81/20), (GYA 91/27), (GYA 92/5), (GYA 92/7), (GYA 92/8), (GYA 92/11), (GYA 93/4), (GYA 93/5), (GYA 93/12), (GYA 94/3), (GYA 94/25), (GYA 95/26), (GYA 97/31), (GYA 99/7), (GYA 100/22), (GYA 108/6), (GYA 110/15), (GYA 110/15), (GYA 110/19), (GYA 110/23), (GYA 110/25), (GYA 112/25), (GYA 112/26), (GYA 112/29), (GYA 113/1), (GYA 114/21), (GYA 114/28), (GYA 115/8), (GYA 115/12), (GYA 115/25), (GYA 115/27), (GYA 116/4), (GYA 116/10), (GYA 117/5), (GYA 117/15), (GYA 118/15), (GYA 118/16), (GYA 118/17), (GYA 120/8), (GYA 120/22), (GYA 120/29), (GYA 130/19), (GYA 131/25), (GYA 133/15), (GYA 133/17), (GYA 133/19), (GYA 133/32), (GYA 134/2), (GYA 134/7), (GYA 138/26), (GYA 140/6), (GYA 140/28), (İLKÖ 48/27), (İLKÖ 49/13), (İLKÖ 53/1), (İLKÖ 61/5), (İLKÖ 61/27), (İLKÖ 66/8), (İLKÖ 85/3), (İLKÖ 89/22), (İLKÖ 90/9), (İLKÖ 97/1), (İLKÖ 105/20), (İLKÖ 105/20), (İLKÖ 109/10), (İLKÖ 109/14), (İLKÖ 110/5), (İLKÖ 113/1), (İLKÖ 116/25), (İLKÖ 116/26), (İLKÖ 116/29), (İLKÖ 118/26), (İLKÖ 119/12), (İLKÖ 122/10), (İLKÖ 122/24), (İLKÖ 125/7), (İLKÖ 130/14), (İLKÖ 133/17), (İLKÖ 136/8), (İLKÖ 139/15), (İLKÖ 144/13), (İLKÖ 150/18), (İLKÖ 150/19), (İLKÖ 163/11), (İLKÖ 164/23), (İLKÖ 165/7), (İLKÖ 165/26), (İLKÖ 165/30), (İLKÖ 165/30), (İLKÖ 166/10), (İLKÖ 167/9), (İLKÖ 172/26), (İLKÖ 174/25), (İLKÖ

181/4), (İLKÖ 181/15), (İLKÖ 182/14), (İLKÖ 205/29), (İLKÖ 206/17), (KP 13/5), (KP 13/6), (KP 13/10), (KP 15/11), (KP 19/5), (KP 19/18), (KP 25/10), (KP 29/4), (KP 31/17), (KP 34/8), (KP 35/9), (KP 38/2), (KP 38/9), (KP 42/3), (KP 42/13), (KP 43/4), (KP 49/13), (KP 50/2), (KP 50/4), (KP 51/4), (KP 51/11), (KP 53/3), (KP 58/9), (KP 58/17), (KP 63/3), (KP 67/23), (KP 67/24), (KP 71/12), (KP 73/14), (KP 74/5), (KP 74/9), (KP 81/2), (KP 85/6), (KP 85/7), (KP 85/8), (KP 89/12), (KP 90/11), (KP 93/4), (KP 96/20), (KP 96/23), (KP 98/14), (KP 100/3)

isten-: 1. İsteme işi yapılmak, istenilmek.

Oturup bekliyor, bir şey istenirse hemen koşup getiriyor, sonra gene oturuyor. (HI 62/29)

(DAK 9/9), (K 73/8), (K 103/13), (H 12/13), (H 22/17), (H 26/11), (T 46/3), (T 46/4), (T 46/27), (T 53/7), (İÖ 18/2), (İÖ 74/13), (İÖ 129/23), (İÖ 204/11), (İÖ 205/12), (İÖ 207/5), (KP 52/3), (KP 55/5)

isteyebil-: İsteme ihtimali veya imkânı bulunmak, arzulayabilmek.

Reddetmek isteyebilirsin, fakat bunu denemeye kalkıştığında başarısızlığa uğruyorsun. (İÖ 147/12)

(U 68/18), (U 100/12), (GYA 65/8), (İLKÖ 110/13)

işin içinden çıkama-: Başaramamak, sorunu çözümleyememek.

Şaşırmış, bocalamış, işin içinden çıkamamıştı. (DAK 94/3)

(DAK 94/13), (DAK 95/12), (AYÇ 30/17)

izlenim (veya izlenimini) bırak- (veya ver- veya uyandır-):** İntiba uyandırmak, etki bırakmak.

Eşyanın düzeni, odanın genel görüntüsü, her şeyin tahtadan yapılmış olduğu izlenimini verir. (DAK 7/12)

(K 68/13),

(K 108/3), (T 105/3), (T 119/13), (İÖ 15/6), (U 106/7), (GYA 45/17), (GYA 61/21), (GYA 65/3), (GYA 98/12)

izzetinefsine dokun-: 1. Onuruna dokunmak.

İzzetinefsine mi dokunur teresin bağırırsam (ÇA 32/18)

izzetle-:** Yüceltmek, saygı göstermek.

Böylece o, Yusuf olmayan bir Yusuf olarak kuyuda –bir kere daha: belki lâğımında- talihini denemeye hazırlanıyor: darmadağınık duran tanrısının ya da tanrılarının kimliğini kestirmeye çabalıyor: onun bir Züleyha’sı olmadı, çünkü onun birden çok Züleyha’sı oldu, belki de, onun dağınık tanrılarından birileri o

Züleyhalardı.. düşündü: nefsine itibar etmediğini sanıyordu, ama acaba nefsini, ona itibar etmediğini söyleyerek mi izzetliyordu? (K 86/25)

kaç-: 4. Kaçınmak.

Ben kimsenin sevgisinden kaçmıyorum. (H 35/20)

(H 35/20), (GYA 39/24)

kaçın-: Herhangi bir işi yapmaktan veya özverili davranmaktan geri durmak, kaçmak.

Ufak ufak âşık, mecnun demeye başlamışlardı ona ama kendisi kendi durumuna bir ad koymaktan kaçınıyor, korkuyordu, içi onunla dopdoluyken başka kimi düşünebilirdi, ama işte onu aklından çıkartması için sayısız ayrıntılar vardı önünde: ah yarabbim, yarabbim, yarabbim, yarabbim, yarabbim.. kimseler anlamayacaktı onu. (DAK 47/20)

(K 70/5), (H 57/21), (H 139/18), (H 141/15), (H 146/19), (T 72/1), (T 79/22), (İÖ 82/3), (GYA 68/11)

kahr (veya kahrını) çek-: Uzun süre sıkıntıya katlanmak.

Dünyanın kahrını çekti dedi teyzem (ÇA 134/12)

kahret-: 4. İlenmek, beddua etmek.

“Kahretsın ıslanmışlar..” diye söylendim ayakkabılara “olmuyorlar”. (HI 100/24)

(ÇÖ 45/31), (ÇÖ 68/27), (ÇSBÖ 34/7), (ÇSBÖ 37/20), (ÇSBÖ 51/13), (ÇSBÖ 76/3), (ÇA 43/16), (ÇA 106/27), (ÇA 108/24), (ÇA 109/18), (ÇA 115/17), (ÇA 126/32), (ÇA 153/17), (İLKÖ 82/9)

kahret-: 1. Ezmek, perişan etmek.

Bu uzaklık yakıyor beni, kahrediyor... (U 140/4)

(KP 45/15), (KP 72/21)

kahrol-: Çok üzölmek, içlenmek.

Ömrün tükensin dedi kadın ömrümü tükettin gebereceksin bir gün gebertecekler seni bir şey değil adam kahroluyor baban onu da öldüreceksin kahrından (ÇA 43/3)

(K 59/11), (H 9/17), (T 86/32), (İÖ 218/4)

kamaş-*: mecaz Uyuşmak, işlevini yitirir gibi olmak.

bilinçler kamaştı (T 70/12)

(İÖ 170/19)

kan ağla-: Büyük bir üzüntü içinde bulunmak.

Güneş doğuyor, ay da güneşle birlikte doğuyor, güneşin ışınlarıyla ortalığın pusu oynuyor, biri ötekiyle eğleniyor, bir yürek kan ağlıyor, oyulmuş ağızlar yalvarıyor, gövdelerin üstünden ağır, çelik tekerlekler geçiyor, değirmen taşları da dönüyor, uğulduyor ve öğütüyor, uzaklardan babanın sesi çınılıyor, durup kulak veriliyor o sese, o ses baygınlaşıyor ve gürleşiyor, kimse gülümsemiyor, sızlanmıyor, yukarlara doğru uzanan eller, yalvarışlar, ağlamalar, bir eziklik, belirsiz bir şey, bir şey bir yerinden yırtılıyor, yırtılmanın sesi bir daha duyuluyor, bir adam –gençten biri– Allah diye bağırıyor, düşünüyumrukluyor, yıkılıyor (AYÇ 64/5)

(GYA 52/27), (GYA 52/32)

kan beynine sıçra- (veya çık-): Çok sinirlenmek, hiddetlenmek, kontrolü yitirmek.

Kan beynine sıçradı birden (ÇA 122/27)

(H 98/14)

kanı don- (veya çekil-): Donakalmak, çok şaşırarak.

Birden kanım dondu: yangını ben çıkardım! (HI 122/12)

(ÇÖ 13/15), (T 112/13)

kapıl-: 5. mecaz Bir şeyin veya kimsenin güçlü etkisinde kalmak.

Bir anda, şaşkınlığın verdiği tuhaf bir korkuya, hareketsiz bir panik havasına kapıldım. (HI 119/23)

(HI 120/7), (ÇÖ 26/23), (ÇÖ 54/30), (ÇSBÖ 25/11), (ÇSBÖ 48/6), (ÇSBÖ 106/1), (ÇSBÖ 116/12), (ÇA 121/1), (DAK 43/17), (DAK 47/16), (DAK 53/28), (DAK 76/29), (K 16/6), (K 31/8), (H 10/9), (H 48/15), (H 87/32), (AYÇ 28/34), (AYÇ 45/1), (T 19/13), (İÖ 213/2), (İÖ 232/4), (GYA 47/7), (GYA 64/7), (GYA 85/12), (GYA 132/12), (İLKÖ 110/11), (İLKÖ 122/28), (İLKÖ 180/1)

kapılıp git-: mecaz** Aniden bir şeyin veya kimsenin güçlü etkisinde kalmak.

Bazen öyle şeyler oluyor ki.. nasıl söylesem.. insan kapılıp gidiyor.. (GYA 79/8)

kapla-: 4. Yayılıp doldurmak, etkisinde bırakmak; almak, basmak, bürümek, sarmak, tutmak.

Jandarmaları görür görmez, belirli bir sevinç kaplamıştı Kamberi. (ÇSBÖ 28/10)

(ÇSBÖ 67/8), (H 113/26), (İÖ 12/12), (İÖ 15/26), (İÖ 92/9),
(GYA 91/16), (GYA 102/6), (İLKÖ 116/1), (İLKÖ 134/5)

kaplayiver-: Çabucak kaplamak.

O hırslı haz birden kaplayıverdi içimi. (HI 124/23)

kaptır-*: Heyecanlanıp kendinden geçmek.

Amma kaptırmışım ha diye düşündü (ÇA 10/16)

(İLKÖ 111/17)

karanlığa gömül-: 2. Büyük sıkıntı ve keder içinde kalmak.

Ağır ağır, gizli, sonsuz, mutlu, can veren karanlığıma gömülüydüm. (HI 38/13)

kasıl-: 3. mecaz Büyükleme.

Mısır tanesi gibi bütün aileyi dağıt, bizi sersefil et, sonra gel kasıl, beni suçlamaya kalkış. (ÇÖ 56/19)

kaşlarını çat-: Kızmak, öfkelenmek.

Kaşlarını çattı, bu kez dik dik bakıştılar. (HI 31/2)

(İLKÖ 164/11)

katlan-: 2. mecaz Hoş olmayan bir duruma, güç şartlara dayanmak, tahammül etmek.

Bu dayanılmaz acılara, aylarca katlanmıştı babası. (ÇÖ 13/21)

(ÇÖ 88/24), (H 56/20), (AYÇ 41/12), (T 17/24), (T 68/14), (U 89/22)

katlanabil-: Katlanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

İçinden ne zapt edilmez düşünceler geçtiğini ben biliyorum, oysa ne dayanıklı görünürdü, onu yıkan yoksulluk olmadı, ne olduğunu bilmiyorum ama bir başka şey yıktı onu, kahr gibi bir şey ve katlandı ama artık katlanamayacak, çünkü bir insanın sinirleri bir noktaya kadar geriliyor ve ondan sonra zorladın mı dayanamıyor. (ÇÖ 88/24)

(ÇSBÖ 87/10), (ÇSBÖ 139/17), (ÇSBÖ 139/18), (H 56/3),
(H 56/4), (GYA 39/10), (GYA 46/23)

kavrul-: 2. Hayatın acılarına uğramak.

Yumruğum sımsıkı: yitiğim avucumun içinde duruyor, onu elimden kaçırma kaygısıyla kavruluyorum. (U 61/20)

(U 139/20)

kavuş-: 2. Yokluğu çekilen veya çok istenen bir şeye erişmek, onu elde etmek.

Bilgece bir söz ediyormuşçasına “işte gene sabaha kavuştuk” dedi dayım. (HI 72/26)

(ÇSBÖ 27/31), (ÇA 40/27), (AYÇ 59/7), (AYÇ 74/31), (İÖ 133/6)

kavuşabil-: Kavuşma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Bir türlü istediğine kavuşamamıştı, neydi istediği, niçin istiyordu: bir rahat soluk, sabahleyin asabı bozulmadan uyanmak, gözlerini sabah ezanına açmak, güzel şeyler görmek. (GYA 11/17)

kaygılan-: Üzücü veya kötü bir şey olacak korkusu içinde olmak; tasalanmak, küşümlenmek, endişelenmek, gamlanmak.

Kaygılanma yeğenim dedi Ejder çocuktur şunun şurasında (ÇA 61/25)

(ÇA 88/1), (H 61/5), (H 80/18), (H 96/9), (H 140/9), (AYÇ 10/13), (KP 19/4)

kendine yedireme-: 1. Başkasının kendisine yaptığı işi, onur kırıcı sayarak tepki ile karşılamak.

Yumruklan bir kapının gürültüsüne uyanmış olmayı yediremedi kendisine. (K 14/27)

(K 110/3), (İÖ 183/18)

kendini kaptır-: 1. Bir şeyin etkisinden kurtulamayacak duruma düşmek.

Uğultunun verdiği korkunç tekdüzelikte düşlerime kaptırdım kendimi. (HI 95/28)

(HI 110/30), (ÇSBÖ 103/6), (DAK 41/1), (H 50/11)

kendini kaybet-: 2. Aşırı duygulanma dolayısıyla çevrede olup bitenin farkına varamamak.

Ben, kendimi kaybettim. (T 29/2)

(T 43/20), (GYA 50/30)

kendini (kapıp) koyuver-: Kendine özen göstermemek, kötümser olmak.

İçgüdüünün, yüreğinde bir öfke ve kahır ağusu yoğurduğunu korkuyla duyuyor ama hiçbir şeyi önlemeye kalkışmıyor, içgüdüünün akışına doğru kendini kapıp koyuveriyordu. (ÇSBÖ 65/14)

kendini tut-: 1. Kendine hâkim olmak.

Düştü!. Ne diyor?. düştü.. kendimi tutmasam “gidiyor, gidiyor” diye bağıracaktım. (HI 75/11)

(ÇÖ 19/2), (ÇÖ 70/29), (ÇSBÖ 17/25), (ÇSBÖ 95/18), (ÇSBÖ 138/1), (DAK 33/15), (DAK 95/18), (K 47/19), (H 104/5), (H 148/25), (T 32/21), (GYA 129/11), (İLKÖ 199/23)

kendini tutama-: 1. Kendine hâkim olamamak.

İçim yanıyor be yeğenim aklıma geldikçe kendimi tutamıyorum bir kokusu vardı menekşeler halt etmiş şu halime bak bir de rezil olduk itin köpeğin maskarası olduk (ÇA 78/1)

(ÇA 106/21), (AYÇ 47/7)

keyfi gel-: Neşelenmek.

Alın bakalım birer tane herkes şansına ne gelirse ona razı olacak daha siftah bu keyfiniz gelsin diye (ÇA 70/10)

keyfi kaç-: Neşesi kalmamak.

Kendisi üst üste birkaç kadeh boşalttı ama Fahrinin keyfi kaçmıştı sessiz sessiz oturuyordu (ÇA 88/19)

kırıl-: 7. mecaz Cesaret, umut, onur azalmak, yok olmak.

Neden bu kadar hızla.. artık gücüm kesilmiş, yarı aralık kapıyı görünce cesaretim kırılmış, kendimi deneyerek – çok hızlı mı koştum? (HI 46/18)

kıskan-: 5. mecaz Yerinde olmayı istemek, imrenmek.

Öbür çocuklar kıskanırdı, üstüme atılırlardı. (HI 76/31)

(T 65/17), (U 31/18), (GYA 64/16), (GYA 82/24), (GYA 95/23), (GYA 95/29)

kız-: 4. mecaz Öfkelenmek.

Babam kızdı mı, kızmadı mı anlamadım. (HI 114/11), (HI 114/11)

(ÇÖ 24/1), (ÇA 128/23), (H 96/26), (AYÇ 17/32), (AYÇ 19/17), (İÖ 22/20), (GYA 75/24), (GYA 91/19), (İLKÖ 40/22), (İLKÖ 54/17), (İLKÖ 54/21), (İLKÖ 61/11), (İLKÖ 89/12), (İLKÖ 89/15), (İLKÖ 127/5), (İLKÖ 139/8), (İLKÖ 201/28), (KP 29/19)

kin besle- (veya tut-): Birine karşı öç alma duygusunu sürdürmek.

Vay habis, vay moruk, hâlâ kin besliyor, ben kendisini bağışlamaya gelmişken, o, bağışlama hakkı kendinde sanıyor. (ÇÖ 56/8)

kop-*: mecaz İyice gerilerek sağlıklı düşünüp davranabilme yetisini kaybetmek.

Böylece ikiye parçalanıyordum, bir yanım rüyada gördüğüm yüzün arkasından koşuyor, öbür yanım anneme yöneliyor: ikisi arasında geriliyorum, ikisinin arasında kopuyorum. (KP 13/1)

kork-: 2. Kaygı duymak, endişe etmek.

Korkar ve titrerdi. (HI 9/15)

(HI 14/28), (HI 25/15), (HI 25/16), (HI 37/3), (HI 37/4) , (HI 64/14), (HI 94/14), (HI 99/19), (HI 105/22), (ÇÖ 11/25), (ÇÖ 14/15), (ÇÖ 17/19), (ÇÖ 22/2), (ÇÖ 22/4), (ÇÖ 25/13), (ÇÖ 58/27), (ÇÖ 64/9), (ÇÖ 90/23), (ÇSBÖ 54/28), (ÇSBÖ 55/5), (ÇSBÖ 55/12), (ÇSBÖ 55/15), (ÇSBÖ 57/10), (ÇSBÖ 74/1), (ÇSBÖ 103/1), (ÇSBÖ 103/2), (ÇSBÖ 103/7), (ÇSBÖ 103/9), (ÇSBÖ 105/20), (ÇSBÖ 107/27), (ÇSBÖ 108/22), (ÇSBÖ 108/29), (ÇSBÖ 109/8), (ÇSBÖ 110/9), (ÇSBÖ 118/27), (ÇSBÖ 126/17), (ÇSBÖ 137/30), (ÇA 30/17), (ÇA 46/6), (ÇA 49/8), (ÇA 128/10), (ÇA 136/28), (ÇA 153/24), (DAK 26/18), (DAK 47/20), (DAK 68/16), (DAK 78/11), (DAK 94/6), (DAK 94/9), (DAK 95/29), (H 131/8), (H 151/10), (T 17/27), (T 32/30), (T 60/15), (T 68/21), (T 71/6), (T 71/9), (T 71/21), (U 54/7), (U 54/8), (U 58/1), (U 100/17), (U 136/4), (GYA 36/14), (GYA 81/18), (GYA 99/14), (GYA 126/22), (GYA 143/9), (İLKÖ 75/11), (İLKÖ 105/22), (İLKÖ 105/23), (İLKÖ 112/1), (İLKÖ 130/6), (İLKÖ 138/14), (İLKÖ 201/20), (İLKÖ 201/20), (KP 64/16), (KP 71/14), (KP 96/23)

kork-: 1. Korku duymak, ürkmek, dehşete kapılmak; korkulmak.

Korkuyorum, fırtınalar ve göğsümü çemberleyen yağmur telleri. (HI 28/15)

(HI 28/25), (HI 40/12), (HI 40/15), (HI 64/20), (HI 64/24), (HI 66/25), (HI 74/10), (HI 77/7), (HI 84/29), (HI 96/1), (HI 98/17), (HI 104/12), (HI 105/16), (HI 110/6), (HI 112/11), (HI 116/14), (ÇÖ 11/33), (ÇÖ 12/6), (ÇÖ 88/6), (ÇÖ 88/11), (ÇÖ 88/12), (ÇSBÖ 72/18), (ÇSBÖ 90/5), (ÇSBÖ 90/6), (ÇSBÖ 137/28), (ÇSBÖ 137/30), (ÇA 15/23), (ÇA 23/3), (ÇA 36/9), (ÇA 48/22), (ÇA 88/5), (ÇA 99/17), (ÇA 103/7), (ÇA 105/6), (ÇA 106/18), (ÇA 137/14), (ÇA 156/16), (DAK 20/24), (DAK 53/8), (K 83/21), (K 84/1), (K 84/3), (K 92/24), (AYÇ 17/12), (AYÇ 69/30), (AYÇ 78/15), (T 79/26), (T 90/16), (T 90/19), (T 98/26), (T 98/32), (T 100/24), (İÖ 82/1), (İÖ 138/6), (İÖ 196/12), (U 60/20), (U 60/21), (U 87/9), (U 97/20), (U 113/7), (GYA 27/24), (GYA 46/16), (GYA 84/9), (GYA 133/30), (İLKÖ 57/10), (İLKÖ 57/10), (İLKÖ 73/28), (İLKÖ 124/6), (İLKÖ 141/17), (İLKÖ 142/26), (İLKÖ 164/11), (İLKÖ 164/19), (İLKÖ 164/30),

(İLKÖ 174/16), (İLKÖ 174/29), (İLKÖ 194/18), (İLKÖ 199/14), (İLKÖ 204/12), (İLKÖ 204/16), (KP 8/13), (KP 12/26), (KP 12/26), (KP 15/9), (KP 15/13), (KP 29/18), (KP 93/10)

kork-: 4. Yapamamak, cesaret edememek.

Bütün bu olup bitenlerden sonra uyumaya korkuyordum, bu çatının altında başkalarının varlığını bilişim, gözüme uyku vermiyordu. (HI 117/26)

(ÇA 99/15)

korkuya kapıl-: Korku düşmek.

Kerim'se, tuhaf bir korkuya kapılmıştı. (ÇÖ 69/23)

korkul-: 2. Kaygı duyulmak.

Marttan korkulmaktadır. (ÇÖ 28/18)

korkup dur-:** Sürekli olarak korkmak.

“Ben tûlü bin yıllık zulmet denizini geçip geldim buraya.” diye ünlüyor, o zaman eczacılar korkup duruyorlardı. (ÇÖ 13/10)

korkutul-:** Korkutma işi yapılmak.

Ecelin gölgesi her daim başımızdadır can alıcı gelmeden tövbe kapısına sığınmak gerek o gün celal perdeleri aralandığı vakit o vakit daha sen kabir berzahında beklerken mücrimler hayattayken en çok neden korkuyorlarsa onun sesiyle korkutulurlar ateşin bir tek şifası vardır gözyaşıdır tövbedir yarabbim sen o gün bizi (ÇA 36/10)

koynuna gir-:** mecaz Bir durumun, bir duygunun tamamıyla içinde olmak, etkisi altına girmek.

Sonunda bıraktı kendini: bir denizanası uysallığıyla geniş dalgaların yumuşak kanatları arasında sinirlerinin boşanmışlığına yaslanarak sessiz, kımıltısız bir ırgalanmaya doğru gözleri kapalı, belki de mutlu bir boşlukta unutulmuşluğun, unutmanın koynuna girdi. (K 31/19)

(K 40/17)

köpür-: 3. mecaz Çok kızmak, birdenbire öfkelenmek, feveran etmek.

Birden köpürdü. (ÇSBÖ 46/13)

(ÇA 145/2)

kuruntu yap-:** Girilen bir işle ilgili olumsuzlukları, kötü ihtimalleri düşünüp üzülme.

“Kuruntu yapma” dedim. (GYA 112/30)

kusur edebil-:** Hoş karşılanmayacak bir davranışta bulunma ihtimali veya imkânı bulunmak.

Herkes kendisini övebilir, saygıda kusur etmeyebilir, ama ne çıkar bundan? (GYA 32/18)

kusura bakma- (veya kalma-): Hoş görmek.

“Kusura kalmayın, açık konuşurum ben. Yaramaz bize bu.” (HI 78/17)

(ÇSBÖ 131/9), (ÇA 62/27), (ÇA 63/10),
(ÇA 83/4), (ÇA 133/26), (H 79/17), (GYA 77/30), (GYA 81/17), (GYA 88/6),
(GYA 113/1), (İLKÖ 73/4), (İLKÖ 88/4)

küs-: 1. Herhangi birinin hoş gitmeyen bir söz veya davranışı yüzünden görüşmez olmak.

Ahmet başka zaman olsa topu kapar istediği gibi fırlatır kendisi de oyuna karıştırdı ama küsmüştü işte şimdi top ayaklarının dibinde dururken kıpırdamadı bile (ÇA 142/28)

(U 28/10), (GYA 51/33), (İLKÖ 61/6)

laf işit-: Azarlanmak, birisi kendisine darılmak.

Çıkartamıyorum, ama sormuyorum da, sorsam belki de bir araba laf işiteceğim / ne çabuk unutmuşmuşum, yok tosbağa kabuğundan çıkmış da falan. (DAK 32/19)

mahcup ol-: Utanmak.

Artık şehirlerine gelebilecek turistlere karşı –gerçi bunların sayısı son derece azdı, yılda ikiyi üçü geçmezdi– mahcup olmayacaklardı. (GYA 67/14)
(İLKÖ 75/18)

(birine) meftun ol-: Tutulmak, gönül vermek, vurulmak.

Meftun oldum. (İÖ 41/14)

(İÖ 51/7)

memnun ol-: Sevinmek, sevinç duymak, kıvanmak.

Aklına gelen düşünceden memnun oldu: kendi yükünün ağırlığından kurtulabilmek için onunla boğuşması gerekmezdi. (H 30/18)
(GYA 143/22)

(bir şeyi) merak et-: 2. Kaygılanmak.

Taksiyle atarım seni merak etme arkadaşının son gecesi bu (ÇA 55/5)
(ÇA 56/4), (ÇA 127/5), (DAK 57/24), (H 89/28),
(AYÇ 49/5), (AYÇ 49/8), (İÖ 122/20), (U 15/2), (GYA 86/15)

merak sar- (veya duy- veya sal-): Bir şeyi edinme, yapma veya onunla uğraşma isteğine kapılmak, bir şeye eğilim duymak:

Hep merak sarıyordum; arada ne gibi bir ilinti var da.. var ki, böyle düşünüyordum. (İLKÖ 143/22)

meraktan (merakından) çatla-: 2. Bir şeyi öğrenmek isteğini aşırı ölçüde duymak:

“Yavrum Cumalı” diye söylendi kendi kendine, ne yaptığını kendisi de merak ediyor gibi, meraktan çatlıyor gibi. (DAK 92/4)

meraklan-: 1. Kaygılanmak, üzülmek, tasalanmak.

– Meraklanma Hatice kızım, dedi adam, bu da geçer. (ÇSBÖ 13/31)

(ÇSBÖ 45/29), (İLKÖ 67/8), (İLKÖ 203/1)

mest ol-: Kendinden geçmek, çok mutlu olmak.

Senin cambaz telinin üstünde icra ettiğin tıraş marifetini görmeye gelenler, benim zurnamdan çıkan nağmelere mest oluyor. (İÖ 11/19)

minnet duy-: Birinin iyiliğine karşı kendini ona borçlu saymak.

Ama beni aradığı için ona minnet duyuyordum. (H 115/19)

mutlu et- (veya kıl-): Mutluluk vermek, bahtiyar etmek.

Öyle bir şeydi ki bu, insanı hem bedbaht yapabilir, hem mutlu kılabilirdi. (ÇÖ 8/34)

(H 138/2)

mutlu ol-: Mutluluk duymak, bahtiyar olmak.

İnsanların harika yaratıklar olduğuna her zaman inanmışımdır, dedi Sitare, aslında biliyor musunuz, biz hepimiz lüzumundan fazla ciddiyiz.. belki de bunun için mutlu olamıyoruz... (GYA 121/2)

naz et-: Nazlanmak.

Gel lan naz etme (ÇA 59/16)

(U 43/24), (GYA 9/28)

nazlan-: Kolayca gönlü olmamak, ısrar beklemek.

İskelet nazlanmadı, mekanik biçimdeki devinimiyle kapının eşiğini atladi, içeriye girdi, merdivene doğru yürümeye başladı. (AYÇ 79/12)

(GYA 35/23)

nedamet et-:** Pişman olmak, pişmanlık duymak.

– Nedamet etsem, diyebildi. (U 139/14)

(U 139/16), (U 140/20)

nefret et-: 1. Birine veya bir şeye karşı nefret duygusuyla dolu olmak.

Güçsüzlüğünü görüyordu, nefret başlamıştı: kızından ve kendisinden ve delikanlıdan nefret ediyordu. (ÇSBÖ 126/23)

(ÇSBÖ 138/15), (ÇA 117/17), (K 27/30), (H 99/26), (H 102/26), (T 126/31), (U 11/10), (U 59/1), (U 113/16), (GYA 27/20), (GYA 94/23), (GYA 119/22), (İLKÖ 110/1)

neşelen-: Neşeli duruma gelmek.

(*Hafifçe gülümser, birdenbire neşelenir, pencereden dışarısını seyreder*). (DAK 13/6)

(İLKÖ 72/12)

nevri dön-: Belli etmemeye çalıştığı bir öfkeye kapılmak, çok sinirlenmek.

Uzaklarda kubbeler tonozlar tüneller: karşı ışıktan oyulmuş karartılar, birbirinin içinden geçip giden insanlar, ellerinde tepsilerini ustaca oraya buraya savuran garsonlar komiler, “hanfendi ben sizi tanıdım” diyen bir ses yürüdü yanlarından, sesin arkasından baktı, yitmişti, adamını arandı, o da yoktu şimdi yanında, dikilip kalmıştı ortada, bir an çıkıp gitmek istedi, ama ışık oyunları gözünü öylesine kararttı ve yordu ki, birden nevri döndü, nerede olduğunu bilemedi (U 90/26)

onur duy-: Onurlanmak.

Kendinden onur duyabilirdi. (H 47/24)

(H 47/25)

ödü kop- (veya patla-): Çok korkmak.

Ödüm patlıyor ve elimi bir yere dokundurmuyordum. (ÇÖ 88/7)

(K 80/25)

öfkelen-: Öfkeli duruma düşmek; kızmak, cinlenmek, hiddetlenmek.

Başka zaman olsa öfkelenirdi ona, fırlatıp atardı bir köşeye. (HI 52/23)

(ÇÖ 21/26), (ÇÖ 24/5), (ÇÖ 51/3), (İÖ 67/10), (GYA 77/27)

öfkelenebil-: Öfkelenme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Şimdi öfkelenemiyorum bile sana. (ÇÖ 56/21)

öl-: 3. *mecaz* Bazı sebeplerle çok sıkıntı veya acı çekmek.

Ölmüştüm. (İLKÖ 159/22)

övünç duy-: İftihar etmek, kıvanmak.

Eski bir “serkâtip” kızı olmakla gizli bir övünç duymaktadır. (ÇÖ 31/10)

övünebil-: Övünme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Böyle bir barınağı bulamayanlar diye başlayıp dahası övünebilirdi de. (İÖ 123/10)

özle-: Bir kimseyi, bir yeri veya bir şeyi görmeyi, ona kavuşmayı istemek, göreceği gelmek.

Belki gerçekten hiç böyle bir şey olmadı da hasta başım böyle gizli kalmış bir avuntulu gece özlüyor, uyduruyor. (HI 95/10)

(HI 104/22), (HI 110/18), (ÇSBÖ 91/11), (DAK 23/1), (K 30/20), (K 33/5), (K 59/8), (K 61/8), (H 64/3), (AYÇ 14/10), (AYÇ 56/31), (T 27/22), (T 53/4), (T 109/2), (T 111/21), (İÖ 94/18), (İÖ 103/6), (İÖ 149/21), (İÖ 158/5), (U 8/21), (U 8/24), (U 8/26), (U 9/1), (U 9/26), (U 14/11), (U 30/30), (U 101/7), (U 101/9), (U 104/4), (U 104/7), (U 104/8), (U 110/17), (GYA 57/7), (GYA 90/14), (İLKÖ 98/27), (İLKÖ 129/17), (İLKÖ 172/27), (İLKÖ 174/25), (KP 45/15), (KP 49/21)

özlem duy-:** Hasret çekmek, görmeyi çok arzulamak.

Hayır, bu, yaşın getirdiği bir duygusallık değil: ben daha küçücük yaşlarımda bile, ayrıldığım insanlara özlem duyardım. (İÖ 201/9)

(İLKÖ 111/16)

özlen-: Özleme işine konu olmak.

Olmayacak şeyler özlenir: gel diye seslenilir. (İÖ 204/15)

(U 104/8)

özlet-: Özlemesine yol açmak.

Bir şey itiraf edeyim mi, diye fısıldadı kadın, kendini çok özlettin bana, artık dayanamıyorum, çılgınca seviyorum seni, istediğin bu değil miydi? (DAK 89/31)

özleyiver-:** Birden özlemek.

Balık canım istemediği hâlde bu olayı delicesine özleyiverdim birden. (İLKÖ 124/4)

parla-: 6. mecaz Birdenbire öfkelenmek.

“Çek elini bel!” diye parladı. (KP 13/15)

patla-: 7. mecaz Çok sıkılmak, sıkıntı ve sabırsızlığını belli etmek.

Konuşmazsa patlayacaktım, hırısından tortop olup için için kendimi yiyerek şuracıkta, şu kâğıt parçaları, şişe mantarları, şu eskimiş keçenin üstünde kalacaktım. (İLKÖ 103/11)

pekiş-: 3. *mecaz* Güçlenmek, artmak, çoğalmak, kuvvetlenmek.

İşte sonunda, kaldırımlarda yürümenin de yararı olduğuna ilişkin inancım pekişiyor. (T 121/15)

pırpırlan-*: Belli aralıklarla belirlemek, uyanmak, etkisi şiddetlenmek.

Duyulur duyulmaz bir sevinç.. sevinç gibi bir şey, belki hafifçe bir merak pırpırlanıyordu yüreğinde, hepsi bu kadarcıktı. (DAK 62/9)

pişman ol-: Yaptığı bir işin yanlış veya uygunsuz sonuç verdiğini anlayarak üzülmek.

Hasta o dedi sen pişman olursun sonra bak demedi deme itten kötü pişman olursun sonunda (ÇA 14/12), (ÇA 14/13)

(K 32/30)

pişmanlık duy- (veya getir-): Pişman olmak.

Alçak bir duvarın üstündeydi adam, bir bahçe duvarı, ilkin fark etmemişti, ama tam yanından geçerken adam pat diye yere düşüvermişti, sarhoş diye geçirmişti içinden, bu yüzden yardım etmemişti ona, ama şimdi pişmanlık duyuyordu, belki de sarhoş değildi, sarhoşa bile ne çıkardı? (DAK 96/3)

(K 15/2), (K 48/15), (İLKÖ 40/4)

rağbet et-: İstemek, beğenmek, istekle karşılamak.

Hiçbir yeniliğe rağbet etmemiş. (İÖ 163/9)

rahatla-: Üzüntü, sıkıntı, tedirginlik veren bir durum ortadan kalkmak veya azalmak, rahata kavuşmak.

Kızın yüzü durgundu şimdi, ilk atağını yapmış, rahatlamıştı, atağının hedefine ulaşmasını gözlüyordu. (ÇSBÖ 106/32)

(T 27/12), (İÖ 45/8), (İÖ 114/22), (GYA 88/4), (GYA 101/17), (GYA 101/17)

raşelen-: Titremek, ürpermek.

– Raşelensin yüreğim, ağla beni. (U 118/1)

rezil ol-: Çok utanılacak bir duruma gelmek.

Diyorum ki babam iyi ki duymadı bu olayı ve duymadan öldü, yoksa bana katiyen inanmayacak ve her seferinde bunu bana hissettirecekti ve ben büsbütün rezil olacaktım kendime karşı ve rezalet nedir bilmeyen insanlara karşı. (ÇÖ 89/2)

(ÇA 51/1), (ÇA 78/3), (AYÇ 85/24), (U 95/18)

sabret-: Sabır göstermek, sabırlı davranmak; sabreylemek.

Gene de günlerce sabrettim iğrenç yüzüne. (HI 37/1)

(ÇÖ 79/22), (İLKÖ 182/12)

sabırsızlan-: Sabırlı davranmamak, sabır göstermemek.

Ne aradığını bilmiyordum, ama o gittikçe sabırsızlanıyor, heyecanlanmağa başlıyordu. (HI 22/1)

(HI 66/3), (ÇÖ 73/12), (DAK 66/11), (H 95/11), (İÖ 97/10), (GYA 9/23), (İLKÖ 104/17)

sakin-: 1. Herhangi bir korku veya düşünce ile bir şeyi yapmaktan uzak durmak, içtinap etmek.

Gözünü şişmiş, morarmış olarak görmekten korktuğu için eve geldiğinde aynaya bakmaktan da sakinmişti. (DAK 38/19)

(KP 8/12)

sakin ol-: 2. Sakin duruma gelmek.

Ama sâkin olmalıyım, daha sâkin, daha sâkin, daha sâkin. (ÇÖ 52/9)

(K 28/12), (H 35/6), (U 56/18), (U 56/22), (U 78/10), (U 78/10), (İLKÖ 123/6), (İLKÖ 123/9), (İLKÖ 128/17), (İLKÖ 128/18)

sapıt-: 2. Ruhsal bir düzensizlik içine düşmek.

Sapıtıyor muydu yoksa? (AYÇ 36/26)

saplanıp kal-: 3. Ağrı uzun süre etkisini göstermek.

Muhakkak ki, uzun bir sürede olmamıştı bunlar; ama bende bir kurşun gibi saplanıp kalmıştı. (İLKÖ 154/13)

(İLKÖ 158/6), (İLKÖ 166/27)

sars-: 2. mecaz Zarar verecek yolda etkilemek.

Üst üste gelen bu haberler onu sarsmıştır ama yeni evine de onu daha bir bağlı kılmıştır. (ÇÖ 34/2)

(GYA 50/13), (GYA 62/21)

saygı duy- (veya besle-): Birine, bir şeye karşı saygı hissetmek.

Aşırı bir saygı duyuyor bana. (HI 94/19)

(GYA 13/26), (GYA 32/32), (GYA 71/17)

sev-: 1. Sevgi ve bağlılık duymak.

Bense onları seviyordum. (HI 37/20)

(ÇÖ 17/9), (ÇÖ 25/8), (ÇÖ 63/3), (ÇÖ 66/30), (ÇÖ 82/2), (ÇSBÖ 68/28), (ÇSBÖ 86/26), (ÇSBÖ 139/19), (ÇA 14/27), (ÇA 61/20), (ÇA 77/11), (ÇA 102/16), (ÇA 128/1), (ÇA 128/7), (ÇA 128/26), (ÇA 129/15), (ÇA 145/15), (ÇA 149/1), (DAK 17/14), (DAK 31/24), (DAK 83/7), (DAK 86/4), (DAK 90/1),

(K 36/11), (K 70/3), (K 70/4), (K 105/2), (H 11/1), (H 35/17), (H 65/6), (H 74/23), (H 98/7), (H 98/8), (H 98/13), (H 102/17), (H 102/25), (H 102/25), (H 118/7), (H 118/16), (H 118/18), (H 124/5), (H 131/24), (H 131/25), (H 131/25), (H 146/21), (AYÇ 17/33), (T 10/30), (T 15/1), (T 61/5), (T 67/24), (T 101/13), (T 101/17), (İÖ 215/18), (U 20/12), (U 30/22), (U 31/19), (U 45/3), (U 55/6), (U 56/25), (U 56/27), (U 57/12), (U 58/22), (U 59/19), (U 69/9), (U 88/28), (U 89/22), (U 108/20), (U 133/23), (U 140/15), (U 140/22), (U 140/22), (GYA 13/12), (GYA 22/15), (GYA 46/11), (GYA 46/12), (GYA 46/25), (GYA 64/19), (GYA 76/19), (GYA 92/25), (GYA 97/9), (GYA 97/22), (GYA 118/29), (GYA 119/1), (GYA 119/7), (GYA 119/10), (GYA 119/12), (GYA 119/18), (GYA 119/21), (GYA 121/12), (İLKÖ 69/6), (İLKÖ 103/17), (İLKÖ 103/18)

sev-: 3. Çok hoşlanmak.

– Şimdi bulgur lâpası yapacağım, bilirsin ya, çok sever, sen de severdin çocukken, “ana lâpa” diye hep ardımda dolanırdın. (ÇÖ 81/25), (ÇÖ 81/26)

(ÇSBÖ 56/13), (ÇA 20/28), (ÇA 62/13), (ÇA 62/15), (ÇA 152/20), (DAK 10/2), (H 14/7), (H 50/5), (H 63/19), (H 89/7), (H 111/10), (AYÇ 40/28), (AYÇ 74/3), (T 14/6), (T 32/11), (T 64/25), (T 87/16), (T 126/18), (T 127/6), (T 128/4), (İÖ 29/14), (İÖ 57/22), (İÖ 58/2), (U 86/11), (U 89/10), (U 89/17), (U 89/17), (U 113/11), (U 113/11), (U 132/20), (GYA 36/16), (GYA 36/21), (GYA 36/22), (GYA 36/24), (GYA 47/24), (İLKÖ 72/9), (İLKÖ 77/19)

sevdiril-:** Sevdirme işi yapılmak, sevmesi sağlanmak.

Peygamberimiz güzel kokuyu severlerdi, dedi, bana üç şey sevdirildi diye buyurmuşlardı bir gün. (GYA 36/17)

sevebil-*: Sevgi besleyebilme, sevgiyle yaklaşabilme durumu.

Artık kendini sevemiyor, etini, parmaklarını. (HI 58/16)

(T 10/22), (T 62/20), (U 30/22), (U 30/22), (GYA 50/4), (GYA 97/24), (GYA 97/26)

sevil-: 1. Sevgi duyulmak, sevgi beslenilmek.

Bir de, demiyorlar mıydı ki, insan nefsiyle güzeldir ve o, nefsiyle sevilir? (K 87/8)

sevin-: Sevinç duymak.

Bir haberleşme kurabildiğine, bilmeden sevindi bile. (ÇÖ 44/21)

(ÇÖ 75/25), (ÇSBÖ 108/12), (ÇA 117/16), (DAK 13/29), (H 74/28), (H 115/7), (AYÇ 76/3), (U 49/22), (GYA 52/12), (GYA 143/22), (İLKÖ 106/23), (KP 26/13)

sevinçlen-:** Bir hâlden dolayı hoşnut olmak, sevinçli hâle gelmek, mesrur olmak.

O zaman koku bir an için dağılır, içim sevinçlenirdi -kırılmış ve geç kalmış bir sevinç. (HI 83/29)

sevindir-: Sevinmesine yol açmak, sevinmesini sağlamak.

Kolumdaki bir yara deliğinden çıkıp da azıcık ışık görünce başlarını aceleyle içeri çekmeleri sevindirirdi beni. (HI 37/26)

(ÇÖ 62/16), (H 64/6), (GYA 8/10)

sevinebil-: Sevinme ihtimali veya imkânı bulunmak.

İşte, bir barınağı vardı ve sevinebilirdi. (İÖ 123/8)

(GYA 121/23)

seviş-: 1. Birbirini sevmek.

Ben, kendi kelimelerimle sevişirim diyordu. (T 23/30)

(T 47/18)

sevk et-: 2. mecaz Sürüklemek, itmek.

Onun mağrur yüzü, yüzünün adımlarına yansımış gururu ona yaklaşmak isteyenleri daima en az bir kaç adım uzakta durmaya sevk ederdi. (T 38/18)

(İÖ 135/2), (İÖ 156/7)

sevk edebil-:** Sürükleyebilmek, itebilmek.

Bir yitiği aramaktaki garabeti düşünmek bile insanı sıkıntı veren bir gülünçlüğe sevk edebilir. (İÖ 242/2)

sık-: 7. mecaz Sıkıntı vermek.

Sıktın be nolmuşsa olmuş görüyorsun işte (ÇA 43/23)

(GYA 139/22), (GYA 141/13), (İLKÖ 74/8), (İLKÖ 130/15), (KP 52/4)

sıkıl-: 2. Can sıkıntısı duymak.

Uzun uzun, kımıldanmadan duruşumdan sıkılırlardı. (HI 37/17)

(HI 66/25), (HI 102/23), (H 64/9), (H 123/8), (H 124/27), (H 137/30), (AYÇ 12/30), (U 10/26), (U 86/10), (U 86/13), (GYA 37/8), (GYA 37/9), (GYA 37/11), (GYA 45/28), (GYA 56/11), (İLKÖ 58/2), (İLKÖ 104/12)

sıkıl-: 3. Utanıp çekinmek.

Gelinin kocası, durumdan sıkılmakta ama komutanından, oradan ayrılıp gitmek için izin istemeye çekinmektedir. (ÇÖ 33/29)

(ÇA 116/5), (İLKÖ 69/10)

sıkıntı bas-: Çok sıkılmak, can sıkıntısı duymak.

“Karışık biriyim, demişti kız ona, beni zor anlarsın sen, belki de anlamazsın, çünkü ne bileyim ben, bakarsın herkesin eğlendiği yerde bana sıkıntı basar, gözyaşımı saklamak için ne yapacağımı bilemem, bazen de herkes ağlarken, inanmıyorsun değil mi, kendimi tutamam, gülmeye başlarım, her şey iç içe gelişir bende.” (AYÇ 47/5)

sıkıntı ver-: Tedirgin etmek, bunaltmak.

Ben pederden biliyorum, ölürken pek sıkıntı da vermezler insana. (ÇÖ 64/11)

silkip at-: Her türlü ilgisini kesmek.

Aslında kapıyı omuzlayıp açabilirim, ama bunca ayrılıktan sonra içime sinen o garipliği, yabansılığı, kendi evime, babama, anama, evdeki herkese karşı gelişmiş o tuhaf utangaçlığı silkip atamıyorum. (DAK 29/12)

sin-: 3. Bir şeyin içine hiç çıkmayacak veya güç çıkacak biçimde işlemek, nüfuz etmek.

Bu ses dereden gelmiyor da, bir çağrı gibi sanki bütün bir gökyüzünden, bütün bir dünyadan geliyor, yayılıyor, bütün varlığımıza siniyordu. (HI 23/12)

(HI 72/12), (ÇÖ 31/22), (ÇÖ 37/24), (ÇSBÖ 48/4), (ÇSBÖ 115/25), (ÇSBÖ 116/6), (ÇA 20/7), (ÇA 141/15), (H 36/8), (T 97/3), (T 104/8), (T 110/10), (GYA 104/31), (GYA 123/2), (KP 79/15)

sindirebil-: Sindirme ihtimali veya imkânı bulunmak.

İçine sindirebilir miydi? (K 104/21)

(H 53/12), (T 33/5), (İÖ 50/9), (İÖ 139/14), (İÖ 140/29)

sineye çek-: Kötü bir davranış, söz veya olaya ister istemez katlanmak.

Adam hep sineye çekerti bu suçlamaları, daha çok da evin dirliği bozulmasın diye. (ÇSBÖ 55/29)

(U 62/28)

(bir durum birinin) sinirine dokun-: Hoşuna gitmemek, sinirlendirmek.

Gülmesi sinirime dokunuyor. (İLKÖ 59/14)

sinirleri boşan-: Sinirlenip kendini tutamayarak gülmek, ağlamak veya bağırmak.

İçin için titredi, boğazı tılandı, sonra gevşedi, yorgun sinirleri boşanmıştı.
(ÇSBÖ 116/19)

sinirleri bozul-: Çok sinirlenmek, ne yapıp edeceğini bilmeden şaşkın, karmaşık bir duruma düşmek.

Senin sinirlerin bozulmuş, diyordu, vehme kapılmışsın sen... (U 30/14)

sinirleri geril-: Sinirlenmeye hazır bir durumda bulunmak.

İçinden ne zapt edilmez düşünceler geçtiğini ben biliyorum, oysa ne dayanıklı görünürdü, onu yıkan yoksulluk olmadı, ne olduğunu bilmiyorum ama bir başka şey yıktı onu, kahır gibi bir şey ve katlandı ama artık katlanamayacak, çünkü bir insanın sinirleri bir noktaya kadar geriliyor ve ondan sonra zorladın mı dayanamıyor. (ÇÖ 88/25)

sinirlen-: Duygu ve davranışlarını denetleyemeyecek duruma gelmek, öfkelenmek, köpürmek, feveran etmek.

Bu da Nurcan'la onun konuşması, iltihaplı, salyalı, akıntılı bir konuşma: kızım sen deliriyorsun.. öyle olsun: ben uyuduğumda beni uyandırın, ben uyanırken beni bir daha uyandırın, hep böyle tembihlerde bulunuyor, kulağına zil sesleri geliyor, telefon sinyalleri geliyor, birileri sus diyor, parmağını dudağına götürüp sus işareti yapıyor, gözünü dikip bu olan bitene bakıyor, dalıp gidiyor, sinirleniyor, kendi kendine hasta olmadığını söylüyor, gidip bir lokantada eşşek gibi yemek yiyeceğini söylüyor, masanın üstündeki kâğıtlara erkek portreleri çiziyor, sonra da bu portrelere bıyıklar kondurup yaptığını bozmaya çalışıyor, çünkü her şeyin yarım kalması gerekiyor ve derken belki de yarım bırakılmış bir telefon ziline aklı takılıyor. (H 105/3)

(İÖ 217/17), (GYA 54/28)

soğukkanlı ol-: Kolayca, öfke, telaş ve heyecana kapılmamak.

Daha karar verme aşamasında değildi ama bu karar bir gün verilecekti, şimdiden hazırlanması gerekiyordu; bir konuşma, bir umut bile demek olmasa: tuhafı, o değil kendisi konuşmuştu, başlangıçtan beri konuşmayı isteyen kendisiymiş gibi, böyle yapmaması gerekiyordu, böyle yapmaması gerektiğini belki o da biliyordu ve gülüyordu kendisine, zamanla –zaman buna izin verecek değin hoşgörülü olursa- anlaşılacaktı herşey, arkadaşlarının ve kendisinin küçük bir deneyinin ortaya koyduğu şuydu ki zaman bazen herşeyi aydınlatma olanağı vermiyordu, aralanan küçük umut kapıları daha ardına değin açılmadan ve hiçbir neden olmadan takır takır kapanıyordu, o ilk küçük deneyinde böyle olmuştu,

aldatılmış olmanın başkalarına karşı yüz kızartıcı gibi gelen utancını yaşamıştı, o utanç çöküntüsüne bir daha düşmek istemiyordu: bırakılmış kişi sanıyor ki, bırakılmak başkalarının gözünde yalnız bırakılanın yüz kızartıcı yanlışıdan ileri gelmektedir, başkaları bunun böyle olmadığını bilseler bile bunu düşünmek korkunç bir şeydi, bu kez soğukkanlı olmalıydı, daha başlangıçta bazı yitikleri olsa bile bunları karşılayabilecek gücü gösterebilirdi: bu kez tek başına dövülecekti. (ÇSBÖ 89/4)

somurt-: Küskünlüğünü, bir şeye sıkıldığını, keyifsizliğini anlatacak biçimde yüzünü buruşturmak, surat asmak.

Bu arada keyfi kaçan Keriman somurtmuş, söylenerek elindeki çöpün çaputunu çekiştiriyordu. (ÇÖ 78/20)

(ÇÖ 93/30), (H 147/26), (T 69/16)

somurtup dur-:** Somurtmayı sürdürmek.

Orada, bir koltukta, sessizce, uzun uzun somurtup durdu. (H 147/29)

sön-: 5. mecaz Duygular dinmek, yatışmak, etkisini yitirmek.

Oysa için için kendime doğru sönüyorum ve gururla bile değil bu. (HI 69/16)

(İLKÖ 201/21)

susa-: 2. mecaz Çok istemek, özlemek.

Ölümüne mi susadın sen (K 83/3)

(H 135/10), (GYA 48/22)

sükûn bul-:** Sükûnet bulmak, sakinleşmek, rahatlamak.

Konuşurken sükûn buluyorum. (HI 106/5)

şaş-: 1. Umulmayan, beklenmeyen veya olağanüstü bir olay, bir olgu karşısında şaşkın duruma gelmek, hayret etmek.

Geçen anlarımın, üstümde hiçbir iz bırakmadığını görünce şaştım. (HI 102/3)

(ÇSBÖ 39/2), (DAK 11/22), (DAK 12/7), (DAK 12/7), (DAK 31/15), (K 13/5), (AYÇ 62/13), (T 72/6), (GYA 61/1), (İLKÖ 134/10), (İLKÖ 143/11), (KP 38/3), (KP 38/3)

şaşıp kal-:** Şaşırp kalmak, bir süre şaşkın vaziyette kalmak.

Nasıl olup da onu hatırlamamış olduğuna zihninden bütün bütün uzaklaştırdığına şaşıp kaldı (ÇA 11/21)

(K 15/22), (İÖ 146/23)

şaşala-: Şaşkın bir duruma düşmek, şaşkınca davranmak; şaşırmak.

Adam şaşalamış, dudağının kenarında daracık bir çizgiyle: “Allah sabır versin.” dedi. (ÇÖ 15/5)

(İLKÖ 166/11)

şaşır-: 1. Ne yapmak gerektiğini bilememek, nasıl davranacağını kestirememek, içinden çıkamamak; tanlamak.

Şaşırmıştım. (HI 22/14)

(HI 24/12), (ÇÖ 9/29), (ÇÖ 19/4), (ÇÖ 22/16), (ÇÖ 44/20), (ÇÖ 51/30), (ÇÖ 54/2), (ÇÖ 75/24), (ÇÖ 93/21), (ÇSBÖ 11/13), (ÇSBÖ 30/27), (ÇSBÖ 85/25), (ÇA 27/14), (ÇA 28/28), (ÇA 80/24), (DAK 12/13), (DAK 20/10), (DAK 23/18), (DAK 24/19), (DAK 88/3), (DAK 93/5), (DAK 94/2), (K 22/18), (K 23/13), (K 32/6), (K 76/21), (H 17/19), (H 17/28), (AYÇ 76/3), (T 27/5), (İÖ 113/4), (GYA 55/1), (GYA 90/10), (GYA 120/17), (GYA 127/23), (GYA 128/4), (GYA 128/10), (GYA 129/19), (İLKÖ 124/2), (İLKÖ 129/13)

şaşırp kal-: Çok şaşırmak, büyük bir şaşkınlığa düşmek.

Loş, yapışkan bir sessizlik şaşırp kalmıştı orta yerlerde. (HI 108/9)

(ÇA 21/17)

şüphelen-: Kuşkulananmak.

Anam şüpheleniyor, gözünden bir şey kaçmıyor, ama beni ele vermez. (ÇÖ 44/27)

tadına doyum olma-: 2. mecaz Herhangi bir şey çok beğenilmemek.

Eğer bütün mevsim böyle geçecek olursa, tadına doyum olmayacaktı. (GYA 103/24)

tahammül et-: Dayanmak, katlanmak, kaldırmak.

Tahammül edemiyorum artık. (H 130/5)

(H 131/25), (H 131/26)

tahammül edebil-:** Dayanabilmek, katlanabilmek.

Böyle bir beklemeye tahammül edebilecek mi? (İÖ 221/11)

takat getir-: Dayanmak, katlanmak.

Yalana takat getiremiyorum! (H 130/6)

takdir et- (veya eyle-): 1. Beğenmek.

Bu bilgileri aldığımı görünce o da beni onaylayarak gülümsüyor, algılamamın gücünü takdir ediyor, aferin dercesine başını sallıyor, bana o kadınla dost olmamı, ahbaplık kurmamı söylüyor. (T 71/15)

(GYA 108/8), (İLKÖ 110/5)

talip ol-: İstekli olmak.

Çünkü siz muhabbete talip oldunuz. (K 96/20)

(K 96/20)

tap-: 1. İlah olarak tanınan varlığa karşı inancını ve bağlılığını belirli kurallar çerçevesinde göstermek.

Şimdi mezara tapıyormuş bunlar (K 91/8)

(K 92/13)

tap-: 2. *mecaz* Tutku ile sevmek, bağlanmak.

Amelebaşı paraya tapardı. (İLKÖ 99/20)

taşı-: 7. *mecaz* Katlanmak, üstlenmek, yüklenmek, çekmek.

Evin şatafatlı dönemlerinden bugüne değin, olanca kahrını, sıkıntısını omuzlarında taşımıştır. (ÇÖ 37/13)

(AYÇ 84/32), (İÖ 157/3)

tat al-: 2. *mecaz* Bir şeyden hoşlanmak, zevk almak.

Elinde her zaman bir iş vardır ama görünüşü boşa gezen bir kimse gibidir, bir gölge gibi, ama yalnız kendisinin bir gölgesi gibi, bütün ömrünce hiçbir tutkusu olmamış, kazanacağı ya da yitireceği, beklediği, kendisine bir umut ya da umutsuzluk veren hiçbir şeyi yok gibidir, görünüşte çok dengeli çünkü uzun yıllar bir arada yaşarsın da hiçbir taşkınlığını göremezsın, ama bunun gerçekten dengeden mi ileri geldiğini kestiremezsin, sinsi, keskin bir sinirlilik yerleşmiştir bütün ruhuna, ufaktefek bedenine; bakarsın bir tek kez olsun içten sevinmemiştir, hiçbir başarının tadını almamıştır, çünkü belki başarı diye birşey yoktur onun için, yani başarının kendisi demek istiyorum, bütüncük bakılırsa belki umutsuz bir başarısızlıktır onu dengedeymiş gibi gösteren. (ÇSBÖ 108/13)

tat-: 3. *mecaz* Bir şeyi duymak, hissetmek.

Annesi olsa ona yardım ederdi, genç kızlığının en güç dönemlerinde annesiz olmanın acısını, el yordamıyla derdine çareler ararken anne yardımından yoksun bulunmanın avuntusuz çaresizliğini tatmıştı, biliyordu. (ÇSBÖ 88/16)

(ÇA 136/13), (T 95/22), (GYA 105/15)

tedirgin et-: Rahatını, huzurunu kaçırmak.

O aynı gece, aynı sesleriyle ama bir başka yankıyla beyninin görünmez aralıklarından süzülüyordu, halasını yatıştırır çağrı onu tedirgin ediyordu ve “engel” somut biçimde duruyordu düş içindeki uyanıklığında. (ÇSBÖ 115/15)

tedirgin ol-: Rahatı, huzuru kaçmak.

İlkin tedirgin oldular evde. (HI 113/26)

(ÇA 22/10), (AYÇ 73/32), (İÖ 212/4), (U 28/8), (GYA 64/1)

tedirginleştir-:** Tedirgin hâle getirmek.

Pencereden görünen tepeler trenin arkasına doğru yavaş yavaş dönerek uzaklaşıyor; tepelerin, ağaçların, telgraf direklerinin, uzaktaki sararmış otların bu yavaş, baş döndürücü devinimleri küçük kızın sabırsızlığını çoğaltıyor, onu tedirginleştiriyor, nerdeyse içine tuhaf, kovmak istediği bir bulantı sindiriyordu. (İÖ 151/7)

telaşa düş-: Telaşlanmak.

daha ikinci gününde bu evliliği kurtarmanın telaşına düştü (H 55/5)

telaşlan-: Sıkıntı duyarak acele etmek, endişelenmek, telaş etmek.

Birden telaşlandı. (AYÇ 68/24)

tensip buyrul-:** Uygun görülme, beğenilmek.

Tensip buyrulursa onu da yaparım efendim. Ha, ha, haa... (K 66/9)

tereddüt et- (veya geçir-): 2. Kararsız davranmak.

O da peşlerinden gitsin mi, gitmesin mi, tereddüt etti, sonra nedense vazgeçti. (ÇÖ 19/5)

(ÇÖ 84/17), (ÇA 41/13), (K 107/20), (H 116/19), (İÖ 152/21), (İÖ 176/2), (U 43/10), (GYA 91/29), (GYA 130/24), (KP 97/6)

teselli bul-: Avunmak.

Çocuğu olmayışının tesellisini, başkalarının çocuğunu sevmekte bulmaktadır. (ÇÖ 31/3)

tiksin-: Bir şey, bir kimse, bir düşünce, bir durum vb.ni kötü, iğrenç veya aşağılık bularak ondan uzak durma duygusuna kapılmak, ikrah etmek, istikrah etmek.

İçinde, kendisini ona yaklaşımdan alıkoyan duygu hızla geliyordu, reddedilme korkusu (bundan niçin korktuğunu açıklayamıyordu ama gitgide umarsız biçimde içine gömüldüğünü duyuyor, bu korkuyu yakaladıkça kendinden tiksiniyordu) her adımda kendisini tökezletiyordu. (ÇSBÖ 82/31)

tutul-: 7. Birine tutkun olmak, sevmek.

Sen hiç kimseye tutuldun mu nene gençliğinde yani (ÇA 148/25)

(İÖ 42/27)

tutuluver-: Çabucak tutulmak.

Pencereye baktım, olmayacak bir şeye tutuluverdim o anda, pencereler panjursuzdu, çırpıplak... (İLKÖ 113/20)

tüket-: 2. *mecaz* Gücsüzleştirmek, bezdirmek.

Yaşaması için bir mazeret aramaktan caymıştı, o koşuşlar, korkular, düşüşler, üşüyüşler tüketmişti onu, bıktırmıştı. (HI 10/24)

(birinin) tüylerini diken diken et-: Korkutmak, tiksindirmek.

“Bana ondan bahsetme n’olur, diye sözünü kesmişti, adı bile tüylerimi diken diken ediyor!” (H 63/2)

tüyleri ürper-: 2. Kötü bir olay, soğuk, gıcıklanma vb. sebeplerle korku veya tiksinti duymak.

Cemaatin tüyleri ürperir, daha dün gördükleri, konuştukları, kendileri gibi soluk alıp veren, kendileri gibi yemek yiyen, öfkelenen, sabırsızlanan, üzülen, kandıran, kandırılan adam değil midir bu? (GYA 10/23)

uç- (I): 13. *mecaz* Çok sevinmek.

Uçuyordu kız şimdi. (ÇSBÖ 110/24)

(T 48/6)

uğun-: 1. *ağızlardan* Büyük bir üzüntü veya acıdan kıvranmak.

Keriman, acıyla uğunuyor, kurt gibi uluyordu. (ÇÖ 93/15)

um-: 1. Bir şeyin olmasını istemek, beklemek.

– Bir küfür, bir ilenç içinde yaşıyoruz, dedi, çirkef içinde yüzüyoruz sanki, yıllar var ki, bunu hissediyorum ama bize bulaşmaz diye umuyordum. (ÇSBÖ 113/25)

(ÇSBÖ 135/8), (DAK 61/31), (K 8/25), (H 72/10), (H 82/10), (H 113/19), (AYÇ 30/30), (T 32/6), (T 63/27), (T 67/4), (T 76/24), (İÖ 61/21), (İÖ 214/13), (U 128/28), (İLKÖ 106/8), (İLKÖ 111/8), (İLKÖ 117/8), (İLKÖ 134/2), (İLKÖ 149/16)

umabil-: Umma ihtimali veya imkânı bulunmak.

O günden bir yardım umabilir miydi? (U 14/9)

(İLKÖ 113/7)

umul-: Umma durumu yaratılmak veya umma durumuna konu olmak.

– Azık umulur mu boşluktan? (U 74/23)

umut et-: Ummak, beklemek.

Öyleyse hâlâ umut edebilirdi. (K 92/33)

umut ver- (veya vadet-): Bir kimsede umut uyandırmak, bir kimseye güven vermek.

Hayır, bana umut verdi diyemem. (GYA 85/11)

umudunu kes-: Artık olacağını beklememek.

Son sahnede, kadın, esrikliğin dibini bulmuş, başını bile omuzlarının üstünde tutmakta beceriksizleşmiş, dünyadan umudunu kesmiş, bilinmez bir dünyanın derinliklerine dalıp gitmiştir. (İÖ 43/5)

(GYA 77/20)

umutlandır-: Umut vermek, umutlanmasına yol açmak, ümitlendirmek.

Şehmuz'un birkaç kaşık tarçın suyu içmesi hepsini umutlandırdı. (ÇSBÖ 24/25)

umutsuzluğa düş- (veya kapıl-): Umudu kalmamak, güveni sarsılmak, olumsuzluğa sürüklenmek.

İnsan, Tanrıyı yok sayan bu kadar insan arasında yaşayınca umutsuzluğa kapılıyor. (ÇSBÖ 41/15)

usan-: Tekrarlanması, uzun sürmesi dolayısıyla bir şeyden hoşlanmaz veya sıkılır duruma gelmek.

Zihni tek bir nokta üstünde durmaktan usanmış, uyuşmuştu. (ÇÖ 52/22)

(ÇA 146/22), (K 54/30), (H 22/7), (H 126/24), (AYÇ 77/10)

usanıl-: Usanma işi yapılmak.

Soğuk iğrenç odaları kocaman direkleri kiremitli çatısı: ne denli de alışılmış bıkmış usanılmış. (HI 56/7)

utan-: 1. Onursuz sayılacak veya gülünç olacak bir duruma düşmekten üzüntü duymak; arlanmak, mahcup olmak.

Ömer gülümsedi (utaniyor). (HI 67/28)

(ÇÖ 80/30), (ÇSBÖ 138/4), (ÇA 35/16), (ÇA 35/17), (ÇA 43/6), (ÇA 126/27), (ÇA 153/26), (K 26/7), (K 26/11), (K 27/1), (K 27/2), (K 27/3), (K 59/11), (H 80/1), (H 81/2), (AYÇ 19/18), (AYÇ 19/19), (AYÇ 19/20), (AYÇ 39/9), (U 110/3), (U 113/18), (İLKÖ 62/14), (İLKÖ 125/15)

utanç duy-: Utanmak.

Heyecanı yüzünden, anlaşılmaz bir utanç duyuyordu Ragıp'a karşı. (ÇÖ 69/25)

(H 19/4), (AYÇ 19/14)

utanç ver-: Utandırmak, utanmasına yol açmak.

PARÇALANMIŞ BİR CİĞER İNSANA DAİMA UTANÇ VERİR. (U 113/19)

uyandır-: 7. mecaz Ortaya çıkarmak, kendini göstermesine sebep olmak.

Bu yıkılmaya hazır ev, bu kova, arılar, örümcekli köşeler ne uyandırıyor içimde? (HI 14/30)

(HI 69/25), (HI 82/26), (HI 119/17), (ÇÖ 47/32), (ÇSBÖ 35/27), (ÇSBÖ 53/18), (ÇA 10/20), (ÇA 40/16), (K 7/3), (K 74/33), (H 29/15), (H 46/9), (AYÇ 75/28), (T 41/21), (T 105/5), (İÖ 99/11), (U 40/6), (U 47/14), (U 48/17), (U 72/27), (U 117/31), (U 121/7), (U 121/15), (GYA 73/13), (İLKÖ 131/7), (İLKÖ 165/3), (İLKÖ 180/30)

uykusu gel-: Uyuma isteği duymak.

Hadi götüreyim seni, uykun gelmiş, hadi anam. (ÇÖ 39/17)

(İLKÖ 101/9), (KP 66/6)

uykusunu kaçır-:** Kaygılandırmak, tedirgin etmek.

Bütün bunlar, uykusu gelmiş dingin bir kafa için uykuyu çabuklaştıracak etkenler olacakken onun uykusunu kaçırıyordu. (K 13/17)

ürk-: 1. Bir şeyden korkup sıçramak, tevahhuş etmek.

Hayvan, bilinmedik bir şeyden ürküyor, huylanıyordu. (ÇSBÖ 30/31)

(AYÇ 10/31), (AYÇ 60/24), (İÖ 112/12), (U 57/28), (U 135/4)

ürküntü ver-: Ürkütmek.

Kadın onun ne diyeceğini önceden biliyordu sanki dinlemesi bile gerekmezmiş gibi bakıyordu ona ama bu bildiğini sandığı şeylerin en korkuncu bile ürküntü vermiyordu ona hadi anlat diye geçirdi içinden (ÇA 28/21)

ürküt-: 1. Ürküntü vermek.

Sağımdan soluma dönmek ürkütüyordu beni. (HI 37/11)

(ÇA 10/17), (İLKÖ 109/3)

ürkütebil-*: Ürkütme ihtimali bulunmak.

Perdeler açık bırakıldığında uyanınca pencerenin dışında gördüğü manzara –bu, karşı apartmanların çatıları, onların pencereleri, yakınlardaki bir akasya ağacı– onu ürkütebilir. (KP 30/8)

ürper-: 1. Korku, tiksinti, üşüme vb. yüzünden tüylerin dikilip derinin nokta nokta kabarmasıyla görülen ani titreme, ifildemek.

Yakup ürperdi birden. (ÇÖ 26/15)

(ÇSBÖ 115/28), (ÇSBÖ 129/25), (DAK 93/4), (K 54/27), (U 137/1)

ürpert-: Ürperti vermek.

Bu sorunun açığa çıkacağı duygusu beni rahatlatmıyor, tersine ürpertiordu. (DAK 54/3)

(İÖ 210/29), (U 135/13)

üşen-: Kendinde bir gevşeklik duyarak bir işi yapmaya isteği olmamak; erinmek.

Üşenmesem gidip alabilirdim. (İLKÖ 95/16)

üzerinden at-: 1. Sıkıntı veren bir iş veya durumdan kurtulmak.

(*Odaya döner, sandalyenin üstüne atılmış pantolonunu, gömleğini inceler, uyuşukluğunu üzerinden atamamıştır henüz, oyalanır*) (DAK 8/18)

(T 32/27)

üzerine al-: 2. Bir davranışın kendisine karşı olduğunu sanarak tedirgin olmak, alınmak.

Bir defasında, arkasından “moruk” diye bahsettiğini işitmiş ama üzerine almamıştı. (K 81/1)

(GYA 86/4)

üzül-: 2. Üzüntü duymak, eseflenmek, yerinmek.

El kiri bu be ana dedi sen gene biriktirirsin üzülme cirmi kadar yer yakar bu meret fazla değil (ÇA 46/8)

(K 23/2), (K 59/10), (H 151/6), (AYÇ 24/12), (AYÇ 24/14), (GYA 26/6), (GYA 47/16), (GYA 117/23), (İLKÖ 44/12), (İLKÖ 44/12), (İLKÖ 55/14), (İLKÖ 128/18)

üzülebil-: Üzülme ihtimali bulunmak.

Belki de üzülemiyorum. (GYA 47/16)

vadet-: 2. Davranışıyla, tutumuyla bir işi yapacağı duygusunu uyandırmak, umudunu vermek.

Güneş gece gündüz tepenin zenit noktasında beklemektedir ve yön tayini konusunda insana en küçük bir umut vaat etmemektedir. (İÖ 180/19)

(İÖ 224/20)

vehme kapıl- (veya düş-): Yersiz korkuya, yanlış düşünceye kapılmak.

Senin sinirlerin bozulmuş, diyordu, vehme kapılmışsın sen. (U 30/15)

ver-*: İyice hissettirmek, yoğunlaştırmak.

Yürüdüm ve ağırlığını verdi, durdurdu, adımlarım bir iki dur, bir iki dur, korku durdurdu ve hız gittikçe boyun eğdi. (HI 81/13)

(ÇSBÖ 55/26), (ÇA 102/19)

vicdan azabı çek- (veya duy-): Yapılan bir işten dolayı üzölmek, pişmanlık duymak.

Onları ölüme sevk eden kişi ise kılını kıpırdatmıyor, vicdan azabı duymuyor. (İÖ 88/20)

vur-: 3. Etkisi bir yere kadar ulaşmak.

Yorgunluk, dingin bir halle yuruyordu bacaklarıma. (HI 86/1)

(HI 111/25), (ÇSBÖ 140/2), (ÇA 118/18)

yak-: 12. *mecaz* Yıkıma, zarara yol açmak, büyük bir zarara uğratmak, mahvetmek.

Bu uzaklık yakıyor beni, kahrediyor... (U 140/4)

yakala-: 6. Birdenbire etkisi altına almak.

Kararmış tahta kaplamalarındaki gamlı çekiciliğı insanı ağır ağır bir yerlerinden yakalar, buradayım işte diye bağıırırdı. (HI 82/3)

yakınlık duy-: Birine karşı sevgi veya ilgi duymak.

Ben de kendimden beklemediğim denli yakınlık duyuyorum ona. (U 140/17)

yakınlık göster-: Biriyle ilgilenmek, sevgiyle davranmak.

– Bana yakınlık göstermedin, dedi Şermin, anlamaya çalışmadan engel olmak istedin hep, belki neye engel olmak istediğini kendin de bilmeden. (ÇSBÖ 96/26)

(KP 63/11)

yan-: 9. Yanık acısına benzer bir acı duymak.

Gözlerim yanıyor. (HI 118/23)

(ÇÖ 51/23), (ÇÖ 66/3), (ÇA 12/20), (H 150/3), (T 25/5), (İLKÖ 124/27), (İLKÖ 124/27), (İLKÖ 124/29), (İLKÖ 130/3), (İLKÖ 130/4), (İLKÖ 130/4), (İLKÖ 130/6), (İLKÖ 130/7)

yan-: 11. *mecaz* Çok üzölmek.

“Öldüğüne yanmıyorum, nasıl acı çekti, nasıl hırpaladılar onu, bilemezsiniz.” (H 8/16)

(H 103/28), (U 36/6)

yanaş-: 3. *mecaz* Karışmak, ilgilenmek, istek göstermek.

Ancak belediye işçileri de, kabristanın anılan yerini yıkmaya yanaşmamış. (U 106/31)

yanıp tutuş-: 2. Bir şeyi elde etmek için güçlü bir istek duymak.

Ama aynı anda onun önüne gidip dizlerinin dibinde diz çökmek için içinde amansız, karşı konulmaz bir istek yanıp tutuştu. (DAK 65/22)

(DAK 90/22), (K 85/7), (H 21/18)

yap-: 16. *yardımcı fül* Bir durum yaratmak.

Katlanabildiği en zor şey korkuları ve kaygılarıydı, çünkü yalnız onları kimseye söyleyemiyordu, gözyaşlarının boyuna içeriye doğru akıp durması, hüznlenmesi bu yüzdendi, sert, boyun eğmez tavrına rağmen, içi yumuşak, pelteleşmiş bir haldeydi ve öyle olurdu ki bazen bir gülün sapından kopup sepete düşmesi bile onu incitir, ağlamaklı yapardı, kendisiyle yüzleşmemek için sertleşir, hırçınlaşır, kırıcı olmaktan çekinmezdi. (T 18/25)

(KP 31/24)

yaralan-*: *mecaz* İncinmek, gönlü kırılmak.

Onuru yaralanmıştı. (H 19/1)

(T 128/13)

yas tut-: 1. Çok üzölmek, yasa bürönmek, matem tutmak.

Kendinin yasını tutuyor şimdiden. (HI 104/21)

(U 9/20)

yas tutul-**: Ölenin ardından yas içinde bulunmak, matem tutulmak.

Maktulün yası tutulmalıdır, evet. (İÖ 54/15)

(İÖ 55/12)

yaşa-: 7. Görüp geçirmek, başından geçmek.

Daha karar verme aşamasında değildi ama bu karar bir gün verilecekti, şimdiden hazırlanması gerekiyordu; bir konuşma, bir umut bile demek olmasa: tuhafı, o değil kendisi konuşmuştu, başlangıçtan beri konuşmayı isteyen kendisiymiş gibi, böyle yapmaması gerekiyordu, böyle yapmaması gerektiğini belki o da biliyordu ve gülüyordu kendisine, zamanla –zaman buna izin verecek değin hoşgörölü olursa- anlaşılacaktı herşey, arkadaşlarının ve kendisinin küçük bir deneyinin ortaya koyduğu şuydu ki zaman bazen herşeyi aydınlatma olanağı vermiyordu, aralanan küçük umut kapıları daha ardına değin açılmadan ve hiçbir neden olmadan takır takır kapanıyordu, o ilk küçük deneyinde böyle olmuştu, aldatılmış olmanın başkalarına karşı yüz kızartıcı gibi gelen utancını yaşamıştı, o utanç çöküntüsüne bir daha düşmek istemiyordu: bırakılmış kişi sanıyor ki, bırakılmak başkalarının gözünde yalnız bırakılanın yüz kızartıcı yanlışından ileri

gelmektedir, başkaları bunun böyle olmadığını bilseler bile bunu düşünmek korkunç bir şeydi, bu kez soğukkanlı olmalıydı, daha başlangıçta bazı yitikleri olsa bile bunları karşılayabilecek gücü gösterebilirdi: bu kez tek başına dövüşecekti. (ÇSBÖ 88/31)

(ÇSBÖ 113/18), (ÇSBÖ 116/5), (ÇSBÖ 134/23), (K 105/4), (H 13/5), (H 13/22), (H 14/20), (H 52/12), (H 120/18), (H 140/14), (AYÇ 80/11), (T 68/12), (T 128/17), (İÖ 43/31), (İÖ 53/12), (İÖ 72/8), (İÖ 82/18), (İÖ 85/11), (İÖ 96/2), (İÖ 129/20), (İÖ 138/27), (İÖ 149/11), (İÖ 156/3), (İÖ 177/4), (U 9/4), (U 95/24), (U 139/12), (GYA 99/30), (GYA 112/10), (GYA 122/26), (İLKÖ 37/1), (İLKÖ 118/15), (İLKÖ 124/12), (İLKÖ 135/19), (İLKÖ 160/30), (K 63/1), (H 29/18), (H 115/6), (AYÇ 80/28), (AYÇ 86/6), (U 95/18), (İLKÖ 155/2), (KP 81/16), (KP 81/16), (KP 96/22)

yat-: 14. mecaz Bulunmak, var olmak.

Ama rahatsız edici bir damar yatiyordu hepsinin temelinde. (HI 95/30)

(U 27/16), (U 117/19)

yatış-: 2. Sakinleşmek.

Sesini duyunca yatışıyorum. (HI 105/12)

(GYA 85/5)

yazıklan-: Üzölmek, acınmak, esef etmek, teessöf etmek.

Al işte, onların yoksul bir aile olduğunu, bize ağabeylik eden oğulların okuma imkânı bulamadığını nice sonra fark edip yazıklanacağız. (İÖ 51/3)

yer et-: 2. İyice yerleşmek.

Kente gitmek, kesin bir düşünce halinde yer etmişti içinde. (ÇSBÖ 29/6)

(H 20/15), (H 21/26), (T 88/5), (İÖ 119/7)

yer tut-: 3. İşlevi ve etkisi olmak.

Bütün bunlar bir an kadar bile bir yer tutmadı düşüncelerimin arasında. (DAK 55/4)

(U 116/21)

yık-: 7. mecaz Yıkımına yol açmak, mahvına sebep olmak.

İçinden ne zapt edilmez düşünceler geçtiğini ben biliyorum, oysa ne dayanıklı görünürdü, onu yıkan yoksulluk olmadı, ne olduğunu bilmiyorum ama bir başka şey yıktı onu, kahr gibi bir şey ve katlandı ama artık katlanamayacak, çünkü bir insanın sinirleri bir noktaya kadar geriliyor ve ondan sonra zorladın mı dayanamıyor. (ÇÖ 88/23)

yıkıl-: 5. *mecaz* Yok olmak, mahvolmak.

Çoktan yıkılmışım, bitmişim ben. (HI 109/22)

(T 123/6), (GYA 107/29)

yıldır-: Gözdağı vermek.

Karşısına çıkan hiçbir güçlük yıldırıyor onu. (ÇÖ 21/33)

yumuşa-: 2. *mecaz* Öfkesi, kızgınlığı, inadı geçmek.

İlyas yumuşamadı. (HI 107/13)

(GYA 25/31)

yuvarlan-*: Olumsuz bir durumun içine düşmek.

Mutsuzluk muydu bu, küstahlık mıydı, oç müydü, neydi, adını bulamıyor ve koyamıyordu, çünkü hâlâ ne yaptığını bilmiyordu: ne yapıyordu, seviyor muydu, sevmiyor muydu, bu işler böyle karar verilerek mi kotarılırdı, eskiden insanlar nasıl becerirdi bu işleri, ya da aslında becerebilirler miydi.. meçhuldü, her şey meçhuldü.. o da, bu meçhullerin arasında yitip gitmişti: içinin titremesine bakıyordu şimdi, içi titrerken kendine sorduğu soruyu, evet, seviyorum galiba, diye cevaplandırıyor, çünkü onu o kızla gördüğü her defasında kan beynine sıçramış, kimseye itiraf edemediği, kendinden bile sakladığı kıskançlık krizlerine yuvarlanmıştı ve işte şimdi içinde o kötü önsezi yuvalanıp kalmıştı, içini burkuyor, oyuyordu. (H 98/16)

(U 51/29)

(birine) yük ol-: 1. Zahmet, sıkıntı vermek.

“Kusura bakmayın, demişti, size de yük oluyorum, sıkıntı oluyorum.” (H 79/17)

yükünü çek-: Bütün ağırlığını taşımak, her türlü eziyete katlanmak.

Onun o bin ton ağırlığındaki yükünü kim çeker? (İÖ 121/5)

yüreği burkul-: Çok üzölmek, çok acı duymak.

O zaman yüreği burkuluyor, kanı çekiliyordu. (ÇÖ 13/15)

yüreği çarp-: 3. Merak, kaygı, korku, heyecan vb. duygularla tedirgin olmak, huzursuz olmak.

yüreğim hızlı hızlı çarpıyor (ÇA 108/28)

yüreği dayanma-: Acısına katlanamamak, çok acı duymak.

Yüreğim dayanmıyor (ÇA 133/19)

yüreği sızla-: Çok acımak, çok üzölmek.

Sabahleyin bir şeyciği yoktu, gerçi yüreği inceden inceye hep sızlardı, ama bir şeyciği yoktu. (ÇSBÖ 13/22)

yüreği soğu-: Düşmanın bir felakete uğramasına sevinmek.

Toparlandı, şimdi sanki sonsuzca uzanan, hiç bitmeyecekmiş gibi görünen merdiveni tırmanıyordu tökezleyerek ve “evde kimse yok, kimse yok.. halam yok.. o görmesin, yüreği soğumasın” diye düşünerek. (ÇSBÖ 113/2)

(ÇA 117/13)

yüreğine gir-:** Sevgisini kazanmak.

Git, onun yüreğine gir! (KP 58/6)

yüz çevir-: Gösterdiği ilgiyi kesmek.

Bağı bahçesi olanların çoğu bu işe yüz çevirdi. (İLKÖ 33/9)

yüz verme-: İlgi, yakınlık göstermemek.

Kimseyi tanımıyorum, kimseye yüz vermiyorum. (HI 115/5)

(K 87/26)

yüzüne bakma-: 2. Darılmak, gücenmek.

Allah belasını versin karımın dedi Ejder görmeye gitmiştik onu babam anamla haber salmış bu kızla evlenmezsem bir daha yüzüme bakmayacakmış bir iki kez gittik kız evine ama hiç yanımıza gelmedi yemiş falan getiriyorlardı evlerine gittikçe bir o zamanlar görüyordum yarım yamalak bir seferinde elimi yıkamak için dışarı çıktığımda kızı sofada beklerken yakaladım (ÇA 21/6)

(bir şeyden) zevk al- (veya duy-): Hoşlanmak, beğenmek.

Oysa şimdi, kendine rağmen, şeytanî bir yanının keşfedilmiş olması hoşuna gidiyor, bundan kösnül bir zevk alıyordu. (T 17/13)

(İÖ 113/33)

zorlan-: Zorlama işi yapılmak.

“Gitmeyin.” diye zorlanmışlardı. (ÇÖ 18/23)

(DAK 41/27)

3.1.5 Varoluş Fiilleri

boğul-: 2. Havasızlıktan ölmek.

Araba dar bir sokak başında zınk diye durdu birdenbire bir ışık şelalesinin içinde boğulur gibi oldular (ÇA 79/9)

(İLKÖ 193/9), (İLKÖ 193/12)

canlan-: Can kazanmak, hayat bulmak, dirilmek.

Canlanan resimler. Canlanıyorlar. (T 65/2)

(KP 66/11)

çocuğu ol-: Çocuğu doğmak.

Çocuğu olmamıştır. (ÇÖ 34/11)

diril-*: Öldükten sonra canlanmak, hayat bulmak.

Birinciyse şimdi ölmesi gerekecekti, yok ikinciyse zaten ölüydü ve dirilecekti. (AYÇ 87/24)

(KP 66/4), (KP 66/14)

dirilebil-: Dirilme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Bir cesedin içine girebilir onunla dirilebilirmiş (T 64/13)

doğ-: 1. Dünyaya gelmek.

Kerem hem bu gece doğdu, hem oniki yaşında. (HI 114/16)

(ÇÖ 23/27), (ÇÖ 84/27), (ÇSBÖ 113/26), (H 88/9), (AYÇ 73/24), (T 33/26), (T 34/8), (T 71/11), (U 100/14), (GYA 51/8), (GYA 64/26), (İLKÖ 192/23)

don-: 2. Yaşamını yitirmek, soğuktan ölmek.

Don orda, kurda kaptır kendini, daha iyi. (ÇSBÖ 54/18)

(DAK 72/8)

dünyaya gel-: İnsan, doğmak.

“Ben hiç bir baltaya sap olmamak için gelmişim dünyaya yeğenim.”
demişti bir gün. (HI 73/11)

(H 75/4), (U 14/12), (U 119/11)

geber-: 1. *argo* Sevilmeyen bir kişi ölmek.

– Gene ne oldu, dedi, geberdin mi az birşey bekledin diye? (ÇSBÖ 33/9)

(ÇA 39/2), (ÇA 43/1), (ÇA 143/13)

git-: 15. Ölmek

Tutmasaydılar.. vay canına, gidebilirdi. (ÇÖ 8/18)

(ÇA 85/11), (ÇA 137/16), (GYA 7/20), (İLKÖ 159/15), (İLKÖ 167/12)

göç-: 4. Ölmek.

Göçüyor muyum? (HI 64/13)

(HI 64/13), (İÖ 14/10)

gözü açık git-: Gerçekleşmesini çok istediği bir dileğine erişmeden ölmek.

Buraları ona öylesine övmüşler ki, ölmeden yolumu buraya düşürmezsem gözüm açık gider diyordu. (İÖ 122/29)

(İÖ 122/29)

gözünü yum-(I): 2. mecaz Ölmek.

Şu yaşlanmış birkaç dul da gözlerini yumarsa geriye hiçbir şey kalmayacaktır. (ÇÖ 37/4)

gün gör-:** Mutlu günler yaşamak.

elimde değil ne yapayım diyor ben anasız büyüdüm istedim ki ben sağken çocuklarım bir gün görsün (ÇA 51/17)

hayata veda et-:** Ölmek, vefat etmek.

Bebek, daha o gün hayata veda etmişti. (U 100/13)

hayatını yaşa-: Her türlü baskıdan uzak, dilediğince, gönlünce yaşamak.

Hayatını yaşa kızım. (H 48/10)

helak ol-: 1. Yok olmak.

Hafız, kendi sesinin ahenginde helak oluyor. (İÖ 187/19)

ol-: *tarama sözlüğü* 2. Yaratılmak, vücut bulmak.

Kerem atıldı, “bebek olmadı daha” dedi. (HI 67/27)

(ÇÖ 30/22), (ÇÖ 37/7), (ÇSBÖ 42/11), (ÇA 113/21), (H 80/14)

öl-: 1. Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek; cavlamak (II), gitmek, göçmek, gümbürdemek, kakırdamak, kıkırdamak, yürümek, zıbarmak, cartayı çekmek, zartayı çekmek, mortlamak.

“Merhum öldü, merhum öldü” diye seslendim yüzüne bakarak. (HI 74/30), (HI 74/31)

(HI 88/11), (HI 94/25), (HI 94/27), (HI 125/16), (ÇÖ 8/8), (ÇÖ 8/17), (ÇÖ 9/11), (ÇÖ 9/11), (ÇÖ 13/18), (ÇÖ 21/11), (ÇÖ 30/21), (ÇÖ 57/20), (ÇÖ 57/21), (ÇÖ 64/10), (ÇÖ 68/24), (ÇÖ 68/25), (ÇÖ 68/27), (ÇÖ 76/14), (ÇÖ 77/8), (ÇÖ 87/8), (ÇÖ 88/33), (ÇSBÖ 9/11), (ÇSBÖ 35/7), (ÇSBÖ 54/7), (ÇSBÖ 54/7), (ÇSBÖ 54/18), (ÇSBÖ 54/18), (ÇSBÖ 55/5), (ÇSBÖ 56/4), (ÇSBÖ 69/1), (ÇSBÖ 85/28), (ÇSBÖ 86/9), (ÇA 31/18), (ÇA 44/27), (ÇA 49/4), (ÇA 85/15), (ÇA 99/16), (ÇA 99/18), (ÇA 107/23), (ÇA 126/9), (ÇA 129/14), (ÇA 129/20), (ÇA 130/29), (ÇA 130/31), (ÇA 131/2), (ÇA 131/3), (ÇA 131/3), (ÇA 131/4), (ÇA 131/5), (ÇA 132/31), (ÇA 136/12), (ÇA 138/4), (ÇA 138/5), (ÇA 138/8), (DAK 28/14), (DAK 30/13), (DAK 30/13), (DAK 72/15), (DAK 72/17), (K 96/14), (H 43/16), (H 43/17), (H 88/10), (H 88/10), (H 105/26), (H 115/29), (AYÇ 37/3), (T 43/22), (T 61/7), (T 64/22), (T 74/12), (T 77/22), (T 97/5), (T 97/8), (T 98/3), (T 104/10), (T 104/11), (T 106/6), (T 106/7), (T 106/15), (İÖ 40/4), (İÖ 102/29), (İÖ

140/32), (U 9/24), (GYA 10/1), (GYA 17/6), (GYA 18/20), (GYA 46/21), (GYA 64/27), (GYA 65/9), (GYA 98/8), (GYA 138/29), (İLKÖ 33/10), (İLKÖ 72/25), (İLKÖ 106/5), (İLKÖ 106/17), (İLKÖ 117/1), (İLKÖ 117/2), (İLKÖ 122/20), (İLKÖ 123/5), (İLKÖ 123/18), (İLKÖ 124/27), (İLKÖ 125/11), (İLKÖ 125/16), (İLKÖ 128/12), (İLKÖ 128/29), (İLKÖ 130/3), (İLKÖ 130/15), (İLKÖ 159/28), (İLKÖ 159/28), (İLKÖ 159/29), (İLKÖ 181/25), (İLKÖ 194/4), (İLKÖ 194/6), (İLKÖ 199/21), (İLKÖ 201/1), (İLKÖ 201/5), (İLKÖ 201/6), (İLKÖ 201/6), (İLKÖ 201/14), (İLKÖ 201/20), (İLKÖ 202/5), (İLKÖ 205/29)

ölün-: Kendini feda etmek.

Çünkü ölmeyi düşünmüyorsun, çünkü kolayca ölünüyor. (GYA 38/26)

ölüp git-:** Aniden ölmek, ölüvermek.

Şimdi, içinde hangi ukdeyle ölüp gideceksin bilmiyorum, ama rahat ölmeyeceğine yemin ederim. (ÇÖ 56/31)

(AYÇ 73/25)

sürün-: 5. mecaz Yoksul ve perişan yaşamak.

Artık birbirine benzeyen günlerin içinde sürünüyorum. (İÖ 102/13)

şehit düş- (veya ol-): Kutsal bir ülkü veya inanç uğrunda ölmek.

Garip bir Mevlüt vardı, şehit düştü. (GYA 38/22)

var ol-: Sağ olmak, yaşamak.

Sonra annesinin imgesi bu bırakılmış eve yerleşti, her yana sindi ve yitti ve günün birinde artık onu aramaktan caydı, annesinin bu evde yaşadığını unuttu, belki de yalnız kendi imge dünyasında varolmuştu o, öyle kabullendi. (ÇSBÖ 116/9)

(T 17/27), (GYA 59/8), (İLKÖ 89/29)

yaşa-: 4. Bir yerde oturmak, kalmak.

Sanki bir vakit var ki burada yaşadım ben. (HI 35/26)

(HI 62/4), (ÇÖ 28/14), (ÇÖ 30/7), (ÇSBÖ 121/20), (ÇSBÖ 138/20), (DAK 11/25), (DAK 76/30), (H 15/29), (AYÇ 40/28), (AYÇ 84/29), (T 14/29), (T 15/13), (T 77/23), (İÖ 93/6), (GYA 13/21), (GYA 108/27), (İLKÖ 67/24)

yaşa-: 2. Sağ olmak, durmak.

– Yaşıyoruz galiba. (HI 113/1)

(GYA 46/18), (GYA 64/26)

yaşa-: 9. mecaz Varlıklı, endişesiz, hoş vakit geçirmek, keyif sürmek.

Çok iyi yaşayacağız, anlıyor musun? (ÇÖ 19/31)

(ÇA 90/2), (H 96/7), (GYA 56/30)

yaşa-: 1. Canlılığını, hayatını sürdürmek.

Her şey, içinde, dışında yenibaştan yaşadı. (ÇSBÖ 43/12)

(ÇSBÖ 44/16), (ÇSBÖ 46/16), (ÇSBÖ 69/1), (ÇSBÖ 108/8), (ÇSBÖ 113/23), (DAK 11/6), (DAK 11/28), (DAK 21/10), (DAK 60/25), (DAK 75/31), (K 29/9), (K 104/15), (H 43/24), (H 51/6), (AYÇ 41/9), (AYÇ 85/23), (T 22/19), (T 23/28), (T 33/8), (T 34/18), (T 96/7), (T 100/7), (İÖ 63/6), (İÖ 88/13), (İÖ 108/5), (İÖ 158/23), (İÖ 178/5), (U 61/9), (U 130/29), (GYA 94/10), (GYA 116/3), (İLKÖ 33/13), (İLKÖ 82/26), (İLKÖ 97/8), (İLKÖ 106/27), (İLKÖ 158/24), (KP 20/14)

yaşayıp dur-:** Yaşamayı sürdürmek.

Masadaki adamın kafasının o, bir köşesinde bu kıza ilişkin an'ı yaşayıp duruyor. (İLKÖ 88/1)

yaşayıp git-:** Yaşamaya devam etmek.

Bir süredir böyle yaşayıp gidiyorlardı. (ÇÖ 53/13)

3.1.6 Değişim/Dönüşüm Fiilleri

açıl-: 2. Renk daha açık bir tona gelmek.

Göğün koyu mavisi daha açılmamıştı. (GYA 122/14)

(İLKÖ 48/14)

açıl-: 3. Kendine gelmek, biraz iyileşmek.

Oh, dedi, açılırsın şimdi. (İLKÖ 125/5)

(İLKÖ 125/6), (İLKÖ 125/14), (İLKÖ 130/12), (İLKÖ 130/12), (İLKÖ 130/16)

adam ol-: 2. İyi yetişmek, iyi bir duruma gelmek.

Adam olmayacak bu, diye geçirdi. (HI 52/14)

(ÇSBÖ 76/5), (ÇA 122/1), (ÇA 122/2), (K 104/2), (K 104/3), (H 92/4), (GYA 12/2), (İLKÖ 72/3)

ağırlaş-: 4. Yavaşlamak.

Karısı, kolları ağırlaşmış, hâlâ masuraları çevirmektedir. (ÇÖ 37/7)

(İLKÖ 206/25)

ağırlaş-*: mecaz Keskin ve boğucu bir duruma gelmek.

Koku gittikçe ağırlaşıyor... (İLKÖ 41/1)

(İLKÖ 117/23), (İLKÖ 134/21)

aklaş-: Beyazlaşmak.

Saçlarım aklaştı benim. (DAK 17/11)

alacalan-: 1. Alaca bir duruma gelmek.

Ortalık iyice alacalandı (ÇA 148/10)

alçal-: 1. Alçak duruma gelmek, yüksekten aşağı doğru inmek.

Bazı yerlerde arabanın güçlülükle sığabileceği kadar dar sokakları geçtiler damlar yolun hizasına kadar alçalmıştı belki de yolun bayırına yapıldıkları için öyle görünüyordu (ÇA 56/7)

(H 30/6), (İÖ 36/5)

alış-: 2. Yadırgamaz duruma gelmek.

“Nasıl, alışıyor musun?” (HI 79/7)

(ÇÖ 47/13), (ÇÖ 47/20), (ÇÖ 63/19), (ÇÖ 73/7), (ÇSBÖ 8/3), (ÇSBÖ 11/32), (ÇA 7/3), (ÇA 21/21), (ÇA 21/22), (ÇA 50/3), (DAK 34/12), (H 138/23), (H 145/16), (AYÇ 31/9), (T 16/20), (İÖ 41/14), (U 56/30), (U 89/25), (GYA 37/11)

alış-: 5. Isınmak.

Onlara çabucak alışırdım. (İÖ 201/9)

(İÖ 201/21), (GYA 47/13), (GYA 89/18)

alışabil-: 1. Alışma yeteneği veya ihtimali bulunmak.

Süt annem olacak, galiba, “bu söze alışamıyorum, dilim varmıyor söylemeye, alışamıyorum” dedi. (HI 74/28), (HI 74/29)

(DAK 8/24), (H 145/11), (GYA 50/7)

alışıl-: Bir şeye alışmış duruma gelmek.

Soğuk iğrenç odaları kocaman direkleri kiremitli çatısı: ne denli de alışılmış bıkılmış usanılmış. (HI 56/6)

(DAK 46/1), (H 148/10), (H 148/10), (U 89/26), (U 89/26), (GYA 67/28), (GYA 105/9), (GYA 105/10)

alışılabil-: Alışılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

“Alışacağımı sanıyorsun, ben de öyle sanıyordum.. ama.. ama, ölüme, yok olmuşluğa alışılabilir mi..” (H 151/4)

anneleş-:** Anne durumuna gelmek, anne gibi olmak.

Artık balıklar mı anneleşir, yoksa anneler mi balıklaşır ve hangisinin sıçrayan bir damla suyla dirilmeye ihtiyacı vardır, bütün bunları bilebilmenin imkânsızlaştığı bir anafordur o! (KP 72/4)

aptallaş-: 1. Zekâsının azlığından dolayı yeterince düşünemeyip akıllıca hareket edememek; budalalaşmak.

ama neyi, kimden kurtarmaya çalıştığı sorusuyla karşılaşınca aptallaşıyordu: çünkü böyle bir soru var değildi, bu yüzden de durumunu kocasına açmıyordu, çünkü o soruyla karşılaştığında ne diyeceğini henüz bilmiyordu, niçin bıkmış olduğunu, niçin pişmanlık duyduğunu açıklaması olanaksız görünüyordu.. ama gerçektir (H 55/12)

aptallaştır-: Aptallaşmasına sebep olmak, aptal duruma getirmek, budalalaştırmak.

Sinemaların önünde birikmiş kalabalık, çember çeviren, köpek kovalayan çocuklar, örtülü, örtüsüz kadınlar, kasketli, fötrlü, başı açık erkekler, hepsi de, bir o yana, bir bu yana yürüyen seyyar satıcıyla ölümüne pazarlık yapan müşteriler, başına onbeş yirmi kişilik bir öbek insan toplamış üçkâğıtçılar, her ne alırsan bir liracılar, çevresine müşteri toplamak için kaldırıma bir yılan bırakmış jilet satıcıları, arabasına koyduğu leke tozunu “reklâm fiyatına” satmak için numara yapan gözbağcılar, alık alık bunları seyreden askerler, amaçlı amaçsız dolaşan serseriler, özel bir biçimde köşelerde durmuş bekleyen karaborsacılar, simit satan çocuklar, fırsat kollayan yankesiciler, piyasa yapan çiftler, çağrılı fahişeler, misafirliğe giden aileler, çocukların fikrini çelen balon satıcıları, dikkatli, hüznü, güleç, yaşlı, sevinçli, mutlu, amaçsız, içe kapanık, dışa dönük, endişeli, arayan, kararsız, söz vermiş ve bütün bu çeşitliliğine rağmen bir örnek yüzler, bir de bulutlarda aport bekleyen yağmurun bu vıcık vıcık insan yığını üstüne çökerttiği kasvet aptallaştırmıştı onu. (ÇÖ 8/6)

art-: 1. Çoğalmak.

Çarşının yorgun kalabalığı artmıştı. (HI 78/26)

(ÇSBÖ 83/8), (İÖ 207/11), (İLKÖ 124/17), (İLKÖ 153/4), (İLKÖ 166/16)

aşın-: 2. Zamanla veya çok kullanılma sonucu eskimek, yenmek.

Merdivenlerin taşları aşınmış, yerlerinden sökülmüştü. (ÇÖ 62/1)

ayağa kalk-: 2. Hasta iyileşip yürüyecek duruma gelmek.

İçime öyle doğuyor ki, bu gün, yarın ayağa kalkar. (ÇÖ 81/22)

az-: 3. Yara, hastalık etkili, tehlikeli duruma gelmek.

Islak güz havalarında belinin ağrıları azar babamın. (DAK 28/10)

azizleş-:** Sevgide üstün tutulmak, muazzez hâle gelmek.

Bilgin azizleşir muazzez aşkın toy sevgilisi olur. (İÖ 160/20)

bağlı kıl-:** Bağlı, sadık hâle getirmek.

Üst üste gelen bu haberler onu sarsmıştır ama yeni evine de onu daha bir bağlı kılmıştır. (ÇÖ 34/3)

balıklaş-:** Balık durumuna gelmek, balık gibi olmak.

Artık balıklar mı anneleşir, yoksa anneler mi balıklaşır ve hangisinin sıçrayan bir damla suyla dirilmeye ihtiyacı vardır, bütün bunları bilebilmenin imkânsızlaştığı bir anafordur o! (KP 72/5)

başkalaş-: 2. Biçim değiştirmek; istihale etmek.

Bir gül açar gibi bir şey değişmişti, minicik dünyasında ürpertilerle karışan bir şeyler, “hemen o anda” bir tüy darbesiyle bilinmezliğinin içine yaslanarak, biraz da öteye beriye korkular salarak, arkadaşlarının garip ve şaşırılmış bakışlarının içinde, nasıl olmuştu, dayısının gelişiyle, amcasının kocaman bıyıklarından akan suskunlukla bir şey başkalaşmıştı. (HI 52/6)

(HI 52/9)

bayatla-: 1. Bayat duruma gelmek, tazeliğini yitirmek.

Yiyen olmayınca ekmek bayatlıyor, peynir küfleniyor, zeytin de işte böyle kuruyor. (ÇÖ 72/20)

baygınlaş-: 1. Baygın duruma gelmek.

Güneş doğuyor, ay da güneşle birlikte doğuyor, güneşin ışınlarıyla ortalığın pusu oynuyor, biri ötekiyle eğleniyor, bir yürek kan ağlıyor, oyulmuş ağızlar yalvarıyor, gövdelerin üstünden ağır, çelik tekerlekler geçiyor, değirmen taşları da dönüyor, uğulduyor ve öğütüyor, uzaklardan babanın sesi çınlıyor, durup kulak veriliyor o sese, o ses baygınlaşıyor ve gürleşiyor, kimse gülümsemiyor, sızlanmıyor, yukarlara doğru uzanan eller, yalvarışlar, ağlamalar, bir eziklik, belirsiz bir şey, bir şey bir yerinden yırtılıyor, yırtılmanın sesi bir daha duyuluyor, bir adam –gençten biri– Allah diye bağırıyor, döşünü yumrukluyor, yıkılıyor (AYÇ 64/9)

beceriksizleş-: Beceriksiz bir duruma gelmek.

Son sahnede, kadın, esrikliğin dibini bulmuş, başını bile omuzlarının üstünde tutmakta beceriksizleşmiş, dünyadan umudunu kesmiş, bilinmez bir dünyanın derinliklerine dalıp gitmiştir. (İÖ 43/4)

bel ver-: 1. Duvar gibi dik şeyler dışarıya veya tavan gibi yatay şeyler aşağıya doğru kamburlaşmak.

Arka duvarı onarımsızlıktan bel vermiş, hatılları da handiyse “S” harfi kadar kıvrılmıştır. (HI 82/15)

beli bükül-: 1. Yaşlılık yüzünden güçsüz kalmak, bir işi yapamayacak duruma düşmek.

Bütün ömrünce çektiği yoksulluğa karşı beli bükülmemiş, incecik, dayanıklı kemikleri, sıırım gibi derisi pörsüyüp dökülmemişti. (ÇSBÖ 54/24)

belirsizleş-: Belirsiz bir duruma gelmek.

Sokak da aşağılarda kalıyordu, bu yüzden sokağın sesleri belirsizleşiyor, çatı arasının düzensiz eşyalarla doldurulmuş odasına yükselineceye değin bir uğultu haline dönüşüyordu, ışıklar bile ışıktan başka bir şey olmuşçasına süzülürdü odaya, onlar da tuhaf bir uğultuya dönüşmüştü, sesler körümsü ışıklar gibiyse, ışıklar da uğultulu bir karanlığı yansıttı. (DAK 75/23)

(DAK 84/26), (H 50/17)

bereketlen-: Çoğalmak.

Evrenin her oyuğunda duyuyordum o sesi, beni çağıran sesi: hazırlan sevgilim, orospum, efendim: evrenin feyzi seni bulmamdan sonra gelecek, dölüm seni bulunca bereketlenecek. (AYÇ 22/31)

berraklaş-: Berrak duruma gelmek.

Eşya biraz daha duruklaşmış, biraz daha berraklaşmıştı. (HI 53/28)

(ÇA 119/18)

biçim al-: Biçimlenmek, belli bir biçime girmek, şekillenmek.

Yüzünün hareketsizliği, başka bir şey söylemenin gereksizliğini anlatacak bir biçim almıştı anlaşılmaz bir açıklıkla. (ÇÖ 60/30)

biçimlen-: Bir şey belli bir biçim kazanmak, şekillenmek, şekilleşmek.

Şehrin her yana dağılan uzantılarından biri gelip orda biçimlenmiş, bir boşluk gelip bu uzantıya yerleşmiş, içini oymuş, önce yatay bir çizgiyle, sonra çizginin bu uzantıda yürümesi, keskin bir kalıp halinde yukarıya doğru bir basınçla gıcırtısız, ağır ve hantal dikilmesiyle işte bu konak. (HI 35/8)

(HI 38/7), (ÇSBÖ 80/21), (K 55/6), (K 57/3), (AYÇ 57/13), (AYÇ 75/19), (U 103/7)

biçimlenebil-: Biçimlenme ihtimali veya imkânı bulunmak; şekillenebilmek.

İsteksizce ağlayan bir çocuğun sesi: anne (kelimeler henüz biçimlenemiyor – yaşamanın acemisi, konuşmaysa hiç yok). (İÖ 64/2)

bit-(I): 4. mecaz Güçsüz kalmak, çok zayıflamak.

“Ben bittim.” diyor. (HI 62/17)

(HI 63/8), (HI 63/8), (HI 109/22), (ÇSBÖ 25/16), (ÇSBÖ 29/2),
(İLKÖ 159/21)

bitkinleş-: Bitkin duruma gelmek, dermansızlaşmak.

Çalışıyorlar, terliyorlar, bitkinleşiyorlardı. (ÇSBÖ 9/11)

bollaş-*: Artmak, çoğalmak.

— Abicim, yarın bir gün sular bollaşırsa değirmeni işletiriz. (İLKÖ 52/26)

(İLKÖ 53/3), (İLKÖ 53/11), (İLKÖ 53/18), (İLKÖ 53/27), (İLKÖ
54/27), (İLKÖ 55/3), (İLKÖ 55/11)

boy at-: Boyu uzamak, boylanmak, gelişmek.

Halası bir şey demedi ya da kendisi duymadı bir şey söylediye de yüreği kötü kötü vuruyordu o kötülük tohumu yeniden boy attı içinde yeniden acıma duygusunu yitirdi bir sevinçle birlikte oluyordu bu her zaman açıklanamaz tanımsız bir güven duygusuyla birlikte güven duygusu sanki kötülüğünün bir desteği bir dayanağı gibi yüreğinin boşluğundaki bir kökten yükselip fışkırıyordu unutmaya başladılar o zaman geçmiş yok olurdu pişmanlık yok olurdu bir ân kalırdı yalnızca içinde yaşayıp yaşamadığını kestiremediği ebediyen ilençlenmiş tek başına som bir ân (ÇA 32/29)

(İÖ 205/5)

bölük pörçük ol-*: Dağınık hâle gelmek, parça parça olmak.

Geniş, sağlam aile, şimdi bölük pörçük olmuştur. (ÇÖ 37/3)

bulanıklaş-: Bulanık olmak.

Yeşile çalan bir kinin rengine döndü, bulanıklaştı. (İLKÖ 61/20)

buzlaş-: Buz durumuna gelmek.

Buzlaşıyor. (AYÇ 61/15)

bütünleş-: Bütün duruma gelmek.

Bu sesi tanıyor, tanıyor, yaklaşıyor sese doğru, ses esmer yüze doğru yol buluyor, orada, o yüzle bütünleşiyor, belleği zayıf zayıf kımıldıyor. (ÇSBÖ 80/18)

(U 48/27), (U 112/7), (GYA 90/29)

büyü-: 4. Şiddeti artmak.

Uğultu gittikçe büyüyordu. (HI 33/1)

(HI 83/22), (HI 115/27), (HI 122/1), (ÇÖ 91/6), (ÇSBÖ 27/23),
(ÇSBÖ 85/25), (ÇSBÖ 138/28), (H 45/6), (AYÇ 74/15), (T 53/31), (İÖ 128/10),

(İÖ 129/15), (İÖ 143/31), (İÖ 143/31), (İÖ 181/31), (U 103/5), (GYA 84/20), (İLKÖ 54/22), (İLKÖ 133/27), (KP 80/7), (KP 80/8)

büyü-: 1. Organizmanın bütününde veya bu bütünün bir bölümünde, boyutlar artmak, irileşmek, eskisinden büyük duruma gelmek.

Sonra büyür -büyümez de, genişler, derinleşir ve yayılır. (HI 28/6)

(HI 37/23), (HI 56/25), (HI 84/28), (HI 89/13), (HI 94/24), (HI 125/16), (ÇÖ 14/11), (ÇÖ 41/6), (ÇÖ 47/5), (ÇSBÖ 97/9), (ÇA 51/16), (ÇA 106/10), (ÇA 128/11), (ÇA 128/12), (ÇA 129/5), (ÇA 132/28), (ÇA 133/5), (ÇA 152/15), (DAK 12/4), (DAK 17/4), (DAK 17/5), (DAK 21/22), (DAK 77/27), (T 17/6), (T 52/23) (T 53/1), (İLKÖ 53/28), (İLKÖ 54/8), (İLKÖ 55/15), (İLKÖ 105/15), (İLKÖ 172/9)

büzüş-: Büzülerek alan hacmini küçültmek.

Yapraklar büzüşmüştür. (ÇÖ 36/7)

ciddileş-: 1. Ciddi bir durum almak.

Vay vay vay dedi alay eder gibi sonra sesi ciddileşti emretti (ÇA 16/16)

(İLKÖ 78/12)

cisimlen-: Cismi olmayan bir şey cisim durumuna gelmek, tecessüm etmek.

Belki de demeye getiriyordu ki, kendisi onunla aşık atacak biri değildi: böyle bir şeyi doğrudan söylemiyordu, ama söylenenlerden anlaşılın istiyordu: eğer durum böyleydiyse, kendisi ne kadar kaba, ne kadar yontulmamış, odun gibi biri olarak cisimleniyordu acaba onun gözünde? (K 80/21)

çamurlaş-: 1. Çamur durumuna gelmek.

Yerler çamurlaşmıştı. (ÇÖ 24/24)

(ÇSBÖ 17/3)

çekil-: 4. Bir şey azalmak.

İrmağın suyu, yatağının yamaçlarında sarı, üstü alüvyonlu çakıl taşlarını açıkta bırakarak dibe çekildi. (ÇSBÖ 7/4)

(ÇSBÖ 17/22), (ÇSBÖ 57/18), (H 81/7)

çevir-: 12. Bir durumdan başka duruma getirmek, dönüştürmek.

Şurada bir musluk olacaktı, yok şimdi, havuzu bir büyük saksıya çevirmişler, çiçekleri kuru. (HI 14/17)

çık-: 12. Bir durumla ilgili niteliklerini yitirmek, bir durumdan başka bir duruma geçmek.

Kesinlikle evde bulunmam gerekiyordu, ama bunlar artık sorun olmaktan çıkmişti. (DAK 54/24)

(H 115/1), (U 119/3), (GYA 102/32), (KP 31/16)

çılgınlaş-: Çılgınca davranışlarda bulunmak.

Onun ölmüş olmasını delice istiyor, özlüyor, ama heyhat ki, o hayattadır ve o hayatta olduğu için kendisi terkedilmiş olarak nitelenmektedir ve bunun böyle olmasında hiçbir neden varbulunmamaktadır, yalnızca öyledir işte, yalnızca öyle, başka hiç bir nedenle değil, yalnızca öyle: ve aklına bunun nedensiz olarak böyle olduğu gelince çılgına dönüyor, çılgınlaşıyor: çok şey mi istemişti, hiç de değil, herkesin isteyebileceği şeyler, o kadar: sıcak bir oda.. sıcak! ne saçma, sıcak! ve bir oda.. oda öyle mi? (T 28/2)

(GYA 49/25)

çirkinleş-: Çirkin bir duruma gelmek.

Şimdiyse hiçbir güzellikleri kalmamıştı, tersine beni kendimden utandıracak denli çirkinleşmişlerdi. (DAK 56/6)

çürü-: 1. Genellikle mikroorganizmaların etkisiyle, kimyasal değişikliğe uğrayarak bozulup dağılmak, ufunet.

Yol kenarlarına kavak yaprakları dökülmüş, çürümüştü. (ÇÖ 16/10)

(ÇA 98/11), (AYÇ 27/28), (İÖ 103/2)

daral-: 1. Dar duruma gelmek, darlaşmak.

Yokuşun başındaki küçük açıklığa karşı sokak yukarılara doğru gittikçe daralır ve bir yerde evler birbirine iyice kenetlenmiştir. (HI 82/19)

değiş-: 1. Başka bir biçim veya duruma girmek, tahavvül etmek.

– Ne kadar da değişmiş her şeyler, dedi, ne kadar değişmiş! (HI 8/21)

(HI 22/25), (HI 45/7), (HI 51/20), (HI 78/20), (HI 88/17), (HI 88/32), (HI 89/1), (HI 102/3), (ÇÖ 55/24), (ÇÖ 80/4), (ÇÖ 88/30), (ÇSBÖ 38/11), (ÇSBÖ 109/1), (ÇSBÖ 135/4), (ÇSBÖ 139/15), (ÇA 21/30), (DAK 34/5), (DAK 67/15), (DAK 83/15), (K 67/4), (H 87/25), (AYÇ 10/2), (AYÇ 35/27), (AYÇ 40/24), (AYÇ 55/5), (İÖ 45/27), (İÖ 113/22), (U 138/4), (GYA 79/9), (GYA 103/3), (GYA 111/11), (GYA 127/28), (İLKÖ 38/25), (İLKÖ 38/26), (İLKÖ 96/21)

değişebil-: Değişme ihtimali veya imkânı bulunmak.

İnsan, demek bu kadar değişebilir, bu kadar ufalabilirmiş. (ÇÖ 46/21)

(GYA 86/6)

değişiver-: Çabucak veya ansızın değişmek.

Nasıl anlatmalı, eşya yerine koyduğun bir kölen vardır, hiçbir şeyine dikkat etmemişsindir, bir gün yemek yerken görürsün onu: acıkmış bir halindeyken, iştahla yemek yediğini görürsün, o da senin gibi çiğnemektedir, çiğnediği lokmaları senin gibi yutmaktadır, gırtlığının inip kalktığını fark edersin, işte o anda, birden, bu adamın da bir insan olduğunu anlarsın, bunu anladığın anda da içini ezilmiş bir acıma duygusu kaplar, bütün dünyanın bir ân için, hiç olmazsa o ân için değişiverir.. sesini duyunca buna benzer bir duyguya yakalandım. (GYA 91/17)

derinleş-: 1. Derin duruma gelmek.

Sonra büyür -büyümez de, genişler, derinleşir ve yayılır. (HI 28/6)
(İÖ 66/17)

dışına çık-*: Bir özelliği aşmak, bir özellikten farklı duruma gelmek.

Bildiği, beklediği sadeliğin dışına çıkmıştı her şey.. tüylerle, renklerle süslenmişti. (GYA 129/5)

dinleş-: Dinç duruma gelmek; dincelmek, dinçlenmek.

Birden değişmiş, dinleşmişti. (HI 22/25)

diril-: 3. Hasta yeniden sağlığını kazanmak, iyileşmek.

– Tek kendi dirilsin de, ötesine Allah kerim, dedi kadın ağlamaklı. (ÇSBÖ 24/15)

doğallaş-: Doğal duruma gelmek, tabiileşmek.

Böylece her şey doğallaşıyor. (GYA 47/31)

don-: 1. Sıvı, soğuşun etkisiyle katı duruma gelmek; buymak.

Sular donardı. (İLKÖ 96/23)

donuklaş-: Donuk duruma gelmek.

Uyanıklık, beklemekten de beter bir zaman süresinin acımasız, karşı konulmaz baskısı altında düzleşmekte, varlıksız bir olgu niteliğinde, gözlerin ölgün ışıklarında donuklaşmaktadır. (ÇÖ 38/17)

(T 59/27)

dönüş-: Bir biçimden, bir durumdan başka bir biçime veya duruma geçmek, tahavvül etmek.

Ananın sesi, fısıltıdan, şiddetli, keskin bir mırıltıya doğru dönüşüyordu. (ÇÖ 92/21)

(ÇA 73/4), (DAK 75/25), (DAK 75/27), (K 41/7), (K 41/18), (K 64/13), (K 64/16), (K 76/10), (H 9/11), (H 43/16), (H 43/18), (H 48/21), (H 48/22), (H 139/33), (AYÇ 51/15), (AYÇ 60/19), (AYÇ 62/21), (AYÇ 87/30), (T 45/16), (T 54/27), (İÖ 100/16), (İÖ 102/22), (İÖ 129/21), (İÖ 135/30), (İÖ 137/17), (İÖ 197/8), (U 72/17), (U 75/26), (U 103/6), (U 127/21), (U 137/24), (U 141/20), (GYA 72/1), (GYA 84/25), (GYA 122/17), (GYA 132/6), (KP 8/22), (KP 13/19), (KP 96/14), (KP 99/10)

dönüşebil-: Dönüşme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Anlaşılan o ki, o, som bir köpek haline dönüşemiyor. (K 64/19)

(İÖ 109/17), (U 40/10), (U 40/18)

dönüşüver-: Aniden dönüşmek.

Ortalık ağarmaya başlayınca kale de zaten turistik bir gezi yerine dönüşüveriyordu. (DAK 51/16)

(K 9/27)

durgunlaş-: Durgun bir durma gelmek.

Hareketler birden durgunlaşıyor sanki. (GYA 116/19)

duruklaş-:** Duru, lekesiz, berrak duruma gelmek.

Eşya biraz daha duruklaşmış, biraz daha berraklaşmıştı. (HI 53/28)

durul-(I): 3. mecaz Sakinleşmek.

Şimdi sâkinim, öyle olmam gerek, biraz daha durulmalıyım, çünkü ben bir şey yapmadım, buna iyice inanmalıyım, bıçak en son benim elimde değildi, arabacı vurulduğunda da kimse beni orada görmedi, daha sâkin, daha sâkin, daha sâkin.. ilkin kendimi inandırmalıyım. (ÇÖ 43/1)

(GYA 100/23)

düş-: 23. Düşkün, fakir vb. duruma gelmek.

“Hayır. Düşmüşüm gibi.” (ÇSBÖ 140/24)

düşkünleş-: Düşkün duruma gelmek.

Ve meselâ diyorsunuz ki, bu adam vaktiyle zengin biriymiş de sonradan böyle düşkünleşmiş. (İÖ 10/16)

düşman ol-: Kin beslemeye başlamak.

Evdeki hizmetçiler, uşaklar, seyisler, aşçılar onun çocuğa bir kötülük yaptığını düşünerek ona düşman oldular ve zaten içten içe ona düşmanlık duyuyorlardı. (T 99/23)

düzel-: 2. Kötü, bozulmuş bir durumdayken düzenli duruma gelmek.

Ama işte şimdi iyiydiler, durumları düzelmişti. (ÇÖ 23/30)

(ÇÖ 68/11), (ÇA 85/30)

düzensizleş-:** Düzensiz duruma gelmek.

Yemek vakitleri düzensizleşmektedir. (ÇÖ 37/30)

(H 78/25)

düzleş-: Düz duruma gelmek, düzelmek.

Uyanıklık, beklemekten de beter bir zaman süresinin acımasız, karşı konulmaz baskısı altında düzleşmekte, varlıksız bir olgu niteliğinde, gözlerin ölgün ışıklarında donuklaşmaktadır. (ÇÖ 38/16)

(DAK 79/25)

eli ayağı tutmaz ol-:** Gücsüz, dermansız, yürüyemeyecek hâle gelmek.

Eskiden, Şehmuz da giderdi çapaya, ama birkaç yıl önce gelen o bilinmedik hastalıktan sonra tez yorulur olduğundan artık çapaya falan gidemiyordu, kalbi, hemencecik sıkışıyor, eli ayağı tutmaz oluyordu. (ÇSBÖ 12/27)

eri-: 4. mecaz Çok zayıflamak.

Karanlık abanıyor, kollarımda, başımda bitimsiz bir eziklik, ayaklarım kurşun ağırlığıyla eriyor, ben nereye gidiyorum, ben gidiyor muyum, ben mi gidiyorum? (HI 67/14)

(ÇÖ 79/20)

eri-: 1. Katı cisim sıvı içine karışarak sıvı durumuna geçmek.

Gece, dağ, ayaklarının altından kayıp giden ak, küçük taşlar, karanlığın sarı yüzü, tek bir kaynaktan çıkar gibi görünen ya da her yandan birden çıkan bu sesle eridi. (ÇSBÖ 36/11)

(ÇSBÖ 117/13), (H 131/17), (AYÇ 55/7), (U 20/3), (U 114/2), (İLKÖ 96/18), (İLKÖ 198/17), (İLKÖ 201/10)

eri-*: Aşınmak, incelmek.

Kapının halkasına vuruyorum, halkanın vurulduğu yer oyulmuş, erimiş. (DAK 29/9)

(İÖ 175/5)

eski-: 1. Eski duruma gelmek; eskileşmek, köhnemek.

Güneşler eskimiş. (HI 69/4)

(HI 69/5), (HI 103/11), (ÇÖ 32/25), (ÇÖ 34/10), (DAK 7/15), (DAK 9/22), (DAK 9/24), (İÖ 154/18), (İLKÖ 122/6)

esrikleş-:** Sarhoş, kendinden geçmiş bir duruma gelmek.

Kafa esrikleşmiştir, dolanmıştır: düşünceden, kararsızlıktan, ne yapacağını kestirememekten... (U 17/6)

eşitlen-: Birbiriyle eşit duruma gelmek.

Bilinmez bir dengede eşitlenmişlerdi. (DAK 63/30)

(K 55/5), (İÖ 90/31)

geliş-: 2. İlerlemek, olgunlaşmak, genişlemek, inkişaf etmek.

Artık hiçbir şey beni şaşırtmıyor, az önceki marazlı duygu, yerini gitgide umutsuz bir hüzne bırakıyor, içimde bir pişmanlık duygusu gelişiyor, tadını alamadığım bir korku kabarıyor, *bir şey* ölüyor, o şeyin ölüsü gide gide büyüyordu. (HI 125/15)

(ÇSBÖ 82/28), (H 95/24), (AYÇ 47/8), (T 53/13), (T 80/30), (İÖ 25/9), (İÖ 135/16), (U 77/3), (GYA 24/22), (KP 31/15)

genişle-: 1. Geniş duruma gelmek, büyümek; genelmek.

Sonra büyür -büyümez de, genişler, derinleşir ve yayılır. (HI 28/6)

(HI 97/23)

gerginleş-: Gergin duruma gelmek, sinirlenmek.

Ana, gerginleşiyordu. (ÇÖ 92/12)

gevşe-: 3. mecaz Yumuşamak, yatışmak, sakinleşmek.

Arabacı ihladı, titredi ve birden gevşedi. (ÇÖ 51/33)

(ÇSBÖ 116/19), (İLKÖ 100/5)

gir-: 11. Yeni bir duruma geçmek, dönüşmek.

Adamın yüzü korkunç bir biçime giriyordu. (HI 98/30)

(ÇÖ 77/30), (ÇA 65/16), (DAK 54/17), (K 64/15), (H 16/5), (H 97/18), (GYA 43/17), (GYA 60/21)

gölgelen-: 1. Gölgeli duruma girmek.

Bunların da birer yanı nereden geldiği belli olmayan ışık sızıntılarıyla gölgelenmişti. (HI 41/18)

(ÇSBÖ 123/15), (AYÇ 30/27), (İLKÖ 142/22)

güçsüz düş-: Gücü yetmemek, güçsüz hâle gelmek.

Yorgunluktan öyle güçsüz düşmüştü ki, altına atılan mindere hemen çöktü, çok geçmeden de, derin bir uykuya daldı. (ÇSBÖ 21/24)

güçlen-: Güçlü duruma gelmek, kuvvetlenmek.

Sesi gittikçe yaklaşıyor ve güçleniyordu. (İLKÖ 151/24)

gürbüzleş-: Gelişmek, gürbüz duruma gelmek.

Günden güne büyüyorlar, gürbüzleşiyorlardı. (HI 37/23)

gürleş-: Gür bir duruma gelmek.

Güneş doğuyor, ay da güneşle birlikte doğuyor, güneşin ışınlarıyla ortalığın pusu oynuyor, biri ötekiyle eğleniyor, bir yürek kan ağlıyor, oyulmuş ağızlar yalvarıyor, gövdelerin üstünden ağır, çelik tekerlekler geçiyor, değirmen taşları da dönüyor, uğulduyor ve öğütüyor, uzaklardan babanın sesi çınlıyor, durup kulak veriliyor o sese, o ses baygınlaşıyor ve gürleşiyor, kimse gülümsemiyor, sızlanmıyor, yukarlara doğru uzanan eller, yalvarışlar, ağlamalar, bir eziklik, belirsiz bir şey, bir şey bir yerinden yırtılıyor, yırtılmanın sesi bir daha duyuluyor, bir adam –gençten biri– Allah diye bağırıyor, döşünü yumrukluyor, yıkılıyor (AYÇ 64/9)

... hâle (bir hâle) gel-:** Bir durum özelliği göstermeye başlamak.

Sinirli bir hâle geldi. (ÇÖ 79/21)

(ÇA 31/15), (DAK 63/27), (K 65/20), (H 96/31),

(H 133/3), (T 57/7), (İÖ 69/12), (U 41/2), (U 123/5)

... hâline gel-: Gibi olmak.

Odayı ikiye ayıran kendirin üstüne bir çul attılar, böylece oda iki ayrı bölme haline geldi. (ÇSBÖ 71/16)

(ÇSBÖ 91/15), (ÇA 11/1), (DAK 52/30), (DAK 73/16), (K 59/6), (K 81/15), (K 84/2), (K 84/7), (K 84/28), (H 143/26), (AYÇ 67/1), (T 64/12), (İÖ 92/4), (İÖ 93/19), (İÖ 93/27), (İÖ 129/22), (U 20/1), (U 44/30), (U 59/19), (U 101/19), (U 113/2), (U 113/9), (GYA 122/16)

... hâle (hâline) getir-:** Durumuna dönüştürmek.

Bir ibadet haline getirmeli yaşamayı. (DAK 13/22)

(K 84/4), (K 84/8), (T 16/14), (İÖ 38/19), (İÖ 138/16), (İÖ 143/19), (İÖ 144/4), (GYA 94/6)

... hâline getiril-:** Durumuna dönüştürülmek.

İkinci vakti, bağ çubukları arasında boy atmış otlar toplanır, bunlar büyük bir yığın haline getirilir, otlar iyice kurumuştur... (GYA 24/8)

(...) hâlini (... hâl) al-: Herhangi bir duruma gelmek.

Konuşmaları daha bir uzaktan, daha bir resmî hâl almıştı. (ÇÖ 21/29)

(H 89/14), (H 91/25), (U 57/18), (GYA 136/8),

(İLKÖ 71/3)

hayınlaş-:** Hain, sert, acımasız, kötü duruma gelmek.

O aklıkla da hayınlaşıyordu. (İLKÖ 105/16)

hırçınlaş-: Hırçınlık etmek, hırçın davranmak.

Düşüncesi bu kerteye gelince hırçınlaştı birden, çileden çıktı. (ÇSBÖ 103/12)

(H 29/10), (H 141/29), (T 9/22), (T 18/26)

huysuzlaştır-: Huysuzlaşmasına yol açmak.

Çamların altında sırtüstü uzanmak beni huysuzlaştırırdı. (İÖ 212/2)

ıssızlaş-: İssiz duruma gelmek, tenhalaşmak.

Sokaklar sanki birden ıssızlaşmış, mevsim her ne olursa olsun loş caddelerde rüzgar ıslık çalarak sarhoşları oraya buraya sürükleyip süpürmeye loş odalara, ışıksız salonlara, gizli, pis kokulu birtakım sokak köşelerine itip tikiştirmişti: böylesine anlamsız ama gene de gerçekliğinden kuşku duyulmayan bir izlenim. (DAK 81/9)

ihtiyarla-: 1. Yaşlanmak.

Hepsi ihtiyarladı onların, anlarsın ya! (DAK 21/25)

(İLKÖ 52/27)

ikileş-: Sayısı ikiye çıkmak.

Saydam giysisi içinde dalgalanıyor, saydam örtünün arkasında dalgalanan gövde çoğalıyor, ikileşiyor, gövdeler birbirine sarılıp kucaklaşıyordu. (AYÇ 23/8)

ilerle-: 3. Daha güçlü, daha etkili bir duruma gelmek.

Sonra kendini zorlayarak: “Belki böyle ilerleriz” demişti. (DAK 94/4)

(T 18/13)

incel-: 1. İnce duruma gelmek.

Gece şimdi korku vermeyen bir düzlükte yayılmakta, yürek, beklenen bir sona doğru çarpmakta, sabahın bir bozkırı andıran ışıkları mırıltıları, iç konuşmalarını aydınlatmakta, titreşimli bir öksürük uyuyan çocuğu bir yanından öbür yanına döndürmekte, terk edilmiş bir karınca başını topraktan uzatmakta, toprak o küçücük devinin etkisiyle kımıldamakta, doğuda bir yıldız sabahın göğsüne bir nişan olarak takılmakta, mezarlık tepesinin ardından başını uzatmaya başlayan bu görkemli sabah alacasına karşı, bir pencere kenarına oturmuş iki dost, hızla dağılmaya, çözölmeye başlayan bir şeylerden konuşmakta, uzak bir şeyler gerçekleşmekte, gecenin çukurlarında büyümüş bir kuş bir çatının üstünden süzölmekte, bir bakış incelmekte, çözölen, dağılan, gevşeyen bir şeyin hangi sözle

ayakta tutulacağı bilinmemekte, bir toprak kurdu bir evin temelini kemirmekte, ahşap bir ev bir zaman parçasında eriye eriye yitmekte, teslim olmaktadır. (ÇÖ 41/32)

(ÇA 27/16), (H 38/28), (AYÇ 63/21)

insanileş-:** İnsanca bir duruma gelmek.

Şimdi artık yığın kayboluyor, yeniden insanîleşiyor. (GYA 91/22)

ipileş-:** Az ışık vermek, söner gibi olmak.

Dışarıya baktı: ışıklar, uzaklardan yanıp sönüyor, ipileşiyordu. (K 45/10)

(U 58/9)

irileş-: İri bir duruma gelmek.

Kimi zaman kapkara tüyleri pırıl pırıl olmuş parlıyor, bakıyorum irileşmiş, kocaman olmuş, ne denli kırbaçlarsan kırbaçla bana mısın demiyor, dişlerini gösteriyor, kara pırıl pırıl tüyleri arasında saldırmaya hazır eksiksiz duru bir beyazlıkla parlayan korkunç dişlerini.. hırlıyor, üzerime sıçramak, atılmak istiyor. (DAK 73/2)

(İLKÖ 105/15)

kabar-: 3. Niceliği artmak, büyümek.

Uzanıp kısalan, türlü biçimlere giren koyu alevler birden yükseliyor, türlü çığlıklar arasında kabarıyor, her yana dağılıyor, bir çatırtıyla başka bir yerde yeni bir alev denizi coşkun sularını göğe salıyordu. (HI 121/11)

(HI 125/15), (ÇSBÖ 28/16)

kabar-: 1. Ağırlığı artmadan hacmi büyümek.

Halil'in, kırkbeş yaşındaki güneşten kavrulmuş, kırışmış yüzünün ince oluklarında ter tomurcukları kabarıyordu. (ÇSBÖ 36/13)

(ÇSBÖ 51/6), (DAK 31/31), (İÖ 204/26), (İLKÖ 106/12), (İLKÖ 151/9), (KP 84/14)

kahkahalaş-:** Kahkaha hâlini almak, kahkahaya dönüşmek.

... zaman zaman bu çığlık bir zevk ve haz gülüşüne dönüşüyor, kahkahalaşıyordu. (T 45/16)

kalabalıklaş-: Kalabalık duruma gelmek.

Kalabalıklaşıyoruz. (İLKÖ 38/9)

kalınlaş-: Kalın duruma gelmek.

Duvar bir mavi yağma'sıyla kalınlaşıyor. (HI 61/17)

kamburlaş-: Kambur duruma gelmek.

Duvarlar kamburlaşmıştır. (ÇÖ 27/15)

karar-: 1. Rengi karaya dönmek.

İlkin minarelerin ucu karardı, karanlığa gömüldü. (HI 101/3)

(HI 113/25), (HI 126/15), (ÇÖ 27/2), (ÇÖ 28/30), (ÇÖ 31/16), (ÇÖ 89/4), (ÇÖ 89/4), (ÇSBÖ 30/13), (ÇSBÖ 30/22), (ÇA 110/14), (DAK 14/24), (DAK 14/24), (DAK 17/9), (DAK 24/10), (H 64/2), (H 133/1), (AYÇ 40/23), (AYÇ 71/10), (AYÇ 71/11), (AYÇ 71/18), (AYÇ 87/9), (İÖ 69/6), (İÖ 170/19), (İÖ 174/17), (U 127/17), (İLKÖ 49/1), (İLKÖ 49/14), (İLKÖ 82/12), (İLKÖ 84/1), (İLKÖ 118/8), (İLKÖ 121/12), (İLKÖ 128/30), (İLKÖ 129/9), (KP 15/1)

kartlaş-(I): Kart duruma gelmek.

Çizik çizik bir sabahtı, ne olduğunu anlayamıyordunuz, avludaki asma kütüğünden yapraklara doğru bir su yürüyordu, asma yaprakları yeşermiş, asmanın uç dallarındaki bıyıklar şimdiden kartlaşmıştı, yağmur usulca yağıp durmuştu, ama yağmurun dinmesinden sonra o kadar çok vakit geçmişti ki toprağın kokusu duyulmuyordu artık. (DAK 45/29)

katılaş-: 1. Katı duruma gelmek.

Yumuşacık huylarımız birden katılaştı. (İÖ 53/15)

kavileş-: Sağlamlaşmak.

Böylece kendine ait sevgi de sınanıyor, bileyleniyor, kavrulup kavileşiyordu. (H 142/12)

kayganlaş-:** Kaygan hâle gelmek.

Yolun ıslak zemini gide gide kayganlaşıyordu. (U 143/4)

kayna-: 1. Bir sıvı, sıcaklığı belli bir dereceyi bulduğunda buhar durumuna geçerek fokurdamak.

Su kaynıyor galiba.. bu ocak dehşettir, tamirci İlyas'tan düşürmüştüm, şu kadar zamandır kullanırım, hem de bilirsin, hor kullanırım, daha bir kez tamire gitmiş can değildir. (ÇÖ 64/11)

(ÇSBÖ 23/27), (ÇSBÖ 73/8), (ÇSBÖ 95/1), (ÇA 125/17), (ÇA 126/25), (GYA 12/13), (GYA 20/8)

kelleş-: Kel durumuna gelmek.

Ev şehrin oldukça uzak bir semtinde mezarlığa yakın yeni kurulmakta olan bir mahalledeydi aradan geçen ince bir dere bu yeni kurulmakta olan mahalleyi şehrin öteki bölgelerinden kesin bir sınırla ayırıyordu oraya doğru bahçeler iyice kelleşiyor evler seyrekleşiyordu ağaçların yaprakları ince bir toz tabakasıyla

örtülmüştü bir zamanlar bütün bu yöre marul tarlalarıyla bostanlarla kaplıydı o zaman bu yörelere kimse uğramazdı hiç bir ana baba çocuklarının oralara kadar gitmesine izin vermezdi buralar hırsızların katillerin uğursuzların yatağı olarak bilinirdi ama işte şimdi buralar da şehrin bir parçası haline gelmişti sokaklar ham taşlarla örülmüştü taşlar şurda burda yerinden oynamıştı evlerin düzenlenişi sokakların konumu rasgele ve yapay iğreti genel olarak biçimsiz ve soğuk bir görünüm içindeydi evlerin konumunda hatta doğada bile garip bir yerine oturmamışlık bir rahatsız edicilik vardı şehrin gövdesi uzaktan bir meyil üstüne yayılmış olarak görünüyordu kalenin burçları uzayan minareler eteklerinde uzandıkları dağın doruğuna erişmeden bir yerlerde yitip gidiyor gibiydi (ÇA 10/26)

kemikleş-: 1. Kemik gibi sert duruma gelmek.

Ramses'in ağız boşluğunda diş yoktu, bütün dişleri erimiş, damağı ve diş etleri kemikleşmişti. (U 49/7)

kes-*: Dönmek, dönüşmek, bir görünüşe girmek.

Her yan beyaza kesmiş. (HI 116/5)

(ÇA 118/24), (DAK 67/2), (AYÇ 61/15), (İLKÖ 98/29)

keskinleş-: Keskin duruma gelmek.

Zihin duyarlılığı acayip biçimde keskinleşmektedir. (ÇÖ 36/20)

kırılğanlaş-:** Kırılğan bir duruma gelmek.

Atmosferin içinde iğnelenmiş buz parçacıkları biraz daha sertleştiler, kırılğanlaştılar: bu, bir gülücük değil de, jilet gibi keskin bir öfkeydi ve bir öçtü sanki. (H 37/2)

kısal-: 1. Kısa duruma gelmek.

O, artık bir tek baştan ibaret kalmış oldukça ne uzar, ne kısalır; ne kendini reddedebilir, ne onaylayabilir. (İÖ 146/27)

(İLKÖ 151/16), (KP 26/3)

kızır-: Kırmızı veya ona yakın bir renk almak, alarmak.

Sonra o beyazlık giderek kızardı. (H 99/12)

(İLKÖ 40/4), (İLKÖ 52/16), (İLKÖ 68/1)

kireçleş-: Kireç durumuna gelmek.

Yüzü, kireçleşmişti sanki. (ÇSBÖ 32/22)

koca-: Yaşlanmak.

Belki ben de kocamıştım. (H 112/10)

kocamanlaş-: Kocaman duruma gelmek.

İşte kocamanlaşmıştır, nerdeyse bir at kadar büyümüştür, ne ki atın düz ovada karnı yere değercesine koşarken toynaklarından kopan soylu ve düzgün sesine karşılık, bunun bulantı veren soluyuşları ve hırıltıları tavan arasının ufuksuz ve umutsuz duvarlarına çarparak ve hiçbir kutsal yankıya yer bırakmadan dökülür, ufanıp giderdi. (DAK 77/27)

kolaylaş-: 1. Kolay duruma gelmek, hafileşmek.

Nefsim bana verilmiş bir emanet gibi düşünülürse, onu kendimden başkası olarak tasarlamam kolaylaşır. (K 106/1)

(AYÇ 45/28), (T 32/14), (U 79/16), (KP 55/18)

korkunçlaş-: Korkunç bir duruma gelmek, korkunç bir durum almak.

Ama şimdi korkunçlaşmışlardı. (H 31/26)

(İLKÖ 107/6), (İLKÖ 197/6)

koyulaş-: 1. Koyu duruma gelmek, koyulmak.

Ama karanlık koyulaşırdı. (HI 84/5)

(H 80/29), (GYA 122/15)

körel-: 4. *mecaz* Değer, önem veya yeteneğini yitirmek.

Açıklama duygusu körelmişti ya da açıklama diye bir şey zaten yoktu: nerden gelip nereye gittiğini unuttu, rakkaseler, sular, damlalar, danteller, pervasız fahişelerin çıkırdığı şarkılar, bilinmedik ezgiler.. her şey ordaydı, hazırды.. ama kendisi.. kendisi nerdeydi? (T 29/27)

kötüle-: 2. İnsanın sağlığı bozulmak.

Diyorum ya, bazen kötülüyorum. (İLKÖ 74/5)

kuru-: 1. Islaklığını, nemini yitirerek kuru duruma gelmek, kakırdamak.

Dili susuzluktan kurumuştur. (ÇÖ 36/9)

(ÇÖ 72/30), (ÇSBÖ 16/29), (ÇSBÖ 25/14), (ÇA 94/4), (DAK 79/20), (AYÇ 11/18), (GYA 24/9), (GYA 25/14)

küçül-: 1. Büyükken herhangi bir sebeple küçük duruma gelmek, ufalmak.

Küçülmüşler, küçülmüşler, avuç içi kadar. (HI 14/3)

(HI 66/21), (H 14/22), (İLKÖ 54/22), (İLKÖ 151/16)

küflen-: 1. Küf oluşmak, küflü duruma gelmek, küf bağlamak.

Yiyen olmayınca ekmek bayatlıyor, peynir küfleniyor, zeytin de işte böyle kuruyor. (ÇÖ 72/20)

macunlaş-: Macun koyuluğuna gelmek.

Yaşama denen bir ses komodinın üstünde, aynanın sathında, yataklarda gitgide macunlaşıyordu. (İLKÖ 188/14)

mecalsizleş-: Takatsizleşmek.

İkisinden biri, kadın ya da erkek, uçurumdan sarkmaktadır, tutuşan elleri gitgide mecalsizleşmektedir, istenç boşunadır, eller birbirini bırakacaktır. (H 9/7)

morar-: 1. Mor bir renk almak, gövmek.

Meryem olamazdı, olsa tanırdı onu, tanıyamamıştı: şişmiş, morarmış, küçülmüş, katı ve çıplak. (H 14/22)

(H 71/22), (U 56/16)

munisleş-:** Sevimli, cana yakın hâle gelmek.

Tak! Tak! diye işitilen ses, bir an sonra munisleşti ve yumuşak bir kapı tıklamasına dönüştü. (AYÇ 62/20)

ol-: 5. Bir durumdan başka bir duruma geçmek.

Camlar usul usul buğulanarak istasyon yapılarını da göstermez oldular. (HI 33/3)

(HI 72/13), (HI 99/13), (HI 99/17), (HI 118/4), (HI 120/22), (ÇÖ 11/34), (ÇÖ 19/25), (ÇÖ 19/26), (ÇÖ 25/20), (ÇÖ 34/9), (ÇÖ 35/6), (ÇÖ 38/9), (ÇÖ 72/29), (ÇÖ 79/21), (ÇÖ 80/30), (ÇSBÖ 7/8), (ÇSBÖ 7/11), (ÇSBÖ 16/13), (ÇSBÖ 30/24), (ÇSBÖ 30/30), (ÇSBÖ 31/2), (ÇSBÖ 39/27), (ÇSBÖ 40/21), (ÇSBÖ 41/24), (ÇSBÖ 45/30), (ÇSBÖ 57/8), (ÇSBÖ 59/10), (ÇSBÖ 82/11), (ÇSBÖ 94/6), (ÇSBÖ 121/8), (ÇSBÖ 121/15), (ÇSBÖ 140/3), (ÇA 24/30), (ÇA 36/27), (ÇA 65/6), (ÇA 82/26), (ÇA 128/4), (ÇA 129/5), (ÇA 131/24), (ÇA 132/29), (ÇA 146/4), (ÇA 150/14), (DAK 73/1), (DAK 73/2), (K 25/4), (K 59/7), (K 68/7), (K 68/7), (H 82/4), (H 114/18), (H 115/10), (H 134/14), (H 141/31), (H 149/27), (AYÇ 19/7), (AYÇ 37/5), (AYÇ 38/1), (AYÇ 45/13), (AYÇ 45/14), (AYÇ 68/13), (T 19/15), (T 85/14), (T 108/10), (İÖ 41/11), (İÖ 160/20), (İÖ 186/13), (U 66/10), (U 122/15), (U 139/19), (GYA 53/1), (GYA 64/21), (GYA 67/17), (GYA 67/18), (GYA 69/3), (GYA 71/7), (GYA 76/30), (GYA 94/21), (GYA 107/25), (İLKÖ 49/22), (İLKÖ 53/28), (İLKÖ 66/17), (İLKÖ 73/26), (İLKÖ 105/16), (İLKÖ 124/30), (İLKÖ 130/7), (İLKÖ 182/17), (İLKÖ 195/20), (İLKÖ 196/5), (İLKÖ 200/22), (KP 17/4)

olgunlaş-: 2. mecaz İnsanın bilgi, görgü ve hoşgörüsü gereği kadar gelişmiş olmak; tekemmül etmek.

Şimdi artık yoktu bunlar ve birdenbire olgunlaşmış, dahası yaşlanmıştı.
(AYÇ 75/7)

(KP 66/22)

özdeşleş-: Özdeş duruma gelmek.

Yazla güz arasındaki o kişiliksiz mevsimde dumanlı, insanı kötümserliğe götüren bir nitelik kazanır bu koku, güzün çılgın lodosuyla vapurların boğuk uğultularıyla kaynaşır özdeşleşir, havanın soğukluğuyla birlikte bu kokuyu da duyarsınız derinizin üstünde. (ÇSBÖ 121/32)

(İÖ 129/19)

özleş-: Öz durumuna veya özlü bir duruma gelmek.

Elleri Nil batağında batakla buluştu: batağın ağdası onları batağa yedirirken bir yandan da batakla karışır onda özleşiyorlardı... (U 76/24)

partallaş-:** Yıpranmak, çok kullanılmaktan yıpranmış hâle gelmek.

Erkeklerin giysileri iyicene partallaşmıştır. (İÖ 154/19)

pıhtılaş-: Pıhtı durumuna gelmek.

Sular, boşanmış bir kan duruluğunda gölcüklerinde pıhtılaşmaktadır. (ÇÖ 36/6)

piş-*: mecaz Olgunlaşmak, kemale ermek.

Onun rehberi sevgidir, onun rehberi sizin muhabbetinizdir..... sohbet insanı öyle yoğurur ki, bir an gelir, sohbet ehlinde ham olan bir şey kalmaz, pişer, o da pişer.... pişerek safileşir, safiye makamına ulaşır..... insanlar için en yüksek makamın orası olduğu söylenir..... orada insanın kendinde olan ne varsa attığı ve saf insan haliyle kaldığı söylenir..... ama elbette çabasız olmaz, sen çaba göstereceksin, o zaman mesafeler kalmaz, dağlar ve tepeler aşılır..... (K 96/28), (K 96/28)

pürüzlen-: 1. Pürüz oluşmak, pürüzlü duruma gelmek.

Duvarların üstü pürüzlenmiş. (HI 13/1)

sabitleş-: Sabit duruma gelmek.

... ne olup bittiğini anlamak isteyen çocuk daha hiç bir şey anlamaya fırsat kalmadan kapının dikdörtgeninde sabitleşmişti. (T 107/24)

safileş-:** Arınmak; duru, temiz, saf hâle gelmek.

Onun rehberi sevgidir, onun rehberi sizin muhabbetinizdir..... sohbet insanı öyle yoğurur ki, bir an gelir, sohbet ehlinde ham olan bir şey kalmaz, pişer, o da pişer.... pişerek safileşir, safiye makamına ulaşır..... insanlar için en yüksek

makamın orası olduğu söylenir..... orada insanın kendinde olan ne varsa attığı ve saf insan haliyle kaldığı söylenir..... ama elbette çabasız olmaz, sen çaba göstereceksin, o zaman mesafeler kalmaz, dağlar ve tepeler aşılr..... (K 96/28)

sağır ol-: Sağırlaşmak.

Kızlardan biri otuz beş yaşlarındadır, çocukluğunda geçirdiği bir hastalık sonucu dili konuşmaz, kulakları sağır olmuştur. (ÇÖ 30/12)

sakinleş-: 2. Coşku, sinir, korku, heyecan vb.nin etkisi azalmak, geçmek; sakinlemek, yatışmak.

Nerdeyse sakinleşmişti, derin derin soluyordu. (K 28/30)

(H 32/11)

sakinleş-: 1. Yatışmak, durgun hâle gelmek; durulmak (I).

Kız biliyordu ki, ertesi gün, güneşle birlikte deniz sakinleşecek, dalgalar yumuşayacak ve deniz içine çektiği bunca şeyi kusacak, yeniden kıyıya gönderecek. (H 32/11)

(U 130/8)

saldırganlaş-: Saldırgan duruma gelmek.

İşte tam o sırada efendimin ayaklarının dibine fırlatıp atmak istiyorum onu, bırakayım kırbaçasın.. ama karşı koyuyor, bir canavar haline gelmiştir, saldırganlaşıyor, vurulan kırbaçlara bana mısın demiyor, nerdeyse eğleniyor kırbaçla. (DAK 73/16)

sarar-: 2. Korku, üzüntü, coşku vb. sebeplerle yüzün rengi solmak.

Yüzü tuhaf biçimde sararmıştı. (ÇÖ 24/2)

(ÇÖ 46/17), (ÇÖ 67/29), (ÇSBÖ 10/13), (ÇA 97/13), (İLKÖ 85/9), (İLKÖ 197/10), (İLKÖ 197/15)

sarılaş-: Sarı bir renk almak, sararmak.

Sarı yüzü daha da sarılaştı. (İLKÖ 61/19)

saydamlaş-: Saydam bir duruma gelmek, şeffaflaşmak.

Elleri saydamlaşıyor, kemik rengi yüzü saydamlaşıyor, soluyor, donuklaşıyor. (T 59/26), (T 59/26)

(GYA 50/14)

semir-: Besili, yağlı bir duruma gelmek; beslemek.

bütün nefretleri besliyoruz nefretler semiriyor (İÖ 103/16)

serpil-: 2. Gelişmek, büyümek.

Evladım, nasıl da büyümüş serpilmişsin. (DAK 21/23)

(U 75/17), (İLKÖ 170/22)

sertleş-: 2. Gücü artmak, zorlu bir durum almak.

Babası, hiçbir biçimde para yardımında bulunmamış, kendi babası kendisine nasıl davranmışsa o da kendi oğluna öyle davranmayı ilke bellemiş kendine, böylece çocuklarını bir çeşit başıboşluk içinde, yarımsız bırakmış, yaşamaya karşı sertleşsinler diye. (ÇSBÖ 99/23)

sertleş-: 1. Sert bir durum almak, katılaşmak.

Atmosferin içinde iğnelenmiş buz parçacıkları biraz daha sertleştiler, kırılmanlaştılar: bu, bir gülücük değil de, jilet gibi keskin bir öfkeydi ve bir öçtü sanki. (H 37/2)

sertleş-: 5. *mecaz* Bir kimsenin davranış veya sözleri sert, kırıcı olmak; sertlemek.

Katlanabildiği en zor şey korkuları ve kaygılarıydı, çünkü yalnız onları kimseye söyleyemiyordu, gözyaşlarının boyuna içeriye doğru akıp durması, hüzünlenmesi bu yüzdendi, sert, boyun eğmez tavrına rağmen, içi yumuşak, pelteleşmiş bir haldeydi ve öyle olurdu ki bazen bir gülün sapından kopup sepete düşmesi bile onu incitir, ağlamaklı yapardı, kendisiyle yüzleşmemek için sertleşir, hırçınlaşır, kırıcı olmaktan çekinmezdi. (T 18/25)

sessizleş-: Sessiz duruma gelmek, sessiz olmak.

Sonra her şey birdenbire sessizleşti. (AYÇ 72/27)

(GYA 71/29), (GYA 72/23)

seyrekleş-: Seyrek durumuna gelmek, seyrelmek.

Ev şehrin oldukça uzak bir semtinde mezarlığa yakın yeni kurulmakta olan bir mahalledeydi aradan geçen ince bir dere bu yeni kurulmakta olan mahalleyi şehrin öteki bölgelerinden kesin bir sınırla ayırıyordu oraya doğru bahçeler iyice kelleşiyor evler seyrekleşiyordu ağaçların yaprakları ince bir toz tabakasıyla örtülmüştü bir zamanlar bütün bu yöre marul tarlalarıyla bostanlarla kaplıydı o zaman bu yörelere kimse uğramazdı hiç bir ana baba çocuklarının oralara kadar gitmesine izin vermezdi buralar hırsızların katillerin uğursuzların yatağı olarak bilinirdi ama işte şimdi buralar da şehrin bir parçası haline gelmişti sokaklar ham taşlarla örülmüştü taşlar şurda burda yerinden oynamıştı evlerin düzenlenişi sokakların konumu rasgele ve yapay iğreti genel olarak biçimsiz ve soğuk bir görünüm içindeydi evlerin konumunda hatta doğada bile garip bir yerine oturmamışlık bir rahatsız edicilik vardı şehrin gövdesi uzaktan bir meyil üstüne

yayılmış olarak görünüyordu kalenin burçları uzayan minareler eteklerinde uzandıkları dağın doruğuna erişmeden bir yerlerde yitip gidiyor gibiydi (ÇA 10/26)

sıcaklaş-: Sıcak duruma gelmek.

Güneş iyice yükselmiş, ortalık sıcaklaşmıştı. (ÇÖ 54/5)

sıvılaş-: Sıvı durumuna gelmek.

Sanki bir katran kaynamış, sıvılaşmış, sonra da donup bu dağları meydana getirmişti. (İLKÖ 205/7)

sol-: 1. Rengini yitirmek, rengi uçmak.

Zayıflamış, solmuş. (HI 14/7)

(H 18/26), (T 59/27), (İÖ 154/19)

solgunlaş-: Solgun duruma gelmek.

Lacivert suların açıklarında çekilmiş güneşin kızıl yansımaları gitgide soluyor, solgunlaşıyordu. (H 18/26)

somutlaş-: Somut duruma gelmek.

Masuraların dönüşü beklemenin somutlaşmasıdır. (ÇÖ 34/24)

(ÇSBÖ 120/20)

süzül-: 6. mecaz Göz baygınlaşmak, mahmurlaşmak.

Kapıp koyvermişti kendini gözleri süzülmüştü yüzünde melânkolik bir anlatımla kadınlara bakıyordu ama artık onları görüp görmediği belli değildi edilgin bir coşku içine girmişti (ÇA 65/13)

süzül-: 9. mecaz Çok zayıflamak.

Biraz süzülmüş mü ne? (DAK 29/28)

şapşallaş-: Şapşal, alık duruma gelmek.

“Bunlar ikimizin bir arada bulunamayacağını mı gösteriyor?” diye sorduğunda, şaşırılmış, şapşallaşmıştı. (K 76/21)

şiş-*: İrileşmek, genişlemek, şişmanlamak.

Meryem olamazdı, olsa tanırdı onu, tanıyamamıştı: şişmiş, morarmış, küçülmüş, katı ve çıplak. (H 14/21)

(H 71/21), (H 80/29), (U 56/15), (İLKÖ 38/14), (İLKÖ 38/15),

(İLKÖ 89/1), (İLKÖ 89/1), (İLKÖ 89/1)

tortulan-: Tortu durumuna gelmek, posalanmak.

Bu hazırlanışta da bir bilinç yoktu, aşağılık veren o edilgenlik, ruhunda balçık gibi tortulanıyordu. (ÇSBÖ 83/16)

trajikleş-: Trajik duruma gelmek.

Bizim için her şey çabuk trajikleşiyor. (GYA 89/16)

tuhafleş-: 1. Tuhaf olmak, tuhaf duruma gelmek.

Vasiyet.. tuhaf bir kelime.. vasiyet.. vasiyet.. tekrarlandıkça ne kadar tuhafleşiyor. (DAK 10/28)

(AYÇ 50/5), (İLKÖ 129/28), (KP 69/10)

ufal-: 1. Büyükken daha ufak duruma gelmek, küçülmek.

Şimdi büzüliyordu, ufalıyordu, tortop olmak istiyordu yatağında. (HI 52/10)

(HI 66/21)

ufalanıp git-:** Aniden ufalanmak, ufalanıvermek.

İşte kocamanlaşmıştır, nerdeyse bir at kadar büyümüştür, ne ki atın düz ovada karnı yere değercesine koşarken toynaklarından kopan soylu ve düzgün sesine karşılık, bunun bulantı veren soluyuşları ve hırıltıları tavan arasının ufuksuz ve umutsuz duvarlarına çarparak ve hiçbir kutsal yankıya yer bırakmadan dökülür, ufalanıp giderdi. (DAK 77/32)

uslan-: Yadırganan, ayıplanan davranışlardan vazgeçmek, davranışlarına düzen vermek; akıllanmak.

Uslanmayacak... (U 11/17)

ustalaş-: Bir işi yapmakta usta durumuna gelmek.

– Artık canım ustalaşırsın o zaman... (İLKÖ 83/19)

uza-: 1. Uzun duruma gelmek, boyu büyümek.

Tavan kemerlerle yapılmış kubbelerle küçüle küçüle uzuyor, son tarafı da karanlıkta görünmeyen bir noktada kayboluyordu. (HI 41/9)

(HI 42/25), (HI 71/4), (ÇSBÖ 44/24), (ÇA 27/16), (DAK 50/22), (DAK 74/6), (H 134/3), (H 142/20), (T 26/26), (İÖ 146/27), (U 59/27), (U 59/27)

yaşlan-: Yaşı ilerlemek; eskimek, farılamak, ihtiyarlamak, kağşamak, karımak, kocamak, kocalmak, moruklamak, moruklaşmak.

Dayım? Yaşlanmış. (HI 72/6)

(ÇSBÖ 54/5), (ÇSBÖ 54/12), (AYÇ 75/8), (GYA 18/26), (GYA 35/22)

yatıklaş-:** Yatık, eğik hâle gelmek.

Güneşin ışınları iyice yatıklaşmıştı. (ÇSBÖ 136/21)

yeşer-: 2. Yeşil renk almak, yeşillenmek.

Çizik çizik bir sabahtı, ne olduğunu anlayamıyordunuz, avludaki asma kütüğünden yapraklara doğru bir su yürüyordu, asma yaprakları yeşermiş, asmanın uç dallarındaki bıyıklar şimdiden kartlaşmıştı, yağmur usulca yağıp durmuştu, ama yağmurun dinmesinden sonra o kadar çok vakit geçmişti ki toprağın kokusu duyulmuyordu artık. (DAK 45/28)

yetkinleş-: Yetkin bir duruma gelmek.

Yarın gene buluşacaklar mıydı, söz vermemişti ama red de etmemişti, belki yol boyunca bir yürüme.. zamanla her şey yetkinleşecekti: deneyleri değil, içgüdücü söylüyordu bunu. (ÇSBÖ 88/11)

(DAK 63/25)

yiğitleş-: 1. Yiğitlik etmek, yiğitlenmek.

Hepimiz yiğitleşmiştik. (GYA 38/24)

yoğunlaş-: Yoğun duruma gelmek, tekâsüf etmek, konsantre olmak.

Ancak içine yığılmış sebepsiz kederler günden güne yoğunlaşmaktadır. (ÇÖ 35/9)

(H 135/4), (İLKÖ 87/3), (İLKÖ 107/4)

yumuşa-: 1. Sertliği kalmamak, yumuşak duruma gelmek.

Göz çukurları yumuşadı, gülüyor mu, ağlıyor mu anlamadım. (HI 63/24)

(HI 69/21), (HI 115/16), (ÇSBÖ 53/5), (H 32/11)

yüksel-: 6. *mecaz* Güçlenmek, şiddetlenmek.

Derinlerinden titreyerek yükseliyordu, titreyerek, titreyerek.. delirmiyordu, yâni henüz delirmemişti. (HI 59/9)

(ÇSBÖ 70/20), (ÇA 37/14), (ÇA 74/17), (ÇA 80/4), (ÇA 81/3), (ÇA 83/5), (ÇA 83/8), (ÇA 83/23), (ÇA 88/10), (ÇA 88/16), (ÇA 115/1), (ÇA 119/18), (DAK 61/13), (DAK 63/22), (DAK 69/22), (DAK 72/16), (DAK 82/16), (DAK 88/14), (K 19/2), (H 76/18), (H 110/15), (H 129/5), (AYÇ 68/7), (T 45/15), (T 65/25), (T 95/25), (T 98/4), (GYA 10/22), (GYA 13/1), (GYA 17/24), (GYA 73/6), (GYA 73/17), (GYA 82/28), (GYA 83/6), (GYA 105/1), (GYA 116/25), (GYA 118/18), (GYA 121/3), (İLKÖ 106/3), (KP 96/5)

yüksel-: 7. *mecaz* Yüce duruma gelmek, yücelmek.

Belki de, diye yorumladı kendi kendine: kuyudan, lâğımdan, her nerdeyse, işte ordan, böyle safiliğe dönüşerek yükselecekti! (K 97/5)

zayıfla-: Zayıf duruma gelmek; incelmek, telesimek.

Zayıflamış, solmuş. (HI 14/7)

(ÇÖ 79/20), (ÇSBÖ 44/6), (GYA 69/9), (KP 29/8)

zıypaklaş-:** Kayganlaşmak.

Uzun süre kullanılmaktan sapı zıypaklaşmıştı, üstünde ince bir ışık şeridi parlıyordu. (ÇSBÖ 117/18)

3.1.7 Doğaya/Doğa Olaylarına İlişkin Fiiller

aç-: 23. Gökyüzü bulutların dağılmasıyla aydınlanmak.

Hava açmış, dünküne benzemeyen, tertemiz bir gök parçası duruyordu camda. (HI 100/3)

açıl-: 9. Sis, karanlık, duman vb. dağılmak, yoğunluğunu yitirmek.

Dışarı çıktığımızda ortalık iyice ışımış, bütün çarşı açılmıştı. (HI 77/14)

ağar-: 2. Aydınlanmak.

Cennet pencereden avluya bakıyordu ortalık ağarmıştı (ÇA 138/3)

(AYÇ 11/12), (AYÇ 19/11)

ağıp dur-:** Ağmaya, yükselmeye devam etmek.

Ayın gümüşsü ışığı daha uzun bir süre sarı sarı aydınlatıp durdu damların üstünü sokak aralarını küçük küçük alancıkları kale heybetli bir anıt halinde göğe doğru ağıp duruyordu (ÇA 157/12)

ağar-: 2. Aydınlanmak.

Cennet pencereden avluya bakıyordu ortalık ağarmıştı (ÇA 138/3)

(AYÇ 11/12), (AYÇ 19/11)

bat-: 2. Dünya'nın dönüşü dolayısıyla Güneş, Ay ve yıldız ufku altına inmek.

Kanlı bir renkle batıyordu. (HI 79/22)

(HI 125/6), (ÇÖ 28/5), (ÇSBÖ 130/7), (DAK 91/20), (H 130/1), (AYÇ 55/6), (İLKÖ 44/2), (İLKÖ 44/2)

çekil-*: Ufukta görünmez olmaya, batmaya başlamak.

Güneş iyice çekilmişti. (HI 79/21)

(ÇSBÖ 21/28), (ÇSBÖ 72/1), (K 67/3), (U 121/9), (GYA 49/12)

çisele-: Yağmur yavaşça ve ince ince yağmak, çisemek.

Yağmur usuldan çiseliyordu. (HI 101/15)

(HI 103/13), (HI 103/26), (ÇÖ 16/7), (H 113/8), (U 7/12), (İLKÖ 48/9)

çiseleyip dur-:** Çiselemeye devam etmek.

Yağmur da hele bu ilkbahar zamanlarında çiseler durur. (İLKÖ 96/16)

doğ-: 2. Güneş, ay, yıldız ufuktan yükselerek görünmek.

Güneş yeni doğuyordu. (HI 39/10)

(HI 125/6), (HI 126/10), (ÇÖ 28/5), (ÇA 150/4), (AYÇ 19/12),
(AYÇ 64/3), (AYÇ 64/3), (T 43/12), (İÖ 79/4), (İÖ 188/7)

döküştür-: *derleme sözlüğü* Serpelemek.

Yağmur ince ince döküştürüyordu. (İLKÖ 73/14)

(İLKÖ 139/13)

düş-: 6. Kar, yağmur vb. yağmak.

Derken, yüzüne küçük bir damla yağmur düştü. (ÇSBÖ 30/11)

(DAK 48/7), (İLKÖ 99/11)

es-: 1. Hava bir yönden bir yöne akmak, rüzgâr olmak.

Telâşlı bir hava esiyordu. (HI 73/24)

(ÇÖ 44/5), (ÇSBÖ 62/14), (ÇSBÖ 127/22), (ÇA 93/19), (ÇA 125/1),
(ÇA 132/15), (DAK 69/2), (K 48/6), (H 84/18), (AYÇ 59/15), (T 9/30), (T 101/3)

esebil-: Esme ihtimali veya imkânı bulunmak.

O fırtına, her seferinde yenilenerek bir kere daha esebilirdi. (U 130/7)

fırtına kop- (veya patlamak): 1. Şiddetli fırtına çıkmak.

Ayazlı, kırılgılı, soğuk.. her yanından fırtına kopardı. (HI 75/13)

hava boz-: Havada yağmur, kar, dolu veya fırtına başlamak.

Hava önceden iyiydi. Sonradan bozdu, kuzeyden kuru, sert bir rüzgâr
esmeğe başladı. (İLKÖ 153/3)

(İLKÖ 161/6)

indir-: 5. Yağmur, sis birdenbire bastırmak.

Günlerdir beklediğim yağmur bir türlü indirmedi. (İÖ 165/14)

kamçıla-: 2. Yağmur, kar, rüzgâr hızla çarpmak.

Yüzümüzü kamçılıyor, bıçak gibi kesiyordu. (İLKÖ 153/5)

(İLKÖ 166/16)

kes-: 23. Rüzgâr, soğuk vb. çok etkili olmak.

Cam kırıklarını aratmayan yırtıcı keskinlikteki buzlu hava insanın yanağını
kanırtarak, parçalayarak kesiyor. (İÖ 155/24)

(İLKÖ 153/5), (İLKÖ 166/16)

kırıl-: 6. *mecaz* Soğuk, rüzgâr vb. eski gücü kalmamak, azalmak,
yatışmak.

Gene de soğuk kırılmıyor. (HI 116/7)

(ÇSBÖ 108/24), (ÇA 19/6), (GYA 69/9), (İLKÖ 84/1), (İLKÖ 84/15)

savur-: 2. Rüzgâr, şiddetle eserek bir yeri, bir şeyi altüst etmek, havaya kaldırmak, dağıtmak.

Çöl yeli kumları süpürüyorsa, burada yel, geceyi savurmaktadır. (ÇÖ 32/22)

(ÇSBÖ 32/23), (ÇA 125/1), (DAK 34/1), (K 13/13), (İÖ 172/19), (İLKÖ 47/8)

soğuk çal-: Soğuk, bitkiye zarar vermek.

Bıldır da zeytinleri soğuk çaldı. (HI 76/28)

sürükle-: 2. Akarsu alıp götürmek.

Altan, daha alttan, yalpalamanın etkisiyle deniz kendi geçmiş mevsimlerini de kıyıya sürüklüyor. (İÖ 186/12)

(U 131/13)

şafak sök-: Güneş doğmadan az önce ortalık aydınlanmaya başlamak.

Ama şafak sökecek, sabah ışıyacak, şeytanın beklediği günah vuku bulacak... (İÖ 220/10)

şimşek çak-: Şimşek oluşmak.

Uzaktan bir şimşek çaktı. (ÇSBÖ 30/15)

(ÇSBÖ 30/17), (KP 75/4)

yağ-: 1. Yağmur, kar, dolu gökten düşmek.

Evin bir çeşit dışında sayılan mutfağın çinko damına uğultuyla, sonsuz bir sesle yağmur yağıyordu. (HI 17/11)

(HI 39/23), (HI 47/17), (HI 47/18), (HI 62/25), (HI 64/2), (HI 103/24), (HI 114/15), (HI 114/17), (HI 116/5), (ÇSBÖ 53/12), (ÇSBÖ 77/8), (ÇA 85/21), (ÇA 126/13), (ÇA 126/14), (ÇA 131/28), (ÇA 132/14), (ÇA 132/15), (ÇA 132/21), (ÇA 132/21), (ÇA 141/1), (DAK 27/1), (DAK 67/1), (DAK 67/11), (DAK 72/13), (DAK 79/21), (H 63/18), (H 84/5), (H 84/6), (H 84/10), (T 43/11), (İÖ 30/7), (İÖ 30/8), (İÖ 100/11), (İÖ 167/4), (İÖ 173/6), (GYA 69/22), (İLKÖ 47/1), (İLKÖ 48/12), (İLKÖ 48/12), (İLKÖ 65/14), (İLKÖ 69/24), (İLKÖ 77/12), (İLKÖ 77/20), (İLKÖ 96/22), (İLKÖ 97/20), (İLKÖ 99/15), (İLKÖ 101/12), (KP 90/16)

yağıp dur-:** Yağmaya devam etmek, ikide bir yağmak.

Çizik çizik bir sabahtı, ne olduğunu anlayamıyordunuz, avludaki asma kütüğünden yapraklara doğru bir su yürüyordu, asma yaprakları yeşermiş, asmanın uç dallarındaki bıyıklar şimdiden kartlaşmıştı, yağmur usulca yağıp durmuştu, ama yağmurun dinmesinden sonra o kadar çok vakit geçmişti ki toprağın kokusu duyulmuyordu artık. (DAK 45/30)

(İLKÖ 71/2)

yalayıp geç-: Rüzgâr, dalga vb. sıyrarak, dokunarak hızla geçmek.

Belki gene ilk kez şikâyeteye benzer bir duygu yalayıp geçti yüzümü. (HI 38/3)

(H 143/8), (İÖ 79/14), (İLKÖ 154/2), (İLKÖ 157/14), (İLKÖ 166/23)

yıldız ak- (veya kay- veya uç-): Yıldız gökyüzünde hızla yer değiştirmek.

Sonunda cebinden küçücük taneli tesbihini çıkardı, döşeğinin üstünde kıbleye dönerek diz çöktü, gözlerini yummadan önce başını kaldırıp baktı, bir yıldız kayıyordu, sonra gözlerini yumdu, kıpırdamadan, devinmeden öylece kaldı. (DAK 96/12)

3.1.8 İnsan Dışındaki Canlılara İlişkin Fiiller

aç-: 24. Bitki çiçekli duruma gelmek.

Batakta nergisler açardı. (U 75/16)

boşan-: 2. Hayvan, başlığından, koşum takımından veya bağından kurtulmak.

Başını geriye doğru itince, yular, Kamberin elinden boşandı birden. (ÇSBÖ 30/17)

boy ver-: 3. Bitkiler büyümek.

Yeniden o zehirli otlar boy verdi aralarında. (T 54/19)

(İÖ 133/9)

çağla-: 1. Su, köpürerek ve ses çıkararak coşkun bir biçimde akmak.

Çılgınca çağlayıp duran dere orada hâlâ çağlayıp duruyor. Çağlayacak. (İÖ 55/15)

çağlayıp dur-:** Çağlamaya devam etmek.

Çılgınca çağlayıp duran dere orada hâlâ çağlayıp duruyor. (İÖ 55/14)

dalaş-: 1. Köpekler boğuşup birbirini ısırarak.

Biraz ötesinde köpekler dalaşıyordu. (İÖ 234/28)

fışkır-: 2. Bitkiler toplu hâlde, gür olarak yetişmek.

Bir yanlarından gür acı yeşil otlar fışkırmış ve iki metre yüksekliğindeki duvarın, tepesi boyunca, sanki bir başka tarlalardan sökülen yabancı otlar gelişigüzel buralara serpiştirilmiş. (HI 14/3)

(HI 14/6), (K 53/15), (H 8/9)

huylan-: 3. Hayvan ürküp huysuzlaşmak.

Hayvan, bilinmedik bir şeyden ürüyor, huylanıyordu. (ÇSBÖ 30/31)

(AYÇ 73/32)

kap-: 2. Isırıp parçalamak.

Kurt kapsın beni. (U 89/7)

kon-(I): 1. Kuş, kelebek, uçak, toz vb. bir yere inmek.

Babasının sarı yüzüne, kocaman, kara bir sinek, vızıltıyla kondu. (ÇÖ 57/24)

(H 83/7)

kuluçkaya otur- (veya yat-): Genellikle dişi kuş yavru çıkarmak için yumurtaların üzerine yatmak.

Yumurtanın olduğu yerde kuluçkaya yatacaktır. (İÖ 239/10)

(KP 17/7), (KP 17/8)

ol-: 8. Yetişmek, olgunlaşmak.

Keçi boynuzları olmuş, dallardan yılan gibi sarkıyordu. (HI 75/2)

(GYA 36/4), (GYA 124/1)

olgunlaş-: 1. Meyve olgun duruma gelmek.

Başını kaldırıp dalların arasına bakındı ama bu minik civıltının sahibi olan serçeyi göremedi, onun yerine yapraklarla aynı renkteki incozları seçebildi, nohut büyüklüğünde binlerce yemiştir. bunlar ya hiç olgunlaşmazlardı ya da vaktinden önce olgunlaşıp ince sapları üzerinde sarı, çürük bir renkle oldukları yerde kuruyup kalırlardı. (DAK 37/13)

(GYA 24/13)

otla-: 1. Hayvan, dolaşarak yerdeki ot, çimen, yaprak vb.ni yemek, yayılmak.

Bu koyunlar sabahtan bu yana bu mezarlıkta otluyorlar, onları, ne kadar uğraştımsa da buradan süremedim, ilkin gidiyorlar, ama çok geçmeden gene gelip bu gölgesiz, güneş altındaki mezarın çevresinde toplaşıyorlar. (K 58/2)

siy-: Kedi, köpek işemek.

Sonra da bir köpek geldi, arka bacağını kaldırdı, ayyaşın sırtına siydi. (H 71/19)

süzül-: 3. Kuş kanatları gerili olarak görünür bir hareket yapmadan havada ilerlemek.

Gece şimdi korku vermeyen bir düzlükte yayılmakta, yürek, beklenen bir sona doğru çarpmakta, sabahın bir bozkırı andıran ışıkları mırıltıları, iç konuşmalarını aydınlatmakta, titreşimli bir öksürük uyuyan çocuğu bir yanından öbür yanına döndürmekte, terk edilmiş bir karınca başını topraktan uzatmakta, toprak o küçük devinin etkisiyle kımıldamakta, doğuda bir yıldız sabahın göğsüne bir nişan olarak takılmakta, mezarlık tepesinin ardından başını uzatmaya başlayan bu görkemli sabah alacasına karşı, bir pencere kenarına oturmuş iki dost, hızla dağılmaya, çözülmeye başlayan bir şeylerden konuşmakta, uzak bir şeyler gerçekleşmekte, gecenin çukurlarında büyümüş bir kuş bir çatının üstünden süzülmekte, bir bakış incelmekte, çözülen, dağılan, gevşeyen bir şeyin hangi sözle ayakta tutulacağı bilinmemekte, bir toprak kurdu bir evin temelini kemirmekte, ahşap bir ev bir zaman parçasında eriye eriye yitmekte, teslim olmaktadır. (ÇÖ 41/32)

tüne-: 1. Kuşlar, kanatlı evcil hayvanlar, uyumak için bir dala veya sırığa konmak; tüneklemek.

Martılar geceleri nerde tünerdi acaba? (H 18/31)

(AYÇ 71/13)

uç- (I): 1. Kuş, kanatlı böcek vb. hareketli kanatları yardımıyla havada düşmeden durmak, havada yol almak.

Turnalar uçar, o ne güzel cumalar, geçer bir bir yanınızdans. (HI 28/10)

(HI 76/18), (ÇÖ 57/27), (ÇA 51/24), (ÇA 130/19), (H 83/10), (H 83/11), (AYÇ 21/13), (T 8/23), (İÖ 64/14), (U 66/10), (İLKÖ 182/27), (İLKÖ 207/14), (KP 19/17)

ver-: 9. Bitki ortaya çıkarmak.

Bahçede bir erik ağacı, her yıl yemişlerini vermektedir. (ÇÖ 27/8)

(İLKÖ 195/17)

yalan-: 2. Kendini yalamak.

Bir kedi duvarın dibine sinmiş, yaşamasından memnunluk duyarak yalanıyordu. (HI 17/9)

(ÇA 35/3), (K 62/13)

3.1.9 Ses Fiilleri

3.1.9.1 İnsan Seslerini Bildiren Fiiller

bağır-: 1. İnsan yüksek ve gür ses çıkarmak, banlamak.

– İlyas, İlyas! Diye bağırdım. (HI 40/16)

(HI 48/13), (HI 63/13), (HI 65/29), (HI 69/30), (HI 74/11), (HI 75/12), (HI 76/4), (HI 77/29), (HI 82/4), (HI 85/17), (HI 85/18), (HI 87/5), (HI 87/24), (HI 88/22), (HI 90/13), (HI 96/25), (HI 112/27), (HI 115/28), (HI 116/3), (HI 116/3), (HI 116/4), (HI 123/18), (ÇÖ 22/16), (ÇÖ 22/27), (ÇÖ 51/2), (ÇÖ 51/16), (ÇÖ 55/3), (ÇÖ 55/20), (ÇÖ 62/14), (ÇÖ 67/19), (ÇÖ 68/1), (ÇÖ 70/22), (ÇÖ 71/1), (ÇÖ 75/6), (ÇÖ 77/17), (ÇÖ 77/31), (ÇÖ 82/22), (ÇÖ 82/29), (ÇÖ 86/15), (ÇÖ 87/8), (ÇÖ 93/10), (ÇÖ 93/12), (ÇÖ 93/17), (ÇÖ 94/1), (ÇÖ 94/4), (ÇSBÖ 14/27), (ÇSBÖ 14/29), (ÇSBÖ 15/7), (ÇSBÖ 33/5), (ÇSBÖ 46/14), (ÇSBÖ 48/7), (ÇSBÖ 49/5), (ÇSBÖ 49/7), (ÇSBÖ 51/5), (ÇSBÖ 51/10), (ÇSBÖ 51/13), (ÇSBÖ 55/20), (ÇSBÖ 62/7), (ÇSBÖ 67/25), (ÇSBÖ 68/27), (ÇSBÖ 72/24), (ÇSBÖ 76/3), (ÇSBÖ 100/2), (ÇSBÖ 100/21), (ÇSBÖ 102/14), (ÇSBÖ 131/9), (ÇA 9/7), (ÇA 10/14), (ÇA 11/24), (ÇA 11/24), (ÇA 13/25), (ÇA 15/3), (ÇA 17/1), (ÇA 19/10), (ÇA 21/30), (ÇA 23/4), (ÇA 25/17), (ÇA 32/17), (ÇA 32/18), (ÇA 32/19), (ÇA 32/21), (ÇA 32/22), (ÇA 35/6), (ÇA 37/19), (ÇA 38/20), (ÇA 44/16), (ÇA 47/26), (ÇA 48/4), (ÇA 58/6), (ÇA 62/6), (ÇA 65/6), (ÇA 66/13), (ÇA 68/8), (ÇA 69/10), (ÇA 72/13), (ÇA 74/20), (ÇA 79/5), (ÇA 81/4), (ÇA 84/2), (ÇA 84/7), (ÇA 84/20), (ÇA 88/23), (ÇA 89/24), (ÇA 93/21), (ÇA 99/21), (ÇA 100/17), (ÇA 105/29), (ÇA 106/3), (ÇA 106/7), (ÇA 106/16), (ÇA 106/18), (ÇA 110/30), (ÇA 110/30), (ÇA 115/4), (ÇA 115/5), (ÇA 116/31), (ÇA 123/9), (ÇA 123/24), (ÇA 126/21), (ÇA 126/24), (ÇA 126/26), (ÇA 129/3), (ÇA 130/24), (ÇA 131/5), (ÇA 131/19), (ÇA 132/1), (ÇA 132/2), (ÇA 132/3), (ÇA 132/12), (ÇA 138/29), (ÇA 144/12), (ÇA 144/14), (ÇA 144/18), (ÇA 145/19), (ÇA 146/17), (ÇA 146/22), (ÇA 147/7), (ÇA 154/8), (DAK 16/13), (DAK 21/11), (DAK 26/8), (DAK 72/2), (K 28/21), (K 31/14), (K 102/2), (K 108/10), (H 34/15), (H 34/22), (H 39/19), (H 52/14), (H 77/18), (H 99/25), (H 113/20), (H 126/6), (H 130/4), (H 130/22), (H 133/20), (AYÇ 28/4), (AYÇ 63/17), (AYÇ 64/13), (AYÇ 68/32), (AYÇ 69/7), (AYÇ 69/13), (T 18/7), (T 20/4), (T 27/5), (T 42/16), (T 42/26), (T 78/22), (T 78/26), (T 78/28), (T 79/4), (T 79/9), (T 95/18), (T 95/22), (T 106/11), (T 106/15), (T 106/21), (T 106/22), (T 106/27), (T 106/31), (T 107/5), (İÖ 31/7), (İÖ 39/6), (İÖ 212/9), (İÖ 217/6), (U 30/9), (U 30/11), (U 56/20), (U

58/5), (U 59/22), (U 61/22), (U 62/7), (U 98/16), (U 98/17), (GYA 7/27), (GYA 9/17), (GYA 9/22), (GYA 15/12), (GYA 26/4), (GYA 85/7), (GYA 125/11), (GYA 143/31), (İLKÖ 37/8), (İLKÖ 44/17), (İLKÖ 54/16), (İLKÖ 54/22), (İLKÖ 55/2), (İLKÖ 73/12), (İLKÖ 97/10), (İLKÖ 99/4), (İLKÖ 106/20), (İLKÖ 119/22), (İLKÖ 124/2), (İLKÖ 124/28), (İLKÖ 129/14), (İLKÖ 129/29), (İLKÖ 132/4), (İLKÖ 132/8), (İLKÖ 136/22), (İLKÖ 138/29), (İLKÖ 142/29), (İLKÖ 143/11), (İLKÖ 153/5), (İLKÖ 157/6), (İLKÖ 166/17), (İLKÖ 193/12), (İLKÖ 193/12), (İLKÖ 194/22), (İLKÖ 194/23), (İLKÖ 198/5), (İLKÖ 200/13), (İLKÖ 202/4), (İLKÖ 202/5), (KP 13/13), (KP 28/5), (KP 67/20)

bağırarak ol-:** Bağırmaya yeltenmek.

“Yapma, yapma. Koy onu yerine.” diye bağırarak oldu. (ÇÖ 14/8)

bağırıp çağır-: Öfkeyle bağırmak.

Anamdan biz istiyor, balmumu istiyor, çiriş istiyor, çuvaldız istiyor, bağırıp çağırıyordu. (DAK 31/4)

(İÖ 18/15)

bağırıp dur-:** Bağırma işini sürdürmek.

Bahçelerin bozulmuş çitlerinin yanından geçerek arka sokaklardan dolanarak Çarşıbaşı'nın alt ucunda bu şehirden olmayan yabancıların kaynaştığı şehirlerarası garajların oraya vardı kalabalığın sükûn bulmuş kaynaşması arasından yürüdü kararsız bakışlarla çevresini gözlüyordu gezgin köfte satıcıları otobüs çığırkanları bağırıp duruyordu kendi değildi sendeleyeni sınırları yitmiş çözülmüş bir kararsızlığın anaforu (ÇA, 8/17)

(K 28/23), (U 86/23), (U 95/19)

bağırırver-: Ansızın, birdenbire bağırmak.

“Sen misin?” diye bağırırverdi. (K 108/29)

bağırış-: Birlikte veya karşılıklı bağırmak.

He heey diye bağırıyorlardı. (T 69/13)

(İÖ 92/2), (GYA 16/3), (GYA 17/4), (GYA 142/25), (İLKÖ 48/25)

çığlık at- (veya kopar- veya bas-): Kulak tırmalayıcı korkunç sesler çıkararak acı acı bağırmak.

Uzak akrabalarından hala dediği kadının sesiydi bu ama bir şaşkınlık çığlığı mı atmıştı kadın yoksa sırf adını söyleyerek eve onun geldiğini mi duyurmak istemişti bilemedi (ÇA 31/12)

(H 75/17), (H 124/16), (H 128/21),
(H 131/22), (H 145/6), (AYÇ 49/3), (AYÇ 68/6), (AYÇ 86/26), (T 47/29), (T 59/31), (U 56/18), (GYA 17/1), (İLKÖ 130/5), (KP 11/16)

çığlık kop-:** Kulak tırmalayıcı, korkunç sesler çıkmak.

Kargaşalıktan, “Kurtarın!” diye bir çığlık koptu. (HI 121/24)

çığırış-: *ağızlardan* Çağırışmak.

Bir yandan da, o sırada yeni öğrendiğimiz, yeni öğrendiğimiz için tekrarlamaktan zevk aldığımız bir tekerlemeyi hep bir ağızdan çığırışıyorduk:
“Şeytan aldı götürdü, satamadan getirdi.” (İÖ 242/20)

feryat et-: 1. Yüksek sesle haykırmak.

Elinde telgraf kâğıdını sallıyordu, bir yandan da: “Bunu bana niçin gönderdin, niçin, niçin, niçin?” diye kısık kısık feryat ediyordu. (AYÇ 37/24)

(T 56/12), (KP 8/23)

fışılda-: Fışır fışır ses çıkarmak.

Adam derince bir soluk aldı, soluğu fışıldadı. (ÇÖ 58/3)

gürle-: 1. Kalın ve gür ses çıkarmak.

Birden “Artık benim buyruğumdasın” diye bir top gibi gürledi sesi tepemde. (HI 99/4)

(ÇA 82/29), (ÇA 115/16), (ÇA 118/1), (ÇA 123/20), (K 85/13),
(AYÇ 60/25), (AYÇ 88/4), (GYA 13/19)

gürleyip dur-:** Gürleme işini sürdürmek, sürekli gürlemek.

Şöyle bir şey sanki: hafif bir lodos, yerinden oynattığı koca deniz iskelebabalarına bağlanmış ayakbileği kalınlığındaki halatları hantal kımıldanışlarla gıcırdatıyor, bazı martılar cıyaklayarak gemilerin ardından uçuşuyor, aynı lodos, yosunlardan süzülen iyot kokusunu sokak aralarına, evlerin içlerine kadar sürüklüyor, semtin ayyaşı terk edilmiş bir otobüs durağı kulübesindeki tahta kanepede uzanmış uyuyor ve çevredeki gazinoların artıkları birtakım tuhaf, ekşimsi kokularla oraya buraya atılmış olarak terk edilmişlik izlenimini büsbütün yoğunlaştırıyor.. tahta evlerin pencereleri henüz karanlık oyuklar halindedir, pencere kenarlarına dizilmiş saksılardaki çiçekler süzgülün ve buruşuktur ve hiçbir insan sesi işitilmemektedir, sadece netliğini, niteliğini yitirmiş, sebepsiz bir homurtu, boğuk bir sesle, karar kıldığı o tek do notası üstünde birilerine gözdağı verircesine gürleyip durmaktadır. (DAK 36/23)

gürültü çıkar- (veya et- veya kopar- veya yap-): 1. Düzensiz ve rahatsız edici sesler çıkarmak.

Musluğu iyi sıkıştırmamıştı, bakır bir kabın üstüne düşen binlerce su damlacığı tekdüze, yalnızlık içinde bir gürültü çıkarıyordu. (ÇSBÖ 118/1)

(ÇSBÖ 127/32),

(ÇSBÖ 130/10), (GYA 48/20), (GYA 82/20)

haykır-: 1. Telaş, şikâyet vb. sebeplerle yüksek sesle bağırarak.

– Dolap! Diye haykırdım bir kez. (HI 90/8)

(HI 98/3), (HI 120/12), (ÇÖ 51/23), (ÇSBÖ 49/20), (ÇSBÖ 52/8), (ÇA 16/19), (ÇA 74/10), (DAK 71/17), (DAK 89/22), (K 15/31), (K 28/21), (AYÇ 58/6), (T 34/10), (T 47/24), (T 54/31), (T 108/5), (İÖ 186/6), (İÖ 234/13), (U 29/4), (U 44/13), (İLKÖ 160/26), (İLKÖ 165/28), (KP 40/12)

hıçkır-: 1. Boğazdan hıçkırık sesi çıkarmak.

“Üşüdüm” diye hıçkırdı Süheyla. (H 144/19)

hıçkırıp dur-:** Sürekli olarak hıçkırmak.

Benim kaçık kızım kesik kesik gülerек anlatılanlara katılıyor, midesinin boş olduğunu, nefesinin açlıktan kokmuşluğunu umursamadan, ayyaşın anlattıklarına gülmeyi engellemek istercesine “yeter, yeter!..” diye kıkırdıyor, hıçkırıp duruyor, bir eliyle de ayyaşın omzunu naz edasında itekleyip duruyordu. (İÖ 95/5)

hımkır-: *derleme sözlüğü* Ses çıkararak ağlamak, hıçkırmak.

Ahırın kapısı önünde, iki keçi, önlerindeki sarı otları yiyorlar, bir yandan da hımkırıyorlardı. (ÇÖ 54/7)

hırılda-: Hırıltılı bir ses çıkarmak.

Ağzı açılmadan “su” diye hırıldadı. (ÇSBÖ 28/17)

(ÇA 95/22), (AYÇ 56/15)

hırıla-: 1. Hırıltıyla ses çıkarmak.

Dam gölgesinde yatan bir köpek, Kamberin tanıdık kokusunu alınca, dili dışarıda, gözleri süzgün, isteksizce hırıldadı. (ÇSBÖ 19/4)

(DAK 73/6), (DAK 74/16)

homurdan-: Öfke, kızgınlık, can sıkıntısıyla anlaşılmaz sesler çıkarmak; homurdamak.

İki lokma arasında kızgın kızgın homurdanıyordu. (HI 100/9)

(ÇÖ 93/12), (ÇSBÖ 54/5), (ÇSBÖ 77/20), (ÇA 110/28),
(AYÇ 11/27), (AYÇ 17/24), (T 8/20)

horla-(I): Uyku sırasında soluk alırken boğaz ve burundan gürültülü sesler çıkarmak, horuldamak.

Öbür adam -o yabancı- hâlâ horluyordu. (K 16/5)

(K 21/4), (K 30/14)

höpürdet-: Bir şey içerken “höpür” diye ses çıkarmak, hopurdatmak.

Fincanı avucuyla kavrayarak ağır, dalgın höpürdetti kahvesini. (ÇÖ 44/25)

(ÇA 8/29)

ihla-*: “İh!” sesi çıkararak heyecanla ve hızlıca nefes vermek.

Arabacı ihladı, titredi ve birden gevşedi. (ÇÖ 51/33)

ışık çal-(I): “Işık” sesi çıkarmak.

Geceyi serinleten hafif bir yel, taş duvarlara çarpıyor, duvarların oyuğunda, saçaklarda derin, duyulmaz ışıklar çalıyordu. (ÇÖ 66/23)

(ÇA 106/12), (AYÇ 59/19), (GYA 6/8), (İLKÖ 71/12)

inle-: 1. Acı, üzüntü belirten kesik sesler çıkarmak, inildemek.

Başımı göğsüne bastırıp “dayın n’olacak, dayın n’olacak” diye inlerdi. (HI 72/21)

(HI 88/18), (HI 90/19), (HI 91/15), (HI 104/17), (ÇSBÖ 23/7),
(ÇSBÖ 77/13), (ÇSBÖ 120/9), (ÇA 17/23), (ÇA 125/13), (ÇA 129/22), (DAK 74/29), (DAK 78/9), (DAK 96/6), (H 108/11), (T 41/25), (T 45/20), (İÖ 12/22),
(İÖ 45/20), (İÖ 120/10), (U 78/7), (GYA 17/17), (GYA 17/21), (GYA 20/22)

inle-: 2. Gür, uğultulu, yankılı ses çıkarmak.

“Öp beni” diye inledi kız “hadi..” (ÇSBÖ 138/24)

(ÇSBÖ 140/9), (ÇSBÖ 141/18), (ÇA 22/24), (ÇA 72/4), (ÇA 115/17), (AYÇ 23/18), (U 56/17), (U 76/26), (U 120/19), (U 139/16), (GYA 100/24), (İLKÖ 67/15)

kahkaha at-: Yüksek sesle gülmek.

Korkunç bir kahkaha attım. (HI 98/16)

(HI 110/20), (ÇÖ 13/8), (ÇÖ 70/29), (AYÇ 34/29), (AYÇ 50/25), (T 47/30), (T 102/11), (GYA 115/21), (GYA 120/23), (İLKÖ 105/4)

kahkaha (veya kahkahayı) bas- (kopar-, salıver-, veya savur-): Kendini tutamayıp yüksek sesle gülmek.

Bastı kahkahayı. (ÇÖ 65/11)

kıkırda-: 1. “Kıkır kıkır” diye ses çıkararak gülmek.

Gıdıklanmış gibi kıkırdadı Keriman. (ÇÖ 45/2)

(ÇÖ 45/6), (ÇÖ 49/20), (K 26/24), (İÖ 95/5)

kikirde-: *derleme sözlüğü* Gevrek gevrek gülmek.

Deli kız, diye kikirdiyor Zelda –kocası doktor onun, büyük iş yapıyor, Sitare’nin Cehennem Ateşi Zift Döküm Fabrikasında da hekim, Sitare’ye bakarsan bir İtalyan armatörle kocasını aldatıyor Zelda.– (GYA 15/7)

koyuver-*: Ağızdan çıkarırmak, ses çıkarırmak, çalmak.

“Vay canına!” diye bir ıslık koyverir hayretler içinde.. (T 95/7)

kükre-: 7. *mecaz* Kızgınlık ve öfke ile yüksek sesle bağırarak.

“Ama niçin?” diye kükredi Zeynep. (AYÇ 37/28)

mırıldan-: Alçak sesle kendi kendine bir şeyler söylemek, mırılanmak.

“Belki ölüme..” diye bıçak yarası dudağıyla bir diş gıcirtısı gibi mırıldandı. (HI 11/2)

(HI 20/4), (HI 31/16), (HI 79/16), (HI 88/1), (HI 98/5), (HI 100/26), (HI 108/26), (HI 113/11), (ÇÖ 18/2), (ÇÖ 56/7), (ÇÖ 59/10), (ÇÖ 60/27), (ÇÖ 91/15), (ÇSBÖ 13/19), (ÇSBÖ 22/7), (ÇSBÖ 48/24), (ÇSBÖ 53/1), (ÇSBÖ 65/3), (ÇSBÖ 67/15), (ÇSBÖ 75/7), (ÇSBÖ 76/24), (ÇSBÖ 86/22), (ÇSBÖ 101/18), (ÇSBÖ 128/32), (ÇA 10/17), (ÇA 10/21), (ÇA 26/23), (ÇA 29/10), (ÇA 47/26), (ÇA 66/8), (ÇA 135/18), (ÇA 149/22), (DAK 13/28), (DAK 26/13), (DAK 30/14), (DAK 34/11), (DAK 48/25), (DAK 93/8), (K 11/15), (K 23/30), (K 27/25), (K 84/3), (H 17/10), (H 128/7), (T 122/19), (İÖ 56/19), (İÖ 78/8), (İÖ 199/17), (İÖ 223/28), (U 41/10), (U 45/3), (GYA 17/25), (GYA 26/24), (GYA 34/23), (GYA 36/26), (GYA 92/19), (GYA 128/14), (GYA 142/11), (İLKÖ 72/15), (İLKÖ 89/17), (İLKÖ 107/7), (KP 54/1)

mırıldanıl-:** Mırıldanma işine konu olmak.

Bir yerlerde ağır şarkılar mırıldanılmıştı. (T 22/20)

nara at- (veya bas-): Yüksek sesle uzun uzun haykırmak.

Ellerini kulaklarına götürdü ağzı esneyecekmiş gibi derin bir soluk almayla açıldı sonra korkunç bir uluma sesiyle öylesine uzun bir nara attı ki yer gök inler gibi oldu (ÇA 72/4)

of çek-: Oflamak.

Mustafa çaresizdi, derinden bir “of” çekti. (İLKÖ 149/6)

öğür-: 1. Kusarken veya kusacak gibi olurken “öğürtü” sesi çıkarmak.

Tamam işte diye geçirdi sendeler gibi oldu süratle bir yer araştırdı gözleriyle tek katlı sıvasız badanasız briket garaj binalarının arkasına doğru hızlı hızlı yürümeye başladı binayı dolaştı ama daha az uzaktaki zibilliğe varmadan öğürdü bacaklarını açarak olduğu yere çömeldi kasmaya başladı onu gören üstü başı simsiyah yağla sıvanmış bir tamirci çırağı Yuf be diyerek arkasını döndü (ÇA 9/14)

(AYÇ 62/15)

öksür-: Solunum yolları zarlarının rahatsızlığı sebebiyle akciğerlerdeki havayı birdenbire ve gürültülü bir sesle dışarı vermek.

Kocaman ev durup durup öksürüyor yaşlı ve tıkanık sesiyle. (HI 45/12)

(HI 66/26), (HI 69/10), (ÇSBÖ 26/24), (K 84/20), (AYÇ 86/22), (GYA 10/8)

sayha kopar-:** Çılgılık atmak.

Birden “Ulan hergeleler!” diye bir sayha kopardı ve Şadi’nin kollarından kurtuldu. (ÇÖ 51/18)

şamata yap-:** Gürültü patırtı yapmak.

Kasabın yakınları bayağı gürültü şamata yapıyordu. (İÖ 29/5)

tık et-:** Cılız da olsa ses çıkarmak.

Evet, hödüktü işte, öteki olsa tokatlardı onu, zaten onun istediği de buydu, tokatlanmak.. ama hödük, öylece durup kaldı karşısında, tık etmedi, yerinden kıpırdamadı, ağzını açıp bir kelime söylemedi. (H 104/3)

uğulda-: 1. Sürekli gürültülü, boğuk ve anlaşılmaz ses çıkmak.

Kulaklarım uğulduyor. (HI 114/13)

(K 39/6), (AYÇ 60/1), (AYÇ 64/7), (AYÇ 81/15), (T 41/15), (GYA 101/7), (İLKÖ 47/10), (İLKÖ 205/13), (İLKÖ 205/15)

uğuldayıp dur-:** İkide bir uğuldamak.

Servilerin arasında rüzgâr uzaklardan, bilmediği bir yerlerden uğuldayıp duruyor, bilmediği kokuları taşıyordu. (K 54/2)

(AYÇ 31/7)

ulu-: 2. İnsan inilti ses çıkararak boğuk boğuk ağlamak.

Ulan it diye uludu (ÇA 124/5)

vız vız edip dur-:** Vız vız etmeyi, vızıldar vaziyette ağlamaklı sesler çıkarmayı sürdürmek.

Vız vız edip durma sen de. (HI 100/12)

3.1.9.2 Hayvan Seslerini Bildiren Fiiller

cıvıldaş-: Hep birden cıvıl cıvıl ötmek.

Kuşlar uğramasa bile, bir yerde cıvıldaşıyorlar; hissediyorum. (DAK 13/12)

cıyakla-: İnce, acı ve yüksek sesle bağırmak, cıyaklamak.

Kuşlar alabildiğine cıyaklıyordu. (HI 79/14)

havla-: Köpek bağırmak, ürümek.

Bir köpek havladı. (HI 23/22)

(ÇÖ 32/4), (ÇA 154/3), (H 20/9), (H 20/10), (H 20/15), (H 20/16), (H 22/19), (İLKÖ 200/12), (KP 8/9)

kişne-: At bağırır gibi yüksek ses çıkarmak.

O sırada beklenmedik bir şey oldu: alanın orta yerinde bir at ipincecik kişnedi. (HI 108/30)

(ÇÖ 78/3), (ÇSBÖ 30/29)

öt-: 1. Kuş veya böcekler, değişik tonda ses çıkarmak.

Bir horoz canlı, iştahlı sesiyle uzun uzun öttü. (HI 71/3)

(DAK 35/3), (DAK 95/9), (AYÇ 22/25), (GYA 24/29), (GYA 124/25)

ötüp dur-: Sürekli ötme sesi çıkarmak.

Güneş batmıştı, belki batmak üzereydi, tuhaf bir karanlıktı, alacakaranlık mı ne derler, ürkütücü değildi, çarpıntı ürkmüş olmasından değildi, sessizlikti, belki yürek çarpıntısını işitiyordu, sessizliğin uğultuyla karışmış tuhaf ezgisini duyuyordu, bir çekirge sesi içine su kaçmış teneke düdüklerden çıkan bir sesle düzenli denebilecek aralıklarla ötüp duruyordu. (DAK 92/2)

ötüş-: Birlikte veya karşılıklı ötmek.

İşte korkunç bir cıvıltıyla ötüşüyordu serçeler. (DAK 46/14)

(İLKÖ 133/3)

ötüşüp dur-:** Ötüşme işini sürdürmek, ikide bir ötmek.

Serçeler her yanını sarmış gibiydi, damın saçaklarında, zerdali dallarında, dutların üstünde çılginca ötüşüp duruyorlardı. (DAK 47/31)

tısla-: 1. Kaz, kedi, yılan vb. “tıs!” diye ses çıkarmak.

Birden o ses işitilmeye başladı: gıcırta gibi bir sestiydi ya da uzaklarda bir kaz tıslıyordu. (AYÇ 59/2)

ulu-: 1. Köpek, kurt, çakal vb. hayvanlar uzun, iniltili, ağlar gibi bir ses çıkarmak.

Bir çakal uzaklardan uzun uzun uludu. (HI 20/15)

(HI 101/8), (ÇÖ 93/15), (ÇÖ 93/19), (ÇSBÖ 22/28), (İÖ 44/3), (U 76/29)

vırakla-: Kurbağa, karga vb. “vırak” diye ses çıkarmak.

Kanlıderenin yaban otları arasında kurbağalar vırakladı (ÇA 157/14)

vızıl-: 1. “Vız” diye ses çıkarmak, vızlamak.

İri sinek vızıldıyor. (AYÇ 18/29)

(İLKÖ 123/3)

vızıldayıp dur-:** Vızıldamayı sürdürmek, ikide bir vızıldamak.

Çünkü hâlâ rahatsız edici bir sinek bir camların önünde boyuna vızıldayıp duruyordu. (İLKÖ 122/11)

3.1.9.3 Cansız Varlık Seslerini Bildiren Fiiller

cızırd-: “Cızır” diye ses çıkarmak, cızıldamak.

Yanık yağ çorbanın üstünde cızırdadı. (HI 93/10)

çal-: 4. Ses çıkarmak, ses vermek.

O sırada çantasındaki telefon bir daha çaldı. (H 126/11)

(H 128/8), (AYÇ 32/16), (T 32/28), (GYA 12/7)

çalın-: 1. Çalma işine konu olmak.

İşte o sırada kapının zili çalındı. (İÖ 78/4)

çatırda-: 1. “Çatır” diye ses çıkarmak.

Arkasından gök, çatırdadı. (ÇSBÖ 30/18)

(AYÇ 24/12)

çınla-: 1. “Çın” diye ses çıkarmak.

Korkunç biçimde kulaklarım çınılıyor. (HI 116/12)

(ÇSBÖ 22/16), (ÇSBÖ 22/27), (ÇA 82/23), (H 22/31), (H 65/19), (H 68/1), (H 99/9), (AYÇ 64/8), (İÖ 114/27), (İÖ 119/18), (U 117/20), (KP 23/17)

çınlayıp dur-:** Çınlamaya devam etmek.

Sesi gitgide bir gürültü halinde yükselirken dedikleri anlaşılmaz oluyor, ben büzülüyorum, sesi, gürültüsü uzaklaşıyor, yüzünün biçimi değişimden değişime uğruyor.. kafamın çatısında yalnız uzak, yalın, iğrenç kahkahalar çınlayıp duruyor, vücudu bir tek yüz, bir cehennem kaçkınının yüzü oluyor, sonra

o yüz ürperti veren somut bir ses.. çağırıyor.. kendimde olmadan ayaklarına kapanıyor, korkuyor, susmasını yalvarıyordum. (HI 99/15)

çıtırda-: Çıtır çıtır ses çıkarmak.

Ocaaktaki odunlar çıtırdıyor, ama henüz hepsi alev almadı. (HI 62/3)

(DAK 68/14), (AYÇ 47/11)

fıkırda-: 1. Fıkır fıkır kaynamak.

Sobanın üstündeki ibrik fıkırdıyor. (DAK 32/1)

fokurdat-: Fokurdamasını sağlamak.

Çeşme mi, havuz mu nedir, rengârenk aydınlatılmış ışıklar içinde, dipten, diplerden sular fokurdatıyordu. (T 29/22)

gıcırda-: Gıcirtı çıkarmak.

Merdivenler ben çıkarken gıcırdıyor. (HI 45/8)

(HI 52/28), (HI 67/10), (HI 74/10), (HI 119/9), (ÇÖ 17/1), (ÇÖ 57/31), (ÇSBÖ 34/19), (ÇA 105/6), (ÇA 105/8), (ÇA 105/29), (ÇA 155/5), (T 8/20), (İLKÖ 52/6)

gıcırdayıp dur-:** Gıcırdamayı sürdürmek.

Tahtalar yamru yumru gıcırdayıp duruyor. (HI 65/3)

gümbürde-: 1. “Gümbür” diye ses çıkarmak.

Gecenin çıtırtılı sessizliği hafif bir poyrazın damların saçaklarında çıkardığı gizli yumuşak ısıklar ve bir yerlerde bağırıyorsa eğer kurbağaların su şırıltılarına karışan vıraklamaları zurnanın pes perdeden çıkardığı ağır tempolu bir havayla örtülüp kayboldu ilkin sonra çubuğun bu tempoya uymaya çabalayan alıştırmaları tıngırdadı sonra da tokmak gergin bir koyun derisi üzerinde iki kez gümbürdedi deriye yapışmış çubuğun uzun vınlamaları arasında sonra iki kez daha (ÇA 72/18)

(ÇA 89/20), (AYÇ 55/17), (İÖ 187/10)

hışırda-: Kâğıt, kumaş, kuru yaprak vb. nesneler birbirlerine sürtünürken, buruşturulurken "hışır" diye ses çıkarmak.

Kasabada gece, bir çöl gecesi gibi hışırdamaktadır. (ÇÖ 32/21)

(H 18/18), (H 19/25), (İÖ 48/20), (İÖ 224/5), (GYA 123/19)

hıtırda-:** “Hıtır hıtır” ses çıkarmak.

Karlara değil de sanki tehlikenin üzerine basıyormuşuzca bir duyguyla yürüyorduk, ayaklarımızın altında buz tutmuş karlar tehlikenin kendisiymiş gibi sinsi sinsi hıtırdıyordu. (DAK 71/26)

inile-: *tarama sözlüğü* İnlemek, sızlanmak.

“Dolap niçin inilersin!” diye bağırdı. (HI 88/22)

inlet-: 1. İnlemesine yol açmak.

Geçen otomobillerin gürültüsü bütün ovayı inletiyordu. (ÇSBÖ 27/25)

(ÇA 76/12)

öt-: 3. Üflemeli çalgıların sesi çıkmak.

Bir düdük uzun uzun öttü. (HI 40/9)

(HI 116/1)

öt-: 2. Herhangi bir nesne, sürekli ses çıkarmak.

Temiz havayla ve içinden ayrıldıkları gürültüden sonra şimdi kırım sessiz bir esintiyle hafifçe uğuldayan havasında kulağı çın çın ötüyordu (ÇA 94/26)

(İLKÖ 47/9), (İLKÖ 52/20)

patla-: 1. Nesneler, iç basıncın etkisiyle ve çoğunlukla büyük ses çıkararak dağılmak, infilak etmek.

Lâf olsun diye söylendiğini sandığımız bir söz, en umulmadık bir anda, beynimizde bir fişek gibi patlıyor. (HI 73/15)

(ÇA 84/15), (DAK 69/10), (AYÇ 29/7), (İÖ 197/15), (U 88/6), (U 116/17), (İLKÖ 200/28), (İLKÖ 201/1)

patlayiver-: Aniden patlamak.

İki sokak öteden geçen taş arabasının uğul uğul yayılan madeni sesinden başka da bir ses duyulmuyordu arabanın sesi hemen hemen birden patlayıverdi (ÇA 40/22)

şakla-: “Şak!” diye ses çıkarmak.

Ona bakıyor, o avucun sahibi olan yüzü seçmeye çalışıyor ama bunu asla başaramıyor, öyleyken el, havaya kalkıyor, kamçı Kule’nin boşluğundan göğün sonsuzluğuna doğru savruluyor ve toparlanarak sırtında, yüzünde, gövdesinin her bir yerinde şaklıyordu. (AYÇ 57/23)

(AYÇ 60/30), (AYÇ 85/20)

şingirda-: Küçük şeyler bir yere çarpıp düşerken veya birbirine değerken çınlama sesi çıkarmak.

Gömme dolabın tahta kapağını açtıklarında bir sürü tel askı birbirine değerek şingirdadı. (H 149/17)

şırılda-: Su vb. akarken veya dökülürken şırıl şırıl ses çıkarmak, şırıltıyla akmak.

Bir yerlerden ince bir su şırıltısı duyar gibiydi, ne var ki bu yakınlarda şırıltıyla akan bir dereciğin bulunmadığından emindi, kuyunun suyuysa şırıldamazdı ve kışın bu suyu kullanmazlardı, kuyunun çıkırtığı en son geçen yaz sonunda kullanıldığı o haliyle bakımsız ve terk edilmiş kalakalmıştı. (DAK 37/29)

takırda-: “Takırtı” sesi çıkarmak.

Her şey hızla geçiyor, büyüyor, kırılıyor, soluk soluğa akıyor, akışıyor, maskeler uçuşuyor, trampetlerden yapılmış makineli tüfekler takırdıyor, gümbürdeyen sesler, lazer gösterileri, uzayan parmaklar, sarkan dişler, çürüyen diş etleri, kıvrılan, kıvranan gövdeler, ordan oraya kendini atan, savuran insanlar, uçuşan etekler, sürekli kargaşa, kargaşanın süreklilik kazanmış hali, hepsi orda.. (T 52/25)

(GYA 8/31)

tıkırda-: “Tıkır tıkır” ses çıkarmak, tıkırtı yapmak.

Dışardan bir ayak sesi duyuldu, kapı tıkırdadı, cırlak bir gıcırtyyla açıldı, bol entarisi içinde gelinin karartısı belirdi kapının aralığında. (ÇSBÖ 72/25)

(GYA 34/25), (GYA 41/20)

tingirda-: Metal nesneler kuru bir ses çıkarmak, tıngıldamak.

Gecenin çıtırtılı sessizliği hafif bir poyrazın damların saçaklarında çıkardığı gizli yumuşak ısıklar ve bir yerlerde bağırıyorlarsa eğer kurbağaların su şırıltılarına karışan vıraklamaları zurnanın pes perdeden çıkardığı ağır tempolu bir havayla örtülüp kayboldu ilkin sonra çubuğun bu tempoya uymaya çabalayan alıştırmaları tingırdadı sonra da tokmak gergin bir koyun derisi üzerinde iki kez gümbürdedi deriye yapışmış çubuğun uzun vınlamaları arasında sonra iki kez daha (ÇA 72/17)

(AYÇ 10/12)

tınla-: “Tın” sesi biraz sürüp gitmek.

Darabalar tınladı. (HI 76/19)

(İÖ 233/19), (U 110/29)

vınla-: Dönerken veya düz bir doğrultuda hızla hareket ederken “vın” diye ses çıkarmak.

Topuğa yönelen silahtan çıkan kurşun sesi sokağın dar boşluğunda vınladı, adamın tam topuğunun dibinde küçük, amansız bir volkan gibi topraklar fişkırttı. (ÇSBÖ 49/9)

(İLKÖ 125/20)

yankı yap-: Ses yansıtıcı bir yüzeye çarpıp ikinci kez duyulmak.

Bu evden gelmiyordu sesler, ayaklar sanki bir başka yerdeydi de sesleri burada uzak, aldatıcı yankılar yapıyordu. (ÇSBÖ 141/17)

(ÇSBÖ 142/25), (GYA 134/17), (İLKÖ 47/15), (İLKÖ 205/14)

yankıla-: Sesi geri çevirmek, yankı durumunda geri döndürmek, inikâs etmek.

İkinci bir gökgürültüsü de onu yankıladı: “Kalemi yokmuş!” (AYÇ 60/22)

yankılan-: Ses vermek, ses çıkarmak, yankı durumunda geri dönmek, aksetmek.

Acı bir sızı yankılandı içimde. (HI 40/10)

(HI 88/23), (HI 91/18), (ÇÖ 10/26), (DAK 70/17), (H 99/10), (T 56/5), (U 108/25), (U 117/22), (GYA 71/19), (GYA 106/15), (İLKÖ 196/13), (KP 56/11), (KP 99/20)

yankılanıp dur-:** Yankılanmayı sürdürmek.

Adımlarımın alışılmamış sesi yankılanıp duruyor kimsesiz sokakta. (HI 104/8)

(ÇÖ 55/14), (H 51/17), (H 144/26), (İÖ 45/30), (İÖ 45/30)

3.1.10 Zamana İlişkin Fiiller

çek-*: Sürmek, zaman almak.

En iyimser bir hesaplamayla, daha 5-6 saat çekerti kent. (ÇSBÖ 27/21)

(ÇA 46/27), (DAK 58/2)

çıkart-: 2. Sonunu getirmek.

O çiftlikte kalalım dedim ben o zaman, bu kışı çıkartırdık orda. (ÇSBÖ 74/12)

dol-: 5. Süre, hesap tamamlanmak.

Bugün mühlet doldu ve sen geldin. (ÇÖ 64/23)

er-: 2. Kavuşmak.

Kışınsa, burası bütün dünyaya kapanır, bütün bütün kendi içine çekilir, hiç bir canlılık belirtisi göstermeden açıklıkla, ölüm korkusuyla boğuşarak, her hangi bir umudu çoğu zaman beklemeyerek, hırçın, acımasız bir soğğun baskısında bahara erirdi. (ÇSBÖ 8/2)

(İÖ 36/28)

et-: 3. Bir zamana erişmek.

Zeynel, bu önsezinin ne olduğunu anlamaya çalışarak, yaptığı işe dikkat etmeyerek akşamı etti. (ÇSBÖ 65/11)

(ÇSBÖ 122/8)

fırsat bul-: Uygun, elverişli zaman bulmak.

Ne zaman fırsatını bulsa, kafasının değil, adımlarının bilincine uyarak yüzü kör ve araştırmacı bir öfkeyle dolu olarak eve geliyor ve bekliyordu. (ÇSBÖ 126/14)

(DAK 19/5), (İÖ 29/8), (GYA 77/4)

gecik-: 1. Geç kalmak, herhangi bir işi kararlaştırılan zamandan sonra yapmak.

Döndü ses çıkarmamaya dikkat ederek yenide yatağa oturdu bu kez birdenbire bir şey beklemekte olduğunu bilincine vardı gecikirsem gelebilir diye düşündü (ÇA 47/24)

(DAK 22/7), (DAK 56/18), (DAK 62/4), (DAK 77/22), (DAK 77/22), (H 30/22), (H 64/1), (H 88/30), (H 135/29), (AYÇ 71/13), (T 53/15), (İÖ 11/27), (İÖ 90/30), (İÖ 108/12), (İÖ 114/13), (İÖ 224/12), (GYA 11/2), (GYA 128/5)

geciktir-: Gecikmesine sebep olmak, tehir etmek.

Ekmeğinden bir parça kopartıp ağzına attı, ağız kısmetini yakalamayı geciktirmede, dişler çalışmaya başladı. (AYÇ 56/5)

(İÖ 188/11)

geç kal-: Vaktinden sonra davranmak, gecikmek.

– Geç kalmışsın hemşerim, dedi. (ÇÖ 75/29)

(ÇSBÖ 131/11), (ÇA 55/4), (ÇA 76/23), (DAK 8/11), (DAK 8/12), (DAK 58/4), (K 14/25), (H 68/22), (H 89/30), (H 114/23), (AYÇ 40/13), (T 34/30), (U 8/15), (GYA 9/13), (GYA 10/29), (GYA 11/28), (GYA 81/18), (GYA 89/11), (GYA 125/10), (GYA 140/26), (İLKÖ 82/20)

geç kalın-:** Geç kalma işi gerçekleşmek, gecikilmek.

Zaten buna oldukça geç kalınmıştı. (GYA 103/30)

geç-: 22. Zamanı aşmak, geride bırakmak.

Uzun uzun yıllar geçmiş parmaklarımla, o biçim bir suların dibinde kırık dökük alnımla. (HI 15/2)

(HI 78/21), (HI 101/18), (HI 101/19), (HI 106/3), (ÇÖ 10/33), (ÇÖ 21/27), (ÇÖ 23/21), (ÇÖ 23/24), (ÇÖ 29/27), (ÇÖ 30/1), (ÇÖ 30/2), (ÇÖ 36/27), (ÇÖ 59/1), (ÇÖ 74/6), (ÇÖ 81/29), (ÇSBÖ 21/13), (ÇSBÖ 33/1), (ÇSBÖ 57/7), (ÇSBÖ 85/23), (ÇSBÖ 91/14), (ÇA 23/22), (ÇA 23/22), (ÇA 67/24), (ÇA 106/9), (ÇA 120/23), (DAK 45/31), (DAK 52/18), (DAK 69/25), (K 16/24), (K 31/6), (H 7/16), (H 8/2), (H 32/18), (H 50/7), (H 53/23), (H 90/4), (AYÇ 33/7), (T 16/25), (T 17/21), (T 76/4), (T 102/27), (T 113/7), (İÖ 102/28), (İÖ 116/24), (İÖ 117/6), (İÖ 174/20), (İÖ 202/5), (U 48/12), (U 66/31), (U 80/1), (U 121/8), (GYA 11/8), (GYA 11/16), (GYA 103/33), (İLKÖ 69/14), (İLKÖ 79/3), (İLKÖ 88/30), (İLKÖ 117/6), (İLKÖ 149/22), (İLKÖ 194/3), (İLKÖ 194/3), (KP 12/10), (KP 57/13)

geç-: 23. Zaman tükenmek.

Ben sanıyordum ki, günün birinde nasıl olsa ömrümüzün bir bölümü birlikte geçecek. (ÇSBÖ 59/32)

(ÇA 89/20), (DAK 14/5), (DAK 43/29), (DAK 59/5), (K 111/18), (H 27/14), (H 28/7), (H 129/2), (AYÇ 84/30), (İÖ 35/2), (İÖ 146/15), (U 32/22), (U 32/24), (U 89/20)

geçir-: 13. Zaman harcamak.

O hafta, büyük kente gidecek uygun bir kamyon aramakla geçirdi zamanının çoğunu. (ÇÖ 23/12)

(ÇSBÖ 85/3), (ÇSBÖ 109/13), (DAK 59/3), (H 64/9), (T 61/13), (T 68/1)

geçir-: 7. Bir süre yaşamak, oturmak, kalmak.

Kötü bir gece geçirdim dün, hükümete gelirken başım ağrıyordu, uykusuzluğum bastırıyordu ve güneş ağrıyı şiddetlendiriyordu, yanına çağırdıkları zaman savcayı görmüyordum, bir şey sanki parlıyordu ve savcının yüzü hep karanlık kalıyordu ve bir yandan bacım ağlıyordu kelime söylemeden. (ÇÖ 87/20)

(ÇA 79/14), (H 152/7), (AYÇ 18/14), (GYA 48/10), (GYA 139/26)

geçiver-: Çabucak veya kısa sürede geçmek.

Bakıyorsunuz, hiç farkına varmadan iki saat, üç saat geçivermiş. (GYA 49/21)

(GYA 49/31)

gel-: 8. Belli bir zamana ulaşmak.

Ama artık bütün duygularını yitirdiği bir sona gelmişti. (HI 18/19)

(HI 111/26), (HI 114/14), (ÇÖ 10/14), (ÇÖ 18/30), (ÇÖ 32/11), (ÇÖ 33/4), (ÇÖ 38/1), (ÇSBÖ 83/19), (ÇSBÖ 125/20), (ÇA 21/22), (ÇA 23/28), (ÇA 65/20), (ÇA 65/21), (ÇA 127/5), (ÇA 146/26), (ÇA 152/16), (ÇA 156/18), (DAK 61/19), (K 64/7), (K 69/13), (K 96/27), (H 29/28), (H 79/7), (H 141/30), (H 150/23), (AYÇ 39/13), (AYÇ 51/12), (AYÇ 85/23), (T 15/5), (T 19/4), (T 46/3), (T 48/24), (T 88/17), (T 111/20), (T 122/1), (T 126/15), (İÖ 82/10), (İÖ 90/18), (GYA 11/9), (GYA 79/1), (GYA 114/17), (GYA 139/14), (İLKÖ 141/18), (İLKÖ 142/1), (İLKÖ 193/15), (KP 55/15)

gel-: 36. Herhangi bir sırada bulunmak.

Şimdi sıra üç nalla bir at bulmaya geldi. (ÇÖ 65/10)

(ÇA 85/26), (ÇA 102/10), (U 129/29), (KP 40/9)

gelip çat- (veya dayan-): Vakti gelmek, kaçınılmaz olmak.

Sonunda beklenen gün gelip çattı. (H 97/22)

geri kal-: 2. Gecikmek.

Caddeye indiğinde hemen hemen bir baş dönmesi içindeydi, ne kadar acele etse sanki o kadar geri kalıyordu, sanki onu bu akşam göremeyecekmiş gibi bir duyguya kapılıyordu -oysa karşı yazıhanenin ışığının söndüğünü görmüştü o düşünmesiz anında işiyle baş başayken.- (ÇSBÖ 105/32)

(İÖ 9/13)

gir-: 9. Zaman anlamlı kavramlar için gelmek.

Öğleden sonra tatile girerdik. (İÖ 35/14)

(İÖ 79/4), (KP 39/19)

ilerle-: 2. Vakit geçmek.

Vakit ilerlemekteydi. (ÇÖ 66/18)

kıyamet kop-: 1. Kıyamet günü gelmek.

Kıyamet kopacak ve yeniden ta başa, en başa sürüklenecek. (U 94/16)

mühlet ver-: Bir iş veya borç için belirli bir süre tanımak.

Aklımdan üç gün mühlet verdim sana. (ÇÖ 64/4)

(ÇÖ 71/29)

ol-: 14. Yaklaşmak, gelip çatmak.

Bir gün onlar da anlayacak, ama o zaman vakit geç olacak. (HI 22/23)

(HI 22/24), (HI 33/7), (HI 35/27), (HI 45/16), (HI 84/1), (HI 85/27), (HI 101/2), (HI 102/28), (HI 112/8), (HI 113/23), (ÇÖ 57/4), (ÇÖ 88/9), (ÇSBÖ 21/28), (ÇSBÖ 42/19), (ÇSBÖ 95/13), (ÇSBÖ 95/16), (ÇA 142/27), (ÇA 153/28),

(DAK 8/10), (K 31/25), (K 61/9), (H 27/25), (H 59/6), (H 93/23), (H 137/6), (H 137/6), (H 137/29), (AYÇ 25/3), (T 35/9), (T 42/24), (İÖ 11/22), (U 106/18), (GYA 123/24), (İLKÖ 72/8), (KP 20/18), (KP 20/18), (KP 76/11)

ol-: 11. Geçmek, tamamlanmak.

Ezan okunalı epey oldu. (HI 94/16)

(ÇÖ 11/12), (ÇÖ 20/6), (ÇÖ 48/16), (ÇÖ 74/29), (ÇÖ 80/28), (ÇSBÖ 36/24), (ÇSBÖ 75/8), (DAK 22/12), (K 23/4), (H 50/6), (H 116/26), (AYÇ 39/7), (T 15/7), (T 63/14), (T 121/27), (İÖ 41/11), (İÖ 94/5), (U 80/29), (GYA 41/4), (GYA 46/17), (GYA 49/16), (KP 12/10)

mühlet ver-: Bir iş veya borç için belirli bir süre tanımak.

Aklımdan üç gün mühlet verdim sana. (ÇÖ 64/4)

(ÇÖ 71/29)

sür-: 14. Zaman almak.

Kimi şeyleri öğrenmek uzun sürmüyor. (ÇÖ 47/16)

(ÇÖ 68/8), (ÇÖ 84/6), (ÇA 68/5), (ÇA 68/7), (H 111/26), (H 112/8), (İÖ 193/12), (GYA 133/20)

sürebil-*: Devam etme ihtimali veya imkânı bulunmak.

Aylarca sürebilirdi. (U 30/3)

süregel-: Başlangıcından beri aynı biçimde sürmek, devam etmek.

O andaki her şey gibi bunun da yaşaması benimle birlikte süregeldi. (İLKÖ 154/25)

(İLKÖ 158/16)

uza-: 2. Çok zaman tutmak, uzun sürmek.

Sesi kederli, uzadı, dolandı, boyuna tekrarlanan bir mırıltı halinde, çatlak ve umutsuz, bir anda kendini gösteren sessizlikte öylece kalakaldı. (HI 91/16)

(ÇA 25/18), (H 116/1), (T 48/2), (T 71/24), (T 71/25), (T 71/26), (İLKÖ 71/10)

uzat-: 7. Süreyi artırmak, temdit etmek.

Kadının kapıda bekleyebileceğini düşünerek (çünkü kendisiyle gelip onu yıkamak istediğini söylemişti ama bunu istemediğinden banyonun kapısını kadının yüzüne kapatmış ve arkasından da kilitlemişti) yıkanmasını uzatmıştı. (K 30/8)

(K 30/10), (U 72/19)

(bir iş birinin) vaktini al- (veya ye-): Epey zaman harcanmasını gerektirmek.

Bütün eşyayı derleyip toplamak epey vaktimi aldı. (HI 38/24)

(ÇSBÖ 9/2), (ÇSBÖ 17/10)

varıl-*: Herhangi zamana ulaşmak.

Böyle ölümcül gecelerden sabahlara varılır. (ÇÖ 39/33)

(KP 55/16)

zaman (vakit, ... süre, ... saat, saatler) al-: Sürmek, devam edip zamanı geçirmek.

Çünkü şoseyi izlemek uzun süre alıyordu. (ÇSBÖ 27/29)

(H 111/23), (İÖ 177/18),

(GYA 49/20)

zamandan kazan-:** Süreyi biraz daha uzatmak, vakit kazanmak.

Ama bu, sağanaktan kaçınmak için bir saçak altına sığınmak gibi bir şeydi: çoğu kez, kızın otobüs durağından daha öteye gitmiyorlardı, ancak yavaş yürüyerek zamandan kazanıyorlardı, çoğu kez hiç birşey konuşmadan yürüyorlar, tek başlarına olsalar aldırış etmeyecekleri küçük şeylere birbirlerinin dikkatini çekerek konuşmuş oluyorlardı. (ÇSBÖ 91/2)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. DİZİNLER

4.1 Tematik Tasnif Dizini

4.1.1 Hareket Fiilleri

aban-: 2. Bir yere veya bir kimseye yaslanmak, dayanmak.

abart-: 2. Bir iş, bir davranış vb.nde gereğinden fazlasına kaçmak, aşırıya kaçmak.

abdest al-: 1. Müslümanlar namaz kılmak, Kur'an okumak, Kâbe'yi tavaf etmek gibi ibadetleri yerine getirebilmek için niyet ederek el, ağız, burun, yüz, kol ve ayakları yıkamak; baş, kulaklar ve boynun iki yanını meshetmek yoluyla arınmak.

acele et-: 1. Çabuk davranmak, ivmek.

aç bırak-: Yiyecek vermeyerek karnını doyurmasına engel olmak.

aç-: 1. Bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirmek.

aç-: 10. Bir kuruluşu, bir iş yerini işler duruma getirmek.

aç-: 7. Birbirinden uzaklaştırmak.

aç-: 4. Bir şeyi, bir yeri oyarak veya kazarak çukur, delik oluşturmak.

açıl-: 12. Kapı, yol vb. geçit vermek.

açtır-: Açma işini yaptırmak.

adam et-: 1. Eğitmek, yetiştirmek, topluma yararlı duruma getirmek.

adım (veya adımını) at-: 1. Yürümek için ayağını öne doğru uzatıp basmak.

adım (veya adımını) at-: *mecaz* Bir işe ilk kez girişmek.

adımla-: 2. Bir yerde ileri geri gezinmek.

ağ-: Yükselmek, yukarı doğru çıkmak.

ağırla-: Konuğa saygı göstererek onun her türlü rahatını, gereksinimini sağlamak, ikram etmek, izaz etmek:

ağırlaştır-: Bir şeyin ağırlaşmasına, ağır hâle gelmesine yol açmak.

ağla-: 1. Üzüntü, acı, sevinç, pişmanlık vb.nin etkisiyle gözyaşı dökmek.

(bir şeyi) ağzına at-: Yemek için ağzına koymak.

(birinin, birilerinin) ağzına düşür-:** Diline düşürmek, hakkında fena şeyler söyletmek.

ağzından girip burnundan çık-: 1. Türlü yollara başvurarak birini bir şeye razı etmek, kandırmak.

ağlat-: Ağlamasına yol açmak.

ak-*: Hızlıca gitmek, koşmak.

ak-: 1. Sıvı maddeler veya çok ince taneli katı maddeler bir yerden başka bir yere doğru gitmek.

akın et-: 2. Toplu olarak gitmek, üşüşmek.

akıp dur-:** Akmaya devam etmek, sürekli akmak.

akıp git-: Çabuk geçmek.

akış-: 1. Karşılıklı akmak.

akıt-: Akmasını sağlamak, akmasına yol açmak, dökmek.

aksileş-: *mecaz* İnatçılık etmek, aksilenmek.

aktar-: 1. Bir şeyi bir yerden, bir kaptan başka bir yere veya kaba geçirmek.

aktar-: 6. Bir kitabı, bir parçayı başından sonuna kadar okumak.

aktar-: 8. Çatı kiremitlerinin kırık ve bozuk olanlarının yerlerine sağlamlarını koymak.

aktarma yap-: 1. Bir taşıttan ötekine geçmek.

al-: 2. Satın almak.

al-: 21. Bir şey çalmak.

al-: 1. Bir şeyi elle veya başka bir araçla tutarak bulunduğu yerden ayırmak, kaldırmak:

al-: 12. Bir şeyi kazanmak, elde etmek.

al-: 2. *argo* Dövmek.

al-: 24. Göreve, işe başlatmak.

al-: 4. Bir şeyi veya kimseyi bulunduğu yerden ayırmak.

al-: 5. Birlikte götürmek.

al-: 18. İçeriye girmesini sağlamak.

al-: 27. İçecek veya yiyeceklerden bir parça içmek veya yemek.

al-*: Kadını erkekle evlendirmek.

al-: 7. Kabul etmek, ahzetmek.

al-*: Birinin bir yerde, bir tarafta bulunmasını sağlamak.

al-*: Bir işlem için hazırlamak, üzerinde bir işlemi, çalışmayı başlatmak.

alabora ol-: 1. Gemi, tekne, sandal vb. deniz araçları devrilip ters dönmek.

aldat-: 1. Beklenmedik bir davranışla yanıltmak.

aldat-: 7. Karı ve kocadan biri eşine sadakatsizlik etmek, ihanet etmek.

aldat-: 7. Karı ve kocadan biri eşine sadakatsizlik etmek, ihanet etmek.

aldır-: 1. Alma işini yaptırmak.

alet et-: Bir kimseyi hoş olmayan bir işte aracı olarak kullanmak.

alıkoy-: 2. Birini, yapmakta olduğu veya yapmak istediği işten geri tutmak.

alıp başını git-: Başını alıp gitmek.

alıştır-: 1. Alışmasına yol açmak.

alışveriş yap-: Alım satım işini gerçekleştirmek.

alışverişe çık-: İhtiyaçları temin etmek için çarşıya gitmek.

allak bullak et-: 2. Bir yeri veya bir şeyi dağıtmak.

alt et-: Üstünlük sağlamak, yenmek.

altını ıslat-: Altına etmek.

altını üstüne getir-: 2. Söz veya tutumuyla çevreyi birbirine düşürmek, karmakarışık etmek.

altüst et-: 2. Çok karışık duruma getirmek, düzenini bozmak.

aman verme-: Rahat bırakmamak, göz açtırmamak.

amuda kalk-: İki eli üstüne dayanarak bacakları ve bedeni havada dikey tutmak.

aptallık yap-:** Aptalca davranmak veya aptalca iş görmek.

araya al-: 2. *argo* Dövmek.

araya gir-: 1. İki kişinin arsındaki bir işe karışmak.

ara-: 1. Birini veya bir şeyi bulmaya çalışmak.

ara-: 3. Ziyarete, hatır sormaya gitmek.

ara-: 7. *mecaz* Şart koşmak.

arala-: 1. İki şey arasında açıklık oluşturmak, az açmak.

aran-: 4. Kendi kendine bir şeyler aramak.

aranıp dur-:** Aranma işini sürdürmek.

araştır-: 1. Birini veya bir şeyi bulmak için bir yeri gözden geçirmek.

araştırıp dur-:** Sürekli olarak araştırmak.

arayıp dur-:** Aramayı sürdürmek, ikide bir aramak.

araziye uy-: 1. Ortama, çevreye uymak.

(birinin veya bir şeyin) ardına (veya arkasına) düş-: Arkasından gitmek, peşini bırakmamak.

arındır-: Arınmasını sağlamak.

arıt-: 1. Temiz duruma getirmek.

(bir şeyi) arkada bırak-: 1. Bir şeyden epey uzaklaşmış bulunmak.

arkasını getir-:** Başlanan işi devam ettirmek.

armağan et-: Bir şeyi birini sevindirmek, mutlu etmek, onurlandırmak, kutlamak için vermek, hediye etmek.

arşınla-: 2. *mecaz* Amaçsız, geniş adımlarla dolaşmak.

arşınlayıp dur-:** Arşınlama işini sürdürmek.

artır-: 1. Artmasını sağlamak, çoğaltmak.

as-: 1. Bir şeyi aşağıya sarkacak bir biçimde bir yere iliştip sarkıtmak, talik etmek.

asıl-: 3. Tutup çekmek.

asıl-: 8. *argo* Karşı cinsin ilgisini çekmek için rahatsız edici davranışlarda bulunmak, sulanmak.

askerlik (veya askerliğini) yap-: Kanunlara göre yurttaşların yükümlü oldukları ordu hizmetinde bulunmak.

askıntı ol-: 2. Karşı cinsi rahatsız etmek.

aş-: 1. Yüksek, uzak veya geçilmesi güç bir yerin öte yanına geçmek.

aş-: 3. Geçmek.

aşağıdan al-: Alttan almak.

aşır-: 1. Yüksek veya geçilmesi güç bir yerin üstünden diğer yanına geçirmek, aşkırtmak.

at-: 2. Bir şeyi yere doğru bırakmak.

at-: 1. Bir cismi bir yöne doğru fırlatmak.

at-*: Bir şeyi bir yöne doğru götürmek, uzatmak.

at-: 14. Kovmak, dışarıya çıkarmak, ilgisini kesip uzaklaştırmak.

at-*: Örtmek.

at-: 4. İçine koymak.

at-*: Götürmek.

atak yap-: 2. Atılım yapmak.

ateş aç-: Ateşli silahla mermi atmak.

ateş et-: Ateşli silahlarla mermi atmak.

ateşe ver-: 2. Bir yeri kasten yakmak, kundak sokmak.

ateşle-: 1. Bir şeyi tutuşturup yakmak.

atıl-*: Aniden ve sert bir şekilde söze karışmak, müdahale etmek.

atıl-: 2. Saldırmak, hücum etmek.

atıl-: 3. Bir şeye doğru birden gitmek, birden bir davranışta bulunmak:

atıp dur-:** Atma işini sürdürmek, ikide bir atmak.

atıştır-: 1. Acele olarak yemek veya içmek.

atıver-: Ansızın, çabucak atmak.

atla-*: Belirli bir noktadan sıçrayarak bir yere çıkmak, ileriye basmak.

atla-: 2. Yüksek bir yerden alçak bir yere, ayaküstü gelecek bir biçimde kendini bırakmak.

atla-: 3. Binmek.

atla-: 5. Okuma, yazı yazma, sayı sayma vb. işlerde bazı bölümleri üstünkörü geçmek.

atlat-: 3. *mecaz* Kötü bir durumu geçiştirmek, savmak.

atlat-: 6. *mecaz* Birini aldatmak.

ava çık-: Avlanmak için gitmek.

avuçla-: Avuçla kavramak, avuçla almak, apazlamak, hapazlamak.

avut-: 2. Bir şeyler yaparak oyalamak, eğlemek.

avut-: 1. Bir kimsenin acısını veya sıkıntısını yatıştırmak, teselli etmek.

ayağa fırla-: Hızla ayağa kalkmak.

ayağa kalk-: 1. Ayakları üzerinde durmak, dikilmek.

ayağına geçir-: Bir şeyi aceleyle giymek.

ayağına (veya ayaklarına) yat-:** Bir hâlde görünmeye çalışmak, öyleymiş gibi yapmak.

ayaklan-: 3. Ayağa kalkıp gitmeye davranmak.

ayarla-: 1. Bir ölçünün doğruluğunu belli bir örneğe göre düzeltmek, doğrulamak.

ayarla-*: *mecaz* Birine iş buluvermek, biri için aracı olarak iş sağlamak.

ayart-: 1. Baştan çıkarmak, doğru yoldan saptırmak:

aydınlata-: 1. Karanlığı giderip görünür duruma getirmek; ışıklandırmak, ısıtmak, nurlandırmak.

ayıkla-: 1. Bir şeyin içinden, işe yaramayan, gereksiz veya istenmeyen taneleri ayırıp çıkarmak, temizlemek.

ayıp et-: Yakışksız bir biçimde davranmak.

ayır-: 3. Bir yeri bir engelle bölmek.

ayır-: 4. Birbirinden uzaklaştırmak, fasletmek.

ayır-: 2. Bir bütünden bir parçayı herhangi bir amaçla bir tarafa koymak:

ayır-: 1. Bir bütünü kendi içinde parçalara bölmek.

aynı kaba pisle- (veya işe- veya becer-):** Kötü işlerde aynı şekilde hareket etmek, aynı yönde düşünmek.

ayrıl-: 2. Bir yerden, bir kimseden, bir şeyden uzaklaşmak.

ayrıl-: 3. Boşanmak.

az-: 1. Taşkınılıkta ileri gitmek.

azalt-: 2. Eskisinden az bir duruma getirmek, azlaştırmak.

azap et-:** Eziyet etmek, acı çektirmek.

azıt-: 3. *mecaz* Çığırından çıkmak veya çıkarmak, ölçüyü kaçırmak.

bağdaş kur-: Sağ ayağı sol uyluğun, sol ayağı sağ uyluğun altına alarak oturmak.

bağirt-: Bağırmasına yol açmak.

bağirtip dur-:** Bağirtmeye devam etmek.

bağışla-: 2. Bir kimse, kuruluş veya ülke aynı veya nakdi varlıklarını kendi iradesi ile bir başka kişi, kurum veya tüzel kişiliklere karşılıksız olarak devretmek; bağış yapmak, hibe etmek, bahşetmek, teberru etmek.

bağla-* Kuşanmak, takmak.

bağla-: 1. İp, bağ veya başka bir araçla bir şeyi bir yere veya birkaç şeyi birbirine tutturmak, birleştirmek:

bağırına bas-: 1. Kucaklamak.

bahane ara-: Bir işi yapmamak için sebep aramak.

bak-: 9. Kontrol etmek.

bak-: 14. Bir şeyi gözetmek, korumak.

bak-: 4. Geçindirmek.

bak-: 10. Bir işi yapmak, bir işi yapmakla görevli olmak.

bak-* Aramak.

bak-: 12. Başka bir şeyle ilgilenmeyip elindeki veya önündeki işle uğraşır olmak:

bak-: 6. Hastayı muayene etmek.

banyo yap-: Yıkanmak.

barındır-: Barınmasını sağlamak.

bas-: 1. Vücudun ağırlığını verecek bir biçimde ayak tabanını bir yere veya bir şeyin üzerine koymak.

bas-: 3. Bir şeyi, üzerine kuvvet vererek itmek.

basıp geç-: 2. Önem vermeyerek uğramamak.

basıp git-: Birdenbire gitmek, aklına koyduğu şeyi yapmak üzere bulunduğu yerden uzaklaşmak, çekip gitmek.

baskın yap-: 1. Suç işlendiği veya suçluların bulunduğu sanılan bir yere ansızın girmek.

bastır-: 2. Basma işini yapmak.

baş göz et-: Evlendirmek.

başına dert aç-: Kötü ve zor bir duruma düşürmek.

başına yık-: Harap etmek, zor durumda bırakmak.

başından sav- (veya at-): Bir istekte bulunanı sözde bir sebeple uzaklaştırmak.

başını alıp git- (veya alıp başını git-): İzin almadan ve gideceği yeri bildirmeden gitmek, savuşmak.

başının çaresine bak-: Kimseden yardım görmeden kendi işini kendi yapmak.

başar-: Bir işi istenilen bir biçimde bitirmek, muvaffak olmak.

başkaldır-: 1. Herhangi bir amaçla kurulu düzene veya devlet güçlerine karşı gelmek; isyan etmek, kalkışmak, asileşmek.

başla-: 1. Bir işe girişmek, harekete geçmek.

başlat-: 1. Başlamasına yol açmak.

başvur-: 2. Bir şeye yararlanmak amacıyla el atmak.

bat-: 9. Çökmek

batır-: 1. Bir şeyin sıvı veya yumuşak bir maddenin içine gömülmesine yol açmak, batmasını sağlamak.

bayrak çek- (veya as-): Bayrağı bir direğe veya ipe takmak.

becer-: 1. Güç görünen bir iş veya duruma çözüm bulmak, üstesinden gelmek.

beceriksizlik et-:** Bir işi becerememek, yüzüne gözüne bulaştırmak.

bekle-: 3. Bir şeyi, bir kimseyi gözetmek, korumak, muhafaza etmek.

beklet-: 1. Bekleme işini birine yaptırmak.

bela (veya belasını) ara-: Kavga çıkarmak için fırsat kollamak.

bele-: 3. Bulamak.

bele-: 1. Çocuğu kundaklamak.

berbat et- (veya eyle-): 1. Kötü duruma getirmek.

beslen-: 1. Kendini beslemek.

betonla-:** Beton yapmak, betonla kaplamak.

bıçak vur-: 2. Bıçaklamak.

bırak-: 17. Koyup gitmek.

bırak-: 1. Elde bulunan bir şeyi tutmaktan vazgeçip tutmaz olmak.

bırak-*: Salmak, bir yere doğru koyuvermek.

bırak-: 25. Koymak.

bırak-: 8. Birinin bir şey yapmasına engel olmamak.

bırak-: 16. Kötü bir durumda terk etmek.

bırak-: 12. Uğraşmaz olmak, artık uğraşmamak.

bırak-: 22. Sahiplik hakkını başkasına vermek.

bırak-: 24. Bulunduğu veya dokunduğu yerde bir şey oluşturmak, meydana getirmek.

bırak-: 28. Götürmek.

biç-: 1. Belli bir biçim vererek kesmek.

biçimlendir-: Bir şeye belirli bir biçim vermek; biçimlemek, şekillendirmek.

bilet kes-: 1. Bileti koparıp alıcıya vermek, bilet satmak.

bileyle-: Bilemek.

bin-: 2. Bir yere gitmek için tren, vapur, uçak, otomobil vb. bir taşıtta yer almak; atlamak.

bin-: 3. Bisiklet, motosiklet, binek hayvanı kullanmak.

bin-: 1. Yüksek bir şeyin veya bir hayvanın üstüne, bir kimsenin sırtına ya da omzuna çıkıp ayaklarının sallandırarak oturmak.

bindir-: 1. Bir kimseyi bir şeyin üzerine çıkartmak, oturtmak veya içine yerleştirmek, binmesini sağlamak.

bir araya gel-: Bir yerde toplanmak, buluşmak.

bir araya getir-: Toplamak.

bir yolunu bul-: Çare bulmak, çözüm üretmek.

birbirini (birbirlerini) ye-: İki veya daha çok kimse birbiriyle uğraşmak, birbirine kötülük etmek.

birik-: 2. Toplanmak.

biriktir-: 2. Bir şeyi ölçülü kullanarak artırmak.

birleş-: 2. Bir araya gelmek.

birleştire-: Bir araya getirmek.

bit-(II): 3. *mecaz* Beklenmedik zamanda, aniden ortaya çıkmak.

bitir-: 1. Bitmesini sağlamak, tamamlamak.

boca et-: 2. *mecaz* Birden çevirip boşaltmak, dökmek.

bocala-: 2. *mecaz* Bir işte tutulması gereken yolu kestirememek, ne yapacağını bilememek, kararsız olmak.

bocalat-: Bocalamasına yol açmak.

boğ-(II): 1. Bir canlıyı, soluk almasına engel olarak öldürmek.

boğ-: 7. *mecaz* Peş peşe yapmak, bir kimseyi bir şeyin fazlasına eriştirmek veya uğratmak.

boğuş-: 2. Mücadele etmek.

boğuşup dur-:** Boğuşmayı, mücadele etmeyi sürdürmek.

bombala-: 1. Belli bir hedefe bomba atmak.

borçlan-: 1. Karşılığını sonra vermek şartıyla birinden para veya bir şey almak, istikraz etmek.

boş durma-: 1. Her zaman bir işle uğraşmak.

boşa çıkar- (veya çıkart-): Olumlu bir sonuç alınmasını engellemek.

boşa-: Eşlerden biri diğeriyle nikâhı bozup aile ilişkisini kesmek; bırakmak.

boşalt-: 2. İçindekileri bir yere dökmek; çıkarmak.

boşalt-: 1. Boş duruma getirmek.

boşan-: 1. Karı ve koca mahkeme kararı ile evlilik birliğini bitirmek; ayrılmak:

boya-: 1. Boya sürerek veya boyaya batırarak renk vermek.

boyat-: Boyama işini yaptırmak, boya sürdürmek.

boz-*: Bitirmek, dağıtmak, sona erdirmek.

böl-: 1. Bir bütünü iki veya daha çok parçaya ayırmak, taksim etmek.

bölüş-: Paylaşmak.

buğulandır-: Buğulanmasına yol açmak.

bul-: 1. Bir şeyle, bir kimseyle arayarak veya aramadan karşılaşmak.

bul-: 2. Bir şeyi elde etmek.

bul-: 7. Bir yere, bir noktaya erişmek, ulaşmak.

bulanıklaştır-: Bulanık duruma getirmek.

bulaştır-: Bulaşmasına yol açmak; bulatmak, sıvaştırmak.

buldur-: Bulma işini yaptırmak.

bulundur-: Bir şeyin hazır durmasını, elde var olmasını sağlamak:

buluş-: 3. Bir araya gelmek.

burun buruna gel-: 1. Beklenmedik bir anda karşılaşmak, birbirlerine çok yaklaşmak.

burnundan (fitil fitil) getir-:** Elde ettiği güzel şeyleri kendisine zehretmek.

buyur-: 4. İkrâm edilen bir şeyi almak.

bük-: 3. Eğik duruma getirmek.

bük-: 1. Sertçe çevirmek.

bütünle-: 1. Eksiksiz duruma getirmek; tamamlamak, tümlemek, ikmal etmek.

büyü yap-: Büyü yolu ile etki altına almaya çalışmak.

büyüt-: 1. Büyük duruma getirmek, genişletmek.

büzül-: 2. Korku, şaşkınlık, soğuk vb. etkenlerle bir kenara sinmek, bir kenara çekilmek.

canına kastet-: 2. Birini öldürmeye hazırlanmak.

canını acıt-: Birine acı vermek.

canını al-: 1. Öldürmek.

canını dar atmak-: Bir tehlikeden güçlükle kurtularak bir yere sığınmak.

canını dişine al- (veya tak-): 2. Bütün gücünü harcayarak yapmak.

canını sık-: Sözlerle veya davranışlarla kişinin neşesini kaçırmak, huzurunu bozmak.

canını ver-: 1. Kendisini feda etmek.

cenaze (cenazeyi) kaldır-: 2. Ölüyü gömmek.

cızırdat-: 1. Cızırdamasına yol açmak, cızıldatmak.

coştur-: Coşmasını sağlamak, coşmasına yol açmak.

çaba göster-: Bir işi başarmak için çalışmak, uğraşmak, gayret göstermek.

çabala-: 1. Güç bir durumdan kurtulmaya uğraşmak.

çabala-: 2. Bir işi başarmak için uğraşmak, gayret etmek.

çabuk ol-: Çabuk davranmak, oyalanmamak.

çabuklaştır-: Bir işin yapılmasını hızlandırmak, aceleleştirmek, tesri etmek.

çaktır-: 3. *teklifsiz konuşmada* Birinin bir şeyi sezmesini sağlamak.

çal-: 5. Bir şeyi bir yere çarpmak, vurmak.

çal-: 2. Vurarak veya sürterek ses çıkartmak.

çal-: 1. Başkasının malını gizlice almak; hırsızlamak, kaldırmak, tüydürmek, uğrulamak:

çal-: 3. Çalgı aleti ile bir müzik parçasını seslendirmek.

çalış-: 5. Bir şeyi yapmak için gereken çarelere başvurmak, o şeyi gerçekleştirmek için kendini zorlamak, çaba harcamak.

çalış-: 2. Herhangi bir iş üzerinde olmak.

çalış-: 4. İşler duruma gelmek.

çalış-: 6. Bir şeyi öğrenmek veya yapmak için emek vermek.

çalışıp dur-:** Çalışma işini sürdürmek.

çalıştır-: 1. Çalışmasını sağlamak.

çalkala-: 3. Bir şeyi içinden su çarparak geçirmek yolu ile temizlemek.

çapala-: Çapa ile toprağı kabartmak.

çarçur et-: Gereksiz yerlere harcaayıp tüketmek.

(bir şeyin) çaresine bak-: Gerekeni yapmak, çözüm yolu aramak.

çarp-: 1. Hızla değmek, vurmak.

çarp-*: Atmak, savurmak.

çarpıp dur-:** Çarpmayı sürdürmek.

çarpış-: 1. Birbirine çarpmak, tokuşmak.

çat-: 8. Rastlamak, karşılaşmak.

çatlat-: 2. Çatlamasına yol açmak.

çek-: 1. Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek.

çek-: 32. Örtmek, giymek.

çek-: 12. Döşemek.

çek-: 19. Bir yerden bir şeyi yukarı doğru almak.

çek-*: Sürüklemek, bir yere doğru gitmesine yol açmak.

çek-: 28. Yürütmek, sürmek.

çek-*: Bulunduğı yerden ayırmak.

çek-: 5. Bir yerden başka bir yere taşımak.

çek-: 4. İçine almak, emmek.

çek-: 37. Boya, badana vb. sürmek.

(birine veya bir şeye) çekidüzen ver-: 1. Düzgün duruma getirmek, düzeltmek.

çekil-: 2. Kendini geriye veya bir yana çekmek.

çekil-*: Bir yeri kendine mekân edinmek.

çekil-: 6. Bir yerden uzaklaşmak, bir yere uğramamak.

çekil-: 8. Katılmamak, vazgeçmek.

çekip al-: Uzaklaştırmak, uğraşısına son vermek, koparmak.

çekip git-: Brakıp gitmek, ayrılmak, savuşmak.

çekiştir-: 1. Uçlarından tutarak ayrı yönlerle doğru çekmek.

çekiştirip dur-:** Çekiştirme işini sürdürmek, ikide bir çekiştirmek.

çekiver-: Çabucak veya ansızın çekmek.

çektir-: 1. Çekme işini yaptırmak.

çelmele-: 1. Çelme takmak.

çember içine al- (veya çembere al-): Kuşatmak.

çemre-: *ağızlardan* Kolunu veya paçalarını sıvamak, eteğini toplamak.

çentik at-: Çentiklemek.

çevir-: 6. Yolundan alıkoymak, yoldan döndürmek.

çevir-: 3. Döndürerek hareket ettirmek.

çevir-: 1. Bir şeyin yönünü değiştirmek.

çevir-: 11. Kuşatmak.

çık-: 1. İçeriden dışarıya varmak, gitmek.

çık-*: Daha yüksek bir yere varmak, yukarıda bulunan bir yere gelmek.

çık-: 33. Yerinden oynamak.

çık-*: Büründüğü, gizlendiği yerden görünür duruma gelmek.

çık-: 29. Bir sebeple bulunulan yerden ayrılmak.

çık-: 20. Bir yere ulaşmak, varmak.

çıkagel-: Beklenmedik bir zamanda gelmek.

çıkak-*: Yükseltmek.

çıkak-: 1. Birinin veya bir şeyin çıkmasını sağlamak, çıkmasına sebep olmak.

çıkak-*: Meydana getirmek, sebep olmak.

çıkar-: 11. Giysi, ayakkabı vb.ni vücuttan ayırmak, soymak.

çıkar-: 15. İkrâm etmek.

çıkar-: 14. Ortaya koymak.

çıkart-: Çıkarma işini yapmak.

çıkıver-: Çabucak veya ansızın çıkmak.

çıldirt-: Çıldırmasına sebep olmak.

çırp-: 2. İki şeyi birbirine çarpmak.

çırpın-: 5. *mecaz* Çok istenilen bir şeyi gerçekleştirebilmek için aşırı derecede çaba harcamak.

çırpın-: 3. Ses çıkararak hafifçe dalgalanmak.

çiftçilik et- (yap-): Tarımla uğraşmak, rençperlik yapmak.

çiğne-: 1. Ağza alınan bir şeyi dişler arasında ezmek, öğütmek.

çiğne-: 2. Ayağı veya tekerleği altına alarak ezmek.

çiğne-: 4. *mecaz* Egemenliği altına almak.

çiğneyip geç-:** Hiç düşünmeden çiğnemek, hiç itibar etmemek.

çileden çık-: 1. Olup bitenler karşısında sabrı ve dayanıklılığı kalmayıp taşkınlık göstermek.

çimdikle-: 1. Bir kimsenin etini başparmakla işaret parmağı arasında kısıtırarak sıkıp acıtmak.

çiz-: 1. Çizgi çekmek.

çiz-: 2. Bir şeyin resmini yapmak.

çiz-: 4. Çizgi biçiminde yaralamak.

çizgi çek-: 1. Bir noktayı hat biçiminde çeşitli yönde uzatmak.

çizik atıp dur-:** Çizme, çizik atma işini sürdürmek.

çiziktir-: 2. *mecaz* Baştan savma yazmak, gelişigüzel karalamak; cızıktırmak, çiziktirmek.

çobanlık et-: 1. Çoban olarak çalışmak, hayvan gütmek.

çocuklaş-: 1. Çocuk gibi davranışlarda bulunmak.

çocukluk et- (yap-): 1. Çocukça davranışlarda bulunmak.

çoğalt-: 1. Miktarını, sayısını, ölçüsünü artırmak, fazlalaştırmak, ziyadeleştirmek.

çomak sok- (veya koy-): Bir işi aksatan, engelleyen davranışta bulunmak.

çök-: 3. Çömelmek.

çök-: 2. Üzerinde bulunduğu yere yıkılmak.

çök-: 4. Oturmak, birdenbire oturmak.

çök-: 5. Birinin, bir şeyin üzerine çullanmak.

çömel-: Dizlerini bükerek topukları üzerine oturmak; çömmek, çökmek.

çöreklen-: 3. *mecaz* Bir yerde, orada yaşayanları rahatsız etme pahasına sürekli kalmak, yerleşmek.

çöydür-: *derleme sözlüğü* Fıskırtarak, kavis çizerek işemek.

çöz-: 1. Düğümlü, bağlı veya sarılı bir şeyi açmak.

çözdür-: Çözme işini yaptırmak.

çürüt-: 1. Çürümesine sebep olmak.

dağıl-: 1. Toplu durumdayken ayrılıp birbirinden uzaklaşmak.

dağıt-: 3. Herhangi bir şeyi ayrı ayrı kimselere vermek.

dağıt-: 1. Toplu durumda bulunanları birbirinden uzaklaştırmak veya ayırmak.

dağla-: 2. Akan kanı dindirmek veya hasta bölümleri ortadan kaldırmak için vücudun bir yerini kızdırılmış bir metal araçla yakmak.

(bir şeye) dâhil ol-: Katılmak, girmek veya içinde olmak.

dal-: 2. Bir yerin içine girmek.

dal-: 1. Suyun içine bütün vücuduyla ve hızla girmek.

daldır-: 1. Dalma işini yaptırmak, dalmasına sebep olmak.

dalgalan-: 3. Hareketli olmak.

dalgalandır-: Dalgalı duruma getirmek, dalgalanmasını sağlamak; çalkandırmak.

damla-: 3. *mecaz* Bir yere çağrılmadan, çekinmeden gitmek, çıkagelmek.

damla-: 1. Damla durumunda tane tane düşmek.

dans et-: 1. Müzik temposuna uyarak estetik değer taşıyan vücut hareketleri yapmak.

davetiye çıkar-: Olumsuz bir şeyin meydana gelmesi için gerekli şartları hazırlamak:

davran-: 2. Bir şeye el atmak, girişmek.

daya-: 3. Korkutmak için hızla, öfkeyle yaklaştırmak, uzatmak.

daya-: 1. Yaslamak.

daya-: 5. *mecaz* Kalitesiz, kötü veya çürük bir malı, gizlice iyi olanların arasına katıp müşteriye satmak.

dayan-: 4. *mecaz* Varmak, ulaşmak.

dayan-: 1. Bir yere yaslanmak, kendini dayamak.

debelen-: 1. Bir acının etkisiyle veya bir baskıdan kurtulmak için çırpınmak.

debelenip dur-::** Debelenme işini sürdürmek.

dedirt-: Demek zorunda bıraktırmak.

defol-: Savuşmak, çekilip gitmek.

defolup git-::** Hemen bulunulan yerden ayrılmak, çekip gitmek.

değdir-: Değmesini sağlamak, değmesine yol açmak.

değiş tokuş et-: Birbiriyle değiştirmek.

değiş-: 3. Karşılıklı alıp vermek, mübadele etmek.

değiş-: 4. Değiştirmek.

değiştir-: 2. Bir şeyi veya bir kimseyi bulunduğu yerden başka bir yere götürmek.

değiştir-: 1. Başka bir biçime sokmak, değişikliğe uğratmak.

değiştir-: 4. Birini bırakıp başkasını kullanmak.

del-: 1. Delik açmak, delik duruma getirmek.

deli et-: 1. Çılgına çevirmek.

delip geç-::** Ansızın delmek.

delirt-: Deli etmek, çıldırtmak.

demetle-: Demet yapmak, demet durumunda ayırıp bağlamak.

demle-: 1. Çayı kaynar suyun içine attıktan sonra renk ve koku vermesi için bir süre bekletmek, demlendirmek.

dene-: 2. Bir işe, başarmak amacıyla başlamak, girişimde bulunmak, teşebbüs etmek.

denetle-: Bir işin doğru ve usulüne uygun olarak yapılıp yapılmadığını incelemek, murakabe etmek, teftiş etmek, kontrol etmek.

denk et-::** Denk bir duruma getirmek.

densizlik et-: Yakışıksız ve saygısızca davranmak.

derdine düş-: 1. Yapılması gereken bir şeyi gerçekleştirmenin yollarını aramak.

dereyi (suyu) görmeden paçaları sıva-: Gerektiğinden çok önce veya henüz ortada hiçbir şey yokken hazırlanmaya kalkışmak.

derinleştir-: 1. Derin duruma getirmek.

deriş-: 1. Bir nokta dolayında toplanmak, temerküz etmek.

derle-: 2. Düzgün bir biçimde toplamak.

derleyip topla- (veya toparla-): Dağınık olan şeyleri bir araya getirip düzenlemek, düzene sokmak.

destek ol-: Güç sağlamak, yardımcı olmak.

destekle-*: Takviye etmek.

deş-: 1. Bir yeri oymak, delmek, kazmak.

devam et-: 3. Sürdürmek.

devin-: 2. Bir cismin, bir noktaya göre, yeri veya durumu değişmek, hareket etmek.

devin-: 1. Vücudu oynatmak veya kıpırdatmak, kımıldanmak, hareket etmek.

devinime geç-:** Hareket etmeye, çalışmaya başlamak.

devir-: 1. Ayakta veya dik duran bir şeyi düşürmek, yatay duruma getirmek.

devret-: 3. Bir şeyi aktarmak.

devşir-: 1. Bir araya getirmek, derlemek, toplamak.

dışarı at-: 1. Kovmak

dışarı çık-: 1. Kapalı bir yerden dışarı gitmek.

dibe vurdur-:** En kötü duruma düşürmek.

didin-: Çok güçlük çekerek sürekli çalışmak.

didinip dur-:** Didinmeyi sürdürmek, bir şeyler için sürekli uğraşmak.

dik-(I): 2. Yetiştirmek için bir bitkiyi toprağa yerleştirmek.

dik-(I): 1. Bir cismi dik olarak durdurmak.

dik-(II): Biçilmiş veya yırtılmış kumaş, deri, yara vb.ni iğneye geçirilmiş iplikle tutturmak.

dikil-(I): Karşı koymak.

dikleş-: 2. *mecaz* Birine karşı ters tutum içine girmek, karşı durmak.

dinelt-:** Dik durmasını sağlamak.

dinle-: 2. Birinin sözünü, öğüdünü kabul edip gereğince davranmak.

dinlendir-: 1. Dinlenmesini sağlamak, gölgelendirmek.

diple-: 2. *ağızlardan* İçilecek bir şeyi dibine kadar içmek.

direksiyon sella-: *argo* Motorlu taşıt kullanmak.

diren-: Kendisine zor kullanılarak kabul ettirilmek istenen durumu, düşünceyi reddetmek, bu duruma karşı koymak; bekinmek, inat etmek, mukavemet etmek, taannüt etmek.

diret-: Herhangi bir düşüncede, bir istekte veya bir durumda ayak diremek.

dirilt-: Dirilmesini sağlamak.

dirsek çevir-: Daha önce iş birliği yaptığı kişiyi uzaklaştıracak davranışlarda bulunmak.

dişle-: Bir şeyin bir parçasını ısırarak veya koparmak.

diz çök-: 1. Dizlerini yere koyarak oturmak.

dize getir-: Kendisine karşı geleni yenerek buyruğuna uyacak duruma getirmek.

diz-: 2. Yan yana veya üst üste sıralamak.

doğra-: Keserek parçalamak veya elle küçük parçalara ayırmak.

doğrul-: 2. Oturan veya yatan bir kimse toparlanmak, dik bir duruma gelmek; kalkmak.

doğrult-: 1. Doğrulmasını sağlamak, doğru duruma getirmek.

doğum yap-: Doğurmak.

doğur-: 1. Yavru dünyaya getirmek, doğum yapmak.

doğur-: 2. *mecaz* Ortaya çıkmasına yol açmak, sebep olmak.

doktora görün-: Muayene olmak.

dokun-: 4. Alıp kullanmak, el sürmek.

dokun-: 9. *mecaz* Tedirgin etmek, rahatsız etmek; batmak.

dokundur-: 1. Dokunmasını sağlamak.

dola-: 2. Sarmak, kavuşturmak.

dolan-: 2. Bir şeyin çevresinde dönmek, gezmek, dolaşmak.

dolan-: 1. Bir şeyin çevresine sarılmak.

dolandır-: 1. Dolanma işini yaptırmak.

dolanıp dur-:** Sürekli olarak dönmek, aynı yerde gezinmek.

dolaş-: 1. Gezinmek.

dolaşıp dur-:** Sürekli olarak gezmek, gezinmek.

dolaştır-: Dolaşma işini yaptırmak, dolandırmak.

doldur-: 1. Dolmasını sağlamak, dolu duruma getirmek; kaplamak.

doluş-: Bir yerde toplanmak, bir araya gelmek.

donat-*: En güzel şekilde hazırlamak.

donat-: 2. Süslemek.

dondur-: 2. *mecaz* Sabitlemek.

doyur-: 1. Açlığını gidermek.

dök-: 1. Sıvı veya tane durumunda olan şeyleri bulundukları kaptan başka bir yere boşaltmak.

dök-: 17. *mecaz* Bol bol vermek, ödemek, sarf etmek.

dökül-: 5. Bir yere düşmek.

dökül-: 9. *mecaz* Kır, sokak vb. yerlerde insanlar çokça birikmek.

dön-: 2. Geri gelmek, geri gitmek.

dön-: 3. Yönünü belli bir tara doğru çevirmek.

dön-: 1. Kendi eksenini üzerinde veya başka bir şeyin dolayında hareket etmek.

dön-: 8. Belli bir yerde dolaşmak.

dön-: 4. Bir tarafa sapmak.

dön-: 9. Kendini bir yandan bir yana çevirmek.

döndür-: 1. Dönmesini sağlamak.

döndür-: 3. Bir şeyi çevirmek, bükmek.

dönen-: Olduğu yerde veya bir şeyin çevresinde dönmek.

dönenip dur-**: Olduğu yerde veya bir şeyin çevresinde dönme işini sürdürmek.

dönüp dur-**: Dönmeyi sürdürmek.

dönüştür-: 1. Dönüşmesini sağlamak, tahvil etmek.

dört dön-: Telaş içinde çare aramak.

dörtnala git-**: Dörtnal koşmak, çok hızlı gitmek.

döşe-: 2. Kumaş, halı vb.ni bir yeri iyice örtecek biçimde sermek.

döşe-*: *mecaz* Olumlu veya olumsuz herhangi bir durumu hazırlamak, zemin oluşturmak.

döv-: 1. Tokat, yumruk, tekme vurarak canını acıtmak; benzetmek, girişmek, hırpalamak, pataklamak, silkelemek, sopalamak, ufalamak.

döv-: 3. Bir şeyi toz durumuna getirmek için ezmek.

döv-: 7. Çarpmak, sertçe dokunmak.

döv-: 8. Davul vb.ni çalmak, vurmak.

dövmün-: 1. Aşırı üzüntü, çaresizlik, pişmanlık duyarak çırpınmak, kendi kendini dövmek; vurunmak.

dövüp dur-:** Dövme işini sürdürmek.

dövüş-*: Mücadele etmek, savaşmak.

dur-*: Başlamak.

durdur-: Durmasını sağlamak; bastırmak, çevirmek, eğlemek, yenmek (I).

durdurt-: Durmasını sağlamak, durmasına yol açmak.

duş al- (veya yap-):** Banyo yapmak, yıkanmak.

duyur-: 1. Duymasını sağlamak.

düğüm at-: Düğümllemek.

düğümle-: 1. Düğüm yapmak.

dür-: 2. Bir şeyi üst üste katlamak.

dürt-: 1. Ucu sivri bir şeyle veya elle hafifçe itmek.

dürtükle-: 1. Üst üste birkaç kez dürtmek.

düş-: 2. Durduğu, bulunduğu, tutunduğu yerden ayrılarak veya dayanağını, dengesini yitirerek yukarıdan aşağıya inmek.

düş-: 24. Bir yere ansızın gelmek, damlamak, tesadüfen gelmek.

düş-: 1. Yer çekiminin etkisiyle boşlukta, yukarıdan aşağıya inmek.

düşüp kalk-: 2. Biriyle çok yakın arkadaşlık etmek.

düşür-: 1. Düşmesine yol açmak, düşmesine sebep olmak.

düşür-: 7. Değerli bir şeyi ucuz veya kolay elde etmek.

düşürt-: Düşürmesini sağlamak.

düşüver-: Ansızın veya kısa sürede düşmek.

düz-: 2. Düzene sokmak, düzene koymak, sıralamak, elverişli, uygun bir duruma getirmek.

düzelt-: 1. Düzgün duruma getirmek.

düzen ver- (veya düzene koy- veya düzene sok-): 1. Düzenlemek, dağınıklıktan kurtarmak.

düzenle-: 1. Düzenli, düzgün duruma getirmek, düzen vermek, tanzim etmek.

düzensizleştir-:** Düzensiz duruma getirmek.

eda et-: 2. Dinî buyrukları yerine getirmek.

edin-: Kendini bir şeye sahip kılmak, kendine sağlamak, elde etmek, iktisap etmek.

eğ-: 1. Düz olan bir şeyi eğik duruma getirmek.

eğil-: 2. İnsan, bir işi yapmak için belini eğmek.

eğil-: 1. Bir yana doğru eğik duruma gelmek.

eğilip bükül-: Bir kimsenin karşısında sıkıntı, utanç vb. duygularını açığa vuracak hareketlerde bulunmak.

eğir-: Yün, pamuk vb.ni iğ ile büküp iplik durumuna getirmek.

eğlen-: 1. Neşeli, hoşça vakit geçirmek.

eğlendir-: Eğlenmesini sağlamak, eğlenmesine yol açmak.

eğleş-: 1. Oyalanmak, eğlenmek, kalmak; tevakkufluk etmek.

ek-(II): 1. Bir bitkiyi üretmek için toprağa tohum atmak veya gömmek.

ekle-: 1. Bir şeyi ekle tamamlamak>; beslemek, koymak, ulamak, ilave etmek.

eksik etme-: Her zaman bulundurmak.

el birliği et-: Birlikte davranmak, dayanışmak.

el çırp-: 2. Birini çağırmak için ellerini birbirine vurmak.

el ele ver-: 2. *mecaz* Birlikte davranmak, bir konuda birleşmek.

el sıkış-*: Karşılıklı olarak birbirlerinin elini sıkmak.

elde et-: 1. Bir şeye sahip olmak.

elden çıkar-: 1. Bir şeyin sahipliğini başkasına geçirmek, satmak.

elden geçir-: Eksiklik veya bozukluklarını gidermek veya denetlemek için incelemek.

ele geçir-: 1. Bir kimseyi yakalamak.

eli boş dön- (veya çevril- veya geri gel-): Umduğunu almadan dönmek.

elinden al-: Bir şeyden mahrum etmek.

(birinin) elinden (bir şey) düşme-: Bir şeyle sürekli ilgilenmek.

elinden geleni ardına (veya arkasına) koyma-: Yapabileceği bütün kötülükleri yapmak.

elini kana bula- (veya bulaştır-): Öldürmek.

elle-: Elle dokunmak.

em-: 3. Soğurmak.

emanet bırak- (et-, ver-): Bir şeyi veya bir kimseyi birine veya bir yere bir süreliğine bırakmak.

emeği geç-: Bir şeyin ortaya çıkması için çalışmış olmak.

emzir-: Kadın veya dişi hayvan, memesindeki sütü yavruya vermek.

engel (engeller) çıkart-:** Bir işin yapılmasını zor duruma getirmek, zorlaştırmak.

engel ol-: Önlemek, geciktirmek.

engelle-: 1. Bir şeyin gerçekleşmesini veya yapılmasını önlemek.

ensesine bin-: Birine bir iş yaptırmak için sürekli baskı altında bulundurmak.

ensele-: Kaçan veya saklanan birini yakalamak.

erit-: 1. Erimesini sağlamak, erimesine yol açmak.

esir al-: 1. Tutsak etmek.

esirge-: 1. Birini korumak, himaye etmek.

eskit-: 1. Çok kullanarak eskimiş duruma getirmek, yıpratmak.

esne-: 1. Uykulu, sıkıntılı veya yorgunluk duyulan bir anda ağzı genişçe açarak soluk alıp vermek.

estir-: Esmesini sağlamak.

eşlik et-: 2. Beraberinde gitmek, arkadaşlık etmek, refakat etmek.

eşlik et-: 1. Bir solist, bir çalgı veya orkestra ile birlikte müzik icra etmek, refakat etmek.

et-: 1. Bir işi yapmak, eylemek.

et-: 7. Kötülükte bulunmak.

ev-: *derleme sözlüğü* Acele etmek, acele ettirmek.

evdir-: *derleme sözlüğü* Acele etmek, acele ettirmek.

evir-: 1. Döndürmek, çevirmek.

evirip çevir-: İyice, istediği gibi, adamakıllı gözden geçirmek.

evlen-: Erkekle kadın, aile kurmak için yasaya uygun olarak birleşmek, izdivaç etmek.

evleniver-:** Aniden, çok düşünmeden evlenmek

ez-: 1. Üstüne basarak veya bir şey arasına sıkıştırarak yassılaştırmak, biçimini değiştirmek.

ezberlet-: Ezberlemesini sağlamak.

ezip geç-:** Üstünlük kurmak, manevi anlamda dağıtmak, nefes aldirmamak.

eziyet et-: Sıkıntı vermek, canını yakmak.

fala bak-: Fal açmak.

fala baktır-:** Fal açtırmak.

fesaket işle-:** Günah işlemek, dinde yasak olan davranışlarda bulunmak.

fır dolan-: *derleme sözlüğü* Etrafı gezinmek.

fır dön-: Bir kimseye yaranmak veya yardım etmek için üstün çaba harcamak.

fırçala-: 1. Temizlemek veya parlatmak için fırça ile sürtmek.

fırıla-: 2. Yerinden oynayıp ileriye doğru çıkıntı yapmak.

fırıla-: 1. Hızla, birdenbire bulunduğu yerden çıkmak, ayrılmak.

fırlan-: *derleme sözlüğü* Dönmek.

fırlanıp dur-:** Hızla dönmeyi, oradan oraya gitmeyi sürdürmek.

fırlat-: 1. Hızla atmak, bulunduğu yerden dışarı atmak.

fırsat bil-: Bir şeyden belli bir amaçla hemen yararlanmak.

fırsat ver-: Bir işi yapmak için uygun, elverişli şartı sağlamak.

fırsattan istifade et-: Ele geçirilen imkân veya durumdan en iyi biçimde yararlanmak.

fışkır-*: Şiddetle çıkmak.

fıskırt-: Fıskırmasını sağlamak, püskürtmek.

fingirde-: 1. Dikkati çekecek kadar kırıtkan, oynak davranmak.

fink at-: Hiçbir şeye aldırmadan gönlünce gezip eğlenmek.

garantile-: Bir işin gerçekleşmesi için gereken önlemleri almak, sağlama bağlamak.

gark et-: 2. *mecaz* Birine bir şeyi bol bol vermek.

gayret et-: Emekle çalışmak, çabalamak, uğraşmak.

gayrete getir-:** Bir işi özenle yapmak veya bitirmek için istek uyandırmak, çabalamaya sevk etmek.

gebert-: *teklifsiz konuşmada* Öldürmek.

geç-: 1. Bir yerden başka bir yere gitmek.

geç-: 18. Geride bırakmak, aşmak.

geç-: 3. Bir kimse; yol, araç, akarsu bir yerin yakınından veya içinden gitmek.

geç-: 11. Bulunduğu yeri veya konumu değiştirmek.

geç-: 2. Bir yandan girip diğer yandan çıkmak.

geç-*: Bir işe, uğraşıya başlamak.

geç-: 16. Görev almak.

geçin-: 1. Yaşamak için gerekeni sağlamak.

geçindir-: Geçinmesini sağlamak, bakmak.

geçip dur-:** Geçme işini sürdürmek, ikide bir geçmek.

geçip git-:** Duraksamadan yoluna devam etmek.

geçir-: 1. Geçme işini yaptırmak, geçmesini sağlamak.

geçir-*: Batırmak, saplamak.

geçir-: 5. Bir şeyi kendisine ayrılmış olan yere yerleştirmek, takmak.

geçir-: 8. Giymek, giyinmek.

geçir-: 15. Vurmak.

geçir-: 4. Tespit etmek, yazmak, kaydetmek.

gel-: 1. Ulaşmak, varmak.

gel-: 30. Biriyle birlikte gitmek.

gel-*: İsteyerek veya istemeyerek belli bir vaziyette bulunmak.

gel gel et-:** Gelmesi için çağırmak, işaret etmek, seslenmek.

gelip geç-: 1. Bir yerden geçmek.

geliştir-: Gelişmesini sağlamak, gelişmesine yol açmak.

ger-: 1. Bir şeyin uçlarından veya kenarlarından çekerek gergin duruma getirmek; çekmek, uzatmak.

gerçekleştir-: Gerçek duruma getirmek, yapmak, ortaya koymak.

gerginleştir-: Gergin duruma getirmek.

geri al-: 1. Verdiğini almak.

geri çek-:** Verdiğini, sunduğunu, kazandırdığını geri almak.

geri dön-: 1. Geldiği yere gitmek.

geri ver-: Bir şeyi aldığı yere veya kimseye vermek, iade etmek.

gerile-: 1. Geri çekilmek, geriye çekilmek.

gerin-: Kolları açarak gövdeyi gergin bir duruma sokmak.

getir-: 1. Gelmesini sağlamak.

getir-*: Döndürmek, çevirmek, bir hâle koymak.

getir-: 7. Bir şey sağlamak.

gevele-: 1. Bir şeyi çiğnemediği ağız içinde evirip çevirmek.

gevşet-: 1. Sertlik ve gerginliğini bozmak.

gez-: 2. Bir yerde dolaşmak, yürümek.

gez-: 1. Hava alma, hoş vakit geçirme vb. amaçlarla bir yere gitmek.

gezdir-: 4. Sürterek, değdirerek hareket ettirmek.

gezdir-: 1. Birinin gezmesini sağlamak, dolaştırmak.

gezele-: 2. *ağızlardan* Sıkıntılı bir durumda dolaşmak, gezinmek.

gezeleyip dur-:** Gezeleme, gezinme işini sürdürmek.

gezin-: 2. Belirli bir çevre içinde gezip durmak, gezelemek.

gezinip dur-:** Gezinme işini sürdürmek.

gezindir-:** Gezinmek fiilini yaptırmak.

gezip dur-:** Gezme işini sürdürmek, ikide bir gezmek.

gıcırdat-: Gıcırtı çıkarmasına yol açmak.

... gibi yap-: ... imişçesine davranmak.

gider-: Ortadan kaldırmak, bastırmak.

gir-: 1. Dışarıdan içeriye geçmek, kaçmak.

gir-: 3. Katılmak.

gir-: 13. Kavgaya tutuşmak.

gir-: 6. Girişmek, başlamak.

girip çık-: 1. Bir yere kısa süre kalmak üzere uğramak.

girip çık-: 2. Bir yere sık sık gelmek.

giriş-: 2. Bir şeye başlamak.

giriş-: 3. Bir işe kalkışmak.

giriver-: Ansızın veya çabucak girmek.

git-: 1. Bir yere doğru yönelmek; gidedurmak, uzanmak.

git-*: Belli bir amaçla bulunduğu yerden ayrılmak.

git-: 2. Bir yerden veya bir işten ayrılmak.

git-: 4. Belli bir amaçla bir yere devam etmek veya bir işle uğraşmak.

git-: 10. Yürümek, yol almak.

giy-: 1. Örtünüp korunmak için bir şeyi vücuduna geçirmek; giyinmek, kuşanmak.

giydir-: 1. Giyme işini yaptırmak.

giyin-: 1. Giymek.

gizle-: 1. Saklamak, görünmeyecek, belli olmayacak bir yere veya bir duruma koymak.

gizlen-: 1. Kendi kendini gizlemek, saklanmak.

göbek attır-:** Göbek atma işini yaptırmak.

göç-: 1. Yerleşmek amacıyla mahalle, köy, şehir veya ülke değiştirmek.

göm-: 5. Bir nesnenin içine yerleştirmek, batırmak.

gömül-: 2. Yerleşmek, oturtulmak, kendini gömmek.

gönder-: 1. Bir yere doğru yola çıkarmak, yollamak, ulaşmasını, gitmesini sağlamak, irsal etmek.

gönül al-: 2. Kırılan bir kimseyi güzel bir davranışla hoşnut etmek.

gönül (veya gönlünü) eğlendir-: Geçici bir ilgi ve sevgi göstererek hoşça vakit geçirmek.

gönlünü hoş et-: Birinin dileğini yerine getirerek onu sevindirmek.

gör-: 6. Yapmak, etmek.

görmezlikten gel-: Görmemiş gibi davranmak.

göster-: 1. Birini veya bir şeyi işaretle belirtmek.

göster-: 2. Görülmesini sağlamak, görmesine yol açmak; çıkarmak.

göster-: 12. *mecaz* Sert bir biçimde karşılık vermek.

gösteri yap-: 2. Düşüncelerini halka veya yetkililere duyurmak için bir araya gelerek eylemde bulunmak.

gösterip dur-:** Gösterme işini sürdürmek, ikide bir göstermek.

götür-: 9. Vardırma.

götür-: 1. Taşımak, ulaştırmak veya koymak.

götür-: 4. Öldürmek.

götür-* Yüklendiği işi, görevi devam ettirmek.

göz açtırma-: Başka bir iş yapmasına vakit veya ırsat vermemek.

göz gezdir-: 2. Bir yeri, bir şeyi çabucak incelemek.

göz kırp-: 1. Göz kapağını kapayıp açmak.

gözden geçir-: 2. Niteliğini anlamak için bir şeyin her yanına bakmak, incelemek, muayene etmek.

gözünü (veya gözlerini) oy-: Çok kötülük etmek.

gözet-: 1. Korumak, bakmak, özen göstermek, himaye etmek.

guslet-: Gusül abdesti almak.

güdüle-: Amaçlanan davranışa yönelirken bireye güç vermek, hedefe yoğunlaştırmak.

gül-: 1. İnsan hoşuna veya tuhafına giden olaylar, durumlar karşısında, genellikle sesli bir biçimde duygusunu açığa vurmak.

güldür-: Gülmesine sebep olmak.

gülümse-: Güler gibi olmak, hafifçe gülmek.

gülümset-: Gülümsemesine yol açmak.

gülüş-: Karşılıklı veya birlikte gülmek.

gümbürdet-: Gümbürdemesine yol açmak.

gümlet-: “Güm” diye ses çıkmasına neden olmak.

günlük tut-: Her gün yaşananları, olayları ve anıları bir deftere yazmak.

günah işle-: Günah sayılan davranışta bulunmak.

günaha gir-: Dinî bakımdan suç sayılan bir iş yapmak.

güt-: 2. *mecaz* Bir düşünceyi veya bir ilkeyi gerçekleştirmeye çalışmak.

güvendir-: Güvenmesini sağlamak.

güzelleştir-: Güzellik vermek, güzellik kazandırmak.

hallet-: 2. Yoluna koymak, olumlu sonuca bağlamak.

halka ol-: Bir çember biçiminde dizilmek.

halt et- (veya işle- veya karıştır-): *teklifsiz konuşmada* Uygunsuz bir söz söylemek, uygunsuz davranmak, uygunsuz bir iş yapmak.

hamle et- (veya yap-): 1. Atılmak, saldırmak.

haram et-: Bir kimseye bir şeyden umduğu yarar ve rahatı tattırmamak.

harap et-: Harap duruma getirmek.

harca-: 3. *mecaz* Birinin değer ve onurunu kırıcı bir durum yaratmak.

harca-: 1. Bir iş görmek veya bir şey satın almak için parayı elden çıkarmak, sarf etmek.

hareket et-: 4. Devinmek.

hareket et-: 1. Yola gitmek, yola çıkmak.

hareket et-: 3. Davranmak.

harekete geç-: 2. Bir yerden bir yere gitmeye başlamak.

harekete geçir- (veya getir-): Bir işin yapılmasına sebep olmak, kımıldatmak, canlandırmak.

hasıl et-: Ortaya çıkarmak.

hasta et-: 1. Hasta olmasına yol açmak.

hata et- (eyle-, işle-): Yanlışlık yapmak, yanılığa düşmek.

(biri) hava al- (I): 1. Açık havada gezmek.

havalan-: 2. Yerden ayrılp göğe yükselmek.

hayal kırıklığına uğrat-:** Çok istenilen veya umulanı gerçekleştirmeyerek üzüntü duyulmasına yol açmak.

hazırla-: 1. Bir şeyi kullanılacak, yararlanılacak duruma getirmek; anıklamak.

hazırlan-: 2. Kendini hazırlamak.

hazırlık gör- (veya yap-): Hazır olmak için gereken şeyleri toplamak veya durumları sağlamak.

hedef al-: 1. Nişan almak.

heder et-: Boşuna harcamak, ziyan etmek.

helak et-: *mecaz* Aşırı derecede yormak, bitkin duruma getirmek.

helak et-: 1. (Birini) yok etmek, ortadan kaldırmak.

hesap gör-: Alacakla vereceği karşılaştırıp ödeşmek.

hesaplaş-: 2. *mecaz* Karşılıklı olarak kozlarını paylaşmak.

hıçkır-: 2. İçini çekerek ağlamak.

hırpala-: 3. *mecaz* İtip kakmak, azarlamak veya yıpratmak.

hırsızlık et- (veya yap-): Başkalarının parasını veya malını çalmak.

hışırdat-: Hışırta çıkartmak.

hız yap-:** Süratli gitmek.

hızını alama-: 1. Hızlı gidişini yavaşlatamamak.

hızlan-: Hız almak, hızı artmak.

hızlandır-: Hız verilmek, hızı artırılmak; çurlatmak.

hile yap-: 1. Aldatmak.

hissettir-: Hissetmesine sebep olmak, duyurmak, sezdirmek.

hizmet et-: 1. İş görmek, çalışmak.

hizmet gör-*: Birinin işini yapmak.

hizmeti geç-:** Görevde bulunmak, iş yapmak, yardım veya iyilik etmek.

hopla-: Sevinçten, korkudan veya oyun için, bulunduğu yerde havaya doğru fırlamak.

hoplat-: 1. Hoplamasını sağlamak.

horozlan-: Kabadayı tavrı takınmak, çalım satmak.

huysuzluğu tut-:** Huysuzca davranışlarda bulunmaya başlamak, huysuzluk etmek.

hücum et-: Saldırmak.

ısır-: 1. Dişleri arasına alıp sıkmak.

ısıt-: 1. Sıcak duruma getirmek.

ısla-: Islatmak.

ıslah et-: 1. İyi bir duruma getirmek, iyileştirmek, düzeltmek.

ıslat-: 1. Islak duruma getirmek, ıslamak.

iade et-: 2. Karşılık olarak yapmak, mukabele etmek.

iade et-: 1. Geri vermek, geri çevirmek.

icabet et-: 1. Çağrı üzerine gitmek, katılmak.

icabına bak-: 1. Gereğini yerine getirmek.

icar et-:** Kiraya vermek.

icat et-: 1. O zamana kadar kimsenin bilmediği, henüz yapmadığı bir şey yaratmak; bulmak.

içinden çık-: Karışık bir işin güçlüklerini yenebilmek, üstesinden gelmek.

içine et- (veya sıç-): *kaba konuşmada* Bozup berbat etmek.

içine tükür-: Bir şeyi bozup berbat etmek.

iç-: 1. Bir sıvıyı ağza alıp yutmak.

iç-: 4. İçki kullanmak.

içip dur-:** İçmeye devam etmek.

içir-: İçmesine yol açmak, içmesini sağlamak.

idare et-: 2. Tutumlu kullanmak.

iğ-(III): *derleme sözlüğü* Eğmek.

ihlal et-: 1. Bozmak, zarara uğratmak.

ihlal et-: 2. Kurala aykırı davranmak.

ihmal et-: 1. Savsamak, savsaklamak, boşlamak.

ihraç et-: 1. Yurt dışına mal veya hizmet satmak.

ihsan et- (veya buyur-): 1. Bağışta bulunmak, bağışlamak.

ikram et-: 1. Konuğu bir şeyle ağırlamak, konuğa bir şey sunmak.

ilaç yap- (veya hazırla-): Gerekli maddeleri kullanarak reçetede belirtilen dozda ilacı ortaya koymak.

ileri git-: 1. Söz ve davranışta ölçü dışına çıkmak, gereksiz, aşırı davranışta bulunmak.

ilerle-: 1. Bulunduğu yerden daha ileriye gitmek, yol almak.

ilikle-: Bir şeyin düğmesini iliğine geçirmek, düğmelemek.

iliş-: 3. Bir şeyin kenarına kısa bir süre için oturmak, büzüşmek.

ilişiver-: Çabucak ilişmek.

iliştir-: 2. Bağlamak, tutturmak, eğreti takmak, hafifçe tutturmak.

illet et-: 2. Sinirlendirmek, kızdırmak.

ilmik at-: İlmik yapmak.

imle-: 1. İm koymak, imle göstermek.

imzala-: 1. Bir yazı veya belgeye imzasını yazmak, imza atmak.

- in-:** 2. Bir taşıt veya binek hayvanından yere basmak.
- in-:** 1. Yüksekten veya yukarıdan aşağıya doğru gelmek.
- in-:** 5. Konaklamak.
- in-:** 4. Bir yerden başka bir yere gitmek, varmak.
- inandır-:** İnanmasını sağlamak.
- inat et-:** Direnmek, diretme, ayak diremek.
- inatlaş-:** 1. Karşılıklı inat etmek, dayatışmak.
- incele-:** Bir işi veya bir şeyi ele alıp özelliklerini, ayrıntılarını inceden inceye, özenli bir biçimde anlamaya, öğrenmeye çalışmak, tetkik etmek.
- incelt-:** 1. İnce duruma getirmek.
- incit-:** 1. İncinmesine yol açmak.
- indir-:** 1. Yüksekten, sarp ve kötü yerden veya yukarıdan aşağıya inmesini sağlamak.
- indir-:** 4. Hızla vurmak.
- indir-:** 6. Kırmak, tahrip etmek.
- indir-:** 2. Bir taşıt veya binek hayvanından aşağıya almak.
- insanlıktan çıkar-**:** İnsana özgü niteliklerini kaybetmesine yol açmak.
- isabet ettir-**:** Nişan aldığı yere değdirmek.
- ispat et-:** 1. Kanıtlamak.
- israf edip dur-**:** İsraf etmeyi, gereksiz yere harcamayı sürdürmek.
- istet-**:** Başkası aracılığıyla istemek, isteme işini başkasına yaptırmak.
- istif et-:** Yıkılmayacak bir biçimde, düzgünce yerleştirmek.
- istifle:** 1. Düzgün bir biçimde üst üste yığmak.
- (birine) iş et-:** Birine beklemediği bir davranışta bulunarak zarar vermek.
- iş gör-:** 1. İş yapmak.
- iş tut-:** 1. Çalışmak.
- işe gir-:** Göreve, çalışmaya başlamak.
- işi çık-:** Başka bir işle meşgul olmak.
- işin içinden çık- (veya sıyrıl-):** 3. Bir konudan veya işten uzak durmak, kaçmak.
- işaret et-:** 1. Bir şeyi, bir durumu el, yüz hareketleriyle anlatmak, göstermek.
- işaret ver-:** Bir araç kullanarak bir şeyi belli etmek.
- işaretle-:** 1. Bir şeye işaret koymak, bir şeyi işaretle belirtmek.

işgal et-: 1. Bir yeri ele geçirmek.

işle-: 4. Nakşetmek.

işle-: 1. Bir şeye emek vererek onu daha elverişli bir duruma getirmek.

işle-: *tarama sözlüğü* 1. Yapmak.

işlet-: 1. İşlemesini sağlamak, çalıştırmak.

it-: 2. Kapı, pencere vb.ni güç uygulayarak açmak veya kapamak.

it-: 1. Bir şeyi güç uygulayarak ileri götürmek.

it-: 4. Birini bir şeye sürüklemek, sevk etmek.

itekleyip dur-:** İkide bir iteklemek.

itele-: Sürekli itmek, arka arkaya itmek; iteklemek.

itip kak-:** Kaba ve hoyrat bir biçimde itmek, hırpalamak, vurmak.

itiver-: Ansızın itmek.

ittir-*: İtmek; itilmesini, ileriye doğru hareket etmesini sağlamak.

iyi et-: 1. İyileştirmek, hastalıktan kurtarmak.

iyilik et-: Yararlı işler yapmak, yardımcı olmak.

iz sür-: 1. İzlemek, arkasından gitmek, takip etmek.

izle-: 1. Birinin veya bir şeyin arkasından gitmek, takip etmek.

izle-: 5. Belirli bir yönde gitmek.

kabart-: 1. Kabarmasını sağlamak, kabarmasına yol açmak.

kabul ettir-:** Kabul etmesini sağlamak.

kaç-: 3. Kendini göstermemek, rastlaşmamaya çalışmak.

kaç-: 10. Hızlı koşmak.

kaç-*: Bir vasıta, binilemeden hareket etmek.

kaç-: 8. Bir yana doğru kaymak.

kaç-: 2. Kimseye bildirmeden bulunduğu yerden ayrılmak; firar etmek, gazlamak.

kaç-: 1. Hızla koşup bir yere saklanmak.

kaç-*: Bulunduğu yerden hızla uzaklaşmak.

kaçacak delik ara-: Korku ile saklanacak yer aramak.

kaçıp dur-:** Sürekli olarak kaçmak.

kaçır-: 14. Birini veya bir şeyi göstermemek.

kaçır-: 1. Kaçmasını sağlamak veya kaçmasına imkân yaratmak.

kaçır-: 3. Zor kullanarak yanında götürmek, kaldırmak.

kaçış-: Hep birden kaçıp çeşitli yönlerde dağılmak.

kafa tut-: Boyun eğmemek, karşı gelmek, diklenmek.

kafasına geçir-: Başına geçirmek.

kâğıt oyna-: İskambil kâğıtlarını kullanarak çeşitli oyunlar oynamak.

kahrından öldür-:** Aşırı derecede üzerek ölümüne sebep olmak.

kahvaltı et-: Hafif yiyeceklerle karın doyurmak.

kal-: 5. Eğleşmek.

kal-: 8. Oyalanmak, vakit geçirmek.

kaldır-: 2. Yukarı doğru hareket ettirmek.

kaldır-: 1. Bulunduğu yerden almak.

kaldır-: 11. Uyandırmak.

kaldır-: 9. Toplamak.

kalk-: 3. Uyanarak yataktan ayrılmak.

kalk-: 2. Doğrulamak.

kalk-: 1. Oturmaktayken veya yatmaktayken gitmek üzere yerinden ayrılmak.

kalk-*: Uçmak, havalanmak.

kalk-: 5. Taşıtlar yola çıkmak.

kalk-: 4. Yukarı doğru yükselmek.

kalk-: 14. Bir şey yapmaya girişmek.

kalkış-: 1. Yetenek, imkân ve gücü aşan bir işe girişmek.

kalleşlik et-: 1. Sözünde durmayarak döneçlik etmek.

kamburlaştır-: Kambur duruma getirmek.

kamet getir-: Farz namazına durmak için kamet okumak.

(bir şeyin) kanını em-: İnsafsızca sömürmek.

kanat çırp-: 2. Kanatlarını hareket ettirmek.

kanat-: Kanamasına yol açmak veya kanamasını sağlamak.

kanırt-: Büküp zorlayarak yerinden oynatmak.

kap-: 1. Birdenbire yakalayarak, çekerek almak.

kapa-: 1. Bir açıklığı örtmek için bir şeyi, açık yerin üzerine getirmek.

kapaklan-: 1. Ayağı takılıp yüzüstü düşmek.

kapat-: 1. Kapama işini yapmak.

kapı dışarı et- (veya at-): Kovmak, dışarı atmak.

kapı kapı dolaş-(veya gez-): 1. Ev ev gezmek.

kapıp koyuver-: 1. Kendini salmak, bırakmak.

kapris yap-: Değişken, geçici isteklerde bulunarak huysuzca davranmak.

karaya vur-: 2. Denizdeki bir cisim kendini karaya atmak.

karış-: 7. Bir araya gelmek, katılmak.

karış-: 5. Müdahale etmek.

karıştır-: 6. Üstünkörü okumak.

karıştır-: 2. İçinde ne olduğunu anlamak veya aradığını bulmak amacıyla elle yoklamak.

karıştır-*: Sokmak, başka bir şeyi dâhil etmek

karıştır-: 3. Yemeği dibinin tutmaması için kaşıkla altüst etmek.

karıştırıp dur-:** Karıştırma işini sürdürmek, ikide bir karıştırmak.

(birine) karşı dur-: Direnmek, dayanmak.

(birine) karşı gel-: 1. Başkaldırmak.

karşı karşıya getir-*: Karşılaşmasını sağlamak.

karşı koy-: Boyun eğmemek.

karşıla-: 1. Dışarıdan gelen bir kimseye karşılayıcı olarak çıkmak, istikbal etmek.

karşılaştır-: 2. Kişi ve nesnelerin benzer veya ayrı yanlarını incelemek için kıyaslamak, mukayese etmek.

kaşı-: 1. Vücudun herhangi bir yerindeki kaşıntıyı gidermek için tırnakla veya başka bir şeyle deriyi hafifçe ovma.

kaşın-: 3. *mecaz* Kötü bir karşılık gerektiren davranışlarda bulunmak.

katet-: 1. Bir yeri aşarak geçmek.

kat-: 1. Bir şeyin içine, üstüne veya yanına, niteliğini değiştirmek veya niceliğini artırmak için başka bir şey eklemek; vermek, zammek.

kat-: 3. Birlikte göndermek.

katıl-(I): 2. Bir topluluğa dâhil olmak; girmek, katışmak, iştirak etmek, iltihak etmek.

katla-: 1. Kâğıt, kumaş vb. nesneleri üst üste kat oluşturacak biçimde bükme.

katlandır: Katlanmasını sağlamak.

katmerle-:** Katlamak, kat kat hâle getirmek.

kavga et-: Birbiriyle atışmak, dövüşmek.

kavra-: 1. Elle sıkıca tutmak.

kavuştur-: Kavuşmasını veya kavuşmalarını sağlamak.

kay-(II): 1. Düz, ıslak, donmuş veya kaygan bir yüzey üzerinde sürtünerek kolayca yer değiştirmek.

kay-(II)*: Kurtulmak, düşmek.

kaydet-: 2. Herhangi bir şeyi bir yere mal etmek, bir şeyin tarih, numara veya adını bir deftere geçirmek, yazmak (I).

kaydır-: Kaymasını sağlamak, kaymasına yol açmak.

kaydırıp dur:** Kaydırma işini sürdürmek.

kayıplara karış-: Bulunduğu yerden ayrılıp gitmek, gittiği yeri bildirmemek, görünmez olmak.

kayıt düş-:** Not etmek, yazmak.

kayıt yaptır-:** Kaydetme işini yaptırmak, yazdırmak.

kayıver-: Ansızın veya kısa sürede kaymak.

kaykıl-: Arkaya doğru eğilerek, yaslanarak oturmak.

kaynaştır-: Kaynaşmasını sağlamak.

kaynat-: 1. Kaynamasını sağlamak.

kaz-: 1. Herhangi bir araçla toprağı açmak, oymak.

kazandır-: Kazanmasını sağlamak, vermek.

kazı-: 5. Metal veya ahşap bir yüzey üstüne sert bir araçla şekil çizmek, yazı yazmak.

kazı-: 1. Bir aleti sürterek bir şeyin yüzündeki tabakayı kaldırmak.

kemir-: 1. Sert bir şeyi dişleriyle azar azar koparmak, yemek (II).

kemirip dur-:** Azar azar içine işleyerek tahrip etmeye devam etmek.

kendini alama-: İstemeyerek bir işi yapma durumuna girmek.

(bir yere) kendini at-: Vakit geçirmeden hemen gitmek.

kendini bir yerde bul-: Farkında olmadan bir yere ulaşmış olmak.

kendini ele ver-: Yaptığı bir davranış veya söylediği bir sözle kendi suçunu ortaya çıkarmak.

kendini göster-: 1. Beğenilecek niteliklerini ortaya koymak.

kendini toparla- (veya topla-): 1. Herhangi bir konuda eskiden kötü olan durumunu düzeltmek.

kendini ver- (veya vur- veya çal-): Bir şeye bütün varlığıyla bağlanmak, başka her şeyle ilgisini kesip tek şeyle aşırı ölçüde ilgilenmek.

kes-: 1. Bıçak, makas vb. bir araçla bir şeyi ikiye ayırmak, parçalamak; katetmek.

kes-: 7. Son vermek, gidermek.

kes-: 9. Bir şeyden yoksun bırakmak, vermemek.

kes-: 14. Azaltmak, güçleştirmek.

kes-: 16. Geçişini önlemek.

keselen-: 2. Kendini keselemek.

keşfet-: Var olmasına rağmen kimsenin görmediği, bilmediği bir yeri veya bir şeyi ortaya çıkarmak; bulmak.

keyif çat-: Keyfetmek.

keyiflendir-: Keyiflenme işini yaptırmak.

keyfine bak-: Dilediğince yaşamak, güzel vakit geçirmek.

kılıç çek-: Saldırmak veya selamlamak amacıyla kılıcı kınından çıkarmak.

kımıl-da-: 1. Olduğu yerde kendi kendine hareket etmek; kımıldanmak, kıpırdamak, kıpırdanmak, kıpramak.

kımıl-dan-: Kımıldamak.

kımıl-dat-: Bir şeyi yerinden hafifçe hareket ettirmek, oynatmak; kıpırdatmak.

kıpır-da-: Kımıldamak.

kıpır-dan-: Kımıldamak.

kıpır-danıp dur-:** Kıpırdanma işini sürdürmek, ikide bir kıpırdanmak.

kıpır-dat-: Kımıldatmak.

kır-: 1. Sert şeyleri vurarak veya ezerek parçalamak.

kır-: 9. *mecaz* Dileğini kabul etmeyerek veya beklenmeyen bir davranış karşısında bırakarak gücendirmek, yaralamak.

kırbaç-la-: 1. Kırbaçla vurmak.

kırpıştır-: Göz kapaklarını çabuk çabuk açıp kapamak, kırpıp durmak.

kıs kıs gül-: Sessizce ve alaylı bir biçimde gülmek.

kıs-: 2. Gözü biraz kapamak, büzmek.

kıs-: 4. Lamba ışığı, ocak alevi vb.ni azaltmak.

kışkış-la-: 2. *mecaz* Uzaklaştırmak.

kıvrıl-: 5. Dönmek, sapmak.

kıy-: 3. *mecaz* Acımayıp öldürmek.

kıy-: 1. Çok ince ve küçük parçalar biçiminde doğramak.

kızart-: 2. Kızgın yağda pişirmek.

kibrit çak-: Kibriti yakmak için bir yere sürtmek.

kilitte-: 2. Bir nesne veya bir kimseyi kilitli bir yere kapamak.

kilitte-: 1. Anahtarla kilidi kapamak.

kiraya ver-: Kira karşılığında vermek, icara vermek.

kirala-: 2. Kira ile tutmak.

kişele-*: Kovmak, kışkırlamak.

ko- (koy-): *tarama sözlüğü* Bırakmak, terk etmek, vazetmek.

kodeşe at-:** Cezaevine sokmak.

koklat-: 2. *mecaz* Yararlandırmak.

kol gez-: 2. Dolaşmak.

kolaylaştır-: 1. Kolay bir duruma getirmek, güçlükleri ortadan kaldırmak.

kolla-: 3. Korumak, gözetmek.

koltukla-: 2. Koltuğuna girmek.

koltukla-: 1. Koltuğu altına almak.

koluna gir-: Kolunu birinin koltuğu altından geçirmek.

kon-(I): 3. Kısa bir süre için bir yere yerleşmek, bir yeri yurt edinmek.

konakla-: Yolculuk sırasında bir yerde durup geçici bir süre yaşamak; inmek, kalmak.

kondur-: 2. Gelişigüzel takmak, iliştiirmek.

kontrol et-: 2. Yoklamak, gözden geçirmek.

konuk et-: Birini evinde bir süre ağırlamak.

konuslan-: Belli bir yere veya bölgeye mevzilenmek.

kop-: 5. *mecaz* Bütün ilişkileri kesilip büsbütün ayrılmak veya uzaklaşmak.

kopar-: Kopmasını sağlamak, kopmasına yol açmak; kapmak.

kopart-: Koparma işini yapmak.

korkut-: 2. Kaygıya düşürmek.

korkut-: 1. Korkmasına yol açmak.

koru-: 1. Bir kimseyi veya bir şeyi dış etkilere, tehlikeden, zor bir durumdan uzak tutmak, esirgemek, muhafaza etmek, vikaye etmek, sıyanet etmek.

korun-: 1. Kendini korumak, bir yere sığınmak, bir şeyden sakınmak.

koş-(I): 1. Adım atışlarını artırarak ileri doğru hızla gitmek, seyirtmek.

koş-(I): 3. Bir işle çok ilgilenmek, koşuşturmak.

koş-(I): 2. Bir yere ivedilikle gitmek.

koştur-: 1. Koşma işini yaptırmak, çapmak.

koştur-: 4. *mecaz* Çabalamak, uğraşmak.

koştur-: 2. Çok hızlı koşmak.

koşturup dur-:** Bir iş için çabalamayı, uğraşmayı sürdürmek.

koşup dur-:** Koşma işini sürdürmek.

koşuş-: 1. Birlikte ve birden koşmak.

koşuş-: 2. Koşuşturmak.

koşuştur-: Bir işi izlemek veya birçok işi yapmak amacıyla sürekli olarak gidip gelmek, koşuşmak.

kotar-: 4. *mecaz* Üstesinden gelmek.

kov-: 3. İşine son vermek, görevinden atmak, uzaklaştırmak; dehlemek.

kov-: 2. Bir yerden sürüp çıkarmak, kovalamak.

kovala-: 2. Kaçanın arkasından koşmak, yakalamaya çalışmak.

kovalayıp dur-:** Kovalama, izleme, takip etme işi sürmek.

koy-: 1. Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek.

koy-: 9. Bırakmak, terk etmek.

koy- (ko-): 4. Katmak, eklemek.

koy-: 2. Bir kimseyi işe yerleştirmek, birine iş sağlamak.

koyul-: 3. Bir şeye, bir işe girişmek, başlamak, teşebbüs etmek.

koyuver-: 1. Bir yerden bırakmak; koy vermek, salmak.

köpürt-: 1. Köpürmesini sağlamak.

körükle-: 2. *mecaz* Kızıştırmak, şiddetlendirmek.

köşe kapmaca oyna-: 1. Çok yakında olan birini bir türlü ele geçirememek.

kötek at- (veya çek-): Dövmek, dayak atmak.

kötülük et- (veya yap-): Kötü davranmak, zarar vermek.

(birine) kucak (veya kucağını) aç-: 2. Sığınacak yer vermek.

kucakla-: 2. Kucağına almak, kucağında taşımak.

kucakla-: 1. Kollarla sarıp göğüs üzerine bastırmak; kuçmak, sarmak:

kucaklaş-: Birbirini kucaklamak, kuçuşmak.

kulaç at-: Yüzerken kolları, sırayla üstten ileriye doğru atıp suyu arkaya doğru çekmek.

kullan-: 1. Bir şeyden belli bir amaçla yararlanmak.

kullan-: 9. Araç veya aleti işletmek, yönetmek.

kullan-: 8. Amacına ulaşmak için birinden veya bir şeyden yararlanmak,

kumar oyna-: 1. Ortaya para koyarak talih oyunu oynamak.

kur-: 2. Hazırlamak.

kur-: 14. Sağlamak, oluşturmak.

kur-: 6. Yapmak, inşa etmek.

kurcala-: 5. *mecaz* Bir konuyu araştırmak, üstünde durmak, eşelemek.

kurşun sık-: Silahı ateşlemek, mermi yakmak.

(birini veya bir şeyi) kurşun yağmuruna tut-: Çok sayıda ve sürekli kurşun atmak.

kurtar-: 2. Kurtulmasını sağlamak.

kurula-: Bir şeyin üzerindeki ıslaklığı gidermek.

kurulan-: 2. Kendini kurulamak.

kurumlan-(I): Kendini büyük ve önemli göstermek.

kurut-: 1. Suyunu ve ıslaklığını giderip kuru duruma getirmek.

kus-*: İçine aldıklarını, içinde birikenleri dışarı atmak, boşaltmak.

kusur et-: Yanlışlık yapmak.

kuşat-: 1. Çevresini sarmak, çevrelemek, çevirmek, abluka etmek, ablukaya almak, ihata etmek, muhasara etmek.

kuyruk sall-: Yaltaklanmak.

kuyruğu kıstır- (kuyruğunu kıs-)*: Korkup çekilmek, bulunulan yerden uzaklaşmak.

kuyu aç-: Kuyu yapmak.

kükre-: 6. *mecaz* Coşmak, taşkınlık göstermek.

kümelen-: Bir yere toplanmak.

kürekle-*: Kürekle atmak.

kütürdet-: “Kütür kütür” diye ses çıkartmak.

liflen-: 2. Lifle sabunlanmak.

lütfet-: 1. Vermek.

mahmuzla-: Hızlanması için hayvanı mahmuzla dürtmek, topuklamak.

makasla-: 1. Makasla kesmek.

mâni ol-: Önüne geçmek, engellemek, önlemek.

marifet (veya marifetini) göster-: Ustalığını ortaya koymak.

masaj yaptır-:** Sağlık, bakım ve yarışmalara hazırlık amacıyla vücudun çeşitli bölgelerini özel araç ve yöntemlerle ovdurmak.

masraf yap-:** Para harcamak.

matlaştır-: Mat duruma getirmek.

mekân tut-: 1. Bir yere yerleşmek.

mekik doku-: İki nokta veya durum arasında sürekli gidip gelmek.

meşgul ol-: Vaktini vermek, uğraşmak, oyalanmak.

mevzilen-*: Bir iş veya durum için uygun bir yere yerleşmek, mevziye girmek.

meydan ver-:** Kötü bir durumun gerçekleşmesine imkân tanımak, müsaade etmek.

meydan verme-: Kötü bir durumun gerçekleşmesi için imkân veya zaman bırakmamak.

meydana getir-: Olmasını sağlamak, oluşturmak.

mızıklan-: Çeşitli sebeplerle oyun bozmak, yenilgiyi kabul etmemek, oyunbozanlık etmek, mızıkçılık etmek.

mızmızlan-: Mızmızca davranışlarda bulunmak, mızmızlık etmek.

mola ver-: uzun süren yolculuğa, yürüyüşe veya çalışmaya, dinlenmek amacıyla bir süre ara vermek, oturup dinlenmek:

muamele et-: Davranmak.

mukayyet ol-: Korumak, gözetmek.

mumla-: 1. Bal mumu sürmek, bal mumuna batırmak.

musallat ol-: Birini sürekli rahatsız etmek, birine sataşmak, peşini hiç bırakmamak.

müdahale et-: Karışmak, araya girmek, el atmak.

mühür bas-: Mühürlemek, yasalara, ahlak ve sağlık kurallarına aykırı görülen iş veya eğlence yerlerinin çalışmasını durdurmak, kapatmak.

mümkün kıl-:** Olabilir, yapılabilir hâle getirmek.

mütehassis et-: Bir kimseyi duygulandırmak.

nabzını tut-: 1. Nabzını saymak için bileğini tutmak.

nakış işle-: Kumaş üzerine renkli iplikler, sırma veya sim kullanarak işleme yapmak.

namaz (veya namazını) kıl-: Namaz ibadetini yerine getirmek.

namaza dur-: Namaza başlamak.

nefes al-: 1. Havayı ciğerlerine çekmek, soluk almak.

nefes aldirt-:** Nefes almasını sağlamak.

nefes et-: Boş bir inanışa göre, rahatsızlığı, illeti geçirmek için okuyup

neşesini kaçır-:** Sevincini azaltmak, kederlendirmek.

nikâh yap-:** Eş olarak almak, evlenmek.

nikâh tazele-: 1. Boşandığı kişiyle yeniden evlenmek.

nispet ver- (yap-): Karşısındakini kızdırmak için ona gösteriş yapmak.

nişan al-: 1. Bir hedefi vurmak için ateşli silahlara gerekli doğrultuyu vermek, gezlemek (I).

noktala-: 3. *mecaz* Sona erdirmek, bitirmek.

nöbet beklet- (tut-): 1. Asker, polis vb. bir yeri, bir kimseyi, bir aracı gözetlemek, korumak gibi amaçlarla bulunduğu yerden belli bir süre ayrılmamak.

numara yap-: *argo* Bir hareketi yalandan yapmak veya yapar gibi görünmek.

numarayı çevir-:** Bir yerin telefon numarasını tuşlamak, telefon açmak.

ok yaydan (veya yayından) çık-: Geri dönülemeyecek bir iş yapmak.

okşa-: 1. Sevgi, şefkat belirtisi olarak elini bir şeyin üzerinde yavaş yavaş gezdirmek veya ona hafifçe vurmak; sevmek, sıvazlamak.

oku-: 4. Sesli olarak söylemek.

oku-: 2. Yazılmış bir metnin iletmek istediği şeyleri öğrenmek.

oku-: 3. Bir konuyu öğrenmek için okulda, bir öğretmenin yanında veya yazılı şeyler üzerinde çalışmak, öğrenim görmek.

oku-: 7. Nazarı önlemek veya gidermek, bir hastanın iyi olmasını, bir işin çözülmesini sağlamak için bazı duaları usulüne göre söylemek.

okuyuver-: Çabucak veya kısa sürede okumak.

ol-: 3. Bir görev, makam, san veya nitelik kazanmak.

oluştur-: Oluşmasını sağlamak, meydana getirmek, teşekkül ettirmek, tekvin etmek.

omzuna at-: Ceket vb. şeyleri tam olarak giymeden sırtına koymak.

omuzla-: 2. Omzuyla dayayıp itmek.

onar-: 1. Bozulmuş, eskimiş olan bir şeyi düzelterip işler veya kullanılır duruma sokmak, işe yarar duruma getirmek, tamir etmek.

ortadan kaldır-: 2. Yok etmek.

(biri veya bir şey) ortadan (veya ortarlardan) kaybol-: 1. Saklanmak, bulunmaz olmak.

ortak ol-: Bir şeyi paylaşmak veya bir şeye katılmak.

ortala-: 1. Ortasını bulmak, ortasına varmak.

ortaya çıkar-: Delilleriyle göstermek, ispat etmek.

ortaya çıkar- (veya çıkart-)*: İyice gözükür duruma getirmek.

ortaya koy-: 2. Yaratmak, yapmak.

oruç boz-: Bir şey yiyerek, içerek orucunu sona erdirmek.

oruç tut-: Oruç ibadetini yerine getirmek.

otur-: 1. Vücudun belden yukarısı dik duracak biçimde ağırlığı kaba etlere vererek bir yere yerleşmek.

otur-: 4. Bir yerde sürekli olarak kalmak, ikamet etmek.

otur-: 5. Hiçbir iş yapmadan boş vakit geçirmek, boş durmak.

otur-: 8. Bir işi yapmakta olmak, bir işe başlamak üzere olmak.

otur-*: Gidilen bir yerde bir süre kalmak.

oturt-: 1. Oturma işini yaptırmak.

oturt-*: Ölçülerini tam ayarlamak, uygun hâle getirmek.

ov-: 1. Bir şeyin üzerine bastırarak el gezdirmek.

ovala-: 1. Ellerini bir şeye veya birbirine sürtmek.

ovuştur-: 1. Bir şeyi bastırarak başka bir şey üzerinden geçirmek.

ovuşturup dur-:** Ovuşturma işini sürdürmek, ikide bir ovuşturmak.

oy- (III): 1. Keskin, sivri uçlu bir cisimle bir şeyi yontarak veya delerek çukur oluşturmak.

oyala- (I): 1. Belirli bir süre birinin dikkat ve ilgisini başka bir şey üzerine çekmek, meşgul etmek; bekletmek, eğlemek.

oyalan-: 1. Oyalama işine konu olmak, meşgul olmak.

oyalan-: 2. Boşuna zaman harcamak.

oyna-: 1. Vakit geçirme, eğlenme, oyalanma vb. amaçlarla bir şeyle uğraşmak.

oyna-: 2. Kımıldamak, hareket etmek.

oyna-: 10. Müziğin gerektirdiği uyumlu hareketleri yapmak.

oyna-: 17. *mecaz* Tedirgin etmek, rahatsız edici davranışta bulunmak.

oynaş-: 1. Birbiriyle oynamak.

oynat-: 2. Kımıldamasına yol açmak.

oynat-: 1. Oynamasını sağlamak.

oyun oyna-: 1. Birini aldatmak, kandırmak.

oyun yap-: 2. *mecaz* Hile yapmak.

oyup dur-:** Oyma işini sürdürmek.

öç (öcünü) al- (çıkar-): Yapılan bir kötülüğün acısını kötülük yaparak çıkarmak, intikam almak.

öde-: 1. Bir alışveriş ilişkisinde, borcu alacaklıya vermek, tediye etmek.

öğret-: Bir kimseye bir konuda bilgi kazandırmak.

öğüt-: 1. Tane durumundaki nesneleri bir araçla ezerek un durumuna getirmek.

öldür-: 1. Bir canlının hayatına son vermek; gebertmek, götürmek, nallamak, tepelemek.

öne sür-: 2. İleri sürmek.

önüne çık-: 3. Yolunu kesmek için birdenbire karşı durmak.

önüne çık-: 1. Rastlaşmak, karşılaşmak, karşısına çıkmak.

önünü kes-: 1. Yolunu kesmek.

önle-: 1. Bir şeyin olmasına veya yapılmasına engel olmak.

öp-: Sevgi, saygı, bağlılık, teşekkür belirtmek amacıyla dudaklarını bir şeye veya birine değdirmek.

öptür-: Öpme işini yaptırmak veya öpmesine izin vermek.

öpüş-: 1. Birbirini öpmek.

ör-: 4. Duvar yapmak veya onarmak.

ör-: 1. İplik, yün, tel, saz vb.ni birbirine dolayarak veya geçirerek işlemek veya tezgâhta dokumak.

ört-: 1. Korumak, görünmez duruma getirmek veya gizlemek için üstüne bir şey koymak.

ört-: 2. Kapamak.

örtün-: 2. Kadın, dinî açıdan görünmesi sakıncalı olan yerlerini örtmek.

öttür-: Ötmesini sağlamak veya ses çıkarttırmak.

öykün-: Taklit etmek.

özen-: 2. Bir şeyi yaparken elden geldiğince iyi yapmaya çabalamak, bir şeye büyük dikkat ve ilgi göstermek; itina etmek.

özendir-: Özenmesini sağlamak, teşvik etmek.

para yap-: Para kazanıp biriktirmek.

parayı (herhangi bir miktarı) bas- (bastır-): Para vermek, bir miktar parayı vermek.

parala-: 1. Parçalamak.

parçala-: 1. Parçalara ayırmak, bütünlüğünü bozmak, parça parça etmek, paralamak.

parçalat-: Parçalama işini yaptırmak.

park et-: Taşıtları trafik kuralları bakımından uygun bir yerde belli süre bırakmak.

parlat-: 1. Bir yüzeyi düzgün ve parlak duruma getirmek, parlamasını sağlamak.

patlat-: 1. Patlama işine yol açmak.

payını al-: 1. Kendine ayrılanı almak.

paylaş-: 1. İki veya daha çok kimse bir şeyi kendi aralarında belirli oranda dağıtmak; bölüşmek, üleşmek.

pekiştir-: 2. Sağlamlaştırmak.

pençele-*: Yırtıcı hayvanın pençesiyle kapması, pençe vurması gibi deşmek, tırnaklarıyla kazıyıp avuçlamak.

perçinle-: 1. İki veya daha çok parçayı perçinle birbirine tutturmak.

perdele-: 1. Bir şeyin önüne perde çekmek, perde ile örtmek.

peşkeş çek-: 2. Verilmemesi gereken bir şeyi uygunsuz bir amaçla veya yersiz olarak birine vermek.

peyda et-: Çıkarmak, oluşturmak, ortaya çıkarmak, edinmek.

peydahla-*: *argo* Kadın, gayrimeşru çocuk doğurmak.

peydahlayıver-**: Aniden ortaya çıkarmak.

pinekle-: 2. *mecaz* Boşa zaman harcamak.

pisle-: 2. Pisletmek.

pişir-: 1. Bir besin maddesini gerektiği kadar ısıda tutarak yenebilecek veya içilebilecek bir duruma getirmek.

pişman et-: Pişman olmasını sağlamak.

poz ver-: Resim yaptırmak veya fotoğraf çektmek için durum almak.

protesto et-: 1. Bir davranış veya fikre itiraz etmek, bir davranış veya fikri reddetmek.

prova yap-: 2. Denemek.

pus-: 2. Bir şeyi kendine siper edip saklanmak.

püskürt-: 1. Püskürme işini yaptırmak.

rahat bırakma- (verme-): Tedirgin etmek.

rahatına bak-: Hiçbir şeye aldırış etmeyerek rahatını sağlamaya çalışmak.

rahatlat-: Rahatlamasını sağlamak, ferahlatmak.

rahatsız et-: 1. Rahatını bozmak, rahatını, keyfini kaçırmak.

raks et-: Oynamak, dans etmek.

raptet-: Bir şeyi bir yere iliştmek, tutturmak.

refakat et-: 1. Beraberinde gitmek, arkadaşlık etmek, eşlik etmek.

rehberlik yap-:** Rehberlik etmek, yol göstermek, kılavuzluk etmek.

rezalet çıkar-: Rezalet sayılacak bir durumun ortaya çıkmasına yol açmak.

rezil et-: İsteyerek veya istemeyerek birini çok utanacak güç bir duruma sokmak.

ricat et-: Gerilemek, geri çekilmek.

rol yap-: Davranışlarda içtenlik bulunmamak.

saat tut-: Saate bakarak bir işin ne kadar sürdüğünü hesaplamak.

sabit kıl-:** O hâl üzere devam ettirmek, değiştirmemek.

saçını süpürge et- (yap-): Kadın özveri ile çalışıp hizmet etmek.

saç-: 1. Bir şeyi ortalığa dağıtmak, dökmek.

sağ-: 1. Memeyi parmaklar arasında sıkarak sütünü akıtmak.

sağla- (I): Bir işin olması için gerekli durumu, şartları hazırlamak, temin etmek.

sakla-: 3. Görünmesine engel olmak, ortalıkta bulundurmamak.

sakla-* Gelecek bir zaman için elde tutmak, ayırmak, biriktirmek.

sakla-: 7. *mecaz* Korumak, esirgemek.

saklan-: 1. Kendini saklamak, gizlenmek.

sal-: 2. Yollamak, göndermek.

sal-: 9. Sarkıtmak.

saldır-: 1. Bir kimseye veya bir şeye karşı saldırı yöneltmek, zarar verici bir davranışta bulunmak, hücum etmek; salmak.

salın-: 1. Yürürken uyumlu hareketlerle hafifçe bir yandan bir yana eğilmek.

salın-* *mecaz* Su akarken, hareket ederken hafif dalgalanmak, sağa sola çarparak gitmek.

salıver-: 1. Bırakmak, koyuvermek, serbest bırakmak.

salla-: 1. Düzenli bir biçimde ve hep aynı doğrultuda hareket ettirmek; sallayıvermek, ırgamak.

salla-: 2. Sarsmak.

salla-: 7. *argo* Vurmak, atmak.

sallan-: 1. Bağlı bulunduğu yerde gevşek duruma gelip yerinden oynamak, kımıldamak.

sallan-: 2. Bir şey belli noktasından bir yere bağlı kalmak şartıyla o noktanın iki tarafına aynı doğrultuda ve sürekli olarak gidip gelmek; ırgalanmak, ırganmak.

sallan-: 5. *mecaz* Vaktini boş ve yararsız işlerle uğraşarak geçirmek, oyalanmak, savsaklanmak.

sallandır-: 1. Sallanma işini yaptırmak.

sallanıp dur- (veya kal-):** Sallanmaya devam etmek.

sallayıp dur-:** Sallamaya devam etmek.

sap-: 1. Yön değiştirmek.

sapla-: Hızla batırmak.

sar-: 9. Kâğıt veya bir bitki yaprağıyla dürmek.

sar-: 7. Yumak yapmak.

sar-: 6. Kucaklamak.

sarıl-: 3. Kollarını dolamak, kucaklamak.

sarıl-: 4. *mecaz* Bütün gücü ile ele almak.

sarıl-: 5. Hemen yapmaya koyulmak, girişmek.

sarın-: Kendi üstüne sarmak.

sarıp sarmala-: Sıkıca sarmak.

sarkıt-: 1. Bir şeyin sarkmasını sağlamak; bırakmak, salmak.

sarmala-: Sıkı sıkı sarmak.

sars-: 1. Birdenbire ve güçle kımıldatmak, oynatmak, sallamak, silkelemek, titretmek.

sarsıp dur-:** Sarsma işini sürdürmek.

sat-: 1. Bir malı bir bedel karşılığında alıcıya vermek.

sat-: 4. *mecaz* Bir çıkar karşılığında bir şeyi gözden çıkarmak, feda etmek.

satın al-: Bir nesneyi belirlenen fiyatını ödeyerek kendine mal etmek; almak, iştira etmek, mübayaa etmek.

sav-: 1. İstenmeyen birini yanından uzaklaştırmak; defetmek, deflemek, taretmek.

savaş-: 4. *mecaz* Bir güçlüğü yenmek için direnmek.

savsat-: İhmal ettirmek.**

savur-: 8. mecaz Boşuna ve çok miktarda harcamak, israf etmek.

savur-: 3. Kaldırıp atmak, fırlatmak.

savur-: 4. Şiddetle döndürerek sallamak, kaldırarak vurmak.

savur-: 6. Sallamak, uçurmak, dalgalandırmak.

savurup dur-: Savurmayı sürdürmek, oradan oraya savurmak.**

savuş-: 1. Bulunduğu yerden aceleyle, gizlice veya dikkati çekmeden ayrılmak.

savuşup git-: İlgi çekmeden gizlice, aceleyle ayrılmak.

say-: 1. Bir şeyin kaç tane olduğunu anlamak için bunları birer birer elden veya gözden geçirmek, sayısını bulmak.

sebe ol-: Bir şeyin olmasına veya ortaya çıkmasına yol açmak, neden olmak.

secde et-: 1. Alnı, eli, ayakları, dizleri, ayak parmaklarını yere getirmek.

seç-: 1. Benzerleri arasında hoşça gideni seçip almak veya yararlanmak için ayırmak, saylamak.

sefasını sür-: Bir durumun getirdiği, sağladığı olanaklardan yararlanmak.

seğir-: Genellikle vücudun bir yerinde deri ile birlikte derinin hemen altındaki kaslar hafifçe oynamak.

seğirt-: Sıçrayarak yakın bir yere doğru koşmak.

sek-: 2. Tek veya iki ayak üzerinde sıçrayarak ilerlemek.

sekip dur-: Sekme, sıçrayarak ilerleme fiilini sürdürmek.**

sektir-: Sekmesine sebep olmak, sekitmek.

sendele-: 1. Dengesi bozularak düşecek gibi olmak, adımlarını şaşırarak.

sendelet-: Sendeleme işini yaptırmak.

sepetle-: 2. teklifsiz konuşmada Başından savmak.

ser-: 4. Açarak yaymak veya döşemek.

serbest bırak-: 1. Tutuklu veya gözaltında bulunan birini serbest, özgür duruma getirmek, tahliye etmek.

sergile-: 1. Bazı şeyleri göstermek, tanıtmak veya satmak amacıyla herhangi bir biçimde, herkesin görebileceği bir yere yerleştirmek, teşhir etmek.

seril-: 2. Bir yere uzanıp yatmak.

serp-: 1. Bir şeyi dağılacak biçimde dökmek.

sersebil et-: Pınarın gür suyundan verircesine bolca vermek, sunmak.**

sersefil et-: Çok sefil, yoksul duruma düşürmek.**

sersemlik et-: Sersem gibi davranmak, düşüncesizce hareket etmek.**

servis yap-: Sofrada hizmet etmek ve yemeği dağıtmak.

set çek-: 2. mecaz Bir işi, bir davranışı, bir isteği önlemek, engellemek.

sev-: 4. Okşamak.

sevdire-: Sevmesini sağlamak.

sezdire-: Sezmesine yol açmak, belli etmek; hissettirmek, sezindirmek.

sıçra-: 2. Bir uyarı veya heyecan sebebiyle ürkerek birdenbire oldu yerde doğrulur gibi sarsılmak.

sıçra-: 1. Ayaklarla, birdenbire ve kuvvetle yeri teperek hızla yukarıya veya ileriye atılmak.

sıçra-: 3. Yerinden koparak hızla, parçalar durumunda savrulmak.

sıçrat-: Sıçrama işini yaptırmak.

sıçratıp dur-: Sıçratma işini devam ettirmek.**

Otomobillerin farı üzerimizden yabanıl ışık huzmelerini sıçratıp duruyordu. (U 106/15)

sıçrayıp dur-: Sıçrama işini sürdürmek.**

sığdır-: Bir şeyin bir kabın veya bir yerin içine sığmasını sağlamak, aldirmek.

sığın-: 1. Tehlikelerden kaçarak güvenilir bir yere çekilmek.

sık-: 1. Çevresine sarılarak veya bir şey sararak çepeçevre basınç altına almak.

sıkıp dur-: Sıkma işini sürdürmek, ikide bir sıkmak.**

sıkıla-: 1. Sıkı duruma getirmek.

sıkıştır-: 7. mecaz Üstüne düşüp zorlamak.

sıkıştır-: 4. Bir şeyin sıkışmasına, kısılmasına, ezilmesine sebep olmak.

sıkıştır-: 3. Gevşek veya seyrek olan şeyleri birbirine yaklaştırarak sıkı duruma getirmek, sıkılamak.

sıkıştırıp dur-: İkide bir sıkıştırmak, zorlamak.**

sıklaştır-: Sık duruma getirmek veya sıkça yapmak, sayısını artırmak.

sına-: 2. Bilgisini, yeteneğini, yeterliliğini veya niteliğini yoklamak, imtihan etmek.

sırrol-: Bir şey veya kimse akıllamaz bir biçimde ortadan yok olmak.

sırta kadem bas-: Ortalıktan yok olmak, kaybolmak, ortalıkta görünmemek.

sırt-: 1. Dişlerini göstererek aptallık, şaşkınlık, kurnazlık veya alay belirtir biçimde gülmek, sırtarmak (I).

sırtıp dur-:** Sırtmayı sürdürmek.

sırtla-: 1. Birini veya bir şeyi sırtına alıp yüklenmek; arkalamak.

sıva-: 4. *mecaz* Okşamak, sıvazlamak.

sıvan- (II): 1. Bir işe girişmek.

sıvazla-: 2. Okşamak.

sıvış-: 2. *mecaz* Haber vermeden sessizce gidivermek, tüymek.

sıyr-: 5. Kazıyarak, silerek üzerinde veya içinde hiçbir şey bırakmamak.

sıyr-: 3. Bir şeyin üstündeki örtüyü çekerek almak veya açmak.

sızdır-: 1. Azar azar akıtmak, sızdırmak.

sigara iç-: Sigarayı bir ucundan yakıp öbür ucundan dumanını emerek içine çekmek.

sil-: 1. Bir şeyin ıslaklığını gidererek kuru duruma getirmek.

sil-: 2. Üzerine genellikle bir bez sürterek tozlarını, kirlerini almak veya parlatmak.

silip süpür-: 3. Ne var ne yok hepsini alıp götürmek veya yok etmek.

silk-: 2. Ani bir hareketle sarsmak.

silk-: 1. Üstündeki şeyleri düşürmek veya temizlemek için bir şeyi kuvvetle sallamak, sarsmak.

silkele-: 1. Üstündeki şeyleri düşürmek, kaydırmak için bir şeyi üst üste, birden silkmek.

silkenen-: 2. Silkinmek.

silkin-: 2. Ani bir hareketle, korkuyla vücudu sarsılmak, silkenmek.

sin-: 1. Kendini göstermemek için büzülmek, saklanmak; pısmak, pusmak.

sindir-: 1. Sinmesini sağlamak veya sinmesine sebep olmak; pıstırmak, sindirmek.

sinirini boz-:** Sinirlendirmek, kızdırmak, öfkelenmesine sebep olmak.

soğut-: 1. Soğumasını sağlamak, soğumasına sebep olmak.

sok-: 1. İçine veya arasına girmesini sağlamak, tıkmak.

sokağa at-: 1. Birini düşkün, yoksul kalacak biçimde evden, iş yerinden uzaklaştırmak veya kovmak.

sokul-: 2. Yanaşmak, yaklaşmak.

sokul-*: Girmek.

solu-: 1. Nefes alıp vermek.

solu-: 2. Sık ve kesik soluk alıp vermek.

soluk al-: 1. Havayı ciğerlere çekmek, nefes almak.

soluğu (bir yerde) al-: Bir yere hemen gitmek veya sığınmak.

soluklan-: 2. Dinlenmek (I).

somur-: Dudak, dil ve soluk yardımıyla bir şeyi içine çekmek; emmek, sorumak.

sonunu getir-:** Başladığı bir işi bitirmek.

sonuçla-: Sonuçlandırmak.

sopa at- (veya çek-): Dövmek.

soy-: 3. Birinin üstünde, yanında veya bir yerde bulunan şeyleri çalarak alıp götürmek, dızlamak.

soyup soğana çevir-: 1. Hiçbir şey bırakmamacasına soymak.

soyun-: 1. Üstündeki giysilerin bir bölümünü veya tümünü çıkarmak.

soyun-: 3. *mecaz* Kendini herhangi bir biçimde göstermeye, bir işi, bir mesleği yapmaya girişmek.

sök-: 1. Bir şeyi bulunduğu yerden kuvvet kullanarak veya gevşeterek çıkarmak, çekip ayırmak.

sökül-: 2. *argo* Parayı istemeyerek vermek, harcamak.

söküp atmak-: Gözden çıkarmak, kıymak, feda etmek.

söndür-: 1. Ateş ve ışığın yanmasına, aydınlatmasına son vermek.

söyle-: 4. Türkü, şarkı vb. okumak.

suçüstü yakala-: Suç işleyeni suçu işlediği sırada veya hareketinden çok az önce yakalamak.

sula-: 1. Toprak, bitki, hayvan vb.ne su vermek.

sun-: 1. Bir büyüğe veya nezaket gereğince bir kimseye bir şeyi vermek, arz etmek, yollamak, göndermek, takdim etmek.

sümkür-: Soluğu burundan hızla vererek sümüğü dışarı atmak.

süpür-: 1. Bir şeyin, bir yerin üstündeki çer çöp, toz toprak vb. şeyleri süpürge, fırça veya başka bir araçla toplamak, temizlemek.

süpürt-: Süpürme işini yaptırmak.

sür-: 1. At, araba vb. için yönetip yürütmek, sevk etmek.

sür-: 7. Bir maddeyi bir yüzey üzerine ince bir tabaka olarak yaymak, dökmek, serpmek.

sür-: 5. Dokundurmak, değdirmek.

sür-: 3. Önüne katıp götürmek.

sür-: 4. Uzatmak, ileri doğru itmek.

sür-*: Sunmak.

sürdür-: 2. Devam ettirmek.

sürt-: 3. *teklifsiz konuşmada* Başboş dolaşmak, yararsız dolaşmak.

sürü-: 3. Herhangi bir sebepten dolayı güçlkle yürümek.

sürükle-: 1. Bir şeyi yerden kaldırmadan iterek veya çekerek götürmek, sürümek.

sürükle-: 3. *mecaz* İstekli olmayan birini bir yere götürmek, getirmek.

sürüklen-: 2. Kendi kendini sürüklemek.

sürün-: 1. Karnı üzerinde sürünerek gitmek.

süsle-: 1. Birtakım katkılarla bir şeyin daha güzel, daha göz alıcı olmasını, daha hoş görünmesini sağlamak, bezemek, bezeklemek, donatmak, tezyin etmek.

süzül-: 5. *mecaz* İnsan sessiz, gizlice ve kayıyormuş gibi gitmek.

süzül-: 2. Akmak.

süzül-: 4. *mecaz* Sessizce ve görünür bir hareket yapmadan ilerlemek.

şaka yap-: Şaka niteliğinde bir şey yapmak veya söylemek.

şarkı söyle-: Belirli bir besteye göre güfteyi uyumlu olarak okumak.

şartlandır-: Şartlanmasını sağlamak, koşullandırmak.

şaşma-:** Yolundan sapmamak, gidişini değiştirmemek veya yanılmamak.

şaşırt-: 1. Şaşırtmasına sebep olmak.

şenlendir-: Şenlenmesini sağlamak.

şeytan dürt-: Durup dururken uygunsuz, kötü bir davranışta bulunmak.

şımar-: Kendisine gösterilen sevgi ve saygıdan veya verilen değerden yüreklenererek yersiz ve aşırı davranışlarda bulunmak.

şımart-: Şımarmasına yol açmak, yüzlemek.

şiddetlendir-: Şiddetini giderek artırmak.

şişir-: 1. Üfleyerek veya araç kullanarak şişkin bir duruma getirmek.

şişle-: 1. Birine veya bir şeye şiş saplamak, şiş batırmak.

tabasbus et-: Yaltaklanmak.

taciz et-: Sıkıntı vermek, rahatsız etmek.

tacizlik ver-: 1. Tedirgin etmek.

tadını çıkart-:** Bir şeyin, bir durumun verdiği güzellikten veya sağladığı imkânlardan yeteri kadar faydalanmak.

tahrif et-: Bozmak, değiştirmek.

tahrik et-: 2. Kışkırtmak.

tak-: 1. Bir şeyi başka bir yere uygun bir biçimde tutturmak, iliştiirmek, geçirmek.

takas et-: 2. Değiştirmek.

takıl-*: Bir durumu yaşatacak şekilde vakit geçirmek, insanı bir duruma götüren sebeplerle oyalanmak.

takıp takıştır-: Özenerek süslenmek.

takip et-: 2. Belli bir yöne gitmek.

takip et-: 1. Yetişmek, yakalamak veya bulmak amacıyla birinin arkasından gitmek, izlemek.

takip ettir-:** Birinin arkasından gitme, izleme işini yaptırmak.

talan et-: Yağmalamak, talanlamak.

tamamla-: 1. Tam ve eksiksiz duruma getirmek; tamlamak.

tanımazlıktan gel-: Bir kimseyi tanıdığı hâlde tanıımıyormuş gibi davranmak.

tart-: 2. Bir şeyi avuç içinde sallayarak ağırlığını kestirmeye çalışmak.

tasla-: 1. *mecaz* Kendinde olmayan bir özelliği varmış gibi göstermek; geçinmek, satmak.

taşı-: 1. Bir şeyi bir yerden alıp başka bir yere götürmek, gezdirmek.

taşın-: 2. Başka bir yere gitmek, göçmek.

taşınıp dur-:** İkide bir taşınmak.

taşıyıp dur-:** Taşıma işini sürdürmek.

tatlıya bağla-: Kavgalı bir işi gönül hoşluğuyla bitirmek.

tazele-: 1. Yenisiyle veya tazesiyle değiştirmek.

tedavi et-: 1. İyileştirmek amacıyla sağlık uygulamalarından geçirmek, sağaltmak.

tekbir al-:** “Allahuekber” diyerek Allah’ı ululamak, yüceltmek; Allah’ı ululayarak namaza başlamak.

tekme at- (veya vur-): 1. Ayakla bir yere sertçe vurmak.

tekmele-: 1. Tekme vurmak, tekme atmak, tepiklemek.

tekrarla-: Bir işi bir kez daha yapmak, yinelemek, tazelemek, tekrar etmek.

tekrarlayıp dur-:** Tekrarlamaya devam etmek, sürekli tekrarlamak.

temizle-: 1. Bir şeyi, bir yeri temiz duruma getirmek; paklamak.

temizle-: 4. *argo* Öldürmek, yok etmek.

temizlen-*: Kendi kendini temizlemek.

tempo tut-: El çırparak veya el ve ayaklarını bir yere vurarak bir müziğe eşlik etmek.

temsil et-: 1. Hak ve görev bakımından bir kimse veya topluluğun adına davranmak.

teneffüs et-: Soluk almak.

tep-*: Ayağı ile vurmak, ayağı ile vurarak sıkıştırmak.

tep-: 4. Silah ateşlendiğinde arkaya baskı yapmak.

tepele-: 1. Ayakları altında ezmek.

tepin-: 1. Ayaklarının hızla yere veya bir şeye üst üste vurmak.

tepin-: 2. Öfke veya sevincini açığa vuracak davranışlarda bulunmak, bulunduğu yerde çok hareketlenmek.

tepinip dur-:** Tepinme işini sürdürmek.

tepki göster-: Bir olay veya durum karşısındaki düşüncesini söz veya davranışla belirtmek, tepki koymak.

tepki ver-: Herhangi bir etkiye karşı söz veya davranışla karşılık vermek.

terennüm et-*: Yavaş, güzel ve alçak sesle, dokunaklı bir şekilde söylemek, okumak.

terk et-: 1. Ayrılmak.

teselli et- (ver-): Avutmak.

teslim et-: 1. Bir şeyi sahibine vermek.

tespih çek-: 1. Tespihin tanelerini birer birer iki parmak arasından geçirmek.

teşebbüs et-: Girişmek, el atmak.

teşhir et-: 1. Göstermek.

tetiğe bas- (veya dokun-): Ateş etmek.

tetiği çek-: Tetiğe basmak.

tık-: 1. İterek, zorla, aceleyle sokmak.

tıka-: 2. Yol, su, geçit vb. şeyleri bir engelle işlemez, akamaz, geçilmez duruma getirmek.

tıkırdat-: 1. Tıkırdamasını sağlamak, tıkırdamasına sebep olmak.

tıkıştır-: 1. Boş yer kalmayacak biçimde doldurmak, gelişigüzel koymak, tıka basa sokmak.

tıklat-: “Tık” sesi çıkararak hafifçe vurmak.

tımar et-*: Düzeltmek, düzenlemek, iyi ve verimli duruma getirmek.

tımar ettir-**: Tımar işini yaptırmak.

tingırdat-: 2. Çalgıyı biraz çalabilmek, tıngıldatmak.

tıpışla-*: Hafifçe vurmak.

tıraş ol-: Erkek saçını, sakalını kesmek veya berberde kestirmek.

tırmala-: 1. Tırnaklarıyla çizmek veya hırpalamak, tırnaklamak, tırmıklamak, cırmalamak.

tırman-: 4. Bir şeyin eğimini izleyerek yükselmek.

tırman-: 2. Yokuş, merdiven vb. çıkmak.

tırmanıp dur-*: Tırmanma işini sürdürmek.

tırmıkla-: 1. Tırmalamak.

titizlen-: 1. Çok dikkat ve özenle davranmak veya böyle davranılmasını istemek, titiz olmak, titizlik göstermek.

titret-: 1. Titremesine yol açmak.

tokalaş-: Birbirinin elini sıkmak, el sıkışmak.

tokatla-: 1. Tokat atmak.

toparla-*: Toplayıp götürmek.

toparla-: 1. Bir araya getirmek, toplu bir duruma sokmak.

toparla-: 4. Çekidüzen vermek.

toparlan-*: Kendi kendini toplamak, vaziyetini düzeltmek.

toparlan-: 6. Bir işi, bir hareketi yapmaya hazır duruma gelmek.

topla-: 5. Bir araya getirmek, düzene sokmak, düzeltmek.

topla-: 1. Bir araya getirmek, cemetmek.

topla-: 2. Devşirmek.

toplan-: 2. Bir araya gelmek; birikmek, toplaşmak.

toplaş-: 1. Toplanmak.

tortop ol-: Top biçimine girmek.

tosla-: 1. Tos vurmak.

tosla-: 4. *argo* Para vermek.

tosla-: 3. Öndeki cismi görmeyerek hızla ona çarpmak.

toslaş-: Birbirine tos vurmak.

tostopak et-*: Bütünüyle toparlak bir hâle getirmek.

toz ol-: 2. *argo* Kaybolup gitmek, kaçmak, uzaklaşmak.

tozu dumana kat-: 2. Toz kaldırarak hızla gitmek veya kaçmak.

tozlat-:** Tozlanmasına sebep olmak, toz etmek.

tökezle-: 1. Yürürken ayağı bir yere çarpıp veya ayakları birbirine dolanıp sendelemek.

tökezlet-: Tökezleme işini yaptırmak.

tur at-: 1. Dolaşmak, dolaşıp gelmek, dönmek.

turşusunu kur-: “Bir şeyin elden çıkarılması gerektiği hâlde buna bir türlü kıyamamak” anlamında kınama yollu söylenen bir söz.

tuşla- (I): Telefonun tuşlarına basmak.

tut-: 1. Elde bulundurmak, ele almak.

tut-: 23. Bir yere yaklaştırmak.

tut-: 17. Ulaşmak, varmak.

tut-: 2. Ele geçirmek, yakalamak.

tut-: 4. Yanında bulundurmak, alıkoymak.

tut-: 14. Hizmetine almak veya kiralamak.

tut-: 31. Sunmak.

tut-: 13. Kapatmak, sarmak.

tut-: 20. Herhangi bir durumda bulundurmak.

tut-: 34. Bırakmamak.

tut-: 3. Avlamak.

tut-*: Beklenmeyen, uygun düşmeyen bir işi yapmak.

tuttur-: 4. Çivi, toplu iğne, çengelli iğne vb. ile iliştiirmek, bağlamak.

tuttur-: 2. Bir işe başlayıp sürdürmek, bir şeyi yapmakta olmak.

tutukla-: Kanun yoluyla hürriyeti kısıtlayarak bir yere kapatmak, tevkif etmek.

tutun-: 1. Tutup bırakmamak, dayanmak, sarılmak veya asılmak.

tutuş-: 1. Birbirini tutmak, birbirine ilişip dokunmak.

tutuştur-: 2. Ansızın, gizlice ve karşısındakinin isteyip istemediğine bakmadan bir şeyi vermek; sıkıştırmak.

tutuştur-: Tutuşmalarını veya tutuşmasını sağlamak.

tuzak (veya tuzağı) kur-: 1. Bir şeyi yakalamak için düzenek hazırlamak.

tüket-: 1. Kullanarak, harcayarak yok etmek, bitirmek, yoğaltmak.

tükür-: 1. Tükürüğü ağız içinden dışarıya atmak.

tüylendir-*: Para kazandırmak.

uç- (I): 10. Çok hızlı gitmek.

uç- (I): 6. Yüksek yerden düşmek veya yuvarlanmak.

uç- (I)*: Yuvadandan uçmak, aile ocağından ayrılmak.

uç- (I): 5. Rüzgâr veya başka bir itici güçle yerinden ayrılıp uzağa gitmek.

uçup dur-:** Uçma işini sürdürmek.

uçur-: 1. Uçma işini yaptırmak, uçurtmak.

uçur-: 2. Hızlı götürmek, hızlı sürmek.

uçuş-: 2. Havada gidip gelerek dolaşmak.

uçuş-*: Rüzgâr vb. etkisiyle havalanmak, dalgalanmak.

uçuştur-: Uçuşma işini yaptırmak.

uçuşup dur-:** Uçuşmayı sürdürmek.

uçuver-: 1. Çabucak uçmak.

ufala-: 1. Kırarak, ovarak veya ezerek ufak parçalara ayırmak.

uğra-: 1. Yola devam etmek üzere bir yerde kısa bir süre kalmak.

uğra-: 2. Bir yerin yanından, yakınından, içinden geçmek.

uğraş-: 2. Bir işi başarmaya çalışmak, iş edinmek.

uğraş-: 1. Bir iş üzerinde sürekli çalışmak.

uğraş-: 5. *mecaz* Birine kötü davranmak.

uğraş-: 3. Zamanını bir işe verme durumunda kalmak.

uğurla-: Gideni esenlik ve sevgi dilekleriyle geçirmek, yolcu etmek, teşyi etmek.

ukalalık et- (veya yap- veya sat- veya tasla-): Bilgiçlik etmek, ukalaca davranmak.

ulaş-: 1. Belli bir yere varmak, erişmek, gitmek.

ulaştır-: Ulaşmasını sağlamak, dağıtmak.

uy-: 4. Bir inanca, bir anlayışa, bir duruma veya egemen bir güce uygun davranışta bulunmak, riayet etmek.

uyandır-: 6. *mecaz* Aklını başına toplamasını sağlamak, gözünü açmak.

uyandır-: 1. Uyanmasına yol açmak, kaldırmak.

uygula-: 1. Kuramsal bir bilgiyi, ilkeyi, düşünceyi herhangi bir alanda hayata geçirmek, tatbik etmek.

uzaklaş-: 1. Bir şeyden, bir yerden veya kimseden ayrılıp uzağa gitmek; ıraklaşmak, ıramak, uzaklanmak.

uzaklaştır-: 1. Uzağa götürmek.

uzan-: 6. Vücudunu yöneltmek veya vücuduyla birlikte kolunu uzatmak.

uzan-: 1. Boylu boyunca yatmak.

uzat-: 3. Bir şeyi vermek için birine yöneltmek, atmak.

uzat-: 1. Uzamasına sebep olmak, uzamasını sağlamak.

uzat-: 2. Baş, kolları veya bacakları bir yere yöneltmek.

üfle-: 3. Nefesli çalgıları çalmak.

üfle-: 1. Dudakları büzerek soluğu bir şey üzerine hızla vermek, üflemek.

üret-: 3. *mecaz* Oluşturmak, yaratmak, meydana getirmek.

üstünde dur-: Bir işe önem vermek, bir işle yakından ve sürekli ilgilenmek.

üzerine çek-: Üstüne çekmek.

üstüne çullan-: Saldırarak üzerine abanmak.

üstüne git-: 2. Üstüne doğru gitmek.

üstüne gül koklatma-:** Sevdiği birinden, eşinden başkasını sevmesine asla müsaade etmemek.

üstüne üstüne git-: Çekinmeden sonucu tehlikeli olabilecek bir şeyle uğraşmak, yılmamak.

(birinin) üstüne gel-:** Bir şey yapmasını baskı yaparak istemek.

(birinin veya bir şeyin) üstüne yüklen-: Saldırmak.

(birinin) üstüne yürü-: Korkutmak, yıldırma amacıyla saldıracağı gibi yapmak.

üstesinden gel-: Bir işi beklenildiği gibi yapmak, becermek, başarmak.

üstlen-: Üstüne almak, yüklenmek, deruhte etmek.

üşüş-: Her yandan çokça bir araya gelmek, toplanmak, birikmek, üşmek.

üşüşür-* Her yandan çokça bir araya gelmesine, toplanmasına, birikmesine, üşmesine yol açmak.

üt- (II): *ağızlardan* Oyunda yenerek bir şey kazanmak; utmak (II), yutmak (II).

üz-: 1. Üzüntü vermek.

vakit geçir-: 1. Oyalanmak.

vals et-:** Vals müziği ile dans etmek.

var kıl-*: Meydana getirmek, mevcut hâle getirmek.

var-: 1. Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasil olmak.

var-: 6. Kadın, evlenmek.

velveleye ver-: Gereksiz telaşa ve heyecana düşürmek.

ver-: 1. Üzerinde, elinde veya yakınında olan bir şeyi birisine eriştirmek, iletmek; lütfetmek, lütfeylemek.

ver-: 2. Bırakmak veya bağışlamak.

ver-: 23. Elindeki parayı kaptırmak, uçlanmak.

ver-*: Teslim etmek.

ver-: 12. Sahip olmasını sağlamak.

ver-*: Tutmamak, bırakmak.

ver-: 7. Kızı, kadını biriyle evlendirmek.

verimlendir-:** Verimli hâle getirmek.

volta at-: *argo* Bir aşağı bir yukarı dolaşmak.

voltala-:** Volta atmak, bir aşağı bir yukarı dolaşmak.

vur-: 2. Ses çıkarmak için bir şeyi başka bir şey üzerine hızla çarpmak.

vur-: 14. Ses çıkarmak, ses vermek, çalmak.

vur-: 7. Hızla değmek, çarpmak.

vur-: 10. Bağlamak, ilişkilendirmek.

vur-: 9. Takmak, koymak, bağlamak.

vur-: 12. Uygulamak, basmak, koymak.

vur-*: Dövmek, dayak atmak.

vur-*: Bir tarafa doğru yönelmek, bir yöne doğru gitmek.

vur-: 16. Silahla yaralamak, öldürmek.

yağdır-: 2. Bir şeyi aralıksız ve ısrarlı bir biçimde yapmak.

yağla-: 1. Yağ sürmek.

yak-: 3. Işık vermesini sağlamak.

yak-: 1. Yanmasını sağlamak veya yanmasına yol açmak, tutuşturmak.

(birinin) yakasına (veya yakasından) asıl- (veya yapış-): Hesap sormak veya bir şey istemek için tutup bırakmamak.

(birinin) yakasına sarıl-: İsteddiği şeyi almak veya dövüşmek için birini bırakmamak, zorlamak.

(birinin) yakasını bırakma-: Bezdirecek kadar üstüne düşmek, rahat vermemek, ısrar etmek.

yakala-*: Yetişmek.

yakala-: 1. Bir kimseyi veya bir şeyi elle tutmak.

yakala-*: Bulmak, ortaya çıkarmak.

yakala-: 4. Bir kimseyi hoşla gitmeyecek bir durumda bulmak, bir kimsenin suçu ortaya çıkmak, sobelemek.

yakala-: 2. Kaçan kimseyi veya hayvanı ele geçirmek, derdest etmek.

yakala-: 8. Avlamak, tuzakla ele geçirmek.

yaklaş-: 1. Arada az bir aralık kalacak biçimde ilerlemek, aradaki uzaklığı azaltmak veya büsbütün ortadan kaldırmak için ileri gitmek.

yaklaştır-: 1. Bir şeyi kendine yakın duruma getirmek.

yala-: 1. Bir şeyin üzerinden dilini sürüp geçirmek.

yama-: 1. Yama koyarak onarmak.

yan yatır-*:** Sağa veya sola doğru eğilerek devrilmesine yol açmak.

yanaş-: 2. Vapur, kayık vb. kıyıya varmak.

yanaştır-: Yanaşmasını sağlamak.

yanlışlık yap-*:** Hata etmek.

yap-: 10. Bir harekete, işe başlamak veya bir hareketle, işle uğraşmak.

yap-: 1. Ortaya koymak, gerçekleştirmek, oluşturmak, meydana getirmek.

yap-: 19. Davranmak, hareket etmek.

yap-: 7. Bir düşünceyi, bir davranışı, bir isteği işe dönüştürmek, gerçekleştirmek.

yap-: 18. *yardımcı fiil* Bir kimseye bir meslek kazandırmak, yetiştirmek.

yap-: 17. *yardımcı fiil* Edinmek, sahip olmak.

yap-*: İnşa etmek.

yapıştır-: 3. *mecaz* Birine tokat atmak.

yapıştır-: 2. Yaklaştırmak, birbirine dayamak.

yapıştır-: 1. Yapışmasını sağlamak.

yaptır-: 1. Yapmasını sağlamak, yapmasına imkân vermek.

yaptırt-: Yapmasını sağlamak, yapmasına sebep olmak.

yar-: 6. *mecaz* Ortasından, içinden geçmek.

yar-: 4. Yarık açmak.

yar-: 1. Uzunlamasına bölüp ayırmak, dilmek.

yarala-: 1. Silah, bıçak vb. bir araçla veya vurarak yara açmak.

yarat-: 1. Allah, olmayan bir şeyi var etmek.

yardım et-: Kendi gücünü, imkânlarını başka birinin iyiliği için kullanmak.

yardımcı ol-: Yardımda bulunmak.

yardımda bulun-: Yardım etmek.

yardıma koş-: Güç duruma düşene istekle yardım etmek.

(birini) yarı yolda bırak-: Yapılan yardımı sonuna kadar sürdürmemek.

yarış-*: Bir amacı gerçekleştirebilmek için çaba göstermek.

yasla-: 1. Bir şeyi bir yere dokunur duruma getirmek ve bu durumda bırakmak veya tutmak; dayamak, yastamak.

yaslan- (I): 1. Vücudunu, bedenini, sırtını bir yere dayamak, dayanmak.

yaşart-: Yaşarmasına sebep olmak.

yaşat-: 4. *mecaz* Sürdürmek, devam ettirmek.

yaşat-: 2. *mecaz* Daha iyi ve zengin bir hayat sürmesini sağlamak.

yat-: 2. Uyumak veya dinlenmek için yatağa girmek.

yat-: 1. Bir yere veya bir şeyin üzerine boylu boyunca uzanmak.

yat-: 11. Cinsel ilişkide bulunmak.

yatıp kalk-: 1. Gecelerini geçirmek.

yatır-: 1. Bir kimsenin bir yere yatmasını sağlamak.

yatır-: 4. Eğmek, yatık duruma getirmek.

yatıştır-: 2. Sakinleştirmek.

yavaşla-: 1. Yavaş gitmeye başlamak, hızını azaltmak, yavaş olmak; ağırlaşmak, ahesteleşmek, hafifleşmek.

yavaşlat-: Yavaşlamasını sağlamak, yavaşlamasına yol açmak, hızını kesmek.

yay-: 6. Dağınık ve düzensiz bir biçimde saçmak, dağıtmak.

yayıl-: 8. Rahat bir biçimde, sere serpe oturmak, serpilmek.

yaylan-: 2. Bacakları dizden esneterek yay üzerindeymiş gibi sallanmak.

yaylan-: 3. *argo* Çekilip gitmek.

yaz-: 2. Yazı ile anlatmak, yazıya dökmek.

yaz-: 7. Kaydetmek.

yazdır-: 1. Yazma işini yaptırmak.

yazı tura at-: Bir oyunda ilk başlayacak olanı tespit etmek amacıyla veya girilen bir iddiada kazananı belirlemek için metal parayı havada döndürerek atmak ve yere düştüğünde hangi yüzün üste geldiğine bakarak karar vermek.

yazıp çiz-: Yazmak.

ye- (II): 2. Kemirmek.

ye- (II): 1. Ağızda çiğneyerek yutmak.

ye- (II): 7. Harcayıp bitirmek.

yedir-: 1. Yemesini sağlamak.

yekin-: 1. *ağızlardan* Davranmak, olduğu yerden fırlamak, ayağa kalkmak, kalkmak için hareket etmek, kımıldamak.

yekindir-*: Olduğu yerden fırlamasını, davranmasını sağlamak.

yekindir-: *derleme sözlüğü* Yerinden kaldırmak, yukarı kaldırmak.

yekindir-*: Söylemek, duyulmasını sağlamak.

yelken aç-: Yola çıkmak için hareket etmek.

yelten-: Yapamayacağı bir işe girişmek, özenmek, heves etmek, meyletmek.

yemek ye-: Karın doyurmak.

yen- (I): 1. Savaş veya yarışmada üstünlük sağlamak, üstün gelmek; utmak (I).

yenile-: 1. Eskiyen bir şeyin yerine yenisini koymak, yenisini almak.

yer değiştir-: Bulunduğu yerden bir başka yere geçmek.

yer ver-: 2. Bir olaya yol açmak, imkân tanımak.

yere çal-: Yere atmak, yere fırlatmak.

yerinde durama-: 1. Sürekli kıpırdamak.

yerinden oyna-: Yerinden ayrılmak.

yerinden oynat-: Başka yere kaldırmak, yerini değiştirmek.

yerine getir-: 3. İfa etmek.

yerle bir et-: Temeline kadar yok etmek, tahrip etmek.

yerleş-: 4. Bir yerde oturmaya, yaşamaya başlamak.

yerleştir-: 1. Yerleşmesini sağlamak.

yetiş-: 3. Vaktinde varmak, vaktinde bulunmak.

yetiştir-: 10. *mecaz* Gelişip büyümesini sağlamak, büyümesine özen göstermek; beslemek, büyütmek.

yetiştir-: 4. Geliştirip büyütme.

yığ-: 1. Bir tepe oluşturacak biçimde üst üste koymak.

yığıl-: 3. Düşmek, yıkılmak, kendini tutamayıp çökmek.

yık-: 1. Kurulu bir şeyi parçalayarak dağıtmak, bozmak, tahrip etmek.

yıka-: 1. Su veya başka bir sıvı kullanarak bir şeyi temizlemek; yumak

(II).

yıkan-: 2. Kendi vücudunu yıkamak, banyo yapmak; çimmek.

yırt-: 1. Kâğıt, kumaş gibi bükülüp katlanan şeyleri parçalamak.

yırt-: 2. Vücudu kanatacak kadar derin çizmek.

yinele-: Tekrarlamak.

yineleyip dur-*: Tekrarlamaya devam etmek.

yitirt-: Yitirmesine neden olmak.

yiye iç-: Karın doyurmak, beslenmek.

yoğur-: 1. Katı veya toz durumundaki bir maddeyi herhangi bir sıvı ile karıştırarak hamur durumuna getirmek.

yok et-: 1. Ortadan kaldırmak, ifna etmek, izale etmek.

yokla-: 6. Aramak, araştırmak.

yol al-: Yolda ilerlemek.

yol göster-: 1. Kılavuzluk etmek, yolu bilmeyene anlatmak, tarif etmek.

yol ver-: 1. Geçmesine izin vermek.

yola çık-: 2. Bir yere varmak için bulunduğu yerden ayrılarak yolculuğa başlamak, harekete geçmek.

yola çık-: 3. Herhangi bir şeyi esas almak, oradan başlamak.

yola (veya yollara) düş-: Yola çıkmak, yol almaya başlamak.

yola düzül-: Gidilecek yere doğru yola çıkmak.

yola (veya yoluna) koyul-: Yola düzülme.

yolunu değiştir-: Gittiği yoldan ayrılarak başka yola geçmek.

yolunu düşür-:** Bir sebep bularak bir yere gitmek, bir yere gitmek için çıkan fırsatı hemen değerlendirmek.

(bir yerin) yolunu tut- (I): O yere doğru gitmeye başlamak.

yol-: 2. mecaz Dolandırarak, hile ile birinin parasını almak.

yolculuk yap-:** Bir yerden başka bir yere gitmek.

yön ver-: Yeni bir biçim, yeni bir düzen vermek.

yönel-: 1. Belli bir yön tutmak, yüzünü belli bir yöne doğru çevirmek, yönlenmek, bükülmek, teveccüh etmek.

yönelt-: 1. Bir şeye belli bir yön vermek, yönelmesini sağlamak, çevirmek; tevcih etmek.

yönet-: 2. Birinin bir konudaki etkinliğine, çalışmasına yön vermek, birini yönlendirmek.

yönlendir-: Bir kimsenin davranış, tutum, yapacağı iş vb. alanlarda izleyeceği yolu göstermek.

yudumla-: Yudum yudum içmek, acele etmeden yavaş yavaş içmek.

yum-: Kısarak kapamak, sıkarak kapalı duruma getirmek.

yumruk at- (veya indir-): Yumrukla vurmak.

yumrukla-: Yumrukla vurmak, sumsuklamak.

yumuşat-: 1. Sertliğini gidermek, yumuşak duruma getirmek.

yut- (I): Ağızda bulunan bir şeyi yutağa geçirmek.

yut-*: İçine almak, içine çekmek.

yutkun-: 1. Tükürüğü yutmak veya bir şey yutuyormuş gibi gırtlığı hareket ettirmek.

yuvarla-: 2. Döndürerek tomar yapmak veya yuvarlak duruma getirmek.

yuvarla-: 5. *teklifsiz konuşmada* İstekle ve çabucak yemek veya içmek.

yuvarla-: 1. Bir şeyi bir yerden kaldırmadan eksenini çevresinde döndürerek yürütmek; tekerlemek.

yuvarlan-: 3. Yere devrilmek.

yuvarlan-: 2. Dökülerek düşmek.

yuvarlan-: 5. *mecaz* Bir yere doğru istemsiz olarak gitmek.

yuvarlan-: 1. Kendi üzerinde dönerek hareket etmek, tekerlenmek.

yükle-: 1. Bir yere, taşınması için belli ağırlıkta eşya veya araç gereç koymak.

yükle-: 4. *mecaz* Bir yükümlülük altına sokmak, sorumlu tutmak.

yüklen-: 3. Bir yükü taşımak.

yüklen-: 4. *mecaz* Üstüne düşmek, zorlamak.

yüksel-: 1. Yüksekçe çıkmak.

yükselt-: 1. Yüksekçe çıkarmak, yukarı bir noktaya taşımak; kaldırmak.

yürü-: 1. Adım atarak ilerlemek, gitmek.

yürü-: 2. Karada veya suda, herhangi bir yöne doğru sürekli olarak yer değiştirmek.

yürüt-*: Çekip çevirmek, işlerini idare etmek.

yürüyüp dur-:** Yürümeyi sürdürmek.

yürüyüp geç-:** Hiç düşünmeden yürümek.

yüz ver-*: Çok ilgi göstererek şımartmak.

yüzünü buruştur- (veya ekşit-): Yüzüne öfke ve hoşnutsuzlukla bir biçim vermek.

yüz- (I): 3. Bir sıvının yüzeyinde batmadan durmak.

yüz- (I): 5. *mecaz* Dalgalanmak.

yüz- (II): 1. Derisini çıkarmak, derisini soymak.

yüzüp dur-:** Herhangi bir durumun en aşırı derecesinde olmaya devam etmek.

zabıt tut-: Tutanak düzenlemek.

zahmet et-: 1. Biri için yorulmak veya masrafa girmek.

zarara sok-: Zarar vermek.

zehirle-: 1. Öldürmek amacıyla yedirme, içirme vb. yollarla zehir vermek, ağılamak.

zerk et-: Sıvıyı şırınga vb. ile vücuda vermek, iç itmek.

zıkkımlan-: *kaba konuşmada* Bir şeyler yemek.

zınk diye dur-: Birdenbire durmak.

zıpla-: 2. Sevinçten veya oyun yapmak için bulunduğu yerde havaya doğru fırlamak.

zıplayıp dur-:** Zıplama işini sürdürmek.

(birini) zincire vur-: Prangaya vurmak.

ziyafet çek- (veya ver-): Konukları yemekli ağırlamak.

ziyaret et-: 1. Birini görmeye gitmek.

zora koş-: Güçlük çıkarmak.

zorunda bırak-: Yapmaya mecbur etmek.

zorbalık yap-:** Zorbaca davranmak.

zorla-: 1. Birine bir şey yaptırmak amacıyla güç kullanmak, boyun eğdirmeye çalışmak; zor kullanmak, mecbur etmek, cebretmek.

zorlaştır-: Zor duruma getirmek.

zorlat-: *derleme sözlüğü* Zorlamak.

zorluk çıkar- (veya göster-): Bir şeyin yapılmasını engellemek için çeşitli sorunlar yaratmak.

zulmet-: Güçlü bir kimse yasaya veya vicdana aykırı olarak kendine veya başkasına her türlü kötülük, haksızlık, eziyet veya işkence etmek.

4.1.2 Fiziki Durum Fiilleri

acele edil-:** Acele etme, ivme işi yapılmak.

aceleye getiril-:** Bir iş üstünkörü, özenmeden yapılmak.

acı-: Yemek yeme gereksinimi duymak.

acıkl-: Acıkma işine konu olmak.

aç kal-: 1. Karnını doyuramamak.

açabil-: 1. Açma ihtimali veya imkânı bulunmak.

(bir durumu) açığa çıkar-: Ortaya çıkarmak, gözler önüne sermek, anlaşılır duruma getirmek.

(bir durumu) açığa vur-: Belli etmek, ortaya çıkarmak.

(bir durumu) açığa vurabil-:** Açığa vurma, belli etme ihtimali veya imkânı bulunmak.

açıklanabil-: Açıklanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

açıklayabil-: 1. Açıklama ihtimali veya imkânı bulunmak.

açıl-: 7. Geniş bir duruma gelmek.

açıl-: 1. Açık duruma gelmek veya getirilmek.

açılabil-: Açılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

açlıktan öl-: Dayanılmaz derecede acıkmak, çok acıkmak.

afyonlan-: Afyonlama işi yapılmak.

ağlatabil-: 1. Ağlatma ihtimali veya imkânı bulunmak.

ağrı yap-:** Ağrıya sebep olmak, ağrı meydana getirmek.

ağrı-: Vücudun bir yeri ağırlı durumda olmak.

ait ol-: 1. Birinin olmak.

ak-: 8. Sürüp gitmek.

ak-*: Fazlaca olmak, yayılmak.

aksilik çık-: Engel ortaya çıkmak.

aktarabil-: 1. Aktarma ihtimali veya imkânı bulunmak.

al-: 29. Etkisini azaltmak.

al-: 6. İçine sığmak.

alabil-: 2. Almaya gücü yetmek.

alabil-: 1. Alma ihtimali veya imkânı bulunmak.

aldatabil-: 1. Aldatma ihtimali veya imkânı bulunmak.

alev al-: 1. Tutuşmak, yanmaya başlamak.

alın-*: Bir yerden çıkarılmak, zorla götürülmek.

alın-: 1. Alma işi yapılmak.

alışkanlık hâline getir-: Bir şeyi sürekli yapar olmak.

allak bullak ol-: 1. Çok karışık duruma gelmek, altı üstüne gelmek, karmakarışık olmak, düzeni bozulmak.

altından kalkama-: 1. Bir işi başaramamak, becerememek, üstesinden gelememek.

altüst ol-: 1. Çok karışık duruma gelmek.

andır-: Benzer yanları bulunmak, çağrıştırmak.

anıl-: Anma işine konu olmak.

anlaşabil-: 1. Anlaşma ihtimali veya imkânı bulunmak.

anlatabil-: 1. Anlatma ihtimali veya imkânı bulunmak.

araya gir-: 3. Bir iş yapılırken ona engel olacak başka bir iş çıkmak.

aralan-: 1. Biraz açılmak, aralık olmak.

aralan-: 3. Gitmek, uzaklaşmak

aralayabil-: 2. Aralamaya gücü yetmek.

aran-: 1. Arama işine konu olmak.

arayabil-: 1. Arama ihtimali veya imkânı bulunmak.

arın-: 1. Temizlenmek.

arkada kal-: 1. Geriden gelmek, geride kalmak.

(bir şeyin) arkası gel-: Devamlı olmak, süreklilik göstermek.

arkasını getireme-: Başladığı bir işi sürdürüp sona erdirememek.

arşınlayabil-:** Arşınlama imkân veya ihtimali bulunmak.

arttır-: 2. Yükseltmek.

asıl-: 1. Asma işi yapılmak veya asma işine konu olmak.

aslı çık-: Gerçek olduğu anlaşılacak, gerçek olduğu ortaya çıkmak.

aşıl-: Aşma işine konu olmak.

aşılan-: Aşılama işine konu olmak.

atabil-: 1. Atma ihtimali veya imkânı bulunmak.

ateş açıl-:** Ateşli silahla mermi atılmak.

ateş al-: 1. Yanmak, tutuşmak.

ateş edil-: Ateşli silahlarla mermi atılmak.

ateşe veril-: Ateş içine sokulmak, yakılmak.

ateşi çık- (veya yüksel-): Hasta vücut ısısı olağandan çok artmak.

atfedebil-: Atfetme, yöneltme ihtimali veya imkânı bulunmak.

atıl-: 1. Atma işine konu olmak.

atlatabil-: 1. Atlatma ihtimali veya imkânı bulunmak.

atlayabil-: 3. Atlama becerisi bulunmak.

avlan-: 1. Avlama işine konu olmak.

avuçlayabil-: 1. Avuçlama ihtimali veya imkânı bulunmak.

avurtları çök- (veya birbirine geç-): Çok zayıfladığı yüzünden belli olmak.

avutabil-: 1. Avutma ihtimali veya imkânı bulunmak.

ayağına (veya ayaklarına) dolan- (veya dolaş-):** İş yapmakta olan birine engel olmak, yürümesine engel olmak.

ayağına gel-: 2. Emek çekilmeden elde edilmek.

(ayakkabı) ayağını vur-: Ayakkabı ayağını yara etmek.

ayaklarına (veya ayağına) kara su (veya sular) in-: Çok yorulmak; güçsüz, dermansız kalmak.

aydınlan-: 1. Aydınlık olmak; ağarmak, ışımak.

aydınlatıp dur-:** Aydınlatma işini sürdürmek.

aydınlatıl-: Aydınlatma işine konu olmak.

ayık-: Ayılmak.

ayıpsan-:** Ayıpsama, ayıplama işi yapılmak.

ayırabil-: 1. Ayırma ihtimali veya imkânı bulunmak.

ayrıl-: 1. Ayırma işine konu olmak.

ayrılabil-: Ayrılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

(bir şey) az gel-: Yetmemek.

azal-: 1. Az denecek bir miktara inmek; daralmak

bağırabil-: 2. Bağırma becerisi bulunmak.

bağlan-: 1. Bağlama işine konu olmak.

bağlayabil-: 1. Bağlama ihtimali veya imkânı bulunmak.

bak-: 2. Bir şeyin yüzü bir yöne doğru olmak.

bakabil-: 1. Bakma imkân veya ihtimali bulunmak.

baktırabil-: 1. Baktırma ihtimali veya imkânı bulunmak.

bana mısın deme-: Hiçbir şey etkili olmamak, hiçbir şeye aldırış etmemek.

basıl-: 1. Basma işine konu olmak veya basma işi yapılmak.

baskı altında tut-: Özgürlüğünü engellemek, kısıtlamak.

baskın çık- (veya gel-): Karşılaştırma konusu olan kimseyi geçmek, ona karşı üstünlüğünü göstermek.

bastır-: 10. Birdenbire gerçekleşmek ve pek çok etki göstermek.

bastır-: 5. Üstünlüğünü göstermek.

bastırıl-: Bastırma işine konu olmak.

baş aşağı git-: İşleri ters gitmek, sürekli zarar etmek.

baş başa kal-: Biriyle veya bir şeyle yalnız kalmak.

baş eğ-: 2. Direnmekten vazgeçip buyruk altına girmek, inkıyat etmek.

baş et-: 1. Gücü yetmek.

baş edilebil-:** Bir kimseyi yola getirmek veya bir şeyi yapmak için güç yetirilebilmek.

(biriyle) başa çık-: Güçlükler çıkaran biriyle olan işini, kendi istediği yolda sonuçlandırabilmek.

(bir şeyle) başa çık-: Bir şeye gücü yetmek.

(biriyle) başa çıkılabil-:** Başa çıkılma, güç yetirilme ihtimali veya imkânı bulunmak.

başa gel-: Kötü bir durumla karşı karşıya kalmak.

başı derde gir-: Sıkıntılı bir duruma düşmek.

başı dön-: 1. İnsana, eşyanın dönmesi, ayağının altından yerin çekilmesi vb. bir duygu gelmek.

başı sıkıl- (veya sıkış-): Herhangi bir güçlük karşısında kalmak, bunalmak.

başına bela ol- (veya kesil-): Sıkıntı vermek, tedirgin etmek, musallat olmak.

başına bir hâl gel-: 1. Kötü bir duruma uğramak.

(birinin) başına gel-: Beklenmedik, şaşırtıcı bir olay veya durumla karşılaşmak.

başına yıkıl-:** Harap edilmek, zor durumda bırakılmak.

başında kavak yeli (veya yelleri) es-: 1. Genç sorumluluk duygusundan uzak, zevk, eğlence peşinde koşmak.

başından geç-: Daha önce aynı duruma uğramış olmak.

başını döndür-*: Başının dönmesine sebep olmak.

başarabil-: 1. Başarma ihtimali veya imkânı bulunmak.

başarıl-: Başarma işine konu olmak.

Ama bu iş nasıl başarılacaktı? (H 30/21)

başarılabil-: Başarılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

başla-: 4. Görülür duruma gelmek.

başla-: 2. Çalışır, işler, yürür duruma girmek.

başla-: 3. Ortaya çıkmak, başlangıç noktası oluşturmak.

başla-: 5. Ay, mevsim, ağrı vb. kendini hissettirmek, etkisini göstermek; almak.

başlan-: 1. Başlama işine konu olmak.

başlayabil-: 1. Başlama ihtimali veya imkânı bulunmak.

bat-*: Bulanmak, belenmek.

bat-: 11. *mecaz* Daha kötü bir duruma uğramak.

bat-: 5. Bir yere saplanmak.

batırıl-: 1. Batırma işine konu olmak.

bayıl-: 1. Baygın duruma girmek, uyur gibi olmak, kendinden geçmek, kendini kaybetmek, geçici bir süre bilinç kaybına uğramak.

becerebil-: 2. Becerme gücü bulunmak.

bekle-: 1. Bir iş oluncaya, biri gelinceye değin bir yerde kalmak, durmak.

beklen-: Bekleme işine konu olmak veya bekleme işi yapılmak, beklenilmek.

beklenebil-: Beklenme ihtimali veya imkânı bulunmak.

bekleş-: Birlikte veya karşılıklı beklemek.

bekleyebil-: 1. Bekleme ihtimali veya imkânı bulunmak.

belen-: 2. *ağızlardan* Bulanmak.

belir-: 3. İyice görünür ve anlaşılır bir durum almak, tebarüz etmek.

beliriver-: Ansızın belirlemek.

belirlen-: Belirli duruma getirilmek.

belirtebil-: 1. Belirtme ihtimali veya imkânı bulunmak.

belirtil-: Belirtme işine konu olmak.

belli et-: 2. *mecaz* Sezdirmek, hissettirmek.

belli ol-: Anlaşılmaq, açıklanmaq.

benze-: 1. İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak.

benze-: 2. Sanısını uyandırmak, gibi görünmek.

benzetilebil-: Benzetilme ihtimali veya imkânı bulunmak.

benzeyebil-: 1. Benzeme ihtimali veya imkânı bulunmak.

berbat ol-: 2. Kirlenmek.

berhava et-: 2. *mecaz* Bitirmek, yok etmek.

besle-*: Arttırmak, çoğaltmak.

besleyebil-*: Yiyecek ve içeceğini sağlayabilme ihtimali veya imkânı bulunmak.

bezen-: Süslenmek.

bıçaklan-: Bıçaklama işine konu olmak.

bırak-: 5. Bulunduğu yeri veya durumu değiştirmemek.

bırak-*: Bir kimse/bir şey için ayırmak, her yeri kaplamamak, zapt etmemek.

bırak-: 36. Geride ... kalmasını sağlamış olmak:

bırakabil-: 1. Bırakma ihtimali veya imkânı bulunmak.

bırakıl-: Bırakma işine konu olmak, terk edilmek.

biçil-: Biçme işine konu olmak.

biçimlendirebil-: 1. Biçimlendirme ihtimali veya imkânı bulunmak, şekillendirebilmek.

bil-: 4. Beceri ve ustalık isteyen bir işten anlıyor ve o iş elinden geliyor olmak.

bildirebil-: Bildirme ihtimali veya imkânı bulunmak.

bildiril-: Bildirme işine konu olmak.

bilen-: 1. Bileme işine konu olmak, keskin duruma getirilmek; bileğilenmek, bileylenmek.

bileylen-: Bilenmek.

bilme-:** Bir türlü gerçekleşmemek.

bilmezlikten gel-: Bilmiyor görünmek.

bin-: 6. Bir şeyin üzerine ilave edilmek.

bir baltaya sap olama-: Belli bir iş sahibi olamamak.

... bir hâl al- (hâle gir-): Bir duruma gelmek.

(...-masıyla ...-mesi) bir ol-: Çabucak olmak.

bit-(I): 2. Sona ermek, tükenmek.

bit-(I): 1. Tükenmek.

bit-(II): 2. Bitki, tüy, sa vb.  eyler çıkıp yetişmek.

bitir-: 4. Onulmaz duruma getirmek, mahvetmek.

bitirebil-: 1. Bitirme ihtimali veya imkânı bulunmak.

bitiril-: Bitirme içine konu olmak, tamamlanmak.

bitiş-: Birbirine dokunacak kadar yana mak.

bitiver-: 1. abucak bitmek.

boğ-(II): 6. *mecaz* Tamamıyla kaplamak.

boğazına perişan ol-:** Boğazının, yeme içmesinin düzeni bozulmak.

boğazından geçme-: Sevdiğı bir kimsenin yokluğı veya yoksulluğı dolayısıyla bir yiyeceğı yalnız başına yemekten üzüntü duymak.

boğul-*: Bir kimse bir şeyin fazlasına eri tirilmek veya uğratılmak.

boğulup git-:** Birdenbire boğulmak, boğuluvermek.

boncuklan-: Boncuk biçiminde taneler oluşmak.

bo a ık-: Umut, düşünce vb.  eyler sonuç vermemek, gerekle memek.

bo a ıkartıl-:** Olumlu bir sonuç alması engellenmek.

bo a git-: Harcanan emek, para hiçbir i e yaramamak, olumlu bir sonuca ula amamak.

bo al-: 1. Bo  duruma gelmek, içinde bir şey kalmamak.

bo al-: 2. Dışarıya akmak, dökülmek.

bo altıl-: Boşaltma içine konu olmak.

bo an-: 3. Kan, su, ter, gözyaşı, yağmur vb. sıvılar aniden ve şiddetle akmaya, dökülmeye ba lamak:

bo an-: 4. Baskı altında gergin duran bir şey birden ve hızla kurtulmak.

bo andırıl-: Bo anması sağlanmak.

boyan-: 4. *mecaz* Belli bir renge b r nmek.

boyan-: 1. Boyama i i yapılmak.

boyatıl-: Boyama i i yaptırılmak.

bozabil-: 1. Bozma ihtimali veya imkânı bulunmak.

bozul-: 4. Arızalanmak.

bozul-: 7. *mecaz* Sağlığını yitirip zayıflamak.

bozul-: 5. *mecaz* İyi ve değerli niteliğini yitirmek.

bozul-: 1. Bozma içine konu olmak.

bozulabil-: Bozulma ihtimali veya imkânı bulunmak.

b l  ebil-: Payla abilmek.

budan-: Budama işine konu olmak.

buğulan-: 1. Üzerinde buğu oluşmak, buğu ile kaplanmak; puslanmak.

bul-: 6. İstenilen şeye kavuşmak.

bulabil-: 2. Bulmayı becermek.

bulabil-: 1. Bulma ihtimali veya imkânı bulunmak.

bulan-: 1. Bulama işine konu olmak, her yanı bir şeyle kaplanmak, belenmek.

bulan-: 4. Mide bulantısı olmak.

bulaş-: 2. Bir şey diğer bir şeyin üstüne sürülmek; sıvaşmak, sıvışmak:

bulaş-: 3. Hastalık geçmek, sirayet etmek, girmek.

bulaşp dur-:** Bulaşma işini sürdürmek, bulaşmaya devam etmek.

bulun-: 3. Bir yerde olmak.

bulun-: 1. Bulma işine konu olmak.

bulunabil-: Bulunma ihtimali veya imkânı olmak.

bulundurabil-: Bulundurma ihtimali veya imkânı bulunmak.

bulunul-:** Bulunma işi yapılmak.

buluşturulabil-: Buluşturulma ihtimali veya imkânı bulunmak.

bur-: 5. Mide, bağırsak sancımak.

burnunun direği sızla-*: Değişik etkenlerden dolayı çok acı hissetmek.

buruş-: 1. Düzgünlüğü bozulmak, üzerinde kırışık ve katlamalar oluşmak.

buz tut-: Sıvının üstünde buz oluşmak, buzla kaplanmak.

buzlan-: Buzla kaplanmak, buz tutmak.

bükül-: Bükme işine konu olmak, bükünmek.

bürü-: 1. Kaplamak.

bürün-: 1. Bürüme işine konu olmak.

bürün-: 2. *mecaz* Herhangi bir görünüşe, kimliğe girmek.

büyü-*: Yetişmek.

büzül-: 1. Büzme işi yapılmak.

can çekiş-: 1. Ölmek üzere bulunmak.

canlan-: 4. *mecaz* Etkinliği artmak, hareketlilik kazanmak; yenilenmek.

cansız düş-: Hastalık veya yorgunluk yüzünden bitkin bir duruma gelmek.

cevap verebil-:** Cevap verme ihtimali veya imkânı bulunmak.

cevap veril-:** Cevap verme işi yapılmak.

cevaplandırabil-:** Cevaplandırma ihtimali veya imkânı bulunmak.

cinayet işleyebil-:** Adam öldürme ihtimali veya imkânı bulunmak.

curusu gel-:** İşeyeceği gelmek.

çağrıl-: Çağırma işi yapılmak, çağrılmak.

çakıl-: 1. Çakma işine konu olmak.

çakılıp kal-: Bir yerde uzun süre hareketsiz kalmak.

çalışabil-: Çalışma ihtimali veya imkânı bulunmak.

çalışıl-: Çalışma işine konu olmak.

çalışılabil-:** Çalışma işi yapılabilmek, çalışmaya elverişli ortam yakalayabilmek.

çalkalanıp dur-:** Çalkalanmaya devam etmek, ikide bir çalkalanmak.

çamurlan-: 1. Üzerine çamur sıçramak, bulaşmak.

çapaklan-: Çapak oluşmak.

çarpıl-: 2. Çarpık duruma gelmek.

çarpıl-: 1. Çarpma işine konu olmak.

çatırda-: 2. *mecaz* Çökmeye, yok olmaya yüz tutmak, tehlikeli duruma düşmek.

çatla-: 1. Parçaları ayrılıp dağılmayacak bir biçimde yarılmak.

çek-: 29. Bir kimse ailesinden birine herhangi bir bakımdan benzemek.

çek-: 11. Tartıda ağırlığı olmak.

çekebil-: 1. Çekme ihtimali veya imkânı bulunmak.

çekebil-: 2. Çekmeye gücü yetmek.

çekil-: Çekme işi yapılmak.

çenesini kapa-:** Susmak, bir şey söylemek istememek.

çerçevele-: 1. Bir şeyi çerçeve içine almak.

çevirebil-: 1. Çevirme ihtimali veya imkânı bulunmak.

çevrele-: 2. Kuşatmak.

çevrelen-: Çevreleme işi yapılmak.

çevril-: 1. Çevirme işine konu olmak.

çık-: 48. Gerçek hâle gelmek.

çık-: 52. Erişmek, görmek.

çık-: 9. Meydana gelmek.

çık-: 6. Yapılmak, yürümek.

çık-: 14. Bir inceleme, bir araştırma sonucu ... bulunmak.

çık-: 25. Koku, ses vb. yayılmak.

çık-: 16. Talihine veya payına düşmek, isabet etmek, vurmak.
çık-: 35. Oluşmak, olmak.
çık-*: Görünmek, karşısında belirlemek.
çık-: 23. Olmak, bulunmak, var olmak.
çık-: 27. Bir şey bulaşmak.
çıkabil-: 1. Çıkma ihtimali veya imkânı bulunmak.
çıkabilir-: 1. Çıkarma ihtimali veya imkânı bulunmak.
çıkılır-: Çıkarma işine konu olmak.
çıkartıl-: Çıkartma işi yapılmak.
çıkartılabilir-: Çıkartılma ihtimali veya imkânı bulunmak.
çıkıl-: Çıkma işi yapılmak.
çıldırabil-: 1. Çıldırma ihtimali veya imkânı bulunmak.
çırpınabil-: 2. Çırpınmaya gücü yetmek.
çıt çıkma-: En hafif bir ses bile çıkmamak.
çitlen-:** Çitle çevrilmek.
çivilen-: 2. *mecaz* Bir yerde, bir durumda hareketsiz kalmak.
çoğal-: Azken çok olmak, çok duruma gelmek, artmak, fazlalaşmak, ziyadeleşmek.
çök-: 8. Basmak, yayılmak.
çök-: 10. Sarsılıp dinçliğini yitirmek.
çök-: 7. Şakak, avurt vb. içeri doğru girmek; çukurlaşmak.
çökebil-: 1. Çökme ihtimali veya imkânı bulunmak.
çökel-*: Çökmek, bir yerin yüzeyini kaplamak.
çökeltibil-: 1. Çökeltme ihtimali veya imkânı bulunmak.
çökert-*: Bir yere çökmesine, bir yerde birikmesine sebep olmak.
çözül-: 1. Çözme işine konu olmak.
çözül-: 3. *mecaz* Birliğini, beraberliğini yitirmek, dağılmak, parçalanmak.
çürü-: 2. Sağlamlığını, dayanıklılığını yitirmek.
çürüyüp git-:** Öylece çürüyüvermek.
dağıl-*: Etrafa yayılmak.
dağıl-: 7. *mecaz* Yavaş yavaş kaybolmak, yok olmak.
dağıl-: 4. Karışık duruma gelmek, düzeni bozulmak.
dağılabilir-: Dağılma ihtimali veya imkânı bulunmak.
dağılın-:** Dağılma işi yapılmak.

dağılıp git-:** Ansızın dağılmak.

dağıt-: 9. *mecaz* Etkisini, gücünü azaltmak, gidermek.

dağıtıl-: Dağıtma işi yapılmak.

dal budak sal-: 1. Karmaşık bir biçimde yayılıp genişlemek.

dal-: 4. Uyumak.

dala-: 2. Zehirli böcek, ısırğan otu, sert kumaş vb. dokunarak teni acıtmak veya kaşındırmak; batmak, yemek (II).

dalabil-: 1. Dalma ihtimali veya imkânı bulunmak.

dalayiver-:** Aniden dalmak.

dallanıp budaklan-*: Dal budak salmak, iyice yayılmak.

damarlan-: Damarlı duruma gelmek.

dar gel-: Sıkıntı ve huzursuzluk vermek.

daral-: 5. *mecaz* Sıkışmak.

daral-: 2. Azalmak.

darmadağın ol-: 1. Dağınık ve karışık duruma gelmek.

davran-: 1. Bir kimseye veya bir şeye karşı belli tavır takınmak.

davranabil-: 1. Davranma ihtimali veya imkânı bulunmak.

dayak ye-: Dövülmek.

dayan-: 2. Temelde bir şeyle ilgili olmak.

dayatıl-: Dayatma işine konu olmak.

değ-(II): 1. Herhangi bir değerde olmak.

değ-(II): 1. Herhangi bir değerde olmak.

değerlen-: Değer kazanmak, değeri artmak, değer sağlamak, kıymetlenmek.

değiştirebil-: Değiştirme ihtimali veya imkânı bulunmak.

değiştiril-: Değiştirme işi yapılmak.

delik deşik ol-: 1. Bir canlının vücudunda bir araçla birçok yara, kesik oluşmak.

delin-: 2. Bir şeyde delik oluşmak.

dem vurul-:** Bir şeyden söz edilmek, konu açılmak, bahsedilmek.

demir at-: 2. *mecaz* Bir kimse bir yerde uzun süre kalmak.

demirle-*: Bir yerde uzun müddettir durmak, durup kalmak.

demirlen-: Demirleme işine konu olmak.

den- : 2. Söylenmek, sözü edilmek.

denen-: Deneme işine konu olmak.

denetlenebil-: Denetlenme ihtimali veya imkânı bulunmak.

denenebil-: Denenme ihtimali veya imkânı bulunmak.

deneyebil-: Deneme ihtimali veya imkânı bulunmak.

denk düş-: 2. Rast gelmek.

denk gel-: 1. Uygun düşmek, uygun gelmek.

depreş-: Yeniden ortaya çıkmak, tekrar uyanmak; nüks etmek.

derlen-: Derleme işi yapılmak, toplanmak, düzene girmek.

dermanı kesil-: Takati kesilmek.

devam et-*: Kesilmemek, sürüp gitmek.

devreye sokul-:** İşin içine dâhil edilmek, karıştırılmak.

devril-: 1. Devirme işi yapılmak.

devrilip kal-:** Bir yere devrilmiş, sinmiş, çökmüş hâlde öylece durmak.

devşirebil-*: Devşirme, toplama işini becermek.

dımdızlak kal-:** Yapayalnız, tek başına kalmak.

dikel-: 1. Dikleşmek.

dikil-(I): 1. Dikme işi yapılmak.

dikil-: 3. Ayakta durmak.

dikil-(I): 2. Dik duruma gelmek.

dikilip kal- (dikilip dur-): Bir yerde kısa bir süre ayakta durmak.

dikkat (dikkati) çek-: 3. *mecaz* Göze batmak, fark edilmek.

dikleş-: 1. Dik duruma gelmek, dikelmek.

dilimleyebil-: Dilimleme ihtimali veya imkânı bulunmak.

dillendirebil-: Dillendirme ihtimali veya imkânı bulunmak.

din-: 1. Sona ermek, bitmek, durmak.

dinel-: 1. *ağızlardan* Ayakta durmak.

dinlen-(I): 1. Güç kazanmak için çalışmaya ara vermek, yorgunluğunu gidermek, soluklanmak, istirahat etmek.

dinlen-(II): 1. Dinleme işine konu olmak.

dinletebil-: Dinletme ihtimali veya imkânı bulunmak.

direnebil-: Direnme ihtimali veya imkânı bulunmak.

diyebil-: Deme ihtimali veya imkânı bulunmak.

dizil-: 3. Yan yana veya üst üste sıralanmak.

dizil-: 1. Dizi durumuna getirilmek, dizme işi yapılmak.

doğ-: 4. *mecaz* Ortaya çıkmak, sonucu olmak.

doğrula-: 1. Bir şeyin doğru olduğunu ortaya koymak, desteklemek, gerçeklemek, teyit etmek, tasdik etmek.

doğrultabil-: 2. Doğrultmaya gücü yetmek.

doku-: 2. *mecaz* En ince noktalarına kadar özen göstererek, emek vererek ortaya çıkarmak.

dokun-: 5. Sağlığını bozmak, rahatsızlanmasına sebep olmak, yaramamak.

dokunabil-: Dokunma ihtimali veya imkânı bulunmak.

dokunul-: Dokunma işine konu olmak.

dol-: 1. Dolu duruma gelmek.

dol-: 3. Bir yere iyice yayılmak, kaplamak.

dolan-*: Bir şeylerin içine karışmak.

dolandırıl-: Dolandırma işine konu olmak.

dolaşıl-: Dolaşma işi yapılmak.

doldur-: 6. Ses, koku yayılıp kaplamak.

doldurabil-: Doldurma ihtimali veya imkânı bulunmak.

doldurul-: 1. Dolu bir duruma getirilmek.

dolup taş-: 2. Çok kalabalık olmak.

don-: 3. Çok üşümek.

don-: 7. *mecaz* Beklenmedik bir durum karşısında birden hareketsiz kalmak.

donatıl-: Donatma işine konu olmak veya donatma işi yapılmak.

doy-: 1. İsteği kalmayınca kadar yemek, yeteri kadar yemiş olmak, açlığı kalmamak; doyunmak.

doyabil-: Doyma ihtimali veya imkânı bulunmak.

doyurabil-: Doyurma ihtimali veya imkânı bulunmak.

doyurul-: Doyurma işine konu olmak.

dök-: 6. Üstünde bulunan bir şeyi düşürmek.

dökül-: 1. Dökme işi yapılmak veya dökme işine konu olmak.

dökül-: 6. Çıkmak, ortaya konulmak.

dön-: 13. *mecaz* Hileyle, gizlice yapılmak.

dön-: 5. Bir şeyi andıracak duruma girmek, benzemek.

döndürül-: Döndürme işine konu olmak.

dönebil-: Dönme ihtimali veya imkânı bulunmak.

dönül-: Dönme işi yapılmak.

dönüştürül-: Dönüştürme işine uğramak.

döşen-: 1. Döşeme işi yapılmak.

dövebil-: Dövme ihtimali veya imkânı bulunmak; pataklayabilmek.

dudak (dudağını) bük-: 1. Bir şeyi beğenmediğini, küçümsediğini belli etmek, umursamamak, pek aldırış etmemek.

dumura uğra-: 2. *mecaz* Değer, önem veya yeteneğini yitirmek.

dur-: 7. Beklemek, dikilmek.

dur-: 9. Bir yerde kalmak.

dur-: 12. Ara vermek.

dur-: 10. Bir yerde olmak veya bulunmak.

dur-: 1. Hareketsiz durumda olmak.

dur-: 11. Belli bir durumda, bir görevde bulunmak.

dur-*: Hareket hâlindeyken olduğu yerde kalmak.

dur-: 2. İşlemez olmak, çalışmamak.

dur-: 4. Sona ermek, kesilmek.

durabil-: Durma ihtimali veya imkânı bulunmak.

duraksa-: Ne yapmak veya ne demek gerektiğini kestiremeyerek duraklamak, tereddüt etmek.

durala-: Duraklamak.

durdurabil-: 2. Durdurmaya gücü yetmek.

durdurul-: Durdurma işi yapılmak.

durulabil-:** Durma işinin yapılması ihtimali veya imkânı bulunmak.

durup dur-:** Sürekli olarak öylece durmak.

duyabil-: Duyma ihtimali veya imkânı bulunmak.

duymazlıktan gel-: İlgilenmek istemediği için duymamış gibi davranmak.

duyul-: Duyma işine konu olmak.

duyulabil-: Duyulma ihtimali veya imkânı bulunmak.

duyurabil-: Duyurma ihtimali veya imkânı bulunmak.

düşümlen-: 2. *mecaz* Bir şey sıkışmak.

düş-: 7. Vurmak, değmek, rastlamak.

düş-: 21. Hızı, gücü, değeri azalmak.

düş-: 18. Bir bölüşme sonunda payına ayrılmak.

düş-: 16. Bir yerde bulunmak.

düş-: 15. Ödevi veya yetkisi içinde bulunmak.

düş-: 19. Kötü bir sebeple istenmeden bir yerde bulunmak.

düşebil-: Düşme ihtimali veya imkânı bulunmak.

düşürül-: Düşürme işine konu olmak veya düşürme işi yapılmak.

düzeltebil-: 1. Düzeltme ihtimali veya imkânı bulunmak.

düzeltil-: Düzeltme işine konu olmak veya düzeltme işi yapılmak.

edeme-: 1. Yapamamak, yapmadan duramamak.

eğlendirebil-: 1. Eğlendirme ihtimali veya imkânı bulunmak.

eğleşebil-::** Oylanma, eğlenme, tevakkuftan etme ihtimali veya imkânı bulunmak.

ekebil-: 1. Ekme ihtimali veya imkânı bulunmak.

ekil-: Ekme işi yapılmak.

eklen-: 1. Ekleme işi yapılmak.

eksil-: 1. Eskisinden daha az, daha eksik duruma gelmek; düşmek:

el ayak çekil-: Ortalıkta hiç kimse kalmamak, ıssızlaşıp sessizleşmek.

el konul-::** Zorla alma, yetkili merci kararıyla alıkoyma işi yapılmak.

elden (elinden) geç-::** Bakılmış, incelenmiş olmak.

ele geç-: 1. Bir kimse yakalanmak.

ele ver-: 3. Ortaya çıkarmak.

eli ekmek tut-: Geçimini kendi emeğiyle sağlayacak duruma gelmek.

(bir iş) elinde ol- (II): İsteyince o işi yapabilmek.

elinde tut-: 1. Kendi tekelinde bulundurmak, başkalarına kaptırmamak.

elinden bir iş (veya şey) gelme-: Çaresizlikten veya yeteneksizlikten bir iş yapamamak.

elinden gel-: Yapabilmek.

eline bak-: 1. Bir kimsenin yardımıyla geçinmek.

eline geç-: 2. Rastlamak, bulmak.

elini sürme-: 1. Eliyle dokunmamak.

elver-: 2. Uygun gelmek.

emzirebil-: 1. Emzirme ihtimali veya imkânı bulunmak.

engel olabil-::** Engel olmayı, önlemeyi becerebilmek.

engel olun-::** Önlenmek, geciktirilmek.

engellen-: Engel olunmak.

erebil-: Erme ihtimali veya imkânı bulunmak.

eri-: 6. *mecaz* Yok olmak, bitmek, tükenmek.

eriş-: 2. Bir yere ulaşmak, varmak.

eriyip git-: Yok olmak.

ertelen-: Daha sonraki bir zamana bırakılmak; kalmak.

esip dur-:** Esme işini sürdürmek.

eşlik et-: 3. Beraberinde bulunmak.

et-: 6. Herhangi bir değerde olmak.

evlendiril-: Evlenmesi sağlanmak.

evril-: Bir biçimden başka bir biçime doğal olarak dönmek.

ezebil-: 2. Ezmeye gücü yetmek.

ezil-: Ezme işine konu olmak.

fark et-: 3. Değişmek, başkalaşmak.

fayda verme-: Yararlı olmamak.

fırlatabil-: 1. Fırlatma ihtimali veya imkânı bulunmak.

“Hadi kahvaltıya çıkalım, dedi adam, burada belki şu oklardan fırlatabiliriz birbirimize.. bakalım kim önce davranacak?” (H 152/13)

fırlatıl-: Fırlatma işi yapılmak.

fırsat kolla- (veya gözle-): Yapmak istediği iş için uygun bir zaman veya durum beklemek.

fırsatı kaçı-: Elverişli durumdan yararlanamamak.

fişkir-: 3. *mecaz* Bir şey bir yerde bol bol görülmek.

filozoflaştır-:** Filozof durumuna getirmek, filozof özelliği kazandırmak.

fire ver-: Eksilmek, azalmak.

forsu geç-:** Bir yerde saygınlığı, ağırlığı, söz geçerliliği bulunmak.

fotoğraflayabil-:** Fotoğrafla tespit edebilmek, fotoğrafını çekebilmek, görüntüleme işi yapabilmek.

gark olun-:** Batmak, gömülmek.

gebe kal-: 1. İnsan veya hayvanın karnında yavru oluşmak.

geç-: 19. Tükenmek, bitmek, sona ermek.

geç-: 8. Olmak, vuku bulmak, cereyan etmek.

geç-: 4. Bir duruma uğramak, konu olmak.

geç-: 27. Ateş vb. sönmek.

geç-*: Ağrısı, sızısı dinmek.

geçebil-: 2. Geçmeye gücü yetmek.

geçebil-: 1. Geçme ihtimali veya imkânı bulunmak.
geçil-: 1. Geçme işi yapılmak.
geçilebil-: Geçilme ihtimali veya imkânı bulunmak.
geçilebilin-:** Geçilebilmeye konu olmak.
geçir-: 10. Herhangi bir durumu yaşamış olmak.
geçirebil-: 2. Geçirmeye gücü yetmek.
geçiril-: Geçirme işi yapılmak.
geçit ver-: Çay, ırmak, dağ vb.nin geçilecek bir yeri olmak.
gel-: 25. Düşmek, rast gelmek.
gel-: 6. Ortaya çıkmak, doğmak.
gel-: 12. Bir yerden alınıp bir yere ulaştırılmak.
gel-: 24. Bir şey akmak.
gel-: 22. Uymak.
gelebil: 2. Gelmeye gücü yetmek.
gelebil-: 1. Gelme ihtimali veya imkânı bulunmak.
gelin gel-:** Bir aileye, bir yere gelin olarak girmek.
gelin-: Gelme işi yapılmak.
gelip geç-: 3. Kısa bir süre etkin olmak.
gelişebil-: Gelişme ihtimali veya imkânı bulunmak.
gerçekleş-: Gerçek olmak, gerçek duruma gelmek, meydana gelmek, tahakkuk etmek.
gerçekleştirebil-: 2. Gerçekleştirmeye gücü yetmek.
gerçekleştirilebil-: Gerçekleştirilme ihtimali veya imkânı bulunmak.
gerek-: Bir şeyin yapılabilmesi ve gerçekleşmesi bazı nesne, fiil vb.ne bağlı olmak, gerek olmak, lazım olmak, icap etmek, iktiza etmek.
gerekebil-:** Gerekme ihtimali veya imkânı bulunmak.
gerek ol-: Gerekmek.
gerektir-: Gerekli kılmak, icap ettirmek, istilzam etmek, mucip olmak.
geri çevril-:** Kabul edilmemek, reddedilmek.
geri dönebil-:** Geldiği yere gitme ihtimali veya imkânı bulunmak.
geri dönül-:** Geri dönme işi yapılmak.
geri dur-: Bir iş yapmaktan kaçınmak.
geri kal-*: Yeterince gelişmemek, bir düzeyde olamamak.
gerisini getirme- (veya getireme-): Tamamlayamamak, yarım bırakmak.

geril-: 1. Germe işi yapılmak, gergin duruma gelmek, belirli bir uzama ile çekilmek.

gerneşebil-:** Gerinme ihtimali veya imkânı bulunmak.

ges gel-:** Ucu ucuna gelmek, birbirine dokunur gibi olmak, teğet geçmek.

getir-: 5. Sebep olmak, ortaya çıkarmak.

getirebil-: 1. Getirme ihtimali veya imkânı bulunmak.

getiril-: Gelmesi sağlanmak.

gevşe-: 2. Çözölmek.

gevşe-: 1. Sertlik ve gerginliğı bozulmak.

gibi ol-: Bir duruma, bir duyguya yaklaşmak.

gidebil-: 1. Gitme ihtimali veya imkânı bulunmak.

gidil-: Gitme işi yapılmak.

gidilebil-: Gidilme ihtimali veya imkânı bulunmak.

gidiş-: Kaşıntı duymak, kaşınmak, gicişmek.

gir-: 2. Sığmak.

girebil-: 1. Girme ihtimali veya imkânı bulunmak.

giril-: Girme işi yapılmak.

girilebil-: Girilme ihtimali veya imkânı bulunmak.

girişebil-: 1. Girişme ihtimali veya imkânı bulunmak.

git-: 14. Yok olmak, elden çıkmak.

git-: 11. Dayanmak.

git-: 5. Sürmek, devam etmek.

giy-*: *mecaz* Hüküm giymek, mahkemece cezalandırılmak.

giyebil-: 2. Giymeye gücü yetmek.

gizleyebil-: 1. Gizleme ihtimali veya imkânı bulunmak.

göç-: 3. Çökmek.

gömöl-: 3. *mecaz* Yok olmak, kaybolmak, görünmez olmak.

gömöl-: 1. Gömme işi yapılmak veya gömme işine konu olmak.

gönderebil-: 1. Gönderme ihtimali veya imkânı bulunmak.

gönderil-: Gönderme işi yapılmak veya gönderme işine konu olmak.

gör-: 11. Yüzü bir yöne doğru olmak, bakmak.

görebil-: Görme ihtimali veya imkânı bulunmak.

göröl-: 1. Göz yardımıyla bir şey, bir varlık algılanmak, seçilmek.

görül-: 3. Bir şeyin bulunduğu anlaşılmak, karşılaşılmak, rastlanmak.

görülebil-: Görülme ihtimali veya imkânı bulunmak.

görün-: 1. Görülür duruma gelmek, görülür olmak, gözükmek.

görün-: 3. Benzemek, görünüşünde olmak.

görünebil-: Görünme ihtimali veya imkânı bulunmak.

görünüm (... görünümü) al-:** Şekil almak, bir şeyin şeklini almak.

görüşebil-: Görüşme ihtimali veya imkânı bulunmak.

göster-: 10. Görünmek, benzemek.

gösterebil-: 1. Gösterme ihtimali veya imkânı bulunmak.

gösteril-: Görülmesi sağlanmak.

götürebil-: 1. Götürme ihtimali veya imkânı bulunmak.

götürül-: Götürme işi yapılmak veya götürme işine konu olmak.

götürülebil-:** Götürülme ihtimali veya imkânı bulunmak.

göz kamaştır- (veya al-): 1. Kuvvetli ışık veya parlaklık, kısa bir zaman için görüşü bulandırmak.

gözden kaybol-: Ortadan çekilmek veya görünmez olmak, kaybolmak.

göze bat-: 1. Aşırı derecede görünür olmak.

göze çarp-: Dikkati üzerine çekmek.

gözleri dön-: Aşırı ateşten veya can çekişirken gözlerin renkli bölümü kapakların altında kalarak görünmemek.

gözleri parla- (veya parıl-da-): Gözlerinde sevinç ve istek belirlemek.

gözü ak-: Gözü yaralanıp kör olmak.

gözü ısır-: Bir kimseyi tanıyacak gibi olmak.

gözüne çarp-: Görünür olmak, dikkati çekmek.

gözüne uyku girme-: Uyuyamamak, uykusuz kalmak.

(bir şey) gözünü al-: 1. Şiddetli ışık sebebiyle gözü iyi göremez duruma getirmek.

gözünü dört aç-: Aldanmamak için çok uyanık bulunmak.

gözlen-: Gözleme işi yapılmak veya gözleme işine konu olmak.

gücü kesil-: Kuvveti, takati azalmak.

gücü yet-: 2. Üstesinden gelebilir olmak.

güçlük çek-: 2. mecaz Zorlanmak.

gülün-: 2. mecaz Alay edilmek.

gününü gör-: 1. Kötü bir sonla karşılaşmak, cezaya çarptırılmak.

günlük tutul-:** Her gün yaşananlar, olaylar ve anılar bir deftere yazılmak.

haber alın-:** Öğrenilmek, bilgi edinilmek.

haber veril-:** Haber ulaştırma, bildirme işi yapılmak.

hak et-: 1. Bir emek karşılığı hakkı olan şeyi elde etmek, hak kazanmak.

hak et-: Layık olduğu kötü karşılığı almak.

hak edil-:** Hak etme, hak kazanma işi yapılmak.

(bir şeyde) hakkı ol-: 1. Payı, alacağı, hissesi olmak.

haklı çıkart-: Birinin davasının, iddiasının, düşüncesinin veya davranışının doğru olduğunun anlaşılmasını sağlamak.

halledil-: Halletme işine konu olmak.

halkalan-: Halka biçiminde oluşmak.

hapsedil-: 2. Bir yerde tutulmak; kapatılmak, tıklamak.

harcan-: Harcama işi yapılmak, harcama işine konu olmak.

hareket edebil-:** Hareket etme ihtimali veya imkânı bulunmak.

hareket ettirebil-:** Hareket ettirtme ihtimali veya imkânı bulunmak.

harlan-: *derleme sözlüğü* Birdenbire alevlenmek, tutuşmak.

hasıl ol-: Ortaya çıkmak, türemek.

hasta ol- (veya düş-): Hastalanmak.

hastalan-: Sağlığı bozulmak, esenliği yerinde olmamak, rahatsızlanmak, hasta olmak.

havaya uç-: 1. Patlama dolayısıyla zarar görmek.

haykır-: 3. *mecaz* Bir durum veya nitelik çok belirgin olarak görünmek.

hazır ol-: Hazır durumda bulunmak.

hazırlan-: 1. Hazır duruma getirilmek.

hazırlanıl-:** Hazırlanma işi yapılmak.

heba ol-: Boşa gitmek, ziyan olmak.

hedef alın-:** Nişan alınmak.

heder ol-: Boşa gitmek, boşuna geçmek.

hesap sorul-:** Bir konuda açıklama ve savunma istenmek, sorumlu tutulmak.

hırpalan-: Hırpalama işine konu olmak veya hırpalama işi yapılmak.

hırpalanabil-:** Hırpalanma ihtimali bulunmak.

hışı çık-* Çok yorulmak, bitkin düşmek.

hoplatıl-: Hoplatma işi yapılmak.

ılı-: İlinmak.

ırgalan-: Irgalama işi yapılmak, sallanmak.

ırsın-: 2. Üşümesini gidermek, üşümez duruma gelmek.

ırsın-: 1. Sıcak duruma gelmek.

ıslan-: Islak duruma gelmek.

ışı-: 1. Aydınlanmak.

ışık tut-: 1. Bir yeri ışıkla aydınlatmak.

ışıl-da-: Titrek, parlak bir ışık saçmak, ışılamak.

ışıt-: Aydınlatmak.

iade edil-:** İade etme işi yapılmak.

ıcat edebil-:** İcat etme ihtimali veya imkânı bulunmak.

ıcat edil-:** İcat etme işine konu olmak.

içi geç-: 1. İstemedenden kısa bir süre uyuyuvermek.

içine al-: Kapsamak.

içebil-: 2. İçme becerisi bulunmak.

içer-: 1. İçine almak, içinde bulundurmak, ihtiva etmek.

içerebil-: İçerme ihtimali veya imkânı bulunmak.

içil-: İçme işi yapılmak.

ıdam edil- (veya olun-): Hakkında verilen ölüm cezası hükmü yerine getirilerek öldürülmek.

idare et-: 3. Yetmek, yetişmek.

ıddia edebil-:** İddia etme ihtimali veya imkânı bulunmak.

ıflah et-: Kötü bir durum veya hastalıktan kurtarmak.

ıflas ettir-:** mecaz Düşünce, iddia, tez, kimse vb. değerinin düşmesine yol açmak.

ifna et-: 1. Yok etmek.

iğnelen-: 1. İğneleme işi yapılmak, iğneleme işine konu olmak.

ihlal edil-:** İhlal etme işine konu olmak.

ihmal edil-* İhmal etme, savsaklama işine konu olmak.

ikamet et-: Bir yerde oturmak.

ılan edil-:** İlan etme, duyurma işi yapılmak.

(bir şeyden) ileri gel-: 2. Neden olmak.

ıleri sürül-:** Bir düşünce veya tasarı önerilmek, serdedilmek.

ilerleyebil-: 1. İlerleme ihtimali veya imkânı bulunmak.

iletebil-: 2. İletmeye gücü yetmek.

iletişim kurabil-:** Bilgi, haber vb. alışverişi yapabilmek.

(biriyle veya bir şeyle) ilişiği olma-: Bağlantısı olmamak.

imal edil-:** İmal etme, üretme işine konu olmak.

imzalan-: İmzalama işi yapılmak.

in cin top at-:** Çok تنها olmak, hiçbir canlı varlık bulunmamak.

in cin top oyna-: Hiçbir canlı varlık bulunmamak.

in-*: Şiddetle gelmek, vurulmak.

in-: 15. Sayısı azalmak.

incin-: 1. Çarpma, sıkışma, burkulma vb. etkenlerle vücudun bir yeri ağrı verir duruma gelmek.

indirebil-: 2. İndirmeye gücü yetmek.

inebil-: 1. İnme ihtimali veya imkânı bulunmak.

inil-: İnme işi yapılmak.

inşa edil-:** Kurulmak, yapılmak.

ipin ucu kaç-:** Yönetimde veya bir şeyi kullanmada gereken ölçü yitmek.

ipin ucunu kaçır-: *teklifsiz konuşmada* Yönetimde veya bir şeyi kullanmada gereken ölçüyü yitirmek.

ipucu veril-:** Aranılan gerçeğe ulaştırabilecek şeyle ilgili, onu bulmaya yarayan bilgi verilmek.

isabet et-: 1. Nişan alınan, hedeflenen yere değmek, rastlamak.

ispat edebil-:** Kanıtlama ihtimali veya imkânı bulunmak.

iste-: 5. Gerekli olmak.

istifini bozma-: Aldırış etmeyip durum ve davranışını değiştirmemek.

iş işten geç-: Bir işi gerçekleştirme imkânı kalmamış olmak.

iş (bir şeye) kal-:** İşin bitmesi için bir şeyin yapılması gerekme.

işe yara-: Kendisinden faydalanılmak, bir yerde kullanılmak.

işi düş-: Birinin yardımına gereksinim duymak.

işaret veril-:** Bir araç kullanılarak bir şey, belli edilmek.

işitebil-: İşitme ihtimali veya imkânı bulunmak.

işitil-: Duyulmak.

işitilip dur-:** İşitilmeye devam etmek.

işle-: 3. İçine girmek, etkilemek, nüfuz etmek, sızmak.

işlen-*: Gidip gelme, girip çıkma işi yapılmak.

işlen-*: İnce ve süslü şeyler yapma, nakışlama işi yapılmak.

işlen-*: Yapılmak, edilmek.

işletebil-: 2. İşletmeye gücü yetmek.

iştirak edil-:** Dâhil olma, katılma işi yapılmak.

itebil-: 2. İtmeye gücü yetmek.

itil-: İtme işi yapılmak.

iyi gel-: 1. Yaramak.

iyi git-: 1. Bir iş yolunda olmak.

iz bırak-: Etkisini kalıcı duruma getirmek.

izin veril-:** Birine bir iş yapması için müsaade edilmek.

izleyebil-: 1. İzleme ihtimali veya imkânı bulunmak.

kaç-: 5. Gaz, sıvı vb. şeyler sızmak.

kaç-: 7. Girmek.

kaçabil-: 1. Kaçma ihtimali veya imkânı bulunmak.

kaçıl-: 1. Kaçma işi yapılmak.

kaçılabil-:** Kaçılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

kaçır-: 2. Bir işi belirlenen zamanda yapamamak.

kaçırıl-: Kaçırma işi yapılmak veya kaçırma işine konu olmak.

kafayı bul-: Sarhoş olmak.

kal-: 1. Olduğu yeri ve durumu korumak, sürdürmek.

kal-: 2. Zaman, uzaklık veya nicelik belirtilen miktarda bulunmak.

kal-: 20. Olmak, herhangi bir durumda bulunmak.

kal-: 14. Miras olarak geçmek.

kal-*: Geride bulunmak, geriye kalmak.

kal-*: Bulunmak, mevcut olmak.

kal-: 3. Konaklamak.

kal-: 4. Yaşamak.

kal-*: Durmak, gitmemek.

kal-*: Düşmek, üzerine vazife olmak.

kal-: 13. Bir işi belli bir noktada bırakmak.

kal-*: Bir şeye, bir fiile, bir duruma bağlı bulunmak.

kalabil-: Kalma ihtimali bulunmak.

kalakal-: 2. Güç durumda kalmak.

kalakal-: 1. Bir şey veya durum karşısında şaşırarak.

kalaylatıl-:** Kalaylatma işi yapılmak.

kalbi sıkış-: Yüreği sıkışmak; kalp atışları düzensiz olmak, sıkıntı duymak.

kaldırabil-: 1. Kaldırma ihtimali veya imkânı bulunmak.

kaldırıl-: Kaldırma işi yapılmak.

kalın-: Kalma işi yapılmak.

kalıp dur-:** Kalmayı, bulunduğu durumu korumayı sürdürmek.

kalk-*: Genişlemek, kabarmak, şişmek.

kalkabil-: 1. Kalkma ihtimali veya imkânı bulunmak.

kamaştır-: Kamaşmasına neden olmak.

kamburu çık-: 3. Eğilerek yapılan işler için çok çalışmış olmak.

kan-: 3. Bir gereksinimini, bir isteğini yeteri kadar karşılamış olmak, doymak.

kana-: 1. Vücudun herhangi bir yerinden kan akmak, kan gelmek.

kanatıl-: Kanatma işi yapılmak.

kanayabil-:** Kanama ihtimali veya imkânı bulunmak.

kandırabil-: 1. Kandırma ihtimali veya imkânı bulunmak.

kanıtıl-:** Bükülüp zorlanarak yerinden oynatılmak.

kanıtlayabil-: 1. Kanıtlama ihtimali veya imkânı bulunmak.

kapana düşürül- (veya kısıtıl-):** Hile yapılarak yakalanmak.

kapan-: 1. Kapalı duruma gelmek.

kapan-: 2. Dışarı ile ilişkisini kesmek.

kapatabil-: 1. Kapatma ihtimali veya imkânı bulunmak.

kapatıl-: 1. Kapatma işine konu olmak veya kapatma işi yapılmak.

kapla-: 2. Çepeçevre sarmak, kuşatmak, örtmek.

kaplan-: Kaplama işi yapılmak.

kaptır-: 1. Bir şeyin ele geçirilmesine, kapılmasına yol açmak.

kaptır-: 2. Vücudun herhangi bir organı, bir kaza sonucunda makine tarafından ezilmek veya koparılmak.

kaptırabil-:** Ele geçirilme, kapılma ihtimali bulunmak.

karalan-: 1. Karalama işi yapılmak.

karart-: 2. Karanlık duruma getirmek.

karış-: 1. İki veya ikiden çok şey bir araya gelip birbirinin içinde dağılmak, birbirinin içine girmek.

karışabil-: Karışma ihtimali ve imkânı bulunmak.

karıştırıl-: Karıştırma işi yapılmak.

karşı karşıya gel-: 1. Birden karşılaşmak.

karşılaş-: 1. Bir kimseyle veya bir şeyle karşı karşıya gelmek.

karşılaşabil-: Karşılaşma ihtimali veya imkânı bulunmak.

karşılaşıl-:** Karşılaşma işine konu olmak.

karşılaşılabil-:** Karşılaşılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

karşılık bul-:** Cevap verilmek, yapılane karşı bir hareket, tepki ortaya konmak.

kasıkları birbirine geç-:** Çok zayıfladığı vücudundan belli olmak.

kaşarlan-: 1. Bir işte, bir konuda ustalaşmak çok deneyim kazanmak.

katıl-(I): 1. Katma işi yapılmak.

katıl-(II): Aşırı derecede gülme, ağlama, gıdıklanma, korkma vb. tepkiler sırasında, solunum kaslarının kasılmasından dolayı soluk kesilmek.

katılabil-: Katılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

katlan-: 1. Katlama işi yapılmak.

katlandır: Katlanmasını sağlamak.

kavrul-: 1. Kavurma işi yapılmak.

kaybet-: 1. Yitirmek.

kaybet-: 2. Bir işte, bir uğraşta başarısızlığa uğramak; yenilmek (II).

kaybol-: 2. Görünür olmaktan çıkmak, görünmez olmak.

kaybolup git-:** Kısa sürede kaybolmak.

kayboluver-: Çabucak kaybolmak.

kaydedebil-: Kaydetme ihtimali veya imkânı bulunmak.

kaydırabil-: 2. Kaydırmaya gücü yetmek.

kayıp dur-:** Kayma işini sürdürmek, kaymaya devam etmek.

kayna-: 2. Yiyecek, içecek fokurdayacak derecedeki suda pişmek, haşlanmak:

kayna-: 9. Çok miktarda bulunmak.

kayna-: 3. Yerden çıkmak.

kaynaklan-: 2. Kaynağını bir yerden veya bir şeyden almak, bir yere veya bir şeye dayanmak.

kaynaş-: 1. Ayrılmayacak bir biçimde birleşmek.

kaynatıl-: Kaynatma işi yapılmak.

kaza geçir-: Can ve mal kaybına veya zararına neden olan kötü bir olayla karşılaşmak.

kazan-: 2. Olumlu, iyi bir sonuç elde etmek.

kazan-: 4. Edinmek, sahip olmak.

kazan-: 8. Yenmek, galip gelmek.

kazan-: 1. Kazanç sağlamak.

kazdığı çukura (veya kuyuya) kendisi düş-: Başkası için hazırladığı kötülüğe kendisi uğramak.

kazıl-: Kazma işi yapılmak.

kazın-: 2. Kazıma işi yapılmak.

(birini veya bir şeyi) kendi hâline bırak-: İlgilenmemek, karışmamak.

(biri veya bir şey) kendi hâline bırakıl-:** İlgilenilmemek, karışılmamak.

kendinden geç-: 3. Uykuya dalmak, uyuyakalmak.

kendinden geç-: 1. Bilinci işlemez olmak, kendini kaybetmek, bayılmak.

kendine gel-: 1. Ayılmak.

kendini bırak-: 3. Gevşek, rahat bir biçimde kalmak.

kendini bul-: 3. Kendine gelmek.

kendini göster-: 2. Ortaya çıkmak, belirtmek.

kenetlen-: 1. Kenetleme işine konu olmak.

kepaze ol-: Gülünç veya utanılacak duruma düşmek.

kesebil-: 1. Kesme ihtimali veya imkânı bulunmak.

kesil-: 2. Bitkin duruma gelmek, gücü, takati kalmamak, çok yorulmak.

kesil-: 14. Yoksun kalmak.

kesil-: 5. Sona ermek.

kesil-: 3. Gibi olmak, benzemek, dönmek.

kesil-: 1. Kesme işi yapılmak, katolunmak.

kesil-: 7. Akım gelmez olmak.

kesil-: 6. Akmamak.

kesiliver-: Ansızın kesilmek.

kesintiye uğra-: Bir süre için durmak.

kesiş-: 1. Birbirini kesmek.

kestir-: 5. Kısa bir süre uyumak, şekerleme yapmak.

keşfedil-: Keşfetme işi yapılmak.

kılını (bile) kıpırdatma- (veya oynatma-): Bir iş, olay veya durum karşısında ilgisiz kalmak, en küçük bir tepki göstermemek.

kımıldanabil-:** Kımıldanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

kımıldayabil-: 2. Kımıldamaya gücü yetmek.

kınan-: Kınama fiiline konu olmak, ayıplanmak.

kıpırdatıl-:** Kıpırdatma, yerinden oynatma işi yapılmak.

kıpırdayabil-: 2. Kıpırdamaya gücü yetmek.

kırabil-: 1. Kırma ihtimali veya imkânı bulunmak.

kırıl-: 1. Kırma işine konu olmak, bir veya birçok parçaya ayrılmak.

kırış-: 1. Bir yüzeyin düzgünlüğü bozulmak, kırışik oluşmak.

kırpış-: 2. Işık yanıp söner gibi olmak.

kırpış-: 1. Göz kapakları çok ışıktan sık sık kırılmak.

kırpışıp dur-:** Kırpışmaya devam etmek, sürekli kırpışmak.

kıstırıl-: Kıstırma işi yapılmak.

kıvrın-: 1. Ağrı, sancı gibi bedensel veya korku, heyecan gibi ruhsal nedenlerle vücut eğilip bükülmek.

kıvrıl-: 3. Yuvarlak bir biçim almak.

kıvrılıp git-:** Kıvrılarak yol almak.

kıvrılıp kal-:** Kıvrılma durumunu sürdürmek, kıvrılmış vaziyette öylece durmak.

kıyabil-: Kıyma ihtimali veya imkânı bulunmak.

kıyıl-: Kıyma işi yapılmak.

kilitlen-: 3. *mecaz* Fiziksel, ruhsal vb. nedenlerle hareket edemez, kıpırdayamaz duruma gelmek.

kirlen-: Kirli duruma gelmek, batmak.

kirletebil-: Kirletme ihtimali veya imkânı bulunmak.

kişiliksizleştir-:** Kendine özgü niteliklerinden mahrum, kişiliksiz hâle getirmek.

komaya gir-: 1. Duyma, anlama ve hareket yeteneklerini yitirerek yarı ölü duruma gelmek, kendinden geçmek.

kon-(II): Koyma işi yapılmak.

kondurul-:** Gelişigüzel takılmak, iliştilmek.

konukla-: 1. Konuk olmak.

konul-: Koyma veya konma işi yapılmak, vazolunmak.

konusabil-: 1. Konuşma ihtimali veya imkânı bulunmak.

konusul-: 1. Konuşma işine konu olmak.

kop-: 1. Herhangi bir yerinden ikiye ayrılmak.

kop-: 6. Kurtulmak.

kop-: 4. *mecaz* Gürültülü veya tehlikeli olaylar, birdenbire başlamak veya ortaya çıkmak.

kop-*: Tamamıyla bitmek, sona ermek.

kopartabil-: 2. Kopartmaya gücü yetmek.

kopartabil-: 1. Kopartma ihtimali veya imkânı bulunmak.

kopartıl-: Kopartma işi yapılmak.

korktuğu başına gel-: Düşünülen kötü durum gerçekleşmek.

koruyabil-: 2. Korumaya gücü yetmek.

koşabil-: 1. Koşma ihtimali veya imkânı bulunmak.

kotarıl-: Kotarma işi yapılmak.

kovabil-: Kovma ihtimali veya imkânı bulunmak, defedebilmek.

koyabil-: Koyma ihtimali veya imkânı bulunmak.

koyulabil-: Koyulma ihtimali veya imkânı bulunmak.

koyultul-:** *mecaz* Bir konuşma, bir sohbet tat alınır biçimde uzatılmak.

koynunda yılan besle-: Bir yakınından ihanet görmek.

kök sal-: 1. İyice tutunmak, sağlamlaşmak, yayılmak, köklenmek.

kökleş-: Güçlü bir biçimde yerleşmek, yer etmek, kök salmak; esaslanmak.

körel-: 3. Ateş veya ışık sönecek duruma gelmek.

körükleyebil-: 1. Körükleme ihtimali veya imkânı bulunmak.

kötü ol-: 1. Olumsuz bir durum almak.

kötürüm ol- (veya kal-): 2. *mecaz* Güçsüz kalmak.

kriz geçir-: 1. Bir organda birdenbire fizyolojik değişiklik olmak.

kucakla-: 3. İçine almak veya çepeçevre sarmak, kuşatmak.

kucaklan-: Kucaklama işi yapılmak.

kucaklaşabil-: Kucaklaşma ihtimali veya imkânı bulunmak.

kulak veril-:** Kulak verme işi yapılmak.

kullanabil-: 1. Kullanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

kullanıl-: Kullanma işine konu olmak, yemek (II).

kullanılabil-:** Kullanılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

kurabil-: 1. Kurma ihtimali veya imkânı bulunmak.

kurban git-: Suçsuz yere ölmek, zarara uğramak.

kurban ol-: Bir kimse veya bir şey için kendini feda etmek.

kursağında kal-: İstenilen bir şey gerçekleşmemek, yarım kalmak.

kurşun sıkıl-:** Silah ateşlenmek, mermi yakılmak.

(biri veya bir şey) kurşun yağmuruna tutul-:** Çok sayıda ve sürekli atılan kurşunlara maruz kalmak.

kurşunlan-: Kurşunlama işine konu olmak.

kurtarabil-: 3. Kurtarma gücü bulunmak.

kurtul-: 5. Hamile kadın tehlikesiz bir biçimde doğum yapmak.

kurtul-: 2. İstenmeyen, sıkıntı veren, hoşlanılmayan bir kimseden, bir yerden, bir şeyden, bir durumdan uzaklaşmak.

kurtulabil-: 3. Kurtulma gücü bulunmak.

kuru-: 4. Bazı nesneler yumuşaklığını yitirmek, sertleşmek.

kuru-: 3. Irmak, kuyu, pınar vb.nin suyu çekilmek, yok olmak; soğulmak, soruşmak (II).

kurul-: 1. Kurma işine konu olmak veya kurma işi yapılmak.

kurulabil-: Kurulma ihtimali veya imkânı bulunmak.

kurutul-: Kurutma işi yapılmak veya kurutma işine konu olmak.

kuşat-: 4. Kaplamak.

kutlan-: Kutlama işi yapılmak, tebrik edilmek.

kuyruğu kapana kıştır-:** Yakalanmak, çok zor durumda kalmak.

küçültül-: Ufaltılmak.

kül ol-: 1. Bütününüyle yanmak.

küllen-: 1. Genellikle ateşin üzerinde kül oluşmak.

küreleyebil-:** Küreme ihtimali veya imkânı bulunmak.

laf anlatabil-:** Sözü nü dinletebilmek, karşıdakini ikna edinceye kadar konuşabilmek.

lanetlen-: Lanet edilmek, lanete uğramak.

lazım gel- (veya ol-): Gerekmek.

lekelen-: 1. Leke oluşmak.

loğlan-:** Üzerinde loğ gezdirilerek toprak bastırılmak, sıkıştırılmak.

mahkûm edil-:** Mecbur edilmek.

mahvedil-:** Yok edilmek.

mahvol-: 4. Boşa gitmek, heba olmak.

mahvolabil-:** Mahvolma ihtimali bulunmak.

mâni olun-:** Engellenmek, önlenmek.

maraza çık-:** Kavga çıkmak, anlaşmazlığa yol açacak işler yapılmak.

maskarası ol-: Birinin eğlencesi olmak.

mekik dokun-:** Sürekli gidip gelme işi yapılmak.

mektup al-: Yazılan mektup adrese gelip ele geçmek.

meydana çık-: 1. Ortaya çıkmak, görünmek.

meydana gel-: 1. Olmak, oluşmak.

mırıldanabil-: Mırıldanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

muaf tutul-:** Bir ödev, bir görev bağışlanmak, ayrıcalık tanınmak.

mümkün görün-: Olabilmek.

mümkün ol-: İmkân bulunmak.

müsaade edil- (veya olun-):** İzin verilmek.

müstahak ol-: Hak kazanmak, layık olmak.

nail ol-: Erişmek, ulaşmak, kavuşmak.

nakşedil-:** *mecaz* Kalıcı ve etkili olması sağlanmak, işlenmek.

narlan-:** Kıpkırmızı olmak, içindeki ateş harlı yanmak.

nasır bağla- (veya tut-): 1. Nasırlanmak.

nasip et- (veya eyle-): 2. Eriştirmek.

nasip ol-: 2. Mutluluk veren güzel şeylere erişmek, ulaşmak, kavuşmak.

nasiplen-: Nasibini almak, nemalanmak.

nazil ol-: İnmek.

neden ol-: Sebep olmak.

nefesi kesil- (veya daral- veya tutul-): 1. Güç soluk alacak duruma gelmek veya soluğu büsbütün durmak.

nitelen-: Niteliği belirtilmek, nitelik kazanmak, vasıflanmak.

okşayabil-: Okşama ihtimali veya imkânı bulunmak.

okun-: 1. Okuma işine konu olmak.

okuyabil-: Okuma ihtimali veya imkânı bulunmak.

ol-: 6. Herhangi bir durumda bulunmak, yapmak.

ol-*: Mevcut durumda bulunmak, var bulunmak.

ol-: 1. Meydana gelmek, vuku bulmak.

ol-: 2. Gerçekleşmek veya yapılmak.

ol-: 18. Uymak, tam gelmek.

ol-: 4. Bir şeyi elde etmek, edinmek.

ol-: 16. Ek fiilin geniş zamanı olan –dır (-dir) veya hikâyesi olan “idi” anlamında kullanılan bir söz.

ol-: 24. *yardımcı fiil* Sıfat-fiil eki almış kelimelerden sonra anlamı kuvvetlendirmek için kullanılır.

olabil-: Olma, gerçekleşme ihtimali veya imkânı bulunmak.

olanak sağlan- (veya tanın-):** Bir işin olmasına elverişli ortam hazırlanmak.

olanaksız kıl-:** Olanaksız, imkânsız hâle getirmek

olunabil-: Olunma ihtimali veya imkânı bulunmak.

olup bit-:** Bir şeyler yaşanmak, birtakım durumlar gerçekleşmek.

(bir şeyi) oluruna bırak-: 2. Sonucu önemsemeyerek bir işin yapılabilirdiği, olabildiği kadarıyla yetinmek.

oluş-: Belli bir varlık kazanmak, ortaya çıkmak, meydana gelmek, teşekkül etmek.

oluşabil-: Oluşma ihtimali veya imkânı bulunmak.

oluşturul-: Oluşması sağlanmak, teşekkül ettirilmek.

oluver-: Çabucak veya kısa sürede olmak.

onarıl-: Onarma işine konu olmak, onarma işi yapılmak.

onarabil-: Onarma ihtimali veya imkânı bulunmak.

onaylan-: Onaylama işi yapılmak veya onaylama işine konu olmak; tasdiklenmek, tasdik edilmek.

onaylayabil-: Onaylama ihtimali veya imkânı bulunmak, tasdikleyebilmek.

ortadan kalk-: Yok olmak.

ortaya çık-: 1. Yokken var olmak, meydana çıkmak, türemek.

ortaya çıkarıl- (veya çıkartıl-):** Bütün özellikleriyle gösterilmek.

ortaya çıkıver-:** Aniden ortaya çıkmak.

oruç (orucu) bozul-:** Bir şey yiyerek, içerek oruç sona erdirilmek.

otur-: 9. Yer almak, geçmek.

oturabil-: Oturma ihtimali veya imkânı bulunmak.

oturup kal-:** Oturakalmak, öylece oturmaya devam etmek.

ovalan-: 1. Ovalama işine konu olmak.

oyalanabil-: Oyalanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

oyalayabil-: Oyalama ihtimali veya imkânı bulunmak.

oynan-: Oynama işine konu olmak.

oynanıl-:** Oynanma işi yapılmak.

oynatabil-: Oynatma ihtimali veya imkânı bulunmak.

oynayabil-: Oynama ihtimali veya imkânı bulunmak.

oyul-: 1. Oyma işi yapılmak.

oyuna gel-: Aldatılmak.

öç alın-:** İntikam alma işi yapılmak.

öden-: Ödeme işine konu olmak.

ödeyebil-: Ödeme ihtimali veya imkânı bulunmak.

ödüllendiril-: Ödüllendirme işi yapılmak.

öğren-: 2. Yetenek, beceri kazanmak.

öğretebil-: Öğretme ihtimali veya imkânı bulunmak.

öl-: 4. *mecaz* Değerini, geçerliğini, gücünü yitirmek, kullanılmamak.

öldür-: 8. *mecaz* Yok olmasına, ortadan kalkmasına, azalmasına yol açmak.

öldürebil-: Öldürme ihtimali veya imkânı bulunmak; gebertebilmek.

öldürül-: Öldürme işine konu olmak, gebertilmek.

öldürülebil-:** Öldürülme işi becerilmek.

ölüp git-:** 2. Yok olmak.

öne çık-*: Diğerleri yanında fazlaca dikkat çekmek.

öneril-: Önerme işine konu olmak.

önlenebil-: Önlenme ihtimali veya imkânı bulunmak.

önleyebil-: Önleme ihtimali veya imkânı bulunmak.

örtül-: Örtme işine konu olmak.

örtüş-: 1. Aynı noktalarda ve düzlemlerde kesişmek.

örül-: Örme işi yapılmak.

örümceklen-: 3. Ateşli hastalıklarda göz, ağız vb. yerler kurumuş salgılarla perdelenir gibi olmak.

övebil-: Övme ihtimali veya imkânı bulunmak.

özen gösteril-:** Özen gösterme, itina etme işi yapılmak.

özenil-: Bir şeye özeni duyulmak.

pahalıya patla- (veya mal ol- veya otur-): 1. Çok para, özveri, emek gerektirmek.

paramparça ol-: Pek çok parçaya ayrılmak, kırılmak.

parça parça ol-:** Parçalanmak, parçalara ayrılmak.

parçalan-: Parçalama işine konu olmak, parçalara ayrılmak, paralanmak (II).

parçalayabil-: 1. Parçalama ihtimali veya imkânı bulunmak.

parılda-: 1. Güçlü bir ışık çıkarmak, ışık saçmak; parlamak, yalabıkmak, yıldırımak.

parla-: 1. Parıldamak.

parla-: 2. Bir ışık kaynağından gelen ışınları yansıtmak, delepmek.

parla-: 7. mecaz Ortaya çıkmak.

patla-: 2. Yırtılıp açılmak.

patlak ver-: Gizli kalması istenen veya beklenmedik bir olay, ansızın ortaya çıkmak.

paylaşabil-: Paylaşma ihtimali veya imkânı bulunmak; bölüşebilmek, üleşebilmek.

pelteleş-: 2. mecaz Çok yorulmak.

pençe atıl-:** Yırtıcı hayvanın ön ayaklarıyla saldırmasına, vurmasına veya saldırıya geçen bir insanın saldırı hamlelerine maruz kalmak.

perde in-: 1. Gözde katarakt olmak.

pes de-: Karşısındakinin kendisinden daha üstün olduğunu kabul etmek, boyun eğmek.

peydahlan-*: Oluşmak, birden ortaya çıkmak.

pırılda-: Işık saçmak, ışıldamak.

piknik yapıl-:** Kırdan yemek yenilmek, gezinti yapılmak.

piş-: 1. Yiyecek, ateşte, fırında, kaynar suda veya yağda ısı etkisiyle yenilebilir duruma gelmek.

pişirebil-: 1. Pişirme ihtimali veya imkânı bulunmak.

piyango vur- (veya çık-): 2. Beklenmedik bir yerden büyük kazanç sağlamak.

pörsü-: Gevşeyip sarmak, porsumak.

pörsüt-*: Pörsümesine sebep olmak.

prova edil-:** Bir giysiye son biçimi verilmeden önce giysi, giyecek kişinin üzerinde düzeltilmek.

pusuya yat-: Pusuda beklemek.

pürüz çık-:** Zorluk, engel çıkmak.

püskür-*: Hızla çıkmak, yayılmak.

rahat bırak-: İşine karışmamak.

rahat et-: Sıkıntısız durumda olmak, ferahlanmak, dinlenmek.

rahatsız ol-: Rahatı bozulmak, keyfi kaçmak, sağlığı bozulmak.

ramak kal-:** Bir şeyin olmasına çok az kalmak.

rast git-: Uygun düşmek, istenilen biçimde gelişmek.

rastla-: 1. Bir kimse ile karşı karşıya gelmek, karşılaşmak, rast gelmek, tesadüf etmek.

rastlan-: Karşılaşılma, rast gelmek, tesadüf edilmek.

rastlaş-: 1. Birbiriyle karşılaşmak, birbirine rastlamak, tesadüf etmek.

rastlanabil-: Rastlanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

reddedebil-: 1. Reddetme ihtimali veya imkânı bulunmak.

reddedil-: Reddetme işine konu olmak.

reddedilebil-:** Reddetme ihtimali veya imkânı bulunmak.

rendelen-: Rendeleme işi yapılmak.

rengi at- (kaç- veya uç-): 2. Korku, heyecan vb. sebeplerle benzi sararmak.

resim çekil-:** Fotoğraf makinesiyle bir şeyin biçimi kâğıda geçirilmek.

resmedebil-: 1. Resmetme ihtimali veya imkânı bulunmak.

rica olun-:** Dilenmek, istenmek, ümit edilmek.

rücu et-: Geri dönmek.

saçıl-: 2. Etrafa dağılmak, yayılmak.

sâdır ol-:** Ortaya çıkmak.

sağlayabil-: 1. Sağlama ihtimali veya imkânı bulunmak.

sahip ol-: Mülkiyetinde olmak, elinde bulundurmak.

sakatlan-: Sakat duruma gelmek.

saklanabil-: Saklanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

sal-*: Yaymak.

saldırabil-: Saldırma ihtimali veya imkânı bulunmak.

salın-: 2. Salma işine konu olmak.

salın-: *tarama sözlüğü* 2. Sallanmak, sarmak, uzanmak.

sancısı tut-: 2. Hamile doğuma hazırlık sancıları başlamak.

saplan-: 1. Hızla batmak.

saptır-: Sapma işini yaptırmak.

sar-: 2. Kuşatmak.

sar-: 4. Kaplamak.

sarart-: Rengini sarıya çevirmek, sararmasına yol açmak.

sarhoş ol-: Sarhoş bir duruma gelmek, esrimek.

sarıl-: 1. Sarma işi yapılmak.

sarıp sarmalan-:** Sıkıca sarma işine konu olmak.

sark-: 1. Aşağıya doğru uzamak veya uzanmak.

sarsıl-: 1. Sarsma işine konu olmak.

sarsıl-: 2. *mecaz* Güçsüz durumda kalmak.

sası-: *ağızlardan* 1. Küf ve çürük gibi kokmak; tefessüh etmek.

satabil-: Satma ihtimali veya imkânı bulunmak.

satıl-: 1. Satma işi yapılmak, gitmek.

satın alın-:** Satın alma işine konu olmak.

savaşı-:** Savaşma, mücadele etme işi yapılmak.

savrul-: 2. Dağılmak, saçılmak.

savrul-: 1. Savurma işi yapılmak.

savrulup dur-:** Sürekli olarak savrulmak, savrilmaya devam etmek.

savrulup git-:** Aniden savrulmak.

savrulup kal-:** Savrulmuş vaziyette öylece durmak.

savunabil-: 1. Savunma ihtimali veya imkânı bulunmak.

savuşturabil-: Savuşturma ihtimali veya imkânı bulunmak.

savuşturulabil-:** Savuşturulma, geçirtilme ihtimali veya imkânı bulunmak.

sayabil-: Sayma ihtimali veya imkânı bulunmak.

sayıklan-:** Sayıklama işi yapılmak.

sayıl-: Sayma işine konu olmak; addedilmek, addolunmak.

sayılabil-: Sayılma ihtimali veya imkânı bulunmak; addedilebilmek, addolunabilmek.

seçil-: Seçme işine konu olmak.

seçilebil-: Seçilme ihtimali veya imkânı bulunmak.

seril-: 1. Serme işi yapılmak, yayılmak.

serpelen-:** Serpeleme, az az serpme işi yapılmak.

serpil-: 1. Serpme işine konu olmak.

serpil-: 3. Yayılmak.

serpiş-:** Yayılmak, dağılmak.

serpiştiril-: Serpiştirme işine konu olmak.

sersemle-: Sersem duruma gelmek.

sersemlet-: Sersemlemesine sebep olmak.

ses çıkarma-*: Susmak, ses etmemek.

ses çıkarma- (veya etme-): Bir şeyi hoş görerek karşı çıkmamak, itiraz etmemek.

sesini çıkarma-: Bir şey üzerindeki düşüncesini söylememek.

seslenebil-: 1. Seslenme ihtimali veya imkânı bulunmak.

seslenil-: Seslenme işi yapılmak.

sevk olun-:** Gönderilmek.

seyredebil-: Seyretme ihtimali veya imkânı bulunmak.

seyredil-: Seyretme işine konu olmak.

sığ-: 2. Uygun düşmek, yakışmak, kabul edilebilir olmak.

sığ-: 1. Bir kaba, bir yere bütünüyle girebilmek veya içinden geçebilmek, girmek.

sığdırabil-: 1. Sığdırma ihtimali veya imkânı bulunmak.

sık-: 3. Dar gelmek.

sıkıl-: 1. Sıkma işi yapılmak.

sıkış-: 4. Dar bir yere zorla sığmak veya sığdırılmak.

sıkış-: 2. İki şey arasında kalmak.

sıkışıp kal-:** Sıkışmış vaziyette öylece durmak.

sıkıştırabil-: 2. Sıkıştırma işini becerebilmek.

sıkıştırıl-: Sıkıştırma işi yapılmak.

sıklaş-: Sık duruma gelmek veya sıkça ortaya çıkmak, sık görülmek.

sınan-: Sınama işine konu olmak.

sırası gel-: 1. Bir başkasından sonra sıra birinin veya bir şeyin olmak.

sıralan-: 1. Sıra oluşturacak biçimde yer almak.

sırsıklam ol-: Çok ıslanmak.

sırtından geçin-: Geçimini bir kimseden sağlamak.

sıvan- (I): Sıvama (I) işi yapılmak.

sıvaşp dur-:** Sıvaşmaya, yapışp bulaşmaya devam etmek.

sıvaşp kal-:** Bulaşmış vaziyette öylece durmak.

sıyrıl-: 1. Sıyırma işine konu olmak.

sıyrıl-: 2. *mecaz* Bir yerden veya bir durumdan çıkmak, kurtulmak.

sıyrılabil-: Sıyrılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

sız-: 1. İnce aralıklardan veya gözeneklerden az miktarda ve belli olmadan yavaş yavaş akmak, çıkmak.

sız-: 5. İçki, yorgunluk vb. sebeplerle kendinden geçerek uyuyakalmak.

sızıp kal-: Çok içki içip veya çok yorulup uyuyakalmak.

silebil-: 1. Silme ihtimali veya imkânı bulunmak.

silin-: 1. Silme işine konu olmak.

silin-: 3. *mecaz* Birden yol olmak, gözden kaybolmak.

silkelen-: 1. Silkeleme işine konu olmak.

silkeleyebil-: 1. Silkeleme ihtimali veya imkânı bulunmak.

silkinebil-: Silkinme ihtimali veya imkânı bulunmak.

sivril-: 2. *mecaz* Başkalarını geride bırakıp yükselmek veya ün kazanmak, temeyyüz etmek.

soğur-: 1. Isısını hızla veya yavaş yavaş yitirerek soğuk duruma gelmek, soğuklaşmak.

soğur-*: İçine çekmek, emmek, absorbe etmek.

sokabil-: Sokma ihtimali veya imkânı bulunmak.

sokakta kal-: Sığınacak yeri olmamak, bakacak kimsesi bulunmamak.

sokul-: 1. Sokma işine konu olmak.

soldur-: Solmasına sebep olmak.

soluk soluğa kal-: Nefes alamayacak duruma gelmek, çok yorulmak.

soluğu kesil- (veya tutul-): Soluk almaz duruma gelmek.

soluyabil-: 2. Solumaya gücü yetmek.

son bul-: Bitmek, tükenmek.

(bir şeyin) sonu gel-*: Sona ermek, son bulmak.

sonunu getireme-: 2. Başladığı bir işi bitirememek.

sonuçlan-: Sonuca ulaştırılmak, sonuca bağlanmak, bitirilmek, neticelenmek, intaç edilmek.

sorabil-: Sorma ihtimali veya imkânı bulunmak.

sorgulayabil-: 1. Sorgulama ihtimali veya imkânı bulunmak.

sorul-: Sorma işine konu olmak.

sorun çık-:** Üzüntü verecek veya içinden güç çıkılır bir durum meydana gelmek.

sökül-: 1. Sökme işine konu olmak.

sökün et-: *derleme sözlüğü* Birdenbire görünüp arkası kesilmeden gelmek.

sön-: 1. Yanmaz, aydınlatmaz, parlamaz olmak.

sön-: 7. *mecaz* Ses duyulmaz olmak.

söndürül-: Söndürme işine konu olmak.

sönüp git-:** Birden sönmek, sönüvermek.

söylen-: 2. Söyleme işi yapılmak, söylenilmek.

söylenebil-: Söylenme ihtimali veya imkânı bulunmak.

söylet-: 1. Söylemesine yol açmak.

söyleyebil-: 1. Söyleme ihtimali veya imkânı bulunmak.

söz edil-:** Bir şey üzerine konuşulmak.

sözü boğazına tıkan-:** Söyleyememek, söylemeye imkân bulamamak.

sunabil-: Sunma ihtimali veya imkânı bulunmak.

sunul-: Sunma işine konu olmak veya sunma işi yapılmak; arz edilmek, arz olunmak, takdim edilmek, takdim olunmak.

surat et-: Birine karşı küskün durmak, asık yüzlü olmak.

sus-: 1. Konuşmaktan kaçınmak.

sus-: 4. *mecaz* Etkisini göstermemek, tepki göstermemek.

sus-: 3. Ses veya gürültüyü kesmek, ses ve gürültü yapmamak.

susa-: 1. Su içme gereksinimi duymak.

susturabil-: 2. Susturma becerisi bulunmak.

susul-:** Susma işi yapılmak.

suya düş-: Bir şeyin gerçekleşme olasılığı kalmamak.

suyunu çek-: 2. *teklifsiz konuşmada* Tükenmek.

süpürül-: Süpürme işi yapılmak.

sür-: 12. Olmaya devam etmek.

sürdürebil-: 1. Sürdürme ihtimali veya imkânı bulunmak.

sürebil-* Önüne katıp götürme işini becermek.

sürebil-* Dokundurma, değdirme işini becermek.

sürgülen-: Sürgüleme işi yapılmak.

sürgün edil-:** Sürülmek, sürgüne gönderilmek.

sürüklen-: Sürüklenme işi yapılmak veya sürüklenme işine konu olmak, kapılmak.

sürükleyebil-: 1. Sürüklenme ihtimali veya imkânı bulunmak.

sürül-: 1. Sürme işine konu olmak veya sürme işi yapılmak.

sürün-*: *mecaz* Düzensiz, hoş olmayan vaziyette öylece durmak.

sürün-: 3. Bir şeye değerek geçmek, geçerken değmek.

sürüncemede bıraktır-:** Bir iş sonuçlanıncaya kadar boş yere geciktirilmesine sebep olmak, uzattırmak.

sürüp git-: Eskiden olduğu gibi, eskiden nasılsa gene öyle olmak, öyle devam etmek.

süslen-: 1. Süsleme işine konu olmak, bezenmek.

süzül-*: Bir şerit hâlinde geçmek, yansımak.

şansa bırak-: Oluruna bırakmak.

şaplak ye-:** Kendisine şaplak vurulmak.

şavkı-: *ağızlardan* Işık saçmak, parlamak.

şenlen-: 3. *mecaz* Canlılık, hareket kazanmak.

şiddetlen-: Şiddeti giderek artmak, hızlanmak, azışmak.

şış-: 4. Çok yemek yiyerek rahatsız olacak kadar doymak.

şüphe götür-:** Olup olmayacağı belli olmamak, emin olunamamak.

tahsil edil-:** Ödenmek.

takabil-: 2. Takmayı becermek.

takıl-: 2. Bir yere ilişikten veya dokunduktan sonra oradan kurtulamamak.

takıl-: 1. Takma işi yapılmak.

takılıp kal-: Herhangi bir noktadan ayrılamamak.

takın-: 2. *mecaz* Bir nitelik veya durum almak.

talep edil-:** İstenmek, istekte bulunulmak.

tamamlan-: 1. Tam ve eksiksiz duruma getirilmek.

tamamlayabil-: 1. Tamamlama ihtimali veya imkânı bulunmak.

tanımlayabil-: 1. Tanımlama ihtimali veya imkanı bulunmak.

tanın-: 1. Kim veya ne olduğu bilinmek; tanılmak.

tanış çık-: Birbirlerini eskiden bildiklerini veya ailece tanıştıklarını anlamak.

tanışabil-: Tanışma ihtimali veya imkânı bulunmak.

taran-: 1. Tarama işi yapılmak.

tarihleş-:** Tarih olmak, üzerinden zaman geçmek, geçmişte kalmak.

tasarruf edil-:** Bir malın sahibi olunmak, mal istendiği gibi kullanılmak.

(birine veya bir şeye) taş çıkar- (veya çıkart-): biri ötekinden özellik, yetenek vb. bakımından üstün olmak.

taş-: 3. Bir yere veya şeye sığmamak.

taş-: 1. Sıvı maddeler, içinde bulundukları yere, kaba sığmayacak kadar çoğalma ve kabarma yüzünden kenarları aşmak.

taşı-: 6. *mecaz* Sahip olmak, özellik olarak bulundurmak.

taşı-: 2. Üstünde bulundurmak.

taşın-: 1. Taşıma işi yapılmak.

taşıyabil-: 2. Taşımaya gücü yetmek.

tavlan-: 1. Tavlama işi yapılmak.

tayini çık-: Atanmak.

tazammun et-: İçermek.

teati edil-:** Karşılıklı olarak alınıp verilmek, mübadele edilmek.

tecelli et-: Belirmek, görünmek, ortaya çıkmak, zuhur etmek, meydana çıkmak.

teğet geç-: 1. Yakınından geçmek.

tekabül et-: Karşılamak.

tekrarlan-: Tekrar edilmek, yinelenmek.

tekrarlanıp dur-:** Tekrarlanma işi devam etmek.

tekrarlayabil-: 1. Tekrarlama ihtimali veya imkânı bulunmak.

telefon edil-:** Telefon etme işi yapılmak.

temin edil-:** Temin etme, sağlama işine konu olmak.

temizlen-: 1. Temizleme işi yapılmak, arınmak, paklanmak.

tepetakla git- (veya yuvarlan-): Hızlı bir biçimde toplumsal ve ekonomik durumu bozulmak.

terennüm edil-:** Yavaş, güzel ve alçak sesle söylenmek, okunmak, mırıldanmak.

terk edebil-:** Terk etme ihtimali veya imkânı bulunmak.

terk edil-:** Bırakılmak.

terle-: 1. Ter çıkarmak, ter dökmek.

(birine veya biriyle) ters düş-: Aykırı durumda olmak, karşıt olmak.

ters yüz edil-:** *mecaz* İşleri bozulmak.

teslim ol-: 2. Kendini teslim etmek.

teşebbüs edil-:** Girişme, el atma işi yapılmak.

teşvik edil-:** İsteklendirilmek, özendirilmek.

tevarüs et-: 1. Mal vb. miras olarak birinden diğerine kalmak.

tezahür et-: Ortaya çıkmak.

tikan-: 3. Soluk alamamak, soluğu kesilmek.

tikan-: 1. Tıkama işine konu olmak, bekinmek.

tikanıp kal-:** Tıkanma işi sürmek, bir işin yapılmasına engel olunmak.

tıkırdatıl-:** Tıkırdatma işi yapılmak.

tıklatıl-:** Tıklatma işi yapılmak.

tırmala-: 2. *mecaz* Rahatsız etmek.

titre-: 1. Küçük ve hızlı salınım hareketleri yapmak, tirildemek.

titre-: 3. Ses kısık ve kesik çıkmak.

titreş-: 2. Titreşim hâlinde olmak, ihtizaz etmek.

titreş-: 1. Her yanı titremek.

tokaçlan-: Çamaşır tokaçla dövülmek.

tokuş-: 1. İki şey birbirine çarpmak, çarpışmak.

tomurcuklan-: 1. Tomurcuk oluşmak.

top (veya topu) at-: 1. *argo* Batınlığa uğramak, iflas etmek.

toparlan-: 4. Sağlığı düzelmek.

toparlayabil-: 1. Toparlama ihtimali veya imkânı bulunmak.

toplan-: 1. Toplama işine konu olmak.

toplanıl-: Toplanma işi yapılmak.

toplayabil-: 1. Toplama ihtimali veya imkânı bulunmak.

toz alın-*: toz alma, tozunu temizleme işi yapılmak.

toz-: Toz havalanarak çevreye yayılmak, tozlamak.

tozlan-: Tozlu olmak, üstüne toz konmak.

tökezlen-: Tökezleme işi yapılmak.

treni kaçı-: Bir şeyi elde etme, bir işi gerçekleştirme fırsatını ve imkânını yitirmek.

tut-: 27. İş görebilmek.

tut-: 18. Para toplamı ...-e varmak, değeri olmak.

tut-: 40. Bir yerde kalmasını sağlamak.

tutabil-: 1. Tutma ihtimali veya imkânı bulunmak.

tutturul-:** Tutturma işi yapılmak, iliştilmek, dikilmek, bağlanmak.

tutuklan-: Tutuklama işine konu olmak.

tutul-: 5. Kapatılmak, sarılmak.

tutul-: 8. Yakalanmak.

tutul-: 1. Tutma işi yapılmak veya tutma işine konu olmak.

tutunabil-: Tutunma ihtimali veya imkânı bulunmak.

tutuş-: 3. Yanmaya başlamak, ateş almak.

tutuşabil-: Tutuşma ihtimali veya imkânı bulunmak.

tuz (veya tuzla) buz ol-: Cam türünden şeyler onarılamayacak biçimde kırılmak, dağılmak, paramparça olmak.

tüken-: 2. Bitmek (I).

tükeniver-:** Aniden bitmek, tükenmek.

tükürebil-: 1. Tükürme ihtimali veya imkânı bulunmak.

türe-: 2. Çoğalmak, üremek.

tüt-: 1. Duman veya buhar çıkarmak.

tüt-*: Bir yerde belli olmak, iyice hissedilir durumda bulunmak.

(birinin) tüyleri diken diken ol-: Üşümekten veya korkmaktan vücuttaki kılların dipleri kabarıp kıllar dikilmek.

tüylen-: 5. *teklifsiz konuşmada* Para sahibi olmak.

uç- (I): 12. *mecaz* Yok olmak, ortadan kaybolmak.

uçabil-: 2. Uçma becerisi bulunmak.

uçup git-: Kaybolmak, yok olmak.

uçurabil-: 1. Uçurma ihtimali veya imkânı bulunmak.

uçurul-: Uçurma işi yapılmak.

ufalabil-:** Ufalma ihtimali veya imkânı bulunmak.

uğra-: 4. Kötü duruma konu olmak.

uğraşabil-: Uğraşma ihtimali veya imkânı bulunmak.

uğur getir-: İyilik, şans, talih, bereket getirmek.

ulaş-: 2. Hedeflenen bir şeyi elde etmek, kavuşmak, erişmek.

ulaşabil-: Ulaşma ihtimali veya imkânı bulunmak.

ulaşıl-: Ulaşma işi yapılmak.

ulaştırabil-: 1. Ulaştırma ihtimali veya imkânı bulunmak.

un ufak edilebil-:** Un ufak edilme, çok ufak kırıntılar hâline getirilme ihtimali veya imkânı bulunmak.

un ufak ol-: Çok ufak kırıntılar durumuna gelmek, parçalanmak.

uy-: 6. Uygun düşmek, münasip olmak.

uyan-: 1. Uyku durumundan çıkmak.

uyan-: 3. Ortaya çıkmak.

uyanabil-: 1. Uyanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

uyandırıl-: Uyanması sağlanmak, uyarılmak.

uyanıl-: Uyanma işine yapılmak.

uyarıl-: 1. Uyarma işine konu olmak.

uygulanabil-: Uygulanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

uygun düş-: Yakışmak, yaraşmak, elverişli olmak.

uygun ol-: 1. İsabetli, yerinde olmak.

uyku gözünden (veya gözlerinden) akıp dur-: Çok uykusu gelmek.

uyku tutma-: Uyuyamamak.

uykusu kaç-: 1. Uyumak amacıyla yatmışken herhangi bir sebeple uyuyamamak.

uykusuz kalın-:** Uyuyamamak.

uykuya dal-: Uykuya başlamak.

uykuya var-: 1. Uyumak.

uykuya varıl-:** Uyumaya başlanmak, uyunmak.

uyu-: 1. Uyku durumunda olmak, dalmak, zıbarmak.

uyukla-: 1. Oturduğu yerde hafif uykuya dalmak.

uyul-: Uyuma işi yapılmak.

uyun-: Uyuma işi yapılmak.

uyuş- (I): Soğuk, basınç vb. yüzünden vücudun bir yerinde, duygu ve hareket geçici olarak azalmak.

uyuşabil-: Uyuşma ihtimali veya imkânı bulunmak.

uyuştur- (I): Uyuşmasını sağlamak, hissedemez duruma getirmek.

uyut-* Uyumasını engelleyecek herhangi bir durum olmamak

uyuyabil-: 1. Uyuma ihtimali veya imkânı bulunmak.

uyuyakal-: Otururken veya bir yere yaslanıp dururken istemeden uyuyuvermek.

uyuyup kal-:** Ansızın uyumak, uyuyakalmak
uzak dur-: Yaklaşmamak, karışmamak.
uzak düş-: Uzak olmak, uzak bulunmak.
uzak kal-: Uzakta bulunmak.
uzaklaşabil-: 1. Uzaklaşma ihtimali veya imkânı bulunmak.
uzaklaşıl-: Uzaklaşma işi yapılmak.
uzaklaştırabil-: 2. Uzaklaştırma gücü bulunmak.
uzan-: 3. Bir alana yayılmak.
uzan-: 4. Bir şey boyunca sıralanmak.
uzan-: 5. Bir yere yetişmek, ulaşmak.
uzanabil-: 1. Uzanma ihtimali veya imkânı bulunmak.
uzanıp git-:** Alabildiğine uzanmak, geniş bir alana yayılmak.
uzatıl-: Uzatma işi yapılmak.
uzayıp git- (veya dur-):** Uzadıkça uzamak, uzama işi sürmek.
ünlen-: 2. Çağrılmak, yüksek sesle bildirilmek.
üretebil-: 2. Üretmeyi becermek.
üstünde durul-:** Bir işe önem verilmek, bir işle yakından ve sürekli ilgilenilmek.
üstüne kal-: Güçlükler birinin omuzlarına yüklenmek.
üstesinden gelebil-*: Başarabilmek, becerebilmek.
üstesinden gelin-*: Başarılmak, becerilmek.
üstesinden gelinebil-:** Başarılabilmek, becerilebilmek.
üstlenebil-:** Üstlenme, deruhte etme ihtimali veya imkânı bulunmak.
üşüt-: 2. Üşüyüp hasta olmak, soğuk almak.
vaki ol-: Vuku bulmak, gerçekleşmek.
var bulun-:** Mevcut olmak.
ver-*: Herhangi bir duruma yol açmak.
ver-: 14. Katmak.
ver-*: Yansıtmak, bir durumda göstermek.
verebil-: 1. Verme ihtimali veya imkânı bulunmak.
veril-: Verme işine konu olmak.
verniklen-: Vernikleme işi yapılmak, vernik sürülmek.
vuku bul: Olmak, meydana gelmek.
vur-: 5. Üzerinde görünmek, üzerine düşmek, yansımak, aksetmek.

vur-: 19. Kalp atmak, çarpmak.

vurabil-: 2. Vurmaya gücü yetmek.

vurgun ye-: Vurgun sonucu felçli duruma gelmek veya ölmek.

vurul-: 1. Vurma işine konu olmak.

yağ-: 3. *mecaz* Üst üste ve çok gelmek.

yağdırıl-: Yağdırma işi yapılmak.

yağlan-: 1. Yağlama işi yapılmak, yağ sürülmek, yağ konulmak.

yak-: 8. Çok sıcak olmak.

yak-: 6. Yanyormuş gibi bir etki yapmak, alazlamak.

yakabil-: 1. Yakma ihtimali veya imkânı bulunmak.

yakalan-: 4. Karşılaşmak istenilmeyen birine veya kötü bir duruma tutulmak.

yakalan-: 1. Yakalama işi yapılmak, ele geçirilmek; tutulmak.

yakalayabil-: 2. Yakalama gücü bulunmak.

yakamozlan-*: Yakamozlar meydana gelmek.

yakıl-: Yakma işi yapılmak.

yakınlaş-: 1. Yakın bir duruma gelmek; yaklaşmak, yakınlamak.

yakıp dur-:** Çok sıcak hâle getirmeye devam etmek.

yakış-: 2. Uygun olmak, iyi karşılanmak, münasip olmak.

yakışık alma-: Yerinde olmamak, uygun düşmemek.

yaklaşabil-: 2. Yaklaşmaya gücü yetmek.

yala-: 3. *mecaz* Sıyrarak, dokunarak geçmek.

yalaplan-:** Parıldamak.

yalıtıl-: Yalıtma işi yapılmak.

yalpa vur-: 1. Rüzgâr, deniz ve yolun durumu dolayısıyla deniz taşıtları iki yana sallanmak.

yalpala-: 1. Dengesi bozularak bir sağa, bir sola eğilmek.

yan-: 3. Isı, ışık veren bir konuma geçmek.

yan-: 1. Birleşiminde karbon bulunan maddeler, ısı ve ışık yayarak kül durumuna geçip yok olmak.

yan-: 6. Vücut veya nesnelerin ısısı artmak.

yanaşıl-: Yanaşma işi yapılmak.

yanıp dur-*: Öylece yanmak, yanmaya devam etmek.

yansı-: 1. Işık dalgaları yansıtıcı bir yüzeye çarparak yön değiştirmek, aksetmek.

yansı-: 3. *mecaz* Anlaşılmaq, belli olmak.

yansı-*: *mecaz* Ulaşmak, geçmek, yayılmak.

yansılan-: Yansılama işi yapılmak.

yansıt-: 2. (parlak cisim, yüzey vb.) Üzerine düşen ışığı, sesi vb.ni geri çevirmek; aksettirmek.

yansıt-: 3. *mecaz* Dış görünüş, davranış vb. hakkında duygu ve düşünceleri belli etmek.

yansiyabil-: Yansıma ihtimali veya imkânı bulunmak, aksedebilmek.

yapabil-: 1. Yapma ihtimali veya imkânı bulunmak.

yapabil-: 2. Yapmaya gücü yetmek.

yapıl-: 1. Yapma işine konu olmak.

yapıl-: 2. *mecaz* Gerçekleştirilmek, ortaya çıkarılmak; çıkmak.

yapılabil-: Yapılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

yapış-: 2. İyice yaklaşmak, sokulup değmek.

yapış-*: *mecaz* Vücudun herhangi bir yerine yerleşmek.

yapışıp kal-:** Yapışmış vaziyette öylece durmak.

yapıştırıl-: Yapıştırma işi yapılmak.

yaptırabil-: 1. Yaptırma ihtimali veya imkânı bulunmak.

yaptırabil-: 1. Yaptırma ihtimali veya imkânı bulunmak.

yara-: 2. Bir iş için uygun olmak, kullanılır olmak.

yaralan-: Yaralama işi yapılmak.

yararlan-: Kendine yarar sağlamak, faydalanmak, istifade etmek, uçlanmak.

yararlanabil-: 1. Yararlanma ihtimali bulunmak, faydalanabilmek.

yaraş-: 1. Yakışmak, uymak.

yarat-: 3. *mecaz* Olmasına, ortaya çıkmasına yol açmak, sebep olmak.

yaratıl-: Yaratma işine konu olmak.

yardım edebil-:** Yardım etme ihtimali veya imkânı bulunmak.

yardım gör-: Destek elde etmek, bağış almak.

yârenlik edil-:** Ahbapça, dostça konuşulmak, sohbet edilmek.

yarıl-: 2. Üzerinde yarık açılmak, patlamak.

yarıl-: 1. Yarma işi yapılmak.

yarışabil-: 3. Yarışma becerisi bulunmak.

yasaklan-: Yasak edilmek, yapılmaması buyrulmak veya istenmek, yapılması engellenmek, önlenmek, alıkonulmak, menedilmek, menolunmak.

yaşan-: Yaşama işi yapılmak.

yaşanabil-: Yaşanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

yaşar-: Islanmak, nemlenmek.

yaşatabil-: 1. Yaşatma ihtimali veya imkânı bulunmak.

yaşayabil-: 1. Yaşama ihtimali veya imkânı bulunmak.

yat-: 4. Geceyi geçirmek üzere bir yerde kalmak.

yat-: 5. Boş yere beklemek.

yatabil-: 1. Yatma ihtimali veya imkânı bulunmak.

yatıştırabil-: 1. Yatıştırma ihtimali veya imkânı bulunmak.

yatıştırıl-:** Kaygılı bir durum giderilmek; ölçülü, ılımlı, sakin davranması sağlanmak, sakinleştirilmek.

yay-: 7. (kaynak) Işık, ses vb.ni kendinden dışarıya doğru çeşitli yönlere göndermek; vermek.

yay-: 2. Çevreye dağılmasına sebep olmak, vermek.

yayıl-: 5. Genişlemek, büyümek.

yayıl-: 1. Yayma işine konu olmak veya yayma işi yapılmak.

yayılıp dur-:** Yayılmayı sürdürmek.

yayılıp kal-:** Yayılmış, dağılmış vaziyette öylece durmak.

yayıp dur-:** Yaymaya devam etmek.

yazabil-: 2. Yazma becerisi bulunmak.

(birine veya bir şeye) yazık ol-: Boş yere zarar verilmek.

yazıl-: 1. Yazma işi yapılmak.

yem ol-: 1. Herhangi bir hayvan tarafından yenilmek.

yemek yen-:** Karın doyurma işi yapılmak.

yemlen-: 1. Yemleme işi yapılmak.

yen- (II): 1. Yeme işine konu olmak.

yenebil-: Yenme ihtimali veya imkânı bulunmak.

yenik düş-: Yenilmek, mağlup olmak.

yenil- (I): 1. Savaş veya yarışmada karşısındakinden aşağı durumda kalmak, kaybetmek, mağlup olmak, alt olmak, sırtı yere gelmek.

yer al-: 2. Ayrılan yerde durmak, bulunmak.

yer veril-:** Kullanılmak.

yere yığıl-: Yere düşmek.

yere yıkıl-: Yere düşmek.

yerinden oynatıl-:** Başka yere kaldırılmak, yeri değiştirilmek.

yerine geç-: 2. Bulunmayan bir nesnenin veya kavramın yerine kullanılabilmek.

yerine getirebil-:** İstenileni, gerekeni yapma ihtimali veya imkânı bulunmak.

yerine getiril-:** İstenilen, gereken yapılmak.

yerini bul-: 1. Uygun, ihtiyaç olan yerde olmak.

yerini al-*: Ayrılan yerde durmak, bulunmak.

yerini al-: Yerine geçmek.

yerini tut-: 1. Bulunmayan bir kimsenin, nesnenin yerini almak, onu aratmamak.

yerleri süpür-: Saç, etek, paça çok uzun olmak.

yerleş-: 1. Yerine iyice oturmak, yerinde sabit olmak.

yerleştirebil-: 1. Yerleştirme ihtimali veya imkânı bulunmak.

yerleştiril-: Yerleştirme işine konu olmak, vazedilmek.

yet-: 2. Yeterli sebep olmak.

yet-: 1. Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nitelikte olmak.

yet-: 3. Kötü bir davranış, durum, tutum, yeterli olmak, kâfi gelmek.

yetirebil-: 2. Yetirme becerisi bulunmak.

yetiş-: 7. Yetmek, yeter olmak, kâfi gelmek.

yetiş-: 9. Gelişip büyümek.

yetişebil-: 1. Yetişme ihtimali veya imkânı bulunmak.

yetiştiril-: 1. Yetiştirme işi yapılmak.

yığıl-: 1. Yığma işine konu olmak veya yığma işi yapılmak.

yığıl-: 2. Çok sayıda birikmek, toplanmak.

yığılıp kal-: Düşmek, yıkılmak.

yıkabil-: 2. Yıkma gücü yetmek.

yıkan-: 1. Yıkama işi yapılmak veya yıkama işine konu olmak, yunmak.

yıkayabil-: 2. Yıkama becerisi bulunmak.

yıkıl-: 1. Yıkma işi yapılmak ve yıkma işine konu olmak.

yıkıl-: 3. Devrilmek, yığılmak.

yıkılıp kal-:** Yığılmak, düşmek.

yıpran-: 4. *mecaz* Çeşitli etkenlerle eski gücü kalmamak.

yıprat-: 2. *mecaz* Türlü etkenler eski gücünü yok etmek.

yırtıl-: 1. Yırtma işi yapılmak veya yırtma işine konu olmak.

yinelen-: Tekrarlanmak.

yinelenip dur-:** Tekrarlanmaya devam etmek.

yit-: 1. Yok olmak, ortadan kalkmak, kaybolmak.

yitip git-: Görünmez olmak, ortadan kalkmak.

yitir-: 2. Bazı nitelik ve özelliklerin yok olması durumuna uğramak, kaybetmek.

yitir-: 3. Yakın birini ölüm sonucu kaybetmek.

yitir-: 1. Ne olduğunu, nerede bulunduğunu bilememek, kaybetmek.

yitiril-: Yitirme işi yapılmak.

yiyebil-: 2. Yemeyi becermek.

yiyebil-: 1. Yeme ihtimali veya imkânı bulunmak.

yoğur-: 2. *mecaz* Bir kişiye istenilen nitelikleri kazandırmak, yeteneklerini geliştirmek.

yok edil-:** Yok etme, ortadan kaldırma işi yapılmak.

yok ol-: 1. Ortadan kalkmak, kaybolmak.

yoksun kal-: Sahip olunan bir şeyi kaybetmek, kullanamamak.

yol aç-: 4. *mecaz* Bir olayın sebebi olmak.

yol (yolu) kesil-:** Geçmesine engel olunmak, durdurulmak.

yola çıkıl-:** Yolculuğa başlanmak, harekete geçilmek.

yola gel- (veya yat-): İstenilen biçimde davranışı kabullenmek, düzelmek, uslanmak.

yolu düş-: Bir yerden geçmesi gerekme.

yolunda git- (veya yürü-): Olumlu gelişme göstermek.

yor- (I): 1. Yorgun duruma getirmek.

yorul- (I): Yorgun duruma gelmek.

yosun bağla- (veya tut-): Üzerini yosun kaplamak.

yönelin-: Yönelme işi yapılmak.

yönetil-: Yönetme işi yapılmak, idare edilmek.

yumruklan-: Yumrukla vurulmak.

yumul-: 3. *ağızlardan* İki büklüm olmak.

yumul-: 1. Kapanmak, örtülmek.

yumulup kal-:** İki büklüm vaziyette öylece durmak.

yut-: 7. *mecaz* Işık, ses gücünü, parlaklığını azaltmak.

yutul-: Yutma işi yapılmak.

yuvalan-: 3. *mecaz* Bir yerde birikmek, toplanmak.

yüklen-: 1. Yükleme işi yapılmak veya yükleme işine konu olmak, yıkılmak.

yükleyebil-: 1. Yükleme ihtimali veya imkânı bulunmak.

yüksel-: 3. Çoğalmak.

yükselip dur-:** Güçlenmeye, artmaya, şiddetlenmeye devam etmek.

yükselt-: Güçlendirmek, şiddetlendirmek.

yükselttil-: Yükseltme işine konu olmak veya yükseltme işi yapılmak.

yürü-: 5. Bir yere gelmek, bir yere ulaşmak, kaplamak.

yürün-: Yürüme işi yapılmak.

yürüyebil-: 2. Yürümeyi becermek.

yüz tut- (II): 1. Bir şey, olmak üzere bulunmak.

yüz yüze gel-: 1. Birden karşılaşmak.

yüz- (I): 4. Herhangi bir durumun en aşırı derecesinde olmak.

yüzebil-: 1. Yüzme ihtimali veya imkânı bulunmak.

zedele-: 2. *mecaz* Zarar vermek, zarara uğratmak.

zehirlen-: 2. Zehre maruz kalmak.

zengin ol-: Çok mal ve para edinmek.

zibar-: 2. *kaba konuşmada* Uyumak.

ziyaret edil-:** Ziyaret etme işine konu olmak.

zom ol-: Çok sarhoş olmak.

zonkla-: Vücudun bir yeri nabız atışı gibi, kesik kesik ağrımak veya sancımak.

zorunda kal- (veya ol-): Kesinlikle yapması gerekmek, yapmaya mecbur olmak.

zorlan- (II): *derleme sözlüğü* 2. Zorluk çekmek.

zuhur et-: Ortaya çıkmak, görünmek, belirtmek.

4.1.3 Konuşma/İletişim Fiilleri

aç-: 17. Bir konu ile ilgili konuşmak.

açıkla-: 4. Açıkça söylemek.

açıkla-: 2. Bir sorunla ilgili aydınlatıcı bilgi vermek, tavzih etmek.

açıklama yap-: Herhangi bir konuyu aydınlığa kavuşturmak amacıyla konuşmak veya yazmak.

ad koy- (ko- veya ver-): Adlandırmak, isim vermek.

ad koydurt-:** Ad vermesine, adlandırmasına müsaade etmek.

ad veril-:** Adlandırma işi yapılmak.

adı karış-: Kötü bir işle birinin ilgisi bulunduğu söylenilmek.

adını ağzına alma-: Dargınlık, kırgınlık, kızgınlık vb. sebeple bir kimseden söz etmemek.

adını ver-: 1. Birinin adını söylemek.

adres bırak- (veya ver-): Arandığında bulunabileceği, oturduğu yeri bildirmek.

ağız değiştir-: Önce söylediğini başka türlü anlatmak.

ağıza tık-: Susturmak, konuşmasına engel olmak.

ağzından bal damla- (veya ak-): Çok tatlı konuşmak.

ağzından dökül-: Açıkça söylemekten çekindiği şey, konuşmasından belli olmak.

ağzından düşme- (veya düşürme-): Her zaman sözünü etmek, söylemek.

ağızdan (ağzından) kaç-:** Söz, istenmediği hâlde boş bulunularak söylenivermek.

ağzından kaçır-: İstemediği hâlde boş bulunup söyleyivermek.

ağzını ara- (veya yokla-): Konuşturarak düşüncesini öğrenmeye çalışmak.

ahbab ol-: Arkadaş olmak, dostluk kurmak, yakınlık kurmak.

al-: 8. Bir şey kendine ulaştırılmak, iletilmek.

alay et-: Ses tonu, söz veya mimiklerle bir kimsenin, bir şeyin, bir durumun, gülünç, kusurlu, eksik vb. yönlerini küçümseyerek eğlence konusu yapmak, onu aşağılamak veya gülünç duruma düşürmek:

anlaş-: Sözleşme imzalamak, kavletmek.

anlat-: Nakletmek.

anlat-: Bir konu üzerinde açıklama yapmak, açıklamada bulunmak.

anlatıp dur-:** Sürekli olarak anlatmak.

ara ver-: 2. Yeniden başlamak üzere konuşmayı durdurmak.

ara-: 6. Bir kişiyle görüşmek üzere telefon etmek.

arz et-: 3. Saygı ile bildirmek.

aşıla-: 5. *mecaz* Birtakım düşünce veya duyguları başkasına benimsetmek, telkin etmek, etkilemek.

atıp (veya at-) tut-: 1. Bir kimse veya bir şey için kötü konuşmak.

ayağına (veya ayaklarına) kapan-: 1. Alçalırcasına yalvarmak.

ayıpla-: Bir durumun, bir davranışın veya sözün toplumun ahlak kurallarına aykırı, utanılacak bir davranış veya söz olduğunu belirtir biçimde muhatabına söylemek.

ayırt-: Ayırma işini yaptırmak.

azarla-: Kırıcı ve sert söz söylemek; donatmak, görünmek, paylamak, darılmak, kakımak, terslemek, zılgıt vermek, takdir etmek, takaza etmek.

bahset-: Bir konu üzerinde söz söylemek, konuşmak.

barış-: 1. İki taraf aralarındaki dargınlığı kaldırmak.

belirt-: Belirli duruma getirmek, açıklığa kavuşturmak; tebarüz ettirmek.

biat et-: Bir hükümdarın veya ileri gelen birinin egemenliğini tanımak, kabul etmek.

bildir-: 1. Herhangi bir şeyi haber vermek.

boşal-: 7. *mecaz* Derdini, sıkıntısını birine anlatarak ferahlamak, deşarj olmak.

buyruk ver-:** Emir vermek, buyurmak.

buyur-: 1. Emretmek.

buyur-: 3. “Buyurun” diyerek konuğu saygı ile içeri almak veya dışarı çıkarmak:

buyur-: 2. Söylemek.

büyüt-: 3. *mecaz* Olduğundan fazla görmek veya göstermek:

cangama et-:** Ağız dalaşı yapmak, boş boş konuşarak gürültü etmek.

cevap ver-: 1. Karşılık olarak bildirmek veya söylemek.

cevapla-: Bir soruya, bir isteğe, bir söz veya yazıya karşılık vermek, yanıtlamak.

cevaplandır-: Bir şeyin cevabını, karşılığını vermek, yanıtlandırmak.

çağır-: 1. Birinin gelmesini kendisine yüksek sesle söylemek, seslenmek.

çağır-: 2. Herhangi birinin bir yere gelmesini istemek; davet etmek, seslenmek.

çağırt-: Çağıрма işini yaptırmak, çağdırtmak

çektir-*: Söyletmek, kötü konuşturmak, küfrettirmek.

çene çal-: Gevezelik etmek.

çene yor-: Boşuna söyleyip durmak.

çığır-: *ağızlardan* Çağırarak.

çık-*: Zili çalan telefonu açıp cevap vermek.

çık-: 47. Aktarılmış olmak.

çıkış-: 1. Bir kimseye hoşla gitmeyen bir davranışından dolayı sert sözler söylemek, azarlamak.

dalga geç-: 2. Eğlenmek, alay etmek.

danış-: Bir iş için bilgi veya yol sormak, görüş almak, istişare etmek, müracaat etmek, meşveret etmek.

darıl-: 3. Azarlamak.

davet et-: 1. Çağırarak.

de-(I): 1. Söylemek, söz söylemek; eyitmek.

de-(I): 2. Ad vermek.

değin-: Bir konuyu ele alarak ondan kısaca söz etmek, dokunmak(I), temas etmek.

değiştir-: 6. Anlatıma yeni bir içerik vermek.

demek iste-: 2. Bir düşünceyi söylemek istemek.

... demeye getir-: Doğrudan söylemeyip dolayısıyla anlatmak.

ders ver-: 1. Öğretmek, yetiştirmek.

dert yan-: 2. Bir şeyden şikâyet etmek, yakınmak.

dertleş-: Rahatlamak ve çözüm bulmak amacıyla dertlerini karşılıklı anlatmak.

deyip dur-:** İki bir söylemek.

deyiver-: Çabucak veya ansızın demek.

dikkat çek-: 2. *mecaz* İlgi toplamak.

dil (veya diller) dök-: Kandırmak, inandırmak veya yararlanmak için tatlı sözler söylemek.

dile gel-*: Söylenmek, ifade edilmek.

dile getir-: 2. Belirtmek, anlatmak, açıklamak, ifade etmek.

dilinin altındakini çıkar-:** Sakladığı, daha önce söylemediği şeyi artık söylemek.

dile-: 3. Biri için bir dilekte bulunmak.

direktif ver-: Talimat vermek, emretmek, buyurmak.

diyecek ol-:** Demeye çalışmak, tam diyememek.

döktür-: 2. *teklifsiz konuşmada* Kolaylıkla ve güzel söylemek, yazmak veya oynamak.

dua et-: Allah'a yalvarmak.

duy-: 1. Bilgi almak, öğrenmek, haber almak.

eğlen-: 2. Bir kimsenin herhangi bir kusuru veya zayıf noktası ile alay etmek.

emret-: Bir şeyin yapılmasını veya yapılmamasını kesin olarak söylemek; buyurmak, emreylemek.

emir ver-: Belirli bir davranışta bulunmaya zorlayıcı söz söylemek.

evetle-: Evet demek, onaylamak.

ferman et-:** Emir vermek.

fısılda-: Başkalarının duyamayacağı kadar alçak sesle konuşmak, fısılamak.

fısıldaş-: Birbirine fısıldamak.

fikir ver-: 1. Düşüncesini bildirmek.

(birinin) fikrini çel-: Kandırmak, düşüncesini değiştirmek, ikna etmek.

fiyat ver-: İsteyeceği veya ödeyeceği fiyatı bildirmek.

geç-: 21. Söylemeden veya bitirmeden atlamak.

geçin-: 2. Uzlaşmak, anlaşmak.

gel-*: Yöneltilmek, aktarılma, iletilmek.

getir-: 6. İletmek, bildirmek.

gevele-: 2. *mecaz* Bir sözü tam olarak ve açıkça söylememek.

geveleyip dur-:** Bir sözü tam olarak ve açıkça söylememeye devam etmek.

gevezelen-: Gevezelik etmek, zevzeklenmek.

gevezelik et-: 1. Saçma sapan konuşmak, zevzeklik etmek.

gık deme- (gıkı çıkma-): Sesini çıkarmamak, karşı çıkmamak, yakınmamak.

gör-: 3. Yanına gidip konuşmak.

görüş-: 1. Buluşup konuşmak, konuşup sohbet etmek.

göster-: 3. Belirtmek, anlatmak.

günaydınlaş-:** Birbirine "Günaydın!" deyip selamlamak.

haber al-: Kendisine bildirilmek, öğrenmek, bilgi edinmek.

haber sal- (veya yolla-): Haber göndermek.

haber ver-: 1. Bildirmek, haber ulaştırmak.

haberleş-: Bir durumu karşılıklı olarak iletmek, karşılıklı olarak haber alıp vermek; iletışmek, muhabere etmek.

hatırını sor-: Hâl hatır sormak.

hesap sor-: 1. Bir konuda açıklama ve savunma istemek, sorumlu tutmak.

hırlaş-: 2. Ağz kavgasına girişmek.

hutbe ver-:** Hatip, Cuma veya bayram namazlarında minbere çıkıp konuşmak, dinî bilgi vermek, nasihat etmek.

ısrar et-: 3. Çok üstelemek.

iddia et-: Sözünde direnmek, bir iddia ileri sürmek.

ifade et-: Anlatmak.

ifade ver-: Bir olayla ilgili olarak gördüğünü, bildiğini yetkili veya ilgili kimseye söylemek.

iftira et-: Bir suçu birinin üzerine atmak, kara çalmak, kara sürmek, bühthan etmek.

ihbar et-: 2. Bir suçu veya suçluyu yetkili makama gizlice bildirmek.

ikaz et-: Uyarmak, dikkat çekmek.

ilan et-: 2. Bir durumu yaymak.

ilanaşık et-: 1. Bir erkek bir kadına veya bir kadın bir erkeğe kendisini sevdiğini söylemek.

ilençlen-:** İlençe, beddua uğramak; birine beddua etmek.

ileri sür-: 2. Bir düşüncüyü veya tasarıyı önermek, serdetmek.

ilet-: 1. Götmek, ulaştırmak, nakletmek, geçirmek.

ima et-: Dolaylı anlatmak, anıştırmak, ihsas etmek.

inkâr et-: Yaptığı bir işi, söylediği sözü veya tanık olduğu bir şeyi yapmadığını, bilmediğini, görmediğini söylemek, yaptığını saklamak, yadsımak.

iste-: 2. Bir şeyin kendisine verilmesini söylemek.

iste-: 6. Evlenmek dileğinde bulunmak.

istet-: İstemesini sağlamak, arzulamak.

işle-: 8. Düşüncelerini herhangi birine etki yaparak benimsetmek.

itiraf et-: 1. Başkaları tarafından bilinmesi kendi için sakıncalı görülen bir gerçeği saklamaktan vazgeçip açıklamak, söylemek, bildirmek.

itiraz et-: Bir düşünce veya kararı benimsemeyerek karşı çıkmak.

izin al-: Bir şey yapmak için onay sağlamak.

izin iste-: Bir şeyi gerçekleştirmek amacı ile onay almaya kalkmak.

izin ver-: 3. Birine bir iş yapması için müsaade etmek.

(biriyle) kafa bul-: Alay etmek.

kandır-: 1. Kanmasını sağlamak, inandırmak; çalılımlamak, yemek (II), ikna etmek, keklemek.

kapat-: 5. Bitirmek, unutturmak, söz edilmesini engellemek.

kargışla-: İlenmek.

karşı çık-: 2. Bir düşünceye katılmamak, cephe almak.

karşılık ver-: 2. Cevap vermek, yanıt vermek.

kastet-: 2. Demek istemek.

kaynaş-: 4. *mecaz* Uyuşmak, yakın ilişki kurmak, derinleştirmek, iyi anlaşmak.

kekele-: 2. *mecaz* Ne söyleyeceğini şaşırıp kelimeleri birbirine karıştırmak.

kes-: 17. Susmak.

kestir-*: Hemen sözü bitirmek, konuyu kapatmak.

kına-: Yapılan bir işin kötü olduğunu belirtir bir biçimde söz söylemek, ayıplamak, takbih etmek.

kısa kes-: Sözü uzatmamak.

kışkırt-: 1. Bir kimseyi kötü bir iş yapması için harekete geçirmek, tahrik etmek.

kıyameti kopar-:** Çok öfkelenerek bağırıp çağırmak.

kız iste-: Bir kız evlenmek için ana ve babasından veya yakınlarından istemek.

komut ver-: Herhangi bir davranış, hareket vb. için buyrukta bulunmak.

konuş-: 3. Bir konuda karşılıklı söz etmek, sohbet etmek.

konuş-: 1. Bir dilin kelimeleriyle düşüncesini sözlü olarak anlatmak.

konuş-: 7. İlişki kurmak veya ilişkiyi sürdürmek.

konuştur-: Konuşmasını sağlamak, konuşmasına yol açmak.

konuşup dur-:** Konuşma işini sürdürmek.

konusuver-: Ansızın konuşmak.

kutla-: 1. Mutlu bir olaya sevinildiğini söz, yazı veya armağanla anlatmak, kutlulamak, tebrik etmek.

küfret-: Sövmek.

küfür savur-: Küfretmek.

küfrü bas-: Küfretmek.

laf at-: 2. Uzaktan, dolaylı olarak dokunacak söz söyleyip işittirmek.

laf et-: Söz etmek.

laf yetiştir-: 1. Birinin söylediklerine olur olmaz karşılık vermek, çene yarıştırmaya kalkmak.

lafı değiştir-: Başka konuyu dile getirmek, başka bir şeyden söz etmek.

lahavle çek- (veya oku-): "Lahavle" sözünü söylemek.

lanet et-: İlenmek, kötülüğünü istemek.

matrak geç-: *argo* Alay etmek, eğlenmek.

meydan oku-: Korkmadığını, çekinmediğini açıkça bildirmek, kavga veya yarışmaya çağırarak.

muhabbet et-: Karşılıklı, dostça konuşmak.

muhatap ol-: 1. Kendisine söz söylenmek, hitap edilmek.

müracaat et-: 1. Başvurmak.

müsaade et- (veya buyur-): 1. İzin vermek.

nasihat çek-:** Öğütlemek, öğüt vermek.

niyaz et- (veya eyle-): Yalvarmak.

onayla-: 1. Yapılan bir işi doğru ve yerinde bularak kabul etmek, tasdik etmek, tasdiklemek.

öğren-: 3. Haber almak.

öğüt ver-: Bir kimseye yapması veya yapmaması gereken şeyler için yol göstermek, nasihat etmek.

öğütle-: Birine bir şey yapmasını veya yapmamasını söylemek, nasihat etmek.

öner-: 2. Bir sorunu çözmek üzere bir şey öne sürmek; teklif etmek.

öv-: Birinin veya bir şeyin iyiliklerini, üstünlüklerini söyleyerek değerini yüceltmek, methetmek, sena etmek, yermek karşıtı.

özür dile-: 2. Yaptığı bir yanlıştan ötürü bağışlanmasını istemek.

pazarlık yap-:** Satın alınacak bir şeyin fiyatı üzerinde karşılıklı çekişmek.

pot kır-: Yersiz ve karşısındakine dokunacak söz söylemek, gaf yapmak.

rabıtaya (rabıtasına) al-:** Bir şeyle bağ kurmak, bağını, ilişkisini güçlendirmek.

reddet-: Verilen veya yapılması istenen bir şeyi kabul etmemek, geri çevirmek; reddeylemek.

rica et-: Dilemek.

saçmala-: Anlamsız, gereksiz, tutarsız, saçma sapan sözler söylemek veya bu tür davranışlarda bulunmak, abuklamak.

(birini veya bir şeyi) salık ver-: 1. Tavsiye etmek.

(birini) sarakaya al-: Alay etmek, alaya almak.

savun-: 2. Hareket veya düşüncüyü söz veya yazı ile doğru, haklı göstermeye çalışmak.

say-: 2. Sayıları arka arkaya söylemek.

sayıkla-: 1. Uykuda veya bir hastalığın verdiği dalgınlık sırasında anlamsız, tutarsız sözler söylemek.

selam (veya selamı) al-: 1. Birinin selamlamasına karşılık vermek.

selam et-: Uzakta olan birine esenlik dilemek.

selam söyle-: 1. Selamını birine götürmesini söylemek.

selam ver-: Selamlamak.

selamla-: Bir kimseyle karşılaşıldığında, birinin yanına gidildiğinde veya yanından uzaklaşıldığında kendisine sözle veya işaretle bir nezaket gösterisi yapmak, selam vermek, esenlemek.

selamlaş-: 1. Birbirine selam vermek, esenleşmek.

serzenişte bulun-: Yakınmak (II).

ses et-: Seslenmek.

ses ver-: 2. Bir çağrıya karşılık vermek.

seslen-: 1. Uzaktan bağırarak çağırmak, ünlemek.

seslen-: 2. Bir şey söylemek için sesini çıkarmak veya cevap vermek.

sırala-: 2. Art arda söylemek, sayıp dökmek.

sızlan-: Kendine yapılan bir haksızlığı, kendisini tedirgin eden bir durumu, çare bulması veya sadece sıkıntısına ortak olması için karşısındakine anlatmak, yakınmak (II), şikâyet etmek, şekva etmek, tazallüm etmek.

sipariş et-: Bir şeyin yapılmasını veya bir şeyin gönderilmesini istemek, ısmarlamak.

sitem et-: Bir kimseye üzüldüğünü, kırıldığını öfkelenmeden belirtmek.

slogan at-: Sloganı bağırarak söylemek.

sohbet et-: 1. İki veya daha fazla kişi aralarında dostça, arkadaşça konuşmak, yârenlik etmek, hasbihâl etmek.

sor- (I): 1. Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

sordur-: Sorma işini yaptırmak.

sorgula-: Suç niteliğinde bulunan bir sorun üzerine ilgili bulunanlara sorular sormak.

sorguya çek-: Bir suçla ilgili olarak soru sorup cevap istemek.

sorup dur-:** İkide bir sormak.

söv-: Onur kırıcı, çoğu basmakalıp kaba sözler söylemek; donatmak, kalaylamak, kayarlamak, küfretmek, yıkamak.

sövüp say-: Aralıksız küfürler sıralamak, uzun uzadıya söverek yermek.

söyle-: 1. Düşündüğünü veya bildiğini sözle anlatmak, buyurmak.

söyle-: 6. Haber vermek.

söyle-: 9. *mecaz* Herhangi bir şeyi bildirmek, anlatmak, demek istemek, hatırlatmak.

söyle-: 8. Sipariş etmek.

söyle-: 3. Yapılmasını istemek, lütfetmek.

söylen-: 1. Kendi kendine konuşmak, kendi kendine bir şeyler söylemek.

söylen-: 4. *mecaz* Sızlanmak.

söylen-: 3. *mecaz* Çıkışmak, azarlamak, eleştirmek.

söylenip dur-: Söylenmeye devam etmek, durmadan söylenmek.

söyleyip dur-:** Söyleme işini sürdürmek, ikide bir söylemek.

söyleyiver-: Çabucak söylemek.

söz aç-: Bir konu üzerine konuşmaya başlamak.

söz et-: 1. Bir şey üzerine konuşmak.

(birine veya bir şeye) söz geçir-: Sözünü dinletmek, istediğini yaptırmak.

söz ver-: Bir işi yapacağını kesinlikle bildirmek.

söze başla-: Konuşmaya başlamak, bir konuya girmek.

sözünü bağla-: Konuşmasını bitirmek için son sözlerini söylemek.

sözünü et-: Birinden veya bir konudan söz etmek, onunla ilgili olarak konuşmak.

sözünü geri al-: 2. Söylemiş olduğu bir sözde haksız olduğunu kabul ederek onun söylenmemiş sayılmasını istemek.

sözünü kes-: Biri konuşurken söze karışıp onun konuşmasına fırsat vermemek.

sözleş-: 2. Belli bir yerde, belli bir saatte buluşmayı kararlaştırmak.

suçla-: Bir kimsenin herhangi bir suç işlediğini öne sürmek, itham etmek.

sustur-: 1. Susmasını sağlamak, susmasına sebep olmak.

(birine) şantaj yap-: Bir kimseyi, kendisiyle ilgili lekeleyici, gözden düşürücü bir haberi yayma veya açığa çıkarma tehdidiyle korkutmak.

şahadet et-: Herhangi bir konuda bildiği, gördüğü şeyleri söylemek.

şükret-: 1. Tanrı'ya minnet duygusunu sunmak; şükrelemek.

talep et- (veya eyle-): İstemek, istekte bulunmak.

talimat ver-: Üst düzeyde bulunan biri, yaptıracağı işle ilgili olarak emir vermek.

talkın getir-:** Ölü gömüldükten sonra mezarı başında kelimeitevhit ve iman esaslarını hatırlatıp dua etmek.

tanı-: 2. Daha önce görmüş olmak, ilişkisi bulunmak.

tanımla-: Bir kavramın niteliklerini eksiksiz olarak belirtmek ve açıklamak, tarif etmek.

tanış-: Daha önce birbirini tanımayan kimseler birbirini tanımaya gelmek.

tanıştır-: Birbirini tanımayanların tanışmasını sağlamak.

tanıt-: 2. Bir kişinin kim olduğunu başkasına bildirmek, tanıştırmak, takdim etmek, prezante etmek.

tarif et-: 3. Bir şeyin bulunduğu yeri, çevre ile ilgisini belirterek açıklamak.

tarif et-: 2. Bir işin yapılış yöntemini açıklama ve belirtmek.

tartış-: 1. Bir konu üzerinde, birbirine ters olan görüş ve inançları karşılıklı savunmak.

tasdik et-: 1. Doğrulamak.

tavsiye et-: 1. Bir şeyin yapılmasını veya yapılmamasını öğütlemek, salık vermek.

tebrik et-: Kutlamak.

teğet geç-: 2. mecaz Bir konuya üstünkörü dokunmak.

tehdit et-: 1. Bir kimseyi, gelecek herhangi bir tehlike ile korkutmak.

teklif yap-:** Teklif etmek, önermek, öneride bulunmak.

telafluz et-: Söylemek.

telefon et- (veya aç-): Birini telefonla aramak ve bir şey söylemek.

telkin et-: Aşlamak.

telkinde bulun-:** Bir düşünceyi benimsetmeye çalışmak, aşlamak.

temas kur-: İlişkiye geçmek, bağlantı sağlamak.

tembih et-: Bir şeyin belli biçimde ve yolla yapılmasını istemek, söylemek.

tembihatta (tembihlerde) bulun-: Uyarmak.

tembihle-: Hatırlatmak, tembih etmek.

terslen-: 2. Aksilik etmek, terslik göstermek.

teşekkür et-: Hoşnutluğunu anlatmak.

teşvik et-: 1. İsteklendirmek, özendirmek.

tövbe et-: Bir işi bir daha yapmamaya söz vermek.

tövbe istiğfar et-:** Bir günah veya suçu bir daha yapmamaya söz verip bağışlanma dilemek.

tövbe ver-:** Tövbe etmesi için rehberlik etmek, telkinde bulunmak.

tuttur-: 3. Aklına koyup direnmek, ısrar etmek.

uyar-: 1. Bir kimseye bir davranışta bulunmasını veya bulunmamasını söylemek; ikaz etmek.

uydur-: 2. Hayal gücünden yararlanarak gerçek dışı bir şey söylemek, yakıştırmak, düzmek.

uzat-: 5. Konuşmayı, tartışmayı sürdürmek.

uzlaş-: 1. Aralarındaki düşünce veya çıkar ayrılığını, karşılıklı ödümlerle kaldırarak uyusmak, karşılıklı anlaşmak ve mutabık kalmak; uylaşmak.

ünle-: 2. Yüksek sesle bildirmek.

üstüne bas-: 1. Yerinde bir düşünce ileri sürmek.

üstele-: 1. Bir düşünce veya istek üzerinde tekrar tekrar durmak; tekit etmek.

vasiyet yap-:** Öldükten sonra herhangi bir şeyin yapılmasını istemek.

vedalaş-: Ayrılırken birbirine esenlik dilemek, esenleşmek.

ver-: 4. Düşünce veya bilgi anlatan şeyleri başkalarına bildirmek.

yadsı-: 1. Yaptığı bir işi, söylediği sözü veya tanık olduğu bir şeyi yapmadığını, bilmediğini söylemek, yaptığını saklamak, inkâr etmek.

yakar-: 2. Tanrı'ya yalvararak dua etmek, niyazda bulunmak.

yakın- (II): Sızlanarak anlatmak, sızlanmak.

yalanla-: Haber veya sözün gerçek olmadığını bildirmek, yalan olduğunu açıklamak, tekzip etmek.

yalvar-: 1. Birinden ısrarlı bir biçimde, kendine acındıracak sözlerle, saygılı bir biçimde bir şey istemek.

yanıtla-: Cevaplamak.

yârenlik et-: Ahbapça, dosta konuşmak, sohbet etmek.

yasakla-: Bir şeyin yapılmamasını buyurmak veya istemek, menetmek.

yaz- (I): 4. Yazı ile bildirmek, haber vermek.

yemin et-: Ant içmek.

yemin verir- (veya ettir-): Ant içirmek.

yıldızı barış-: *derleme sözlüğü* Birbiriyle iyi geçinmek, dost olmak.

yırtın-: 1. Parçalanırcasına bağırarak.

yönelt-: 3. Birine bir şey söylemek, tevcih etmek.

yuvarla-: 4. *mecaz* Sözü belirsizce, anlaşılmayacak biçimde söylemek.

yüzle-: 1. Kusurunu veya suçunu yüzüne karşı söyleyip birini utandırmak.

zikret-*: Allah'ı dil veya kalple anmak.

4.1.4 Zihinsel ve Ruhsal Fiiller

4.1.4.1 Duyu Fiilleri

4.1.4.1.1 Görme

bak-: 1. Bakışı bir şey üzerine çevirmek.

bak-*: Seyretmek, gözlemek, gözlemlemek.

bakıl-: Bakma işine konu olmak veya bakma işi yapılmak.

bakın-: 1. Çevreye göz gezdirmek, araştırmak.

bakınıl-:** Bakınma işi yapılmak.

bakınıp dur-:** Bakınma işini sürdürmek.

bakınıp kal-:** Bakınır vaziyette bir süre öylece durmak.

bakıp dur-:** Bakma işini sürdürmek.

bakıp kal-:** Bakakalmak, şaşkın vaziyette öylece bakmak.

bakış at-: Kısa bir süre bakıp geçmek.

bakış-: 1. İki veya daha çok kimse karşılıklı birbirine bakmak.

bakıver-: Çabucak bakmak.

bul-*: Bir hâlde görmek.

dik dik bak-: Çok sert bir biçimde, sert sert, öfkeli öfkeli bakmak.

dikil-(I): 4. Göz belli bir noktaya uzun süre bakmak.

düş gör-: Rüya görmek.

gör-: 1. Gözle algılamak seçmek.

gör-: 13. Karşılaşmak, rastlaşmak.

görüp dur-:** İkide bir görmek.

görüver-: Ansızın veya çabucak görmek.

göz at-: Kısa bir süre, fazla dikkat etmeden bakıvermek.

göz göze gel-: Her iki tarafın bakışları karşılaşmak.

gözleri takıl-:** Bir süre bir şeyden gözlerini ayıramamak.

gözlerini kaçı-: Biriyle göz göze gelmemek için gözlerini başka tarafa çevirmek.

gözü iliş-: Birdenbire veya istemeden görmek.

gözü (veya gözleri) kay- (veya kaç-): 2. İstemeyerek bakıvermek.

gözü (veya gözleri) takıl-: Dikkati çeken bir şeyden bakışlarını ayıramamak.

gözünü ayırma-: Bir şeye sürekli olarak bakmaktan kendini alamamak.

gözünü (veya gözlerini) dik-: Dikkatle bakmak, gözünü ayırmadan bir yere veya bir kimseye bakmak.

gözetle-: 2. Birinin yaptıklarını belli etmeden izlemek.

gözle-: 2. Dikkatle bakmak, gözlemlemek, tarassut etmek.

gözük-: Görünmek.

izle-: 6. Gözlemek, incelemek.

izleyip dur-:** İzleme işini sürdürmek.

nazar at-:** Bakmak.

seyre dal-: Bir şeye kendini vererek bakmak.

seyret-: 3. Eğlenmek, görmek, öğrenmek vb. için bakmak, izlemek.

süz-: 4. Göz baygın ve anlamlı bakmak.

süz-: 3. Gözle inceleyerek dikkatle bakmak, taramak.

süzüp dur-:** Anlamlı bir şekilde bakmayı sürdürmek.

takip et-: 4. Bir şeyi izlemek.

tanık ol-: Bir olayı görmek ve duymak, şahit olmak.

tara-: 8. *mecaz* Dikkatle bakmak, gözden geçirmek; süzmek.

temaşa et-: Seyretmek, bakmak.

tepeden tırnağa süz-: Herhangi bir sebeple birine dikkatlice bakmak.

yokla: 2. Bakmak, gözden geçirmek, kontrol etmek.

4.1.4.1.2 İşitme

dinle-: 1. İşitmek için kulak vermek.

duy-: 2. İşitmek, ses almak.

işit-: 1. Kulakla algılamak, duymak.

kulak kabart-: Belli etmemeye çalışarak dinlemek.

kulak ver-: Merak edip dinlemek, işitmeye çalışmak.

kulağına çalın-: Başkasına söylenirken kendisi de duymuş olmak.

kulağına gel-: 2. Duymak.

sesirge-: *derleme sözlüğü* Bir ses duyar gibi olmak.

yayıl-: 4. Herkes tarafından duyulmak.

yekin-*: Aniden çıkmak, duyulur olmak.

4.1.4.1.3 Koklama

al-: 19. Tat veya koku duymak.

içine çek-: 1. Soluk almak.

kok-: 1. Koku çıkarmak.

kokla-: 1. Kokusunu duymak için bir şeyi burnuna yaklaştırmak veya bir yerin havasını içine çekmek.

koklaş-: 1. Birbirini koklamak.

4.1.4.1.4 Dokunma

değ-(I): 1. Aralık kalmayınca kadar birbirine yaklaşılarak dokunmak.

dokun-: 1. Nesnelerin sıcaklık, soğukluk, sertlik, yumuşaklık vb. niteliklerini derinin altındaki sinir uçları aracılığıyla duymak, değmek, el sürmek, temas etmek.

hisset-: 1. Duymak.

serinle-: 2. Hafif soğukluk duymak.

(bir şeye) temas et- (I): Dokunmak.

üşü-: Isı yokluğundan, azlığından veya ısı kaybından etkilenmek, soğukun etkisini duymak.

yokla-: 1. Dokunarak incelemek, yordamlamak.

4.1.4.1.5 Tatma

al-: 19. Tat veya koku duymak.

tat ver-: 1. Acı, tatlı, ekşi vb. bir tat kazandırmak.

tat-: 1. Dil yardımıyla bir şeyin tadının nasıl olduğunu anlamak.

tatlandır-: 1. Tat vermek, tadını kazanmasını sağlamak.

4.1.4.2 İdrak (Biliş, Kavrayış) Fiilleri

abes kaç-: Söz uygun düşmemek.

(bir durum) açığa çık-: 1. Belli olmak, anlaşılacak.

açıklık kazan-: Bir konu aydınlanmak, anlaşılır duruma gelmek.

ada-: 3. *mecaz* Bir şeyle yoğun olarak ilgilenmek.

adı karış-: Kötü bir işle birinin ilgisi bulunduğu söylenilmek.

(birini) adam yerine (veya hesabına) koy-: Adamdan saymak, varlığını kabul etmek.

ağna-: *derleme sözlüğü* Anlamak.

akıl erdireme- (veya erme-): 1. Ne olduğunu anlayamamak, sırrını çözememek.

akıl erdirileme-: Ne olduğu anlaşılacak, sırrı çözülememek.

akıl et-: Herhangi bir önlem veya çareyi zamanında düşünmek.

akıl edebil- (akledebil-):** Herhangi bir önlem veya çareyi zamanında düşünme becerisi bulunmak.

akıl edil-: Herhangi bir önlem veya çare zamanında düşünülme.

akıl yürütebil-:** Tahminde bulunabilmek.

(bir şey) akılda kal-: Akılda yer etmek, unutulmamak.

akılda tut-: Unutmamak.

aklı alma-: 1. Biri bir şeyi anlayamamak, kavrayamamak.

aklı başına gel-: 1. Davranışlarının yanlışlığını sezerek doğru yolu bulmak.

aklı er-: 1. Anlayabilmek.

aklı kes-: 2. Bir şeyin olabileceğine inanmak.

aklına bir şey gel-: Hatırlamak.

aklına düş-: Hatırlamak.

aklına gel-: 1. Anımsamak.

(kendi) aklına getir-: Hatırlamak.

(birinin) aklına getir-: 1. Hatırlatmak.

aklına koy-: 1. Bir şeyi yapmaya kesin olarak karar vermek.

aklına takıl-: Bir düşünce zihnine saplanıp kalmak.

(bir şeyi) aklında tut-: 2. Unutmamak.

aklından çık-: Unutmak.

aklından çıkarma-: Sürekli hatırlamak, unutmamak.

aklından geç-: Düşünmek.

aklından geçir-: Bir şeyi yapmayı düşünmek, tasarlamak.

aklını (bir şeyle) boz-: Bir şey üzerine çok düşerek hep onunla uğraşıp durmak.

aklının ucundan bile geçirme-: Hiçbir şekilde düşünmemek.

aldan-: 1. Görünüşe bakarak yanlış bir yargıya varmak.

aldırış etme-: 2. Önem vermemek, aldırmamak, umursamamak.

algıla-: Bir olayı veya bir nesnenin varlığını duyu organlarıyla kavramak, idrak etmek.

algılan-: Algılama işine konu olmak, idrak edilmek.

algılanabil-: Algılanma ihtimali bulunmak.

algılayabil-: 1. Algılama ihtimali veya imkânı bulunmak.

an-: 1. Birini veya bir şeyi akla getirerek sözünü etmek veya onu düşünmek, zikretmek.

anımsa-: Bilinip unutulmuş bir şeyi akla getirmek; anımsamak, bulmak, çıkarmak, hatırlamak.

anımsat-: 1. Birisinin unuttuğu bir şeyi aklına getirmek, hatırlatmak.

anımsayabil-: Anımsama ihtimali veya imkânı bulunmak, hatırlayabilmek.

anıp dur-:** Sürekli olarak anmak.

anla-: Bir şeyin ne demek olduğunu, neye işaret ettiğini kavramak; fahmetmek.

anla-: 6. Bir şey hakkında bilgisi bulunmak.

anlam çıkar-: 2. *mecaz* Yersiz ve gereksiz bir yargıya varmak, yanlış değerlendirmek; bir söze, söyleyenin aklından geçmeyen bir anlam vermek.

anlam ver-: Kendince bir yargıya varmak, yorumlamak.

anlamına gel-: Bir anlam bildirmek.

anlamlandır-: Anlam vermek, anlam kazandırmak; anlamlamak.

anlamlandır-: Anlam vermek, anlam kazandırmak; anlamlamak.

anamlandırılabil-:** Anamlandırılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

anlaşıl-: 1. Anlama işine konu olmak.

anlaşılabil-: Anlaşılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

anlayabil-: 1. Anlama ihtimali veya imkânı bulunmak.

anlayıver-: Çabucak anlamak.

ansı-: Anımsamak.

ara-: 7. mecaz Şart koşmak.

ayırt et-: Birkaç şeyi birbirinden ayıran niteliği anlamak, tefrik etmek, temyiz etmek.

ayırt edebil-:** Ayırt etme ihtimali veya imkânı bulunmak.

ayırt edil-:** Ayırt etme işi yapılmak, tefrik edilmek.

ayırımsa-: Bir şeyi anlamak, bir şeyi görmek.

ayırımsan-: Ayırımsama işine konu olmak.

ayırımsanabil-:** Anlaşılma, fark edilme ihtimali veya imkânı bulunmak.

ayırımsayabil-:** Ayırımsama ihtimali veya imkânı bulunmak.

azmet-: 1. Bir işi yapmak için kararlılıkla gayret etmek, bir işte azim göstermek:

bağla-* İlişkilendirmek, dayandırmak, bir sebebe dayandırmak.

bak-: 16. Bir şeyin farkına varmak.

beis görme-: Sakınca, zarar görmemek.

belirle-: 1. Belirli duruma getirmek, belirli kılmak; tayin etmek, tespit etmek, vermek.

belle-: 2. Öğrenmek.

belle-: 3. Sanmak.

bellet-: Bir şeyi öğrenmesini sağlamak.

belletil-: Belletme işine konu olmak.

benimse-: 1. Bir şeyi kendine mal etmek, sahip çıkmak, kabullenmek, tesahup etmek.

benzet-: 2. Bir şeyde başka şeye benzeyen yönler bulmak.

benzetebil-: 1. Benzetme ihtimali veya imkânı bulunmak.

bırak-: 31. Bir yana itmek, önem vermemek.

bil-: 2. Bir şeyi anlamak, onun farkına varmak, gerçeğine ermek.

bil-: 5. Birini veya bir şeyi özelliklerinden tanıyıp çıkarmak:

bil-: 12. Öyle olduğunu kabul etmek:

bil-: 6. Sanmak.

bilebil-: 1. Bilme ihtimali veya imkânı bulunmak.

bilin-: Bilme işine konu olmak, anlaşılmak, öğrenilmek.

bilincine var-: Anlamak, kavramak.

bilinebil-: Bilinme ihtimali veya imkânı bulunmak.

boş ver-: *argo* Ciddiye almamak, önemsememek.

bul-: 8. Herhangi bir görüşe, bir yargıya varmak.

canlan-: 3. Geçmişte yaşanan bir olay veya durum yeniden hatırlanmak.

canlandır-: 1. Canlanmasını sağlamak, canlanmasına yol açmak.

canlandırabil-: 2. Canlandırma becerisi bulunmak.

cay-: Sözünden, kararından dönmek.

ciddiye al-: İnanmak, gerçek sanmak, önem vermek.

çağrıştır-: 2. Akla getirmek, hatırlatmak, andırmak.

çek-: 31. Herhangi bir anlama almak.

çık-: 11. Herhangi bir durumda olduğu anlaşılmak.

çıkart-: 3. Anlamak, ne olduğunu bilmek, sezmek.

çıkartabil- (çıkartabil-)*: Hatırlayabilmek.

çıkarsayabil-:** Düşünce yoluyla, bir önermeden başka önermeye geçebilmek.

çıkartabil-* Hatırına getirebilmek.

(bir şeyi birine) çok gör-: Yadırgamak.

çöz-: 4. Bulmaca, sorun vb.nin bilinmeyen, gizli noktasını bulup açıklamak, sonuca bağlamak.

çözebil-: 2. Çözme becerisi bulunmak.

çözülebil-: Çözülme ihtimali veya imkânı bulunmak.

çözümleyebil-: 2. Çözümleme becerisi bulunmak.

dal-: 5. *mecaz* Başka bir şeyle uğraşamayacak veya başka bir şeyi düşünemeyecek biçimde kendini bir şeye kaptırmak.

dalıp git-: Bir düşünce veya hayal ile bulunduğu ortamdan uzaklaşmak.

dayat-: 4. Bir şeyi zorla kabul ettirmek, empoze etmek.

de-(I): 5. Herhangi bir kaniya, yargıya varmak.

de-(I): 9. Saymak, kabul etmek.

değer ver-: Değerli saymak, önem vermek.

değerlendir-: 4. Bir şeyin özünü, önemini, nitelik ve niceliğini belirlemek:

demek ol-: Anlamına geliyor olmak.

denebil-: Denme ihtimali veya imkânı bulunmak.

denk tutul-:** Eşit sayılmak, eşit davranılmak.

derinleş-: 3. *mecaz* Bir konuda köklü, sağlam bilgi edinmek, bilgisini genişletmek.

deyip de geçme-: Önemsemek.

dikkat et-: 1. Duygularla düşünceyi bir şey üzerinde toplamak, uyanık davranmak:

dikkat edil-: Dikkat etme işi yapılmak, uyanık davranılmak.

dikkatinden kaçma-: Fark etmek, gözüne çarpmak.

dikkatini çek-: 2. Fark etmek.

dikkatini topla-: Duygu ve düşünceyi bir konu veya yapılan iş üzerinde yoğunlaştırmak.

dikkatli ol-: Dikkat etmek, dikkat göstermek.

(bir şeye veya birine) ... diye bak-: Yerine koymak, öyle görmek.

(T 16/17)

doğ-: 3. Düşünce, hayal vb. zihinde birdenbire oluşmak.

dur-*: Bir konuyla çok ilgilenmek, üstüne düşmek.

düş kur-:** Hayal kurmak.

düşle-: Bir şeyi, bir kimseyi, bir durumu istenilen biçimde tasarlamak, zihinde canlandırmak.

düşleyebil-: Düşleme ihtimali veya imkânı bulunmak.

düşün-: 1. Aklından geçirmek, göz önüne getirmek; kurmak.

düşün-*: Görüş sahibi olmak.

düşün-: 2. Bir sonuca varmak amacıyla bilgileri incelemek, karşılaştırmak ve aradaki ilgilerden yararlanarak düşünce üretmek, zihinsel yetiler oluşturmak; muhakeme etmek.

düşün-: 6. Tasarlamak.

düşün-: 4. Bir şeye karşı ilgili ve titiz davranmak.

düşün-: 5. Akıl etmek, ne olabileceğini önceden kestirmek.

düşün-*: Sanmak veya farz etmek.

düşünceye dal-: Derin derin düşünmek.

düşündürt-: Düşündürmesine sebep olmak.

düşünebil-: Düşünme imkânı veya ihtimali bulunmak.

düşünül-: Düşünme işine konu olmak.

düşünülebil-: Düşünüme ihtimali veya imkânı bulunmak.

düşünüp kal- (veya dur-):** Bir süre düşünmek, düşünme işini devam ettirmek.

emin ol-: İnanmak, güvenmek.

ertele-: Sonraya bırakmak, tehir etmek, tecil etmek, talik etmek.

es geç-: *teklifsiz konuşmada* Üzerinde durmamak, boş vermek, önemsememek.

ezberine al-:** Aklında tutmak, unutmayacak şekilde hafızasına nakletmiş olmak.

ezberle-: 2. Bir şeyi olduğu gibi akılda tutmak, ezber etmek, hıfzetmek.

fark edebil-:** Fark etme ihtimali veya imkânı bulunmak.

fark et-: 2. Anlamak, sezmek.

fark edil-:** Farkına varılmak; anlama, sezme işi yapılmak.

fark edilebil-:** Fark edilme ihtimali veya imkânı bulunmak.

farkına var-: Fark etmek.

farz et-: Varsaymak.

fıttır-: Aklını kaçırmak, delirmek, aklını yitirmek, çıldırmak.

fıttırabil-:** Fıttırma, delirme ihtimali bulunmak.

geçir-*: Düşünmek, bir an aklına gelip gitmek.

gel-: 26. Görünmek, sanılmak.

gerek (... gereğini) duy-:** Bir şeyi gerekli saymak, ihtiyaç duymak.

geri dön-: 3. Verdiği karar, söz, yemin vb.nden vazgeçmek, caymak, rücu etmek.

gibi gel-: ... sanısı vermek, ... sanısı yaratmak.

gör-: 2. Anlamak, kavramak, sezmek.

gör-: 4. Bir şey hakkında bir yargıya varmak, değerlendirmek.

görün-: 2. İzlenim uyandırmak.

göz ardı et-: Gereken önemi vermemek.

gözden (veya gözünden) kaç-: Görülmemek, farkına varılmamak.

göze al-: Gelebilecek her türlü zararı ve tehlikeyi önceden kabul etmek.

gözlerinden oku-: Düşüncelerini bakışlarından sezmek.

gözünde büyüt-: Bir kimseyi, olayı veya şeyi olduğundan büyük veya önemli görmek.

gözünden kaçma-:** Dikkatle izlemek, hemen fark etmek.

gözüne kestir-: 3. Uygun bulmak, elverişli görmek.

gözünün önünden gitme-: Bir türlü unutamamak.

gözünün önüne gel-(I): Hatırlamak.

göz önüne getir-: Zihninde canlandırmak, hatırlamak.

gözet-: 2. Önem vermek, göz önünde bulundurmak, ayrı tutmak; kovmak.

gülüp geç-: Umursamamak, aldırış etmemek, üzerinde durmamak.

haberi ol-: Bilgisi olmak, bilmek.

hak ver-: Birinin düşüncesini, davasını, iddiasını doğru bulmak.

Hanya'yı Konya'yı anla- (bil-, gör-): Bir işin gerçek yönünü anlayarak akli başına gelmek, akıllanmak.

hata edil- (veya işlen-):** Yanlışlık yapılmak, yanlışlığa düşülmek.

hatırla-: Anımsamak.

hatırlan-: Anımsanmak

hatırlat-: Anımsatmak.

hatırlatılıp dur-:** Hatırlatma işini sürdürmek, ikide bir hatırlatılmak.

hatırlayabil-: Anımsayabilmek.

havasası alma-: Akli kabul edememek.

hayal et-: Bir şeyi zihinde tasarlayıp canlandırmak, hayallemek.

hayal kur-: Gerçekleşmesi istenen, özlenen şeyi düşünmek.

hesap et-: 1. Bir işin kazancıyla giderini karşılaştırarak bir sonuca varmak.

hesaba kat-: Dikkate almak, göz önünde bulundurmak.

ıslın-: 3. mecaz Yadırgamaz olmak, hoşlanır olmak, alışmak.

içinden geç-: Düşünmek, aklından geçmek.

içinden geçir-: Bir şeyi yapmayı düşünmek.

içini oku-: Birinin gizli, saklı düşüncelerini anlamak.

idrak et-: 1. Akıl erdirmek, anlamak, kavramak.

ihtimal verme-: Bir şeyin gerçekleşeceğini, olabileceğini hiç düşünmemek.

inan-: 3. Bir şeyin varlığını, doğruluğunu kabul etmek.

inan-: 1. Bir şeyi doğru olarak benimsemek.

inan-: 2. Birini doğru sözlü olarak bilmek, güvenmek.

inan-*: Kani olmak.

inanabil-: İnanma ihtimali bulunmak.

inancı sarsıl-:** İnancı kalmamak.

inandırabil-: 1. İandırma ihtimali veya imkânı bulunmak.

inanıl-: İnanma işi yapılmak.

indirgeyebil-: İdirgeme ihtimali veya imkânı bulunmak.

isyan et-: 2. Kabullenmemek, razı olmamak.

işine gel-: Çıkarına, amacına, düşüncesine uygun olmak.

itaat et-: Söz dinlemek, boyun eğmek, verilen buyruğa uymak.

itham et-: Suçlamak, suçlu görmek.

itham edil-:** Suçlanmak, suçlu görölmek.

kabul et- (veya eyle-): 1. Bir şeye isteyerek veya istemeyerek razı olmak.

kabul edebil-:** Kabul etme ihtimali veya imkânı bulunmak.

kabul edil-:** Kabul etme işine konu olmak.

kabullen-: 1. Kabul etmek, benimsemek.

kabullenebil-: Kabullenme ihtimali veya imkânı bulunmak.

kafası (veya kafasına) takıl-: Zihni bir şeyle sürekli olarak uğraşmak.

kafasına dank et-: Bir olay sebebiyle birden ayrılmak, doğruyu anlamak.

kafasına koy-: Kararını önceden vermiş olmak, önceden şartlanmak, bir şey yapmaya kesin karar vererek zamanını beklemek.

kafasını kullan-: Akıllıca davranmak.

kafasını kurcalayıp dur-:** Zihnini sürekli meşgul etmek, düşündürmeye devam etmek.

(bir şeyi) kafaya tak-: Sürekli o şeyi düşünmek.

kafayı oynat-:** Deliye dönmek, çıldırmak.

kafayı tak-:** Sürekli olarak bir şeyi düşünmek, bir düşünceye saplanıp kalmak.

kalıbını bas-: Bir şeyi güvenle doğrulamak.

kan-: 2. Tatlı sözlere aldanmak, tav olmak.

kanıksa-: Çok tekrarlama sebebiyle etkilenmez olmak, alışmak.

karar kıl-: Birçok şeyi deneyip birini seçmek.

karar ver-: Bir sorunu karara bağlamak, kararlaştırmak.

karar verebil-:** Karar verme ihtimali veya imkânı bulunmak.

karara var-: Bir konuda anlaşmak, bir şeyi kararlaştırmak.

kararlaştır-: 1. Bir konuyla veya işle ilgili yapılacakları belirlemek, karar altına almak; tayin etmek.

karıştır-: 7. Ayırt edememek, tam olarak seçememek.

karşıla-: 3. Söylenen, yapılan, bildirilen bir şeyi olumlu veya olumsuz bulmak.

karşısına al-*: Çok önemsenen bir şey üzerinde bütün ilgi ve dikkatini yoğunlaştırmak.

katıl-(I): 3. Ortak olmak, benimsemek.

kavra-: 2. Bir nesne veya düşünceyi her yönüyle anlamak.

kavrayabil-: 2. Kavrama becerisi bulunmak.

kay-(II): 6. *mecaz* Görüş, düşünce veya tutumunu değiştirmek.

kayda geçir-*: Unutulmayacak şekilde işlemek, saklamak.

kayıp git-**: Başka bir tarafa, alana hızlıca yönelmek.

kazın-*: Etkili bir şekilde yerleşmiş, iyice işlenmiş olmak.

kendini bil-: 1. Akıllı ve muhakemesi yerinde olmak.

kestir-: 4. Karar vermek.

kestir-: 2. Akıl yolu ile gerçeğe yakın bir yargıya varmak, tahmin etmek.

kestirebil-*: Tahmin edebilmek, öngöründe bulunabilmek; neyin yapılması gerektiği hususunda net bir şekilde karar verebilmek.

kestirip at-: Ayrıntılı düşünmeden kesin yargıya varmak.

kestirilebil-**: Kestirilme, tahmin edilme, farkına varılma imkân ve ihtimali bulunmak.

kılınabil-**: Kılınma ihtimali veya imkânı bulunmak.

(birinin veya bir şeyin) kıymetini bil-: Önemini, değerini bilmek.

kilitlen-: 4. *mecaz* Odaklanmak.

kokusunu (veya koku) al- (veya duy-): 2. *mecaz* Gizli tutulan bir şeyi sezmek.

komiğine git-: Gülünç bulmak.

kulak as-: Önem vermek, dinlemek.

kulağına küpe ol- (veya et-): Başa gelen bir durumdan alınan dersi unutmamak.

kur-: 11. Düşünmek.

kuşkusu kalma-: Bir konuda her şeyi bilmek, şüphe duymamak.

kuşkuya düş-: Kuşkulanmak.

kuşkulan-: 1. Bir kimse veya olay hakkında yeterli ve kesin bilgi sahibi olamamakla birlikte bazı belirti ve sezgilere dayanarak olumsuz düşünceler içinde

bulunmak; huylanmak, ikirciklenmek, işkillenmek, pirenlemek, küşümlenmek, şüphelenmek:

kuşkulanabil-: Kuşkulanma ihtimali veya imkânı bulunmak, şüphelenebilmek.

kutsa-: 1. Kutsallaştırmak.

kutsan-: Kutsama işi yapılmak.

kutsayadur-:** Kutsama işini devam ettirmek.

küçükse-: Küçümsemek.

küçümse-: Değer ve önem vermemek, küçük görmek, küçüksemek.

layık bul-:** Yakıştırmak, uygun görmek.

mahkûm et-: 1. Hüküm giydirmek.

(bir şeyi) merak et-: 1. Anlamak veya öğrenmek istemek.

meylet-: 1. Eğilmek, meyillenmek.

mimle-*: Çok mühim kabul edip üzerinde durmak, mühimsenen ve unutulmamak istenen bir şeyi özellikle işaretlemek.

münasip gör-: Uygun ve yerinde bulmak.

ne gözle bak-: 2. Değerlendirmek.

nispet edilebil-:** Eşit tutulma, oranlanma imkân veya ihtimali bulunmak.

niyetlen-: 1. Niyet etmek, tasarlamak.

odaklan-: 2. *mecaz* Belli bir noktada, yerde veya olguda toplanmak; kilitlenmek, odaklaşmak.

odaklanıl-:** Odaklanma işi yapılmak.

ol-: 7. Uygun düşmek, yerinde görülmek.

oralı (bile) olma-: Önemsememek, umursamamak, aldırmamak, ilgilenmemek.

oynat-: 5. Aklını yitirmek.

öğren-: 1. Bilgi edinmek, bellemek (I).

öğrenebil-: Öğrenme ihtimali veya imkânı bulunmak.

öğrenil-: Öğrenme işi yapılmak.

öğretil-: Öğretme işi yapılmak.

ölçüp biç-: Bir konuda çok ayrıntılı düşünmek, inceden inceye düşünmek, değerlendirmek.

önem ver-: Değer vermek, önemli saymak.

önemse-: Önemli saymak, önem vermek, mühimsemek, saymak.

(birine) öyle gel-: Sanmak, zannetmek.

özümse-: Edinilmiş olan bilgileri bireyin öz malı durumuna getirmek; içselleştirmek, özümlemek.

pay çıkar-: Bir olay veya durumdan gereken deneyimi kazanmak, tutulacak yolu belirlemek.

razı ol- (veya gel-): Uygun bulmak, beğenmek, benimsemek, istemek, kabul etmek.

ruhu (bile) duyma-: Haberi olmamak, anlamamak.

sakla-: 5. Gizli tutmak, duyurmamak.

san-: 3. Bir şey veya kimsenin ... olduğunu düşünmek; bellemek (I), bilmek.

sanabil-: Sanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

sanıl-: Düşünülmek, olabileceğine inanılmak, zannedilmek, zannolunmak.

sanılabil-:** Sanılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

say-: 3. Birini veya bir şeyi herhangi başka bir şey yerine koymak veya ona herhangi bir şey gözüyle bakmak; addetmek.

say-: 9. mecaz Hesaba katmak.

seçebil-: Seçme ihtimali veya imkânı bulunmak.

sez-: 1. Açık bir kanıt olmaksızın, olmuş veya olacak bir şeyi anlamak.

sezebil-: 1. Sezme ihtimali veya imkânı bulunmak.

sezil-: Bir şey, bir durum anlaşılmak, hissedilmek.

sezinle-: Sezer gibi olmak.

sezinlen-:** Sezinleme işi yapılmak.

sır tut- (sakla-): Bir sırrı açığa vurmamak, başkasına söylememek.

silinip git-: Bir şey birdenbire yok olmak veya unutulmak.

söz dinle- (veya tut-): Söylenen bir sözü, verilen bir öğüdü benimsemek, davranışlarını bunlara uydurmak.

(birinin) sözünü tut- (I): Öğüdüne uymak.

şartlan-: Önceden belirlenmiş şartlara göre uyarlanmak, koşullanmak.

tadına varıl-:** Bir şeydeki ince güzellik kavranmak.

tahayyül et-: Zihinde ve hayalde canlandırmak.

tahayyül edebil-:** Tahayyül etme ihtimali veya imkânı bulunmak.

tahayyül edilebil-:** Tahayyül edilme imkân ve ihtimali bulunmak.

tahmin et-: 2. Kestirmek.

tahmin edebil-:** Tahmin etme ihtimali veya imkânı bulunmak.

tahmin edilebil-:** Tahmin edilme ihtimali veya imkânı bulunmak.

tanı-: 3. Bir kimse veya şeyle ilgili, doğru ve tam bilgisi bulunmak.

tanı-: 4. Bilip ayırmak, seçmek, ayırt etmek.

tanıyabil-: 1. Tanıma ihtimali veya imkânı bulunmak.

tasarla-: 1. Bir şeyin nasıl gerçekleşebileceğini zihinde hazırlamak, zihinde kurmak, düşünmek.

tasarlanabil-: Tasarlanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

tasarlayabil-: Tasarlamayı becermek.

tasavvur et-: Zihinde canlandırmak, göz önüne getirmek:

tebcil edil-:** Yüceltilmek, ululanmak.

tecrit et-: 4. Soyutlamak.

tenezzül et-: 2. Kendi durumuna, düzeyine aykırı düşen bir şeyi veya işi kabul etmek.

tep-: 5. *mecaz* Değerini anlamamak veya kestirememek, geri çevirmek.

tercih et-: Yeğlemek.

tuhafına git-: Bir şeyi tuhaf bulmak.

umursa-: Aldırış etmek, önem vermek.

umursan-: Umursama durumuna konu olmak.

unut-: 1. Aklında kalmamak, hatırlamamak, aklından çıkmak.

unut-: 4. Gereken önemi vermemek, üstünde durmamak.

unutabil-: 1. Unutma ihtimali veya imkânı bulunmak.

unuttur-: Unutmasına yol açmak veya unutmasını sağlamak.

unutul-: Unutma işine konu olmak.

unutulabil-: Unutulma ihtimali veya imkânı bulunmak.

unutup git-:** Hemencecik unutmak, unutuvermek.

unutuver-: Çabucak veya kısa sürede unutmak.

uy-: 5. Bağlı kalmak, tabi olmak.

uyan-: 4. *mecaz* Gerçekleri anlar, kavrar duruma gelmek.

uyu-: 4. *mecaz* Çevresindeki olayları fark etmemek, görmemek.

var-: 4. Bir şeyi iyice anlamak veya duymak.

varsay-: Bir olgunun sonuçlarından yararlanabilmek, bu sonuçlar üzerine düşünce üretebilmek için onu olmuş veya olacak saymak, farz etmek.

varsayabil-:** Varsayma ihtimali veya imkânı bulunmak.

vazgeç-: 3. Niyetten veya karardan dönmek.

vazgeçebil-: Vazgeçme ihtimali veya imkânı bulunmak.

ver-*: Cezaya çarptırmak, hapis için belli bir süreyi karara bağlamak.

(birine bir şey) vız gel-: *teklifsiz konuşmada* Pek önemsiz görünmek.

yabancı gel-: Tanımamak.

yadırga-: Kendine yabancı gelen bir kimseye, duruma veya şeye alışamamak, ısınamamak.

yadırgan-: Yadırgama işi yapılmak.

yadsıyabil-: Yadsıma ihtimali veya imkânı bulunmak.

yakala-: 5. Söz, bakış veya işareti fark etmek.

yakıştırabıl-: 1. Yakıştırmak ihtimali veya imkânı bulunmak.

yanıl-: 1. Tanımayarak, niteliğini iyi anlamayarak aldanmak.

yanılabıl-: Yanılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

yanılt-: Yanılmasına yol açmak, şaşırtmak.

yargıya var-: Karşılaştırma ve değerlendirme yaparak bir sonuca ulaşmak, anlam vermek.

yat-: 12. Bir düşünceyi veya bir öneriyi benimsemek, razı olmak.

yeğle-: Bir şeyi öbürüne göre daha iyi, üstün veya önemli saymak, yeğ tutmak, tercih etmek.

yeğlen-: Yeğ tutulmak.

yeğleyebil-: Yeğleme ihtimali veya imkânı bulunmak.

yerine koy-: 1. Gibi görmek, saymak.

yerli yerine otur-: Uygun düşmek.

yersizleş-*: Yersiz, anlamsız hâle gelmek.

yetin-: 1. Edindiği bir şeyi kendisi için yeter bularak daha çoğuna gerek görmemek, daha çoğunu istememek; kanıklanmak, kanaat etmek, iktifa etmek.

yetinebil-: 1. Yetinme ihtimali veya imkânı bulunmak.

yoğunlaştır-: Yoğun duruma getirmek, teksif etmek.

yok say-: Yokmuş gibi davranmak, varlığını kabul etmemek.

yolları ayır-:** Görüş ve düşünce bakımından ayrı düşmek.

yor- (II): 2. Bir sebebe bağlamak, bir duruma işaret saymak.

yorumla-: 2. Bir olaya, bir duruma bir anlam vermek, tabir etmek.

yüklen-: 5. *mecaz* Bir şeyi yapmayı kabul etmek, üstüne almak; girmek.

yüzleş-: 3. *mecaz* Farkına varmak, iyice anlamak.

zahip ol-:** Bir fikre inanmak, bir zan taşımak.

4.1.4.3 Duygu, Hissediş (Psikolojik Durum) Fiilleri

acı çek- (veya duy-): 1. Ağrı, sızı duymak.

acı ver-: Birinin üzülmeye sebep olmak, incitmek.

acı-: 3. *mecaz* Merhamet etmek.

acı-: 2. Acılı, ağrılı olmak.

acın-: 2. Başkasının hesabına üzülmek.

acıt-: 2. Ağrı, sızı duyulmasına sebep olmak.

acze düş-: Çaresiz kalmak, elinden bir şey gelmemek.

açmaza gir-:** İçinden çıkılmaz bir duruma gelmek.

afalla-: Şaşkınlıktan sersemleşmek.

affet-: Bağışlamak.

affa (affina) al-:** Affetmek, bir kusuru görmezden gelmek.

ağır gel-: 1. Gücüne gitmek, onuruna dokunmak.

ağırına git-: Onuruna dokunmak veya gücüne gitmek.

ağzı kulaklarına var-: Çok sevinmek.

ağlanabil-:** Ağlanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

ağlayabil-: 1. Ağlama ihtimali veya imkânı bulunmak.

ah al-: Birinin ilenmesini üstüne çekmek.

aklı başından git-: Çok sevinçten veya çok korkudan ne yapacağını şaşırmak.

aklı dur- (git-): Düşünemez bir duruma gelmek, şaşırmak.

aklı karış-: Ne yapacağını bilememek, şaşırmak, bocalamak.

alaşağı edil-:** Kötülenmek, değersiz gösterilmek.

aldatıl-: Aldatma işine konu olmak, çarpılmak.

aldır-: 6. *mecaz* Birine veya bir şeye önem vermek, değer vermek.

alın-: 4. *mecaz* Bir sözün, bir davranışın kendisine söylendiğini veya yapıldığını sanarak incinmek.

aralarından kara kedi geç-: Birinden soğumak, aralarına soğukluk girmek.

(biriyle) arası hoş (veya iyi) olma-: O kimseyle aralarında gerginlik, geçimsizlik olmak.

arat-: 2. *mecaz* Bir şeyin yokluğunu duyarak geri gelmesini istemek.

arzula-: İstemek.

âşık ol-: Sevmek, tutulmak.

atası gel-:** Atma isteği duymak.

avun-: 1. Bir şeyle uğraşarak acısını unutmak, sıkıntılardan uzaklaşmak, teselli bulmak, müteselli olmak.

avunabil-: Avunma ihtimali veya imkânı bulunmak.

aykırı düş-: Uygun gelmemek.

bağışla-: 4. *mecaz* Hoş görmek.

bağışla-: 1. Herhangi bir kötü davranış için ceza vermekten vazgeçmek; affetmek, affeylemek.

bağışlayabil-: 1. Bağışlama ihtimali veya imkânı bulunmak.

bağlan-: 2. Sevmek, içten bağlı olmak.

bağlanabil-: Bağlanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

bağlanıl-: Bağlanma işine konu olmak.

bağlılık göster-:** Bağlı kalmak.

bakakal-: Şaşkınlığa uğrayıp ne yapacağını bilmez durumda kalmak.

bakma-:** İlgilenmemek, aldırmamak.

bas-: 14. *mecaz* Bir şeyin etkisinde kalıp eziklik, üzüntü ve ağırlık duymak.

bat-: 13. Dokunmak.

bayıl-: 2. *mecaz* Çok hoşlanmak, çok sevmek.

bedbaht yap-:** Üzmek, mutsuz duruma getirmek.

beğen-: 1. İyi veya güzel bulmak, açmak.

bekle-: 4. Herhangi bir şey ummak.

bekle-*: Davet etmek, gelmesini istemek.

benimse-: 2. *mecaz* Bir şeye, birine bağlanmak, ısınmak.

beslen-*: *mecaz* Yetişmek, gelişmek, ilham almak.

besleyebil-*: Bir duyguyu gönülde yaşatma ihtimali veya imkânı bulunmak.

bık-: 1. Tekrarlanması, sürüp gitmesi yüzünden bir şeyden doygunluk veya yorgunluk duyarak onu istemez duruma gelmek.

bıkıl-: Bıkma işine konu olmak.

bıktır-: Bıkmasına yol açmak, bıkkınlık vermek.

boğazında düğümlen-: Söylemek istediğini heyecan veya üzüntü yüzünden diyememek.

boğul-: 3. *mecaz* Bunalmak.

boşla-: 2. İlgi göstermemek; ihmal etmek.

boyun eğ-: İsteyerek veya istemeyerek uymak, katlanmak.

bozul-: 6. *mecaz* Bir şeye kızmak, içerlemek.

bunal-: 2. *mecaz* Çok sıkılmak, çok tedirgin olmak; boğulmak, darlanmak.

bunalıma gir- (veya düş-): Ruhsal bakımdan gerginlik veya sıkıntı içine girmek.

burnundan solu-: Çok öfkelenmiş olmak.

buz kesil-: Şaşılacak, üzülecek bir durum karşısında donakalmak.

büyü bozul-: 3. *mecaz* Var olan etki ortadan kalkmak.

büyüsüne kapıl- (veya tutul-): Bir şeyin, bir kimsenin çekiciliğinden kurtulamamak.

can alıp can ver-: Ölüm sıkıntısı ve acısı içinde bunalmak.

can at-: Şiddetle arzu etmek, çok istemek.

can ver-: 4. Bir şeyi çok istemek.

canı çek-: Bir şeyi istemek, istek duymak, arzulamak.

canı iste-: Heves duymak.

canı sıkıl-: 1. İçi sıkılmak, yapacak bir işi olmamaktan tedirginlik duymak.

canı yan-: 1. Çok acı duymak.

canından bez- (veya bıkmak veya usan-): Ölümü göze alacak kadar sıkıntı içinde olmak.

cesaret et-: Korkulması gereken bir işe korkmadan girişmek, göze almak.

cesaret edebil-:** Cesaret etme ihtimali veya imkânı bulunmak.

cüret et-: 2. Cesaret etmek.

çarpıl-: 6. *mecaz* Çekiciliğine kapılmak, etkilenmek.

çatla-: 4. *mecaz* Sıkıntı, sevinç, yalnızlık, heyecan, sabırsızlık, kıskançlık vb. ruhsal durumları aşırı derecede duymak.

çek-: 24. Hoşa gitmek, sarmak.

çek-: 10. Güç durumlara dayanmak, katlanmak.

çekin-: 1. Saygı, korku, utanma vb. duygularla bir şeyi yapmak istememek, kaçınmak.

çıldır-: 1. Delirmek, aklını oynatmak.

çıldırabil-: Çıldırma ihtimali bulunmak.

çılğına dön-: 1. Sevinç, öfke, kızgınlık vb. duygular sonucu aşırı ölçüde heyecanlanmak.

çizgi çekebil-:** mecaz Bitirebilmek, sona erdirebilmek.

çök-: 13. mecaz Yoğun bir biçimde duymak.

dadanıp kal-:** Tadını aldığı, hoşlandığı bir şeyi sık sık isteme hâlini sürdürmek.

damarına basıl-:** Biri, duyarlı olduğu bir konuda kızdırılmak.

darıl-: 2. Gücenmek, kırılmak, alınmak, incinmek.

dayan-: 11. mecaz Güç bir duruma katlanmak; sabretmek, tahammül etmek.

dayanabil-: 2. Dayanmaya gücü yetmek.

dayanıl-: Dayanma işi yapılmak.

dehşete kapıl- (veya düş-): Çok korkmak.

deli ol-: 2. Çok sinirlenmek.

(biri, birine/bir şeye) deli divane ol-: Aşırı derecede ilgi göstermek.

delir-: Deli olmak, aklını yitirmek, çıldırmaq; delllenmek, kaçırmak.

dellen-: 2. Çok öfkelenmek, öfkeden deliye dönmek.

demek iste-: 2. Bir düşünceyi söylemek istemek.

dert et- (veya edin-): Bir sorunu veya durumu üzüntü konusu yapmak.

dertlen-: Üzüntüye kapılmak, dertli duruma gelmek.

diken üstünde dur-:** Yerinden emin olmamaktan ötürü rahatsız olmak, tedirginlik duymak.

dikkat et-: 2. Gözüne çarpmak veya ilgisini çekmek.

dili varma-: Bir sözü söylemeye gönlü razı olmamak.

dile-: 2. Bir şeyin gerçekleşmesini veya olmasını istemek, arzu etmek.

dişini sık-: Darlığa, sıkıntıya dayanmak, katlanmak.

dizlerinin bağı çözül-: Korkudan ayakta duramayacak duruma gelmek.

dokun-: 6. İnsanın içine işlemek, duygulandırmak, etkilemek.

dolaş-: 11. mecaz Kendini hissettirmek.

dolup dur-:** Dolmaya devam etmek.

donup kal-: Donakalmak.

duy-: 4. mecaz Bir şeyi sezmek, fark etmek.

duyumsa-: Duyular aracılığıyla bir şeyi algılamak.

duyumsan-:** Duyumsama işi yapılmak.

duyumsanabil-:** Duyumsanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

duyumsat-: Duyumsamasına sebep olmak.

duyumsayabil-:** Duyumsama, algılama ihtimali veya imkânı bulunmak.

dünya başına yıkıl-: Çok sıkılmak, umutlarını yitirmek.

düş-: 12. Uğramak, kapılmak.

düş-: 27. Olmak, olumsuz bir duruma girmek.

elini vicdanına koy-: Doğru, yansız, hakça davranmak.

emniyet ver-: Güven vermek.

endişelen-: Kaygılanmak.

esinle-: Birine esin duymasını sağlamak, ilham vermek.

esirge-: 2. Bir şeyi yapmaktan veya vermekten kaçınmak.

etki bırak-: Kuvvetli bir biçimde etkilemek.

etki yap-:** Etki etmek, etkilemek.

etkisini göster-: Etkisini ortaya koymak, belli etmek.

etkile-: 1. Etkiye uğratmak, tesir etmek.

etkilen-: Etkiye uğramak, müteessir olmak.

evhamlan-: Yersiz korkuya, kuşkuya düşmek, kuruntuya kapılmak; vehmetmek.

eziyet çek-: Zahmet ve sıkıntıya uğramak.

feleği şaş-: *argo* Feleğini şaşırmak.

ferahla-: 2. Sıkıntısı, tasası dağılmak; ferahlanmak.

ferahlat-: Ferah duruma getirmek, rahatlatmak.

gel-* Duyulmak, hissedilmek.

gel-: 18. Kendine yapılan herhangi bir davranış veya durumu iyi karşılamak.

geril-: 4. *mecaz* Kızmak, öfkelenmek, sinirlenmek.

gıpta et-: İmrenmek.

göğüs ger-: Bir güçlüğe karşı koymak, dayanmak.

gömül-: 4. *mecaz* Bir şeyin derinliğine inmek.

göz dik-: Bir şeyi ele geçirmek isteğine kapılmak.

göz yum-: 1. Görmezlikten gelmek, hoş görmek, bağışlamak:

gözden (veya gözünden) düş-: Bir kişi veya şey değerini yitirmek, rağbet görmemek.

gözü görme-: 2. Belli bir şeyden başka bir şeyle ilgilenmemek.

gözü (veya gözleri) kamaş-: 2. *mecaz* Güzellik, mükemmellik vb. karşısında çok etkilenmek.

gözüne bat-: Tedirgin etmek, rahatsız etmek.

(birinin) gözünün yaşına bakma-: Acımamak, merhamet etmemek.

gücen-: Birinin beklenilmeyen bir davranışı veya sözü karşısında kırgınlık duymak; içerlemek, kırılmak.

gücenebil-:** Gücenme ihtimali veya imkânı bulunmak.

(bir şey birinin) gücüne git-: Gönlü kırılmak, onuruna dokunmak.

gülesi (güleceği) gel-:** Gülme isteği duymak.

gülümseyebil-: 1. Gülümseme ihtimali veya imkânı bulunmak.

güven ver-: Güven duygusu uyandırmak, itimat telkin etmek.

güven-: Güven duymak, güveni olmak; itimat etmek, yaslanmak (I).

güvenebil-: Güvenme ihtimali veya imkânı bulunmak.

hatır (hatırını) say-: Gerekli saygıyı göstermek.

havalara zıpla-:** Havalara uçmak, çok sevinmek.

hayatından (yaşamından) çık-:** Herhangi bir ilişkisi, ilgisi kalmamak.

hayıflan-: Yapılamayan bir şey için üzüntü duymak.

hayranlık duy-: Çok beğenmek, tutkuyla bağlanmak.

hayranlık uyandır-:** Hayran etmek, tutkuyla bağlılığa yol açmak.

hayret et-: Şaşmak, şaşırmak, şaşakalmak.

hayrete düşür-:** Şaşırtmak.

haz duy-: Hoşlanmak.

hazmedebil-: Hazmetme ihtimali veya imkânı bulunmak.

hazzet-: Hoşlanmak.

haz ver-: Hoşlanmasını sağlamak.

heveslen-: İsteklenmek.

heyecan ver-: Heyecan duymasına sebep olmak.

heyecana gel-: Heyecanlanmak, heyecan duymak.

heyecana kapıl-: Aşırı derecede heyecan, coşku duymak.

heyecanlan-: Herhangi bir nedenle güçlü, geçici bir duygulanımdan etkilenmek, heyecana gelmek.

heyecanlandır-: Heyecan duymasına sebep olmak.

hırs bürü-: Gözünü hırs bürümek.

hisset-: 3. Bir şeyi sezmek, farkına varmak, anlamak.

hisset-: 2. Bir şeyden etkilenmek, duymak.

hissedip dur-:** Hissetmeye devam etmek, bir süre hissetmek.

hissedil-: 1. Hissetme işine konu olmak, hiss olunmak.

hor gör-: Bir kimseyi, bir hareketi küçük görmek, değersiz bulmak.

hoş gör- (veya karşıla-): Gücenilecek veya karşılık gelinecek bir davranışı hoşgörü ile karşılamak, anlayışla karşılamak, kusur saymamak.

hoş tut-*: İçindeki huzuru, iç rahatlığını korumak.

hoşuna git-: Beğenmek.

hoşuna gidebil-:** Hoşuna gitme ihtimali veya imkânı bulunmak.

hoşlan-: Hoşuna gitmek, hoş bulmak, hazzetmek, hoşlaşmak.

hoşnut ol- (veya kal-): Memnun olmak, yakınmamak, şikâyetçi olmamak.

hoşnutluk duy-: Memnun olmak.

huylan-: 1. Kuşkulanmak.

huylandır-: Huylanmasına sebep olmak, huylanmasına yol açmak.

huzur ver-: Gönül rahatlığı, dirlik vermek, dinlendirmek.

hüsrana uğrat-:** Çok üzmek, acı çektirmek, hayal kırıklığına sebep olmak.

hüzünlen-: Hüzünlü duruma gelmek.

ırgala-: 2. *teklifsiz konuşmada* İlgilendirmek.

ızdırıp çek-: 2. Aşırı derecede üzülme.

iç çek-: Üzüntüyle derinden soluk almak.

iç çekip dur-:** İç çekmeyi sürdürmek.

iç geçir-: Derin soluk alarak üzüntüsünü belli etmek.

içi acı-:** Çok üzülme, büyük üzüntü duymak.

içi alma-: 2. Sakıncalı gördüğünden veya beğenmediğinden, bir işi yapmak istememek.

içi burkul-: Bir şeye çok üzülme.

içi cız et-: Ansızın içi sızlamak.

içi eri-: Kaygı duymak, çok üzülme.

içi geç-: 3. Yaşlılıktan, güçsüzlükten isteksiz olmak, hiçbir şeye ilgi duymamak.

içi ısın-: Hoşlanmak, sevmek.

içi içine sığma-: Telaş, sabırsızlık, coşkunluk göstermekten kendini alamamak.

içi içini ye-: 1. İsteddiğini yapamama yüzünden üzülmek.

içi titre-: 3. Duygulanmak.

içi yan-: 2. Büyük bir acı, sıkıntı vb. nedenlerle çok üzülmek.

içinden gel-: Bir şeyi yapmak için içten bir istek duymak.

içine çekil- (veya kapan-): 2. Çevresindeki kişilerle ilgi kurmamak, duygularını kimseye açmamak.

içine çekil- (veya kapan-): 1. Dış dünyaya karşı ilgi ve ilişkisini kesmek.

içine doğ-: Bir işin olacağını veya olduğunu hiçbir belirtiye dayanmadan önceden sezinlemek, malum olmak.

içine işle-: Duygulanmak, etkilenmek, dokunmak.

içine kuşku tohumları ekil-:** İçinde şüphe belirmeye başlamak.

içine kurt düş-: Kendisine zararı dokunacak bir durum meydana geleceğinden kuşkulanmak.

içini burk-* Üzmek, üzülmesine yol açmak.

içini çek-: İç çekmek.

içini kemir-: Bir üzüntüden rahatsızlık duymak, tedirgin olmak.

içini oy-:** Çok üzmek.

içini sızlat-: Üzülmesine sebep olmak.

içlenebil-:** İçlenme, duygulanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

idare et-: 5. Göz yummak, hoş görmek.

iftihar et-: Övünmek.

iğnele-* İğne batırmış gibi sızlatmak.

iğren-: 3. mecaz Aşağılık, bayağı bulmak, hoşlanmamak, nefret etmek.

ikirciklen-: 1. Kuşkulanmak.

ilgi çek- (veya uyandır-): Çevresinde ilgiyi, dikkati ve merakı üzerine toplamak.

ilgi duyul-:** Bir işe, bir olaya, bir kimseye önem verilmek, yakınlık duyulmak.

ilgi gör-: İlgi çekmek.

ilgi göster-: İlgisini esirgememek, belli etmek.

ilgisini çek-: İlgisini, dikkatini ve merakını üzerinde toplamak, alaka duymak:

ilgilen-: 1. İlgi göstermek, alakalanmak.

ilgilendir-: İlgisini çekmek, önem vermek; alakalandırmak, ırgalamak.

imren-: 2. Beğenilen bir kişi veya şeye benzemeyi istemek, gıpta etmek.

iple çek-: Sabırsızlıkla beklemek.

(bir kimseyle, bir yerle veya bir şeyle) ipini kopartma-:** Bağını, ilgisini kesmemek.

irkil-(I): 2. Şaşırp duraklamak.

iste-: 1. İstek duymak, arzulamak.

isten-: 1. İsteme işi yapılmak, istenilmek.

isteyebil-: İsteme ihtimali veya imkânı bulunmak, arzulayabilmek.

işin içinden çıkama-: Başaramamak, sorunu çözümleyememek.

izlenim (veya izlenimini) bırak- (veya ver- veya uyandır-):** İntiba uyandırmak, etki bırakmak.

izzetinefsine dokun-: 1. Onuruna dokunmak.

izzetle-:** Yüceltmek, saygı göstermek.

kaç-: 4. Kaçınmak.

kaçın-: Herhangi bir işi yapmaktan veya özverili davranmaktan geri durmak, kaçmak.

kahr (veya kahrını) çek-: Uzun süre sıkıntıya katlanmak.

kahret-: 4. İlenmek, beddua etmek.

kahret-: 1. Ezmek, perişan etmek.

kahrol-: Çok üzülme, içlenme.

kamaş-*: mecaz Uyuşmak, işlevini yitirir gibi olmak.

kan ağla-: Büyük bir üzüntü içinde bulunmak.

kan beynine sıçra- (veya çık-): Çok sinirlenmek, hiddetlenmek, kontrolü yitirmek.

kanı don- (veya çekil-): Donakalmak, çok şaşırmak.

kapıl-: 5. mecaz Bir şeyin veya kimsenin güçlü etkisinde kalmak.

kapılıp git-:** mecaz Aniden bir şeyin veya kimsenin güçlü etkisinde kalmak.

kapla-: 4. Yayılıp doldurmak, etkisinde bırakmak; almak, basmak, bürümek, sarmak, tutmak.

kaplayiver-: Çabucak kaplamak.

kaptır-*: Heyecanlanıp kendinden geçmek.

karanlığa gömül-: 2. Büyük sıkıntı ve keder içinde kalmak.

kasıl-: 3. *mecaz* Büyüklenmek.

kaşlarını çat-: Kızmak, öfkelenmek.

katlan-: 2. *mecaz* Hoş olmayan bir duruma, güç şartlara dayanmak, tahammül etmek.

katlanabil-: Katlanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

kavrul-: 2. Hayatın acılarına uğramak.

kavuş-: 2. Yokluğu çekilen veya çok istenen bir şeye erişmek, onu elde etmek.

kavuşabil-: Kavuşma ihtimali veya imkânı bulunmak.

kaygılan-: Üzücü veya kötü bir şey olacak korkusu içinde olmak; tasalanmak, küşümlenmek, endişelenmek, gamlanmak.

kendine yedireme-: 1. Başkasının kendisine yaptığı işi, onur kırıcı sayarak tepki ile karşılamak.

kendini kaptır-: 1. Bir şeyin etkisinden kurtulamayacak duruma düşmek.

kendini kaybet-: 2. Aşırı duygulanma dolayısıyla çevrede olup bitenin farkına varamamak.

kendini (kapıp) koyuver-: Kendine özen göstermemek, kötümser olmak.

kendini tut-: 1. Kendine hâkim olmak.

kendini tutama-: 1. Kendine hâkim olamamak.

keyfi gel-: Neşelenmek.

keyfi kaç-: Neşesi kalmamak.

kırıl-: 7. *mecaz* Cesaret, umut, onur azalmak, yok olmak.

kıskan-: 5. *mecaz* Yerde olmayı istemek, imrenmek.

kız-: 4. *mecaz* Öfkelenmek.

kin besle- (veya tut-): Birine karşı öç alma duygusunu sürdürmek.

kop-*: *mecaz* İyice gerilerek sağlıklı düşünüp davranabilme yetisini kaybetmek.

kork-: 2. Kaygı duymak, endişe etmek.

kork-: 1. Korku duymak, ürkmek, dehşete kapılmak; korkulmak.

kork-: 4. Yapamamak, cesaret edememek.

korkuya kapıl-: Korku düşmek.

korkul-: 2. Kaygı duyulmak.

korkup dur-:** Sürekli olarak korkmak.

korkutul-:** Korkutma işi yapılmak.

koynuna gir-*: *mecaz* Bir durumun, bir duygunun tamamıyla içinde olmak, etkisi altına girmek.

köpür-: 3. *mecaz* Çok kızmak, birdenbire öfkelenmek, feveran etmek.

kuruntu yap-:** Girilen bir işle ilgili olumsuzlukları, kötü ihtimalleri düşünüp üzülmek.

kusur edebil-:** Hoş karşılanmayacak bir davranışta bulunma ihtimali veya imkânı bulunmak.

kusura bakma- (veya kalma-): Hoş görmek.

küs-: 1. Herhangi birinin hoş gitmeyen bir söz veya davranışı yüzünden görüşmez olmak.

laf işit-: Azarlanmak, birisi kendisine darılmak.

mahcup ol-: Utanmak.

(birine) meftun ol-: Tutulmak, gönül vermek, vurulmak.

memnun ol-: Sevinmek, sevinç duymak, kıvanmak.

(bir şeyi) merak et-: 2. Kaygılanmak.

merak sar- (veya duy- veya sal-): Bir şeyi edinme, yapma veya onunla uğraşma isteğine kapılmak, bir şeye eğilim duymak:

meraktan (merakından) çatla-: 2. Bir şeyi öğrenmek isteğini aşırı ölçüde duymak:

meraklan-: 1. Kaygılanmak, üzülmek, tasalanmak.

mest ol-: Kendinden geçmek, çok mutlu olmak.

minnet duy-: Birinin iyiliğine karşı kendini ona borçlu saymak.

mutlu et- (veya kıl-): Mutluluk vermek, bahtiyar etmek.

mutlu ol-: Mutluluk duymak, bahtiyar olmak.

naz et-: Nazlanmak.

nazlan-: Kolayca gönlü olmamak, ısrar beklemek.

nedamet et-:** Pişman olmak, pişmanlık duymak.

nefret et-: 1. Birine veya bir şeye karşı nefret duygusuyla dolu olmak.

neşelen-: Neşeli duruma gelmek.

nevri dön-: Belli etmemeye çalıştığı bir öfkeye kapılmak, çok sinirlenmek.

onur duy-: Onurlanmak.

ödü kop- (veya patla-): Çok korkmak.

öfkelen-: Öfkeli duruma düşmek; kızmak, cinlenmek, hiddetlenmek.

öfkelenebil-: Öfkelenme ihtimali veya imkânı bulunmak.

öl-: 3. *mecaz* Bazı sebeplerle çok sıkıntı veya acı çekmek.

övünç duy-: İftihar etmek, kıvanmak.

övünebil-: Övünme ihtimali veya imkânı bulunmak.

özle-: Bir kimseyi, bir yeri veya bir şeyi görmeyi, ona kavuşmayı istemek, göreceği gelmek.

özlem duy-:** Hasret çekmek, görmeyi çok arzulamak.

özlen-: Özleme işine konu olmak.

özlet-: Özlemesine yol açmak.

özleyiver-:** Birden özlemek.

parla-: 6. *mecaz* Birdenbire öfkelenmek.

patla-: 7. *mecaz* Çok sıkılmak, sıkıntı ve sabırsızlığını belli etmek.

pekiş-: 3. *mecaz* Güçlenmek, artmak, çoğalmak, kuvvetlenmek.

pırpırlan-*: Belli aralıklarla belirlemek, uyanmak, etkisi şiddetlenmek.

pişman ol-: Yaptığı bir işin yanlış veya uygunsuz sonuç verdiğini anlayarak üzülmek.

pişmanlık duy- (veya getir-): Pişman olmak.

rağbet et-: İstemek, beğenmek, istekle karşılamak.

rahatla-: Üzüntü, sıkıntı, tedirginlik veren bir durum ortadan kalkmak veya azalmak, rahata kavuşmak.

raşelen-: Titremek, ürpermek.

rezil ol-: Çok utanılacak bir duruma gelmek.

sabret-: Sabır göstermek, sabırlı davranmak; sabreylemek.

sabırsızlan-: Sabırlı davranmamak, sabır göstermemek.

sakın-: 1. Herhangi bir korku veya düşünce ile bir şeyi yapmaktan uzak durmak, içtinap etmek.

sakin ol-: 2. Sakin duruma gelmek.

sapıt-: 2. Ruhsal bir düzensizlik içine düşmek.

saplanıp kal-: 3. Ağrı uzun süre etkisini göstermek.

sars-: 2. *mecaz* Zarar verecek yolda etkilemek.

saygı duy- (veya besle-): Birine, bir şeye karşı saygı hissetmek.

sev-: 1. Sevgi ve bağıllık duymak.

sev-: 3. Çok hoşlanmak.

sevdiril-:** Sevdirmek işi yapılmak, sevmesi sağlanmak.

sevebil-*: Sevgi besleyebilme, sevgiyle yaklaşabilme durumu.

sevil-: 1. Sevgi duyulmak, sevgi beslenilmek.

sevin-: Sevinç duymak.

sevinçlen-:** Bir hâlden dolayı hoşnut olmak, sevinçli hâle gelmek, mesrur olmak.

sevindir-: Sevinmesine yol açmak, sevinmesini sağlamak.

sevinebil-: Sevinme ihtimali veya imkânı bulunmak.

seviş-: 1. Birbirini sevmek.

sevk et-: 2. *mecaz* Sürüklemek, itmek.

sevk edebil-:** Sürükleyebilmek, itebilmek.

sık-: 7. *mecaz* Sıkıntı vermek.

sıkıl-: 2. Can sıkıntısı duymak.

sıkıl-: 3. Utanıp çekinmek.

sıkıntı bas-: Çok sıkılmak, can sıkıntısı duymak.

sıkıntı ver-: Tedirgin etmek, bunaltmak.

silkip at-: Her türlü ilgisini kesmek.

sin-: 3. Bir şeyin içine hiç çıkmayacak veya güç çıkacak biçimde işlemek, nüfuz etmek.

sindirebil-: Sindirmek ihtimali veya imkânı bulunmak.

sineye çek-: Kötü bir davranış, söz veya olaya ister istemez katlanmak.

(bir durum birinin) sinirine dokun-: Hoşuna gitmemek, sinirlendirmek.

sinirleri boşan-: Sinirlenip kendini tutamayarak gülmek, ağlamak veya bağırmak.

sinirleri bozul-: Çok sinirlenmek, ne yapıp edeceğine bilmeden şaşkın, karmaşık bir duruma düşmek.

sinirleri geril-: Sinirlenmeye hazır bir durumda bulunmak.

sinirlen-: Duygu ve davranışlarını denetleyemeyecek duruma gelmek, öfkelenmek, köpürmek, feveran etmek.

soğukkanlı ol-: Kolayca, öfke, telaş ve heyecana kapılmamak.

somurt-: Küskünlüğünü, bir şeye sıkıldığını, keyifsizliğini anlatacak biçimde yüzünü buruşturmak, surat asmak.

somurtup dur-:** Somurtmayı sürdürmek.

sön-: 5. *mecaz* Duygular dinmek, yatışmak, etkisini yitirmek.

susa-: 2. *mecaz* Çok istemek, özlemek.

sükûn bul-:** Sükûnet bulmak, sakinleşmek, rahatlamak.

şaş-: 1. Umulmayan, beklenmeyen veya olağanüstü bir olay, bir olgu karşısında şaşkın duruma gelmek, hayret etmek.

şaşıp kal-:** Şaşıp kalmak, bir süre şaşkın vaziyette kalmak.

şaşala-: Şaşkın bir duruma düşmek, şaşkınca davranmak; şaşırmak.

şaşır-: 1. Ne yapmak gerektiğini bilememek, nasıl davranacağını kestirememek, içinden çıkamamak; tanlamak.

şaşırp kal-: Çok şaşırmak, büyük bir şaşkınlığa düşmek.

şüphelen-: Kuşkulananmak.

tadına doyum olma-: 2. *mecaz* Herhangi bir şey çok beğenilmemek.

tahammül et-: Dayanmak, katlanmak, kaldırmak.

tahammül edebil-:** Dayanabilmek, katlanabilmek.

takat getir-: Dayanmak, katlanmak.

takdir et- (veya eyle-): 1. Beğenmek.

talip ol-: İstekli olmak.

tap-: 1. İlah olarak tanınan varlığa karşı inancını ve bağlılığını belirli kurallar çerçevesinde göstermek.

tap-: 2. *mecaz* Tutku ile sevmek, bağlanmak.

taşı-: 7. *mecaz* Katlanmak, üstlenmek, yüklenmek, çekmek.

tat al-: 2. *mecaz* Bir şeyden hoşlanmak, zevk almak.

tat-: 3. *mecaz* Bir şeyi duymak, hissetmek.

tedirgin et-: Rahatını, huzurunu kaçırmak.

tedirgin ol-: Rahatı, huzuru kaçmak.

tedirginleştir-:** Tedirgin hâle getirmek.

telaşa düş-: Telaşlanmak.

telaşlan-: Sıkıntı duyarak acele etmek, endişelenmek, telaş etmek.

tensip buyrul-:** Uygun görülmek, beğenilmek.

tereddüt et- (veya geçir-): 2. Kararsız davranmak.

teselli bul-: Avunmak.

tiksin-: Bir şey, bir kimse, bir düşünce, bir durum vb.ni kötü, iğrenç veya aşağılık bularak ondan uzak durma duygusuna kapılmak, ikrah etmek, istikrah etmek.

tutul-: 7. Birine tutkun olmak, sevmek.

tutuluver-: Çabucak tutulmak.

tüket-: 2. *mecaz* Gücsüzleştirmek, bezdirmek.

(birinin) tüylerini diken diken et-: Korkutmak, tiksindirmek.

tüyleri ürper-: 2. Kötü bir olay, soğuk, gıcıkalanma vb. sebeplerle korku veya tiksinti duymak.

uç- (I): 13. *mecaz* Çok sevinmek.

uğun-: 1. *ağızlardan* Büyük bir üzüntü veya acıdan kıvrınmak.

um-: 1. Bir şeyin olmasını istemek, beklemek.

umabil-: Umma ihtimali veya imkânı bulunmak.

umul-: Umma durumu yaratılmak veya umma durumuna konu olmak.

umut et-: Ummak, beklemek.

umut ver- (veya vadet-): Bir kimsede umut uyandırmak, bir kimseye güven vermek.

umudunu kes-: Artık olacağını beklememek.

umutlandır-: Umut vermek, umutlanmasına yol açmak, ümitlendirmek.

umutsuzluğa düş- (veya kapıl-): Umudu kalmamak, güveni sarsılmak, olumsuzluğa sürüklenmek.

usan-: Tekrarlanması, uzun sürmesi dolayısıyla bir şeyden hoşlanmaz veya sıkılır duruma gelmek.

usanıl-: Usanma işi yapılmak.

utan-: 1. Onursuz sayılacak veya gülünç olacak bir duruma düşmekten üzüntü duymak; arlanmak, mahcup olmak.

utanç duy-: Utanmak.

utanç ver-: Utandırmak, utanmasına yol açmak.

uyandır-: 7. *mecaz* Ortaya çıkarmak, kendini göstermesine sebep olmak.

uykusu gel-: Uyuma isteği duymak.

uykusunu kaçır-:** Kaygılandırmak, tedirgin etmek.

ürk-: 1. Bir şeyden korkup sıçramak, tevahhuş etmek.

ürküntü ver-: Ürkütmek.

ürküt-: 1. Ürküntü vermek.

ürkütebil-*: Ürkütme ihtimali bulunmak.

ürper-: 1. Korku, tiksinti, üşüme vb. yüzünden tüylerin dikilip derinin nokta nokta kabarmasıyla görülen ani titreme, ifildemek.

ürpert-: Ürperti vermek.

üşen-: Kendinde bir gevşeklik duyarak bir işi yapmaya isteği olmamak; erinmek.

üzerinden at-: 1. Sıkıntı veren bir iş veya durumdan kurtulmak.

üzerine al-: 2. Bir davranışın kendisine karşı olduğunu sanarak tedirgin olmak, alınmak.

üzül-: 2. Üzüntü duymak, eseflenmek, yerinmek.

üzülebil-: Üzülme ihtimali bulunmak.

vadet-: 2. Davranışıyla, tutumuyla bir işi yapacağı duygusunu uyandırmak, umudunu vermek.

vehme kapıl- (veya düş-): Yersiz korkuya, yanlış düşünceye kapılmak.

ver-*: İyice hissettirmek, yoğunlaştırmak.

vicdan azabı çek- (veya duy-): Yapılan bir işten dolayı üzülmek, pişmanlık duymak.

vur-: 3. Etkisi bir yere kadar ulaşmak.

yak-: 12. *mecaz* Yıkıma, zarara yol açmak, büyük bir zarara uğratmak, mahvetmek.

yakala-: 6. Birdenbire etkisi altına almak.

yakınlık duy-: Birine karşı sevgi veya ilgi duymak.

yakınlık göster-: Biriyle ilgilenmek, sevgiyle davranmak.

yan-: 9. Yanık acısına benzer bir acı duymak.

yan-: 11. *mecaz* Çok üzülmek.

yanaş-: 3. *mecaz* Karışmak, ilgilenmek, istek göstermek.

yanıp tutuş-: 2. Bir şeyi elde etmek için güçlü bir istek duymak.

yap-: 16. *yardımcı fiil* Bir durum yaratmak.

yaralan-*: *mecaz* İncinmek, gönlü kırılmak.

yas tut-: 1. Çok üzülmek, yasa bürünmek, matem tutmak.

yas tutul-*: Ölenin ardından yas içinde bulunmak, matem tutulmak.

yaşa-: 7. Görüp geçirmek, başından geçmek.

yat-: 14. *mecaz* Bulunmak, var olmak.

yatış-: 2. Sakinleşmek.

yazıklan-: Üzülmek, acınmak, esef etmek, teessüf etmek.

yer et-: 2. İyice yerleşmek.

yer tut-: 3. İşlevi ve etkisi olmak.

yık-: 7. *mecaz* Yıkımına yol açmak, mahvına sebep olmak.

yıkıl-: 5. *mecaz* Yok olmak, mahvolmak.

yıldır-: Gözdağı vermek.

yumuşa-: 2. *mecaz* Öfkesi, kızgınlığı, inadı geçmek.

yuvarlan-*: Olumsuz bir durumun içine düşmek.

(birine) yük ol-: 1. Zahmet, sıkıntı vermek.

yükünü çek-: Bütün ağırlığını taşımak, her türlü eziyete katlanmak.

yüreği burkul-: Çok üzülmek, çok acı duymak.

yüreği çarp-: 3. Merak, kaygı, korku, heyecan vb. duygularla tedirgin olmak, huzursuz olmak.

yüreği dayanma-: Acısına katlanamamak, çok acı duymak.

yüreği sızla-: Çok acımak, çok üzülmek.

yüreği soğu-: Düşmanın bir felakete uğramasına sevinmek.

yüreğine gir-:** Sevgisini kazanmak.

yüz çevir-: Gösterdiği ilgiyi kesmek.

yüz verme-: İlgi, yakınlık göstermemek.

yüzüne bakma-: 2. Darılmak, gücenmek.

(bir şeyden) zevk al- (veya duy-): Hoşlanmak, beğenmek.

zorlan-: Zorlama işi yapılmak.

4.1.5 Varoluş Fiilleri

boğul-: 2. Havasızlıktan ölmek.

canlan-: Can kazanmak, hayat bulmak, dirilmek.

çocuğu ol-: Çocuğu doğmak.

diril-*: Öldükten sonra canlanmak, hayat bulmak.

dirilebil-: Dirilme ihtimali veya imkânı bulunmak.

doğ-: 1. Dünyaya gelmek.

don-: 2. Yaşamını yitirmek, soğuktan ölmek.

dünyaya gel-: İnsan, doğmak.

geber-: 1. *argo* Sevilmeyen bir kişi ölmek.

git-: 15. Ölmek

göç-: 4. Ölmek.

gözü açık git-: Gerçekleşmesini çok istediği bir dileğine erişmeden ölmek.

gözünü yum-(I): 2. *mecaz* Ölmek.

gün gör-:** Mutlu günler yaşamak.

hayata veda et-:** Ölmek, vefat etmek.

hayatını yaşa-: Her türlü baskıdan uzak, dilediğince, gönlünce yaşamak.

helak ol-: 1. Yok olmak.

ol-: *tarama sözlüğü* 2. Yaratılmak, vücut bulmak.

öl-: 1. Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek; cavlamak (II), gitmek, göçmek, gümbürdemek, kakırdamak, kıkırdamak, yürümek, zıbarmak, cartayı çekmek, zartayı çekmek, mortlamak.

ölün-: Kendini feda etmek.

ölüp git-:** Aniden ölmek, ölüvermek.

sürün-: 5. *mecaz* Yoksul ve perişan yaşamak.

şehit düş- (veya ol-): Kutsal bir ülkü veya inanç uğrunda ölmek.

var ol-: Sağ olmak, yaşamak.

yaşa-: 4. Bir yerde oturmak, kalmak.

yaşa-: 2. Sağ olmak, durmak.

yaşa-: 9. *mecaz* Varlıklı, endişesiz, hoş vakit geçirmek, keyif sürmek.

yaşa-: 1. Canlılığını, hayatını sürdürmek.

yaşayıp dur-:** Yaşamayı sürdürmek.

yaşayıp git-:** Yaşamaya devam etmek.

4.1.6 Değişim/Dönüşüm Fiilleri

açıl-: 2. Renk daha açık bir tona gelmek.

açıl-: 3. Kendine gelmek, biraz iyileşmek.

adam ol-: 2. İyi yetişmek, iyi bir duruma gelmek.

ağırlaş-: 4. Yavaşlamak.

ağırlaş-*: *mecaz* Keskin ve boğucu bir duruma gelmek.

aklaş-: Beyazlaşmak.

alacalan-: 1. Alaca bir duruma gelmek.

alçal-: 1. Alçak duruma gelmek, yüksekten aşağı doğru inmek.

alış-: 2. Yadırgamaz duruma gelmek.

alış-: 5. Isınmak.

alışabil-: 1. Alışma yeteneği veya ihtimali bulunmak.

alışıl-: Bir şeye alışmış duruma gelmek.

alışılabil-: Alışılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

anneleş-:** Anne durumuna gelmek, anne gibi olmak.

aptallaş-: 1. Zekâsının azlığından dolayı yeterince düşünemeyip akıllıca hareket edememek; budalalaşmak.

aptallaştır-: Aptallaşmasına sebep olmak, aptal duruma getirmek, budalalaştırmak.

art-: 1. Çoğalmak.

aşın-: 2. Zamanla veya çok kullanılma sonucu eskimek, yenmek.

ayağa kalk-: 2. Hasta iyileşip yürüyecek duruma gelmek.

az-: 3. Yara, hastalık etkili, tehlikeli duruma gelmek.

azizleş-:** Sevgide üstün tutulmak, muazzez hâle gelmek.

bağlı kıl-:** Bağlı, sadık hâle getirmek.

balıklaş-:** Balık durumuna gelmek, balık gibi olmak.

başkalaş-: 2. Biçim değiştirmek; istihale etmek.

bayatla-: 1. Bayat duruma gelmek, tazeliğini yitirmek.

baygınlaş-: 1. Baygın duruma gelmek.

beceriksizleş-: Beceriksiz bir duruma gelmek.

bel ver-: 1. Duvar gibi dik şeyler dışarıya veya tavan gibi yatay şeyler aşağıya doğru kamburlaşmak.

beli bükül-: 1. Yaşlılık yüzünden güçsüz kalmak, bir işi yapamayacak duruma düşmek.

belirsizleş-: Belirsiz bir duruma gelmek.

bereketlen-: Çoğalmak.

berraklaş-: Berrak duruma gelmek.

biçim al-: Biçimlenmek, belli bir biçime girmek, şekillenmek.

biçimlen-: Bir şey belli bir biçim kazanmak, şekillenmek, şekilleşmek.

biçimlenebil-: Biçimlenme ihtimali veya imkânı bulunmak; şekillenebilmek.

bit-(I): 4. mecaz Güçsüz kalmak, çok zayıflamak.

bitkinleş-: Bitkin duruma gelmek, dermansızlaşmak.

bollaş-*: Artmak, çoğalmak.

boy at-: Boyu uzamak, boylanmak, gelişmek.

bölük pörçük ol-*: Dağınık hâle gelmek, parça parça olmak.

bulanıklaş-: Bulanık olmak.

buzlaş-: Buz durumuna gelmek.

bütünleş-: Bütün duruma gelmek.

büyü-: 4. Şiddeti artmak.

büyü-: 1. Organizmanın bütününde veya bu bütünün bir bölümünde, boyutlar artmak, irileşmek, eskisinden büyük duruma gelmek.

büzüş-: Büzülerek alan hacmini küçültmek.

ciddileş-: 1. Ciddi bir durum almak.

cisimlen-: Cismi olmayan bir şey cisim durumuna gelmek, tecessüm etmek.

çamurlaş-: 1. Çamur durumuna gelmek.

çekil-: 4. Bir şey azalmak.

çevir-: 12. Bir durumdan başka duruma getirmek, dönüştürmek.

çık-: 12. Bir durumla ilgili niteliklerini yitirmek, bir durumdan başka bir duruma geçmek.

çılginlaş-: Çılginca davranışlarda bulunmak.

çirkinleş-: Çirkin bir duruma gelmek.

çürü-: 1. Genellikle mikroorganizmaların etkisiyle, kimyasal değişikliğe uğrayarak bozulup dağılmak, ufunet.

daral-: 1. Dar duruma gelmek, darlaşmak.

değiş-: 1. Başka bir biçim veya duruma girmek, tahavvül etmek.

değişebil-: Değişme ihtimali veya imkânı bulunmak.

değişiver-: Çabucak veya ansızın değişmek.

derinleş-: 1. Derin duruma gelmek.

dışına çık-*: Bir özelliği aşmak, bir özellikten farklı duruma gelmek.

dinçleş-: Dinç duruma gelmek; dincelmek, dinçlenmek.

diril-: 3. Hasta yeniden sağlığını kazanmak, iyileşmek.

doğallaş-: Doğal duruma gelmek, tabiileşmek.

don-: 1. Sıvı, soğğun etkisiyle katı duruma gelmek; buymak.

donuklaş-: Donuk duruma gelmek.

dönüş-: Bir biçimden, bir durumdan başka bir biçime veya duruma geçmek, tahavvül etmek.

dönüşebil-: Dönüşme ihtimali veya imkânı bulunmak.

dönüşüver-: Aniden dönüşmek.

durgunlaş-: Durgun bir duruma gelmek.

duruklaş-:** Duru, lekesiz, berrak duruma gelmek.

durul-(I): 3. *mecaz* Sakinleşmek.

düş-: 23. Düşkün, fakir vb. duruma gelmek.

düşkünleş-: Düşkün duruma gelmek.

düşman ol-: Kin beslemeye başlamak.

düzel-: 2. Kötü, bozulmuş bir durumdayken düzenli duruma gelmek.

düzensizleş-:** Düzensiz duruma gelmek.

düzleş-: Düz duruma gelmek, düzelmek.

eli ayağı tutmaz ol-:** Güçsüz, dermansız, yürüyemeyecek hâle gelmek.

eri-: 4. *mecaz* Çok zayıflamak.

eri-: 1. Katı cisim sıvı içine karışarak sıvı durumuna geçmek.

eri-*: Aşınmak, incelmek.

eski-: 1. Eski duruma gelmek; eskileşmek, köhnemek.

esrikleş-:** Sarhoş, kendinden geçmiş bir duruma gelmek.

eşitlen-: Birbiriyle eşit duruma gelmek.

geliş-: 2. İlerlemek, olgunlaşmak, genişlemek, inkişaf etmek.

genişle-: 1. Geniş duruma gelmek, büyümek; genelmek.

gerginleş-: Gergin duruma gelmek.

gevşe-: 3. *mecaz* Yumuşamak, yatışmak, sakinleşmek.

gir-: 11. Yeni bir duruma geçmek, dönüşmek.

gölgelen-: 1. Gölgeli duruma girmek.

güçsüz düş-: Gücü yetmemek, güçsüz hâle gelmek.

güçlen-: Güçlü duruma gelmek, kuvvetlenmek.

gürbüzleş-: Gelişmek, gürbüz duruma gelmek.

gürleş-: Gür bir duruma gelmek.

... hâle (bir hâle) gel-:** Bir durum özelliği göstermeye başlamak.

... hâline gel-: Gibi olmak.

... hâle (hâline) getir-:** Durumuna dönüştürmek.

... hâline getiril-:** Durumuna dönüştürülmek.

(...) hâlini (... hâl) al-: Herhangi bir duruma gelmek.

hayınlaş-:** Hain, sert, acımasız, kötü duruma gelmek.

hırçınlaş-: Hırçınlık etmek, hırçın davranmak.

huysuzlaştır-: Huysuzlaşmasına yol açmak.

ıssızlaş-: İssiz duruma gelmek, tenhalaşmak.

ihtiyarla-: 1. Yaşlanmak.

ikileş-: Sayısı ikiye çıkmak.

ilerle-: 3. Daha güçlü, daha etkili bir duruma gelmek.

incel-: 1. İnce duruma gelmek.

insanileş-:** İnsanca bir duruma gelmek.

ipileş-:** Az ışık vermek, söner gibi olmak.

irileş-: İri bir duruma gelmek.

kabar-: 3. Niceliği artmak, büyümek.

kabar-: 1. Ağırlığı artmadan hacmi büyümek.

kahkahalaş-:** Kahkaha hâlini almak, kahkahaya dönüşmek.

kalabalıklaş-: Kalabalık duruma gelmek.

kahınlaş-: Kalın duruma gelmek.

kamburlaş-: Kambur duruma gelmek.

karar-: 1. Rengi karaya dönmek.

kartlaş-(I): Kart duruma gelmek.

katılaş-: 1. Katı duruma gelmek.

kavileş-: Sağlamlaşmak.

kayganlaş-:** Kaygan hâle gelmek.

kayna-: 1. Bir sıvı, sıcaklığı belli bir dereceyi bulduğunda buhar durumuna geçerek fokurdamak.

kelleş-: Kel durumuna gelmek.

kemikleş-: 1. Kemik gibi sert duruma gelmek.

kes-*: Dönmek, dönüşmek, bir görünüşe girmek.

keskinleş-: Keskin duruma gelmek.

kırılganlaş-:** Kırılgan bir duruma gelmek.

kısal-: 1. Kısa duruma gelmek.

kızar-: Kırmızı veya ona yakın bir renk almak, alarmak.

kireçleş-: Kireç durumuna gelmek.

koca-: Yaşlanmak.

kocamanlaş-: Kocaman duruma gelmek.

kolaylaş-: 1. Kolay duruma gelmek, hafileşmek.

korkunçlaş-: Korkunç bir duruma gelmek, korkunç bir durum almak.

koyulaş-: 1. Koyu duruma gelmek, koyulmak.

körel-: 4. mecaz Değer, önem veya yeteneğini yitirmek.

kötüle-: 2. İnsanın sağlığı bozulmak.

kuru-: 1. Islaklığını, nemini yitirerek kuru duruma gelmek, kakırdamak.

küçül-: 1. Büyüken herhangi bir sebeple küçük duruma gelmek, ufalmak.

küflen-: 1. Küf oluşmak, küflü duruma gelmek, küf bağlamak.

macunlaş-: Macun koyuluğuna gelmek.

mecalsizleş-: Takatsizleşmek.

morar-: 1. Mor bir renk almak, gövmek.

munisleş-::** Sevimli, cana yakın hâle gelmek.

ol-: 5. Bir durumdan başka bir duruma geçmek.

olgunlaş-: 2. *mecaz* İnsanın bilgi, görgü ve hoşgörüsü gereği kadar gelişmiş olmak; tekemmül etmek.

özdeşleş-: Özdeş duruma gelmek.

özleş-: Öz durumuna veya özlü bir duruma gelmek.

partallaş-::** Yıpranmak, çok kullanılmaktan yıpranmış hâle gelmek.

pihtılaş-: Pihtı durumuna gelmek.

piş-*: *mecaz* Olgunlaşmak, kemale ermek.

pürüzlen-: 1. Pürüz oluşmak, pürüzlü duruma gelmek.

sabitleş-: Sabit duruma gelmek.

safıleş-::** Arınmak; duru, temiz, saf hâle gelmek.

sağır ol-: Sağırlaşmak.

sakinleş-: 2. Coşku, sinir, korku, heyecan vb.nin etkisi azalmak, geçmek; sakinlemek, yatışmak.

sakinleş-: 1. Yatışmak, durgun hâle gelmek; durulmak (I).

saldırganlaş-: Saldırgan duruma gelmek.

sarar-: 2. Korku, üzüntü, coşku vb. sebeplerle yüzün rengi solmak.

sarılaş-: Sarı bir renk almak, sararmak.

saydamlaş-: Saydam bir duruma gelmek, şeffaflaşmak.

semir-: Besili, yağlı bir duruma gelmek; beslemek.

serpil-: 2. Gelişmek, büyümek.

sertleş-: 2. Gücü artmak, zorlu bir durum almak.

sertleş-: 1. Sert bir durum almak, katılaşmak.

sertleş-: 5. *mecaz* Bir kimsenin davranış veya sözleri sert, kırıcı olmak; sertlemek.

sessizleş-: Sessiz duruma gelmek, sessiz olmak.

seyrekleş-: Seyrek durumuna gelmek, seyrelmek.

sıcaklaş-: Sıcak duruma gelmek.

sıvılaş-: Sıvı durumuna gelmek.

sol-: 1. Rengini yitirmek, rengi uçmak.

solgunlaş-: Solgun duruma gelmek.

somutlaş-: Somut duruma gelmek.

süzül-: 6. *mecaz* Göz baygınlaşmak, mahmurlaşmak.

süzül-: 9. *mecaz* Çok zayıflamak.

şapşallaş-: Şapşal, alık duruma gelmek.

şiş-*: İrileşmek, genişlemek, şişmanlamak.

tortulan-: Tortu durumuna gelmek, posalanmak.

trajikleş-: Trajik duruma gelmek.

tuhaflaş-: 1. Tuhaf olmak, tuhaf duruma gelmek.

ufal-: 1. Büyükkken daha ufak duruma gelmek, küçülmek.

ufalanıp git-:** Aniden ufalanmak, ufalanıvermek.

uslan-: Yadırganan, ayıplanan davranışlardan vazgeçmek, davranışlarına düzen vermek; akıllanmak.

ustalaş-: Bir işi yapmakta usta durumuna gelmek.

uza-: 1. Uzun duruma gelmek, boyu büyümek.

yaşlan-: Yaşı ilerlemek; eskimek, farımak, ihtiyarlamak, kağşamak, karımak, kocamak, kocalmak, moruklamak, moruklaşmak.

yatıklaş-:** Yatık, eğik hâle gelmek.

yeşer-: 2. Yeşil renk almak, yeşillenmek.

yetkinleş-: Yetkin bir duruma gelmek.

yiğitleş-: 1. Yiğitlik etmek, yiğitlenmek.

yoğunlaş-: Yoğun duruma gelmek, tekâsüf etmek, konsantre olmak.

yumuşa-: 1. Sertliği kalmamak, yumuşak duruma gelmek.

yüksel-: 6. *mecaz* Güçlenmek, şiddetlenmek.

yüksel-: 7. *mecaz* Yüce duruma gelmek, yücelmek.

zayıfla-: Zayıf duruma gelmek; incelmek, telesimek.

zıypaklaş-:** Kayganlaşmak.

4.1.7 Doğaya/Doğa Olaylarına İlişkin Fiiller

aç-: 23. Gökyüzü bulutların dağılmasıyla aydınlanmak.

açıl-: 9. Sis, karanlık, duman vb. dağılmak, yoğunluğunu yitirmek.

ağar-: 2. Aydınlanmak.

ağıp dur-:** Ağmaya, yükselmeye devam etmek.

ağar-: 2. Aydınlanmak.

bat-: 2. Dünya'nın dönüşü dolayısıyla Güneş, Ay ve yıldız ufku altına inmek.

çekil-*: Ufukta görünmez olmaya, batmaya başlamak.

çisele-: Yağmur yavaşça ve ince ince yağmak, çisemek.

çiseleyip dur-:** Çiselemeye devam etmek.

doğ-: 2. Güneş, ay, yıldız ufuktan yükselerek görünmek.

döküştür-: *derleme sözlüğü* Serpelemek.

düş-: 6. Kar, yağmur vb. yağmak.

es-: 1. Hava bir yönden bir yöne akmak, rüzgâr olmak.

esebil-: Esme ihtimali veya imkânı bulunmak.

fırtına kop- (veya patlamak): 1. Şiddetli fırtına çıkmak.

hava boz-: Havada yağmur, kar, dolu veya fırtına başlamak.

indir-: 5. Yağmur, sis birdenbire bastırmak.

kamçıla-: 2. Yağmur, kar, rüzgâr hızla çarpmak.

kes-: 23. Rüzgâr, soğuk vb. çok etkili olmak.

kırıl-: 6. *mecaz* Soğuk, rüzgâr vb. eski gücü kalmamak, azalmak, yatışmak.

savur-: 2. Rüzgâr, şiddetle eserek bir yeri, bir şeyi altüst etmek, havaya kaldırmak, dağıtmak.

soğuk çal-: Soğuk, bitkiye zarar vermek.

sürükle-: 2. Akarsu alıp götürmek.

şafak sök-: Güneş doğmadan az önce ortalık aydınlanmaya başlamak.

şimşek çak-: Şimşek oluşmak.

yağ-: 1. Yağmur, kar, dolu gökten düşmek.

yağıp dur-:** Yağmaya devam etmek, ikide bir yağmak.

yalayıp geç-: Rüzgâr, dalga vb. sıyrarak, dokunarak hızla geçmek.

yıldız ak- (veya kay- veya uç-): Yıldız gökyüzünde hızla yer değiştirmek.

4.1.8 İnsan Dışındaki Canlılara İlişkin Fiiller

aç-: 24. Bitki çiçekli duruma gelmek.

boşan-: 2. Hayvan, başlığından, koşum takımından veya bağından kurtulmak.

boy ver-: 3. Bitkiler büyümek.

çağla-: 1. Su, köpürerek ve ses çıkararak coşkun bir biçimde akmak.

çağlayıp dur-:** Çağlamaya devam etmek.

dalaş-: 1. Köpekler boğuşup birbirini ısırarak.

fışkır-: 2. Bitkiler toplu hâlde, gür olarak yetişmek.

huylan-: 3. Hayvan ürküp huysuzlaşmak.

kap-: 2. Isırıp parçalamak.

kon-(I): 1. Kuş, kelebek, uçak, toz vb. bir yere inmek.

kuluçkaya otur- (veya yat-): Genellikle dişi kuş yavru çıkarmak için yumurtaların üzerine yatmak.

ol-: 8. Yetişmek, olgunlaşmak.

olgunlaş-: 1. Meyve olgun duruma gelmek.

otla-: 1. Hayvan, dolaşarak yerdeki ot, çimen, yaprak vb.ni yemek, yayılmak.

siy-: Kedi, köpek işemek.

süzül-: 3. Kuş kanatları gerili olarak görünür bir hareket yapmadan havada ilerlemek.

tüne-: 1. Kuşlar, kanatlı evcil hayvanlar, uyumak için bir dala veya sırığa konmak; tünlemek.

uç- (I): 1. Kuş, kanatlı böcek vb. hareketli kanatları yardımıyla havada düşmeden durmak, havada yol almak.

ver-: 9. Bitki ortaya çıkarmak.

yalan-: 2. Kendini yalamak.

4.1.9 Ses Fiilleri

4.1.9.1 İnsan Seslerini Bildiren Fiiller

bağır-: 1. İnsan yüksek ve gür ses çıkarmak, banlamak.

bağırarak ol-:** Bağırmaya yeltenmek.

bağırıp çağır-: Öfkeyle bağırmak.

bağırıp dur-:** Bağırma işini sürdürmek.

bağırırver-: Ansızın, birdenbire bağırmak.

bağırış-: Birlikte veya karşılıklı bağışmak.

çığlık at- (veya kopar- veya bas-): Kulak tırmalayıcı korkunç sesler çıkararak acı acı bağışmak.

çığlık kop-:** Kulak tırmalayıcı, korkunç sesler çıkmak.

çıgırış-: *ağızlardan Çağırışmak.*

feryat et-: 1. Yüksek sesle haykırmak.

fışıl-da-: Fışır fışır ses çıkarmak.

gürle-: 1. Kalın ve gür ses çıkarmak.

gürleyip dur-:** Gürleme işini sürdürmek, sürekli gürlemek.

gürültü çıkar- (veya et- veya kopar- veya yap-): 1. Düzensiz ve rahatsız edici sesler çıkarmak.

haykır-: 1. Telaş, şikâyet vb. sebeplerle yüksek sesle bağırarak.

hıçkır-: 1. Boğazdan hıçkırık sesi çıkarmak.

hıçkırıp dur-:** Sürekli olarak hıçkırarak.

hımkır-: *derleme sözlüğü* Ses çıkararak ağlamak, hıçkırarak.

hırıl-da-: Hırıltılı bir ses çıkarmak.

hırıl-: 1. Hırıltıyla ses çıkarmak.

homurdan-: Öfke, kızgınlık, can sıkıntısıyla anlaşılabilir sesler çıkarmak; homurdamak.

horla-(I): Uyku sırasında soluk alırken boğaz ve burundan gürültülü sesler çıkarmak, horuldamak.

höpürdet-: Bir şey içerken “höpür” diye ses çıkarmak, hopurdatmak.

ıhla-*: “İh!” sesi çıkararak heyecanla ve hızlıca nefes vermek.

ıslık çal-(I): “İslık” sesi çıkarmak.

inle-: 1. Acı, üzüntü belirten kesik sesler çıkarmak, inildemek.

inle-: 2. Gür, uğultulu, yankılı ses çıkarmak.

kahkaha at-: Yüksek sesle gülmek.

kahkaha (veya kahkahayı) bas- (kopar-, salıver-, veya savur-): Kendini tutamayıp yüksek sesle gülmek.

kıkırda-: 1. “Kıkır kıkır” diye ses çıkararak gülmek.

kikirde-: *derleme sözlüğünde* Gevrek gevrek gülmek.

koyuver-*: Ağızdan çıkarıvermek, ses çıkarıvermek, çalmak.

kükre-: 7. *mecaz* Kızgınlık ve öfke ile yüksek sesle bağırarak.

mırıldan-: Alçak sesle kendi kendine bir şeyler söylemek, mırlanmak.

mırıldanıl-:** Mırıldanma işine konu olmak.

nara at- (veya bas-): Yüksek sesle uzun uzun haykırmak.

of çek-: Oflamak.

öğür-: 1. Kusarken veya kusacak gibi olurken “öğürtü” sesi çıkarmak.

öksür-: Solunum yolları zarlarının rahatsızlığı sebebiyle akciğerlerdeki havayı birdenbire ve gürültülü bir sesle dışarı vermek.

sayha kopar-:** Çığlık atmak.

şamata yap-:** Gürültü patırtı yapmak.

tık et-:** Cılız da olsa ses çıkarmak.

uğulda-: 1. Sürekli gürültülü, boğuk ve anlaşılmaz ses çıkmak.

uğuldayıp dur-:** İkide bir uğuldamak.

ulu-: 2. İnsan iniltili ses çıkararak boğuk boğuk ağlamak.

vız vız edip dur-:** Vız vız etmeyi, vızıldar vaziyette ağlamaklı sesler çıkarmayı sürdürmek.

4.1.9.2 Hayvan Seslerini Bildiren Fiiller

cıvıldaş-: Hep birden cıvıl cıvıl ötmek.

ciyakla-: İnce, acı ve yüksek sesle bağırarak, ciyaklamak.

havla-: Köpek bağırarak, ürümek.

kişne-: At bağırır gibi yüksek ses çıkarmak.

öt-: 1. Kuş veya böcekler, değişik tonda ses çıkarmak.

ötüp dur-: Sürekli ötme sesi çıkarmak.

ötüş-: Birlikte veya karşılıklı ötmek.

ötüşüp dur-:** Ötüşme işini sürdürmek, ikide bir ötüşmek.

tısla-: 1. Kaz, kedi, yılan vb. “tıs!” diye ses çıkarmak.

ulu-: 1. Köpek, kurt, çakal vb. hayvanlar uzun, iniltili, ağlar gibi bir ses çıkarmak.

vırakla-: Kurbağa, karga vb. “vırak” diye ses çıkarmak.

vızılda-: 1. “Vız” diye ses çıkarmak, vızlamak.

vızıldayıp dur-:** Vızıldamayı sürdürmek, ikide bir vızıldamak.

4.1.9.3 Cansız Varlık Seslerini Bildiren Fiiller

cızırdı-: “Cızır” diye ses çıkarmak, cızıldamak.

çal-: 4. Ses çıkarmak, ses vermek.

çalın-: 1. Çalma işine konu olmak.

çatırda-: 1. “Çatır” diye ses çıkarmak.

çınla-: 1. “Çın” diye ses çıkarmak.

çınlayıp dur-:** Çınlamaya devam etmek.

çıtırda-: Çıtır çıtır ses çıkarmak.

fıkırda-: 1. Fıkır fıkır kaynamak.

fokurdat-: Fokurdamasını sağlamak.

gıcırda-: Gıcırta çıkarmak.

gıcırdayıp dur-:** Gıcırdamayı sürdürmek.

gümbürde-: 1. “Gümbür” diye ses çıkarmak.

hışırda-: Kâğıt, kumaş, kuru yaprak vb. nesneler birbirlerine sürtünürken, buruşturulurken "hışır" diye ses çıkarmak.

hıtırda-:** “Hıtır hıtır” ses çıkarmak.

inile-: *tarama sözlüğü* İnlemek, sızlanmak.

inlet-: 1. İnlemesine yol açmak.

öt-: 3. Üflemeli çalgıların sesi çıkmak.

öt-: 2. Herhangi bir nesne, sürekli ses çıkarmak.

patla-: 1. Nesneler, iç basıncın etkisiyle ve çoğunlukla büyük ses çıkararak dağılmak, infilak etmek.

patlayıver-: Aniden patlamak.

şakla-: “Şak!” diye ses çıkarmak.

şingırda-: Küçük şeyler bir yere çarpıp düşerken veya birbirine değerken çınlama sesi çıkarmak.

şırılda-: Su vb. akarken veya dökülürken şırl şırl ses çıkarmak, şırıltıyla akmak.

takırda-: “Takırtı” sesi çıkarmak.

tıkırda-: “Tıkır tıkır” ses çıkarmak, tıkırtı yapmak.

tingırda-: Metal nesneler kuru bir ses çıkarmak, tıngıldamak.

tınla-: “Tın” sesi biraz sürüp gitmek.

vınla-: Dönerken veya düz bir doğrultuda hızla hareket ederken “vın” diye ses çıkarmak.

yankı yap-: Ses yansıtıcı bir yüzeye çarpıp ikinci kez duyulmak.

yankıla-: Sesi geri çevirmek, yankı durumunda geri döndürmek, inikâs etmek.

yankılan-: Ses vermek, ses çıkarmak, yankı durumunda geri dönmek, aksetmek.

yankılanıp dur-:** Yankılanmayı sürdürmek.

4.1.10 Zamana İlişkin Fiiller

çek-*: Sürmek, zaman almak.

çıkır-: 2. Sonunu getirmek.

dol-: 5. Süre, hesap tamamlanmak.

er-: 2. Kavuşmak.

et-: 3. Bir zamana erişmek.

fırsat bul-: Uygun, elverişli zaman bulmak.

gecik-: 1. Geç kalmak, herhangi bir işi kararlaştırılan zamandan sonra yapmak.

geciktir-: Gecikmesine sebep olmak, tehir etmek.

geç kal-: Vaktinden sonra davranmak, gecikmek.

geç kalın-:** Geç kalma işi gerçekleşmek, gecikilmek.

geç-: 22. Zamanı aşmak, geride bırakmak.

geç-: 23. Zaman tükenmek.

geçir-: 13. Zaman harcamak.

geçir-: 7. Bir süre yaşamak, oturmak, kalmak.

geçiver-: Çabucak veya kısa sürede geçmek.

gel-: 8. Belli bir zamana ulaşmak.

gel-: 36. Herhangi bir sırada bulunmak.

gelip çat- (veya dayan-): Vakti gelmek, kaçınılmaz olmak.

geri kal-: 2. Gecikmek.

gir-: 9. Zaman anlamlı kavramlar için gelmek.

ilerle-: 2. Vakit geçmek.

kıyamet kop-: 1. Kıyamet günü gelmek.

mühlet ver-: Bir iş veya borç için belirli bir süre tanımak.

ol-: 14. Yaklaşmak, gelip çatmak.

ol-: 11. Geçmek, tamamlanmak.

mühlet ver-: Bir iş veya borç için belirli bir süre tanımak.

sür-: 14. Zaman almak.

sürebil-*: Devam etme ihtimali veya imkânı bulunmak.

süregel-: Başlangıcından beri aynı biçimde sürmek, devam etmek.

uza-: 2. Çok zaman tutmak, uzun sürmek.

uzat-: 7. Süreyi artırmak, temdit etmek.

(bir iş birinin) vaktini al- (veya ye-): Epey zaman harcanmasını gerektirmek.

varıl-*: Herhangi zamana ulaşmak.

zaman (vakit, ... süre, ... saat, saatler) al-: Sürmek, devam edip zamanı geçirmek.

zamandan kazan-:** Süreyi biraz daha uzatmak, vakit kazanmak.

4.2 Genel Dizin

aban- 2.	açıklama yap-
abart- 2.	açıklanabil-
abdest al- 1.	açıklayabil- 1.
abes kaç-	açıklık kazan-
acele et- 1.	açıl- 7.
acele edil-**	açıl- 12.
aceleye getiril-**	açıl- 1.
acı çek- (veya duy-) 1.	açıl- 9.
acı ver-	açıl- 2.
acı- 3. <i>mecaz</i>	açıl- 3.
acı- 2.	açılabil-
acık-	açlıktan öl-
acıklı-	açmaza gir-**
acın- 2.	açtır-
acıt- 2.	ad koy- (ko- veya ver-)
acze düş-	ad koydurt-**
aç bırak-	ad veril-**
aç kal- 1.	adı karış-
aç- 1.	adını ağzına alma-
aç- 23.	adını ver- 1.
aç- 10.	ada- 3. <i>mecaz</i>
aç- 7.	adam et- 1.
aç- 4.	adam ol- 2.
aç- 17.	(birini) adam yerine (veya
aç- 24.	hesabına) koy-
açabil- 1.	adım (veya adımını) at- 1.
(bir durum) açığa çık- 1.	adım (veya adımını) at- <i>mecaz</i>
(bir durumu) açığa çıkar-	adımla- 2.
(bir durumu) açığa vur-	adres bırak- (veya ver-)
(bir durumu) açığa vurabil-**	afalla-
açıkla- 4.	affet- 1.
açıkla- 2.	affa (affina) al-**

afyonlan-

ağ-

ağar- 2.

ağıp dur-**

ağır gel- 1.

ağırina git-

ağırla-

ağırlaş- 4.

ağırlaş-* *mecaz*

ağırlaştır-

ağız değiştir-

ağız kulaklarına var-

(bir şeyi) ağızına at-

(birinin, birilerinin) ağızına düşür-

**

ağızına tık-

ağızından bal damla- (veya ak-)

ağızından dökül-

ağızından düşme- (veya düşürme-)

ağızından girip burnundan çık- 1.

ağızdan (ağızından) kaç-**

ağızından kaçır-

ağızını ara- (veya yokla-)

ağla- 1.

ağlanabil-**

ağlat-

ağlatabil- 1.

ağlayabil- 1.

ağna- *derleme sözlüğü*

ağrı yap-**

ağrı-

ah al-

ahbap ol-

ait ol- 1.

ak-*

ak- 1.

ak- 8.

ak-*

akıl erdireme- (veya erme-) 1.

akıl erdirileme-**

akıl et-

akıl edebil- (akledebil-)**

akıl edil-**

akıl yürütebil-**

(bir şey) akılda kal-

akılda tut-

aklı alma- 1.

aklı başına gel- 1.

aklı başından git-

aklı dur- (git-)

aklı er- 1.

aklı karış-

aklı kes- 2.

aklına bir şey gel-

aklına düş- 1.

aklına gel- 1.

(kendi) aklına getir-

(birinin) aklına getir- 1.

aklına koy- 1.

aklına takıl-

(bir şeyi) aklında tut- 2.

aklından çık-

aklından çıkarma-

aklından geç-

aklından geçir-

aklını (bir şeyle) boz-

aklının ucundan bile geçirme-

akın et- 2.

akıp dur-**

akıp git-

akış- 1.

akıt-

aklaş-

aksileş- mecaz

aksilik çık-

aktar- 1.

aktar- 6.

aktar- 8.

aktarabil- 1.

aktarma yap- 1.

al- 2.

al- 21.

al- 1.

al- 19.

al- 12.

al- 2. argo

al- 24.

al- 4.

al- 5.

al- 18.

al- 27.

al-*

al- 29.

al- 7.

al- 6.

al- 8.

al- 30.

al-*

alıp başını git-

alabil- 2.

alabil- 1.

alabora ol- 1.

alacalan- 1.

alaşağı edil-**

alay et-

alçal- 1.

aldan- 1.

aldat- 1.

aldat- 7.

aldatabil- 1.

aldatıl-

aldır- 6. mecaz

aldır- 1.

aldırış etme- 2.

alet et-

alev al- 1.

algıla-

algılan-

algılanabil-

algılayabil- 1.

alıkoy- 2.

alın- 4. mecaz

alın-*

alın- 1.

alış- 2.

alış- 5.

alışabil- 1.

alışıl-

alışılabil-

alışkanlık hâline getir-

alıştır- 1.

alışveriş yap-

alışverişe çık-

allak bullak et- 2.

allak bullak ol- 1.

alt et-

altından kalkama- 1.

altını ıslat-

altını üstüne getir- 2.

altüst et- 2.

altüst ol- 1.

aman verme-

amuda kalk-

an- 1.

andır-

anıl-

anımsa-

anımsat- 1.

anımsayabil-

anıp dur-**

anla-

anla- 6.

anlam çıkar- 2. mecaz

anlam ver-

anlamına gel-

anlamlandır-

anlamlandırabil-**

anlamlandırılabil-**

anlaş-

anlaşabil- 1.

anlaşı- 1.

anlaşılabil-

anlat-

anlat-

anlatabil- 1.

anlatıl-

anlatıp dur-**

anlayabil-

anlayıver-

anneleş-**

ansı-

aptallaş- 1.

aptallaştır-

aptallık yap-**

ara ver- 2.

aralarından kara kedi geç-

(biriyle) arası hoş (veya iyi) olma-

araya al- 2. argo

araya gir- 3.

araya gir- 1.

ara- 1.

ara- 3.

ara- 7. mecaz

ara- 6.

arala- 1.

aralan- 1.

aralan- 3.

aralayabil- 2.

aran- 4.

aran- 1.

aranıp dur-**

araştır- 1.

araştırıp dur-**

arat- 2. mecaz

arayabil- 1.

arayıp dur-**

araziye uy- 1.

(birinin veya bir şeyin) ardına

(veya arkasına) düş-

arın- 1.

arındır-

arıt- 1.

(bir şeyi) arkada bırak- 1.

arkada kal- 1.

(bir şeyin) arkası gel-

arkasını getir-**

arkasını getireme-

armağan et-

arşınla- 2. mecaz

arşınlayabil-**

arşınlayıp dur-**

art- 1.

artır- 1.

arttır- 2.

arz et- 3.

arzula-

as- 1.

asıl- 3.

asıl- 1.

asıl- 8. argo

askerlik (veya askerliğini) yap-

askıntı ol- 2.

aslı çık-

aş- 1.

aş- 3.

aşağıdan al-

âşık ol-

aşıl-

aşıla- 5. mecaz

aşılan-

aşın- 2.

aşır- 1.

at- 2.

at- 1.

at-*

at- 14.

at-*

at- 4.

at-*

atabil- 1.

atak yap- 2.

atası gel-**

ateş aç-

ateş açıl-**

ateş al- 1.

ateş et-

ateş edil-**

ateşe ver- 2.

ateşe veril-**

ateşi çık- (veya yüksel-)

ateşle- 1.

atfedebil-

atıl- 1.

atıl-*

atıl- 2.

atıl- 3.

atıp dur-**

atıp (veya at-) tut- 1.

atıştır- 1.

atıver-

atla-*

atla- 2.

atla- 3.

atla- 5.

atlat- 3. mecaz

atlat- 6. mecaz

atlatabil- 1.

atlayabil- 3.

ava çık-

avlan- 1.

avuçla-

avuçlayabil- 1.

avun- 1.	ayır- 2.
avunabil-	ayır- 1.
avurtları çök- (veya birbirine geç-)	ayırabil- 1.
avut- 2.	ayırt et-
avut- 1.	ayırt edebil-**
avutabil- 1.	ayırt edil-**
ayağa fırla-	ayırt-
ayağa kalk- 1.	aykırı düş-
ayağa kalk- 2.	aynı kaba pisle- (veya işe- veya
ayağına (veya ayaklarına) dolan-	becer-)**
(veya dolaş-)**	ayrıl- 2.
ayağına geçir-	ayrıl- 1.
ayağına gel- 2.	ayrıl- 3.
ayağına (veya ayaklarına) kapan-	ayrılabil- 1.
1.	ayrımsa-
ayağına (veya ayaklarına) yat-**	ayrımsan-
(ayakkabı) ayağını vur-	ayrımsanabil-**
ayaklarına (veya ayağına) kara su	ayrımsayabil-**
(veya sular) in-	(bir şey) az gel-
ayaklan- 3.	az- 1.
ayarla- 1.	az- 3.
ayarla-* mecaz	azal- 1.
ayart- 1.	azalt- 2.
aydınlan- 1.	azap et-**
aydınlata- 1.	azarla-
aydınlattır dur-**	azıt- 3. mecaz
aydınlattır-	azizleş-**
ayık-	azmet- 1.
ayıkla- 1.	bağdaş kur-
ayıp et-	bağır- 1.
ayıpla-	bağırabil- 2.
ayıpsan-**	bağırarak ol-**
ayır- 3.	bağırıp çağır-
ayır- 4.	bağırıp dur-**

bağırır-

bağırt-

bağırtıp dur-**

bağışla- 4. *mecaz*

bağışla- 2.

bağışla- 1.

bağışlayabil- 1.

bağla-*

bağla- 1.

bağla-*

bağlan- 1.

bağlan- 2.

bağlanabil-

bağlanıl-**

bağlayabil- 1.

bağlı kıl-**

bağlılık göster-**

bağırına bas- 1.

bağrış-

bahane ara-

bahset-

bak- 1.

bak- 9.

bak-*

bak- 16.

bak- 14.

bak- 4.

bak- 2.

bak- 10.

bak-*

bak- 12.

bak- 6.

bakabil- 1.

bakakal-

bakıl-

bakın- 1.

bakınıp dur-**

bakınıp kal-**

bakınıl-**

bakıp dur-**

bakıp kal-**

bakış at-

bakış- 1.

bakıver-

bakma-**

baktırabil- 1.

balıklaş-**

bana mısın deme-

banyo yap-

barındır-

barış- 1.

bas-: 1.

bas- 3.

bas- 14. *mecaz*

basıp geç- 2.

basıp git-

basıl- 1.

baskı altında tut-

baskın çık- (veya gel-)

baskın yap- 1.

bastır- 2.

bastır- 10.

bastır- 5.

bastırıl-

baş aşağı git-

baş başa kal-

baş eğ- 2.

baş et- 1.

baş edilebil-**

baş göz et-

(biriyle) başa çık-

(bir şeyle) başa çık-

(biriyle) başa çıkılabil-**

baş gel-

başı derde gir-

başı dön- 1.

başı sıkıl- (veya sıkış-)

başına bela ol- (veya kesil-)

başına bir hâl gel- 1.

başına dert aç-

(birinin) başına gel-

başına yık-

başına yıkıl-**

başında kavak yeli (veya yelleri)

es- 1.

başından geç-

başından sav- (veya at-)

**başını alıp git- (veya alıp başını git-
)**

başını döndür-*

başının çaresine bak-

başar-

başarabil- 1.

başarıl-

başarılabil-

başkalaş- 2.

başkaldır- 1.

başla- 1.

başla- 4.

başla- 2.

başla- 3.

başla- 5.

başlan- 1.

başlat- 1.

başlayabil- 1.

başvur- 2.

bat-*

bat- 13.

bat- 2.

bat- 9.

bat- 11. mecaz

bat- 5.

batır- 1.

batırıl- 1.

bayatla- 1.

baygınlaş- 1.

bayıl- 1.

bayıl- 2. mecaz

bayrak çek- (veya as-)

becer- 1.

becerebil- 2.

beceriksizleş-

beceriksizlik et-**

bedbaht yap-**

beğen- 1.

beis görme-

bekle- 1.

bekle- 4.

bekle- 3.

bekle-*

beklen-

beklenebil-

bekleş-

beklet- 1.

bekleyebil- 1.

bel ver- 1.

beli bükül- 1.

bela (veya belasını) ara-

bele- 3.

bele- 1.

belen- 2. *ağızlardan*

belir- 3.

beliriver-

belirle- 1.

belirlen-

belirsizleş-

belirt-

belirtebil- 1.

belirtil-

belle- 2.

belle- 3.

bellet-

belletil-

belli et- 2. *mecaz*

belli ol-

benimse- 2. *mecaz*

benimse- 1.

benze- 1.

benze- 2.

benzet- 2.

benzetebil- 1.

benzetilebil-

benzeyebil- 1.

berbat et- (veya eyle-) 1.

berbat ol- 2.

bereketlen-

berhava et- 2. *mecaz*

berraklaş-

besle-*

beslen- 1.

beslen-* *mecaz*

besleyebil-*

besleyebil-*

betonla-**

bezen-

bıçak vur- 2.

bıçaklan-

bık- 1.

bıkıl-

bıktır-

bırak- 17.

bırak- 5.

bırak- 1.

bırak-*

bırak- 25.

bırak- 8.

bırak-*

bırak- 16.

bırak- 12.

bırak- 22.

bırak- 24.

bırak- 28.

bırak- 31.

bırak- 36.

bırakabil- 1.

bırakıl-

biat et-

biç- 1.

biçil-

biçim al-

biçimlen-

biçimlenebil-

biçimlendir-

biçimlendirebil-

bil- 2.
bil- 5.
bil- 12.
bil- 6.
bil- 4.
bildir- 1.
bildirebil-
bildiril-
bilebil- 1.
bilen- 1.
bilet kes- 1.
bileyle-
bileylen-
bilin-
bilincine var-
bilinebil-
bilme-**
bilmezlikten gel-
bin- 2.
bin- 3.
bin- 1.
bin- 6.
bindir- 1.
bir araya gel-
bir araya getir-
bir baltaya sap olama-
... bir hâl al- (hâle gir-)
(...-masıyla ...-mesi) bir ol-
bir yolunu bul-
birbirini (birbirlerini) ye-
birik- 2.
biriktir- 2.
birleş- 2.
birleştir-

bit-(I) 2.
bit-(I) 1.
bit-(I) 4. *mecaz*
bit-(II) 2.
bit-(II) 3. *mecaz*
bitir- 4.
bitirebil- 1.
bitiril-
bitiş-
bitiver- 1.
bitkinleş-
boca et- 2. *mecaz*
bocala- 2. *mecaz*
bocalat-
boğ-(II) 1.
boğ-(II) 6. *mecaz*
boğ- (II) 7. *mecaz*
boğazına perişan ol-**
boğazında düğümlen-
boğazından geçme-
boğul- 3. *mecaz*
boğul-*
boğul- 2.
boğulup git-**
boğuş- 2.
boğuşup dur-**
bollaş-*
bombala- 1.
boncuklan-
borçlan- 1.
boş durma- 1.
boş ver- *argo*
boşa çık-
boşa çıkar- (veya çıkart-)

boşa çıkartıl-**

boşa git-

boşa-

boşal- 1.

boşal- 7. mecaz

boşal- 2.

boşalt- 2.

boşalt- 1.

boşaltıl-

boşan- 3.

boşan- 2.

boşan- 1.

boşan- 4.

boşandırıl-

boşla- 2.

boy at-

boy ver- 3.

boya- 1.

boyan- 4. mecaz

boyan- 1.

boyat-

boyatıl-

boyun eğ-

boz-*

bozabil- 1.

bozul- 4.

bozul- 7. mecaz

bozul- 5. mecaz

bozul- 6. mecaz

bozul- 1.

bozulabil-

böl- 1.

bölük pörçük ol-*

bölüş-

bölüşebil-

budan-

buğulan- 1.

buğulandır-

bul- 1.

bul- 8.

bul- 2.

bul- 6.

bul- 7.

bul-*

bulabil- 2.

bulabil- 1.

bulan- 1.

bulan- 4.

bulanıklaş-

bulanıklaştır-

bulaş- 2.

bulaş- 3.

bulaşıp dur-**

bulaştır-

buldur-

bulun- 2.

bulun- 3.

bulun- 1.

bulunabil-

bulundur-

bulundurabil-

bulunul-**

buluş- 3.

buluşturulabil-

bunal- 2. mecaz

bunalıma gir- (veya düş-)

bur- 5.

burun buruna gel- 1.

burnundan (fitil fitil) getir-**

burnundan solu-

burnunun direği sızla-*

buruş- 1.

buyruk ver-**

buyur- 1.

buyur- 4.

buyur- 3.

buyur- 2.

buz kesil-

buz tut-

buzlan-

buzlaş-

bük- 3.

bük- 1.

bükül-

bürü-: 1.

bürün- 1.

bürün- 2. mecaz

bütünle- 1.

bütünleş-

büyü bozul- 3. mecaz

büyü yap-

büyüsüne kapıl- (veya tutul-)

büyü- 4.

büyü- 1.

büyü-*

büyüt- 1.

büyüt- 3. mecaz

büzül- 2.

büzül- 1.

büzüş-

can alıp can ver-

can at-

can çekiş- 1.

can ver- 4.

canı çek-

canı iste-

canı sıkıl- 1.

canı yan- 1.

canına kastet- 2.

canından bez- (veya bı- veya usan-)

canını acıt-

canını al- 1.

canını dar atmak-

canını dişine al- (veya tak-) 2.

canını sık-

canını ver- 1.

cangama et-**

canlan- 4. mecaz

canlan- 3.

canlan-

canlandır- 1.

canlandırabil- 2.

cansız düş-

cay-

cenaze (cenazeyi) kaldır- 2.

cesaret et-

cesaret edebil-**

cevap ver- 1.

cevap verebil-**

cevap veril-**

cevapla-

cevaplandır-

cevaplandırabil-**

cıvıldaş-

cıyakla-

cızırdı-
cızırdat- 1.
ciddiye al-
ciddileş- 1.
cinayet işleyebil-**
cisimlen-
coştur-
curusu gel-**
cüret et- 2.
çaba göster-
çabala- 1.
çabala- 2.
çabuk ol-
çabuklaştır-
çağır- 1.
çağır- 2.
çağırt-
çağla- 1.
çağlayıp dur-**
çağrıl-
çağırıştır- 2.
çakıl- 1.
çakılıp kal-
çaktır- 3. *teklifsiz konuşmada*
çal- 5.
çal- 2.
çal- 1.
çal- 3.
çal- 4.
çalın- 1.
çalış- 5.
çalış- 2.
çalış- 4.
çalış- 6.

çalışabil- 1.
çalışıl-
çalışıp dur-**
çalışılabil-**
çalıştır- 1.
çalkala- 3.
çalkalanıp dur-**
çamurlan- 1.
çamurlaş- 1.
çapaklan-
çapala-
çarçur et-
(bir şeyin) çaresine bak-
çarp- 1.
çarp-*
çarpıl- 2.
çarpıl- 1.
çarpıl- 6. *mecaz*
çarpıp dur-**
çarpış- 1.
çat- 8.
çatırda- 2. *mecaz*
çatırda- 1.
çatla- 1.
çatla- 4. *mecaz*
çatlat- 2.
çek- 1.
çek- 32.
çek- 12.
çek- 19.
çek- 29.
çek-*
çek-*
çek- 28.

çek-*	çerçevele- 1.
çek- 5.	çevir- 12.
çek- 24.	çevir- 6.
çek- 31.	çevir- 3.
çek- 4.	çevir- 1.
çek- 11.	çevir- 11.
çek- 37.	çevirebil- 1.
çek- 10.	çevrele- 2.
çekebil- 1.	çevren-
çekebil- 2.	çevril- 1.
(birine veya bir şeye) çekidüzen	çığır- <i>ağızlardan</i>
ver- 1.	çığlık at- (veya kopar- veya bas-)
çekil- 2.	çığlık kop-**
çekil-*	çığrış- <i>ağızlardan</i>
çekil- 1.	çık- 1.
çekil- 4.	çık-*
çekil-*	çık- 48.
çekil- 6.	çık- 33.
çekil- 8.	çık- 52.
çekin- 1.	çık- 9.
çekip al-	çık- 6.
çekip git-	çık- 14.
çekiştir- 1.	çık- 25.
çekiştirip dur-**	çık- 16.
çekiver-	çık- 11.
çektir-*	çık-*
çektir- 1.	çık- 29.
çelmele- 1.	çık- 35.
çember içine al- (veya çembere al-)	çık-*
çemre- <i>ağızlardan</i>	çık- 20.
çene çal-	çık- 12.
çene yor-	çık-*
çenesini kapa-**	çık- 23.
çentik at-	çık- 27.

çık- 47.

çıkabil- 1.

çıkagel-

çıkar-*

çıkar- 1.

çıkar-*

çıkar- 3.

çıkar- 11.

çıkar- 15.

çıkar- 2.

çıkar- 14.

çıkabil- (çıkartabil-)*

çıkabil- 1.

çıkıl-

çıkarsayabil-**

çıkart-

çıkartabil-*

çıkartıl-

çıkartılabil-

çıkıl-

çıkış- 1.

çıkiver-

çıldır- 1.

çıldırabil-

çıldırt-

çıldırtabil- 1.

çılgına dön- 1.

çılgınlaş-

çınla- 1.

çınlayıp dur-**

çırp- 2.

çırpın- 5. mecaz

çırpın- 3.

çırpınabil- 2.

çıt çıkma-

çıtırda-

çiftçilik et- (yap-)

çiğne- 1.

çiğne- 2.

çiğne- 4. mecaz

çiğneyip geç-**

çileden çık- 1.

çimdikle- 1.

çirkinleş-

çisele-

çiseleyip dur-**

çitlen-**

çivilen- 2. mecaz

çiz- 1.

çiz- 2.

çiz- 4.

çizgi çek- 1.

çizgi çekebil-** mecaz

çizik atıp dur-**

çiziktir- 2. mecaz

çobanlık et- 1.

çocuğu ol-

çocuklaş- 1.

çocukluk et- (yap-) 1.

çoğal-

çoğalt- 1.

(bir şeyi birine) çok gör-

çomak sok- (veya koy-)

çök- 8.

çök- 3.

çök- 2.

çök- 10.

çök- 4.

çok- 13. *mecaz*

çok- 5.

çok- 7.

çökebil- 1.

çökel-*

çökeltebil-

çökert-*

çömel-

çöreklen- 3. *mecaz*

çöydür- *derleme sözlüğü*

çöz- 1.

çöz- 4.

çözdür-

çözebil- 2.

çözül- 1.

çözül- 3. *mecaz*

çözülebil-

çözümleyebil- 2.

çürü- 2.

çürü- 1.

çürüt- 1.

çürüyüp git-**

dadanıp kal-**

dağıl-*

dağıl- 7. *mecaz*

dağıl- 1.

dağıl- 4.

dağılabil-

dağılın-**

dağılıp git-**

dağıt- 3.

dağıt- 1.

dağıt- 9. *mecaz*

dağıtıl-

dağla- 2.

(bir şeye) dâhil ol-

dal budak sal- 1.

dal- 4.

dal- 5. *mecaz*

dal- 2.

dal- 1.

dala- 2.

dalabil- 1.

dalaş- 1.

dalayiver-**

daldır- 1.

dalga geç- 2.

dalgalan- 3.

dalgalandır-

dalıp git-

dallanıp budaklan-*

damarına basıl-**

damarlan-

damla- 3. *mecaz*

damla- 1.

danış-

dans et- 1.

dar gel-

daral- 1.

daral- 5. *mecaz*

daral- 2.

darıl- 3.

darıl- 2.

darmadağın ol- 1.

davet et- 1.

davetiye çıkar-

davran- 1.

davran- 2.

davranabil- 1.

daya- 3.

daya- 1.

daya- 5. *mecaz*

dayak ye-

dayan- 11. *mecaz*

dayan- 4. *mecaz*

dayan- 1.

dayan- 2.

dayanabil- 2.

dayanıl-

dayat- 4.

dayatıl-

de-(I) 1.

de-(I) 2.

de-(I) 5.

de-(I) 9.

debelen- 1.

debelenip dur-**

dedikodu et- (veya yap-)

dedirt-

defol-

defolup git-**

değ-(I)

değ-(II) 1.

değdir-

değebil-

değer ver-

değerlen-

değerlendir- 2.

değin-

değiş tokuş et-

değiş- 1.

değiş- 3.

değiş- 4.

değişebil-

değişiver-

değiştir- 2.

değiştir- 1.

değiştir- 4.

değiştir- 6.

değiştirebil-

değiştiril-

dehşete kapıl- (veya düş-)

del- 1.

deli et- 1.

deli ol- 2.

(biri, birine/bir şeye) **deli divane**

ol-

delik deşik ol- 1.

delin- 2.

delip geç-**

delir-

delirt-

dellen- 2.

dem vurul-**

demek iste- 2.

demek ol-

demetle-

... demeye getir-

demir at- 2. *mecaz*

demirle-*

demirlen-

demle- 1.

den- 2.

dene- 2.

denebil-

denen-

denetle-	devir- 1.
denetlenebil-	devret- 3.
denenebil-	devreye sokul-**
deneyebil-	devril- 1.
denk düş- 2.	devrilip kal-**
denk gel-: 1.	devşir- 1.
denk tutul-**	devşirebil-*
denk et-**	deyip de geçme-
densizlik et-	deyip dur-**
depreş-	deyiver-
derdine düş- 1.	dımdızlak kal-**
dereyi (suyu) görmeden paçaları	dışına çık-*
sıva-	dışarı at- 1.
derinleş- 1.	dışarı çık- 1.
derinleş- 3. mecaz	dibe vurdur-**
derinleştire- 1.	didin-
deriş- 1.	didinip dur-**
derle- 2.	dik dik bak-
derleyip topla- (veya toparla-)	dik-(I) 2.
derlen-	dik-(I) 1.
dermanı kesil-	dik-(II)
ders ver- 1.	dikel- 1.
dert et- (veya edin-)	diken üstünde dur-**
dert yan- 2.	dikil-(I)
dertlen-	dikil-(I) 4.
dertleş-	dikil-(I) 1.
destek ol-	dikil- 3.
destekle-*	dikil-(I) 2.
deş-: 1.	dikilip kal- (dikilip dur-)
devam et-*	dikkat çek- 2. mecaz
devam et- 3.	dikkat (dikkati) çek- 3. mecaz
devin- 2.	dikkat et- 1.
devin- 1.	dikkat et- 2.
devinime geç-**	dikkat edil-**

dikkatinden kaçma-

dikkatini çek- 2.

dikkatini topla-

dikkatli ol-

dikleş- 1.

dikleş- 2. *mecaz*

dil (veya diller) dök-

dile gel-*

dile getir- 2.

dili varma-

dilinin altındakini çıkar-**

dile- 3.

dile- 2.

dilimleyebil-

dillendirebil-

din- 1.

dinçleş-

dinel- 1. *ağızlardan*

dinelt-**

dinle- 1.

dinle- 2.

dinlen-(I) 1.

dinlen-(II) 1.

dinlendir- 1.

dinletebil-

diple- 2. *ağızlardan*

direktif ver-

direksiyon salla- *argo*

diren-

direnebil-

diret-

diril- 3.

diril-*

dirilebil-

dirilt-

dirsek çevir-

dişini sık-

dişle-

(bir şeye veya birine) ... diye bak-

diyebil-

diyecek ol-**

diz çök- 1.

dize getir-

dizlerinin bağı çözül-

diz- 2.

dizil- 3.

dizil- 1.

doğ- 2.

doğ- 1.

doğ- 4. *mecaz*

doğ- 3.

doğallaş-

doğra-

doğrul- 2.

doğrula- 1.

doğrult- 1.

doğrultabil- 2.

doğum yap-

doğur- 1.

doğur- 2. *mecaz*

doktora görün-

doku- 2. *mecaz*

dokun- 1.

dokun- 6.

dokun- 5.

dokun- 4.

dokun- 9. *mecaz*

dokunabil-

dokundur- 1.

dokunul-

dol- 1.

dol- 3.

dol- 5.

dola- 2.

dolan- 2.

dolan- 1.

dolan-*

dolandır- 1.

dolandırıl-

dolanıp dur-**

dolaş- 1.

dolaş- 11. mecaz

dolaşıp dur-**

dolaşıl-

dolaştır-

doldur- 6.

doldur-: 1.

doldurabil-

doldurul- 1.

dolup dur-**

dolup taş- 2.

doluş-

don- 2.

don- 3.

don- 7. mecaz

don- 1.

donat-*

donat- 2.

donatıl-

dondur- 2. mecaz

donuklaş-

donup kal-

doy- 1.

doyabil-

doyur- 1.

doyurabil-

doyurul-

dök- 6.

dök- 1.

dök- 17. mecaz

döktür- 2. teklifsiz konuşmada

dökül- 5.

dökül- 9. mecaz

dökül- 1.

dökül- 6.

döküştür- derleme sözlüğü

dön- 2.

dön- 3.

dön- 1.

dön- 13. mecaz

dön- 8.

dön- 4.

dön- 5.

dön- 9.

döndür- 1.

döndür- 3.

döndürül-

dönebil-

dönen-

dönenip dur-**

dönül-

dönüp dur-**

dönüş-

dönüşebil-

dönüştür- 1.

dönüştürül-

dönüşüver-
dört dön-
dört nala git-**
döşe- 2.
döşe-* mecaz
döşen- 1.
döv- 1.
döv- 3.
döv- 7.
döv- 8.
dövebil-
dövün- 1.
dövüp dur-**
dövüş-*
dua et-
dudak (dudağını) bük- 1.
dumura uğra- 2. mecaz
dur- 7.
dur- 9.
dur- 12.
dur- 10.
dur- 1.
dur- 11.
dur-*
dur-*
dur- 2.
dur- 4.
dur-*
durabil-
duraksa-
durala-
durdur-
durdurabil- 2.
durdurt-

durdurul-
durgunlaş-
duruklaş-**
durul-(I) 3. mecaz
durulabil-**
durup dur-**
duş al- (veya yap-)**
duy- 4. mecaz
duy- 2.
duy- 1.
duyabil-
duymazlıktan gel-
duyul-
duyulabil-
duyumsa-
duyumsan-**
duyumsanabil-**
duyumsat-:
duyumsayabil-**:
duyur- 1.
duyurabil-
düğüm at-
düğümle- 1.
düğümlen- 2. mecaz
dünya başına yıkıl-
dünyaya gel-
dür- 2.
dür- 1.
dörtükle- 1.
düş gör-
düş kur-**
düş- 7.
düş- 2.
düş- 12.

düş- 21.
düş- 18.
düş- 16.
düş- 27.
düş- 24.
düş- 6.
düş- 23.
düş- 15.
düş- 19.
düş- 1.
düşebil-
düşkünleş-
düşle-
düşleyebil-
düşman ol-
düşün- 1.
düşün-*
düşün- 2.
düşün- 6.
düşün- 4.
düşün- 5.
düşün-*
düşünceye dal-
düşündürt-
düşünebil-
düşünül-
düşünülebil-
düşünüp kal- (veya dur-)**
düşüp kalk- 2.
düşür- 1.
düşür- 7.
düşürt-
düşürül-
düşüver-

düz- 2.
düzel- 2.
düzelt- 1.
düzeltebil- 1.
düzeltil-
düzen ver- (veya düzene koy- veya düzene sok-)
düzenle- 1.
düzensizleş-**
düzensizleştir-**
düzleş-
eda et- 2.
edeme- 1.
edin-
eğ- 1.
eğil- 2.
eğil-: 1.
eğilip bükül-
eğir-
eğlen- 1.
eğlen- 2.
eğlendir-
eğlendirebil- 1.
eğleş- 1.
eğleşebil-**
ek-(II) 1.
ekebil- 1.
ekil-
ekle- 1.
eklen- 1.
eksik etme-
eksil- 1.
el ayak çekil-
el birliği et-

el çırp- 2.	emret-
el ele ver- 2. <i>mecaz</i>	emir ver-
el konul-**	emniyet ver-
el sıkış-*	emzir-
elde et- 1.	emzirebil- 1.
elden çıkar- 1.	endişelen-
elden (elinden) geç-**	engel (engeller) çıkart-**
elden geçir-	engel ol-
ele geç- 1.	engel olabil-**
ele geçir- 1.	engel olun-**
ele ver- 3.	engelle- 1.
eli ayağı tutmaz ol-**	engellen-
eli boş dön- (veya çevril- veya geri gel-)	ensesine bin-
eli ekmek tut-	ensele-
(bir iş) elinde ol- (II)	er- 2.
elinde tut- 1.	erebil-
elinden al-	eri- 4. <i>mecaz</i>
(birinin) elinden (bir şey) düşme-	eri- 1.
elinden bir iş (veya şey) gelme-	eri-*
elinden gel- Yapabilmek.	eri- 6. <i>mecaz</i>
elinden geleni ardına (veya arkasına) koyma-	eriş- 2.
eline bak- 1.	erit- 1.
eline geç- 2.	eriyip git-
elini kana bula- (veya bulaştır-)	ertele-
elini sürme- 1.	ertelen-
elini vicdanına koy-	es geç- <i>teklifsiz konuşmada</i>
elle-	es- 1.
elver- 2.	esebil-
em- 3.	esinle-
emanet bırak- (et-, ver-)	esip dur-**
emeği geç-	esir al- 1.
emin ol-	esirge- 2.
	esirge- 1.
	eski- 1.

eskit- 1.
esne- 1.
esrikleş-**
estir-
eşitlen-
eşlik et- 2.
eşlik et- 3.
eşlik et- 1.
et- 1.
et- 3.
et- 7.
et- 6.
etki bırak-
etki yap-**
etkisini göster-
etkile- 1.
etkilen-
ev- *derleme sözlüğü*
evdir- *derleme sözlüğü*
evetle-
evhamlan-
evir- 1.
evirip çevir-
evlen-
evlendiril-
evleniver-**
evril-
ez- 1.
ezberine al-**
ezberle- 2.
ezberlet-
ezebil- 2.
ezil-
ezip geç-**

eziyet çek-
eziyet et-
fala bak-
fala baktır-**
fark edebil-**
fark et-
fark et-
fark edil-**
fark edilebil-**
farkına var-
farz et-
fayda verme-
feleği şaş- *argo*
ferahla- 2.
ferahlat-
ferman et-**
feryat et- 1.
fesaket işle-**
fıkırda- 1.
fır dolan- *derleme sözlüğü*
fır dön-
fırçala-
fırıl- 1.
fırıl- 2.
fırılan- *derleme sözlüğü*
fırlanıp dur-**
fırlat- 1.
fırlatabil-
fırlatıl-
fırsat bil-
fırsat bul-
fırsat kolla- (veya gözle-)
fırsat ver-
fırsatı kaçır-

fırsattan istifade et-	geç- 22.
fırtına kop- (veya patlamak)	geç- 18.
fısılda-	geç- 19.
fısıldaş-	geç- 3.
fışıl-da-	geç- 11.
fışkır- 2.	geç- 23.
fışkır- 3. <i>mecaz</i>	geç- 8.
fışkır-*	geç- 2.
fışkırt-	geç-*
fıttır-	geç- 21.
fıttırabil-**	geç- 16.
fikir ver- 1.	geç- 4.
(birinin) fikrini çel-	geç- 27.
filozoflaştır-**	geç-*
fingirde- 1.	geçebil- 2.
fink at-	geçebil- 1.
fire ver-	geçil- 1.
fiyat ver-	geçilebil-
fokurdat-	geçilebilin-**
forsu geç-**	geçin- 1.
fotoğraflayabil-**	geçin- 2.
garantile-	geçindir-
gark et- 2. <i>mecaz</i>	geçip dur-**
gark olun-**	geçip git-**
gayret et-	geçir- 1.
gayrete getir-**	geçir-*
gebe kal- 1.	geçir-*
geber- 1. <i>argo</i>	geçir- 5.
gebert- <i>teklifsiz konuşmada</i>	geçir- 13.
gecik- 1.	geçir- 8.
geciktir-	geçir- 7.
geç kal-	geçir- 15.
geç kalın-**	geçir- 4.
geç- 1.	geçir- 10.

geçirebil- 2.
geçiril-
geçit ver-
geçiver-
gel- 8.
gel- 1.
gel- 26.
gel- 6.
gel- 12.
gel- 3.
gel- 36.
gel- 24.
gel- 30.
gel-*
gel-*
gel- 18.
gel-*
gel gel et-**
gelebil 2.
gelebil- 1.
gelin gel-**
gelin-
gelip çat- (veya dayan-)
gelip geç- 1.
gelip geç- 3.
geliş- 2.
gelişebil-
geliştir-
genişle- 1.
ger- 1.
gerçekleş-
gerçekleştir-
gerçekleştirebil- 2.
gerçekleştirilebil-

gerek (... gereğini) duy-**
gerek-
gerekebil-**
gerek ol-
gerektir-
gerginleş-
gerginleştir-
geri al- 1.
geri çek-**
geri çevril-**
geri dön- 1.
geri dön- 3.
geri dönebil-**
geri dönül-**
geri dur-
geri kal- 2.
geri kal-*
geri ver-
gerisini getirme- (veya getireme-)
geril- 1.
geril- 4. *mecaz*
gerile- 1.
gerin-
gerneşebil-**
ges gel-**
getir- 6.
getir- 1.
getir-*
getir- 7.
getir- 5.
getirebil- 1.
getiril-
gevele 2. *mecaz*
gevele- 1.

geveleyip dur-**

gevezelen-

gevezelik et- 1.

gevşe- 2.

gevşe- 3. mecaz

gevşe- 1.

gevşet- 1.

gez- 2.

gez- 1.

gezdir- 4.

gezdir- 1.

gezele- 2. ağızlardan

gezeleyip dur-**

gezin- 2.

gezinip dur-**

gezindir-**

gezip dur-**

gıcırda-

gıcırdat-

gıcırdayıp dur-**

gık deme- (gıkı çıkma-)

gıpta et-

gibi gel-

gibi ol-

... gibi yap-

gidebil- 1.

gider-

gidil-

gidilebil-

gidiş-

gir- 1.

gir- 11.

gir- 3.

gir- 13.

gir- 9.

gir- 6.

gir- 2.

girebil- 1.

giril-

girilebil-

girip çık- 1.

girip çık- 2.

giriş- 2.

giriş- 3.

girişebil- 1.

giriver-

git- 1.

git-*

git- 15.

git- 2.

git- 14.

git- 11.

git- 4.

git- 5.

git- 10.

giy- 1.

giy-* mecaz

giydir- 1.

giyebil- 2.

giyin- 1.

gizle- 1.

gizlen- 1.

gizleyebil- 1.

göbek attır-**

göç- 4.

göç- 3.

göç- 1.

göğüs ger-

gölgelen- 1.
göm- 5.
gömül- 4. *mecaz*
gömül- 3. *mecaz*
gömül- 2.
gömül- 1.
gönder- 1.
gönderebil- 1.
gönderil-
gönül al- 2.
gönül (veya gönlünü) eğlendir-
gönlünü hoş et-
gör- 1.
gör- 2.
gör- 4.
gör- 3.
gör- 6.
gör- 13.
gör- 11.
görebil-
görmezlikten gel-
görül- 1.
görül- 3.
görülebil-
görün- 1.
görün- 3.
görün- 2.
görünebil-
görünüm (... görünümü) al-**
görüp dur-**
görüŖ- 1.
görüŖebil-
görüver-
göster- 1.

göster- 2.
göster- 3.
göster- 10.
göster- 12. *mecaz*
gösterebil- 1.
gösteri yap- 2.
gösteril-
gösterip dur-**
götür- 9.
götür- 1.
götür- 4.
götür-*
götürebil- 1.
götürül-
götürülebil-**
göz açtırma-
göz ardı et-
göz at-
göz dik-
göz gezdir- 2.
göz göze gel-
göz kamaŖtır- (veya al-) 1.
göz kırp- 1.
göz yum- 1.
gözden (veya gözünden) düş-)
gözden geçir- 2.
gözden (veya gözünden) kaç-)
gözden kaybol-
göze al-
göze bat- 1.
göze çarp-
gözleri dön-
gözleri parla- (veya parıl-da-)
gözleri takıl-**

gözlerinden oku-
gözlerini kaçır-
gözü açık git-
gözü ak-
gözü görme- 2.
gözü ısır-
gözü iliş-
gözü (veya gözleri) kamaş- 2.
mecaz
gözü (veya gözleri) kay- (veya kaç-
) 2.
gözü (veya gözleri) takıl-
gözünde büyüt-
gözünden kaçma-**
gözüne bat-
gözüne çarp-
gözüne kestir- 3.
(bir şey) gözünü al-
gözünü ayırma-
gözünü (veya gözlerini) dik-
gözünü dört aç-
gözünü (veya gözlerini) oy-
gözünü yum- (I) 2. *mecaz*
gözünün önünden gitme-
gözünün önüne gel- (I)
göz önüne getir-
(birinin) gözünün yaşına bakma-
gözet- 1.
gözet- 2.
gözetle- 2.
gözle- 2.
gözlen-
gözük-
guslet-

gücen-
gücenebil-**
gücü kesil-
gücü yet- 2.
(bir şey birinin) gücüne git-
güçlük çek- 2. *mecaz*
güçsüz düş-
güçlen-
güdüle-
gül-
güldür-
güləsi (güleceği) gel-**
gülümse-
gülümset-
gülümseyebil- 1.
gülün- 2. *mecaz*
gülüp geç-
gülüş-
gümbürde- 1.
gümbürdet-
gümlet-
gün gör-**
gününü gör- 1.
günlük tut-
günlük tutul-**
günaydınlaş-**
günah işle-
günaha gir-
gürbüzleş-
gürle- 1.
gürleş-
gürleyip dur-**
gürültü çıkar- (veya et- veya
kopar- veya yap-) 1.

güt- 2. *mecaz*

güven ver-

güven-

güvendir-

güvenebil-

güzelleştir-

haber al-

haber alın-**

haber sal- (veya yolla-)

haber ver- 1.

haber veril-**

haberi ol-

haberleş-

hak et- 1.

hak et- 2.

hak edil-**

hak ver-

(bir şeyde) hakkı ol- 1.

haklı çıkart-**

... hâle (bir hâle) gel-**

... hâline gel-

... hâle (hâline) getir-**

... hâline getiril-**

(...) hâlini (... hâl) al-

hallet- 2.

halledil-

halka ol-

halkalan-

halt et- (veya işle- veya karıştır-)

teklifsiz konuşmada

hamle et- (veya yap-) 1.

Hanya'yı Konya'yı anla- (bil-, gör-
)

hapsedil- 2.

haram et-

harap et-

harca- 3. *mecaz*

harca- 1.

harcan-

hareket edebil-**

hareket et- 4.

hareket et- 1.

hareket et- 3.

hareket ettirebil-**

harekete geç- 2.

harekete geçir- (veya getir-)

harlan- *derleme sözlüğü*

hasıl et-

hasıl ol-

hasta et- 1.

hasta ol- (veya düş-)

hastalan-

hata et- (eyle-, işle-)

hata edil- (veya işlen-)**

hatır (hatırını) say-

hatırını sor-

hatırla-

hatırlan-

hatırlat-

hatırlatılıp dur-**

hatırlayabil-

(biri) hava al- (I) 1.

hava boz-

havalara zıpla-**

havaya uç- 1.

havalan- 2.

havla-

havsısalası alma-

hayal et-
hayal kırıklığına uğrat-**
hayal kur-
hayata veda et-**
hayatından (yaşamından) çık-**
hayatını yaşa-
hayıflan-
hayınlaş-**
haykır- 1.
haykır- 3. mecaz
hayranlık duy-
hayranlık uyandır-**
hayret et-
hayrete düşür-**
haz duy-
hazmedebil-
hazzet-
haz ver-
hazır ol-
hazırla- 1.
hazırlan- 2.
hazırlan- 1.
hazırlanıl-**
hazırlık gör- (veya yap-)
heba ol-
hedef al- 1.
hedef alın-**
heder et-
heder ol-
helak et- 2. mecaz
helak et- 1.
helak ol- 1.
hesap et- 1.
hesap gör-

hesap sor- 1.
hesap sorul-**
hesaba kat-
hesaplaş- 2. mecaz
heveslen-
heyecan ver-
heyecana gel-
heyecana kapıl-
heyecanlan-
heyecanlandır-
hıçkır- 2.
hıçkır- 1.
hıçkırıp dur-**
hımkır- derleme sözlüğü
hırçınlaş-
hırıl-da-
hır-la- 1.
hır-laş- 2.
hırpala- 3. mecaz
hırpalan-
hırpalanabil-**
hırs bürü-
hırsızlık et- (veya yap-)
hışı çık-*
hışırda-
hışırdat-
hıtırda-**
hız yap-**
hızını alama- 1.
hızlan-
hızlandır-
hile yap- 1.
hisset- 3.
hisset- 1.

hisset- 2.
hissedip dur-**
hissedil- 1.
hissettir-
hizmet et- 1.
hizmet gör-*
hizmeti geç-**
homurdan-
hopla-
hoplat- 1.
hoplatıl-
hor gör-
horla-(I)
horozlan-
hoş gör- (veya karşıla-)
hoş tut-*
hoşuna git-
hoşuna gidebil-**
hoşlan-
hoşnut ol- (veya kal-)
hoşnutluk duy-
höpürdet-
hutbe ver-**
huylan- 3.
huylan- 1.
huylandır-
huysuzlaştır-
huysuzluğu tut-**
huzur ver-
hücum et-
hüsrana uğrat-**
hüzünlen-
ihla-*
ılı-

ırgala- 2. *teklifsiz konuşmada*
ırgalan-
ısın- 2.
ısın- 3. *mecaz*
ısın- 1.
ısır- 1.
ısıt- 1.
ısla-
ıslah et- 1.
ıslan-
ıslat- 1.
ıslık çal-(I)
ısrar et- 3.
ıssızlaş-
ışı- 1.
ışık tut- 1.
ışıl-da-
ışıt-
ızdırıp çek- 2.
iade et- 2.
iade et- 1.
iade edil-**
icabet et- 1.
icabına bak- 1.
icar et-**
icat et- 1.
icat edebil-**
icat edil-**
iç çek-
iç çekip dur-**
iç geçir-
içi acı-**
içi alma- 2.
içi burkul-

içi cız et-
içi eri-
içi geç- 3.
içi geç- 1.
içi ısın-
içi içine sığma-
içi içini ye- 1.
içi titre- 3.
içi yan- 2.
içinden çık-
içinden geç-
içinden geçir-
içinden gel-
içine al-
içine çek- 1.
içine çekil- (veya kapan-) 2.
içine çekil- (veya kapan-) 1.
içine doğ-
içine et- (veya sıç-) *kaba konuşmada*
içine işle-
içine kuşku tohumları ekil-**
içine kurt düş-
içine tükür-
içini burk-*
içini çek-
içini kemir-
içini oku-
içini oy-**
içini sızlat-
iç- 1.
iç- 4.
içebil- 2.
içer- 1.
içerebil-

içil-
içip dur-**
içir-
içlenebil-**
idam edil- (veya olun-)
idare et- 5.
idare et- 2.
idare et- 3.
iddia et-
iddia edebil-**
idrak et- 1.
ifade et-
ifade ver-
iflah et-
iflas ettir-** *mecaz*
ifna et- 1.
iftihar et-
iftira et-
iğ-(III) *derleme sözlüğü*
iğnele-*
iğnelen- 1.
iğren- 3. *mecaz*
ihbar et- 2.
ihlal et- 1.
ihlal et- 2.
ihlal edil-**
ihmal et- 1.
ihmal edil-*
ihraç et- 1.
ihسان et- (veya buyur-) 1.
ihtimal verme-
ihtiyarla- 1.
ikamet et-
ikaz et-

ikileş-	imal edil-**
ikirciklen- 1.	imle- 1.
ikram et- 1.	imren- 2.
ilaç yap- (veya hazırla-)	imzala- 1.
ilan et- 2.	imzalan-
ilan edil-**	in cin top at-**
ilanaşık et- 1.	in cin top oyna-
ilençlen-**	in- 2.
(bir şeyden) ileri gel- 2.	in- 1.
ileri git- 1.	in-*
ileri sür- 2.	in- 5.
ileri sürül-**	in- 4.
ilerle- 1.	in- 15.
ilerle- 2.	inan- 3.
ilerle- 3.	inan- 1.
ilerleyebil- 1.	inan- 2.
ilet- 1.	inan-*
iletebil- 2.	inanabil-
iletişim kurabil-**	inancı sarsıl-**
ilgi çek- (veya uyandır-)	inandır-
ilgi duyul-**	inandırabil- 1.
ilgi gör-	inanıl-
ilgi göster-	inat et-
ilgisini çek-	inatlaş- 1.
ilgilen- 1.	incel- 1.
ilgilendir-	incele-
ilikle-	incelt- 1.
iliş- 3.	incin- 1.
(biriyle veya bir şeyle) ilişkisi olma-	incit- 1.
ilişiver-	indir- 1.
iliştir- 2.	indir- 4.
illet et- 2.	indir- 6.
ilmik at-	indir- 2.
ima et-	indir- 5.

indirebil- 2.

indirgeyebil-

inebil- 1.

inil-

inile- *tarama sözlüğü*

inkâr et-

inle- 1.

inle- 2.

inlet- 1.

insanileş-*

insanlıktan çıkar-*

inşa edil-*

iple çek-

ipin ucu kaç-*

ipin ucunu kaçı- *teklifsiz konuşmada*

(bir kimseyle, bir yerle veya bir şeyle) ipini kopartma-*

ipileş-*

ipucu veril-*

irileş-

irkil-(I) 2.

isabet et- 1.

isabet ettir-*

ispat et- 1.

ispat edebil-*

israf edip dur-*

iste- 1.

iste- 5.

iste- 2.

iste- 6.

isten- 1.

istet-*

istet-

isteyebil-

istif et-

istifini bozma-

istifle 1.

isyan et- 2.

(birine) iş et-

iş gör- 1.

iş işten geç-

iş (bir şeye) kal-*

iş tut- 1.

işe gir-

işe yara-

işi çık-

işi düş-

işin içinden çıkama-

işin içinden çık- (veya sıyrıl-) 3.

işine gel-

işaret et- 1.

işaret ver-

işaret veril-*

işaretle- 1.

işgal et- 1.

işit- 1.

işitebil-

işitil-

işitilip dur-*

işle- 4.

işle- 8.

işle- 1.

işle- 3.

işle- *tarama sözlüğü* 1.

işlen-*

işlen-*

işlen-*

işlet- 1.
işletebil- 2.
iştirak edil-**
it- 2.
it- 1.
it- 4.
itaat et-
itebil- 2.
itekleyip dur-**
itele-
itham et-
itham edil-**
itil-
itip kak-**
itiraf et- 1.
itiraz et-
itiver-
ittir-
iyi et- 1.
iyi gel- 1.
iyi git- 1.
iyilik et-
iz bırak-
iz sür- 1.
izin al-
izin iste-
izin ver- 3.
izin veril-**
izle- 1.
izle- 6.
izle- 5.
izlenim (veya izlenimini) bırak-
(veya ver- veya uyandır-)**
izleyebil- 1.

izleyip dur-**
izzetinefsine dokun- 1.
izzetle-**
kabar- 3.
kabar- 1.
kabart- 1.
kabul et- (veya eyle-) 1.
kabul edebil-**
kabul edil-**
kabul ettir-**
kabullen- 1.
kabullenebil-
kaç- 3.
kaç- 10.
kaç-*
kaç- 8.
kaç- 2.
kaç- 1.
kaç- 5.
kaç-*
kaç- 7.
kaç- 4.
kaçabil- 1.
kaçacak delik ara-
kaçıl- 1.
kaçılabil-**
kaçın-
kaçıp dur-**
kaçır- 14.
kaçır- 1.
kaçır- 3.
kaçır- 2.
kaçırıl-:
kaçış-:

(biriyle) kafa bul-

kafa tut-

kafası (veya kafasına) takıl-

kafasına dank et-

kafasına geçir-

kafasına koy-

kafasını kullan-

kafasını kurcalayıp dur-**

(bir şeyi) kafaya tak-

kafayı bul-

kafayı oynat-**

kafayı tak-**

kâğıt oyna-

kahr (veya kahrını) çek-

kahrından öldür-**

kahret- 4.

kahret- 1.

kahrol-

kahkaha at-

kahkaha (veya kahkahayı) bas-

(kopar-, salıver-, veya savur-)

kahkahalaş-**

kahvaltı et-

kal- 1.

kal- 2.

kal- 20.

kal- 14.

kal-*

kal-*

kal- 5.

kal- 8.

kal- 3.

kal- 4.

kal-*

kal-*

kal-: 13.

kal-*

kalabalıklaş-

kalabil-

kalakal- 2.

kalakal- 1.

kalaylatıl-**

kalbi sıkış-

kaldır- 2.

kaldır- 1.

kaldır- 11.

kaldır- 9.

kaldırabil- 1.

kaldırıl-

kalıbını bas-

kalın-

kalınlaş-

kalıp dur-**

kalk- 3.

kalk- 2.

kalk- 1.

kalk-*

kalk-*

kalk- 5.

kalk- 4.

kalk- 14.

kalkabil- 1.

kalkış- 1.

kalleşlik et- 1.

kamaş-* mecaz

kamaştır-

kamburlaş-

kamburlaştır-

kamburu çık- 3.
kamçıla- 2.
kamet getir-
kan ağla-
kan beynine sıçra- (veya çık-)
kanı don- (veya çekil-)
(bir şeyin) kanını em-
kan- 3.
kan- 2.
kana- 1.
kanat çırp- 2.
kanat-
kanatıl-
kanayabil-**
kandır- 1.
kandırabil- 1.
kanıksa
kanırt-
kanırıl-**
kanıtlayabil- 1.
kap- 1.
kap- 2.
kapa- 1.
kapaklan- 1.
kapana düşürül- (veya kısıtıl-)**
kapan- 1.
kapan- 2.
kapat- 1.
kapat- 5.
kapatabil- 1.
kapatıl- 1.
kapı dışarı et- (veya at-)
kapı kapı dolaş-(veya gez-) 1.
kapıl- 5. mecaz

kapılıp git-** mecaz
kapıp koyuver- 1.
kapla- 2.
kapla- 4.
kaplan-
kaplayıver-
kapris yap-
kaptır- 1.
kaptır-*
kaptır- 2.
kaptırabil-**
karaya vur- 2.
karalan- 1.
karanlığa gömül- 2.
karar kıl-
karar ver-
karar verebil-**
karara var-
karar- 1.
kararlaştır- 1.
karart- 2.
kargışla-
karış- 7.
karış- 1.
karış- 5.
karışabil-
karıştır- 7.
karıştır- 6.
karıştır- 2.
karıştır-*
karıştır- 3.
karıştırıl-
karıştırıp dur-**
karşı çık- 2.

(birine) karşı dur-
(birine) karşı gel- 1.
karşı karşıya gel- 1.
karşı karşıya getir-*
karşı koy-
karşısına al-*
karşıla- 1.
karşıla- 3.
karşılaş- 1.
karşılaşabil-
karşılaşıl-**
karşılaşılabil-**
karşılaştır- 2.
karşılık bul-**
karşılık ver- 2.
kartlaş-(I)
kasıkları birbirine geç-**
kasıl- 3. mecaz
kastet- 2.
kaşarlan- 1.
kaşı- 1.
kaşın- 3. mecaz
kaşlarını çat-
katet- 1.
kat- 1.
kat- 3.
katıl-(I) 1.
katıl-(I) 2.
katıl-(II)
katıl-(I) 3.
katılabil-
katılaşı- 1.
katla- 1.
katlan- 2. mecaz

katlan- 1.
katlanabil-
katmerle-**
kavga et-
kavileş-
kavra- 2.
kavra- 1.
kavrayabil- 2.
kavrul- 1.
kavrul- 2.
kavuş- 2.
kavuşabil-
kavuştur-
kay-(II) 1.
kay-(II)*
kay-(II) 6. mecaz
kaybet- 1.
kaybet- 2.
kaybol- 2.
kaybolup git-**
kayboluver-
kayda geçir-*
kaydet- 2.
kaydedebil-
kaydır-
kaydırabil- 2.
kaydırıp dur**
kayganlaş-**
kaygılan-
kayıp dur-**
kayıp git-**
kayıplara karış-
kayıt düş-**
kayıt yaptır-**

kayıver-
kaykıl-
kayna- 1.
kayna- 2.
kayna- 9.
kayna- 3.
kaynaklan- 2.
kaynaş- 4. *mecaz*
kaynaş- 1.
kaynaştır-
kaynat- 1.
kaynatıl-
kaz- 1.
kaza geçir-
kazan- 2.
kazan- 4.
kazan- 8.
kazan- 1.
kazandır-
kazdığı çukura (veya kuyuya)
kendisi düş-
kazı- 5.
kazı- 1.
kazıl-
kazın-*
kazın- 2.
kekele- 2. *mecaz*
kelleş-
kemikleş- 1.
kemir- 1.
kemirip dur-**
(birini veya bir şeyi) kendi hâline
bırak-

(biri veya bir şey) kendi hâline
bırakıl-**
kendinden geç- 3.
kendinden geç- 1.
kendine gel- 1.
kendine yedireme- 1.
kendini alama-
(bir yere) kendini at-
kendini bırak- 3.
kendini bil- 1.
kendini bir yerde bul-
kendini bul- 3.
kendini ele ver-
kendini göster- 1.
kendini göster- 2.
kendini kaptır- 1.
kendini kaybet- 2.
kendini (kapıp) koyuver-
kendini toparla- (veya topla-) 1.
kendini tut- 1.
kendini tutama- 1.
kendini ver- (veya vur- veya çal-)
kenetlen- 1.
kepaze ol-
kes- 1.
kes- 17.
kes-*
kes- 7.
kes- 9.
kes- 14.
kes- 16.
kes- 23.
kesebil- 1.
keselen- 2.

kesil- 2.	kımıldayabil- 2.
kesil- 14.	kına-
kesil- 5.	kınan-
kesil- 3.	kıpırda-
kesil- 1.	kıpırdan-
kesil- 7.	kıpırdanıp dur-**
kesil- 6.	kıpırdat-
kesiliver-	kıpırdatıl-**
kesintiye uğra-	kıpırdayabil- 2.
kesiş- 1.	kır- 1.
keskinleş-	kır- 9. <i>mecaz</i>
kestir-*	kırabil- 1.
kestir- 4.	kırbaçla- 1.
kestir- 2.	kırıl- 7. <i>mecaz</i>
kestir- 5.	kırıl- 1.
kestirebil-*	kırıl- 6. <i>mecaz</i>
kestirip at-	kırılğanlaş-**
kestirilebil-**	kırış- 1.
keşfet-	kırpış- 2.
keşfedil-	kırpış- 1.
keyif çat-	kırpışıp dur-**
keyiflendir-	kırpıştır-
keyfi gel-	kıs kıs gül-
keyfi kaç-	kıs- 2.
keyfine bak-	kıs- 4.
kıkırda- 1.	kısa kes-
kılını (bile) kıpırdatma- (veya	kısal- 1.
oynatma-)	kıskan- 5. <i>mecaz</i>
kılıç çek-	kıstırıl-
kılınabil-**	kışkırt- 1.
kımılda- 1.	kışkışla- 2. <i>mecaz</i>
kımıldan-	kıvrın- 1.
kımıldanabil-**	kıvrıl- 5.
kımıldat-	kıvrıl- 3.

kıvrılıp git-**

kıvrılıp kal-**

kıy- 3. mecaz

kıy- 1.

kıyabil-

kıyamet kop- 1.

kıyameti kopar-**

kıyıl-

(birinin veya bir şeyin) kıymetini

bil-

kız iste-

kız- 4. mecaz

kızar-

kızart- 2.

kibrit çak-

kikirde- derleme sözlüğünde

kilitte- 2.

kilitte- 1.

kilitlen- 4. mecaz

kilitlen- 3. mecaz

kin besle- (veya tut-)

kiraya ver-

kirala- 2.

kireçleş-

kirlen-

kirletebil-

kişele-*

kişiliksizleştir-**

kişne-

ko- (koy-) tarama sözlüğü

koca-

kocamanlaş-

kodese at-**

kok- 1.

kokla- 1.

koklaş- 1.

koklat- 2. mecaz

kokusunu (veya koku) al- (veya duy-) 2. mecaz

kol gez- 2.

kolaylaş- 1.

kolaylaştır- 1.

kolla- 3.

koltukla- 2.

koltukla- 1.

koluna gir-

komaya gir- 1.

komiğine git-

komut ver-

kon-(I) 3.

kon-(I) 1.

kon-(II)

konakla-

kondur- 2.

kondurul-**

kontrol et- 2.

konuk et-

konukla- 1.

konul-

konus- 3.

konus- 1.

konus- 7.

konusabil- 1.

konuslan-

konusur-

konusul- 1.

konusup dur-**

konusuver-

kop- 1.
kop- 6.
kop- 5. *mecaz*
kop- 4. *mecaz*
kop-*
kop-* *mecaz*
kopar-
kopart-
kopartabil- 2.
kopartabil- 1.
kopartıl-
kork- 2.
kork- 1.
kork- 4.
korktuğu başına gel-
korkuya kapıl-
korkul- 2.
korkunçlaş-
korkup dur-**
korkut- 2.
korkut- 1.
korkutul-**
koru- 1.
koruyabil- 2.
korun- 1.
koş-(I) 1.
koş- 3.
koş-(I) 2.
koşabil- 1.
koştur- 1.
koştur- 4. *mecaz*
koştur- 2.
koşturup dur-**
koşup dur-**

koşuş- 1.
koşuş- 2.
koşuştur-
kotar- 4. *mecaz*
kotarıl-
kov- 3.
kov- 2.
kovabil-
kovala- 2.
kovalayıp dur-**
koy- 1.
koy- 9.
koy- (ko-) 4.
koy- 2.
koyabil-
koyul- 3.
koyulabil-
koyulaş- 1.
koyultul-** *mecaz*
koynuna gir-* *mecaz*
koynunda yılan besle-
koyuver- 1.
koyuver-*
kök sal- 1.
kökleş-
köpür- 3. *mecaz*
köpürt- 1.
körel- 3.
körel- 4. *mecaz*
körükle- 2. *mecaz*
körükleyebil- 1.
köşe kapmaca oyna- 1.
kötek at- (veya çek-)
kötü ol- 1.

kötüle- 2.
kötülük et- (veya yap-)
kötürüm ol- (veya kal-) 2. mecaz
kriz geçir- 1.
(birine) kucak (veya kucağını) aç-
kucakla- 3.
kucakla- 2.
kucakla- 1.
kucaklan-
kucaklaş-
kucaklaşabil-
kulaç at-
kulak as-
kulak kabart-
kulak ver-
kulak veril-**
kulağına çalın-
kulağına gel- 2.
kulağına küpe ol- (veya et-)
kullan- 1.
kullan- 9.
kullan- 8.
kullanabil- 1.
kullanıl-
kullanılabil-**
kuluçkaya otur- (veya yat-)
kumar oyna- 1.
kur- 11.
kur- 2.
kur- 14.
kur- 6.
kurabil- 1.
kurban git-
kurban ol-

kurcala- 5. mecaz
kursağında kal-
kurşun sık-
kurşun sıkıl-**
(birini veya bir şeyi) kurşun
yağmuruna tut-
(biri veya bir şey) kurşun
yağmuruna tutul-**
kurşunlan-
kurtar- 2.
kurtarabil- 3.
kurtul- 5.
kurtul- 2.
kurtulabil- 3.
kuru- 1.
kuru- 4.
kuru- 3.
kurul- 1.
kurula-
kurulabil-
kurulan- 2.
kurumlan-(I)
kuruntu yap-**
kurut- 1.
kurutul-
kus-*
kusur et-
kusur edebil-**
kusura bakma- (veya kalma-)
kuşat- 4.
kuşat- 1.
kuşkusu kalma-
kuşkuya düş-
kuşkulan- 1.

kuşkulanabil-

kutla- 1.

kutlan-

kutsa- 1.

kutsan-

kutsayadur-**

kuyruk salla-

kuyruğu kapana kıştır-**

kuyruğu kıştır- (kuyruğunu kıs-)*

kuyu aç-

küçükse-

küçül- 1.

küçültül-

küçümse-

küflen- 1.

küfret-

küfür savur-

küfrü bas-

kükre- 6. mecaz

kükre- 7. mecaz

kül ol- 1.

küllən- 1.

kümelen-

kürekle-*

küreleyebil-**

küs- 1.

kütürdet-

laf anlatabil-**

laf at- 2.

laf et-

laf işit-

laf yetiştir- 1.

lafı değiştir-

lahavle çek- (veya oku-)

lanet et-

lanetlen-

layık bul-**

lazım gel- (veya ol-)

lekelen- 1.

liflen- 2.

loğlan-**

lütfet- 1.

macunlaş-

mahcup ol-

mahkûm et- 1.

mahkûm edil-**

mahmuzla-

mahvedil-**

mahvol- 4.

mahvolabil-**

makasla- 1.

mâni ol-

mâni olun-**

maraza çık-**

marifet (veya marifetini) göster-

masaj yaptır-**

maskarası ol-

masraf yap-**

matlaştır-

matrak geç- argo

mecalsizleş-

(birine) meftun ol-

mekân tut- 1.

mekik doku-

mekik dokun-**

mektup al-

memnun ol-

(bir şeyi) merak et- 1.

(bir şeyi) merak et- 2.

merak sar- (veya duy- veya sal-)

meraktan (merakından) çatla- 2.

meraklan- 1.

mest ol-

meşgul ol-

mevzilen-*

meydan oku-

meydan ver-**

meydan verme-

meydana çık- 1.

meydana gel- 1.

meydana getir-

meylet- 1.

mırıldan-

mırıldanabil-

mırıldanıl-**

mızıklan-

mızımızlan-

mimle-*

minnet duy-

mola ver-

morar- 1.

muaf tutul-**

muamele et-

muhabbet et-

muhatap ol- 1.

mukayyet ol-

mumla- 1.

munisleş-**

musallat ol-

mutlu et- (veya kıl-)

mutlu ol-

müdahale et-

mühlet ver-

mühür bas-

mümkün görün-

mümkün kıl-**

mümkün ol-

münasip gör-

müracaat et- 1.

müsaade et- (veya buyur-) 1.

müsaade edil- (veya olun-)**

müstahak ol-

mütehassis et-

nabzını tut- 1.

nail ol-

nakış işle-

nakşedil-** mecaz

namaz (veya namazını) kıl-

namaza dur-

nara at- (veya bas-)

narlan-**

nasır bağla- (veya tut-) 1.

nasihat çek-**

nasip et- (veya eyle-) 2.

nasip ol- 2.

nasiplen-:

naz et-

nazar at-**

nazil ol-

nazlan- 1.

ne gözle bak- 2.

nedamet et-**

neden ol-

nefes al- 1.

nefes aldirt-**

nefes et-

nefesi kesil- (veya daral- veya tutul-) 1.	ol- 1.
nefret et- 1.	ol- 5.
neşesini kaçır-**	ol- 2.
neşelen-	ol- tarama sözlüğü 2.
nevri dön-	ol- 3.
nikâh yap-**	ol- 8.
nikâh tazele- 1.	ol- 11.
nispet edilebil-**	ol- 18.
nispet ver- (yap-)	ol- 7.
nişan al- 1.	ol- 4.
nitelen-	ol- 16.
niyaz et- (veya eyle-)	ol- 24. yardımcı fiil
niyetlen- 1.	olabil-
noktala- 3. mecaz	olanak sağlan- (veya tanın-)**
nöbet bekle- (tut-) 1.	olanaksız kıl-**
numara yap- argo	olgunlaş- 1.
numarayı çevir-**	olgunlaş- 2. mecaz
odaklan- 2. mecaz	olunabil:-
odaklanıl-**	olup bit-**
of çek-	(bir şeyi) olurluna bırak- 2.
ok yaydan (veya yayından) çık-	oluş-
okşa- 1.	oluşabil-
okşayabil-	oluştur-
oku- 4.	oluşturul-
oku- 2.	oluver-
oku- 3.	omzuna at-
oku- 7.	omuzla- 2.
okun- 1.	onar- 1.
okuyabil-	onarıl-
okuyuver-	onarabil-
ol- 6.	onayla- 1.
ol-*	onaylan-
ol- 14.	onaylayabil-
	onur duy-

oralı (bile) olma-	oyalan- 1.
ortadan kaldır- 2.	oyalan- 2.
ortadan kalk-	oyalanabil-
(biri veya bir şey) ortadan (veya ortalarından) kaybol- 1.	oyalayabil-
ortak ol-	oyna- 1.
ortala- 1.	oyna- 2.
ortaya çık- 1.	oyna- 10.
ortaya çıkar-	oyna- 17. mecaz
ortaya çıkar- (veya çıkart-)*	oynan-
ortaya çıkarıl- (veya çıkartıl-)**	oynanıl-**
ortaya çıkıver-**	oynaş- 1.
ortaya koy- 2.	oynat- 2.
oruç boz-	oynat- 1.
oruç (orucu) bozul-**	oynat- 5.
oruç tut-	oynatabil-
otla- 1.	oynayabil-
otur- 1.	oyul- 1.
otur- 4.	oyun oyna- 1.
otur- 5.	oyun yap- 2. mecaz
otur- 8.	oyuna gel-
otur- 9.	oyup dur-**
otur-*	öç (öcünü) al- (çıkar-)
oturabil-	öç alın-**
oturt- 1.	öde- 1.
oturt-*	öden-
oturup kal-**	ödeyebil-
ov- 1.	ödü kop- (veya patla-)
ovala- 1.	ödüllendiril-
ovalan- 1.	öfkelen-
ovuştur- 1.	öfkelenebil-
ovuşturup dur-**	öğren- 1.
oy- (III) 1.	öğren- 2.
oyala- (I) 1.	öğren- 3.
	öğrenebil-

öğrenil-

öğret-

öğretebil-

öğretil-

öğür- 1.

öğüt ver-

öğüt- 1.

öğütle-

öksür-

öl- 1.

öl- 4. mecaz

öl- 3. mecaz

ölçüp biç-

öldür- 1.

öldür- 8. mecaz

öldürebil-

öldürül-

öldürülebil-**

ölün-

ölüp git- 1.**

ölüp git- 2.**

öne çık-*

öne sür- 2.

önüne çık- 3.

önüne çık- 1.

önünü kes- 1.

önem ver-

önemse-

öner- 2.

öneril-

önle- 1.

önlenebil-

önleyebil-

öp-

öptür-

öpüş- 1.

ör- 4.

ör- 1.

ört- 1.

ört- 2.

örtül-

örtün- 2.

örtüş- 1.

örül-

örümceklen- 3.

öt- 3.

öt- 1.

öt- 2.

ötüp dur-

öttür-

ötüş-

ötüşüp dur-**

öv-

övebil-

övünç duy-

övünebil-

öykün-

(birine) öyle gel-

özdeşleş-

özen göster-

özen gösteril-**

özen- 2.

özendir-

özenil-

özle-

özlem duy-**

özlen-

özleş-

özlet-

özleyiver-**

özümse-

özür dile- 2.

pahalıya patla- (veya mal ol- veya otur-) 1.

para yap-

parayı (herhangi bir miktarı) bas- (bastır-)

parala- 1.

paramparça ol-

parça parça ol-**

parçala- 1.

parçalan-

parçalat-

parçalayabil- 1.

parıl-da- 1.

park et-

parla- 1.

parla- 2.

parla- 7. mecaz

parla- 6. mecaz

parlat- 1.

partallaş-**

patla- 1.

patla- 2.

patla- 7. mecaz

patlak ver-

patlat- 1.

patlayiver-

pay çıkar-

payını al- 1.

paylaş- 1.

paylaşabil-

pazarlık yap-**

pekiş- 3. mecaz

pekiştir- 2.

pelteleş- 2. mecaz

pençe atıl-**

pençele-*

perçinle- 1.

perde in- 1. ağızlardan

perdele- 1.

pes de-

peşkeş çek- 2.

peyda et-

peydahla-* argo

peydahlan-*

peydahlayiver-**

pıhtılaş-

pırıl-da-

pırpırlan-*

piknik yapıl-**

pinekle- 2. mecaz

pisle- 2.

piş-* mecaz

piş- 1.

pişir- 1.

pişirebil- 1.

pişman et-

pişman ol-

pişmanlık duy- (veya getir-)

piyango vur- (veya çık-) 2.

pot kır-

poz ver-

pörsü-

pörsüt-*

protesto et- 1.

prova edil-**

prova yap- 2.

pus- 2.

pusuya yat-

pürüz çık-**

pürüzlen- 1.

püskür-*

püskürt- 1.

rabıtaya (rabıtasına) al-**

rağbet et-

rahat bırak-

rahat bırakma- (verme-)

rahat et-

rahatına bak-

rahatla-

rahatlat-

rahatsız et- 1.

rahatsız ol-

raks et-

ramak kal-**

raptet-

rast git-

rastla- 1.

rastlan-

rastlaş- 1.

rastlanabil-

raşelen-

razı ol- (veya gel-)

reddet-

reddedebil- 1.

reddedil-

reddedilebil-**

refakat et- 1.

rehberlik yap-**

rendelen-

rengi at- (kaç- veya uç-) 2.

resim çekil-**

resmedebil- 1.

rezalet çıkar-

rezil et-

rezil ol-

rica et-

rica olun-**

ricat et-

rol yap-

ruhu (bile) duyma-

rücu et-

saat tut-

sabret-

sabırsızlan-

sabit kıl-**

sabitleş-

saçını süpürge et- (yap-)

saç- 1.

saçıl- 2.

saçmala-

sâdır ol-**

safileş-**

sağ- 1.

sağır ol-

sağla- (I)

sağlayabil- 1.

sahip ol-

sakatlan-

sakın- 1.

sakin ol- 2.

sakinleş- 2.

sakinleş- 1.
sakla- 3.
sakla-*
sakla- 7. *mecaz*
sakla- 5.
saklan- 1.
saklanabil-
sal- 2.
sal-*
sal- 9.
saldır- 1.
saldırabil-
saldırganlaş-
(birini veya bir şeyi) salık ver- 1.
salın- 1.
salın- 2.
salın-* *mecaz*
salın- *tarama sözlüğü* 2.
salıver- 1.
salla- 1.
salla- 2.
salla- 7. *argo*
sallan- 1.
sallan- 2.
sallan- 5. *mecaz*
sallandır- 1.
sallanıp dur- (veya kal-)**
sallayıp dur-**
san- 3.
sanabil-
sancısı tut- 2.
sanıl-
sanılabıl-**
sap- 1.

sapıt- 2.
sapla-
saplan- 1.
saplanıp kal- 3.
saptır-
sar- 2.
sar- 9.
sar- 7.
sar- 6.
sar- 4.
(birini) sarakaya al-
sarar- 2.
sarart-
sarhoş ol-
sarıl- 3.
sarıl- 1.
sarıl- 4. *mecaz*
sarıl- 5.
sarılaş-
sarın-
sarıp sarmala-
sarıp sarmalan-**
sark- 1.
sarkıt- 1.
sarmala-
sars- 1.
sars- 2. *mecaz*
sarsıl- 1.
sarsıl- 2. *mecaz*
sarsıp dur-**
sası- *ağızlardan* 1.
sat- 1.
sat- 4. *mecaz*
satabil-

satıl- 1.
satın al-
satın alın-**
sav- 1.
savaş- 4. *mecaz*
savaşıl-**
savrul- 2.
savrul- 1.
savrulup dur-**
savrulup git-**
savrulup kal-**
savsat-**
savun- 2.
savunabil- 1.
savur- 2.
savur- 8. *mecaz*
savur- 3.
savur- 4.
savur- 6.
savurup dur-**
savuş- 1.
savuşup git-
savuşturabil-
savuşturulabil-**
say- 3.
say- 1.
say- 9. *mecaz*
say- 2.
sayabil-
saydamlaş-
saygı duy- (veya besle-)
sayha kopar-**
sayıkla- 1.
sayıklan-**

sayıl-
sayılabil-
sebepl-
secde et- 1.
seç- 1.
seçebil-
seçil-
seçilebil-
sefasını sür-
seğir-
seğirt-
sek- 2.
sekip dur-**
sektir-
selam (veya selamı) al- 1.
selam et-
selam söyle- 1.
selam ver-
selamla-
selamlaş- 1.
semir-
sendele- 1.
sendelet-
sepetle- 2. *teklifsiz konuşmada*
ser- 4.
serbest bırak- 1.
sergile- 1.
seril- 1.
seril- 2.
serinle- 2.
serp- 1.
serpelen-**
serpil- 1.
serpil- 2.

serpil- 3.
serpiş-**
serpiştiril-
sersebil et-**
sersefil et-**
sersemle-
sersemlet-
sersemlik et-**
sertleş- 2.
sertleş- 1.
sertleş- 5. *mecaz*
servis yap-
serzenişte bulun-
ses çıkarma-*
ses çıkarma- (veya etme-)
ses et-
ses ver- 2.
sesini çıkarma-
sesirge- *derleme sözlüğünde*
seslen- 1.
seslen- 2.
seslenebil- 1.
seslenil-
sessizleş-
set çek- 2. *mecaz*
sev- 1.
sev- 3.
sev- 4.
sevdir-
sevdiril-**
sevebil-*
sevil- 1.
sevin-
sevinçlen-**

sevindir-
sevinebil-
seviş- 1.
sevk et- 2. *mecaz*
sevk edebil-**
sevk olun-**
seyre dal-
seyredebil-
seyredil-
seyrekleş-
seyret- 3.
sez- 1.
sezdir-
sezebil- 1.
sezil-
sezinle-
sezinlen-**
sıcaklaş-
sıçra- 2.
sıçra- 1.
sıçra- 3.
sıçrat-
sıçratıp dur-**
sıçrayıp dur-**
sığ- 2.
sığ- 1.
sığdır-
sığdırabil- 1.
sığın- 1.
sık- 1.
sık- 7. *mecaz*
sık- 3.
sıkıp dur-**
sıkıl- 2.

sıkıl- 3.
sıkıl- 1.
sıkıla- 1.
sıkıntı bas-
sıkıntı ver-
sıkış- 4.
sıkış- 2.
sıkışıp kal-**
sıkıştır- 7. mecaz
sıkıştır- 4.
sıkıştır- 3.
sıkıştırabil- 2.
sıkıştırıl-
sıkıştırıp dur-**
sıklaş-
sıklaştır-
sına- 2.
sınan-
sırrol-
sır tut- (sakla-)
sırta kadem bas-
sırası gel- 1.
sırala- 2.
sıralan- 1.
sırt- 1.
sırtıp dur-**
sırsıklam ol-
sırtından geçin-
sırtla- 1.
sıva- 4. mecaz
sıvan- (I)
sıvan- (II) 1.
sıvaşıp dur-**
sıvaşıp kal-**

sıvazla- 2. Okşamak.
sıvılaş-: Sıvı durumuna gelmek.
sıvış- 2. mecaz
sıyır- 5.
sıyır- 3.
sıyrıl- 1.
sıyrıl- 2. mecaz
sıyrılabil-
sız- 1.
sız- 5.
sızdır- 1.
sızıp kal-
sızlan-
sigara iç-
sil- 1.
sil- 2.
silebil- 1.
silin- 1.
silin- 3. mecaz
silinip git-
silip süpür- 3.
silk- 2.
silk- 1.
silkele- 1.
silkelen- 1.
silkelen- 2.
silkeleyebil- 1.
silkin- 2.
silkinibil-
silkip at-
sin- 1.
sin- 3.
sindir- 1.

sindirebil-
sineye çek-
(bir durum birinin) sinirine
dokun-
sinirleri boşan-
sinirleri bozul-
sinirleri geril:-
sinirini boz-**
sinirlen-
sipariş et-
sitem et-
sivril- 2. mecaz
siy-
slogan at-
soğu- 1.
soğuk çal-
soğukkanlı ol-
soğur-*
soğut- 1.
sohbet et- 1.
sok- 1.
sokabil-
sokağa at- 1.
sokakta kal-
sokul- 2.
sokul- 1.
sokul-*
sol- 1.
soldur-
solgunlaş-
solu- 1.
solu- 2.
soluk al- 1.
soluk soluğa kal-

soluğu (bir yerde) al-
soluğu kesil- (veya tutul-)
soluklan- 2.
soluyabil- 2.
somor-
somurt-
somurtup dur-**
somutlaş-
son bul-
(bir şeyin) sonu gel-*
sonunu getir-**
sonunu getireme- 2.
sonuçla-
sonuçlan-
sopa at- (veya çek-)
sor- (I) 1.
sorabil-
sordur-
sorgula-
sorgulayabil- 1.
sorguya çek-
sorul-
sorun çık-**
sorup dur-**
soy- 3.
soyup soğana çevir- 1.
soyun- 1.
soyun- 3. mecaz
sök- 1.
sökül- 2. argo
sökül- 1.
sökün et- derleme sözlüğünde
söküp atmak-
sön- 1.

sön- 5. *mecaz*
sön- 7. *mecaz*
söndür- 1.
söndürül-
sönüp git-**
söv-
sövüp say-
söyle- 1.
söyle- 6.
söyle- 9. *mecaz*
söyle- 4.
söyle- 8.
söyle- 3.
söylen- 1.
söylen- 2.
söylen- 4. *mecaz*
söylen- 3. *mecaz*
söylenebil-
söylenip dur-
söylet- 1.
söyleyebil- 1.
söyleyip dur-**
söyleyiver-
söz aç-
söz dinle- (veya tut-)
söz et- 1.
söz edil-**
(birine veya bir şeye) söz geçir-
söz ver-
söze başla-
sözü boğazına tıkan-**
sözünü bağla-
sözünü et-
sözünü geri al- 2.

sözünü kes-
(birinin) sözünü tut- (I)
sözleş- 2.
suçla-
suçüstü yakala-
sula- 1.
sun- 1.
sunabil-
sunul-
surat et-
sus- 1.
sus- 4. *mecaz*
sus- 3.
susa- 1.
susa- 2. *mecaz*
sustur- 1.
susturabil- 2.
susul-**
suya düş-
suyunu çek- 2. *teklifsiz konuşmada*
sükûn bul-**
sümkür-
süpür- 1.
süpürt-
süpürül-
sür- 1.
sür- 12.
sür- 7.
sür- 5.
sür- 14.
sür- 3.
sür- 4.
sür-*
sürdür- 2.

sürdürebil- 1.
sürebil-*
sürebil-*
sürebil-*
süregel-
sürgülen-
sürgün edil-**
sürt- 3. *teklifsiz konuşmada*
sürü- 3.
sürükle- 1.
sürükle- 3. *mecaz*
sürükle- 2.
sürüklen-
sürüklen- 2.
sürükleyebil- 1.
sürül- 1.
sürün-* *mecaz*
sürün- 5. *mecaz*
sürün- 1.
sürün- 3.
sürüncemede bıraktır-**
sürüp git-
süsle- 1.
süslen- 1.
süz- 4.
süz- 3.
süzül- 3.
süzül- 5. *mecaz*
süzül- 2.
süzül- 4. *mecaz*
süzül- 6. *mecaz*
süzül- 9. *mecaz*
süzül-*
süzüp dur-**

şafak sök-
şaka yap-
şakla-
şamata yap-**
(birine) şantaj yap-
şansa bırak-
şaplak ye-**
şapşallaş-
şarkı söyle-
şartlan-
şartlandır-
şaş- 1.
şaşma-**
şaşala-
şaşır- 1.
şaşırp kal-
şaşırt- 1.
şaşıp kal-**
şavkı- *ağızlardan*
şehadet et-
şehit düş- (veya ol-)
şenlen- 3. *mecaz*
şenlendir-
şeytan dürt-
şımar-
şımart-
şingırda-
şırılda-
şiddetlen-
şiddetlendir-
şimşek çak-
şiş- 4.
şiş-*
şişir- 1.

şışle- 1.
şükret- 1.
şüphe götür-**
şüphelen-
tabasbus et-
taciz et-
tacizlik ver- 1.
tadına doyum olma- 2. mecaz
tadına varıl-**
tadını çıkart-**
tahammül et-
tahammül edebil-**
tahayyül et-
tahayyül edebil-**
tahayyül edilebil-**
tahmin et- 2.
tahmin edebil-**
tahmin edilebil-**
tahrif et-
tahrik et- 2.
tahsil edil-**
tak- 1.
takabil- 2.
takas et- 2.
takat getir-
takdir et- (veya eyle-) 1.
takıl- 2.
takıl- 1.
takıl-*
takılıp kal-
takın- 2. mecaz
takıp takıştır-
takırda-
takip et- 2.

takip et- 1.
takip et- 4.
takip ettir-**
talan et-
talep et- (veya eyle-)
talep edil-**
talimat ver-
talip ol-
talkın getir-**
tamamla- 1.
tamamlan- 1.
tamamlayabil- 1.
tanı- 2.
tanı- 3.
tanı- 4.
tanık ol-
tanımla-
tanımlayabil- 1.
tanımazlıktan gel-
tanın- 1.
tanış çık-
tanış-
tanışabil-
tanıştır-
tanıt- 2.
tanıyabil- 1.
tap- 1.
tap- 2. mecaz
tara- 8. mecaz
taran- 1.
tarif et- 3.
tarif et- 2.
tarihleş-**
tart- 2.

tartış- 1.	tebrik et-
tasarla- 1.	tecelli et-
tasarlanabil-	tecrit et- 4.
tasarlayabil- 2.	tedavi et- 1.
tasarruf edil- **	tedirgin et-
tasavvur et-	tedirgin ol-
tasdik et- 1.	tedirginleştir- **
tasla- 1. <i>mecaz</i>	teğet geç- 2. <i>mecaz</i>
(birine veya bir şeye) taş çıkar-	teğet geç- 1.
(veya çıkart-)	tehdit et- 1.
taş- 3.	tekabül et-
taş- 1.	tekbir al- **
taşı- 1.	teklif yap- **
taşı- 6. <i>mecaz</i>	tekme at- (veya vur-) 1.
taşı- 7. <i>mecaz</i>	tekmele- 1.
taşın- 2.	tekrarla-
taşın- 2.	tekrarlan-
taşın- 1.	tekrarlanıp dur- **
taşınıp dur- **	tekrarlayabil- 1.
taşıyabil- 2.	tekrarlayıp dur- **
taşıyıp dur- **	telafluz et-
tat al- 2. <i>mecaz</i>	telaşa düş-
tat ver- 1.	telaşlan-
tat- 3. <i>mecaz</i>	telefon et- (veya aç-)
tat- 1.	telefon edil- **
tatlandır- 1.	telkin et-
tatlıya bağla-	telkinde bulun- **
tavlan- 1.	(bir şeye) temas et- (I)
tavsiye et- 1.	temas kur-
tayini çık-	temaşa et-
tazammun et-	tembih et-
tazele- 1.	tembihatta (tembihlerde) bulun-
teati edil- **	tembihle-
tebcil edil- **	temin edil- **

temizle- 1.
temizle- 4. *argo*
temizlen-: 1
temizlen-*
tempo tut-
temsil et- 1.
teneffüs et-
tenezzül et- 2.
tensip buyrul-**
tep-*
tep- 4.
tep- 5. *mecaz*
tepeden tırnağa süz-
tepele- 1.
tepetakla git- (veya yuvarlan-)
tepin- 1.
tepin- 2.
tepinip dur-**
tepki göster-
tepki ver-
tercih et-
tereddüt et- (veya geçir-) 2.
terennüm et-*
terennüm edil-**
terk edebil-**
terk edil-**
terk et- 1.
terle- 1.
(birine veya biriyle) ters düş-
ters yüz edil-** *mecaz*
terslen- 2.
teselli bul-
teselli et- (ver-)
teslim et- 1.

teslim ol- 2.
tespih çek- 1.
teşebbüs et-
teşebbüs edil-**
teşekkür et-
teşhir et- 1.
teşvik et- 1.
teşvik edil-**
tetiğe bas- (veya dokun-)
tetiği çek-
tevarüs et- 1.
tezahür et-
tık et-**
tık- 1.
tıka- 2.
tıkan- 3.
tıkan- 1.
tıkanıp kal-**
tıkırda-
tıkırdat- 1.
tıkırdatıl-**
tıkıştır- 1.
tıklat-
tıklatıl-**
tımar et-*
tımar ettir-**
tıngırda-
tıngırdat- 2.
tınla-
tıpışla-*
tırış ol-
tırmala- 2. *mecaz*
tırmala- 1.
tırman- 4.

tırman- 2.
tırmanıp dur-*
tırmıkla- 1.
tısla- 1.
tiksin-
titizlen- 1.
titre- 1.
titre- 3.
titreş- 2.
titreş- 1.
titret- 1.
tokaçlan-
tokalaş-
tokatla- 1.
tokuş- 1.
tomurcuklan- 1.
top (veya topu) at- 1. *argo*
toparla-*
toparla- 1.
toparla- 4.
toparlan-*
toparlan- 4.
toparlan- 6.
toparlayabil- 1.
topla- 5.
topla- 1.
topla- 2.
toplan- 2.
toplan- 1.
toplanıl-
toplaş- 1.
toplayabil- 1.
tortop ol-
tortulan-

tosla- 1.
tosla- 4. *argo*
tosla- 3.
toslaş-
tostopak et-*
toz alın-*
toz ol- 2. *argo*
tozu dumana kat- 2.
toz-
tozlan-
tozlat-**
tökezele- 1.
tökezlen-
tökezlet-
tövbe et-
tövbe istiğfar et-**
tövbe ver-**
trajikleş-
treni kaçır-
tuhafına git-
tuhaflaş- 1.
tur at- 1.
turşusunu kur-
tuşla- (I)
tut- 1.
tut- 23.
tut- 17.
tut- 27.
tut- 2.
tut- 4.
tut- 14.
tut- 31.
tut- 13.
tut- 20.

tut- 18.
tut- 34.
tut- 40.
tut- 3.
tut-*
tutabil- 1.
tuttur- 4.
tuttur- 3.
tuttur- 2.
tutturul-**
tutukla-
tutuklan-
tutul- 7.
tutul- 5.
tutul- 8.
tutul- 1.
tutuluver-
tutun- 1.
tutunabil-
tutuş- 3.
tutuş- 1.
tutuşabil-
tutuştur- 2.
tutuştur-
tuz (veya tuzla) buz ol-
tuzak (veya tuzağı) kur- 1.
tüken- 2. Bitmek (I).
tükeniver-**
tüket- 2. mecaz
tüket- 1.
tükür- 1.
tükürebil- 1.
tüne- 1.
türe- 2.

tüt- 1.
tüt-*
(birinin) tüylerini diken diken et-
(birinin) tüyleri diken diken ol-
tüyleri ürper- 2.
tüylen- 5. *teklifsiz konuşmada*
tüylendir-*
uç- (I) 1.
uç- (I) 13. mecaz
uç- (I) 10.
uç- (I) 6.
uç- (I)*
uç- (I) 12. mecaz
uç- (I) 5.
uçabil- 2.
uçup dur-**
uçup git-
uçur- 1.
uçur- 2.
uçurabil- 1.
uçurul-
uçuş- 2.
uçuş-*
uçuştur-
uçuşup dur-**
uçuver- 1.
ufal- 1.
ufala- 1.
ufalabil-**
ufalanıp git-**
uğra- 4.
uğra- 1.
uğra- 2.
uğraş- 2.

uğraş- 1.	unuttur-
uğraş- 5. <i>mecaz</i>	unutul-
uğraş- 3.	unutulabil-
uğraşabil-	unutup git-**
uğulda- 1.	unutuver-
uğuldayıp dur-**	usan-
uğun- 1. <i>ağızlardan</i>	usanıl-
uğur getir-	uslan-
uğurla-	ustalaş-
ukalalık et- (veya yap- veya sat- veya tasla-)	utan- 1.
ulaş- 1.	utanç duy-
ulaş- 2.	utanç ver-
ulaşabil-	uy- 4.
ulaşıl-	uy- 6.
ulaştır-	uy- 5.
ulaştırabil- 1.	uyan- 1.
ulu- 1.	uyan- 3.
ulu- 2.	uyan- 4. <i>mecaz</i>
um- 1.	uyanabil- 1.
umabil-	uyandır- 7. <i>mecaz</i>
umul-	uyandır- 6. <i>mecaz</i>
umursa-	uyandır- 1.
umursan-	uyandırıl-
umut et-	uyanıl-
umut ver- (veya vadet-)	uyar- 1.
umudunu kes-	uyarıl- 1.
umutlandır-	uydur- 2.
umutsuzluğa düş- (veya kapıl-)	uygula- 1.
un ufak edilebil-**	uygulanabil-
un ufak ol-	uygun düş-
unut- 1.	uygun ol- 1.
unut- 4.	uyku gözünden (veya gözlerinden)
unutabil- 1.	akıp dur-
	uyku tutma-

uykusu gel-
uykusu kaç- 1.
uykusunu kaçır-**
uykusuz kalın-**
uykuya dal-
uykuya var- 1.
uykuya varıl-**
uyu- 1.
uyu- 4. mecaz
uyukla- 1.
uyul-
uyun-
uyuş- (I)
uyuşabil-
uyuştur- (I)
uyut-*
uyuyabil- 1.
uyuyakal-
uyuyup kal-**
uza- 1.
uza- 2.
uzak dur-
uzak düş-
uzak kal-
uzaklaş- 1.
uzaklaşabil- 1.
uzaklaşıl-
uzaklaştır- 1.
uzaklaştırabil- 2.
uzan- 6.
uzan- 1.
uzan- 3.
uzan- 4.
uzan- 5.

uzanabil- 1.
uzanıp git-**
uzat- 3.
uzat- 1.
uzat- 2.
uzat- 5.
uzat- 7.
uzatıl-
uzayıp git- (veya dur-)**
uzlaş- 1.
üfle- 3.
üfle- 1.
ünle- 2.
ünlen- 2.
üret- 3. mecaz
üretebil- 2.
ürk- 1.
ürküntü ver-
ürküt- 1.
ürkütebil-*
ürper- 1.
ürpert-
üstünde dur-
üstünde durul-**
üstüne bas- 1.
üzerine çek-
üstüne çullan-
üstüne git- 2.
üstüne gül koklatma-**
üstüne kal-
üstüne üstüne git-
(birinin) üstüne gel-**
(birinin veya bir şeyin) üstüne
yüklen- 1.

(birinin) üstüne yürü-

üstesinden gel-

üstesinden gelebil-*

üstesinden gelin-*

üstesinden gelinebil-***

üstele- 1.

üstlen-

üstlenebil-**

üşen-

üşü-

üşüş-

üşüştür-*

üşüt- 2.

üt- (II) ağızlardan

üz- 1.

üzerinden at- 1.

üzerine al- 2.

üzül- 2.

üzülebil-

vadet- 2.

vaki ol-

vakit geçir- 1.

(bir iş birinin) vaktini al- (veya ye-)

vals et-**

var bulun-***

var kıl-*

var ol-

var- 1.

var- 4.

var- 6.

varıl-*

varsay-

varsayabil-**

vasiyet yap-***

vazgeç- 3.

vazgeçebil-

vedalaş-

vehme kapıl- (veya düş-)

velveleye ver-

ver- 1.

ver- 2.

ver- 23.

ver-*

ver-*

ver- 9.

ver- 14.

ver-*

ver-*

ver- 12.

ver-*

ver- 4.

ver-*

ver- 7.

verebil- 1.

veril-

verimlendir-***

verniklen-

vınla-

vırakla-

(birine bir şey) vız gel- teklifsiz konuşmada

vız vız edip dur-***

vızıl-da- 1.

vızıldayıp dur-***

vicdan azabı çek- (veya duy-)

volta at- argo

voltala-***

vuku bul

vur- 2.	(birinin) yakasına sarıl-
vur- 14.	(birinin) yakasını bırakma-
vur- 7.	yakabil- 1.
vur- 5.	yakala-*
vur- 3.	yakala- 1.
vur- 10.	yakala-*
vur- 9.	yakala- 6.
vur- 12.	yakala- 4.
vur-*	yakala- 2.
vur-*	yakala- 8.
vur- 16.	yakala- 5.
vur- 19.	yakalan- 4.
vurabil- 2.	yakalan- 1.
vurgun ye-	yakalayabil- 2.
vurul- 1.	yakamozlan-*
yabancı gel-	yakar- 2.
yadırga-	yakıl-
yadırgan-	yakın- (II)
yadsı- 1.	yakınlaş- 1.
yadsıyabil-	yakınlık duy-
yağ- 1.	yakınlık göster-
yağ- 3. <i>mecaz</i>	yakıp dur-**
yağdır- 2.	yakış- 2.
yağdırıl-	yakışık alma-
yağıp dur-**	yakıştırabıl- 1.
yağla- 1.	yaklaş- 1.
yağlan- 1.	yaklaşabil- 2.
yak- 3.	yaklaştır- 1.
yak- 1.	yala- 3. <i>mecaz</i>
yak- 12. <i>mecaz</i>	yala- 1.
yak- 8.	yalayıp geç-
yak- 6.	yalan- 2.
(birinin) yakasına (veya	yalanla-
yakasından) asıl- (veya yapış-)	yalaplan-**

yalıtıl-
yalpa vur- 1.
yalpala- 1.
yalvar- 1.
yama- 1.
yan yatır-**
yan- 9.
yan- 3.
yan- 1.
yan- 6.
yan- 11. mecaz
yanaş- 2.
yanaş- 3. mecaz
yanaşıl-
yanaştır-
yanıl- 1.
yanılabil-
yanılt-
yanıp dur-*
yanıp tutuş- 2.
yanıtla-
yankı yap-
yankıla-
yankılan-
yankılanıp dur-**
yanlışlık yap-**
yansı- 1.
yansı- 3. mecaz
yansı-* mecaz
yansılan-
yansıt- 2. (parlak cisim, yüzey vb.)
yansıt- 3. mecaz
yansıyabil-
yap- 10.

yap- 1.
yap- 19.
yap- 7.
yap- 18. yardımcı fiil
yap- 17. yardımcı fiil
yap-*
yap- 16. yardımcı fiil
yapabil- 1.
yapabil- 2.
yapıl- 1.
yapıl- 2. mecaz
yapılabil-
yapış- 2.
yapış-* mecaz
yapışıp kal-**
yapıştır- 3. mecaz
yapıştır- 2.
yapıştır- 1.
yapıştırıl-
yaptır- 1.
yaptırabil- 1.
yaptırt-
yâr ol-
yar- 6. mecaz
yar- 4.
yar- 1.
yara- 2.
yarala- 1.
yaralan-
yaralan-* mecaz
yararlan-
yararlanabil- 1.
yaraş- 1.
yarat- 3. mecaz

yarat- 1.
yaratıl-
yardım et-
yardım edebil-**
yardım gör-
yardımcı ol-
yardımda bulun-
yardımına koş-
yârenlik et-
yârenlik edil-**
yargıya var-
(birini) yarı yolda bırak-
yarıl- 2.
yarıl- 1.
yarış-*
yarışabil- 3.
yas tut- 1.
yas tutul-**
yasakla-
yasaklan-
yasla- 1.
yaslan- (I) 1.
yaşa- 4.
yaşa- 2.
yaşa- 9. *mecaz*
yaşa- 1.
yaşa- 7.
yaşan-
yaşanabil-
yaşar-
yaşart-
yaşat- 4. *mecaz*
yaşat- 2. *mecaz*
yaşatabil- 1.

yaşayabil- 1.
yaşayıp dur-**
yaşayıp git-**
yaşlan-
yat- 2.
yat- 4.
yat- 1.
yat- 14. *mecaz*
yat- 5.
yat- 12.
yat- 11.
yatabil- 1.
yatıklaş-**
yatıp kalk- 1.
yatır- 1.
yatır- 4.
yatış- 2.
yatıştır- 2.
yatıştırabil- 1.
yatıştırıl-**
yavaşla- 1.
yavaşlat-
yay- 7.
yay- 2.
yay- 6.
yayıl- 5.
yayıl- 1.
yayıl- 4.
yayıl- 8.
yayılp dur-**
yayılp kal-**
yayıp dur-**
yaylan- 2.
yaylan- 3. *argo*

yaz- (I) 4.
yaz- 2.
yaz- 7.
yazabil- 2.
yazdır- 1.
yazı tura at-
(birine veya bir şeye) yazık ol-
yazıklan-
yazıl- 1.
yazıp çiz-
ye- (II) 2.
ye- (II) 1.
ye- (II) 7.
yedir- 1.
yeğle-
yeğlen-
yeğleyebil-
yekin- 1. *ağızlardan*
yekin-*
yekindir-*
yekindir- *derleme sözlüğünde*
yekindir-*
yelken aç-
yelten-
yem ol- 1.
yemek ye-
yemek yen-**
yemin et-
yemin verdir- (veya ettir-)
yemlen- 1.
yen- (II) 1.
yen- (I) 1.
yenebil-
yenik düş-

yenil- (I) 1.
yenile- 1.
yer al- 2.
yer değiştir-
yer et- 2.
yer tut- 3.
yer ver- 2.
yer veril-**
yere çal-
yere yığıl-
yere yıkıl-
yerinde durama- 1.
yerinden oyna-
yerinden oynat-
yerinden oynatıl-**
yerine geç- 2.
yerine getir- 3.
yerine getirebil-**
yerine getiril-**
yerine koy- 1.
yerini bul- 1.
yerini al-*
yerini al-
yerini tut- 1.
yerle bir et-
yerleri süpür-
yerleş- 1.
yerleş- 4.
yerleştir- 1.
yerleştirebil- 1.
yerleştiril-
yerli yerine otur-
yersizleş-*
yeşer- 2.

yet- 2.
yet- 1.
yet- 3.
yetin- 1.
yetinebil- 1.
yetirebil- 2.
yetiş- 3.
yetiş- 7.
yetiş- 9.
yetişebil- 1.
yetiştir- 10. mecaz
yetiştir- 4.
yetiştiril- 1.
yetkinleş-
yığ- 1.
yığıl- 1.
yığıl- 2.
yığıl- 3.
yığılıp kal-
yık- 1.
yık- 7. mecaz
yık- 1.
yıkabil- 2.
yıkan- 1.
yıkan- 2.
yıkayabil- 2.
yıkıl- 1.
yıkıl- 5. mecaz
yıkıl- 3.
yıkılıp kal-**
yıldır-
yıldız ak- (veya kay- veya uç-)
yıldız barış- derleme sözlüğünde
yıpran- 4. mecaz

yıprat- 2. mecaz
yırt- 1.
yırt- 2.
yırtıl- 1.
yırtın- 1.
yiğitleş- 1.
yinele-
yinelen-
yinelenip dur-**
yineleyip dur-*
yit- 1.
yitip git-
yitir- 2.
yitir- 3.
yitir- 1.
yitiril-
yitirt-
yiyebil- 2.
yiyebil- 1.
yiyip iç-
yoğunlaş-
yoğunlaştır-
yoğur- 1.
yoğur- 2. mecaz
yok edil-**
yok et- 1.
yok ol- 1.
yok say-
yokla- 6.
yokla- 1.
yokla 2.
yoksun kal-
yol aç- 4. mecaz
yol al-

yol göster- 1.
yol (yolu) kesil-**
yol ver- 1.
yola çık- 2.
yola çık- 3.
yola çıkıl-**
yola (veya yollara) düş-
yola düzül-
yola gel- (veya yat-)
yola (veya yoluna) koyul-
yolları ayır-**
yolu düş-
yolunda git- (veya yürü-)
yolunu değiştir-
yolunu düşür-**
(bir yerin) yolunu tut- (I)
yol- 2. mecaz
yolculuk yap-**
yor- (II) 2.
yor- (I) 1.
yorul- (I)
yorumla- 2.
yosun bağla- (veya tut-)
yön ver-
yönel- 1.
yönelin-
yönelt- 3.
yönelt- 1.
yönet- 2.
yönetil-
yönlendir-
yudumla-
yum-
yumruk at- (veya indir-)

yumrukla-
yumruklan-
yumul- 3. ağızlardan
yumul- 1.
yumulup kal-**
yumuşa- 1.
yumuşa- 2. mecaz
yumuşat- 1.
yut- (I)
yut- 7. mecaz
yut-*
yutkun- 1.
yutul-
yuvalan- 3. mecaz
yuvarla- 2.
yuvarla- 5. teklifsiz konuşmada
yuvarla- 1.
yuvarla- 4. mecaz
yuvarlan- 3.
yuvarlan- 2.
yuvarlan- 5. mecaz
yuvarlan- 1.
yuvarlan-*
(birine) yük ol- 1.
yükünü çek-
yükle- 1.
yükle- 4. mecaz
yüklen- 1.
yüklen- 5. mecaz
yüklen- 3.
yüklen- 4. mecaz
yükleyebil- 1.
yüksele- 1.
yüksele- 6. mecaz

yüksel- 7. mecaz
yüksel- 3.
yükselip dur-**
yükselt- 1.
yükselt- 2.
yükseltil-
yüreği burkul-
yüreği çarp- 3.
yüreği dayanma-
yüreği sızla-
yüreği soğu-
yüreğine gir-**
yürü- 1.
yürü- 2.
yürü- 5.
yürün-
yürüt-*
yürüye bil- 2.
yürüyüp dur-**
yürüyüp geç-**
yüz çevir-
yüz tut- (II) 1.
yüz ver-*
yüz verme- 1.
yüz yüze gel- 1.
yüzüne bakma- 2.
yüzünü buruştur- (veya ekşit-)
yüz- (I) 4.
yüz- (I) 3.
yüz- (I) 5. mecaz
yüz- (II) 1.
yüze bil- 1.
yüzüp dur-**
yüzle- 1.

yüzleş- 3. mecaz
zabıt tut-
zahip ol-**
zahmet et- 1.
zaman (vakit, ... süre, ... saat, saatler) al-
zamandan kazan-**
zarara sok-
zayıfla-
zedele- 2. mecaz
zehirle- 1.
zehirlen- 2.
zengin ol-
zerk et-
(bir şeyden) zevk al- (veya duy-)
zıbar- 2. kaba konuşmada
zıkkımlan- kaba konuşmada
zıncı diye dur-
zıpla- 2.
zıplayıp dur-**
zıypaklaş-**
zikret-*
(birini) zincire vur-
ziyafet çek- (veya ver-)
ziyaret et- 1.
ziyaret edil-**
zom ol-
zonkla-
zora koş-
zorunda bırak-
zorunda kal- (veya ol-)
zorbalık yap-**
zorla- 1.
zorlan-

zorlan- (II) *derleme sözlüğü 2.*

zorlaştır-

zorlat- *derleme sözlüğü*

zorluk çıkar- (veya göster-)

zuhur et-

zulmet-

4.3 Sıklık Dizini

Sıra	Fiil	Sıklık	Yüzde
1	de-	3417	7,6236586
2	ol-	1295	2,8892707
3	iste-	1222	2,7264006
4	bil-	1166	2,6014591
5	bak-	1068	2,3828116
6	gel-	748	1,6688606
7	başla-	720	1,6063899
8	dur-	691	1,541688
9	git-	592	1,3208094
10	düşün-	588	1,3118851
11	sor-	535	1,1936369
12	söyle-	532	1,1869436
13	kal-	491	1,0954686
14	çık-	445	0,9928382
15	bekle-	434	0,9682961
16	gör-	431	0,9616028
17	geç-	401	0,8946699
18	yap-	384	0,8567413
19	otur-	343	0,7652663
20	anla-	335	0,7474175
21	yürü-	318	0,7094889
22	bırak-	310	0,6916401
23	görün-	289	0,644787
24	duy-	276	0,6157828
25	konuş-	270	0,6023962
26	çalış-	266	0,5934718
27	gir-	266	0,5934718
28	san-	264	0,5890096
29	dön-	260	0,5800852
30	al-	254	0,5666986
31	bağır-	238	0,5310011

32	gerek-	203	0,4529127
33	bilebil-	187	0,4172151
34	kalk-	185	0,412753
35	tut-	180	0,4015975
36	işit-	179	0,3993664
37	sus-	174	0,3882109
38	kork-	170	0,3792865
39	ver-	165	0,368131
40	aç-	157	0,3502822
41	bul-	157	0,3502822
42	olabil-	149	0,3324335
43	çek-	139	0,3101225
44	düş-	137	0,3056603
45	tanı-	137	0,3056603
46	sev-	134	0,298967
47	getir-	133	0,2967359
48	çıkır-	132	0,2945048
49	uzat-	132	0,2945048
50	öl-	127	0,2833493
51	anlat-	124	0,276656
52	bulun-	123	0,2744249
53	unut-	120	0,2677316
54	ara-	117	0,2610384
55	duyumsa-	117	0,2610384
56	duyul-	116	0,2588073
57	vur-	113	0,252114
58	uyu-	111	0,2476518
59	at-	106	0,2364963
60	bit-	103	0,229803
61	dinle-	100	0,2231097
62	kaç-	100	0,2231097
63	koş-	96	0,2141853
64	ye-	96	0,2141853

65	koy-	95	0,2119542
66	cevap ver-	92	0,2052609
67	gölümse-	92	0,2052609
68	in-	92	0,2052609
69	uzan-	92	0,2052609
70	ağla-	91	0,2030298
71	yaklaş-	90	0,2007987
72	götür-	89	0,1985676
73	gibi ol-	88	0,1963365
74	sürdür-	87	0,1941054
75	açıl-	86	0,1918743
76	seyret-	86	0,1918743
77	sür-	85	0,1896432
78	bulabil-	84	0,1874122
79	hisset-	83	0,1851811
80	çekil-	82	0,18295
81	yat-	82	0,18295
82	yüksel-	82	0,18295
83	inan-	81	0,1807189
84	fısılda-	80	0,1784878
85	çevir-	76	0,1695634
86	doldur-	76	0,1695634
87	göster-	76	0,1695634
88	gül-	75	0,1673323
89	hatırla-	75	0,1673323
90	işitil-	75	0,1673323
91	söylen-	75	0,1673323
92	yakala-	75	0,1673323
93	yapabil-	75	0,1673323
94	çağır-	74	0,1651012
95	aklına (akla) gel-	73	0,1628701
96	ak-	72	0,160639
97	diyebil-	72	0,160639

98	yet-	72	0,160639
99	devam et-	70	0,1561768
100	iç-	70	0,1561768
101	salla-	70	0,1561768
102	kaldır-	67	0,1494835
103	kaybol-	66	0,1472524
104	uyan-	66	0,1472524
105	yak-	66	0,1472524
106	buyur-	65	0,1450213
107	görebil-	64	0,1427902
108	kapat-	64	0,1427902
109	karış-	64	0,1427902
110	mırıldan-	63	0,1405591
111	yan-	63	0,1405591
112	ayrıl-	62	0,138328
113	karşılaş-	61	0,1360969
114	ayırımsa-	60	0,1338658
115	kesil-	59	0,1316347
116	ayağa kalk-	58	0,1294036
117	belir-	58	0,1294036
118	geçir-	58	0,1294036
119	oyna-	58	0,1294036
120	uzaklaş-	58	0,1294036
121	büyü-	57	0,1271725
122	dışarı çık-	57	0,1271725
123	kıpırda-	57	0,1271725
124	titre-	55	0,1227103
125	yönel-	55	0,1227103
126	benze-	54	0,1204792
127	dokun-	52	0,116017
128	dağıl-	51	0,1137859
129	seslen-	51	0,1137859
130	dene-	50	0,1115549

131	yağ-	50	0,1115549
132	izle-	49	0,1093238
133	yayıl-	49	0,1093238
134	kabul et- (veya eyle-)	48	0,1070927
135	öldür-	48	0,1070927
136	uyandır-	48	0,1070927
137	yit-	48	0,1070927
138	anlaşıl-	47	0,1048616
139	anlayabil-	47	0,1048616
140	kes-	47	0,1048616
141	gönder-	46	0,1026305
142	sayıl-	46	0,1026305
143	yalvar-	46	0,1026305
144	bitir-	45	0,1003994
145	indir-	45	0,1003994
146	yitir-	45	0,1003994
147	çıkart-	44	0,0981683
148	oku-	44	0,0981683
149	taşı-	44	0,0981683
150	yerleştir-	44	0,0981683
151	dökül-	43	0,0959372
152	fark et-	43	0,0959372
153	karar ver-	43	0,0959372
154	atıl-	42	0,0937061
155	çök-	42	0,0937061
156	dönüş-	41	0,091475
157	fırıl-	41	0,091475
158	özle-	41	0,091475
159	süzül-	41	0,091475
160	şaşı-	41	0,091475
161	yık-	41	0,091475
162	dol-	40	0,0892439
163	sarıl-	40	0,0892439

164	aldır-	39	0,0870128
165	değiş-	38	0,0847817
166	değiştir-	38	0,0847817
167	bastır-	37	0,0825506
168	dal-	37	0,0825506
169	dolaş-	37	0,0825506
170	fırlat-	37	0,0825506
171	gömül-	37	0,0825506
172	hazırlan-	37	0,0825506
173	inle-	37	0,0825506
174	ulaş-	37	0,0825506
175	dolan-	36	0,0803195
176	karıştır-	36	0,0803195
177	kendini bir yerde bul-	36	0,0803195
178	parla-	36	0,0803195
179	sık-	36	0,0803195
180	sız-	36	0,0803195
181	söyleyebil-	36	0,0803195
182	çarp-	35	0,0780884
183	karar-	35	0,0780884
184	kestirebil-	35	0,0780884
185	ortaya çık-	35	0,0780884
186	sar-	35	0,0780884
187	uğra-	34	0,0758573
188	yokla-	34	0,0758573
189	yuvarlan-	34	0,0758573
190	ayırt et-	33	0,0736262
191	düşünebil-	33	0,0736262
192	sürükle-	33	0,0736262
193	anımsa-	32	0,0713951
194	dayanabil-	32	0,0713951
195	demek iste-	32	0,0713951
196	görül-	32	0,0713951

197	hazırla-	32	0,0713951
198	it-	32	0,0713951
199	öğren-	32	0,0713951
200	yum-	32	0,0713951
201	adım (veya adımını) at-	31	0,069164
202	kay-	31	0,069164
203	(birine) öyle gel-	31	0,069164
204	vazgeç-	31	0,069164
205	bakın-	30	0,0669329
206	eğil-	30	0,0669329
207	kapıl-	30	0,0669329
208	sakla-	30	0,0669329
209	sark-	30	0,0669329
210	savrul-	30	0,0669329
211	sezinle-	30	0,0669329
212	teşekkür et-	30	0,0669329
213	var-	30	0,0669329
214	yapıl-	30	0,0669329
215	yaz-	30	0,0669329
216	gezin-	29	0,0647018
217	gidebil-	29	0,0647018
218	(bir şeyi, birini) merak et-	29	0,0647018
219	sön-	29	0,0647018
220	uç-	29	0,0647018
221	belli ol-	28	0,0624707
222	doğ-	28	0,0624707
223	ekle-	28	0,0624707
224	geri dön-	28	0,0624707
225	kapan-	28	0,0624707
226	kavra-	28	0,0624707
227	kımıldan-	28	0,0624707
228	sallan-	28	0,0624707
229	daya-	27	0,0602396

230	döv-	27	0,0602396
231	uğraş-	27	0,0602396
232	yıkıl-	27	0,0602396
233	başarabil-	26	0,0580085
234	davran-	26	0,0580085
235	dikkat et-	26	0,0580085
236	doğrul-	26	0,0580085
237	kımıl-da-	26	0,0580085
238	öp-	26	0,0580085
239	sürüp git-	26	0,0580085
240	topla-	26	0,0580085
241	acele et-	25	0,0557774
242	çabala-	25	0,0557774
243	çal-	25	0,0557774
244	dalıp git-	25	0,0557774
245	düş gör-	25	0,0557774
246	haykır-	25	0,0557774
247	kazan-	25	0,0557774
248	ört-	25	0,0557774
249	alış-	24	0,0535463
250	bahset-	24	0,0535463
251	çekin-	24	0,0535463
252	et-	24	0,0535463
253	gibi gel-	24	0,0535463
254	... hâline gel-	24	0,0535463
255	kapa-	24	0,0535463
256	koyul-	24	0,0535463
257	sat-	24	0,0535463
258	sıkıl-	24	0,0535463
259	toplan-	24	0,0535463
260	utan-	24	0,0535463
261	yerleş-	24	0,0535463
262	yola çık-	24	0,0535463

263	zorunda kal- (veya ol-)	24	0,0535463
264	bat-	23	0,0513152
265	bilin-	23	0,0513152
266	haber ver- (veya bırak-)	23	0,0513152
267	karşılık ver-	23	0,0513152
268	kendinden geç-	23	0,0513152
269	sal-	23	0,0513152
270	say-	23	0,0513152
271	terk et-	23	0,0513152
272	yala-	23	0,0513152
273	zorla-	23	0,0513152
274	boşalt-	22	0,0490841
275	değ-	22	0,0490841
276	fıskır-	22	0,0490841
277	geç kal-	22	0,0490841
278	gözle-	22	0,0490841
279	ilerle-	22	0,0490841
280	kapla-	22	0,0490841
281	oyalan-	22	0,0490841
282	seğirt-	22	0,0490841
283	ses çıkarma- (çıkartma- veya etme-)	22	0,0490841
284	sin-	22	0,0490841
285	yansı-	22	0,0490841
286	yardım et-	22	0,0490841
287	aklından geçir-	21	0,046853
288	akıp git-	21	0,046853
289	atla-	21	0,046853
290	bayıl-	21	0,046853
291	bırakıl-	21	0,046853
292	den- (denil-)	21	0,046853
293	giy-	21	0,046853
294	göze al-	21	0,046853
295	kalakal-	21	0,046853

296	kalkış-	21	0,046853
297	kendine gel-	21	0,046853
298	kurtar-	21	0,046853
299	kurtul-	21	0,046853
300	ser-	21	0,046853
301	sil-	21	0,046853
302	solu-	21	0,046853
303	terle-	21	0,046853
304	uza-	21	0,046853
305	yığıl-	21	0,046853
306	yinele-	21	0,046853
307	aran-	20	0,0446219
308	bakabil-	20	0,0446219
309	döndür-	20	0,0446219
310	durdur-	20	0,0446219
311	hoşuna git-	20	0,0446219
312	işle-	20	0,0446219
313	kız-	20	0,0446219
314	seçil-	20	0,0446219
315	uçuş-	20	0,0446219
316	um-	20	0,0446219
317	uydur-	20	0,0446219
318	aydınlata-	19	0,0423908
319	bakış-	19	0,0423908
320	bas-	19	0,0423908
321	gecik-	19	0,0423908
322	görüş-	19	0,0423908
323	isten-	19	0,0423908
324	kur-	19	0,0423908
325	kuru-	19	0,0423908
326	peydahlan-	19	0,0423908
327	rastla-	19	0,0423908
328	savur-	19	0,0423908

329	üstele-	19	0,0423908
330	yapış-	19	0,0423908
331	yol al-	19	0,0423908
332	alabil-	18	0,0401597
333	boşan-	18	0,0401597
334	cay-	18	0,0401597
335	çoğal-	18	0,0401597
336	dayan-	18	0,0401597
337	geçip git-	18	0,0401597
338	kahret-	18	0,0401597
339	karşı koy-	18	0,0401597
340	kurul-	18	0,0401597
341	sayıkla-	18	0,0401597
342	yorul-	18	0,0401597
343	ayır-	17	0,0379286
344	bildir-	17	0,0379286
345	boşal-	17	0,0379286
346	buluş-	17	0,0379286
347	çömel-	17	0,0379286
348	don-	17	0,0379286
349	eri-	17	0,0379286
350	gelebil-	17	0,0379286
351	gelip geç-	17	0,0379286
352	ıslat-	17	0,0379286
353	izin ver-	17	0,0379286
354	karşıla-	17	0,0379286
355	kendini alama-	17	0,0379286
356	özür dile-	17	0,0379286
357	sürüklen-	17	0,0379286
358	temizle-	17	0,0379286
359	yakalan-	17	0,0379286
360	yekin-	17	0,0379286
361	yer al-	17	0,0379286

362	yok ol-	17	0,0379286
363	abdest al-	16	0,0356976
364	algıla-	16	0,0356976
365	anlatabil-	16	0,0356976
366	bırakabil-	16	0,0356976
367	bin-	16	0,0356976
368	boğul-	16	0,0356976
369	boş ver-	16	0,0356976
370	çıkabil-	16	0,0356976
371	dikil-	16	0,0356976
372	gözünü (gözlerini) dik-	16	0,0356976
373	hareket et-	16	0,0356976
374	iliş-	16	0,0356976
375	işaret et-	16	0,0356976
376	kıpırdan-	16	0,0356976
377	kov-	16	0,0356976
378	kucakla-	16	0,0356976
379	kullan-	16	0,0356976
380	olup bit-	16	0,0356976
381	oluştur-	16	0,0356976
382	saçmala-	16	0,0356976
383	saplan-	16	0,0356976
384	sarsıl-	16	0,0356976
385	tutabil-	16	0,0356976
386	tüken-	16	0,0356976
387	aralan-	15	0,0334665
388	becerebil-	15	0,0334665
389	bekleyebil-	15	0,0334665
390	çığlık at- (veya kopar- veya bas-)	15	0,0334665
391	denebil-	15	0,0334665
392	kekele-	15	0,0334665
393	önle-	15	0,0334665
394	sıçra-	15	0,0334665

395	sığın-	15	0,0334665
396	sokul-	15	0,0334665
397	unutabil-	15	0,0334665
398	üşü-	15	0,0334665
399	yetin-	15	0,0334665
400	yönelt-	15	0,0334665
401	yüz-	15	0,0334665
402	arala-	14	0,0312354
403	as-	14	0,0312354
404	aş-	14	0,0312354
405	avuçla-	14	0,0312354
406	bağla-	14	0,0312354
407	çekip git-	14	0,0312354
408	duraksa-	14	0,0312354
409	gıcırda-	14	0,0312354
410	içinden geçir-	14	0,0312354
411	itiraz et-	14	0,0312354
412	kayna-	14	0,0312354
413	kendini tut-	14	0,0312354
414	kırıl-	14	0,0312354
415	nefret et-	14	0,0312354
416	okşa-	14	0,0312354
417	sars-	14	0,0312354
418	savaş-	14	0,0312354
419	sesini çıkarma- (veya çıkartma-)	14	0,0312354
420	sok-	14	0,0312354
421	süz-	14	0,0312354
422	şaş-	14	0,0312354
423	tekrarla-	14	0,0312354
424	tırman-	14	0,0312354
425	toparlan-	14	0,0312354
426	uy-	14	0,0312354
427	uyar-	14	0,0312354

428	uyuyabil-	14	0,0312354
429	üfle-	14	0,0312354
430	yakalayabil-	14	0,0312354
431	yanıl-	14	0,0312354
432	yankılan-	14	0,0312354
433	yaşan-	14	0,0312354
434	yemin et-	14	0,0312354
435	acık-	13	0,0290043
436	açıkla-	13	0,0290043
437	aklından (zihninden belleğinden) geç-	13	0,0290043
438	bakıl-	13	0,0290043
439	başı dön-	13	0,0290043
440	başar-	13	0,0290043
441	bozul-	13	0,0290043
442	cesaret et-	13	0,0290043
443	çınla-	13	0,0290043
444	dinlen-	13	0,0290043
445	dök-	13	0,0290043
446	es-	13	0,0290043
447	evlen-	13	0,0290043
448	... gibi yap-	13	0,0290043
449	göz göze gel-	13	0,0290043
450	ıslan-	13	0,0290043
451	ilgilen-	13	0,0290043
452	inanabil-	13	0,0290043
453	itiraf et-	13	0,0290043
454	kaçış-	13	0,0290043
455	kayıp git-	13	0,0290043
456	kusura bakma- (veya kalma-)	13	0,0290043
457	oluş-	13	0,0290043
458	oynaş-	13	0,0290043
459	öğrenebil-	13	0,0290043
460	sevin-	13	0,0290043

461	süpür-	13	0,0290043
462	(birinin) üstüne yürü-	13	0,0290043
463	üzül-	13	0,0290043
464	yara-	13	0,0290043
465	yitip git-	13	0,0290043
466	yumrukla-	13	0,0290043
467	anlama (anlamına) gel-	12	0,0267732
468	belle-	12	0,0267732
469	cevapla-	12	0,0267732
470	çekiştir-	12	0,0267732
471	çıkış-	12	0,0267732
472	çoğalt-	12	0,0267732
473	düzeltil-	12	0,0267732
474	engel ol-	12	0,0267732
475	geril-	12	0,0267732
476	gizle-	12	0,0267732
477	gözetle-	12	0,0267732
478	güven-	12	0,0267732
479	hayal et-	12	0,0267732
480	hoşlan-	12	0,0267732
481	incele-	12	0,0267732
482	kaçabil-	12	0,0267732
483	katıl-	12	0,0267732
484	kaybet-	12	0,0267732
485	okun-	12	0,0267732
486	söndür-	12	0,0267732
487	tehdit et- (savur-)	12	0,0267732
488	titreş-	12	0,0267732
489	tuttur-	12	0,0267732
490	ünle-	12	0,0267732
491	yelten-	12	0,0267732
492	yerleştiril-	12	0,0267732
493	yüklen-	12	0,0267732

494	acı-	11	0,0245421
495	asıl-	11	0,0245421
496	bakıp kal-	11	0,0245421
497	bulan-	11	0,0245421
498	canlan-	11	0,0245421
499	çırpın-	11	0,0245421
500	dikilip kal- (dikilip dur-)	11	0,0245421
501	dile-	11	0,0245421
502	dokundur-	11	0,0245421
503	eğ-	11	0,0245421
504	elinden gel-	11	0,0245421
505	geliş-	11	0,0245421
506	gez-	11	0,0245421
507	göz at-	11	0,0245421
508	hatırlayabil-	11	0,0245421
509	irkil-	11	0,0245421
510	işe yara-	11	0,0245421
511	izlenim (veya izlenimini) bırak- (veya ver-)	11	0,0245421
512	kaçır-	11	0,0245421
513	kahkaha at-	11	0,0245421
514	kap-	11	0,0245421
515	keşfet-	11	0,0245421
516	kır-	11	0,0245421
517	korkut-	11	0,0245421
518	oynat-	11	0,0245421
519	öt-	11	0,0245421
520	parçalan-	11	0,0245421
521	patla-	11	0,0245421
522	reddet-	11	0,0245421
523	sakin ol-	11	0,0245421
524	sap-	11	0,0245421
525	seril-	11	0,0245421
526	sıkıştır-	11	0,0245421

527	sırt-	11	0,0245421
528	soluk al-	11	0,0245421
529	söz aç-	11	0,0245421
530	sözünü et-	11	0,0245421
531	taşın-	11	0,0245421
532	tereddüt et-	11	0,0245421
533	ulaşabil-	11	0,0245421
534	var bulun-	11	0,0245421
535	yemek ye-	11	0,0245421
536	yetiş-	11	0,0245421
537	yor-	11	0,0245421
538	aban-	10	0,022311
539	açabil-	10	0,022311
540	ağrı-	10	0,022311
541	akıl et-	10	0,022311
542	aldat-	10	0,022311
543	azal-	10	0,022311
544	bağlan-	10	0,022311
545	başına (...) gel-	10	0,022311
546	beklen-	10	0,022311
547	bulunabil-	10	0,022311
548	büzül-	10	0,022311
549	çıkabilir- (çıkartabil-)	10	0,022311
550	dalgalan-	10	0,022311
551	debelen-	10	0,022311
552	değdir-	10	0,022311
553	delir-	10	0,022311
554	devril-	10	0,022311
555	diz çök-	10	0,022311
556	eski-	10	0,022311
557	fırlatıl-	10	0,022311
558	girebil-	10	0,022311
559	... hâle (bir hâle) gel-	10	0,022311

560	hatırlat-	10	0,022311
561	havla-	10	0,022311
562	ilgilendir-	10	0,022311
563	kabar-	10	0,022311
564	kaçın-	10	0,022311
565	kıvrıl-	10	0,022311
566	kilitle-	10	0,022311
567	kok-	10	0,022311
568	kokla-	10	0,022311
569	kop-	10	0,022311
570	kullanıl-	10	0,022311
571	müsaade et- (veya buyur-)	10	0,022311
572	namaz (veya namazını) kıl-	10	0,022311
573	oy-	10	0,022311
574	öde-	10	0,022311
575	rahatsız et-	10	0,022311
576	sanıl-	10	0,022311
577	seç-	10	0,022311
578	seçebil-	10	0,022311
579	sez-	10	0,022311
580	sıralan-	10	0,022311
581	söz et-	10	0,022311
582	sözünü kes-	10	0,022311
583	şiş-	10	0,022311
584	takıl-	10	0,022311
585	tanyabil-	10	0,022311
586	tasarla-	10	0,022311
587	tüket-	10	0,022311
588	uğulda-	10	0,022311
589	uzanıp git-	10	0,022311
590	yansıt-	10	0,022311
591	yay-	10	0,022311
592	yerini al-	10	0,022311

593	zorlan-	10	0,022311
594	adam ol-	9	0,0200799
595	alışıl-	9	0,0200799
596	araştır-	9	0,0200799
597	aydınlan-	9	0,0200799
598	bitirebil-	9	0,0200799
599	boyun eğ-	9	0,0200799
600	cesaret edebil-	9	0,0200799
601	çevril-	9	0,0200799
602	çiz-	9	0,0200799
603	dağıt-	9	0,0200799
604	dik-	9	0,0200799
605	diret-	9	0,0200799
606	dönenip dur-	9	0,0200799
607	dövüş-	9	0,0200799
608	durabil-	9	0,0200799
609	emret-	9	0,0200799
610	gebert-	9	0,0200799
611	gerektir-	9	0,0200799
612	geri dur-	9	0,0200799
613	gezdir-	9	0,0200799
614	göz kırp-	9	0,0200799
615	gürle-	9	0,0200799
616	... hâle (hâline) getir-	9	0,0200799
617	halt et- (veya işe- veya karıştır-)	9	0,0200799
618	ısın-	9	0,0200799
619	ısıt-	9	0,0200799
620	içinden geç-	9	0,0200799
621	işitebil-	9	0,0200799
622	kandır-	9	0,0200799
623	kapatıl-	9	0,0200799
624	kolla-	9	0,0200799
625	kurtulabil-	9	0,0200799

626	mümkün ol-	9	0,0200799
627	öldürebil-	9	0,0200799
628	rica et-	9	0,0200799
629	saldır-	9	0,0200799
630	salın-	9	0,0200799
631	seçilebil-	9	0,0200799
632	silkele-	9	0,0200799
633	söv-	9	0,0200799
634	tanış-	9	0,0200799
635	teslim ol-	9	0,0200799
636	tüt-	9	0,0200799
637	(birinin) tüyleri diken diken ol-	9	0,0200799
638	uyukla-	9	0,0200799
639	vurul-	9	0,0200799
640	yakın-	9	0,0200799
641	yasla-	9	0,0200799
642	yaslan-	9	0,0200799
643	yaşa-	9	0,0200799
644	yatır-	9	0,0200799
645	yetiştir-	9	0,0200799
646	yuvarla-	9	0,0200799
647	yükle-	9	0,0200799
648	akıl erdireme- (veya erme-)	8	0,0178488
649	(kendi) aklına getir-	8	0,0178488
650	biçimlen-	8	0,0178488
651	boğ-	8	0,0178488
652	bollaş-	8	0,0178488
653	canı iste-	8	0,0178488
654	çıldır-	8	0,0178488
655	çözül-	8	0,0178488
656	çürü-	8	0,0178488
657	del-	8	0,0178488
658	deyiver-	8	0,0178488

659	doğur-	8	0,0178488
660	donup kal-	8	0,0178488
661	düğümle-	8	0,0178488
662	düşünül-	8	0,0178488
663	eğlen-	8	0,0178488
664	ezil-	8	0,0178488
665	farkına var-	8	0,0178488
666	geçebil-	8	0,0178488
667	gerçekleş-	8	0,0178488
668	giyin-	8	0,0178488
669	gösterebil-	8	0,0178488
670	gözünü (gözlerini) ayırma-	8	0,0178488
671	hayıflan-	8	0,0178488
672	homurdan-	8	0,0178488
673	ırgalan-	8	0,0178488
674	ısrar et-	8	0,0178488
675	ima et-	8	0,0178488
676	kalabil-	8	0,0178488
677	karart-	8	0,0178488
678	katlan-	8	0,0178488
679	katlanabil-	8	0,0178488
680	kaygılan-	8	0,0178488
681	kendini ver- (veya vur- veya çal-)	8	0,0178488
682	kestir-	8	0,0178488
683	koşuş-	8	0,0178488
684	kovala-	8	0,0178488
685	kulak ver-	8	0,0178488
686	oturabil-	8	0,0178488
687	ovuştur-	8	0,0178488
688	öğret-	8	0,0178488
689	rastlan-	8	0,0178488
690	razı ol- (veya gel-)	8	0,0178488
691	sabırsızlan-	8	0,0178488

692	saçıl-	8	0,0178488
693	sarar-	8	0,0178488
694	ses et-	8	0,0178488
695	sevebil-	8	0,0178488
696	sına-	8	0,0178488
697	sıvış-	8	0,0178488
698	silin-	8	0,0178488
699	söndürül-	8	0,0178488
700	söylenebil-	8	0,0178488
701	tak-	8	0,0178488
702	tutul-	8	0,0178488
703	tükür-	8	0,0178488
704	uçup git-	8	0,0178488
705	ulu-	8	0,0178488
706	umursa-	8	0,0178488
707	uykusu kaç-	8	0,0178488
708	yık-	8	0,0178488
709	yumul-	8	0,0178488
710	akıl edebil-	7	0,0156177
711	aktar-	7	0,0156177
712	an-	7	0,0156177
713	anımsat-	7	0,0156177
714	ateş et-	7	0,0156177
715	ayırt-	7	0,0156177
716	bağdaş kur-	7	0,0156177
717	bağrına bas-	7	0,0156177
718	beğen-	7	0,0156177
719	bir araya gel-	7	0,0156177
720	boya-	7	0,0156177
721	bürün-	7	0,0156177
722	çisele-	7	0,0156177
723	dağılıp git-	7	0,0156177
724	defol-	7	0,0156177

725	dinel-	7	0,0156177
726	doyur-	7	0,0156177
727	dönen-	7	0,0156177
728	dönüp dur-	7	0,0156177
729	düşle-	7	0,0156177
730	elde et-	7	0,0156177
731	emin ol-	7	0,0156177
732	eriyip git-	7	0,0156177
733	esne-	7	0,0156177
734	fark edebil-	7	0,0156177
735	geçil-	7	0,0156177
736	gerin-	7	0,0156177
737	gevşe-	7	0,0156177
738	gezindir-	7	0,0156177
739	giril-	7	0,0156177
740	gülüş-	7	0,0156177
741	hastalan-	7	0,0156177
742	hıçkır-	7	0,0156177
743	iç geçir-	7	0,0156177
744	ihmal et-	7	0,0156177
745	ileri sür-	7	0,0156177
746	işlen-	7	0,0156177
747	kana-	7	0,0156177
748	kenetlen-	7	0,0156177
749	kırpış-	7	0,0156177
750	kıskan-	7	0,0156177
751	ko- (koy-)	7	0,0156177
752	konusabil-	7	0,0156177
753	kumar oyna-	7	0,0156177
754	kurban ol-	7	0,0156177
755	kurtarabil-	7	0,0156177
756	küfret-	7	0,0156177
757	nişan al-	7	0,0156177

758	ov-	7	0,0156177
759	öksür-	7	0,0156177
760	pişir-	7	0,0156177
761	rahat bırak-	7	0,0156177
762	rahatla-	7	0,0156177
763	sendele-	7	0,0156177
764	sıvazla-	7	0,0156177
765	sızıp kal-	7	0,0156177
766	sızlan-	7	0,0156177
767	silk-	7	0,0156177
768	sorul-	7	0,0156177
769	söz ver-	7	0,0156177
770	sürün-	7	0,0156177
771	tartış-	7	0,0156177
772	tutuş-	7	0,0156177
773	unutul-	7	0,0156177
774	uykuya dal-	7	0,0156177
775	uzayıp git- (veya dur-)	7	0,0156177
776	vakit geçir-	7	0,0156177
777	yadırga-	7	0,0156177
778	yakabil-	7	0,0156177
779	yaklaşabil-	7	0,0156177
780	yaklaştır-	7	0,0156177
781	yanıtlar-	7	0,0156177
782	yedir-	7	0,0156177
783	yekindir-	7	0,0156177
784	yıkan-	7	0,0156177
785	yırt-	7	0,0156177
786	yinelen-	7	0,0156177
787	yiyebilir-	7	0,0156177
788	yol aç-	7	0,0156177
789	yola (veya yoluna) koyul-	7	0,0156177
790	yumuşar-	7	0,0156177

791	yükselt-	7	0,0156177
792	yürüyebil-	7	0,0156177
793	açıklayabil-	6	0,0133866
794	ad koy- (ko- veya ver-)	6	0,0133866
795	ağ-	6	0,0133866
796	alay et-	6	0,0133866
797	anlaş-	6	0,0133866
798	art-	6	0,0133866
799	atabil-	6	0,0133866
800	avut-	6	0,0133866
801	ayıkla-	6	0,0133866
802	ayırımsayabil-	6	0,0133866
803	bağışla-	6	0,0133866
804	bağırış-	6	0,0133866
805	bakakal-	6	0,0133866
806	bakınıp dur-	6	0,0133866
807	başını döndür-	6	0,0133866
808	bocala-	6	0,0133866
809	bulaş-	6	0,0133866
810	buruş-	6	0,0133866
811	büyüt-	6	0,0133866
812	canı sıkıl-	6	0,0133866
813	çıkartıl-	6	0,0133866
814	(bir şeyi birine) çok gör-	6	0,0133866
815	çökel-	6	0,0133866
816	deyip dur-	6	0,0133866
817	din-	6	0,0133866
818	diren-	6	0,0133866
819	dokunabil-	6	0,0133866
820	dolandır-	6	0,0133866
821	doluş-	6	0,0133866
822	döşen-	6	0,0133866
823	dua et-	6	0,0133866

824	esirge-	6	0,0133866
825	farz et-	6	0,0133866
826	gevele-	6	0,0133866
827	gevezelik et-	6	0,0133866
828	gidil-	6	0,0133866
829	göç-	6	0,0133866
830	görünebil-	6	0,0133866
831	gözlerini dik-	6	0,0133866
832	(...) hâlini (hâl) al-	6	0,0133866
833	havalan-	6	0,0133866
834	hışırda-	6	0,0133866
835	içir-	6	0,0133866
836	inkâr et-	6	0,0133866
837	iyi gel-	6	0,0133866
838	kabullen-	6	0,0133866
839	kanat-	6	0,0133866
840	kaptır-	6	0,0133866
841	katet-	6	0,0133866
842	kavuş-	6	0,0133866
843	kemir-	6	0,0133866
844	kıpırdayabil-	6	0,0133866
845	kıs-	6	0,0133866
846	kilitlen-	6	0,0133866
847	koru-	6	0,0133866
848	kulak kabart-	6	0,0133866
849	kurula-	6	0,0133866
850	kurulan-	6	0,0133866
851	kuşat-	6	0,0133866
852	mahvol-	6	0,0133866
853	ortadan kalk-	6	0,0133866
854	öfkelen-	6	0,0133866
855	önemse-	6	0,0133866
856	sağla-	6	0,0133866

857	sallanıp dur- (veya kal-)	6	0,0133866
858	selam ver-	6	0,0133866
859	serp-	6	0,0133866
860	silkin-	6	0,0133866
861	sindirebil-	6	0,0133866
862	soğu-	6	0,0133866
863	suçla-	6	0,0133866
864	tamamla-	6	0,0133866
865	taş-	6	0,0133866
866	tedirgin ol-	6	0,0133866
867	tekmele-	6	0,0133866
868	tepin-	6	0,0133866
869	tıklat-	6	0,0133866
870	tutuştur-	6	0,0133866
871	ulaşıl-	6	0,0133866
872	usan-	6	0,0133866
873	ürk-	6	0,0133866
874	ürper-	6	0,0133866
875	yalayıp geç-	6	0,0133866
876	yankılanıp dur-	6	0,0133866
877	yaptır-	6	0,0133866
878	yaralan-	6	0,0133866
879	yarat-	6	0,0133866
880	yaşayabil-	6	0,0133866
881	yaşlan-	6	0,0133866
882	yeğle-	6	0,0133866
883	yetişebil-	6	0,0133866
884	yığ-	6	0,0133866
885	yut-	6	0,0133866
886	acı çek-	5	0,0111555
887	(bir durum) açığa vur-	5	0,0111555
888	adımla-	5	0,0111555
889	ağırlaş-	5	0,0111555

890	ağlat-	5	0,0111555
891	ağlayabil-	5	0,0111555
892	akıt-	5	0,0111555
893	aldan-	5	0,0111555
894	alıkoy-	5	0,0111555
895	alın-	5	0,0111555
896	alışabil-	5	0,0111555
897	altüst et-	5	0,0111555
898	(bir şeyi) arkada (arkasında) bırak-	5	0,0111555
899	ateş edil-	5	0,0111555
900	becer-	5	0,0111555
901	beklenebil-	5	0,0111555
902	beklet-	5	0,0111555
903	benzet-	5	0,0111555
904	beslen-	5	0,0111555
905	biç-	5	0,0111555
906	bindir-	5	0,0111555
907	(...-masıyla ...-mesi) bir ol-	5	0,0111555
908	boyan-	5	0,0111555
909	canı çek-	5	0,0111555
910	çakılıp kal-	5	0,0111555
911	çalkala-	5	0,0111555
912	çarpıl-	5	0,0111555
913	çatla-	5	0,0111555
914	çıldır-	5	0,0111555
915	daldır-	5	0,0111555
916	damla-	5	0,0111555
917	dedirt-	5	0,0111555
918	dehşete kapıl- (veya düş-)	5	0,0111555
919	deli ol-	5	0,0111555
920	demek ol-	5	0,0111555
921	denetle-	5	0,0111555
922	deneyebil-	5	0,0111555

923	denk düş-	5	0,0111555
924	devir-	5	0,0111555
925	dik dik bak-	5	0,0111555
926	dolaştır-	5	0,0111555
927	dönebil-	5	0,0111555
928	dönül-	5	0,0111555
929	duymazlıktan gel-	5	0,0111555
930	duyumsayabil-	5	0,0111555
931	düşür-	5	0,0111555
932	eksil-	5	0,0111555
933	fırsat ver-	5	0,0111555
934	gelin-	5	0,0111555
935	geliştir-	5	0,0111555
936	girip çık-	5	0,0111555
937	göm-	5	0,0111555
938	gücü yet-	5	0,0111555
939	güldür-	5	0,0111555
940	gürültü çıkar- (veya et- veya kopar- veya yap-)	5	0,0111555
941	hasta ol- (veya düş-)	5	0,0111555
942	hatırlan-	5	0,0111555
943	hırçınlaş-	5	0,0111555
944	ıslık çal-	5	0,0111555
945	ışt-	5	0,0111555
946	idare et-	5	0,0111555
947	ihtiyaç (gereksinim/gerek/gereğini) duy-	5	0,0111555
948	(bir şeyden) ileri gel-	5	0,0111555
949	inandırabil-	5	0,0111555
950	isteyebil-	5	0,0111555
951	kahrol-	5	0,0111555
952	kat-	5	0,0111555
953	kavga et-	5	0,0111555
954	kavrul-	5	0,0111555
955	kaybolup git-	5	0,0111555

956	kaydır-	5	0,0111555
957	kazı-	5	0,0111555
958	(bir yere) kendini at-	5	0,0111555
959	kendini kaptır-	5	0,0111555
960	kıkırda-	5	0,0111555
961	kolaylaş-	5	0,0111555
962	kon-	5	0,0111555
963	koştur-	5	0,0111555
964	kulağına çalın-	5	0,0111555
965	kurcala-	5	0,0111555
966	küçül-	5	0,0111555
967	meydan oku-	5	0,0111555
968	namaza dur-	5	0,0111555
969	onar-	5	0,0111555
970	önleyebil-	5	0,0111555
971	ör-	5	0,0111555
972	örtül-	5	0,0111555
973	özen göster-	5	0,0111555
974	parçala-	5	0,0111555
975	piş-	5	0,0111555
976	rezil ol- (veya rezil kepaze ol-)	5	0,0111555
977	ruhu (bile) duyma-	5	0,0111555
978	saç-	5	0,0111555
979	satıl-	5	0,0111555
980	selam söyle-	5	0,0111555
981	selamlaş-	5	0,0111555
982	serinle-	5	0,0111555
983	serpil-	5	0,0111555
984	sığ-	5	0,0111555
985	sınan-	5	0,0111555
986	sorabil-	5	0,0111555
987	sökül-	5	0,0111555
988	sun-	5	0,0111555

989	sustur-	5	0,0111555
990	sürebil-	5	0,0111555
991	şaşırt-	5	0,0111555
992	taşıyabil-	5	0,0111555
993	tat-	5	0,0111555
994	temizlen-	5	0,0111555
995	tep-	5	0,0111555
996	terk edil-	5	0,0111555
997	tıkıştır-	5	0,0111555
998	tosla-	5	0,0111555
999	tövbe et-	5	0,0111555
1000	tutun-	5	0,0111555
1001	uçur-	5	0,0111555
1002	ulaştır-	5	0,0111555
1003	uyuş-	5	0,0111555
1004	üstüne var- (gel-)	5	0,0111555
1005	üstesinden gel-	5	0,0111555
1006	üşüt-	5	0,0111555
1007	(birine bir şey) vız gel-	5	0,0111555
1008	yankı yap-	5	0,0111555
1009	yapıştır-	5	0,0111555
1010	yardımcı ol-	5	0,0111555
1011	yavaşla-	5	0,0111555
1012	yer et-	5	0,0111555
1013	(bir yerin) yolunu tut-	5	0,0111555
1014	yol-	5	0,0111555
1015	yudumla-	5	0,0111555
1016	zayıfla-	5	0,0111555
1017	adam et-	4	0,0089244
1018	(bir şeyi) aklında tut-	4	0,0089244
1019	aklının ucundan (aklından) bile geçirme- (geçme-)	4	0,0089244
1020	aldırış etme-	4	0,0089244
1021	alışveriş yap-	4	0,0089244

1022	allak bullak ol-	4	0,0089244
1023	altüst ol-	4	0,0089244
1024	andır-	4	0,0089244
1025	anlam ver-	4	0,0089244
1026	araya gir-	4	0,0089244
1027	arayabil-	4	0,0089244
1028	arayıp dur-	4	0,0089244
1029	arkasını getir-	4	0,0089244
1030	arşınla-	4	0,0089244
1031	ayağına (veya ayaklarına) kapan-	4	0,0089244
1032	ayarla-	4	0,0089244
1033	azarla-	4	0,0089244
1034	bağırıp dur-	4	0,0089244
1035	bakıver-	4	0,0089244
1036	basıp git-	4	0,0089244
1037	baş başa kal-	4	0,0089244
1038	belirle-	4	0,0089244
1039	belirlen-	4	0,0089244
1040	belli et-	4	0,0089244
1041	besle-	4	0,0089244
1042	bitiş-	4	0,0089244
1043	bulundur-	4	0,0089244
1044	buyruk ver-	4	0,0089244
1045	bük-	4	0,0089244
1046	bütünleş-	4	0,0089244
1047	çağrıl-	4	0,0089244
1048	çalıştır-	4	0,0089244
1049	çatırda-	4	0,0089244
1050	çektir-	4	0,0089244
1051	çemre-	4	0,0089244
1052	çıkartabil-	4	0,0089244
1053	çıkıl-	4	0,0089244
1054	çıkıver-	4	0,0089244

1055	çığne-	4	0,0089244
1056	çöreklen-	4	0,0089244
1057	delip geç-	4	0,0089244
1058	derinleş-	4	0,0089244
1059	diril-	4	0,0089244
1060	dizil-	4	0,0089244
1061	doğrula-	4	0,0089244
1062	dolaşıp dur-	4	0,0089244
1063	doy-	4	0,0089244
1064	dönüşebil-	4	0,0089244
1065	durdurabil-	4	0,0089244
1066	durup dur-	4	0,0089244
1067	duyur-	4	0,0089244
1068	dünyaya gel-	4	0,0089244
1069	dürt-	4	0,0089244
1070	düşünülebil-	4	0,0089244
1071	düşünüp kal- (veya dur-)	4	0,0089244
1072	edin-	4	0,0089244
1073	emzir-	4	0,0089244
1074	engelle-	4	0,0089244
1075	eriş-	4	0,0089244
1076	eşlik et-	4	0,0089244
1077	etkile-	4	0,0089244
1078	evirip çevir-	4	0,0089244
1079	ez-	4	0,0089244
1080	fırsat bul-	4	0,0089244
1081	fırsat kolla- (veya gözle-)	4	0,0089244
1082	geber-	4	0,0089244
1083	gevşet-	4	0,0089244
1084	gıcırdat-	4	0,0089244
1085	gidilebil-	4	0,0089244
1086	giriş-	4	0,0089244
1087	gölgelen-	4	0,0089244

1088	görülebil-	4	0,0089244
1089	gösteril-	4	0,0089244
1090	gözden geçir-	4	0,0089244
1091	(bir şeye) gözü (gözleri) takıl-	4	0,0089244
1092	gözüne uyku girme-	4	0,0089244
1093	gücen-	4	0,0089244
1094	güçlük çek-	4	0,0089244
1095	gümbürde-	4	0,0089244
1096	haber al-	4	0,0089244
1097	haber sal- (veya yolla-)	4	0,0089244
1098	haberi ol-	4	0,0089244
1099	hallet-	4	0,0089244
1100	hamle et- (veya yap-)	4	0,0089244
1101	hasıl ol-	4	0,0089244
1102	hesap sor-	4	0,0089244
1103	heyecanlan-	4	0,0089244
1104	ırgala-	4	0,0089244
1105	icat et-	4	0,0089244
1106	iç çek-	4	0,0089244
1107	içine çekil- (veya kapan-)	4	0,0089244
1108	içine doğ-	4	0,0089244
1109	içer-	4	0,0089244
1110	ikirciklen-	4	0,0089244
1111	iletişim kurabil-	4	0,0089244
1112	incel-	4	0,0089244
1113	işi düş-	4	0,0089244
1114	işin içinden çıkama-	4	0,0089244
1115	kabul edil-	4	0,0089244
1116	kaldırabil-	4	0,0089244
1117	kan-	4	0,0089244
1118	karar verebil-	4	0,0089244
1119	kavrayabil-	4	0,0089244
1120	kavuştur-	4	0,0089244

1121	kaynaş-	4	0,0089244
1122	kaynat-	4	0,0089244
1123	kesebil-	4	0,0089244
1124	kına-	4	0,0089244
1125	kırpıştır-	4	0,0089244
1126	kışkırt-	4	0,0089244
1127	kızır-	4	0,0089244
1128	konul-	4	0,0089244
1129	koşuştur-	4	0,0089244
1130	koyuver-	4	0,0089244
1131	kök sal-	4	0,0089244
1132	kus-	4	0,0089244
1133	kuyu aç-	4	0,0089244
1134	küfür savur-	4	0,0089244
1135	küs-	4	0,0089244
1136	meraklan-	4	0,0089244
1137	meydana getir-	4	0,0089244
1138	mümkün görün-	4	0,0089244
1139	okuyabil-	4	0,0089244
1140	oluver-	4	0,0089244
1141	onayla-	4	0,0089244
1142	ortaya çıkar- (veya çıkart-)	4	0,0089244
1143	oturt-	4	0,0089244
1144	oyuna gel-	4	0,0089244
1145	öğüt ver-	4	0,0089244
1146	öner-	4	0,0089244
1147	öttür-	4	0,0089244
1148	park et-	4	0,0089244
1149	paylaş-	4	0,0089244
1150	paylaş-	4	0,0089244
1151	pişmanlık duy- (veya getir-)	4	0,0089244
1152	rahat et-	4	0,0089244
1153	raks et-	4	0,0089244

1154	sahip ol-	4	0,0089244
1155	sakinleş-	4	0,0089244
1156	saklan-	4	0,0089244
1157	sanabil-	4	0,0089244
1158	(birini) sarakaya al-	4	0,0089244
1159	sarm-	4	0,0089244
1160	savun-	4	0,0089244
1161	saygı duy- (veya besle-)	4	0,0089244
1162	sayılabil-	4	0,0089244
1163	sek-	4	0,0089244
1164	sevindir-	4	0,0089244
1165	sıçrat-	4	0,0089244
1166	sıkış-	4	0,0089244
1167	sıklaştır-	4	0,0089244
1168	silkelen-	4	0,0089244
1169	sol-	4	0,0089244
1170	soluğu (bir yerde) al-	4	0,0089244
1171	somurt-	4	0,0089244
1172	sonu gel-	4	0,0089244
1173	sorup dur-	4	0,0089244
1174	sök-	4	0,0089244
1175	söküp at-	4	0,0089244
1176	söylet-	4	0,0089244
1177	söyleyip dur-	4	0,0089244
1178	susa-	4	0,0089244
1179	tahayyül et-	4	0,0089244
1180	tahmin et-	4	0,0089244
1181	tamamlan-	4	0,0089244
1182	tanık ol-	4	0,0089244
1183	tara-	4	0,0089244
1184	tazele-	4	0,0089244
1185	tembih et-	4	0,0089244
1186	tepki göster-	4	0,0089244

1187	teşvik et-	4	0,0089244
1188	tıkan-	4	0,0089244
1189	tokatla-	4	0,0089244
1190	toparla-	4	0,0089244
1191	tortop ol-	4	0,0089244
1192	tuhaflaş-	4	0,0089244
1193	tutukla-	4	0,0089244
1194	tutuklan-	4	0,0089244
1195	tutunabil-	4	0,0089244
1196	üstlen-	4	0,0089244
1197	var ol-	4	0,0089244
1198	vedalaş-	4	0,0089244
1199	verebil-	4	0,0089244
1200	yakıl-	4	0,0089244
1201	yanıp tutuş-	4	0,0089244
1202	yar-	4	0,0089244
1203	yaraş-	4	0,0089244
1204	yaşat-	4	0,0089244
1205	yazabil-	4	0,0089244
1206	yenil-	4	0,0089244
1207	yetirebil-	4	0,0089244
1208	yığılıp kal-	4	0,0089244
1209	yoğunlaş-	4	0,0089244
1210	yol göster-	4	0,0089244
1211	yorumla-	4	0,0089244
1212	zahmet et- (buyur-)	4	0,0089244
1213	zaman (vakit, ... süre, ... saat, saatler) al-	4	0,0089244
1214	acın-	3	0,0066933
1215	(bir durum) açığa çık-	3	0,0066933
1216	adres bırak- (veya ver-)	3	0,0066933
1217	ağar-	3	0,0066933
1218	ağzını (çenesini) kapa- (kapat-/kilitle-)	3	0,0066933
1219	(bir şey) akılda kal-	3	0,0066933

1220	aklı (kafası) er-	3	0,0066933
1221	aklına takıl-	3	0,0066933
1222	aklından çıkarma-	3	0,0066933
1223	akıp dur-	3	0,0066933
1224	alçal-	3	0,0066933
1225	aldatıl-	3	0,0066933
1226	algılan-	3	0,0066933
1227	anımsayabil-	3	0,0066933
1228	ateş aç-	3	0,0066933
1229	ateş açıl-	3	0,0066933
1230	ateşle-	3	0,0066933
1231	atlayabil-	3	0,0066933
1232	avun-	3	0,0066933
1233	ayaklan-	3	0,0066933
1234	aydınlatıl-	3	0,0066933
1235	ayrılabil-	3	0,0066933
1236	ayırımsanabil-	3	0,0066933
1237	(bir şey) az gel-	3	0,0066933
1238	bağırabil-	3	0,0066933
1239	bağışlayabil-	3	0,0066933
1240	bakıp dur-	3	0,0066933
1241	(biriyle) başa çık-	3	0,0066933
1242	(bir şeyle) başa çık-	3	0,0066933
1243	başını alıp git- (veya alıp başını git-)	3	0,0066933
1244	beis görme-	3	0,0066933
1245	bekleş-	3	0,0066933
1246	bela (veya belasını) ara-	3	0,0066933
1247	belen-	3	0,0066933
1248	belirsizleş-	3	0,0066933
1249	belirt-	3	0,0066933
1250	berbat et- (veya eyle-)	3	0,0066933
1251	bık-	3	0,0066933
1252	biçimlendir-	3	0,0066933

1253	bildiril-	3	0,0066933
1254	bilincine var-	3	0,0066933
1255	bilmezlikten gel-	3	0,0066933
1256	bir araya getir-	3	0,0066933
1257	bitiril-	3	0,0066933
1258	boca et-	3	0,0066933
1259	boşa çık-	3	0,0066933
1260	boşa-	3	0,0066933
1261	boz-	3	0,0066933
1262	böl-	3	0,0066933
1263	buz tut-	3	0,0066933
1264	büyü bozul-	3	0,0066933
1265	can at-	3	0,0066933
1266	canı yan-	3	0,0066933
1267	cüret et-	3	0,0066933
1268	çabuk ol-	3	0,0066933
1269	çağrıştır-	3	0,0066933
1270	çakıl-	3	0,0066933
1271	çalışıl-	3	0,0066933
1272	(bir şeyin) çaresine bak-	3	0,0066933
1273	çentik at-	3	0,0066933
1274	çığır-	3	0,0066933
1275	çıkarıl-	3	0,0066933
1276	çıtırda-	3	0,0066933
1277	çimdikle-	3	0,0066933
1278	çöz-	3	0,0066933
1279	çürüt-	3	0,0066933
1280	dağla-	3	0,0066933
1281	daral-	3	0,0066933
1282	davet et-	3	0,0066933
1283	dayanıl-	3	0,0066933
1284	değiştirebil-	3	0,0066933
1285	değiştiril-	3	0,0066933

1286	denen-	3	0,0066933
1287	ders ver-	3	0,0066933
1288	devşir-	3	0,0066933
1289	dikkatini çek-	3	0,0066933
1290	dile getir-	3	0,0066933
1291	diz-	3	0,0066933
1292	doğra-	3	0,0066933
1293	dola-	3	0,0066933
1294	dolanıp dur-	3	0,0066933
1295	donatıl-	3	0,0066933
1296	dövün-	3	0,0066933
1297	durala-	3	0,0066933
1298	duyabil-	3	0,0066933
1299	dür-	3	0,0066933
1300	dürtükle-	3	0,0066933
1301	düş kur-	3	0,0066933
1302	düşleyebil-	3	0,0066933
1303	düşüp kalk-	3	0,0066933
1304	düzel-	3	0,0066933
1305	eğir-	3	0,0066933
1306	eğleş-	3	0,0066933
1307	eğleşebil-	3	0,0066933
1308	el ayak çekil-	3	0,0066933
1309	ele (eline) geçir-	3	0,0066933
1310	ele ver-	3	0,0066933
1311	elinden bir iş (veya şey) gelme-	3	0,0066933
1312	em-	3	0,0066933
1313	emir ver-	3	0,0066933
1314	eşitlen-	3	0,0066933
1315	feryat et-	3	0,0066933
1316	fesaket işle-	3	0,0066933
1317	geçin-	3	0,0066933
1318	geçip dur-	3	0,0066933

1319	gerekebil-	3	0,0066933
1320	geri kal-	3	0,0066933
1321	gizlen-	3	0,0066933
1322	gönderil-	3	0,0066933
1323	göz yum-	3	0,0066933
1324	gözünden kaçma-	3	0,0066933
1325	(bir şey) gözünü (gözlerini) al-	3	0,0066933
1326	gözet-	3	0,0066933
1327	gününü gör-	3	0,0066933
1328	günaha gir-	3	0,0066933
1329	harekete geçir- (veya getir-)	3	0,0066933
1330	hazzet-	3	0,0066933
1331	hazırlanıl-	3	0,0066933
1332	hırıl-da-	3	0,0066933
1333	hır-la-	3	0,0066933
1334	hırpala-	3	0,0066933
1335	hizmet et-	3	0,0066933
1336	hor-la-	3	0,0066933
1337	huylan-	3	0,0066933
1338	ısır-	3	0,0066933
1339	iade et-	3	0,0066933
1340	icabına bak-	3	0,0066933
1341	içi cız et- (cızırda-)	3	0,0066933
1342	içinden çık-	3	0,0066933
1343	içinden gel-	3	0,0066933
1344	içebil-	3	0,0066933
1345	ihlal et-	3	0,0066933
1346	ikram et-	3	0,0066933
1347	ilençlen-	3	0,0066933
1348	imren-	3	0,0066933
1349	in cin top oyna (at-)	3	0,0066933
1350	inandır-	3	0,0066933
1351	inat et-	3	0,0066933

1352	inşa edil-	3	0,0066933
1353	istet-	3	0,0066933
1354	izin al-	3	0,0066933
1355	kabul edebil-	3	0,0066933
1356	(bir şeyi) kafaya tak-	3	0,0066933
1357	kaldırıl-	3	0,0066933
1358	kalkabil-	3	0,0066933
1359	kamaştır-	3	0,0066933
1360	kan ağla-	3	0,0066933
1361	kanı don- (veya çekil-)	3	0,0066933
1362	kandırabil-	3	0,0066933
1363	kapaklan-	3	0,0066933
1364	kaplan-	3	0,0066933
1365	(birine) karşı gel-	3	0,0066933
1366	kayda geçir-	3	0,0066933
1367	kaykıl-	3	0,0066933
1368	kazın-	3	0,0066933
1369	kendine yedireme-	3	0,0066933
1370	kendini bırak-	3	0,0066933
1371	kendini kaybet-	3	0,0066933
1372	kendini tutama-	3	0,0066933
1373	kestirilebil-	3	0,0066933
1374	keşfedil-	3	0,0066933
1375	kımıldanabil-	3	0,0066933
1376	kıpırdat-	3	0,0066933
1377	kısal-	3	0,0066933
1378	kıyabil-	3	0,0066933
1379	kibrit çak-	3	0,0066933
1380	kişne-	3	0,0066933
1381	kolaylaştır-	3	0,0066933
1382	koluna gir-	3	0,0066933
1383	kopar-	3	0,0066933
1384	kopart-	3	0,0066933

1385	korkunçlaş-	3	0,0066933
1386	koruyabil-	3	0,0066933
1387	koşabil-	3	0,0066933
1388	kotarıl-	3	0,0066933
1389	koyulaş-	3	0,0066933
1390	körel-	3	0,0066933
1391	kucaklaş-	3	0,0066933
1392	kuluçkaya otur- (veya yat-)	3	0,0066933
1393	kurban git-	3	0,0066933
1394	kurşun sık-	3	0,0066933
1395	kutla-	3	0,0066933
1396	kuyruk salla-	3	0,0066933
1397	küllен-	3	0,0066933
1398	laf et-	3	0,0066933
1399	lâhavle çek-	3	0,0066933
1400	lanet et-	3	0,0066933
1401	lüt fet-	3	0,0066933
1402	mahkûm et-	3	0,0066933
1403	mız mızlan-	3	0,0066933
1404	morar-	3	0,0066933
1405	muhabet et-	3	0,0066933
1406	naz et- (yap-)	3	0,0066933
1407	nedamet et- (veya duy- veya getir-)	3	0,0066933
1408	nefes al-	3	0,0066933
1409	ortaya koy-	3	0,0066933
1410	oruç (orucu) bozul-	3	0,0066933
1411	oyul-	3	0,0066933
1412	öç al-	3	0,0066933
1413	öğrenil-	3	0,0066933
1414	öğretil-	3	0,0066933
1415	öğüt le-	3	0,0066933
1416	öldürül-	3	0,0066933
1417	öne çık-	3	0,0066933

1418	örül-	3	0,0066933
1419	patlat-	3	0,0066933
1420	pişman ol-	3	0,0066933
1421	pus-	3	0,0066933
1422	püskürt-	3	0,0066933
1423	rahatsız ol-	3	0,0066933
1424	sabret-	3	0,0066933
1425	(birini veya bir şeyi) salık ver-	3	0,0066933
1426	sapla-	3	0,0066933
1427	saplanıp kal-	3	0,0066933
1428	sarkıt-	3	0,0066933
1429	satabil-	3	0,0066933
1430	satın al-	3	0,0066933
1431	savrulup dur-	3	0,0066933
1432	savuş-	3	0,0066933
1433	sayabil-	3	0,0066933
1434	saydamlaş-	3	0,0066933
1435	sebepl ol-	3	0,0066933
1436	seğir-	3	0,0066933
1437	selamla-	3	0,0066933
1438	sersemle-	3	0,0066933
1439	sertleş-	3	0,0066933
1440	sessizleş-	3	0,0066933
1441	sevk et-	3	0,0066933
1442	seyredebil-	3	0,0066933
1443	sezil-	3	0,0066933
1444	sezinlen-	3	0,0066933
1445	sıyr-	3	0,0066933
1446	silip süpür-	3	0,0066933
1447	sinirlen-	3	0,0066933
1448	sipariş et- (veya ver-)	3	0,0066933
1449	sohbet et-	3	0,0066933
1450	sonunu getireme-	3	0,0066933

1451	sorgula-	3	0,0066933
1452	sorguya çek-	3	0,0066933
1453	soy-	3	0,0066933
1454	soyun-	3	0,0066933
1455	sönüp git-	3	0,0066933
1456	söylenip dur-	3	0,0066933
1457	söz dinle- (veya tut-)	3	0,0066933
1458	söz geçir-	3	0,0066933
1459	söze başla-	3	0,0066933
1460	(birinin) sözünü tut-	3	0,0066933
1461	sula-	3	0,0066933
1462	şaka yap-	3	0,0066933
1463	şakla-	3	0,0066933
1464	şaşakal- (şaşıp kal-)	3	0,0066933
1465	şeytan dürt-	3	0,0066933
1466	şımart-	3	0,0066933
1467	şimşek çak-	3	0,0066933
1468	tahammül et-	3	0,0066933
1469	tahayyül edebil-	3	0,0066933
1470	tahmin edebil-	3	0,0066933
1471	takdir et- (veya eyle-)	3	0,0066933
1472	takılıp kal-	3	0,0066933
1473	takip et-	3	0,0066933
1474	talep et-	3	0,0066933
1475	tanıştır-	3	0,0066933
1476	tanıt-	3	0,0066933
1477	tap-	3	0,0066933
1478	tarif et-	3	0,0066933
1479	tasarlayabil-	3	0,0066933
1480	tasdik et-	3	0,0066933
1481	tercih et-	3	0,0066933
1482	tıkırda-	3	0,0066933
1483	tınla-	3	0,0066933

1484	tırmala-	3	0,0066933
1485	tozlan-	3	0,0066933
1486	tökezlen-	3	0,0066933
1487	turşusunu kur-	3	0,0066933
1488	tutturul-	3	0,0066933
1489	unuttur-	3	0,0066933
1490	unutup git-	3	0,0066933
1491	utanç duy-	3	0,0066933
1492	uyanıl-	3	0,0066933
1493	uygula-	3	0,0066933
1494	uyku tutma-	3	0,0066933
1495	uykusu gel-	3	0,0066933
1496	uzak dur-	3	0,0066933
1497	ürküt-	3	0,0066933
1498	ürpert-	3	0,0066933
1499	üstünde dur-	3	0,0066933
1500	üz-	3	0,0066933
1501	(bir iş birinin) vaktini al- (veya ye-)	3	0,0066933
1502	volta at-	3	0,0066933
1503	voltala-	3	0,0066933
1504	(birinin) yakasına (veya yakasından) asıl- (veya yapış-)	3	0,0066933
1505	yakar-	3	0,0066933
1506	yakış-	3	0,0066933
1507	yalan-	3	0,0066933
1508	yalanla-	3	0,0066933
1509	yanılt-	3	0,0066933
1510	yanlış (veya yanlışlık) yap-	3	0,0066933
1511	yararlanabil-	3	0,0066933
1512	yasakla-	3	0,0066933
1513	yatıp kalk-	3	0,0066933
1514	yatıştır-	3	0,0066933
1515	yaylan-	3	0,0066933

1516	yen-	3	0,0066933
1517	yerinden oyna-	3	0,0066933
1518	yerine getiril-	3	0,0066933
1519	yerine koy-	3	0,0066933
1520	yerini tut-	3	0,0066933
1521	yıkayabil-	3	0,0066933
1522	yoğunlaştır-	3	0,0066933
1523	yok et-	3	0,0066933
1524	yol ver-	3	0,0066933
1525	yola düzül- (veya dökül-)	3	0,0066933
1526	yolu düş-	3	0,0066933
1527	yumruk at- (veya vur- veya indir-)	3	0,0066933
1528	yutkun-	3	0,0066933
1529	yüz yüze gel-	3	0,0066933
1530	zıplayıp dur-	3	0,0066933
1531	zorlaştır-	3	0,0066933
1532	acı ver-	2	0,0044622
1533	acıt-	2	0,0044622
1534	acze düş-	2	0,0044622
1535	aç kal-	2	0,0044622
1536	açıklanabil-	2	0,0044622
1537	açmaza gir- (veya düş-)	2	0,0044622
1538	adını ağzına alma-	2	0,0044622
1539	adını ver-	2	0,0044622
1540	ağırna git-	2	0,0044622
1541	ağırlaştır-	2	0,0044622
1542	ağız değiştir-	2	0,0044622
1543	(bir şeyi) ağzına at-	2	0,0044622
1544	ağzından düşme- (veya düşürme-)	2	0,0044622
1545	ahbap ol-	2	0,0044622
1546	akıl (bir şeye) takıl-	2	0,0044622
1547	aklına bir şey gel-	2	0,0044622
1548	(birinin) aklına getir-	2	0,0044622

1549	aklından çık-	2	0,0044622
1550	alıp başını git-	2	0,0044622
1551	alev al-	2	0,0044622
1552	algılayabil-	2	0,0044622
1553	alıştır-	2	0,0044622
1554	altını ıslat-	2	0,0044622
1555	anıl-	2	0,0044622
1556	anlam çıkar-	2	0,0044622
1557	anlaşılabil-	2	0,0044622
1558	anlatıl-	2	0,0044622
1559	ansı-	2	0,0044622
1560	aptallık et- (veya yap-)	2	0,0044622
1561	arıt-	2	0,0044622
1562	arkada kal-	2	0,0044622
1563	(bir şeyin) arkası gel-	2	0,0044622
1564	artır-	2	0,0044622
1565	âşık ol-	2	0,0044622
1566	aşıla-	2	0,0044622
1567	aşır-	2	0,0044622
1568	ateşe ver-	2	0,0044622
1569	atlat-	2	0,0044622
1570	avutabil-	2	0,0044622
1571	ayağa fırla-	2	0,0044622
1572	ayağına geçir-	2	0,0044622
1573	ayırabil-	2	0,0044622
1574	ayırt edebil-	2	0,0044622
1575	ayırt edil-	2	0,0044622
1576	ayırımsan-	2	0,0044622
1577	az-	2	0,0044622
1578	bağırıp çağır-	2	0,0044622
1579	bakınıp kal-	2	0,0044622
1580	bana mısın deme-	2	0,0044622
1581	banyo yap-	2	0,0044622

1582	basıl-	2	0,0044622
1583	baskın çık- (veya gel-)	2	0,0044622
1584	baskın yap-	2	0,0044622
1585	başa gel-	2	0,0044622
1586	başı derde gir-	2	0,0044622
1587	başına bela ol- (veya kesil-)	2	0,0044622
1588	başından sav- (veya at-)	2	0,0044622
1589	başının çaresine bak-	2	0,0044622
1590	başkalaş-	2	0,0044622
1591	başlat-	2	0,0044622
1592	başlayabil-	2	0,0044622
1593	başvur-	2	0,0044622
1594	bele-	2	0,0044622
1595	belletil-	2	0,0044622
1596	benimse-	2	0,0044622
1597	benzetebil-	2	0,0044622
1598	benzetilebil-	2	0,0044622
1599	berraklaş-	2	0,0044622
1600	besleyebil-	2	0,0044622
1601	bıçak vur-	2	0,0044622
1602	biçil-	2	0,0044622
1603	bileyle-	2	0,0044622
1604	bilme-	2	0,0044622
1605	bir baltaya sap olama-	2	0,0044622
1606	birik-	2	0,0044622
1607	bitiver-	2	0,0044622
1608	boğazında (boğazına) düğümlen-	2	0,0044622
1609	boğuş-	2	0,0044622
1610	borçlan-	2	0,0044622
1611	boş durma-	2	0,0044622
1612	boşa çıkar- (veya çıkart-)	2	0,0044622
1613	boşla-	2	0,0044622
1614	boy at-	2	0,0044622

1615	boy ver-	2	0,0044622
1616	bozabil-	2	0,0044622
1617	buğulan-	2	0,0044622
1618	bulaştır-	2	0,0044622
1619	buldur-	2	0,0044622
1620	burnundan (fitil fitil) getir-	2	0,0044622
1621	burnundan solu-	2	0,0044622
1622	bükül-	2	0,0044622
1623	bütünle-	2	0,0044622
1624	büyü yap-	2	0,0044622
1625	can çekiş-	2	0,0044622
1626	canını al-	2	0,0044622
1627	canlandırabil-	2	0,0044622
1628	cevap verebil-	2	0,0044622
1629	cevap veril-	2	0,0044622
1630	cevaplandır-	2	0,0044622
1631	ciddileş-	2	0,0044622
1632	çamurlaş-	2	0,0044622
1633	çekebil-	2	0,0044622
1634	(birine veya bir şeye) çekidüzen ver-	2	0,0044622
1635	çekiştirip dur-	2	0,0044622
1636	çekiver-	2	0,0044622
1637	çene çal-	2	0,0044622
1638	çıkagel-	2	0,0044622
1639	çıldırabil-	2	0,0044622
1640	çıldırtabil-	2	0,0044622
1641	çılıgına dön-	2	0,0044622
1642	çılgınlaş-	2	0,0044622
1643	çileden çık-	2	0,0044622
1644	çizgi çek-	2	0,0044622
1645	dalga geç-	2	0,0044622
1646	dalgalandır-	2	0,0044622
1647	dans et-	2	0,0044622

1648	dar gel-	2	0,0044622
1649	darıl-	2	0,0044622
1650	darmadağın ol-	2	0,0044622
1651	dayak ye-	2	0,0044622
1652	dayat-	2	0,0044622
1653	dayatıl-	2	0,0044622
1654	değişebil-	2	0,0044622
1655	delik deşik ol-	2	0,0044622
1656	delirt-	2	0,0044622
1657	dellen-	2	0,0044622
1658	demir at-	2	0,0044622
1659	denk gel-	2	0,0044622
1660	densizlik et-	2	0,0044622
1661	derleyip topla- (veya toparla-)	2	0,0044622
1662	devin-	2	0,0044622
1663	devşirebil-	2	0,0044622
1664	didin-	2	0,0044622
1665	dikel-	2	0,0044622
1666	dikkat çek-	2	0,0044622
1667	dikkatli ol-	2	0,0044622
1668	dikleş-	2	0,0044622
1669	dili varma-	2	0,0044622
1670	dinlendir-	2	0,0044622
1671	direnebil-	2	0,0044622
1672	dirilt-	2	0,0044622
1673	doğrult-	2	0,0044622
1674	dokunul-	2	0,0044622
1675	doldurul-	2	0,0044622
1676	dolup taş-	2	0,0044622
1677	donat-	2	0,0044622
1678	donuklaş-	2	0,0044622
1679	doyabil-	2	0,0044622
1680	döküştür-	2	0,0044622

1681	dönüşüver-	2	0,0044622
1682	döşe-	2	0,0044622
1683	durul-	2	0,0044622
1684	duyulabil-	2	0,0044622
1685	duyumsat-	2	0,0044622
1686	duyurabil-	2	0,0044622
1687	dünya (dünyalar) başına yıkıl-	2	0,0044622
1688	düşünceye dal-	2	0,0044622
1689	düşürül-	2	0,0044622
1690	düzenle-	2	0,0044622
1691	düzensizleş-	2	0,0044622
1692	düzleş-	2	0,0044622
1693	eğilip bükül-	2	0,0044622
1694	eğlendir-	2	0,0044622
1695	eklen-	2	0,0044622
1696	eksik etme-	2	0,0044622
1697	el birliği et-	2	0,0044622
1698	el çırp-	2	0,0044622
1699	elden (elinden) çıkar-	2	0,0044622
1700	elinde ol-	2	0,0044622
1701	elinden al-	2	0,0044622
1702	(birinin) elinden (bir şey) düşme-	2	0,0044622
1703	elinden geleni ardına (veya arkasına) koyma-	2	0,0044622
1704	eline bak-	2	0,0044622
1705	eline geç-	2	0,0044622
1706	emanet bırak- (et-, ver-)	2	0,0044622
1707	endişelen-	2	0,0044622
1708	engel olabil-	2	0,0044622
1709	ensesine bin-	2	0,0044622
1710	er-	2	0,0044622
1711	erit-	2	0,0044622
1712	ertele-	2	0,0044622
1713	es geç-	2	0,0044622

1714	esip dur-	2	0,0044622
1715	etki bırak-	2	0,0044622
1716	etki (veya tesir) et- (veya yap-)	2	0,0044622
1717	etkilen-	2	0,0044622
1718	ev-	2	0,0044622
1719	eziyet et-	2	0,0044622
1720	fark edil-	2	0,0044622
1721	fayda verme-	2	0,0044622
1722	fırçala-	2	0,0044622
1723	fırlan-	2	0,0044622
1724	fırsatı kaçıır-	2	0,0044622
1725	fısıldaş-	2	0,0044622
1726	fıskırt-	2	0,0044622
1727	fink at-	2	0,0044622
1728	geciktir-	2	0,0044622
1729	geçilebilir-	2	0,0044622
1730	geçindir-	2	0,0044622
1731	geçiril-	2	0,0044622
1732	geçit ver-	2	0,0044622
1733	geçiver-	2	0,0044622
1734	gel gel et-	2	0,0044622
1735	genişle-	2	0,0044622
1736	ger-	2	0,0044622
1737	gerçekleştirilebil-	2	0,0044622
1738	ges gel-	2	0,0044622
1739	getiril-	2	0,0044622
1740	gezinip dur-	2	0,0044622
1741	gider-	2	0,0044622
1742	girişebil-	2	0,0044622
1743	gizleyebil-	2	0,0044622
1744	gönderebil-	2	0,0044622
1745	gönül (veya gönlünü) eğlendir-	2	0,0044622
1746	görmezlikten gel-	2	0,0044622

1747	görünüş (veya görünüm) al-	2	0,0044622
1748	götürebil-	2	0,0044622
1749	götürül-	2	0,0044622
1750	gözden kaybol-	2	0,0044622
1751	göze çarp-	2	0,0044622
1752	gözü açık git-	2	0,0044622
1753	gözü iliş-	2	0,0044622
1754	gözüne çarp-	2	0,0044622
1755	gözünün önüne gel-	2	0,0044622
1756	gözünün önüne getir-	2	0,0044622
1757	(bir şeye veya birine) ... gözüyle (olarak veya diye) bak-	2	0,0044622
1758	guslet-	2	0,0044622
1759	(bir şey birinin) gücüne git-	2	0,0044622
1760	gülümseyebil-	2	0,0044622
1761	günah işle-	2	0,0044622
1762	güvenebil-	2	0,0044622
1763	hak et-	2	0,0044622
1764	hak ver-	2	0,0044622
1765	halledil-	2	0,0044622
1766	harca-	2	0,0044622
1767	hasıl et-	2	0,0044622
1768	hata et- (veya eyle- veya işle-	2	0,0044622
1769	hatır (hatırını) sor-	2	0,0044622
1770	hava al-	2	0,0044622
1771	hava boz-	2	0,0044622
1772	havsalası alma-	2	0,0044622
1773	hayal kur-	2	0,0044622
1774	hayatından (yaşamından) çık-	2	0,0044622
1775	haz duy-	2	0,0044622
1776	haz ver-	2	0,0044622
1777	helak et- (eyle-, kıl-)	2	0,0044622
1778	hesap sorul-	2	0,0044622

1779	heveslen-	2	0,0044622
1780	heyecana kapıl-	2	0,0044622
1781	heyecanlandır-	2	0,0044622
1782	hissedil-	2	0,0044622
1783	hizmet gör-	2	0,0044622
1784	höpürdet-	2	0,0044622
1785	hüsrana uğrat-	2	0,0044622
1786	hüzünlen-	2	0,0044622
1787	içi acı-	2	0,0044622
1788	içi burkul-	2	0,0044622
1789	içi geç-	2	0,0044622
1790	içi ısın-	2	0,0044622
1791	içi içine sığma-	2	0,0044622
1792	içine al-	2	0,0044622
1793	içine işle-	2	0,0044622
1794	içini çek-	2	0,0044622
1795	içil-	2	0,0044622
1796	idam edil-	2	0,0044622
1797	iddia et-	2	0,0044622
1798	iddia edebil-	2	0,0044622
1799	iflah et-	2	0,0044622
1800	iğren-	2	0,0044622
1801	ihtiyarla-	2	0,0044622
1802	ikaz et-	2	0,0044622
1803	ilaç yap- (veya hazırla-)	2	0,0044622
1804	ileri git-	2	0,0044622
1805	ilgisini çek-	2	0,0044622
1806	ilikle-	2	0,0044622
1807	(biriyle veya bir şeyle) ilişği olma-	2	0,0044622
1808	iliştir-	2	0,0044622
1809	inatlaş-	2	0,0044622
1810	incit-	2	0,0044622
1811	indirebil-	2	0,0044622

1812	inebil-	2	0,0044622
1813	inlet-	2	0,0044622
1814	iple çek-	2	0,0044622
1815	ipileş-	2	0,0044622
1816	ipucu veril-	2	0,0044622
1817	irileş-	2	0,0044622
1818	isabet ettir-	2	0,0044622
1819	ispat et-	2	0,0044622
1820	ispat edebil-	2	0,0044622
1821	istifini bozma-	2	0,0044622
1822	isyan et-	2	0,0044622
1823	iş gör-	2	0,0044622
1824	işi çık-	2	0,0044622
1825	işin içinden çık- (veya sıyrıl-)	2	0,0044622
1826	işine gel-	2	0,0044622
1827	işaret ver-	2	0,0044622
1828	işaretle-	2	0,0044622
1829	işgal et-	2	0,0044622
1830	itaat et-	2	0,0044622
1831	itham edil-	2	0,0044622
1832	iyi git-	2	0,0044622
1833	iz bırak-	2	0,0044622
1834	izin iste-	2	0,0044622
1835	izin veril-	2	0,0044622
1836	izleyebil-	2	0,0044622
1837	kabul ettir-	2	0,0044622
1838	kaçıl-	2	0,0044622
1839	kaçıp dur-	2	0,0044622
1840	(biriyle) kafa bul-	2	0,0044622
1841	kafayı bul-	2	0,0044622
1842	kafayı (veya aklını) tak-	2	0,0044622
1843	kahkaha (veya kahkahayı) bas- (kopar-, salıver- veya savur-)	2	0,0044622

1844	kamaş-	2	0,0044622
1845	kamburlaştır-	2	0,0044622
1846	kamçıla-	2	0,0044622
1847	kamet getir-	2	0,0044622
1848	kan beynine çık- (veya sıçra-)	2	0,0044622
1849	kanat çırp-	2	0,0044622
1850	kanırt-	2	0,0044622
1851	kapatabil-	2	0,0044622
1852	kapıp koyuver-	2	0,0044622
1853	kaptırabil-	2	0,0044622
1854	karara var-	2	0,0044622
1855	kararlaştır-	2	0,0044622
1856	karişabil-	2	0,0044622
1857	kariştirip dur-	2	0,0044622
1858	karşı çık-	2	0,0044622
1859	karşılaşabil-	2	0,0044622
1860	karşılaşılabil-	2	0,0044622
1861	kastet-	2	0,0044622
1862	kaşı-	2	0,0044622
1863	kaşlarını çat-	2	0,0044622
1864	katmerle-	2	0,0044622
1865	kaydettir- (kayıt yaptır-)	2	0,0044622
1866	kaynatıl-	2	0,0044622
1867	kaz-	2	0,0044622
1868	kazıl-	2	0,0044622
1869	kendini ele ver-	2	0,0044622
1870	kendini göster-	2	0,0044622
1871	kılını (bile) kıpırdatma- (veya oynatma-)	2	0,0044622
1872	kımıldayabil-	2	0,0044622
1873	kıstırıl-	2	0,0044622
1874	kışkışla-	2	0,0044622
1875	kıvrın-	2	0,0044622
1876	kıy-	2	0,0044622

1877	kıyametler (kıyamet, kıyameti) kopar-	2	0,0044622
1878	kızart-	2	0,0044622
1879	kiraya ver-	2	0,0044622
1880	kirlen-	2	0,0044622
1881	koklaş-	2	0,0044622
1882	kokusunu (veya koku) al- (veya duy-)	2	0,0044622
1883	koltukla-	2	0,0044622
1884	kondur-	2	0,0044622
1885	konukla-	2	0,0044622
1886	konuşlan-	2	0,0044622
1887	konuşul-	2	0,0044622
1888	konuşup dur-	2	0,0044622
1889	kopartabil-	2	0,0044622
1890	kotar-	2	0,0044622
1891	koynuna gir-	2	0,0044622
1892	köpür-	2	0,0044622
1893	kucak aç-	2	0,0044622
1894	kursağında kal-	2	0,0044622
1895	kurşunlan-	2	0,0044622
1896	kurutul-	2	0,0044622
1897	kükre-	2	0,0044622
1898	laf at-	2	0,0044622
1899	mahcup ol-	2	0,0044622
1900	mâni ol-	2	0,0044622
1901	meftun ol-	2	0,0044622
1902	memnun ol-	2	0,0044622
1903	meşgul ol-	2	0,0044622
1904	meydana çık-	2	0,0044622
1905	mırıldanabil-	2	0,0044622
1906	mızıklan-	2	0,0044622
1907	musallat ol-	2	0,0044622
1908	mutlu et- (veya kıl-)	2	0,0044622
1909	müdahele et-	2	0,0044622

1910	mühlet ver-	2	0,0044622
1911	müracaat et-	2	0,0044622
1912	müsaade edil- (veya olun-)	2	0,0044622
1913	nakşedil-	2	0,0044622
1914	nasır bağla- (veya tut-)	2	0,0044622
1915	nazlan-	2	0,0044622
1916	neşelen-	2	0,0044622
1917	niyetlen-	2	0,0044622
1918	numara yap-	2	0,0044622
1919	olgunlaş-	2	0,0044622
1920	onarıl-	2	0,0044622
1921	onur duy-	2	0,0044622
1922	(biri veya bir şey) ortadan (veya ortalarından) kaybol-	2	0,0044622
1923	oruç (orucu) boz-	2	0,0044622
1924	oturup kal-	2	0,0044622
1925	oyalanabil-	2	0,0044622
1926	oynan-	2	0,0044622
1927	oynatabil-	2	0,0044622
1928	oynaş-	2	0,0044622
1929	oynayabil-	2	0,0044622
1930	oyun oyna-	2	0,0044622
1931	ödü kop- (veya patla-)	2	0,0044622
1932	öğür-	2	0,0044622
1933	ölüp git-	2	0,0044622
1934	önüne çık-	2	0,0044622
1935	öneril-	2	0,0044622
1936	ötüş-	2	0,0044622
1937	öykün-	2	0,0044622
1938	özdeşleş-	2	0,0044622
1939	özlem duy-	2	0,0044622
1940	özlen-	2	0,0044622
1941	parayı (herhangi bir miktarı) bas- (bastır-)	2	0,0044622
1942	parıl-da-	2	0,0044622

1943	pay çıkar-	2	0,0044622
1944	perçinle-	2	0,0044622
1945	pörsü-	2	0,0044622
1946	pörsüt-	2	0,0044622
1947	püskür-	2	0,0044622
1948	rahat bırakma- (veya verme-)	2	0,0044622
1949	rahatlat-	2	0,0044622
1950	sâdır ol-	2	0,0044622
1951	sağlayabil-	2	0,0044622
1952	sakatlan-	2	0,0044622
1953	sakın-	2	0,0044622
1954	sallandır-	2	0,0044622
1955	sallayıp dur-	2	0,0044622
1956	sanılabıl-	2	0,0044622
1957	sav-	2	0,0044622
1958	savrulup git-	2	0,0044622
1959	savunabil-	2	0,0044622
1960	savuşup git-	2	0,0044622
1961	selam (veya selamını) al-	2	0,0044622
1962	selam et-	2	0,0044622
1963	serpiştiril-	2	0,0044622
1964	serzenişte bulun-	2	0,0044622
1965	ses ver-	2	0,0044622
1966	sevinebil-	2	0,0044622
1967	seviş-	2	0,0044622
1968	sıçrayıp dur-	2	0,0044622
1969	sığdırabil-	2	0,0044622
1970	sıkıla-	2	0,0044622
1971	sıvan-	2	0,0044622
1972	sıyrıl-	2	0,0044622
1973	sızdır-	2	0,0044622
1974	silinip git-	2	0,0044622
1975	silkinebil-	2	0,0044622

1976	sindir-	2	0,0044622
1977	sineye çek-	2	0,0044622
1978	sokağa at-	2	0,0044622
1979	soluklan-	2	0,0044622
1980	soluyabil-	2	0,0044622
1981	somutlaş-	2	0,0044622
1982	sonuçla-	2	0,0044622
1983	sökün et-	2	0,0044622
1984	söz edil-	2	0,0044622
1985	sözünü geri al-	2	0,0044622
1986	sözleş-	2	0,0044622
1987	surat et-	2	0,0044622
1988	sürdürebil-	2	0,0044622
1989	süregel-	2	0,0044622
1990	sürt-	2	0,0044622
1991	sürü-	2	0,0044622
1992	şasma-	2	0,0044622
1993	şasala-	2	0,0044622
1994	şasırp kal-	2	0,0044622
1995	şehadet et-	2	0,0044622
1996	şenlendir-	2	0,0044622
1997	şiddetlen-	2	0,0044622
1998	şükret-	2	0,0044622
1999	talip ol-	2	0,0044622
2000	tanımazlıktan gel-	2	0,0044622
2001	tart-	2	0,0044622
2002	tasarlanabil-	2	0,0044622
2003	tasarruf edil-	2	0,0044622
2004	taşıyıp dur-	2	0,0044622
2005	tazammun et-	2	0,0044622
2006	teati edil-	2	0,0044622
2007	tebrik et-	2	0,0044622
2008	tecelli et-	2	0,0044622

2009	teğet geç-	2	0,0044622
2010	teklif et- (yap-)	2	0,0044622
2011	tekrarlayıp dur-	2	0,0044622
2012	telaful et-	2	0,0044622
2013	telefon et- (veya aç-)	2	0,0044622
2014	temas et-	2	0,0044622
2015	temas kur-	2	0,0044622
2016	tempo tut-	2	0,0044622
2017	terennüm et-	2	0,0044622
2018	teslim et-	2	0,0044622
2019	teşebbüs et-	2	0,0044622
2020	tık-	2	0,0044622
2021	tıka-	2	0,0044622
2022	tıkanıp kal-	2	0,0044622
2023	tıklatıl-	2	0,0044622
2024	tımar et-	2	0,0044622
2025	tıngırda-	2	0,0044622
2026	tıraş ol-	2	0,0044622
2027	toplaş-	2	0,0044622
2028	tökezle-	2	0,0044622
2029	tövbe istiğfar et-	2	0,0044622
2030	treni kaçır-	2	0,0044622
2031	tuhafına git-	2	0,0044622
2032	tüne-	2	0,0044622
2033	türe-	2	0,0044622
2034	uçuştur-	2	0,0044622
2035	ufal-	2	0,0044622
2036	ufala-	2	0,0044622
2037	uğuldayıp dur-	2	0,0044622
2038	uğur getir-	2	0,0044622
2039	ulaştırabil-	2	0,0044622
2040	umabil-	2	0,0044622
2041	umursan-	2	0,0044622

2042	umudunu kes-	2	0,0044622
2043	unutuver-	2	0,0044622
2044	uyarıl-	2	0,0044622
2045	uzatıl-	2	0,0044622
2046	uzlaş-	2	0,0044622
2047	üstesinden gelebil-	2	0,0044622
2048	üşüş-	2	0,0044622
2049	üt-	2	0,0044622
2050	üzerinden at-	2	0,0044622
2051	üzerine al-	2	0,0044622
2052	vadet-	2	0,0044622
2053	vaki ol-	2	0,0044622
2054	varıl-	2	0,0044622
2055	varsay-	2	0,0044622
2056	vasiyet et- (veya yap-)	2	0,0044622
2057	vınla-	2	0,0044622
2058	vızıl-da-	2	0,0044622
2059	vuku bul-	2	0,0044622
2060	vurabil-	2	0,0044622
2061	yadırgan-	2	0,0044622
2062	yadsı-	2	0,0044622
2063	yağıp dur-	2	0,0044622
2064	yağla-	2	0,0044622
2065	yakamozlan-	2	0,0044622
2066	yakınlaş-	2	0,0044622
2067	yakınlık göster-	2	0,0044622
2068	yalıtıl-	2	0,0044622
2069	yalpala-	2	0,0044622
2070	yanaş-	2	0,0044622
2071	yapılabil-	2	0,0044622
2072	yapışıp kal-	2	0,0044622
2073	yapıştırıl-	2	0,0044622
2074	yaratıl-	2	0,0044622

2075	yarıl-	2	0,0044622
2076	yas tut-	2	0,0044622
2077	yas tutul-	2	0,0044622
2078	yasaklan-	2	0,0044622
2079	yaşatabil-	2	0,0044622
2080	yatabil-	2	0,0044622
2081	yatış-	2	0,0044622
2082	yavaşlat-	2	0,0044622
2083	yayılp kal-	2	0,0044622
2084	yem ol-	2	0,0044622
2085	yemek yen-	2	0,0044622
2086	yemin verir- (veya ettir-)	2	0,0044622
2087	yenik düş-	2	0,0044622
2088	yenile-	2	0,0044622
2089	yer tut-	2	0,0044622
2090	yer ver-	2	0,0044622
2091	yere çal-	2	0,0044622
2092	yere yıkıl-	2	0,0044622
2093	yerinde durama-	2	0,0044622
2094	yetiştiril-	2	0,0044622
2095	yetkinleş-	2	0,0044622
2096	yıkabil-	2	0,0044622
2097	yırtıl-	2	0,0044622
2098	yitiril-	2	0,0044622
2099	yiyip iç-	2	0,0044622
2100	yoğur-	2	0,0044622
2101	yolunu değiştir-	2	0,0044622
2102	yolunu düşür-	2	0,0044622
2103	yolculuk et- (veya yap-)	2	0,0044622
2104	yosun bağla- (veya tut-)	2	0,0044622
2105	yönet-	2	0,0044622
2106	yumuşat-	2	0,0044622
2107	yüreği soğu-	2	0,0044622

2108	yürün-	2	0,0044622
2109	yürüyüp dur-	2	0,0044622
2110	(bir şeye) yüz tut-	2	0,0044622
2111	yüz verme-	2	0,0044622
2112	yüzebil-	2	0,0044622
2113	zehirlen-	2	0,0044622
2114	(bir şeyden) zevk al- (veya duy-)	2	0,0044622
2115	zıkkımlan-	2	0,0044622
2116	ziyaret et-	2	0,0044622
2117	zom ol-	2	0,0044622
2118	zonkla-	2	0,0044622
2119	zorunda bırak-	2	0,0044622
2120	zuhur et-	2	0,0044622
2121	abart-	1	0,0022311
2122	abes kaç-	1	0,0022311
2123	acele edil-	1	0,0022311
2124	aceleyle getiril-	1	0,0022311
2125	acıkıl-	1	0,0022311
2126	aç bırak-	1	0,0022311
2127	(bir durum) açığa çıkar-	1	0,0022311
2128	(bir durum) açığa vurabil-	1	0,0022311
2129	açıklama yap-	1	0,0022311
2130	açıklık kazan-	1	0,0022311
2131	açılabil-	1	0,0022311
2132	açlıktan öl-	1	0,0022311
2133	açtır-	1	0,0022311
2134	ad koydurt-	1	0,0022311
2135	ad veril-	1	0,0022311
2136	adı karış-	1	0,0022311
2137	ada-	1	0,0022311
2138	(birini) adam yerine (veya hesabına) koy-	1	0,0022311
2139	afalla-	1	0,0022311
2140	affa (affina) al-	1	0,0022311

2141	afyonlan-	1	0,0022311
2142	ağıp dur-	1	0,0022311
2143	ağır gel-	1	0,0022311
2144	ağırla-	1	0,0022311
2145	ağzı kulaklarına var-	1	0,0022311
2146	(birinin, birilerinin) ađzına dűşür-	1	0,0022311
2147	ağzına tık-	1	0,0022311
2148	ağzından bal damla- (veya ak-)	1	0,0022311
2149	ađzından dűkül-	1	0,0022311
2150	ağzından girip burnundan çık-	1	0,0022311
2151	ağızdan (ağzından)kaç-	1	0,0022311
2152	ağzından kaçır-	1	0,0022311
2153	ağzını ara- (veya yokla-)	1	0,0022311
2154	ağlanabil-	1	0,0022311
2155	ağlatabil-	1	0,0022311
2156	ağna-	1	0,0022311
2157	ağrı yap-	1	0,0022311
2158	ah al-	1	0,0022311
2159	ait ol-	1	0,0022311
2160	akıl erdirileme-	1	0,0022311
2161	akıl edil-	1	0,0022311
2162	akıl yürütebil-	1	0,0022311
2163	akılda tut-	1	0,0022311
2164	aklı alma-	1	0,0022311
2165	aklı başına gel-	1	0,0022311
2166	aklı başından git-	1	0,0022311
2167	aklı dur- (git-)	1	0,0022311
2168	aklı karış-	1	0,0022311
2169	aklı kes-	1	0,0022311
2170	aklına dűş-	1	0,0022311
2171	aklına koy-	1	0,0022311
2172	aklını (bir şeyle) boz-	1	0,0022311
2173	aklını (kafayı) oynat-	1	0,0022311

2174	akın et-	1	0,0022311
2175	akış-	1	0,0022311
2176	aklaş-	1	0,0022311
2177	aksileş-	1	0,0022311
2178	aksilik çık-	1	0,0022311
2179	aktarabil-	1	0,0022311
2180	aktarma yap-	1	0,0022311
2181	alabora ol-	1	0,0022311
2182	alacalan-	1	0,0022311
2183	alaşığı edil-	1	0,0022311
2184	aldatabil-	1	0,0022311
2185	alet et-	1	0,0022311
2186	algılanabil-	1	0,0022311
2187	alışılabil-	1	0,0022311
2188	alışkanlık hâline getir-	1	0,0022311
2189	alışverişe çık-	1	0,0022311
2190	allak bullak et-	1	0,0022311
2191	alt et-	1	0,0022311
2192	altından kalkama-	1	0,0022311
2193	altını üstüne getir-	1	0,0022311
2194	aman verme-	1	0,0022311
2195	amuda kalk-	1	0,0022311
2196	anıp dur-	1	0,0022311
2197	anlamlandır-	1	0,0022311
2198	anlamlandırabil-	1	0,0022311
2199	anlamlandırılabil-	1	0,0022311
2200	anlaşabil-	1	0,0022311
2201	anlatıp dur-	1	0,0022311
2202	anlayıver-	1	0,0022311
2203	anneleş-	1	0,0022311
2204	aptallaş-	1	0,0022311
2205	aptallaştır-	1	0,0022311
2206	ara ver-	1	0,0022311

2207	aralarından kara kedi geç-	1	0,0022311
2208	(biriyle) arası hoş (veya iyi) olma-	1	0,0022311
2209	araya al-	1	0,0022311
2210	aralayabil-	1	0,0022311
2211	aranıp dur-	1	0,0022311
2212	araştırıp dur-	1	0,0022311
2213	arat-	1	0,0022311
2214	araziye uy-	1	0,0022311
2215	(birinin veya bir şeyin) ardına (veya arkasına) düş-	1	0,0022311
2216	arın-	1	0,0022311
2217	arındır-	1	0,0022311
2218	arkasını getireme-	1	0,0022311
2219	armağan et-	1	0,0022311
2220	arşınlayabil-	1	0,0022311
2221	arşınlayıp dur-	1	0,0022311
2222	arttır-	1	0,0022311
2223	arz et-	1	0,0022311
2224	arzula-	1	0,0022311
2225	askerlik (veya askerliğini) yap-	1	0,0022311
2226	askıntı ol-	1	0,0022311
2227	aslı çık-	1	0,0022311
2228	aşağıdan al-	1	0,0022311
2229	aşıl-	1	0,0022311
2230	aşılan-	1	0,0022311
2231	aşın-	1	0,0022311
2232	atak yap-	1	0,0022311
2233	atası gel-	1	0,0022311
2234	ateş al-	1	0,0022311
2235	ateşe veril-	1	0,0022311
2236	ateşi çık- (veya yüksel-)	1	0,0022311
2237	atfedebil-	1	0,0022311
2238	atıp dur-	1	0,0022311
2239	atıp (veya at-) tut-	1	0,0022311

2240	atıştır-	1	0,0022311
2241	atıver-	1	0,0022311
2242	atlatabil-	1	0,0022311
2243	ava çık-	1	0,0022311
2244	avlan-	1	0,0022311
2245	avuçlayabil-	1	0,0022311
2246	avunabil-	1	0,0022311
2247	avurtları çök- (veya birbirine geç-)	1	0,0022311
2248	ayağına (veya ayaklarına) dolan- (veya dolaş-)	1	0,0022311
2249	ayağına gel-	1	0,0022311
2250	ayağına (veya ayaklarına) yat-	1	0,0022311
2251	(ayakkabı) ayağını vur-	1	0,0022311
2252	ayaklarına (veya ayağına) kara su (veya sular) in-	1	0,0022311
2253	ayart-	1	0,0022311
2254	aydınlatıp dur-	1	0,0022311
2255	ayık-	1	0,0022311
2256	ayıp et-	1	0,0022311
2257	ayıpla-	1	0,0022311
2258	ayıpsan-	1	0,0022311
2259	aykırı düş-	1	0,0022311
2260	aynı kaba pisle- (veya işe- veya becer-)	1	0,0022311
2261	azalt-	1	0,0022311
2262	azap et-	1	0,0022311
2263	azıt-	1	0,0022311
2264	azizleş-	1	0,0022311
2265	azmet-	1	0,0022311
2266	bağırarak ol-	1	0,0022311
2267	bağırır-	1	0,0022311
2268	bağirt-	1	0,0022311
2269	bağırtıp dur-	1	0,0022311
2270	bağlanabil-	1	0,0022311
2271	bağlanıl-	1	0,0022311
2272	bağlayabil-	1	0,0022311

2273	bağlı kıl-	1	0,0022311
2274	bağlılık (sadakât) göster-	1	0,0022311
2275	bahane ara-	1	0,0022311
2276	bakınıl-	1	0,0022311
2277	bakış at-	1	0,0022311
2278	bakma-	1	0,0022311
2279	baktırabil-	1	0,0022311
2280	balıklaş-	1	0,0022311
2281	barındır-	1	0,0022311
2282	barış-	1	0,0022311
2283	basıp geç-	1	0,0022311
2284	baskı altında tut-	1	0,0022311
2285	bastırıl-	1	0,0022311
2286	baş aşağı git-	1	0,0022311
2287	baş eğ-	1	0,0022311
2288	baş et-	1	0,0022311
2289	baş edilebil-	1	0,0022311
2290	baş göz et-	1	0,0022311
2291	(biriyle) başa çıkılabil-	1	0,0022311
2292	başı sıkıl- (veya sıkış-)	1	0,0022311
2293	başına bir hâl gel-	1	0,0022311
2294	başına dert aç-	1	0,0022311
2295	başına yık-	1	0,0022311
2296	başına yıkıl-	1	0,0022311
2297	başında kavak yeli (veya yelleri) es-	1	0,0022311
2298	başından geç-	1	0,0022311
2299	başarıl-	1	0,0022311
2300	başarılabil-	1	0,0022311
2301	başkaldır-	1	0,0022311
2302	başlan-	1	0,0022311
2303	batır-	1	0,0022311
2304	batırıl-	1	0,0022311
2305	bayatla-	1	0,0022311

2306	baygınlaş-	1	0,0022311
2307	bayrak çek-	1	0,0022311
2308	beceriksizleş-	1	0,0022311
2309	beceriksizlik et-	1	0,0022311
2310	bedbahtlık et- (yap-)	1	0,0022311
2311	bel ver-	1	0,0022311
2312	beli bükül-	1	0,0022311
2313	beliriver-	1	0,0022311
2314	belirtebil-	1	0,0022311
2315	belirtil-	1	0,0022311
2316	bellet-	1	0,0022311
2317	benzeyebil-	1	0,0022311
2318	berbat ol-	1	0,0022311
2319	bereketlen-	1	0,0022311
2320	berhava et-	1	0,0022311
2321	betonla-	1	0,0022311
2322	bezen-	1	0,0022311
2323	bıçaklan-	1	0,0022311
2324	bıkıl-	1	0,0022311
2325	bıktır-	1	0,0022311
2326	biat et-	1	0,0022311
2327	biçim al-	1	0,0022311
2328	biçimlenebil-	1	0,0022311
2329	biçimlendirebil-	1	0,0022311
2330	bildirebil-	1	0,0022311
2331	bilen-	1	0,0022311
2332	bilet kes-	1	0,0022311
2333	bileylen-	1	0,0022311
2334	bilinebil-	1	0,0022311
2335	... bir hal al- (hale gir-)	1	0,0022311
2336	bir yolunu bul-	1	0,0022311
2337	birbirini (birbirlerini) ye-	1	0,0022311
2338	biriktir-	1	0,0022311

2339	birleş-	1	0,0022311
2340	birleştir-	1	0,0022311
2341	bitkinleş-	1	0,0022311
2342	bocalat-	1	0,0022311
2343	boğazına perişan ol-	1	0,0022311
2344	boğanzından geçme-	1	0,0022311
2345	boğulup git-	1	0,0022311
2346	boğuşup dur-	1	0,0022311
2347	bombala-	1	0,0022311
2348	boncuklan-	1	0,0022311
2349	boşa çıkartıl-	1	0,0022311
2350	boşa git-	1	0,0022311
2351	boşaltıl-	1	0,0022311
2352	boşandırıl-	1	0,0022311
2353	boyat-	1	0,0022311
2354	boyatıl-	1	0,0022311
2355	bozulabil-	1	0,0022311
2356	bölük pörçük ol-	1	0,0022311
2357	bölüş-	1	0,0022311
2358	bölüşebil-	1	0,0022311
2359	budan-	1	0,0022311
2360	buğulandır-	1	0,0022311
2361	bulanıklaş-	1	0,0022311
2362	bulanıklaştır-	1	0,0022311
2363	bulaşıp dur-	1	0,0022311
2364	bulundurabil-	1	0,0022311
2365	bulunul-	1	0,0022311
2366	buluşturulabil-	1	0,0022311
2367	bunal-	1	0,0022311
2368	bunalıma gir- (veya düş-)	1	0,0022311
2369	bur-	1	0,0022311
2370	burun buruna gel-	1	0,0022311
2371	burnunun direği sızla-	1	0,0022311

2372	buz kesil-	1	0,0022311
2373	buzlan-	1	0,0022311
2374	buzlaş-	1	0,0022311
2375	bürü-	1	0,0022311
2376	büyüsüne kapıl- (veya tutul-)	1	0,0022311
2377	büzüş-	1	0,0022311
2378	can alıp can ver-	1	0,0022311
2379	can ver-	1	0,0022311
2380	canına kastet-	1	0,0022311
2381	canından bez- (veya bıkmak- veya usan-)	1	0,0022311
2382	canını acıt-	1	0,0022311
2383	canını dar at-	1	0,0022311
2384	canını dişine al- (veya tak-)	1	0,0022311
2385	canını sık-	1	0,0022311
2386	canını ver-	1	0,0022311
2387	cangama et-	1	0,0022311
2388	canlandır-	1	0,0022311
2389	cansız düş-	1	0,0022311
2390	cenaze (cenazeyi) kaldır-	1	0,0022311
2391	cevaplandırabil-	1	0,0022311
2392	cıvıldaş-	1	0,0022311
2393	cıyakla-	1	0,0022311
2394	cız et-	1	0,0022311
2395	cızırdat-	1	0,0022311
2396	cızırdat-	1	0,0022311
2397	ciddiye al-	1	0,0022311
2398	cinayet işleyebil-	1	0,0022311
2399	cisimlen-	1	0,0022311
2400	coştur-	1	0,0022311
2401	curusu gel-	1	0,0022311
2402	çaba göster-	1	0,0022311
2403	çabuklaştır-	1	0,0022311
2404	çağır-	1	0,0022311

2405	çağla-	1	0,0022311
2406	çağlayıp dur-	1	0,0022311
2407	çaktır-	1	0,0022311
2408	çalışabil-	1	0,0022311
2409	çalışıp dur-	1	0,0022311
2410	çalışılabil-	1	0,0022311
2411	çalkalanıp dur-	1	0,0022311
2412	çamurlan-	1	0,0022311
2413	çapaklan-	1	0,0022311
2414	çapala-	1	0,0022311
2415	çarçur et-	1	0,0022311
2416	çarpıp dur-	1	0,0022311
2417	çarpiş-	1	0,0022311
2418	çat-	1	0,0022311
2419	çatlat-	1	0,0022311
2420	çekip al-	1	0,0022311
2421	çelmele-	1	0,0022311
2422	çember içine al- (veya çembere al-)	1	0,0022311
2423	çene yor-	1	0,0022311
2424	çerçevele-	1	0,0022311
2425	çevirebil-	1	0,0022311
2426	çevrele-	1	0,0022311
2427	çevrelen-	1	0,0022311
2428	çığlık kop-	1	0,0022311
2429	çığrış-	1	0,0022311
2430	çıkabilir-	1	0,0022311
2431	çıkarsayabil-	1	0,0022311
2432	çıkartılabil-	1	0,0022311
2433	çınlayıp dur-	1	0,0022311
2434	çırp-	1	0,0022311
2435	çırpınabil-	1	0,0022311
2436	çıt çıkma-	1	0,0022311
2437	çiftçilik et- (yap-)	1	0,0022311

2438	çığneyip geç-	1	0,0022311
2439	irkinleŖ-	1	0,0022311
2440	çiseleyip dur-	1	0,0022311
2441	çitlen-	1	0,0022311
2442	çivilen-	1	0,0022311
2443	çizgi çekebil-	1	0,0022311
2444	çizik atıp dur-	1	0,0022311
2445	çiziktir-	1	0,0022311
2446	çobanlık et-	1	0,0022311
2447	çocuğu ol-	1	0,0022311
2448	ocuklaŖ-	1	0,0022311
2449	çocukluk et- (yap-)	1	0,0022311
2450	omak sok- (veya koy-)	1	0,0022311
2451	okebil-	1	0,0022311
2452	ekeltebil-	1	0,0022311
2453	okert-	1	0,0022311
2454	oydr-	1	0,0022311
2455	zdr-	1	0,0022311
2456	zebil-	1	0,0022311
2457	lebil-	1	0,0022311
2458	mleyebil-	1	0,0022311
2459	ryp git-	1	0,0022311
2460	dadanıp kal-	1	0,0022311
2461	dağılabil-	1	0,0022311
2462	dağılın-	1	0,0022311
2463	dağıtıl-	1	0,0022311
2464	(bir Ŗeye) dâhil ol-	1	0,0022311
2465	dal budak sal-	1	0,0022311
2466	dala-	1	0,0022311
2467	dalabil-	1	0,0022311
2468	dalaŖ-	1	0,0022311
2469	dalayıver-	1	0,0022311
2470	dallanıp budaklan-	1	0,0022311

2471	damarına basıl-	1	0,0022311
2472	damarlan-	1	0,0022311
2473	danış-	1	0,0022311
2474	davetiye çıkar-	1	0,0022311
2475	davranabil-	1	0,0022311
2476	debelenip dur-	1	0,0022311
2477	dedikodu et- (veya yap-)	1	0,0022311
2478	defolup git-	1	0,0022311
2479	değebil-	1	0,0022311
2480	değer ver-	1	0,0022311
2481	değerlen-	1	0,0022311
2482	değerlendir-	1	0,0022311
2483	değin-	1	0,0022311
2484	değiş tokuş et-	1	0,0022311
2485	değişiver-	1	0,0022311
2486	deli et-	1	0,0022311
2487	(biri, birine/bir şeye) deli divane ol-	1	0,0022311
2488	delin-	1	0,0022311
2489	dem vurul-	1	0,0022311
2490	demetle-	1	0,0022311
2491	demeye getir-	1	0,0022311
2492	demirle-	1	0,0022311
2493	demirlen-	1	0,0022311
2494	demle-	1	0,0022311
2495	denetlenebil-	1	0,0022311
2496	denenebil-	1	0,0022311
2497	denk tutul-	1	0,0022311
2498	denk yap- (et-)	1	0,0022311
2499	depreş-	1	0,0022311
2500	derdine düş-	1	0,0022311
2501	dereyi (suyu) görmeden paçaları sıva-	1	0,0022311
2502	derinleştir-	1	0,0022311
2503	deriş-	1	0,0022311

2504	derle-	1	0,0022311
2505	derlen-	1	0,0022311
2506	dermanı kesil-	1	0,0022311
2507	dert et- (veya edin-)	1	0,0022311
2508	dert yan-	1	0,0022311
2509	dertlen-	1	0,0022311
2510	dertleş-	1	0,0022311
2511	destek ol-	1	0,0022311
2512	destekle-	1	0,0022311
2513	deş-	1	0,0022311
2514	devinime geç-	1	0,0022311
2515	devret-	1	0,0022311
2516	devreye sokul-	1	0,0022311
2517	devrilip kal-	1	0,0022311
2518	deyip de geçme-	1	0,0022311
2519	dımdızlak kal- (veya dımdızlak ortada kal-)	1	0,0022311
2520	dışına çık-	1	0,0022311
2521	dışarı at-	1	0,0022311
2522	dibe vurdur-	1	0,0022311
2523	didinip dur-	1	0,0022311
2524	diken üstünde otur- (dur-)	1	0,0022311
2525	dikkat (dikkati) çek-	1	0,0022311
2526	dikkat edil-	1	0,0022311
2527	dikkatinden kaçma-	1	0,0022311
2528	dikkatini topla-	1	0,0022311
2529	dil (diller) dök-	1	0,0022311
2530	dile gel-	1	0,0022311
2531	dilinin altındaki baklayı (veya altındakini) çıkar-	1	0,0022311
2532	dilimleyebil-	1	0,0022311
2533	dillendirebil-	1	0,0022311
2534	dinçleş-	1	0,0022311
2535	dinletebil-	1	0,0022311
2536	diple-	1	0,0022311

2537	direktif ver-	1	0,0022311
2538	direksiyon salla-	1	0,0022311
2539	dirilebil-	1	0,0022311
2540	dirsek çevir-	1	0,0022311
2541	dişini sık-	1	0,0022311
2542	dişle-	1	0,0022311
2543	diyecek ol-	1	0,0022311
2544	dize getir-	1	0,0022311
2545	dizlerinin bağı çözül-	1	0,0022311
2546	doğallaş-	1	0,0022311
2547	doğrultabil-	1	0,0022311
2548	doğum yap-	1	0,0022311
2549	doktora görün-	1	0,0022311
2550	doku-	1	0,0022311
2551	dolandırıl-	1	0,0022311
2552	dolaşıl-	1	0,0022311
2553	doldurabil-	1	0,0022311
2554	dolup dur-	1	0,0022311
2555	dondur-	1	0,0022311
2556	doymak bilme-	1	0,0022311
2557	doyurabil-	1	0,0022311
2558	doyurul-	1	0,0022311
2559	döktür-	1	0,0022311
2560	döndürül-	1	0,0022311
2561	dönüştür-	1	0,0022311
2562	dönüştürül-	1	0,0022311
2563	dört dön-	1	0,0022311
2564	dörtnala kalk- (veya git-)	1	0,0022311
2565	dövebil-	1	0,0022311
2566	dövüp dur-	1	0,0022311
2567	dudak bük-	1	0,0022311
2568	dumura uğra-	1	0,0022311
2569	durdurt-	1	0,0022311

2570	durdurul-	1	0,0022311
2571	durgunlaş-	1	0,0022311
2572	duruklaş-	1	0,0022311
2573	durulabil-	1	0,0022311
2574	duş al- (veya yap-)	1	0,0022311
2575	duyumsan-	1	0,0022311
2576	duyumsanabil-	1	0,0022311
2577	düğüm at-	1	0,0022311
2578	düğümle-	1	0,0022311
2579	düşebil-	1	0,0022311
2580	düşkünleş-	1	0,0022311
2581	düşman o-	1	0,0022311
2582	düşündürt-	1	0,0022311
2583	düşürt-	1	0,0022311
2584	düşüver-	1	0,0022311
2585	düz-	1	0,0022311
2586	düzeltebil-	1	0,0022311
2587	düzeltil-	1	0,0022311
2588	düzen ver- (veya düzene koy- veya düzene sok-)	1	0,0022311
2589	düzensizleştir-	1	0,0022311
2590	eda et-	1	0,0022311
2591	edeme-	1	0,0022311
2592	eğlendirebil-	1	0,0022311
2593	ek-	1	0,0022311
2594	ekebil-	1	0,0022311
2595	ekil-	1	0,0022311
2596	el ele ver-	1	0,0022311
2597	el konul-	1	0,0022311
2598	el sıkış-	1	0,0022311
2599	elden geç-	1	0,0022311
2600	elden geçir-	1	0,0022311
2601	ele geç-	1	0,0022311
2602	eli ayağı tutmaz ol-	1	0,0022311

2603	eli boş dön- (veya çevril- veya geri gel-)	1	0,0022311
2604	eli ekmek tut-	1	0,0022311
2605	elinde tut-	1	0,0022311
2606	elini kana bula- (veya bulaştır-)	1	0,0022311
2607	elini sürme-	1	0,0022311
2608	elini vicdanına koy-	1	0,0022311
2609	elle-	1	0,0022311
2610	elver-	1	0,0022311
2611	emeği geç-	1	0,0022311
2612	emniyet ver-	1	0,0022311
2613	emzirebil-	1	0,0022311
2614	engel çıkar- (veya çıkart-)	1	0,0022311
2615	engel olun-	1	0,0022311
2616	engellen-	1	0,0022311
2617	ensele-	1	0,0022311
2618	erebil-	1	0,0022311
2619	ertelen-	1	0,0022311
2620	esebil-	1	0,0022311
2621	esinle-	1	0,0022311
2622	esir al-	1	0,0022311
2623	eskit-	1	0,0022311
2624	esrikleş-	1	0,0022311
2625	estir-	1	0,0022311
2626	etkisini göster-	1	0,0022311
2627	evdir-	1	0,0022311
2628	evetle-	1	0,0022311
2629	evhamlan-	1	0,0022311
2630	evir-	1	0,0022311
2631	evlendiril-	1	0,0022311
2632	evleniver-	1	0,0022311
2633	evril-	1	0,0022311
2634	ezberine al-	1	0,0022311
2635	ezberle-	1	0,0022311

2636	ezberlet-	1	0,0022311
2637	ezebil-	1	0,0022311
2638	ezip geç-	1	0,0022311
2639	eziyet çek-	1	0,0022311
2640	fala bak-	1	0,0022311
2641	fala baktır-	1	0,0022311
2642	fark edilebil-	1	0,0022311
2643	feleği şaş-	1	0,0022311
2644	ferahla-	1	0,0022311
2645	ferahlat-	1	0,0022311
2646	ferman et-	1	0,0022311
2647	fıkırda-	1	0,0022311
2648	fır dolan-	1	0,0022311
2649	fır dön-	1	0,0022311
2650	fırlanıp dur-	1	0,0022311
2651	fırlatabil-	1	0,0022311
2652	fırsat bil-	1	0,0022311
2653	fırsattan istifade et-	1	0,0022311
2654	fırtına kop- (veya patla-)	1	0,0022311
2655	fişıl-da-	1	0,0022311
2656	fittır-	1	0,0022311
2657	fittırabil-	1	0,0022311
2658	fikir ver-	1	0,0022311
2659	(birinin) fikrini çel-	1	0,0022311
2660	filozoflaştır-	1	0,0022311
2661	fingirde-	1	0,0022311
2662	fire ver-	1	0,0022311
2663	fiyat ver-	1	0,0022311
2664	fokurdut-	1	0,0022311
2665	forsu ol- (veya geç-)	1	0,0022311
2666	fotoğraflayabil-	1	0,0022311
2667	garantile-	1	0,0022311
2668	gark et-	1	0,0022311

2669	gark olun-	1	0,0022311
2670	gayret et-	1	0,0022311
2671	gayrete getir-	1	0,0022311
2672	gebe kal-	1	0,0022311
2673	geç kalın-	1	0,0022311
2674	geçilebil-	1	0,0022311
2675	geçirebil-	1	0,0022311
2676	gelin gel-	1	0,0022311
2677	gelip çat- (veya dayan-)	1	0,0022311
2678	gelişebil-	1	0,0022311
2679	gerçekleştir-	1	0,0022311
2680	gerçekleştirebil-	1	0,0022311
2681	gerek ol-	1	0,0022311
2682	gerginleş-	1	0,0022311
2683	gerginleştir-	1	0,0022311
2684	geri al-	1	0,0022311
2685	geri çek-	1	0,0022311
2686	geri çevril-	1	0,0022311
2687	geri dönebil-	1	0,0022311
2688	geri dönül-	1	0,0022311
2689	geri ver-	1	0,0022311
2690	gerisini getir-	1	0,0022311
2691	gerile-	1	0,0022311
2692	gerneşebil-	1	0,0022311
2693	getirebil-	1	0,0022311
2694	geveleyip dur-	1	0,0022311
2695	gevezelen-	1	0,0022311
2696	gezele-	1	0,0022311
2697	gezeleyip dur-	1	0,0022311
2698	gezip dur-	1	0,0022311
2699	gıcırdayıp dur-	1	0,0022311
2700	gık deme- (gıkı çıkma-)	1	0,0022311
2701	gıpta et-	1	0,0022311

2702	gidiş-	1	0,0022311
2703	girilebil-	1	0,0022311
2704	giriver-	1	0,0022311
2705	giydir-	1	0,0022311
2706	giyebil-	1	0,0022311
2707	göbek attır-	1	0,0022311
2708	göğüs ger-	1	0,0022311
2709	gönül al-	1	0,0022311
2710	gönlünü hoş et-	1	0,0022311
2711	görüp dur-	1	0,0022311
2712	görüşebil-	1	0,0022311
2713	görüver-	1	0,0022311
2714	gösteri yap-	1	0,0022311
2715	gösterip dur-	1	0,0022311
2716	götürülebil-	1	0,0022311
2717	göz açtırma-	1	0,0022311
2718	göz ardı et-	1	0,0022311
2719	göz dik-	1	0,0022311
2720	göz gezdir-	1	0,0022311
2721	göz kamaştır- (veya al-)	1	0,0022311
2722	gözden (veya gözünden) düş-	1	0,0022311
2723	gözden (veya gözünden) kaç-	1	0,0022311
2724	göze bat-	1	0,0022311
2725	gözleri dön-	1	0,0022311
2726	gözleri parla- (veya parıl-da-)	1	0,0022311
2727	gözleri takıl-	1	0,0022311
2728	gözlerinden oku-	1	0,0022311
2729	gözlerini kaçır-	1	0,0022311
2730	gözü ak-	1	0,0022311
2731	gözü görme-	1	0,0022311
2732	gözü ısır-	1	0,0022311
2733	gözü (gözleri) kamaş-	1	0,0022311
2734	gözü (gözleri) kay- (kaç-)	1	0,0022311

2735	gözünde büyüt-	1	0,0022311
2736	gözüne bat-	1	0,0022311
2737	gözüne kestir-	1	0,0022311
2738	gözünü dört aç-	1	0,0022311
2739	gözünü (veya gözlerini) oy-	1	0,0022311
2740	gözünü (gözlerini) yum-	1	0,0022311
2741	gözünün önünden gitme-	1	0,0022311
2742	(birinin) gözünün yaşına bakma-	1	0,0022311
2743	gözlen-	1	0,0022311
2744	gözük-	1	0,0022311
2745	gücenebil-	1	0,0022311
2746	gücü kesil-	1	0,0022311
2747	güçsüz düş-	1	0,0022311
2748	güçlen-	1	0,0022311
2749	güdüle-	1	0,0022311
2750	gülesi (güleceği) gel-	1	0,0022311
2751	gülümset-	1	0,0022311
2752	gülün-	1	0,0022311
2753	gülüp geç-	1	0,0022311
2754	gümbürdet-	1	0,0022311
2755	gümlet-	1	0,0022311
2756	gün gör-	1	0,0022311
2757	günlük tut-	1	0,0022311
2758	günlük tutul-	1	0,0022311
2759	günaydınlaş-	1	0,0022311
2760	gürbüzleş-	1	0,0022311
2761	gürleş-	1	0,0022311
2762	gürleyip dur-	1	0,0022311
2763	güt-	1	0,0022311
2764	güven ver-	1	0,0022311
2765	güvendir-	1	0,0022311
2766	güzelleştir-	1	0,0022311
2767	haber alın-	1	0,0022311

2768	haber veril- (veya bırakıl-)	1	0,0022311
2769	haberleş-	1	0,0022311
2770	haddi ol- (haddine düşme-)	1	0,0022311
2771	hak edil-	1	0,0022311
2772	hakkı ol-	1	0,0022311
2773	haklı çıkart-	1	0,0022311
2774	hâl bırakma-	1	0,0022311
2775	... hâline getiril-	1	0,0022311
2776	halka ol-	1	0,0022311
2777	halkalan-	1	0,0022311
2778	Hanya'yı Konya'yı anla- (bil-, gör-)	1	0,0022311
2779	hapsedil-	1	0,0022311
2780	haram et-	1	0,0022311
2781	harap et-	1	0,0022311
2782	harcan-	1	0,0022311
2783	hareket edebil-	1	0,0022311
2784	hareket ettirebil-	1	0,0022311
2785	harekete geç-	1	0,0022311
2786	harlan-	1	0,0022311
2787	hasta et-	1	0,0022311
2788	hata edil- (veya işlen-)	1	0,0022311
2789	hatır (hatırını) say-	1	0,0022311
2790	hatırlatılıp dur-	1	0,0022311
2791	havalara uç- (sıçra-)	1	0,0022311
2792	havaya uç-	1	0,0022311
2793	hayal kırıklığına uğrat-	1	0,0022311
2794	hayata veda et-	1	0,0022311
2795	hayatını yaşa-	1	0,0022311
2796	hayınlaş-	1	0,0022311
2797	hayranlık duy-	1	0,0022311
2798	hayranlık uyandır-	1	0,0022311
2799	hayret et-	1	0,0022311
2800	hayrete düşür-	1	0,0022311

2801	hazmedebil-	1	0,0022311
2802	hazır ol-	1	0,0022311
2803	hazırlık gör- (veya yap-)	1	0,0022311
2804	heba ol-	1	0,0022311
2805	hedef al-	1	0,0022311
2806	hedef alın-	1	0,0022311
2807	heder et-	1	0,0022311
2808	heder ol-	1	0,0022311
2809	helak ol-	1	0,0022311
2810	hesap et-	1	0,0022311
2811	hesap gör-	1	0,0022311
2812	hesaba kat-	1	0,0022311
2813	hesaplaş-	1	0,0022311
2814	heyecan ver-	1	0,0022311
2815	heyecana gel-	1	0,0022311
2816	hıçkırıp dur-	1	0,0022311
2817	hımkır-	1	0,0022311
2818	hırlaş-	1	0,0022311
2819	hırpalan-	1	0,0022311
2820	hırpalanabil-	1	0,0022311
2821	hırs бүрү-	1	0,0022311
2822	hırsızlık et- (veya yap-)	1	0,0022311
2823	hışı çık-	1	0,0022311
2824	hışırdat-	1	0,0022311
2825	hıtırda-	1	0,0022311
2826	hız yap-	1	0,0022311
2827	hızını alama-	1	0,0022311
2828	hızlan-	1	0,0022311
2829	hızlandır-	1	0,0022311
2830	hile yap-	1	0,0022311
2831	hissedip dur-	1	0,0022311
2832	hissettir-	1	0,0022311
2833	hizmeti dokun- (veya geç-)	1	0,0022311

2834	hopla-	1	0,0022311
2835	hoplat-	1	0,0022311
2836	hoplatıl-	1	0,0022311
2837	hor gör-	1	0,0022311
2838	horozlan-	1	0,0022311
2839	hoş gör- (veya karşıla-)	1	0,0022311
2840	hoş (veya ferah) tut-	1	0,0022311
2841	hoşuna gidebil-	1	0,0022311
2842	hoşnut ol- (veya kal-)	1	0,0022311
2843	hoşnutluk duy-	1	0,0022311
2844	hutbe ver-	1	0,0022311
2845	huylandır-	1	0,0022311
2846	huysuzlaştır-	1	0,0022311
2847	huysuzluğu tut-	1	0,0022311
2848	huzur ver-	1	0,0022311
2849	hücum et-	1	0,0022311
2850	ihla-	1	0,0022311
2851	ılı-	1	0,0022311
2852	ısla-	1	0,0022311
2853	ıslah et-	1	0,0022311
2854	ıssızlaş-	1	0,0022311
2855	ışık tut-	1	0,0022311
2856	ışıl-da-	1	0,0022311
2857	ışıt-	1	0,0022311
2858	ızdırap çek-	1	0,0022311
2859	iade edil-	1	0,0022311
2860	icabet et-	1	0,0022311
2861	icar et-	1	0,0022311
2862	icat edebil-	1	0,0022311
2863	icat edil-	1	0,0022311
2864	iç çekip dur-	1	0,0022311
2865	içe (içine) kapan-	1	0,0022311
2866	içi alma-	1	0,0022311

2867	içi eri-	1	0,0022311
2868	içi içini ye-	1	0,0022311
2869	içi titre-	1	0,0022311
2870	içi yan-	1	0,0022311
2871	içine çek-	1	0,0022311
2872	içine et-	1	0,0022311
2873	içine kuşku tohumları ekil-	1	0,0022311
2874	içine kurt düş-	1	0,0022311
2875	içine tükür-	1	0,0022311
2876	içini burk-	1	0,0022311
2877	içini kemir-	1	0,0022311
2878	içini oku-	1	0,0022311
2879	içini sızlat-	1	0,0022311
2880	içerebil-	1	0,0022311
2881	içip dur-	1	0,0022311
2882	içlenebil-	1	0,0022311
2883	idrak et-	1	0,0022311
2884	ifade et-	1	0,0022311
2885	ifade ver-	1	0,0022311
2886	iflas ettir-	1	0,0022311
2887	ifna et-	1	0,0022311
2888	iftihar et-	1	0,0022311
2889	iftira et-	1	0,0022311
2890	iğ-	1	0,0022311
2891	iğnele-	1	0,0022311
2892	iğnelen-	1	0,0022311
2893	ihbar et-	1	0,0022311
2894	ihlal edil-	1	0,0022311
2895	ihmal edil-	1	0,0022311
2896	ihraç et-	1	0,0022311
2897	ihsan et- (veya buyur-)	1	0,0022311
2898	ihtimal verme-	1	0,0022311
2899	ikamet et-	1	0,0022311

2900	ikileş-	1	0,0022311
2901	ilan et-	1	0,0022311
2902	ilan edil-	1	0,0022311
2903	ilanaşık et-	1	0,0022311
2904	ileri sürül-	1	0,0022311
2905	ilerleyebil-	1	0,0022311
2906	ilet-	1	0,0022311
2907	iletebil-	1	0,0022311
2908	ilgi çek- (veya uyandır-)	1	0,0022311
2909	ilgi duyul-	1	0,0022311
2910	ilgi gör-	1	0,0022311
2911	ilgi göster-	1	0,0022311
2912	ilişiver-	1	0,0022311
2913	illet et-	1	0,0022311
2914	ilmik at-	1	0,0022311
2915	ima edil-	1	0,0022311
2916	imle-	1	0,0022311
2917	imzala-	1	0,0022311
2918	imzalan-	1	0,0022311
2919	inancı sarsıl-	1	0,0022311
2920	inanıl-	1	0,0022311
2921	incelt-	1	0,0022311
2922	incin-	1	0,0022311
2923	indirgeyebil-	1	0,0022311
2924	inil-	1	0,0022311
2925	inile-	1	0,0022311
2926	insanileş-	1	0,0022311
2927	insanlıktan çıkar-	1	0,0022311
2928	ipin ucu kaç-	1	0,0022311
2929	ipin ucunu kaçır-	1	0,0022311
2930	(bir kimseyle, bir yerle veya bir şeyle) ipini kopartma-	1	0,0022311
2931	isabet et-	1	0,0022311
2932	israf edip dur-	1	0,0022311

2933	istif et-	1	0,0022311
2934	istifle-	1	0,0022311
2935	(birine) iş et-	1	0,0022311
2936	iş işten geç-	1	0,0022311
2937	iş (bir şeye) kal-	1	0,0022311
2938	iş tut-	1	0,0022311
2939	işe gir-	1	0,0022311
2940	işaret veril-	1	0,0022311
2941	işitilip dur-	1	0,0022311
2942	işlet-	1	0,0022311
2943	işletebil-	1	0,0022311
2944	iştirak edil-	1	0,0022311
2945	itebil-	1	0,0022311
2946	itekleyip dur-	1	0,0022311
2947	itele-	1	0,0022311
2948	itham et-	1	0,0022311
2949	itil-	1	0,0022311
2950	itip kak-	1	0,0022311
2951	itiver-	1	0,0022311
2952	ittir-	1	0,0022311
2953	iyi et-	1	0,0022311
2954	iyilik et-	1	0,0022311
2955	iz sür-	1	0,0022311
2956	izleyip dur-	1	0,0022311
2957	izzetinefsine dokun-	1	0,0022311
2958	izzetle-	1	0,0022311
2959	kabart-	1	0,0022311
2960	kabullenebil-	1	0,0022311
2961	kaçacak delik ara-	1	0,0022311
2962	kaçılabil-	1	0,0022311
2963	kaçırıl-	1	0,0022311
2964	kafa tut-	1	0,0022311
2965	kafası (veya kafasına) takıl-	1	0,0022311

2966	kafasına dank et-	1	0,0022311
2967	kafasına (başına) geçir-	1	0,0022311
2968	kafasına koy-	1	0,0022311
2969	kafasını kullan-	1	0,0022311
2970	kafasını kurcalayıp dur-	1	0,0022311
2971	kâğıt oyna-	1	0,0022311
2972	kahr (veya kahrını) çek-	1	0,0022311
2973	kahrından öldür-	1	0,0022311
2974	kahkahalaş-	1	0,0022311
2975	kahvaltı et-	1	0,0022311
2976	kalabalıklaş-	1	0,0022311
2977	kalaylatıl-	1	0,0022311
2978	kalbi sıkış-	1	0,0022311
2979	kalbine (yüreğine) gir-	1	0,0022311
2980	kalıbını bas-	1	0,0022311
2981	kalın-	1	0,0022311
2982	kalınlaş-	1	0,0022311
2983	kalıp dur-	1	0,0022311
2984	kalleşlik et-	1	0,0022311
2985	kamburlaş-	1	0,0022311
2986	kamburu çık-	1	0,0022311
2987	(bir şeyin) kanını em-	1	0,0022311
2988	kanatıl-	1	0,0022311
2989	kanayabil-	1	0,0022311
2990	kanıkça-	1	0,0022311
2991	kanırtıl-	1	0,0022311
2992	kanıtlayabil-	1	0,0022311
2993	kapana düşürül- (veya kısıtıl-)	1	0,0022311
2994	kapı dışarı et- (veya at-)	1	0,0022311
2995	kapı kapı dolaş- (veya gez-)	1	0,0022311
2996	kapılıp git-	1	0,0022311
2997	kaplayıver-	1	0,0022311
2998	kapris yap-	1	0,0022311

2999	karaya vur-	1	0,0022311
3000	karalan-	1	0,0022311
3001	karanlığa gömül-	1	0,0022311
3002	karar kıl-	1	0,0022311
3003	kargışla-	1	0,0022311
3004	karıştırıl-	1	0,0022311
3005	(birine) karşı dur-	1	0,0022311
3006	karşı karşıya getir-	1	0,0022311
3007	karşısına al-	1	0,0022311
3008	karşılaşıl-	1	0,0022311
3009	karşılaştır-	1	0,0022311
3010	karşılık bul-	1	0,0022311
3011	kartlaş-	1	0,0022311
3012	kasıkları birbirine geç-	1	0,0022311
3013	kasıl-	1	0,0022311
3014	kaşarlan-	1	0,0022311
3015	kaşın-	1	0,0022311
3016	katılabil-	1	0,0022311
3017	katılaş-	1	0,0022311
3018	katla-	1	0,0022311
3019	katlandır-	1	0,0022311
3020	kavileş-	1	0,0022311
3021	kavuşabil-	1	0,0022311
3022	kayboluver-	1	0,0022311
3023	kaydet-	1	0,0022311
3024	kaydedebil-	1	0,0022311
3025	kaydırabil-	1	0,0022311
3026	kaydırıp dur-	1	0,0022311
3027	kayganlaş-	1	0,0022311
3028	kayıp dur-	1	0,0022311
3029	kayıplara karış-	1	0,0022311
3030	kayıt düş-	1	0,0022311
3031	kayıver-	1	0,0022311

3032	kaynaklan-	1	0,0022311
3033	kaynaştır-	1	0,0022311
3034	kaza geçir-	1	0,0022311
3035	kazandır-	1	0,0022311
3036	kazdığı çukura (veya kuyuya) kendisi düş-	1	0,0022311
3037	kelleş-	1	0,0022311
3038	kemikleş-	1	0,0022311
3039	kemirip dur-	1	0,0022311
3040	(birini veya bir şeyi) kendi hâline bırak-	1	0,0022311
3041	(biri veya bir şey) kendi hâline bırakıl-	1	0,0022311
3042	kendini bil-	1	0,0022311
3043	kendini bul-	1	0,0022311
3044	kendini (kapıp) koyuver-	1	0,0022311
3045	kendini toparla- (veya topla-)	1	0,0022311
3046	kepaze ol-	1	0,0022311
3047	keselen-	1	0,0022311
3048	kesiliver-	1	0,0022311
3049	kesintiye uğra-	1	0,0022311
3050	kesiş-	1	0,0022311
3051	keskinleş-	1	0,0022311
3052	kestirip at-	1	0,0022311
3053	keyif çat-	1	0,0022311
3054	keyiflendir-	1	0,0022311
3055	keyfi gel-	1	0,0022311
3056	keyfi kaç-	1	0,0022311
3057	keyfine bak-	1	0,0022311
3058	kılıç çek-	1	0,0022311
3059	kılınabil-	1	0,0022311
3060	kımıldat-	1	0,0022311
3061	kınan-	1	0,0022311
3062	kıpırdanıp dur-	1	0,0022311
3063	kıpırdatıl-	1	0,0022311
3064	kırabil-	1	0,0022311

3065	kırbaçla-	1	0,0022311
3066	kırılğanlaş-	1	0,0022311
3067	kırış-	1	0,0022311
3068	kırpışıp dur-	1	0,0022311
3069	kıs kıs gül-	1	0,0022311
3070	kısa kes-	1	0,0022311
3071	kıvrılıp git-	1	0,0022311
3072	kıvrılıp kal-	1	0,0022311
3073	kıyamet kop-	1	0,0022311
3074	kıyıl-	1	0,0022311
3075	(birinin veya bir şeyin) kıymetini bil-	1	0,0022311
3076	kız iste-	1	0,0022311
3077	kikirde-	1	0,0022311
3078	kin besle- (veya tut-)	1	0,0022311
3079	kirala-	1	0,0022311
3080	kireçleş-	1	0,0022311
3081	kirletebil-	1	0,0022311
3082	kişele-	1	0,0022311
3083	kişiliksizleştir-	1	0,0022311
3084	koca-	1	0,0022311
3085	kocamanlaş-	1	0,0022311
3086	kodeşe at- (veya tık-)	1	0,0022311
3087	koklat-	1	0,0022311
3088	kol gez-	1	0,0022311
3089	komaya gir-	1	0,0022311
3090	komiğine git-	1	0,0022311
3091	komut ver-	1	0,0022311
3092	konakla-	1	0,0022311
3093	kondurul-	1	0,0022311
3094	kontrol et-	1	0,0022311
3095	konuk et-	1	0,0022311
3096	konuştur-	1	0,0022311
3097	konusuver-	1	0,0022311

3098	kopartıl-	1	0,0022311
3099	korktuğu başına gel-	1	0,0022311
3100	korkuya kapıl-	1	0,0022311
3101	korkul-	1	0,0022311
3102	korkup dur-	1	0,0022311
3103	korkutul-	1	0,0022311
3104	korun-	1	0,0022311
3105	koşup dur-	1	0,0022311
3106	koşturup dur-	1	0,0022311
3107	koşup dur-	1	0,0022311
3108	kovabil-	1	0,0022311
3109	kovalayıp dur-	1	0,0022311
3110	koyabil-	1	0,0022311
3111	koyulabil-	1	0,0022311
3112	koyultul-	1	0,0022311
3113	koynunda yılan besle-	1	0,0022311
3114	kökleş-	1	0,0022311
3115	köpürt-	1	0,0022311
3116	körükle-	1	0,0022311
3117	körükleyebil-	1	0,0022311
3118	köşe kapmaca oyna-	1	0,0022311
3119	kötek at- (veya çek-)	1	0,0022311
3120	kötü ol-	1	0,0022311
3121	kötüle-	1	0,0022311
3122	kötülük et- (veya yap-)	1	0,0022311
3123	kötürüm ol- (veya kal-)	1	0,0022311
3124	kriz geçir-	1	0,0022311
3125	kucaklan-	1	0,0022311
3126	kucaklaşabil-	1	0,0022311
3127	kulaç at-	1	0,0022311
3128	kulak as-	1	0,0022311
3129	kulak veril-	1	0,0022311
3130	kulağına gel-	1	0,0022311

3131	kulağına küpe ol- (veya et-)	1	0,0022311
3132	kullanabil-	1	0,0022311
3133	kullanılabil-	1	0,0022311
3134	kurabil-	1	0,0022311
3135	kurşun sıkıl-	1	0,0022311
3136	(birini veya bir şeyi) kurşun yağmuruna tut-	1	0,0022311
3137	(biri veya bir şey) kurşun yağmuruna tutul-	1	0,0022311
3138	kurulabil-	1	0,0022311
3139	kurumlan-	1	0,0022311
3140	kuruntu et- (yap-)	1	0,0022311
3141	kurut-	1	0,0022311
3142	kusur et-	1	0,0022311
3143	kusur etmeyebil-	1	0,0022311
3144	kuşkusu kalma-	1	0,0022311
3145	kuşkuya düş-	1	0,0022311
3146	kuşkulan-	1	0,0022311
3147	kuşkulanabil-	1	0,0022311
3148	kutlan-	1	0,0022311
3149	kutsa-	1	0,0022311
3150	kutsan-	1	0,0022311
3151	kutsayadur-	1	0,0022311
3152	kuyruğu kapana kıştır-	1	0,0022311
3153	kuyruğu kıstır- (kuyruğunu kıs-)	1	0,0022311
3154	küçükse-	1	0,0022311
3155	küçültül-	1	0,0022311
3156	küçümse-	1	0,0022311
3157	küflen-	1	0,0022311
3158	küfrü bas-	1	0,0022311
3159	kül ol-	1	0,0022311
3160	kümelen-	1	0,0022311
3161	kürekle-	1	0,0022311
3162	küreleyebil-	1	0,0022311
3163	kütürdet-	1	0,0022311

3164	laf anlatabil-	1	0,0022311
3165	laf işit-	1	0,0022311
3166	laf yetiştir-	1	0,0022311
3167	lafı değiştir-	1	0,0022311
3168	lanetlen-	1	0,0022311
3169	layık gör- (bul-)	1	0,0022311
3170	lazım gel- (veya ol-)	1	0,0022311
3171	lekelen-	1	0,0022311
3172	liflen-	1	0,0022311
3173	loğlan-	1	0,0022311
3174	macunlaş-	1	0,0022311
3175	mahkûm edil-	1	0,0022311
3176	mahmuzla-	1	0,0022311
3177	mahvedil-	1	0,0022311
3178	mahvolabil-	1	0,0022311
3179	makasla-	1	0,0022311
3180	mâni olun-	1	0,0022311
3181	maraza çık-	1	0,0022311
3182	marifet (veya marifetini) göster-	1	0,0022311
3183	masaj yaptır-	1	0,0022311
3184	maskarası ol-	1	0,0022311
3185	masraf et- (yap-)	1	0,0022311
3186	matlaştır-	1	0,0022311
3187	matrak geç-	1	0,0022311
3188	mecalsizleş-	1	0,0022311
3189	mekân tut-	1	0,0022311
3190	mekik doku-	1	0,0022311
3191	mekik dokun-	1	0,0022311
3192	mektup al-	1	0,0022311
3193	merak sar- (veya duy- veya sal-)	1	0,0022311
3194	meraktan çatla-	1	0,0022311
3195	mest ol-	1	0,0022311
3196	mevzilen-	1	0,0022311

3197	meydan ver-	1	0,0022311
3198	meydan verme-	1	0,0022311
3199	meydana gel-	1	0,0022311
3200	meylet-	1	0,0022311
3201	mırıldanıl-	1	0,0022311
3202	mimle-	1	0,0022311
3203	minnet duy-	1	0,0022311
3204	mola ver-	1	0,0022311
3205	muaf tutul-	1	0,0022311
3206	muamele et-	1	0,0022311
3207	muhatap ol-	1	0,0022311
3208	mukayyet ol-	1	0,0022311
3209	mumla-	1	0,0022311
3210	munisleş-	1	0,0022311
3211	mutlu ol-	1	0,0022311
3211	mühür bas-	1	0,0022311
3213	mümkün kıl-	1	0,0022311
3214	münasip gör-	1	0,0022311
3215	müstahak ol-	1	0,0022311
3216	mütehassis et-	1	0,0022311
3217	nabzını tut-	1	0,0022311
3218	nail ol-	1	0,0022311
3219	nakış işle-	1	0,0022311
3220	nara at- (veya bas-)	1	0,0022311
3221	narlan-	1	0,0022311
3222	nasihat et- (ver- veya çek-)	1	0,0022311
3223	nasip et- (veya eyle-)	1	0,0022311
3224	nasip ol-	1	0,0022311
3225	nasiplen-	1	0,0022311
3226	nazar at-	1	0,0022311
3227	nazil ol-	1	0,0022311
3228	ne gözle bak-	1	0,0022311
3229	neden ol-	1	0,0022311

3230	nefes aldırt-	1	0,0022311
3231	nefes et-	1	0,0022311
3232	nefesi kesil- (veya daral- veya tutul-)	1	0,0022311
3233	neşesini kaçır-	1	0,0022311
3234	nevri dön-	1	0,0022311
3235	nikâh et- (veya yap-)	1	0,0022311
3236	nikâh tazele-	1	0,0022311
3237	nispet edilebil-	1	0,0022311
3238	nispet ver- (yap-)	1	0,0022311
3239	nitelen-	1	0,0022311
3240	niyaz et- (veya eyle-)	1	0,0022311
3241	noktala-	1	0,0022311
3242	nöbet bekle- (tut-)	1	0,0022311
3243	numarayı çevir-	1	0,0022311
3244	odaklan-	1	0,0022311
3245	odaklanıl-	1	0,0022311
3246	of çek-	1	0,0022311
3247	ok yaydan (veya yayından) çık-	1	0,0022311
3248	okşayabil-	1	0,0022311
3249	okuyuver-	1	0,0022311
3250	olanak sağlan- (veya tanın-)	1	0,0022311
3251	olanaksız kıl-	1	0,0022311
3252	olunabil-	1	0,0022311
3253	(bir şeyi) oluruna bırak-	1	0,0022311
3254	oluşabil-	1	0,0022311
3255	oluşturul-	1	0,0022311
3256	omzuna at-	1	0,0022311
3257	omuzla-	1	0,0022311
3258	onarabil-	1	0,0022311
3259	onaylan-	1	0,0022311
3260	onaylayabil-	1	0,0022311
3261	oralı (bile) olma-	1	0,0022311
3262	ortadan kaldır-	1	0,0022311

3263	ortak ol-	1	0,0022311
3264	ortala-	1	0,0022311
3265	ortalığı velveleye (gürültüye veya patırtıya) ver-	1	0,0022311
3266	ortaya çıkarıl- (veya çıkartıl-)	1	0,0022311
3267	ortaya çıkıver-	1	0,0022311
3268	oruç tut-	1	0,0022311
3269	otla-	1	0,0022311
3270	ovala-	1	0,0022311
3271	ovalan-	1	0,0022311
3272	ovuşturup dur-	1	0,0022311
3273	oyala-	1	0,0022311
3274	oyalayabil-	1	0,0022311
3275	oynanıl-	1	0,0022311
3276	oyun yap-	1	0,0022311
3277	oyup dur-	1	0,0022311
3278	öç alın-	1	0,0022311
3279	öden-	1	0,0022311
3280	ödeyebil-	1	0,0022311
3281	ödüllendiril-	1	0,0022311
3282	öfkelenebil-	1	0,0022311
3283	öğretebil-	1	0,0022311
3284	öğüt-	1	0,0022311
3285	ölçüp biç-	1	0,0022311
3286	öldürülebil-	1	0,0022311
3287	ölün-	1	0,0022311
3288	öne sür-	1	0,0022311
3289	önünü kes-	1	0,0022311
3290	önem ver-	1	0,0022311
3291	önlenebil-	1	0,0022311
3292	öptür-	1	0,0022311
3293	öpüş-	1	0,0022311
3294	örtün-	1	0,0022311
3295	örtüş-	1	0,0022311

3296	örümceklen-	1	0,0022311
3297	ötüp dur-	1	0,0022311
3298	ötüşüp dur-	1	0,0022311
3299	öv-	1	0,0022311
3300	övebil-	1	0,0022311
3301	övünç duy-	1	0,0022311
3302	övünebil-	1	0,0022311
3303	özen gösteril-	1	0,0022311
3304	özen-	1	0,0022311
3305	özendir-	1	0,0022311
3306	özenil-	1	0,0022311
3307	özleş-	1	0,0022311
3308	özlet-	1	0,0022311
3309	özleyiver-	1	0,0022311
3310	özümse-	1	0,0022311
3311	pahalıya patla- (veya mal ol- veya otur-)	1	0,0022311
3312	para yap-	1	0,0022311
3313	parala-	1	0,0022311
3314	paramparça ol-	1	0,0022311
3315	parça parça ol-	1	0,0022311
3316	parçalat-	1	0,0022311
3317	parçalayabil-	1	0,0022311
3318	parlat-	1	0,0022311
3319	partallaş-	1	0,0022311
3320	patlak ver-	1	0,0022311
3321	patlayıver-	1	0,0022311
3322	payını al-	1	0,0022311
3323	payını al-	1	0,0022311
3324	paylaşabil-	1	0,0022311
3325	pazarlık et- (yap-)	1	0,0022311
3326	pekiş-	1	0,0022311
3327	pekiştir-	1	0,0022311
3328	pelteleş-	1	0,0022311

3329	pençe atıl-	1	0,0022311
3330	pençele-	1	0,0022311
3331	perde in-	1	0,0022311
3332	perdele-	1	0,0022311
3333	pes de-	1	0,0022311
3334	peşkeş çek-	1	0,0022311
3335	peyda et-	1	0,0022311
3336	peydahla-	1	0,0022311
3337	peydahlayıver-	1	0,0022311
3338	pıhtılaş-	1	0,0022311
3339	pırılda-	1	0,0022311
3340	pırpırlan-	1	0,0022311
3341	piknik yapıl-	1	0,0022311
3342	pinekle-	1	0,0022311
3343	pisle-	1	0,0022311
3344	pişirebil-	1	0,0022311
3345	pişman et-	1	0,0022311
3346	piyango vur- (veya çık-)	1	0,0022311
3347	pot kır-	1	0,0022311
3348	poz ver-	1	0,0022311
3349	protesto et-	1	0,0022311
3350	prova edil-	1	0,0022311
3351	prova yap-	1	0,0022311
3352	pusuya yat-	1	0,0022311
3353	pürüz çık-	1	0,0022311
3354	pürüzlen-	1	0,0022311
3355	rabıtaya (rabıtasına) al-	1	0,0022311
3356	rağbet et-	1	0,0022311
3357	rahatına bak-	1	0,0022311
3358	ramak kal-	1	0,0022311
3359	raptet-	1	0,0022311
3360	rast git-	1	0,0022311
3361	rastlaş-	1	0,0022311

3362	rastlanabil-	1	0,0022311
3363	raşelen-	1	0,0022311
3364	reddedebil-	1	0,0022311
3365	reddedil-	1	0,0022311
3366	reddedilebil-	1	0,0022311
3367	refakat et-	1	0,0022311
3368	rehberlik et- (veya yap-)	1	0,0022311
3369	rendelen-	1	0,0022311
3370	rengi at- (kaç- veya uç-)	1	0,0022311
3371	resim çekil-	1	0,0022311
3372	resmedebil-	1	0,0022311
3373	rezalet çıkar-	1	0,0022311
3374	rezil et-	1	0,0022311
3375	rica olun-	1	0,0022311
3376	ricat et-	1	0,0022311
3377	rol yap-	1	0,0022311
3378	rücu et-	1	0,0022311
3379	saat tut-	1	0,0022311
3380	sabit kıl-	1	0,0022311
3381	sabitleş-	1	0,0022311
3382	saçını süpürge et- (yap-)	1	0,0022311
3383	safileş-	1	0,0022311
3384	sağ-	1	0,0022311
3385	sağır ol-	1	0,0022311
3386	saklanabil-	1	0,0022311
3387	saldırabil-	1	0,0022311
3388	saldırganlaş-	1	0,0022311
3389	salıver-	1	0,0022311
3390	sancısı tut-	1	0,0022311
3391	sapıt-	1	0,0022311
3392	saptır-	1	0,0022311
3393	sarart-	1	0,0022311
3394	sarhoş ol-	1	0,0022311

3395	sarılaş-	1	0,0022311
3396	sarıp sarmala-	1	0,0022311
3397	sarıp sarmalan-	1	0,0022311
3398	sarmala-	1	0,0022311
3399	sarsıp dur-	1	0,0022311
3400	sası-	1	0,0022311
3401	satın alın-	1	0,0022311
3402	savaşıl-	1	0,0022311
3403	savrulup kal-	1	0,0022311
3404	savsat-	1	0,0022311
3405	savurup dur-	1	0,0022311
3406	savuşturabil-	1	0,0022311
3407	savuşturulabil-	1	0,0022311
3408	sayha kopar-	1	0,0022311
3409	sayıklan-	1	0,0022311
3410	secde et-	1	0,0022311
3411	sefasını sür-	1	0,0022311
3412	sekip dur-	1	0,0022311
3413	sektir-	1	0,0022311
3414	semir-	1	0,0022311
3415	sendelet-	1	0,0022311
3416	sepetle-	1	0,0022311
3417	serbest bırak-	1	0,0022311
3418	sergile-	1	0,0022311
3419	serpelen-	1	0,0022311
3420	serpiş-	1	0,0022311
3421	ersebil (selebil) et-	1	0,0022311
3422	ersefil et-	1	0,0022311
3423	ersemet-	1	0,0022311
3424	ersemlik et-	1	0,0022311
3425	servis yap-	1	0,0022311
3426	sesirge-	1	0,0022311
3427	eslenebil-	1	0,0022311

3428	seslenil-	1	0,0022311
3429	set çek-	1	0,0022311
3430	sevdir-	1	0,0022311
3431	sevdiril-	1	0,0022311
3432	sevil-	1	0,0022311
3433	sevinçlen-	1	0,0022311
3434	sevk edebil-	1	0,0022311
3435	sevk ol- (olun-)	1	0,0022311
3436	seyre dal-	1	0,0022311
3437	seyredil-	1	0,0022311
3438	seyrekleş-	1	0,0022311
3439	sezdir-	1	0,0022311
3440	sezebil-	1	0,0022311
3441	sıcaklaş-	1	0,0022311
3442	sıçratıp dur-	1	0,0022311
3443	sığdır-	1	0,0022311
3444	sıkıp dur-	1	0,0022311
3445	sıkıntı bas-	1	0,0022311
3446	sıkıntı ver-	1	0,0022311
3447	sıkışıp kal-	1	0,0022311
3448	sıkıştırabil-	1	0,0022311
3449	sıkıştırıl-	1	0,0022311
3450	sıkıştırıp dur-	1	0,0022311
3451	sıklaş-	1	0,0022311
3452	sır ol- (ortadan sır ol-)	1	0,0022311
3453	sır tut- (sakla-)	1	0,0022311
3454	sırra kadem bas-	1	0,0022311
3455	sırası gel-	1	0,0022311
3456	sırala-	1	0,0022311
3457	sırtıp dur-	1	0,0022311
3458	sırsıklam ol-	1	0,0022311
3459	sırtından geçin-	1	0,0022311
3460	sırtla-	1	0,0022311

3461	sıva-	1	0,0022311
3462	sıvaşıp dur-	1	0,0022311
3463	sıvaşıp kal-	1	0,0022311
3464	sıvılaşı-	1	0,0022311
3465	sıyrılabil-	1	0,0022311
3466	sigara iç-	1	0,0022311
3467	silebil-	1	0,0022311
3468	silkeleyebil-	1	0,0022311
3469	silkip at-	1	0,0022311
3470	(bir durum birinin) sinirine dokun-	1	0,0022311
3471	sinirleri boşan-	1	0,0022311
3472	sinirleri bozul-	1	0,0022311
3473	sinirleri geril-	1	0,0022311
3474	(birinin) sinirlerini (sinirini) boz-	1	0,0022311
3475	sitem et-	1	0,0022311
3476	sivril-	1	0,0022311
3477	siy-	1	0,0022311
3478	slogan at-	1	0,0022311
3479	soğuk çal-	1	0,0022311
3480	soğukkanlı ol-	1	0,0022311
3481	soğur-	1	0,0022311
3482	soğut-	1	0,0022311
3483	sokabil-	1	0,0022311
3484	sokakta kal-	1	0,0022311
3485	soldur-	1	0,0022311
3486	solgunlaş-	1	0,0022311
3487	soluk soluğa kal-	1	0,0022311
3488	soluğu kesil-	1	0,0022311
3489	somur-	1	0,0022311
3490	somurtup dur-	1	0,0022311
3491	son bul-	1	0,0022311
3492	sonunu getir-	1	0,0022311
3493	sonuçlan-	1	0,0022311

3494	sopa at- (veya çek-)	1	0,0022311
3495	sordur-	1	0,0022311
3496	sorgulayabil-	1	0,0022311
3497	sorun çık-	1	0,0022311
3498	soyup soğana çevir-	1	0,0022311
3499	sövüp say-	1	0,0022311
3500	söyleyiver-	1	0,0022311
3501	sözü ağzına (veya boğazına) tıkan-	1	0,0022311
3502	sözünü bağla-	1	0,0022311
3503	suçüstü yakala-	1	0,0022311
3504	sunabil-	1	0,0022311
3505	sunul-	1	0,0022311
3506	susturabil-	1	0,0022311
3507	susul-	1	0,0022311
3508	suya düş-	1	0,0022311
3509	suyunu çek-	1	0,0022311
3510	sükûn bul-	1	0,0022311
3511	sümkür-	1	0,0022311
3512	süpürt-	1	0,0022311
3513	süpürül-	1	0,0022311
3514	sürgülen-	1	0,0022311
3515	sürgün edil-	1	0,0022311
3516	sürükleyebil-	1	0,0022311
3517	sürül-	1	0,0022311
3518	sürüncemede bırakır-	1	0,0022311
3519	süsle-	1	0,0022311
3520	süslen-	1	0,0022311
3521	süzüp dur-	1	0,0022311
3522	şafak sök-	1	0,0022311
3523	şamata et- (yap-)	1	0,0022311
3524	(birine) şantaj yap-	1	0,0022311
3525	şansa bırak-	1	0,0022311
3526	şaplak ye-	1	0,0022311

3527	şapşallaş-	1	0,0022311
3528	şarkı söyle-	1	0,0022311
3529	şartlan-	1	0,0022311
3530	şartlandır-	1	0,0022311
3531	şavkı-	1	0,0022311
3532	şehit düş- (veya ol-)	1	0,0022311
3533	şenlen-	1	0,0022311
3534	şenlik yapıl-	1	0,0022311
3535	şımar-	1	0,0022311
3536	şingırda-	1	0,0022311
3537	şırılda-	1	0,0022311
3538	şiddetlendir-	1	0,0022311
3539	şişir-	1	0,0022311
3540	şişle-	1	0,0022311
3541	şüphe götür-	1	0,0022311
3542	tabasbus et-	1	0,0022311
3543	taciz et-	1	0,0022311
3544	tacizlik ver-	1	0,0022311
3545	tadına doyum olma-	1	0,0022311
3546	tadına varıl-	1	0,0022311
3547	tadını çıkar- (veya çıkart-)	1	0,0022311
3548	tahammül edebil-	1	0,0022311
3549	tahayyül edilebil-	1	0,0022311
3550	tahmin edilebil-	1	0,0022311
3551	tahrif et-	1	0,0022311
3552	tahrik et-	1	0,0022311
3553	tahsil edil-	1	0,0022311
3554	takabil-	1	0,0022311
3555	takas et-	1	0,0022311
3556	takat getir-	1	0,0022311
3557	takın-	1	0,0022311
3558	takıp takıştır-	1	0,0022311
3559	takırda-	1	0,0022311

3560	takip ettir-	1	0,0022311
3561	talan et-	1	0,0022311
3562	talep edil-	1	0,0022311
3563	talimat ver-	1	0,0022311
3564	talkın getir- (ver-)	1	0,0022311
3565	tamamlayabil-	1	0,0022311
3566	tanımla-	1	0,0022311
3567	tanımlayabil-	1	0,0022311
3568	tanın-	1	0,0022311
3569	tanış çık-	1	0,0022311
3570	tanışabil-	1	0,0022311
3571	taran-	1	0,0022311
3572	tarihleş-	1	0,0022311
3573	tasavvur et-	1	0,0022311
3574	tasla-	1	0,0022311
3575	(birine veya bir şeye) taş çıkar- (veya çıkart-)	1	0,0022311
3576	taşınıp dur-	1	0,0022311
3577	tat al-	1	0,0022311
3578	tat ver-	1	0,0022311
3579	tatlandır-	1	0,0022311
3580	tatlıya bağla-	1	0,0022311
3581	tavlan-	1	0,0022311
3582	tavsiye et-	1	0,0022311
3583	tayini çık-	1	0,0022311
3584	tebcil edil-	1	0,0022311
5585	tecrit et-	1	0,0022311
6586	tedavi et-	1	0,0022311
7857	tedirgin et-	1	0,0022311
9588	tedirginleştir-	1	0,0022311
3589	tekabül et-	1	0,0022311
3590	tekbir al-	1	0,0022311
3591	tekme at- (veya vur-)	1	0,0022311
3592	tekrarlan-	1	0,0022311

3593	tekrarlanıp dur-	1	0,0022311
3594	tekrarlayabil-	1	0,0022311
3595	telaşa (... telaşına) düş-	1	0,0022311
3596	telaşlan-	1	0,0022311
3597	telefon edil-	1	0,0022311
3598	telkin et-	1	0,0022311
3599	telkinde bulun-	1	0,0022311
3600	temaşa et-	1	0,0022311
3601	tembihte (veya tembihatta) bulun-	1	0,0022311
3602	tembihle-	1	0,0022311
3603	temin edil-	1	0,0022311
3604	temsil et-	1	0,0022311
3605	teneffüs et-	1	0,0022311
3606	tenezzül etme-	1	0,0022311
3607	tensip buyrul-	1	0,0022311
3608	tepeden tırnağa süz-	1	0,0022311
3609	tepele-	1	0,0022311
3610	tepetakla git- (veya yuvarlan-)	1	0,0022311
3611	tepinip dur-	1	0,0022311
3612	tepki ver-	1	0,0022311
3613	terennüm edil-	1	0,0022311
3614	terk edebil-	1	0,0022311
3615	(birine veya biriyle) ters düş-	1	0,0022311
3616	ters yüz edil-	1	0,0022311
3617	terslen-	1	0,0022311
3618	teselli bul-	1	0,0022311
3619	teselli et- (ver-)	1	0,0022311
3620	tespih çek-	1	0,0022311
3621	teşebbüs edil-	1	0,0022311
3622	teşhir et-	1	0,0022311
3623	teşvik edil-	1	0,0022311
3624	tetiğe bas-	1	0,0022311
3625	tetiği çek-	1	0,0022311

3626	tevarüs et-	1	0,0022311
3627	tezahür et-	1	0,0022311
3628	tık et-	1	0,0022311
3629	tıkırdat-	1	0,0022311
3630	tırdatıl-	1	0,0022311
3631	tımar ettir-	1	0,0022311
3632	tingırdat-	1	0,0022311
3633	tıpışla-	1	0,0022311
3634	tırmanıp dur-	1	0,0022311
3635	tırmıkla-	1	0,0022311
3636	tısla-	1	0,0022311
3637	tiksin-	1	0,0022311
3638	titizlen-	1	0,0022311
3639	titret-	1	0,0022311
3640	tokaçlan-	1	0,0022311
3641	tokalaş-	1	0,0022311
3642	tokuş-	1	0,0022311
3643	tomurcuklan-	1	0,0022311
3644	top (veya topu) at-	1	0,0022311
3645	toparlayabil-	1	0,0022311
3646	toplanıl-	1	0,0022311
3647	toplayabil-	1	0,0022311
3648	tortulan-	1	0,0022311
3649	toslaş-	1	0,0022311
3650	tostopak et-	1	0,0022311
3651	toz alın-	1	0,0022311
3652	toz ol-	1	0,0022311
3653	tozu dumana kat-	1	0,0022311
3654	toz-	1	0,0022311
3655	tozlat-	1	0,0022311
3656	tökezlet-	1	0,0022311
3657	tövbe ver-	1	0,0022311
3658	trajikleş-	1	0,0022311

3659	tur at-	1	0,0022311
3660	tuşla-	1	0,0022311
3661	tutuluver-	1	0,0022311
3662	tutuşabil-	1	0,0022311
3663	tuz (veya tuzla) buz ol-	1	0,0022311
3664	tuzak (veya tuzağı) kur-	1	0,0022311
3665	tükeniver-	1	0,0022311
3666	tükürebil-	1	0,0022311
3667	(birinin) tüyelerini diken diken et-	1	0,0022311
3668	tüyleri ürper-	1	0,0022311
3669	tüylen-	1	0,0022311
3670	tüylendir-	1	0,0022311
3671	uçabil-	1	0,0022311
3672	uçup dur-	1	0,0022311
3673	uçurabil-	1	0,0022311
3674	uçurul-	1	0,0022311
3675	uçuşup dur-	1	0,0022311
3676	uçuver-	1	0,0022311
3677	ufalabil-	1	0,0022311
3678	ufalanıp git-	1	0,0022311
3679	uğraşabil-	1	0,0022311
3680	uğun-	1	0,0022311
3681	uğurla-	1	0,0022311
3682	ukalalık et-	1	0,0022311
3683	umul-	1	0,0022311
3684	umut et-	1	0,0022311
3685	umut ver- (veya vadet-)	1	0,0022311
3686	umutlandır-	1	0,0022311
3687	umutsuzluğa düş- (veya kapıl-)	1	0,0022311
3688	un ufak edilebil-	1	0,0022311
3689	un ufak ol-	1	0,0022311
3690	unutulabil-	1	0,0022311
3691	usanıl-	1	0,0022311

3692	uslan-	1	0,0022311
3693	ustalaş-	1	0,0022311
3694	utanç ver-	1	0,0022311
3695	uyanabil-	1	0,0022311
3696	uyandırıl-	1	0,0022311
3697	uygulanabil-	1	0,0022311
3698	uygun düş-	1	0,0022311
3699	uygun ol-	1	0,0022311
3700	uyku gözünden (gözünden/gözlerinden uyku) akıp dur-	1	0,0022311
3701	uykusunu kaçır-	1	0,0022311
3702	uykusuz kalın-	1	0,0022311
3703	uykuya var-	1	0,0022311
3704	uykuya varıl-	1	0,0022311
3705	uyul-	1	0,0022311
3706	uyun-	1	0,0022311
3707	uyuşabil-	1	0,0022311
3708	uyuştur-	1	0,0022311
3709	uyut-	1	0,0022311
3710	uyuyakal-	1	0,0022311
3711	uyuyup kal-	1	0,0022311
3712	uzak düş-	1	0,0022311
3713	uzak kal-	1	0,0022311
3714	uzaklaşabil-	1	0,0022311
3715	uzaklaşıl-	1	0,0022311
3716	uzaklaştır-	1	0,0022311
3717	uzaklaştırabil-	1	0,0022311
3718	uzanabil-	1	0,0022311
3719	ünlen-	1	0,0022311
3720	üret-	1	0,0022311
3721	üretebil-	1	0,0022311
3722	ürküntü ver-	1	0,0022311
3723	ürkütebil-	1	0,0022311
3724	üstünde durul-	1	0,0022311

3725	üstüne bas-	1	0,0022311
3726	üstüne (veya üzerine) çek-	1	0,0022311
3727	üstüne çullan-	1	0,0022311
3728	üstüne git-	1	0,0022311
3729	üstüne gül kokla-	1	0,0022311
3730	üstüne kal-	1	0,0022311
3731	üstüne üstüne git-	1	0,0022311
3732	(birinin veya bir şeyin) üstüne yüklen-	1	0,0022311
3733	üstesinden gelin-	1	0,0022311
3734	üstesinden gelinebil-	1	0,0022311
3735	üstlenebil-	1	0,0022311
3736	üşen-	1	0,0022311
3737	üşüştür-	1	0,0022311
3738	üzülebil-	1	0,0022311
3739	vals yap- (veya et-)	1	0,0022311
3740	var kıl-	1	0,0022311
3741	varsayabil-	1	0,0022311
3742	vazgeçebil-	1	0,0022311
3743	vehme kapıl- (veya düş-)	1	0,0022311
3744	veril-	1	0,0022311
3745	verimlendir-	1	0,0022311
3746	verniklen-	1	0,0022311
3747	vırakla-	1	0,0022311
3748	vız vız edip dur-	1	0,0022311
3749	vızıldayıp dur-	1	0,0022311
3750	vicdan azabı çek- (veya duy-)	1	0,0022311
3751	vurgun ye-	1	0,0022311
3752	yabancı gel-	1	0,0022311
3753	yadsıyabil-	1	0,0022311
3754	yağdır-	1	0,0022311
3755	yağdırıl-	1	0,0022311
3756	yağlan-	1	0,0022311
3757	yakasına sarıl-	1	0,0022311

3758	(birinin) yakasını bırakma-	1	0,0022311
3759	yakınlık duy-	1	0,0022311
3760	yakıp dur-	1	0,0022311
3761	yakışık alma-	1	0,0022311
3762	yakıştırabil-	1	0,0022311
3763	yalaplan-	1	0,0022311
3764	yalpa vur-	1	0,0022311
3765	yama-	1	0,0022311
3766	yan yatır-	1	0,0022311
3767	yanaşıl-	1	0,0022311
3768	yanaştır-	1	0,0022311
3769	yanılabil-	1	0,0022311
3770	yanıp dur-	1	0,0022311
3771	yankıla-	1	0,0022311
3772	yansılan-	1	0,0022311
3773	yansiyabil-	1	0,0022311
3774	yaptırabil-	1	0,0022311
3775	yaptırt-	1	0,0022311
3776	yâr ol-	1	0,0022311
3777	yarala-	1	0,0022311
3778	yararlan-	1	0,0022311
3779	yardım edebil-	1	0,0022311
3780	yardım gör-	1	0,0022311
3781	yardımda bulun-	1	0,0022311
3782	yardımına koş-	1	0,0022311
3783	yârenlik et-	1	0,0022311
3784	yârenlik edil-	1	0,0022311
3785	yargıya var-	1	0,0022311
3786	(birini) yarı yolda bırak-	1	0,0022311
3787	yarış-	1	0,0022311
3788	yarışabil-	1	0,0022311
3789	yaşanabil-	1	0,0022311
3790	yaşar-	1	0,0022311

3791	yaşart-	1	0,0022311
3792	yaşayıp dur-	1	0,0022311
3793	yaşayıp git-	1	0,0022311
3794	yatıklaş-	1	0,0022311
3795	yatıştırabil-	1	0,0022311
3796	yatıştırıl-	1	0,0022311
3797	yayılp dur-	1	0,0022311
3798	yayıp dur-	1	0,0022311
3799	yazdır-	1	0,0022311
3800	yazı tura at-	1	0,0022311
3801	(birine veya bir şeye) yazık ol-	1	0,0022311
3802	yazıklan-	1	0,0022311
3803	yazıl-	1	0,0022311
3804	yazıp çiz-	1	0,0022311
3805	yeğlen-	1	0,0022311
3806	yeğleyebil-	1	0,0022311
3807	yelken aç-	1	0,0022311
3808	yemlen-	1	0,0022311
3809	yenebil-	1	0,0022311
3810	yer değiştir-	1	0,0022311
3811	yer veril-	1	0,0022311
3812	yere yığıl-	1	0,0022311
3813	yerinden oynat-	1	0,0022311
3814	yerinden oynatıl-	1	0,0022311
3815	yerine geç-	1	0,0022311
3816	yerine getir-	1	0,0022311
3817	yerine getirebil-	1	0,0022311
3818	yerini bul-	1	0,0022311
3819	yerle bir et-	1	0,0022311
3820	yerleri süpür-	1	0,0022311
3821	yerleştirebil-	1	0,0022311
3822	yerli yerine otur-	1	0,0022311
3823	yersizleş-	1	0,0022311

3824	yeşer-	1	0,0022311
3825	yetinebil-	1	0,0022311
3826	yıkılıp kal-	1	0,0022311
3827	yıldır-	1	0,0022311
3828	yıldız ak- (veya kay- veya uç-)	1	0,0022311
3829	yıldızı barış-	1	0,0022311
3830	yıpran-	1	0,0022311
3831	yıprat-	1	0,0022311
3832	yırtın-	1	0,0022311
3833	yiğitleş-	1	0,0022311
3834	yinelenip dur-	1	0,0022311
3835	yineleyip dur-	1	0,0022311
3836	yitirt-	1	0,0022311
3837	yok edil-	1	0,0022311
3838	yok say-	1	0,0022311
3839	yoksun kal-	1	0,0022311
3840	yol (yolu) kesil-	1	0,0022311
3841	yola çıkıl-	1	0,0022311
3842	yola (veya yollara) düş-	1	0,0022311
3843	yola gel- (veya yat-)	1	0,0022311
3844	yolları ayır-	1	0,0022311
3845	yolunda git- (veya yürü-)	1	0,0022311
3846	yön ver-	1	0,0022311
3847	yönelin-	1	0,0022311
3848	yönetil-	1	0,0022311
3849	yönlendir-	1	0,0022311
3850	yumruklan-	1	0,0022311
3851	yumulup kal-	1	0,0022311
3852	yutul-	1	0,0022311
3853	yuvalan-	1	0,0022311
3854	yük ol-	1	0,0022311
3855	yükünü çek-	1	0,0022311
3856	yükleyebil-	1	0,0022311

3857	yükselip dur-	1	0,0022311
3858	yükseltil-	1	0,0022311
3859	yüreği burkul-	1	0,0022311
3860	yüreği çarp-	1	0,0022311
3861	yüreği dayanma-	1	0,0022311
3862	yüreği sızla-	1	0,0022311
3863	yürüt-	1	0,0022311
3864	yürüyüp geç-	1	0,0022311
3865	yüz çevir-	1	0,0022311
3866	yüz ver-	1	0,0022311
3867	yüzüne bakma-	1	0,0022311
3868	yüzünü buruştur- (veya ekşit-)	1	0,0022311
3869	yüzüp dur-	1	0,0022311
3870	yüzle-	1	0,0022311
3871	yüzleş-	1	0,0022311
3872	zabıt tut-	1	0,0022311
3873	zahip ol-	1	0,0022311
3874	zarara sok-	1	0,0022311
3875	zedele-	1	0,0022311
3876	zehirle-	1	0,0022311
3877	zengin ol-	1	0,0022311
3878	zerk et-	1	0,0022311
3879	zıbar-	1	0,0022311
3880	zıncı diye dur-	1	0,0022311
3881	zıpla-	1	0,0022311
3882	zıypaklaş-	1	0,0022311
3883	zikret-	1	0,0022311
3884	(birini) zincire vur-	1	0,0022311
3885	ziyafet çek- (veya ver-)	1	0,0022311
3886	ziyaret edil-	1	0,0022311
3887	zora koş-	1	0,0022311
3888	zorbalık et- (veya yap-)	1	0,0022311
3889	zorlat-	1	0,0022311

3890 zorluk çıkar- (veya göster-) 1 0,0022311

3891 zulmet- 1 0,0022311

Toplam fiil kullanımı: 44822

SONUÇ

En klasik tarifiyle hareket, oluş ve durumları karşılayan dil birimleri olan fiiller; bir dile hayat veren, dilin olmazsa olmazı olan iki sözcük türünden biridir. Dil bilimi çevrelerinde fiiller üzerine yapılan çalışmalar, 1900’lü yıllara kadar genel olarak yapı, çatı ve çekim temellidir. Batılı dil bilimciler Vendler, Chafe, Cook, Levin, Van Valin, Wilson, Pinker, K. Kipper, A. Korhonen, N. Ryant, M. Palmer gibi isimlerin semantik/tematik fiil tasnif denemelerini ortaya koymaya başlamaları yeni çalışmalar için ufuk açıcı olmuştur. Türkiye’de de fiillerin semantik/tematik/konusal tasnifi üzerine çalışmalar, 2000’li yılların başlarından itibaren hız kazanmıştır.

Bu çalışmada, edebiyatımızın son dönemine hem öykücü hem düşünce adamı kimliğiyle damga vuran Rasim Özdenören’in anlatıları özelinde söz varlığı -fiil- incelemesi yapılmıştır. Tematik olarak tasnif edilen fiiller, toplam 10 ana başlık altında toplanmıştır. Bu çalışmayla ilk defa Özdenören’in bütün edebî eserlerindeki fiiller incelenip tematik tasnife tabi tutulmuş, Özdenören’in fiil kullanım sıklığı ortaya konmuştur.

Özdenören’in anlatılarındaki fiillere ve bu fiillerden yola çıkılarak Özdenören dil ve üslubuna ilişkin tespitler şunlardır:

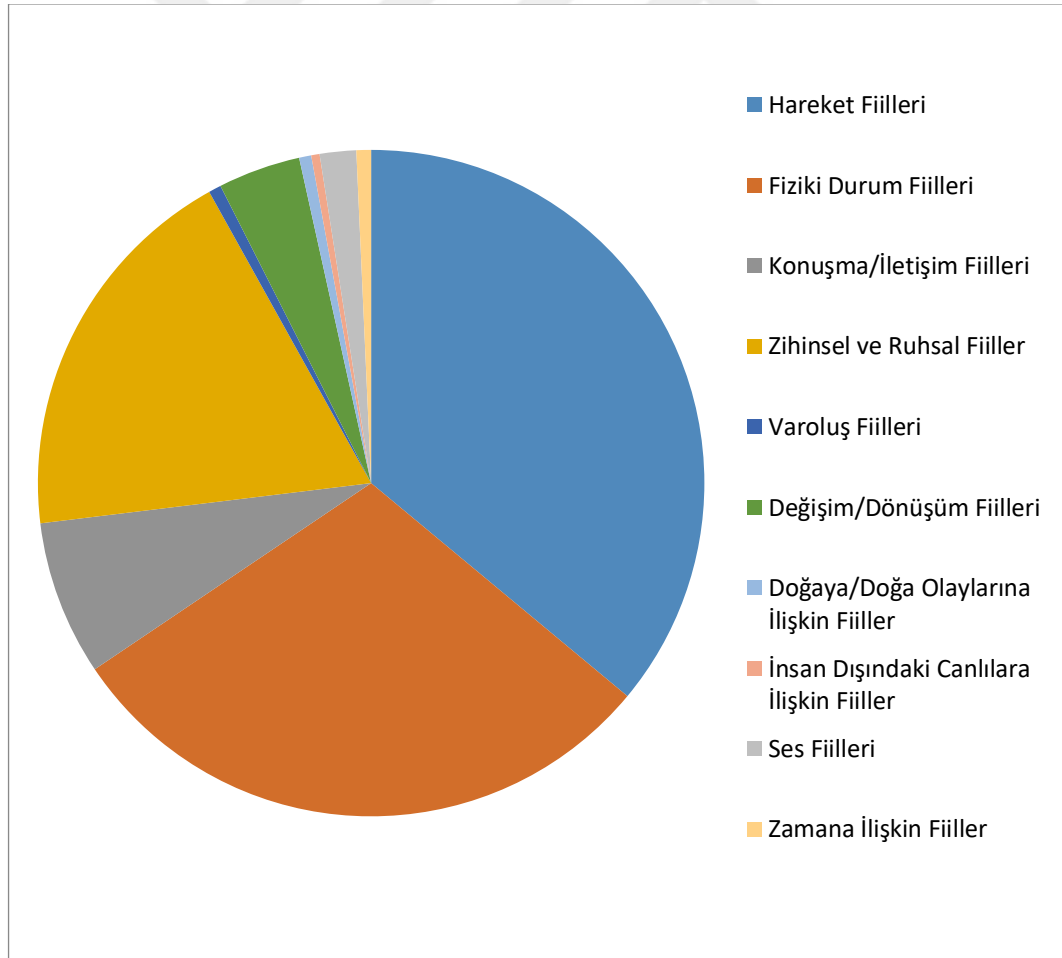
1. Demirci (2011, s. 248), dil tutumuyla ilgili olarak Rasim Özdenören’in “ülkemizde devrimci/yobaz, uydurukçacı/yaşayan dilci, özleşmeci/Osmanlı(ca)cı gibi ayrışmalara yol açan ve çoğu zaman kelime/sözcük düzeyine sıkışıp kalan tartışmaların tarafı olmadığından, toplumun ve genel edebiyat ortamının eğilimlerine yakın bir tutumu benimsediğinden” söz eder. İncelenen anlatılardaki fiil kullanımları, bu tutumun somut göstergesi niteliğindedir. Özdenören, fiillerin seçimi noktasında Arapça asıllı/öz Türkçe, eski/yeni gibi bir ayrım gözetmemiş, bağlama en uygun sözcüğü tercih ederek son derece ahenkli ve zengin bir dil oluşturmuştur. Örnek olarak “anla-/fark et-/ayırmsa-”, “duyumsa-/algıla-/hisset-”, “hareket et-/devinime geç-”, “hatırla-/anımsa-”, “inkâr et-/yadsı-”, “vadet-/söz ver-”, “vaki ol-gerçekleş-” fiillerini bir arada kullanmış, Arapça kökenli/Osmanlı Türkçesi olanını veya öz Türkçe olanı tercih gibi bir yaklaşım içinde olmamıştır. Ayrıca Özdenören anlatıları içinde Batı dillerinden giren sözcüklerle üretilen *banyo yap-*, *duş al-*, *forsu geç-*, *kapris yap-*, *kodese at-*, *kriz geçir-*, *piyango vur-*

(veya çık-), protesto et-, prova yap-, tempo tut-, trajikleş-, vals et-, voltala-, yakamozlan- gibi fiiller de fazlasıyla mevcuttur.

2. Rasim Özdenören'in ele alınan anlatılarında tematik tasnife göre en fazla kullanılan kategori, hareket fiilleridir. Fiillerin oransal olarak durumunu gösteren tablo ve grafik aşağıda sunulmuştur:

Tablo 1. Özdenören anlatılarındaki fiillerin tematik tasnife göre dağılımı

Fiillerin Tematik Tasnife Göre Dağılımı	Sayı	Yüzde
1. Hareket Fiilleri	1764	%36
2. Fiziki Durum Fiilleri	1534	%31
3. Konuşma/İletişim Fiilleri	308	%6
4. Zihinsel ve Ruhsal Fiiller	922	%18,5
5. Varoluş Fiilleri	30	%0,5
6. Değişim/Dönüşüm Fiilleri	197	%4
7. Doğaya/Doğa Olaylarına İlişkin Fiiller	29	%0,6
8. İnsan Dışındaki Canlılara İlişkin Fiiller	20	%0,4
9. Ses Fiilleri	91	%2
10. Zamana İlişkin Fiiller	35	%1

Şekil 1. Tematik tasnifi yapılan fiillerin sayılarına göre dağılımı

Ağırlıklı olarak “kısacık anların sıkıştırıldığı”, odakta dış dünyada yaşanan olayların değil bireyin olduğu, bireyin iç âlemine doğru yoğunlaştığı, durağan yapıdaki kurgular düşünüldüğünde hareket fiillerinin çokluğu “durağanlık içinde devinim”in göstergesi niteliğindedir.

3. Sıklık dizininde de görüldüğü üzere Özdenören anlatılarında en sık kullanılan fiil, 3417 kez kullanılan “*de-*” fiilidir. Öykücünün işinin anlatmak olduğunu daima söyleyen bir yazar olarak (Özdenören, 2018 g, s. 195) Özdenören’in edebî eserlerinde genellikle klasik anlatıcı tiplerinden biri olarak gördüğümüz (Sağlık, 2011, s. 154) anlatıcı, sürekli olarak devrededir ve iletişimi de aktaran konumdadır. Bu anlatılarda “göstermek”ten çok “anlatmak” söz konusudur. Anlatıcının devreden çıktığı ve karşılıklı konuşmalarla okurun baş başa bırakıldığı sahnelerden çok anlatıcının konuşmaları aktardığı bir anlatım vardır. “*de-*” fiiliyle birlikte anlatılarda en sık kullanılan on fiil aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 2. Özdenören anlatılarında en sık kullanılan ilk 10 fiil

Fiil	Sıklık	Yüzde
<i>de-</i>	3417	%7,62
<i>ol-</i>	1295	%2,88
<i>iste-</i>	1222	%2,72
<i>bil-</i>	1166	%2,60
<i>bak-</i>	1068	%2,38
<i>gel-</i>	748	%1,66
<i>başla-</i>	720	%1,60
<i>dur-</i>	691	%1,54
<i>git-</i>	592	%1,32
<i>düşün-</i>	588	%1,31

Tabloya bakıldığında bu ilk on fiil içinde dördünü (*iste-*, *bil-*, *bak-*, *düşün-*) zihinsel ve ruhsal fiiller, üçünü (*gel-*, *başla-*, *git-*) hareket fiilleri, ikisini (*ol-*, *dur-*) fiziki durum fiilleri ve birini (*de-*) de konuşma/iletişim fiilleri oluşturmaktadır. Psikolojik anlamda sıkıntılar yaşayan, kırılgan, tedirgin, huzursuz, bir arayış içinde olan bireyin merkeze alındığı öyküler ve yabancılaştırmanın, yalnızlığın, çatışmaların, toplumdaki değişimin birey üzerindeki etkisinin işlendiği Gül Yetiştiren Adam romanının içerik özelliklerine uygun bir dil tavrı olarak sıklık bakımından çoğunluğu zihinsel ve ruhsal fiiller oluşturmaktadır.

Tematik tasnifte hareket fiilleri miktar açısından ilk sırada yer alsada fiillerin neredeyse %50'sini fiziki durum fiilleri ile zihinsel ve ruhsal fiillerin oluşturması, anlatılardaki psikolojik ağırlıkla ve durumun/vaziyetin resmedilişyle kullanılan dil, özelde fiiller arasındaki ahenge delil teşkil eder.

4. Kahramanmaraş ve çevresinin kültürü içinde yetişen, içerisinde büyüüp yetiştiği kültürel dokuyu eserlerine de yansıtan bir yazar olarak Özdenören'in söz dağarcığı içinde bu çevreye has fiillerin kullanımı da kayda değerdir. Özdenören anlatılarında, yöre ağzından alınan fiiller şunlardır:

ağna-, belen-, boğazına perişan ol-, cangama et-, çemre-, çığır-, çığırış-, çöydür-, dinel-, diple-, döküştür-, ev-, evdir-, fesaket işle-, fır dolan-, fırlan-, gerneşebil-, ges gel-, gezele-, harlan-, hımkır-, hışı çık-, iğ-, ilençlen-, kikirde-, kişele-, sesirge-, şavkı-, uğun-, üt-, yekin-, yekindir-, yıldızı barış-, yumul-, zıypaklaş-

5. Rasim Özdenören'in anlatılarında +IA-ş- yapım ekleriyle türetilen ve çoğunluğu değişim/dönüşüm fiilleri arasında yer alan fiiller hatırı sayılır miktardadır:

anneleş-, azizleş-, balıklaş-, baygınlaş-, beceriksizleş-, berraklaş-, bitkinleş-, bollaş-, bütünleş-, ciddileş-, çirkinleş-, duruklaş-, düzensizleş-, esrikleş-, gerginleş-, gürbüzleş-, hayınlaş-, ikileş-, insanileş-, ipileş-, kakkahalaş-, kalabalıklaş-, kalınlaş-, kavileş-, kayganlaş-, kemikleş-, keskinleş-, kırılğanlaş-, kökleş-, munisleş-, özdeşleş-, özleş-, partallaş-, pıhtılaş-, sabitleş-, safileş-, sakınleş-, saldırganlaş-, sarılaş-, sertleş-, seyrekleş-, sıcaklaş-, sıklaş-, somutlaş-, sözleş-, tarihleş-, toslaş-, yatıklaş-, yersizleş-, yetkinleş-, yiğitleş-, yüzleş-, zıypaklaş-

6. Taranan eserlerde edilgen fiiller ve “-Ip” zarf-fiil ekiyle yapılan tasvirî fiillerin tamamına yakını, yeterlilik fiilleri ve “-n-” ekiyle yapılan edilgen fiillerin büyük çoğunluğu GTS’de yer almamaktadır. Bu fiiller hariç tutulduğunda çoğunluğu hareket fiilleri kategorisinde yer alanlar olmak üzere 187 fiil de GTS’de geçmemektedir:

açmaza gir-, ad koydurt-, affa (affina) al-, (birinin, birilerinin) ağzına düşür-, ağızdan (ağzından) kaç-, ağırı yap-, anneleş-, arkasını getir-, ayağına (veya ayaklarına) dolan- (veya dolaş-), ayağına (veya ayaklarına) yat-, aynı kaba pisle- (veya işe- veya becer-), azap et-, azizleş-, bağırarak ol-, bağlı kıl-, bağhlık göster-, bakma-, balıklaş-, beceriksizlik et-, bedbaht yap-, betonla-, bilme-,

boğazına perişan ol-, buyruk ver-, cangama et-, curusu gel-, çenesini kapa-, çığlık kop-, dalayiver-, denk et-, devinime geç-, dımdızlak kal-, dibe vurdur-, dinelt-, diyecek ol-, dörtünale git-, duruklaş-, duş al- (veya yap-), düş kur-, düzensizleş-, düzensizleştir-, elden (elinden) geç-, eli ayağı tutmaz ol-, engel (engeller) çıkart-, esrikleş-, etki yap-, evleniver-, ezberine al-, fala baktır-, ferman et-, fesaket işle-, filozoflaştır-, forsu geç-, gayrete getir-, gel gel et-, gelin gel-, gerek (... gereğini) duy-, geri çek-, ges gel-, göbek attır-, görünüm (... görünümü) al-, gözleri takıl-, gözünden kaçma-, gülesi (güleceği) gel-, gün gör-, günaydınlaş-, haklı çıkart-, ... hâle (bir hâle) gel-, ... hale (hâline) getir-, havalara zıpla-, hayal kırıklığına uğrat-, hayata veda et-, hayatından (yaşamından) çık-, hayınlaş-, hayranlık uyandır-, hayrete düşür-, hıtırda-, hız yap-, hizmeti geç-, hutbe ver-, huysuzluğu tut-, hüsrana uğrat-, içi acı-, içine kuşku tohumları ekil-, içini oy-, iflas ettir-, in cin top at-, inancı sarsıl-, insanileş-, insanlıktan çıkar-, ipin ucu kaç-, (bir kimseyle, bir yerle veya bir şeyle) ipini kopartma-, ipileş-, isabet ettir-, iş (bir şeye) kal-, izlenim (veya izlenimini) bırak- (veya ver- veya uyandır-), izzetle-, kafayı oynat-, kafayı tak-, kahrından öldür-, kahkahalaş-, karşılık bul-, kasıkları birbirine geç-, katmerle-, kayganlaş-, kayıt düş-, kayıt yaptır-, kıyameti kopar-, kişiliksizleştir-, kodese at-, kuruntu yap-, kutsayadur-, layık bul-, loğlan-, maraza çık-, masaj yaptır-, masraf yap-, meydan ver-, munisleş-, mümkün kıl-, nasihat çek-, nazar at-, nedamet et-, nefes aldirt-, neşesini kaçır-, nikâh yap-, numarayı çevir-, olanaksız kıl-, ortaya çıkıver-, özlem duy-, özleyiver-, parça parça ol-, partallaş-, pazarlık yap-, peydahlayiver-, pürüz çık-, rabbitaya (rabbitasına) al-, ramak kal-, rehberlik yap-, sabit kıl-, sâdır ol-, safileş-, sayha kopar-, serpiş-, sersebil et-, sersefil et-, sersemlik et-, sinirini boz-, sonunu getir-, sorun çık-, sükûn bul-, sürüncemede bıraktır-, şamata yap-, şaplak ye-, şaşma-, şüphe götür-, tadını çıkart-, takip ettir-, talkın getir-, tarihleş-, tedirginleştir-, tekbir al-, teklif yap-, telkinde bulun-, tık et-, tımar ettir-, tozlat-, tövbe istiğfar et-, tövbe ver-, tükeniver-, tüylendir-, uykusunu kaçır-, üstüne gül koklatma-, (birinin) üstüne gel, vals et-, verimlendir-, voltala-, yan yatır-, yatıklaş-, yolları ayır-, yolunu düşür-, yolculuk yap-, yüreğine gir-, zahip ol-, zamandan kazan-, zıypaklaş-, zorbalık yap-

7. Özdenören'in incelemeye esas eserleri üzerinde çok anlamlı fiiller, ayrı bir çalışmaya konu olabilecek orandadır. Eserlerde birden fazla anlamıyla kullanılan fiil sayısı 421'dir. Bu fiiller şunlardır:

acı-, aç-, açıkla-, açıl-, adım (veya adımını) at-, ağırlaş-, ak-, aktar-, al-, alabil-, aldat-, aldır-, alın-, anla-, anlat-, araya gir-, ara-, aralan-, aran-, asıl-, aş-, at-, atıl-, atla-, atlat-, avut-, ayağa kalk-, ayarla-, ayır-, ayrıl-, az-, bağışla-, bağla-, bağlan-, bak-, bastır-, başla-, bat-, bayıl-, bekle-, bele-, belle-, benze-, beslen-, besleyebil-, bırak-, bil-, bin-, bit-, boğ-, boğul-, boşal-, boşalt-, boşan-, boyan-, bozul-, bul-, bulabil-, bulan-, bulaş-, bulun-, buyur-, bük-, bürün-, büyü-, büyüt-, büzül-, canlan-, çabala-, çağır-, çal-, çalış-, çarp-, çarpıl-, çatırda-, çatla-, çek-, çekil-, çektir-, çevir-, çık-, çıkar-, çirpın-, çiğne-, çiz-, çök-, çöz-, çözül-, çürü-, dağıl-, dağıt-, dal-, damla-, daral-, davran-, daya-, dayan-, de-, değ-, değiş-, değiştir-, derinleş-, devam et-, devin-, dik-, dikil-, dikkat et-, dikleş-, dile-, dinle-, dinlen-, diril-, dizil-, doğ-, dokun-, dol-, dolan-, dolaş-, doldur-, don-, donat-, dök-, dökül-, dön-, döndür-, döse-, döv-, dur-, duy-, düş-, düşün-, düşür-, eğil-, eğlen-, eri-, eşlik et-, et-, fark et-, fırla-, fışkır-, geç-, geçebil-, geçin-, geçir-, gel-, gelebil-, gelip geç-, geri dön-, geri kal-, geril-, getir-, gevşe-, gez-, gezdir-, gir-, girip çık-, giriş-, git-, giy-, göç-, gömül-, gör-, görül-, görün-, göster-, götür-, gözet-, hak et-, harca-, hareket et-, haykır-, hazırlan-, helak et-, hıçkır-, hisset-, huylan-, ısın-, iade et-, içi geç-, içine çekil- (veya kapan-), iç-, idare et-, ihlal et-, ilerle-, in-, indir-, inle-, iste-, istet-, işle-, işlen-, it-, izle-, kabar-, kaç-, kaçır-, kahret-, kal-, kalakal-, kaldır-, kalk-, kan-, kap-, kapan-, kapat-, kapla-, kaptır-, karış-, karıştır-, karşıla-, kat-, katıl-, katlan-, kavra-, kavrul-, kay-, kaybet-, kayna-, kaynaş-, kazan-, kazı-, kazın-, kendinden geç-, kendini göster-, kes-, kesil-, kestir-, kır-, kırpış-, kıs-, kıvrıl-, kıy-, kilitle-, koltukla-, kon-, konuş-, kop-, kopartabil-, kork-, korkut-, koş-, koştur-, koşuş-, kov-, koy-, koyuver-, körel-, kucakla-, kullan-, kur-, kurtul-, kuru-, kuşat-, kükre-, (bir şeyi) merak et-, oku-, ol-, otur-, oyalan-, oyna-, oynat-, öğren-, öl-, öldür-, ölüp git-, önüne çık-, ör-, öt-, parla-, patla-, piş-, sakınleş-, sakla-, sal-, salın-, salla-, sallan-, sar-, sarıl-, sars-, sarsıl-, sat-, savrul-, savur-, say-, seril-, serpil-, sertleş-, seslen-, sev-, sıçra-, sığ-, sık-, sıkıl-, sıkış-, sıkıştır-, sıvan-, sıyrır-, sız-, sil-, silin-, silk-, sin-, sokul-, solu-, soyun-, sökül-, sön-, söyle-, söylen-, sus-, susa-, sür-, sürebil-, sürükle-, sürüklen-, sürün-, süz-, süzül-, şiş-, takıl-, takip et-, tanı-, tap-, tarif et-, taş-, taşı-, taşın-, tat-, temizle-, temizlen-, tep-, tepin-, tıkan-, tırman-, titre-, titreş-, toparla-, toparlan-, topla-, toplan-, tosla-, tut-, tuttur-, tutul-, tutuş-, tüket-, tüt-, uç-, uçur-, uçuş-, uğra-, uğraş-, ulaş-, ulu-, unut-, uy-, uyan-, uyu-, uza-, uzan-, uzat-, üfle-, var-, ver-, vur-, yağ-, yak-, yakala-, yakalan-, yala-, yan-, yanaş-, yansı-, yap-, yapabil-

, *yapıl-*, *yapış-*, *yapıştır-*, *yar-*, *yarat-*, *yarıl-*, *yaşa-*, *yaşat-*, *yat-*, *yatır-*, *yay-*, *yayıl-*, *yaylan-*, *yaz-*, *ye-*, *yekindir-*, *yen-*, *yerini al-*, *yerleş-*, *yet-*, *yetiş-*, *yetiştir-*, *yığıl-*, *yık-*, *yıkıl-*, *yırt-*, *yitir-*, *yiyebil-*, *yoğur-*, *yokla-*, *yola çık-*, *yor-*, *yönelt-*, *yumul-*, *yumuşa-*, *yut-*, *yuvarla-*, *yuvarlan-*, *yükle-*, *yüklen-*, *yüksel-*, *yükselt-*, *yürü-*, *yüz-*, *zorlan-*

Çok anlamlı fiiller içinde ilk sırada yer alan, “*çık-*” fiilidir. “*çık-*”, Sev’in (2017, s. 993) yakın anlamlı fiillerden “*bak-*” ve “*gör-*” ile ilgili çalışmasında da örnek olarak sunulan fiillerdendir ve GTS’de 54 anlamı verilmiştir. Özdenören’in anlatılarında 21 farklı anlamda kullanılmıştır. Fiilin kullanımları tanık cümleleriyle birlikte aşağıda sunulmuştur:

çık-: 1. İçeriden dışarıya varmak, gitmek.

Gözlerinde anlaşılmaz bir ışıkla yüzüme bir kere daha bakarak kapıya yürüdü, dışarı koridora çıktı, merdivenden hızlı hızlı çıkan ayak seslerini işittim. (HI 22/28)

çık-*: Daha yüksek bir yere varmak, yukarıda bulunan bir yere gelmek.

Karanlık bastırdıktan sonra doğruca yukarı, odama çıktım. (HI 45/1)

çık-: 33. Yerinden oynamak.

Arkasından vagonları ayrılmış treni, raydan çıkmuş, devrilmişti. (HI 52/13)

çık-*: Büründüğü, gizlendiği yerden görünür duruma gelmek.

– Yok canım n’olacak ki, diye atıldı, doncak yorganın altından çıktı ve ellerini yere dayayarak at olma durumuna girdi. (ÇÖ 77/29)

çık-: 29. Bir sebeple bulunulan yerden ayrılmak.

– Uzun süre dinlenmesi gerekecek, dedi Bakaç, artık çifte çubuğa çıkmasa iyi olur. (ÇSBÖ 24/14)

çık-: 20. Bir yere ulaşmak, varmak.

sonra toprak bir yola çıktı (ÇA 157/16)

çık-: 48. Gerçek hâle gelmek.

Çıktı. Yani tahmin etmişim demek istiyorum. (HI 45/17)

çık-: 52. Erişmek, görmek.

Sabaha çıkar mı, diyorum. (HI 88/10)

çık-: 9. Meydana gelmek.

Besbelli, her şeyin kökü bu, her şey bundan çıkıyor. (HI 94/10)

çık-: 6. Yapılmak, yürümek.

Henüz temeller bile çıkmadı. (HI 112/6)

çık-: 14. Bir inceleme, bir araştırma sonucu ... bulunmak.

İlkin anlayamamıştı doktorlar, röntgende bir şey çıkamamıştı. (ÇÖ 8/11)

çık-: 25. Koku, ses vb. yayılmak.

Boğazından, susuzluktan çatlamış toprak örneği, kuru, öksürük gibi bir ses çıkar. (ÇÖ 38/28)

çık-: 16. Talihine veya payına düşmek, isabet etmek, vurmak.

Geçen bir arkadaş sınır taraflarından geliyormuş, getirmiş, bize de bir pay çıktı. (ÇÖ 63/10)

çık-: 35. Oluşmak, olmak.

Güneş iyice çekilmişti, hafiften bir poyraz çıkmişti, macunsuz camlar bezgin, öfkeli bir tıkırtıyla sarsılıyor, camların aralarından, tahtaların yarıklarından serin, keskin esintiler giriyor, tavanın orasından burasından toprak serpiliyordu. (ÇSBÖ 72/1)

çık-*: Görünmek, karşısında belirlemek.

– Parça parça öyle çok şey anlattı ki, birden ilgisiz gibi görünüyor ama hepsini bir arada düşününce, birbirine bağlayınca gerçekten kendine özgü bir dünya çıkıyor karşına. (ÇSBÖ 134/20)

çık-: 23. Olmak, bulunmak, var olmak.

Tanıımıyormuş havalarına girerek ona Haydar'ın annesi mi olduğunu soranlar bile çıkmişti. (H 133/17)

çık-: 27. Bir şey bulaşmak.

Badanaya hep çivit katarlardı: boyası çıksın ve mavi renk içaçıcı olur: ama bu saatlerde o renk asla ayırımsanmazdı. (AYÇ 9/17)

çık-*: Zili çalan telefonu açıp cevap vermek.

Kız, telefonlarına çıkmiyordu. (K 79/6)

çık-: 47. Aktarılmış olmak.

Kızgın Güneş'teki cinayetini işleyen Alain Delon'u cadde üstündeki lağım ızgaralarından birinin altında gizleme fikri de benden çıkmişti. (İÖ 159/8)

çık-: 11. Herhangi bir durumda olduğu anlaşılmak.

Ha, dehşet akıllısın sen, bildiğimden de fazla çıktın. (ÇÖ 64/22)

çık-: 12. Bir durumla ilgili niteliklerini yitirmek, bir durumdan başka bir duruma geçmek.

Kesinlikle evde bulunmam gerekiyordu, ama bunlar artık sorun olmaktan çıkmişti. (DAK 54/24)

Söz konusu 421 fiil içinde “*çık-*” fiilinden sonra 10 ve üzeri anlamıyla kullanılan fiiller şunlardır:

al- (18 farklı anlamıyla), *çek-* (16 farklı anlamıyla), *geç-* (15 farklı anlamıyla), *gel-* (15 farklı anlamıyla), *ol-* (15 farklı anlamıyla), *tut-* (15 farklı anlamıyla), *bırak-* (14 farklı anlamıyla), *kal-* (14 farklı anlamıyla), *ver-* (14 farklı anlamıyla), *düş-* (13 farklı anlamıyla), *vur-* (12 farklı anlamıyla), *bak-* (11 farklı anlamıyla), *dur-* (11 farklı anlamıyla), *geçir-* (10 farklı anlamıyla), *kaç-* (10 farklı anlamıyla)

Çok anlamlı fiillerle ilgili sayılar da göstermektedir ki Özdenören, bir fiili yirmiden fazla farklı anlamıyla kullanabilen, semantik yönü son derece güçlü bir yazardır.

8. Özdenören’in öyküleri ve romanında mecaz anlamıyla kullanılan 252 fiil varken 18 fiil de argodaki anlamıyla kullanılmıştır.

Mecaz Anlamıyla Kullanılan Fiiller:

acı-, *ada-*, *adım* (veya *adımını*) *at-*, *ağırlaş-*, *aksileş-*, *aldır-*, *alın-*, *anlam çıkar-*, *ara-*, *arat-*, *arşınla-*, *aşıla-*, *atlat-* 3., *atlat-* 6., *ayarla-*, *azıt-*, *bağışla-*, *bas-*, *bat-*, *bayıl-*, *belli et-*, *benimse-*, *berhava et-*, *beslen-*, *bit-* (I), *bit-* (II), *boca et-*, *bocala-*, *boğ* (II) 6., *boğ* (II) 7., *boğul-*, *boşal-*, *boyan-*, *bozul-* 5., *bozul-* 6., *bozul* 7., *bunal-*, *bürün-*, *büyü bozul-*, *büyüt-*, *canlan-*, *çarpıl-*, *çatırda-*, *çatla-*, *çırpın-*, *çiğne-*, *çivilen-*, *çizgi çekebil-*, *çiziktir-*, *çök-*, *çöreklen-*, *çözül-*, *dağıl-*, *dağıt-*, *dal-*, *damla-*, *daral-*, *daya-*, *dayan-* 4., *dayan-* 11., *demir at-*, *derinleş-*, *dikkat çek-* 2., *dikkat* (*dikkati*) *çek-* 3., *dikleş-*, *doğ-*, *doğur-*, *doku-*, *dokun-*, *dolaş-*, *don-*, *dondur-*, *dök-*, *dökül-*, *dön-*, *döşe-*, *dumura uğra-*, *durul-* (I), *duy-*, *düğümle-*, *el ele ver-*, *eri-* 4., *eri-* 6., *fışkır-*, *gark et-*, *geril-*, *gevele-*, *gevşe-*, *giy-*, *gömül-* 3., *gömül-* 4., *göster-*, *gözü* (veya *gözleri*) *kamaş-*, *gözünü yum-* (I), *güçlük çek-*, *gülün-*, *güt-*, *harca-*, *haykır-*, *helak et-*, *hesaplaş-*, *hırpala-*, *ısın-*, *iflas ettir-*, *iğren-*, *kamaş-*, *kapıl-*, *kapılıp git-*, *kasıl-*, *kaşın-*, *katlan-*, *kay-* (II), *kaynaş-*, *kekele-*, *kır-*, *kırıl-* 6., *kırıl-* 7., *kıskan-*, *kışkışla-*, *kıy-*, *kız-*, *kilitlen-* 3., *kilitlen-* 4., *koklat-*, *kokusunu* (veya *koku*) *al-* (veya *duy-*), *kop-* 4., *kop-* 5., *kop-**, *koştur-*, *kotar-*, *koyultul-*, *koynuna gir-*, *köpür-*, *körel-*, *körükle-*, *kötürüm ol-* (veya *kal-*), *kurcala-*, *kükre-* 6., *kükre-* 7., *nakşedil-*, *noktala-*, *odaklan-*, *olgunlaş-*, *oyna-*, *oyun yap-*, *öl-* 3., *öl-* 4., *öldür-*, *parla-* 6., *parla-* 7., *patla-*, *pekiş-*, *pelteleş-*, *pinekle-*, *piş-*, *sakla-*, *salın-*, *sallan-*, *sarıl-*, *sars-*, *sarsıl-*, *sat-*, *savaş-*, *savur-*, *say-*, *sertleş-*, *set çek-*, *sevk et-*, *sık-*, *sıkıştır-*, *sıva-*, *sıvış-*, *sıyrıl-*, *silin-*, *sivril-*, *soyun-*, *sön-* 5., *sön-* 7., *söyle-*,

söylen- 3., söylen- 4., sus-, susa-, sürükle-, sürün- 5., sürün-*, süzül- 4., süzül- 5., süzül- 6., süzül- 9., şenlen-, tadına doyum olma-, takın-, tap-, tara-, tasla-, taşı- 6., taşı- 7., tat al-, tat-, teğet geç-, tep-, ters yüz edil-, tırmala-, tüket-, uç- (I) 12., uç- (I) 13., uğraş-, uyan-, uyandır- 6., uyandır- 7., uyu-, üret-, yağ-, yak-, yala-, yan-, yanaş-, yansı- 3., yansı-*, yansıt-, yapıl-, yapış-, yapıştır-, yar-, yaralan-, yarat-, yaşa-, yaşat- 2., yaşat- 4., yat-, yetiştir-, yık-, yıkıl-, yıpran- yıprat-, yoğur-, yol aç-, yol-, yumuşa-, yut-, yuvalan-, yuvarla-, yuvarlan-, yükle-, yüklen- 4., yüklen- 5., yüksel- 6., yüksel- 7., yüz- (I), yüzleş-, zede-

Argodaki Anlamıyla Kullanılan Fiiller:

al-, araya al-, asıl-, boş ver-, direksiyon salla-, eleği şaş-, geber-, matrak geç-, numara yap-, peydahla-, salla-, sökül-, temizle-, top (veya topu) at-, tosla-, toz ol-, volta at-, yaylan-

9. Anlatıları örnek okur hassasiyetiyle okunduğunda kurduğu cümlelerden “planlanmışlık”, “zihinde tamamlanmışlık”, “yerli yerindelik” hemen hissedilen, gereksiz sözcük kullanmama hassasiyeti sezilen Rasim Özdenören’in fiil kullanımı da bu özelliklerini ortaya koyar niteliktedir. Kullanılan dilde olduğu gibi fiiller özelinde de anlaşılmazlıktan ziyade modern anlatı tarzını gözler önüne serecek şekilde “özenle seçilmişlik”, “estetik yapıya uygunluk” söz konusudur.

Eserlerde bazı cümleleri etkileyici hâle getiren; ifadeye edebî tadı, estetik değeri katan unsurun cümle içinde kullanılan fiil olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Aşağıda, söz konusu fiillerinin altı çizili olarak verilen örnek cümleler, bu düşünceyi destekler niteliktedir:

Her şey hızla geçiyor, büyüyor, kırılıyor, soluk soluğa akıyor, akışıyor, maskeler uçuşuyor... (T 52/24)

Yıkıntı, artık büsbütün dayanılmaz halde bütün sığınaklarıma çörekleniyor. (HI 50/2)

Lütfen diyorlar, özür diliyorlar, birbirlerine bu küçücük kelimelerle ilmikler atıyorlar. (GYA 95/5)

Sonra dumanı hep kendine musallat oluyordu kör olasıca eliyle yelpazeleyip yüzünden uzaklaştırmaya çalıştı. (ÇA 126/10)

Sonra sessizce kımıldadı yerinden ve Keriman’a doğru süzüldü. (ÇÖ 91/23)

Sıcak, yakıcı bir ter alnımda damarlanıyor. (HI 109/30)

İlkin minarelerin ucu karardı, karanlığa gömüldü. (HI 101/3)

Bu manzaraları başka yerlerde, hem de bunların belki de hemen aynı olarak defalarca görmüş, belleğinin bir yerlerinde mimlemiştir. (K 103/10)

Artık balıklar mı anneleşir, yoksa anneler mi balıklaşır ve hangisinin sıçrayan bir damla suyla dirilmeye ihtiyacı vardır, bütün bunları bilebilmenin imkânsızlaştığı bir anafordur o! (KP 72/4)

Sonra evrene kendini, yani onu sevmeyi esinledi. (T 10/31)

10. Özdenören, öyküleri ve romanında genellikle kısa cümleleri tercih etmiştir. Ancak son derece uzun cümleler de vardır. Bu tür cümlelerde yazar, çekimli fiilleri çokça kullanarak sıralı cümle oluşturmuş, anlatımı pürüzlü ve anlaşılması güç hâle getirmemiştir. Aşağıda örnek olarak verilen iki uzun cümlede çekimli fiillerin çokça kullanıldığı, böylece okurun zihinsel anlamda rahatlatıldığı, anlaşılmayı kolaylaştıracak bir akış benimsendiği görülmektedir:

O, gecenin ortasında böyle oturup kalmışken bir sürü şeyler alınıp satılmıştı, iyi aile kızları evlerine dönmüştü, sokaklar boşalmıştı, caddeler dolmuştu, işyerlerinde in cin top atıyordu, içki evleri şımarık sarhoşları ağırlıyordu, gecenin bir karanlığından ötekine mahyalar asılmış ve oralara okuyamadığı yazılar perçinlemişti, eski saraylar yeni oyun yerleri, eğlencelik olarak yeniden ortaya çıkartılmıştı, bütün bunlarda kimse şaşacak bir şey görmüyordu... (T 23/3)

Pis, ağır, yoğun koku suyun üstünde somutlaşmıştı sanki, halkalar halinde, sahilin her iki yakasında sıralanmış yoksul evlerin, o yoksul evlerden daha kirli, daha bakımsız, daha karanlık, daha kara görünen kocaman, çirkin fabrikaların üstünde amansız bir ağırlıkla çökmüştü, yanmış kömür kokusuyla karışan deniz yosunu ve lağım kokusu hafif bir rüzgârla ta sokakların içine değin yayılıyordu, beri yandan, hemen kıyıda yer alan tabakhanenin kokusuyla karşı kıyıdaki mezbahanın koya dökülen artıkları bu yörede doğallaşmış, kendine özgü kokuyu besliyor, katlandırıyor, yörede yaşayan insanlara o yörede yaşamamanın kaçınılmaz bir payı olarak sunuyor, daha önce orada yaşamamış olmalarının bir kefareti gibi yüklüyordu: bu da, doğanın o yörede yaşayanlara istihzalı bir armağanıydı, kıyının her iki yanına kurulmuş kahvelere, gazinolara hiç karşı koymadan gelirlerdi çünkü, bu kokuya aldırmazlardı, öyle ki, bu koku, alıştıktan sonra onlar için yörenin vazgeçilmez bir parçası bile olmuştu. (ÇSBÖ 120/30)

11. Özdenören'de genel olarak dil, özelde de fiiller bir anlatım vasıtası olmaktan çok zaman, mekân ve kişiler gibi öykünün asli unsurları arasında yer

alır. Öyle ki yer yer bağlı bulunan kültür ve medeniyetin taşıyıcısı olan, elde edilen birikimi de en estetik biçimde okura yansıtan birer unsurdur. Özdenören, ifadesinin en güzel, en doğru oluşuna azami hassasiyet gösteren bir düşünce insanı olarak kendi dilini, kendi fiil hazinesini de özenle kurmuş bir yazardır.

Bu tespitlerin ardından şunu da vurgulamak gerekir ki Rasim Özdenören'in anlatılarındaki fiillerin tematik tasnif bölümü, aynı zamanda Özdenören'in toplamda 44822 fiilin kullanıldığı edebî eserleri özelinde bir fiil sözlüğüdür.

Rasim Özdenören, 40'ı aşkın eserine dil hususiyetiyle bakıldığında zengin bir söz varlığına sahip olduğu tespitini yapabileceğimiz bir yazardır. Tuna (2015, s. 61), eserlerinde dört yüz elli bin farklı kelime kullandığı söylenen Şekspir'den söz ettikten sonra Türkçemizde en çok kelime kullanan ilk üç yazar arasında Rasim Özdenören'in de yer alacağını aşikâr olduğunu, kaleminin öylesine zengin bir Türkçe olduğunu dile getirir. Bu çalışma, Özdenören'in bütün bir söz varlığını ortaya koymasa da anlatılarındaki fiillerin zenginliğini somut olarak göstermesi bakımından katkı sunar niteliktedir. Ele alınan 13 öykü kitabı ve tek romanında Özdenören, 3891 farklı fiil kullanmıştır. Çok anlamlı fiiller düşünüldüğünde ve bir fiilin farklı anlamlarıyla kullanımı ayrı ayrı değerlendirildiğinde bu sayı 4930'dur. Sadece 14 eserindeki fiilleri veren bu sayı, diğer eserleri de göz önüne alındığında yazarın zengin bir fiil hazinesine sahip olduğunun bir göstergesidir.

KAYNAKLAR

(Bu tez çalışmasında APA 6 atıf sistemi kullanılmıştır.)

- Abasıyanık, S.F. (1956). *Son Kuşlar*. Varlık Yayınları.
- Aksan, D. (2004). *Türkçenin Sözcük Varlığı*. Engin Yayınevi.
- Aksan, D. (2015). *Her Yünüyle Dil: Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Arnazarov, S. (2004). Türkmen ve Türkiye Türkçesinin Ortak Fiillerinin Anlam Bakımından Genel Bir Mukayesesi. *V. Uluslararası Türk Dil Kurultayı Bildirileri* (s. 193-219) içinde. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aslan, B. (2015). Rasim Özdenören'in Hikâyelerinde İnsanın Kendini İdrak Biçimleri. F. Tuna, E. Yılmaz ve H. Yorulmaz (Ed.), *Rasim Özdenören'e Armağan* içinde (s. 29-48). Değişim Yayınları.
- Atabay, N., Özel, S. ve Kutluk, İ. (2003). *Sözcük Türleri*. Papatya Yayıncılık.
- Aydın Özkan, I. (2017). Türkçede İstemi Arttıran Biçimbilgisel Kategoriler. *The Journal of Academic Social Science Studies*, Sayı: 60, s. 183-19.
- Aydoğan, M. (2015). Düşüncenin Başlangıç Noktası. F. Tuna, E. Yılmaz ve H. Yorulmaz (Ed.), *Rasim Özdenören'e Armağan* içinde (s. 125-130). Değişim Yayınları.
- Banguoğlu, T. (2004). *Türkçenin Grameri*. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Beyitoğlu, Y.K. (2021). *Karışık Dilli Eserlerin Söz Varlığı*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Malatya: İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Biber, D., Conrad, S. ve Leech, G. (2003). *Longman Student Grammar of Spoken and Written English*, Pearson Publishing.
- Bilgin Aksoy, G. (2021). *Azerbaycan Türkçesinde Mental Fiiller*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Biray, N. (2007). Kazak Şivesi ve Denizli Ağzında Kök Haldeki Benzer İdrak Fiillerinde Anlam Farklılaşmaları. *Uluslararası Denizli ve Çevresi Tarih ve Kültür Sempozyumu (6-7-8 Eylül 2006) Bildiriler II* (s. 307-314) içinde. Denizli.
- Boz, F. (2022). *15. Yüzyıl Anadolu Türkçesinde Mental Fiiller* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi.
- Bozaner, K. (2022). *Türkçede Fiil Sınıfları ve Özellikleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bulut, A. (2013). *Rasim Özdenören Hakkında Bir Monografi Çalışması* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bussmann, H. (2006). *Routledge Dictionary of Language and Linguistics* (Çeviren ve Düzenleyen: Gregory P. Trauth ve Kerstin Kazzazi). London ve New York: Routledge.
- Caferov, S. (1982). *Muasir Azerbaycan Dili*. Bakı: Maarif Yayınevi.
- Chafe, W.L. (1970). *Meaning and the structure of language*. Chicago: University Press.

- Cook, W.A. (1979). *Case Grammar: Development of the Matrix Model (1970-1978)*. Washington, D.C.: Georgetown University Press.
- Croft, W. (1993). Case Marking and The Semantics of Mental Verbs. *Semantics and The Lexicon* (Ed.: J.Pustejovsky), Dordrecht: Kluwer Academic, 55-72.
- Croft, W. (2012). *Verbs: Aspect and Causal Structure*. Oxford University Press.
- Çelik, T. (2021). *Risale-i Kudsiyye’de Mental Fiiller ve Dizin* (Yayımlanmamış doktora tezi). Kastamonu: Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çotuksöken, Y. (2002). *Türkçe Üzerine Denemeler ve Eleştiriler*. Papatya Yayıncılık.
- Dankoff, R. ve Kelly, J. (1985). *Maḥmūd al-Kāšgarī: Compendium of the Turkic Dialects (Dīwān Luyāt at-Turk)*. Part III, Washington D.C.: Harvard University Office of the University Publisher.
- Demirci, İ. (2011). Rasim Özdenören’in Dili Çevresinde Birkaç Gözlem. *Hece* (Özel Sayı 21: Yedi Güzel Adamdan Biri Rasim Özdenören, Sayı: 169), s. 248-252.
- Dixon, R. M. (2005). *A Semantic Approach To English Grammar*. Oxford University Press.
- Dizdaroğlu, H. (1963). *Türkçede Fiiller*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Doğan, N. (2017). Türkçe Fiillerin Anlam Bilimsel Sınıfları. S. Noyan ve E. Kapağan (Ed.), *I. Uluslararası Dil ve Edebiyatta Modernleşme ve Gelenek Sempozyumu Bildiriler Kitabı* (s. 223-252) içinde. Karabük Üniversitesi Yayınları-12.
- Dowty, D.R. (1979). *Word Meaning and Montague Grammar, the Semantics of Verbs and Times in Generative Semantics and in Montague’s PTQ*. London: D. Reidel Publishing Company.
- Eliuz, Ü. (2018). *Rasim Özdenören*. Bir Yayıncılık.
- Erdem, M. (2004). Türkmen Türkçesinde Mental Fiillerin “İstem”e Göre Anlam Değişimleri. V. *Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri I* (s. 939-949) içinde. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Erdem, M. (2016). Türkçede Fiiller ve Sınıflandırma Sorunları. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 11/20*, s. 185-200. doi: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.10111>.
- Ergin, M. (1993). *Türk Dil Bilgisi*. Bayrak Basım/Yayın/Tanıtım.
- Eryarsoy, M.N. (2019). *Gül Yetiştiren Adam Rasim Özdenören “Hayatı-Sanatı-Eserleri”*. İlke Yayıncılık.
- Fakirullah, M.A.İ. (2016). *Kırgız Türkçesinde Duygu Fiilleri* (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Frawley, W. (2009). *Linguistic Semantics*. Routledge.
- Ganiev F. A. Semanticheskie razrjadny glagolov tatarskogo jazyka [Semantic Categories of Verbs of the Tatar Language] / F.A. Ganiev // Research on Tatar Linguistics; — Kazan': Tatknigoizdat, 1984.
- Ganiev F.A. Sposoby dejstvija glagolov v tatarskom jazyke [Ways of Action of Verbs in the Tatar Language] / F.A. Ganiev — Kazan': Dom pečati, 2003.
- Gencan, T. (2007). *Dilbilgisi*. Tek Ağaç Eylül Yayıncılık.
- Gökmenoğlu, E. (2022). *Kutadgu Bilig’de Duyu Fiilleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Karabük: Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

- Güneş, E. (2014). *Rasim Özdenören'in Hikâyelerinde Gelenek-Modernizm Çatışması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Adıyaman: Adıyaman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güngör, S. (2021). *Çuvaş Türkçesinde Söyleme Fiilleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hacıeminoğlu, N. (1991). *Türk Dilinde Fiiller*. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Haksal, A. H. (2008). *Rasim Özdenören -Ruh Denizinden Öyküler-*. İnsan Yayınları.
- Harmancı, A. (2009). Rasim Özdenören'in Öykü Anlayışı. *İstem* 7(113), 317-330.
- Hengirmen, M. (1999). *Dilbilgisi ve Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. Engin Yayınevi.
- Hirik, E. (2018). *Türkiye Türkçesinde Mental Fiiller*. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Hirik, E. ve Çolak, T. (2017). Türkçe Mental Fiillerde 'Çok Katmanlılık'. Koraş, H. (Ed.). *IV. Uluslararası Türk Dünyası Araştırmaları Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Cilt 1 (s. 261-268) içinde. Bizim Büro Matbaacılık.
- İlter, E. (2019). *Karahanlı Türkçesinde Duygu Fiilleri* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Jaekel, R.; Doğanata Erciyeş, G. (2006). *A Dictionary of Turkish Verbs: In Context and by Theme (Örneklili ve Tematik Türkçe Fiiller Sözlüğü)*. Georgetown University Press.
- José M. G.-M.; Albertuz, F. (2005). Verbs, Semantic Classes and Semantic Roles in the ADESSE Project. *Proceedings of Interdisciplinary Workshop on the Identification and Representation of Verb Features and Verb Classes* (eds.: K. Erk, A. Melinger & S. Schulte im Walde), Saarbrücken, 5055.
- Kahraman, Â. (Haz.). (2007). *Işıyan Kelimeler -Rasim Özdenören-*. Kaknüs Yayınları.
- Kamchybekova, K. (2010). *Kırgız Türkçesinde Duyu Fiilleri* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi: Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karadağ, F.N. (2023). *Eski Anadolu Türkçesinde Mental Fiiller* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Rize: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Karahasanoğlu, Y. (2022). *Yakut (Saha) Türkçesinde Duyu Fiilleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Denizli: Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karataş, T. (2011). Rasim Özdenören'in Denemeciliği. Karataş, T. (Ed.). *Rasim Özdenören Kitabı* (ss. 300-305). Kardeşler Ofset.
- Kartallıoğlu, Y. ve Yıldırım, H. (2012). Azerbaycan Türkçesi. Ercilasun, A.B. (Ed.). *Türk Lehçeleri Grameri*, 2. Baskı (s. 171-230) içinde. Akçağ Yayınları.
- Kazımov, Q.Ş. (2010). *Müasir Azərbaycan Dili – Morfologiya*. Bakı: Elm və Təhsil.
- Keskin, E.G. (2023). *Karaçay-Malkar Türkçesinde Mental Fiiller*. Bengü Yayınları.
- Kılıçoğlu, A. (2021). *Türkiye Türkçesinde Duyu Fiillerinin Eşdizimliliği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Koç, F. (2019). *Hacı Bektâş-ı Velî'nin Eserlerinde Söz Varlığı* (Yayımlanmamış doktora tezi). Malatya: İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Korhonen, A. ve Briscoe, T. (2004). Extended Lexical-Semantic Classification of English Verbs. *Proceedings of the HLT/NAACL Workshop on Computational Lexical Semantics*. Boston, MA.

- Korkmaz, Z. (1992). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2009). *Türkiye Türkçesi Grameri: Şekil Bilgisi*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kuyma, E. (2023). Mukaddimetü'l-Edeb'de Duyu Fiilleri ve Semantik Rol Yapıları. *Dil Araştırmaları Journal of Language Studies* Yıl/Year: 17, Dönem/Period: 2023-İlkbahar/Spring, Sayı/Number: 32, s. 75-90.
- Levin, B. (1993). *English Verb Classes and Alternations: A Preliminary Investigation*. The University of Chicago Press.
- Longacre, R.E. (1976). *An Anatomy of Speech Notions*. Lisse: Peter de Ridder Press.
- Lycan, W.G. ve Prinz, J.J. (2008). *Blackwell philosophy anthologies. Mind and cognition: An anthology*, 3rd ed. Malden, Blackwell Publishing.
- Murçak, C. (2023). *Yaşar Kemal'in Romanlarında Mental Fiiller* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Okay, Ş.D. (2022). *Hüseyin Nihal Atsız'ın Ruh Adam Romanında Mental Fiillerin İncelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Niğde: Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Onaran, M.Ş. (2011). Rasim Özdenören'in Denemeleri. *Hece* (Özel Sayı 21: Yedi Güzel Adamdan Biri Rasim Özdenören, Sayı: 169), s. 326-330.
- Özdenören, R. (1979). *Gül Yetiştiren Adam*. Akabe Yayınları.
- Özdenören, R. (1985). *Müslümanca Düşünme Üzerine Denemeler*. İnsan Yayınları.
- Özdenören, R. (1986 b). *Kafa Karıştıran Kelimeler*. İz Yayıncılık.
- Özdenören, R. (2000). Öykü Yazmak. *Hece* (Türk Öykücülüğü Özel Sayısı, Sayı: 46/47), s. 106-107.
- Özdenören, R. (2011). Ben ve Bilincim. *Hece* (Özel Sayı 21: Yedi Güzel Adamdan Biri Rasim Özdenören, Sayı: 169), s. 12-13.
- Özdenören, R. (2016 a). *Hastalar ve Işıklar*. İz Yayıncılık.
- Özdenören, R. (2016 b). *İmkânsız Öyküler*. İz Yayıncılık.
- Özdenören, R. (2017 a). *Ansızın Yola Çıkmak*. İz Yayıncılık.
- Özdenören, R. (2017 b). *Hışırta*. İz Yayıncılık.
- Özdenören, R. (2018 a). *Çarpılmışlar*. İz Yayıncılık.
- Özdenören, R. (2018 b). *Denize Açılan Kapı*. İz Yayıncılık.
- Özdenören, R. (2018 c). *Kuyu*. İz Yayıncılık.
- Özdenören, R. (2018 d). *Ruhun Malzemeleri*. İz Yayıncılık.
- Özdenören, R. (2018 e). *Toz*. İz Yayıncılık.
- Özdenören, R. (2018 f). *Uyumsuzlar*. İz Yayıncılık.
- Özdenören, R. (2018 g). *Yazı, İmge ve Gerçeklik*. İz Yayıncılık.
- Özdenören, R. (2019 a). *Çok Sesli Bir Ölüm*. İz Yayıncılık.
- Özdenören, R. (2019 b). *Çözülme*. İz Yayıncılık.

- Özdenören, R. (2022 a). *İlk Öyküler*. İz Yayıncılık.
- Özdenören, R. (2022 b). *Kör Pencereleler*. İz Yayıncılık.
- Özkan Kurt, F. (2020). *Batı Türkçesinde Algı Fiilleri* (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özkan, F. (2005, 17 Ağustos). Elli Yıldır “Ân”ın Peşindeyim, *Yeni Şafak*.
- Özönder Barutcu, F. S. (1999). Türk Dilinde Fiil ve Fiil Çekimi. *Türk Gramerinin Sorunları II* İlk Baskı (s. 56-64) içinde. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Öztürk Kalkan, S. (2024). *Harezmi-Kıpçak Türkçesinde Duygu Fiilleri* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özünü, Ü. (1997). *Edebiyatta Dil Kullanımları*. Doruk Yayıncılık.
- Sağlık, Ş. (1992). *Rasim Özdenören (Eserlerinin Tematik İncelenmesi)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sağlık, Ş. (2011). Biçim ve İçerik Değişimi Bağlamında Rasim Özdenören Öyküsünün Geçirdiği Evreler. *Hece* (Özel Sayı 21: Yedi Güzel Adamdan Biri Rasim Özdenören, Sayı: 169), s. 141-164.
- Sandalyeci, S. (2023). *Çağatay Türkçesinde Mental Fiiller: Ali Şir Nevâyî Örneği* (Yayımlanmamış doktora tezi). Edirne: Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sandalyeci, S. (2024). *Çağatay Türkçesinde Mental Fiiller*. Akçağ Yayınları.
- Sarı, İ. (2019). Algı Fiillerinde Çok Anlamlılık: gör- Örneği. Kuyma, E. ve Nazlı, A. (Ed.). *Algı'ya Dair* (s. 129-160) içinde. Kesit Yayınları.
- Sarıyev, B. ve Güder, N. (1998). *Türkmencenin Grameri-II Morfologiya: Şekil Bilgisi*. Türk Dünyası Gençlerinin Mahtumkulu Yayın Birliği.
- Seçkin, K. (2019). *Eski Türkçede Mental Fiiller* (Yayımlanmamış doktora tezi). Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Seçkin, K. (2020). *-Eski Türkçe Metinlerinden Örneklerle- Mental Fiil Teorisi*. Palet Yayınları.
- Semedli, E. (2021). Türkiye ve Azerbaycan Türkçesindeki Basit Fiillerin Anlamsal Sınıflandırılması. *IX. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bilge Tonyukuk Anısına II. Cilt* (s. 1635-1651) içinde. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Semedova, E. (2004). *Türkiye Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesi Yazı Dilindeki Basit Fiillerin Anlam Özellikleri* (Yayımlanmamış doktora tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sev, İ. G. (2017). Yakın Anlamlı Fiillerden Bakmak-Görmek. *Talât Tekin Hatıra Kitabı Cilt 2* (s. 59-62) içinde. Çantay.
- Sweetser, E. (1990). *From Etymology to Pragmatics*. Cambridge University Press, 3237.
- Şahin, S. (2012). *Türkmen Türkçesinde Mental Fiiller* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şirin, H. (2020). *Eski Türk Yazıtları Söz Varlığı İncelemesi*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Taşkesenligil, M. (2013). *Rusça ve Türkiye Türkçesi Gramerinde Hareket Fiilleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Tosun, N. (2015). Rasim Özdenören Öykücülüğü. *Rasim Özdenören'e Armağan* (s. 145-159) içinde. Değişim Yayınları.
- Tuna, F. (2015). Rasim Özdenören; 'Gül Yetiştiren Adam'ın Ta Kendisi Portre Denemesi. *Rasim Özdenören'e Armağan* (s. 59-62) içinde. Değişim Yayınları.
- Tunç, S. (2020). *Türk Hikâyeciliğinde Rasim Özdenören* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük <https://sozluk.gov.tr> Erişim tarihi: 08.06.2024.
- Türk Dil Kurumu (1999). *Türk Gramerinin Sorunları II*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 718.
- Türkdil, Y. (2013). *Anlam Bilimi Açısından Kazak Türkçesinde Duyu Fiilleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Van Valin, R.D. (2005). *Exploring the Syntax-Semantics Interface*. Cambridge University Press.
- Velupillai, V. (2012). *An Introduction to Linguistic Typology*. Philadelphia/USA: John Benjamins Publishing Company.
- Vendler, Z. (1967). *Linguistics in Philosophy*. İthaca and London.: Cornell University Press.
- Veshhilova, V. F. Glagoly dvizheniia v turetskom yazıke [Movement verbs in the Turkish language]. *Issledovaniia po sravnitelnoi grammatike türskikh yazıkov*. Chast 4. Leksika — Studies on the comparative grammar of the Turkic languages. Part 4. Vocabulary. Moscow: Nauka [in Russian]. 1962.
- Viberg, A. (1984). The Verbs of Perception: A Typological Study. In B. Butterworth, B. Comrie and O. Dahl (eds.) *Explanations for Language Universals*. Berlin: Mouton de Gruyter, pp. 123-162.
- Wilson, J. (1995). Problems and Methods in the Translation of Buddhist Texts from Tibetan. *Buddhist Translations: Problems and Perspectives*. Doboom Tulku (Ed). New Delhi: Manohar, s. 148-167.
- Yaylagül, Ö. (2005). Türk Runik Harfli Metinlerde Mental Fiiller. *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, Cilt 2, Sayı 1, s. 17-51.
- Yaylagül, Ö. (2010). Türkiye Türkçesindeki Duygu Fiilleri. *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*. 2010, 7(4), s. 100-111.
- Yener, M. L. (2007). Türk Dilinde Sözcük Türleri Tasnifi Sorunu Üzerine. *Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları Volume 2/3*, s. 606-623. DOI: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.152>
- Yalsızuçanlar, S. (2004). Denize Açılan Kapı'ya Doğru. *Hece Öykü* (Sayı: 5), s. 130-134.
- Yıldız, H. (2017). Türk Dilinde Fiillerin Tematik Sınıflandırılması Problemi. *Journal of Turkish Language and Literature*, Volume:3, Issue:1, s. 337-362.
- Yıldız, H. (2020). Eski Uygurcada Mental Fiiller Arası Geçişler Üzerine Notlar. *Gazi Türkiyat, Bahar 2020/26*, s. 105-125.
- Yüce N. (2006), Mukaddimetül - Edeb, *İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 31. TDV Yayınları.
- Yüceol Özezen, M. (2011). Gelibolulu Mustafa Ali *Hilyetü'r-Ricâl ve Söz Varlığı*, Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Zieme, P. (1996) *Altun Yaruq Sudur, Vorworte und das erste Buch*. Edition und bersetzung der alttürkischen Version des Goldglanzes tra (Suvaraprabhsottamastra). Turnhout: Brepols.

- Азизов А. Семантика настоящего времени глаголов в русском и узбекском языках. //В книге Институты языка им. А. С. Пушкина. Выпуск первый. Материалы к грамматике узбекского языка. Ташкент, 1949.
- Абдувалиев И. Кыргыз тили. Бишкек, 2003.
- Будагова З. Лексические группы глаголов азербайджанского языка. Баку, сб. Проблемы грамматики (на азербайдж. яз), 1960.
- Барыс-Хоо В.С. Лексико-семантическая группа глаголов движения в тувинском языке: автореф. дис. ... канд. филол. наук. Новосибирск, 2006.
- Вещилова В.Ф. Глаголы движения в турецком языке // Исследования по сравнительной грамматике тюркских языков. Часть 4. Лексика. – М.: Наука, 1962.
- Васильев Л.М. Семантические классы русского глагола. АДК, Л. 1971.
- Васильев Л.М. Семантика русского глагола. – М: Высш. школа, 1981.
- Городецкий Б. Ю. К проблеме семантической типологии – М: МГУ, 1969.
- Гайсина Р.М. Значение и семантика глаголов (на материале глаголов отношения). Уфа, 1980.
- Гайсина Р.М. Лексико-семантическое поле глаголов отношения в современном русском языке. Саратов. 1981.
- Дмитриев Н.К. Строй тюркских языков. – М., 1962 а.
- Дмитриев Н.К. Глаголы движения. Строй тюркских языков. – М.: Изд-во вост. лит-ры, 1962 б.
- Кулиев Г.К. Глагольное управление в азербайджанском и туркменском языках. АКД. Баку, 1969.
- Кулиев Г.К. Семантические группы глаголов (на материале юго-восточной группы тюркских языков). Советская тюркология. Баку, 1975.
- Мусурманова Г.С. Глаголы ощущения в русском и кыргызском языках. Худжанд, 2005.
- Псянчин Ю.В. Лексико-семантическое поле глаголов движения башкирского языка: автореф. дис. ... канд. филол. наук. – Баку, 1990.
- Расулов Р. Узбек тилидаги холат феъллари ва уларнинг облигатор валентликлари, Ташкент: Фан, 1989.
- Содикова М. Феъл стилистикасы. Ташкент: Фан, 1975.
- Тенишев Э. Р. Глаголы движения в тюркских языках. В кн. Историческое развитие лексики тюркских языков. – М., 1961.
- Тумашева Д.Г. Семантика аналитических конструкций с глаголами движения // Татарский язык: Лексическая и грамматическая семантика. – Казань, 1984.
- Топоров В.Н. Об одном парадоксе движения. Несколько замечаний о сверх-эмпирическом смысле глагола «стоять», преимущественно в специализированных текстах // Концепт движения в языке и культуре. М., 1996.

Усекова А. А. Глаголы мысли русского и кыргызского языков// ж. Русский язык в кыргызстане. Сборник научных трудов. Выпуск III. Б., 2002.

Усманова М.Г. Функционально-семантическая классификация глаголов башкирского языка. – Уфа: РИЦ БашГУ, 2002.

Харитонов Л. Н. Типы глагольной основы в якутском языке. А.Н.Д.М. 1954.

Чугунекова, А.Н. Глаголы движения и формируемые ими модели простого предложения: На материале хакасского языка: автореф. дисс. ... канд.филол. наук: 10.02.02. – Новосибирск, 1998.

